

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
12 F
17 6

+

Joannis Frugilli Amicorumque liber

Anno 1588 Domini

MARCI ANTONII ZIMARAE,

PHILOSOPHI CONSVMMATISSIMI

Tabula dilucidationum in dictis Aristotelis & Auerrois,

OPVS LVCVLENTISSIMVM, ET NVNC STVDIO curáque diligentissima cuiusdam Viri, in omni genere disciplinarum peritissimi, ab omnibus erratis purgatũ, atq; recognitum.

ADEO VT ANTEA SICVT HAC NOSTRA TEMpestate *tale publicè legendum haudquaquam missum fuerit.*

QVOD QVISQVE PHILOSOPHIÆ ADMODVM *studiosus perfacile conicere poterit.*

VENETIIS

IOAN. GRYPHIVS *Excudebat.*

M D L I I.

TABVLA CVM DILVCIDATIONIBVS IN DICTIS ARISTOTELIS, & Auerrois, ab illo clarissimo M. Antonio Zimara Philosophiæ eruditissimo compilata, qua digressionibus passim ab eo insertis, uia Peripateticæ ueritatis luce clarius edocetur.

DE LITERA A.

AB, Præpositio in idiomate Arabico notat, tam causam agentē, quàm subiectum, & oppositū, primo Physic. cōmen. 58. Vide quomodo importet subiectū, primo Cœli, cōmē. 20. ubi litera translationis Arabicè habet in textu, ꝙ corpus gloriosum non est generatum ab aliquo. Quod Cōmentator pōderans in cōmento dicit: Et dixit, neq; generabile ab aliquo. & nō dixit, neq; generabile simpliciter, quoniam hæc est differētia inter dicentes ꝙ hoc corpus est creatum à prima causa, & opinātes ipsum primam causam, scilicet, ꝙ dicentes ipsum esse primam causam, opinantur ipsum non esse generabile simpliciter, & dicentes ꝙ est causatum à prima causa, opinantur ꝙ non est generabile ab alio, idest ex alio: Et ꝙ si diceretur esse generabile à nullo, & in nullo tempore, posset hoc institui secundum uocem, & secūdum transumptionem, Generabile uerò, est terminatum tempore, & generabile ab aliquo. Et hoc nomen generationis est uulgariter, quod Aristo. intendit remouere à cœlo. Vbi patet ꝙ ly ab aliquo, dicit causam materialem. Aristo. enim ibi demonstrat ꝙ cœlum non est generabile, quia nō habet subiectum, neq; contrarium. Et ex illo loco patet quantū deuiauerunt à ueritate Ioan. de Baccone, & Greg. Arimineñ. in 2. Sententiaꝝ. distin. 1. q. 1. qui tenent ex mente Aristo. & Auer. Cœlum, & substantias æternas non habere causam æternam effectricem. Et licet ista quæstio in uia Peripateticorum ardua sit, & ambigua: (Eudemus enim, & Alex. ut recitat Simplicius in principio Physicæ auscultationis, tenuerunt Deum secundū mentem Aristo. non esse causam efficientem, sed finalem tantum, & formalem æternorum.) Ammonius tamen, Simplicius, & Ioan. Grāmaticus oppositum tenuerunt, & multi Sapientes. Verūtamen quicquid de Aristotele, unum scio indubitanter, Auerroem tenuisse de mēte Philosophi, æterna esse causata in triplici genere causæ (etenim hic apertè testatur cœlum esse causatū à prima causa) & ꝙ Aristo. in primo Cœli demonstrat cœlum non esse generabile, illo modo generationis quo generantur ista temporalia: quia hoc sonat nomen generationis, uerè & non transumptiuè sumptum. Aristo. enim abhorret metaphoras, & transumptiones in doctrina demōstratiua, ut ipse præcepit in 2. Posteriorum analyticorum. Et ideo Aristo. nomen generationis uerè, & in propria significatione, intendit remouere à corporibus cœlestibus. Et hoc apparet manifestè ex sententia eiusdem Auer. in lib. Destruct. destructionum, in dispu. 3. in solutione. 18. dubii, ubi dicit ꝙ Philosophi ascenderunt gradatim inuestigare de supercœlestibus corporibus, & apparuit eis ꝙ sint ingenerabilia, & non sint sicut inferiora corpora. Generabile enim inquantum generabile, est pars huius mundi sensibilis, cuius generatio nō sequeretur nisi prout est eius pars, eo ꝙ omne generabile generatur sine dubio de re, ex re, & pro re, & in loco, & in tempore. Et inuenerunt ꝙ orbiū corpora sunt necessaria in generatione inferiorum corporum, prout sunt agentia remota. Vnde si corpora cœlestia generabilia essent modo istius generationis, indigerent aliis corporibus præcedētibus ea, quæ similiter essent partes alterius mundi: & ita essent alia corpora supercœlestia, & talia etiam indigerent aliis, & sic in infinitum. Ecce igitur ꝙ uult demonstrationem intelligi de uera generatione in propria significatione sumpta, quæ indiget causa agente, materiali, & finali, tempore, & loco. Cōfirmatur auctoritate eiusdem in primo Cœli, cōmen. 105. ubi habet: Defendentes autem Platonē dicunt quòd assimilatio generationis mūdi ex suis elementis, generationi figurarū ex lineis, & superficiebus à Platone, significat ꝙ mundus semper fuit apud Platonem, & ꝙ ipse nō intendebat per hunc sermonem, nisi ꝙ partes eius sunt priores natura toto: nō quòd ipse fuit generatus uerè. Et si hoc intendebat, nihil differt ab Arist. Sed tamen male fecit in hoc, quod dixit mundū esse generatū, & nō corruptibilem. Hoc enim nō intelligitur ex generatione, nisi cū difficultate: & maximè cum dixit: Quòd efficitur ex non ordine in ordinem. Nā Plato dixit Deum elementa quæ ante mundi generationem mouebantur motu inordinato, deduxisse ex non ordine in ordinem. Modo talis generatio quæ fit ex priuatione ad habitum, uidetur esse uera generatio, quę est temporalis: & ita cū difficultate potest intelligi generationē illam apud Platonē fuisse æternam. Aut igitur male sensit, aut male docuit: quia abutebatur uocabulo generationis (ut dicit præfatus Cōmen. etiam primo Cœli. cōmen. 106.) Tenet igitur Cōmen. cœlum, & intelligentias esse causatas ab æterno à prima intelligentia, sed nō per generationem ueram quæ fit cum transmutatione, & tempore, sed nobiliori modo. Scientia enim Dei gloriosi est causa entitatis, & ueritatis omnium entium, ut scribit Cōmen. in 2. Primæ philosophiæ. com. 4. & in. 12. Primę philosophię. cōmen. 51. De hoc uide notabilem auctoritatem in libro Destructionum dispu. 3. in solutione. 18. dubii. ubi scribit: Amplius declaratum est à Philosophis, ꝙ illud quod dat entibus separatis à materia finem, est illud quod dat eis esse. Forma enim, & finis sunt unum, & idem in hac specie entium. Ergo illud quod dat finem entibus, illudmet dat formā, & illud quod dat formā est agens: ergo quod dat finem huic etiam est agēs. Apparet igitur ꝙ primum principium est omnium istorum principium, scilicet forma, & agens, & finis. Quid clarius?

Digressio de cā efficiēte in subiectis æternis, contra Io. de Bac. & Greg. Ari. Op. Eudem. Alexā. pro una pōne. Pro opione cōtraria fuerūt Ammō. Simplicius, Philoponus & alii.

Quæ ad mētem Auer.

Te. c. 22.

Celi. 4.

In fine.

Ab antiquo non prouenit nouum absolute, secundū Philosophos. ex disputa. 12. in solutione tertii dubii.

Ab omnibus excellentibus Philosophis hodie existimatur, quòd ab uno principio procedunt principaliter omnia entia mutabilia. ex libro Destructionum. disputatione 3. in solutione. 12. dubii.

Ab uno utrum multitudo prouenire possit. uide diffuse in lib. Destruct. in dispu. 3. in solutio. 12. dubii. *In medio.*

Ab uno agente nō prouenire nisi unum effectum tantum, propositio falsissima est, qua utebatur Auicēna, & Alpharabius. ex dispu. 3. in lib. Destruc. in solu. 23. dubii.

Ab uno simplici numero non posse prouenire nisi unum simplex numero, non quodāmodo unum in numero, & quodāmō plura: & ꝙ illius unitas sit causa esse pluralitatis. Si isto modo intelligant, non potest homo euadere à dubiis Algazelis. Ibidem in solutione. 26. dubii.

Ab uno essentialiter non inuenitur nisi unum motum, sed

intrant plura ipsum per accidens.8.Physi.commen.51. & elicitur ex textu.

Abstinentes,appetentes,& concupiscentes,non operantur ea quorum habent appetitum,sed sequuntur intellectum. 3.de Anima.tex.com.48.

Abstrahentium non est mendacium,2. Physi.tex.cõmẽ.18. idem.3.de Anima.39.

Abstractione Mathematica plerunq; utitur scientia naturalis,Alexandri sententia est in plerisq; locis,& signanter in principio libri Priorum analyticorum.Estq; dictum notabile,& aureum. Ex cuius ignorãtia Doctores nostri Latini in plerisq; q̃stionibus in Philosophia hallucinati sunt.

Error Latinorum.

Scientiæ enim sibi inuicẽ subseruiunt,sicut est artibus.Certum est, quòd naturalis Philosophus quandoq; concipit formam naturalem sine materia: nam & Cõmen.dicit in 12.Primæ philosophiæ in com.39.Intellectus innatus est diuidere cõiuncta in esse, sicut diuidit materiam à forma, & formam à cõgregato ex materia,& forma.Hoc etiam dicit lucidissimus Themistius in.4.Physic.in Digressione cõtra Calenũ de spacio separato,ubi mouet quæstionem contra se dicens: Sed dices,unde nam spacium illud si nõ est separatũ à corpore, intelligitur tamen quoquomodo seorsum à corpore:& soluens inquit: Tu uerò(inquã)unde albedinem:unde nigritiem:ea tamen,& si in contẽplatione ueniunt sine corpore,nec tamẽ per se sunt,nec à corporibus redempta,absoluta,præcisa:sed sola est cogitatio quæ id cõminiscitur.Nõ enim idẽ est huic aquæ essentia, & ipsius aquæ dimensiones: pariter in hoc uino,& in hoc aere:sed qualitates tantũ animo sequestratæ,atq; adeo abiunctæ corporibus,non quidẽ seorsum habentur,sed seorsum intelliguntur à nobis.Sed tamen in tali cõsideratione Naturalis non utitur abstractione sibi propria,quia ipse à materia sensibili non abstrahit, ut patet in.6.Meta.tex.cõ. 2.& primo de Anima.tex.com.16. Et tamen Aristo.in.2. Physi.desiniens naturam quæ est forma,inquit: Alio autẽ modo natura utiq; erit habentium in seipsis principium motus.Forma,& species nõ separabilis ens,sed aut secundum rationem.Hoc autem,ut Alex.dicit,est,quia Naturalis utitur metaphysica abstractione. Ex hoc autem nõ sequitur,ꝙ scientia Mathematica quiditatiuè cõsideret quiditates particulares rerũ naturalium, quatenus naturales sunt.Similiter Naturalis potest ista abstractione abstrahere,ut inquit p̃fatus Alex.accidentia nouem generũ à substantia secundum rationem.Sed hoc secundũ Mathematicam considerationem. Et similiter Naturalis potest considerare entia quiditatiuè considerata, à scientia Diuina secũdum abstractionem sibi propriam,per uiam similitudinis.sicut quando imaginatur intelligẽtiam in ratione qua est anima cœli, ut talis assimilatur formæ materiali,sicut imaginatur eam Cõmẽ.in.2.Cœli.in cõ.3.ubi dicit,ꝙ intelligentia quodãmodo assimilatur formæ materiali, inquantum dat orbi motũ circularem,& est in eo. Ex hoc autem nõ sequitur Naturalem quiditatiuè cõsiderare intelligentias,sicut quidam fatui confessi sunt,intelligentias abstractas quiditatiuè non solum in scientia Diuina considerari,uerũetiam in scientia Naturali.Nullibi enim Arist. posuit,nec aliquis Peripateticus, intelligẽtias quiditatiuè considerari, quæ sunt animæ æternorũ animalium,nisi in scientia Diuina.Nam licet Naturalis consideret intelligẽtia,ut est anima cœli,& id genus.clarum est intelligentibus,ista esse aduẽtitia,& extranea sibi, nec spectãt ad eius quiditatem,& immorari in hoc est superfluũ nimis.Stultas enim opiniones insectari stultissimũ est, ut dicit Arist. 3.de Partibus animalium.cap.4.& primo Topic.cap.9.

Te. cõ. 12.

Quod naturalis nõ cõsiderat quiditatiue intelligẽtias abstractas,contra opionẽ aliquorum.

Cap. 8. supra te. 34.

Dubita.

Sed dices,si formæ,& qualitates naturales possunt abstrahi per rationem, & Naturalis in hoc utitur mathematica abstractione,quomodo igitur Naturalis consideratio distinguitur à Mathematica? Respondetur quòd aliud est abstrahere,& aliud diffinire.Scientiæ Speculatiuæ distinguũtur adinuicẽ ex diuersis modis diffiniendi,ut patet.6. Meta. Diffinitio autem est perfecta, & cõpleta quiditatis cognitio.Vnde licet naturalis possit mathematica abstractione formas naturales intelligere sine materia,non potest tamen eas diffinire, quia Naturalis diffinit per materiam.primo de Anima.16.

Solutio. Tex.c.2.

Abstracta entia comprehendunt nobilitatem perfectã sine operatione,& diuersantur secundum magis, & minus.2. Cœli.com.66.Idem ibidem.com.62.&.65.

Abstrahere,nihil aliud est quã facere intentiones imaginatas in actu intellectas,postquã erant in potẽtia.Intelligere autẽ,nihil est aliud quã recipere has intẽtiones.3.de Aĩa. cõ.18. Primum dictũ locũ habet de abstractrione quæ est opus intellectus agentis.Ille enim est qui transfert res de ordine in ordinẽ. Sed est alia abstractio quæ est opus intellectus possibilis, & est quãdo intelligit prius,nõ intellecto posteriori: ut quãdo intelligit superius sine inferiori,uel subiectum non intellecta passione.De tali dicitur.2. Phy.abstrahentiũ non est mendaciũ. Secundũ uerò dictũ Cõmẽta.intelligendũ est in prædicatione causali,quia formaliter loquendo,receptio intentionis nõ est intellectio. Sic enim se habet intelligibile apud intellectũ,sicut sensibile apud sensum.3.de Anima.text.cõ.2. Modo receptio sensatæ intentionis in sensu,nõ est sensatio:quod ratione ostẽditur,& auctoritate cõprobatur.Ratione quidẽ,nam quæ inuicẽ saparantur in esse,illa nõ sunt formaliter eadẽ, neq; realiter : sed stat, ꝙ fit receptio speciei in sensu absq; hoc,ꝙ cõsequatur sensatio. Ad alia enim fortiter intenti, delata sub oculis nõ uidemus:ut scribit Arist.in lib.de Sẽsu,& sensato.Auctoritas etiã expressa de hoc est Cõmen. in.2.de Anima.com.149. ubi dicit, ꝙ recipere aliquid est aliud à iudicare illud. Et ex hoc patet quantũ errauerit Ioan.de Ganda. qui uoluit sensationem realiter nõ differre à spẽ sensibili,& sequaces,Moderni etiã sunt in hoc errore: nisi litera sit corrupta,debeaturq; dici,ꝙ intelligere nihil aliud est quã recipere istas intentiones,quod idẽ est quod cognoscere.Et ita credo certius corrigi literã.Si autem dicit recipere, hoc intelligitur in p̃dicatione causali, quia ad hoc ut fiat intellectio p̃requiritur receptio intentiond in intellectu materiali,quia scribit Cõmen.in cõ.19. Intellectus materialis est passio, & actio,& prius est passio, quã actio:quia prius recipit intentiones u̾les, postea fit actiuus ꝓducendo intellectionẽ.Non enim intellectio quã cõmuniter experimur in nobis,producitur ab intellectu agẽte, sed ab intellectu possibili:quia per intellectum agentẽ,secũdum Auer. & antiquos Peripateticos,homo nõ intelligit in principio,sed in postremo,ut fingunt. Vnde Cõmen.accusat Auẽpacẽ.in.3.de Anima.cõ.39.asserẽtem per intellectũ agentẽ nos cognoscere infinita in propositione uniuersali.Dicit enim ꝙ iudicium, & distinctio attribuitur in nobis intellectui materiali, & nõ intellectui agenti.Vnde Aristo.in.3.de Anima.in principio dicit:De parte autem animæ per quã anima intelligit, & sapit, ibi Themistius,& Cõmentator exponunt.i.per quã nos sapimus,& intelligimus,& patet ꝙ ille est intellectus materialis,& nõ agens,de quo loquitur in princi.3.de Anima.

Digressio de intellectione quæ est intellectus agentis,& quæ intellectus possibilis & materialis. Te.cõ.

Ca.de odoribus uersus finem. Aduersus Io.de Gan. Literæ Ao. correctio.

3.de aĩa.

Abstractum nõ potest moueri.3.Meta.text.com.7.&.9.

Abstractæ res sunt priores in esse entibus non abstractis.6. Metaphy.com.3.

Abstractæ intelligentiæ attribuuntur corporibus cœlestibus,sicut anima corpori.8.Metaphy.cõmen.ultimo. Expono,quo ad mouere,nõ quo ad formalem inhærentiã: ut exponit Cõmenta.in.2.Cœli.cõmen.3.& in.2.capite libri de,substantia orbis.

Abstractorum entium illud quod digitur propter se,& desideratur propter se,est in fine simplicitatis unitatis, & nobilitatis.12.Metaphy.cõmen.37.& textu. Vbi Cõmentator notat Aristo.ponere differentiam inter primum principium,& alia entia abstracta : quia alia uidentur esse electa,& desiderata propter alia, sed principium est electum per se,& amatũ ab oĩbus,& tale est ens perfectum in fine.

Abstractum , & concretum (quæ Commentator appellat principale,& sumptum:nam concretum , seu denominatiuum sumitur à principali)differunt,quia sumptum,significat illud quod significat principale,& magis. Vita enim

significat aliquid nõ in subiecto, uiuum autem aliquid significat aliquid in subiecto: significat enim formã in materia, & habitum in subiecto. 12. Meta. cõ. 39. Nota tamen ꝙ nomen tale denominatiuum primo significat accidẽs, & secundo subiectum: ut scribit Cõmen. 5. Meta. com. 14. contra Auicennam. Et ideo dixerunt Sapientes, ꝙ cõcretum principaliter significat formam, sed connotatiue dicit subiectum.

Abstractæ formæ à materia ita se habent, ꝙ dispositio, & dispositum in eis sint unum in esse, & duo in consideratione. 12. Metaphy. commen. 39.

Abstractum esse, impossibile est demonstrari, nisi uia motus. 12. Meta. com. 5. idem primo Physi. com. ultimo. & 8. Phy. com. 3. idem. 2. Phy. com. 22. & 26.

Abstractarum substantiarũ nulla est quæ non moueat, quia tunc inueniretur in dispositione diminuta. 12. Meta. com. 48. & elicitur ex textu.

Abstracta animæ operatio est, quæ fit sine instrumẽto corporali, & nõ est in rebus existentibus in corpore. Si autem operatio animę fuerit in rebus existentibus in corpore, illa non erit abstracta. primo de Anima. cõ. 13. Vbi aduerte secundum mentem Auer. duas conditiones requiri ad qualitatem abstractionis operationis animę. Prima ut nõ fiat per organũ corporale, ita ꝙ non dependet à corpore, ut à subiecto. Secunda ut non sit in rebus existentibus in corpore, idest ꝙ non dependeat ab aliquo existente in corpore, ut ab obiecto: & ista est operatio sempiterna, & abstracta intellectus agentis intelligentis, Deum, & æternas substantias. Sed illa operatio animæ, quæ non fit per organum corporeũ, & tamen est in rebus existentibus in corpore, ita ꝙ dependet obiectiue à corpore: illa inquã nõ est abstracta, sicut est operatio intellectus possibilis: licet intellectus talis nõ sit depẽdẽs, sed sit abstractus à corpore. Vnde Auer. sententia ex mente Arist. tenet intellectum materialem quo ad substantiã esse abstractũ à corpore, sed quo ad operationẽ eius nõ esse abstractũ, quare intellectio eius fit cũ imaginatione. Et hoc est, quod notauit Cõmen. in primo de Anima. cõ. 12. ubi dicit ꝙ hęc est sentẽtia eius in intellectu materiali, ꝙ ipse est abstractus à corpore, & nihil intelligit sine imaginatione. Et si ista est opinio Arist. uidetur ꝙ sit fundata super ista ratione, quia Natura (ut dicit Arist.) est causa omnis ordinationis. ex 8. Physi. tex. cõ. 15. & in 8. de natura animaliũ. cap. primo. Natura per media trãsit ad extrema. Cũ autem sit duplex genus formarũ extremarũ, seu uirtutum (quædam enim sunt immersæ materię utroq; modo, & quo ad substãtiã, & quo ad operationem: quædam uerò utroq; modo seiunctæ) in primo gradu sunt omnes formæ eductę de potentia materiæ, in quibus tamen est latitudo: quia distãtię entium sunt ualde diuersæ. In secundo uero gradu sunt Deus, & separatæ intelligentiæ, quæ etiam inter se distãt, ut patet. 12. Primæ philo. cõ. 44. Et ideo fuit necessarium, ut inter ista duo extrema caderẽt media. Talia autem (ut ostendit natura diuisionis) sunt, uel esse possunt, aut imaginari esse: uel quia aliquid sit abstractũ quo ad operationem, & nõ quo ad substantiam, uel ecõtra ꝙ sit abstractũ quo ad substantiã, & dependẽs quo ad operationem. Primum dari nõ potest, quia operatio emanat à potentia, & potẽtia ab essentia: & ideo si operatio erit abstracta, & substantia immersa, tunc operatio esset sine potẽtia, aut essentia operãte, quod est impossibile: quia nõ potest operatio transcẽdere essentiã, aut potentiã operantẽ. Relinquitur ergo, ut solum in re possit esse aliud quod secundum suã substantiã est abstractũ à corpore, & in operatione depẽdet à corpore. & hoc est natura intellectus materialis.

Digressio qualiter aliq operatio sit abstracta. Ad qualitatem abstractionis operationis aiæ duæ conditiones requiruntur.

Genus formarum duplex.

Aduersus Pet. Põponatium de mortalitate animæ.

Vnde ex hoc scire poteris quantũ deuiauerit à uia Peripateticorũ Petrus ille Põponacius, in suo libello de mortalitate animæ, qui suã intentionẽ fundauit in hoc fundamento, ꝙ omnis substãtia abstracta à corpore habet operationem abstractã à corpore. Aequiuocatio decepit eũ, quia hęc natura media ipsum latuit, sicut in simili dicit Arist. contra Antiquos qui negabant generationem: quia latuit eos natura media inter nõ ens simpliciter, & inter ens simpliciter, & paralogizabant ex æquiuocatione. Sed hæc uisa natura soluit oẽm eorũ ignorantiã, ita in proposito habentẽ: Abstractũ æquiuocè dicitur de intellectu materiali, & de aliis separatis intelligentiis, (ut dicit Auer. in lib. Destruct. dispu. 5. in solu. 3. dubii.) & hoc rationabiliter: nam scientia æquiuocè dicitur de scientia nostri intellectus, & de scientia intelligentiarũ. 12. Meta. com. 51. & in lib. Destruc. dispu. 6. Et ideo licet uerè abstracta, quæ per essentiã intelligunt, habeant operationẽ uerè abstractã, quę nullo modo à corpore, neq; subiectiue, neq; obiectiue dependet, tamen de infimo abstractorum, quod mediat inter uerè materialia, & uerè abstracta, fallit hoc. Vnde etiam multa uerificantur de illis, quæ de intellectu materiali non uerificãtur: quia iste est causatus ab obiecto, illi sunt causa: & scientia in hoc est qualitas, in illis est substantia: & scientia hoc habet ignorantiam oppositam, illis uerò nullum est oppositum: & multa id genus.

Abstractæ substantiæ non possunt esse causæ, neq; secundũ formas, neq; secũdum actiones istorum generabilium, & corruptibilium. primo Meta. cõ. 31. quod sic intelligo. Arguit enim Phs. ibi contra Platonẽ qui ponebat ideas esse causas formales, & agẽtes respectu corruptibilium, & generabilium. Formas quidem dantes esse formaliter, quia asserebat, ꝙ Socrates, & idea Socratis, erant idem formaliter, & dicebat ꝙ erãt causæ effectrices immediatè. Caueant igitur qui ponũt animam intellectiuam esse formã formaliter inherentem homini, in uia Auerrois.

Contra ponentes aiam intellectiuã sc̃dm Aue. esse formam dantẽ formaliter hoi.

Absurdum est simul quęrere scientiam, & sciendi modum. 2. Meta. cõm. 15. Vbi aduerte ꝙ per modum sciendi Cõmen. exponit Logicam: etenim secundum Alexan. & antiquos Peripateticos, Logica propriè non est scientia, sed modus sciendi, seu organum utriusq; Philosophię. Nam in Speculatiua scientia docet discernere uerum à falso: in Practicis uerò, bonum à malo. Vnde caueant qui dicunt Logicam esse scientiam propriè dictam, & ultra hoc ꝙ sit Speculatiua. Non enim uidẽtur scire quid nominis Theorici. Nã (ut inquit Alex.) Theoricũ dicitur παρὰ τὸ θεωρεῖν, quod est τὰ θεῖα ὁρᾶν, hoc est à contemplandis Diuinis rebus. In entibus autem rationis, & secũdo intellectis, nihil Diuinitatis est uidere. Vnde Aristo. in. 6. Primæ philosophiæ abiicit à consideratione scientiæ Diuinæ ens in anima, quia est ens diminutum. Licet igitur in Logica fiant rationes necessariæ, non tamen sunt demonstratiuæ. Stat enim aliquã rationem esse ex ueris semper: & tamen non erit ratio demonstratiua, sicut dicit Cõmen. in. 4. Physi. in com. 10. sed appellantur Dialecticæ demonstrationes. De hoc tamen uide in quęstionibus Miscellaneis diffuse. Vnde si aliquando inuenitur Logicã dici scientiam, illud est secundum communitatem nominis.

Quod logica nõ sit sciẽtia, nec speculatiua.

Acari animal nomine, omnium animalium minimum esse uidetur, & est candidum, & nascitur in cera uetusta Arist. in. 5. de natura animalium. cap. 32.

Accidentia, & uniuersaliter omnia quæ sunt in subiecto, sicut forma in subiecto, impossibile est, ut p se moueri possint. 4. Phy. tex. cõ. 32. idem. 5. Phy. tex. com. primi.

Accidentis sunt duo modi, uidelicet attribuere accidẽti rei illud quod attribuitur rei: & attribuere toti illud quod attribuitur parti. 4. Phy. cõmen. 45.

Accidentalitas inuẽta motoribus, qui sunt hic, aliquid operatur in esse eorum. Sed accidentalitas in motoribus planetarum nihil operatur. 8. Physi. cõmen.

Accidentia non posse permanere per tempora, dixerunt loquentes in lege Maurorum. 8. Phy. com. 74.

Accidentia inseparabilia diffiniuntur per subiecta, sed non subiectum per illa. 1. Physi. cõ. 29. & 7. Meta. tex. cõ. 17. 19. & 40. Vide in contradictionibus nuper æditis.

Accidentale sumitur duobus modis, uel ut opponitur naturali, uel opponitur essentiali. primo Cœli cõ. 14.

Accidentium essentialium conditio est, ut cognitio eorum sequatur cognitionem substantiæ. 2. Cœli. cõ. 40. idem primo de Anima. tex. cõ. 11. & 4. Physi. com. 33.

Accidentia de quibus artifex considerat sunt duobus modis, quædam existunt in suo subiecto essentialiter, & primo, & quædam existunt similitudine ad accidentia existētia in subiecto alterius scientiæ.3.Cœli.cōmen.7.

Accidentia sunt diuisibilia duobus modis.3.Cœli.tex.cōmen.7.

Accidentia existentia inre generata, existunt à generante, tamē mediante forma generati: & ita est de motu.3. Cœli.com.28.idem.8.Physi.tex.com.32.

Accidentia magnam partem cōferunt ad cognoscendum quodquid est.primo de Anima.tex.cōmen.11. Vide cōditiones requisitas positas per lucidissimū Themistiū, & etiam per Auerroem.

Accidens alicui accidit non secundū quod est, & quod accidit alicui non secundū quod est, necesse est ut separetur ab eo.3.de Anima.com.28.Vide primo Cœli.cōmē.14. & 4.Physi com.35.43.67.& 2.de Anima.com.133.

Accidentium quædam sunt existentia in indiuiduis substātiarum simplicium, & quædam in indiuiduis substantiarum compositarum, uel in habentibus animam, uel in carentibus anima. Et comm entoibci de Diuinatione secūdum quietem.

Accidentia quæ non transmutant substantiam differentis, sunt cōmunia utriꝗ corpori.2.cap.de Substantia orbis.

Accidentium generatio non est necesse, ut fiat à sibi similibus, nec in genere, nec in specie: ut dicit Aristo.in Meta. 2.cap.de Substantia orbis.2. Cœli.com.42.7.Meta.com. 31.12.Meta.tex.com.13.& com.18.

Accidentium prædicatio de substantiis, & accidentium de seinuicem, est per accidens.primo Metaphy.cō.30.idem primo Posteriorum.

Accidentia attribuuntur substantiæ non quia est agens, aut finis eorum, sed quia constituuntur per illam, & est subiectum eorum.4.Meta.com.2.

Digressio de digressione entis.

Accidentium entis quædam sunt opinabilia, & quædam sunt entia.4.Meta.tex.com.6. Inde collige ꝙ diuisiones entis sunt multiplices, & diuersarum rationum, quia quędam sunt per entia rationis, ut per se, & per accidens, per complexum, & incomplexum, & id genus. & quædā sunt ex natura rei, ut diuisio entis per substantiam, & accidēs, per potentiam, & actum, per unum, & multa. Tales enim diuisiones sunt entis extra animam, quod est subiectum scientiæ Diuinæ. Et secundum istas tres diuisiones scientia Diuina est diuisa in tres partes, ut bene notat Cōmen. in Prooemio super.7.Primę philosophiæ. Et ex hoc patet error illorum qui ponunt ens in sua maxima cōmunitate, secūdum quam dicitur de entibus realibus, & rationis, esse subiectum adequatum in scientia Diuina, eo modo quo uidetur loqui Aristo.in.4.Meta.tex.cō.2. ubi loquitur de ente in sua maxima cōmunitate, secundū quam dicitur de omnibus, & de affirmationibus, & priuationibus, & negationibus: ubi etiam (ut notat Cōmenta.) dicitur de secundis intellectis, & uniuersaliter sunt res Logicæ. intantum ꝙ Franciscus ille de Mayrone uoluit ens isto modo transcēdentius se sumptum, esse uniuocum enti reali, & entibus rationis. Sed isti multum deuiant à doctrina Aristo. nam Aristo. posita diuisione entis per ens in anima, & extra animam, & per ens per se, & per accidens, in.6.Meta.excludit à consideratione scientiæ Diuinæ ens per accidens, quia non est terminatum, neꝗ habet causas terminatas ex quibus sciri possit: et excludit ens in anima, quia est ens diminutū. Et per consequens omnes libri pręcedentes septimum Metaphysicæ, sunt tanquā præparatorii: sicut bene notauit Cōm. ubi supra. Amplius, ens quod dicitur de affirmatione, & negatione, est pure æquiuocū, sicut expræsse notat Cōmen.7.Meta.com.15. Pure autem æquiuocum non potest esse subiectum in aliqua scientia: licet enim (ut notat Cōmen.in.4.Meta.) in pure æquiuocis reperiatur prædicatum uerum, ut ista: Omnis canis est pulcher. nō tamen in talibus reperiuntur prædicata essentialia, idest prędicata per se primi, aut secundi modi dicēdi per se, quæ ingrediuntur in simpliciter scibilibus: ut docuit Aristo.in.1.Poster.analyticorum. Te.cō.11.

Error asserentium ens in sua maxima cōmunitate esse subiectum scientiæ diuinæ.

Lapsus Franciscus may. circa uniuocationē entis.

In prooem. 7.Meta.

Accidens accidenti non accidit, nisi quia ambo eidem accidunt.4.Meta.tex.com.14.

Digressio de duplici pdicatione naturali, & præter naturā.

Accidentium attributio ad substantiam est essentialis, uerbi gratia, musica in Socrate: sed attributio accidētis ad accidens est per accidens.4.Meta.tex.com.14. Vbi aduerte ꝙ Cōmen. declarans quomodo accidentia de substantia dicantur essentialiter, dicit: Quia ista prædicatio conuenit cum prædicatione substātiali in hoc, quod est secundum cursum naturalē. Accidentia enim existunt in substātiis per se, & attribuuntur eis essentialiter: & secundum ꝙ substantiæ disponuntur per illa sunt accidentia substātiarum. Attributio autem accidentis ad accidens non est essentialis. Vbi animaduerte ꝙ secundū Peripateticos duplex est prædicatio, naturalis uidelicet, & præter naturā: sicut bene notat Cōmē.in.7.Primę philosophię, in cō.59. Vbi scire debes ꝙ (ut dicunt Logici) prædicatum habet modum formæ, & subiectum habet modū materiæ: ideo propositiones specificantur à prædicatis, & non à subiectis. Et quia respectus superioris ad inferius, est respectus continentis ad contentum, & totius ad partes: talis autem respectus est, sicut respectus formæ ad materiam. De continente ad contentum, patet.4.Cœli, & mundi.tex. cō.23. De toto, & partibus patet ex.7.Meta.cōmen.35. Similiter quia dispositio accidentis ad substantiam, & respectus formæ secundum quid perficientis ad subiectum tanquā ad materiam. Substantia enim, ut scribit Cōmen.in.4.Meta. com.2.non est causa accidentium, neꝗ secundum agens, neꝗ secundum finem, sed quia est subiectum eorū, & constituuntur per illam. Inde sequitur ꝙ quotiescunꝗ superiora prædicantur de inferioribus, aut accidentia de substantiis, siue sint propria, siue communia, omnes istæ pręsdicationes sunt naturales: quia in talibus prædicatur id quod debet prædicari, & subicitur id quod debet subiici secundū naturam. nam secūdum naturam illud aptum est prædicari, quod habet respectum formæ, & illud est aptū natum subiici, quod habet respectum materiæ. Ex quo sequitur ꝙ quotiens prædicantur inferiora de superioribus, aut subiecta de accidentibus, aut accidētia de accidentibus, aut idem de seipso, omnes istæ prædicationes sunt non naturales: nam in talibus prædicatur id quod nō habet habitudinem formæ, & subicitur id quod non habet habitudinem materiæ. De primis duobus modis clarum est, nam quando prędicatur inferius de superiori, aut subiectum de accidente, non est habitudo prædicati ad subiectum habitudo formæ ad materiam. De tertio etiam, ubi prædicatur accidens de accidente, non est habitudo subiecti ad prædicatum habitudo materiæ ad formam: quodlibet enim accidens est forma in se, & ideo si unum fit materia alterius, hoc est per accidens, uidelicet respectu subiecti tertii, cui ambo accidunt. Similiter prędicatio in qua idem prædicatur de seipso, est præter cursum naturalem. Cum enim materia sit primò diuersa à forma, impossibile est, ut idem respectu sui met habeat respectum materiæ ad formam: & ideo ista prædicatio est in fine prædicationis exeuntis à naturali prędicatione. Vnde Cōment. in primo Priorum in Digressione de quarta figura cōtra Gal. infert ꝙ data quarta figura, sequitur ꝙ idē sit prædicatum de seipso, quod est in fine abhominationis. Et in.4. Meta.cō.3.dicit ꝙ prædicatio in qua idem prædicatur de seipso est nugatoria. Licet enim Porphyrius dixerit indiuiduū de uno solo prędicari, illud tamen nō est secūdum cursum naturalem. Vnde Arist. animaduertens ad istud dixit in Prædicamentis, à prima substantia nullam esse pdicationem, scilicet naturalem, & propriè dictam, de qua est scientia. Et animaduerte ꝙ licet triplex dicatur esse pdicatio per accidens, quarū una est quando accidens pdicatur de subiecto, secunda quando de accidente pdicatur subiectum, tertia quando accidens prædicatur de accidente: ꝙ prima sola dicitur pdicatio naturalis, duæ uerò reliquæ sunt præter naturā. Et prima ex hoc ꝙ est secundum cursum naturalē, comparata ad alias duas quæ sunt præter

Prædicatio duplex.

Cō.12.

In c. de spe. Ca. de subs.

Nota de triplici prędicatione accidentis.

præter naturę ordinem, quodammodo eſſentialis dici poteſt, quia aſsimilatur prædicationibus ſubſtantialibus & ꝑ ſe, quæ ſunt ſecundum curſum naturalem. Ex quo patet ſecundum Peripateticos, pręedicationes per ſe & eſſentiales non conuerti in per ſe, quia impoſsibile eſt ambas eſſe prædicationes ſecundum curſum naturalem. Et prædicationes per ſe, quæ ingrediuntur demonſtrationem ſimpliciter, debent eſſe ſecundum curſum naturalem: ſicut elicitur ex Ariſto. primo Poſteriorum, ubi probat ꝙ in prædicatis per ſe non eſt proceſſus in infinitum, nec in ſurſum, nec in deorſum. Et ibi pulchre elicitur diſtinctio prææallegata de duplici prædicatione ſecundum naturam & præter naturã, ſicut bene ibi notauit Io. Grammaticus. Et hoc etiam pulchre elicitur ex doctrina Cõmentatoris in præſenti loco, ſicut poteris bene perpendere. Hic tamen conſidera, quæ ſit prædicatio magis præter naturam, an quando ſubiectum prædicatur de accidente, an quando accidens de accidente prædicatur.

Tex.cõ.35.

Accidens impoſsibile eſt ut ſit ſine ſuo ſubiecto. 4. Meta. commen. 25. Idem primo Phyſi. tex. commen. 14. 39. & 7. Meta. tex. commen. 2.

Accidens ſecundum rationem eſt toto prius, ut muſicũ homine muſico: non enim contingit muſicum eſſe, non exiſtente aliquo muſico. 5. Metaphyſic. tex. com. 16. & eſt in cap. de Priori.

Accidentiũ diffinitiones ſignificant plures intentiones una intentione, quia in diffinitionibus accidentiũ ſummuntur ſua ſubſtantia, & ideo dicuntur habere aliquam diffinitionem. 5. Meta. cõ. 34. uide. 7. Meta. 12. 17. 18. 19.

Accidentium quædam ſunt ſeparabilia, quędam uerò inſeparabilia. Meta. tex. com. ultimi.

Accidens multis modis dicitur. 5. Meta. tex. cõ. ultimi.

Accidentaliter euenientia non habet cauſam terminatam. ibidem. & 2. Phy. tex. com. 49. & 50.

Accidẽtis primus modus poſitus in. 5. Meta. & ſecũdus differunt, quia primus eſt de caſu, ſecundus eſt de p̄dicabilibus per accidens. Item primus modus eſt cauſa, ſed ꝑ accidens: ſed ſecundus modus non eſt cauſa. 5. Meta. com. ultimo. Vide clare de hoc in. 2. Phy. com. 39. ubi animaduerte ꝙ iſta differentia fuit notata per lucidiſsimum Themiſtium, in. 2. Phy. loco præallegato. Vide illum ſi placet.

Accidens uidetur propinquum non enti. 6. Metaphyſi. tex. com. 4. & ratio, ut inquit Commen. eſt, quia tale quod eſt per accidens raro ſit.

Accidens illud eſſe dicimus quod neq; ſemper neq; frequẽter euenit. 6. Meta. tex. com. 5.

Accidentaliter factorum cauſæ ſunt ſcd̃m accidens. ibidẽ.

Accidentia non dicuntur entia niſi quia ſunt diſpoſitiones entis, & multi homines negant ea eſſe: albedo enim non eſt album. 4. Meta. com. 2. idem. 7. Meta. tex. commen. 2. & 12. Meta. tex. com. 3.

Accidẽtia dicuntur entia eò quia taliter entis. 7. Primę philoſophię tex. cõ. 2. Nota ꝙ ly quia, eſt redditio cauſæ materialis, ſicut exponit iſtam authoritatem Auer. in. 4. Met. tex. cõ. 2. ubi dicit: "Quòd licet hoc nomẽ ens dicatur multis modis, tamen in omnibus dicitur ens: quia attribuitur primo enti ſubſtantiæ, & iſte attributiones in unoquoq; ſunt diuerſæ. Prędicamenta enim attribuuntur ſubſtãtiæ, non quia eſt agens aut finis eorum, ſed quia cõſtituuntur per illam, & ſubiectum eſt eorum: & uniuerſaliter non dicũtur entia, niſi quia ſunt diſpoſitiones entis, & multi homines negant ea eſſe. Albedo enim non eſt, ſed album. Vide quę ſcripſi in proprio Theoremate de hoc in Theorematibus meis.

Accidens nullum ſeparabile eſt à ſubſtãtia. 7. Meta. tex. cõ. 4. & 12. Meta. tex. cõ. 3. idem primo Phy. tex. cõ. 14.

Accidentia non ſunt quęſita ꝑ ſe, ſed ſcd̃m quod ſunt diſpoſitiones ſubſtantiæ demonſtratæ. 7. Meta. tex. cõ. 4.

Accidentia q̃libet ſunt poſteriora tp̄e ſubſtantia. Nã ſi fuerint ſeparabilia, clarum eſt: ſi uerò fuerint inſeparabilia, illud ueritatem habet ratione ſubiecti: quia ſubiectum ex quo generatur ignis, eſt prius igne & calore eius. Com. 7. Meta. com. 4. Michael Epheſius locum illum aliter interpretatur. Vide etiam, ſi placet, expoſitionem noſtram in Theorematibus noſtris.

Accidentium ſubiecta ſunt alia à naturis eorũ, & ideo ſubiecta non ſunt genera eorum. 7. Meta. com. 13.

Accidentia non habent diffinitionẽ ſimpliciter, ſed habent ſermonem qui eſt maioris declarationis quam nomen. 7. Meta. tex. com. 14.

Accidentia licet non habeant quidditatẽ ſimpliciter, habẽt tñ aliquam quidditatem. 7. Meta. tex. cõ. 14. & 15.

Accidẽtia ſi quis dixerit habere diffinitiones, dicet ipſa habere magis q̃ habent: & qui negat ea habere diffinitiones, dicit ea non habere illud quod habere debent. Cõment. 7. Meta. cõ. 15. ubi Com. documentũ apponit dicens, illud etiam dictum fuiſſe propter antiquos, qui de hoc duas habuerunt opiniones. Sed ipſe induxit tertiam quę eſt uera, & eſt ꝙ cũ diffinitiones ſint duobus modis, uidelicet ſimpliciter, & modus conueniens naturæ rei cuius eſt diffinitio: & ideo licet accidentia nõ habeant diffinitionem ſimpliciter, habent tamen aliquam diffinitionem.

Accidentia ſunt in ſubiectis duobus modis. 7. Meta. com. 18. 17. & primo Phy. 29.

Accidentia per accidens non habent diffinitionẽ omnino, ſed bene accidẽtia eſſentialia: quia diffinitio ſignificat res terminatas in diffinito. 7. Meta. com. 18.

Accidentia per accidens inherentia ſuis ſubiectis, quando accipiuntur in ſuis ſubiectis eſſentialibus, habent nomina q̃ ſignificant utrunq;, ut ſimitas. 7. Meta. cõ. 18. Inde collige de intentione Auer. accidẽtia per accidens poſſe comparari ad duplex ſubiectum, uidelicet proprium, & ſic reſpectu eius ſunt eſſentialia, & diffiniuntur ꝑ illud, ut ſimitas per naſum. Et ad ſubiectum extraneum, & ſic ſunt per accidens reſpectu illius & ſic non habent diffinitionem datam per illud. Vnde iſta propoſitio eſt ſatis uulgata in doctrina eius, ut patet primo Cœli. com. 14. ubi ſcribit, ꝙ naturale in aliqua ſpecie neceſſarium ut ſit prius accidente, & impoſsibile eſt ut poſterius ſit ſine priori, & ꝙ aliquid ſit accidentaliter & nunquam naturaliter. Conſimile habetur in eodem libro primo de Cœlo. in com. 62. & in 4. Phy. 43. & 67. idem. 2. de anima. com. 133. tertio de Anima. com. 28. & eſt ſententia Ariſto. in. 2. Phyſi. in trac. de caſu & fortuna. in tex. commẽ. 66. ubi expreſſe habetur, ꝙ nihil per accidens eſt natura prius eo quod eſt per ſe: & ita cum poſterius non poſsit eſſe ſine priori, impoſsibile eſt ſimpliciter, ꝙ aliquid ſit accidentaliter, & nunquam eſſentialiter.

Accidentia quodammodo habent diffinitionẽ, & quodãmodo non habent. Nam ſi per diffinitionem intelligitur illud quod dat quidditatem rei propriam ſibi, & conuenit nomini ſine additione & reiteratione, tunc diffinitio non erit niſi ſubſtantiarum: & cum fuerint accepta alia q̃ ſunt præter ſubſtantiam ſecundũ ꝙ ſunt entia, continget ut habeant diffinitiones. 7. Meta. com. 19.

Accidentia ſecundum ꝙ ſunt paſsiones ſubſtantiarũ prædicantur de ſubſtantiis, ſecundum nomina, ſed ſecundum diffinitiones non poſſunt prædicari. 7. Meta. com. 21. idẽ in Prædicamentis.

Accidentia magis dicũtur pati q̃ generari, quia generatio proprie eſt ſubſtantię. 7. Meta. cõ. 22. Credo cauſam eſſe quia ex primo de Generatione. ca. de facere & pati, & eſt in tex. cõ. 50. Paſsio eſt merito contrarietatis: & generatio non eſt de contrario in contrarium, ſed de cõtradictorio in contradictorium, ut patet. 5. Phyſi. tex. com. 7. Ideo accidentia magis dicuntur pati q̃ generari.

Accidentium generatio quomodo eſt ſimilis generationi ſubſtantiarum. 7. Meta. com. 34.

Accidentia poſſunt accipi loco differentiarum ſubſtantialium propter latentiam differentiarum ſubſtantialium. 8. Meta. com. 5. & 7. Meta. com. 41.

Accidens nullum prius eſt iis, quæ ſunt ſecundũ ſe. 11. Meta. cap. 7. & in. 2. Phyſi. tex. com. 66.

Accidentium radix eſt ꝙ ab aliis ſuſtẽtantur, & quidditatẽ:

habent.ex libro Destru.dispu.6.in solone.6.dubii,in fine.

Accidentia non denominantur à receptione: neq; formæ quæ sunt superficies lineæ,neq; puncta,ex disputa.7.in solutione.3.dubii,& est authoritas Philosophi.4.Meta.tex.com.14. Accidens accidenti non accidit, nisi quia ambo eidem accidunt.

Accidentia animæ faciunt dilatando & cōstringendo spiritus exhalare superfluè,ut excedēs gaudiū & tristitia:& inde in substantia mēbrorum anhelitus spiritus malam requirit complexionem.7.colliget cap.16.

Accidens nemo posuit esse partem substantiæ inquantum accñs,sed inquantum existimatur ipsum notificare essentiam indiuidui subæ : ut qui posuit corporeitatē q̃ cōstat lōgitudine,& latitudine,& ꝓfunditate,notificare essentiā, indiuidui substātiæ,opinatus est istas dimēsiones esse substantias.Cōmen.in Paraphrasi Meta.trac.1.cap.de Substātia.De hac opinione meminit Com.etiam.4.Cœli.cō.40.

Accidentiū nouē Prædicamentorū quædā habent relationem ad subantiam , ita ꝙ substantia apparet manifestè in eorū diffinitionibus: quędā uerò non,ut sunt quatuor prędicamenta,uidelicet quantitas,qualitas,relatio,& quādo, & præcipuæ quando sumuntur ꝑ intellectum abstracta, & significantur per nomina in abstracto:uerbi gratia,albedo dū diffinitur, & dicitur ꝙ est color disgregatiu' uisus: & magis adhuc de magnitudine & figura, ex Paraphrasi meta.trac.2.columna.4.

Accidentia hñt ꝙ in sui diffinitione reperitur diffinitio substantiæ,uel potentia propinqua uel actu.ibidem.

Accidentia & affectiones quāuis nō sint à subiectis abiuncta,tñ eadem subiectis non sunt. Themi.4.Phy.suber.99.

Accidentium separabilium & inseparabilium cōditio hęc est , ut inueniantur in qualibet specie qñq;, & quandoq; non.5.Phy.com.45.& elicitur ex tex.de regularitate & irregularitate motus,

Accidit in quibusdam artificialibus ut principium sit in ipso subiecto.2.Phy.com.3.&.5.Phy.com.2.

Acetum est in ultimitate subtilitatis & incisionis, & tñ est frigidū: quia calor qui est in eo,sustētatur frigiditate quæ est in eo:sua enim frigiditas cōpungit ipsum & comprimit ipsum ad partes intrinsecas membri.5.colliget.c.30.

Acetū à tota substātia sua assimilatur spleni,eo ꝙ suum nutrimentū cōplexioni aceti assimilatur, & hæc est melancholia.Et ideo potiones quæ in potione splenis dantur, nō debent ab aceto priuari,quia ipsum est ei cibus & medicina.7.colliget.cap.31.

Acetum inquantū acetum os stomachi ledit.6.colliget.ca.11. Galenus etiam in.6.libro de Causis symptomatum,dicit ꝙ Melancholia generatus ex sanguine assato,& frigida quidem est , quia terrestris:sed non est caloris expers sicut cinis & acetum.

Acetositas generat à frigiditate.3.colliget.ca.6. Et nota ꝙ Auer.in.3.colliget.cap.16. quod est de accidentibus superuenientibus uirtuti nutritiuæ in generali,tenet eandē sententiā,uidelicet ꝙ acetositas in stomacho accidit ex mala digestione,merito frigiditatis.Et ibi dicit ꝙ Alexan.dixit ꝙ prouenit à calore. Vbi Com.uolens.saluare dictum Alex.inquit: Et debes scire ꝙ hoc accidens prouenit sicut accidens quod fit ex uino ꝙ acescat , propter aerem calidum,& apparet ut sit una actio accidentalis,quæ substantialiter fit à substantiali,& accidentaliter à contrario:sicut in pluribus perscrutari potest & inueniri . Vult dicere ꝙ acetositas substantialiter fit à frigido , & accidentaliter à calido,

Acetositas uini,dixit Alex.fit per calidum sicut per frigidū 5.colliget.cap.40.

Acetositas in eo ꝙ acetositas,incidit,& maxime quādo est cōiuncta calori.5.colliget.cap.42.ubi loquitur de bachal, idest de aceto,

A contingente æqualiter nulla actio prouenit , secundum ꝙ est contingens æ qualiter.2.Phy.com.48.

Actio agentis & patientis est una in subiecto, & duo secundum diffinitionem:& similiter est in motore & mobili.3.Physi.comm.18. & habetur in textu:idem enim est actus motui & mobilis.

Actio eadem potest esse duorum, quando illa actio nō facit illa habere eandem quidditatem.3.Phy.com.20.

Actio qñq; sumitur pro quodam cōmuni actioni agentis, siue illud fuerit agens uerum motū,aut aliquam transmutationum,quæ non sunt motus. Et ita est etiam de passione.5.Physi.com.10.

Actio cuiuslibet entis perficitur per quantitatē & qualitatē terminatum,sicut est dispositio in entibus artificialibus.6. Physi.com.31.&.32.idem.2.de Aia.tex.com.41.

Actionem nouam posse immediatè prouenire ab agente antiquo , absq; hoc ꝙ illic sit causa quæ fecit illud,agente in aliqua hora magis quàm in alia, est sermo Sophisticus 8.Physi.com.4.&.15.

Actio noua non potest à uoluntate antiqua prouenire, nisi actio antiqua media.8.Physi.com.15.

Actiones infinitæ essentialiter,impossibile est ut sint necessarię in essendo per nouam actionem,sed per accñs possibile est ut sint infinitæ:non quia quædā sint necessariæ in esse quorundā.8.Phy.com.15.contra loquētes suæ ligis.

Actio principii si æterna fuerit , non oportet eius quærere causam:si autē illa actio fuerit noua à principio æterno, illius oportet assignare causam.8.Physi.tex.com.15.contra Democritum & antiquos.

Actiones naturæ necesse est ut habeant continuationem & æternitatem,aut in agēdo alterū contrariorū tñ,ut est motus ignis ad superius semper , & terræ ad inferius aut in agēdo duo contraria successiuè, sicut est de Generatione & corruptione cōsequentibus motū solis,& aliis contrariis consequentibus istum motum.8.Phy.cō.15.

Actiones principiorū æternorū si nouæ fuerint sicut actiōes non æternorū, digniores sunt ut habeāt cās.8.Phy.cō.15.

Actio uirtutis nutritiuæ nunquam cessat,quia cessatio eius est mors.8.Phy.com.20.&.2.de Anima com.5.& in libro de Morte & uita.

Actio quælibet habet qualitatē propriā & quantitatē:sicut enim actio hominis nō potest prouenire nisi à forma hominis,ita etiam non pōt ꝓuenire nisi à sua magnitudine. Et ideo magnitudo hominis est terminata naturaliter, & similiter sua forma: & est ita in unaquaq; rerū naturalium 8.Phy.cō.62.contra negantes minima naturalia.

Actionem habēs in se habet actionē in alio,& quod habet actionem in se est spirituale & nō corporeum.2.Cœli cō.17.consimile ibidem.com.21.&.2.Phy.com.88.

Actio entis æterni est suum esse.ibidem com.17.

Actio rei non æternæ non est primò nisi propter esse aliorum entium.ibidem.

Actio est manifestior habitu,cum sensu apprehendatur:& habitus intellectu,mediāte actione.4.Cœli.com.2.idem.12.Meta.com.14. Videtur fauere opinioni Doc.subtilis tenentis formam substantialem non intelligi per ꝓpriā speciem,sed arguitiuè:sed oppositum habetur.3. de Aia com.4.&.5.uide in concordantiis.

Actio est finis formę,& forma est finis generationis.4.Cœli cō.22.idem.2.Phy.com.24.&.70.

Actiones ponuntur loco differentiarum,ubi differentiæ rerum latuerint.4. Cœli in Paraphrasi summa tertia cap.1. idem.4.Cœli.com.26.&.8.Physi.com.32.

Actio est merito contrarietatis,& passio est merito similitudinis.1. de Generatione & corruptione.tex.cō.48.&.49.

Actionis causa est contrarietas, & causa receptionis est genus cōmune.primo de Generatione.tex.& cō.50.

Actiones animæ sunt quinq; in genere . primo de Anima. tex.com.89.uide tu in concordantiis.

Actio attributa alicui ꝓpter aliqua duo, necesse est ut unū eorum sit materia,& aliud forma. Forma autem est illud propter quod actio primitus attribuitur enti.2.de Anima com.24. Nota tamen ꝙ deficit una alia pars quam expressit Commen.3.de Anima.com.36.quia potest aliqua actio attribui alicui propter duo,quorum unum est agēs, & aliud est instrumentum.

Actio primitus attribuitur enti propter formam, & iſta conuertitur. ſecundo de Anima.cõ.24.

Actio & paſſio in patiente ſunt, & non in agente. ſecundo de Anima.tex.com.140.

Actio in intellectus eſt duplex, formatio & fides.3.de Anima tex.cõ.21.idem.5.Meta.cõ.34.

Actio intellectus quæ eſt formatio, ſemper eſt uera: nõ autem actio quæ eſt fides.3.de Aia.tex.& cõ.26.

Actio iſta quæ eſt creare intellectu & facere ea, eſt prior in nobis q̃ intelligere ea, ſicut dixit Alex.3.de Aia.cõ.36.

Actio aiæ ſenſibilis eſt cõis aiæ & corpori, quia non fit niſi per inſtrumenta.tex.cõ. ſuper libro de Somno & uigilia.

Actio alicuius agentis, aut motus in aliquo patiente, in reſpectu agentis dicitur actio, & in reſpectu patiẽtis dicitur paſſio.5.Meta.cõ.25.idem tertio Phyſi.20.

Actionis malitia demonſtratur in idiomate græco ꝑ priuationem, tam in animatis q̃ in inanimatis.5. Meta.cõ.17.

Actio cum paſſione proprie non eſt idẽ, ſed cu hęc inſunt motus.3.Phy.tex.cõ.22. Vbi animaduerte de mente Philoſophi, actionem & paſſionem fundari in motu tãquàm in ſubiecto: & quia unus & idem eſt motus qui per reſpectũ ad motorẽ ſic agit ut agit in mobile, quod nihil aliud eſt q̃ mouere, ut dixit Philoſophus.3.Phy.tex.cõ.15. ſic dicitur actio. Per reſpectum aũt ad mobile, ut recipitur in eo à motore, dicitur paſſio. Nam ut dicit Com.ibi, Mouere eſt actio motoris in rem motam, & moueri eſt actio moti à motore. Ideo actio & paſſio dicuntur eadẽ ſubiecto, ſed nõ ſunt ſimpliciter & proprie eadem. Identitas enim proprie & ſimpliciter eſt à forma, non à materia: & quia alia eſt forma & ratio actionis, & alia eſt forma & ratio paſſionis, ideo nõ ſunt eadem ſimpliciter, & propriè. Vnde licet Ariſt. in tex.21.ibidem dixerit. At uero neq; ſi doctio & diſciplina idẽ, & adiſcere cum docere idem: illud (ut notat Alexan.& Themiſtius) debet legi, & intelligi ex ſuperabundanti, ita ꝙ gratia diſputationis ſi concedatur actionem, & paſſionem, & doctrinam & diſciplinam eſſe eadem, non tamen ſequeretur agere & pati, & docere & addiſcere eſſe eadem: quia aliquid cõnotant concreta, qđ nõ connotant abſtracta. Tamen ſecundum rei ueritatem, actio & paſſio non ſunt propriè eadem, ita iſta authoritas eſt de mente Philoſophi abſolutè adducta, & non ex ſuperabundãti & diſputationis gratia. Et eſt in ſimili, quia licet album & dulce ſint eadem ſubiecto, non tamen ſimpliciter & proprie ſunt eadem: quia alia aſt forma albi inquantum album, & alia eſt forma dulcis inquantum dulce. Et inde bene colligitur hoc. Collige etiam ex præſenti loco quomodo in intelligentiis abſtractis, & in rebus neceſſariis non reperitur uerum agens: quia uera actio & uera paſſio fundantur in motu uero, qui eſt actus entis in potentia, inquantum in potentia. Et quia in ſempiternis non eſt uera potentia nec uerus motus, ſed ſolum eſt motus ęquiuocus, & ſecundum ſimilitudinem, ideo etiã ibi eſt actio ſecundum ſimilitudinem. Intellectio enim Dei eſt motus ęquiuocè dictus, ut notat Com.in.8.Phy.in.cõ.40. Et quia illa eſt cauſa efficiens totius entis, ſic intellectus diuinus eſt actiuus ſecundum ſimilitudinem. Sic intellige dictum Com.12.Meta.cõ.44.ubi dicit ꝙ in abſtractis non eſt agens niſi ſecũdum ſimilitudinem, quia uera actio fundatur in motu: & ibi non eſt motus uerè, ſed æquiuocè, & ſic actio ibi, ſi qua eſt, eſt ſecundũ ſimilitudinem, quia fundatur in motu æquiuoco, pro quanto ſcientia Dei eſt cauſa omnium entium.12.Meta.tex.com.51.

Actiones propriè rerum ſunt illa, ex quibus peruenitur ad notitiam eſſentiæ rerum occultarum.7.Meta.cõ.9. idem 4.Cœli cõ.2.& in libro Deſtr.diſpu.6.in ſolutione.6.dub.

Actio agentis nihil aliud eſt q̃ extrahere illud quod eſt in potẽna ad actum.7.Meta.cõ.28.& 8.Meta.cõ.15.12.Met.cõ.18.& 44.& Deſtru.diſpu.2.in ſolutione.5.dub.

Actio agentis non pendet à ſubiecto ſine forma, neq; à forma ſine ſubiecto.7.cõmen.31.

Actio agentis dependet à ſubiecto ſecundum ꝙ ſubiectum dependet à forma, quia ſubectum non habet eſſe niſi per formam ibidem.

Actiones non diuerſantur niſi ꝑ diuerſas eſſentias, & ideo. cum entia non habuerint actiones proprias, nõ habebunt. eſſentias proprias.9.Meta.tex.com.7.

Actio alia immanens, alia tranſiens.9.Meta.tex.com.16.

Actio agentis nõ dependet ab eſſe ĩ tempore priuationis, quod eſt eſſe in potentia, neq; dependet ab eſſe in actu inquantum in actu, neq; de priuatione inquantũ priuatio, immo de eſſe defectibili cui coniuncta eſt priuatio. Vnde actio agentis nõ dependet à priuatione, quia priuatio nõ. eſt actio: neq; dependet de eſſe in coniuncto priuationi, id nanq; quod habet eſſe in ultima perfectione non indiget aliquo dante eſſe. Ex libro Deſtru.diſpu.3.in ſolutione.8.dub. Vide in contradictionibus nuper æditis.

Actio quandoq; ſummitur pro paſſione.5.Phy.com.38.

Actio animæ uidetur in capitulo qualis & non quanti. primo de Anima.cõmen.68.

Actionem & paſſionem ab una & eadem natura procedere impoſſibile, eſt ideo Philoſophi ſumpſerunt ſignũ ſubiecti ex paſſionibus, & ſignum formæ ex operationibus. Ex libro Deſtru.diſpu.6.in ſol'o.6.dubii.

Actiones per organa, paſſiones ꝑ ſimilaria, & ideo uis ſentiendi in ſimilaribus ſita eſt. ex ſecũdo de Partibus animalium.cap.primo.& Commentator.in cõmento.

Actio & motus differunt, quia actio conſeruat naturã agentis, motus aũt abiicit à ſubſtantia Itẽ actio momento perficitur, ut uiſio & audito motus uero fit in tp̃e. Them.1.de Aia.cap.19.uide in concordantis nuper editis.

Actio tanto fuſius & paſſio q̃ motus eſt, quanto genus à ſpecie. Them. ſecundo de Anima.cap.19.ſuper tex.53.& habetur in tex.ubi Ariſt. dicit motum eſſe quendam actũ. Etenim actus duplex eſt, inchoatus ſeu inabſolutus, alter uero perfectus.

Actiones unius agentis non eſt extraneum diuerſificari diſpoſitionibus ſubiecti diuerſificantis. quinto colliget.cap.23.uide in concordan.

Actiua ſicut diuerſificantur adinuicem per diuerſitatem materierum & formarum eorum, ita etiam actiua differunt à paſſiuis in potentia & actu, per diuerſitatẽ materierum & formarum eorum.12.Meta.cõmen.26.

Actiuarum ſcientiarum principium eſt in agente prohęreſis.6.Meta.tex.cõmen.primi.

Actiui & motiui actus in patiente fit.2.de Aia tex.cõ.139.

Actus alius primus, alius ſcđs.2.de Aia tex.cõ.2. Nota ſecundũ Alex.in Paraphraſi.cap.ubi probat animã eſſe formã corporis, actum primum eſſe habitum ſeu poteſtatẽ, actum ſecundum eſſe actum à poteſtate profectum. Idem Simpli.Ammo.& Alber.in queſtione de Homine, & omnes latini. Com.autem actũ ſecundũ dicit formam operãtem, actum primum formam circunſcripta operatione. Et Themiſt.uidetur etiam in hac opinione eſſe.

Actu & potentia compoſita ita ſe habent, ꝙ in eis aliud ſit hoc ſcire potes quare in ſola prima intelligẽtia, eẽntia, & ipſa res, aliud eſſentia. Themiſt.3.de Anima.cap.27. Et quidditas ſunt idẽ omnibus modis, in cæteris uerò eſſentia quodammodo differt à quidditate, ut tenet Com.in.3 de Anima.cõ.5.in ſol'io.q.3. quia in omnibus citra primã eſt potentia & imperfectio aliqua. Vnde & ſcriptura dicit, In Angelis ſuis reperit prauitatem.

Actus ſecundus in his quæ natura conſtant, non ſeparantur ab actu primo. Themiſt.2.de Anima.cap.3.

Actus in conſequens ipſius formæ & umbra eius, licet dicatur ſecundum prius & poſterius. Et potentia eſt conſequens ipſius materiæ formæ & umbra, licet dicatur ſcđm prius & poſterius, ex paraphraſi Primæ p̃hiæ, tracta.3.colum.4. Inde patet error illorum qui ſumpſerunt rei umbram pro re ſubſtantia, & non diſtinxerunt inter abſolutã rationem materiæ & reſpectiuam.

Actus omnis cum motu. tertio Meta.tex.cõmen.3.

Actus & potentia ſunt contraria.3.Meta.cõ.19.intelligitur pro oppoſitis relatiue.9.Meta.tex.commẽ.13.uide etiam primo de Anima.commen.6.

Actus unus numero eiusdem est.5.Physi.tex.com.38.

Actus leuis est alicubi esse,& sursum.8. Physi.tex.com.32.

Actu quicquid existit est in tempore,scilicet demõstrato.8. Physi.tex.commen.63.

Actus uniuscuiusq; determinatum minimum tẽpus habet ad non excedere.2.Cœli.tex.com.39.& est,ut inquit Simpli.ibidem,dignitas quæ inductione probatur.

Actus uniuscuiusq; uidetur in patiente & disposito in esse 2.de Anima.tex.com.24.&.26.

Actu existente uno,unus erit habitus.5.Phy.tex.com.38.& uide Themist.ibi.

Actus & generationes & oẽs circa singulare sunt ex procemio Metaphy.

Actus & potentia sunt differentiæ ualde oppositæ,& accidunt omnibus prædicamentis.primo de Aia.cõ.6. Nota ꝙ quandoq; Commentator potentiam & actũ nuncupat genera,sicut.Physi.cõ.3.ubi dicit ꝙ Arist. uolens inuestigare diffinitionem motus,incepit diuidere ens per potentiam & actum,quæ sunt duo genera extra quæ nõ potest motus esse,aut non esse medium inter illa.Consimilẽ modum dicendi habet in.2.de Aia.cõ.30.ubi dicit ꝙ genera in diffinitionibus accepta, aut sunt secundum uniuocationem,ut animal in diffinitione hominis,aut dicta multipliciter,ut ens & potentia,& actus.Quandoq; appellat accidentia,ut patet in.2.Phy.cõ.32.ubi dicit ꝙ diuisio per modos causarum est diuisio per accidentia.ubi inter illas diuisiones datas per modos, cadit diuisio causarum per potentiam & actum ut patet ibidem in tex.cõ.34. Immo illa est communis tribus præcedentibus diuisionibus modalibus.s.diuisioni per prius & posterius, & per se & per accidens,uniuersale & particulare, sicut ibidem habetur. & etiam in.5.Meta.tex.cõ.3.ubi notat do.Alber.ꝙ hoc ideo contingit,quia talis diuisio per potentiam & actum non superaddit illis diuisionibus ꝑcedentibus aliquã naturã. Et similiter est de causa propinqua , & eodẽ modo est de causa per se,& de causa per accidens, & de causa uniuersali,& de causa particulari.& ideo etiam tales diuisiones dicuntur datæ per modos & accidentia,quia non diuersificant genera causalitatum,quia unumquodq; genus causę potest habere huiusmodi diuisiones datas per modos: & etiam quia causa diuisa per tales modos non diuersificatur nisi accidentali differentia . Et sic est de potentia & actu.Dicit enim Commen.8.Meta.cõ.15. ꝙ agens extrahens aliquid de potentia ad actum non largitur multitudinem sed perfectionem . Idem enim numero est Socrates in actu cum se ipso dum erat in potentia, & nõ differt nisi secundum accidentalem alietatem , quia nunc habet esse magis perfectum q̃ dum erat in potentia. Vnde Auic. in.5.suæ Meta.dicit ꝙ æquinitas est tantum æquinitas,& non est in actu nec in potentia, nec singularis nec uniuersalis,quia ista sunt accidentia & non sunt de rei quidditata. Non inconuenit ergo secundum diuersas considerationes,& actum & potentiam nuncupare genera, & nuncupare differentias, & nuncupare modos seu accidentia: nam nõ est cura Philosophis de nominibus.primo Phy. cõ.1.Si enim considerantur ut sunt conceptus communes & transcendentes, sic dicuntur genera,non uniuoce dicta sed multipliciter.secundum prius & posterius,sicut etiam plerunq; Commẽ.dicit de ente.ut patet.5.Meta.cõ.3.ubi dicit Philosophus in tex.ꝙ omne quod habet differentiam habet genus, sed non omne quod habet genus hẽt differentiam. Vbi Cõ.dicit ꝙ hoc fuit dictum propter genera generalissima, quæ habent genus multipliciter dictum.s. ens & unum,& non habet differẽtias. Vnde dictum Porphyrii asserentis ens non esse genus de decem ꝑdicamentis,intelligitur de genere uniuoco,sicut Logicus loquitur de genere.Si uerò considerantur potentia & actus, ut per illas tanquam per differentias analogas ens diuiditur, sic appellantur differentiæ.Si uerò cõsiderantur ut faciunt diuersitatem essentialem,sic dicuntur modi,siue accñtia. Ex quo patet contra formalizantes,qui appellant hmõi diuisiones entis datas per modos intrinsecos & uolũt modũ intrinsecum nõ dicere aliam formalitatem aut conceptũ nisi cuius est modus, & uolunt quod nõ egrediať nec ingrediať primũ modũ dicẽdi ꝑ se, sed est sicut homo qui stat cum uno pede in limine domus intra, & cum alio extra.Patet enim ꝙ imaginatio istorũ est phantastica,& non habet robur ex fundamentis ueris, quia idem est iudiciũ de istis & de cæteris accidentibus : sed non est differẽtia, nisi quia ista sunt transcendentia,& alia sunt limitata . Et aduerte ꝙ oppositio inter potentiam & actum est relatiua,& ista est prima inter oppositiones relatiuas,sicut diuisio per unum & multa est prima inter diuisiões, quę danť per priuationem & habitum,ut aliàs declaraui. Et aduerte ꝙ accidunt omnibus decẽ prædicamentis,unũquodq; enim decem prædicamentorum diuiditur per potentiam & actũ: qa,ut habetur.12.Meta.tex.cõ.26.res uniuscuiusq; prædicamenti,qñq; est in potẽtia,qñq; est in actu, sicut et dicit.Com.3.Physi.cõ.6. Ex quo patet ex mente Arist.& Commen.Cœlum & sempiternas substantias non esse in prædicamento : nullum enim sempiternum est in potentia,ut dicitur.9.Meta.tex.com.17.ꝙ ita notat Com. in secundo Cœli.com.49.& super Porphyrio.in ca.de specie.

Quomodo ens dicatur genus ad 10. prædicamẽta

Taxat Scotistas de modis intrinsecis.

Actus duplex,perfectus & imperfectus.3.Phy.tex.com.15. Vbi lucidissimus Them.ponit pulchram differentiam,& inquit,Duplex est in unaquaq; re species perfectionis & actus, una quæ adest cũ absoluta perfectaq; res est, quũq; naturam suam est plenissimè consecuta,uerbi gratia,oculus postq̃ est perfectus actum suum,& perfectionẽ seu functionem suam habet,quæ uisio est:ipse autem actus à forma nihil differt . Hoc enim est oculum esse,quod est actu ipso uidere . Atq; hunc ego actum perfectionemq;,motũ etiam non dico,utpote qui sit forma & species,& ad quietis potius q̃ ad motus naturam accedens . Altera species perfectionis & actus est,quę adest rei una cum potestate, qualis est ipsa formatio & fabricatio pupillarum. Et talis actus motus est &c.

Actus separat.7.Meta.tex.cõ.49.Vide in Theoremate proprio de hoc.

Actus nomen uenit,qui ad endelechiam compositus.9.Metaphysi.tex.commen.3.

Actus est forma.tex.com.17.

Actus est prior potentia ratione, substantia, & tempore.9. Meta.tex.cõ.13.Et declarans quomodo sit prior tempore inquit:Tempore est quidem ut sic,est autem ut non:nã specie quidem prius est agens,numero uero non.

Actu ens fit ex potestate ente, ab aliquo actu ente.9.Metaphysicæ.tex.cõmen.13.

Actus est melior & honorabilior potẽtia,& hoc in bonis: nã in malis actũ esse deteriorẽ potẽtia.9. Meta.tex.cõ.19.

Actus malus est peior potentia ad illum.ibidem.

Actus est ratio intelligendi.9.Meta.tex.commẽ.20.uide in Theorematibus.

Actus ultimus est causa in unoquoq; ente ut in ipso inueniãtur plures actus q̃ unus. Et similiter ultimum subiectũ quod est pura potentia, est causa ut alia subiecta acquirãt potentiam.Et ideo illud quod est inter hęc duo extrema, non dicitur esse purus actus, neq; pura potentia.ex paraphrasi Meta.3.col.4.

Actus descriptio est ut res non sit in illa dispositione secundum quam est in potentia.9.Meta.tex.cõ.11.ubi Comm. dicit ꝙ quia actus & potentia sunt opposita relatiue, nullum malũ sequitur ex hoc ꝙ unũ ponitur in descriptione alterius . Vnde etiam illud dicitur esse in potentia, quod non est in illa dispositione in qua est dum est in actu.

Acumen angulorũ in corporibus comburentibus,forte secundũ Aristo.est causa cõbustionis ꝑ accñs.3.Cœli.cõ.71.

Acutũ ęquiuoce diciť de stilo,uino,& sono.7.Phy.t.cõ.24.

Acutum mouet sensum in pauco tẽpore multum,graue uero in multum paucum.2.de Anima.tex.cõ.86.

Acuta uidere,audire,olfacere,bifariam dicitur. Aristo.in.5. de Generatione animalium.cap.2.& in fine primi cap.eadem distinctio in speciali de uisu ponitur. Inde colligere potes sensus hominis omnes tẽperatiores esse sensibus

aliorum

aliorum brutorum, contra uulgares.

Ad aliquid necessario est omne quod intelligitur in respectu alterius. 7. Phy. commen. 17.

Ad aliquid tres sunt modi. 5. Meta. tex. com. 20.

Ad aliquid alia secundũ se, alia secundum accidens sunt. 5. Meta. tex. commen. 20.

Ad aliquid quædam dicuntur secundum genera eorum, ut Medicina ad aliquid est, quia scientia est eorum quæ sunt ad aliquid. suprà.

Aliquid quæcunq; nõ sunt contraria, non habent mediũ ut scibilis & scientiæ nullũ est medium. 10. Meta. tex. cõ. 22.

Additio caliditatis agentis in caliditatem corporis, non est secundum additionem partis in toto, & uniuersaliter secundum additionẽ agentis in passionem patiẽtis. 4. Phy. com. 84. & habetur in textu: Facit contra ponentes intensionem formarum fieri per additionẽ partis gradualis ad partem gradualem.

Adeps & seuum sunt finis bonæ concoctionis sanguineæ, ex. 3. de Partibus animalium, ubi de renibus agitur.

Adeps & seuũ moderata cõferũt. 2. de Partibus aialiũ. ca. 5.

Adeps & seuum differunt, quia seuum est terrestrioris sanguinis excrementum. suprà.

Adipe & seuo animalia exanguia carent. suprà.

Adipis exuberãtia inducit seuũ & præparat interitũ. suprà.

Adipis exuberantia inducit sterilitatem. suprà.

Adipe pinguescentia constat esse minus fœcunda, tam mares q̃ fœminas. 3. de Natura animalium. cap. 18.

Admiratio & dubitatio, ex ignorãtia prouenire uidentur. ex procemio Metaphy.

Adusta ferè omnia habent aliquid caliditatis, ut cinis, calx, sedinem, excrementa. ex. 2. de Partibus aialium. ca. 20.

Adunatum est posterius naturaliter respectu continui. 5. Physi. tex. com. 27.

Aer in motu proiectorũ postq̃ separatur ab expellente, mouetur à sua forma naturali, & ante separationem mouetur ab utroq;. 4. Phy. cõ. 68. Vide etiam in. 8. Phy. com. 82. & 3. Cœli. commen. 28.

Aer secundũ tactum sentitur esse corpus, & si scd̃m uisum existimetur esse nihil, cum nõ habeat colorẽ. 4. Phy. ca. 78.

Aer & aqua talem habent naturã, q; eum acceperint principium mouendi ab alio, mouẽtur per se. 8. Phy. com. 82. & 85. idem. 3. Cœli. com. 28. & 4. Cœli. com. 39.

Aer & aqua non habẽt aptitudinẽ ad diuisionẽ & passionẽ æqualiter in oĩbus suis partibus 8. Phy. tex. cõ. 85.

Aer minimè aliorũ habet differentias sensibiles, consequenter uerò aqua. primo Phy. tex. com. 54. & primo de Generatione. 19. & secundo de Anima. 113.

Aere natura utitur tanquàm organo in utroq; motu, natus est enim hic & grauis & leuis esse. 3. Cœli. tex. cõ. 28.

Aer adiuuat graue grauitate, & leue leuitate. 3. Cœli. cõ. 28.

Aer & aqua motu proiectorũ postq̃ accepit principiũ motus à motore extrinseco, remanebit motus p se per principium naturale, quod est in eo. s. per grauitatem, aut leuitatẽ, postq̃ motor extrinsecus fuerit separatus à re mota. 3. Cœli. cõ. 28. & 4. Cœli. cõ. 39. & 8. Phy. cõ. 82. & 85.

Aeris natura est similis medio inter extrema, & non est cõposita ex extremis. 3. Cœli. cõ. 28. & 4. Cœli. cõ. 26.

Aer in loco suo habet grauitatem & non leuitatẽ, & ista est opino Arist. 3. Cœli. com. 57. Vide hoc diffuse. 4. Cœli. tex. com. 30.

Aer & aqua facile terminantur ab alienis. 3. Cœli. com. 67. & 8. Phy. cõ. 82. & 4. Phy. com. 68.

Aer cum grauibus grauitat, & cum leuibus leuitat. 4. Cœli. com. 30. uide. 3. Cœli, com. 28.

Aer est magis grauis q̃ leuis. 4. Cœli. com. 39.

Aer est magis humidus q̃ calidus, & in hoc omnes conueniunt. suprà. uide. 2. de Gñatione. tex. cõ. 13. & 4. Mete. cõ. 10. Ex quo patet ueriorem esse sententiam illorũ, qui tenent q; una qualitas est in summo in elementis, illa quę tenet oppositum & Alex. in primo Meteo. cap. 4. manifestè tenet illud, & sine dubio fuit mens Arist. in. 2. de Generatione. Hanc etiam opinionẽ imitatur Auer. in com. 15. super primo canticæ canticorum. Et si quãdoq; inuenitur oppositum in doctrina eius, ut. 3. Cœli. com. 67. aut alibi, dic q; loquitur secundum opinionem Auic. & aliorũ non secundum mentem propriam.

Solutio contradictionis in dictis Auer. o.

Aer ideo est magis grauis q̃ leuis, quia causa grauitatis ei9 est humiditas, & leuitatis caliditas, & humiditas eius est maior caliditate. 4. Cœli. com. 39.

Aer est humidior oĩbus elementis, ex diffinitione humidi. Com. 4. Cœli. cõ. 39. Idẽ tenet Ioannes Grãma. propter eandem rationẽ. in. 2. de Generatione, licet aqua plus humectare uideatur. in. 2. colliget. ca. 2. dicit Auer. Aer est humidior aqua, ut est declaratum in Naturali philosophia.

Aer licet sit humidior aqua, ut dictum est, tamen nõ humectat corpus sicut aqua, eo q; non applicatur corpori sicut aqua, immo desiccat corpora, & secundum q; callidior est magis desiccat. 6. coll. c. 3. de iuuamẽto balnei. Inde collige agens debile propter meliorem applicationem respectu passi, fortius agere q̃ agens fortius.

Aer impossibile est ut moueatur à suo loco, nisi corpus qd9 tãgit sequatur ipsum: & ideo eum corpus impossibile est ut attrahatur ab eo, ideo uentosa posita supra corpus siccum, si fugatur fortiter, funditur. 4. Cœli. tex. com. 39.

Aer est magis diuisibilis q̃ aqua, & aqua q̃ terra. 4. Cœli. com. 44. & tex. com. 45.

Aer alio modo intelligitur esse grauis in loco pprio, q̃ in loco ignis. Com. in Paraphrasi quarti de Cœlo summa 3. cap. 2. & quarto Cœli. com. 29. contra Themist.

Aer secundum intellectũ est perfectioris esse q̃ terra, & terra perfectioris esse secundum sensum: & ideo non conuenit ut illud quod est magis sensibile sit perfectius: pfectius enim in rei ueritate est illud, quod est perfectius apud intellectum primo de Generatione. tex. com. 19.

Aer qui est in aure semper mouetur motu proprio, & ille motus non impedit motum soni, quia ille est extraneus 2. de Anima. com. 84.

Aere natura utitur in duo opera, sicut lingua in gustum & locutionem. 2. de Anima. tex. cõ. 88. Et quo patet naturã plerunq; unico instrumento consequi plures utilitates, & non facere aliquid p plura, quod potest p pauciora cõsequi. Deus. n. & Natura nihil frustra faciũt. 1. Cœ. te. cõ. 32.

Aer quando est contrarius morbo, est bonum, infirmo, & gaudium Medico. 7. colliget. cap. 2.

Aer minimè aliorũ habet differẽtias sensibiles, consequenter aũt aqua, primo Physi. tex. cõ. 54. Super hoc loco dũ essem iunior tenui in cõcordantis, ambas qualitates in elementis esse in summũ: licet quantũ ad agere una qualitas in uno elemento potentior sit ad agendũ, q̃ consimilis in alio elemento. Nunc autem dico, quemadmodum & in Theorematibus memini me dixisse, q; unũquodq; elemẽtum primò unam qualitatem sibi uendicat in summo. Et ratio quę me mouet est, quia Philosophus. 7. Phy. tex. cõ. 29. dicit q; susceptiuum cuiuslibet accidentis non est contingens, sed unum unius primum. Et ideo cum hoc fundamento processit in. 2. de Generatione. tex. cõ. 23. ubi dicit.

Quod unũquodq; elementũ, unã tantum qualitatem habeat in summo, nõ duas.

Sed tunc simpliciter quatuor entia unius unũquodq; est, »
terra quidem magis sicci q̃ frigidi q̃ humidi, aer aũt humidi magis q̃ calidi, ignis aũt calidi magis q̃ sicci. Et Com. » »
in. 4. Cœli. cõ. 39. expresse dicit q; omnes conueniunt in hoc, q; humiditas in aere est maior q̃ caliditas, & Alex. & Ioan. Grãma. in. 2. de Generatione, tenent aerẽ esse humidiorẽ aqua, ex diffinitione humidi posita in. 2. de Generatione. uidelicet q; humidũ est male terminabile termino proprio. Hoc autem uerius uerificatur de humido aereo, q̃ de humido aqueo, & est ratio Com. quã tangit. 4. Cœli. cõ. 39. & in primo libro Cãticæ canticorũ. cõ. 15. & ista est sententia etiam Alexandri in primo Met. cap. 4. q; unumquodq; elementum habet unam qualitatẽ in summo. Bene uerũ est q; alia etsi sit remissa, nõ tamen est remissa per qualitatem contrariam, sicut enim dicit Com. in. 2. Cœli. cõ. 15. nõ sequitur ut remissio sit semp ex admixtione cõtrarii, sicut dicit Alex. ĩ multis locis. Vnde loco prçallegato scribit Alex. q; terra est magis sicca q̃ frigida, sed nõ p

Tex. cõ. 9.

mixtione alicuius caliditatis est minus frigida ꝙ aqua: & magis quidē terra sicca est ꝙ ignis,sed non mixtura alicu⸗ ius humidi est ignis minus siccus ꝙ terra: & aer est minus calidus ꝙ ignis,sed nō mixtura alicuius frigiditatis est aer minus calidus ꝙ sit ignis:& aer magis humid⁹ est ꝙ aqua, sed non mixtura alicuius solidi aqua est minus humida ꝙ sit aer. Non.n.utiq; aliquod simplicium corporum esset. Hæc ille.

Error modernorum. Ex quo patet error modernoꝝ tenentium al terā qualitatem in elementis esse remissam ex contrario, quia tunc elementū,ut asserit Alex.non esset simplex cor pus.Arist.enim.in.2.de Generatione uenatus est numerū elementoꝝ ex combinationibus quatuor qualitatum pri marum,& unicuiq; tantū duas attribuit.Si igitur esset ter tia in qualitate remissa,tunc ratio eius fuisse diminuta.

Dubitatio. Sed tunc est difficultas, quia si Arist.tenet alteram solum qualitatem esse i summo,aliam uerò remissam,dicā ei, ꝙ adhuc non habet intentum suū , quia si caliditas summa, & siccitas,ut sex facit ignem,uerbi gratia,dicā ei ꝙ calidis tas summa,& siccitas,ut septem facit aliud elementum.

Solutio. Tex.cō.41. Solutur, quia omniū natura constantiū determinatus est numerus.ex.2.de Anima.& ideo siccitas associata calidi⸗ tati non secundum quemlibet gradū constituit elementū, sed secūdum determinatum. Nam & Alex.tenet in lib.1. Naturalium quæstionum,ꝙ siccitas terræ,& siccitas ignis nō sunt eiusdem speciei: & pp hoc nullus est qui dicat ꝙ caliditas cum una siccitate constituat unum elementū , & cum alia aliud,quia Arist.uenatur istas primas qualitates contrarias,ut præcedunt formā in materia : & ut sic, sunt eiusdem generis:& quia non possunt combinari nisi qua tuor modis,inde prouenit ꝙ nō constituunt, nisi quatuor corpora.Bene uerum est ꝙ ille qualitates,ut sunt termina tæ per diuersas formas speciē,sic postea specie distinguū tur. Non enim oportet qualitatem secundum quemlibet gradū constituere determinatū corpus secundum speciē, alioquin oporteret,ꝙ quando fit transitus in cōtrariis de uno extremo ad aliud extremum,ut fieret per oia media, quod est falsum,ut bene scribit Com.in.2.de Aia.cō.105. ubi dicit. Non est necessariū,ut translatio in extremis fit super oia media, unde in coloribus si translatio fiat ab al bedine in nigredinem,quandoq; fit mediante chiauo, & quandoq; mediante charoppo. Ista igitur est uia Arist. ꝙ unaquæq; forma elemēti unam qualitatem sibi primò determinet:& si Cō.3.Cœli.uidcatur dicere ignē esse ca⸗ lidum & siccum in fine,loquitur secundū Auic. cōtra quē inuehit ibi,sed ista est uia eius i locis adductis, & in.4.Me teo.cō.10.& hoc teneo,& sic uolo dicta mea teneri & coe rigi. Ad authoritatem aūt Arist.ex qua colligit Burleus terrā esse magis frigidam ꝙ aqua,quia Arist. dicit ꝙ aeris qualitates sunt minimè sensibiles,consequenter aūt aqua: hoc nō dicit ratione qua frigiditas aquę sit minor, sed est ratione corpulentiæ,qa terra est magis corpulēta,ꝙ aqua, qa ex uno pugillo terræ fiunt decē pugilli aquę.Aut ideo post aerē succedit aqua,qa aer inter oia elemēta maximè est uarietati subiectus,qa de facili calefit,infrigidatur,hu⸗ mectat,& exiccatur. Post ipsum aūt est aqua quia aqua li cet frigida sit & humida,tamen facilè calefit,& facilè exic catur p congelationē,ut nullam qualitatem sibi insepara⸗ bilem determinare uidcatur ad sensum: unde in crystallū conuertitur & amittit humiditatem, frigiditatē etiam ma nifestè deperdit.Nō sic aūt sunt elementa extrema ad sen sum.Et est expositio Themistii,Simplicii,& magni Alber ti ibi . Vnde aduerte ꝙ elementa extrema , ut ignis & terra,habent qualitates sibi appropriatas, ualde permanē tes & sensatas : caliditas enim ignis est maximæ actiuita⸗ tis,& ideo igni nō potest competere ratio subiecti & ma⸗

Tex.cō.5. teriæ,quia est formalissimū omnium. Vnde in.4.Meteo. solus ignis non putrescit, & ideo potius sibi competit ra tio agendi,& est maioris actiuitatis ꝙ frigiditas aqua:& sic citas terræ est maxime resistitiua,& non est tantæ resisten⸗ tiæ humiditas aeris. Vnde medici experimento compro bant morbos à siccitate prouenientes esse difficilioris cu⸗ ræ ꝙ qui proueniunt ab humiditate.

Aer propinquus corporibus cœlestibus est inflammatus & ignitus.Commen.1.Meta.in digressio.de uia lactea,in media sua exposi. Cap.3

Aer frigidus putrefactionem diminuit.4.colliget.ca.14.

Aer pestilentialis fit ex corruptione suę substāię,& hoc ac cidit sæpe ꝑpter multā pluuiam in æstate.4.colliget.c.14. & ibi etiā ponit aliā cām, ex ꝑmixtione malorū uaporū.

Aer temperatus est inter multam & paucā pluuiam.supra.

Aer patitur à colore & capit eū,& hoc apparet de colora⸗ tione eiusdem rei fcdm illud ꝑ quod transeunt nubes luci dæ,uerbi gratia, qñ nubes pertranseunt per planetas uiri des,multotiens colorantur parietes per colorem illorum planetarum.Com.in cō.libri de Sensu & sensato. & in.2. de Anima.cō.67.authoritate Alexandri.

Aeris sunt duo loca,unus est superior in quo generantur cometæ & flammæ , alius est inferior in quo generantur pluuiæ,nix,& pruina, & grando, & hic locus in quo ista fiunt habet gradus primo Meteo.cap.4.

Aeris locus ad quem non peruenit reflexio radiorum, est frigidior cæteris locus.supra.

Aer licet sit humidior aqua, ut alibi declaratum est, tamen nō humectat corpus sicut aquæ,eo ꝙ non applicatur cor pori sicut aqua , immo desiccat corpora: & fcdm ꝙ cali⸗ dior est magis desiccat.6.colliget ca.3.de Iuuamento bal nei. Inde collige agens debile ꝑpter meliorē applicatio nem,respectu passi fortius agere ꝙ agens fortius.

Aer perlucens albedinē facit,quēadmodū spumā effici cer tum est.Arist.in.5.de Gene.Animalium.cap.6.

Affectus & intellectus patibilis idem sunt.Them.3.de Aia. cap.38.Idem Com.3.de Anima.cō.20.ubi recitat opiōnē Themist.Hic aduerte appetitū non distingui à uirtute di⸗ stinguente nisi rōne tm,fcdm Peripateticos.

Affectus hominis subditi sunt rationi,non aūt affectus bru torū.Et uide causam in Themi.3.de Aia.38.ca. Inde sci⸗ re poteris sensus & uirtutes interiores hominis habere aliquid sibi ꝑprium.Vide de hoc in fine libri de Sensu & sensato.& Auer.ibidem,& secundo de Aia.cō.73.&.65.

Affirmatio magis est digna ut attribuatur cōpositioni , & negatio diuisioni.3.de Aia.22.&.6.Meta.8.

Affirmatio notior est negatione.4.Met.tex.cō.16.ubi Cō. dicit in cō.reddens causam,ꝙ non ens nō intelligitur nisi per cōparationē ad ens.Idem habetur.3.de Aia tex.com. 25.&.1.Phy.com.69.&.1. Elenchorum dicitur,ꝙ in non facere intelligitur facere. Tex.cō.10.

Affirmatio & repręsentatio,seu (ut habet alia litera) dictio non sunt idem.9.Meta.tex.com.22.

Affrica semper aliquid noui affert, unde prouerbiū emer⸗ sit.uide in.8.de Natura animalium.cap.28.

Agentia æqualia in patientibus æqualibus, agunt in eis in omnibus partibus in æquali tempore. Et agens maius in æquali tempore in patientia æqualia agit magis ꝙ agens minus.primo Cœli.tex.com.64.

Agentia & patientia in temporibus ęqualibus sunt propor tionalia.Com.1.Cœli.cō.64.& elicitur ex textu.

Agentia duo diuersa agunt in idem patiens, eadē actione contingent ut fit in temporibus diuersis,& ut fit proportio Agentis ad agens,sicut proportio tēporis ad tempus. Et ideo si ponamus duo agētia, quoꝝ unū est finitū & aliud infinitū,contingeret ut infinitum agat in nullo tēpore,quia nullam ꝑportionē habebunt in actione,ex hoc ꝙ nullam habent ꝑportionē in quantitate.Com.1.Cœli.cō.64.

Agens æternū in se habet,ꝙ actū eo est necessariū,in gene rabilib⁹ uerò ex agēte sequitur actū in maiori pte.2.Phy. cō.74.idē.2.ca.de Substātia orbis.uide in cōcordantiis.

Agens maius in minori tempore in patiens minus,ne dum ꝙ alterum sit finitum,& alterum infinitum, & hoc est pro prium.primo Cœli.com.66.

Agens bipartitū est sicut mouens.1.de Gener.tex.com.53.

Agēs & patiēs nō debēt esse adunata,sed debēt se cōtinge re:& si nō se contingant,necesse est ꝙ actio fiat mediante aliq cpe recipiēte passionē.1.de Genera.tex.cō.78. Hinc scire potes causam pp ꝙ ethicus non sentit febrē suam.

Agente

Agente existente eodem, & materia eadem, nõ necessario sequitur effectum esse eundem. 2. de Generatio. tex. com. ulti. uide causam. 12. Meta. tex. com. 11.

Agens non est necessarium, ut ab omni patiente patiatur, eo modo quo patiens patitur ab eo. 2. de Anima. tex. cõ. 45. & 2. Cœli. com. 42. auctoritate Alexandri.

Agentium quoddam est prius tempore acto, quoddam uerò est prius naturaliter, & non tempore. 2. cap. de Substãtia orbis. Consimile. 1. Cœli. com. 105. & 106.

Agens debile non est impossibile, ut agat actionem maiorem actione agentis fortis, & hoc propter diuersitatẽ subiecti, in dispositione, seu præparatione. Cõmen. 2. Meteororum. cap. 2. ubi agit de uentis.

Agẽs uel differt spẽ, uel secundũ magis, & minus, & similr patiẽs, uel differt spẽ, uel secdm magis, & minus. Cõ. supra.

Agens per intellectum semper alicuius gratia facit. 2. Metaphy. tex. com. 9.

Agens, & materia nõ sunt nisi propter finẽ, & similiter formę nõ sunt in rei ueritate nisi pp ultimũ finẽ. 2. Phy. cõ. 31.

Agens malum sponte, peius agit q̃ qui agit malũ. in. 5. Metaphy. tex. cõ. 34. uide de hoc. 3. Ethic. diffuse.

Agibile, & eligibile: Idẽ. 6. Meta. text. cõ. 1. & 6. Ethic. ca. 3. dicitur: Rei agẽdæ principiũ est electio, unde motus, sed nõ cuius gratia. Idẽ. 3. Ethic. cap. 5. ubi dicitur. Oĩno autẽ electio uidetur circa illa uersari quę in nostra sunt potestate.

Agẽs facit ex alio aliud, & nõ facit aliud in alio, facit enim ex materia formatũ, & nõ facit in materia formã. 7. Meta. cõ. 27. & 28. Cõsimile habetur in. 12. Met. cõ. 18. ubi dicit: Imaginatio super creationes formarũ induxit homines dicere formas esse, & datorem esse formarum.

Agens si formam ageret per se, tunc faciet formam ex forma, & materia, & illam formam etiam ex materia, & forma, & sic in infinitum. 7. Meta. text. cõ. 27. & 28. Vide pro deductione huius. 12. Meta. com. 12.

Agens si generaret formam uniuersalem, tunc generatio esset ex nihilo. 7. Meta. com. 27. uide etiam in. 1. de Generatione, & corruptione tex. com. 40.

Agens unũ est, quod agit omnia sine medio, secũdũ loquẽtes in lege Maurorũ. Et istud agẽs nõ est corpus. 7. Meta. cõ. 31. & 9. Meta. cõ. 7. & 12. Meta. com. 18.

Agens incorporeũ impossibile est trãsmutare materiã, nisi mediãte aliquo corpore nõ trãsmutabili. s. corpibus cœlestibus: & ideo impoĩe est, ut intelligentiæ dent aliq̃ formarũ mistarũ cũ materia. 7. Meta. cõ. 31. & 8. Phy. cõ. 15.

Agens extrahens aliquid de potentia ad actũ, non largitur multitudinẽ, sed perfectionẽ. 8. Meta. cõ. 15. idẽ. 12. Meta. com. 18. idem etiam. 8. Meta. tex. com. ulti.

Agere in seipsam nulla res potest. 9. Meta. cõ. 2. & 3. de aïa. cõ. 4. & 3. Phy. cõ. 8. & 8. Phy. cõ. 40. Et in lib. Destruct. destruct. dispu. 1. in solone. 1. dub. dicitur: Principiũ concessum ab omnibus est, ꝙ nulla res seipsam permutare põt.

Agente naturali approximato passo, & non impedito, necessario prouenit actio. 9. Meta. tex. com. 10.

Agens, & actum sunt idem in forma. 9. Meta. text. com. 13. & 14. & 7. Metaphy. 28.

Agente existente uno, & materia una, necesse est, ut non sit multitudo. 12. Metaphy. tex. cõ. 11. contra Anaxa.

Agente existente uno, & materia una, & potentia una, nulla prorsus erit multitudo. supra.

Agẽs apud Arist. nõ est cõgregãs inter duo in rei ueritate, sed est extrahẽs illud quod est in potẽtia ad actũ. 12. Met. cõ. 18. iuxta mediũ cõmẽti. Consimilẽ sniam require in. 8. Meta. cõ. 15. ubi dicit: Agẽs extrahens aliquid de potẽtia ad actum, non largitur multitudinẽ, sed perfectionem.

Agens extrahens aliquid de potentia ad actum, necesse est ut in eo sit illud, quod extrahit aliquo modo, sed non ꝙ sit ipsum secundum omnes modos. 12. Meta. com. 18.

Agens facit priuationes sicut facit inuenire, & est extrahere illud de potentia ad actum: quia generatum in actu est corruptum in potentia. 12. Meta. com. 18. in Calce cõmẽ. uide in Concordantiis.

Agens est mouens, & faciens passionẽ, & ideo omne agẽs est mouens: mouens autem nullã facit passionem, & ideo non omne mouens est agens. 12. Meta. cõ. 23. & habetur 1. de Generatio. tex. cõ. 45. & 3. Phy. tex. com. 3.

Agentis possibilitas apud Philosophos nõ est aliquid intellectuale, immo est aliquid reale extra animam. ex libro Destruct. destruc. dispu. prima. in solu. ultimi dubii.

Agẽtia sunt duobus modis, quorũ unum agit tantum unã actionem per se, ut calor agit calorem, & frigus frigorẽ, & talia agentia naturalia nuncupantur. Secundus modus agentium est eorum, quæ agunt interdum quandã actionem, & interdum eius contrarium, & à Philosophis uocantur uolentia, & eligentia. ex dispu. 3. in solu. primi.

Agens inuenitur duobus modis, unus est à quo dependet effectus quo ad fieri tantũ: & talis efficiẽs nõ indiget agẽte tali postquã est pductus in actu, sed indiget alio agẽte cõseruante ipsum, sicut est domus respectu artificis. Aliud uerò agens est, à quo dependet actio, sine qua effectus ille non potest consistere, & tale est agens, & cõseruans: & tale est nobilius priori ex dispu. 4. in solu. primi dubii.

Agentis perfectio, & uirtus est, ut dominetur passo dominio perfecto, absq; hoc ꝙ alteretur à passo alteratione sensibili, & imperfectio agentis eiusq; debilitas est, ut agens alteretur à passo donec reducat ipsum ad suã formã, quæ quidem malitia, & debilitas habet gradus. Auer. in. 4. de generatione Animalium. cap. 1. & est ex mente Philosophi ibi assignãtis causas maris, & fœminæ ueras.

Agens, & monens arbitrari possunt ꝙ differẽtiam habeãt: quia mouens nõ dat mobili nisi motũ tantum, agens uerò dat sibi formam propter quam fit motus. Auer. in Epithome Meta. trac. 1. cap. 1. Inde collige mentẽ Auer. expresse fuisse, res æternas quo'ad sui substantiã dependere, & esse causatas à Deo glorioso, & nõ solum, ut à forma & fine, quia in hoc loco intẽdit declarare qũo scientia Diuina cõsideret quatuor causas, & declarando qũo considerat efficiens dicit, ꝙ intelligentia, ut dat motũ cœlo, sic dicit motor: & sic à Nãli cõsideratur. Et hoc testatur etiã in. 2. Cœli. cõ. 3. quia motor non dat mobili nisi motũ tm̃, sed inquantũ dat cœlo formã. i. essentiam, quã formã appellat, pter quã fit motus tanq̃ propter finẽ, quia motus cœli, est pter cœli substantiã, & nõ econtra. 12. meta. cõ. 36. & 2. Cœli. cõ. 17. & 21. Ista enim est dispositio entis necessarii (ut dicit Cõ. in. 2. Phy. cõ. 88.) quòd nõ sit propter suam actionẽ, sed actio eius est propter ipsum. Et isto modo inquantũ intelligentia efficit ab æterno cœli substantiam, sic dicitur dare sibi formã: non enim in orbe est alia forma ex qua cõponatur, quia est substantia simplex: sed formã intelligit essentiam orbis. Et pro hoc uide expresse Auer. in eadem Paraphrasi, trac. 4. in coll. 7. ubi scribit: Ex his ergo dictis apparet quodnã esse habeant isti motores, & qũo fit motio ipsorum. Ex quo etiam ostenditur ꝙ non sunt tantũ motores corporũ cœlestiũ, immo dant eis formas suas quibus sunt id quod sunt. Nam si ipsæ tollantur nequaquã inuenietur forma corporũ circularium, quemadmodũ si tollatur intellectus qui est in actu, nequaquã inuenieẽ in nobis ultima perfectio. Et ideo sunt eorum agentia quoquo modo, cum ipsum agens pręstet essentiam rei. Ecce quomodo ipsemet se declarat, ꝙ forma sumitur pro essentia rei. Et fortè fuit error Trãslatoris, nã in. 2. cap. Epitho. dicit: Cœlum in sui substãtia indiget largiente uirtute permanentiã sempiternã, sicut largitur motum sempiternũ, & ut dat sibi substãtiam appellatur agẽs, & à Diuino cõsideraẽ: ut uerò largitur motũ, cõsideratur à Naturali. Et hoc manifestat uerũ fuisse nostrũ iudiciũ in iuuenture nostra, ubi disputauimus in speciali quęstione de triplici causalitate intelligentiæ, cõtra Greg. Arimi. & Ioan. de Bacco. asseuerãtes in uia Auer. Corpora sempiterna nõ esse causata ab æterno quo ab substantiam, sed quo ad motũ tantũ ab ipsa intelligentia. Et tunc iam non erat impressus tractatus iste, licet manifeste etiam pateat hoc idẽ ex. 2. ca. de Substãtia orbis, ubi Cõmen. expresse dicit se fecisse illã digressionẽ pter amorẽ ueritatis: quia multi etiã suo tẽpore asserebãt cœlũ nõ habere nisi cãm

Quare æterna dependẽt a Deo tanquam a causa agente.

Anguilla in genere pisciũ,& mugillũ quoddã genus quod requiritur in fluuiis lutulentis,nõ est,neq; mas,neq; fœmina. Arist.in.2. de Genera.aialium.c.4.iuxta dimidiũ.Vide etiã clare in.4.de Natura aialium.c.ult.ubi dicit ꝙ anguilla,neq; mas,neq; fœmina est,neq; prolem aliquã ex se gignere potest.Idem in.6.de Natura animaliũ.c.14. ubi dicit ꝙ anguilla,neq; ouum,neq; semẽ sortita est.Vide etiã in.8.de Natura animalium.cap.ulti.ubi dicit Aristo. ꝙ anguilla frustra nomen fœminæ accepit.

Anguillarum generatio inter sanguineoꝝ genus sola,neq; ex coitu,neq; ex ouo fit.6.de Natura animalium.c.16.

Anguillæ mortuæ non superfluitant, nec sursum,ut cæteri pisces efferuntur. Vita earum ad septem , uel octo annos protrahitur.8.de Natura animalium.cap.2.

Angulus in quo genere cõtineatur dubitauerunt quidam, adeo ꝙ posuerunt quartum genus magnitudinis, uidelicet lineam,superficiem,corpus,& solidum.

Anhelitus in animalibus dat qualitatem.8.Physic.com.51. quia non est datus nisi ad infrigidandum calorem naturalem,& temperandum ipsum.

Anhelitus prima necessitas est ad immittendum ,secunda ad extrahendum:prima est propter cor,secũda autem est propter pulmonem.2.de anima.com.89.

Anhelans,est animal ambulãs habens sanguinem, ut dictũ est in libro de animalibus.1.de anima.com.84.

Anima in quiescendo , & sedendo maxime fit prudens.7. Physi.tex.com.19.

Anima mouet corpus per suam naturam,& corpus mouetur per suam naturam ab ea.8.Phy.tex.cõ.27.

Anima dũ mouet corpus ad illã partẽ ad quã mouet corpus per motũ elementi dominantis,motus ille est naturalis ex parte animæ,& ex parte corporis:si uerò fit ecõtrario , tunc motus corporis ab anima erit non naturalis.8. Physi.com.27.&.2.cap.de Substantia orbis.

Anima nõ põt esse sine corpe nisi æquiuocæ.8.Phy.cõ.30. Ratio est,quia aia diffinit per corpus: Vnde de Aui.dicit in.6.Nãlium.cap.1. ꝙ hoc nomẽ anima nõ est ex eius essentia, nec ex ꝑdicamẽto in quo cõtinet. Nã oẽ quod est principiũ emanãdi à se actiones,q̃ nõ sunt unius modi, & sunt uolũtariæ,imponimus ei hoc nomẽ aia.Et Arist.2.de aia te.cõ.26.inqt:Et ꝓpter hoc bene opinant, qbus uidet, neq; sine corpore esse,neq; corpus aliquod aĩa.Dixit autẽ Cõ.nisi æquocæ,pp arg.in Alex.q credidit diffõnẽ animę uniuocẽ dici de omni aia, & de intellectu.Com.aũt tenet oppositũ:nã.2. de aia.tex.cõ.21.uidetur intellectus aliud genus animæ esse, & hoc solũ cõtingere separata sicut ꝑpetuũ à corruptibili. Vbi Cõ.inqt, ꝙ dignus est,ut si non aĩa.Vnde Arist.in Erroribus.1.de aia,taxat antiquos , qui nullã posuerunt differentiam inter animã,& intellectum.

Aĩa q̃ est primus motor in aĩalibus,licet sit indiuisibilis mouet accñtaliter,qa cõstituit per corpus.8.Phy.cõ.51.&.83.

Anima nõ est ex elemẽtis,quia nõ posset reddi causa actionum,aut passionum animæ.2.de Genera.tex.com.45.

Animæ passiones qdã sunt ꝓpriæ,& qdã sunt cões, & qđ est magis desideratũ de animæ passionibus, est scire utrũ aliqua de eis possit esse abstracta,uel non.1.de aia.com.3.

Anima est fons,& origo omnium motuũ.Themist.primo de anima.tex.2.Idem Auer.2.de anima.com.37.

Anima si seipsam primò cognouerit bene ac plane,utique erit dignisma,cui de rebus aliis disputanti diffiniẽtiq; fides habeatur.Themist.primo de anima.tex.2.

Aiam nõnulli multaꝝ esse potẽtiaꝝ reẽtur,sub una tñ uniuersitate subiectoq; collocatã:alii partibus,& mẽbris multiplicibus dirimũt,quã & loco discludũt, & disparãt quẽadmodũ Stoici fortasse, & Plato.Them.1.de aia.te.cõ.7.

Aia à trib⁹ sectis fuit diffinita:qdã.n.diffinierunt eã ꝑ motũ, qdam ꝑ cognitionẽ,qdã uerò ꝑ utrũq;.1.de aia.te.cõ.28.

Anima in quibusdã partibus nõ mouetur,neq; essentialiter neq; accidẽtaliter,ut intellectu,in quibusdã autẽ mouetur accñtaliter nõ essentialiter.1.de aia.cõ.86. Ex hoc collige de mente eius,animã intellectiuã nõ dare esse formaliter homini:qa uidelicet impoẽ esset eã nõ moueri accñtalr.

Quod anima intellectiua non det esse.

Anima aliquid melius esse , aut antiquius impossibile est , impossibilius autẽ adhuc intellectu : rõnabilissimũ enim hunc esse,nobilissimũ,& Diuinũ secundũ naturã.3.de aia. tex.82. Videat ergo Pomponacius qũo intellectus in uia Aristo.mortalis esse possit,cum longa sit differentia inter animã,& intellectũ in uia eius:unde.1.de anima,reprehẽdit antiquos,qui nõ dixerũt inter animã,& intellectũ. Vnde bene uerum est in uia eius,ꝙ anima nõ potest esse sine corpore,& ex cõsequenti est generabilis,& corruptibilis, sicut & cæteræ formę naturales. Dicit enim Phs.3.Cœli. tex.cõ.1.omnes substantię naturales,aut corpora sunt,aut cũ corporibus generãtur,& corrũpunt.unde.2.de anima. tex.cõ.26.inquit:Et ꝓpter hoc bene opinãtur qbus uidet neq; sine corpore esse,neq; corpus aliquod anima:sed intellectus quatenus intellis in uia Peripateticoꝝ dicit uirtutem abstractã à corpore,uere imaterialẽ, & uere incorruptibilẽ: Vnde.2.de aia.tex.cõ.22.postq̃ ꝓmisit diuisionem illã in tex.cõ.18.uidelicet ꝙ aia iis uidetur esse determinata uegetatiuo,& sensitiuo,intellectiuo,& motiuo: subdit in te.cõ.19. Vtrũ autẽ unũquodq; sit aia,aut pars aiæ: & si pars,utrũ sit separabile rõne solũ,aut & loco,dubiũ est: de quibusdam autẽ nõ est difficile uidere. Et postq̃ in.tex.20. iam declarauit in quibus non erat difficile uidere, an tales uirtutes essent eædẽ subiecto, & plures in intentione,statim in tex.21.inquit,cõtinuando intentionẽ suã ad ꝑcedẽtia : De intellectu autẽ,& perspectiua potẽtia nihil adhuc manifestũ est,sed uidetur genus alterũ esse animæ, & hoc solũ cõtingere separari,sicut perpetuũ à corruptibili. ubi expsse colligit intellectũ esse uirtutẽ abstractã,& incorruptibilẽ, & esse aliud genus animæ à ꝑdictis,quia est lõge diuersum,sicut natura imortalis à nã corruptibili. Quod Com.bene ponderauit dicẽs: Quòd si dicatur anima,erit secũdũ æquiuocationẽ. Cõsimile scribit Com.in.3.de aia. cõ.32.ubi Arist.dicit in litera : De intellectu aũt speculatiuo altera rõ est. Dicit Auer.ꝙ sermo de eo est,ita ꝙ sit extra istã naturã. Existimat enim ꝙ nõ est aia,neq; pars aiæ, & innuit nobilitatẽ,& diuersitatem illius ad alias partes. Opinandũ est enim ꝙ est de natura superiori naturæ aiæ. Et ista est expõ Themist. Simplicii,Io.grã.Auer.& oium expositoꝝ:& nullus usq; ad ista tẽpora legit illũ textũ per uiã interrogationis,sicut finxit iste bonus homo,ꝙ Arist. mouet ibi qõnẽ de intelligentiis. Nõ animaduertit ꝙ illa particula,Autẽ est nota cõtinuationis cũ ꝑcedentibus : qa sermo Arist.est cõtinuus, & depẽdet ex diuisione facta in text.cõ.18.&.19.&.20. Vnde Ioãnes Grã.in princi.lib.de Genera.qui incipit: De gñatione autẽ,& corruptione,notat, ꝙ ly aũt,dicit continuationẽ cũ fine.4.lib.de Cœlo,& mun.De graui quidẽ,& leui,& circa ipsa accidẽtia determinatũ sit hoc hõ. Et deinde sequitur principiũ libri sequẽtis. De genera.autẽ,& corruptione. Vbi igitur sermo est cõtinuus cũ ꝑcedentibus,dicit continuationẽ, & nusq̃ legitur in iis casibus esse nota dubitationis,sicut finxit iste somniator. Vnde lucidissimus Gręcoꝝ interpres Them. inquit: De intellectu uero,& ea ui,quę cogitat,& cõmentatur,nihil adhuc liquet quid ꝓbandũ sit,aut sentiendum. Vbi refert hoc ad intellectum de quo.3.de aia.inquit: De intellectu uerò per quẽ anima intelligit,& sapit. Amplius Arist.3.de aia.text.cõ.4.talẽ intellectũ dicit esse immixtũ, & laudat Anaxagorã de hoc,& dicit ipsum esse simplicẽ, impassibilẽ,& immortalẽ, ut patet.3.de aia. Ista autẽ uerba nõ possunt intelligi nisi de uirtute,quę uere est immaterialis. Nec ualet glosa eius,ꝙ talia debẽt intelligi secũdum quid,primũ quanto.unde intellectus non est passibilis,neq; corruptibilis,sicut sunt cæterę uirtutes animę quę sunt organicę. Nã tunc uerba Arist.in grauissima qõne,& omniũ desideratissima,aliud ꝑtenderent, & aliud significarent: quod nõ decet uirũ ingenuũ,ac Phm. Inquit enim lucidissimus Them.in.1.de anima.cap.20. Non est æqui in altissimis Phiæ qõnibus,aliud sentire, aliud dicere. Cũ enim semper digna homine res est,ne à mente uerba dissentiant,tũ id maximẽ in rebus obscuris,& creperis obseruandũ,cũ ea quæ suopte ingenio remota,& cõdita uidentur

Intells non est mortalis aduersus Pomponacium.

fit uerbis illustribus, & quā maximè potest declarātibus uēdicētur à tenebris. Amplius aūt Arist. plerūq; dānat antiquos, & ꝓcipue Platonē qui metaphoris utebat, & abutebatur terminis pbicis. Vnde ipse ꝓcipit in. 2. Poste. non esse diffiniendum per metaphoras, neq; disputandum. Et

T. cō. 22. Com. plerūq; dicit, ꝙ Arist. reprehendit Platonē, aut quia malè sensit, aut quia malè docuit, ut est uidere. 1. Cœli. cō. 105. & 106. de Gñatione mūdi. & 3. Cœli. tex. cō. 68. inqt: Quare si quis certè loqui uoluerit, & nō ex transumptione rōnes suscipere elemēti, ipsos auferētes uidebit generationē ex entibus. Sed immorari in hoc amplius est superfluū nā in libro nr̄o de intellectu plura ad hoc adduxim⁹.

Anima præcedit elementa causalitate, & nobilitate, elementa autem tempore. primo de anima com. 82.

Anima, & intellectus sunt principia entium secundū finem, & formam, elementa autem secundum materiam. supra.

Anima uidetur magis cōtinere corpus, q̄ corpus animā. 1. de anima. tex. cō. 90. Vbi Auer. scribit in cō. ꝙ anima est magis digna, ut sit causa copulationis corporis, & suę unitatis in numero, q̄ ut sit corpus causa copulationis animę. Oē enim quod est unū, & cōtinuū, nō est per suā materiā, sed per suā formā: quod intellige principalr̄ ꝑ alias auctoritates, q̄ dicūt materiā esse etiā cām unitatis numeralis. dicitur enim. 5. Meta. tex. cō. 12. Vnū numero sunt quorum materia est una. Ex ꝓsenti loco collige apertè ex mente Auer. esse, unitatē numeralē intimius depēdere à forma, q̄ à materia. Cuius oppositū tenuit Diuus Tho. & Egidius Rom. Consimilē sñiam habet Com. 4. Phy. cō. 38. & 2. de anima. cō. 7. & 8. & 60. & 3. Phy. cō. 60. & alibi frequenter.

Aduersus Diui Tho. & Egidiū.

Anima est una secundū subiectū, & plures secūdū uirtutes.

Anima in animalibus anulosis, & in plantis est una in actu, & plures potestate: & sunt plures numero in potentia, licet sint eiusdem speciei. primo de anima. cōmē. 93. & 94. idem. 2. de anima. 19. & 20.

Animā ponere esse accidēs est impossibile, secundū ꝙ dat nobis prima cognitio naturalis. 2. de anima. cō. 2. Reddit autē causam: opinamur enim ꝙ substātia sit nobilior accidēte, aia aūt est nobilior oībus accñtibus existētibus hic.

Anima nutritiua nunquā inuenitur in animalibus, nisi secundum postremam perfectionem. 2. de anima. tex. cō. 5. idem. 8. Phy. 20. & 3. de anima. 44. & 59.

Animā ex motu diffinierunt Democritus, Anaxa. forsitan etiā Plato: hi enim arbitrabantur ꝙ id quod nō mouetur, alia mouere non posset. 1. de anima. Themist. cap. 10.

Anima est actus corporis physici organici, habētis uitam in potentia. 2. de anima. tex. com. 4. & 6. & 7.

Anima est perfectio corporis, secundū quod perfectiones constituuntur per materiam. ex. 2. de anima. com. 21. Differentia enim magna est inter animam, & intellectū apud Peripateticos, ut notaui superius.

Animæ diffinitio cōprehendit omnes animas, non ꝙ eiusdem speciei sint, sed quia ordinem quempiam inuicē habeant. Alexan. in Paraphra. de anima. cap. 3.

Aia est fons, & origo oium motuū, secundū Anax. Them. 1. de aia. cui nō cōtradicit Arist. Nā Themi. etiā in principio libri de aia, hoc idē asserit, & inquit: Naturæ uerò, & mundi cōtēplatores qui esse poterimus, si nobis ignorabitur ea Natura, quæ fons, & initium est omniū motuū?

Anima est quo uiuimus, & sentimus, & intelligimus primò. 2. de anima. tex. com. 24.

Animæ potentiæ sunt uegetatiuū, sensitiuū, appetitiuū, motiuum secundum locū, & intellectiuū. 2. de aia. tex. cō. 27.

Anima est causa corporis animati in triplici genere causæ. 2. de anima. tex. com. 36.

Anima, & corpus utrunq; nō sunt nisi propter animatum. 2. de anima. com. 37.

Animæ nutritiuæ actiones sunt tres, nutrire, augumentare, & generare. 2. de anima. com. 42. & tex. com. 47.

Animas plures in quolibet hoīe cōtineri deridiculū est, ut inquit Plato, tanq̄ Troianū equū insideantē, sed singulas in singulis cōtineri, q̄ partibus tamē differentibus cōstent. Them. 1. de Anima. sup tex. 9. Ex quo patet falso imponi Platoni plures aīas esse in uno hoīe, sed est una aīa habēs plures partes in distinctis mēbris secūdū Plato. Et qa Plato, & eius sequaces nō fecerūt drīam in mō loquēdi, inter partes aiæ, & animā, inde emersit iste error. Vñ Gal. Plat. in hoc, & in aliis plerisq; sequutus est, ut inqt in lib. de Sequęla uirtutū animę ad corporis cōplexionē. Vide etiam Them. 3. de anima. ca. 35. ubi recitat opinionē Plat. in Timæo. & Auer. in. 1. de anima. super tex. cō. 90. & infra, ubi Arist. impugnat in hoc sensu Platonem, ꝙ posuit animā habere plures partes in diuersis membris.

Vnam tantum animā in uno homine secundū Platonē.

Anima est causa efficiēs oēs motus, tā ueros, q̄ existimatos. 2. de anima. cō. 37. Ex quo patet sensationē, cū sit unus ex motibus imaginatis, & intellectionē, effectiuè esse ab anima, et intellectu. De intellectu patet. 3. de anima. cō. 19. ubi Auer. uult, ꝙ intellectus materialis sit passio, & actio. Licet enim intellectus mālis, ut mouetur à phantasmatibus, et intellectu agēte sit passiuus, qa recipit spēm itelligibilē, tñ postea fit actiuus, & ꝓductiuus intellectionis. De sensatione etiā tenēdū est, ꝙ sensatio, actio est, ex parte aiæ, & passio ex parte corporis: & uidet esse sñia Arist. in. 7. Phy. te. cō. 12. ubi loquēs de sensibus, inquit: Actio enim ipsorum motus est, patiēte aliquid ꝑ corpus, sensu. Nā cū obiectū moueat organū, tūc uirtus aiæ sensitiua fit ꝓductiua sensationis. Licet igit sensus ponant de uirtutibus passiuis, hoc est quo ad receptionē spēi, q̄ recipit in organo in quo est uirtus sensitiua. Sed sensus est q̄ informatus spē recepta in organo, in quo sensus existit, fit ꝓductiuus sensatiōis. Vñ nō est credēdū in uirtutib⁹ aiæ sensitiuę nullā esse actionē, qa iudicare de obiecto sensibili ptinet ad formā, & ex cōsequēti debet agere, & nō pati. Vñ Cō. in. 2. de aia. cō. 149. ubi loquit de sensu cōi, inqt ꝙ sensus cōis, ut mouet à sensibus exterioribus: habet rōnē subiecti, & recipiētis: sed ut iudicat de illis, ponēdo cōueniētiam, aut drīam, sic habet rōnē actus, & formæ. Vñ dicit ꝙ iudiciū istius uirtutis, magis est secundū ꝙ est actus, q̄ secūdū ꝙ est potētia: quēadmodū motio ei⁹ passiua à sensib⁹, dignior est attribui sibi scdm ꝙ ē subiectū recipiēs. Est. n. ut uī, recipiēs secūdū sensus, & agēs secundū iudiciū, recipere. n. est aliud à iudicare illud. Sicut autē se hēt sensus cōis ad sensus exteriores, sic sensus exterior se hēt ad sensibile extra. Sicut igit sensus cōis ē patiēs, ut mouet à sensib⁹, & ē agēs, ut iudicat: sic pariformiter sensus exterior, ut mouet mediāte organo sensibili, est patiēs, ut uerò elicit iudiciū, sic ē agēs: nō. n. ē idē receptio cū iudicio, qa stat ꝙ sit receptio in organo, & ꝙ nō subsequat iudiciū. Dicit. n. Phs in lib. de Sē. & sen. ꝙ ad alia fortiter intēti delata sub oculis nō uidem⁹. Vñ nō est credēdū, ꝙ sensus sint solū patientes, & nullo mō agētes. Nā Cō. 2. de aia. c. 140. dicit ꝙ sensibilia sunt uirtutes agētes, sensus āt agētes, et patiētes. Cōsilr̄ habet ibidē cō. 143. ubi pōderat dictū Phi in textu asserētis sensum audit⁹ esse aliq̄ ꝓportionē, inqt. n. Et dicit ꝙ necesse ē, ut audit⁹ sit aliq̄ ꝓportio, & nō dicit ꝓportio simplr̄, qa existimat ꝙ ista ꝓportio, q̄uis sit in ca. resonis, tñ ē ꝓportio agēs: & ꝓportiones in eo ꝙ ꝓportiones nō sunt agētes, sed in eo ꝙ q̄litates. Sēsus igit sunt nel nūerant in resone uno mō, & in q̄litate alio mō. Et nota bñ hoc, qa pauci potuerūt itelliget.

Ca. de odoribus uersus finem.

Animæ uirtutes quædam sunt actiuę, & quædam passiuæ, & ista est prima differentiarum earum. 2. de anima. cō. 52.

Aia plurimū tp̄s ꝑfuit i deceptiōe, & ignorātia. 2. de aia. te. cō. 150. Vbi lucidissim⁹ The. ait ꝙ ea q̄ nouim⁹, portione minima cōtinēt, si collata cōpataq; iis fuerit, q̄ ignoram⁹.

Anima est locus specierum, non tota, sed intellectiua. 3. de Anima. text. com. 6. Themi. etiā dicit de sensitiua. & uide q̄uo anima dicitur locus, non sicut ille qui nos ambit, sed ꝓ quanto anima quodāmō fit illa quæ intelligit, & sentit.

Aia sensibilis est qualitas existēs in cōplexione addita cōplexioni. 3. de aia. cō. 6. ubi per qualitatē intelligas formā.

Anima est unum entium naturalium, & cōsideratio de anima, est consideratio naturalis. 3. de anima. com. 17.

Anima concupiscibilis, per eandem uirtutem prosequitur, & fugit. 3. de Anima. tex. com. 29.

Aia nequaq̄ sine phantasmate intelligit. 3. de aia. tex. cō. 30.

Anima est quodãmõ omnia ea q̃ sunt. 3. de Aia. text. cõ. 37. Vide ꝓ hoc pulchrè Alexã. in Paraphrasi de aia in ca. ubi declarat. qũo anima est oẽs res, & inquit põderãs ly quodãmodo, ꝙ prima non simpliciter idẽ est, sed solũ quatenus excipit rerũ species, quæ res ipsæ quodãmodo sunt, quũ per easdẽ species anima id sorciatur ut sit. Neq̃ uerò coaceruatas simul res animam ob id esse concesserit, sed quia singulatim cuicunq̃ rei anima sese similem præstare potest, ea ratione res omnes quadamtenus, & est, & fit. Et intelligitur nõ de omni anima, sed de perfecta, & absoluta (ut inquit) quæ præter sensum, intellectũ etiã obtinet.

Aiæ ptes quodãmõ infinitæ esse uident. 3. de aia. te. cõ. 41.

Anima concupiscibilis mouet ad rem, quę est in actu uoluptuosa: anima autẽ rationalis multoties prohibet, & hoc quia respicit nouissimum futurum, sed anima concupiscibilis non inspicit contristationem contingentem in futuro. 3. de Anima. com. 53. & habetur ex tex.

Anima sensibilis impedit in maiori parte intellectum. 3. de Anima. com. 61. & 2. de Anima. com. 151.

Anima recipit formas contrariorum insimul, & hoc nõ solum inuenitur in anima, uerumetiam in medio. Apparet enim ꝙ per eandem partem aeris uidens recipit contraria. s. album, & nigrum. 6. Metaphy. com. ulti.

Anima est una in subiecto, & multa secundum uirtutes, & ideo quando utitur una uirtute debilitatur in usu alterius uirtutis, uerbi gratia quando utetur comprehensione extrinseca debilitatur in cõprehensione intrinseca. Cõmen. in com. libri de Diuinatione secundum quietem.

Anima brutalis quando desiderauerit aliquam rem, innata est facere similitudinem formæ illius rei desideratæ in illa dispositione desiderata, & pręsentare idolum illius rei: & ideo qui desiderat mulieres uidetur coire, & habens sitim uidetur bibere. supra iuxta finem.

Animæ corporũ cœlestium non sunt formæ in materiis. s. quę in materia acquirant æternitatẽ ex formis immaterialibus, ut dicunt incipiẽtes philosophari. Cõtingeret enim ut illud quod nõ habet naturã essendi æternã, acqrat æternitatẽ ab alio, quod est impoĩe. 1. ca. de Substantia orbis.

Anima cœli nõ est abstracta à corpore suo, & cũ hoc separata est ab ipso inquantũ ipsum non indiget ipsa, quia est permanens per se, sicut est dispositio in animalibus cũ uirtutibus naturalibus, & oportet ut illa anima sit in eo: nam omne motũ ex se, mouetur per uirtutem existentẽ in eo. de Substãtia orbis, cap. 4. Et ex hoc loco patet qm̃ intelligentia nõ est forma formaliter ꝑficiens orbẽ, ut dixerũt nõnulli, sed est forma separata dans sibi motũ, & appetitũ, & ideo Alexã. in Paraphrasi de aia. dicit ꝙ intelligẽtia æquocè dr̃ eẽ forma respectu cœli, & aia respectu corpis.

Contra ponentes intelligentiã esse formã perficientem orbem formaliter.

Anima secundũ ueritatẽ nõ attribuitur corporibus cœlestibus, nisi æquiuocè. ex lib. Destruc. dispu. 13. in solu. 1. dub.

Animã additã esse formis cõplexionalibus manifestũ est. 7. Meta. cõ. 31. Cõsimile. 3. de anima. cõ. 5. cõtra Alex. ubi dicit: Et magis inopinabile de opione Alex. est hoc quod dixit, ꝙ primæ pręparationes ad intellecta, & ad alias postremas perfectiones de anima, sunt res perfectæ à cõplexione, nõ uirtutes factæ à motore extrinseco, ut est famosum ex opinione Aris. & omniũ Peripateticoꝝ. Ista enim opio, si est secundũ quod nos intelleximus, est fasa: quia à substãtia elementoꝝ, & à natura eoꝝ non põt fieri uirtus distinguẽs, aut cõprehensiua, qm̃ si esset possibile, quod à natura eoꝝ, et sine extrinseco motore fierẽt tales uirtutes, tunc esset possibile, ut extrema perfectio q̃ est intellecta, esset aliquod factũ à substãtia eoꝝ, ut color, & sapor fuit. Et ista opio est similis opinioni negantiũ causas agẽtes, & nõ cõcedentiũ nisi causas mãles tm̃. Et sunt illi qui dicunt casum. Vbi aduerte ꝙ ut scribit Cõmẽ. in. 3. de Anima. cõ. 6. omnis uirtus existens in corpore cõposito, aut attribuitur primis qualitatibus. s. formæ cõplexionis, aut erit uirtus existens in forma cõplexionali. Vbi per uirtutẽ attributam primis qualitatibus, intelligas formas elemẽtarias: q̃ secundũ sñiam Phi. 2. de Generatione, resultant ex cõbinationibus quatuor qualitatũ primariũ, ut patet ibi. in tex. com. 16. Et scias ꝙ forma mixti perfecti est superaddita formis elemẽtariis, & distincta ab eis, alioquin nõ esset mixtio nisi ad sensum: ut patet ex fine primi de Gener. Et est aperta sñia Auer. in. 7. Meta. cõ. 60. et in. 3. Cœ. cõ. 67. & 1. de aia. cõ. 77. ubi dicit ꝙ essentiæ reꝝ supadditę sunt elemẽtis. Idẽ. 2. Met. cõ. 12. Et multò magis anima est forma supaddita, & distincta à formis elementorũ, sicut patet in 2. de anima ꝯ Empedoclẽ, & antiquos. tex. cõ. 41. & infra.

Animæ sunt aliæ uirtutes præter formas complexionales. Auer. 2. colliget. cap. 7. idem. 3. de Anima. cõ. 5. & 6.

Aiæ esse, & aia idẽ, & circulo esse, & circulus. 7. Met. cõ. 35.

Animam dicere esse animal, est falsum: & ꝙ est animatum, est uerum. 7. Metaphy. text. cõ. 26. quod quomodo sit intelligendum, uide ibidem in com. 21.

Anima est q̃dã substãtia prima, corpus uerò materia. 7. Meta. tex. cõ. 39. Vbi nota per primã substãtiam intellixisse formã, & nõ substantiã cõpositã singularẽ sicut sumpsit in Prędicamẽtis: q̃sq̃ ẽt prima substantia accipiẽ ꝓ substãtia abstracta, ut. 7. Meta. te. cõ. 41. ubi dr̃ ꝙ in quibusdã, idẽ est q̃dquidest cũ eo cuius est q̃dq̃dest, ut in primis substãniis.

Anima dupliciter dicitur, alii nanq̃ ut animam, alii uero ut totum. 7. Metaphy. tex. com. 39.

Anima quia est existens in alio, non habet perfectam diffinitionem. 7. Meta. tex. com. 40.

Animam & corpus asserentes esse duo diuersa, nõ possunt assignare causam, quæ sit causa ligamenti animę cum corpore: sed qui ponit ꝙ anima est perfectio corporis, & ꝙ non existit corpus sine anima, non sunt apud ipsum duo diuersa. 8. Meta. tex. com. 16.

Anima ita se habet ad corpus, sicut figura ad cuprũ, & albedo ad supficiẽ: omnia enim sunt ꝑfectiones, & formę subiecti. 8. Meta. cõ. 16. Ex q̃ colligit ꝙ cũ anima intellectiua secũdũ Arist. & Auer. 2. de Anima. te. cõ. 21. sit aliud gen⁹ animæ, & Auer. in cõ. dicat ꝙ rectius est, ut sit non anima, qd' non est forma formalr̃ perficiẽs per inherentiã ipsum corp⁹: sicut multi ex mẽte Auer. dicere uoluerũt, ut defenderẽt uniutatẽ, immo fatuitatẽ intellect⁹ eius. Anima enim ꝓprie est q̃ ita se habet ad corpus, sicut albedo ad superficiẽ: & 2. de anima. tex. cõ. 26. bñ dixerũt, q̃cũq̃ dixerũt animã nõ esse corpus, neq̃ sine corpore esse. Manifestè autẽ in. 3. de anima intel'ls nullius corporis act⁹ esse asserit: licet secũdũ fidẽ & ueritatẽ ego teneo, animã intellectiuã esse formam substantialem hominis, & multiplicatã atq̃ immortalem. Vide in Contradictionibus nuper æditis.

Anima cum corpore sunt unũ, sicut dicimus ꝙ prima materia cum forma sunt unum. 8. Meta. tex. com. ultimi.

Anima non propriẽ disponitur per scientiam, nisi quando fuerit sciens in actu, & maxime quando fuerit in sua ultima perfectione. s. quando utitur scientia. 9. Meta. com. 16.

Animas esse separatas à materia, utrũ sit opinio concessa à Philosophis. uide in lib. Destru. dispu. 1. in solu. 7. dubii.

Anima uere est similis luci, qa sicut lux diuiditur diuisione corporũ lucentiũ, sic est de anima cum corporibus. ex libro Destruc. dispu. prima, in solutione octaui dubii.

Animæ innouatio est relatiua, & nullus sapientum dixit aliter nisi Auic. supra in solutione. 22. dubii.

Anima inter cæteras formas materiales purior inuenitur, & maximè intellectus. s. anima intellectiua, de qua fuit maximum dubium apud Philosophos utrum esset de materialibus formis. ex dispu. 10. in solutione. 2. dubii.

Anima rõnalis qũo intelligatur ex duplici nã esse cõposita, indiuidua & diuidua, uide Them. 1. de Anima. ca. 12. sup tex. 26. ubi pertractat opinionẽ Thimęi dicẽtis animã esse cõpositã ex eodẽ, & diuerso, dicit enim hoc esse similitudinẽ, & nõ uere. Pro hoc facit auctoritas Auer. de duplici medio secũdũ cõpositionẽ, & secũdũ cõparationẽ. 4. Cœ. cõ. 26. sic ẽt dicit Them. Cũ dr̃ animã ex duplici nã constare, id ita accipiẽdũ est, ut rõnabilis animæ natura, minoris esse q̃ intellectus, & pluris quã irrationabiles potẽtiæ iudicentur: cũ utroq̃ tamen cognationẽ quandã habere, qualem ferè mixta, & cõposita cum his ex quibus formãtur.

Animæ sermo est multũ profundus, & ideo Deus appropriauit

priauit eum hominibus sapientibus, & multum profundis in scientia ex disputationibus Phy. disputat. 2. in solutione .7. dubii. Et est authoritas Philosophi in primo de Anima tex.com.4.

Animae contemplatio Naturali scientiae cõuenit, cum anima sit ultima forma animalium. ex primo de Partibus animalium.Com.in.2.colũna.

Animam ignẽ esse arbitrari, simile est ac si serrã aut asciam fabrum, aut artẽ fabrilem esse idem arbitreris: quia opus non nisi inuentis iis effici potest. ex.2. de Partibus.ca.7.

Anima est corpore melior, animatũ inanimato praestat, propter animam: & esse q̃ non esse, & uiuere q̃ nõ uiuere melius est. Aristo. in principio secundi de Generatione animalium. Quod etiam diuus Augustinus cõfirmat primo de Trini. Viuentia non uiuentibus, existentia non existentibus, beata miseris praeferenda esse iudicamus.

Anima sensualis & intellectualis, potentia prius haberi q̃ actu necesse est Aristo.2. de Genera.aialium.cap.3.

Animae uegatabilis facultas seu uirtus in animalibus & plantis, ex alimento efficit incrementum, utendo caliditate & frigiditate quasi instrumentis motus enim in his cõsistit, & ratione aliqua unumquodq; efficitur suprà cap.4. uide in Contradictionibus.

Anima quodammodo sunt omnia plena. Aristote in.3. de Genera.anima.cap.11. ubi declarat quomodo calor uiuificus est in aere, aqua, & terra, omnia animata generans. Hoc etiam sentit Auer. in.12. Meta.cõ.18. ubi scribit. Calor solis & stellarum diffusus in aere & aqua generat animalia ex materia putri, & omnia sine semine nata. uide in Contradictionibus.

Animae propriae dicuntur, quia sunt organicae, & non sunt uirtutes naturales: q̃ si medici appellant eas naturales largo modo, hoc esset ueritas si ipsi crederent q̃ ipsa est secundum relationem, aut scd̃m operationem: sed ipsi credunt q̃ ipsa in sui essentia sit uirtus, ppria solum, istud est error 2. colliget.cap.7. Ex hoc scire potes, q̃ est differentia magna ualde inter animam & intellectum. Hoc enim est in quo taxat Arist. antiquos, ut Democritũ & alios, qui non distinxerunt inter intellectum & animã: & ex hoc fundamento patet solutio magni Achillis illius Pomponacii, super ratione illa in primo de Anima fundata. in tex.cõ. 12. ut alibi notaui diffusius.

Anima nutritiua quae est in embrione, praeparata est recipere animam sensibilem, & stat cum ea loco formae & finis & nutritiua est ei loco materiae. Auer. sententia.2. colliget cap.11. de Iuuamentis mẽbrorum officialium deseruientium sensui in generali. Et Auerte q̃ ista est sententia omnium Peripateticorum. unde lucidissimus Them. in.3. de Anima, ca.27. scribit: Sanè ordo naturae & processus hic est, ut respectu inferiorũ superioribus utatur uice formarum respectu superiorũ inferioribus loco materiae. Et ex hoc bene intelligere poteris frater mi quomodo semp uiuus compositum, una solũmodo est substantialis forma, ut aliàs notaui ubi in Thaorematibus, & ex isto fundamento mirabiles quaestiones soluuntur in Scientia naturali. Et pondera & obliuioni non tradas hoc.

Notãdum.

Animam afferentes terreri per humorem melancholicum nigrũ, sicut terretur homo in obscuro, dicunt in hoc uerba cautionum: quia aliqua laesio non aduenit animae in obscuro nisi prius a sensati sensui uisibili: quia nõ uidet anima in corpore ut possit dicit quia sentiat terrorem nigredinis. Et magis foedum est dicere ut uideat extra, quia anima non est intrà, nec extrà. 3. colliget cap.40. quod est de accidentibus trium uirtutum.

Animae habitus sequuntur corporis complexione. supra.

Animae affectiones maiorem affinitatem habent cum corpore q̃ sensationes. Dicit enim Themi. primo de Anima: neq; enim corpus tanq̃ instrumentũ machinamentumq; affectionum est, qualia sunt sensibilium uirium sua organa, & intermuntia sentiendi: sed maior quaedã affinitas est corpori cum perturbationibus animi, q̃ sensibus cum instrumẽtis, & reddi causam: Haec enim si lacessita, pauloq; affecta fuerit, munus sentiendi legitimum abrumpunt & impediunt: corporis autem mala permixtio non impedit affectiones, sed promouet potius atq; exhaurit. Ex hoc nota animã magis esse abstractam in sentiendo, quàm in appetendo, & uirtutes concupiscibiles sunt magis immersae q̃ uirtutes cognitiuae.

Animae essentiam nõ constitui per modũ, probatur primo de Anima.tex.cõ.43.&.44. & uide ibi Themi.

Anima de coelesti quadam natura particeps est: nam apud Platonem uehiculum illud rarũ ac splendidũ, nihil aliud q̃ ingenium è quo animus constet, ostendit. Apud Aristo. quoq; naturam quandam animae tributam inuenias, quae quinto corpori proportione respondeat, q̃ & ad omnes animalium animas pertinere censuit Tem. primo de Anima.ca.20. Vbi aduerte Platonem triplex animae uehiculum dedisse, ut refert Proclus in Timęo, & etiam Simplicius in primo de Anima. uidelicet sensibile, phantasticũ, & aethereum. Arist. autem opinionem require in.2. de Generatione animalium cap.3. ubi inquit: Inest enim in semine omnium quod facit ut foecunda sint semina: unde, » quod calor nocatur, idq; nõ ignis, nõ talis facultas aliqua » est, sed spiritus qui in semine spumosoq; corpore cõtinetur, & natura quę in eo spiritu est pportione respondens elemento stellarum. Et aduerte q̃ talis natura, quae est in spiritu gignitiuo inclusio in semine, est uirtus informatiua, quae est à decidente semene & à sole: in Calce cõmẽti.

Animam magnitudinem aut corpus esse, impugnatur primo de Anima.tex.com.47. cõtra Timaeum: & uide ibi lucidissimum Themistium.

Animam nõ esse harmoniam corporis destruitur uariis rationibus ab Arist. & Platone. Themist. primo de Aia.tex. cõ.54. & infrà. Et est in Themi.cap.23. ubi multas rationes adducit, quae non adduntur ibi ab Aristo.

Animae diffinitio data ab Arist. non fuit data pro anima illa unica singulari, q̃ tam longè abest à corpore, sed ad perfectionem iunctam, quae organicis corporibus, ab illa sua singulis corporibus tribuitur. Temi. primo de Anima.ca. 24. Vbi tenet dari animam mundi, à qua prouenirent animae singularium animalium: quam (ut asserit) manifestat animalia sponte nascentia ex materia putri. Vide tamen impugnationem ab Auer.7. Meta.comm.31 & 12. Meta. com.13.&.18.

Anima quae uitam uegetabilem praestat, & quae iracundiã & cupiditates continet, non potest intelligi qua ratione seorsum à corpore maneat, nam ea quae princeps est & q̃ intellectus uocatur, forte põt abiuncta defendi, quae uim intelligendi animae iniciat & influat. At reliquas naturas inherere, & quodammodo intexi corporibus necesse est, si praestare uires & actiones suas debeat. Themist. primo de Anima.cap.24. Nota quomodo potest in uia Peripateticorum tueri per principium separatum hominem intelligere, quod tamen apud multos Latinorum ne dũ difficile, sed impossibile uisum est.

Anima non irascitur neq; gaudet, sed animalia, primo de Anima.tex.com.63. Vbi aduerte q̃ Themist. inquit q̃ anima ita se habet in hoc sicut gladius qui incidit p aciẽ, & sphera uoluitur per figuram, non tamen incidit acies, nec figura uoluitur: ita homo irascitur per animam nõ tñ anima hominis irascitur. Et ibi uide pulchram differentiam inter aiam & accidentia, quia (ut inquit) globus neq; seipsum quaerit simul diuersis conuersionibus agi potest: gladius quoq; neq; per se incidit, neq; multas simul ac uarias caesuras exercet: & anima ipsa est fons motus, ipsa praebet initium, ipsa procurat, ipsa se de motu uno ad alium refert, ipsa per se hanc transitionem facit non in tempore sed momento: ut uisio à candidis ad nigra, ab his ad rubida, à quibus ad uiridia confertur. Est etiam alia differentia quã Themistius ut notam omisit, quia anima facit hoc aliquid, sed accidentia quale solum.

Anima uidetur solo motu locali mouere animal. primo de Anima.tex.com.83. quod secundum Auer. est ex opinione antiquorum, secundũ Themi. uero intelligitur etiã &

secundũ Arist. Nam solius motus localis anima uidetur esse dux & princeps,nã in cæteris motibus tota ratio non transfertur ad animam . nam exteriora ad hoc suum habent momentum,ad sensum sensibilia,ad nutritionem auctionemq́; alimenta.

Anima est una subiecto, quæ se tamen multis uiribus spargit:sicut pomum quod subiecto unum est,uarias tamẽ & diuersas obtinet qualitates . primo de Anima Temisti.& Auer.tex.com.92.

Animam intellectiuam cum Plato & Aristo.uidissent uim quandã immortalem habere , cæteras uerò caducas atq; mortales:alter in prima hominis constitutione rationabilem. mentis optimam portionem in proprium habitaculum condidit.Alteri extrinsecus accedere uisa est.Them. 1.de Anima.cap.35.quod ideo dicit,quia Plato in Timę. collocauit partem intellectualem in cerebro,appetitiuam uerò in corde,irascibilem in iecore : Aristo.uerò in.2.de Genera.alalium, mentem deforis accedere opinatus, est quæ nullius organi corporei actus est.

Animam nõ habere partes in diuersis membris existentes, impugnatur cõtra Platonẽ in primo de Anima à tex.cõ. 90.usq; ad finem primi libri.

Anima cognoscimus alal & cadauer,utpote ꝑ q̃ & adsit & absit aiantibus uita. Themi.2.de.Aia.ca.3. Rectum enim ut dicitur.1.de Anima,est iudex sui & obliqui.

Anima neq; cadaueris neq; seminis perfectio est: alterũ q̃a desiit uiuere,alterũ quia nõdum in uitã promotum est.Item alterũ nõ potest amplius uitã habere, alterũ potest quidem,sed nondũ habet. potest uerò quia fieri organum potest,& uitam accipere.Them.2.de Aia.cap.6.

Anima utraq; perfectione describitur,sed prima diffusius. Themist.2.de Anima.cap.6.

Anima est forma formarum,nec propterea ola esse dicitur quia formas omniũ cognitione complectitur , sed etiam ꝓpterea ꝙ materiæ formas exhibet,& uultus imponit.Ipsa enim est anima quæ materiã rudẽ significatione & impressione formaꝝ insignit. Nam & uiuacitas omnis & uigor qui plurimus in materia . cernitur , ab anima uidetur ortum habere:atq; hoc in animalibus quidem conspicuũ incontrouersumq́; est , sed in plantis & elementis obscurius.Themi.3.de Anima.cap.52.hanc authoritatem allegat Com.7.Meta.com.31. Et considera ꝙ positio Auicenenis colchodeam,seu datricem formarum hinc sumpsit originem.

Animæ diuisio sedm Platonem erat sedm partes locis & intercapedinibus differentes , sed secundum Arist.est per potestates sola diffinitione & ratione distantes,ut est diuisio boni in candorem,odorem,& dulcorem.Themist.sententia.in.3.de Aia.cap.56.& idem habet ipse in primo de Anima.cap.3.idem Com.primo de Anima.cõ.89.

Animã de qua agit Arist.in libris de Anima, est quæcunq; uersantur in corpore quod generatur & interit. Alexã. in principio enarrationis de Anima. Hinc patet error eorũ qui uolunt diffinitionem datam de Anima competere intelligentiæ mouenti orbem.Vide etiam contra istam opinionem istorum Themi.in.1.de Anima.cap.20.contra illos qui uolebant animæ diffinitionem competere animę mundi.Itẽ nota ex Themi.ex.2.de Anima.cap.5.ubi uult corpus organicum positũ in diffinitione animæ esse corpus quod generatur & interit , cui ad uitam cibi præsidio sit opus.Idem notat Simplicius ibi & Ammonius & oẽs qui sapiunt. Idem expresse notat Alex.ibidem in illo capite,ubi agit quod & quæ sint animæ, ubi uult talem animæ diffinitionem solis animabus quæ generãtur & corrumpuntur competere,& ibi expresse dicit Alexan.ꝙ anima deorum si anima dicenda est,per rationis cognomen anima nuncupari potest.

Anima corpus nõ est,sed aliquid corporis Arist.2.de Anima.tex.com.26. Vbi aduerte ꝙ cum pluribus modis aliquid esse in alio dicatur, ut patet ex.4.Physi.tex.com.23. Anima nullo illorum modorum in corpore dicitur, nisi eo modo quo forma esse dicitur in materia.Et uide super hoc Alexan. pulchre in sua Paraphrasi de Anima.cap.3. ubi ꝓbat aiam esse formã corporis. Et ibi nota quia Arist. ipsam in.2.de Aia endelechiã appellat,eò quia,ut inquit, eius cã fit ut ea res cuius est in fine ac pfectione cõsistat. Anima non est actus corporis,sicut nauta nauis. Alexa.in Paraphrasi de Anima.cap.5. ubi probat ꝙ nullum ex simplicibus corporibus fit anima.Cogita de anima intellectiua secundum uiam Auer.& Themi.

Anima Stoici spiritum quendam ex igne aere compositũ faciunt. Itemq́; Epicurei, qui ex quibusdã corporibus inter se differentibus animam compositam faciunt. Alexã. in Paraphrasi de Anima ca.7.

Animæ potestates plures esse & finitas. Vide ꝓ hoc Alex. pulchre in sua Paraphrasi de Anima. ca.8.ubi agit de partibus animæ. Et ibi nota rationes contra illos qui asserunt, animam scdm quamlibet potestatẽ esse in qualibet parte corporis,licet non operetur in qualibet propter organi defectum. Q uam opinionem nititur defendere Io. Gandauensis.q.7.in.2.de Anima.& male. *Contra opinionem Io. de Ganda.*

Anima alalium nõ est similium ptium, sicut anima stirpiũ. Alexã.suprà.cap.10.ubi reddit causam ,pppter quid partes plantarum decisæ uiuunt,non autem animalium.

Animæ potestates diximus uegetatiuum sensitiuum,appetitiuum,motiuum secũdum locum,cogitatiuum. Arist.in .2.de Anima.tex.cõ.27. Vbi aduerte ꝙ textus græcus habet dianoticon, ubi communiter interpretes trãstulerunt intellectiuum,sed uerè cogitatiuum dicitur:nam dianoea est l parte sensitiua,ut notat Simplicius in.2.de Anima. in expositione tex.29.ubi Philosophus dicit. quod quibusdam aũt inest cogitatiuum & intellectus . Vnde animaduerte ꝙ inter potentias animæ quæ simul sunt in eadem essentia conn[...]x,intellectus particularis qui dicitur passiuus.3.de Anima coniungitur in homine cum aliis potẽtiis minus perfectis:quia in mortalibus ubi inuenitur potentia perfecta,ibi etiam inuenitur imperfecta.Sed intellectus per quem homo uniuersaliter discurrit,est abstractus & deforis accedit & iste non est de potentiis illius animę à qua emanant aliæ potentiæ, quare illæ uidetur esse aliud genus animæ, & hoc solum contingere separari sicut perpetuum à corruptibili. Vnde etiã in.2.de Anima.tex. com.18. Anima his uidetur esse determinata seu definita, uegetatiuo,sensitiuo,dianoitico,& motu:ubi per dianoiticum intelligit cogitationẽ. Inquit enim lucidissimus Themist.in com. super libro de Memoria & reminiscentia.li. 2.cap.14.Dianoea nihil aliud est q̃ cũ imaginatione actio intellectus coniuncta. Vnde nota bene hoc, quia multi sunt grauiter decepti in hoc,& Petrus ille Pomponacius est unus de illis in lib.suo de Animæ mortalitate. Et hoc notat Com.in.2.de Anima com.20.&.21. qui uult Arist. soluere illas duas quæstiones, quarum una fuit utrum potentiæ animæ sint diuisæ secundum magnitudinem: secũda aũt erat utrum omnes sint anima aut partes & potentiæ animæ.Et soluta prima in tex.com.20. secunda soluitur in.21.&.22.Nam de intellectu & perspectiua potentia Arist.dicit ꝙ nihil adhuc manifestum est, sed uidetur esse aliud genus animæ,& illud solum contingere separari,sicut perpetuum à corruptibili.Et ibi notat Commenta. ꝙ intellectus scdm Arist.per quem homo speculatur & cogitat, non est anima nec potentia animæ : reliquæ autem uirtutes animæ manifestum est , ꝙ sunt potentię animę & inseparabiles. Idem habet infrà tex.comment.32.ubi Aristote. dicit enumeratis omnibus uirtutibus animæ , & dixerat,ꝙ ubi sunt perfectiores , sunt etiam imperfectiores in mortalibus,& non econtra . Tandem excipit à numero potentiarum animæ intellectum speculatiuũ . & inquit: De intellectu speculatiuo alia ratio est. Vbi lucidissimus Themi. notat, mentem qua cogitamus & sapimus non inire cõmunem rationem cum aliis uirtutibus : neq; enim potentia aut pars aiæ esse potest ut cæteræ, sed substantia quædam,intelligitur longe præstantior,melior,pulchrior , quæ tamen in naturam inferiorem ignobilioreq́; se inserta receptaq́; fit. Vbi nota contra illos qui ponũt intelle

intellectum esse potentiã aïæ, & de secunda specie qualitatis, & non esse substantiã. Vtrunq; enim secundum Peripateticos falsum est, quia neq; anima, neq; potentia animæ est, sed est superior natura q̃ sit anima: sicut anima est supra naturam, sic intellectus supra animã, & Deus supra intellectum apud Peripateticos, nec etiam qualitas est, sed substantia. Vnde oẽs expositores excepto Alexã. & Peripateticis antiquis, notant illud.

Anima ꝓpriè corpus mouere non dicitur. Alexan. in Paraphrasi de Anima. in ca. de Impulsu & uirtute impulsoria. uide in Contradictionibus.

Aïæ principatus scḋm oẽs sui potestates, in corde est uel in proportionali cordi. Arist. in. 3. de Partibus aïalium. cap. de corde. & Alexan. diffuse in Paraph. de Aïa cap. ulti.

Animam hominis à puerili ætate, nihil à beluarum animã differre propè dixerim. Aristo. in. 8. de Natura animalium cap. primo. Facit pro tenentibus animam hominis esse mortalem. Sed tu dic ꝙ isti nõ faciunt differentiam apud Aristo. inter animam & intellectum: & hoc est maximus error ut alibi notaui.

Anima sensibilis non est nisi ad qualitates. 3. colliget. ca. 31.

Supra in digressione cõtra Pomponacium. Animatum ferè æquiuocè dicitur de istis quæ sunt hic, & de superioribus. 2. Cœli. com. 60. & 71.

Animatum nobilius est in animato necessario. secũdo Cœli. com. 61 & textu.

Animata quædam & fcīa nõ mouentur localiter, ut spõgia maris. primo de Aïa, cõ. 83. & 2. de Aïa. com. 16.

Animatorum semper in eo quod consequens est in potentia, est id quod prius est: ut in figuris trigonum in tretragono. 2. de Anima. tex. & com. 31.

Animatum corpus ex aeræ aut aqua constare impossibile est. 2. de Aïa. te. cõ. 11. Idem. 4. Metheororum. tex. cõ. 23. & 2. de Generatiõne. tex. com. 50.

Animatorum nobilissimum non potest inafatum esse, neq; æternũ potest ullus esse corruptibili authoritate. Alexan. in Paraphrasi Meta. Auer. tracta. 4. colf. 3.

Animatum differt ab inanimato sensu & motu, primo de Anima. tex. cõ. 19. idem. 2. de Anima. 16. quo ad sensum, & 2. de Anima. 14. quo ad motum.

Animata alterantur alteratione spirituali existente in sensibus, & alteratione corporali existente in sensibilibus. 7. Physi. cap. 11.

Animalia & uegetabilia sunt uiliora corporibus cœlestibꝰ 2. Phy. cõ. 46. 2. Cœli. tex. cõ. 50. & 61.

Animal est paruus mũdus. 8. Phy. tex. cõ. 10. idem Galenus 4. de usu partium cap. 10. propè finem.

Animal dicimus ipsum seipsum mouere, quia non uidemus ipsum moueri ab aliquo extrinseco: secus aũt de rebus inanimatis. 8. Phy. tex. com. 17.

Animalia & inanimata, licet utrunq; indigeat in rei ueritate motore extrinseco, tamen est latentius in rebus habentibus animas. 8. Phy. com. 17.

Animalia dicuntur mota ex se, inanimata uero nõ: quia animalia existimãtur posse moueri & quiescere ex se, quod non uidetur in eis quæ mouentur naturaliter. supra.

Animal quod mouetur ex se assimilatur toti mũdo. suprà tex. commen. 17.

Animalia semper habent motum naturalem intrinsecum, ab anima nutritiua per calorem naturalem, & etiam alteratur à continente. 8. Phy. com. 20.

Animali nõ accidit appetitus, nisi ex imaginatione. supra. & 2. de Anima. tex cõ. 20.

Animalis quies in somno, est perfectissima quies q̃ fit post motum: & expergefactio ab eo, est perfectissimus motus post quietem perfectam. 8. Phy. com. 20.

Aïa est natura dici potest. Animal cum fit motum ex se, est motum naturaliter, quia mouetur per principium intrinsecum, & tale est natura. 8. Phy. tex. com. 27. Ex quo patet ꝙ anima, ut est principiũ intrinsecum respectu motus existentis in animatis, natura dici potest. Ita etiam notat Sympli. authoritate Alexan. 2. Phy. de diffinitione naturæ.

Animalis proprium est & animatorum ipsa à seipsis moueri, & facere stare posse ipsa secundum seipsa. 8. Physi. tex. com. 29. Idem ibidem. tex. com. 17.

Animal mouetur motu processiuo cum phantasia, & appetitu. 3. de Anima. tex. cõ. 44.

Animalia multa immobilia sunt. 3. de Anima. tex. cõ. 45.

Animalia nõ indigent in principio sui motus causa extrinseca, sicut inanimata. supra.

Animal corruptibile nõ continuè mouetur ex se, quia corpus eius mouetur ab extrinseco. 8. Phy. tex. com. 20. & 51.

Animal generabile quandoq; mouetur per partem instrumenti, & quandoq; per totum instrumentum, uerbi gratia quandoq; mouetur per partẽ caloris naturalis, & quandoq; per totum: & dum mouetur per totum, mouetur ꝑ duas potentias. 2. Cœli. com. 36.

Animalium omnes impotentiæ præter naturam sunt, ut senectus & decrementum. supra. tex. com. 37.

Animalibus quę sunt hic, accidit transmutatio & corruptio propter duo: quia sunt composita ex elementis cõtrariis, tum quia elementa ex quibus constat non sunt in locis ꝓprius. Vnde propter contrarietatem transmutantur adinuicem: & quia nõ sunt in suis locis, appetunt separationẽ, & reuerti ad sua loca naturalia. 2. Cœli. cõ. 37. & habetur ex tex. Ex quo patet quantum deuiauerit Tho. de Garbo in summa sua à ueritate, qui tenet ꝙ si humanum substantificum posset æquè perfectũ reparari, & possent unà homines perpetuari. Paralogizat enim per fallaciã cõsequẽtis: nã sunt aliæ causæ mortis naturalis, ultra illam. Elemẽta enim existentia in animali naturaliter appetunt separatiõẽ, & reuerti ad sua loca naturalia: & ille appetitus frustrari non potest, cum sit à Natura. Deus autẽ & Natura nihil frustra faciũt. Oportet igitur ꝙ quãdocũq; ad actũ reducatur: dissolutio aũt illa & separatio necessario inferat corruptionem ipsi composito, ut manifestum est. Digressio cõtra Simplicium.

Animalium generabilium motus uariari potest in uelocitate & tarditate ex sola apprehensione, quia mouetur ab extrinsecis: aïal aũt cœleste hoc non patitur, quia extra ipsum nihil est quod moueat ipsum. 2. Cœli. com. 37.

Animal cœleste semper habet imaginationem in actu, sed animal corruptibile quandoq; in potentia, & quandoq; in actu. supra.

Aïalium ꝓgressiuus motus in medio intẽditur. 2. Cœli. 35.

Animal ligatum, & aïmal diuinum non ligatũ, non dicuntur unũ nisi æquiuocè, sicut etiam non dicuntur unũ motũ nisi æquiuocè. 2. Cœli. cõ. 71. Cõsimile supra. cõ. 60. & ibi moderatius loquitur, quia dicit ꝙ dicũtur ferè æquiuocę.

Animalia quæ non inueniuntur in tota habitatione terræ nisi in aliquo loco, propria sunt illis locis. Et causa in hoc est conuenientia illorum locorum in complexione conuenienn illis animalibus, & hoc dat ut non sint ualde remota adinuicem: naturæ enim remotorum locorum sunt diuersæ. secundo Cœli. tex. com. 111.

Animalia sunt nobilissima corporum generabilium & corruptibilium, & anima est nobilior omnibus, quæ sunt in animalibus. primo de Anima com. 2.

Animal uniuersale, aut nihil est, aut posterius est. primo de Anima. tex. com. 8. quomodo sit intelligendũ, uide. pulchre Alexan. in libro Naturalium quæstionum.

Animal quodlibet dicitur uiuere dum nutritur. 2. de Anima tex. cõmen. 14.

Animal non potest esse sine sensu. 2. de Anima. tex. cõ. 15. idem tertio de Anima. te. cõ. 60. & 2. Cœli. 61 & 12. Met. 46. intelligitur de animali generabili.

Animal est per sensum primum. 2. de Aïma. tex. comm. 16. Intelligitur in mortalibus, huius aũt signum est spongia maris quæ dicitur animal, & tamen nõ habet nisi sensum tactus, & nõ mouetur: & multa ex habentibus testam dicũtur animalia, & non solum uiua, sed & sensum habentia, q̃ tamen non mouentur.

Animalis anulosi quælibet pars habet naturam sensibilem, imaginatiuam, & desideratiuam, & motiuam scḋm locũ. secundo de Anima tex. com. 20.

Animalia diminuta nõ hñt imaginatiuam in absentia sensi

fatorum, ficut animalia perfecta. fupra cõ.20.

Animalium quædam habent quinq; fenfus, quædam habent quofdã, ut talpa: & quædam habent unum f. tactum, ut fpongia maris. 2. de Anima. com.22.

Animal inuenitur quod nutritur ex rebus carentibus fapore, & nutritur à fuis radicibus ficut planta, ut eft fpongia maris. fupra. com.31.

Animal quodlibet habens os habet aliquẽ guftum. ibidẽ.

Animalium complementũ & finis eorum qui intẽdebatur in Generatione. quem cum Natura potuit pertingere ftetit, eft modus animalium habens uirtutem cogitatiuam f. intelligibilem. ex 2. de Anima. cõ.32. ex quo patet hominem effe finem omnium generabilium.

Animalia carentia fanguine non habent uocem, ex habentibus autem fanguinem, pifces. 2. de Anima. tex. cõ.87.

Animalia excedunt nos, non in comprehendendo differentias odorum, fed in comprehendendo eas à remoto fpatio. 2. de Anima. com.92. Idem Arift. 5. de Generatione animalium. cap.2. uide etiam pro hoc in fine libri de Senfu & fenfato.

Animal quodlibet quod eft innatum effe in aere aut aqua non fentit aliquam qualitatẽ caliditatis aut frigiditatis in eis, fi fuerit in fimplicitate quã dicunt habere: quia eft locus eius naturalis, & locus eft fimilis locato, & fenfibile debet effe contrarium ante pasfionem. 2. de Aia. cõ.115.

Animal nõ fentit calorem, aut frigus in aere, aut aqua, nifi quando cum eis admifcentur corpora calida, aut frigida, funt extranea ab aere & aqua naturali ibidem.

Animalia quæ generant fibi fimilia, perfecta funt. 3. de Anima. tex. com.45.

Animalis corpus fimplex effe nõ poteft. tertio de Anima. tex. com.66.

Aialia folo tactu priuata, neceffario moriuntur. ibidem.

Anima non eft neceffarium habere alium fenfum à tactu. 3. de Anima. tex. com.67.

Animal habet alios fenfus à tactu, nõ propter effe, fed propter bene effe. 3. de Anima. tex. com. ultimi.

Animal per uirtutem quam Auicenna uocauit exiftimationem, fugit naturaliter nociua, licet nunquam, fenfit ipfa. ex com. libri de Memoria & reminifcentia.

Animalia & uegetabilia longæ uitæ, habent plus de calore q̃ de frigore, & plus de humido, q̃ de ficco. & ideo animalia & uegetabilia in quibus dominatur caliditas & humiditas, & fimiliter uirtutes actiuæ, funt longæ uitæ. ex libro de Caufa longi. & breui. uitæ.

Animalia marina funt longioris uitæ, q̃ agreftia. ibidem.

Animal dictum de animali cœlefti & corruptibili, non dicitur æquiuocè, fed fecundum prius, & pofterius: & in talibus naturis neceffe eft, ut prius fit caufa pofterioris. 2. ca. de Subftantia orbis. uide in Concordantiis.

Animal non fit in ipfa digeftione, ficut quidã aiunt, fed in fegregatione putrefacta in inferiori uentre, deinde afcendit furfum. 4. Meteororum. tex. com.28.

Animalia folum in terra & aqua funt, in aere autẽ & igne nõ funt: quia corporum materia hæc. fupra tex. cõ.29.

Animalia hñtia memoriã funt prudentia, & funt difciplinabilia non potentibus memorari. ex Procemio Meta.

Animalia prudentia, fine adifcere funt quæcunq; fonos audire non poffunt. ibidem.

Animalia nõ habentia inuolucra in inteftinis, funt uoratia, & infatiabilia, & oĩno cibo dedita, ficut plantæ. Gal. 4. de Vtilitate particu. cap.17. authoritate Platonis & Arift.

Animalis partes quando anima feparatur æquiuocè dicuntur. 7. Meta. tex. cõ.35.37. & 39. & primo de Parti. animalium cap. primo. & in fine quarti Meteo.

Animalia quædam diuifa uiuunt, fed tamen potẽtia omnia erunt quando fuerit unum & continuũ natura, fed nõ ui, aut copulatione. 7. Meta. tex. cõ.56. & in commen. redditur caufa. uide etiam in 2. de Anima. cõ.20. & tex.

Animal primò fignificat formam, & fecundò congregatũ 8. Meta. tex. com.7.

Animalia non uidens ut uifum habeãt, fed ut uideãt uifum habent. 9. Meta. tex. cõ.15. ibi enim dicitur q; potentia eft propter actum & non econtra.

Animalia genita ex putrefactione, generantur ex corporibus orbiũ, & ipfa corpora dant eis uitã, quia uiua funt, ex Difpu. 9. in folu. 3. dubii. idem. 12. Meta. cõ.13. & 18.

Animal non fanguineum diuiditur in quatuor genera manifefta, in cruftata, teftata, infecta, & mollia. ex primo de Partibus animalium. cap.3. & 4.

Animal fecundum totum, & non fecundum partes animal eft. Com. in 2. de Partibus. cap. de carne.

Animalium actiones quandoq; fiũt per membra fuperaddita, uel melioris notæ gratia, uel ex necesfitate contingente ipfis ex aliquo accidente fuperueniẽte. ex fecundo de Partibus. cap. de carne.

Animalia quæ non funt utrinq; dentata, & cornua habẽt, feuum plurimum habent. 2. de Partibus. cap.5.

Animalia utrinq; dentata & cornua habentia, uice feui, adipem habent. ibidem.

Animalia teftata, teftã hñt propter duas cãs. fuprà. cap.8.

Animalia infecta habent naturam corporis mediam inter carnem & neruum. fuprà.

Animalia quædam exanguia, ut apes & formicæ, prudentiora funt quibufdam fanguine præditis. uide caufam in 2. de Partibus. cap.4.

Animalia exanguia tumidiora funt fanguineis. fuprà.

Animalia magni incrementi funt minus fœcunda, praua fœcundisfima. 1. de Gener. animalium. cap.18.

Animali fanguine carentia, neq; uenam, neq; pulmonem, neq; ueficam, neq; renes, neq; hepar habent: & hoc indicat ipfa nutriri corde atq; fentire. Eft tamen in iftis animalibus membrũ cordi proportionatum, in quo fenfus fundatur. Auer. in 4. de Partibus. cap. de molli, cruftaceo, teftato, & genere infectorum. & elicitur ex fententia Ariftote. ibidem. cap.5. in principio.

Animalia quædã funt media inter plantas & perfecta animalia f. fanguine prædita. ibidẽ. Et nota q; ifta à Græcis zoophyta appellantur. Et nota fecundum Themift. in 2. de Anima. in expofitiõe. tex.131. q; ifta animalia zoophyta quædã hñt tactum tantum, quædam etiã guftum, quædam etiam hñt olfactũ. Sed Simplicius in eodem loco uidetur dicere oppofitũ, uidelicet q; zoophyta nullum hñt alium fenfum præter tactum. Cui refpondebis q; Themi. largius intellexit, & ut cõparatio fiat inter plantas & animalia habẽtia omnes quinq; fenfus, omnia talis zoophyta dicuntur, fic & alia: fed Simplicius ftrictius.

Aialia infecta plures pedes hñt, & priores maiores hñt pofterioribus. uide cãm in 4. de Parti. cap.6. de infectis.

Animalia omnia fanguine p̃dita, excepto homine, formã gerunt pomilionis. Eft autẽ pomilio cuius pars fuperior magna eft, inferior uerò parua quæ pondus fuftinet, motumq; exercet. ex 4. de Partibus. cap.9. Et ibidẽ ea de caufa dicitur aialia dementiora effe homine, & inter homines pueri uiris, & inter uiros pomiliones mente deficiũt.

Animalia ouipara mãmis carent, quia non habent lac: mãma enim lactis conlectaculum eft, & tanquam uas lactis eft. In ouo autem lacteus ille humor ingenitus continetur. 4. de Partibus. cap.10.

Animalia quædam funt, ut aquatilia & terreftria: & quædã cum uolucribus & pedeftribus cõmunicant. ex 4. de Partibus. cap.11. propè finem.

Animalia fanguinea non poffunt moueri plurib' pedibus q̃ quatuor. Ifta enim eft proprietas animalis exanguis. fuprà. & Auer. ibidem cap. de pifcibus.

Animalium partes refpectu totius ut materia, funt partes disfimilares, disfimilarium uerò fimilares, fimilariũ uerò uocata elementa ex primo de Gene. animalium. ca.4. Cõfimile in 2. de Partibus. cap.1.

Animalium quædam ex coitu maris & fœminæ procreãtur, quædam uerò ex putri materia atq; excrementis. fuprà.

Animalia ex putri materia genita, generãt quid diuerfum, quod non eft mas, neq; fœmina. fuprà.

Animalium fanguine carentium funt quatuor genera, fcilicet

subiecto, differunt tamen cognitione, & ratione. ex libro de Memoria & reminiscentia.

Animal in utero nutritur ut planta, nō ut animal: nā anima sensualis posterior aduenit. Themi. in lib. de Sōno & uigi. cap. 13. Et uidetur esse snia Arist. in 2. de Gener. animaliū, cap. 3. Vide de hoc diffuse Ammoniū super. 2. de Aia. in expositiōe textus tertii. ubi dicit Naturā gradatim ab inanimato transire per gradū uegetabilem, qui constituit plantam, ad gradum medium, qui cōstituit zoophyta, & tandem ad gradum perfectum, quando uerè animalia di cuntur: unde embriones alligati matricibus. cum nutrian tur per umbilicum & non per os, & moueantur ad motū matricis cū qua sunt alligati, dicuntur esse zoophyta: sed quando in lucem ueniunt, & possunt propriis instrumen tis nutriri & sentire, & præcipuè ingredi, tunc uere anima lia dicuntur. Vide etiā Alexan. in Paraphrasi de Anima. c. 10. ubi reddit causam quare à stirpibus abscissæ partes ui uunt ubi dicit φ aial in utero non dr̄ simplr̄ animal, neq; simplr̄ uiuere: quia nutrimentū sumit ueluti pars, licet per propriā uirtutem fiat nutritio. Idem Alexan. eodē li bro in cap. de ui impulsoria dicit. In animalibus à primis generationis exordiis uis altrix inest, alimēto enim utitur iam effectū animal, & in utero dēgēs uiuit, & hac sola po testate utitur: Sensualis aūt anima mox animalibus dum nascuntur innascitur. Cōtradictio enim & extēsio nōnulla rum partiū, quibus id quod in utero est sæpius utitur, ex peculiari & addicto sensu nō est, sed uelut animan portio, per has affectiones motu agitatur. Et nota φ, ut notat Phi loponus in cōmento sup lib. 2. de Generatione animaliū, hoc non debet intelligi, φ anima sensitiua quo ad actū sit posterior in fœtu uegetatiua, immo est una anima scdm essentiam: sed prius apparet opera uegetatiuę φ̄ sensitiuę, ita etiam tenet ibidem Albertus magnus.

Animalium quædam habent tactum tantum, ut spongia marina, & urtica marina, sed non habent gustū, quia spon gia maris nutritur per radices ex rebus carentibus sapore sicut plantæ. Quædam aūt habent ultra tactum gustum, ut aiunt, ut ostrea & cochleæ, nam uidemus talia pasci re bus sapidis, & in istis cernitur membrum simile ori, & ue ri proportionale. In quibus aūt os, aut ori proportiona le est in animalibus, necesse est gustum inesse, talia uerò sactu carent: non enim esca talia uenantur. Purpuræ uerò & murices ultra gustum, habent olfactus sensum, nam ui demus talia sequi escam, φ uenantur piscatores talia per escam: non autem habent auditum, quia nihil à sonis pa tiuntur huiusmodi. Nonnulla uerò animalia ultra os tres sensus, habent auditus sensum, ut talpa quę caret usu. Ani malia uerò perfecta habent ultra istos, usum, qui est per fectissimus sensuum. Vbi cum in potentiis animę, semper perfectior & posterior inferat priorem, & nō econtra: sic omne habens uisum habet auditum, & omne habēs audi tum habet olfactum, & omne habens olfactum habet gu stum, & omne habens gustum habet tactum, sed nō econ tra. Ammonius in 2. de Anima super expositione tex. 31.

Et ex hoc scire potes ordinem naturæ, φ quæ dispersa sunt in imperfectioribus, unitiuè continentur in superiori bus, & nobiliori modo. Et hoc est quod plerunq; dicit Dionysius in libro de Diuinis nominibus.

Animalia habentia unam potentiam animę tantum, nō ,p prie animalia sed animata uiuentiaq; nuncupātur. Them. in 2. de Anima. tex. com. 23. ubi Arist. dicit φ quædam ha bent unam tantum. Et ita notat Ammonius in illo loco afferens animal ibi accipi pro animato.

Animalia quædam magis immortalitatē participant, quæ dam uerò minus. Illa enim quorū generatio est continua, magis participant sempiternitate: quæ uerò statis tempo ribus & descriptis, modo comparent, modo uerò penitus abolentur minus. Themist. 2. de Anima. cap. 14. in exposi tione tex. 34. & 35.

Anaxagoras partes similares & intellectū diuinum princi pia statuit. 1. Phy. tex. com. 32. & 33. & Themi. ibidem.

Anaxagoras ponit intellectū (qui est Deus apud ipsum) se gregare elementa, quæ erant in mixto. 8. Physi. com. 2. & 3. de Anima. tex. com. 4.

Anaxagoras dixit intellectum impassibilem, affirmans & immixtū esse: sic enim mouebit cum sit immobilis, & im perabit cum sit immixtus. 8. Phy. tex. com. 37. Et Cōmē. in com. dicit φ Anaxa. fuit primus qui cognouit proprieta tes primi principii. Idem. 3. de Anima. te. com. 4. Ex hoc loco collige, φ ad hoc φ forma dominetur materiæ, re quiritur immixtio & separatio: hoc enim requiritur ad imperium, contra rudes qui non possunt imaginari pri mum motorem mouere orbem, nisi formaliter perficiat orbem, & non animaduertunt φ intellectus Diuinus pro pter sui puritatem & abstractionem est per sui scientiam causa totius entis, ut scribit Commen. 12. Meta. com. 51. unde est maximè actiuus. Nam per intelligere & uelle mouet, intellectus autem nullius corporis est actus. 3. de Anima. tex. com. 4.

Anaxagoras & quicunq; posuerunt mundum de nouo ge nitum, posuerunt motum localem pręcedere omnes mo tus. 8. Phy. tex. com. 77.

Anaxagoras nominat æthera pro igne, & non bene utitur nomine. primo Cœli. tex. com. 22.

Anaxagoras posuit mundū semel fuisse gñatū, sed Emped. infinities. 1. Phy. tex. cō. 32. Vide in concordantiis.

Anaxagoras infinita asseruit esse principia, & generationē & corruptionem congregatione & segregatione fieri as seruit in procemio Metaphysicæ.

Anaxagoras rectè dicit, intellectū immixtū & impossibilē esse affirmans, qm̄ quidem principiū motus ipm̄ esse fe cit: sic enim utiq; solus mouebit, cum sit immobilis: & im perabit, cum sit immixtus. 8. Phy. tex. cō. 37. consimile ibi dem. tex. cō. 77. & 3. de Anima. tex. cō. 4.

Anaxagoras artificialiter utitur ad mundi generationem intellectu. primo Meta. cap. 2.

Anaxagoras omnia mixta esse dixit, præter intellectum: hunc aūt dixit impermixtum solum & purū. 1. Meta. tex. cō. 12. idem. 3. de. Anima. tex. com. 4.

Anaxagoras bonum ut mouens dixit esse principium. 12. Meta. tex. cō. 55. Vide. 2. Phy. tex. com. 75.

Anaxagoras solus intellm̄ impassibilem esse dixit, & com mune nihil alicui aliorum habere. 1. de Anima. tex. cō. 34. idem. 3. de Anima. tex. com. 4. & 8. Phy. tex. com. 37. Et as seruit eum esse causam efficientem in prima mundi gene ratione, sed in aliis rebus non utitur causa efficiente. Et in mordetur à Platone in Phœdone, & ab Arist. in 2. Phy. tex. com. 75.

Anaximenes & Diogenes, aerem priorem aqua, & maxi mè principium simplicium corporum posuere. ex erratis primi Metaphysicæ.

Anni aliqui sunt pluuiosi, aliqui uerò sicci, pp̄ dispositionē materiæ, uel pp̄ illud quod accidit elementis ex corpori bus cœlestibus, uel ex ambobus. primo Meteo. cap. 4.

Anatomia idest ars sectiōis corporis humani fuit pfectior tempore, Galeni φ̄ tempore Arist. Auer. in primo de Par tibus. columna penultima. & in 2. de Anima. cō. 108.

Anomiomera augentur cum augentur homiomera. pri mo de Genetatione. tex. com. 35.

Anterius est principium profunditatis, dextrum latudinis, sinistrum uero longitudinis. 2. Cœli. tex. com. 8.

Anterius est principium sensationis. supra.

Antiqui omnes reducebant necessitatem in generabilibus. 2. Physi. tex. com. 75. & 87.

Antiqui opinabantur φ formæ sequantur materiam, & di uersantur per materiam: & Arist. opinatur oppositum. 2. Phy. com. 87. Idem primo de Anima. cō. 53. & 2. de Ani ma. 36. & 60. Idem. 2. Physi. 91.

Antiqui non perceperunt actum medium inter potentiam & actum, qui est perfectior potentiæ secundum φ est po tentia. 3. Phy. cō. 14. Consimile primo Phy. tex. com. 78. & primo de Anima com. 43.

Antiqui non perceperunt motus diffinitionem. 3. Phy. tex. com. 15. propter latentiam suæ naturæ.

Antiqui

Antiqui ponẽtes infinitum, posuerunt illud pro principio. tertio Physi.tex.com.25.

Antiqui naturales omnes posuerunt infinitũ accidens principiis: tertio Physi.tex.com.27.

Antiqui omnes conuenerunt in hoc ꝙ ex nihilo nihil fit. 1.Physi.tex.com.34.& Auer.in prologo tertii Physi.

Antiqui omnes negauerunt causam agentem, pręter Anaxagoram, & Empedoclem.3.Physi.tex.com.30.

Antiqui opinabãtur locum esse necessarium in esse cuiuslibet entis.4.Physi.tex.com.primi.

Antiqui ponentes uacuum, existimabant ꝙ omne ens est corpus.4.Physi.com.52.& habetur ex tex.

Antiqui quia aer est insensibilis, crediderunt ꝙ omnia plena aere sint uacua.supra.

Antiqua uidetur opinio esse ꝙ unũ, & superabundantia, & defectus, principia rerum sint.1.Physi.text.cõmen.55.ubi Auer.dicit esse antiquã, quia non fuit inuenta à Platone.

Antiqui cõueniunt in diffiniendo animã per motũ localẽ, & p cognitionẽ.2.de Anima.te.cõ.150.&.1.de anima.19.

Antiqui dubitauerunt utrũ principia rerum corruptibiliũ sint corruptibilia, aut æterna.8.Physi.com.15.

Antiqui oẽs dixerunt corpus cœleste nõ esse patiẽs: immo oẽs dixerunt ipsum esse ignẽ, aut cõpositũ in quo dominatur ignis: & maxime de stellis.1.Cœli.com.68.

Antiquorũ quidã dixerunt nihil omnino gñari, aut corrũpi, ut Parmenides, & Mellissus: quidã uerò dixerunt sermonem contrarium, ꝙ oẽs res generantur, & isti sunt bipartiti. Quidam enim dicunt ꝙ quædã sunt generabilia, & corruptibilia, quidam uerò ꝙ quædã sunt gñabilia, & nõ corruptibilia, ut Plato de mũdo.3.Cœli.te.cõ.2.&.3.

Antiqui de elementis diuersimode opinati sunt: quidam enim asseruerunt esse simplicipia, & quidam ꝙ essent cõposita.4.Cœli.com.20.

Antiqui negauerũt cãm formalẽ, & nõ cõcesserũt nisi cãm materialem.supra.cõ.37.idẽ.2.Physi.9.&.7.Meta.7.&.8.

Antiquorum quidã opinati sunt generationẽ, & alterationem idẽ esse, quidã uerò nõ.1.de Generatione.tex.cõ.1.

Antiqui duo quidem facere, unũ uerò pati: posteriorũ autem quidam contrarium, unũ quidem facere, duo autem pati dicunt magis.1.Physi.tex.com.55. Vbi notat Simplicius ꝙ Arist.ponit differentiã inter antiquos, & Platonẽ; quia licet in numero ternario principiorũ cõuenerit Plato cũ prioribus, tamen discrepauit in modo, quod antiqui posuerunt duo principia ex parte formæ (qa cõtraria erãt duo ex qbus est actio) & unũ ex parte materiæ: Plato aũt posuit ecõtrario duo ex parte materiæ, & unum ex parte formę. Dicit aũt Platonẽ dũ asseruit unũ esse ex parte formę agẽtis: Si per efficiens ipse intellexit id quod est propriè efficiens, tunc nõ potest hoc saluari de principiis quę sunt elemẽta: quia tale est principiũ extrinsecũ nõ intrinsecum. Si autẽ intellexit hoc de forma, tunc loquutus est secundũ morẽ Pythagoreorũ, qui per numeros signabãt res: unde formã appellabãt unũ, & materiam dualitatem: quia forma est causa unitatis, & finitudinis, & terminationis, sicut est unitas in numeris: materia aũt est causa diuisionis, & infinitudinis, sicut dualitas in numeris est prima alteritas, & ab ea incipit infinitudo: ut dicit Boetius in.2. Arithmeticæ, auctoritate Nicomachi. Et subdit præfatus Doctor, ꝙ etiã Arist.est istius sniæ, uidelicet ꝙ dualitas fit ex parte materiæ, quia.1.Physi.tex.cõ.66.dicit ꝙ subiectũ quidem est numero quidem unũ, specie uero duo: reducit enim Aristo.priuationẽ ad materiam, & ita Aristo.in hoc non discrepat à Platone. Ista est opinio Simplicii. Nobis autẽ uidetur ꝙ opinio Aristo. potius faueat opinioni antiquorũ ponentiũ duo ex parte formæ: qa infra in tex. cõ.56. Arist.dicit ꝙ ad patendũ sufficit unũ: ita ꝙ cũ apud ipsum tria sint principia, duo sunt contraria, & tertium est subiectũ cõe illis contrariis, ita ꝙ uni contrarietati correspondet unum subiectum. Et si contrarietas multiplicaretur, oporteret multiplicari subiecta, sicut est uidere ibidem. Vnde uidetur mihi ꝙ Arist.discrepauit ab opinione Platonis multũ: quia Plato ponens ideam, asserebat formas diuersificari ex diuersitate materiæ, & asserebat formas dari secundum merita materiæ. Sed Aristo.ut scribit Cõmen.in.2.Physi.com.85.tenebat oppositum, ꝙ potius diuersitas materierum sequatur diuersitate formarũ quã econtra. unde.1.de Anima.cõmẽ.52. Membra Ceruí non differunt à mẽbris Leonis, nisi quia anima differt ab anima. &.2.de Anima.cõ.60. Melius est existimare ꝙ diuersitas formæ sit causa diuersitatis materiæ, quã ecõtra. Et.3. de Anima.com.5. iuxta principium dicit ꝙ diuersitas naturæ receptæ facit diuersitatem naturæ recipientis. Et primo de Anima.com.90.etiam scribit, ꝙ oẽ quod est unum & continuũ, est unũ per suam formã, & non per suam materiam. Licet igitur Phs in tex.com.66. ponat differentiã secundũ rationẽ inter materiam, & priuationẽ, quã ignorauit Plato: propter hoc tamen nõ tenuit ex numero triũ principiorum modum Platonis: quia (ut ipse dicit primo Physi.tex.com.80.) est alius modus Trinitatis iste ab illo quem posuit Plato. Nam Plato ponit magnũ, & paruum ex parte materiæ, sed non ponebat unũ istorum esse priuationem, & aliud materiam: sed Aristo.ponit materiam, priuationem, & formam. Quę priuatio licet sit idem numero cum materia, nõ tamen est eadẽ secundũ rationem.

Digressio cõtra Simplicium.

Antiqui omnes posuerunt unum quatuor elementorũ esse principium materiale omnium præter terram: præter ponentes leges. primo Meta.cõmen.primo.&.7.Meta.12.& 14. Idem primo de Anima.32.

Antiqui non cognouerunt de causis nisi mãlem tñ. supra.

Antiqui posuerunt materiã esse corpus, & errauerũt: quia corpus uidetur esse cõpositum, & ideo contingit ei generatio, & corruptio: primum autem elementum non generatur neq; corrũpitur.1.Meta.tex.cõ.11. Caueãt ergo ponentes formam corporeitatis substantialem in materia.

Contra ponentes formam corporeitatis substantialem.

Antiquis contingit dicere sermonem non conuenientem in sensibilibus, quia intromiserunt se dare causas rerũ mobilium ex immobilibus: primo Meta.cõ.21. idem cõ.19. &.3.Cœli.text.com.61.&.2.Cœli.59.primo de Generatione.7.idem primo Meta.22.&.29.

Antiqui opinabantur unum dici de una intentione indiuiduali substantiali, sicut opinabantur de hoc nomine ens, & errauerunt in hoc.prima Meta.com.41.

Antiqui tempore Arist.cognouerunt quatuor causas.uide primum Meta.com.50.uide in Concordantiis.

Antiqui in maiori parte de rebus naturalibus locuti sunt de materia, & nõ de forma ꝑpria rebus mobilibus: excepto Empedocle qui innuit eam, sed nõ dixit eã apertè.1. Meta.com.ultimo. Vide.1.Physi.6.&.2.Physi.com.9.

Antiquorum quidam posuerunt tria genera substãtiarum, uidelicet abstractas substantias, & substantias sensibiles, & substantias medias inter istas.3.Meta.tex.com.7.

Antiqui opinabantur ꝙ naturę elementorũ sint naturæ rerum: & ista fuit opinio eorũ qui negabant formam esse.5. Meta.cõ.5.idẽ.2.Physi.7.&.8.Meta.8.&.2.de Anima.37.

Antiqui de corpore quod est trina dimensio, duas opiniones habuerunt.7.Meta.5.uide.3.Cœli.60.&.3.Cœli.40.

Antiqui dicebãt quòd cognitio fit per animam, & corpus, sed causa ueritatis est anima, & falsitas accidentis in ea, causa est corpus.8.Meta.16.

Antiqui putabant, substantias rerum esse materias earum, & ꝙ formæ non substantiæ.12.Meta.com.14.auctoritate Alexan.idem.2.Physi.9.

Antiqui faciunt principia omnium entium contraria tantum, & peccant in duobus, quorum alterum est ꝙ principia omnium non sunt contraria, cum in principiis corporum cœlestium non sit contrarietas: & secundũ est ꝙ sola contraria sunt principia.12.Metaphy.cõmen.53. Hinc patet ergo quorundam asserentium Arist.in primo Phy. inuestigasse principia omnium trãsmutationum, tam cœlestium ꝙ corruptibilium, & tenent istud etiam ex mente nedum Aristo.uerum & ex sentẽtia Cõmentatoris: quorum sententiæ Aristo. magis apertè reclamat in.1.Cœli. text.cõmẽ.20.asserens in cœlo non esse materiam, neque contrarium, & in præsenti loco damnat Antiquos asserẽs:

Contra Modernos, de quibus principia agitur in libro. 1.Physi.

in Para.de anima.ca.de Phantasia. Vbi nota ordinẽ positum ab eodem inter sensum, imaginationem, assensum, impulsum, qui est idem quod appetitus, & actionem.

Appetitus est in parte practicæ siue actiua ui, agendi enim & operãdi facultatem habere uidetur: est enim causa animalium motionum. Sensualis autẽ uis in passione, & affectione quadam consistit. Alex.in Paraphra.de anima.ca. de Impulsu, & impulsoria ui, & ibi require alias d̃rias.

Appetitus alius naturalis, alius animalis.1.Phy.cõ.81.

Appetitus naturalis est sine cognitione.supra.

Appetitus animalis est cum sensu, seu cognitione.supra.

Appetitus materiæ est illud quod habet materia de motu ad recipiendum formam.supra.

Appetitus est propter indigentiam.supra, & tex.

Appetitus & intellectus mouẽtia duo esse uidentur, si quis posuerit phantasiam, & intelligentiam quãdam. Alia animalia non habent intelligentiam, neq; rationẽ, sed phantasiam.3.de Anima.tex.com.48.

Appetitus omnis ꝓpter aliquid est.3.de Anima.tex.cõ.49.

Appetibile mouet.supra.

Appetitus & intelligẽtia practica mouent hæc duo.supra.

Appetitus & phantasia recta, & non recta.supra.tex.cõ.51.

Appetitus sunt contrarii adinuicem, cum ratio, & concupiscentiæ contrariæ fuerint.supra.tex.com.53.

Appetitus alius ab intellectu, alius ab imaginatione.9.Meta.com.10. Vbi nota quòd Peripatetici appetitum intellectiuam appellant uolũtatem, appetitũ ab imaginatione appellant appetitum sensitiuũ. Et aduerte ꝙ uirtus quęlibet apprehensiua habet propriam appetitiuam sibi correspondentem. Dicit enim Cõmen.in.12.Primæ philosophię.com.39.ꝙ uoluptas sequitur comprehensionem, sicut umbra corpus. Et sunt unũ in subiecto, & duo secundum modũ, sicut deduci potest ex uerbis Aristo. & Auer. in.3.de Anima.tex.cõ.49.ubi dicitur ꝙ intellectus est mouens, ut est desiderans, non ut est comprehẽdens: neq; secundum ꝙ desiderium est alia uirtus ab intellectu.

Appetitus principium est intelligentia.12.Meta.tex.cõ.36.

Appetitus est causa motus, & motus est in corpore.

Appetitus necessariò est in corpore animato.ex libro Destruc.dispu.10.in solu.primi dubii.

Appetitus toties contrarii attolluntur, quoties ratio cupiditati aduersa est, quorum alter, quia respicit futurum, & cõsequens tempus obsiti, & renititur uitio, alter quia pręsens lætabile attendit nec spectat à tergo quod imminet, dat sceleri manus, & præceps agitur. Est enim hoc ingenium uoluptatis eius quæ sensus titillat, ut quum pręsens est si de futuro non cogites, summũ bonum absolutumq; uideatur. Themi.auerea sententia.3.de Anima.cap.64. & est Aristo.ibi in tex.com.53.

Appetitus in homine, & cum opinione, & sine opinione esse potest, itaq; fit ut omnis uoluntas in nobis appetitus sit, sed non omnis appetitus sit uoluntas. Themi.supra.

Appetitus irrationalis in homine, quandoq; mouet rationalem, quandoq; uerò econtrario: mouet tamen semper appetitus ualidior, & uehementior debiliorem. Themist. supra. & habetur ex tex.57.

Appetitio, sensus concupiscentia, & desiderium dicitur, appetitio intellectus dicitur uoluntas. tertio de Anima. 29. Themistius cap.48.

Appetitio sensus, & sensus, sunt idem subiecto: & appetitio intellectus, seu uolũtas, & intellectus, sunt idem subiecto, sed cogitatione rationeq; discrepant. Themi.expresse.3. de Anima.cap.48.Idem Cõmen.3.de Anima.cõmen.49. Collige secundũ Peripateticos, uirtutem apprehendentẽ non esse re, sed ratione distinctam à potentia, seu uirtute appetente. Cuius oppositum tenuit D.Tho. & multi alii, & potissimum argumentũ est, quia in.3.de Anima Arist. non fecit capitulum separatum de uoluntate, ubi de intellectu pertractat, & de potestatibus animæ intellectiuæ.

Appropinquatio, & remotio non operantur nisi in motibus, quorum motor est extrinsecus.1.Cœli.com.81.uide 7.Physi.com.10.& primo Cœli.89.

Aqua est potentia aer, aer autẽ est actus quidã, & est potentia aqua alio modo.4.Physi.tex.& cõ.49.ubi Cõmẽtator.

Digressio de forma materiæ, & de duplici naturæ consilio.

Aqua est creata in potentia primitus, & prima intentione ut sit aer: aer uerò est quasi in potentia aqua ꝓpter formã materiæ. Inde patet ꝙ deterius semper est nobilioris gratia, ut dicit Ph̃s in.7.Politicæ: sed quia forma materiæ, est ipsam nõ habere formã, sed esse in potẽtia oẽs formæ, siue sint uľes, siue particulares, siue ꝑfectæ, siue imperfectæ. Ista enim est forma materiæ, ipsam uidelicet esse priuatã omni forma, & habere oẽm formã in potentia.7.Meta. cõ.60.&.1.ca.de Substãtia orbis: Materia substãtiatur per posse, & potẽtia est d̃ria substãtialis eius. &.2.Phy.cõ.15. Priuatio in mã nõ est priuatio simpľr, sed est sicut forma materiæ.&.12.Meta.cõ.18. Oẽs formæ sunt in actu in primo motore, & sunt in potẽtia in prima mã. Alio mõ igiť aqua (ut dicit Arist.in tex. & Auer.in cõmẽto) dicitur esse in potẽtia aer, & alio mõ aer dicitur esse in potẽtia aqua: quia in aqua est potẽtia, tam ex parte materiæ, quã etiã ex parte naturæ agẽtis ꝓpter finẽ, quæ nõ errat, cũ rememoretur ab intelligentia nõ errante: & ideo ex eius intentione primaria, & ex eius primo cõsilio fuit, ut uiliora ordinentur ad nobiliora. Sed in aere non est potẽtia aqua, nisi ꝓpter materiã quæ indiscriminatim, & cõfuse habet oẽm formã. In fundamẽto enim naturæ nihil distinctũ est, sed nõ est ibi potẽtia quæ dirigatur ad actum ab agẽte ꝓpter finẽ ex prima intẽtione, & ex primo cõsilio, sed ex secundo: quia secundũ naturæ agẽtis consiliũ est, ut oẽs formæ quę sunt in potestate materię, educãtur ad actũ. Alioquin potẽtiæ passiuæ materię nõ corresponderet potẽtia actiua primi motoris adæquate, & accideret ꝙ potentia illa materiæ esset frustra. & nõ oẽ quod est possibile ex parte passi, esset possibile ex parte agẽtis, quod est falsum, & cõtra Aristo.in.4.Meta.in cap.de Potestate. & in.9.tex.cõ.2. ubi diffinit potentiã passiuã per actiuã, & econtra. Et Cõ. ibi dicit in cõmẽto. Immo Aristo.in tex.ꝙ in diffinitione cuiuslibet potentiæ passiuæ accipitur diffinitio potentiæ primæ materiæ, & in diffinitione cuiuslibet potẽtiæ actiuæ accipitur diffinitio actionis primę formæ. Et ne uideatur tibi sermo extraneus de duplici naturæ consilio, uide frater mi Auer.in simili in.1.Cœli, & mũ.in cõ.20. Placuit autẽ nobis in hoc digredi, quia locus ille multos in errorem detrusit, ponẽtes formã corporeitatis de mẽte Auer. Sed uideant quæso ipsi Auerroem seipsum declarantem quæ sit forma materiæ.7.Metaphy.com.ulti.

Aquę supꝑficies sphærica ẽ.2.Cœli.t.c.30.& ibi demõstrať.

Aqua semper nata est fluere in magis concauũ, tale autem est quod est centro propinquius.supra.tex.cõ.31.& ibi uide Auer.quomodo hoc intelligatur.

Aqua uidetur magis recipere figuram rotundam quã terra, propter quod est corpus liquidũ, & de facile descẽdit ad centrum.supra.com.

Aqua non naturaliter mouetur ad medium totius, nisi terra esset extra suum locum naturalem.supra.

Aqua licet non nutriat, tamen est utilis, quia facit nutrimẽtum penetrare ad angustas partes corporis. Gale.in.4. de Vtili.particu.cap.5.

Aquæ uniuersum.s.mare, si non sentiretur, tunc ex hoc ꝙ uidemus ꝙ omnes fluuii currunt ad medium, sciremus ꝙ inter aerem, & terrã est locus eius, & ꝙ uniuersum aquæ est in illo loco.4.Cœli.com.32.

Aqua facilius mouetur ad locum terræ, quã ad locum aeris, & aer facilius mouetur ad locum aquę, quã ad locum ignis.4.Cœli.com.39.

Aqua propterea primum subiectum esse credebatur, ꝙ & informissimum uideretur, & longè carentissimum figura 2.Physi.Themist.super tex.7.uide etiam aliã causam positam ab Aristo.in.1.Primæ philosophiæ.

Aqua eleuať in uase ignito supposito aquæ, & aer nõ eleuatur qui est in eo. Cuius ꝓblematis expositores nõ possunt reddere causam, quã tu require ab eo.4.Cœli.cõ.39.

Aqua sponte mouetur ad locum terræ, & uiolenter mouetur ad locum aeris: aer autem sponte mouetur ad locum

magis manifestus.6.Physi.com.16.

Aristoteles & omnes Peripatetici dicūt hic esse transmutationes quæ fiunt in non tempore.6.Physi.com.32.

Aristo.in.7.Physi.uersus finem nō loquitur nisi de motoribus materialibus.Auer.7.Physi.com.35.

Aristotelis prima intētio est in.8.Physi.pertractare de primo motore,ideo quæsiuit utrum motus sit antiquus uel nouus.8.Physi.cōmen.primo.

Aristo.opinio nō est ut ante motū cōtinentem totū fit motus,aut ante transmutationem quæ est prima transmutatio,sit transmutatio.8.Physi.com.primo.

Aristo.opinio fuit ꝙ principia transmutationis sunt quatuor qualitates:caliditas,frigiditas,humiditas, & siccitas: sed opinio antiquorum fuit ꝙ principium transmutationis sunt raritas,& densitas.8.Physi.com.55.

Aristoteles opinatus est impossibile esse,aliquid esse æternum,in quo est potentia ad corruptionē:& hoc demonstrauit in fine primi de Cœlo,& mundo,contra Alexan. Cōmen.8.Physi.cō.79.& est contra opinionem Platonis, & Auic.idem.1.cap.de Substantia orbis.&.12.Meta.41.

Aristoteles primo inuenit, & sciuit naturam primæ materiæ principaliter.primo Physi.com.78.

Aristo.scripta atq; cōmentationes sunt duarum specierū, una eorū quæ exteriora nominabat, altera uerò quæ auscultatoria. Vide pro hoc Simplicium clarè loquentem in prologo Physi.uide etiam Auer.in.1.Cœli.100.

Aristo.uia est minoris ambiguitatis in Philosophia, & remotior à cōtradictione: & ideo substentati sumus super sententia eius Auer.2.Cœli.cō.primo.auctoritate Alexā. &.2.Metaphysi.18.

Aristotelis intentio est in libro de Cœlo, & mūdo,inquirere de mundo eiusq; primariis partibus, & de omni insuper quod mundū ipsum partesq; primarias cōsequitur. Auer. sentētia in Paraphrasi libri de Cœlo.in princ.& in.3.Cœli.cō.1.& ultimo. ubi notat ꝙ aliter cōsiderantur elemēta in libro de Cœlo,& aliter in libro de Generatione: quia in scientia libri de Cœlo considerantur inquantū sunt partes mundi, in scientia autē libri de Generatione inquantū sunt causæ corporū compositorū. Ex quo patet Auer.nō discrepare ab Alex. in subiecta istius libri sicut quidam ei falso imposuere.ꝙ sit corpus simplex ut tenuit Simplic.

Aristo.utitur diuisione,& inductione,in declaratione eorū quæ sunt latētiora primis cognitionibus,& apertiora primis quæstionibus.1.Cœli.cō.2. &.6.Physi.41.&.2.Physi. cō.3.&.1.Priorum.in Digres.de syllo hyppothetico.

Aristo.consueuit adducere rationes famosas post rationes certificantes,primo Cœli.cōmen.2. idem primo de Anima.cōmen.65.uide in Concordantiis.

Aristo.fuit primus ex Græcis,qui posuit cœlum esse ingenerabile,& incorruptibile: sed fuit opinio antiqua Chaldeorum.primo Cœli.com.22.&.102.

Aristo.utitur sermonibus probabilibus duobus modis, aliquando præinducens eos ante demōstratiuos,& ad exercitandum,& ad dubitandum:& aliquando post, ut faciat conuenire.primo Cœli.com.85.

Aristo.sermo est breuis,& ita est de quolibet uerbo eius.1. Physi.cō.35.idem.1.de Genera.cō.38.&.1.Phy.cō.6. Aduerte tamen ꝙ breuitate utitur ꝓpter obscuritatē,iuxta illud Horatii:Cum breuis esse laboro obscurus fio.Et præsertim hoc obseruat in principiis librorū(ut notant Græci expositores)ut rudium ingenia deterreat. Nam nouit Aristo. non quemlibet esse aptum ad philosophandum.

Aristo.opinat ꝙ sub polo meridionali sit habitatio.2.Cœli.com.16.idem.3.de Anima.cō.5.in solone.2.qōnis.

Aristo.opinabatur Solē esse sub Mercurio,econtrario quā Ptolomæus.2.Cœli.cōmen.58.

Aristo.fecit librum qui dicitur de regiminibus cœlestibus, secundo.Cœli.cōmen.68.

Aristo.plerūq; solet destructionē consequentis prætermittere,cōsiderando ꝙ audiens intelligit,sicut dimittit multas propositiones manifestas per se.3.Cœli.com.23.

Aristo. fuit primus qui dixit modum quo fit generatio in substantia, & nullus antiquorum ante ipsum dixit illum 3.Cœli.com.68.&.12.Meta.cōmen.18.

Aristo.sæpe utitur isto mō arguēdi,ex falso possibili deducendo falsum impossē.Auer.in Paraphrasi.3.cœli.in Summa.3.parte.2.in cōtradictione prima.idem.4.Phy.cō.72: ubi etiā asserit ꝙ etiā Plato sæpe utitur isto mō.uide pro hoc.6.Phy.cō.15.&.7.Phy.cō.2.&.5.Physi.cō.45.

Arist.resistit Platoni quia forma nō est causa agens simplr, sed quia sunt causæ propinquæ & essentiales:ponit enim Arist.formas agētes,quāuis esse earū apud ipsum sit aliud ab esse earum apud Platonem. Differt quidem à Platone in mō essendi formas,& in mō actionis earum tm̄: nō in esse earum simplr,neq; in actiōe earū simplr.2.de Generatione cōmen.52.uide Calce cōmenti.18.12.Meta.

Aristo.istis uerbis,uidetur,& existimatur, utitur loco certitudinis, in locis in quibus certitudo est famosa.1.de Anima.cōmen.19.

Aristoteles assimilat intellectū sphæræ, quia reuertitur supra se,& intelligit se.sed anima sensibilis, & desideratiua hoc non habet,quia motus earum,& actio nō assimilātur circulationi.1.de Anima.cō.46.& habetur in tex. Ex hoc patet quantū à ueritate deuiauerit.Pet. Pōpona. in Apologia sua de falsa illa opinione de mortalitate animæ intellectiuæ,quā imposuit Arist.Expresse enim in Timęum arguens dicit nō bene dici animā magnitudinē esse, eam enim quę uniuersi,manifestū ꝙ talē esse uult qualis est aliquādo uocatus intellect⁹,nō enim ueluti sensitiua est,neq; ut desideratiua. harum enim motus nō circulatio est. Vbi Cōmē.notat ꝓallegatā auctoritatē,ꝙ intellect⁹ apud Aris. assimilatur sphæræ,q̄a intelligit se, & reuertitur supra se. Sed dicebāt ꝙ oculus est organicus,& nullus sani capitis negare pōt oculū cognoscere se uidere:& cogitatiua nōne cognoscit an de aliquo cogitet? Negare enim hoc,ut asserit simile est insaniæ.Nā Arist.Them.& cæteri interpretes illud manifestè ponūt in.2.de Aia.Auctoritas est ēt Them.in.1.de Aia super tex.10.ubi dicit: Sētire se,& imaginari,nemo est q̄ nō intelligat, fide ad id uel experimēti ducta,quorū iudicio nullū exq̄sitiuus est.Diuus etiā Tho. in qōnibus de ueritate, q̄sito.9.primæ qōnis apertissimè dicit unūquēq; sensum sentire se sentire.Decima etiā qōne quę est de mēte,dicit uisum uidere:quis aūt neget sensum uirtutē esse organicā? Et subdit ꝙ nō est uerū semper ꝙ organū mediat inter uirtutē,& obiectū,licet fortassis illud ueritatē habere pōt de primo obiecto, nō autē de secūdario: Nā quāuis uisus distet à colore uiso,quod est ei⁹ primariū obiectū,non tn̄ à sua operatione q̄ est secūdariū obiectum. Dicimus nos ꝙ mirū est de isto uiro,qūo talia Aristo. & Themist. & aliis expositoribus in.2.de Anima imponat.Immo Themist.in.2.de Aia.in expōne tex.148. ubi Aristo.qōnem motā,an per uisum cognoscamus nos uidere absoluit,inquit: Quemadmodū enim quāuis multi magistratib⁹ libelliones,pragmatici,exceptores assideāt: unus tn̄ est qui ius habeat sniæ ꝓferēdæ.Ita & his tametsi multa instrumēta machinamētaq; sint,in quę rerū simulachra receptētur:una tn̄ uis arbitra est quę de oībus sciscat, ꝓnunciet,iudicet. Hæc illa uis est qua nos uisu uidere, & auditu audire sentimus: eadē enim potētia percipi actiones sensuū necesse est,qua differētias actionū percipimus. Nō ergo uerum est,quod paulò antè nisi sumus probare, quū diximus uisu nos sentire hoc ꝙ cernamus, & auditu ꝙ audiamus,hoc suū est sensus cōis ingeniū muniusq;,cui notitiam omniū sensibilium Natura mandauit. Vbi quid clarius? Istius sniæ etiam quā sequitur Themi.est Cōmē. 2.de Anima.cō.144. qui cōtinuando intentionē Arist.dicit,ꝙ licet Aristo.illam qōnem mouerit,& soluerit supra, in tex.cō.136.& interposuerit.quædam in medio,iterum tamen reuertitur supra eandē qōnem, & probat ꝙ uirtus illa sit una,ut dicit in tex.145. Ita etiam tenet Alber.in.2. de Anima.trac.3.cap.7. in Digres.de uirtutibus interioribus.Dicit enim ꝙ sensus cōis utiq; ꝓpriū est apprehēdere opationes sensibiles. Amplius Arist.in lib.de Sō.& uigi. in colū.3.exp̄sse dicit.Quoniam autē existit unicuiq; sensuū ali

Digressio an uirtutes sensitiuæ cognoscāt se. us actus,cōtra diuum Thomā.& Pet.pōpo.

Aduersus Pet.Pōpo.

quid propriũ, illud uerò aliquid cõmune: proprium quidem, uel ut uisui uidere, auditui audire, & aliis secũdũ eũdem modũ. Est autem quædã & cõmunis pontentia quæ sequitur oẽs, quia & quod uidet & quod audit, sentit. Nõ enim uisu uidet & qm̃ uidet & iudicat. Vide etiã Themi. in lib. de Somno & uigilia. cap. 6. & Alex. in. 2. de Anima. in cap. de Sensu cõmuni. ubi dicit: Hoc autẽ sensu cõmuni, & uidẽtes nos & audientes, & singulis sensibus sentiẽtes sentimus: qui enim uidet audit ue, audire sese & uidere iam sentit. Nãq; nõ alia potestate ꝗ̃ sensu nos sentire percipimus: neq; tamẽ nos uidere uidemus, neq; nos audire audim⁹, quũ nec uidere ipsum haud uisio uisibilis sit, neq; audire haud auditio audibilis sit: sed hoc primi et ꝓprii sensus qui cõis dicitur, opus & functio est. Simile in Paraphrasi de Anima. ca. de impulsu, & ui impulsoria. Item in cap. de intellectu in actu. Idẽ in trac. de intellectu. ca. 1. Quid igitur clarius aut apertius ex mẽte Aris. Themistii, Alexãdri, Alberti, & Auerrois (Arist. enim ibi in. 2. de Anima expresse. tex. cõmẽ. 148. & 149. dicit sensum cõmunẽ secũdum ꝙ quodãmodo est uirtus una & indiuisibilis existens, licet secũdum alium modum quodãmodo existens diuisibilis iudicet de cõtrariis: nã ut iudicat, est una: ut recipit quodãmodo, ut plures. Vnde Cõmẽ. com. 149. dicit & quasi opinatur ꝙ uirtus primi sentiẽtis melius est, ut dicatur una forma & multa instrumentis copulatis cum ea, quę pertranseunt motus sensibilium, quousq; copulentur cum ea ꝗ̃ dicere ipsam unam esse subiecto, & multa secũdum formas quæ describũtur in ea. Illud enim esse est dignius secundum ꝙ est iudicans, istud autem secundum ꝙ est recipiens. Amplius Aristo. contra antiquos. 4. Meta. tex. cõmẽ. 25. expresse dicit. Non enim sensus suimet est, sed aliquid alterũ pręter sensum, quod prius esse sensu necesse est. Mouẽs eni moto prius est Natura, & utiq; si hec adinuicem dicãtur nihil minus. Quem locum exponens Alexã. inquit: Postꝗ̃ ex eorum opinione hoc sequi docuit uidelicet ꝙ si sublatus fuerit sensus, auferũtur sensibilia: ꝓtinus addit uerũ esse sensationes actionesq; sensuum nõ fore, si sensus non fuerint: at non item subiecta nõ fore in quibus sensuũ affectiones efficiunt. Falsum est enim dictu sublatis sensibus subiecta tolli, à quibus affectiões in sensibus gignunt. Si enim sensus nõ sui sensus et perceptio est, sed extraneæ semper cuiuspiã rei certæ, quod sensationẽ & sensus affectionem efficit id, ut prius sit ꝗ̃ sensus percipiens ipsum necesse est. Nec ualet si dicas ꝙ hoc est uerũ respectu primarii obiecti, sed nõ respectu secundarii: nam Alexan. dicit ꝙ sensus semper est externæ cuiuspiam rei, alioquin oporteret dicere sensum cognoscere seipsum, post cognitionem aliorum, sicut est de intellectu materiali qui non cognoscit se nisi post aliorum cognitionem. tertio de Anima. text. cõmen. 8. quod dicere est figmento simile. Et beatus Thom. ibi etiam in expositione text. 25. expresse dicit ꝙ uisus non uidet se, sed colorem. Vide tamen cõmen. 39. 12. Meta. in fine, & cogita. Vide in Physicis disputationibus contra Algazelem, disputa. 2. in solutione sexti dubii. Et in libro de Coniunctione intellectus abstracti cum homine, expresse dicit ꝙ formę apprehendentes, materiales. s. uirtutes sensituę, non apprehendunt seipsas, neq; finem suæ dispositionis. Ioãnes etiam Grãmaticus in principio primi de Anima, ubi specialiter probat intellectum non esse corpus, ostendit quia nullum corpus, nec uirtus in corpore est cõuersiuum supra se, nec cognoscit se: unde neq; uisus cognoscit se, neque auditus. Sed quid causæ fuit ꝙ iste uir deceptus est? proculdubio illud quod asserit Cõmen. 4. Physi. com. 95. ubi Aristo. reprehendit illos qui asserebant tempus esse motũ, ubi Cõmenta. inquit ꝙ multotiens existimatur ꝙ illud quod sequitur rem, sit ipsa res: ita in casu nostro, quia cũ nos oculo uidemus aliquam rem, quia coniungitur uirtus superior, uidelicet sensus cõmunis qui est apprehendens oculi uisionem, & quia per sensum cõmunem oculo applicatũ discernimus, & percipimus nos uidere, credimus istud iudicium fieri in nobis per oculum, cum re uera sit sensus cõmunis. Nam quando aliqua operatio attribuitur duobus, quorum alterum concurrit ut organum, alterum uerò ut agẽs principale, illa operatio simpliciter attribuitur agenti principali, & non instrumento: ut colligitur ex. 2. de Anima. text. cõmen. 41. contra Antiquos qui motum augmenti attribuebãt igni. Arist. autem. uult ꝙ augmentatio sit ab anima, & non ab igne, quia ignis concurrit ut instrumentum, & ut concausa. Immo. 2. de Generatione text. cõmẽ. 55. inquit: Motio ignis est deterior quã motio organi, cuius causam uide ab Auer. ibi. Ad propositum igitur bene sentimus nos sentire, & percipimus nos uidere, sed hoc non est per uirtutem particularem cuius est talis actus. Vnde non percipimus nos uidere per uirtutem uisiuam oculi, sed per uirtutem superiorẽ illa uirtute, puta per sensum cõmunem. Et bene percipimus nos ponere differẽtiam inter sensibilia propria diuersorum sensuum, quod est opus sensus cõmunis: sed sensus cõmunis nõ est qui percipiat se illum actum exercere, sed est uirtus superior, & spiritualior. In homine enim est cogitatiua, & in brutis est æstimatiua. Si autem inter sensitiuas istæ sunt supremæ, dicemus hominem actũ cogitandi percipere, aut per intellectum qui est uirtus abstracta, aut si hoc cõpetit cogitatiuæ hominis, est ex speciali quodã priuilegio, ex quo est multum uicina intellectui, & aliquid ex proprietatibus intellectus participat. Pro hoc autem facit auctoritas Simplicii, in. 2. de Anima. in expositione text. 136. ubi locum Iamblici ꝙ sensitiua æquiuoce dicitur de sensitiua bruti, & sensitiua nostra interpretatur, dicens ꝙ sentire se, sentire est humanæ uitæ, quæ rationalis est proprium, & soli homini competit: nam rationalis uitæ opus est supra seipsum conuerti. Et ratio, quia uirtus organica, & corporalis nõ potest conuerti supra seipsam talis est. Nã omne corpus, & uirtus in corpore est diuisibilis, & habet partes extra partes, loco & subiecto distinctas. Cõuersio autem alicuius in seipsum in indiuisibili consistit. Corpus autem & uirtus in corpore in indiuisibili consistere non potest: omne enim corpus est diuisibile in infinitũ. Et ideo solius uirtutis immaterialis est proprium supra seipsam cõuerti. Tenet autem Simplicius sensitiuas uirtutes esse potentias animæ rationalis, sicut & intellectus, & ideo tenet illud esse proprium sensitiuæ hominis, licet Cõmen. illud non teneat. In consimili, tamen habet Diuus Thom. in. 2. de Anima. lec. 13. in expositione tex. 65. ubi inquit ꝙ differẽter se habet cogitatiua hominis ab æstimatiua bruti. Nã cogitatiua apprehẽdit indiuiduum ut existẽs sub Natura cõmuni, quod contingit ei inquantũ unitur intellectuę in eodẽ supposito, ut cognoscit hunc hominẽ prout est hic homo. Aestimatiua autẽ bruti nõ apprehẽdit aliquod indiuiduũ secundũ ꝙ est sub Natura cõmuni, sed solum secundũ ꝙ est terminus, aut principiũ alicuius actionis, aut passionis: sicut ouis cognoscit hunc agnũ, nõ inquantum est agnus, sed inquãtum est lactabilis, & hanc herbam inquantũ est eius cibus. Ita etiam dico ꝙ licet in brutis uirtus superior apprehẽdat actũ inferioris uirtutis, quia sunt differẽtes in perfectione, & gradu altiori, una sit respectu alterius: ubi tamen deuentum est ad actũ supremæ uirtutis, qualis est actus æstimatiuæ, aut memoratiuæ, dico ꝙ bruta nõ possunt illũ actũ apprehẽdere: quia neq; per inferiorem uirtutẽ hoc fieri potest, ut clarũ est, neq; per uirtutem illam cuius ponitur actus, cum sit organica. Nulla enim uirtus organica cõuersiua est supra suũ actum, quia si esset conuersiua supra actũ suum, esset etiam conuersiua supra suam essentiã, & ita in uirtute sensitiua esset motus & actio circularis, quod Aristo. expresse negat contra Timæũ. Themistius etiã in libro primo de Memoria, & reminiscentia. cap. 5. ponẽs differentiam inter memoriã hominis, & brutorum, ponit duas differẽtias: quia bruta hoc solum cognoscũt præsens, & pręteritũ tempus, in quibus est memoria, nõ futurum ut homo. Secunda differẽtia est quia homo percipit se recordari, quod tamẽ brutis est negatum. Ecce igitur ꝙ cum memoria sit altior uirtus, & spiritualior, ut dicit Cõmen. 3. de Aĩa. cõ. 6. & tñ non percipit

actum

Instat aduersus Diuum Tho.

actū suum in brutis. Non possum aūt non mirari de D. Tho.in loco præallegato,nam tenet sensum nō posse apprehendere suam essentiam. Cuius rationem (ut inquit) Auicenna talē adduxit, quia sensus nihil cognoscit nisi p organū corporale:non est aūt possibile ut organū corporale medium cadat inter potentiā sensitiuam & seipsum. Sed si hoc est,quō sensus cognoscit suum actum?si enim p se organū non est necessarium potentię sentienti ad percipiendū actū suū,uidebitur igitur sequi actū sensitiuę uirtutis esse magis abstractum à materia, q̄ sit essentia ipsius uirtutis: itaq; accidentia erunt magis abstracta q̄ essentia, quod uidetur absurdū.Confirmatur quia actus ille magis dependet à potentia iudicante actū & eliciente,q̄ ab obiecto.Igitur si actus sine organo potest cognosci ut dependet ab obiecto, multo magis ut dependet à potentia. Et confirmatur melius, quia actus iste uirtutis sensitiuę est organicus,& dependet à corpore ut ab obiecto,& ut à subiecto.Si igitur aia & potentia sensitiua non est conuersiua supra se,qa est uirtus alligata organo:nō ēt erit cōuersiua supra suum actum.Nam si inter actū & potentiam nō mediat organum, cum deuentū est ad actum, quid prohibet quin possit progressus ab actu fieri ad potentiam?non uideo.Implicat igitur manifeste sensum posse conuerti supra actum suum,& non posse conuerti supra seipsum,nisi poneretur actum illum esse abstractū ab organo, sicut est de actu intellectus,& potentiā esse organicam:quod nullus sani capitis adhuc somniare potuit.Si enim organum est necessarium propter primarium obiectum,& non propter secundarium, cuius est actus per uos: sequitur istum actum non esse organicum,& ita non erit sentire actus cōiuncti sed actus animæ tantum.Cuius oppositū dicit Philosohus.1.de Anima.tex.cō.14.ubi dicit:Videntur aūt & animæ passiones omnes cum corpore esse,ira, mansuetudo,timor,misericordia,confidentia:adhuc autem & amare & odire,simul enim iis patitur aliquid corpus.unde cōtra antiquos ibidem.tex.cō.64.subiungit:Dicere autem irasci animam,ac si aliquis dicat eam texere aut ædificare. Præterea. Si potentia sensitiua percipit actum suum, quare nō percipit suum organum?Vnde Auic.dicit in.6.Naturalium,in fine.q imaginatiua non imaginatur suum organum,& ita etiam non imaginatur suam imaginationē. Sicut enim uisio nō est uisibilis,sic nec imaginatio est imaginabilis.Illa enim ratione.Alex.probat in.2.de Anima p sensum communē sentire nos uidere, & nos audire, quia nō uidemus ipsum uidere,quia uisio non est uisibil'.Amplius essentia animæ potentia & actus ita se habent,secundū istam uiam, q potētia mediat inter essentiam & actū: quia tenet D.Tho. potentias animæ realiter distingui ab essentia animæ. Si igitur potentia sensitiua quæ est organica potest cognoscere actum suum,quare non potest essentiam animæ cognoscere? Dices quia inter potentiam & essentiam non cadit medium organum corporeū,quia sensus quicquid cognoscit,cognoscit p organum corporale:Modò stante eadem causa sequitur eadem cōclusio, quia neq; cognoscit suum actū. Vnde Alber.cognomento magnus in.3.de Anima.cap.14.in trac.1.expresse tenet q nulla uirtus organica apprehendit se uel instrumentū suum,quin imaginatio,nec se nec instrumentū suum imaginatur,& sic est de omnibus aliis organicis. Vnde si uisus cognoscit suū uidere,deberet etiam cognoscere oculum quo fit uisio, & cognoscere seipsum, ut deduximus. Veruntamē ipse etiam Diuus Tho.in.2.de Anima,ut prętactum est,in expositione tex.65.expresse dicit q sensu cōmuni percipimus nos uidere,quod nō possunt facere sensus particulares. Idem etiā tenet in cōmento super libro de Somno & uigilia. Tandem contra istos qui tenent uisum sentire suum uidere, quærendum est cur non sortiat pariformiter sua organa?cur non species quibus fit uisio? unde Arist.istam quæstionem terminauit in.2.de Anima, q præcipuè secundum Themist.& Alex.in tex.cō.57.huius ratio est,quia sentire consistit in quodam moueri: nullus autem motus à iunctis inexisq; prouenit,nam talia organa sensitiua licet uim sentiendi contineant, non tamen ipsa seipsa mouent.sed sensibilia:sensibilia autem nō mouent nec impellunt, nisi remotiuscula sint: unde sensibile positum supra organum sentiendi nō causat sensationē. Et sic à iunctis & innexis nulli ictus eueniunt,quia iam ipsi se ferirēt sensus,quod fieri posse reclamat ratio: eterum neq; malleolus per se excudendo est,neq; serra secando, neq; terebrum inforando,sed excussor & faber adhibendi,extrinsecus sunt,quorum opera atq; ui & entia illa cōsistant,excussio,inforatio,sectio.Themistius ibidē: Modò actus uidendi est immediatè coniunctus potētię per uos, quia non indiget organo ergo nō mouet potentiam propter eandem rationem: quia potentia sensitiua ad hoc ut exeat in actū sentiendi,oportet ut moueatur,& forma existens in subiecto non mouet subiectū nec alterat ipsum.

Aristotelis consuetudo est inducere sermones sufficientes, aut post demonstratiuos, aut in locis in quibus nō potest habere sermones demonstratiuos.1.de Anima.com.65.

Aristoteles nō opinatur q anima faciat actiones diuersas, per uirtutes diuersas & unica mēbra tantum,neq; per unicas uirtutes & membra diuersa tantū, neq; etiam per uirtutes diuersas & mēbra diuersa tantum. Sed opinatur q faciat per uirtutes diuersas & mēbra unica.s. principalia & membra diuersa.1.de Anima.com.89.&.92. Vide lucidissimum Themist.in.1.de Anima.in ca.3. in expositione tex.7.Et eundem ibidem.cap.35.ubi ponit differentiā inter opinionem Platonis & Arist.quorum altee diuisit animam per partes,alter uerò per potentias:magna enim est differentia inter potentiam & partem.

Aristoteles tenuit q non est habitatio sub æquinoctiali,ppter dominium caliditatis.2.Meteo.cap.2.

Aristoteles fuit regula in Natura & exemplar,quod Natura inuenit ad demonstrandum ultimam perfectionem humanam in materiis.3.de Anima.com.14. Cōsimile etiam habes suprà in prologò primi Phy.&.1.de Genera.com. 38.&.3.Meteo.cap.de Iride.Auer.insuper in.1.de Generatione animalium in digressio. Contra Galenum,ita scribit de Aristotele laudemus Deum qui separauit hūc uim ab aliis in perfectione,appropriauitq; ei ultimam dignitatem humanam,quam non omnis homo potest quacunq; etate attingere.

Aristoteles narrauit q quidam passus fuit debilitate uisus qui uidebat ante se suam imaginem seu figurā in aere: nā aer fuit sicut speculum respectu uisus eius.3.Meteo.ca.1.

Arist.in Sientia Diuina adducit multa,quę fuerunt declarata in Sciētia Naturali propter tres causas,quarum prima refertur ad rememorationē, quæ tangitur.1.Meta.cō.15. Secunda quia utraq; scientia cōsiderat de principiis substantiæ sensibilis inquantum sensibilis est, sed Diuinus de principiis substantię quatenus substantia,& inquantū ens, istam etiā causam tangit Cō. in eodem loco,& in cō.18. &.7. Meta.text.9.&.39.&.12.Meta.1.5.6.&.29.cō.& in.8. Meta.cō.4.&.4. Meta.cō.1.&.6. Meta.tex.cō.1.&.2.Phy. cō.4.&.21. Tertia causa,quia licet eædē demonstrationes adducant in Naturali philosophia & in Scientia Diuina, tamen uniuersaliori modo in Scientia diuina adducūtur. Vide pro hoc.2.Meta.com.6.

Arist.opinabatur q intellecta rerū notificent subas rerum, & non sunt subæ earum.1.Meta.com.85.

Aristo.innuit se comprehendere ueritatem simpliciter,aut in maiori parte,secundum q est possibile in humana natura.2.Meta.com.1.Idem.3.de Anima.cō.14.& alibi.

Aristo.in Meta.dum adducit demonstrationes Sciētię Naturalis,tamen inducit eas uniuersalius: quoniam quantò demonstratio fuerit uniuersalior, tantò magis erit ppria illi scientię.Et Aristo.obseruat se in hac intentione.s.in inducendo demōstrationes uniuersales,alio mō q̄ in Scientia naturali. Et hæc est causa reiterationis earum demonstrationum in Scientia diuina.2.Meta.com.6. Contra fatuos qui dicunt Aristo.fuisse malum Metaphysicum,quia utitur eisdem rationibus,quibus usus fuit in Scientia naturali.Isti enim non animaduertunt q uniuersaliori & altio

ri modo inducuntur ibi ꝗ in Naturalibus.

Aristotelis consuetudo fuit in omnibus sciētiis,in questionibus difficilibus inducere sermones disputatiuos,qui affirmant & destruunt idem : nullus enim scit quantum sint difficiles,nisi sciat illas per sermones disputatiuos.3.Meta.com.1.Idem.4.Physico.com.3.& 51.

Aristotelis mos est inducere res famosas post demonstrationes.4.Phy.com.133.

Aristotelis sermo in.3.Meta.est secundum probabilitatem hominum.3.Meta.com.11.

Arist.in.5.Meta.nō intendit loqui de speciebus ꝗtitatis & qualitatis sc̄dm ꝙ sunt Prædicamenta, sed solūmodo intendit numerare intentiones quas significāt hæ dictiones, quantitas & qualitas.Sententia Auer.5.meta.com.19.

Arist.motus fuit ad ponendum motorem separatum in uirtutum intelligentium factione,quia uirtutes intellectuales apud ipsum sunt non mixtæ cum materia. Vnde necesse est ut illud quod non est mixtum cum materia,fiat à non mixto cum materia quoquo modo,quemadmodum necesse est ut omne mixtum cum materia generetur à mixto cum materia.7.Meta.com.31. Ex quo patet, secundū mentem Auer.intelligentias dependere à prima etiam in genere causæ efficientis quoquo modo,contra Grego.& Io.de Baccone,in.2.Sententiarum dist.1.q.1. qui uioléter glossant præsentem authoritatem.Dicunt enim ꝙ ꝑ uirtutes intellectuales intellexit intellectionem,propter quā Arist.coactus fuit in.3.de Anima ponere intellectum agētem.Sed tunc impropria esset Auer. oratio ac sermo,sumere habitum per ipsam potentiam,& actum secundum per actum primum.Virtutes enim intellectuales sunt intelligentiæ,propriè loquendo,non intellectiones,sed tales sunt habitus talium uirtutum, aut significātur per modum habitus.

Aristo.sententia (ut dicit Alexan.) est minoris ambiguitatis omnium sententiarum,& magis cōueniens ut sit uera.12.Meta.cō.18.in.2.col.Idem.2.Cœli.com.1.

Arist.opinio de Generatione quomodo fiat requiratur.12.Metaphisico.cō.18.iuxta dimidium commenti ibi.Tertia autem opinio Aristo.

Aristo.concedit ꝙ mundus est unus & ab uno procedit,& ꝙ unum est causa unitatis quodammodo, & pluralitatis causa alio modo.ex libro Destruct.destr.disp.3.in sol.12.dub.in fine.

Arist.opinio est summa ueritas, prout suus intellectus fuit finis humani intellectus: quare præclare de Arist. dicitur, ꝙ ipse creatus fuit & datus nobis Diuina prouisione, ut non ignoremus possibilia sciendi.ex libro Destruct.disp.3.in solutione.13.dub.

Aristo.consueuit in omnibus suis libris adducere rationes suorum aduersariorum,& causam.ex libro Destru.dispu.3.in solutione.18.dubū.col.8.

Arist.fuit princeps quo perficiuntur omnes sapientes post eum,licet differant in intelligendo uerba eius, & in eo ꝙ sequitur ex eis.ex libello de continuatione intellectus ab stracti cum homine.Idem.3.de.Anima.14.& alibi sæpe,

Arist.utitur uia composita ex diuisione & ex sensus conuenientia,in enumerandis subiectis scientię de Animalibus,Cōmen.in.1.de Partibus.col.penul.

Aristo.in libris nouem de Natura animalium processit ex fide de sensu, & ex iis quæ reuelata sibi fuerunt,ꝑ indubitatam reuelationem.Auer. ibidem. Et inde scis quare liber ille dicitur liber de Historiis animalium.

Aristo. demōstrationes suaptæ sunt ex ꝓpositionibus naturalibus primis,& uniuersalibus,& essentialibus:& ꝓprietas talium demonstrationum est, ut nullus ex quinqꝫ sensibus eis contradicat.Com.in.2. de Partibus animalium contra Gale.in.cap.de Cerebro.Vide de istis demonstrationibus etiam.8.Phy.&.1.Cœli.22.

Aristo.opinatus est principium sanguinis & uenarum esse cor,propter duas rationes,quas require in.3.de Partibus animalium.cap.de Corde.

Arist.in libris de Partibus animaliū,uniuersalia iuuamenta prosequutus est per summas,sed restat multa particularia iuuamenta prosequi, quæ Galenus solum de homine prosequutus est,promittens idem de omni genere animalium se facturum.ex Auer.super com.libri.4.de.Partibus animalium.in fine libri.

Arist.dixit ꝙ in terra Latinorum sunt duo flumina,ex quo rum uno oues bibentes generant masculos,& ex alio fœmina.3.colliget.cap.3.

Arist.Philosophię pater,non studuit in maiori parte librorum suorū facere diuisiones in unaquaqꝫ re,quia illæ non inducunt ab authoribus propter debilitatem discretiuæ scholarium.ex sententia Auer.1.colliget.ca.1.

Aristoteli non debetur tribui in defectum, si eius tempore non fuit cognitū aliud iuuamētum diaphragmatis,nisi ut distinguat membra superiora ad inferioribus. Nam eius tempore ars Anatomię non erat cōpleta sicut fuerit tēpore Galeni,qui posuit ꝙ prima operatio istius mēbri est ꝓpter modū anhelitus.2.colliget. ca.19.de iuua.membro. motus anhelitus.Idem.2.de Anima.23.

Aristotelicus mos est generū loco uti uocabulis specierū. Themistii sententia in.4.Phy.in tex.com.45. ubi dicit per accidens ibi summi generalius ꝗ supra,ut est per aliud.

Arist.in.1.de Anima potius causa discernēdi disputandiqꝫ diligentia,ꝗ cum sentētia aut fiducia decernēdi disseruit. Themi.1.de Anima.ca.26.& est in expositione textus.66. Ex hoc patet solutio ad Achillē Pet.Pomponatii,qui ꝓpter rationem Aristo.in.1.de Anima.tex.cō.12.tenuit animam intellectiuā secundum Arist. esse mortalem, & non animaduertit ꝙ Aristo.ibi proponit quæstiones difficiles circa animæ substantiam,& circa accidentia eius,& est sermo eius in disputatione. Nam locus decernendi est in.3. de Anima,ut omnes expositores fatentur. Solutio ad Achillem Pet. Pomponatii.

Aristoteles mediam quandam rationem sequutus, frutices animata nō animalia nuncupauit, quæ Plato cōfundetet: Stoici uerò neqꝫ animata,neqꝫ animalia faterētur. Them.2.de Anima.cap.8.in fine.

Aristoteli in more est substantiæ & subiecto accidentis appellationem ascisçere.Them.in.2.de Anima.cap.21.in expositione tex.65.Vbi Arist. loquens de sensibili per accidens,dat exemplum de Diarii filio. Dicit enim ꝙ accidit albo hoc ꝙ sentitur.Et probat hoc etiam per illud Arist. in Prædicamentis,in cap. de ad aliquid. ubi inquit: Circumscriptis semotisqꝫ reliquis rebus quæ accidunt domino.i. circumscripto semotoqꝫ homine, & cæteris de genere hoc.

Aristoteles in multis libris aliud doctrinæ principiū fecit à principio quod est principiū in re ueritate. Auer. sententia.5.Meta.com.1.& est de mente Philosophi ibi. Dicit enim ꝙ inter alias acceptiones principii, principium quā doqꝫ summitur pro principio rei,sed à quo quis facillimè addiscet. Et per hoc frater mi,possunt conciliari tot altercationes & rixæ inter Arabes,Latinos.& antiquos expositores de ordine librorum in sciētia Naturali,sicut declaraui latè in Theorematibus.

Arithmeticus & Geometra in enumerandis suis subiectis utūtur uia diuisionis,sed Astronomus enumerat ea ex sensu.ex.cō.super primo de Partibus aialium.col.4.Sed Naturalis scientiæ diuisio nō semper sufficit de per se.Causa aūt quare Mathematicis sufficiat in hoc diuisio, & Naturali scientiæ nō deseruiat, est quia ibi eadē sunt naturæ nota & nobis, in Naturalibus secus est.Com.ibidem.

Ars Medica & aliæ artes , per se sunt paratę ut agāt in alia à subiecto in quo sunt.2.Phy.com.3.&.1.&.5.Phy.cō.1.

Artes sunt duobus modis, aut ars cuius principium extrinsecum est necessariò,ut ædificatoria:aut ars in qua ꝑ accidens potest contingere ꝙ principium sit intrinsecum, ut Medicina.2.Physico.com.3.

Artium quedā faciunt formas,& quædam præparant materiam.2.Phy.tex.cō.24.&.25.

Artes principates sunt duobus modis.supra.&.1.Ethi.ca.1.

Artes sunt tribus modis,aut operans simpliciter, aut utens simpliciter,aut operans quodammodo & utens quodam modo

modo.2.Physico.com.25.

Ars aliqua perficit quæ natura nõ poteſt operari,aliqua uerò imitatur.2.Phy.tex.& cõ.77.&.78.

Ars agit extra,natura uerò intra.2.Physi.com.86.3.de Anima.18.12.Meta.13.

Artes quædã utuntur cogitatione,quædã nõ.2.Phy.cõ.86.

Ars eſt inducens ad cognitionem conuenientiæ & diuerſitatis in ſpeciebus,cum non fuerint manifeſtæ per ſe,ſecundum regulas datas in.7. Topicorum.de eodem & diuerſo.7.Phyſico.com.31.

Artes mechanicæ & ſcientiæ uoluntariæ omnes utuntur motu,& cum motus deſtruitur, deſtruuntur omnia iſta.8. Phy.tex.com.22.

Artes ſpeculatiuæ dicuntur ueræ,quia cõſiderans in eis uadit à determinatis rebus ad res determinatas, & p media terminata.1.Phy.com.1.Et ita Alex.expoſuit locum illũ. Aduerte tamen ꝙ etiam ſcientiæ ſpeculatiuæ appellãtur ueritates,ut patet.1.de Anima.tex.cõ.2.quia à fine unumquodq; denominare fas eſt , ut patet.2.de Aia.tex.cõ.49. Finis autem ſcientiarũ ſpeculatiuarum eſt ueritas,& actiuarum opus.2.Meta.tex.com.3.

Artium ſpeculutiuarum aut ſuarum partium,ſunt quędam conſiderantes de rebus ſimplicibus carẽtibus principiis. Et hæc eſt diſpoſitio ſcientiæ conſiderantis de principiis cuiuslibet entis.1.Phy.com.1. Vbi aduerte ꝙ iſta eſt ſciẽtia diuina.Ipſa enim eſt quæ conſiderat altiſsimas cauſas omniũ entium in quantum entia ſunt, ut patet ex ꝓœmio Meta.&.4.Meta.tex.com.primi.Nam in una ſui parte conſiderat de principiis entium ſenſibilium , inquantũ entia ſunt & inquantum ſubſtantiæ ſunt : in alia uerò de principiis entium ſempiternorũ,ut teſtatur Auer.12.Met. cõ.1.2.29. Ex hoc loco aliqui accipiunt entia æterna nõ habere cãm efficientem,quia Auer.exponit hic per principiũ,cauſam agentẽ & mouentẽ. Vide in Contradictio.

Artes non differunt abinuicem niſi aliquo iſtorũ modorũ, aut cõfirmatione demonſtrationis,aut nobilitate ſubiecti, aut utroq; primo de Anima.com.primo.

Ars imponit formã in tota materia , abſq; eo ꝙ in materia ſit aliquid exiſtens de intentione formæ,anteq̃ artificiũ fecerit eam.3.de Anima.cõ.18. Idem.6.Ethi.ca.5.&.7.Met. cõ.29.&.12.Meta.13.&.2.Phy.13.&.86.com.

Artes operatiuæ exiſtimatum eſt ꝙ poſsint acquiri in ſomno,ſed de ſcientiis ſpeculatiuis remotum eſt,in commento libri de Diuinatione.

Ars imitatur Naturam inquãtũ poteſt.4.Meteo.tex.cõ.28.

Ars fit cum ex multis experimẽtalibus cõceptionibus una fit u'lis,uelut de ſimilibus acceptio.ex ꝓœmio Meta.

Ars eſt u'lium cognitio, experientia uerò ſingulariũ.ſuprà.

Arte ſcire & intelligere,magis quam experimento arbitramur.ſuprà.

Artibus pluribus repertis,aliis quidẽ ad neceſſaria,aliis uerò ad introductionẽ:tales illis arbitrandũ eſt ſapientiores eſſe,ꝓpter quod ſciæ eorum ad uſum non ſunt ſuprà.

Ars quælibet conſiderat de cauſis ſui ſubiecti.1.Meta.cõ. 47.Vnde quomodo in.2.Phy.22.&.26.&.12.Meta.5.

Ars non deliberat.2.Phy.tex.cõ.26. Nota ꝙ habet ueritatem ut in pluribus,ſed fallit in artibus utentibus coniectura, ut Nautica & Medicina:& ita gloſſant Græci & Auer. in commento,ut patet.

Arte & natura conſtantia habent materiam & agens.7.Metaphy.tex.com.22.

Arte cõfecta quędam eadem à Natura etiam fieri poſſunt, quædam uero ſolum ab arte.7.Meta.tex.com.29. Et ibi redditur cauſa.

Artes quædam adiuuant ſeinuicem . ſuprà. & in principio libri Ethicorum.

Artium quædam materiam exornant,quædam uerò defectum & inualentiã corrigunt: materiam exornant excuſſores,ſignifici,ſellularii:inualentiam corrigit Medicina,& agricultura.Themiſt.1.de Anima.16.

Ars eſt ſpecies.7.Meta.tex.com.30. Vbi, ut bene deduxit Cõmẽ.in com.iſta eſt differentia inter generata à Natura & generata ab arte , quia in generatione rerũ naturalium totum cõgregatum ex materia & forma eſt,ꝙ generat & ꝙ generatur,ſed in generatis ab arte totum nõ generatur à toto.Artificium enim non eſt niſi forma tantum generati,& nõ congregatum ex materia & forma. Vide.2.Phy. 13.&.3.de Anima.18.& in.2.de Anima.8.&.8.Meta.12.

Artium quarundam actio cõponitur ex natura & arte,quarundam uerò artiũ à ſola arte eſt.7.Meta.tex.cõ.29.&.30.

Artes omnes & factiuæ ſcientię,potentię ſunt.9.Meta.tex. com.3.Et ratio eſt (ut ibi dicitur) quia ſunt principia permutabilia in alio inquantum aliud.

Artes operatiuæ quędam acquiruntur per conſuetudinem & quædam per rationem,& quædam per rationem,& aſſuefactionem.9.Meta.com.10.

Ars nihil agit in corpore niſi in extremitatibus tantũ, natura uerò in ipſo corpore toto.12.Meta.com.18. authoritate Themiſtii.& eſt in prima parte digresſionis.

Ars medicinalis eſt aliqualiter ſanitas.12.Met.tex.com.24.

Artes multæ (ut multi opinati ſunt hominum) nõ acquirũtur ex humanis comprehẽſionibus:,immo dicunt aliqui, ꝙ traduntur à demonibus,aliqui uerò ꝙ traduntur ab angelis.ſ.prophetis : & ideo dixit quidam ſapientum ꝙ hæ artes ſunt maximum teſtimonium prophetiæ . ex libro Deſtruct.diſpu.3.ſol.18.dub.

Ars quęlibet contẽplatiua duos habet habitus ſeu modos notitię,unus eſt rerum inquiſitarum in illa arte,alter uerò eſt canonum & ſemitę propriæ,ſecundum quam ſpeculatur artifex,ſi quid uerum aut falſum dictum eſt.ex com.ſuper primo de Partibus animalium . Et habetur in principio ab Ariſto.

Ars extra opus ſuum & lucerna extra domus incendiũ.1. de Generatione animalium.cap.18.iuxta dimidium.

Artes practicæ inquantum ſunt artes tria continent, primũ eſt ſcire loca ſuorum ſubiectorum,ſecundum eſt ſcire finẽ quæſitum ad ducendum ipſum in locis ſubiecti,tertium eſt ſcire inſtrumenta quibus ualeamus ducere finem illum in locum illius ſubiecti.1.colliget cap.1.

Artes omnes quæ ſuper materiam dominantur,aut ipſam ſunt manifeſtantes, tribus ſunt modis,aut erunt ſuperſiſtẽtes abſolutè,quę neq; materiam neq; formam faciunt,ſed præcipiunt:aut efficientes abſolutè quæ non præcipiunt, ſed faciunt formam in materia pręparata:aut ſunt medię ut ſint efficientes in parte,& ſuperſiſtentes in parte.6.colliget.cap.1.Et habetur.2.Phy.tex.com.23.&.24.

Artes operatiuæ nonnullæ materiam faciunt,ſed artes ſpeculatiuæ materiã cognoſcunt.Them.2.Phy.ſuper tex.24.

Artes & ſcientiarum genera ſunt tria,uel.ſ.artes ſpeculatiuæ & ſunt illæ quarum finis eſt ſcire tantum:uel artes practicæ,quarum finis eſt propter opus: uel ſunt artes auxiliantes iis & dirigentes,& ſunt artes logicales.Auer. ſententia eſt in Paraphraſi ſuæ Meta.tra.1.cap.1.in prin. Et ex hoc ſcire potes,male ſentire illos qui aſſerunt Logicã eſſe uerè ſcientiam: quorũ aliqui dixerunt ipſam eſſe ſpeculatiuam ut Scotus & Antonius Andreæ,nonnulli uerò practicam . Sed ſententia Alexan. in Topicis & in libro Priorum, & ſententia Auer.(ut uides)fuit Logicam non eſſe partem Philoſophię,neq; practicæ,neq; ſpeculatiuę, ſed organum . Et colligitur ſatis bene ex.2.Topicorũ,ut notauit ibi Alexan.Et propterea in.2.Meta.dicitur ſciendi modus. Conſimilem ſententiam habet Com.in.2.Poſteriorum.in commento magno,in principio.

Artes ſpeculatiuæ ſunt uniuerſales & particulares, ut dicitur in libro Poſteriorum.

Ars uniuerſalis eſt quæ contemplatur de ente abſolutè,& de cõcomitantibus ipſum eſſentialibus:cuius ſpecies ſunt tres.ſ.ars Topicorũ, ars Elenchorum,& ſcientia Diuina. ſuprà.Et habetur etiam.4.Meta.tex.com.5.

Ars particularis eſt quæ de ente quoquo modo ſpeculatur,& diuiditur in duo,in Naturalem,quæ de ente tranſmutabili conſiderat:& in Mathematicam, quæ de quantitate denudata à materia contemplatur.ſuprà.

Artes omnes actiuæ dicuntur potẽtiæ.Auer. in Paraphra.

Attractio medicinarum quæ fit per calorem in eo ꝙ calor, est duobus modis:[quædā enim attrahunt ꝑ calorem naturalem existentem in ipsis, & quædam per calorē putredinalem, ut stercus columborum, & fermentum. ibidem.

Attractio inquantum est attractio, licet sit appropriata calori, non tamen propterea quod attrahat accidit ut attrahat ferrū, sed propterea quod attrahit tali attractione ꝓpria: & hoc accidit propter proportionem & conuenientiam quæ est inter ipsum & ferrum. Et hæc ꝓportio & conuenientia non est nisi in mensuris mixtionis elementorū in eis, hoc est in trahente & attracto. Et propterea est possibile inueniri in una re ꝓprietates infinitas, & hoc est cōparando entibus quasi infinitis. Et hæc operatio est quasi sicut accidens in ipsis uirtutibus elementorum, q̄ sunt infusæ in re quę habet hanc ꝓprietatē, & non sunt substantialiter. Et propterea est impossibile scire ꝑ arbitrium mensuram mixtionis, ꝓpter q̄ fit hæc operatio in ipso ente sicut sciuntur operationes quæ proueniunt à materia quæ non sciuntur nisi per arbitrium. Auer. 5. colliget cap. 21.

Attractio humoris à medicina quæ ꝓprium humorē attrahit, differt ab attractione ferri à magnete, qa calor ꝓprius quo medicina attrahit, humorem nō habet ipsa medicina ipsum in actu, sed acquirit illum à corpore indeterminata quātitate: sed addamus habet calorē illum in actu qm̄ per suam formam specificam attrahit magnetem. 5. colliget. cap. 21. ubi redditur pulchra causa quare medicina purgatiua adaucta in dosi, euacuat alium humorem ab humore proprio: quia illa operatio debetur ei per calorem acquisitum à corpore, ut est in tali quantitate & proportione determinata, & non aliter.

Aucti quælibet pars est aucta. 1. de Genera. tex. com. 31.

Auctum non dicitur augeri in eo ꝙ est quantum, sed in eo ꝙ est quantum habens formam. 1. de Genera. cō. 38.

Auditus est connaturalis aeri. 2. de Anima. tex. cō. 82.

Auditus est aeris, pupilla uerò aquæ, olfactus horum alterius est. 2. de Anima. tex com. 130.

Auditus duplr est. & sonus etiam duplr. suprà. tex. cō. 139.

Auditus datus est aīali quatenus aliquid sibi significetur, lingua aūt quatenus ipsum aliquid significetur alteri. tertio de Anima. tex. com. ultimi.

Auditum nonnulla animalia in capite habent ex. 2. de Partibus. cap. 10.

Auditus sensoriū aeris esse fatemur. ibidē. & 2. de Aīa. 130.

Auditus attribuitur aeri, uisus, aquæ, & olfactus igni. 3. colliget. cap. 36.

Audimus tonitrua post uisionē corruscationis, & uidet homo ictum lotricis ultra aquam, anteq̄ audiat sonum: q̄uis causa amborum sit eadem, & uide causam. 3. colliget. ca. 37. & in. 2. de Anima. in trac. de sono & auditu.

Auditus phantasticus quomodo fiat, uide. 3. collget. cap. 37.

Auditus incolumis argumentū est cum aures insonant tinnuntq́; utpote unde cōstet aeri cognito naturalem uigorem & uiuacitatem inesse. Themistius. 2. de Anima. ca. 28. & est tex. com. 84.

Auēpace dixit ꝙ opinio eius est opinio omnium Peripateticorū, uidelicet ꝙ cōtinuatio cum intelligētiis est possibilis, & ꝙ est forma & finis. 3. de Anima. cō. 14. & 36.

Auēpace opinatus est ꝙ diffinitio loci, q̄ est data ab Arist. ꝙ est cōtinens diuisum à re, intelligitur de corporibus rectis ab extrinseco, & in rotūdis ab intriseco. 3. Phy. cō. 43.

Auerrois fatetur se uidisse arietem abscisso capite ambulare huc atq; illuc, multotiens. 7. Phy. cōtra Galenū. rō. 4.

Aues & pisces aures non habent, sed meatus quosdam, & uide duas causas huius. 2. de Partibus. cap. 12. Et ab Auer. ibidem. in ca. de olfactu, quia Aristo. unam tantum expressit de duabus.

Aues ꝓ labris & dentibus utuntur rostro. 2. de Parti. ca. 16.

Aues quæ literas proferre maximè possunt, lingua sunt latiore q̄ cæteræ. 2. de Parti. cap. ultimo.

Aues omnes lingua etiam utuntur ad sui sensus mutuam interpretationem. ex. 2. de Partibus. cap. ultimo. Vide etiā nono de Historia animalium. cap. 10.

Aues quæ habent ungues aduncas, habent rostrum aduncum, & quare. uide in cap. 1. tertii de Parti. aīalium.

Aues, & pisces, & serpentes, & insecta, & cortice tecta, uesica carent. Vide causam. 3. de Partibus. cap. 8.

Auibus rostrum osseum uice dentium manusq; datum est. 4. de Partibus. cap. 11.

Auibus quibus longa sunt crura, & collū longū est: & quibus breuia, collum breue, exceptis palmipedibus. suprà.

Auis nulla est, q̄ pariter & calcar & ungues aduncas habeat: Natura enim nihil superuacaneum efficit suprà.

Auibus omnibus testes adesse certum est, sed intus lumbis adherentes. supra. cap. 11. in fine.

Auium proprium est pennas habere. suprà.

Auium rapacium terrestrium collum breue existit, sed degentium in aqua longū est, cuius causam uide. 4. de Partibus. cap. 11. Et ibidem Auer. clarissimè ca. de Auibus.

Aues & animalia quæ pedibus uacant, instrumentū ad coitum accomodatum habere non possunt, cuius causam uide. 1. de Generatione animalium. cap. 1.

Aues paruæ sunt fœcundiores. 3. de Generatio. aīaliū ca. 1.

Aues aduncæ sunt infœcundiores propter duas causas, ꝓpter siccitatem complexionis earum, & propter multitudinem pennarum & magnitudinem rostri, & unguium, in quibus absumitur excremētū sui corporis. Auer. & Arist. 3. de Generatione animalium. cap. 1.

Aues nonnullæ imperfectos & cęcos pariunt pullos, uidelicet quæ cum corpore paruæ sint, multos progenerāt, ut cornix, pica, passer, hirundo: & pauciperi generis qua copiam alimenti parere una cum prole nō solent, ut palumbes, turtur, columba. Quamobrem si quis hirundinū nouellarum aduc oculos præpunget, rursum incolumes reddentur. Cum enim fiunt, nō facti iam, corrumpuntur, itaq; denuò oriuntur ac pullulant. Aristo. in quarto de Generatione animalium. cap. 6.

Aues minores sunt garrulæ, & linguaciores. quarto de Natura animalium. cap. 5.

Aues quibus ungues aduncæ sunt, pullos cum primum ꝓuolandi facultas fuerit, nido expellunt, percutientesq́; cogunt discedere. Et cæteræ quoq; aues maxima fere sui parte id faciunt, cumq́; enutrierint, nihil amplius adhibēt curæ: excepta cornice, q̄ aliquandiu prouidet, quippe quę uolantes iam suos pullos pascens ipsa comitatur. Arist. in 6. de Natura animalium. cap. 18.

Auibus anni pluuii incommodi sunt, piscibus uerò sicci. 8. de Natura animalium. cap. 12.

Aues aduncę uiuunt ꝓpè dixerim sine ullo potu, quod Hesiodus nesciuit. Facit enim in narratiōe obsessionis Nini aquilā augurii præsidē bibentē. 8. de Natura aīaliū. ca. 18.

Auibus ægrotantibus plumæ indicium proferunt: turbantur enim nec posituram eandem seruant, q̄ habet cum recte ualent. 8. de Natura animalium. cap. 18.

Aues cum coeunt, plurimas tunc & maximas uoces emittunt. 9. de Natura animalium. cap. 49.

Aues quibus ungues aduncæ sunt, carniuoræ sunt. Fruges autem etiam si in os indideris, nequeunt deuorare. Arist. in. 8. de Natura animalium. cap. 3.

Aues omnes uncæ & breues collo & lingua lata, aptę sunt ad imitandū. Nam & indica auis, cui nomen psitacæ, quā loqui aiunt, talis est, & loquacior cum biberit uinum redditur. 8. de Natura animalium. cap. 12.

Aues & pisces mammis & lacte carent. 3. de Natura animalium. cap. 20.

Auferens impedimentum est mouens per accidens. 8. Phy. tex. com. 32.

Augmentatio cōtingit ingrediente aliquo, ex alteratione, ut si ex aqua fiat aer. 4. Phy. tex. cō. 63.

Augmentum in rebus inanimatis dicitur transumptiuè, sed augmentum uerum est in rebus animatis, & per aliquod extrinsecum. 4. Phy. com. 63. & 1. Cœli. 23.

Augeri & diminui impossibile est continuè, sed est & medium, octauo. Physico. tex. com. 23.

Augmentū quod est digitale in anno, non potest dici ꝙ in

Com.

Cōmen.1.Physi.com.ultimo.contra Auicē.dum dixit, ꝙ certior illorum sermonum non pertransit rationum probabilium ordinem, & huius causam innuimus alibi.

Auic.opinatus est ꝙ Deus benedictus sit omnia, modo uniuersali tempore non ingrediente: & ꝙ ipse ignorat particularia, quia sequitur ex particularium scientia permutatio in substantia. Dispu.6.auctoritate Algazelis in.1.dubio.

Auicēna solus ex Peripateticis dixit, ꝙ hoc nomen ens significat cōsequens uniuersale in substantiis rerū, & nullus alius dixit hoc.ex disputa.7.in solutio.primi dubii. Et.4.Met.cō.3.&.10.Meta.cō.8.& in libro Destru.sæpe.

Auicēna negauit istam naturam mediam, inter naturam significatam per nomina uniuoca, & naturam rerum quæ tantum in nomine conueniunt: ita ꝙ negauit analogū mediare inter uniuocum & æquiuocum. Et istā uiam tenuit Scotus.uide in.7.dispu.in solu.ulti.dub.

Auicennæ uia ad probandum necesse esse, est insufficiens. uide causam.dispu.8.in solu.primi dubii.

Auicē. & sequaces eius posuerunt datorem formarum separatarum.ex disputatio.9.in solutio.2.uide.7.Metaphy.cōmen.31.&.12.Meta.18.

Auicē.solus ex Phis dixit ꝙ corpora cœlestia habent imaginationes, quantò magis ut habeant infinitas imaginationes: Sed Alex.in libro de Principiis totius, dixit ꝙ ista corpora non imaginantur.ex dispu.16.in solu.primi dub.

Auic.solus opinatus est nō dari unū membrū in corpore, quod sit principiū uenarū. Et nullus antiquorū opinatus est hoc.ex.3.de Partibus animaliū. Auer.in ca.de corde.

Auicēnæ declarationes ad probandum primum principiū sunt topicæ, & non ueræ. Et tu scies hoc ex cōtradictionibus adductis ab Algazele contra eas in libro Destruct. Auer.in Epitome Meta.tracta.primo.cap.1.Idē.1.Physi.com.ultimo.uide in libro Destruc.dispu.4.

Aures sunt in medio capitis, & causam.uide in.2.de Partibus animalium.cap.10. Et Cōmē.dicit hoc esse in homine: at in aliis animalibus quadrupedibus sunt in parte superiori, ut patet ab eo ibidem.in cap.de Olfactu.

Aurium foramē est tortuosum, ne aer frigidus ingrediens aliquo modo ledat auditū. Sed melius est dicere tortuosum, ne auditus ledatur à fortissimis uocibus.2.Colliget.cap.16.de Iuuamento instrumenti auditus.

Auribus internus aer immobilis dicitur, quia non diffunditur, neq; alius ad eius uicem corrogatur.Themi.2.de Anima.cap.28.& est super tex.84.

Aurꝫ & margaritę à tota subā cōfortāt cor.5.colliget.c.19.

Auster est humidus & grauis.8.de Natura aialium.cap.12.

Aut, est nota diuersitatis & dubitationis.Cōmē.1.Phy.cō.1.ubi dicit ꝙ Arist.induxit sermonē in forma dubitatiōis, & dixit: habentibus principia, aut causas, aut elementa.

Autē, est nota continuationis, præsertim in principiis librorum qui cōtinuantur cum præcedētibus, aut in principiis tractatuū præsupponentium præcedentes. Ita notat Io. Philoponus in principio sup libro de Generatiōe, qui incipit: De Generatione autem & corruptione. Ex illa enim cōiunctione Autem, innuitur cōtinuatio cum ultimis uerbis quarti de Cœlo, ubi dicitur: De graui quidē igitur & leui, & circa ipsa accidētibus determinatū sit hoc modo. De Genaratione autē & corruptione &c. Ita etiam apparet in principio tertii de Anima.ubi incipit: De parte autē animæ, per quā anima cognoscit & sapit. Nam debet cōtinuari cū fine secundi, ubi fuit dictum: De phantasia quidem igitur quid sit, & propter quid sit, intātum dictum sit. De parte autē animæ, per quā anima cognoscit.&c. Nā (ut inquit lucidissimus Them.in ca.44.sup.2.de Aia) erat maxima similitudo inter phantasiā & intellectum, quę est causa deceptionis, secundū quam multi non distinxerunt inter intellectum & imaginationem: & ideo eorum distinctio ex suis diffinitionibus erat perquirenda. Et ideo tractatus de intellectu continuatur cum tractatu de phātasia.

Autem particula significat diuisionem.1.de Anima.cōmē.84.&.1.Physi.cō.1.&.3.de Anima.com.16.

Autumni tempus tempori senectutis assimilatur, & propterea tunc plurima terræ nascentia senescunt: nam uirtus generatiua hoc tempore in uegetabilibus, & animalibus debilitatur.quarto Colliget.cap.de Tactu.

De litera B.

ABYLONICI, & Aegyptii habuerunt magnam solicitudinē circa scientias.2.Cœli.tex.cōmen.60.

Babylonici cōsiderantes operationes stellarū, asserebāt stellas habere operationes ꝓprias, in propriis generibus entiū: & operationes cōmunes in generibus communibus: & non solum in corporibus, uerumetiam in animalibus.2.Cœli.com.68.

Balneum duplicē formā habet, in anima, & extra animā, & ꝓpter illā formā quæ est in anima, desideramus illā q̄ est extra animā. Forma igit̄ balnei inquantū est in anima, est agēs desiderii, & motū: secūdū aūt ꝙ est extra animā, est finis motus, & non est agens motum.12.Meta.com.36.

Balnei iuuamenta require.6.Colliget.cap.3.

Barbari & Arabes, & habētes cōplexiones densas, à fortibus ægritudinibus euadūt sine Medico, & medicina: & illi qui in deserto habitant: & hoc fit quia aliquantulū cum brutis assimilatione habēt. Et ꝓ maiori parte accidit hoc illis qui habēt cōplexionem effrenem.7.Colliger.cap.31.

Bene non semper fit quod sæpe fit, nec idem est bene ꝙ sępe.Themist.1.de Anima.cap.20.

Benefacientem necesse est facere, sed solum faciētem non necesse est benefacere.9.Meta.tex.com.4.

Bestiarum nulli inest fides.2.de Anima.tex.com.157.

Bonitati quæ est in intelligentiis separatis, nullū malum est oppositū: sed bono quod est in materia, malū opponitur auctoritate Platonis.Ammonius in Prædicamentis.

Bonitas in intellectu & malitia, sunt sicut uoluptas, & dolor sunt in sensu.3.de Anima.28.uide Themi.ibi.c.47.

Bonitas discretionis nō sequitur nisi bonitatē sensus tact⁹, & nō sequit̄ bonitatē alioꝝ sensuū. Boni.n.uisus pōt esse indiscretus, et similiter boni auditus: sed boni tactus semꝑ uidetur esse discretus.2.de Aia.com.94.& elicitur ex tex.

Bonitas inuenitur, tam in potentiis actiuis, quā etiā in potentiis passiuis.5.Meta.tex.cō.17.in cap.de Potestate.

Bonitas transumptiuè dicit̄ de malis, ut bonus latro, & bonus calūniator. Et si bonitas trāsumptiuè dicit̄ de malis, à fortiori ꝑfectio.5.Meta.te.cō.21.in ca.de Perfecto. Valet aūt argumentū ꝑ locū à minori, q̄a malū opponit̄ bono, nō aūt opponit̄ ꝑfecto, sed imperfectū ꝑfecto opponitur.

Boni naturam auferunt infinitū facientes.2.Meta.tex.cō.8.

Bonum intētum in rebus nālibus est bonū uerū, sed bonū intentū in rebus uoluntariis est bonū apparens.2.Phy.cō.31. Huius (ni fallor) causa est, quia opus naturæ, est opus intelligētię nō errātis, ut dicit Cōm.in.12.Meta.cō.18.Vn̄ nā cū agat ꝑꝑ finē, dirigit̄ in illū (& si ipsa nō cognoscat) ab intelligētia cognoscēte, cui nō pōt cōtingere error. Et ideo bonū intentū in nā est bonū uerū, licet rarò nā ꝑ accidēs ex aliq̄ impedimēto frustret̄ suo fine: ut dr̄ in.2.Phy. Sed bonū & finis intētus à nobis à nr̄a rōne ꝓpositus cui plerūq; accidit error ꝑꝑ mixtionē, aut depēdētiā q̄ habet à corꝑe. Et ideo bonū istud ē apparēs, & rarò est bonū in eei ueritate: pauci.n.dignoscere possunt uera bona, atq; illis multū diuersa remota erroris nebula, ut dixit Poeta.

Bonum simpliciter est cui non accidit in sua actione fatigatio.2.Cœli.com.3.

Bonū in aialibus est possibile, sed in æternis est necessariū id quod est melius ex duobus possibilibus.2.Cœli.cō.34.

Bonum, aut apparens bonum, est appetibile quod semper mouet.3.de Anima.tex.com.51.

Bonum non oē, sed actuale bonū est, quod mouet supra. Vbi Themi.notat ꝙ nō oē bonū appetitum mouet, nam & summū bonū, aut si quod simpliciter, & perpetuo bonum est, quale fortasse id omnibus rebus cōīter cupitū, & desideratū habetur, nō mouet, aut pellit, nulla alia rōne q̄ qua nunc agitur: de quo nobis in alia institutione dicetur.

Hoc autem propterea putô dictû fuisse à Themistio, quia motio summi boni est in ratione finis, ut est declaratû in 12. Meta. tex. cô. 36. sed motio obiecti mouêtis appetitum animaliû, est in ratione causæ efficientis. Et facit ista Themistii sententia pro tenentibus æterna nô habere causam efficientê, sed finê, ut tenuit Alex. cuius ipse est emulus.

Bonum côe omnibus est bonû purum. 3. de Anima. cô. 51.

Bonum actuale est motor immobilis, appetitus autem est motor motus. 3. de Anima. tex. com. 54.

Bonû est quod cuius grâ una causarû est. Ex ꝓemio Meta.

Bonû nihil dicitur est, nisi propter causas finales. 2. Meta. 8.

Bonum quodlibet quod per se bonû est, & propter suam naturam, finis est: & ita causa, ꝙ illius causa, & sunt, & sunt cætera. 3. Metaphy. tex. com. 3.

Bonû in rebus immobilibus nô est per se, sed per accidês. 3. Meta. cô. 3. Vide quô sit intelligendum infra, ubi de Mathematicis feci digressionem, an in eis sit bonum.

Bonum est per quod disponitur causa finalis: bonû enim est desiderabile, & causa finalis est desiderabilis. 3. Meta. com. 3. idem. 2. Phys. tex. com. 31.

Bonum & malum non solum sunt in rebus diuersis numeratis, sed etiam in partibus eiusdem rei cum fuerint diuersarum uirtutum. 4. Meta. com. 18.

Bonum & malum multorû, & cognitionis, & motus principia sunt. 5. Meta. com. primi.

Bonum, largitas, & propter quid, seu finis, idem sunt, sed tñ non sunt synonyma simpliciter. 5. Meta. cô. 1. in Calce.

Bonum complementum, & largitas, non inueniuntur in rebus, nisi per causam finalem, & ideo quod caret causa finali, caret bono. 5. Meta. cô. 3. idem. 2. Meta. tex. cô. 8. & 2. Phys. tex. com. 31. & 3. Meta. tex. com. 3.

Bonû & malû maximè inanimatis, qualitatê signat, & hominis maximè in habitibus pro hæresim. 5. Met. 19. in ca. de quali.

Bonû non est qđ nô habet boni essentiâ. 7. Meta. te. cô. 20.

Bonum & boni quidditas sunt idê, sicut ens, & entis quidditas. supra.

Bonum est natura prius malo. 9. Meta. tex. cômen. 19.

Bonû & melius reperitur in rebus absolutis à motu, nedû in rebus mobilibus. 9. Meta. cô. 19. uide in Concordâtiis.

Bonum maius necesse est, ut sit magis desideratum: desiderium enim nô est nisi propter existimationem eius, ꝙ aliquid sit bonum. 12. Metaphy. com. 39.

Bonum uniuersi consistit in ordine. 12. Metaphy. 52.

Bonum uniuersi est duobus modis sicut bonum exercitus, uidelicet in duce, & in exercitus ordine. supra.

Bonû uniuersi qđ côsistit in p̄ principio, est maius bonû, ꝙ bonû uniuersi côsistêtis in ordine: qa sicut bonû ducis est maius bonû, quâ bonum ordinis exercitus, quôd dux est causa illius ordinis, & nô ordo est causa ducis: ita pariformiter est de primo principio, cum ordine existente in entibus adinuicem comparatis. 12. Meta. tex. com. 52.

Bonum uniuersi est sicut bonum in una domo in qua sunt serui, & liberi. supra.

Bonum & malum quæ sunt forma, & materia, sunt principia omnium entium secundum quosdam. 12. Meta. 54.

Bonum ut mouens secundum Anaxag. positum fuit principium omnium. supra. tex. com. 55.

Bonum ualde est in quacunqꝫ qône audire, & speculari rationes duarû partium, maximè quâdo partes sunt prudêtes, & celebres. ex libro Destruc. 2. in solu. 2. dubii.

Bonum & malû sunt in rebus, uerû, & falsum sunt in mête; 6. Meta. tex. cô. 8. Intelligitur isto modo. nâ ex. 2. de Aia, à fine unûquodqꝫ denominare iustû est. text. cô. 49. Et quia bonum est obiectû in quod tendit appetitus, & obiectum non habet rationem terminandi appetitum nisi secûdum esse reale quod habet extra, & non secundû esse cognitû, quod est esse secundû quid, & diminutum, quod habet in anima. Nam ut dicit Cômen. entia quæ sunt in anima cogitatiua, sunt entia diminuta, & in potentia, ut patet. 9. Meta. tex. cô. 7. Vbi auarus appetit aurû, quod est in bursa, nô aurû quod est imaginatû in anima. Sic igitur bonû & malum sunt in rebus. unde Auer. 12. Meta. cô. 36. dicit ꝙ balneum in anima mouet, ut efficiens, & balneû extra animâ mouet ut finis, qa rô finis est rô boni amari, & desiderati: & res habet bonitatê in esse extra, & non esse intra, quod est esse diminutû, & aduenticiû. Sed ueritas, & falsitas fundatur in re, & terminatur ad animâ: quia ut dicit Cômen. in. 1. dispu. libri Destruc. in solu. 12. dub. Veritas est adæquatio rei ad intellectû. unde quâdo res ostêdit se intellectui sicut est, in hoc côsistit eius ueritas, & ideo ueritas dicitur in mête consistere. Non propterea autê Arist. intentio fuit nô esse bonitatê in rebus animatis, imo bona animi sunt diuiniora bonis corporis, ut patet. 5. Meta. t. c. 19.

Bonum & Diuinum uoco primam formam, & primâ causam, quo referuntur collimantqꝫ omnia, & cui quæqꝫ res cupit fieri quâ simillima quantum potest. Themi. 1. Phys. super tex. com. 31. Et ita etiam exponit Auer. locum illû. Ex quo patet quantum deuient à ueritate, qui per primâ formam interpretantur formam corporeitatis.

Bonû & malû pertinêt ad intellectû actiuû, ueritas & mendaciû ad intellectû côtemplatiuû. 3. de Anima. tex. cô. 31.

Bonum & melius est quærendû in his quæ secundû quid deficiunt à summitate, & non in his quæ omnino sine culpa sunt. Galenus. 3. de Vtilitate particularû. cap. 11. Sêsus est ꝙ summû in quolibet genere côsistit in indiuisibili: sed quæ circa summû sunt latitudinê habent, iuxta illud Arist. 10. Meta. text. com. 5. In omni genere est unû primû, quod est metrum & mensura omnium: mensura autê inter alias conditiones requirit ꝙ sit minima. ibidem.

Bobus fœminis uox grauior est quâ maribus: in cæteris autem uox fœminarum tenuior est, & acutior. In. 4. de Natura animaliû cap. ult. & 5. de Natura animalium. cap. 14.

Boues in Phrigia & alibi, cornua ueluti auriculas mouent, idqꝫ argumentum est cornua cuti potius quâ ossi adhærere 3. de Natura animalium. cap. 9.

Bouis struma idê est ꝙ in hoie febris. 8. de Nâ aialiû. c. 23.

Bos nisi aqua sit limpida, frigida, & clara, non uult bibere, econtrario equus bibit aquas turbidas libentius. 8. de Natura animalium. cap. 24.

Bos si à recenti castratu ineat, procreare potest. Arist. 9. de Natura animaliû. cap. ultimo. Contra medios ponêts uirtutem generatiuam in semine acquiri in testibus.

Bruta pcipiunt sensibilia sicut cortices fructuû, hô aût sicut medullam de cortice. Auer. in fine lib. de Sensu & sensa.

Bruta non mouentur ita à sensibilibus sicut homo: mouetur etenim homo apud cautum, quod non faciunt bruta, & similiter homo mouet à picturis & figuris motu quo bruta non mouentur. Ibidem.

Bruta carent actione intellectus. i. uoluntaria, nô tamen carent actione absolutê. ex dispu. 3. in solu. 4. dubii.

Brutorû cognitio non desiderat aliquâ cognitionê. 2. Cœli. cô. 77. Ex quo patet error illorû, qui asserût cognitiuas potentias brutorû esse eiusdê speciei cû potentiis cognitiuis hominis, in quibus homo côicat cû brutis. Vnde asserunt uisiuam hominis esse eiusdê speciei cû uisiua Aquilæ, quod stare nô potest, tum quia animæ à quibus fluunt istæ potêtiæ, specie distinguûtur, tum etiâ quia sensus animalibus tm̄ dati sunt ad salutê: sed homini nedû ad salutem, uerûetiâ ꝓpter cognitionê. Oês enim hoies Natura cognoscere desiderant, ut dicit Arist. in principio Primæ phiæ, quod ꝓbat à signo dicens: Signû autê est sensuû dilectio. Præter enim utilitatê ꝓpter seipsos diligunt, & maximè aliorû qui est per ipsos oculos. Nô enim solum ut agamus, sed & nihil agere debêtes, ipsum uidere præ oibus, ut ita dicâ, diligimus. Causa aût est, quia maximè hic sensuû cognoscere nos facit, & plures differêtias rerû demôstrat. Vñ Côm. in cô. sup lib de Sêsu, & sensa. animaduertês istam differentiâ scribit: Proprietas côprehêsionis istorû sensuû in aialibus non est eadê: hô enim côprehêdit dîtias rerû, & intentiones earû ꝓprias, ꝗ sunt in se sensata, quasi medullâ de fructu. In animali uerô bruto côprehenduntur ea quæ sunt extra, quæ sunt quasi cortices fructû.

Butyrû & sperma ingrossantur à calido ꝓpter admixtionê partium aerearû cum aqueis. 4. Meteo. com. 1. in colû. 6.

De

De litera. C

CALIDVM simpliciter si est ignis simpliciter,& aliquod calidum est aliquis ignis.4.physi.com.102.

Calido & frigido res attribuũtur duobus modis, secũdum naturam & accidentaliter.Cõ.4. Meteo.in summa.

Calidum & frigidum,humidum et siccum sunt causæ in formis elementorũ, & sunt causatæ in formis animalium.4.Cœli.com.40.

Calidum & frigidum sunt actiua,humidum & siccum sunt passiua.Nõ intelligitur in comparatione actionis & passionis in se, sed in comparatione indiuiduorũ mixtorum. Auer.4.Meteo.in Paraphrasi com.1. Vult dicere ꝙ istæ quatuor qualitates primæ si in se cõsiderẽtur,omnes sunt actiuæ, qa sicut caliditas calefacit,& frigiditas infrigidat, sic humiditas humectat,et siccitas exiccat.Sed si dicuntur duę actiuæ,puta caliditas,& frigiditas,& duæ reliquæ passiuæ.s.humiditas & siccitas,hoc est in cõparatione ad generationem mixti. Cenerant enim calidum & frigidũ,ut inquit Aristo.obtinentia materiam.Et ita debet stare litera cõmenti,quia cõmuniter locus ille inueniť deprauatus.

Calidum & frigidum,humidum,& siccum quatuor modis dicuntur.ex.2.de Partibus animalium.cap.2.

Calidum & frigidum , quæ omnium quæ sensu sentiuntur manifestissima sunt,si tantam ambiguitatem recipiunt, & controuersiam , quid de aliis rebus existimare debemus ? ex.2.de Partibus animalium.cap.2.

Caliditas non est motus,sed calefactio.11.Meta.cap.10. &.5.Phy.tex.com.5.non est albedo motus,sed albatio.

Calidorum quædam externum calorem retinent,quędam uerò suum.supra.

Calefacta omnia quæ solida,& firmiora sunt,uehemẽtius, quã humida calefaciunt.ex.2.de Partibus animaliũ.ca.4. Inde dixerunt Medici,siccitatem lunam esse caloris.

Caliditas habet dissoluere res congelatas per frigiditatẽ,si sunt resolubiles,ut est plumbũ,& stannũ.5.Colliget.cõ.6.

Calidũ decoctionẽ operatur.2.de Anima.te.cõ.50. Intelligitur aũt nõ de calore absolute,sed de calido naturali, & cõuenienti,ut glossat Cõmẽ. in his quæ determinata sunt in.4.Meteo.te.c.14.uñ Auẽzoar in principio sui Theysir: Nõ oẽ calidũ digestionẽ procurat, ut dixerunt uulgares.

Calor in igne est propinquior substãtiæ,q̃ sit in aliis cõpositis,& ideo ponitur in diffinitione eius.5.Phy.cõ.10.Vide idem.8.Meta.cõ.5.&.7.Meta.41.&.4.Cœli.6.&.26.

Qualiter autem sit propinquior substãtiæ in igne quã in rebus compositis,uide clare Auer.4.Cœli.40.

Calor naturalis est motor, & motum in animalibus necessariò.8.Phy.cõ.43.&.37.&.7.Phy.com.1.

Calor & lumen generatur à stellis attrito aere ab earum latione.2.Cœli.tex.cõ.42.&.1.Meteo.

Calor nãlis innatus est cõsumere humiditatẽ , quũ sit quasi mã,& nutrimentũ illius ex cõ.libri de Lõgit.& bre.uitæ.

Calor æquiuocè dicitur de calore cœlesti,quia calor ignis corrumpit entia,& maximè ignis illuminãtis : calor uerò corporũ cœlestiũ largitur uitã uegatabilẽ,sensibilẽ,& animalẽ.2.cap.de Substantia orbis.Idẽ.12.Meta.cõ.18.& est sententia Arist.2.de Generatione animalium.cap.3. Per ignẽ uerò illuminantẽ intellige ignẽ qui est hic apud nos: talis enim est superabũdantia caliditatis quẽadmodũ glacies frigiditatis,ut dicitur in.2.de Cene.tex.cõ.21.unde,ut scribit ibi Auer.auctoritatẽ Alexã.hoc non inuenitur nisi in igne qui est hic,ignis autem qui est in ultimo continentis,non est in fine caliditatis , & ebullitionis : quapropter plura elementa sunt causæ generationis.

Calor diciť duobus modis,qdã q est de qualitatibus passiuis,quæ transmutãt substantiã in qua sunt: & calor qui nõ est de qualitatibus passiuis.2.cap.de Substantia orbis.

Caloris naturalis materia est sanguis.5.Colliget.cap.3.

Calor cũ quo fit sensus,non est idẽ cũ eo cũ quo fit motus: & diuersitas quæ est inter eos,nõ est nisi mensura tẽperãtiæ quæ in est unoquoꝙ ipsorum.3.Colliget.cap.33.

Calor est qui transmutat materiam ad recipiendum aliquã formam,& separare faciens priorem formam à materia, de necessitate est calor: sed tamen respectu corporis corrupti , & putrefacti est extraneus , & respectu generati est naturalis.4.Meteo.com.1.

Calor duplex , naturalis,& extraneus : naturalis operatur generationem,extraneus corruptionem.supra.

Calor extraneus generatur à duabus causis,una est per se, & est calor extrinsecus cũ nõ fuerit cõueniens calori nãli: nã dissoluit ipsum,& frigefacit ipsum,& ideo putrefactio multiplicatur in æstate. Efficiens uerò secũdaria intentione est frigiditas caloris naturalis, & congelatio eius. Nã cum ipse fuerit debilis, non potens congregare materiã, & dominari super ipsam, putrefit materia sicut fit in corporibus mortuorum,& senum,& in corporibus inanimatis frigefactis.supra.

Caloris nãlis operatio in rebus possibilibus, de quarũ cõsuetudine est ꝓcedere ad ꝑfectionẽ,est prima decoctio,& postea alia decoctio: & est quãdo apparet in re q̃dam corrugatio,seu maturatio , & postea digestio.4.Meteo.cõ.1.

Caloris extranei operatio prima, & per se in rebus,in quibus est calor extraneus,est cum dominatur super illas indecoctio,siue combustio.supra.

Calor extraneus aliquando facit indecoctionem,& corruptionem cum est debilis, sicut accidit in febribus flegmaticis putridis , & multotiens in fine febrium combustiuarum:sed hæc operatio inest ei per accidens.supra.

Caloris extranei cõsuetudo est extinguere naturalẽ, & resoluere humiditates subiectas ei : & accẽdũtur illæ res,& cõburunt ut in febribus,quæ dicuntur combustiuæ.supra.

Calor naturalis est forma rei. Cõmen.4.Meteo.in summa.

Calor qui trãsmittitur à corde ad hepar,& cerebrũ,mediãte quo ista mẽbra operãtur artes suas. Quia calor nõ est proprius in eorum esse, nisi calor partium cõsimilium ex quibus sunt composita: & ille est sicut materia : sed calor transmissus eis à corde est sicut forma.4.Colliget.cap.2.

Calor qui est in corpore , aut est pars sanitatis,aut est sanitas in potentia:quia sequitur ipsum pars sanitatis quæ est quasi ultima perfectio.7.Meta.tex.cõ.30. Vbi aduerte sicut bene dicit Plusq̃ Cõmenta.in.2.Paruæ artis : Sanitas in complexione non est caliditas,aut frigiditas,aut humiditas,aut siccitas formaliter loquendo, sed temperamentum in istis qualitatibus existens.

Calor non potest esse differentia substãtialis in igne.8. Metaphysi.com.5.idem.5.Physi.10.

Caloris ablatio aufert ignem, sed non primò,sed per ablationem formæ ignis : sicut ablatio risibilitatis aufert hominem,sed non primò, sed mediante ablatione rationabilitatis.8.Metaphy.com.5.

Calor si in aliquo esset substãtia,& in aliquo accidens,tunc diceretur æquiuocè,sicut hoc nomẽ ens dicitur de substãtia,& accidente.8.Meta.cõ.5. Vbi clarè elicitur ꝙ in uniuocè dictis impossibile est , quod uni est substantia,alteri sit accidens.Caueant igitur tenentes uniuocationẽ entis.

Calor in igne est sicut abscissio de acumine gladii,& nõ est sicut ablatio in ablato.8.Meta.cõmẽ.5. Hoc est,dictu est actio,seu proprietas eius.Actio enim ignis est calor maximus,& motus ad superius, & ideo nõ est in igne calor sicut ablatio in ablato.i.sicut differẽtia substantialis specifica ignis,ad cuius ablationem primò, sequitur ablatio speciei. Nã licet calor auferat ignẽ,hoc nõ est primò,sed mediante ablatione formæ ignis. Vñ est à signo,nõ à priori.

Calor extraneus ex quo debilitat calorẽ naturalem , & facit ipsum exhalare,nõ est impossibile,ut sequantur ipsum accidentia frigida: & ideo nõ oportet,ut omnẽ ægritudinem factam ꝓpter apostemata calida sequatur sitis,& permutatio cibi ad fumositatẽ , & accidentia calida.3.Colliget.cap.40.de accidẽtibus euenientibus tribus uirtutibus.

Calor cœlestis generat animalia , sed calor ignis destruit. 12.Meta.cõ.18.idem.2.cap.de Substãtia orbis.&.4.Cœli. 32.pro quo uide Aristo.2.de Genera.animalium.cap.3.

Canities in equis maximè omnium animalium quæ nouerimus innotescit, ꝙ os in quo cerebrum continetur tenuis habeant. supra.

Canities non causatur à phlegmate, quia phlegma est nutrimentū primum, & capillus nutritur ex nutrimento ultimo: nutritur autē phlegmate postquā fuerit transmutatū magna transmutatione: quia non possumus dicere hunc esse colorē phlegmatis. Bene tamen potest dici phlegma esse unā ex causis caloris putrefactiui dealbātis canitiem. Auer. 5. de Generatione animalium. cap. de Caluitie.

Canescunt imbecilla quæq; celerius, quapropter ruffi celerius canescunt quā nigri: ruffitas enim imbecillitas quædam pili est. 5. de Generatione animalium. cap. 5.

Canities quibusdam ob ægritudinem contingit, qui mox ubi ualetudini fuerint restituti, nigri iterum facti sunt. uide causam. 5. de Generatione animalium. cap. 4.

Canitiei resistit olei aquæ permixti perunctio: aqua enim refrigerat, oleum uerò ne celeriter exiccetur prohibet: aqua nanq; facilè exiccatur. 5. de Genera. animaliū. cap. 5.

Canes somniare declarant suo latratu quem agunt secundum quietem. ex. 4. de Natura animalium. cap. ultimo.

Canum ætas dentibus iudicatur: iuuenibus enim candidi, & acuti, ætate prouectis nigri, obtusiq;. 1. de Natura animalium. cap. 2. & 6. de Natura animalium. cap. 20.

Canes Laconici pariunt catellos, qui uisum non recipiunt ante duodecim dies. 6. de Natura animalium. cap. 20.

Canum mares sexto mense ætatis mingunt, crure erecto: fœmine omnes considentes mingunt, licet in hoc sexu nonnullæ crure etiam erecto mingant. supra.

Canes nonnulli usq; ad uigesimum annum protrahunt uitam, quamobrē recte apud Homerū Canem Vlysis &c. uigesimo anno mori aliqui iudicant. supra. auctoritatem Homeri require in. 17. Odyssez.

Canes & lupi non alio tempore herbas gustant, quā dum morbo laborant: herba enim ingesta euomunt, atque ita purgantur. ex. 8. de Natura animalium. cap. 5. & 9. de Natura animalium. cap. 6.

Canes cum lumbricis infestantur, comedunt herbam tritici. 9. de Natura animalium. cap. 6.

Canis lupi semen potest recipere, & econtra ad prolem generandam: & uulpes canis, & econtra: sicut equus & Asinus. 3. de Vtilitate particularū Galenus, & ibi reddit causam quare non sic est de homine & equa.

Canę pulmonis longitudo utrum sit propter necessitatem uel propter bene esse, uide Auer. in cōmē. super. 3. de Partibus anima. c. de Collo.

Canon maior appellatur prima Philosophia. 1. Cœli. cō. 10. & hoc secundum Arabicam translationem.

Capillorum crispitudo ex duobus causis exoritur secundū Arist. 5. de Generatione animaliū. require eas cap. 3. & ab Auer. ibidem cap. de Varietate pilorum. Prima enim causa est, fumus ex quo pilus crispus generatur est cōpositus ex portione ignea, & terrea, ex quo contingit ut pars terrea moueat ipsum deorsum, & ignea sursum: quare contingit pilū inflecti ꝓpter hos duos motus contrarios. Secunda causa esse potest propter siccitatem, & humiditatē, nam si siccus fuerit pilus, & igneus ualde, tūc pilo accidit tortuositas si uerò humidus, contingit ipsum extendi.

Capillorum, & pilorum diuersitas caloris causatur in cęteris animalibus ex cute: alborum enim alba est cutis, nigrorum nigra, uariorum permixtiorumq; partim nigra cōspicitur: at in homine cutis nulla causa est, qui enim sunt albi admodū, nigros habēt capillos. Arist. 5. de Generatio. animaliū. cap. 5. & ibi redditur causa. Aduerte tamen illā sententiam Aristo. ueritatem habere in regionibus temperatis, quia certum est ꝙ apud Aethiopes omnes capilli eorum nigri sunt, & est glossa Gale. in. 2. Paruæ artis.

Capra gerens cornu in crure uisa est. Arist. in. 4. de Genera. anima. cap. 4. ubi Auer. dicit ꝙ hoc est mōstrum extraneū.

Capris pastores nullum ducem cōstituunt, quia natura earum mobilis est. 6. de Natura animalium. cap. 19.

Capras syluestres in Creta insula sagitta trāsfixas, dictamū herbam quęrere aiunt: hac enim spicula corpore eiiciuntur. 9. de Natura animalium. cap. 6.

Caprificus ficarios culices generat, qui mutata sede ficus immaturas petunt, quibus se insinuātes efficiunt ne decidāt: quāobrē agricolæ appendere ficis caprificos, & iuxta easdē caprificos serere assolent. 5. de Natura anima. ca. 32.

Capita in principiis librorum quæ præmitti cōsueuerunt, secūdum expositores octo sunt: intentio, utilitas, diuisio, ordo doctrinæ, ꝓportio, uia doctrinæ, nomen libri, & nomen auctoris. Auer. sententia in ꝓlogo primi Phy. & idē Simplicius ibidem. Aduerte tamen ꝙ Latini quatuor capita dūtaxat cōsueuerunt pręmittere, iuxta quatuor genera causarum, uidelicet materialem, formalem, efficiētem, & finalem. Hac uia incesit Doctor subtilis in principio quæstionum suarū Metaphysicalium, & multi sequaces.

Capitis natura in animalibus est natura radicis in plātis. 2. de Anima. tex. com. 38.

Caput carne priuatum esse necesse est. ex. 2. de Partibus animalium. cap. 10. & ibi redditur causa.

Capitis pars, etiam posterior carne caret. supra.

Capitis pars posterior caret cerebro. supra.

Caput abscissum uocem emittere non potest. ex. 3. de Partibus. cap. 10. ubi agitur de septo transuerso.

Capite detracto corpus moueri posse nō temere credi potest: nam quæ sanguine carent, abscisso capite, uiuere diutius possunt. supra.

Caput, idest os quo cerebrum tutatur, utrum sit propter cerebrum absolutè, an ut cerebrum sit in modo nobiliori. uide Auer. in. 4. de Partibus animalium. cap. de Membris animalium sanguineorū extrinsecis, ubi defendit Aristo. ab argumentis Galeni, qui nō intellexit Aristo. opinionē.

Caput hominis habet partes, priorē, quæ sinciput: & posteriorem, quæ occiput dicitur. 1. de Histo. animaliū. cap. 7.

Capitis forma est rotunda, sicut sphæra ex utroq; latere leniter compressa. 1. Colliget. cap. de Forma capitis. & fuit sententia Galeni in. 2. Paruæ artis.

Caput non omnibus animalibus commune est. Alexander in Paraphrasi de Anima. cap. ultimo.

Cardiaca ægritudo, à qua plerunq; redduntur incolumes, non propriè cordis, sed stomachi ægritudo censenda est: nam cor non potest tollerare magnam, & diuturnā ægritudinem. Alex. in Paraphrasi de Anima. cap. ultimo.

Caro secundum Alexā. est organum tactus: & uide rationes eius, & impugnationem eiusdem à Themist. in. 2. de Anima. cap. 40. Pro Alexan. autem dici potest ipsum de carne cordis locutum fuisse. & uide pro hoc magnū Alber. in. 12. lib. de Animalibus. tracta. 2. cap. 8. & uide quæ amplè scripsi super hoc in cōtradictionibus nuper æditis. istā opinionē Alexā. uide in sua Paraphra. de aia. cap. ulti.

Caro organum tactus esse non potest, quia qualitates cum materia recipit, more quo solent in anima. Nemo enim est cui hæc sæpe non incoluerit, humuerit, frixerit: itaq; & hæc materia qualitatum efficitur, quod in cæteris instrumentis non contingit: Pupilla enim non albescit, aer qui in adiutorio est, nec grauis, nec acutus redditur. Themist. 2. de Anima. cap. 44. Inde collige contra multos asserentes organum tactus realiter immutari, nedum spiritualiter in sentiendo: cum tamen Aristote. generaliter dixerit proprium esse uniuscuiusq; sensus, sceptiuum esse specierum sine materia.

Caro habet magnitudinem terminatam in paruitate quā non pertransit. 1. Physi. tex. com. 37. & 38. & 2. de Anima. text. com. 41. & 97. 6. Physi. 91. & 7. Physi. com. 1. 8. Physi. cōmen. 62. 1. Cœli. cōmen. 116. & 1. cap. de Substantia orbis. contra negantes minimam.

Caro porci (ut sentit Auicen.) ex animalibus ambulātibus est magis homini naturalis: & experientia dictat hoc. 5. colliget. cap. 31.

Caro differt ab osse in quidditate, & diffinitione. primo de Anima. cōmen. 77.

Caro est medium, & non est organū in sensu tactus. secundo. de Anima. cō. 116. contra Alex. uide in Cōcordantiis.

tione.12.Metaphy.com.5.&.6.

Examinatio particulę primi cõi primi Phy. Io.de Bacc. impugnatur

Causæ simplices existentes in re non sunt compositæ: quę enim sunt præter primam materiam & ultimam formã, sunt materiæ compositæ & formę cõpositæ. primo Phy. com.1. Non intelligitur (ut exposuit Ioannes de Bacco. in Q uolibetis, quolibet.1.quæstione qua quærit utrũ materia sit pura potentia) per ultimam formam primus motor. Nam licet (teste Auer.) prima materia, & primus motor sint extrema latitudinis substantiarum, ex hoc ꝙ omnes formę sunt in potentia in prima materia, & in actu in primo motore.12.Meta.com.18. tamen nõ de tali forma loquitur hic: nam, primus motor non est de causis existentibus in re, immo extrinsecis. Comment. autem loquitur de causis simplicibus existentibus in re. & mirum est per uitã meam quomodo iste uir in re notissima adeo hallucinatus sit. Amplius mos est Auer. & Peripateticorum dicere Deum esse primam formam, non ultimam, ut patet.12.Meta.cõ.5.&.6.& alibi frequenter. Egidius Romanus habet pulchrum modũ dicendi, fundatum super ppositione Auer. primo Meta.17. ꝙ in materia sunt gradus, quia prius recipit formam uniuersalissimam, deinde formas minus uniuersales, usq; ad indiuiduales. ita ꝙ omnes causę mediæ inter primam materiam, & ultimam formam uidelicet generis generalissimi, possunt dici materiæ compositæ & formæ compositæ. Et licet ille modus sustineri possit, non tamen credo ꝙ intellexerit Com. hic, quia hic loquitur secundũ esse quod habent causæ in re, quia Naturalis est artifex realis. Talis autem imaginatio secundum gradus penes magis abstractum & minus abstractum, potius pertinet ad artificem cõem & rationalẽ, ꝙ ad naturalem. Et ideo dico ꝙ etiã expositio Burlei stare non potest, qui per ultimam formam intelligit formam non resolubilem in ulteriorem formã, cuiusmodi est forma elementi. Nam tunc ppositio Auer esset uniuersaliter uera, cuius contrarium patet ex uerbis eius. Inquit enim ꝙ Aristo. per causas simplices intellexit causas existentes in re, & sunt prima materia & ultima forma: quæ enim sunt præter primam materiam & ultimam formam, sunt materiæ compositæ & formæ compositæ cuiuslibet rerum naturalium. Si igitur forma ultima est, quæ non potest resolui in aliam formam, accideret ꝙ mixta nõ haberent ultimam formam: quia forma mixti per se est resolubilis in aliam, quę continet ipsam in uirtute. Et ideo dico ꝙ Cõmenta. loquitur de causis intrinsecis cõponentibus, non secundum esse rationis, sed sc̃dm esse reale: & in uia cõpositionis intelliguntur uerba eius, nõ in uia resolutionis. Vnde penes scire est doctrina eius in libro de Substãtia orbis, ꝙ unum compositum substantiale nõ habet nisi unam formã substantialem: quia unius rei est unum esse. Et ideo prima materia quæ est prima uia compositionis, & forma ultima, etiam in uia cõpositionis & est illa quæ dat esse in actu & perficit rẽ, sunt causæ simplices. Q uæ aũt sunt in aliquo ente naturali, ultra formam perficientẽ & primam materiam, dicuntur materiæ cõpositæ, & formæ compositæ. Pro quo debes scire ꝙ omnes substãtiæ cõpositæ naturales sunt aut simplices, aut mixtę: dico modò ꝙ in simplicibus nõ est nisi forma elementi, ista enim est prima forma perficiens elementum, & ꝑma materia: & ideo istæ sunt causæ simplices in elemẽtis inuentæ prima materia & forma elementi, ita ꝙ in elemẽtis nõ est reperire materias cõpositas neq; formas compositas, sed solum causas simplices.s.primam materiam & formam ultimam, quæ est elementaria meritò suę simplicitatis. Nã si aliquam ulteriorem materiam aut formam cõtineret elementum, nõ amplius simplex esset, sed mixtum. In mixto autem causę simplices sunt prima materia, & forma mixti ex ultima forma, quia illa perficit mixtum: inter aũt primam materiam & formã mixti sunt elementa, & talia dicuntur materiæ compositę cum forma, & forma composita cum materia. Sic igitur in qualibet re naturali uniuersaliter est reperire causas simplices exitẽtes in re.s.primam materiam & ultimam formam in uia cõpositionis: quia

Egidius.

Burleus.

Opinio autho.

prima materia est quæ cõcurrit primitus in uia compositionis, quæ est subiectum præsuppositum generationi, & forma perficiens est ultima in uia cõpositionis, quia generatio terminatur ad formam. Non tamen in qualibet re naturali est inuenire materias compositas, & formas compositas, sed in mixtis tantum. Naturalis enim ut dicit Cõ. primo Cœli com.1. habet considerare causas corporum simplicium, quæ sunt prima materia & forma, & partes seu causas corporum compositorum. Et ne uideamur ista gratis dixisse, adduco authoritatem Auer.in.3. Cœli.co.31. ubi Aristo. diffinit elementum. Ponit enim Cõmẽ. ibi documentum dicens, ꝙ hæc elementa sunt alia ab elemẽtis de quibus perscrutatur in.1.Phy. Illuc enim declarauit elementa uniuersalia corporum simplicium & compositorum.s.primam materiam & formam, hic autem declarare intendit elementa corporum compositorum tantũ, quæ æquiuocè dicuntur elementa cum illis, qm̃ cum cõpositum diuiditur, non existunt in actu: forma enim corrumpitur, & materia induit aliam formam. Manifestũ est autem ꝙ sic elementa de quibus Arist. agit in.1. Phy. sunt prima materia & forma. in hoc enim omnes expositores conuenerunt. Vnde Simplir. aperte dicit in.1.Phy. agi de causis.s.materia & forma, & de priuatione: in secundo uero de efficiente causa ꝗ Naturam esse dicit & similiter de ipso fine. Causæ igitur simplices communes omnibus rebus tam simplicibus ꝗ compositis, existentetes in re, non sunt nisi prima materia, & forma perficiens. Amplius Cõmen.in.2.Phy.com.10.super illis uerbis: Vno quidem igitur modo natura sic dicitur de materia prima unicuiq; subiecta. Inquit ibi Cõmen. ꝙ ideo dixit prima, quia non prima est composita ex forma & materia: quoniam, quia unumquodq; entium habet subiectum proprium, necesse est præter commune subiectum ipsum habere subiectum proprium: est igitur non materia pura, sed composita: est igitur habens naturam, non natura, Vide ꝑ hac expositione etiam.1.Physi.com.82.&.5.Meta.com.29.&.1. Cœli. com.1. Sed contra istam expositionem est unum satis manifestum, quia Auer. per elementa hic exponit causas simplices intellexit primam materiam & ultimam formam, intelligendo per ultimam formam in uia compositionis, quæ est forma perficiens, tunc idem causa simplex, & elementum, & tunc haberet Auer. intentum suum: quia ipse pp hoc deductus fuit ad illud in quo communiter ab expositoribus damnatur, quia mutauit expositionem illorũ trium terminorum, principium, causam, & elementum, in probatione maioris à sensu quem posuit in maiori, ut eliceret documentum illud, quod ex modo loquendi Arist. in tali propositione innuit nobis ordinem doctrinæ. inquit enim, Tũc enim arbitramur cognoscere unũquodq;, cum causas simplices cognouerimus, & principia prima, & usq; ad elementa. Vbi innuitur quidam motus in scientia inter terminum à quo, & terminum ad quem per medium: nam terminus à quo sunt causæ simplices, mediũ sunt principia prima, & terminus sunt elemẽta. Oportet igitur ꝙ causa simplex & elementum non coincidant, sicut terminus à quo, & terminus ad quem non debent coincidere. Et per uitam meam hoc argumentum demonstrat apud me in hoc loco, cõtra illam expositionem quã alibi in Theorematibus sustinui: quæ etsi in se possit sustineri, non tamen in loco satisfacit menti authoris sicut uides. Inquit enim & innuit ꝙ doctrina ordinata est incipere à cognitione causarũ primarum rei cognoscendæ perfectæ, deinde intendere ad cognitionem aliarum causarũ remotarum secundum ordinem, donec perueniatur ad causas propinquas. Nisi esset propter diuersitatem compositorum, quorum causas Naturalis considerat: quædã enim sunt simplicia, & quædam composita ex simplicibus, ut sunt mixta: nõ inconueniret causas simplices, & elementa coincidere in idem secundum subiectum, licet nõ secundum rationem: in aliquibus autem distinguit utroq; modo. Vnde dico ꝙ in mixtis, aliæ sunt causę simplices, & aliæ sunt elementa: causæ simplices sunt prima ma-

teria, quæ non præsupponit priorem materiam: & forma simplex est forma elementi, quæ nō præsupponit priorē formam. Elementa aūt in mixto sunt causæ propinquæ, ex quibus mixtum immediatè resultat, & sunt forma mixti & elementa ipsa quatuor, quę formaliter sunt in mixto sub esse tñ refracto secundum Auer. 3. Cœli. com. 67. In simplicibus aūt eædem sunt causę simplices & elementa, distinctis tñ rationibus: quia pro quanto materia prima non p̄supponit aliam materiā in elemento, & forma elementi non præsupponit aliam formā, sic dicuntur causæ simplices: inquantum aut elementum immediatè ex istis duabus substantiis resultat, sic dicuntur elementa. Vnde non potest inueniri eadem ratio pręcisa in simplicibus & in mixtis, ꝓpter diuersitatem naturæ simplicis à natura cōpositorum ex simplicibus. Ordo igitur doctrinæ in Naturalibus est, ut semper à simplicioribus procedant ad causas propinquas compositiores, siue ibi sit distinctio scd̄m rationem tantum, siue scd̄m rem & rationē simul. Et ideo in hoc loco melius est dicere, ꝙ causæ simplices sunt prima materia & ultima forma: per ultimam formam intelligendo formam elementi, quæ licet sit etiam ipsa prima in compositione respectu aliarum formarum, sicut prima materia respectu materierum propinquarum: cōpositio tñ magis appropriatur materiæ, quia materia uere & proprissimè est ex quo fit aliquid ut in existente: & hoc exprimendum, talem primitatem per antonomasiam attribuit materiæ, & ultimitatem ex parte resolutionis appropriauit formæ. Ex hoc patet error eorū qui tenent in uia Auer. formam mixti esse formam realiter compositā ex elementis, & specie distinctam ab eisdem. Fuerunt enim moti ex hac authoritate, quia præter primam materiā & formam ultimam. s. elementariam, omnes aliæ sunt materiæ compositæ & formæ compositæ. Amplius aūt Cō. 3. Cœli. com. 67. tenet ꝙ elementa sunt in mixto refracta, sicut sunt colores medii ex extremis: sed forma coloris medii est composita ex extremis. 5. Phy. com. 52. & specie differt ab extremis, ut patet. 10. Meta. com. 23. Igitur eodem modo est forma mixti. Sed hoc quidem stare nō potest, quia elementū est materia formæ mixti: modo materia nō potest esse pars essentialis suæ formæ. Amplius si forma mixti essentialiter est composita ex formis elementorum, cum formæ illæ non sint separabiles, tunc igitur erit etiam forma illa composita ex materia elementorum, & ita forma mixti esset essentialiter cōposita ex corporibus: sed oē compositū ex corporibus est corpus, igitur forma mixtionis esset corpus. Sed nullū corpus est perfectio neq; forma corporis, ut probatur in. 2. de Anima. tex. com. 26. quia corpus non est innatum esse in subiecto, sicut forma. Amplius sequeretꝰ ꝙ forma mixti possit intendi & remitti, sicut colores medii intenduntur & remittuntur, quia extremi ex quibus componuntur intenduntur & remittuntur, eodem modo cum elementa secūdum Cōmen. intendantur & remittantur, esset de forma mixti. Et præterea Cōmen. expresse dicit in. 7. Meta. com. 60. ꝙ caro nō est terra & ignis, sed est aliquid additum. & primo de Anima. cō. 77. idem & primo de Generatione, tex. com. 84. & 5. Meta. com. 6. & alibi uult ꝙ in compositis sit natura superaddita naturis cōponentibus. Ad authoritatem igitur respondetur ꝙ aliæ formæ dicuntur cōpositæ præsuppositiuè, quia præsupponunt alias priores. Ad illud de extremo, non requiritur uerificatio, sed manifestatio: currit similitudo quantum ad permanentiam eorum in medio, sicut elementa in mixto. Sed aliud est mixtū, aliud est forma mixti: & ratio diuersitatis est, quia forma coloris non habet materiam sicut forma elementi: & ideo formæ colorum possunt refrangi ut resultet tertia forma, nec tamen sic est de elementis.

Examinatio particulæ. 3. cō. 1. Physi.

Causę sunt notiores quo ad naturam, quia natura facit cōposita ex causis. Cōmen. 1. Phy. com. 3. Alii subtiles dicunt ꝙ ideo causa est notior naturæ, quia res sicut se hēt ad esse ita se habet ad cognosci: & per consequens sicut secundum naturam præcedit in esse, ita secundum naturā prius est cognoscibilis. Aduerte tamen in illo com. 3. ꝙ Cōmē. facit istam rationem: Si nos faceremus res naturales, causæ essent nobis notiores: sed quia non possumus agere res naturales, ideo causæ non sunt nobis notiores. Videtur enim peccare per fallaciam cōsequentis. Arguit enim penès scd̄m modum syllogismum hypotheticorū, destruendo antecedens, cum sit contra artem. Nam ut dicunt Peripatetici, & Auer. in. 1. Priorum. in digressi. de syllogismo hypothetico, syllogismorum conditionaliū quidam est constructiuus continuus, & iste est à positione antecedentis ad positionem consequentis, & non econtra: ut iste est primus modus. Secundus est à constructione cōsequentis ad destructionem antecedentis, & non econtra: nisi esset ꝙ in materia conuertibili licet utroq; modo arguere. nā ꝓpria seinuicem ponunt, & seinuicem destruūt, ut dicit Porphyrius. Sic in ꝓposito, si res naturales essent opera nostra, in his quæ sunt nostra opera ista conuertūtur, ꝙ quicquid est notius, est causa: & quicquid est causa in talibꝰ, est notius: qa in talibus à causis incipimus opari. Et apud agentē p cognitionē, oportet cām à qua incipit operari esse sibi notiorem. Sed cōtra in agentibus per cognitionē effectus prius cognoscitur: quia. 2. Phy. finis est primus in cognitione, & ultimus in executione. Soluitur effectus non est primus in cognitione in ratione effectus secundū esse, sed quo ad causalitatem: unde id quod est finis ad suam causalitatē secundum q̄ mouet agentem metaphoricè, prius occurrit in cognitione & intentione agentis. unde Philosophus in. 1. de Generatione. tex. cō. 55. ubi ponit differentiam inter causam efficientem & finalem inquit: Est autem efficiens causa ut unde principiū motus: cuius autem gratia nō actiuum nisi secundum metaphoram: nam sanitas non factiuum est nisi secundū metaphoram. Id igitur quod est finis, ut habet rationem in intentione agentis, & sic est causa, & mouet metaphoricè in genere causæ finalis: non tamen ꝙ esse quod habet bonitatem. Si enim ratione bonitatis mouet in ratione amati & desiderati, bonitatem habet in esse quia aurum sit appetitur, non appetitur ab auaro ꝓ esse cognito quod habet in mente, sed ꝓ esse reali quod habet in bursa. Ideo Cōmen. dixit. 12. Meta. Balneū in anima mouet ut efficiens, & balneum extra animam mouet ut finis: nō ꝙ id quod producitur secundum esse in affectu habeat rationem causæ, immo ut sic est effectus agētis realiter productus ab agente: sed quia bonitas scd̄m q̄ mouet in ratione finis est secundum esse reale, sic finis in intentione agentis, cum tali tendentia ad talē bonitatem, est causa finalis, & Metaphoricè mouet agentem. & sic habet rōnē causę, & non effectus. Et hoc ualde pauci intellexerunt.

Discussio. particulæ. 4 & 5 cō. 1. Physi.

Causa in hoc ꝙ uiæ demrationū in scientia Naturali sunt de cōpositis ad simplicia, & in hoc ꝙ principium doctrinæ est ab uniuersalibus ad propria, & quod uniuersale est notius apud nos ꝓprio, est quod uniuersum demonstratū est notius apud sensum q̄ partes. Auer. 1. Phy. cō. 4. & idē repetit com. 5. Vbi aduerte quantam uim habeat cognitio sensitiua in nobis. Tres enim ꝓpositiones illius prologi dependēt ab ista radice, quia omnis nostra intellectualis notitia à cognitione sensitiua sumit exordium. Nota tamen diligentee ꝙ intellectus imitatur sensum in sua prima cognitione naturali sic enim incidit à confusis, & à toto supra partes: in cognitione aut distincta procedit à cognitione partium ad cognitionem totius. hoc quidē obseruauit. 1. Cœli, tex. com. 5. ubi inquit: De totius autem natura utrum finitum sit aut infinitum magnitudine, posterius dicendum. Et immediate in principio sexti textus infert: Nunc aūt de his quæ ipsius partibus secundum speciem dicamus. Nō enim potest haberi distincta cognitio totiꝰ, nisi distinctè cognoscātur omnes eius partes, & principia, & elementa: ut dicit Arist. etiā in principio. 1. Physi. & ibidem. tex. com. 35.

Notula de primo cognito ab intellectu.

Causæ subiecti licet non possint demonstrari in scientia demonstratione simpliciter, & demonstratione ꝓpter quid: possunt tñ demonstrari demōstratione quia, ubi latuerint

2.Phy.cõ.22.&.26.idem.12.Meta.com.5.

Causæ sunt sibi inuicem causæ.2.Phy.tex.commẽ.30.&.5. Metaphy.tex.com.2.

Causa contrariorum eadem est.ibidem.

Causæ multæ possunt esse eiusdem,non secundũ accidens. 2.Phy.tex cõmmen.30.

Causa per se & per accñs qualiter.2.Phy.tex.cõ.33.

Causa in actu & causa in potentia.suprà.tex.cõ.34.

Causa simplex & complexa.suprà.tex.com.36.

Causa in actu simul est cum effectu.2.Physi.tex.com.37.& 5.Metaphy.tex.com.3.

Causę uniuersalium sunt uniuersales,& particularium particulares.2.Phy.tex.com.38.

Causata sunt notiora apud nos causis.2.Physi.com.48.& primo Phy.tex.com.3.

Causæ per accidens non sunt terminatæ.2.Phy.tex.cõ.50. &.6.Metaphysi.tex.com.4.

Causæ per accidens remotæ, magis sunt de capitulo accidentis,ꝗ̃ causæ per accidens propinquæ.2.Phy.55.

Causa agens aut est naturalis aut uoluntaria, & non datur tertia causa alia ab istis duabus causis.2.Physi.tex.cõ.65.

Causæ tres multotiens ueniunt in unum scilicet efficiens, formalis,& finis.2.Phy.tex.com.70.

Causa ꝙ corpora mouentur ad loca propria, est quia ultimum corporis continentis conuenit cum ultimo rei motæ.4.Physi.com.48.

Causæ essentiales sunt finitæ necessariò.8.Phy.com.46.& habetur prolixe.2.Meta.

Causa fatigationis contingens ex motu,est quia motor dũ mouet mouetur:& hoc ꝓuenit quia est in materia.8.Phy. tex.comme.83.

Causæ quædam sunt causæ simplicium, ut materia & forma:quædam uerò sunt causæ compositorum,ut quatuor elementa respectu corporum consimilium partium. primo Cœli.com.1.uide in Concordantiis.

Causa prima aliter attribuitur continenti ꝗ̃ orbi,quia ibi dicitur esse ubi apparet eius operatio primo Cœli.comm. 100.uide.8.Physi.tex.com.94.

Causæ diuiduntur in duas partes,nam quędam sunt causæ per uiolentiam,ꝗdam uerò ꝑ naturam.8.Phy.tex.cõ.31.

Causa fatigationis in animalibus est,quia principiũ motus in eis est contrarium motui animæ.2.Cœli.com.3.idem 2.cap.de Substantia orbis.

Causa laboris in animalibus est,quia potentia moti est opposita potentiæ motoris.2.Cœli.cõ.7.idem.8.Phy.79.

Causatorum consimilium cãæ sunt cõsimiles.2.Cœli.86.

Causarum contrariarũ contrariæ sunt operationes.2.Cœli.62.&.93.

Causa motus & quietis naturalis est una & eadẽ scdm̃ diuersas dispositiones.2.Cœli.92.contra Them.

Causa substantiæ est substantia.3.Cœli.com.primo &.2.de Anima.commen.2.

Causa ꝙ superficies existat in materia est, quia prima forma substantialis existit in ea, scilicet grauitas & leuitas.3. Cœli.com.17.in Calce cõmenti. Contra illos qui ponũt formam corporeitatis in materia substantialem esse primam formam,& coæternam materiæ.

Causas quarum natura est eadem,& non differunt nisi secũdum magis & minus,nõ sequitur natura diuersa nisi secũdum magis & minus.3.Cœli com.72.

Causa non est causa per quantitatem suam,nisi accidentaliter:quantitas enim est non terminata,& causę agentes & patientes sunt terminatæ.3.Cœli.com.72.

Causa æquiuocè dicitur de causa agente & fina.primo de Generatione.commen.55.

Causa propter quam nõ potuerunt cõfessa uidere,inexperientia fuit:ideo quicunq; magis insudauerunt Naturalibus,magis possunt supponere talia principia quibus possunt multa complicare. Qui autem ex multis sermonibus indocti existentium entis intuentes & ad pauca respicientes de facili enunciant.primo de Generatione.tex.cõ 7. Vbi reddit causam propter quam errauerit Plato in

..liO3

naturalibus, & est paucitas exercitationis & experientiæ in rebus naturalibus. Versabatur enim in Mathematicis, & ex intelligibilibus causis uolebat assignare rationes rerum sensibiliũ.unde.3.de Cœlo.tex.com.61. Amor Geometriæ & magistri duxerunt Plato.in errorem rerum naturalium. Dicit enim Philosophus in.6. Ethicorum.ca:9. ꝙ pueri Mathematici quidem fieri possunt, sapientes aũt uel Phy.fieri non possunt. Ratio aũt est quia principia scientiarum Mathematicalium experimento nõ indigent,sicut principia scientiarum Naturalium. longitudo autem temporis experientiam facit,ut asserit. Sic Auer.reprehẽdit Auicen.3.Cœl.cõ.67.ubi scribit: Paucitas exercitationis istius uiri in Naturalibus, & bona confidentia in proprio ingenio,induxerunt ipsum in multos errores. Placet aũt nobis adducere alias causas ꝓpter quas contingit error in scientia Naturali,& est ignorantia Logicæ. Nam Aristo.plerunq; taxat antiquos,& ostendit eos errasse,& paralogizasse ꝓpter Logicæ defectũ. Necesse enim erat eos falli qui abiecta scientia disputandi, de rerum uarietate perquirerent,ut ait Boœtius super Porphyrium. Alia causa erroris est,quia propositiones naturales sunt dubitabiles ꝓpter duas causas,ut testatur Auer.1.Cœli.com.90. aut enim hoc euenit ꝓpter alias ꝓpositiones probabiles contrarias eis, aut propter existimationem ꝙ principia istius artis debent esse in fide sicut principia Geometriæ. Et hãc causam notauit Arist.in.2.Meta.tex.cõ.15.cum inquit: Acribologia Mathematica nõ est in omnibus expetenda.& ideo in.1.Ethi.scribit: sermones fieri in Scientiis secundum materiam subiectam. simile quippe uidetur à Mathematico expectare persuasionem,&ab oratore demonstrationem requirere. Alia causa est impedimentũ naturę,ut scribit Philosophus.2.Meta.tex.cõ.14.& Com. 1.Cœli.22. Alia causa est pessima consuetudo, quæ radicata est in eis, qui accipiunt primo doctrinas falsas, licet sint apparentes.quam causam tangit Philosophus ubi supra.& Auer.1.Cœli.22.& in prologo.3.Physi. & in multis aliis locis. Alia causa est quia negliguntur textus Aristo.& solum inspiciuntur uerba expositorum. Hanc cãm tangit Com.3.de Anima.com.30.contra Auie.ubi scribit: Sed quod fecit istum hominẽ errare, & nos etiam longo tempore,fuit qa moderni considerant libros expositorũ. Alia causa est quia multi nituntur miscere principia naturalia cum principiis creditis. Hanc causam tetigit Cõ. aduersus Auican.2.Physi.com.22. Via aũt qua processit Auicenna in ꝓbando primum.principium est uia loquentiũ, & uniuersaliter sermo eius semper reperitur medius inter Peripateticos & sequentes. Et aduerte ꝙ hoc cõtingit nostris Latinis doctoribus, qui multas conclusiones creditas conantur sustinere cum principiis naturalibus, & multas naturales cum principiis creditis: ita ꝙ illud quod prouenit nõ est neq; Theologia,neq; Philosophia. Animaduertãt bene & considerent Deum non indigere nostro mẽdacio,ut asserit beatus Augu. nec fides Christi fundatur in principiis Aristo. sed à lumine Spiritus sancti habet euidentiã,qui nec fallitur,nec fallere potest. Alia causa est diuersitas translationum. Hanc causam tangit Cõmenta.3.Cœli.com.35.ubi inquit. Et hæc intentio est difficilis ad intelligendum ex ista translatione,quam modo habemus,& fortè diminutio cecidit in hac trãslatione à translatore. Nos enim non habemus nisi translationẽ Alchiadi,translationes uerò ueriores sunt Isaach. Et inde scire potes quare Cõmenta.magis erret in expositione libri de Cœlo,ꝗ̃ in aliis locis. Quod uel maximè contingit Latinis nostris, qui studuerunt nostris temporibus sequi translationes Theodori, Argyropoli,& aliorum:qui conati sunt non reddere uerbum uerbo, sed solum iuxta sensum. Animaduertant aũt sententiam peritissimi Latinorum seuerini Boetii,scribit enim: In principio libri Prędicamẽtorum ꝙ in his scriptis in quibus rerum cognitio quęritur,nõ luculentę orationis lepos,sed in corrupta ueritas exprimẽda ẽ. Et ĩ libro de Desciplina scholastica scribit de suis translationibus in Arist. Aristotelis quoq; tota

Digressio de aliis ꝑ quas contingit error in Scientia naturali. Inexperientia naturalium.

Ignorantia Logicę.

Propositionum dubitabilitas.

Impedimentũ naturæ. Mala consuetudo.

Negligẽtia tex Aristo.

Principiorũ admixtio.

Translationum diuersitas.

In princi.

succincta breuitas,licet uoce tediosa,non tamen infructuo sa:malui enim potius fideli deseruire translationi q̃ arro gantiæ reprehendi temeritate. Vtinam & isti hoc perpen dissent. Legimus apud Alexandrũ,& Auer. sæpenumero in scientiis demonstratiuis, non usitari debere uerba syno nyma:quia sicut nihil ociosum est in Natura,eodẽ modo nihil ociosum esse debet in scientiis de Natura rerũ con siderantibus.unde Auer.1.de Genera.cõ.38.dicit: Primus Magister creditur nihil dixisse sine forti probatione. &1. Phy.cõ.35. inquit: Et uide quomodo est sermo hominis huius breuis,& fortè ita est de quolibet uerbo eius. Am plius Aristo.in.2.Poste. scribit non esse diffiniendum per Metaphoras. Vnde sæpe taxat Platonem & antiquos,qui utebantur sermonibus Metaphoricis. Et uidemus anti quos expositores, ut Alexandrũ, Themistiũ, Porphyriũ, Iamblicum,Sirianum, Ammonium,Ioã. Grammaticum, Simplicium,Auerroem : ex Latinis autem expositoribus Albertum cognomento magnum,diuum Thomã,& Egi dium Romanum , singula uerba Arist.ponderare usq; ad minimas particulas,sicut sunt coniunctiones,& id genus, tanquam mirabili quadam arte,& supra humanum inge nium,doctrina eius in indiuisibili constituta esse uideatur, ut nihil addi,nihilq; detrahi posset.Et quod ualde admira tione dignum est,plerunq; euenit in auscultationis præci puè scriptis eius,q̃ unamet oratio uarios & subtiles & ad mirabiles contineat sensus. Mos enim est sapientũ, ut ait Linconiensis,uerba onerare sententiis . O temerariam & maniacam, ni fallor, confidentiam hominum nostræ tẽ pestatis,qui persuadent sensa Aristo.penetrare,& addunt multa uerba,& coloribus Rhetoricis ac fucatis & Meta phoricis sinceritatem & seriem textus non conuertunt, sed peruertunt & funditus destruunt.Non studio contra dicendi ista scribo,sed ꝓpter amorẽ ueritatis,sicut Philo sophum decet ingenuum.Et cõsulo illis qui ingenuè phi losophari desiderant,ut linguam græcam addiscant:quia percipient me dixisse ueritatem ,cum utilitate q̃ consequẽ tur.Si uerò hoc aliquis consequi non poterit , consulo ut translationes Boethii & antiquas imitetur,quia sunt ma gis fideles,& expositores græcos præcipuè imitentur:po stea ex Arabibus Auerroem,ex Latinis Albertum, Diuũ Thomam,& Egidium Romanum.

Causæ generationis sunt duæ,motor & materia.primo de Generatione.com.14. Vbi animaduertendũ q̃ est diffe rentia inter principiũ & causam,ut patet in.5.Primæ phi losophiæ.tex.com.1. Omnis enim causa principium, sed non cõuertitur:licet igitur principia generationis sint tria materia,forma,& priuatio:causæ tamẽ generationis sunt duæ tantũ,materia uidelicet & motor. Et hoc uolui dice re in Concordantiis quas ædidi dum iunior essem.

Causa æquiuocè dicitur de causa agente & fine primo de Generatione.com.55.

Causa agẽs differt à forma,qa cũ agẽs fuerit fiet aliquid in patiente.sed cũ forma fuerit,nihil fiet in patiente.supra.

Causa materialis recipit cõtingentia.2.de Gñatione.cõ.51.

Causa continuitatis, generationis, & corruptionis est pri mus motus,sed causa gñationis & corruptionis est mo tus planetarum in orbe decliui.2. de Genera.tex.com.56. idem.12.Metaphy.tex.com.33.

Causa & principium multipliciter dicuntur.2.de Anima. com.36.idem.5.Meta.in principio.

Causa ipsius esse omnibus speciebus est.2. de Anima.tex.cõ. 37.idem Commentator.ibidem com.36.& textu.ex quo patet q̃ esse est effectus formæ.

Causas corporis generabilis & corruptibilis easdem esse impossibile est primo cap.de Substãtia orbis.idem.3.Cœ. li.61.&.3.Metaphy.15.

Causæ remotæ enumerantur in eo quod est per accidens. Auer.3.Meteo.com.primo.

Causæ rerum gñabilium & corruptibilium , & uniuersali ter,transmutabilium,sunt corpora naturalia quę sunt prin cipia transmutationis in rebus sensibilibus . Contra Plat. primo meta.tex.com.31.&.in.7.Meta.à tex.com.22. usq; ad.31.ubi probat quod ideæ Plato. nihil possunt ad ge nerationem.

Causa difficultatis in cognitione est duplex , uel ex nobis, uel ex rebus ipsis.2.Meta.tex.com.primi. quicquid dicat Scotus in hoc.

Causæ entium non sunt infinitæ,neq; secundum rectitudi nem,neq; secundum speciem.supra.tex com.5.

Causarum quatuor uñs consideratio,inquantum cãæ sunt, est Primæ philosophiæ.2.Meta.com.6.

Causæ mouentes sunt secundum triplicem dispositionẽ:in ueniuntur nanq; in eis principiũ,medium,& postremum. 2.Meta.tex.com.6.idem.8.Phy.tex.com.37.

Causæ mouẽtes differunt à causis materialibus l hoc, q̃ in causis mouentibus est per se notum q̃ habẽt ultimum, & est quæsitum utrum habeant primum à superiori : sed in causis materialibus est ẽ conuerso, quia est notũ q̃ habẽt principium à superiori , sed est quæsitum utrum habeant ultimum ab inferiori.2.Meta.com.7.

Causæ omnes existentes in re sunt propter finem,agẽs,ma teria,& forma:in habentibus agẽs,aut materiam, aut for mam.2.Meta.com.8.uide.2.Phy.tex.cõ.83.

Causæ finalis descriptio est , ut non fit propter aliam cau sam.2.Metaphy.com.8.

Causæ diuersorum gñum sunt diuersæ.3.Meta.cõ.2.idẽ.12. Meta.cõ.19.22.&.10.&.2.Cœli.cõ.59.&.3.Cœli.61.

Causa quælibet principium est.5.Meta.tex.com. primi.nõ tamen omne principium est causa: priuatio enim princi pium est,sed non est causa.

Causæ agentes in rebus Naturalibus non sunt extrinsecæ, sicut in artificialibus.Auer.in.5.Meta.com.1. Pondera tamen qui uoluit saluare literam,quæ erat mendosa.uide in Concordantiis.

Causæ omnes nõ sunt principia nisi propter primum prin cipium,quod est causa finalis omnium entium.supra . idẽ 2.Metaphy.tex.com.4.

Causa multis modis dicitur.5.Meta.tex.com.2.

Causa sibi inuicem causæ sunt.suprà.

Causæ plures non scdm accñs eiusdẽ esse possunt.supra.

Causa eadem contrariorum esse potest diuersimode se ha bens.suprà.

Causæ omnes reducuntur in quatuor Genera.5.Meta.tex. com.3.idem.2.Phy.tex.com.31.

Causæ aliæ remotæ,aliæ propinquæ.ubi Cõmen.5.Meta. com.3. dicit q̃ ista distinctio nõ solum inuenitur in causa efficiente & formali,de quibus Arist.ibi exemplum appo suit,uerum etiam in causa finali & materiali.

Causarum quædam sunt per se , & quædam per accidens 5.Meta.tex.cõmen.3.

Causarum per accidens,quædam propinquæ, & quædam remotæ.suprà.

Causarum quædam uniuersalis,quædam propriæ.suprà.

Causarum quædam actu,& quædam potentia . suprà.&.2. Physi.tex.com.38.

Causarum quædam cum complexione , quædam sine.5. Meta.tex.com.3.

Causa in actu simul est cum causato.ibidem.

Causa alia est ultima in esse,& est causa remota:alia est ulti ma in quæstione , & est causa propinqua.2.Phy.com.38. ita etiam notat ibi lucidissimus Themistius.

Causæ per accidens sunt effectuum per accidens,& sunt in finitæ.6.Meta.tex.com.5.idem.2.Phy.50.&.53.

Causę rerum quæ sunt ꝑ accñs,est causa rerum quę sunt in maiori parte , & nulla alia causa esse potest præter istã.6. Meta.cõ.5.uide.2.physi.comẽ.48.contra Auic.

Causa agens maximè quæritur in rebus generabilibus, & corruptibilibus.7.Meta.cõ.59.&.4.Cœl.cõ.1. idem cõtra Auic.in.12. Meta.commen.44. Et nota q̃ loquitur de ue ro agente:actio enim & merito contrarietatis, & contra rietas non est in rebus æternis,quomodo Comẽ. negauit agens in sempiternis substantiis,concedens interim causa litatem causæ efficientis ab æterno,ut alibi probaui.

Causas ꝓximas uniuscuiusq; dicere oportet.8.Meta.tex. com.

com.12.idem.2.Phy.tex.com.38.

Causa propter quam est forma.s.finis, multum intrat diffinitiones perfectas, quæ dicuntur transmutare demonstrationes in situ.8.Metaphy.cap.13:

Causæ apud Aristotelicos sunt efficientes & fines, concausæ uerò sunt materia & forma. Causis Pla.addidit exemplarem, concausis uerò efficialem seu instrumentariam. Simp.in prologo Physi.

Causa diuiditur sicut & ens. Nam sicut ens aliud secundũ se, aliud secundum accidens, & causa.11.Meta.cap.7.& secundo Physi.tex.com.50.

Causę per accidens non causis per se.2.Phy.tex.com.66.& in.11.Meta.cap.7.in fine.

Causa per accidens est incerta humanæ cognitioni.11.Metaphy.cap.7.&.2.Physi.tex.com.47.

Causa prima omnium quę fiunt intentio actionis est, ut ait Plato.Gal.lib.6.de Vtilita.parti.cap.12. Et istam cām idē Plato diuinam spēm causæ nominabat. ut patet ibidē.ca.13.& est causa finalis. ita etiam Arist.1.Phy.&.2.

Causa formalis, finalis, & mouens, sunt idem secundũ subiectum, & differunt secundum modum.12.Meta.commē.6.&.10.Metaphy.com.7.

Causa prima formalis & finalis à Diuino consideratur, sed materialis & mouens à Naturali.12.Meta.com.6. Duo enim prima genera causarum à Diuino, & duo reliqua à Naturali considerantur, ut aliàs declaraui. Vnde Cōmen. com.6.isto modo dicit dictum Alexan.ueritatem habere, quum dixit ꝙ primus Philosophus habet demonstrare principia entium, & ꝙ talia principia Naturalis ponit ea positione uidelicet, ꝙ sunt intelligēda principia quæ sunt causa formalis & finalis: sed prima materia & primũ mouens sunt Naturalis, & à Naturali habent demonstrari. ꝓ quo uide etiam primo.Phy.com.ultimo. contra Auic.& 2.Phy.com.22.&.26.& in.8.Phy.com.3.

Causa agens & mouens differunt à causa formali, quia pręcedit causatum, sed formalis & materialis sunt simul.12. Metaphysi.tex.com.16.

Causæ aut sunt conuenientes in specie & differunt numero, aut conueniunt in genere & differunt specie: aut cōuenientes in genere dicto secundum ꝓportionem, & diuersæ in uero genere sicut causæ substantiarũ differunt à causis quantitatis & qualitatis.12.Meta.com.27.

Causæ rerum genere differentium, genere differunt, & causæ rerum differentium specie differunt specie, & causæ rerum differentium numero differunt numero.12.Metaph. tex.cōmen.28.

Causæ in substantia æterna inueniuntur secundum similitudinem cum causis inuentis in substantia generabili & corruptibili.12.Meta.com.29.

Causa sequitur causatũ quando causa est modo formę uel modo finis, sed non quando est causa modo agentis, quia potest inueniri causa agens sine sua causato.ex lib.Destru. disputa.3.in solutione.10.dubii. Vide in Concordatiis nuper æditis.

Causatũ quodlibet est possibile esse, uera est de causato cōposito, nō in causato æternali. Impossibile enim est inuenire compositũ æternale & ideo quodlibet possibile est nouum.ex libro Destr.disp.3.in.sol.19.dub. ubi expresse tenet Cōmenta.æternum aliquid esse causatũ sicut uides.

Causæ nomen dicitur æquiuoce de quatuor causis. ex dispu.4.in solutione.2.dubii.

Causa prima non demonstratur per uiam causæ & causati, ut Algazel & Auicen.conantur probare.ex disputatione.4.in solutione.2.dubii.

Causarum infinitas apud Philosophos quodammodo est necessaria, & quodāmodo est impossibilis.ibidem. & in solutione.4.dubii.

Causæ natura & causati impoſſe est ꝙ sit una & eadē, nisi in particularibus causis.dispu.7.in sol.ultimi dubii.

Causarum duæ cognitæ fuerunt ab antiquis, materialis & efficiens, sed efficiens in primis rebus: causa aũt formalis & finalis non fuit cognita usq; ad tempora Socratis, ut dicit Arist.ex cōmento super primo de Partibus animaliũ. uide in.2.Phy.com.9.authoritate Alexan. Est etiam sententia Aristo.in erroribus primi Meta.tex.com.5.&.1. de Partibus.cap.1.secũdum translationem Theodori, & est in fine cap. ubi dicit ꝙ causa quãobrē antiquiores illi authores non ad hunc uenerunt modũ, quod quid res esset atq; substantiæ diffinitionem ipsam explicare haudquaq̃ solebant: Socratis uerò temporibus usus quidem diffiniēdi increuit, sed indagatio rerum naturalium defuit. Nam omne philosophandi studium ad utilem uirtutem ciuilemq; usum translatum est.

Causa quæ primò mouet, cui ratio inest, ꝙ forma semper melior est & magis diuina q̃ materia.in.2.de Generatione aĩaliũ in principio.idem.3.de Anima tex.cō.19.

Causa mouēs & materia sunt priores tempore ipsa forma & fine, sed forma & finis sunt priores diffinitione.Cōme. in.2.de Genera. animalium.cap.2.in.7.pagina.uide etiam in.2.de Genera.& corrup.com.7.

Causa est ad cuius esse sequitur aliud. Vulgata est ꝓpositio, & uidetur colligi posse ex.7.Meta.tex.com.1. Oēs causæ sunt principia, non tamē omnia principia sunt causæ, nam priuatio est principium generationis naturaliũ, sed causa minimè. Sed est propositio quæ non habet ueritatem uniuersaliter, quia fallit in genere causæ materialis, nam prima materia est causa, & ad eius esse non sequitur aliud in hoc sensu, ꝙ sit causa essendi alterius: quia si est causa essendi, aut est respectu formæ, aut respectu cōpositi, nō respectu formæ, quia dicit Auic.in.5.suæ Meta.materia est materia formæ, sed non est causa formę, quia forma est natura simplex, non habens materiam ex qua componatur: tunc enim esset processus in infinitum. Sicut bene deducit Arist.in.7.Meta.tex.com.26.& infra & tex. com.91. Forma est causa materiæ, sed nō hæc causa finis. Vnde ista fuit opinio antiquorum ponētium omnia esse à cãsu, & nihil esse propter finem: quia asserebant formas sequi materiã ex necessitate. sicut notat Cōmen.in 2.Phy. in com.87. Hæc etiam est causa cōpositi quo ad esse, quia ens & unũ cum multipliciter dicantur, quod propriè est, actus est.2.de Anima.tex.com.7. ubi Themi. & Alexan. notant ꝙ à forma res habent & esse & unum esse. Et ita notat Cōmen.in cō. Amplius Themi.2.de Anima in principio dicit istam esse differentiam inter materiam & formam, quia à materia res habent ut fiant, à forma ut sint. Amplius Cōmen.7.Meta.com.37.expresse dicit ꝙ materia cum fuerit, non erit res cōposita ex materia & forma, sed forma existēte res erit. Et ideo si intelligatur materiã esse causam ad cuius esse sequitur aliud, ita ꝙ ipsa sit causa essendi uel formæ, uel formato, est ꝓpositio falsa: quia omne esse est à forma, ut dicit Boethius in libro de Vnitate & uno. Quod etiã Peripatetici describentes dixerunt: Esse, est existentia formæ in materia. Si aũt intelligatur arguendo à posteriori & à signo, sic bene ualet: Si materia est, igitur forma est, quia materia dicitur relatiuè ad formam.2.Phy.26. Et in hoc sensu intelligitur dictum Auer. 2. Physi.com. 70. ubi dicit ꝙ in quo est materia sunt oēs causæ, quia non potest esse materia sine forma.2.Phy.cō. 12.& forma nō est in materia nisi agens sit præsens: ut dicit Cōmen.in.1.Phy.com.81. Et omne agēs agit propter finem.ex.2.Physi.& illo modo per uiam illationis materia infert oēs causas: sed illud non est per uiam causæ, sed per uiam signi. Licet igitur materia sit causa cōpositi, q̃a partes substantiæ sunt substantiæ, tamen esse cōpositi est à sola forma, & unitas positiua eiusdem. Et ista est uia omnium sapientum Peripateticorum, licet multi Latinorum oppositũ teneant, ut formalizantes & sequaces eorũ. Vnde Cōmē.2.de Anima.com.8.expresse dicit ꝙ indiuiduũ non est hoc nisi per suam formam, non per suam materiam: materia enim nullum habet esse in actu in rebus naturalibus secundum quod est materia, & esse in actu non est nisi formæ. Et ita patet ꝙ esse actualis existētię, est effectus formalis formæ tantũ & non materiæ, quia nihil dat quod non habet: sed materia nullum esse actualis existen

tiæ habet ex se,ut patet per Commen.in præsenti loco,& etiam.5.Phy.com.8.Cum esse primæ materiæ non admi scetur actus omnino. Dixit aût Commentator materiam secundum q est materia,nullum habere esse in actu in rebus Naturalibus,ad specificandum ipsam ut est subiectū: quia differentia est inter materiam & subiectum apud Peripateticos,ut aliàs declaraui tibi.

Causa rei est dignior causato.2.Phy.com.4.uide in Theorematibus quomodo sit intelligenda propositio.

Cęcus de coloribus disputans,de nominibus rationem habebit,nihil tamen intelliget.2.Physi.tex.com.6.idem.primo Posteriorum.

Cæci & surdi à natiuitate sunt perfectiores scdm uirtutes interiores,quia uirtutes interiores sunt pfectiores ex quiete uirtutum exteriorum.Et signum est q in profunde cogitantibus uirtutes sensibiles contrahuntur interius,adeo q consequitur somnus magnus.ex commento libri de Diuinatione secundum quietem.

Cæcus & non uidens quando non uidet differunt,quia cæcus non habet potentiam uidendi,& clausi oculi habent potentiam uidendi.9.Metaph.com.5.& elicitur ex textu ista differentia ex hoc.dicto: Si igitur cæcum est quod nō habet usum in tempore in quo debet habere usum,idē erunt cæci & surdi in eadem die.

Cedens quodlibet aut nō cedens diuisibile est.3.Cœli.tex.com.11.& hoc patet ex diffinitionibus eorum ut dicit ibi Commentator in commento.

Cœlum habere locum latet.4.Phy.cō.32.& ibi uide cōm.

Cœlum esse in loco per accidens duplicet omnibus expositoribus,authoritate Themi.4.Phyco.43.

Cœlum est fixum secūdum totum & isto mō est quiescēs, & quies eius est propter quietem centri.4.Phy.cō.43.

Cœlum mutat locum scdm totum quantum ad formā,nō secundum materiam.supra.&.6.Phy.cō.85.

Cœlum & anima sunt in loco per accidens.4.Phy.cō.84.

Cœlum non habet qualitatem tangibilem.4.Phy.com.58. idem primo Cœli.tex.com.20.& infra.& in primo & secundo cap.de Substantia orbis.

Cœli potentia finita est secundum Aristo.ut elicitur ex.2. de Cœlo & mundo.Com.8.Phy.com.79.

Cœli substantia præter consistentias quæ sunt hic,est quædam natura prior & diuinior.1.Cœli.tex.cō.13.

Cœlum nō est corruptibile neq consumptibile p sensum. & est ppositio de illis de quibus dixit Albumasar,q non ducunt ad primæ certitudinis ordinem,sed tamen nullus sensus contradicit eis neq ratio.1.Cœli.com.15.

Cœlum est segregatum à corporibus quæ sunt hic,tantò honorabiliorem habens naturā quantò magis elongatū est ab his,quæ sunt hic.primo Cœli.tex.com.16.

Cœlum aliqui opinati sunt esse primam causam,& isti dixerunt simpliciter.i. omnibus modis q sit ingenerabile. Aliqui uerò opinati sunt ipsum esse reatū à prima causa, & isti dixerunt q non sit generabile ab aliquo.i. tanquā ex subiecto,& istum modum generationis qui fit per alterationem passiuam,uult Arist. remouere à corpore cœlesti.Commenta.in primo Cœli.cō.2. Ex quo patet contra Grego.Ariminen.& contra Ioannem de Baccone,qui tenent.in.2.Sententiarum secundū mentem Arist.& Auerr. æterna non habere causam efficientem. Vide aperte in libro Destruct.disputa.3.in solutione.18.dubii. uersus finē. ubi expresse dicit q in hoc genere entium illud quod dat finem entibus,dat etiam formā,& illud quod dat formam est agēs,ergo illud quod dat finē huic esse est agēs. Apparet iccirco q primum principium est omnium istorum principium scilicet agens,& forma,& finis. Consimile habet in.2.cap.libri de Substanna orbis.

Cœlum habet alterationē quæ nō est passiua, quia alteratio,quæ est illuminatio,non est impossibilis in eo.primo Cœli com.20.idem in.2.cap.de Substantia orbis.

Cœlum ex primo naturæ cōsilio est ingnabile & incorruptibile,ex secundo uerò cōsilio natura nō fecit ei contrarium.primo Cœli com.20.& elicitur ex textu.

Cœlum non est cōpositum ex materia & forma sicut quatuor corpora simplicia.supra.idem.2.ca. de Substantia orbis.&.8.Meta.com.12.&.12.Meta.com.10.

Cœlum non est graue neq leue.primo Cœli.tex.cō.17.& infrà. Quod non est intelligendum ut simplex priuatio, sicut cum dicitur q lapis nō est cæcus neq uidēs, sed affirmationis uim sermo obtinet.Cōmē. in Paraphrasi super primo.Cœli.in summa.5.& primo Cœli.com.17.

Cœlum simplex est & non compositum ex materia & forma, sed ueluti ad formas abstractas materia in actu, magisq, simile materiæ quàm formæ,licet neutri horū similitudinem obtineat. Adumbrat enim materiam,tum quia sensibile, tum quia potentiam habet ad ubi, tum quia est corpus. Assimilatur aūt formæ quia existentiam possidet actu,eiusdemq, substantia nō in potentia est. Auer. sententia in Paraphrasi primi de Cœlo & mundo,in summa.6. iuxta principium. Ista fuit antiqua Peripateticorum sententia,& Themistius in.3.Physi.qui fuit abbreuiator Alexandri,ponit eam in expositione.3.tex. ubi Philosophus ponit diuisionem entis per actum tantum,& per actum permixtum potentiæ (ut habet litera antiqua) & inquit: Ex entibus habentur quædā tantū actu qualia sunt prima illa summaq; motus & materiæ prorsus immunia,quę nec alterari nec fieri possunt magis diuersa quàm sunt, sed semper eodem modo & sui paria & sui similia inueniuntur, generis planè sui naturæq; tenacissima. Quędā cum actu potentiam iunctam habuerunt, qualia sunt ea quæ ex materia existunt & forma:actu sunt, quia formam intra se tenent:potestate,quia possunt aliam formam per reciprocationem & successionem induere. Sed æthereum corpus ui suæ naturę solo actu est,quia nequit de forma & specie sua mutari:particeps tñ quodāmodo est potentiæ,quatenus in loco mouetur,quia ubiq simul totū esse nō possit. Et hāc etiam sniam uerbotenus imitatur Simpli.ibidē.Ex his uerbis soluitur Achilles Diui Thomæ in primo Cœli.in lectione.6.in expōne tex.20.Inquit enim q cum cœlum sit quodam actu ens,alioquin nō ageret in hæc inferiora:oē aūt quod est actu ens,uel est actus,uel est habens actum.Non pōt aūt dici q corpus cœleste sit actus: quia sic esset forma subsistens, & esset aliquod intellm in actu, non aūt sensu apphensum,& ideo oportet in corpore cœlesti ponere aliquod subiectū suæ actualitati. Dicimus p Auerrois opione, q̄ sine dubio credimus fuisse ex mente Arist.q in hac rōne uidetur duplex esse peccatum:primo quidem ex æquiuocatione cœli,tum etiam quia argumē tum est ab in sufficienti : unde cœlū quandoq sumitur ut est quoddā aial motū ex se, & illo modo dicitur esse cōpositū,ex duabus naturis uidelicet natura mouente & natura mota. Et isto mō sumpsit Com. cœlū in primo libro de Substātia orbis,& sic dicitur esse in actu,& dicitur agere in hæc inferiora. Nam scdm Philosophos cœlum nō agit nisi lumine & motu,et i huiusmodi dispositionib' est cōstitutū per ipsam intelligentiā, qa primitus intelligitur sibi aduenire scdm naturæ ordinē,q̄ dimensiones aut alia accñtia.Alio modo sumitur cœlū circumscripta intelligētia, & tunc si quæras utrum sit ens aliquod actu, rñdeo q est quoddā ens simplex, & est materia, q materia est materia in actu,p quāto suba eius nō est in potentia ad trāsmutationē subalem,sicut est prima materia. Dicit enim Cō. in ultimo cap. libri de Substantia orbis,q materia hēt gradus,sicut & potentia etiā habet gradus. Tñ cœlū circūscripta intelligētia nō est ens in actu,q̄d agere possit aut alterare ipsa inferiora nisi potentia remota: qa circūscripta intelligentia p rōnē,nō intelligitur remanere cū dispōnibus ex quibus puenit alteratio ab eo in hoc mūdo inferiori: motus n.tunc sibi nō inesset,qui est tanq uita oīum nā cō stantiū. Cœlū igitur p orbe, nō est suba cōposita ex mā & forma,quia esset corruptibile:nec est forma,qa formæ nō est moueri,sed mouere potius.unde ipse.9.Primæ phiæ.cō.17.dicit: Nihil phibet ut cœlū sit mā,sed phibet ut sit forma:nec etiā est materia in potētia,q̄ uidelicet est in potētia ad gñatione & corruptionē,quia hoc cōpetit primæ materiæ

Digressio qualiter materia cœli sit in actu.

materiæ quæ in corporibus generabilibus, & corruptibilibus, hoc enim est sibi proprium, & inseparabile, ut testatur Cōmē.1.Cœli.cō.20. sed est materia in actu, in qua solum fundatur potentia ad ubi tm̄. Vnde rectè dicit Cōm. ꝙ orbis est ad similitudinem formę quodāmodo, & quodāmodo est ad similitudinem materiæ, & ex consequenti quodāmodo est, in actu, & quodammodo in potentia, ut patet ex uerbis eius in præfata auctoritate, & tu applica. Et ex hoc patet solō contradictionis in com.95. & in Paraphrasi, quia ibi dicit ꝙ cœlū pro orbe est natura neutra, & non existens per se in actu, sed est materia formæ corporis cœlestis. In Paraphrasi autē dicit: Quod habet existentiam in actu, patet quia est in actu, non quanto sua substantia non est in potentia ad generationē sicut prima materia, quia in est altiori gradu: sed non est in actu secundo nisi per intelligentiam, ut ipsemet seipsum ibi declarat. Et ex hoc patet etiam solutio ad argumentū Ioan. Grāmatici qui etiam credidit in hoc demonstrasse. Inquit enim ꝙ si cœlū non habet talem materiam sicut ista corpora, sed ipsum est compositum ex materia alterius rationis, aut si ipsum est materia alterius rationis à materia istorū inferiorum, tunc talis materia adhuc esset cōposita, quia haberet aliquod cōmune in quo conueniret cū prima materia, & aliquod per quod differret ab ea. Diuus autē Thomas uolens soluere hoc argumentū in præallegato loco, dicit quòd ista differētia inter materiam generabilium, & inter materiam cœlestiū corporū, non est per aliquam compositionem, sed solum per habitudines ad diuersas formas. Sed re uera ista solutio non uidetur satisfacere, quia substantia materiæ primæ, & substantia materiæ cœli natura præcedunt suas habitudines, & in illo priori sunt adhuc duæ naturæ distinctæ: concessum est enim substantiā pręcedere omne accidens, natura, tempore, & diffinitione. ex 7. Metaphy. tex. cō.4. Amplius Aristo.1. Ethi. ca.7. inquit: Quod per se est, atq; substantia est, prius natura quàm id quod aliquid est: nam id tanquā adiacēs quoddā, & accidens substantiæ uidetur esse. Et ideo aliter respondeo, ꝙ nō est uniuersaliter uerū ꝙ quicquid distinguitur ab alio, per formam distinguatur: sed bene hoc est in compositis, fallit autē in simplicibus: simplicia enim seipsis distinguūtur. Vnde materia prima & orbis, circūscriptis omnibus habitudinibus ad suas formas, adhuc distincta sunt. Amplius autem scire debes non omnē differētiam esse secundum speciem: illa enim bene à forma proficiscitur, sed est etiam differētia secundū magis, & minus: Et si dico ꝙ materia analogum quoddam est, in quo analogantur plures modi materierū, & in supremo gradu materiæ corporalis, in extremo intensiori, & perfectiori est orbis, qui dicitur materia in actu: in extremo autē inferiori, & imperfectiori est prima materia, & in medio sunt gradus etiā. Vnde Auer. in.2. ca. de Substātia orbis, inquit: Necesse est ut corpus cœleste sit materia animaliū cœlestiū, quæ mouētur circulariter ex se, & ut sit perfectius cæteris modis materiæ, & reddit causam dicens: Nō enim est in eo de potentiis nisi potentia ad ubi tantum, & hoc consonat cum his, quæ dixit in ultimo capitulo, ꝙ materia habet gradus, & potentia similiter. Vnde etiam Alexāder in libro naturalium quæstionum plerunq; dicit ꝙ non omne quod ab alio diuersum est, per differentiam dicitur esse diuersum. Et sic patet solutio secundum Peripateticos.

Cœlum est ligamentum inter generabilia, & corruptibilia & entia incorporea.1. Cœli.com.22. idem.8. Physi.com.15. & in principio libri Meteororum.

Cœlum impossibile est ut sit semper mobile per se nisi per principium extrinsecum nō corporeū, neq; ut sit uirtus in corpore.1. Cœli.com.22. idem.3. cap. de Substantia orbis.

Cœli nō est contrariū elemētis, quia tūc corrūperet ipsa: sed apparet cōtrarium, qa cōseruat ipsa, & cōtinet ipsa, & uniuersaliter est in eis quasi forma.1. Cœli.com.24.

Cœlum si esset contrarium elementis, statim totus mūdus corrumperetur.1. Cœli.com.26. idem Aristo.1. Meteo.

Cœlum non mutat locū secundū se totum numero, sed secundum formā. Cœli.com.31. idem.4. Physi.cōmē.43. & 45. & 6. Physi.com.85. & 8. Physi.com.76.

Cœlum in lingua Græcorum dicitur tribus modis, aut de toto mūdo, aut de toto corpore rotundo, aut de orbe supremo.1. Cœli.com.55. idem tex.com.76. & 96.

Cœlum est sensibile per materiam, & intelligibile per formam. supra.com.92.

Cœlū dicit formā, hoc cœlū uerò materiā. supra. & cō.95.

Cœlum est compositum ex materia, sicut & alia corpora. supra. tex.com.95. Vbi aduerte, ut notat Alexan. Simpli. & Auer. ꝙ sumitur cœlum pro toto mundo.

Cœlū quod est corpus neutrū, non est cōpositū ex materiā sicut reliqua, & est quasi forma respectu mūdi, & quatuor elementa sunt quasi materia.1. Cœli.com.95. & 24.

Cœlum est natura neutra nō existens per se in actu, sed est materia formæ corporis cœlestis, quæ est in actu. supra. cōmen.95. uide in Concordantiis.

Cœlum cum sit materia non composita, non habet formā ita ut sit intellecta, sed est una numero indiuiduata per se, & est intellecta per respectum ad aliud, ut est materia cōmunis. supra. cōmen.95.

Cœlum & eum qui sursum est locū antiqui aliis attribuūt ueluti existens solum immortale.2. Cœli.tex.cōmē.2. idē 2. Cœli.tex.com.22.96. & 100.

Cœlum in generabile est, & incorruptibile, adhuc & impassibile omnis mortalis difficultatis est.2. Cœli.te.cō.3.

Cœlum non habet motum naturalem alium à motu uoluntario. supra. cōmen.3.

Cœlū nō est graue neq; leue, sed si qs diceret ipsum esse leue, melius diceret, q̄ qui dicit ipsum eē graue. supra. cō.4.

Cœli motus non est ab anima cogēte manere sempiternū. 2. Cœli.cō.6. Iste locus fuit causa erroris Ioan. Gram. qui uidens Aristo. contradicere huic, tenuit Arist. tenuisse cœlum nō esse animatum, ut testatur Simpli. in.1. Cœli. Sed nō animaduertit ꝙ antiqui ponebant cœlum habere cōtrarium, & de se esse ad corruptibile, sed anima erat causa suæ permanentiæ: & ad hunc sensum Arist. negat cœlum esse ab anima cogente ipsum manere sempiternū. & hoc etiam habetur ex textu: quia tunc illa anima nō esset beata, quia esset cum labore, & tristitia. unde Cōmē. in cō.6. inquit: Et hęc cōtradictio est cōtra eos q ponunt hoc corpus habere cōtrariū motui animæ, sed quod Arist. tenuerit corpora cœlestia animata anima intellectuali, quæ nō mouet cū labore & pœna, demonstratum est in.8. Physi. & .2. Cœli. Est & auctoritas expressa Phi in tex.com.60.

Cœlū & si nequaquā incipiat moueri, si tamē incepisset, necessario haberetur principiū unde incepisset.2. Cœli.tex. cō.13. uide in Concordantiis propter manifestā contradictioninē ex tex.76.8. Phy. & ex tex.cō.100.1. de cœlo.

Cœlum cum corpus finitū sit, necessario potentiam finitā habet: quapropter Alexāder dicit ipsum ex se, corruptibile uerò esse, ꝑpter infinitam potētiam mouentē ipsum: & Auicē. secutus est eum in hoc. Cōmen. in Paraphrasi.1. de Cœlo. in ultimo cap. idē.8. Physi.com.79. & in.12. Meta. cō.41. & .2. Cœli.cō.71. & in.3. cap. de Substātia orbis.

Cœli motus & si circularis sit, potest tamen excogitari in eo principium & finis ex parte motoris. Cōmē. in Paraphrasi secūdi de Cœlo, summa secunda. quæsito primo.

Cœli motus primaria intētione fit super orizōta superius .i. super terram habitabilem: & secundaria intentione fit super orizontem occidentis, ut iterum redeat. Cōmentator ubi supra. & .2. Cœli.com.14. & 15.

Cœli dextrum & sinistrum, & aliæ differentiæ, reperiuntur in cœlo in ordine ad intentionem uirtutis motricis cœli. Auer. pulchre & lucidissime. ubi supra.

Cœlum habere dextrum & sinistrum, cōsimili modo est intelligendum sicut dictum Phi in.8. de Physico auditu, ubi fuit dictum ꝙ mouēs orbem est in maximo circulo: præter hoc quia, ibi ostendit circulum in quo apparet potentia motoris. In secundo uerò cœli determinauit locū circuli in quo apparet potentia mouendi. Idē in.2. Cœl. cō. 15. & in Paraphrasi ubi supra. uide in Concordantiis.

Cœli accidentia magis sunt remota à cognitione nostra, quã ipsa corpora cœlestia sint remota à nobis secundum situm.2.Cœli.tex.cõmen.17.

Cœlum est quoddam corpus diuinum.ibidem.

Cœlum habet melius, & maius bonũ.ex.2.Cœli.text.cõ.34.& ibidem com.15. Vbi infert ꝙ propter hoc non sequitur ut sit compositum ex uirtutibus contrariis: stellæ enim sunt nobiliores partes cœli.

Cœlum non recipit motum rectum,neq; naturaliter, neq; uiolenter: nam si reciperet eum uiolenter,reciperet eum naturaliter.2.Cœli.com.46. uide pro hoc.1.Cœli.cõ.14.

Cœlum non recipit diuisionem, quia si reciperet diuisionem reciperet etiam corruptionem. supra. cõmen.46. & tex.cõme.47. Hic tollitur ꝙ diuisio attestatur corruptioni,& est uia ad corruptionem.

Cœlum primũ quod mouetur motu diurno, acquirit suã nobilitatem uia actione,quia est nobilius eorũ quæ mouentur.2.Cœli.cõmen.62.

Cœlum totum est sicut unũ animal, sed non est unum animal quasi ligatum multis ligamentis,sicut animal dissimilium partium: sed est ligatũ prima potẽtia spirituali diffusa in suo toto, quæ non diuiditur in aliis orbibus nisi quia primo diuiditur in primo orbe:sicut potẽtia mouẽs animal non diuiditur in aliis membris,nisi quia primo diuiditur in corde.& sic intelligitur ꝙ primus orbis mouet alios orbes.s.sicut dicitur ꝙ nobilius mouet totũ.2.Cœli.cõ.71.idem.12.Meta.com.44.&.2.Cœli.com.42.

Cœlum inquantum mouetur per se,& inquantum est animal,necesse est ut habeat figuram.3.Cœli.com.45.

Cœlũ quare melius est,ut moueatur quã quiescat, & quare circulariter magis quã recte,est quæstio propria primæ Philæ.1.de Anima.cõ.51.uide in Concordantiis.

Cœlum nunquam inuenitur diaphanum in potentia,quia natura cœlestis semper inuenitur illuminata.2.de Anima tex.com.69.&.com.71.

Quod intelligentia non ẽ forma formaliter dãs esse cœlo. verbis Auer.

Cœlum non recipit primo dimensiones ante formã, quia tunc forma eius diuideretur ad eius diuisionem.1.cap.de Substãtia orbis.&.2.Cœli.cõmen.3. Ex hoc aliqui accipiunt intelligẽtiam esse formã formaliter dãtem esse orbi,quia si solũ assisteret orbi,ista consequẽtia nullius esset roboris: quia forma assistens dato ꝙ uniatur orbi quanto,nõ propter hoc sequitur ꝙ diuideretur ad orbis diuisionẽ,sicut patet de nauta & naui. Dicimus nos ꝙ opinio Auer.est ibi,ꝙ aliter est unio,& compositio in istis generabilibus,aliter in æternis.In istis enim forma unitur mediantibus dimẽsionibus interminatis, & ideo istæ sunt extensæ ad extensionem subiecti:unde quæcunq; forma sic unitur est diuisibilis,& materialis. Et ex hoc sequitur ꝙ si intelligẽtia unitur mediante dimensione interminata, sequeretur ꝙ esset de ordine formarũ materialium. Ad obseruandã igitur, & saluandam diuersitatẽ inter formas abstractas & materiales, dixerunt ꝙ ibi non sunt dimensiones interminatę prępparãtes materiam ad receptionẽ formæ,sed solum sunt dimẽsiones terminatæ insequẽtes formam, ad hoc ꝙ subiectum eius constituatur in dispositionibus necessariis. Sic enim intelligentia constituit suũ subiectum in esse,pro quanto dat sibi motum,& appetitum. Fit unum enim appetens, & intelligens, & motũ in loco non per formalẽ inhærẽtiam, quia intellectus nullius corporis est actus. Vnde cõsequentia illa sequitur ex hoc ꝙ immediatẽ quod ponitur aliqua forma uniri mediãte dimensione interminata,quæ est in potentia,sequitur talem formam esse educibilem de potentia materiæ quę est potentia multa.Dicit enim Cõmenta. ibidem ꝙ quia prima materia non fuit multa in pontentia,ideo oportuit ꝙ dimensio interminata cõcomitetur eã necessario, alioquin nõ haberet plures formas in actu in eodẽ tempore. Et ꝙ ista sit uia eius patet ex uerbis eius, quæ parũ infra in hũc modũ subsequũtur: Et quia manifestũ est sensui ꝙ corpora cœlestia recipiunt dimensiones terminatas secundum suas formas,neq; possunt recipere formas mediãtibus dimensionibus interminati,sicut est dispositio de formis generabilibus,& corruptibilibus, necesse est ea recipere dimensiones tali modo, ꝙ ex quo nõ cõtingat formas esse generabiles,& corruptibiles, ꝙ est quia materia eorũ recipit dimẽsiones prima receptione, mediantibus illis formis suis, & non recipit formas mediantibus dimensionibus,quę sunt in prima materia cum forma istius materię, sed dimẽsiones quæ sunt in materia cœlesti sunt ꝓpriũ propriorum eius.Et ad instantiam de nauta,& naui,negatur nautam uniri naui mediantibus dimensionibus interminatis,immo nauis habet dimensiones terminatas: homo etiam nõ est forma simplex sicut est intelligentia,sed est compositum ex materia,& forma.

Cœli & stellarum substantia est eadem,& in hoc cõuenirũt omnes antiqui,ut dixit Aristo.in libro Cœli, & mundi.2.cap.de Substantia orbis.&.2.Cœli.tex.com.41.

Cœlum non fuit dictum habere animam nisi propter appetitum existentem in eo,& motum localẽ.1.cap.de Substantia orbis.&.8.Meta.cõ.12.&.12.Meta.com.36.

Cœlũ dicitur esse motũ per principiũ separatũ quod est in eo,nõ per principiũ quod est pars in eo.1.cap.de Substantia orbis. Et illo modo etiam dicitur uiuũ,& intelligẽs.

Cœlũ nõ assimilatur materiæ,nisi in hoc tñ,qa est materia fixa ad recipiẽdũ formã: & ideo dignius dicitur subiectũ quã materia.Materia enim quæ est hic dicitur materia,qa est in potentia formã in ea figi:& dicitur subiectũ,qa est fixa formæ,& est pars cõpositi ex materia,& forma.Auer.in.2.ca.de Substãtia orbis. Pro quo animaduerte ꝙ apud Peripateticos,ut notat Alex. in princi.lib.Meteo.& lucidissimus Themis.in.2.Phy.in Digressione de priuatione, & potentia materiæ,ꝙ licet hæc nomina materia,& subiectũ sint de numero eorũ quæ dicuntur ad aliud:qa materia alicuius est materia,& subiectũ alicuius est subiectũ: in hoc tamen est differẽtia,qa nomẽ materiæ est cũ priuatione, & respicit futura. Vnde lignũ,aut æs ex quo statua fieri potest,antequã recipiat figurã statuę recte materia dicitur, sed quãprimũ forma illa introducta est, nõ materia dicitur,sed subiectũ.unde nomẽ subiecti nõ importat priuationem,& respicit pñtia.& hoc est quod dixit Boetius: "Materia qualitatibus sensibilibus informata non amplius materia remanet,sed ex materia transit in subiectũ. Quia igitur orbis semper ab ęterno subiectus est suę formæ,nõ enim est ibi potẽtia abiiciẽs actũ,neq; per cõsequẽs priuatio,sicut est in materia istorũ inferiorum,ubi materia qñq; habet formã in potẽtia,& qñq; in actu: & qñ habet eã in potẽtia dicitur materia,& qñ habet eã in actu dicitur subiectũ: sed hoc in cœlestibus nõ est,ut materia transeat de potẽtia ad actũ:& ideo nõ est ibi materia quæ transeat in subiectũ,sed semper subiectũ est,& subiectũ uere,& ꝓpriẽ dicitur. Ita etiã scribit Cõm.8.Meta.cõ.12.loquitur enim ut faciunt ueri Peripatetici, qui utuntur uerbis in propria sigñatione,& nõ utitur trãsumptionibus,neq; metaphoricis,ut docuit Magister in.2.Posterio.analyticorum.

Cœli motus nõ habet cõtinuitatem motus à forma à qua mouet, sed illud quod largitur ei cõtinuitatẽ est aliquod appetibile, quia continuatio non prouenit nisi à motore nõ moto.4.cap. de Substantia orbis.Sic intelliges dictum eius in.12.Meta.cõ.41.sicut declaraui in Theorematibus.

Cœli motus si destrueretur,cœlum etiam destrueretur:cœlum enim est propter motum suum: & si motus cœli destrueretur, motus entium inferiorum destrueretur.4.cap. de Substantia orbis.uide in Concordantiis.

Cœlum habet naturam ꝓpriam existentẽ, aliam à natura generabilium,& corruptibilium, cum cœlum semper est in præsenti,præterito,& futuro, & omnia generabilia,& corruptibilia sunt transmutabilia.1.Meta.com.22. uide.2.Physi.cõ.3.&.1.Cœli.cõ.5.quõ Natura æquiuocẽ,seu secundum prius,& posterius dicitur de cœlo,& aliis.

Cœlũ non habet materiam generabilẽ,& corruptibilẽ,sed localẽ tantũ.8 Meta.tex.cõ.4.&.12. Et.12.Meta.te.cõ.10. & in libro de Substantia orbis fere per totum.

Cœlestes substantiæ nõ sunt compositæ ex materia,& forma,sed sunt ex corpore,& forma animata intelligibili,nõ

Circulus nō habet in circumferentia locum qui sit dignior ut sit potius principium, aut medium, aut finis. 8. Physi. cō. 76. & elicitur ex tex.

Circulus perfectus est. 1. Cœli. te. cō. 12. idē. 5. Meta. cō. 15.

Circuli sectiones non sunt circuli, sicut sectiones lineæ rectæ sunt lineæ rectæ. 1. Cœli. com. 29.

Circulus contrariatur recto secundum concauum, & conuexum. primo Cœli. tex. com. 25. idem Cōmenta. in Paraphrasi. uide in Concordantiis.

Circulare corpus nullum sortitur locum, nisi conuexū corporis circa quod reuoluitur uere. Si autē dimensiones loca dicūtur, hoc erit in loco transumptiue, nō uere: hoc est dictu secundū imaginationem, & naturaliter, & præcipue de ultimointellige. 1. Cœli, in Paraphrasi, summa. 8. cap. 6. inde colliget ex com. 91. ubi dicit ꝙ locus cœli est duplex, secundum imaginationem, & secundū ueritatem.

Circulus est prior triangulo, quomodo intelligatur, uide pulchre in. 2. Cœli. cōmen. 22.

Circulari figuræ nō potest fieri additio. 2. Cœli. text. cō. 23.

Circularis corporis spaciū est magnitudo ipsius corporis: magnitudines enim in corporibus circularibus sunt sicut spacia in rectis. 2. Cœli. cō. 42. Collige ex hoc ꝙ motus circularis non dicitur fieri in spacio circulari, quod sit extra ipsum, uel in ipso, quia non est aliud spaciū circulationis nisi ipse circulus: nihil aūt mouetur in spacio quod est in ipso. unde patet ꝙ circulare spacium non est causa ꝙ motus sit circularis: ergo à simili nec spaciū rectū est causa ꝙ motus sit rectus. Bene igitur dixit Cōmenta. & dñs Alber. in. 1. Cœli. in expositione tex. com. 5. ꝙ simplicitas motus attenditur penès simplicitatem magnitudinis mobilium, non penès simplicitatem magnitudinū super quibus fit motus: licet diuus Thom. & Parisienses aliter sentiant, ut declaraui diffusius in Theorematibus meis.

Ciuitates in quibus sunt plures principes facile incurrunt in corruptionē, cum habeant unitatem quodam accidentis modo. ex Paraphrasi Meta. tracta. 4. Colliget. 8. & est Aristo. in. 12. Meta. tex. cōmen. 52.

Clima quintum est temperatum (ut dixit Gale.) & nō quartum, ut crediderunt multi homines. Cō. in. 2. Mete. cap. 2.

Clima magis temperatū homini, & pluribus animalibus, & plantis est quartum, & quintū, & hoc ex parte caliditatis cuius causa est reflexio. Com. in. 2. Meteo. ca. 2. col. 10.

Clima quartum temperatius esse quinto non est uerum. 2. Colliget cap. ultimo contra Galenum.

Coagulata quædā à calido, liquefiunt à frigido, sicut sal: coagulata uerò à frigido, liquefiunt à calido, sicut ferrū: quædam uerò à calido coagulata, non liquefiunt à frigido, ut fictilia: & quædā coagulata à frigido nō liquefiunt à calido, sicut sunt multi lapides minerales. 4. Meteo. com. 1.

Coagulatum à calido, & præcipue illud quod à frigido non potest dissolui à prædominio est terreum. suprà.

Coagulantur quæcunq; coagulantur, aut ex materia aquæ, aut terræ & aquæ simul. 4. Meteo. tex. cōmen. 35.

Caogulata à calido sicco, soluuntur ab aqua, quæ est humida. ibidem tex. commen. 36. & 40.

Coagulum antiquū confert ad profluuium alui. Arist. in. 2. de Natura animalium. cap. 21.

Coagulum cum sit calidū & siccum, quomodo uentrē constipat bibitum, uide causam. 5. colliget. cap. 47. ubi dicitur ꝙ hoc aut facit à proprietate, cuius causę sunt ignotæ: aut facit hoc quia coagulat humores & eosdem indurat.

Cogitatiua uirtus uiget in somno, & apud quietem aliorū sensuū: & ideo homo in somno cognoscit futura, & non in uigilia, ex libro de Memoria & reminiscentia.

Cogitatiua hominis distinguit intentionem indiuidualē à forma imaginatiua, & expoliat eam ab eis quæ sunt adiūcta cum ea ex istis sensibilibus cōmunibus & propriis, et reponit eam in memoratiuam, & hæc eadem est quā cōprehendit imaginatiua, sed imaginatiua cōprehendit eā coniunctam cum istis sensibilibus. 2. de Anima. cō. 63.

Cogitatiua uirt9 est aliq̃ actio, & ei9 rō est ponere intētionē formę imaginationis cū suo idolo apud rememorationē aut distinguere eā apud formationē. 3. de aīa. c. 6. & c. 20.

Cogitatiua scientia, pro speculatiua sumitur. 6. Meta. com. 1. & 9. Metaphy. com. ultimo.

Cognitio generationis non perficitur nisi dando duas causas, primam materiam, & primum motorem. 2. Phy. text. com. 72. idem primo de Generatione. tex. com. 14.

Cognitio simplicis dabit tibi cognitionem compositi. 5. Colliget. cap. 58.

Cognitio existit in nobis in principio per quietē animæ, & rectitudinē accidētiū. 7. Phy. cō. 20. & habetur in textu.

Cognitio perfecta, in pluribus rebus non est nisi secūdum ꝙ est in posse hominis, ut ueniat ad illā rē per demonstrationem, non secundum rem in se. 2. Cœli. cō. 60. & 80.

Cognitio rerum non fit nisi per cognitionem principiorum. 3. Cœli. cō. & tex. 30. idem. 1. Physi. tex. cō. primi.

Cognitio cuiuslibet generis & speciei eius, nō completur nisi per cognitionem substātiæ eius: & per cognitionem eorum quæ contingunt illi. 1. de Anima. com. 3. & habetur. 1. Poster. tex. com. 43.

Cognitio uniuersalis semper debet pręcedere cognitionē propriam. 2. de Anima. cō. 1. idem. 1. Phy. text. cō. 4. & 57.

Cognitionē creditā, & intellectā ꝓcedunt duo modi cognitionis. s. agens, & præparans, ut est declaratū in posterioribus. ex cōmē. libri de Diuinatione secundum quietem.

Cognitio nota seu extranea secundum Platonem quæ dicatur, uide Themist. 3. de Anima. cap. 44.

Cognoscimus omnia secundum speciem. 4. Meta. text. cō. 21. Inde elicitur ꝙ cognitio est à forma, nam forma est actus, & actus est ratio cognoscendi. Forma etiam est subiectum uniuersalitatis. 1. Cœli. com. 92. uniuersale autem est obiectum intellectus.

Cognoscimus omnia inquantum unum, aliquid, & idē, & inquantum uniuersale aliquid est. 3. Meta. tex. com. 12.

Coitū frequēter exercētibus minor uoluptas accidit, & uide cām. 1. de Gene. animaliū. ca. 18. ꝓpe dimidiū capituli.

Coitus animalium generantium quomodo fiat, uide in. 5. de Generatione animalium. cap. 2. Et ibi nota iustum animalium coitum esse, ut mas superueniat fœminam.

Coitus plus omnibus complexionibus nocet frigidis, & siccis, & complexio calida, & humida cæteris superfluum tollerare potest leuius. 6. Colliget. cap. 12.

Choleræ duæ. s. flaua, & atra nō possunt conuerti in sanguinem, sed sunt in eo in potentia, quia quādo sanguis corrumpitur multoties conuertitur ad eas. 2. Colliget. cap. 1.

Cholera utraq; est sanguinis superfluitas, eo quòd quodlibet generabile habet aliquā superfluitatē quādo generatur. 2. Colliget. cap. 1. in fine. Considera autem ubi secundum Phos istæ superfluitates recensentur, utrum in capite, aut in corde: quia in hoc uariæ sunt opiniones.

Cholera nō naturalis habet quatuor spēs. 3. Colliget. ca. 3.

Cholera praxina, & ęruginosa nō sunt simplices, & nō recipiunt digestionē à calore nāli, sicut neq; uenenū. ibidem.

Cholera praxina, & æruginosa utrum in stomacho generetur. uide ibi.

Cholera absolute non est in hoīe, ita ut sit pars mēbri, nisi cholera q̃ stat in sacculo fellis secūdū quosdā: & ꝓpterea Auer. tenet ꝙ cholera absoluta nō sit subiectū febris, sed sanguis, aut hūiditas in qua dñat cholera. 3. colliget. ca. 4.

Cholera nō est possibile ut recipiat digestionē, quia quod transit terminum digestionis, uel decoctionis, impossibile est, ut redeat ad terminum decoctionis: sicut assum nō potest reuerti ut sit elixum. supra.

Cholericum apostema, quod erisypelas dicitur, fit duobus modis, uel ex mixtione in qua sanguis dominatur cholerę, uel quando cholera dominatur, Primum dicitur erisypelas ruboris, secundū erisypelas formicularis. 3. colliget. cap. 5. de ægritudinibus cholericis localibus.

Colliquamentum, & excrementū differunt. primo de Generatione animalium. cap. 18.

Color secundum se uisibilis est. 2. de Aīa. text. cō. 66. & ibi Auer. dicit ꝙ color est per se uisibilis in secūdo modo dicendi per se, & idē repetit in cō. 67. contra Auempacem.

Color

Color nihil aliud est nisi admixtio corporis lucidi cū corpore diaphano,ut declaratum est in libro de Sensu,& sensato.2.de Anima.com.67.
Coloris susceptiuū est sine colore.2.de Anima.tex.cō.71.
Color habet duplex esse, unum ex naturale,& aliud extra neum.2.de Anima.cō.76.&.97.&.121.Et ita est de odore.
Color secundū φ est color, est uisibilis non mediante alia forma contingente sibi.2.de Anima.com.63. contra Auēpacem,qui asserebat non esse colores in obscuro.
Color & lux differunt, quia color est ultimū diaphani terminati : lux autem est complementum diaphani non terminati.2.de Anima.com.67.
Color non de necessitate mouet non lucidum,sed non coloratum.ibidem.
Coloris esse est magis spirituale quā esse odoris. secundo de Anima.tex.com.97.&.101.
Color & superficies differūt, quia superficies est terminus corporis quatenus corpus est, & color est terminus corporis quatenus perspicuum est. Amplius,unius corporis numero una est superficies numero: nō tñ si una est superficies numero, igitur & unus numero color. Sæpissimè enim unā numero superficiem,cōtrariis coloribus distinctam esse cōtingit.Amplius,terminabilia sane perspicua, siue collustrata,siue non collustrata sunt,superficiē & terminum habent,colorē autē tunc solū habent cū illustrantur.Vide Alex.in Paraphrasi de Anima.cap.12.uersus finē,ubi declarat quæ sunt per se sensibilia,& quæ per accidens.Et uidetur esse contra Auer.in.2.de Anima.cō.67.
Color & uisibile licet sint idem subiecto,tamen ratione, & diffinitione distinguuntur:nam uisibile refertur ad uisum, color absoluta uis est.Item,uisibile abiuncto uisu non remanet nisi potentia,at color etiā nunquā conspectus sem per est color.Themist.2.de Aia.ca.22.& est super tex.66.
Color fit admixtione corporis lucidi cū diaphano. ex lib. de Sensu & sensa. Et ideo necesse est ut colores sint compositi ex istis duabus naturis, scilicet natura diaphani , & natura luminosi : & φ diuersitas istarum duarum naturarum sit causa diuersitatis eorum.
Color albus fit ex permixtione ignis clari cum elemento ualde diaphano quod est aer, & color niger fit ex igne turbido cum permixtione elementi minimè diaphani.f. terra : & colores medii diuersantur secundum magis, & minus istorum duorum.supra.
Color albus, & color niger sunt elementa colorū mediorum ex commento libri de Sensu,& sensato. Ex quo patet contra Burleum,& alios negantes secundū uiā Auer. colores medios esse compositos ex extremis.
Colores non componuntur ex albo & nigro, quoniam nigredo est priuatio albi.10.Meta.cō.7.uide in Cōcordan.
Color est perfectio diaphani terminati,lux uerò est perfectio diaphani nō terminati.ex libro de Sensu,& sensato.
Colores qui fiunt ex albo , & nigro,secundum magis , & minus diuersantur in hoc, φ diuersitate infinita secundum materiam.ex libro de Sensu,& sensato.
Colores nō recipiuntur in anima secundū extensionē corporalem,sed spiritualem: & hoc apparet ex hoc φ uisus per pupillam , licet sit ita parua, comprehendit maxima corpora, adeo φ comprehendit medietatem sphęræ mūdi.Auer.in com.lib.de Sensu,& sensato.
Colores non sunt quæ uidentur in tenebris,& uidentur in luce,non enim in diffinitione coloris comprehenduntur, si color actu pespicui mouendi facultatem habet. Alexā. in Paraphrasi de Anima.cap.12.ubi ostendit quæ sint sensibilia per se,& quæ per accidens.
Colorū diffę suscipiunt magis,& minus.10.Meta.te.cō.22.
Color diuersos habet gradus in nobilitate differentes in suo esse. Vilior enim in suis gradibus est quem habet in materia,deinde habet nobiliorem eo in uisu,cū in uisu sit cōprehēsio,& in materia minime. Amplius habet esse in phātasia quę est simplicior,& nobilior uisu,deinde habet esse in memoriæ uirtute,deinde in intellectu.Deinde Phi dixerūt φ habet aliud esse nobilius omnibus p̄dictis sine comparatione in Dei scientia,eo modo quo nobilius eo considerari non potest.ex dispu.3.in solo.18.col.9.
Colorum diuersitas in pilis causatur in cæteris animalibus ex cute:alborū enim alba est cutis,nigrorū nigra, uariorū permixtorumq; partim nigra conspicitur. At in homine cutis nulla causa est, qui enim sunt albi , admodū nigros habent capillos.Aristo.in.5.& ibi redditur causa. Aduerte tamen illam sententiā Arist. ueritatem habere in regionibus temperatis,quia certum est,φ apud Aethiopes oēs capilli eorum nigri. Et est glosa Galeni in.2.Paruæ artis.
Color albus causatur ex permixtione portionis aereæ cū portione terrena,aut aquosa : & ideo butyrum,camphora, & spuma alba sunt. Auer. in.5.de Generatione animalium.cap.de Caluicie. & elicitur ex sententia Arist.ibidē. cap.6.ubi dicit: Aer autem perlucēs albedinem facit,quēadmodum spumam fieri necesse est.
Colorum diuersitas causatur ex aquis in his quæ sua natura unicolora,genere autem uersicolora sunt:ut aquæ calidæ pilum album,frigidæ uerò nigrum efficiunt.Aristo.in 5.de Generatione animalium.cap.6.
Color etiā diuersatur ex nutrimento.ibidē. Et datur exēplum de apibus quæ sunt unicolores propter uniformitatē nutrimenti,crabones uerò,& uespę sunt uersicolores pp̄ter nutrimenti diuersitatē.Nota etiam (ut dicit Auer.) φ mutatio coloris potest sequi diuersitatem uentorū.ibidem.cap. de Caluicie. Et nota etiam φ potest causari ex imaginatione coloris diuersitas, ut legimus in sacris literis Genesis. 30.cap. de Iacob qui custodiebat oues soceri sui, & tempore initus ouium ponebat in canalibus aquarum uirgas diuersi coloris,ut in conspectu illarum conciperēt.Vnde scire poteris Antiquos illos patres naturaliū rerum habuisse profundissimam cognitionem.
Color idem inuenitur in re calida,& re frigida , ut albedo quæ est in sale, & camphora.5.colliget.cap.29.
Coloris significatio plus uerificatur in his quæ sunt eiusdē speciei,sicut est in gallinis albis,& nigris.supra.
Coloris significatio in cognoscenda complexione medicinarum,est debilior,quàm significatio ex sapore, & odore.uide causam.5.Colliget.cap.29.
Color niger inuenitur,& per calorē,& p frigus.5.colliget. cap.27.&.29.& ibi ponitur differētia ex eo quod pcedit.
Colorum mediorum natura est composita ex natura extremorum.5.Colliget.cap.29.&.5.Phy.cō.6.19.&.52.
Color non est causa substantialis ad corrumpendas uirtutes animæ.3.Colliget.cap.40.
Columbarum genus est medium inter multiparum,& pau corum ouorum. Arist.& Auer.in.3.de Gene.anima.ca.1.
Colūbis peculiare est in coitu,ut nisi antea osculentur,mas non ascendat:sed iunior fit an senior interest,senior enim osculo coitum exorditur sequentem, & sine osculo agit: at iunior quoties lubet coire, toties osculatur. Arist.6.de Natura animalium.cap.2.
Columborū calor est fortis cuius ratio est,quòd qui uolūt purgare margaritas dant illis ad comedendū,& statim deuorantes occidunt priusquā diminuatur quātitas margaritarum.Columbi uerò caro habet mirabilē quandā proprietatem in epilenticis,& paralyticis.5.colliget.cap.31.
Cōbustibile oportet prius esse quā comburi ,& cōbustiuū quàm comburere.8.Physi.tex.com.4.
Cōbustibilia sunt illa corpora in quibus sunt uiæ pertransitionis,& recipiunt ignem, & humiditas eorum est conueniens,& est aerea non aquea.4.Meteororum.
Comparatio qñ accipitur inter cōprehensibilia ab intellectu,& à sensu,non uerificatur nisi qñ accipitur in respectu cōmunis comprehensionis.1.Physi.com.48. Ex quo sumitur φ cognitio qñq; sumitur in genere,& qñq; in spē.
Comparatio est accidens separabile à re, res autem nō separatur à se:secundū enim φ est respectiuum habet dispositiones contrarias, & infinitas,& secundum φ est essentia nō habet nisi unum, & est quasi sua essentia.3.Cœli.cō.9.
Comparatio in omnibus quæ in comparatione cōsistunt, quod simpliciter tale est,alicuius rei tale est:nō autem oē

Compoſitum quodlibet ex materia & forma eſt diuiſibile. 1.Meta.com.7.idem.7.Meta.tex.com.27.

Compoſitum habet naturã additam naturæ componentiũ 5.Meta.com.6.idem.3.de Anima.com.5.in.ſol.2.quæſtionis,ubi declarat quomodo ex intellectu & intellecto fit nerius unũ q̃ ex materia & forma.& reddit cauſam: Quod enim fit ex eis nõ eſt aliud ſicut in cõpoſitis ex materia & forma.idem.7.Meta.tex.cõ.26.&.27.& tex.cõ.ulti.contra negantes tertiam entitatem in uia Auer.

Compoſitum quodlibet eſt per ſe,aut per ſuam materiam, aut per formam,aut per utrunq;.5.Meta.com.23.

Compoſitũ ex duobus diffinitur cõpoſite ex duabus diffinitionibus illorum duorum.7.Meta.com.11.

Compoſitum ex ſubiecto & accidẽte differt à cõpoſito ex ſubſtantiis,quia in primo accidit iteratio, ſed non accidit iteratio in compoſito ex ſubſtantiis.7.Meta.tex.cõ.11.

Compoſitæ ſubſtantiæ manifeſtum eſt ipſas habere diffinitiones,& nomina æqualia eis.7.Meta.com.12.&.8.Meta. cõmen.ultimo.

Compoſitum eſt quod per ſe generatur,nõ forma neq; materia.& hoc eſt cõmune Prædicamento ſubſtãtiæ,& aliis Prædicamentis.7.Meta.tex.cõ.32.idẽ tex.cõ.23.26.&.31.

Compoſitum quodammodo eſt prius partibus,& quodã modo poſterius:pro quando enim partes nõ poſſunt cõſiſtere ſeparatæ,totum autem poteſt cõſiſtere ſine quibuſdam partibus,ſic totum eſt prius partibus:inquantum autem partes ſunt componentes, ſic totum eſt poſterius.7. Meta.tex.com.35.

De modo quo cognoſcimus ſubſtantias abſtractas. D.Thom.

Compoſitorum ſunt quæſtiones per quare aut p quid,ſed nõ ſimplicium:ſed in ſimplicibus eſt alter quæſtionis modus.7.Meta.tex.com.60. Vbi Diuus Tho. exponens locum illum dicit q in cognitione habenda de ſubſtantiis ſeparatis procedimus ex effectibus ſenſibilibus. quorum ipſe ſunt cauſæ : tamen de eis non poteſt haberi ſcientia per doctrinam,quia doctrina eſt generatio ſcientiæ,ſcientia autem fit in nobis per hoc q ſcimus propter quid.Sed iſta expoſitio nõ eſt cum ſupportatione Peripatetica:tunc enim ſequeretur q nullam ſcientiam de ſubſtantiis ſeparatis habere poſſemus niſi quo ad quia eſt,& quia iſta eſt naturalis, ex motu demonſtramus ipſas eſſe.Tunc igitur dicimus non habere ſcientiam quiditatiuam de talibus ſubſtãtiis abſtractis,cuius oppoſitum ſcribit Philoſophus Phy.tex.com.ulti.&.2.Phy.tex.com.26.& in.7.Meta.tex. com.2. Michael uerò Epheſius,ut mihi datur cernere,rectius interpretatus eſt locum illum. Nam cum Ariſt. ipſe late declarẽt quæſtionem per quare in rebus compoſitis ex materia & forma eius eſſe,quod aliud in alio ineſt,ſine dubio in ſimplicibus & quæ ſolum formæ ſunt, quæſtioni locus non relinquitur, nec interrogationi per quare. Sed eſt alius inquirendi modus, quæ autem ſit inquiſitionis ratio in ſimplicibus Ariſto.declarabit in illo loco ubi de ſimplicibus diſputare aggredietur,& licet ipſe non declaret locum, uide Ariſt.in.9.Meta.tex.cõ.ulti. late determinantem talem differentiam inter compoſita & ſimplicia,& quis ſit inquiſitionis modus i ſimplicibus & qualis, quia eſt per modum ſimplicis attingentiæ & uiſionis intuitiuæ, & non per modum affirmationis, & eſt ſicut uiſus dũ cernit colores nihil de coloribus affirmat, ſed aſpicit tantum & intuetur : eodem pacto quando intellectus humanus intuetur ſimplices ſubſtantias,tunc ipſarum dictionem habet,ſed non affirmationem. Affirmatio enim de compoſito dicitur ex ſubiecto & prædicato, & ideo quãdo intellectus attingit intuitiue abſtracta, tunc dicitur uerum dicere : quando uerò non attingit neq; intuetur neq; cernit,ignorantiam de talibus habere dicitur,non tamen dicitur falli. Nam & uiſus dum noctu colores non aſpicit non dicitur falli,ſed ipſos ignorare. Vnde de talibus ſimplicibus quæritur ipſum quid eſt, non ut aliquid de ipſis prædicemus,ſed ut intelligamus duntaxat & quaſi cernamus,Iſta aũt uiſio cõtingit his qui ad doctrinæ ueritatem peruenerunt,ac optime uixerunt.Et hoc etiã bene ponderauit Com. in eodem loco, cum dicit in cõ.22. ſuper.9.Meta. exponens illa uerba Philoſophi in textu: Verũ autem, intelligere ipſa:falſum uerò, non eſt deceptio ſed ingnorantia. nõ qualis cæcitas enim eſt,ut utiq; ſi intellectiuum omnino nõ habeat aliquis. Dicit enim & intendebat cum dicit: Intelligere ens non eſſe uerũ, id eſt cum dicimus quod apud nos non eſt uerum de ſubiectis ſimplicibus,nõ intendimus q accidit nobis error, qui eſt ignorantia ſecundum habitum,ſed accidit priuatio ueritatis,quę eſt ignorantia tantum,& hoc eſt in uirtute rationali ſicut cæcitas in oculo.Et innuit per hoc q non intelligere res ſeparatas per intellectũ humanum, eſt in intellectu noſtro in principio ſimile cæcitati in oculo,anteq̃ perficiatur intellectus. Hoc enim non ſolummodo inuenitur in uirtute in ſuo primo eſſe, ſed in ſuo ultimo eſſe, & hoc declarauimus quòd in alio loco fortunitas maxima quę eſt inſpicere intellectum ſeparatum, eſt per potentiam quæ fit in intellectu ſpeculatiuo apud ſuam ultimam perfectionem ſimilem potentiæ quæ fit in uiſu apud aſpectum ad colores, non per potentiã de modo potentiarũ cogitatiuarum,quę acquiruntur per cognitionem:qm̃ nõ eſt,ſicut extiſtimauit Auempace,q hoc acquiritur per cognitionem.Et ita etiam dicit in.3.de Anima.com.36.& in libello de beatitudine animæ.

Compoſita per ſe differunt à cõpoſitis per contactum, quia in compoſitis per ſe,fit ex congregato aliquod additum aliud à cõponentibus,quod non fit in compoſitis per contactum.7.Meta.tex.com.ultimi.idem.5.Meta.com.6.&.8. Meta.com.26.&.27.Vide in Concordantiis.

Compoſitum eſt cuius ſolius eſt generatio & corruptio,& eſt ſeparabilis ſimpliciter.8.Meta.tex.com.3.ubi Cõmen. dicit compoſitum ideo eſſe ſimpliciter ſeparabile,quia ſeparatur ſecundum diffinitionem & ſecundũ eſſe, & hoc ad differentiam formæ,quæ eſt ſubſtantia ſeparablis ſolũ ſecundum rationem.Ideo autem compoſitum dicitur ſeparabile ſecundũ diffinitionẽ, quia alia eſt diffinitio eius, & alia partium componentium : & dicitur etiã ſeparabile ſecundum eſſe,quia ſolum cõpoſitum poteſt per ſe exiſtere,forma autem aut materia non poteſt per ſe exiſtere.Simile habetur.2.Phy.tex.com.12.& primo cœli.92.&.95. &.12.Meta.com.39. Hoc poſſet eſſe motiuum ad tenẽdũ cõmpoſitum eſſe perfectius ipſa forma.Cogitet diligenter Auerroiſta.

Compoſita ex duobus, debent habere ex altero illorũ minus,ex altero maius.10.Meta.c.23.ubi eſt digreſſio de æquali ad pondus, & de cõplexione temperata quam poſuit Galenus. Vide etiam pro illo, primo cœli.cõ.7.& in 4.Meteo.cõ.10.&.2.colliget.cap.primo.

Compoſitum eſt unum in actu per partem dñantem:& ſi non,non eſſet unum in actu.10.Meta.com.23.

Compoſitum quodlibet ex duobus,quorum alterum inuenitur per ſe,poſſibile eſt ut alterum etiam inueniatur per ſe, niſi ſit compoſitio ſubſtantiæ & accidentis.12.Meta. com 35.&.8.Phy.com.37.

Compoſitum quodlibet ex duobus oppoſitis extremis, ſi unum eorũ inuenitur per ſe, etiam & reliquum.12.Meta. cõ.35. Vbi Com.ex authoritate Alexan. dicit ꝓpoſitionem iſtã eſſe manifeſtã, & nulla alia conditione indigere, niſi ut alterum non ſit accidens in reliquo.

Compoſitum eſt omne cui potentia admiſcetur.12.Meta. com.37.&.8.Phy.com.79.

Compoſitæ res habent prætee ſuas formas etiam cauſas agentes,& illæ ſunt cauſæ ipſarum ſecundum cõpoſitiones & compaginationes ipſum & earum partium, ſed res ſimplices nullas alias habent cauſas reſpectu actuum procedentium ab eis, niſi ſecundum ſuas naturas & formas earum.ex diſp.14.in ſolutio.ultimi dub.

Compoſitum ex elementis,non eſt compoſitum niſi p modum temperantiæ complexionis, & complexio fit per modum decoctionis,& decoctio per modum caloris.2. Colliget. ca.3.ubi probat cor eſſe principium uirtutis nutritiuæ contra Galenum.

Compoſitum naturale non habet partes cõponentes,qua

rum quælibet fit in actu, sicut est in composito facto ab arte: immo ipsum indiuiduum compositũ ex materia & forma, ita se habet ꝙ materia inuenitur in eo in potentia, & forma in actu. Et dicere ꝙ mã inuenitur in indiuiduo in potentia, est aliud ꝗ dicere ꝙ est potentiale ad aliquid tale: sed cum dicimus quod materia est in indiuiduo in potẽtia, intelligimus ꝙ separabitur forma ab ea ꝑ corruptionem illius indiuidui, & sic inuenietur transmutari in actu, postꝗ fuit in potentia. ex Paraphrasi Meta. tractatu. 2.

Compositum quodlibet est nouum. 12. Meta. cõ. 39.

Compositum quodlibet tendit ad locum dñantis. primo cœli. 19. cõ. idem ibidem tex. cõ. 7. & 8. & 12.

Compositio alia ex materia & forma, & alia ex elementis in actu: cœlum autem neutram compositionem istarũ habet. 2. Cœli. cõ. 1. idem primo cœli. tex. com. 20.

Compositio speciei alia est ex causis sc̃dm imaginationẽ, alia ex causis sc̃dm fidẽ. Vide in diuisionibus. 1. Phy. c. 5.

Compositio speciei alia est ex causis, alia generis ex speciebus, alia indiuidui demonstrati. uide ibidem.

Cõpositio quælibet necesse est ut dissoluatur in ea ex quibus constat uel in actu, uel in potentia. 3. cœli. com. 15. Cõsimile primo Phy. tex. com. 65.

Contra ponentes Deũ & intelligẽtias dare esse formaliter orbibus.

Compositio quæ est in corporibus cœlestibus, ex duabus naturis fuit cognita, & ex motu locali: compositio autem quæ est ingenerabilibus & corruptibilibus, fuit cognita ꝑ generationem & corruptionem in eis inuentas. Auer. in principio libri de Substantia orbis. Ex quo patet secundum uiam eius ibi esse compositionẽ ex mouente & moto, & non est forma formaliter informante: naturis uero non ascendit ad illum modum quo intelligentia dicitur forma, sed Diuinus, sicut dicit Cõm. 12. Meta. ꝙ Diuinus declarat postꝗ accepit pro cõstanti à Naturali uia motus substantiã abstractã esse, declarat ꝙ sit forma & finis. Nã scribit idẽ Auer. 12. Meta. com. 37. ꝙ perfectionũ ad quas mouetur perfectum, quædam sunt qualitates quibus perficitur illud quod mouetur, ut illud quod mouetur ꝓpter sanitatem, & quædam sunt substantię extrinsecæ à re quę mouetur ad eas, ut assimiletur eis: ut inueniuntur omnes actiones seruorum, quoniam sunt erga genera intentionũ domini sui: Igitur dicuntur esse propter dominum: & similiter oĩa entia cum hoc primo principio. Et hoc idem declarat aperte idem cõ. 44. per tria exempla, quorũ unũ est de principe sub quo sunt multi cõstituti in regendo ciuitatem, secundum est de artibus deseruientibus uni arti principali, ut frænefactiua, & aliæ id genus, quæ deseruiũt arti equestri, ut dicit Arist. in principio libri Ethi. Et tertiũ exemplum est de cæteris scientiis accipientibus sua principia à prima Philosophia, & isto modo primum principium dicitur esse formã cœli & omnium entium, & non sicut sanitas in corpore uiuente, quemadmodum dixerũt rudes, imponentes Aristo. & Auer. Deum gloriosum qui est in fine simplicitatis, unitatis, & nobilitatis, esse formã formaliter inhærentem & perficientem ipsum orbem, & dãtem sibi ne dum esse isto modo, uerumetiam & motũ: & non uident ꝙ ineuitabiliter sequeretur Deum & reliquas intelligentias moueri per accidẽs ad motum orbis. Quomodo enim fieri potest ut formatum moueatur, & ꝙ forma sua perficiens formaliter & inhærenter non moueatur per accidens? Vtinam ex hoc manifestissimo errore excepissent Deũ gloriosum, quia minus peccauissent. De aliis enim intelligentiis concedit Auer. in. 8. Physi. cõ. 52. ꝙ moueantur per accidens, nõ quia moueantur ad motum orbium, sicut formæ quæ sunt in suo subiecto mouentur ad motum sui subiecti per accidens: sed pro quanto accidit ꝙ orbes moti ad ipsis, moueantur ad motũ primi orbis. Sed de nullo intellectu concesserunt Peripatetici moueri per accidens, sicut forma mouetur ad motum sui subiecti: quia repugnat intellectui inquantum intellectus est, ꝙ sit actus corporis, ut patet. 3. de Anima. tex. cõ. 4. & 5. & si hoc repugnat intellectui possibili, qui est infimus abstractorum, quanto magis repugnabilis aliis? & ꝗ maximè primo, qui est liberatus ab omni potẽtia? Sed isti non possunt transcendere imaginatiõnẽ, & ideo sinceram nõ possunt perspicere formã, sed solã imaginẽ attingũt.

Compositio consistit in positione partium adinuicem. 5. Meta. com. 25.

Compositio ex genere & differentia, similis est cõpositioni ex re potẽtiali & actuali. Generis enim natura nunquã reperitur à natura differentiæ uel formali, & quodcunq; istorum duorũ compositorũ apud Philosophos generabile est & corruptibile, etiã habet agens. ex disp. 7. in solu. 3. dubii. Vide idem in. 2. cœli. com. 29. contra Auic. & in cap. de specie super Porphyrio.

Compositio nõ determinat, uel infert componens esse cõpositum. ex lib. Destruc. dispu. 8. in sol. 1.

Compositio triplex est: una est elementorum, secunda est similarium ex elementis, tertia est organicorum ex similaribus. ex principio secundi de Partibus animalium. Et uide ꝙ aliter Auer. & aliter Albertus diuisionem illam intelligãt in. 12. de Animalibus.

Compositio corporis unius ex pluribus materiis, non esse potest nisi altero duorum modorum, uel sicut est compositio membrorum organicorum ex simplicibus, & cõpositio totius ex organis: uel mixtione & temperatura, ut est compositio membrorũ simplicium ex elementis. Cõmẽ. in digressio. contra Gal. de uirtute actiua seminis. primo de Generatione animalium in. 1. cap. ubi ponitur improbatio antiquorum. in colũ. 8.

Compositiones existentes in eadẽ re, quædã sunt primæ, & ꝗdam sunt non primæ. 5. Meta. cõ. 4. Consimile. 1. Phy. cõ. 1. 28. 82. & 2. Phy. cõ. 10. & 1. cœli cõ. primo.

Compositio triplex est, una ex partibus corporalibus quæ sunt in distinctis locis: ut cõpositio animalis ex carnibus & ossibus, & compositio domus ex lapidibus & lignis. Aliud genus compositionis est quicquid ex confusione & permixtione conflatur, ut mulsum est aqua & melle. Et differt à primo, quia in hoc quicquid loco secernitur, non uenit in mixtionẽ quia totũ & partes in eodem loco esse uidẽtur: re uera aũt partes abolitę sunt, & saluatur integritas. Tertius modus est quo ex ære & figura cõstare dicimus statuã, ubi partes saluantur in toto cõposito quod ex eis resultat, & non sunt locis & subiecto distinctę, sicut in primo genere compositionis. Themist. in. 2. de Anima. cap. 3. Idem notat Alexan. in Paraphrasi de Anima. in illo cap. ubi ostendit animam esse formam. & in. 2. de Anima cap. de Phantasia, ubi ponit differentiam inter mixtionem & compositionem, quia mixtum ex his est quibus cum admiscetur, sed non illa: compositum aũt est illa ex quibus cõponitur cum cõpositione quadam & ordine.

Comprehensio quædam est ex disciplina, & quædam sine disciplina. 5. Phy. com. 31.

Comprehensio intentionum indiuidualium substantiarum est propria sensibus hominis. 2. de Anima. com. 65. idem 3. de Anima. com. 6. & 20.

Comprehensio differentiarum rerũ sensibilium à sensu, est causa comprehensionis earum ab intellectu: & ideo qui caret sensu caret intellectu illius generis sensibilis. 2. de Anima. com. 92. idem. 1. Posterio. com. 33. Consimile. 2. Phy. tex. cõmen. 6.

Comprehendere ꝑ sensum fit per duo subiecta, quorũ unũ est ꝑ quod sensus est uerus, per alterũ aũt habet ꝙ sit unũ entium: & similiter est de comprehensione intellectus. 3. de Anima. cõ. 5. in solutione primæ quæstionis.

Comprehendens alietatẽ inter aliqua duo, necesse est ut sit unum uno modo & multa alio modo. 3. de Anima. com. 9. idem. 2. de Anima. com. 149.

Comprehensibilia humana diuiduntur in hæc duo, uidelicet in comprehensibile cuius principium est sensus, & in incomprehensibile cuius principium est cogitatio. 3. de Anima com. 33.

Comprehẽsio aut est de præsenti, aut de futuro, aut de prę terito. ex lib. de Memoria & remin. in principio.

Comprehensiones quę accidunt in somno, quędã somnia dicuntur, & quædam diuinationes, & quædã prophetiæ,

Commen

Commen.ex libro de Somno & uigilia.

Comprehensiones quæ dicuntur scientiæ quæ sunt in sensibilib⁹,nõ sunt generabiles neq; corruptibiles nisi accidẽtaliter,& sunt intentiones uniuersales quas intellectus cõprehendit in eis,& sunt formæ. Comprehensiones uerò particularium generabilium & corruptibilium non sunt scientię,sed imaginationes eorum.primo Meta.com.27. idem.2.de Anima.tex.com.60.

Comprehensio quæ fit uno sensu,& uno modo sensus, & in eadem dispositione,est semper uera. Com.4. Metaph. com.26.in Calre cõmenti. Videtur alludere ad illas tres conditiones positas à Themist.in.2.de Anima.circa illam propositionem ꝙ sensus nõ decipitur circa sensibile,quas require ab ipso in cap.21.

Comprehensio est causa uoluptatis.12. Meta.tex.com.39. Signum huius est (ubi dicitur) quia sensus, & uigilia, & intellectus sunt in nobis uoluptuosi. Et hoc etiam testatur Diuus Augu. dicens ꝙ inuisa diligere possumus, sed incognita nequaquam.

Comprehẽsio non est delectabilis nisi respectu eius quod est in actu, & non in potentia: & desiderium præcedens comprehẽsionem magis uidetur dolor quàm uoluptas. 12.Meta.com.39.

Comprehensio quæ nullum oppositum habet,& nunq̃ est potentia, tunc comprehendenti nunq̃ accidit dolor propter defectum comprehensionis. suprà.

Comprehensiones sunt duarum entium,in genere.s. sensibilium quæ sensu iudicantur, & eorum quæ comprehenduntur ab intellectu, sicut sunt quiditates & naturæ sensibilium rerum.ex.dispu.6.in solutione.6.dub.

Cõmunia sunt notiora nobis q̃ propria,sunt enim tanq̃ cõpositiora.Themist.1.Phy.in expositione tex.3. Et cõcordat in hoc Diuus Thomas.Com.autem exponit aliter,ꝑ confusa composita ex elementis.

Cõmuniora sunt ordine doctrinæ præponẽda in scientiis. 1.Physi.tex.com.4. Propter tres causas,ut dicit Cõmẽ. in Prologo, tum quia sunt notiora apud nos,tum etiã ne fiat in scientia repetitio,tum etiã ut demonstrationes procedant ex primis & propriis. Prima causa assignatur etiã à Philosopho.in.1.Phy.tex.com.4.&.57.cum inquit: Est enim secundum naturam prius cõmunia dicere, & sic circa unumquodq; propria speculari.Et Commẽ.ibi repetit istas tres causas.Secunda causa sumitur ab Arist.in primo de Partibus animalium in principio. ubi inquit ꝙ ab ipsis cõmunibus est incipiendum, ne idem multoties repetere contingat. Et tertia causa sumitur ex libro Posteriorum Analyticorum,ex cap.de uniuersali.Vide tamen,quæ scripsi in Theorematibus.

Commune nõ est singulare,sed est exemplar omnibus singularibus habentibus illam formam.3. Meta.cõ. ulti.idẽ 12.Meta.com.4.& primo de Anima.com.8.

Commune omnibus generibus entis est de accidentibus entis inquantum ens est.4.Meta.com.7.

Cõmune nullũ est substantia,& quia uniuersalia sunt cõmunia,ideo uniuersalia nõ sunt substãtiæ rerum.7. Meta. tex.com.57. Ideo Com.1. Meta.c.45. bene dixit ꝙ intellecta uniuersalia apud Arist. nõ sunt substantiæ rerum, sed significant substantias rerum. In.7. enim Meta. à tex. com.44.usq; ad tex.com.59. ostendit contra Platonẽ uniuersalia non esse rerum sensibilium substantia. uide idem 10.Meta.com.6.&.12.Meta.com.21.

Commune pluribus impossibile est quòd sit substãtia, nisi secundum quòd est in Anima tantum.10. Meta.tex. cõ.6. uide.12.Meta.4.&.14.

Cõmunitas quę intelligitur in formis cõmunibus est extra animam in potentia,& cõmunitas quæ intelligitur in prima materia est pura priuatio, & est in anima tantum.12. Primæ philosophiæ.com.14.

Cõmune est prius proprio,aut secundum formã,aut secundum genus in omni genere causæ.2.Phy.tex.com.32.

Cõmunia secũm naturam oportet dicere,& sic circa unumquodq; propria speculari. primo Phy.tex.cõ.57. idẽ primo Phy.tex.com.4.&.3.Phy.tex.com.2.

Cõcursus ab uniuersalibus ad particularia est maior uia cognitionis l natura.2.de Gene.cõ.51. & habetur ex tex.idẽ primo Phy.tex.com.4.&.54.&.3.Phy.tex.com.2.

Congelatio,seu coagulatio est quædam siccitas, & liquefactio est quædam humiditas.4.Meteo.com.1.

Conceptum appello primam maris & fœminæ mixturã. Aristo. primo de Generatione anima.cap.20. Et hoc in plantis in quibus mas à fœmina non separatur semen dicitur,ut testatur Aristo.ibidem,sed genitura est in animalibus tantum. Et nota ut tradit Gale.in libro de Accidenti & morbo.4.ubi pertractat de causis Symptomatum, in illa parte ubi agit de causa caninæ appetentiæ, reddens causam quare in prægnantibus in primis tribus mensibus est iste prauus appetitus,in.4.uerò mense quiescunt.Inter alias cãs,inquit, ꝙ primis duobus mẽsibus fœtus paucũ ad se sanguinem attrahit, eo ꝙ parum adhuc auctum sit, adeò ut tunc nec fœtus nominari debeat, sed cyema potius.i.conceptus.

Conceptionis indicia.require.7.de Natura aĩalium,cap.3.

Conressum est ab omnibus,ꝙ nulla res est ociosa in fundamento naturæ & creaturę.2.Meta.cõ.1.cœli.tex.cõ.32.& 2.cœli.tex.com.50.&.59.&.3.de Anima.tex.com.45.

Congruit maximẽ cognoscentẽ circa unumquodq; genus habere,dicere firmissima rei principia.4. Meta.tex.cõ.8.

Coniunctio & unio sunt propter humiditatẽ,separatio autem & diuisio sunt ꝓpter siccitatem. Cõmen.4.Meteo.in cõmento magno. Quod intellige de mixtis,sicut glossat Auic.in prima Fen primi,in cap.de elementis.

Coniunctio duplex est,uera & nodatilis.Coniũctio uera attribuitur & appropriatur mẽbris consimilibus, sed nodatilis officialibus.Auer.in.2.colliget.in cap.de complexionibus membrorum officialium.

Coniunctum ex duabus rebus quæ sunt unius uirtutis,licet una sit debilior alia,nõ est impossibile ut sit fortius alia re singulari:licet Gal.dixerit ꝙ eam debiliter,sicut uidemus, ꝙ acetum miscetur medicinis calidis ad iuuandũ illarum apertionem,licet sit minus calidũ illis.Et ideo dicimus ꝙ medicina debilis mixta cum forti iuuat fortificationẽ ipsius fortioris,quia operationes medicinæ in corporibus humanis nõ sunt nisi per uiam corporationis & assimilationis,& non sunt nisi ex parte ipsius medicinæ,quia nos uidemus multas medicinas q̃ sunt paucæ caliditatis,& cõparatę humanis corporibus inueniuntur calidiores illis,q̃ uidentur esse calidiores illis.5.colliget.cap.57.in fine.

Congregatio est generatio, & segregatio est corruptio.3. cœli.com.74.Vide in Concordantiis.

Cõgregatio & segregatio faciunt,ut res sint tardioris, aut uelocioris corruptionis.1.de Genera.com.10.

Consequentia sunt illa in quibus sunt prius & posterius, aut in situ,aut in specie.5.Physi.tex.com.25.

Consequens est posterius respectu prioris,& non econtra quia nullus dicit ꝙ unum sequitur duo. suprà.

Consecutio potest etiam esse in rebus carentibus situ,ut in numeris & unitatibus:sed tactus nequaquam.4.Physi.29. Vide Themistium ibidem.

Consequentia non solum sunt quæ sunt eiusdẽ speciei,sed etiam quæ differunt specie, ut certamen est consequens pompæ.Themist.5.Physi.27.

Cõsequens est prius naturaliter q̃ sit tangens.5. Phy.t.c.27.

Consequenter,ens contangens,cõtinuum, adunatum, quatuor hæc se habent secundum ordinem naturaliter.5. Physi.tex.com.27.

Consideratio asserentium omnia fieri à casu, nõ est naturalis.2.Phy.com.46.&.48.

Consideratio scientiæ Naturalis diuiditur in duas partes, prima est de communibus omnibus rebus naturalibus, secunda est de propriis.& Commentator reddit causam ibi iuxta illud: Productio scientiæ sequitur rerum diuisionem. patet in prologo Physi.

Cõsiderare de primo principio formali pertinet ap primũ Phylosophũ.primo Physi.tex.com.ultimi. consimile.12.

Meta.com.6.&.5.&.2.Phy.tex.com.16.
Consideratio de formis est duarum scientiarum, nam consideratio de formis materialibus est scientiæ Naturalis, cōsideratio aūt de formis abstractis à materia est Primæ philosophiæ.1.Phy.com.ulti. Vide in Concordantiis.
Consideratio de substantia non est proprium scientiæ Naturalis, quod intellige inquantū substantia est.2.Physi.cō.4.1.Meta.cō.15.&.18.7.Met.5.&.9.12.Met.15.&.64.Meta.com.16.Meta.com.4.&.2.Phy.com.21.
Consideratio de magnitudinibus quam habet Naturalis, & Geometer non ducit ad idē in omni loco, immo inducit ad dispositiōes diuersas.2.Phy.com.18. uide pro hoc in primo Cœli.cō.32.&.4.Phy.72.&.3.Phy.60. & primo Cœli.com.1.&.3.Cœli.com.5.
Consideratio perspectiui non est naturalis, sed est propinquior Naturali consideratiō ꝗ̄ sit consideratio Geometrica.2.Phy.cō.20. Contra tenentes scientias medias absolute magis esse Naturales, ꝗ̄ Mathematicas.
Consideratio quiditatiua de primo motore non est Naturalis.2.Phy.tex.com.73. Et nota ꝙ ibi redditur causa, quia nō habet in se principiū motus: unde patet ꝙ Natura est ratio formalis subiecti in scientia Naturali, ut alias declaraui idem.8.Physi.com.3.& primo Physi.com. ultimo.1.de Generatione com.14.&.12.Metaphy.cō.5.&.2. Meta. commen.4.
Consideratio de substātia sensibili & accidentibus eius est prima in cognitione, & secunda in esse: consideratio aūt in substantia abstracta est prima in esse, & postrema in cognitione. Et ideo scientia cōsiderans de illa dicitur Meta.4.Meta.cō.4.Consimile habetur.7.Meta.com.39.
Consideratio de rebus naturalibus cōmunibus est de Physico auditu.4.cœli.com.2.idem in prologo primi Physi.& ibidem cōmen.4.
Consideratio de formis habita in Naturali philosophia & in Scientia diuina, sunt diuersæ.7.Metaph.com.9.&.5.& alibi multotiens.
Consimiles seu homiomeræ partes sunt, quę habēt eandē diffinitionem totius.5.Meta.cō.4. Vide primo cœli.tex.com.19. Vbi Arist.inquit: De talibus, ꝙ est eadem ratio totius & partis. Vbi Cōmen. notabiliter scribit reddens causam de hoc, dicit: Natura partis corporum consimilium eadē est cum natura totius diffinitione, & cum sit eadem diffinitione, eadē est forma, & cum eadē est forma est eadem actione, ꝑuenientē ab ipsa forma. Et ideo dicitur ꝙ ubi fertur totum ibi & pars, & ē contra in grauibus & leuibus, & puta tota terra, & partis bolus.
Consistere & sisti differunt, quia consistere est à motu cessare, sisti uerò est ad cessationē tēdere. Colligitur ex.6.Phy, tex.com.67.Et ibi uide Themistium aperte.
Consolidatio & contactus differunt, quia contangentia nō congregantur per aliquo cōmune per quod fiant unum, consolidata uerò fiunt unum per aliquod commune consolidans.5.Meta.tex.com.5.
Consolidata fiunt unum scdm aliquod cōmune per quod fiunt unum secundum quantitatem, & nō secundum qualitatem: ē contrario miscibilibus quæ reuertuntur in unū secundum qualitatem & continuationem.5.Meta.cō.5.
Constituta per eandē differētiam omnia sunt eiusdem speciei.7.Meta.com.18.
Consuetudo est altera natura. primo Phy.cōmen.71.&.2. Meta.tex.com.14.idem in prologo tertii Phy.& habetur in libro de Memoria & reminiscētia. Vbi aduerte ꝙ ista fuit Heracliti antiqua sententia, ut scribit Alex.in libro de Fato, q dixit: ἦθος γὰρ ἀνθρώποις δαίμων, τοῦτ' ἔστιν ἡ φύσις i.Consuetudo est hominum dæmon.i.deest natura.
Consuetudo est maxima causa impediēs à pluribus rebus manifestis per se. Cōmen.in prologo tertii Physi.idem.2. Metaphy.tex.com.14.&.12.Metaphy.tex.com.50.& primo Physi.com.71.
Consuetudinem loquendi cōmunem probare oportet, cui pro ratione usus est.Them.2.de Anima.tex.18.
Consuetudo in scientia Naturali est, ut procedamus prius à posterioribus ad priora, & dare ex prioribus causas posteriorum.8.Phy.com.53. idem com.50. Vnde ex hoc patet error illorum qui asserunt scientiam Naturalē esse imperfectam, quia ut plurimum procedit à posterioribus ad priora, ac si esset uetitum postmodum regredi à prioribus ad posteriora.
Consuetum notius est, & ut consueuimus ita dignamur dici.2.Meta.com.14.
Consuetudo quantā uim habeat leges ostendunt, in ꝗbus fabularia & puerilia magis quidē ualēt cognitione de eis ꝑpter consuetudinē.supra.uide Auer. in prologo.3.Phy.
Consuetudo est fortissimum impedimentū ad percipiendam ueritatem.2.Meta.tex.com.14.
Consuetudo mala est paulatim dimittenda, ne subitò facta mutatione natura deterreatur. ex.6.colliget.cap.14.&.7. colliget.cap.2.
Consuetudine dictum est à quibusdam aliquos paulatim atq gradatim sumpto ueneno, quod cōuersum fuit in eis in cibum, & in habitu sine nocumento. Et quanuis ita dicant, ego dictum eorum non concedo: immo argumento demōstratiuo, & in epistola theriacæ & ueneni ꝗ̄ ad Glauconem transmisi.7.colliget.cap.2.Vide in Concordantiis nuper æditis.
Consumatio, mediū, & principium numerum habent eum qui ols, hic aūt eum qui trinitatis.1.cœli.tex cō.2.
Contactus est ratione alterius, & finitas ratione suipsius.3. Phy.tex.com.74.
Cōtactus mathematicus est per lineā, superficiē, & corpus, sed cōtactus naturalis est per corpus tm̄.5.Phy.cō.30.
Continen:tia dicitur de tribus, de fine cōtingente, & de fine non contingente, & de forma.4.Phy.com.34.
Continere est formæ, & contineri est materiæ.4.cœli.tex. commen.35.
Continens & contentū differunt à materia & forma, quia cōtinens & contentū utraq sunt in actu, sed materia & forma non sunt in actu utraq per se.Com.4.Phy.cō.49.
Continens est nobilius cōtento, & alterum est quasi priuatio, & alterum forma.4.Phy.com.49.
Continens honorabilius est & finis, cōtento & finito.2. cœli.tex.com.74.
Continens est simile formæ, & contentū est simile materiæ 4.cœli.cō.23. & habetur in textu. idem.2.cœli.74.&.2.de Generatione.50.idē.4.cœli.tex.cō.35.37.&.39.
Contentū non semper mouetur ad continentes, sed ad continens illud in quo fuerit in loco naturali.4. cœli.tex.cō. 22.&.com.23.in Calce cōmenti.
Contentum se habet ad continens sicut materia ad formā, & quemadmodum materia perficitur per formam, ita cōtentum perficitur per continens.4.Phy.com.49.&.4.cœli tex com.35.
Contiguatio mathematica differt à contiguatione naturali.5.Phy.com.22.
Continuitas essentialiter imposibilis est in omni motore primo, quia non est corpus.8.Phy.com.44.
Continuatio in naturalibus fit quando ultima sunt unum, absq hoc ꝙ ultimū cōe corrumpatur: & hoc potest esse uel secundum imaginationem uel secundum esse.5.Phy. com.39.Sed de hoc uide in Concordantiis.
Continuatio prima nō inuenitur nisi in magnitudine.2. de Genera.tex.com.62.idem 6.Phy.tex.cō.4.
Continuatio in motu primo, est ex moto, nō ex forma, aut termino.supra.Vide in Concordantiis.
Continuatio cœli cum principio separato est semper, sed continuatio cum principio quod est in nobis, non est semper. Illud enim quod continuatur de cœlo est æternum, sed quod continuatur de nobis est generabile & corruptibile.12.Meta.com.38.
Continuatio in magnitudine primo reperitur, & ꝑpter magnitudinem inuenitur in motu, & ꝑpter motū reperitur in tempore.6. Phy.com.72.ibidem.tex.5.&.39.
Cōtinuatio in motu locali est manifesta p se, quia imposibile est imaginari aliquam partem eius fieri subitò, sed in

cæteris

Contrarietas quæcunque in ratione speciei faciunt differentiam, sed in conceptis cum materia non. suprà.tex.cõ.25.

Contrarietas in scientia Diuina communius sumitur, q̃ in Loigca, in diuisione oppositorũ: quia ibi fuit dictum contraria esse illa quę sunt in eodẽ genere. ex Paraphrasi Meta. tractatu primo cap. de oppositis.

Contrarium non recipit suum contrarium. primo Phy. tex. com. 51. 54. 57. & 2. Physi. com. 4. & 12. Meta. com. 52. & 5. Phy. 14. & primo Cœli. 106.

Contrarium nõ mutatur in suum cõtrarium. primo Phy. cõmen. 42. & 51.

Contraria sunt adinuicem corruptiua. 1. Phy. tex. cõ. 81.

Contrariorum semper unum est priuatio alterius. 2. Phy. c. 15. idem. 10. Meta. tex. cõ. 15. & 16. & 74. Meta. 27. primo de Generatione. 18. 2. Cœli. 18. 2. de Gñatione. 32. 5. Meta. cõ. 27. 12. Meta. cõ. 22. 3. de Anima. 25. 4. Phy. 49. & 118.

Contraria dicunt esse æquipotentia. 3. Phy. tex. cõ. 42.

Contraria esse in eodem genere est propositio famosa, & uerificatur in Prima philosophia. 5. Phy. com. 8.

Contria & media in tribus Prædicamentis sunt, in quibus est uerè motus. 5. Phy. com. 9. & tex. com. 10.

Contrarium secundum locum est quod secundum rectitudinem distat plurimum. 5. Physi. tex. com. 24.

Contrariorum diffinitio principaliter dicitur de his q̃ sunt in loco, deinde secundum similitudinem dicitur de his q̃ sunt in qualitate. 5. Phy. cõ. 59. idem. 10. Meta. tex. cõ. 13.

Contraria impossibile est simul esse secũdm totum, sed secũdm partes non inconuenit. 6. Phy. tex. com. 83.

Cõtraria quę inueniuntur in alteratione sunt ꝓprie & principaliler. 6. Phy. com. 91. uide. 4. Cœli com. 38.

Contrarium gñari ex cõtrario intelligitur dupl'r, uel ex subiecto, uel ex termino. Colligitur ex. 8. Physi. cõ. 4.

Contrariũ fieri ex contrario est per accñs. suprà. 8. Phy. 4.

Contrariis omnibus est hoc commune ꝙ quædam sunt determinantia, ꝙ quædam determinata. primo Phy. tex. cõ. 49. Aristo. enim assignat ibi quomodo antiqui ponentes principia rerum naturalium esse contraria, conueniebant secundum ꝙ eadem dicebant esse principia secundũ analogiam. Nam quilibet in positione propria posuit principia determinantia & continentia alia, & (ut Alexan. ibi exponit) principia determinantia & cõtinentia sunt quæ sunt formaliora, quæ autem sunt materialiora sunt contenta & determinata: sicut impar, amicitia, rarum, magnũ, calidum, sunt determinantia: opposita autem iis sunt determinata, nam formæ est continere, ut patet. 4. Physi. tex. com: 49. & materiæ contineri, & determinatio est à forma. 1. cap. de substantia orbis. & primo Cœli com. 72. unde ista propositio habetur in textu, ꝙ contrariorum alia continent, alia continentur. Verum melius est dicere ut Simplicius & Auer. in com. 49. ꝙ hoc refertur ad diuersas contrariorum oppositiones: nam contrariorum quędam sunt priora, quædam sunt posteriora: sicut qui posuerunt par & impar esse prima contraria, omnes alias contrariorum oppositiones reducebant ad istam: & similiter qui posuerunt magnum & paruum. Vnde hoc non debet referri ad alterum membrum alterius contrarietatis, quia non esset ad propositum Philosophi ibi, cum iam dixerit principia nõ esse ex alterutris, neque contraria prima, sed hoc refertur ad posteriora. Vnde ista determinatio est respectu aliorum, & non respectu suimet, cum nullam adinuicem uideantur habere causalitatem ex parte qua sunt contraria, ut dicitur in textu.

Contrariari possunt plura uni, aut quãdo cõtrarietas inter ea nõ est maxima, sicut sunt media cum extremis: aut quãdo idem habet plura contraria diuersis motis. Auer. est limitatio in. 8. Phy. super tex. com. 62.

Contrariorum si alterum determinatũ est, & alterũ determinatum erit. 1. Cœli. tex. cõm. 44. Vbi animaduerte ꝙ Cõmẽtator declarat hoc duplici ratione. Prima est ex descriptione contrariorũ, & secunda est ducens ad inconueniens, quia tunc ꝓportio unius ad reliquum nõ esset sicut reliqui ad primũ, quod est impossibile: quia notũ est per se ꝙ qualis est proportio ignis ad aquam in contrarietate, talis est aquæ ad ignem. Vide in Concordantiis.

Contrariũ cum adiunctum fuerit alteri contrario, manifestius redditur, & præcipue cum fuerit auditũ illius cõtrarium. 1. Cœli. tex com. 101. & 2. Cœli. tex. cõ. 29. & 40.

Contrariorum si unum fuerit in natura, & reliquũ. 2. Cœli tex com. 18. Vide in Concordantiis.

Contrariorũ, illo existente quod est sicut priuatio dignius, est ut sit illud quod est sicut forma: sicut si graue est, dignius est ut sit leue: & si quies est dignius est ut sit motus 2. Cœli. tex. com. 19.

Contrariorum aliud est ut habitus & forma, aliud uerò sicut priuatio. 2. Cœli. 18. primo de Generatione. 18. 2. Phy. 15. 10. Meta. 7. & 15. 4. Meta. 27. 12. Meta. 22.

Contraria nõ possunt attribui eidem agẽti eodem modo. 2. Cœli cõ. 92. Idem. 2. Phy. tex. cõ. 30. & 5. Meta. 2.

Contrario uno existente in aliquo genere, necesse est inueniri & reliquum. primo de Generatione tex. cõmen. 65. idem. 2. Cœli. tex. com. 18.

Contraria sunt naturæ diuersæ, & causa huius est quia subiectum eorum est duo in potẽtia. primo de Generatione. com. 74. & elicitur ex textu.

Contraria quę contrariantur alicui eadẽ contrarietate, sunt eiusdem speciei. 2. de Generatione. com. 36.

Cõtrariæ qualitates primę sunt quatuor, & ad illas omnes aliæ reducuntur. ex. 2. de Generatione. tex. cõ. 15.

Cõtraria nõ innata sunt coniũgi. 2. de Gñatione. tex. cõ. 16. Facit pro opinione tenentium ꝙ secundum nullum gradum cõiungi possunt, alioquin ex combinationibus quatuor qualitatum primarum, nõ sufficienter Arist. uenatus esset numerum quatuor elementorum, cuius tñ oppositũ tenet Auer. & antiqui Peripatetici: nisi esset ꝙ cõtraria refracta ad mediũ, nõ sunt dispositio simplicis, sed mixti potius, ut elicitur ex fine primi de Generatiõe, et ex. 2. de Generatione. tex. com. 48. & 3. Cœli. cõ. 67. uide ibi.

Contraria tactus non uidentur habere genus quod dicatur de eis nisi æquiuocè, 2. de Anima. cõ. 108.

Contraria sunt alia in specie à mediis. 3. de Anima. com. 4. Vbi dicit ꝙ pallidum nõ differt ab albo secũdum magis & minus, sed secundũ formã & qualitatem. Sed. 10. Meta. cõ. 23. uidetur dicere oppositũ. Vide in Concordantiis.

Contraria quodammodo, & quodãmodo similia sunt adinuicem passiua. primo cap. de Substantia orbis. idem primo de Generatione. tex. com. 50.

Contrarii natura & consuetudo, est fortificari per suum cõtrarium. primo Meteo. cap. 4.

Contrariorũ si unũ reperitur in rerũ natura in fine oportet ꝙ reperiatur. & aliud etiam in fine. Com. 2. Meteo. cap. 2. col. 11. Consimile habetur. 2. Cœli tex. cõ. 18.

Contrariorum contrariæ sunt causæ. 4. Mete. tex. cõ. 40. & 41. & 2. de Generatione. tex. com. 56.

Contraria prima ad quæ omnia alia reducuntur, à prima Philosophia sunt scienda. 4. Meta. tex. com. 6. Vbi animaduerte ex mente Philosophi ibidem, ꝙ prima contraria ad quæ omnia alia reducuntur, sunt unum & multa. Et hoc credo fuisse in causa ꝙ Arist. in primo Physi. inuestigaturus numerum principiorum naturalium, primo posuit diuisionem principii per unum & multa, ut patet in tex. co. 6. Vnde Aristo, omnem contrarietatem positam ab antiquis in principiis, uidetur reducere ad istam, ut patet. 4. Meta. tex. cõmẽ. 6. ubi Cõmenta. dicit ꝙ entia aut cõtraria sunt, aut composita ex contrariis, & caput huius cõtrarietatis est unum & multa, licet illa diuisio, ut scribit Cõmen. sit secundum probabilitatem & nõ secundum necessitatem, quia corpus quintum nec est contrarium, nec compositum ex contrariis.

Cõtraria possunt esse simul potestate, actu uero nõ. 4. Meta. tex. com. 20. uide. 5. Phy. com. 6. & 52.

Contraria simul esse, aut esse eadem, nullus intellectus hoc intelligere potest. 4. Meta. com. 21. idem ibidem tex. com. 9. & 7. Meta. tex. com. 27.

Contraria sunt quæcunque eidẽ simul in esse non possunt, &

sub eodem

sub eodem genere maxime distant.5.Meta.in cap.de eosdem,& diuerso.& in.10.Meta.tex.com.13.& in post Prædicamentis.cap.de oppositis.

Contraria plura uni inesse nõ cõtingit. 10.Meta.tex.cõ.14.

Contrariorum materia eadem est.supra.

Contrarium unum habet cõtrarium , & hoc utitur tanquã sumpto in.1.Coeli.tex.cõ.10.Auer.10.Meta.cõ.14.

Contrarium non est medium intèr duo contraria, sed contraria sunt illa inter quæ est medium.10.Meta.cõ.19.

Contraria possunt esse mediata.10.Meta.tex.com.22.

Contraria non prima ,& media sunt ex primis contrariis. 10.Metaphy.tex.cõmen.23.

Contraria differunt specie.supra.tex.cõmen.26.

Contraria oportet æquari,& non esse unum eorum infinitum.11.Meta.com.9.

Contraria adinuicẽ impassibilia sunt.12.Meta.tex.cõ.53.

Contraria sunt tribus modis.10.Meta.com.26.

Contraria unius scientiæ est speculari.11.Meta.com.3.

Contraria primò,nihil.12.Meta.tex.com.ulti.

Contraria omnia materiam habent.supra.

Cõtraria aliter distare dicuntur adinuicem, & aliter decem Prædicamenta. Vide modũ in Paraphrasi Meta.tracta.3. Vbi dicitur ꝙ distantia contrariorum prouenit à forma, quia unum est corruptiuũ alterius,& ideo nõ possunt esse in eodem subiecto,& talis distantia est in eodem genere. Sed distantia decem Prædicamentorũ est ex eo ꝙ ex seinuicem generari mutuò non possunt,neq; aggregantur in uno,& eodem genere,& ideo possunt esse in eodem subiecto,quia distantia eorum non est ex contrarietate.

Contrariorũ quodcunq; sequitur formã rei,est de necessitate diuersum forma.i.specie, nã impossibile est inuenire generabile,corruptibile,& perpetuũ in eadem specie. Aliter enim esset possibile inuenire homines perpetuos. Sed illa cõtraria quę sunt alicui rei ꝓpter materiã,possunt esse eiusdẽ spẽi,ut mas,& fœmina,& albedo,& nigredo,quæ sunt in eadẽ spẽ.ibidẽ ibi.(Et dicamus ꝙ cõtrariorũ &c.)

Digressio quo intelligitur cõtraria nõ posse simul eidem inesse.

Cõtraria eidẽ simul inesse nequeunt.Arist.sententia in Prædicamẽtis.&.10.Meta. ex diffinitione contrariorum.text.cõ.13.&.4.Met.text.cõ.9.&.27.ubi ait: Quod si contraria ponantur in eodem,sequitur cõtradictoria uerificari. Aduersatur tamen experimentum huic propositioni,nã Philosophi,& Medici,insuper & nostri Theologi instãt: Philosophi quidẽ,nam experimẽto inueniunt esurientes dum comedunt simul,& semel tristitiam pati,& lętitiã: esuries enim tristitiam habet annexã,comestio uerò lętitiam. Insuper scabie,seu pruritu laborantes , dum scalpunt, simul tristantur , & gaudẽt. Medici etiã asserunt in febre epiala, & liparica,simul per uniuersum corpus percipi frigus , & calorẽ. Nostri etiã diuini asserunt aperte in anima Christi in parte superiori,tẽpore passionis fuisse gaudium,& tristitiam simul:ut disputant late in.3.Sen.dist.15.q.1. Soluit autem pro Phis Alex.in.1.libro Naturaliũ quæstionum. q.12.ꝙ delectatio,& tristitia sunt contraria ad idẽ comparata,sed non ad diuersa: nõ enim cuilibet delectationi opponitur quęlibet tristitia,sed determinata. In esuriente est tristitia respectu indigentiæ nutrimenti , sed lętitia est ex assumptione cibi remouentis illam indigentiam. Nõ sunt igitur contraria,quia sunt respectu diuersorum. Similiter in pruritu non est ex ipso scalpere tristitiam,sed quia indigeat eo , nam scalpendo euaporat humor ille inter duas cutes inclusus. Ad aliud autẽ pro Medicis soluit Gale. in libro de malitia cõplexionis,& tertio de simplici medicina.cap.3.in distinc.2.& Auicen.in.4.Canonũ.in cap.ꝓprio de febre epiala. Dicunt enim ꝙ causa eius est iuxta positionẽ humoris actualiter calidi , & frigidi secũm minimas partes.ut nõ sit pars aliqua parua corporis cui aduenit frigus,cui ad latus non sit pars aliq̃ parua cui adueniat calor ita ꝙ iuxta minimas partes mẽbri sensibilis est res infrigidans,& calefaciens. Vnde ꝓpterea accidit ut sensus cuiuslibet membri existimet se sentire utrunq; in eadem parte: Et dat exemplum Gale.in.3.de simplici medicina,de gustu,in quo asserit simile quid accidere. Nã si quis accipiat absinthiũ & mel in æquali portione,permiscẽs in lingua simul inueniet saporem amarum & dulcem,quia cõfunditur sensus propter magnam illarũ partium permixtionẽ in partibus minimis,& accidit ut nõ possit distinguere q̃ pars est sentiens dulcidinẽ, & quæ amaritudinem. Et ita calor & frigus non sunt præcise in eadem parte,sed sunt in paruissimis partibus inuicem iuxta positis , unde accidit prædictum accidens, Ita asserit etiam Conciliator in differentia speciali de hoc, & omnes moderni sequuntur istam uiam. Nobis autem uidetur quod ista non soluunt quæstionem, si uerum est Aristote. dictum in.2.de Anima.tex.com.146.ꝙ ultimum sensorium nõ est:caro sicq; contingit,ut demonstratur ibidem,quòd unũ est primum sensitiuum in quo terminentur omnes species,& sensationes sensuum exteriorũ,& est una,& eadẽ uirtus,quę sensus cõmunis dicitur,quę in eodem nunc habet de contrariis iudicare. Et tũc redditur argumẽtum difficilius,& stat in suo uigore,& robore,& solutio illa data à uiris illustribus non satisfacit in hoc,sicut uides. Themi.autem in.2. de Anima.uidens Arist.hanc difficultatem examinantem induxisse solutionem quandam,ꝙ sensus cõmunis est diuisibilis secundũ esse,loco autem, & subiecto est indiuisibilis: per intentiones enim quas recipit est diuisibilis, sed secundum subiectũ,& materiam est indiuisibilis. Sed hanc solutionem infringebat Aristo.quia contraria, ut dicit in text.cõmẽ.148.licet potentia possint esse simul in eodem in actu,tamen impossibile est. Et transiuit postea Arist. ad aliam solutionẽ , per uiam exempli dissoluens quæstionẽ de puncto in circulo, qui quodammodo est diuisibilis,& quodammodo nõ: sic sensus,ut est iudex,est unus secundum formã : ut uerò copulatur instrumentis sensuũ, quibus utitur sicut extremis de lineis terminatis per punctũ, qui est centrũ in circulo. Ex hac autem solutione non apparet solutio formaliter ad argumentum de cõtrariis,sed in uirtute tantũ,quod declarans Themistius inquit: In eodem loco dicit,ꝙ quinq; sensus extrinseci sunt apparitores,& mutui,& exploratores,& ministri: & sensus cõmunis est tanquã arbiter,& iudex, qui eo in suggestu positus non patitur ipsas cõtrarias qualitates,sed ante se positas, sed ad pedes genuaq; aduolutas iacentesq; cõtemplatur: ita demũ iudicium suũ promit,& dulce ab amaro discernit , & album à dulci discriminat. Et quẽadmodum unus pluribus uellitãtibus litigantibusq; potest simul ius dicere,ita nõ sit ab ulla ratione remotũ, esse aliquẽ sensum in nobis promiscuũ,qui contrariis sensibus simul operã det. Illud esset absurdũ putare,sensum eundem simul cõtraria pati. Sed in hac solutione Themistii , latitat ambiguitas magna , tum quia uidetur dicere sensum cõem non recipere species contrariorum, sed solũ de contrariis iudicare: hoc autem uidetur repugnare cõmuni sententiæ Peripateticorum,asserẽtium omnes species in sensoriis exteriorum sensuũ deferri ad sensum cõem. Amplius nõ euadit difficultatem, quin contrariorum species simul sint in eodẽ subiecto,in actu: quia si euitet species albi,& nigri, nõ esset in sensu cõmuni tanquã in subiecto,sed tanquã in iudicante,saltẽ erunt in oculo: & sic species dulcis,& amari in lingua , & ita adhuc remanet difficultas. Experimur enim dum legimus literas, in eodẽ instanti cernere albũ, & nigrũ: nec dici potest ꝙ species albedinis sit in alta parte oculi,& in alia species nigredinis,nullus enim sapientũ dixit hactenus hoc. Et ita remanet difficultas sicut uides.

Vnde uidetur nobis Arist.in infrigendo primam solutionem,nõ efficaciter eam impugnare. Inquit enim aut non possibile,potentia quidem enim idem,& indiuisibile , & contraria,secundum esse autem non: sed in operari diuisibile,& impossibile est albũ,& nigrũ esse simul, quia neq; species pati ipsorũ si huiusmodi est sensus,& intelligẽtia. Sed dicam ei ꝙ nõ sequitur,si album,& nigrũ non potest esse simul in eodẽ subiecto, ꝙ spẽs albi,& nigri non possunt esse simul: quia species contrariorũ nõ sunt cõtrarię, quando sunt abstractæ à materia : propriũ enim uniuscuiusq; sensuum est esse susceptiuum specierum sensibilium

sine materia: & ideo licet albedo & nigredo in esse materiali contrarientur, in esse tamen spirituali nõ contrariant. Vnde Cõmen. in .6. Meta. c. 9. expresse dicit quod etiã in anima cõtingit ut recipiat duo opposita simul, sed quod ẽ extra animam nõ potest ea simul recipere. Sed ratio Arist. si quis bene perpendat, aliter ibi procedit: nã prima solutio innuebat ꝙ sensus, ut est unus secũdum subiectũ, scdm ꝙ est recipiens, est indiuisibilis, sed scdm esse & rõnem est diuisibilis, ratione plurĩũ formarum quæ recipiunt in eo. Innuit ergo soso sensus unitatẽ & indiuisionẽ esse ex parte qua recipit, multitudinẽ & diuisionem esse ex parte formarum quæ recipiũtur. Sed si ita esset, sensus haberet unitatẽ materiæ, quæ actuatur per formã: & ita receptio sensus esset sicut receptio materiæ. Et ex datis sequit ut sicut album & nigrum sunt contraria, & nõ possunt esse simul, sic & species albi, & species nigri. Nõ fuit igit opinio Aristo. ut species cõtrariorũ sint cõtrariæ, sed sermo eius ẽ cõditionalis. Et ideo bene intulit iuxta illã sosonem: Et impossibile est albũ et nigrum simul esse, quia neq; species pati ipsorũ, si huiusmodi est sensus & intelligẽtia. Ecce ꝙ sub conditione conclusit quæstionem dictam, si sensus & intellectus sint huiusmodi qui habeãt unitatem & indiuisionem, ex parte qua sunt, sunt subiectum recipiens, & habẽt diuisionem ex parte formarũ receptarum, in hoc idẽ erit de receptione materiæ, et de receptione ipsorũ. Materia enim, ut dicit Cõmen. 12. meta. cõmen. 14. est una numero priuatiuè, & nõ fit plures numero nisi per multitudinem formarũ quas recipit: materiæ enim diuersantur propter diuersitatem formarũ, & non econtra. 2. Phy. cõ. 87, & .1. de Aĩa cõm. 52. & .2. de Aĩa cõm. 60. Et ꝓpterea dicit Cõmẽ. aĩa duertẽs ad id quod modo dixi, ꝙ Arist. opinatur ꝙ uirtus primi sentientis melius est ut dicatur una forma, & multa instrumentis copulatis cum ea, per quæ transeant motus sensibilium quousq; copulẽtur cum ea: q̃ dicere ipsam esse unã subiecto, & multa secũdũ formas quę describũtur in ea. Illud enim est dignius ei secundũ quod est iudicans, istud autem secundũ quod est recipiens. Sed tamen cũ nõ ponimus illic eandẽ intentionẽ propter formam, nõ possemus inuenire aliquid per quod iudicet diuersa esse diuersa. Iudiciũ enim dignius est attribui huic potentiæ secundũ ꝙ est actus, quã secundũ ꝙ est potẽtia: quẽadmodũ motio eius passiua à sensibus dignior est ei attribui secundũ ꝙ est subiectũ recipiens, est enim ut uidetur recipiens secundum sensus, & agens secundũ iudiciũ: recipere enim aliquid, est aliud à iudicare illud. Et hæc duo debent inueniri in aliquo duobus modis diuersis. Et ad hoc tendunt uerba Themistii asserentis sensum cõem non recipere contraria, sed iudicium de cõtrariis afferre: quia obiecta contraria relucentia in speciebus offeruntur illi tanquã iudici, & sunt cõparata ad ipsum, nõ tanquã ad materiam, sed tanquã ad formã, & iudicẽ: quia sunt sicut cognitum in cognoscente, & nõ sunt in esse materiali cũ contrarietate, sicut afficiunt materiam extra animã. Et isto pacto soluitur q̃stio cõpleta introducta per Medicos. Ad illud quod adducunt Diuini, subtilis Doctor post lõgam perscrutationem hoc argumentũ dimisit insolutũ, uidens rei difficultatẽ. Alii uerò dixerunt in anima Christi secundum diuersas portiones habuisse contraria simul, quia tristitia erat secundum portionẽ inferiorẽ sensuum, & delectatio erat in portiõe superiori intellẽtiua. Sed dato quòd in eadẽ portione fuissent, adhuc nõ procedit argumentũ, ut mihi datur cernere, quia tristitia nõ erat contraria delectationi: quia, sicut dixit bene Alex. non quælibet tristitia cuilibet lętitię, & delectationi est cõtraria, sed quãdo sunt circa idem obiectum. Patet autem ꝙ obiectum contristãs uoluntatem Christi tunc non erat illud quo fruebatur illa uoluntas. Et sic optimè ueritas Philosophiæ non contradicit fidei nostræ. Sed hæc altioribus relinquãtur, quia sermones sunt secundum materiam subiectam.

Conueniens dicere à conuenienti fieri, nõ est ꝙ cõueniens agat per se, & per suam formam sibi cõueniẽtis: sed est dicere ꝙ extrahit formam sibi cõuenientis de potentia ad actum, & non est agens, quia addit in illã materiã aliquid extrinsecũ, & sic est in hoc de substantia sicut de aliis accidentibus. Calidũ enim non inducit in corpus calidũ calorem extrinsecũ, sed facit calidum in potẽtia esse calidum in actu. Et sic est de magnitudine consequente generationem, & similiter est de motu locali: motus enim localis nõ prouenit ab extrinseco motore. 12. Met. cõ. 18. parum post medium. & est sententia sumpta ab Aristo. formaliter in. 4. Physi. tex. com. 84.

Conueniens fit à cõuenienti. Propositio ista uerificatur tribus cõditionibus, uidelicet ut fit in agente, & nõ in instrumẽto, ut sit in ꝓpinquo, & in nõ remoto, & ut sit essentialiter, & nõ accidẽtaliter. 12. Met. cõ. 42. auctoritate Alexã.

Cor est primum per se motum in animali, ꝙ non mouetur secundum totum, quia pars eius mouet se, & mouet totũ. 7. Physi. com. 1. & .4.

Cor uenarũ est principiũ. 3. de Partibus animalium. ca. 4.

Cor animaliũ carentiũ pulmone nõ habet uentriculũ dextrum, & tamen in illis animalibus inuenitur illa uena, quę est inter hepar, & cor, ꝙ ideo Gale. dixit istã non oriri ex dextro uentriculo cordis. 3. de Partibus cap. de corde. Vide ibi sosonẽ Auer. dicentis illã de necessitate oriri à cordis substãtia inquãtũ cor, nõ inquantũ dextrũ aut sinistrũ.

Cordis tẽperãtia principaliter cognoscitur ex pulsu, & secũdariò ex anhelitu. 4. colliget. ca. 2. ubi uide ẽt alia signa.

Cor secundũ Arist. est principiũ sanguinis, sed secundũ Galenum cor non est principium nisi sanguinis arterialis, sed sanguinis uenalis principiũ est hepar. tertio. de Partibus. Auer. in ca. de corde. Vbi uideas tres rationes Arist. pro sua opinione. Vbi aduerte, ꝙ ut ibi dicit Auer. Arist. non opinatur cor esse principiũ specierũ sanguinis, sed primi qui est uerum nutrimentum & ultimum nutrimentum.

Cor animalium magnorum inuenitur habere os, & uide causam in. 3. de Partibus cap. de corde.

Cor magnorũ animalium secundũ Arist. inuenitur triplicẽ habere uentriculũ: paruorũ uerò duplicẽ. ibidẽ. ubi dicit Galenum negasse aliquod animal habere triplicẽ uentriculũ in corde: Sed dixit animalia habentia pulmonẽ habere duos uẽtriculos, carẽtia uero pulmone hẽ unũ tm̃.

Cordi accidentia superuenientia, sunt syncopis, cardiaca, & tremor. 3. Colliget. cap. 25.

Cordis uentriculus dexter calidior est sinistro secundum Arist. & ideo pars dextra calidior est sinistra. Et ideo omne animal secundum Aristo. habet istam duplicem naturam dextri, & sinistri uentriculi, quia ista est causa diuersitatis partis dextræ à sinistra: contra Galenũ, qui uoluit animalia carentia pulmone non habere duplicem uentriculum, sed unum tantum. ibidem.

Cordis situs est in medio pectore in aliis animalibus, sed in homine uergit ad sinistrum. & uide causam in. 3. de Partibus animalium. cap. 4.

Cordis proprium est non tollerare apostema, & alias ægritudines, sicut alia membra. ibidem. Vide tamen Auer. 3. Colliget. cap. 25. ubi dicit ꝙ Medici dicunt ꝙ potest contingere apostema in panniculo cordis.

Cor est principium motus lætitiæ, tristitiæ, & omnium sensuum. ex. 3. de Part. cap. 4. idem in lib. de Sensu, & sensato.

Cor & iecur omnibus animalibus necessaria sunt: alterum propter caloris originem, alterum propter concoquendum cibum. supra. cap. 7.

Cor est primũ quod in formatione fœtus actu secernitur, quod non modo sensu ita fieri constat, uerumetiam ratione. Aristo. 2. de Generatione animalium. cap. 4

Cor est primũ quod uiuit, & ultimũ qđ moritur. supra. c. 4.

Corde carens nullum unquam animal ortum est. Aristo. in 4. de Generatione animalium. cap. 4. Ex hoc poterit cordis principatus ostendit.

Cor triplicem habet sinum, dextrum maiorem, & mediũ magnitudine inter dextrum & sinistrum. 1. de Natura animalium. cap. 17. Et. 3. de Natura. cap. 3.

Cor solum sanguinem extra uenas continet. ibidem.

Cor in aliis animalibus est in medio pectore, in q̃bus. s. pe-

ctus

ctus inest,sed in homine tantū ad partem potius sinistram uergit:ibidem.& infra.cap.16.

Cor est in medio,quia hic est locus regis,ad hoc ut sit regimen huius proportionatum omnibus membris,& circumferentiis, & etiam ut melius custodiatur.2.Colliget.cap.9.de Iuuamento membrorum officialium.

Cor possibile est ut sit bonæ complexionis,& bonæ compositionis,& tamen cōpositio aliorum membrorū erit læsa,sed hoc prouenit à materia. Et ideo temperantia in cōpositione & complexione membrorum adiacētium cordi,ut pectoris,& aliorum propinquorum, est signum certum temperamenti cordis:quia uirtus informatiua nō format alia membra nisi mediante calore cordis,sed non cōuertitur hæc significatio.Auer.4.Colliget.cap.2.

Cor est ultimum membrum quod refrigeratur in morte. 2.Colliget.cap.2.& de Somno &c.

Cor est calidū de necessitate propter spiritū, & ꝓpter partem carnosam, & propter sanguinē, & est sicut clibanus. Auer.2.colliget.ca. de cōplexionibus mēbrorū officialiū.

Cor uidetur mihi ꝙ sit declinans ad humiditatem propter spiritum in eo existentem. supra.in ca.proprio de corde.

Cor est membrū cuius cōplexio cōicat toti corpori, quia quādo cōplexio cordis est temperata,mēbra pro maiori parte sunt tēperata in caliditate, quia cor dat cōplexionē oībus membris,qua agunt, & patiuntur.4.colliget.cap.1.

Cor in sinistro uentriculo per paruum foramen cōtinuatur pulmoni,per maius uerò oībus arteriis corporis,& istum uentriculū Medici spiritalē appellant. Gal.6.de Vtili.parti.ca.7. Et ideo est.magis principalis ꝙ dexter uētriculus, quē sanguificū uocant:sed nota ꝙ Arist.oppositū sentit.

Cor & iecur omnibus animalibus necessaria sunt, alterum propter caloris originē:locū enim adesse aliquē,quasi lares forumq; oportet, quo naturæ fomites, & primordi ignis natiui contineantur, & seruētur,eundēq; tutum esse ueluti arcā corporis totius necesse est. Alterū iecur dico, cibi cōcoquēdi gratia adest.Et quidē nullū sanguine prędiū iis duobus carere potest.Arist.sententia in.3.de Partibus animaliū.cap.7.

Digressio pulchra de generatione sanguinis apud Arist. & Peripateticos.

Ex ista auctoritate,aliqui sumunt de mente Arist.sanguinē qui est uerus humor,& nutrimentū uerum habentibus sanguinem generari in hepate, & ꝙ à corde non accipit nisi quandā subtiliationē, & dispositionem accidentalem.Et astruunt hoc auctoritate Auer.in.2. Colliget.in cap.de Iuuamēto hepatis,ubi dicit quod hepar est mutatiuū cibi ad cōuertendū ipsum in sanguinem, & postea mittit ipsum ad omnia membra.Et parum infra in eodē loco dicit ꝙ hepar habet quinq; uirtutes prædictas,hoc est digestiuā quæ facit sanguinē,retentiuam tempore digestionis,attractiuā quando trahit chylum ex intestinis,discretiuam quando diuidit, & discernit tres superfluitates,hoc est superfluitatē aquosam quā attrahunt renes,cholericam quā trahit bursa fellis, & melācholicam quā trahit splen. Vbi clare patet Auer.dicere sanguinem generari in hepate. Et confirmatur,quia ibi est generatio ueri sanguinis,ubi generātur superfluitates,& excremēta eius,quia à qualibet digestione resecatur aliqua superfluitas.Sed secundū Arist.& Auer.in habētibus sanguinē,sanguis est ultimū nutrimentū, phlegma autē,& utraq; cholera secundū Arist.sunt superfluitates,igitur si secūdū sententiā Auer.ꝑallegatā, hepar per uirtutē suā discretiuā discernit istas superfluitates à sanguine,sequitur ꝙ hepar est mēbrū sanguinis ueri generatiuū.Et ita quidā indubitanter tenuerunt tēpore meo Paduæ, dum in circulis disputarē. Sed ista opinio stare nō potest in uia Peripateticorū, licet Gale.dicat illud.Nā Arist.expresse in.3.de Partibus animaliū.caq.4.& est in ca.de Corde, determinat cor esse principiū omniū uirtutū,quia ubi fieri potest unū,multitudini est præferendū. Istud est maximū fundamentū in uia Aristo. quia Natura & Deus nihil frustra faciunt.1.Coeli tex.cō.32.unde multe positiones Arist.sunt fundatę super isto principio, ob quod.1.Phy.ꝑposuit opinionē Empedoclis opinioni Anaxagoræ, qui posuit principia finita, & in.12.Meta.conclusit unū esse Principem uniuersi,quia multitudo principatuū mala: ut testatur etiā doctus Homerus.Et ideo Aristo.uim nutritiuā, & sensitiuā in corde locauit.Et quia tenuit cor esse principium uirtutis talis,& quia secundū ipsum sanguis in habentibus sanguinem est ultimum nutrimentū, in non habentibus uerò est aliquid ꝓportionale sanguini, posuit sanguinē qui est uerus humor,& qui uerè nutrit,generari in corde: argumēto ꝙ in nulla parte corporis reperitur extra uenā,nisi in corde. Amplius lucidissimus Themi.in cō.sup libro de Sōno,& uigilia cap.13.inquit: Deuoratus enim & ingestus per os cibus,indeq; in locos suos.i.in intestina,& uentriculū collatus,euaporatur,& sursum spirat per uenas, per quas deinde permanat ad iecur:in iecinore mutatur,& natura sanguinis tingitur,à iecinore influit,& subit ad cor,in corde uincitur, & conficitur plenissimē, ibiq; in sanguinē perfecte conuertitur.& idem subdit: Et uenæ quidē aliæ cor adeunt,aliæ à corde proueniunt. Venæ quæ adeunt cor, tanquā ministræ,& gerulæ sunt:ut quę à iecinore ad cor in coctum,& imperfectū sanguinē conuehant,quē cor susceptum suam mercatum, & absolutū sanguinem reddit. At uenæ quæ à corde ueniunt comparatę ad alium usum sunt,uidelicet ut succus per eas cōcoctus iam perfectusq;, in totū corpus distribuatur atq; dedatur.Idē dicit Alexā. in Paraphrasi de anima.cap.ulti. ubi agit de animæ principatu in qua parte corporis consistat.Auer.etiā.2.Colliget.ca.11.dicit ꝙ hepar seruit cordi, & hoc est quia præparat ei suū nutrimentū: & ideo oportet declarare uiam per quā cerebrū seruit cordi.Amplius quia generatio ueri humoris nō nisi per digestionē perficitur, & ista à calore procedit,cū cor sit principium,& fons caloris,sequitur igitur cor habere huiusmodi principatū. Hepar uerò est necessariū in sanguinis generatione,pro quāto decoquit cibum.Nā licet cibus in stomacho conuertatur in chylū, & per uenas mesæraicas attrahatur ad hepar,nō ꝓpterea ibi materia est sufficiēter præparata, ut forma substātialis ueri sanguinis inducatur, & ideo indiget ulteriori decoctione quā decoctione hepatis,per quā generatur nō uerus sanguis, sed aliqua spēs sanguinis.i.modus quidā, & in tali decoctione celebrata in hepate sequestrat pituita.i. phlegma,& si quid aliud eiusmodi est,ut dicit Arist.in.1. de Genera.animaliū.ca.18.ubi dicit ꝙ pituita est excremētum primi alimenti. Vbi per primū alimentū intelligit cibum,qui iam in chylum cōuersus attractus fuit ad hepar. Nā(ut notat Philoponus in illo loco)alimentū utile duplex est.s.primū,& ultimū:primū est cibus,puta panis,aut uinū:secūdum autē,seu nouissimus est sanguis, quia tale ubiq; ab Aristo.appellatur ultimū alimentū.Et sic duplex est excrementū,primū quod est respectu primi,& tale est pituita,aut aliquid huiusmodi,si quid est.quod dixit propter utrāq; cholerā, & ꝓpter acquositatē urinalem.Talia enim sequestrātur ab illa decoctione,quæ fit in hepate,in generatione sanguinis qui nō est uerus humor secundum Arist.sed est aliqua species eius.i.modus,qa est sanguinis in potētia propinqua,sed nō est uerus sanguis qui est humor,de quo Arist.dicit ipsum esse ultimū nutrimentū. Et isto modo intelligitur dictū Auer.in.2.Colliget supra allegato per istos uiros oppositū tenentes. Et ne uideamur dicere ista gratis,adducamus uerba Auer.in eodē cap.de Iuuamēto hepatis,ubi postquā multa intulit contra Gale. opinantē hepar habere principatū in nutritione,tandē dicit finaliter cōcludēdo:Et est cōfirmatus iste sermo,ut cor sit de necessitate princeps uirtutis nutritiuę,quia nec Gal. nec alius ex Anatomicis dixerunt,nec crediderunt,ꝙ cordi ueniret calor ab alio mēbro,sed est sufficiēs per se sicut cōueniens est principi. Et ego iam ꝓbaui tibi uirtutē à calore per modū doctrinæ resolutiuæ.Et si tu uides ꝙ indiget cor hepate propter ꝑparationem nutrimenti,non ꝓpterea hepar indiget uocari princeps,sicut non est conueniens stomacho propter ꝑparationē cibi ut uocetur princeps hepatis.Nec bubulcus qui ꝑparat cibū alis bubulcis uocabitur princeps. Pro hoc faciūt etiam uerba Auer.in 2.Colliget.cap.8.de Iuuamētis membrorū cōsimiliū, ubi

dicit quòd phlegma eſt ſanguis indigeſtus, & ꝓpter hoc debet dici ſuperfluitas ſanguinea, hoc eſt diminuta ſuperfluitas, ut ſit ſanguis nō ſuperfluitas cuius ſeparatione remaneat ſanguis cōpletus, ſicut à cholera, & melancholia. Ergo ſi ita eſt, tunc eſſe phlegmatis aliquid in corpore eſt de neceſſitate, hoc eſt ꝙ impoſſibile eſt cibum conuerti, niſi ex eo generētur ſuperfluitates phlegmaticę. Pręterea Auer. in eodē ca. dicit ꝙ Ariſt. uult ꝙ nutrimentū omniū mēbrorū fiat ex duobus ſanguinibus mixtis inſimul, & ꝙ ſanguis qui eſt in hepate, & in uenis nō pulſatilibus, eſt ſicut materia ſanguinis miſſi in arteriis cordis, & ꝙ ſanguis arteriarū eſt ſicut forma ſanguinis. Et hoc eſt, quia dat eiſdem cōplemētum, & coctionē facit ipſum cibū ꝓpinquū actui. Conſimilē ſententiā inuenies in cō. 73. ſuper 1. Canticæ canticorū ab ipſo, ubi dicit iſtā fuiſſe opinionē Hyppocratis, Plat. & Galeni, ꝙ ſunt tres uirtutes, & dicit ꝙ iſta opinio eſt falſa in duobus. Amplius Auer. in. 4. colliget. ca. 2. dicit ꝙ hepar, & cerebrū non habēt calorē ꝓpriū in eorū eſſe, niſi illū qui eſt in membris conſimilibus ex quibus cōponuntur: ſed calor mediante quo iſta mēbra operantur artes ſuas, eſt calor tranſmiſſus eis à corde: & iſte calor à corde tranſmiſſus eſt ſicut forma reſpectu caloris proprii ſibi debiti merito partium conſimiliū. Talis enim eſt ſicut materia, & ideo hepar concurrit ut inſtrumentū.

Alexā. enim in Paraphraſi de anima cap. ulti. ubi agit in qua parte corporis conſiſtat animæ principatus, expreſſe. dicit ꝙ cor eſt maxime ſanguinoſum, et ideo maxime ſenſuale: & ideo oſſa, capilli, & ungues, quia exanguia ſunt, nō ſentiūt. Et ſubdit ꝙ ſanguis qui in iecinore generatur, indigeſtus atꝗ non coctus eſt, neꝗ propria appellatione ſanguis nuncupari debet. Amplius adducamus in cōfirmatione noſtrę declarationis uerba Auer. in cō. ſuper lib. 3. de Partibus animaliū. in ca. de Corde. ubi in digreſſione de hoc quęſito ſoluens argumēta Galeni dicit: Et totū hoc quod uiſum eſt ex anatomia ipſi Gal. non cōtradicit rationi dictorū Ariſto. Ex his enim propoſitionibus nihil aliud ſequitur niſi ꝙ illud membrū quod eſt principium uenarū, & in quo eſt uirtus nutritiua prima, in eodem eſt ſanguis primus ſecundū naturā. Nam ſanguis exiſtens in hepate, eſt primus in generatione, & ultimus ſecundū naturam. Ariſt. enim nō dicit cor eſſe principium ſpecierum ſanguinis, uel omniū ſpecierū ſanguinis, ſed dicit eſſe principium primi ſanguinis, qui eſt uere ultimū nutrimentū: quē ſanguinem dicit exire à corde, & tranſire per uenas. ſ. pulſatiles ad omnia mēbra, adeo ꝙ ſanguis non uenit ad cor ex alio membro. Ipſe igitur nō opinatur cor mittere ſanguinē ad hepar, eo modo quo ſtomachus tranſmittit ſuccum chyloſum ad hepar, aliter autē hepar nō iuuaret. Arbitrari tandē debemus ꝙ proportio ſanguinis generati in corde ad ſanguinē generatum in hepate eſt ꝓportio formæ ad materiam. Quid clarius dici potuit in hoc negocio? Et ꝙ iſta fuerit opinio Ariſt. clariſſime patet ex. 3. de Partibus animalium in cap. de Corde, & eſt cap. 4. ubi formaliter ita ſcribit: iecur autē oībus ſanguine præditis ineſt, ſed nemo id cenſuerit eſſe principium, uel corporis totius, uel ſanguinis: ſitum enim nequaquā obtinet principalē. Lienem uerò ſibi habet aduerſum in iis quæ exquiſitius cōſtent. Nec uerò ſanguinis conceptaculū intra ſe cōtinet modo orbis, ſed ut reliquæ partes ſanguinē in uenis incluſum habet. Ad hæc uena per iecur tendit, nec ulla ex eo ꝓuenit: uenæ enim oēs ex corde ſua initia trahūt. itaꝗ cum alterū iſtorū principium eſſe neceſſe ſit, iecur autē nō ſit: cor enī principiū ſanguinis eſſe neceſſe eſt: aīal enim ſenſu diffinitur. uis autem illa ſentiēndi illi tribuitur, quod primū ſanguine p̄ditū eſt. Tale autē eſt cor, quippe quod et origo ſanguinis ſit, & primū quod ſanguinē habet. Hęc ſunt uerba eius. Ex quibus facile patet erroris cauſa opinantiū oppoſitū ſecundū Ariſt. ꝓpter inductā auctoritatē in principio iſtius digreſſionis ex ca. 7. tertii de Parti. animaliū, ubi Ariſt. dicit cor, & hepar eſſe duo mēbra neceſſaria oībus ſanguine p̄ditis, alterū ꝓpter cōcoctionē cibi: nā æquiuocatio decipit eos. Cibus enim apud Ariſt. duplex eſt: (ut colligitur ex mēte eius aperte in. 1. de Gene. aīaliū. cap. 18.) primus & ulti. Decoctio cibi primi apud Ariſto. ſit primo in uentre, deinde in hepate, ſed decoctio ulti. cibi. i. eius gñatio ſit in corde: nā ſanguis qui gñatur in hepate (ut dicit Auer. in loco p̄allegato in. 3. de Parti. aīali.) cōparatꝰ ad ſanguinē generatū in corde, ſicut materia ad formā: qa Ariſt. nō opinatꝰ cor eſſe principiū ſpecierū ſanguinis, aut oium ſpērū ſanguinis, ſed ueri ſanguinis, q eſt ultimū nutrimentū. Verus igitur ſanguis, q eſt uerus humor, & habet nutrire, gñatur ſubſtātialiter in corde, & ibi recipit oia accidētia neceſſaria cōſequētia formā ſanguinis: qa nō eſt aliud agēs quod largiꝰ formā ſubſtātialē, & aliud quod largiꝰ accidētia neceſſario cōſequētia illā, ut eſt declaratū in nāli Phia. Hepar igitur apud Ariſt. p̄parat cibū mō p̄dicto decoquēdo, & trāſmutādo, ſed quod per talē tranſmutationē inducitꝰ nō eſt uerus ſanguis, ſed ſpēs aliqua. i. modus quid. i ſanguinis, qa eſt ſanguis in potētia loquēdo de uero ſanguine. Vñ credo ꝙ ſicut panis, & uinū in ſtomacho ſubſtātialiter trāſmutantꝰ in chylū, ita chylus ſubſtāīaliꝰ trāſmutatꝰ in hepate in qua tranſmutatione gñatꝰ illa ſupfluitas. i. pituita, & ſi qd aliud hmōi eſt, ut teſtatꝰ Ariſ. in. 1. de Gene. aiali. Vbi nota ꝙ phlegma, ut dicit Auer. æquocè dr̄ ſupfluitas reſpectu cholerę, & melācholiæ: nā phlegma eſt ſanguis diminutè decoctus, & eſt ſupfluitas ſanguinea. i. diminuta ſuperfluitas ut ſit ſanguis, & iſtud gñatur in illa digeſtione q̄ ſit in hepate. Sed ſanguis ille in hepate gñatus nō eſt uerus ſanguis q eſt ultimū nutrimentū, ſed eſt neceſſariū ꝙ trāſmittatꝰ ad cor, & cor trāſmutat ipſum ad uerū ſanguinē, q eſt humor uerè nutriēs. Sed dices, Iſtius ſanguinis q eſt ultimū nutrimentum, q̄ eſt ſupfluitas eius? Ariſt. in. 1. de Gene. aīaliū dicit eſſe ſemē in adultis. Iſtud aūt in his q̄ creſcūt cōuertitꝰ in ſubſtantiā corporis. uñ nō debet hō mirari de tot trāſmutationibus, qa nā ordinate ꝓcedit, & non facit ſaltū in ſuis operationibus, (ut teſtatꝰ Ariſ. in. 9. de Nā aīaliū.) Nā et Medici dicūt etiā ultra quatuor humores dari quator hūiditates ex ſecūdis; et nos uidemus etiā in trāſmutationib factis bñficio artis, & naturæ, per diuerſas decoctiones diuerſa fieri, & diuerſos liquores emanare: ut patet in ſublimationibꝰ mineraliū & mixtorū, ut patet exercitatis. Et imorari in hoc amplius eſt ſupfluū. Nota tñ ſecundū Ariſt. ꝙ locorū inuenibilis, aut pituita, ſemp excremētū dici debet: & ita etiā de felle exiſtimādū eſt, nā q̄dā aīalia hñt fel iuxta iecur, q̄dā uerò hñt fel iuxta īteſtina, ut piſces. Talia aūt locis etſi diſferūt. tñ ubicunꝗ ſint, ſemp excremēta ſunt iudicāda unde Ariſ. in. 4. de Parti. aīaliū. ca. 2. ſcribit: Abſurdū aūt ſit niſi ubicūꝗ pituitā aut alui ſedimē uideris, excremētū id eſſe putes, pariꝗ mō de bile, felléue cēſeas, ſed locis diſcrimē elicere uelis. Et ibi nota apud Ariſ. ꝙ bilis in qualibet pte corporis gñari pōt, & eſt excrementū. unde licet Auer. & Ariſt. dicāt ꝙ burſa fellis eſt data ad attrahēdā cholerā in hepate gñatā: hoc eſt intelligendū in aīalibus hñtibus fel; qa multa aīalia felle uacāt, ut dicit Ariſt. ibi. ſ. equus, mulus, aſinus, & id genus. & Ariſ. ibi reddit cām, nā in aīalibꝰ quorū iecoris cōſtitutio ſana eſt, & ſanguis q eſt in eo dulcis eſt, talia fel nō habēt, aut ſi hñt, uenulis qbuſdam incluſum cōtinēt: ſed illa q̄ ſanguine minus puro cōſiſtūt, tūc iecur taliū ſegregat hmōi ſuperfluitatē, qa excremētū eſt cōtrariū alimēto, & amarū dulci, & ſanguis īteger dulcis eſt. Auer. enim in. 2. colliget. ca. 5. dicit ꝙ duę cholerę ſunt potētia in ipſo ſanguine. Et ideo Ariſt. decernit iſtas eſſe ſupfluitates, in quacunꝗ parte corpis generentꝰ. Nā nō negat Ariſ. qn ſanguis poſſit in cholerā cōuerti, uel in melācholiā. Vñ in ꝓblematibꝰ de ꝓprietatibus aīaliū q̄ſiuit ꝓpter q febres & acuti morbi, potius in æſtate, q̄ in aliis tpibus cōtingūt. Rñdet quia putredo à calore cōtinētis exoritꝰ, q calor magis æſtate dñatur. Ex hoc patet error Iſaach, qui uoluit iſtas ſupfluitates in corde generari, argumento qa ſanguis generatur in corde, immo Ariſt. in. 4. de Partibus aīalium, fel aſſerit hepatis eſſe excrementū, et non cordis: quia cordi nullus huiuſmodi humor appropinquare pōt, qm̄ illud affectū nullum uiolentū pati poteſt. Cæterorum

uero

uerò nullũ necessarium animalibus est nisi iecur. Et ideo concludit Arist. ibi fel esse excrementum solius iecoris, & nullius alterius: natura enim de nobilioribus magis sollicita est, & (ut dixit) in habentibus fel hoc est intelligendũ. Vnde nota ꝙ humor ille cholericus, quẽ attrahit chistis fellis, segregatur ab hepate, in digestione sanguinis illius qui nõ est uerus sanguis, ut supra dixi. & humor melãcholicus attrahitur à splene, & aquositas urinalis à renibus, pituita .i. phlegma est habens hoc priuilegiũ, ꝙ permixta cum cibo puro .i. cũ uerò sanguine alere potest, & labore absumere. & ista est sententia Arist. in .1. de Gene. aialium. cap. 18. Vide pro ista sententia Auer. 2. Colliget cap. 8. de Iuuamentis mẽbroꝶ consimiliũ, ubi loquitur de iuuamẽto cholerae, & melancholiae. & dicit ꝙ sunt ꝓpter necessitatẽ, quia cibus chilosus, qui uadit à stomacho ad hepar, non posset digeri, nec esse sanguis nisi separẽtur ab eo illae duę superfluitates, una grossa terrestris. & alia subtilis: & ideo Natura ꝑparauit illis propria mẽbra, quod nõ facit phlegmati, & istę duae superfluitates, nõ habent aptitudinem ut possint fieri pars mẽbri aliquo modo, quod in phlegmate bene esse potest. Idẽ tenet in. 3. Colliget. ca. 4. de Gñatione febris cholericae tephrariae. ubi dicit ꝙ cholera nõ habet partẽ ex quo possint mẽbra aliquo modo nutriri. & dico hoc de naturali, quanto magis de nõ naturali, si sic est de naturali? Sed dices, quare cholera nõ potest nutrire? R ñdetur, quia habet dispositiones contrarias nutrimento, quia nutrimentũ est dulce, & cholera est amara. Sed quare melãcholia? Q uia est frigida, & sicca, & nõ est dulcis sicut sanguis: & ideo utraq; cholera, superfluitas apud Arist. iudicat. Ista (ni fallor) fuit snia & opinio Arist. & Auer. et sigs melius intelligit, melius dicat: qa nõ est obstrusa posteris ad philosophãdum uia. Vnum scio ꝙ opinio illa quae tenet in uia Aristo. hepar esse illud quod largitur formam substãtialem sanguinis, qui est ultimũ nutrimentum, est impossibilis, & ratio demonstratiua apud me est ista. Q uando sunt duo agẽtia quorũ alterũ concurrit ut disponẽs, & alterum ut agens, effectus simpliciter attribuitur agenti & non disponenti: quia effectus insequitur agens & non instrumentũ. Isto modo Aristo. inuehit contra antiquos in. 2. de Aia. tex. cõ. 41. & infra q attribuebant nutritionem & augmentũ igni. Sed hepar, secũdũ Aristo. & Auer. in praeallegatis locis, cõcurrit ut preparãs, & cor ut agẽs: igitur sequitur ꝙ forma substãtialis sanguinis est à corde, et nõ ab hepate. Sed dices, Contra idem est agẽs disponens et inducens formam, ut asserit Cõmẽ. in. 7. Meta. com. 31. Contra Auic. si igitur hepar est pręparans, erit etiã inducens formam sanguinis. Soluitur, intelligitur de ultimate praeparante. Vnde dico ꝙ sanguis generatus in hepate est diminutè sanguis, & nõ est uerus, quia est diminute decoctus, sed decoquitur ultima & ꝑfecta decoctione in corde, & ibi uere trãsmutatur in uerũ sanguinem, uñ nõ quodlibet ꝑparãs est inducẽs formã, sed ultimitate ꝑparãs. Nã stomachus etiã apud Medicos ꝑparat materiã ad generationẽ humoꝶ, et tñ ipsi nõ dicũt humores gñari in stomacho, sed in hepate. Ita dicimus nos in uia Peripateticoꝶ. In circulis autẽ ille excellens doctor tenens illam opinionẽ suã, ex mente Auer. in uia Arist. isto modo glossabat dictũ Arist. in. 3. de Partibus aialiũ, asserẽtis hepar nõ esse principiũ sanguinis. Nã duplex est sanguis, uenalis, & arterialis, & tũc glossabat hepar nõ esse principiũ sanguinis arterialis, sed uenalis. Secũdo glossabat ꝙ illud dictũ intelligebatur in prima corporis generatione, quia primũ quod uiuit est cor, & cũ uita sanguine cõstet in sanguineis: sequitur ꝙ cor est principiũ sanguinis tũc. Tertio dicit ꝙ in animali cõpleto sanguis gñatur in hepate quo ad formã substãtialem secundũ Arist. & Auer. sed uirtute cordis, in corde aũt recipit quandã dispõnem accidẽtalẽ. Et dicit discordiam inter Medicos, & Phos consistere in hoc, qa licet ambo cõueniant in hoc ꝙ uerus sanguis generetur in hepate, tñ discordia est penes hoc, quia Medici dicũt ꝙ hepar facit hoc uirtute ꝓpria, sed Phi, & Auer. dicũt hoc fieri uirtute cordis. Cõtra istas tres uias, & modos, arguitur nullũ ex istis modis stare posse. Primus quidẽ stare nõ potest. qa Gal. etiã cõfitetur illud, ꝙ sanguis arterialis generatur in corde si igitur uenalis etiã secudum Aris. & Gal. generat in hepate in quo est discordia? Vnde Auer. cõtra istã primã solonẽ directe dicit, ꝙ in. 3. de Partibus aialiũ in ca. de corde Arist. dicit cor esse principium sanguinis, sed Gal. dicit cor esse solũ principiũ sanguinis arterialis. Alex. etiã in sua abbreuiatione de aia in ulti. ca. scribit, ꝙ sanguis qui in iecinore redundat, indigestus, & non coctus est: neq; ꝓpria appellatione sanguis appellari debet. & ibi per longũ ꝓcessum probat cor esse principiũ sanguinis, & sensus ex cõsequẽti, & quod nihil est sanguinosius corde. Cõfirmatur auctoritate Aris. in lib. de Som. & uigil. ubi dicit: Omnis autẽ sanguinis principiũ, sicut dictũ est hic et in aliis, est cor: hoꝶ aũt q in cordis utrisq; thalamis. cõis qui medius, quorũ uterq; suscipit ex utraq; uena, & ex ea q̃ uocat magna. et q̃ aorta in medio uerò fit discretio. & subdit: Q uia uero fit maxime sanguis post nutrimenti oblationem indiscretus, donec secernat sanguis, somnus fit quousq; secernat sanguis hoc quidẽ purissimũ sursum: illud uero turbidũ deorsum. ubi patet oẽm sanguinem, & purissimũ, ut est arterialis, & turbidũ, & grossum ut est uenalis, secundũ Aris. in corde generari. Secũda etiã solutio minime stare põt, qa tunc Arist. nimis inepte locutus fuisset, & pueriliter dicendũ ꝙ iecur non est principiũ sanguinis in prima generatione, qa si iecur in prima generatione nõ est, nõ entis nullę sunt actiones: operatio enim est operatio entis in actu, ut patet in nãli Phia. Immo sermo Arist. est in aialibus habẽtibus iecur, sicut sunt sanguinea, ubi ꝓbat ꝙ in talibus alterũ istorũ duorũ mẽbrorum necesse est ut sit principium sanguinis, uidelicet uel iecur uel cor: & probat ꝙ iecur esse non potest ꝓpter tres causas, tum quia nõ habet situm conuenientem ut possit demãdare sanguinẽ ad totum corpus, quia non in medio totius sicut cor: tum etiam, quia non habet cõcauitatem, & receptaculũ sanguinis sicut cor qa sanguis qui inuenit in hapate, inuenitur intra uenas. sicut in reliqs mẽbris: sed in corde ubi sunt tres uẽtriculi in aialibus magnis inuenitur extra uenas, qa ibi est fons & origo sanguinis. Tertia ratio est qa hepar non est principiũ uenarũ quae deferũt sanguinẽ ad totus corpus, quia substãtia hepatis est carnosa: est enim sicut sanguis coagulatus, sed substãtia cordis est uenosa. Modo, Natura, ubi dat nutrimentũ, ibi etiam dat originẽ uasis deferẽtis illud: aliter Nã esset manca in necessariis. Patet aũt ꝙ rõnes istae ꝓcedũt in animalibus nõ solũ in fieri, sed in facto esse existentibus. Tertia solo etiã stare nõ põt, quia Auer. in. 2. colliget. ca. 9. ubi loquitur de iuuamẽtis mẽbrorũ officialiũ, qñ loquitur de hepate, expresse dicit ꝙ Gal. opinatus est ꝙ hepar sit princeps uirtutis nutritiuae, & ignorauit Gal. ꝙ ultimũ nutrimentũ sit in corde. Et in eodẽ caplo uersus finẽ illius egressiõis dicit. Et si tu uides ꝙ cor in hoc indiget hepate .i. in sanguinis gñatione: igit hepar est princeps. Soluit, hoc nõ sequi, sicut nõ sequit de hepate quod in sua actione indiget stomacho, nõ ꝓpterea sequit, ut stomachus sit princeps in illa actione: & sicut bubulcus, qui ꝑparat cibũ aliis bubulcis, nõ sequitur ut sit princeps alioꝶ bubulcoꝶ. Vbi patet manifeste secũdũ Auer. in uia Aris. sanguinẽ formã substãtialẽ recipere in corde, tanq̃ ab agẽte imediato, & principali: & ꝙ hepar nõ cõcurrit nisi ut minister. Sed illud qd' est inquirendũ diligẽter apud uiã Arist. est in qua digestione resecẽtur illae supfluitates, uidelicet cholera, & melancholia. Nã Auer. in ꝑdictis locis libri colliget uidet dicere ꝙ in hepate, ex aduerso aũt uidetur esse ipsemet ibidẽ, ca. 8. ubi loquit de phlegmate: dicit enim ꝙ phlegma aliter dicit supfluitas sanguinis, & aliter cholera, & melãcholia. phlegma enim est superfluitas sanguinea .i. diminuta superfluitas ut fiat sanguis, sed cholera, & melãcholia dicuntur superfluitates, quia ex separatione earum remanet cõpletus sanguis. Est igitur utraq; cholera supfluitas sanguinis, quia à sanguine sequestrata in generatione eius, sed, generatio sanguinis cõpleti est in corde, igitur ibi se

questrãtur, & generãtur. Pro hoc facit auctoritas Isaach, & stat ratio, quia in qualibet digestione aliqua superfluitas generatur. Pro hoc facit auctoritas Auer. in tracta. de corde, ubi uult, ꝙ hepar mundificat cor, & nõ econtra, & tunc secundũ istã uiam dicere possumus ꝙ in ueri, & complem sanguinis generatione duplex superfluitas resecat: utilis, & est semen: & inutilis, & est utraq; cholera. Quia autem cor nullũ huiusmodi humorẽ pati potest, ideo ordinauit Natura hepar ut mundificaret ipsum cor ab istis superfluitatibus, & ita transmittit choleram ad chistim fellis, & melancholiã ad splen. & tunc qñ Arist. dicit fel esse excrementũ iecoris, intelligendũ est immediate, sed mediate est cordis. & Arist. ibi sumit fel pro mẽbro cõtinẽte cholerã. Tale enim mẽbrũ bene potest esse unitũ iecori, & nõ cordi, propter eius excellẽtiam. Si autẽ teneatur alia uia, oportet dicere ꝙ in hepate generatur phlegma, qui est sanguis diminute decoctus, & ibi sequestranẽ duę cholerę in habentibus mẽbra illa quæ sunt receptacula earũ: postera sanguis illę indigestus digerĩ, & cõpletur in corde, & superfluitas eius utilis semẽ est. Et ista uia uideẽ magis Arist. esse. Et illo mõ glossa auctoritates in oppositũ.

Cor est quasi animal in animali obseptum, conclusumq;. Alex. in Paraphrasi libri de anima. cap. ulti.

Cor est colligatum cum aliis membris principalibus, ideo quia cor est omnibus his membris in potentia quãuis sit unum in actu. Auer. 7. Colliget. cap. 2.

Cor ꝓpter quid nõ attrahit immediate aerẽ per guttur, sed mediante pulmone. uide Gal. 6. de Vtil. parti. cap. 2.

Cordis caliditatem sequitur caliditas omnium membrorum, excepto ꝙ non sit resistentia accidentis ex membris habentibus dominium in toto, ut est hepar, & cerebrum. quarto Colliget. cap. 2.

Corda animalium calidorum, & humidorum sunt maiora cæteris, sicut animalia nascentia in locis humidis. supra.

Cor omnium uiscerum sanguinem extra uenas continet, cæteræ partes sanguinem habent uenis contentum. 3. de Partibus animalium. cap. 4.

Cor habet omnem modum attractionis, siue à uacuo, siue à calido, siue à uirtute fiat: Galenus. 6. de Vtili. parti. ca. 15. auriculis cordis.

Cordi nihil est familiarius ad refrigerationẽ spiritu, & ad nutritionem sanguine. Gal. ibidem. Inde patet aerem maxime conferre in regimine sanitatis, & ægritudinis.

Cor cum sit principium uirtutis sensualis, & nutricis, ideo ex partibus similaribus, & dissimilaribus cõstat: similares sensui, dissimilares motui cõgruunt. Alexã. in Paraphrasi de anima. ca. ulti. Inde collige aliter cor esse principium sensus, aliter motus: quod Themis. nõ uidetur intellexisse in. 2. de Anima. ca. 40. ubi digreditur contra Alex. ubi ponentem carnẽ esse organũ tactus: nam si caro non sit, quid aliud asseri potest: Sed meminerit, inquit Them. Arist. sensorium tactus cordi mandasse: quasi Alexã. neget cor esse principium tactus. Sed animaduertat uirtutes passiuas appropriari membri similaribus, uirtutes autẽ actiuas membris organicis, seu dissimilaribus: ut testatur Arist. in 1. de Natura animaliũ. cap. 4. Quia igitur ipsum cor utriusq; uirtutis princeps est, & sensualis, & motiuæ, quarum, altera actiua, altera in passione quadam consistit, ideo diuersimode istarũ uirtutum cor princeps est: nam ratione simplicium est princeps sensilis, ratione organicorum est princeps motus. Et nec hoc Arist. cõtradicit, quãdo Arist. carnem sensorium constituit in tactu, in loco pręallegato de Natura animalium, & intelligitur de carne cordis: quãdo autẽ in. 2. de Anima dicit carnẽ esse medium, & nõ organũ, loquitur de carne extrinseca quæ est in reliquo corpore, illa enim est ut medium: sed caro cordis quæ est intus, est sensorium. Ista diffuse magis inuenies in contradictionibus nostris nuper ęditis, quod nullus usq; ad nostra tempora uidit post Alexan. unde Alex. ibidem dicit. Cor ratione carnis esse principium uirtutis sensilis, ratione neruorum esse principium uirtutis motiuæ.

Cordis membrana qua inuoluitur, dura adeo est, & densa, ut uix ferro incidi queat. & dicitur pericardium, siue pręcordium. Alexãder in Paraphrasi de Anima. cap. ultimo. Nota tamen ꝙ antiqui præcordium os stomachi appellare etiam consueuerunt, ut notat Galenus in prima particula separatorum sermonum.

Corde ablato ab animali potest moueri, & uiuere, uelut testudo, & chamælco, & pari ratione ablato capite. Alexã. supra. in fine. ubi dicit argumenta de principatu animæ, utrum in corde uel in capite cõsistat esse communia. Idẽ Auer. 7. Physi com. 4.

Cordis uentriculi omnes participant sanguine, & spiritu, sed non æquantur: dexter enim plus sanguinis, sinister uerò plus spiritus particeps est. Sunt enim in omnibus omnia, ut dicit Hipocrates. Gale. 6. de Vtili. parti. cap. 16.

Cor habet copiam neruorum. 3. de Partibus animalium. cap. 4. uide in contradictionibus nuper æditis.

Cor sine osse, exceptis quibusdam magnis animalibus, quibus datum est gratia filamenti. 3. de Partibus animalium. cap. 4. idem Gale. 6. de Vtil. particu. cap. 19. ubi approbat dictum Aristo.

Corduba est ciuitas temperatior omnibus ciuitatibus Andalagiæ & aliis remotioribus. Et huius ciuitatis temperamentum ostenditur ex uirtutibus hominũ eius, & bonitate itellectus, habẽtq; naturaliter optimos mores, ꝓsertim uirtutes, quæ paci, & bonæ opinioni tribuuntur. Auer. in 4. de Generatione animalium. cap. de uarietate pilorum.

Cornua adhærent potius cuti quàm ossi: unde fit in Phrygia, & alibi boues sint, qui cornua perinde ut auriculas moueant. 3. de Natura animalium. cap. 9.

Corporeitas quæ constat longitudine, latitudine, & ꝓfunditate, secundũ aliquos notificat indiuidui substãtiæ quidditatem. Et ideo isti appellauerunt dimensiones substantias, & similiter qui credunt essentiam indiuidui constare ex partibus indiuisibilibus appellant illas substãtias, ut audiuimus loquentes nostri æui, appellare atomum substãtiam indiuisibilem. & similiter qui imaginãtur materiam & formam esse principia indiuidui, existimant cõuenientius appellari nomine substãtiæ quã ipsum indiuiduũ. Cõueniunt autem omnes hoc iudicio, quia id quod notificat quidditatẽ huius indiuidui, debet magis appellari substãtia, quia propter quod unũquodq; tale, & illud magis. Et ideo nemo ipsorum posuit accidens, inquantum accidẽs esse partem substãtiæ, sed inquantũ ipsum existimatur notificare essentiam indiuidui substantiæ, ut qui posuit dimẽsiones esse substantias. Auer. in Paraphrasi meta. tracta. 1. cap. de Substantia. De ipsa opinione ponentium dimensiones esse substantias meminit Cõmen. in. 4. Cœli. cõ. 40.

Corpora cœlestia non habent materiam omnino, quia essent generabilia, & corruptibilia. 1. Physi. commen. 63. 79. primo Cœli. tex. com. 20. 8. Meta. tex. com. 12. Et. 12. Meta. tex. com. 10. & in libro de Substantia orbis.

Corpus cœleste caret potentia ad aliquã dispositionẽ, nisi in ubi. 1. Physi. com. 63. 1. Cœli. com. 20. 8. Meta. com. 12. 12. Meta. tex. com. 10. & 2. cap. de Substantia orbis.

Corpora cœlestia non mouentur ab illis quæ mouent. 3. Physi. com. 16. & 1. de Generatione tex. com. 44.

Corpus cœleste est sensibile uisu, & non est tangibile omnino. 3. Physico. cõmen. 48.

Corpora cœlestia non continentur à tempore, tamen habent coexistentiam cum tempore, coexistentiam quantitatis cum quantitate. 4. Physi. com. 117.

Corpora cœlestia secundũ ꝙ motus illorũ est uoluntarius, possunt moueri uelocius. auctoritate Alexã. Licet Auer. dicat de hoc esse cõsiderandũ. 6. Phy. cõ. 15. Quod ideo dixit meo iudicio, quia si intelligatur de aliqua potentia reali, & physica, illud ueritatem habere nõ potest: quia in æternis nõ differt esse à posse, ut dicitur in. 3. Physi. possibile enim tale in æternis est necessarium. 2. Cœli. com. 32. Nam si ista potẽtia nunquã reducitur ad actũ, esset igitur frustra in Natura: Deus aũt, & Natura nihil frustra faciũt. 1. Cœli. 32. sic arguit in simili Cõmen. 1. Cœli. cõ. 20. Si uero potentia illa sit logica, quæ nõ ponit aliquid in re, sed

dicit

dicit solum non repugnantiam terminorum, inquantum non repugnant, sic illud dictum saluari potest.

Corpus cœleste potest quiescere inquantū corpus, nō aūt inquantū est tale corpus, quod uidelicet non est neq; graue neq; leue. 7. Phy. cō. 2. Ex illo loco elicitur ꝙ aliquod prædicatum potest alicui non repugnare ratione generis quod tamen secūdum rationem specialem ipsi repugnat. Consimile elicitur de uelocitate motus in infinitū inquātum motus. ex. 6. Phy. com. 15. & de regularitate & irregularitate, ex. 5. Phy. com. 44. & de Generatione terræ. 2. Cœli. commen. 104.

Corporis cœlestis propinquitas ad quædam quādoq;, & remotio eius à quibusdam quandoq; est causa tertiæ diuisionis, uidelicet ut quædam moueantur quandoq;, & quędam quiescant quandoq;. 8. Phy. com. 21.

Corporis cœlestis motus simpliciter est naturalis, uidelicet tam ex parte animæ q̄ ex parte corporis, cum nullum sit ibi principium contrarium. 8. Phy. com. 27.

Corpora cœlestia sunt materię simplices, & formę eorum sunt formæ abstractæ à materia. 8. Physi. com. 78. Contra illos qui asserunt in uia Auer. orbem seclusa intelligentia, esse substantiam quandam, quæ est forma simplex: immo dicitur materia simplex, aut materia in actu, & rectius adhuc dicitur subiectum in uia eius, ut patet ex. 8. Meta. cō. 12. & 2. cap. libri de Substantia orbis. & 5. Meta. com. 17. contra Gregorium Ariminen. & Burleum.

Corpus cœleste caret materia, & forma eius nō habet substistere per ipsum. 8. Phy. cō. 79. 1. Phy. 63. 8. Meta 4. & 12. 1. Cœli tex. com. 20. 12. Meta. tex. com. 10. & in lib. de Substantia orbis. ferè per totum.

Corpus cœleste secundum Arist. non potest ex se secundū suam naturā recipere transmutationem. Et causa est quia non est cōpositum ex materia & forma, & est necessariū, ex se non ex alio. ut Auic. dixit. ueruntamen necessitas est in ipso modo recipiendi, in motore uero modo agendi 8. Phy. com. 83. uide in Concordantiis.

Corpus cœleste est ingenerabile & incorruptibile, & secundum partes, & secundū totum: alia uero corpora generabilia & corruptibilia sunt, aut secundum partes, aut secundum totum. 1. Cœli. cō. 13. idem. 2. Cœli. tex. cō. 3.

Corpora cœlestia ista sunt ordinata in nobilitate sicut sunt ordinata in situ seu loco. 2. Cœli tex. comen. 15. idem. 12. Metaphy. cōmen. 44. Ex opinione Aristo. contra Ptolomæum & Astrologos.

Corpus cœleste nulli est elementum, sicut ex nullo est elemento. 1. Cœli. com. 57. uide in Concordantiis.

Corporis cœlestis esse, necessario requirit esse corporis quiescentis circa quod reuoluitur. primo Cœli com. 97. idem. 8. Physi. commen. 84.

Corpus cœleste ita se habet ꝙ forma & formatū in eo sunt idem in numero, sed secundum dispositionē magis diminutam q̄ sit adunatio recipientis & recepti in forma abstracta. 2. Cœli. com. 3. Aduerte tamen ꝙ Petrus Pompon. legit aliter locum istum: dicit enim, in forma nō abstracta quia uult ꝙ fiat minus unum ex intelligentia & orbe, q̄ ex materia & forma. Q uia ab ipsa tandem ueritate coactus in senio mutauit sententiam. Tenet enim ipsam non dare esse formaliter orbi. Sed nos literam istam affirmatiue inueniemur in multis antiquis codicibus, & quomodo saluetur, uide in tracta. nostro de intelligētiis, quæstione propria de hoc, utrum ex intelligētia & orbe fiat uerius unū quàm ex materia & forma. *(Lapsus Pe. Pomponatii)*

Corporis cœlestis forma non cohæret suæ materiæ mediantibus dimensionibus, sicut formæ materiales. 2. Cœli com. 3 idem in primo cap. de Substantia orbis.

Corpora cœlestia sunt intelligentia & animata secundum uniuersum. 2. Cœli. cō. 3. idē. 8. Meta. cō. 12 & 12. Meta. cō. 36. & cap. 2 & 2 libri de Substantia orbis.

Corporis cœlestis motus non est ab anima cogente manere sempiternum. 2. Cœli tex. com. 6. Iste locus fuit causa erroris Ioan. Grā. qui uidens Arist. contradicere antiquis in hoc, tenuit Arist. tenuisse cœlum nō esse animatum, ut recitat Simplicius in primo Cœli. Sed non animaduertit ꝙ antiqui ponebant cœlum habere contrarium, & de se esse corruptibile, sed anima erat causa suæ permanentiæ. Et ad hunc sensum Aristo. negat cœlum esse ab anima cogente ipsum manere sempiternum. Et hoc etiam habetur ex textu, quia tunc illa anima nō esset beata, quia esset cum labore & tristitia. unde Com. in cō. 6. inquit: Et hæc contradictio intrat eos qui ponunt hoc corpus habere cōtrarium motui animæ. Sed ꝙ Arist. tenuerit corpora cœlestia animata anima intellectuali, quę non mouet cum labore & pœna, demonstratum est. 8. Physi. & 2. Cœli & est authoritas expressa Philosophi in tex. cō. 60. *(Aduersus Ioa. Gram.)*

Corpora cœlestia omnia habent figuram sphęricam essentialiter, & elementa accidentaliter. 2. Cœli com. 22. & 26. & 3. Cœli com. 67.

Corpus cœleste supremum est maxime perfectum in rotunditate, & alia differunt adinuicem in participando illam, secundum ꝙ sunt magis illi propinqua. 2. Cœli cō. 31.

Corpora cœlestia non habent loca diuersa, sed unum locū numero circa quem reuoluuntur omnia, & est medium mundi. Elementa uero habent loca diuersa. uide causam in. 2. Cœli com. 35.

Corpora cœlestia nō habent phantasiam, ut putauit Auic. quia haberent instrumentū sensus, & tunc sensus eis esset datus ad salutem, & si propter salutē tunc eis possent accidere occasiones, seu impedimenta. 2. Cœli. 37. uide idem 12. Meta. cō. 36. & 1. & 3. cap. de Substantia orbis. & 3. de. Anima cō. 60. & 61. Idem tenet lucidissimus Them. in. 2. de Anima in expositione tex. 15. uide uerba eius.

Corpus cœleste non est sensibile, sed ratione comprehenditur. 2. Cœli com. 41. Et animaduerte pro complemento eorum quæ scripsi in contradictionibus in præsenti loco dum essem iunior, ꝙ intentio Cōmen. est ꝙ cœlū nullo sensu sentitur, nisi sensu uisus: sed uisus per se terminatur ad stellas, quę sunt partes eius. Vnde ꝓprie loquēdo stellæ sunt per sensibiles sensu uisus, sed esse totius cœli non est sensibile: sed ratione comprehenditur. Nam cum stellæ sint partes cœli, & uidemus ꝙ mouentur motu circulari, & cum nō possint per se moueri, & ratio demonstrat ꝙ sunt in corpore quod circulariter mouetur, quod non est neq; graue neq; leue. Et ista est resoluta intentio eius, & sic uolo dicta mea deberi suppleri. unde Com. 2. Cœli cō. 43. super uerbis Aristo. ibi dum dicit: Q uoniam, aūt uidentur & astra translata, & totum cœlum, inquit: Et debes intelligere per hoc quod dicit, uidentur in stellis, per sensum, & in cœlo per existimationem. & forte dicit hoc, in cœlo, ꝓpter hoc quod apparet in astrologia. etc.

Corpus cœleste habet esse medium inter purum actum, & res quæ partim sunt in potentia & partim in actu. Assimilatur enim rebus existentibus in actu ꝓpter sempiternitatem, quam habet per se: & quia nullam habet potentiam ad corruptionē, sed assimilatur rebus quæ partim sunt in actu, & partim in potētia propter uarietatem situum quæ sibi accidit, & tādem ratione motus localis. Et aiaduerte quomodo Natura diuina colligauit illa duo esse, scilicet æternum cum corruptibili, ponendo inter actum purum & puram potentiam huiusmodi potentiam quæ est in loco. ex. 3. tractatu Meta. uide idem in. 8. Phy. com. 15.

Corpora cœlestia licet sint neutra tñ inquantum sunt corpora habent conuenientiā in diaphanitate, illuminatione, & obscuritate. 2. Cœli cō. 42. idē in. 2. cap. de Subā orbis.

Corpora cœlestia in ueritate nō gñant frigiditates, sed calores similes uniuersaliū elementorum. 2. Cœli. 42.

Corpora cœlestia sunt eiusdem speciei, non aūt sunt eadē genere, & specie differentia, ut putauit Auicen. 2. Cœli cō. 49. quia tunc essent cōposita ex materia & forma. Vide causam istius deductionis ex. 1. Meta. tex. com. 12. Nota tamen (ut glossat Com. cō. 49. secundi de Cœlo) ꝙ huiusmodi conuenientia secundum speciem in corporibus cœlestibus non est secundum uniuocationem, sed secundum prius & posterius.

Corpora cœlestia nō sunt corpora tantū, imo sunt partici-

pantia actione & uita.2.Cœli tex.cōmen.61. Et est locus diuulgatus & notabilis, ut notant Græci expositores, & Cōmenta. ꝙ cœlum sit animatum. Et aduerte ꝙ Cōmē. in cō.61. ibi adducit tres demonstrationes ad hac cōclusionem: duæ sunt à posteriori, & tertia est demonstratio simpliciter confecta ex ꝓpositionibus acceptis ex sciētia Naturali & diuina. Et bene considera circa hoc, quomodo una demonstratio potest confici ex propositionibus duarum scientiarum non subalternatum se habentium.

Corpora cœlestia in quibus sunt pauciores actiones & motus, sunt nobiliora illis in quibus sunt plures. Secus est in generabilibus, quia quæcunq; habent plures actiones nobiliora sunt: & ideo nobilissimum est homo, & uilissimū elementa.2.Cœli.com.63.

Corporum cœlestium quædā acquirunt nobilitatem unō motu simplici, & quædam uno motu composito.2.Cœli com.64. uide in Concordantiis.

Corpora cœlestia habent potentias finitas in qualitate, infinitas in tempore.2.Cœli cō.71. idem in.3.cap.de Substātia orbis.&.Phy.cō.79. & in Paraphrasi primo de Cœlo in fine. idē.12.Meta.cō.41.&.2.Cœli cō.63:&.38.&.36.

Corpora cœlestia manifeste uidentur intelligere & moueri, sed non nutriri, neq; sentire.2.de Anima.cōmen.15. idē 2.cœli.cōmē.61.&.37.&.3.de Anima.7.61.& primo cœli 31.&.12.metaphysi.cōmen.36.& primo.&.3.cap.de substantia orbis. Contra Auicennam.

Corpora cœlestia de uirtutibus animæ non habent nisi cōcupiscentiā & intellectum.2.de Anima.cō.32.&.12.Met. com.36.&.1.Cœli.cō.90.& Cœli.38.&.61.

Corporum cœlestiū uirtutes conseruant esse secundū oēs dispositiones, & omnes partes eodem modo.2.de Ala. co.48.idem.1.cœli.22.&.2.cap.de Substantia orbis.

Corpora cœlestia ita se habent, ꝙ unusquisq; orbium stellarum erraticarū uide uidetur moueri per appetitū orbis stellarum fixarum motu diurno, licet cum sunt appetitu ꝓprio moueantur motu ꝓprio.3.de Anima.cō.57.idem.2. cœli cō.58.&.12.Meta.37.&.44. Et sic intelligere potest an motus planetarum à primo orbe sit motus raptus, aut sit motus desiderii contra Mathematicos.

Corpora cœlestia non habent sensum, quia non esset neq; propter melius animæ, neq; ꝓpter melius corporis.3.de Anima.tex.com.61.contra Auic.

Corpora cœlestia quia nō nutriuntur neq; fatigantur, ideo non indigent somno.ex lib.de Somno & uigi.

Corpora cœlestia secundū Arist. non calefaciunt quia sint calida, sed secundū uelocitatem motus.2.cap.de Substantia orbis.&.2.Cœli.42.& primo Meteororum.

Corpus cœleste est indiuiduū demonstratum, & ens demonstratū in actu.2.cap.de Substātia orbis.&.2.cœ.cō.2.

Corpus cœleste est materia animalium cœlestiū quæ mouentur circulariter ex se, & est perfectius cæteris modis materiæ: non enim est in eo de potentiis nisi potētia in loco tantū.2.cap.de Substantia orbis, & cap.ultimo. & primo Phy.com.63.

Corporis cœlestis & precipuè corporis ultimi forma quodammodo est anima, & quodammodo intellectus.2.cap. de Substantia orbis.

Corpus cœleste non indiget in suo esse forma, sicut est dispositio corporum animalium quæ sunt hic. secundo cap. de Substantia orbis.

Corpus cœleste non indiget anima sensibili neq; imaginatiua, sed solum indiget uirtute mouēte ipsum in loco semper, & uirtute quæ non sit corpus neq; uirtus in corpore, ad largiendum sibi permanentiam æternam & motum æternum.ibidem.

Corpori cœlesti non datur subiectum nisi propter motū localem tantum, corporibus autem generabilibus & corruptibilibus datur materia propter generationem & corruptionem: forma autem datur eis propter actionem.3. cap.de Substantia orbis.

Corpora cœlestia sunt corpora absoluta à materia ultimo cap.de Substantia orbis.

Corpus cœleste est unum per continuationem & formam totalem, & per motū unū continuū.5.Meta.cō.11. Vide pro hoc.2.Cœli.cō.42.&.12.Meta.44.& in.3.cap.de Substantia orbis.& in libro. Destru.disp.3.in sol.18.dubii.

Corporibus cœlestibus attributæ qualitates quæ possunt esse & nō esse, ut illuminatio lunæ & obscuritas, sunt aliæ à qualitatibus quibus attribuitur alteratio.9.Meta.cō.17. Intelligas de alteratione passiua. uide ꝓ hoc primo Cœli.com.21.&.2.cap.de Substantia orbis.

Corpora cœlestia nedum non hñt potentiā ad corruptionem, uerū etiam neq; ad fatigationem.9.Meta.tex.cō.17.

Corpus cœleste non habet potentiam diuisibilē secundū diuisionē corporis.s.formā materialem.12.Meta.cō.10. idem.8.Phy.tex.cō.79.&.12.Meta.tex.com.41.

Corpora cœlestia quia sunt principia animatorum, & non animatorum fuit necesse ut essent animata, & ut principia eorum essent corpus & anima.12.Meta.com.25.

Corpora cœlestia idem desyderāt & intelligunt, sed in nobis desyderatū differt ab intellecto.12.Meta.cō.36.in principio cōmenti, & ibi redditur causa. uide in Cōcordātiis.

Corpora cœlestia carent sensu, quia sensus dati sunt animalibus ad salutem.12.Meta.com.36.idem cōtra Auic.in.1. &.3.cap.de Substantia orbis.&.3.de Anima.tex.cō.60.61. &.2.de Anima.com.ultimo.

Corpora cœlestia de uirtutibus animę nō habent nisi intellectum, & uirtutem desideratiuam.12.Meta.cō.36.idē primo Cœli.90.&.2.Cœli.39.& tex.com.61.&.2.de Anima 15.&.32.&.2.cap.&.4.de Substantia orbis.

Corpora cœlestia cum sint nobilissima corporum sensibilium & meliore, necesse est ut illud quod appetunt sit nobilissimū entiū: & maxime quod appetit totū cœlum in motu diurno.12.Meta.cō.36.in Calce cōmenti.

Corpus cœleste non mouetur per potentiam existentem in eo, quia aut est finita aut infinita: si finita possibile esset quiescere, quod improbandum est: si infinita continget moueri in instanti. Et ideo mouetur per potentiam non existentem in subiecto omnino.12.Meta.com.42. Contra Grossipedales qui dicunt intelligentiam formaliter inhærere orbi.

Corpus cœleste non habet potentiā ut corrumpatur, quia non habet contrarium: est igitur remanens per se, & per suam substantiam: sed motus eius impossibile est ut sit remanens per suam substantiam quia habet contrarium, scilicet quietem.12.Meta.com.41.

Corpus cœleste est animatum necessario.11.Meta.cō.41.

Corporum cœlestiū materia est corpus.ex disp.4.in.sol.2. dub.idem in.2.cap.de Substantia orbis.&.8.Meta.cō.12.

Corpus cœleste qui est nobilissimum corporū, habuit nobilissimum motuum.s.localē, qui est primus motuum. Et quia motor cœli non recipit motū istum qui est nobilissimus, non recipit uiliorē: & quia est nobilior corpore cœlesti, ideo causa permanentiæ eius fuit in nobiliori dispositione q̃ sit motus, quia est immobilius.12.Meta.com.41. in fine. Ex hoc uidetur ꝙ quies sit natura prior & perfectior motu. uide in Concordantiis.

Corpora cœlestia habent perfectum ordinem, & bonum ꝑfectū, quia non admiscetur eis aliquid ꝑ accidens: sed in corporibus quæ sunt sub corporibus cœlestibus inuenitur priuatio ordinis per accidens.12.Meta.com.52.

Corpora cœlestium orbium nō sunt unū in specie, & multa in numero, immo sunt multa specie, sicut est indiuiduū animalium uniuersalium, quāuis de illa specie non inueniatur nisi unum indiuiduum.ex libro Destru.disputa. prima.in solutione.11.dubii.

Corpus cœleste primum est unum animal per se, cuius natura est aut secundum necessitatem esse, bene esse quod moueatur cum omnibus suis partibus motu diurno, & de natura aliorum orbium est ꝙ moueatur uersus contrariam partem.ibidem.

Corporū cœlestiū esse cōsistit in motu: & ideo dans motū est scdm ueritatem agens.ex disp.3.in sol.10.dubii.

Corpora cœlestia mouētur erga sua principia separata mo

do

do amoris & obedientiæ, quia sunt animata & uiua ex disputa.3.in solutione.13.dubii. Vbi etiã uide quibusdam pulchras rationes probabiles, per quas ostẽditur cœlum esse animatum & uiuum.

Corpus cœleste sc'dm ueritatem habet unum motũ uniuersalem, & est simile,uni animali habenti unum motũ uniuersalem,& est translatio sui corporis. Et hic motus uniuersalis in corpore cœlesti est unus motus q in suprema sphæra fit:alii aũt orbes habent motus particulares similes motibus particularibus qui sunt in mẽbris uiuis animalis.ex dispu.3.in solutio.18.dubii.colũna.4.idem.2.cœli cõme.42.&.2.cap.de Substantia orbis.

Corpus cœleste absit ut secundũ opinionem Peripateticorum sit cõpositum ex materia & forma, esset enim corruptibile : sed hoc est de erroribus Auicennæ.ex disputa.3. in solutione.21.dubii.

Corporis cœlestis anima non sustentatur in ipso corpore: hoc enim corpus nõ indiget anima in suo esse,neq; in sua conseruatione perpetua, sicut indigẽt animaliũ corpora, ex disputa.4.in solutio.2.dubii.

Corpora cœlestia etsi nõ indigeant anima, quia ipsis sit necessaria in suo esse, uerũtamen indigẽt anima ut sit animatum,quia id quod est nobilius oportet ut habeat nobiliorem gradũ:sed animanũ est nobilius inanimato.ex disput. 4.in solutio.2.dubii.uide in Concordantiis.

Corpora cœlestia(authoritate Themistii) aut sunt formæ, aut sunt materiæ dictæ cum nostra materia æquiuoce,aut sunt materię uiuæ de se,non ab aliqua alia uita.ex dispu. 4.in solutio.2.dubii.idem.8.Meta.com.12.

Corpus cœleste secũdum Philosophos est tanquã mediũ inter antiquum absolute & nouum absolute,quia quodãmodo est antiquũ & quodãmodo nouum : & istud antiquum est motus supercœlestis , quia est antiquus in specie,& nouus in suis partibus:& ideo inquantum est antiquus procedit ab antiquo, & ratione suarũ partium procedunt ab eo infinitæ nouitates.ex disputa.12.in solutio. 3.dubii.idem in.8.Phy.com.15.

Corpus cœleste non mouetur ab alio corpore,quia neq; à corpore extra ipsum,neq; à corpore infra ipm. Extra cœlum enim demonstratũ est,q nõ est corpus neq; locus,intra ipsum aũt sunt elementa quæ mouẽtur à cœlo, & cœlum non mouetur ab eis.ex dispu.in sol.2.dubii.

Corpora cœlestia casui & fortunæ attribuentes magis errant, q̃ qui animalia corruptibilia attribuunt fortunæ . ex primo de Partibus animalium.cap.1.& habetur etiam in 2.Phy.tex.com.46.

Corpora cœlestia non hñt Phantasiam , ut est imaginatus Auic.uide rationes Auer.in Paraphrasi Meta.tract.4.

Corpora cœlestia cum non habeant phantasiam impossibile est quòd habeant motus particulares,sed motus eorum est unus continuus hoc modo, uidelicet quòd cum ipsa comprehendant bonum, quorum perfectio consistit in eius conceptione, desiderant assimilari sibi secundum perfectionem,sic uidelicet ut proueniant ad nobiliorem gradum essendi sibi possibilem. Et quia melius est ut moueantur q̃ quiescant,cum motus sit quædã uita omnibus naturalibus,ideo sunt in cõtinuo motu, & hoc non est gatia eorum conceptio sit gratia motus,nam si ita esset,tunc nobile esset propter minus nobile.Sed quia motus prouenit ex illa perfectione,& insequitur ipsam sicut combustio insequitur formam ignis , & sicut quando nos peruenimus ad ultimam perfectionem, est melius nobis q; influamus de illa perfectione aliis iuxta posse,non q; perfectio nostra sit propter aliud. Vbi patet quãtum moderni rudes defecerint in hoc, q; posuerunt intelligentiam non posse mouere cœlum nisi sibi per informationem inhæreret: cum tamen motus sequatur simplicem perfectionem intelligentiæ per uiam consecutionis,& non per uiã principalitatis. Et ex hoc etiam soluitur argumẽtum Auic.ponentis animam imaginatiuam, quia imaginatur q; illa uirtus quæ mouet cœlum , debet apprehendere suam hanc & hanc reuolutionem hodiernam tanquam per se com-

Cõtra Aui. & moder. nos.

prehensam,sed non ita se habet res: quia intelligentia intelligendo primũ intelligibile,in eo perficitur:& ad illam intelligibilis apprehensionem,per uiam sequelæ resultat motus in orbe.sicut clare Auerrois uerba testatur.

Corpora cœlestia mobilia cõmunicant cum primo mobili, & unumquodq; eorũ habet cõprehensionẽ uniuersalẽ & propriam. Et uide modum clarũ in Paraphrasi Meta. tractatu.4.col.una.3.& per illud intelliges clarius ea quæ scribit Cõmen.12.Meta.com.44.

Corpus finitũ quando exit ex corpore finito,necessario cõsumet illud.1.Phy.tex.com.37.ubi dicitur, Omne corpus finitum ablatione finiti consumitur.idem.6.Phy.cõ.20.

Corpora esse cõposita ex materia & forma , nulla alia uia sciri potest,nisi ex transmutatione in substantia.1.Phy.cõ. ulti.& cõ.51.& 60.idem.12.Meta.cõ.5.&.8.idem.8.Meta. 4.&.12.&.4.Phy.38.&.1.cap.de Substantia orbis.

Corpora naturalia habent superficies,lineas , & puncta, sicut mathematica.2.Phy.tex com.16.

Corpus aliud intelligibile,idest mathematicum, alud sensibile.3.Phy.tex.cõ.40.&.1.Cœli.35.Ex quo patet nõ dari corpus metaphysicum contra dominum Albertum.

Corpus quodlibet,aut una,aut pluribus superficiebus terminatum est.3.Phy.tex.com.35.

Corpus omne figuratum est.suprà.

Corpus rotundum continetur ab una superficie suprà.

Corpus non rotundum continetur à pluribus superficiebus.suprà.

Corpus sensibile extra elemẽta esse, est impossibile.suprà. tex.cõmen.45.

Corpora simplicia sunt contraria.3.Phy.cõ.49.ubi Cõmẽ. dicit q; habet locum in his quæ mouentur motu recto:in cœlo enim non est subiectum, neq; contrarietas.1.Cœli. tex.cõmen.20.

Corpus quodlibet sensibile,in loco est.3.Phy.tex.cõ.54.

Corpus omne superficie clauditur , ista enim est eius ratio 3.Phy.tex.cõ.40.Et aduerte q; hoc competit omni corpori,siue sit naturale,siue mathematicum, ut ibi habetur.

Corpus circulare non est innatum tangere, quia est cõpletum & finitũ per se:corpus aũt rectum est innatũ tangere, quia est completũ & finitum per aliud.3.Phy.cõ.74.

Corpora mathematica non habent dextrum & sinistrum, & loci differentias ex natura rei, sed secundum positionẽ ad nos.4.Phy.tex.com.5.& com.47.ibidem.

Corpora naturalia habent locum, & loci differẽtias distinctas in natura.ibidem.

Corpora mouentur ad sua ultima propria ut perficiantur per illa, & ut tangant illa.4.Phy.cõmen.36.idem.4.Cœli. tex.cõmen.24.

Corpora rotunda finiuntur per se , quia linea circularis est perfecta,& non recipit additionem.suprà.

Corpora recta finiuntur per aliud.4.Phy.43.idem.3. Phy. 74.& primo Cœli com.12.

Corpora naturalia apud Arist.sunt tribus modis:quædam sunt in loco essentialiter,ut corpora recta : quædã sunt in loco per accidens,ut corpora rotunda : quædã uero sunt in loco p partes.s.totus mundus.s. corpus cõpositum ex quinq; corporibus simplicibus.Com.4.Phy.cõ.43.

Corpus quodlibet attribuitur in motu & quiete,aut per se, aut per accidens.suprà

Corpus quodlibet in loco est.ibidem contra Alexan.

Corpus quoddam est in loco actu,quoddam uero potentia suprà.tex.com.44.

Corpus consimilium partiumdum non diuiditur, partes eius sunt in loco iu potentia:& cum diuiditur,partes eius sunt in actu.suprà.

Corpus mathematicum est in loco secundum imaginationem.4.Phy.47.idem primo de Generatione tex.com.44. &.4.Phy.commen.75

Corpus quodlibet nãliter mouetur ad ultimũ alterius corporis donec tangat illud,& illud aliud corpus est unigeneum cum eo.4.Phy.tex.cõ.48.idem tex.cõ.36.&.69.

Corpus mathematicum & uacuam nullam habet differen

tiam, cum utrinq; sint res dimensiones abstractæ à materia. Com.4.Phy.cõ.51.&.tex.cõ.76.&.77.

Corporibus cœlestibus, si in eodẽ loco possibile esset existere: & infinita, & totus mundus posset esse in grano sinapis.4.Phy.tex.com.53.&.76.

Corpora quo simul esse impossibile est.4.Phy.55.tex.

Corporũ penetrationis impossibilitas est ex suis terminis mathematicis, nõ ex suis accidẽtibus sensibilibus.4.Phy.com.76.& elicitur ex textu.

Corpora non est necessarium habere alias dimensiones, præter dimensiones sui.4.Phy.com.77.

Corpora naturalia non diuiduntur in infinitum, inquantũ naturalia sunt.7.Phy.com.2.idem.6.Phy.32.

Corpus quod circulariter mouetur.s.cœleste, est mediũ inter æternum & corruptibile, quia est nouũ quantũ ab ubi, & est æternum quantũ ad substantiam.8.Phy.cõ.15.

Corpora simplicia, sunt q̃ maxime dubitare faciunt, utrum omne motum habeat motorem.8.Phy.com.28.&.2.Phy.com.3.&.7.Phy.com.2.

Corpora simplicia à generãte habẽt formã & oĩa accñtia consequentia formã, quorũ unum est motus in loco, mediante tamen forma.8.Phy.cõ.32.&.3.cœli.cõ.28.

Corpora simplicia habent principium receptionis motus essentialiter, non aũt principium quo moueant se, nisi per accidens.8.Phy.com.32. Vbi aduerte ꝙ Arist. in fine illius textus in illa ardua quęstione de motu grauium & leuium, concludit finaliter ꝙ non habent principium mouẽdi aut faciendi, sed patiendi. Quę uerba multos in erroẽ detruserunt, non ponderantes uerba Com. glossantis mẽtem Philosophi fuisse, ꝙ essentialiter.i.quando elementa mouentur de potentia essentiali, non habent principium intrinsecum actiuum, sic enim mouentur à generante: sed bene habent principium intrinsecum passiuum, quod est materia ex qua generantur. Sed per accidens.idest dũ mouentur de potentia accidentali, est conuerso modo: quia sic habent principium intrinsecum actiuum, & est sua forma: sed non habent principium intrinsecum passiuum, quia si quod esset, illa esset materia prima, quę cum sit ens in pura potentia, nõ potest esse subiectum motus. Et ideo non habent resistẽtiam intrinsecam, sed medium est illud quod resistit. Vnde elitum de potentia accidentali postq̃ in initio motus fuit, motum per accidens à remouente ꝓhibens, tunc ipsum mouendo per se medium, mouet seipsum per accidens: & iste motus effectiue est à sua forma. Arist. autem ideo elementa collocauit in numero eorum quæ mouẽtur ab extrinseco, quia talia non mouentur ex se, nisi postq̃ fuerint mota ab aliis, ut testatur Com.8.Phy, cõmen.27.&.29. Et propter aliam causam quam allegat Cõmenta.in.8.Physi.com.44.quia Aristo.in.8.Physi.motum ex se describit, non solum per habere principiũ mouendi se, sed etiam quiescẽdi se: & hoc est animalis & animatorum propriũ, ut patet 8.Phy.tex.& cõ.29. Vnde strictè sumitur motum ex se ab Aristo. & ista est ueritas, uide ample com.28.in.3.cœli de hoc, & alibi sæpe.

Corpus impossibile est ꝙ moueat in loco, absque hoc ꝙ moueatur essentialiter.8.Phy.com.35.

Cõtra Ale. Achilli. & Pet. Pomp.

Corpus mutat locum, & ideo quod in corpore est, etiã mutare locum necesse est.8.Phy.tex.com.51. Caueant igitur ponentes primum motorẽ & reliquas intelligentias dare esse per informationem orbibus: quia tunc ineuitabiliter sequitur ꝙ moueãtur per accidens ad motũ orbi. Quia nullus intellectus recte dispositus, potest sine implicatione cõtradictionis intelligere esse formã abstractam informantem suum subiectum, quæ ad motum sui subiecti nullo modo moueatur, neq; per se, neq; per accidẽs. Nec ualet euasio dum dicunt, ꝙ hoc fallit in formis non eductis de potentia materię: quia tales ex hoc ꝙ nõ sunt constitutæ in esse per subiectum, possunt informare materiam, tamen nõ mouebuntur aliquo modo. Nam certũ est ꝙ forma illa, aut ibi est ubi est formatũ aut non: si nõ, igitur non format: si sic, igitur dum formatũ mutat locum, etiam forma mutat. Vnde etiam omnes Theologi, qui fuerunt etiã doctissimi in Philosophia, concedunt animam intellectiuam moueri per accidens ad motum corporis, cum tamen non sit educta ex materia, nec extensa ad corporis extensionem.

Corpus aut uirtus in corpore, actione infinitam habere nõ potest.8.Phy.tex.com.79.

Corpora simplicia ab extrinsecis recipiunt raritatem & dẽsitatem, & recipiendo densitatem, quasi recipiunt quandã penetrationem in suis partibus.8.Phy.com.82. Et talis penetratio (ut subdit) est quasi quid medium inter esse spirituale & corporale.

Corpora simplicia carent figura & termino, & multum uicinantur in Natura naturæ materiæ.8.Phy.com.82. Cõsimile.3.cœli.cõ.67.&.2.cœli.com.32.

Corpus naturale solum inter alia corpora, est completum, Auer.in ꝓœmio primi libri de Cœlo. Ex quo datur intelligi esse plura corpora q̃ mathematicum, ultra corpus naturale. Et forte iste locus fuit in causa ꝙ Albertus posuit tertium corpus, uidelicet metaphysicum, in principio primi Physic. Vide de hoc in Concordantiis nuper æditis à nobis.

Corpus est subiectum uniuersale sciẽtiæ Naturalis. primo Cœli.com.2.idem.12.Meta.com.5.&.3.de Anima cõ.39. uide in Concordantiis.

Corporũ quædã non cõtinentur in aliis, ut totus mundus: & quædam continentur, ut partes mundi.1.tex.cõ.4.

Corporis cœlestis esse, est sensibile per se.1.cœli.com.5.uide quo sensu in.3.Phy.com.48.ubi dicit ꝙ est sensibile uisu, & non est tangibile omnino.

Corporis simplicis diffinitio, est habere principium motus localis in seipso secundum naturam: ex qua diffinitione, apparet etiã diffinitio corporis cõpositi, & est aliud quod habet in se plura principia uno. Auer. primo cœli com.7. & elicitur ex textu.

Corporis simplicis simplex est motus, & cõpositi mixtus, primo cœli.tex.com.7.

Corpora composita impossibile est ut sint cõposita ęqualiter. suprà com.7.idẽ.2.de Generatione.48.&.4.Meteor.cõ.10.&.10.Meta.23.& in.2.colliget.cap.ulti.contra Gal.

Corpora composita mouentur ab elemento dominante. primo cœli.tex.com.7.&.8.& in.2. de Anima.14.&.39.& 2.de Generatione.49. Ex quo patet quantum deuiet à ueritate ille Suessanus, qui tenuit mixtum moueri principaliter à forma mixti: cum tamen Aristo. hic aperte reclamet, & Auer. in com. composita moueri ab elemento dominante. in textu.7.&.8.primo cœli. Vnde Cõmenta. ibi in principio com.6.scribit formaliter hæc uerba: Quia eadem natura est principiũ unius motus, necesse est ut unus motus habeat eandem naturam: & quia corpus simplex habet eandẽ naturam, oportet ut corpus simplex habeat eundem motum: & quia naturæ plures una, necesse est ut habeant plus uno motu. Corpora in quibus sunt plures una natura, oportet ut habeant plus uno motu: & forte si habuerint unum motum, erit secundum corpus simplex dominans, non secundum ꝙ est compositum: quoniam si ita esset contingeret ut compositum sit simplex. Motus enim unus prouenit ab una natura, & habens unam naturam necessario est simplex. Patet aũt cuilibet etiam de nouo incipienti philosophari, ꝙ illa Auer. consequentia nulla esset, nec dictũ Philosophi haberet ueritatẽ. Amplius, Cõmentator primo Cœli com.18. expresse dicit ꝙ unus motus specie non est nisi unius corporis specie: unde impossibile est ꝙ æquè primo unus motus secundum speciẽ, insequatur diuersas formas specię differentes. In hoc damnat Cõmen. Ioannem Grãma. primo Cœli, com.18. ꝙ uoluit motum Ignis & aeris esse idem specie, & motũ aquæ & terræ. Vnde scire debes ꝙ corpora composita de quibus Arist. loquitur, sunt corpora mixta inanimata. Non enim loquitur de animatis quę mouentur motu uoluntario, ut bene notauit Commenta. in sua Paraphrasi in summa.4. & fuit dictum Alexan. & Simplicii. Talia enim mouentur illo motu ab anima, & non ab elemento dominante.

Dicteriõ cõtra Aug. Suessa. A q mouatur mixtum.

dominante. Corpora autem mixta inanimata ſunt in duplici differentia, quia quædam nõ ſunt uerè mixta, quia in quadã iuxta poſitionẽ partiũ conſiſtit eorum mixtio: & ideo nõ ſunt uerè mixta, ut patet ex. 2. de Genera. & corrup. & talia ſunt ut turbines, & uenti, & id genus. Vnde talia nõ uno motu ſimplici mouent, ſed mixto, quia una nã mouet ſurſum, & alia deorſum: & cũ neutra poſſit ſimpliciter uincere aliã, tunc prouenit quidã motus mixtus & inflexus. Sed in mixtis perfectis & habentibus uerã mixtionem, & formam ſuperadditam formis elementorum, nõ eſt niſi unus motus ſimplex: & ille inſequitur primo elementũ dominans in eo. Impoſſibile .n. eſt in uerè mixto plura elementa dominari. Vnde Com. in. 10. Meta. com. 23. inquit ꝙ compoſitum eſt unum in actu per partem dominantem: etſi non, non eſſet unum in actu. Et habere etiã aperte ex determinatis per Philoſophum. 2. de Generatione. tex. com. 48. & 4. Meteo. com. 10. Ne autem aliquis ſuſpicetur nos ita ſcribere ſtudio contradicendi, uideat Auer. in ſua Paraphraſi 1 ſumma. 4. Sed quod decipit iſtũ hominem & ſequaces eius fuit, quia cum mixtum habeat formam ſubſtantialem per q̃ mixtum eſt in ſpecie: igitur ſua forma eſt principiũ motus per ſe primum in talibus, & non forma elementi, quæ uidetur eſſe in mixto in potentia reſpectu formę mixti: natura enim eſt principiũ motus. Sed animaduertat dictum Auer. in. 1. Phyſi. commẽ. 1. ubi dicit, ꝙ quæcunq; ſunt præter primam materiam & ultimam formam, ſunt materiæ compoſitæ & formæ compoſitæ: unde materia prima & forma elementaris dicuntur cauſæ ſimplices. Diffinitio igitur naturæ (ut inquit Simplicius in primo Cœli) magis coarctate ſumitur in. 1. Cœli, quam in. 2. Phyſi. quia ſumitur ut eſt principiũ motus localis tantum. Vnde Ariſto. pro principio ſuæ diſputationis aſſumpſit in tex. commẽ. 5. ꝙ omnia corpora naturalia habent principium motus in ſeipſis ſecundum locum. Et probat hoc per diffinitionem naturæ. Natura autem iſta quæ eſt principium motus localis, eſt forma corporis ſimplicis, quia illa uerè natura dicitur: forma autem mixti potius dicitur forma natura, quia ex naturis ſimplicium eſt cauſata. Et ideo falſum eſt ꝙ elementum dominans, ſit in potentia reſpectu motus ſimplicis qui debetur mixto merito ſui: immo ut ſic eſt in actu ſufficiẽti ad mouendum, licet reſpectu formæ mixti una cum aliis ſit quodammodo in potentia, inquantum mixtum ut eſt quoddam naturatũ, reponitur in ſpecie per formam mixti. Sed in motu elementum, ex quo dominatur cæteris, habet rationem formæ & actus: nam forma mixti non eſt de principiis actiuis motus localis ſimplicis, quia motus ſimplex eſt effectus formæ ſimplicis, non formæ compoſitæ. Sed immorari in iſtis diutius eſt ſuperfluũ, cum clarũ ſit apud Peripateticos, ꝙ differentia (ut dicit Cõmen. com. 7. primi de cœlo.) inter ſimplex & compoſitum eſt ex ſuis diffinitionibus, penès hoc, quia in ſimplicibus eſt una natura mouens, in compoſitis ſunt plures una: & ſi fuerit una, eſt ſimplex natura dominans in illo compoſito.

Corpora in quibus ſunt plures naturæ, oportet ꝙ ſint plures motus: & ſi fuerit unus, erit ſecundum corpus dominans. primo cœli. com. 8. & habetur ex tex.

Corpora ſimplicia oportet ꝙ ſint tot ſecundum numerũ, quot ſunt motus ſimplices. ſupra. Cõmen. Ex quo patet ꝙ numerus ſimplicium corporum non ſolum ex qualitatibus uerũ etiam ex motibus localibus cõprehendi põt. Vide tamen quæ uia ſit certior. 4. cœli. tex. cõ. 34.

Corpus ſimplex impoſſibile eſt ꝙ habeat duos motus Naturales. primo cœli. tex. com. 9.

Corpus infinitum non habet complementum, neq; finẽ. 1. cœli. com. 12. & 3. Phy. tex. com. 64.

Corpus rectarum dimenſionum non eſt finitum, niſi ꝓpter corpus continens ipſum exterius. ſuprà, cõ. 12.

Corporum ſimilium eſt eadem natura partis totius. primo cœli. tex. com. 18.

Corpora ſimplicia ſunt quinq;, quia numerus earũ eſt ſecũdum numerum motuum. 1. Cœli. tex. com. 23.

Corpus circulare nõ habet contrariũ, & huius uera demõſtratio (licet eam Ariſto. ſubticuerit) talis eſt. Qui ſurſum & deorſum cõtrarietatis cauſa eſt, & ipſius ſurſum & deorſum cauſa eſt: ipſum corpus circulare, unde ipſum circulare corpus contrarietatis cauſa eſt: ei igitur nulla ineſt contrarietas. Auerro. in Paraphraſi primi de cœlo. in ſumma. 6. iuxta finem.

Corpus quodlibet, aut ſimplex eſt, aut compoſitũ. 1. cœli. tex. com. 34. Vbi Cõmen. dicit ꝙ hæc diuiſio eſt manifeſta per ſe, & nullus poteſt dicere ꝙ nullũ corpus ſimplex eſt, plura enim corpora diſſoluuntur in alia: ſed hæc diſſolutio non procedit infinitũ, quapropter neceſſe eſt ut ſint corpora ſimplicia: & etiã iam declarauit corpora ſimplicia eſſe ꝑ motus ſimplices, & ꝙ ſunt quinq;. Et ideo hæc ꝓpoſitio aut eſt manifeſta per ſe, aut iam eſt declarata.

Corpus non poteſt imaginari eſſe infinitum, niſi ex parte generis eius, uidelicet inquantum magnitudo, non autem ex parte differentiæ. primo cœli. com. 39. & ſimiliter eſt de linea & ſuperficie.

Corpus figuratum eſt quod continetur ab una ſuperficie, aut à pluribus ſuperficiebus, ſuprà.

Corpora grauia non per tranſeunt mediũ, & ex ſuo deſcenſu eundem locum intendunt. 1. cœli. tex. cõ. 44.

Corporis infiniti grauis aut leuis, neceſſe eſt grauitatẽ aut leuitatem eſſe infinitam. ſuprà. 46.

Corpora ſunt proportionata in grauitate & leuitate, ſicut ſunt in magnitudine. 1. cœli. tex. com. 47. Vbi habetur in tex. ꝙ ꝓportionãtur magnitudines grauitatibus. Com. autem limitat iſtam ꝓpoſitionem in tex. 48. in his quæ ſunt eiuſdem ſpeciei maximè, propter id quod eſt de plumbo reſpectu terræ. ut notat Com. ibidem cõ. 49. & 3. cœli cõ. 8. Vbi aduertat diligens lector tranſpõnem in comento Arabico, quia cõmentũ. 48. correſpõdet textui noſtro. 47.

Corpus quodlibet phyſicum ſemper neceſſe eſt motũ habere. 1. cœli. tex. com. 57. & tex. com. 5.

Corpus cõpoſitũ ex graui & leui, aut cõponitur ſcd̃m mixtionem, aut ſecundum uicinitatem partium. ſuprà.

Corpus quodlibet aut eſt agens, aut patiẽs, aut utroq; participans. primo cœli. com. 63. & ponitur expreſſe in tex. com. 68. Hæc autem propoſitio eſt manifeſta per ſe, (ut aſſerit Cõmentator) quia corpora cœleſtia agunt & non patiuntur: corpora aũt quæ ſunt hic & agunt ꝙ patiuntur. Aduerte tamen ꝙ Cõmenta. in. com. 68. ibidem limitat iſtam propoſitionẽ de corpore ſenſibili ſenſu tactus, & tacuit, ut ait, corpus cœleſte: quia antiqui omnes dixerunt ipſum eſſe non patiens: immo omnes dixerunt ipſum eſſe ignem, aut cõpoſitum in quo dominatur ignis, & maxime de ſtellis.

Corpus infinitum ſi concedatur agere in tempore, neceſſariò ſequitur ipſum habere ꝓportionem ad finitum, quod eſt impoſſibile. primo cœli. com. 64.

Corpus nullum poteſt mouere in infinito tẽpore, quia moueret in nullo tempore. & hoc ſequitur in corpore cœleſti ſicut in aliis. primo cœli. com. 65. Ratio autem eſt, quia (ut aſſerit Cõmenta. ibi in cõmento) hoc eſt motoris incorporei proprium. idem. 8. Phy. tex. com. 79. uide etiã 1. cœli. com. 100. in fine.

Corpora quæcũq; in loco ſunt, ſunt ſenſibilia. primo cœli. tex. cõmen. 69.

Corpus, aliud ſenſibile, aliud intelligibile. colligitur ex primo cœli. tex. com. 69. & 3. Meta. com. 17.

Corporũ infinitorum, potẽtię ſunt, infinię. ſuprà. cõ. 71. & 65.

Corpora nãli, aut ſunt mota, aut quieſcentia. ſuprà. 76.

Corpora nãlia, aut mouentur nãliter, aut uiolentia. ſuprà.

Corpora naturalia quieſcẽtia, aut quieſcunt naturaliter, aut uiolenter. ſupra.

Corpus naturale inueniri, cuius motus nõ ſit nãlis, impoſſe eſt. ſuprà. cõ. 81. & 57. & 3. cœli. tex. cõ. 18. 19. & 26.

Corpora ſimplicia ꝑ ſe naturaliter mouẽtur. i. à principiis intrinſecis, & nõ à principiis extrinſecis. primo cœli. cõ 89. & idem com. 81. & alibi.

Corpora omnia, præter ultimum corporum cœleſtiũ, ſunt.

in loco essentialiter. primo cœli com.91. idem.4.Physic. com.43.45.71.

Corporis quiescētis esse, requirit esse corporis mobilis scilicet ignem, & de necessitate essendi extrema, est mediū scilicet aerem & aquam. primo cœli cō.97.uide pro hoc Philosophum.2.cœli, tex.com.18.

Corpus quodlibet siue rectū siue circulare sit, habet uirtutem finitam in uigore seu uelocitate motus, ut ostensum est in primo cœli, in tractatu de infinito. Commen.1.cœli in Paraprasi in fine.

Corpus quodlibet cōpositum esse ex materia & forma, demonstratum est in primo Physicæ auscultationis: sed ista nō est uniuersalis, ꝓpō sed solū de generabilibus & corruptibilibus, quorū ratio inuētione materiæ demonstratur. Corpora uerò æterna nequaquam hoc modo compositionis cōponuntur. Cōmentator in Paraphrasi primi de cœlo in fine, contra Auicennam.

Corporis potētia, duobus modis finita intelligi pōt. suprà

Corpus primum, primam figuràm habet. secundo cœli. com.22.& tex.com.26.

Corpora quædam sunt rotunda ex suis naturis, quædā uero ex naturis eorum in quibus extant.2.cœli.tex.cō.16. Corporis sphærici partes succedunt super eodem loco ante & post, secus est de partibus corporis non spærici. suprà.com.27.

Corpus sphæricum est minus in circumferentia, corpore rectarum dimensionū ęquali ei in magnitudine, ut est ostensum in Geometria.2.cœli.tex.com.29.

Corpus sphæricum continens totum, non est in loco, cum nihil sit extra cōtinens ipsum, quia est perfectum. Alia autem necessario sunt in loco, & necesse est ut extra ea sit aliquid.2.cœli.com.27.

Corporis partes naturaliter sunt ex natura corporis cuius sunt partes.2.cœli.tex.com.41.

Corpora duo tangentia unum aliud, si æqualia fuerint, & fuerit unum eorū profundius alio, necesse est ut actio profundioris ꝙ spissioris in corpus quod tangit sit maior, quamuis superficies quibus fit contactus ex ambobus sint æquales: nam potentia diuiditur secundum corporis diuisionem. suprà.com.42.

Corpora duo æqualia, quorum unū est dēsius altero, necesse est ꝙ densius sit fortioris actionis.2.cœli.cō.42.

Corpus calidum cum fuerit motum, erit in sua ultima perfectione, quia motus est perfectio corporis calidi: & hoc est manifestum in igne, qui dum non mouetur extinguitur. secundo cœli.com.42.

Corpus quodlibet habere finitam potentiam, intelligitur de potentia finita in uigore.2.cœli.com.71.

Corpora naturalia sunt naturalia eodē modo, & impossibile est in illo modo ut inueniantur contrarietates.2.cœli.com.83.uide in Concordantiis.

Corpus sphæricum ferri positum in cētro sphærę adamanteæ, necessario staret in centro propter æqualitatem attractionis.2.cœli.com.90.

Corpora habentia declinationē uigorantur in motu, quanto magis fuerint propinqua loco. suprà.cōmen.92.idem tex.com.35.& 8.Phy.76.

Corpus quod neq; sit elementū, neq; ex elementis constet, inueniri impossibile est.3.cœli.tex com.13. Sed opponebam de cœlo, quod nulli est elemētum, neq; est ex elemētis.1.cœli.tex.cō.57.& tex.cō.5.uide in Cōcordantiis.

Corpus quodlibet simplex habet quietem naturalem. tertio cœli.tex.com.19.

Corpori accidit elementum esse, quia elementū nō dicitur nisi respectu eius cuius est elementum.3.cœli.tex.cō.31. Hoc idem elicitur ex.10.Meta.tex.cō.2.ubi dicitur: Non enim idem igni & elemento esse, sed ut quidem re, & natura ignis: elementum uero nomē significat, eo ꝙ hoc acciderit ipsi, quia est aliquid ex quo ut primo inexistente, sic & in causa, & uno, & talibus omnibus.

Corpus semper corpori comparabile est secundum quantum. tertio cœli.tex.com.47.

Corpus minus maiori est facilius corruptibile.tex.cō.52.

Corpus mathematicum immobile est, & nullam habens inclinationem.3.cœli.tex.com.55. Vbi aduerte dictum Commentatoris, & pondera ꝙ alio modo corpus Mathematicum dicitur nullam habere inclinationem, uidelicet neq; grauitatem aut leuitatem, & alio modo cœlum: quia in corpore mathematico est secundum negationē simplicem, secus autem est de orbe. uide pro hoc primo cœli com.17.in Paraphrasi. Auerrois ibidem in summa 5.in principio inquit: Quum non graue aut leue esse ꝓferro, circulari motu mobile corpus, non de simplici priuatione intētio est, sed affirmationis uim sermo intendit: non ut lapidē dicimus, neq; tacitū esse neq; loquentem.

Corpora mathematica nō habent esse extra intellectum secundum opinionem Arist. licet omnes antecessores eius oppositum tenuerint, ut reputo.3.cœli com.72.

Corpora consimilium partium, ut caro & os, non habent diuersitatem absolutam, sed secundum magis minus.4. Cœli.commen.41.

Corpora diuidentia diuersificātur in fortitudine & debilitate, & ꝓpter figuras, & ꝓpter grauitatem. suprà.tex.cō.44.

Corpus quodlibet sensibile, diuisibile esse secundū quodcunq; signum & indiuisibile, non est inconueniens: hoc enim potestate, illud autem endelechia existit. primo de Generatione.tex com.9.

Corpus sensibile sine contrarietate esse, impossibile est.2. de Genera.tex.cō.3. Vbi animaduerte ꝙ sumitur sensibile ꝓ tangibili, ꝓpter corpus cœleste. de quo demonstratū est non habere contrarium neq; subiectum.

Corpus est instrumentū aiæ, & corpora aialiū conuenientia sunt aiabus eorum.1.de Anima.52.&.tex.cō.53.

Corpora maximè substantiæ esse uidentur, & horum physica: hæc enim aliorū sunt principia.2.de Anima.tex.com. 9.ubi Com. glossat hoc habere ueritatē, scdm ꝙ est magis famosum. Nam secundū ueritatē forma est magis ens & perfectius composito, ut ipse tenet in.7.Meta.tex.cō.7.& etiam in.8.tex.com.7.&.2.Phy.com.4.

Corpus non perficitur per corpus, cum nō sit innatum esse in subiecto.ex.2.de Anima.tex.com.26.

Corpora omnia Physica animæ instrumenta sunt. secundo de Anima.tex.com.37.

Corpora duo in eodē loco esse impoſſe est. suprà.t.c.69.

Corpora sonora tres conditiones habent seu requirunt. ut sint leuia, dura, & lata.2.de Anima.com.85.

Corpora duo dura non possunt in aere aut aqua se immediate tangere.2.de Anima.tex.com.113.

Corpus quod est uniuersalius genus sensibilium, in sensibilibus existit.3.de Anima.tex.com.39.

Corpus nullum est subiectum animę in animali, nisi calor naturalis. Cōmentator in libro de Sensu.

Corporum quoddam est compositum, ita ꝙ forma nō cōstituitur per materiam: quoddam uero est compositū ex materia quæ est in potentia, & forma quæ cōstituitur per materiam.3.cap.de Substantia orbis.

Corpus dicitur æquiuocè de æterno & nō æterno. suprà.

Corpus sphæricum, non solidum, factum ex cera, si ponatur in mari, congregatur in eo aqua dulcis. Et hoc significat ꝙ salsedo accidit mari ꝓpter mixtionem. secundo Meteororum.cap.primo.

Corpora simplicia utplurimū à Natura inclinātur ad figuram rotundam.3.Meteo.com.primo.

Corpora subtilia facile corrumpuntur, grossa uero ecōtrario.4.Meteo.com.primo.

Corporum homogeneorum sunt decē & octo differētiæ 4.Meteo.com.primo.

Corpora homogenea nō indigent ex causis agentibus nisi elementis & corporibus cœlestibus, sed corpora organica indigent alio principio: & ideo Arist. dicit ꝙ homo generatur ab homine & à sole. Auer.4.Meteo. in summa propè finem.

Corporum homogeneorū differentiæ latent, quia sunt ꝓpinqua materiæ. & ideo attribuuntur semp ad illud quod

de indiuiduis prædicamenti substantię. Et hanc opinionē recitat, & impugnat latè. Secunda opinio fuit Auicennæ, quod iste demensiones insequuntur formam, simplicem respertam in prima materia, & quod per hãc formam debet recipere corpus diuisionem, & connuationem: & putant istam formam esse communem, & unam omnibus rebus sensibilibus, sicut est prima materia. Et huius opinionis ui detur esse Auicē. & ponit corporeū magis indicare hoc, cum sit denominatiuum siue concretum, & cōcretum magis significat accidentia. Et Auer. perscrutatur circa istam opinionem Auicennæ, & inquit: Secunda autem opinio, si intendit quod datur forma simplex in actu, præter formam corporū simplicium, quæ est leuitas, & grauitas: & tandē ipsa inclinatio, ut ex uerbis Auicēnę, potest hoc colligi, & quod coniunctio huius formæ cū materia prima est illa substātia cui accidit corporeitas. i. cui accidunt illæ tres dimēsiones, quod significatur per nomen corporis, seu corporei cum nomen concretū, ut dixit, prius significet illud, est opinio quidem falsa: sequeretur nāque ex hoc quod generatio, elementorū esset alteratio. Sed si intendit per hoc ipsam naturā inclinationis aduenientis materiæ primæ, quæ est ueluti genus ipsis formis elementorū, tunc dictū est uerū, ita medii ament. Et secūdum hoc dicimus quod corpus aut corporeum, est cōmunius genus quod reperitur in indiuiduis substantiæ. Vbi patet error apertius Ioannis Gandauensis, & Modernorū ponentium ex mente Auerrois formam corporeitatis substantualem genericā, realiter distinctam à formis simplicium corporū, coæternā primæ materiæ, in qua fundantur dimensiones interminatæ, pro quanto ponunt corpus illud compositum ex prima materia, & tali forma perpetua generali esse primum compositum: cū tamen Auer. hic expresse detestetur istū sensum. Vbi aduerte quod per formā inclinationis intelligit formā corporis simplicis, quę est grauitas uel leuitas iuxta suam consuetudinem, quia per talem formā inclinantur elementa in sua loca, quādo sunt extra, & per eandem conseruantur in suis locis. Vnde patet quod non est de mēte Auerrois istam formam esse in actu in materia realiter distinctam à formis simplicibus. Vnde si Auicenna illo modo intellexit, ut prætendunt uerba eius, errauit: quia tunc subiectum generationis elementorum esset corpus illud cōpositum, ex prima materia, & illa forma simplici corporeitatis substantialis, & tunc generatio esset alteratio. Et hoc argumēto utitur etiam cōtra Auic. 1. Phy. cō. 93. & in libro de substantia orbis. Sed si Auicenna per hoc intendit formam inclinationis seu naturam aduenientis primæ materiæ, quæ est ueluti genus ipsis formis elementorum, dictum est uerum. Vult dicere, si Auicēna intellexit quod forma elementaris adueniēs primæ materiæ, nō est forma simplex distincta secundum rem à forma corporeitatis substantiali, sed secundum rationem: ita quod intelligatur primo forma ista informare materiam sub ratione gradus generalis, quod est corpus, q̄ sub ratione gradus specifici, quod est ignis uel terra, sic dictū eius est uerum. Nam, ut scribit Cōmen. 1. Meta. com. 17. materia primo recipit formas magis generales, & eis mediantibus recipit formas minus uniuersales, usque ad indiuiduales. Nō tamen apud ipsum & Aristo. est realis distinctio inter formam generis, & inter formam speciei: unde (ut asserit) corpus illo modo significatum, significat, & representat quoddā esse medium inter potentiam & actum: quia genus apud Auer. significat materiam compositam ex materia & forma. Tamen hoc est secundum rationem, nam corpus significat compositum ex materia, & forma substantiali, ut intelligitur ipsa materia per formam perfici in hoc gradu substantialitatis corporeitatis: non tamen ista forma secūdum rem est alia ab illa qua afficitur materia in ratione speciei: immo una & eadem est forma substantialis in uno composito, licet secundum diuersos gradus abstractionis intelligatur differentia. Et subdit quod corporeitas qua cōmunicant corpora simplicia non est forma indiuiduationis, ex eo quod accidentes sibi dimensionis: Vnde in hoc etiam damnat Auicē. quia credidit (ut sequitur ex uerbis eius, dum dixit magis illud genus significari in concreto quā in abstracto) ut dicatur corporeum magis, quā corpus in abstracto, quia cōcretum plus significat accidentia, ac si corpus prædicatum de indiuiduis substantiæ includat actu dimensionem quæ est accidens. Et multum decipitur in hoc, quia prædicata quæ indicant indiuiduum substantiæ, non sunt accidētia, nec includunt accidentia, quia est differentia magna inter corpus ut est pars, & inter corpus quod est genus. Et ideo hoc nomen corpus quod est genus, non significat corporeitatem quæ est forma simplex substātialis modo declarato, ratione differēs, & non re: ex eo quod acciderunt sibi dimensiones, quia dimensiones istæ quæ includuntur in cōceptu corporis quod est ut agens, non sunt dimēsiones terminatæ, quia corpora simplicia in istis dimensionibus terminatis non communicant. Neque etiam potest esse dimensio inde terminata, quia ista est eadē numero ex parte qua insunt primæ materiæ: neque corpus isto modo potest esse genus elementorum, neque ponuntur uice formæ uniuersalis. Et ita patet quod corpus quod est genus omnibus indiuiduis & rebus prædicamenti substantiæ, significat formam sub gradu cōmuni in quo communicant, non ut importatur actualis incluso dimensionum, sed solum in aptitudine. & ista est uia eius.

Adversus Modernos de forma corporeitatis

Corpus neque sensibile neque intelligibile infinitum esse potest. 3. Physi. tex. cōmen. 40. Vbi lucidissimus Themistius dicit hoc, primo probari rationibus communibus, postea uerò physicis. Vbi collige aliquas easdem rationes communes esse posse tam Mathematicis quā sensibilibus entibus. Vide tamen in quibus casibus hoc contingat diligēter Auerroem. 8. Physi. cōmen. 76.

Corpus quomodo ex materia quę corpus nō est, & ex forma quæ etiam corpus non est, fieri possit. Vide pulchre Alexā. in principio abbreuiationis de Anima cap. primo. & uide quomodo secundum rationem generatio corporis est incorporea, sicut separatio materiæ ab ipsa forma per rationem & cogitationem solam consistit.

Corpus organicum in quo est anima, ut organi cum sit habet ab anima. elicitur ex primo de Partibus animaliū. ca. primo, ubi habet: Quam primum enim anima à corpore discedit, animal esse desinit, neque membrū ullū nisi figuræ suæ ratione idem relinquitur. Idem habet Alexā. expresse in Paraphrasi de anima. cap. 3. ubi ostēdit animam esse formam corporis, & formaliter ponit istam propositionem. Idem dicit btūs Thom. in qōnibus disputatis de anima, & in. 2. de Anima in expositione diffinitionis animę.

Corpus organicum illud appellamus, quod habet partes diuersas & plures, quæ naturalibus potestatibus fungi ualeant Alexan. in Paraphrasi de anima. ca. 3. Inde patet cœlum non esse corpus organicum, quia licet stella sit nobilior pars orbis, tamen est eiusdem naturæ cum orbe.

Corpus omne aut materiam aut ex materia esse, Stoicorū opinio fuit. Alexander in Paraphrasi de anima cap. 1. ubi probat animam esse inseparabilem à corpore.

Corporis, non omnes partes corporis sunt, quia materia, & forma non sunt eadem ratione partes corporis, sicut partes integrales in quas diuiditur corpus. Alexā. contra Stoicos in Paraphrasi de anima. cap. 4. Et ibi nota differētiam inter partes secundum quantitatem, & secundū qualitatem. Vide etiam Cōmen. 1. Phy. com. 5.

Corpus quodcunque naturale, & generabile, tactile est. Alexan. in libro de Intellectu. cap. 1. Dicit autem, & generabile, ad excipiendum cœlum quod non est sensibile nisi uisu, ut habetur. 3. Physi. com. 48. & non est tangibile omnino, licet Plato dixerit cœlum esse uisibile, & tangibile, dicendo ipsum compositum ex quatuor elemētis: & quod est uisibile ratione lucis, ignis uidelicet, & tangibile ratione terræ, & quod ubi sunt extrema, ibi sunt & media: & ideo posuit ipsum esse compositum ex sincerissimis partibus quatuor elementorum. Cuius opinio improbatur late in. 1. de Cœlo & mundo.

Corruptio alia ab intrinseco, & alia ab extrinseco. 4. Physi. tex.

DE LITERA D.

mente.Cômen.4.Coeli.com.25.ubi Philosophus dicit q aqua conuertitur in aerem,& deinde mouetur superius. Vbi notat q ly deinde,non intelligitur secundû tempus, sed secundum causam,& causatum. Consimile dicit in.1. cap.de Substantia orbis,q prius unitur orbi intelligentia, & postea accidentia terminata:ubi notat q ly post,intelligitur secundum esse,& non secundum tempus.

Delectamur per rememoratione,quando imaginati fuerimus illud rememoratum, quasi iam existeret in actu. Et similiter est de sperato. Omnia igitur pendent à sensu.7. Physi.tex.com.19.

Delectabile præsens,uidetur simpliciter delectabile,& bonum simpliciter , propterea q nô uidetur quid futurum: tertio de Anima.tex.com.53.

Delectatio secundum q delectatio, nô est causa permanentiæ alicuius rei.3.Metaphy.tex.com.15.

Delectationis causa est comprehensio.12.Meta.tex.cô.39.

Delectatio quæ est in nobis,est paruo tempore:delectatio uerò quæ est in corpore cœlesti, est sempiterna.12.Meta. tex.cômen.39.

Delectatio quæ est in intellectu Dei non est passio, q habet oppositam ipsam tristitiam , quia ista comprehensio non opponitur ignorantiæ.supra.

Delectatio ita côsequitur comprehensionem, sicut umbra consequitur corpus.supra.

Delectatio quæ est contraria dolori, est comprehensio obiecti temperati.3.Colliget.cap.31.

Delphinus est animal partim communicans cum aquatilibus,partim cum terrestribus.ex.4. de Partibus animaliû. cap.11.prope finem. Et ibi uide quomodo respiret.uide etiam Auer.ibidem. in cap. de piscibus, &.6. de Natura animalium.cap.15.&.8.de Natura animalium.cap.2.

Delphinus dormire uisus est,& rostro emerso stertere: uiuit uiginti,& etiam triginta annis, & in ortu canis syderis tricenis diebus latitat,& adultos fœtus diu comitatur:magna enim est in hoc animali erga gnatos charitas.6.de Partibus animalium.cap.13.

Delphini celeritas , atq; edendi facultas mira esse uidetur. 8.de Natura animalium.cap.2.

Delphinus omnium uelocissimum animalium esse creditur,tum aquatilium,tum terrestrium.9.de Natura animalium.47. & ibi uide de misericordia delphinorum erga defunctos.

Democritus dixit impossibile esse omnia esse generata,quia tempus non potest generari.8.Physi.tex.com.10.

Democritus non distinxit inter mentem,& animâ,prohinc sensus ueri nuntios esse asserebat,& omnia quæ sensibus uiderentur uera esse defendebat.1.de Anima.tex.cômen. 24.& Themistius ibidem.

Democritus ait,aut nihil esse uerum,aut nobis nô esse manifestum.4.Meta.tex.com.21.

Democritus opinabatur causam sterilitatis mulorûm esse, quia meatus mulorû in uteris sunt corrupti.Cuius impugnationem.uide in.2.de Generatione animalium.cap.6.

Democritus posuit tres differentias in partibus indiuisibilibus,figuram,positionem,& ordinem.1.Physi.tex.com. 41.&.8.Meta.tex.cômen.5.

Democritus ex antiquis fuit de ,ppinquis ad inspiciendam naturam materiæ.Côme.8.Meta.cô.9.& habetur in tex.

Democritus opinabatur primum exteriora animalis membra discerni,postea uerò quæ sunt intus , & male. Aristo. in.2.de Generatione animalium,cap.4.

Democritus opinabatur animal in utero manere,ut membra eius formentur secundum membra parentis,sed fallitur,& uide quare.2.de Generatione animalium.cap.4.

Democritus Abderitanus opinabatur nullius sempiterni, principium aut causam esse quærendam,& male: accideret enim eorû quę semper sunt aut fiunt,nullam esse posse demonstrationem,quod totum falsum est Triangulus enim semper habet tres angulos æquales duobus rectis. Aristote. in.2. de Generatione animalium.cap.4.idem.8. Physi.tex.com.7.contra eundem.

Democritus opinabatur à corporibus decidi simulachra & imagines quasdam,quæ dormientium animos pulsant: Peripatetici uerò motiones quasdam,nô simulachra aut decisiones à corporibus decidi uolunt. uide in libro de diuinatione.& Themistium ibi cap.7.

Democriti opinio fuit q causa maris & fœminę sit quia semê maris & fœminæ ex omnibus mêbris corporis fluit, et quâdo semen maris uicerit,tunc primo uenit mas, quâdo uerò fœminæ,tunc primò uenit fœmina.4.de Generatione animalium.cap.1.ubi ponitur impugnatio eiusdem.

Democritus non bene disseruit de dentium generatione.5. de generatione animalium.cap.ultimo.

Democritus unâ esse animę potestatem asseuerabat dictitat,quam immutationes functionesq; secus ad alia & per alia diffunctæ plures esse uideri faciat.Et fuit pluriû aliorum opinio Philosophorû.Alexan.in paraphrasi de Anima.cap.8.ubi agit quot & quæ sint partes animæ:& ibi uide impugnationê pulchram ab Alexan. Et nota q istius opinionis fuit etiam Galenus in libro de sequela potentiarû animæ ad corporis complexionem.

Demonstrationes causæ & esse,procedût ex notioribus naturæ & nobis.1.physi.cô.2.idê in.2. Coeli. com.35.&.41. Posteriorum.Est tamen in hoc altercatio propter Themistii authoritatem,qui in.1.Posteriorû.cap.4.in expositione diffinitionis demonstrationis simpliciter. (nam demôstratio simpliciter,& demôstratio dans causam & esse, seu demôstratio potissima, sunt nomina synonyma apud Peripateticos,& est,ut dixi sæpe,quando per demonstrationem simul & semel,utraq; quæstio composita absoluitur, & quia est:& propter quid est.) dicit igitur Themistius q demonstratio talis,ut etiam testatur Arist.in tex.procedit ex notioribus quantum ad naturâ,& non quo ad nos, & huius rationê reddit dicens: Non enim demôstratio ad mensuram se ingenii nostri submittit,sed rectam tenet ad ueritatem uiam. Nec quid ipsi possimus attêdit, sed in solam rei naturam incumbit,illam uestigat, illam explorat, etiam si nobis ignota inconspectaq; sit. Vide igitur in contradictionibus. Videat insuper diligens lector differentiâ inter demonstrationem esse & causæ,apud Auer.in.5.colliget.cap.24.pulchrè & copiose disputatam.

Demôstratio facta in septimo, fuit iterata in octauo, quia q maxime facit dubitare utrû omne motum habeat motorem,sunt corpora simplicia:& ideo oportuit considerare sermone proprio,& uoluit iterare à principio istam quæstionem,quia omne quod fuit declaratum de eo,fuit dectum in locis diuersis,& modo uult côgregare illud,& côplere perscrutationê de eo.Cômen.in.8.Phy.côm.28.uide etiam ibidem.cô.27.&.33. Demôstratio illa septimi est imperfecta,quia non fuit ibi declaratum, utrum motum ex se componatur ex motore qui non mouetur, aut nô; & ideo necesse fuit eâ iterare in.8.ut perficeretur, ut dicit Commentator.8.Physi.commen.45.Vide etiâ.4. cœli & mundi.cômen.15.

Demonstrationes differentes, quarum alteri attestatur sensus,& alteri non attestatur: uel quia non est innata sentiri, uel quia non est possibilis ut sentiatur. Fides primæ demonstrationis est perfectior.primo Coeli.cômen.22.uide etiam.8.Physicorum,cômen.22. & tertio de Anima.commen.7.Vide in Concordantiis.

Demonstratio logica est quę procedit ex propositionibus ueris & uniuersalibus non propriis.1.Coeli.com.70.&.8. Physi.70.&.4.Physi.87.uide distinctæ com. in Paraphrasi primi de Coelo.in summa.7.prope finem.

Demonstrationes ducentes ad impossibile sunt generis signorum.1.Coeli.cômen.95.

Demonstratione plura conuicimus, quæ cogitatione, aut imaginatione capere non possumus : ut q extra cœlum non sit uacuum,aut tempus.Auer.in.1.Coeli.in Paraphrasi.summa.5.

Demôstrationes sunt in quibus itur ex notiori ad latetius. Si igitur notius fuerit posterius,demonstrationes erût quia & si notius fuerit prius,erit demôstratio absoluta,quę dat causam

causam & esse:& si latentius fuerit causa rei quã sui esse, erit demonstratio propter quid tantum.2.Cœli.com.35. Vbi aduerte φ litera quæ communiter inuenitur,est corrupta,& sic debet stare sicut nos castigauimus. Et scias φ nullibi Auer.ita clarè & distinctè loquutus est in Philosophia de hoc triplici genere demostrationis,quod uia doctrinæ nuncupatur ab ipso, in prologo primi Physi. sicut hic: Scians igitur demonstrationē signi seu quia,fieri quã do procedimus ab affectu qui est notior apud nos: quam sit sua causa.Et ad hoc genus reducuntur etiã(licet Auer. de hoc nõ meminerit in præsenti loco) demõstrationes, quę fiunt à signo supra effectum:ut quando demõstratur eclipsis lunę ex priuatione umbrę. Reducuntur etiam demonstrationes quæ fiunt per causam remotam, ut dicit Arist.in primo Posteriorum,dum ponit differentiã inter demonstrationes quia,et propter quid.Demonstrationes etiam ducentes ad impossibile,sicut scribit Comen.in.1. Cœli & mundi.cõ.95.sunt generis signorum.Demonstrationes etiam datæ per causam efficientem,sunt de numero signorum secundum uiam Auer.primo Poste.in cõm. magno.cõ.34.Quãdo uerò esse effectus,& propter quid eiusdem latuerit,ita φ effectus seu passio demonstranda, (quę sint natura posteriora subiecto & sua causa) sunt ignota,tam quo ad quæstionē quia est,quã quo ad quæstionem propter quid:& causa fuerit notior, tunc per illã causam notiorē simul,& semel demonstratur utraq; quęstio de effectu,uidelicet,& quo ad quia est,quę quærit de inhęrentia simplici eius in subiecto:& quo ad ,ppter quid est,quę est quęstio de causa illius inhærētiæ.Et ista est demonstratio absoluta,seu demonstratio simpliciter, seu demonstratio dans causam,& esse,& à Modernoribus dicitur demonstratio potissima. Et ista est quæ principaliter intenditur in libro Poste.sicut dicit Cõmen.in cõmē.magno, & omnes Græci expositores. Et lucidissimus Themist.in.2.Poste. eandem sententiam scribit cap.2.dicens: Hoc enim demonstrationis illius potissimæ ingeniũ est, ut cõmuni examine utraq; absoluat cognitionē, & ut fit, & quamobrem fit.Demõstratio autem causæ tantum,seu demonstratio propter quid,est quando ,ppter quid ipsius effectus est ignotũ:licet quo ad quia est,pateat. Tũc quan do per causam notiorem demonstratum fuerit effectus ille,quo ad tale propter quid,ista est demonstratio propter quid,seu causæ tantum.Et ideo his nominibus nuncupatur,quia per tale genus demonstrationis non utraq; quęstio ex illis quæstionibus compositis absoluitur , sed una tantum,uidelicet quæstio propter quid tantum. Nam ex quo effectus quia est,ante demonstrationem,ut supponitur,erat notus quo ad quia est: ad nullum notum ad sensum quatenus notum est,erigi potest demonstratio. Hoc enim ut scribit Aristo.in.8.Physi.tex.com.26.est hominis male iudicantis quid melius,& quid peius,& quid credibile,& non credibile,& principium, & nõ principium.Et consimilem sententiam habet in.2.Phy.tex.cõ.6. ubi Cõmen.in cõ. dicit φ istud genus hominum qui non distinguunt inter ea quæ sunt per se manifesta , & ea quæ sunt dubia naturaliter ignota , sunt insani corde : & hoc genus hominum nunquam potuit philosophari,nec poterit. Et ex hoc scire poteris,frater mi,quãtum hallucinentur Moderni asserētes nõ esse differentiam inter demonstrationē propter quid,& inter demonstrationē simpliciter nisi accidentalem tantum:cum hoc repugnet ueritati,cum ,pcedant uariis uiis,& intentionibus.Et aperte etiam cõtradicit opinioni Auer.in cõmentariis magnis,præsertim in.1. Poste.cap.95.ubi uult φ istæ sint specie differētes, & uult φ demonstrationes causæ tantum, sint quæ componuntur ex causis quæ inferunt necessario causam esse,& nõ inferuntur à causatis.Demonstrationes uerò simpliciter, quæ dant causam & esse,reciprocè se habent,quia inferunt necessariò sua causata,& inferuntur ab eis.

Demonstrationes Mathematicæ non sunt innatæ poni in scientia naturali.2. Cœli.cõmē.59.Vide causam.3.Cœli. cõmen.61.& primo Met.19.21.22.25.&.26.& primo Poste.à Philosopho.Sed dum adducuntur, hoc fit ad confirmandum.2.Cœli.cõmen.59.&.109.

Demonstrationes naturales debent esse ex causis naturalibus.4.Cœli.cõ.20.idē in Paraphrasi.3.de Cœlo, in summa.8.cap.2.ubi scribit φ rerum naturalium principia conuenit esse res naturales,& diuinarũ rerũ principia esse res diuinas,mathematicarũq; principia esse Mathematica.

Demonstrationis cuiuslibet principium est quodquid est. 1.de Anima.tex.cõmen.11.

Demõstrationibus necessariis hæc est cõditio necessaria,ut apparētia sensui nõ differat ab eo quod uidetur per rõnē. 3.de Aia.cõ.7.idem.8.Phy.cõ.22. &.26.&.1.Cœli.cõ.22.

Demostrationes de omnibus esse impossibile est.3.Meta. tex.cõmen.4.

Demonstrationes quædam dant quia,& quædam propter quid.3.Meta.cõ.5.idem.1.Posteriorum.

Demõstrationes quædam sunt simplices,& quædam sunt compositæ ex simplicibus.5.Meta.cõ.4.

Demonstrationes quæ componuntur ex primis propositionibus sunt respectu aliarum propositionum,sicut elementa de compositis & resoluuntur in eas.supra.

Demonstrationes in scientia quæ nascuntur à causis remotis,siue sint affirmatiuę siue negatiuæ,sunt demõstrationes esse,& non causæ demõstrationis: quia demonstratio causæ est per causam primam & propinquã.5.colliget.ca.24.

Demonstratio non est substantiæ.6.Meta.tex.cõm.1.

Demonstratio non est ad genus ipsius artis,neq; ad species eius.6.Meta.cõm.1.idem.2.de Anima.cõ.27. Vide quæ scripsi in Theorematibus,in illo Theoremate,Subiectum in scientia est notissimum.

Demonstratio non est de particularibus, licet particulare solum sit ens in rei ueritate.12.Met.cõ.28.

Demonstrationes uniuersales sumptæ à propositionibus naturalibus primis & uniuersalibus atq; essentialibus,habent hanc proprietatem quod nullus sensus eis contradicit.Cõ.in.2.de Partibus animalium.cap.de cerebro.Vide de hoc.1.Cœli.&.in.8.Physi.utrobiq; com.22.

Demonstratiua oppositio nõ est contenta una cõtradictione,sed duabus,nam debemus contradicere præmissis, & etiam conclusionibus. Auer.1.de Gene.animal.cap.1.ubi ponitur improbatio antiquorum de semine.

Demonstrationem logicam appello , quia quo uniuersalior est,eo remotior à propriis principiis est.Arist.in.2.de Generatione auimalium.cap.6.

Demõstratio quomodo cũ sit ex necessariis & semper ueris,potest esse de rebus quæ quandoq; sunt,& quandoq; nõ sunt: Vide pulchrè Auer.in Parap.Meta.trac.3.col.5. ibi:Et dicamus φ oratio uera necessario est,ubi cõcludit φ actus & perpetuitas in talibus est secundũ φ sunt intelligibilia,& non secundũ φ sunt:aliter enim uniuersalia essent separata.Et inde patet error illorũ qui uolunt demõstrationes esse de rebus concernētibus actualē existentiã.

Demonstrationes naturales quæ adducũtur in scientia diuina, inducuntur uniuersaliori modo.2.Meta. c.6.&.12. Meta.cõmen.5.Nota etiam φ quandoq; inducũtur ad rememorationem.12.Meta.cõmen.53.

Demonstrare manifesta per immanifesta,non potētis est iudicare per ipsum,& non pp ipsum cognitũ.2.Physi.text. cõ.6.idē.8.Phy.tex.cõ.22.&.26.&.4.Met.tex.cõ.9.

Demonstrationes mathematicæ sunt in primo gradu certitudinis, & naturales sequuntur eas.secundo Meta.cõ.16. Vide in concordantiis.

Denominatio fit ab actu.2. Physi.tex.cõmē.11.&.12.&.9. Meta.tex.cõmē.7.ubi dicitur: Venit autem actus nomen ad endelechiam compositus.

Denominatiua nomina significant substantiam et accidēs. 4.Meta.com.3.ideo.3.Meta.cõmen.16.

Denominationes quæ denominãt subiecta,nõ est necessariũ φ oẽs significẽt dispositiones additas supra rei substãtiam,extra animã existētes in actu:hoc enim fallit in priuationibus et relationibus.Et ideo quidã opinati sunt φ prædicamentum relationis nõ debet computari cum en-

tibus.ex libro Destruct.disp.3.in solu.14. Vide pro ultimo dicto etiam.12.Meta.cōmen.19.

Denominationes substantiales deriuant à denominationibus accidentalibus.ex dispu.6.in solu.6.dubii.

Denominationes substantiales ex quibus constituitur substantia,entibus separatis à materia cōuenire non possunt, quanto magis denominationes additæ supra substātiam? ex disputa.5.in solu.4.dubit.

Denominationes substātiales uerificantur de denominato, dicimus enim ꝙ homo est animal: sed denominationes additæ substantiæ non uerificantur de denominato, nisi denominatiuè,dicimus enim ꝙ homo non est sapientia, sed sapiens.supra.

Denominationes quibus anima denominatur prudens,uolens,& mouens,secundum Philosophos nō sunt denominationes additæ supra substantiam animæ,sed sunt denominationes substantiales.suprà.

Denominationum substantialiū natura talis est,ꝙ subiectā earum non multiplicatur in actu,sed solū illo modo quo multiplicatur diffinitū ex partibus diffinitionis,ita.s.ꝙ est multiplicatio mentalis non realis.suprà.

Denominatio inuenta in aliquo ente modo defectibili necessario & sine dubio inuenitur in eo ratione alicuius entis illam denominationem perfectè possidentis: ut dicimus,ꝙ quicquid habet defectibilem calorē habet eū talē respectu cuiusdam perfecti calidi.ex libro destru.dispu.6. in solu.primi dubii.Et elicitur ex.2.metaphysi.tex.cōm.4. & erat propositio qua sæpe utitur Plato.

Denominationum subiectum esse non potest nisi compositum ex duabus naturis.s.agente & patiente,& ideo prima causa cum sit denudata à subiecto, est etiam à denominationibus denudata.dispu.6.in solu.6.dubii.

Denominatio magis fit in rebus factis ab arte & à re,à qua fit permutatio,quàm ab illa ad quam terminatur:secus in rebus naturalibus,uide causam.secundo Physico.cōmen. 14.&.4.colliget.cap.1.

Dentes nulli eidem & serrati et exerti sunt,quia natura nihil frustra facit.tertio de partibus animalium.cap.1. Vide ibi de dentium natura & utilitate.

Dentes maxillares sunt ad molendū,conficiendumq; cibū accōmodantur,quamobrē quibus desunt maxillares dētes,his deest motus maxillæ in latus,& talia solū maxillam sursum deorsumq; mouent,ut pisces, & aues,et ouiparæ quadrupedes.ex.4.de Partibus aialium.cap.10.

Dentes anteriores sunt ad incidēdum cibum,maxillares ut frangāt,morales uerò ut molāt.2.colliget.cap.9.de iuuamentis membrorum officialium.

Dentes soli omniū ossium tota uita accrescunt, quod patet in iis dentibus qui mutuū tactum declinant.Causa autem incrementi est quoad pertinet ad id cuius gratia, ut fungi officio possint.Breui enim tempore attritu consumerentur:nisi subinde repararentur.Arist.secundo de Generatione animalium.cap.4.prope finem.

Dentes etsi uita decies millies,aut decies centies annis seruaretur,& pregrādes primos oriri oporteret,& sæpius renasci.Q uamuis enim assiduè reciperent incrementum, tamen detriti plusquā accrescerēt, inutiles demum ad cibū conficiendum euaderent.suprà. Vbi nota ex hoc loco Auicē.sumpsisse illam uulgatam & celebrem authoritatem in primo canonis.Fen.prima,in cap.de complexionibus ætatū.ubi dicit. A mplius si uirtus infinita foret.

Dentes ex eo gignuntur alimēto quod in ossa administratur,quapropter eandē quam ossa habent naturam. suprà. Hinc collige cōtra Galenū, quia si eadem est materia generationis dentium & ossium,tamen dentes reparari possunt non autem ossa:si illa est ratio,quia materia istorum membrorum quæ restaurari nō possunt ubi incisa fuerint est ipsum sperma secundum Gale.Hoc enim maximum estcontra opinionem eius argumentum.

Dentes anteriores quare prius oriuntur quā maxillares: Vide duas causas in.5.de Generatione animalium.in fine.

Dentes ultimi uigesimo anno exeunt. Nōnullis etiā senescentibus omnino ,pdierunt.supra.& in.2.de Natura animalium.cap.4.dicit quibusdā mulieribus anno etiā octogesimo,ac etiam uiris non sine dolore exierunt.

Dentes priores homo mutat,maxillares nullū animal mutat.2.de Natura animalium.cap.in fine.

Dentes plures maribus quā fœminis insunt, ut in genere hominum,suum,caprarum patet:in cæteris nondum exploratum est.2.de Natura animalium.cap.3.

Dentes quibus plures.hæc uiuaciora:qbus rariores,& pauciores,hæc magna ex parte breuioris uitæ sunt.supra.

Dentes omnium piscium genera habent serratos pectinatim,ꝙ cocuntes,excepto Scaro.2.de Natura anima.ca.13.

Dentes naturam ossium sequuntur, quamobrem hominū nigrorum.& æthiopum dentes ut ossa candent.3.dē Natura animalium.cap.9.

Dentes sunt in unaquaq; mandibula uigintisex.Auer.1.colliget.cap.de Anatomia dentium.

Densum spectat ut graue sit & durum, rarum uerò ut leue, & molle,non tamen hoc perpetuum est,nec ut quicq; est durius,sic etiam grauius: nā dissonat ea ratio in ferro, & plūbo.Themist.4.Physi.85.& Cōmen.ibidem dicit ꝙ plūbum est grauins ferro,licet ferrum sit durius.

Densum non alteratur nisi secundū ꝙ est sensibile,& secundum ꝙ est in capitulo qualitatis,& non positionis: & cū est in cap.qualitatis tunc principium motus eius est, aut à caliditate, aut à frigiditate.7.Physi.cō.11. Vbi aduerte ꝙ ponit tres cōditiones ad hoc ꝙ densum,& rarū sint principia alterationis:primò inquantum sunt sensibilia,quia si Mathematicè considerentur tales qualitates,nō sunt principia alicuius alterationis sensibilis: licet enim (ut dicitur in Prędicamentis) quadratū circumposito gnomoni creuerit,& quodāmodo etiam aliqua alteratio fit in Mathematicis,non tamen sensibilis,sed imaginaria.Secūda conditio est ꝙ rarum, & densum quodāmodo pertinent ad Prædicamentum positionis,& quodāmodo ad prædicamentum qualitatis: si enim fuerint considerata inquātum dicunt partium distantiam,aut appropinquationem adinuicem,sic sunt positiones,& nō sunt principia alicuius alterationis sensibilis:non enim sic dicunt aliquam actiuitatem.Si autem fuerint qualitates,sic possunt terminare motum,inquantum insequuntur caliditatem,& frigiditatem: sunt enim rerum qualitates raritas,& densitas in generabilibus inuentæ,insequentes,aut caliditatem,aut frigiditatem. Secus autē de illis quæ sunt in corpore cœlesti,quæ æquiuocè dicuntur cū istis quæ sunt hic,ut recitat Cōmē. in.2.cap.libro de Substātia orbis. Sed tunc est difficultas, quia pariformiter uidetur ꝙ ad relationem sit per se motus,contra Aristo.in.5.Physi.tex cō.10.& ad situm etiā per se motus contra Auer.in.6.Physi.cō.85.Nam quēadmodum raritas, & densitas non acquirūtur per se primo per motum alterationis,sed ratione primarum qualitatū,quę sunt caliditas,& frigiditas: inquantum enim aliquid mouetur per se primò ad calorem,secundario dicitur moueri ad raritatem,& inquantum mouetur ad frigiditatē primò,dicitur secundariò moueri ad densitatē,sicut expresse habetur in tex.11.7.Physi.Sic dicam ꝙ pro quātò aliquid mouetur per se primo ad albedinem quæ est fundamentum similitudinis,mouetur per se non primò ad similitudinem,& pro quanto aliquid per primo mouetur ad ubi, per se non primo mouetur ad situm: & est ardua difficultas sicuti uides.Nisi esset ꝙ est ratio diuersitatis,quia raritas,& densitas ut sunt qualitates,sunt per se causatę ex primis.Sunt enim,ut inquit Cōmen.ibi in com.qualitates attributæ alterationi in duplici differentia,quędam sunt primæ,ut caliditas,frigiditas,humiditas,& siccitas:quædam sunt secundæ,& sunt causatæ ex primis,ut raritas,& densitas. Amplius qualitates istæ secundæ habent contrarietatem,& intensionem,& remissionem,quæ sunt de conditionibus requisitis ad uerum motum,& ueram alterationem:secus autē est de relatione, quia illa non per se consequitur fundamentum, quia stat esse fundamentum sine relatione. Amplius autem, ratio relationis consistit

in indiuisibili,

perficientē orbem. Nec ualet glossa Suessani in illo loco, ꝙ Cōmentator non contradicit sibi in.4.Cœli.com.1. & alibi, ubi tenet Deum esse formam & finem, quia dicit ꝙ Cōmen. reprehendit Algazelem, in hoc ꝙ posuit Deum solum esse causam formalem secūdum Philosophos: sed Philosophi non solum formalem, uerumetiam finalē & ut motricem, ut patet.12.Meta.com.5.&.6. Sed nō bene ponderantur uerba Auer. in illa accusatione Algazelis, qa ultra hoc reprehendit eum: in modo quem imposuit Philosophis, Deum esse causam formalem, quia uerba eius prætendebant ꝙ Deus esset forma perficiens, sicut anima perficit corpus & est formaliter dando esse, quē errorem isti tenent de mēte eius, Vnde ista sunt uerba eius: Dicimus nos ꝙ uerba huius hominis ꝓtendunt cōcedere aduersariis, ꝙ Deus benedictus non est agens, immo est aliqua causarum, qua nulla rerum perficitur sine ea. Vnde dicimus ꝙ ista responsio est debilis: nanq; ex hoc sequitur apud Philosophos, ꝙ primū sit principium totius modo formæ, sicut aīa est principium corporis, & nullus eorum opinatur hoc. Quid clarius, aut apertius dici potuit? & ideo aliter soluimus contradictionē istam iuxta fundamētum Auer. & omnium Peripateticorum. Quod forma & perfectio est duplex, separata & perficiēs, de mente Auer. & est ad literā in disp.1.in sol.ultim.dub. & in.12.Meta. com.37.ubi dicit ꝙ perfectionū ꝓpter quæ mouetur perfectum, quædam sunt qualitates quibus perficitur illud quod mouetur, ut illud quod mouetur ꝓpter sannatem: & quædam sunt substantiæ extrinsecæ, ut quæ mouetur ad ens ut assimiletur eis, ut inueniuntur omnes actiones seruorum, quoniam sunt erga genera intentionum domini sui. igitur dicuntur esse propter dominū suum, & similiter omnia entia cum primo principio. Quid enim potuimus in hoc loco adducere ꝓ nostra opinione, q̄ Auer. iudicium seipsum declarantis: Hæc igitur est alia accusatio, & grauior cōtra Algazelem, quia imposuit Philosophis Deum esse formam formaliter perficientem totum, & omnia entia. sicut isti dicunt de orbe, eo modo quo aīa perficit corpus. Et Philosophi dicunt Deum esse formā perficientem, sicut anima perficit corpus, neq; sicut sanitas perficit illud quod mouetur ad sanitatem, sed dicitur forma extrinsecus perficiens omnia entia, pro quanto omnia entia mouentur naturali desiderio, ut assimilentur illi secundum ꝙ possunt. Esse enim est cōmunicatum à prima forma omnibus entibus, secundum uarios gradus, quia distātiæ entium sunt ualde diuersæ, & istum gradum inter corpora in altiori gradu participat primum corpus: & inter intellectus, primus ex motoribus planetarum, & sic deinceps. Et hoc est quod declarauit Cōmen. etiam in primo Phy.com.81.ubi Arist. dicit: Existente enim quodā diuino & optimo. dicit enim Cōmen. in illo loco, ꝙ cum sit perfectio diuina maxima, cui omnia entia appetunt assimilari: quia igitur omnia entia participant esse sibi cōmunicatum, quædam clarius, quædā obscurius, & omne est à forma. Pro quanto igitur Deus gloriosus communicat esse omnibus secūdū ꝙ natura eorū apta est participare, sic est forma omnium, q̄ omnia imitantur & appetunt ei assimilari. secundū ꝙ possunt. Similitudo enim & conuenientia in entibus est à forma, ut dicit Cōmen. in prima disput. in solu.7.dubii. Forma enim est rōtio communicabilitatis.1. Cœli.com.92. Et ex his frater mi intelligis quomodo cognitio substantiarum & entium inquantum entia, ducit ad cognitionē primi principii in rōne formæ, quia esse istud est impartitū à prima forma: omne enim esse à forma ꝑficiscitur, ut dicit Boe. Et ideo non ualet declaratio subtilium asserentium secundum Philosophos, Deum esse formam omnium inquantum cōmunicat esse omnibus, quæ sunt hic per motum. Nam Philosophi non solum ponūt Deum esse ueluti formam respectu istius mundi inferioris, uerumetiam respectu omnium, ut patet.12.Meta.cō. 44. Tum etiam quia talis declaratio ducit ad rationē primi motoris, & non ad rationē primæ formæ, & ad hoc ascendit naturalis uia motus. unde Cōm.3.dispu. in solu. 10.dub. declarans quomodo mundus habet causam agentem dicit: Et radix huius est: ꝙ esse corporum cœlestium consistit in motu, & ideo dans motum de necessitate dicitur agens. Sed diuinus ascendit ad rationē primæ formæ, ut dicit Cōmen.7.Meta.com.9. & hoc ex cognitione entium & substantiarum inquantum entia sunt, ut alibi declarauimus. Et ut altius istā rem intelligamus, scies ꝙ etiam, formæ istæ quæ sunt hic, habent duplex esse. s. materiale & abstractum, secundum esse materiale sunt in potentia in prima materia: & sunt in actu uel potētia actiua primi motoris. Et ita ex cognitione formarū mobiliū quatenus mobiles, uia motus possumus peruenire in Naturali philosophia ad primū motorem: quia motus includitur in re mobili quatenus mobilis, & motus ducit ad motorē. Sed formæ secundū esse abstractū considerantur sub ratione substantiæ & entis: quia isti sunt cōceptus abstracti, & quia secundum esse abstractum istę formæ eminenter continentur in prima forma abstractarum, quæ est ens per essentiā. Sic ex rationibus istarum inquantū substantiæ sunt, uel inquantum entia, deuenimus ad primā formam. Et hoc duplex esse quod habet forma, uidelicet actuale & formale (ut inquit Cōmen.) est illud quod fauentes formas uoluerunt dicere, idest Platonici ponētes ideas, sed non perueniunt ad hoc.12.Meta.cō.36. Et nota bene istam declarationem, quia non innotuit mihi nisi in longo tempore, & non sine magno labore uitæ meæ.

Deus non intelligit entia inquantū sunt causæ ꝙ ipse intelligit ea, sicut noster intellectus intelligit ea. Vnde Philosophi hoc intendunt dicere, dū asserunt Deum nō intelligere entia posteriora, eo mō quo nos ea intelligimus imo modo quo nullus intellectus potest ea intelligere. ex lib. Destruct.dispu.3.in solu.18.dub.colū.8. Et nota ꝙ nostri Theologi quo ad hoc concordant, ꝙ Deus non intelligit creaturas sicut nos, quorū intellectus mouetur ab obiectis.

Deus est causa agens, finis, & forma, olum intelligētiarum. ex dispu.3.sol.18.prope finem & ibi uide rationem.

Deus est causa efficiens, forma, & finis, omniū entium sensibilium. ibidem.

Deus est unus simplex secundum Peripateticos, licet pluribus denominationibus denominetur. ex disputatio.5.in solutio.ultimi dubii.

Deum scire seipsum, nihil aliud est q̄ ipsum scire entia. Vnde si homo similis fuerit aliis entibus, & ipse ipsius ꝓpriā quiditatem sciret, scire ipsam quiditatē necessariò esset scire alias res. ex libro Destruct.dispu.6.in sol.primi.

Dei scientia, qualiter sit una & eadem cum seipso, cum sciētia eius de rebus extrinsecis ab eo, uide in dispu.6.in sol. 3. Vbi animaduerte quod inquit, ꝙ de hoc inuenitur qddam exemplar in humano intellectu, de quo supra ibidē in solu.2.dixit quomodo in intellectu humano intelligibile quodammodo est idem cum intelligente, quāto magis in Deo. Si enim formæ materiales quæ sunt potētia intellectæ, prout abstrahuntur ab intellectu, sunt in intellectu scientia & intellectus, quāto magis hoc in abstractis ex natura sua à materia uerum erit?

Dei scientia una existente, nō est imposibile ꝙ retineat scibilium multitudinem. non est enim imposibile apud Philosophos, ꝙ Deus sciat seipsum, & alia præter ipsum, multitudo autem est imposibilis apud eos, ꝙ intellectus perficiatur ab intellecto causato à tali intellectu, & perficiatur ab intelligibili. ex dispu.6.in solu.3.dubii. Vbi aperte colligitur ꝙ Deus intelligit multa, immo omnia intelligibilia alia ab ipso, sed nō motiue, ut intellectus noster. Et hoc concedunt etiam nostri Theologi.

Dei scientia in numeratione scibilium nō est sicut numeratio scibilium in sciētia humana. In scientia enim humana est numeratio duplex, una est ratione phantasmatū secunda uerò est prout sunt in humano intellectu conuenientia in uno genere respectu plurium specierum. Et cum demouemus scientiā Dei ab uniuersalitate, remouetur talis numeratio, & remanebit talis numeratio qualem intellectus humanus nō potest comprehendere, nisi scientia nostra si

milis

milis esset scientiæ Dei, quod est impossibile. ex dispu.6. in solutione.2.dubii.

Dei scientia & si neq; uniuersalis neq; particularis est, quia tamen scire particularia apud nos, est in actu scientia, ideo scientia Dei est magis propinqua sciẽtię particulari quàm uniuersali. ibidem.

Deus scientia nobiliori modo, quo nos scimus ea. ibidem. in solutio.4.dubii.

Deus est quiditas absoluta, & omnia alia entia quiditatem habent. suprà. in solu.5.dubii.

Deus non est subiectum denominationum. suprà.

Deus sunt oĩa entia absolutè, entia nãq; habent esse & sunt intelligibilia primò, ut ipse scit seipsum. suprà.

Dei scientia non est similis scientiæ humanæ, quia est causa entium, sed scientia humana est causata ab entibus, suprà. &.12.Meta.com.51.

Deum habere diffinitionem quodãmodo est uerũ, & quodammodo non est uerum. ex disp.7. in solu. primi dubii. ubi ponitur distinctio de diffinitione duplici. s. data per genus uniuocum & ueras differẽtias & de diffinitione data per genus analogum.

Deo Philosophi tria attributa attribuunt, & est ꝙ sit sciens, excellens, & potẽs: & dicunt ꝙ uoluntas eius prouenit in entibus secundum scientiam eius, & posse eius nõ deficit à uoluntate eius. ex disp.10. in sol.1.dubii.

Deus secundum Philosophos operatur per scientiã suam, & quia scientia in eo ꝙ scia est in duobus cõtrariis, possibile est ut proueniat ab eo unumquodq; eorum, & prouenit excellentius contrariorum, non uilius ex sciente ea: & ideo appellatur sciens. suprà.

Dei scientia secundũ Philosophos non est nisi una in Deo. suprà. idem sentiunt nostri Theologi. Dicit enim Augu. in.6. de Trinitate. cap. ultimo. Vbi est prima & summa uita, non est aliud uiuere & aliud esse, sed idem esse & uiuere ac summus intellectus, cui non est aliud uiuere, aliud intelligere.

Deo non aufertur uoluntas, sed noua uoluntas non est in Deo. ex disputa.10. in solutio.3.dubii.

Dei scientia non diuidit uerũ à falso in oppositis, sicut scientia humana, uerbi gratia quia homo aut scit alia à se aut non ista enim sunt cõtradictoria, & uerificata una, necessario alia est falsa. Sed de Deo benedicto ambo uerificãtur, quia ignorat ea modo inferente defectum, sicut est in scia humana, & scit ea modo nõ inferente defectũ. ex disp.10. in sol.3.dub. & in hoc etiã nostri Theologi cõueniunt.

Deum agere modo naturę falsum est, immo dicunt Peripatetici secundũ ueritatẽ loquentes, ꝙ entia ꝓcedunt ab eo, modo altiori ꝙ̃ sit natura & ꝙ̃ humana uoluntas. Probatũ enim est demonstratiuè, ꝙ impoẽ est aliquem actum procedere ab eo naturali modo seu uoluntario, iuxta intentionem uoluntatis quæ est in nobis. Quapropter actus diuinus ꝓcedit ab eo modo magis nobiliori, ꝙ̃ uoluntario modo, qui clare cõprehendi non potest nisi ab eo. ex disp.11. in solu. primi dubii. contra Algazelem hoc Philosophis imponentem. Ex hoc scire poteris Scotũ in hoc errore fuisse, qui iuxta Rabbi Moysen hoc idem opinantem, sæpe imponit hoc Peripateticis. Idem dicit Cõmen. in disputationibus Physicis. dispu. prima in solutio.4.dub. ubi dicit: Quod autem attribuunt Philosophis ꝙ entia separata agunt naturaliter & non electiuè, nemo hoc dixit cui adhæreatur, sed omnis habens scientiã apud eos agit electione: tamen propter dignitatem quæ est in eis, nõ ꝓuenit ex duobus contrariis nisi dignius eorum, & electio eorum non est propter aliquid quod perficiat substantiã eorum, cum in eis nulla sit diminutio: sed ut perficiatur id ex entibus quod est diuinum in natura sua.

Deus probatur ꝙ sit uolens, quoniam ipse scit duo contraria: & si esset agens est eo ꝙ est sciens tantum, operaretur duo contraria simul, & hoc est falsum: igitur necesse est ꝙ operetur unum contrariorum electione. ex disputa.12. in princi. iuxta nouam translationem.

Deus nõ est natura quæ est principium motus. in pluribus rebus, ut diffinitur in.2.Phy. Natura enim apud Philosophos sumitur duobus modis, uidelicet modo prędicto, & secundo modo proferunt eam de omni potẽtia, à qua prouenit actio intellectualis ordinatè, & isto modo Deus natura dici potest. ibidem.

Dei intellectus quodammodo non intelligit aliud præter se, in quantũ scientia eius nõ est passiua: & aliquo modo intelligit aliud præter se, ex hoc ꝙ ipsemet est scientia actiua. ex disputa.12. in solutio. primi dubii. secundum nouam translationem.

Dei scientia secundũ Philosophos nõ est uniuersalis. Multiplicatio enim generum & spẽrum, necessario infert sciæ multiplicationem. ex libro Destru. disp.12. in. sol.2.dubii.

Deum dicere ꝙ induit formas oĩum entium, & ꝙ mouet oĩa quę sunt hic sine medio, est auferre causam & causatũ, & omnia intelligibilia. ex dispu.13. in solu.4.dubii.

Deo est prima cura de nobis, & ipse est causa loci habitabilis super terram, & quicquid inuenitur hic de eo quod est bonum perfectam, prouenit quidem à uoluntate & intentione eius. Sed proueniunt mala ex necessitate materię, sicut corruptio & debilitas, & tabes, & similia: in Paraphrasi Meta. trac.4. in fine, ubi agit de diuina prouidentia, & cura omnium entium, quæ sunt hic.

Deo attribuentes cognitionẽ & curam rerum particulariũ, ut dixit Alex. de necessitate attribuit sibi impietatẽ uel iniustitiã. Auer. in Paraphrasi Meta. trac.4. in fine. Dic pro fide & ueritate ꝙ esset uerũ, si Deus esset cã mali culpę.

Dei multiplicitas attributorum est intellectu tantum, non secundum esse.12.Meta.com.39.

Dei actio est intenta ab omnibus intelligẽtiis.12.Metaphysicæ. cõmen.44.

Dextrũ & sinistrũ sunt differentiæ natura posteriores, quia omne habens dextrũ & sinistrũ, habet ante & retro, & sursum & deorsum, sed non contra.2.cœli.tex.cõ.7.

Dextrum est principium latitudinis. suprà. tex.cõ.8.

Dextrum est principium localis in animalibus perfectis. suprà. tex.com.8.&.15.

Dexter pes in aĩalibus est motus essentialis, sinister uerò accidentaliter: quia animal primo mouet pedẽ dextrũ, deinde sinistrũ, ut super illum sustentetur. Com.2.Cœ.cõ.8.

Dextrum & sinistrum & aliæ differentiæ secundum Arist. sententiam, nõ possunt ascribi cœlo secundum similitudinem per positione ad nos sicut sunt in rebus inanimatis: falsum quoq; est ipsum uoluisse has, per determinatas in cœlo partes uariari, sicut in animantibus. Cõmentator in Paraphra.2. de Cœlo, summa secunda, quęsito primo iuxta finem capituli, contra dominum Albertum. Aduersus Albertum magnum.

Dextra pars nobilior est sinistra, & antẽ nobilius est retro, nobiliusq; sursum ꝙ̃ deorsum.2.Cœli.tex.cõ.34.

Dextra pars ualidior est sinistra, & ideo omnia mẽbra quæ sunt motus gratia superiora sunt in parte dextra quàm sinistra, ut renes, supercilia, brachia, & id genus. ex.3. de Partibus animalium. cap.9.

Dextræ partis natura sicior & mobilior est ex tertio de Partibus. suprà.

Dialecticæ rationes apud Arist. sunt sermones ueri, qui cõponuntur ex accidentibus uniuersalibus non propriis.8.Phy.cõ.70. idem.4.Phy.8.87. & primo cœli.70.

Dialectica duobus modis usitari potest in aliis scientiis.8.Physi.com.70. idem primo phy.com.35. Et.2.Meta.15. & 7.Meta.cõmen.2.

Dialecticus diffinit per formam, & physicus per materiam. primo de Anima.tex.com.16. Vide in Theorematibus.

Dialectica priores nõ participauerũt. primo Met.tex.cõ.8.

Dialectici tentant de omnibus dicere, ex probabilibus, & eorum Theoria est de omnibus.3.Meta.tex.cõ.2.

Dialectici & sophistæ eandem subinduunt figuram Philosophi, quia sophistica est apparens sophia, & dialectici de omnibus disputant: ens autem omnibus commune est.4.Meta.tex.com.5.

Dialectica & sophistica circa idem genus uersantur cum Philosophia. suprà.

Dialectica differt à Prima philosophia per modũ potestatis seu scientiæ, quia illud quod scit Philosophus, scit demonstratiue, sed dialecticus scit illud probabiliter.4.Metaphysic.supra.

Dialectica & sophistica sunt de accidentibus entiũ, sed non inquantum entia sunt.11.Meta.cap.3.

Dianoea nihil aliud est, q̃ cum imaginatione actio intellectus iuncta. Them.in.2. libro de Memo. & remi.cap.14.à Latinis dicitur intelligentia uel cogitatio.

Diaphanum nõ est secundum se uisibile, sed est uisibile ꝓpter extraneum colorem.2.de Anima.tex.cõ.68.

Diaphanum nõ competit aeri secundum ꝙ aer, aut aquę secundum ꝙ aqua, sed quia est natura eadẽ in his utrisq;. & in perpetuo superiori corpore.2.de Anima,tex.com.68. Ex hoc autem loco elici potest contra Them.in.2.de Anima in expositione tex.30. qui uult ꝙ terminus analogus nõ importet unam naturam cõem analogatis, sicut terminus uniuocus, quæ natura intelligi seorsum possit à naturis analogatis, sicut genus respectu specierum. Patet autẽ ꝙ diaphaneitas analogicè dicitur de superiori corpore & de corporibus quę sunt hic, quod innuit Philosophus cũ dicit, ꝙ est natura cõmunis utrisq;. Nisi uelis ꝙ per naturam Philosophus intelligat conceptũ aut notionẽ quandam cõem, cui notioni in re nõ correspondet natura una cõmunis distincta à naturis analogatis: immo correspondent plures naturæ analogatæ, quarũ una habet attributionem ad aliam, sicut dicunt Peripatetici de ente, ꝙ bene dici conceptum unum cõem analogum, sed nõ dici naturam aliquam distinctam à natura substantiæ, & à natura accidentis. Immo illi conceptui istæ duæ naturæ correspondent in re secundũ prius tñ & posterius, quia prius sibi secundũ naturã correspondet natura substantiæ, & per posterius natura accidentis: quia natura accidentis dependet à natura substantiæ tanquã ab uno ad unum. Vnde refert multum dicere, analogo correspondere conceptum communem distinctum à conceptibus analogatorum, & dicere sibi correspondere naturam distinctam à naturis analogatis. Etenim primum est uerum, & secundum dictũ est falsum: & hoc est quod dixit lucidissimus Themistius in.2.de Anima.cap.12. Ea nanq;(inquit) quæ ita se habẽt inter se, ut priora hæc, posteriora sint illa: quanquã notionem habent quæ de his dicatur, fieri tamen nequit ut illa aut genus sit aut natura una, ita ut sine his intelligi seorsum possit, indicatur dicitur'ue.

Diaphragma est particula distinguens membra spiritualia à membris nutritionis, qui etiam apud Græcos dicitur παρὰ τὸ διαφράττειν, quod est distinguere: etiam phrenes dicitur à nostris uerò Latinis præcordia. Vide Gal.in.5. de Vsu parti.ca.15.ubi hæc duo nomina asserit sibi ascribi. Vide Arist.in.3. de Partibus animalium.ca.10.ubi etiã inuenies, ꝙ dicitur septum transuersum.

Dicentem aliquid oportet non solum affirmare, sed causam ipsius dicere, & nihil apponere, neq; uelle dignitatẽ irrationabilem, sed aut inductionem, aut demonstrationẽ ipsius afferre.8.Phy.tex.com.15.

Dicere hominem alteratum esse, & domum accipientem finem ridiculum est.7.Phy.tex.com.16.

Dicere omnia quiescere, est falsum, sicut falsum est dicere omnia moueri, sed minus exit à uia naturali, qui dicit omnia moueri. Cõmen.8.Phy.com.23.

Dicta secundum prius & posterius necessario cõparantur ad unum, quod est causa, ꝙ illa res insit aliis, uerbi gratia, Nomen caloris quod dicitur de rebus calidis per operationem ad ignem, qui est causa, ut calor sit in aliis rebus calidis. ex tracta.4.in Paraphra.Meta.col.8.idem.2.Meta. tex.com.4.& in.8.Phy.com.71.

Dies Alcyoneæ quæ sint, & quare ita appellatæ, uide.5.de Natura animalium.cap.8.

Dies critici ante uigesimum, per quaternariũ numerantur, sed post uigesimum, per septimanas.4.colliget.ca.40. ubi uide qui sint laudabiles, & qui mali.

Dies critici à principio ægritudinis cõputantur, & est quando apparet manifestè læsio in operationibus, excepto in pariente, ubi à partu numerari debent. Esto ꝙ ægritudo ꝑ triginta dies post ꝑtum sensibiliter extitisset.4.coll.ca.40.

Differẽtiæ sunt causæ specierum, & sunt causæ accñtium in illis ſpẽbus inuentorum.2.Cœ.cõ.80.idem.3.Cœli.77.

Differentiæ quorundã substantiarum sunt de aliis prædicamentis, & Arist.concedit hoc.4.Cœ.com.40. Quomodo autem sit intelligendum, uide quia(ut inquit) hæc perscrutatio non conuenit scientiæ Naturali, sed Primæ philosophiæ consideranti de substantiis & accidentibus. uide.7. Meta.com.41.&.8.Meta.com.5.

Differentiæ corporum consimilium partium sunt propinquæ sensus.7.Phy.cõ.11.uide in Concordantiis.

Differentiæ sex positionis in quibusdam inueniuntur essentialiter & uerè, in quibusdam non uerè. Et in his in quibus non uerè reperiuntur, in quibusdã reperiuntur ex similitudine nõ ex respectu, sicut in imaginibus nostris, quæ sunt similitudines nostri: in quibusdã ex respectu tantum, ut in reliquis rebus inanimatis. Cõmen. innuit hanc diuisionẽ in.2.Cœli.tex.com.10.

Differentia est inter dicentes corpora componi ex partibus indiuisibilibus, & inter componentes corpora ex superficiebus: quia illi non possunt saluare corpus simplex esse, sicut illi qui ponunt, ꝙ sunt ex superficiebus composita. secundo Cœli.com.24.

Differẽtia in subiecto differunt in esse. secundo de Anima. tex.com.152.inde collige uisiuam Aquilæ, & uisiuam hominis specie distingui.

Differentiæ rerũ licet non possint numerari à nobis tñ non dubitamus eas esse finitas apud naturã.3.Meta.cõ.11.

Differentiæ substãtiales sunt de essentia cõgregati de quo prædicantur, & congregatum ex eis est unum essentialiter.5.Meta.com.7.

Differentia dicuntur quæcunq; diuersa sunt alicui eidem entia.5.Meta.cap.de eodem & diuerso.

Differentia substantialis qualitas dicitur.5.Meta.tex.com. 19.& est capitulum de quali. Vbi aduerte ꝙ commentũ in illo loco communiter inuenitur deprauatũ, dicit enim: Et in hoc genere concluduntur uniuersaliter omnes differentiæ substãtiales, ultimæ.s.differentię specierum ultimarum, sed non ultimæ.s.differentię generum substantiales. Sed hoc quidem stare non potest, quia Cõmenta. exponens primum modum quo sumitur qualitas, dicit ꝙ dicitur de illo secundum ꝙ differunt substantiæ adinuicem.s. de generibus & speciebus substantialibus, & dat exemplum primo de genere. uerbi gratia, homo differt à planta per animalitatem, & similiter in equo, quoniam anima, sitas est in eo qualitas. Amplius Aristo.in Prædicamentis, in cap.de substantia eodem modo loquitur de secundis substantiis quæ sunt genera, sicut de speciebus ꝙ nõ significant hoc aliquid, sed potius quale aliquid. Et ibi expressè dicit ꝙ genus & species circa substantiam qualitatem determinat, qualem enim quandam substantiã significat, licet (ut asserit) maior sit determinatio in genere q̃ in specie, dicens enim animal plura complectitur q̃ hominem. Ideo litera commenti debet castigari, sic.s. debet legi: Et in hoc genere concluduntur uniuersaliter omnes differẽtiæ substantiales ultimæ.s.specierum ultimarum, & non ultimæ scilicet differentiæ generum. *Locus in Auerro. deprauatus.*

Differentię quibus diuiditur genus, sunt contrarię.7.Meta. tex.com.42.

Differentiæ quæ sunt ante ultimam, sunt in diffinito in potentia.7.Meta.tex.com.42.&.43.

Differentia finalis substãtia erit rei & diffinitio.7.Meta.tex. com.43.item Porphyrius.cap.de differentia, ubi dicit: Intimius aũt perscrutantes & speculantes differentiã, dicunt nõ quodlibet quod aptũ natũ est diuidere ea, quę sub eodẽ genere sunt differentiã esse, sed quod ad esse cõducit, & ad quod quid erat esse, & quod est pars quod esse rei.

Differentię substantiales qñ latuerint, circumloqui possunt per accidentia.8.Meta.cõ.5.&.7.Meta.com.41.

Differentiæ quorũdã rerũ sunt ex priuatione.8.Met.cõ.5.

Differentiæ in quibusdam rebus sunt ex suis materiis.8. Metaphysi.com.6.

Differentia non est ad ea, quæ sunt extra genus.10.Meta. tex.cōmen.14.idem tex.cōmen.12. Talia enim diuersa propriè dicuntur.

Differentiæ colorum suscipiunt magis & minus.10.Meta. tex.cōmen.22.

Differentia in materia,& cōuenientia in forma,ut duo annuli quorū unus est ex auro,alter uerò ex argento,per accidens differunt.10.Meta.tex.com.24.

Differentiæ secundum spēm non diuersantur ꝓpter diuersitatem suarū materierū,sed quia in suis formis est contrarietas.10.Meta.tex.cō.25.idem primo de Anima.cō.53.

Differentia nulla genere participat.11.Meta.cap.primo. Tamē,Themistium. Ex quo uidetur genera non prædicari per se & uniuersaliter de differētiis,cuius oppositum sentit in primo Poste. Them.cap.12.ubi uult genus de differētiis proximis eius uniuersaliter prædicari.

Differentia magna est inter ea quæ differūt in esse & in intellectu, & inter ea quæ differunt in intellectu tantum.12. Metaphysi.com.39.

Differentiis substantialibus multiplicantur res apud Philosophos,sed nullis accidentibus fit differentia substantialis cuiuslibet Prędicamentorum decem.ex libro.Destru. disputa.3.in.solutione.26.

Differētia entium in dignitate,si unū non excedat aliud in specie,ita ꝙ sint spēs plures,quarum una sit nobilior alia, tunc diuersitas q̄ est in eis fit ex prioritate unius ad aliud in eadem specie,in qua cōmunicant:& quę ita se habent, de necessitate unū est causatum ab alio,& prius omnibus in hoc est ultima causa eorum , & causa ob q̄ omnia habent esse.ex Paraphrasi Meta.trac.4.col.7.ibi:Et dicimus ꝙ si ista principia considerentur . Et inde,collige, ꝙ omnes intellligētiæ sunt eiusdē speciei analogæ,& prima est causa omnium aliarum.

Differentia rerū in eadem specie existentium est participatione materiæ.Themist.1.de Anima.cap.24.& Auer.sententia est in libro Destru.dispu.prima.in solutio.7.dubii. Et est sententia Aristo.7.Meta.tex.com.28. Vide & in Cōtradictionibus nuper æditis.

Differens & diuersum differunt.10.Meta.tex.cō.12.

Differentia sunt alicui eidem entia.suprà.

Differens omne differt,aut genere,aut specie.suprà.

Cōsimile de tpe uide late de hoc.2.Meta. Difficultas in cognitione qñq; prouenit ꝓpter latētiam naturæ rei.3.Phy.tex.cō.25.de motu,& de numero habetur 4.Phy.cō.121.&.3.Phy.cō.56.De relatione etiā.12.Meta. cō.21.tex.cō.primi. Ex quo patet ꝙ aliqua difficultas est ex parte obiecti cogniti contra Scotum.

Difficultas in cōprehendendo res abstractas est ex nobis, quia sunt actu intellectæ : sed difficultas in cōprehendendo res naturales,ex ipsis rebus exoritur,quia sunt intellectæ in potentia.Cōmen.2.Meta.com.1.

Difficultas accidit per modū ligamenti,& modus quo aufertur est similis dissolutioni ligamenti.3.Meta.tex.cō.primi.ubi dicitur:Soluere aūt non est ignorantiis uinculum.

Diffinientes per materiam tantum , diffiniunt rem quæ est in potentia tantum : & diffinientes per formá tantum,nō perfectè diffiniunt , quia formæ non sunt sine materiis, ut diffinientes domum dicēdo ꝙ est composita ex lignis & lapidibus,diffiniunt domum quæ est in potentia,non domum quæ est in actu : & diffinientes domum dicendo,ꝙ est id quod tegit corpora & census, diffiniunt domū quæ non est in materia.8.Meta.tex.com.6. Consimile primo de Anima tex.com.16.

Diffinitum & diffinitio sunt unum.7.Meta.tex.cō.21.

Diffinitum & sua diffinitio sunt unum in actu , & plura in potentia.ibidem.& com.33.

Diffinitum cum suis partibus quodammodo est idem , & quodammodo non est idem.8.Meta.tex.com.8.

Diffinitiuus sermo & affirmatiuus idem non sunt.9.Meta. tex.cōmen.22.

Diffinitiones uniuersales cōponuntur ex forma uniuersali, quæ est genus,& propria,quæ est differentia.2.Phy.com. 28.&.91.&.7.Meta.43.

Diffinitiones rerum naturalium recipiūt materiam,aut manifestè aut consecutiuè.2.Phy.tex.com.ulti. idem primo de Anima.tex.com.16.

Diffinitiones datæ secundū prius & posterius intrant in artibus demonstratiuis.3.Phy.cō.4.idem.2.de Anima.tex. cō.30.&.3.de Anima.cō.5.&.4.Meta.tex.cō.2.&.3.Physi. com.3.de diffinitione naturæ.&.1.&.2.Poster.

Diffinitiones naturaliter ignotæ declarantur syllogismo, aut in declarando diffinitionem & diffinitum esse, quando utrunq; fuerit ignotum : aut in declarando ꝙ diffinitio est diffiniti , quando diffinitum est manifestum per se, & diffinitio ignoratur.3.Physi.cōmen.12.idem.2.de Anima.cōmen.12.

Diffinitio substantiarum consimilium partium , eadem est respectu partium & totius.3.Physi.tex.com.37.idem primo Cœli.tex.com.19.

Diffinitiones entiū quæ multipliciter dicuntur,sunt difficiles,quia appropinquant ei quod non habet naturá cōmunem:& huiusmodi diffinitiones difficile inueniuntur ꝑ regulas dantes diffinitionem,sicut est diuisio,compositio,& demonstratio.4.Physi.cō.2. De huiusmodi regulis uide in.2.Poste.&.1.de Anima.cō.5.&.6.Meta.com.1.

Diffinitiones rerum quæ sunt ignotæ diffinitionis,prius in talibus est perscrutandū de genere q̄ de differentia,quādo utraq; pars diffinitionis fuerit ignorati esse,sicut est genus & differentia.4.Phy.cō.6.idem.2.Posteriorum.

Diffinitiones quæ dant quiditatem, debent habere tria ꝓpria,quorum unum est ut per illam dissoluantur quæstiones contingentes in re:secundū ut per illam appareant accidentia essentialia,quia diffinitiones cōpletæ innatę sunt reddere causas omnium accidētium: tertium est ut ex diffinitione appareat difficultas.idest motiuū difficultatis,& hoc est propriū rerum difficilium diffiniri.Cōmē.4.Phy. com.32. Vide.2.de Anima.tex.cō.12.&.26.& primo de Anim.tex.cō.11.&.cō.21.&.4.Cœli.com.2.

Diffinitio cōpleta licet reddat causas oium accidētiū essentialium,non tñ cōuertitur,ut omne ex quo apparet causa accidentium sit uera diffinitio,& ideo hęc regula destruit diffinitiones,& non construit.Cōmen.4.Phy.31.

Diffinitiones ueræ debent conuenire omnibus speciebus rei diffinitæ.4.Phy.com.42.

Diffinitiones cōuertuntur necessario cum diffinitis.8.Phy. com.27.idem.6.Topicorum.

Diffinitionem eandem habentia eandem formá habent,& quæcunq; habent, eandem formam,habēt etiam easdem actiones.primo Cœli.com.19.

Diffinitionum bonarum propriū est,ꝙ per eas perfici debēt omnia quæsita quę necessaria sunt sciri in illa re apud perscrutationem.4.Cœli.cō.2.Vide.4.Phy.31.

Diffinitionum est uniuersale præceptum, ut ea quæ in alicuius diffinitione ponuntur,diffinitum in sua diffinitione non recipiant, alioquin totū euaderet partis pars.Them. primo Phy.super.29.textu.

Diffinitionum uia qua uenantur,secundū Hippocratem est demonstratio,secundum Platonē diuisio,scđm Arist. est compositio.1.de Anima.com.5.uide pro opinione Arist. etiam in.6.Meta.com.1.

Diffinitiones sumuntur ex principiis propriis, quæ sunt in re.primo de Anima.com.5.item primo Physic.com.5.& 2.Physi.cōmen.28.

Diffinitiones generum & specierum secundum Arist. non sunt uniuersalium existētium extra animam,sed sunt rerū particularium, & intellectus est qui facit uniuersalitatem in rebus.1.de Anima.com.8. Vide pulchre Alexan.in primo libro Naturalium quæstionum,ubi quærit in diffinitiones sint rerum particularium.

Diffinitiones quæcunq; secundum quas nō contingit accidētia cognoscere,sed neq; de ipsis imaginari facile dialecticæ dictæ sunt, & uanæ omnes.1.de Anima.tex.cō.11. ubi Cōmē. dicit ꝙ omnis diffinitio, per quá non cogno-

sciuntur accidẽtia, non dicitur diffinitio nisi æquiuocè, aut quia in ea collocatur aliquod falsum, aut quia cõponitur ex causis remotis, aut accidẽtalibus, uide pro hoc.4.Phy. com.31.&.4.Cœli.com.2.& secundo de Anima.12.&.26. &.2.Cœli.com.40.

Diffinitio si omittit formam & recipit materiam, diminuta est: si uero sumat formam & dimittat materiam, uidetur dimittere aliquod nõ necessarium, sed non est ita quoniã forma debet accipi in diffinitionibus secundũ dispositiones in quibus existit.1.de Anima.com.16.Et lucidissimus Them.in eodem loco dicit: Diffinitio ea quæ materiam tantum sectatur, eius est qui naturam explorat, sed cessans & manca est, nisi formæ meminerit. At formam quidem semper in diffinitionem collocare debemus, quæ locum principẽ obtineat, ita tamen ut à materia non recedamus etiam si forma ratione possit abiungi: etenim formę naturali semper materia est opus.

Diffinitiones uniuersales uniuocę nõ sufficiunt in cognitione rei perfectæ, nedum cum fuerint uniuersales multiplices.2.de Anima.com.12.& elicitur ex textu.

Diffinitiones quæ cõponuntur ex propinquis causis, cum fuerint ignotę, nulla uia est in cognitione earum, nisi à posterioribus.ibidem.

Diffinitiones demõstratinę innatæ sunt dare causas oĩum accidentium exĩtium in diffinito.2.de Anima.cõ.26.idem.4.Phy.cõ.31.&.1.de Anima.tex.cõ.11.&.4.Cœli.2.

Diffinitio numeri non est numerus, sicut diffinitio animalis non est animal.1.Meta.tex.com.36.

Diffinitionum duplex genus est, perfectum: quod constituitur ex genere & differentiis: & non ita perfectum, & est quando differentiæ ueræ latent & circumloquimur illas per suas actiones. elicitur est dictis Auer. ista distinctio in Paraphrasi super.4.Cœli.contra Themistium in summa.3.cap.1.

Diffinitionum scientia haberi potest secundum dissolutionem, & etiam secũdum compositionem, sed diuersis modis.uide secundo Meta.com.11.

Diffinitio in rei ueritate non inuenitur nisi in substantia.4.Meta.tex.com.13.idem.7.Meta.tex.cõ.17.&.19.

Diffinitio est ratio cuius nomen est signum.4.Metaphysic. tex.cõmen.28.

Diffinitio non dicitur quæ nõ significat essentiã rei, & diffinitionis cuiuslibet propriũ est ad minus diuidi in duas partes.5.Meta.com.11.

Diffinitio est finis in cognitione, & etiam est finis in esse.5. Meta.tex.com.22.ibi Philosophus dicit ꝙ terminus dicitur de quodquid erat esse, quod est cognitionis terminus si autem cognitionis, & rei.

Diffinitiones accidentiũ significant plures intentiones una intentione, quia in diffinitionibus accidentium sumuntur subiecta in quibus existunt: unde diffinitiones eorum cõponuntur, ex pluribus natura, una, sed diffinitiones substãtiarum significant unam intentionem tantum. Et ideo accidentia dicuntur habere aliquam diffinitionem, substantiæ uerò habent diffinitionem simpliciter.5.Meta.cõmen.34. Vide.7.Meta.17.18.&.19.

Diffinitiones plures substantiarũ sumũtur his tribus uiis.s. uia diuisionis, & compositionis, & demonstratione signi.6.Meta.cõ.1.idem.1.de Anima.cõ.5.&.4.Phy.cõ.2.

Diffinientium & ipsorum quodquid ex quędã sunt, ut summum, & quoddam ut cõcauum.6.Meta.tex.com.2.idem 7.Meta.tex.com.34.&.3.de Anima.35.&.2.Physic.19.ubi pondera unum dictum Cõmenta.in.2.Physi.com.18. ubi habet ꝙ sunt aliqua, de quibus possibile est considerare ut sunt in materia, & secundum quod extrahuntur à materia, & talia sunt illa in quibus conuenit mathematicus cum naturali: & sunt aliqua in quibus impossibile est considerare nisi cum materia, & ista sunt ꝓpria naturalis. Distãtiæ enim entium sunt ualde diuersæ, ut dicit Cõmentator in.2.Cœli com.64.

Diffinitiones sunt duobus modis, aut sicut diffinitio summitatis, aut sicut diffinitio concauitatis.6.Meta.tex.com.2, idest aut sunt per materiam sensibilem, aut abstrahunt à materia sensibili.

Diffinitiones oĩum naturalium dantur per materiam sensibilem.idem &.1.de Anima.tex.com.16.

Diffinitionum partes sunt illæ, per quas constituitur res.7. Meta.com.4.&.1.Phy.cõ.28.1.de Anima.cõ.5.

Diffinitum est unum in actu & duo in potẽtia.7.Meta.tex. com.12.idem com.33.ibidem.

Diffinitiones quę declarant quiditatem rei, sunt rerum quę significant totum & unum.7.Meta.com.12.

Diffinitio nõ est omnis sermo significans illud quod significat nomen.7.Meta.tex.cõmen.13.omnes enim rationes utiq; diffinitiones.

Diffinitio sicut & quod quid est, multipliciter dicitur.7.Metaphysi.tex.com.14.

Diffinitio simpliciter non est accĩtium, sed est sermo maioris declarationis q̃ nomen.7.Meta.tex.cõ.14.

Diffinitionis proportio ad diffinitionem, est sicut ꝓportio quidditatis ad quidditatem.7.Meta.tex.cõ.14.

Diffinitiones sunt duobus modis, quorum unus est primo & simpliciter, secundus est nõ primo neq; simpliciter, sed secundum modum conuenientem naturæ rei, cuius est diffinitio.7.Meta.com.15.

Diffinitio principaliter est substantiarum, & secundariò accidentium.7.Meta.com.33.&.14.&.15.

Diffinitio non debetur eis, quæ sunt unum per ligamentũ & contactum, neq; simpliciter, neq; secundũ quid. septimo Meta.com.16.

Diffinitiones accidẽtium essentialiũ recipiunt subiecta sua, secus de diffinitionibus accidẽtium per accidens.7.Meta. com.17.ubi Cõmenta.dicit ꝙ quia simitas est de accidentibus essentialibus nasi, ideo ponitur nasus in diffinitione eius: sed homo non ponitur in diffinitione albedinis.

Diffinitio duobus modis capi potest, uno modo prout dat quidditatem rei ꝓpriam, sibi, & conuenit nomini, sine additione & reiteratione, & sic non est nisi in substãtiis, alio modo ut in ea accipiuntur illa, quæ sunt præter substantiam secundum ꝙ sunt entia, & sic inuenitur in accidentibus.7.Meta.com.19.

Diffinitio non est aggregati per accidens.7.Metaphy.tex. commen.19.

Diffinitum & diffinitio sunt unum.7.Meta.tex.cõ.21.

Diffinitum & sua diffinitio sunt unum in actu & plura in potentia ibidem.& com.33.

Diffinitionis partes ita se habẽt ad partes rei, sicut tota diffinitio ad totam rem.7.Meta.tex.cõ.32.Et nota ꝙ (ut bene notat ibi Diuus Thomas) non intelligitur istud, ita quod partes diffinitionis sunt partes rei. Non enim animal est pars hominis neq; rationale, sed partes diffinitionis sumuntur à partibus rei, & partes diffinitionis significant partes rei, unde animal sumitur ab una parte, & rationale ab alia: animal enim est, quod habet naturã sensitiuã. Animal enim est animal per sensum, ut dicitur.2.de Anima.tex.17. Rationale uocatur, quod habet rationẽ, natura aũt sensitiua est ut materialis respectu rationis. Et inde est ꝙ genus sumitur à materia, & differentia à forma, spẽs autem à materia & forma simul, nã homo est quod in natura sensitiua habet rationẽ. Hęc etiam est doctrina Auer. in.1.de Anima.in com.5.ubi habetur ꝙ diffinitiones non componũtur nisi ex principiis, quæ sunt in re: quod sic est expositum, non ꝙ ꝓpria rei sint partes diffinitionis, alioquin eadem esset cõpositio ex partibus secundum imaginationem cum cõpositione ex partibus secundum finem, cuius oppositũ scribit Cõmen.1.Phy.com.5. Sed primo com. partes secundum imaginationem sumuntur à partibus secundum finem & significant illas, & hoc expresse testatur Cõmentator in.1.Meta.cõ.45.ubi dicit: Arist.opinatur, ꝙ intellecta rerum notificant substantiam rerum & non sunt substantiæ earum.

Diffinitiones partiũ qualitatis sunt posteriores diffinitione totius & toto, sed diffinitiones partiũ quãtitatis sunt priores diffinitione totius & toto.7.Meta.tex.cõ.33.

Diffinitiones quorũdam, uidelicet compositorum ex materia, & forma ita se habent, ꝙ in talibus apparet materia, sed in diffinitionibus simplicium nõ apparet materia. 7. Meta. tex. cõm. 34. Vide etiam. 2. Phy. pro primo membro in tex. commenti ultimi. Et primo de Anima tex. cõ. 16. idem. 7. Meta. 37. & . 39. & . 6. Metaphy. tex. cõm. 2. & . 8. Meta. tex. cõmen. 6.

Diffinitiones quarundam rerum recipiunt materiam, ut linea & superficies: & diffinitiones quarundam rerum recipiunt materiam, ut homo qui nũquam inuenitur nisi cum carnibus & ossibus & neruis: & sunt iterũ aliquæ res, quę cum accipiuntur, quodammodo inuenitur in eis materia, & alio modo nõ inuenitur, ut circulus, qui dum accipitur ut est cupreus, inuenit materia in diffinitione eius. Et quodammodo non, ut quando sumitur ut circulus. Cõmẽ. 7. Meta. cõm. 34. Vide consimile in. 2. Physi. cõm. 18. ubi dicit ꝙ sunt aliqua, in quibus possibile est considerare secũdum ꝙ sunt in materia, et secundum ꝙ abstrahuntur à materia: & talia sunt illa in quibus cõueniunt Mathematicus & Naturalis: & sunt aliqua de quibus impossibile est cõsiderare nisi cum materia, & ista sunt propria naturalis.

Diffinitiones sunt duobus modis. s. modo cuius altera pars est materia, & modo in cuius diffinitione nõ apparet materia. 7. Meta. com. 35. & tex. cõm. 34.

Diffinitiones in quibus totũ sumitur in diffinitione partis, sunt de numero illarum diffinitionum, in quibus apparet materia, & nõ de illis in quibus non apparet nisi pars formæ. 7. Metaphy. tex. cõm. 35.

Diffinitio animæ, quæ dat eius quidditatẽ, uidetur esse ipsum suum esse, & in eius diffinitione non apparet materia omnino. Et ista in quorum diffinitione apparet aliud, & diffinitio dicitur in illis principaliter, & istis secundario. Cõmen. 7. Meta. cõm. 35. uide in Concordantiis.

Diffinitio est formæ uniuersalis & non cõgregati ex materia & forma. 7. Met. tex. cõ. 37. uide in Concordantiis.

Diffinitio & diffinitum sunt unũ quoquo modo, quia sunt unum prædicatione: nõ ꝙ diffinitio, quæ est forma, sit diffinitũ quod est compositum ex materia & forma. 7. Meta. tex. com. 40. Vide pro hoc ibidem. in cõ. 21. ubi dicit forma hominis est homo uno modo, & forma hominis nõ est homo alio modo. uide etiã ibidẽ. 34. & . 36. cõmentis.

Diffinitio cõpetit formis in materia existentibus quoquo modo, qm̃ in diffinitione istius substantiæ quæ est forma apparet aliud, & est substãtia. Vera aũt diffinitio est illorum diffinitorum in quibus non apparet aliud. 7. Meta. tex. cõ. 40. ubi etiam dicit ꝙ anima quia est existens in alio, nõ habet perfectam diffinitionem. Vnde collige duo, primum ꝙ ueræ diffinitiones sunt compositorũ uniuersaliũ, ut hominis uniuersalis, in cuius diffinitione ponitur materia & forma, quæ sunt de essentia hominis: sed diffinitio formę materialis non est perfecta, quia apparet materia, quæ nõ est de essentia formæ. Secundũ ꝙ colligitur ex hoc. ꝙ diffinitiones talium formarũ sunt de numero illarum in quibus apparet aliud, et est subiectũ, unde quodãmodo sunt ex additione, et notauit etiam Diuus Thomas in. 7. primę Philosophiæ. in lectiõe nona super expositione tex. 34. & Egidius Roma. in. 2. de Anima. in expositione tex. com. 2. Mihi tamen uidetur ꝙ licet diffinitio formæ comparata compositi diffinitionem non sit perfecta, quia est de numero illarum in quibus apparet aliud. s. subiectum: non tamen propter hoc est dicenda esse ex additione, quia diffinitiones ex additione sunt accidentium. Et est differẽtia magna ualde, ut dicit Commẽ. in. 7. Meta. cõmen. 17. quia subiectum quod cadit in diffinitione accidentis, est aliud secundum naturã & secundũ genus. Similiter illud quod fit ex subiecto & accidente, non est unum modo, licet materia secundum naturam sit alia à forma, tamen est eiusdẽ generis cũ forma. Et similiter ex materia & forma fit uuũ per se, quod non fit ex subiecto & accidente. Vnde uidetur mihi secũdum Peripateticorum antiquorum disciplinam, ꝙ diffinitiones formarum materialium sunt mediæ quodammodo inter diffinitiones accidentium, quæ simpliciter dicũtur ex additione, & inter diffinitiones substãtiarum compositarum uniuersalium quę sunt simpliciter & principaliter diffinitiones. Vnde pro quanto diffinitio formæ materialis datur per subiectum, quod non est de essentia formę uidetur esse de numero illarum, quæ sunt ex additione, & de numero illaꝝ in quibus apparet aliud: pro quanto uerò datur per ea quę sunt eiusdem generis, & ex eis fit per se unum, accedit ad aliud extremũ, & conuenit cum diffinitionibus quæ sunt simpliciter diffinitiones, & hoc teneo.

Diffinitiones in se habẽt quod in eis non est remotũ, ut illud quod est in prędicamẽto qualitatis, accipiatur in diffinitione eius, quod est in prædicamento substantiæ. uide idẽ. 8. Meta. cõ. 5. & . 4. Cœli. cõ. 6. & . 26. & . 8. Phy. com. 32. & . 5. Phy. com. 10. & . 1. de Anima tex. cõ. 11.

Diffinitio ratio quædam est una, & substantia una. 7. Met. tex. cõmen. 42.

Diffinitionum consideratio est cõmunis Logico & Philosopho, sed duobus modis diuersis: Logicus enim cõsiderat de diffinitione secundũ ꝙ est instrumẽtum, ꝙ inducit intellectum ad intelligendum quidditates rerum. Philosophus autem secundum ꝙ significat natura rerum. septimo Meta. cõmen. 42.

Diffinitio significat unum, & dare causam huius magis pertinet ad primam Philosophiam quã ad Logicã. septimo Metaph. cõmen. 42.

Diffinitio ideo significat unum, quia ultima differentia cõtinet formam, per quam ens est in actu, & est ens actu. Alię autem differentię quę sunt ante ultimam, sunt in diffinito in potentia. Et ideo diffinitum non multiplicatur per multiplicationem partium diffinitionis. 7. Metaphy. cõ. 42. & tex. cõ. 43. & . 8. Meta. cõ. 6.

Diffinitio est sermo unus, quia significat unam substãtiam, & ideo omnia quæ sunt unum secundũ diffinitionẽ, sunt unum numero. 7. Meta. cõ. 42. & . 43.

Diffinitio nihil aliud in se continet quam primum dictum genus & differentias, alia uerò genera sunt primum, & cũ hoc comprehensæ differentiæ. 7. Meta. tex. cõ. 43.

Diffinitio est ex differentiis ratio. ibidem. ubi Comen. in comen. 43. notat quia non dixit, ꝙ est ex genere & differentiis, quia genus apud ipsum est forma animalis & differentia particularis.

Diffinitio non debet esse nugatoria. 7. Meta. tex. cõmẽ. 43. ubi Cõmentator dicit in cõ. ꝙ hoc est præceptum diffinitionis, ut patet etiam. 6. Topicorum.

Diffinitiones sunt cõpositę ex duabus naturis, scilicet ex genere & differẽtia, siue in ea sint multæ differentiæ, siue genus & differentia tantum, quoniam illa quæ sunt inter primum genus & ultimam differentiam, sunt quasi genus. 7. Meta. com. & tex. 43. item Boetius in libro de diffinitionibus. Vide in concordantiis nuper æditis.

Diffinitum est unum per ultimam differentiã, & diffinitio etiam est una, quia illud quod significat diffinitio est unũ quoniam in ea non est aliquid in actu nisi unum, & multitudo quæ est in ea, est in potentia. 7. Meta. tex. cõmen. 43. & . 8. Meta. tex. cõm. 10.

Diffinitiones quæ componuntur ex uniuersalibus, nõ sunt partes substantiarum sensibilium, quoniam substãtiæ sensibiles non diuersantur in suis substantiis, quando diffiniũtur & quando non diffiniuntur. 7. Meta. cõ. 46. Consimile primo Met. cõ. 45. inde collige non dari prædicationem ex rebus resultantem.

Diffinitio aut est solius substantiæ, aut maximè. 7. Met. tex. cõmen. 50.

Diffinitiones significant plures substantias in potentia, & unam in actu. 7. Meta. cõ. 50.

Diffinitio scientifica & demonstratio necessariorum est. 7. Metphy. tex. cõ. 53.

Diffinitio significat substantiam quæ non habet generationem, neq; corruptionem. 7. meta. tex. cõmen. 53.

Diffinitiones sunt rerum permanentium secundum ꝙ sunt uniuersales nõ particulares. 7. meta. cõ. 53. ubi Phs inuehit

cõtra Platonẽ dicens si darentur ideæ Platonis extra naturam, cum secũdum ꝙ sunt extra animã sunt singulares, adhuc talium nulla esset diffinitio. Dicit enim in tex. neq; ideam nullã est diffinire, singularium enim idea, ut dicunt & separabilis est. Ex quo elicitur manifestè ꝙ singulare etiam ęternum non est diffinibile, quatenus singulare est. Est & auctoritas expressa Aristo. etiam in eodẽ. 7. Primæ phiæ. in tex. com. 55. de Sole. ubi Cõmen. dicit in com. ꝙ qui laborat in diffiniendo singularia rerum æternarũ peccat, & est unus de erroribus contingentibus circa uniuersale, ut patet in. 1. Posteriorum analyticorũ. in illo capite: Oportet autem nõ latere. Scotus autem in. 1. Sententiarũ. in prologo, in quæstione de subiecto. limitat hanc propositionem in scientiis naturaliter inuentis, quia in scientia Diuina essentia diuina ut hæc, est subiectum.

Scotus in p̃logo primi sententiarum in q̃one de subiecto.

Diffinitio ratio est, ratio autẽ partes habet. 8. Meta. te. cõ. 2.

Diffinitiones Architę, quæ dantur per materiam & formã, sunt approbãdæ. 8. Meta. tex. cõm. 6. ubi Comen. in cõ. dicit ꝙ tales sunt diffinitiones perfectæ, & sunt rerum naturalium. Et aduerte ꝙ hoc non solũ ueritatem habet in rebus naturalibus, uerumetiã & in artificialibus, ut bene notauit Ammo. super Porphyrium.

Diffinitiones existẽtes per se sunt illæ, in quibus genus est quasi materia & differentiæ quasi forma. Diffinitiones autem compositorum ex substantiis & accidẽtibus, aut diffinitiones rerũ quæ sunt in subiecto, sunt econtrario, quoniam illud quod est in eis quasi differẽtia est materia. Et illud quod est quasi genus est forma. 8. Meta. cõmẽ. 6. & 7. Meta. tex. cõm. 17. & infra.

Diffinientes per materiã tantum diffiniunt rem, quæ est in potentia tantũ: & diffinientes per formam tãtum, nõ perfecte diffiniunt: quia formæ nõ sunt sine materiis: ut diffinientes domum dicendo ꝙ est composita, ex lignis & lapidibus, diffiniunt domum quæ est in potentia, nõ domũ quæ est in actu: & diffiniẽtes domũ dicẽdo ꝙ est id quod tegit corpora & census, diffiniunt domũ quę nõ est in materia. 8. Meta. tex. commẽ. 6. Consimile in primo de Anima. in tex. commen. 16.

Diffinitũ cum suis partibus quodammodo est idẽ, & quodammodo non est idem. 8. Meta. tex. cõmen. 8.

Diffinitiones sunt compositorum ex materiis & formis, & formæ ultimę sunt simplices. 8. Met. tex. cõm. 9. & ultimi. Et septimo primæ philosophiæ. tex. com. 40.

Diffinitio numerus quidã est. 8. Meta. tex. cõ. 10. ubi Commenta. dicit in cõ. ꝙ diffinitio assimilatur numero, quia diuiditur in res indiuisibiles, sicut numerus: sed differũt in hoc, quia illud quod non diuiditur in numero est unitas, sed illud quod non diuiditur in diffinitione est genus, & differentia. 8. Meta. cõm. 10.

Diffinitio cum numero in tribus conueniunt. 8. Meta. text. cõm. 10. Et ibidem uide etiam differentias.

Diffinitiones perfectæ quæ dicuntur transmutatæ demonstrationes, in situ ita se habent, ꝙ in talibus multum intersit causa propter quam est forma, scilicet causa finalis. Cõmento. 8. metaphy. cõmen. 13.

Diffinitiones in omnibus rebus eodẽ modo non sunt quęrendæ. 9. Meta. cõm. & tex. 11. ubi Comenta. dicit in cõm. ꝙ Aristoteles ideo dixit hoc, ut innueret diffinitiones rerum non relatiuarum.

Diffinitio uniuersalis omnibus actibus ab artificio ponitur 9. Metaphysi. tex. cõme. 12. in illis uerbis: Terminus eius quod ab intellectu, actu fit ex potentia existente, dum uolitum fit nullo exteriorum prohibente.

Diffinitiuus sermo & affirmatiu' idẽ nõ sunt. 9. Met. t. c. 22.

Diffinitiones in quibus sumuntur differẽtię contrariæ, sunt contrariorum. 10. Meta. cõm. 25.

Diffinitiones datæ per genera analoga multotiens nõ sufficiunt ad perfectam cognitionẽ ueritatis, sed dirigũt ualde ad cognitionẽ rerum ignotarũ. eo ꝙ sunt priores illis. ex disputa. 7. in solo. primi dubii. Et uide quia dat exemplũ de diffinitione animę. Talis autẽ differentia sumitur à Philosopho in. 2. de Anima. in tex. cõm. 30.

Diffinitiones rerũ quæ sunt cõpositæ ex materia & forma perfectissimę sunt, quia aggregant ista duo: nã qui diffinit domum ꝙ est ex lateribus, & lignis, tunc dicit domum in potentia: & qui diffinit ꝙ protegit, & continet cõtentum in ea, & ꝙ est in tali figura, tunc affert formã tantũ, sed nõ eo modo quo uerè est, cum nõ habeat esse nisi in materia: ex Paraphra. Met. trac. 2. col. 13. idẽ. 1. de Anima. te. cõ. 16.

Diffinitiones entium Mathematicorũ dicuntur per aliquid ꝓportionale materiæ, & per aliquid ꝓportionale formę; licet non habeant entia mathematica materiam sensibilẽ. ibidem in Paraphrasi. ubi supra tractatu. 2. col. 13.

Diffinitiones sunt cõpositorũ ex materia, & forma, & tandem omnia simplicia nõ habent diffinitiones, nisi per modum similitudinis. ex Paraphrasi Meta. trac. 2. col. 14. uide idem in. 7. Meta. tex. com. 40. & 8. Meta. tex. com. 16.

Diffõnes in q̃bus ponuntur genera remota, sunt diminutę, sed cõpletæ dantur p̃ genera ꝓpinqua: q̃a in genere ꝓpinquo continentur actu genera remota, & nõ contra in habentibus plura genera. ex Paraphrasi Meta. trac. 2. col. 16.

Diffinitionis partes quæ tenent se ex parte formæ uniuersalis quæ est genus, & ex parte formæ ꝓpriæ quæ est differentia præcedunt diffinitũ: sed partes rei quæ se tenent ex parte quãtitatis existẽtis in indiuiduo, ratione materię sunt posteriores diffinito. ex. 2. tract. in Paraphrasi Meta. col. 16. & habetur. 7. Meta. tex. com. 33. & infra.

Diffinitiones materierum accidentalium sunt posteriores diffinito, quia proportio talium diffinitionũ materierum accidentalium est sicut proportio diffinitionum partium quantitatis rei: sed diffinitiones materierum substantialiũ necessario præcedunt definitum. ibidem.

Diffinitiones omnium rerũ nõ debemus quærere secundũ unũ, & eundẽ modum. cum nõ omnia habeant genera, & differẽtias, cumq; quædam diffiniantur per sua opposita, q̃dam alia per sua passa: nõnulla item per suã actionem, & passionẽ, & tandẽ per ea quæ in sequuntur ipsa. Auer. sententia in Paraphra. Meta. trac. 3. col. 2. Et uide ibi pulchre cõtra Auic. utrum in diffinitione relatiuorũ sit circulatio.

Diffinitio relatiuorũ non est circularis, ut dixit Auic. q̃a de natura correlatiuorũ est, ut de necessitate unũ eorũ capiatur in formatione alterius. Nec ex hoc ꝙ unũ capitur in formatione alterius: uidetur unũ eorũ ꝓcedere aliud, eo modo quo uidentur causæ rei in sua formatione, q̃a nullum correlatiuorũ est causa alterius: Vtraq; enim sunt simul: & ideo in conceptu, seu formatione unius applicatur cõceptus, seu apprehensio alterius. Et bene sequeretur dictũ Auicẽnæ, si unũquodq; inueniretur in conceptu alterius, inquantũ esset prius secũdum esse, notiusq; secũdũ apprehensionẽ siue formationẽ: & sic oporteret rẽ ipsam inueniri in suiipsius cõceptu: sed res nõ est ita, imo, utraq; ipsorũ sunt simul secundũ esse, & secundũ notitiam. ibidẽ.

Diffinitiones rerum, in quibus est prius & posterius, potius diminutionem quandam, & enumerationem continent, quã simplicem, & generalem aliquã rationem ostendãt, qualis est figuræ diffinitio, qualis est propositionis. Atq; hoc inde manifestè patet ꝙ numeri huiusmodi definitio, speciebus aut mẽbris penitus congruere, aut accõmodari potest. Verũtamen licet quãplurima hoc genere finiãtur, nõ tamen deterrere id quẽquã debet: sed qualescũq; sint, quia rerũ naturã sequuntur, probandæ recipiendæq; sunt. Themis. 2. de Anima. cap. 12. & est super tex. 30. Huius tamen rationem assignauit Alexã. in sua abbreuiatione de anima. cap. 8. ubi agit de numero partiũ, seu potestatũ animæ cũ inquit: In his quorum unũ est primũ aliud secundum, itemq; aliud perfectius, aliud imperfectius, horũ sanè substantiam per cõmunem definitionem continenter, & exactè statuere non est ea de causa, ꝙ in his quæ perfectiora sunt, rerum natura præcipuè ac maxime designari solet: cõmunis autem diffinitio uim hæc ipsa demonstrantem cõtinere potest: quandoquidẽ huiusmodi ratio his q̃ imperfectiora sunt, aptari nequit. Et nota sicut inquit Cõ. in. 2. de Aia. cõ. 12. quòd diffõnes uľes uniuocæ non sufficiunt, multò minus cum sint uniuersales multiplices.

Digestio

Digeſtio hominum morãtium in terris frigidis,eſt melior digeſtione hominũ morantium in terris calidis:& fit fortior digeſtio in hyeme quã in æſtate.4. Meteo.cõmen.1. & ibi uide cauſam , & fuit ſententia antiqua Hippocratis in prima particula ſeparatorum ſermonum: Ventres hyeme,& uere calidisſimi ſunt natura.

Digeſtio eſt à calido.4.Meteo.tex.cõ.14.intellige à calido naturali.Nõ enim oĩs caliditas digeſtionẽ ꝓcurat,ut dixerũt uulgares.ut inquit Auẽzoar in principio ſui Theiſir.

Digeſtionis tres ſunt ſpecies pepanſis epſeſis,& opſeſis.Iti digeſtionis etiã ſunt tres ſpeciesſitis oppoſitæ, uidelicet omotes,moliaris,& ſtatenſis.4.Meteo.tex.cõ.14.

Digeſtio eſt perfectio à naturali & ꝓprio calido ex oppoſitis paſsiuis:hæc autẽ ſunt ꝓpria unicuiq; materiæ ibidẽ.

Digeſta neceſſe ẽ groſsiora,& calidiora eſſe.4.Mete.t.c.18.

Digeſtio in pericarpiis alimenti pepanſis eſt.ibidem.

Digeſtiones ſunt tres ſecundũ Gale.aut quatuor ſecũdũ dictum hominis quẽ tu ſcis.Sed mihi melius uidetur,ut ſint tres: & ut in uenis non ponatur tertia digeſtio,, quia ſanguis in eis ad aliam formã,ſicut fit in ſtomacho et hepate & aliis mẽbris,quia ſtomachus conuertit cibũ ad chylũ, hepar ad ſanguinẽ. Mẽbra alia cõuertunt ad ſperma albũ ſed uenæ nõ faciunt tranſire ad aliã formã,quãuis nutriãtur ex eo aliquo modo ex neceſsitate.3.Colliget.ca.24.

Digeſtio neceſſariò materiam ingroſſare debet,& defectus digeſtionis prouenit aut ex abundantia cibi & potus,aut propter humorum cruditatem,aut propter defectũ uirtutum.4.colliget.cap.23.

Digeſtione completa ad quodlibet membrum duæ currũt ſuperfluitates,una ſubtilis,& alia groſſa.7.colliget.ca.32.

Digitus mortuus nõ eſt digitu,niſi æquiuocè.7.primę philoſophiæ.text.com.35.conſimile ibidem tex.cõ.39.

Digitus pollex ab Hippocrate magnus,quidam uerò antichira ipſum.in uice manũ appellãt,quia uice totius man⁹ utitur:& idẽ pollex dicitur,quia quatuor reliquis ęquipollet.Galenus in primo de utilitate particularum.cap.22.

Digitus index & medius ſicut ordine ſunt ſecũdi à ꝓprimo, ita & utilitate.Galenus.ibidem.cap.23.

Digitus ſemꝑ an primus in natura ſit poſsibile eſſe.8.Phy. tex.cõmen.56.

Dignitates maximè omniũ uniuerſaliter ſunt principia. 3. Meta.tex.cõmen.4.

Dignitatibus omnes artifices utuntur inquãtum ſufficiens eſt eis.4.Met.tex.cõ.7.idem.1.Poſteriorum.tex.cõ.24.

Dimenſio ſecundum Ariſto.non ſeparatur à materia in magnitudine,nedum in eſſe.4.Phyſic.cõmen.15.& in primo cap.de Subſtantia orbis.

Dimenſio in potentia fundatur in prima materia.ibidem.

Dimenſiones quando abſtrahuntur à materia non habent potentiam,nedum,ut habeant potentiam non conſimilẽ. 4.Phyſi.cõmen.65.

Dimenſiones tres in prima materia, ſunt primæ formarũ exiſtentiũ in prima materia in actu.Et ideo innuerũt quidam ꝙ corporeitas eſt ſubſtãtia.4.Cœli.cõ.40.idẽ.1.Cœli.ca.de Subſtãtia orbis cõtraponẽtes formam corporeitatis ſubſtantialem coęternam & primã in prima materia.

Dimenſiones terminatæ ſunt poſt formam ſubſtãtialem in materia.1.cap.de Subſtantia orbis.

Dimenſiones interminatę in quibus communicant omnes formæ,recipiuntur in materia primitus,ibidem.& primo phyſico.cõmen.63.

Dimẽſiones quę ſunt in omnibus corporibus generalibus & corruptibilibus,ſunt eędẽ numero in potentia,& nõ in actu.1.cap. de Subſtãtia orbis.&.1.Phy.cõ.53.Vbi habetur ꝙ dimenſiones ſunt unum,quia ſubiectum eorum nõ habet unam formam dantem ſibi nomen & diffinitionẽ: unde eſt unitas numeralis priuatiua & non poſitiua , ſicut eſt unitas primæ materiæ ſecundũ ſe conſideratæ,quę eſt una numero priuatiuè.12.primæ Philoſophiæ.com.14.

Dimidium eſt prius toto ſecundum poteſtatem,totũ autẽ eſt prius dimidio ſecundum actum.quinto Metaphy.tex. cõmen.16.& eſt in cap.de Priori.

Diminutio eſt ire ad nihil cuius cauſa eſt mã. 3.Phy.cõ.60.

Diminutum in omni genere eſt per admixtionẽ contrarii. 5.Phy. tex.cõ.45.&.16.quõ intelligat,uide in cõcordan.

Diminutus in natura caret uirtute intellectus naturalis,quare impoſsibile eſt ipſum apprehendere primas ꝓpoſitiones.2.Phy.cõ.6.uide pro hoc etiã Auer.& Philoſophum in.2.Met.in cõ.15.Et ex hoc loco elicitur ꝙ nõ omnis homo habet aptitudinem ad philoſophandũ, nec quilibet homo ex conſequẽti habet aptitudinem, ut perfici poſsit ꝑ ſcientias ſpeculatiuas: ſicut notat Cõmenta.in prologo primi phyſi.& ego ibi amplè declaraui uiam eius.

Diſciplina ꝗlibet fit ex ꝑcognitis,aut oĩbus,aut ꝗbuſdã,aut ꝑ demonſtrationem, aut per diffinitiones.1.Met.tex. cõmen.48.idem.1.Poſteriorum.Vbi aduerte ꝙ iſta propoſitio ueritatẽ habet tam in artibus operatiuis quàm in ſpeculatiuis,ut dicit Cõmentator in commento.

Diſciplina ita fit omnibus ꝑ minus nota naturę ad nota magis.7.Meta.tex.cõm.10.idem.1.Phy.text.cõm.2. ubi animaduerte,ut gloſſat Cõmen.in præſenti loco,ꝙ propoſitio illa locum habet in omnibus ſciẽtiis pręterquã in mathematicis.Similem ſniam habet itẽ in.2.Met.in cõm.16.

Diſcere,memorari,et reminiſci differũt:diſcim⁹ quod prorſus ignoramus,memoramur quę iugi memoria nulla interuentione obliuionis iuncta tenemus,reminiſcimur dũ aliquid prius cogniti memoria excidit & aliquid ꝑmanet & ex eo ꝙ permanſit,deducimur in notitiã eius quod excidit.ex lib.de Memoria et remini.Et uide exẽplũ à Themiſtio.in.2.li.ca.1.Sunt ẽt aliæ differentiæ,quia memoria eſt ẽt brutis,ſed reminiſcentia in habentibus rõnem tm̃.

Diſpoſitio ſcientiæ certę in habentibus quaſdam cauſas inuenitur per ſcientiam illarum,ſicut in habentibus omnes cauſas.1.Phy.cõ.1.Vbi magna altercatio eſt inter expoſitores præcipuè de cognitione incomplexa,quę habetur per diffinitionem,ſi debeat dari per omnia quatuor genera cauſarum,an per cauſas intrinſecas tantum. Linconienſis in primo Poſteriorũ in capit.de per ſe,innuit ꝙ in primo modo dicendi per ſe ingrediuntur omnes pręadicationes,quæ pręadicãt in obliquo ſiue cauſam materialẽ,ſiue formalem,ſiue efficientẽ,& finalẽ. Sanctus Thomas etiã in.2.Sententiarum dicit ꝙ licet unius habentis plures cauſas poſsint dari plures diffinitiones imperfectę,tamẽ una perfecta debet dari per omnes cauſas.unde diſtin.27.q.1. arti.2.ad ultimum ſic ait: Si accipiatur diffinitio rei quę cõplectitur totum eſſe rei,ſecundũ ꝙ ex omnibus cauſis cõſtituitur quę eſt ꝑfecta diffinitio unius rei,non eſt niſi una diffinitio.idẽ tenet primo ſententiarum diſt.prima.q.ulti. in expoſitione literæ.Ex aduerſo autẽ eſt Scotus,& ſectatores eius,ut Burleus,qui uolunt ꝙ ad diffinitionẽ perfectam ſufficit ponere cauſas intrinſecas,unde diffinitiones datæ per cauſas extrinſecas non indicant rei quidditatẽ, Aduerte tamen quòd Ariſto.in.8.Met.in tex.cõ.12.&.13. uidetur fauere primæ opioni,ꝙ cauſę extrinſecæ debent intrare diffinitionem. & Cõmẽ.in.cõ.13. expreſſe dicit ꝙ cauſa propter quam inuenitur forma,multum intrat diffinitiones quæ dicuntur trãſmutare demonſtrationes in ſitu.Et iuxta illam uiam uſq; ad diẽ hunc determinaui, nũc autem inueni Auerroẽ decidentem huiuſmodi queſtione in commentariis magnis:nã in.1.Poſte.in cõ.35.aduerſus Alpharabium uult,ꝙ in demõſtrationibus cum nõ ingrediãtur niſi duo modi per ſe tantum,uidelicet primus & ſecundus,uidelicet in demõſtrationib⁹ ſimpliciter,dicit: Diffinitiones quæ ſunt media,ſunt illa quæ dantur per cauſas intrinſecas.Nam diffinitiones quæ ſunt extra rem,nõ intrant diffinitiones rerũ niſi per accidẽs,hoc eſt quãdo cõtingit cauſam efficientem eſſe non ſeparatam à re,ꝓut eſt ſitus terrę inter ſolẽ & lunã in eclipſi lunę.ille enim eſt cauſa efficiẽs coexiſtẽs ipſi eclipſi:& ſimiliter finis nõ ingreditur diffinitionem niſi fuerit ignota differentia. & ponatur loco eius.Et in ueritate iſta ſentẽtia Auer.quadrat ſentẽtię Ariſt.in.8.Met.in loco ꝑallegato , quia ſermo eius ibi eſt de accidentibus talibus à quibus cauſa efficiens non eſt ſeparata.Nã poſtq̃ dixerat ibi ꝙ accidentia non habẽt ma

teriam, ex qua tamen habêt materiam in qua, ut subiectũ: & dat exemplũ de eclipsi, & addit ꝙ Luna est subiectum quod patitur: & addit ꝙ etiam eclipsis habet causam efficientem, & dicit ꝙ est terra. de causa autem finali utrũ eclipsis habet talẽ causam, in tex. 13 inquit: Quod autẽ cuius gratia est. ubi colligitur quòd priuationis non est finis. ita quòd totus sermo ibi est de huius diffinitionibus accidẽtium, & non substantiarum: & ideo Cõmentator ibi dixit quòd in diffinitionibus accidentium supple positiuorum quæ nõ sunt priuationes, uel est quod sint priuationes, qa Arist. illud ibi dimisit sub dubio, debẽt poni causæ extrinsecæ, & finis pcipuè in diffinitionibus, quæ solo situ differunt à demonstratione, sicut est in diffinitione iræ, dum dicimus ꝙ ira est accensio sanguinis circa cor propter appetitum uindictæ. Vnde si quis bene inspiciat, uidebit, scio, quòd ista decisio Auer. ex illo loco sumpta est, cũ ibi etiã dat exemplũ de somno, in quo aduerte, & põdera, quod sub dubio reliquit, an eclipsis cũ sit priuatio, habeat cuius gratia .i. finem, ueluti, & somnus qui dr̃ priuatio est, tamẽ habet finem. Vnde Auicen. Fen. 1. tertii. in cap. de Subeth. & somno inquit: Quod somnus naturalis est reditus spiritus animalis ab instrumentis sensuũ, & motuũ cum profundatione spiritus uitalis ad interiora, ut digerat cibus: & propter quietem eius etiam ut spiritus restauretur, qui in uigilia fuit resolutus. unde in septimo Meta. ubi posuit differentiam inter diffinitionem substãtiarum, & accidentium, non posuit diffinitiones substãtiarum, quæ sunt simpliciter dari per causas extrinsecas, ut patet intuenti. Et hoc teneo, quia ut inquit Cõmen. per se non debeat poni, sed si quandoq; ponatur est ad circumloquium ad differentias occultas. Sed contra uiam Auer. uidetur esse sentẽtia Arist. in. 2. Physi. tex. com. 91. ubi ponit conuenientiam inter artem & naturam, quia sunt diffinitiones completæ artificialium, & dantur à fine, & ex illis apparet necessitas causæ materialis, sic in naturalibus: Vnde per causam finalem potest demonstrari causas materialis. Vnde nõ est uerum dictum suum, ꝙ solum, per accidens causa extrinseca intrat diffinitionem, aut quando ponitur circumlocutiuè: immo per se potest sumi ad demonstrandum causam materialẽ, immo illa demonstratio faciet maximè scire: nam si scire est per causam scire, per maxime causam est maxime scire. cõfirmatur ex. 3. Meta. tex. cõ. 3. ubi Cõm. inquit iuxta textũ: Res ut dixit magis notificatur multis modis, & magis ꝙ notificatur est per suã substantiam. Et propter hoc ista scientia debet dici prima Phia, & non naturalis scientia: scientia enim naturalis considerat de duabus primis causis, uidelicet prima materia, & primo motore. Ista autem de duabus ultimis. s. forma, & fine: & quia ex duæ causæ sunt meliores aliis, ideo ista scientia est melior naturalis, finis autem est melior causis: quia aliæ causæ sunt propter illam. Confirmatur, quia. 6. Meta. cõ. 1. iuxta textũ dicit primam Philosophiam esse nobiliorem ratione subiecti, quia sicut in diffinitione naturalium ponitur natura, sic in diffinitione diuinorum ponitur Deus, & ideo secundum Physicam rationem uia S. Thomæ est planior. Potest tamen in ista cõtrouersia sic responderi, ꝙ si diffinitio sumatur ut diffinitio est, & ut habet explicare quidditatẽ, quia ut sic pertinet ad primam operationẽ intellectus, sic nõ datur nisi per causas intrinsecas: si uerò sumatur ut medium, & causa, & ut enumeratio, sic uero est mediũ in demõstratione, & sic potest dari per causas extrinsecas. Vnde per demõstrationes quę procedũt ex medio quod est diffinitio data per finẽ, concluditur illa quæ datur per materiam, & hoc teneas. Licet Cõm. in cõmentariis magnis cõ. 35. oppositũ tenere uideatur, ꝙ diffinitiones quæ sunt mediæ, sunt per causas intrinsecas. Hoc meo iudicio non potest stare propter auctoritatem Phi in cõmẽ. & tex. 91. quia per diffinitionẽ datam à fine potest demonstrari necessitas materiæ, & illud non erit, quia sit existens, nec circumlocutiuè, & confirmatur, quia Aristo. in. 5. de Genera. animalium. cap. 1. reprehendit antiquos, qui opinabantur formas sequi generationẽ, & materiã. Ipse autẽ opinatur oppositum ꝙ generatio sequatur substãtiam, & formam ipsam, quod notauit etiã Cõmẽ. in. 2. Phy. cõ. 87. Assignãs autem Arist. causam erroris antiquorum inquit: Veteres autem naturę interpretes contra esse putarunt, cuius erroris causa fuit, ꝙ causas plures esse nõ putarẽt, sed materię tm̃, & motus causam, eamq; indefinite cognosceret, rationis uerò causam finis nõ cõsideraret: sed enim alicuius gratia unumquodq; est, gignitur autem iam ob eas causas, & reliquas quæ in ratione cuiusq; cõtinetur, quæ uel alicuius gratia est, uel cuius gratia aliud est. Ecce manifeste in ratione uniuscuiusq; entis generalis ponit finem. Amplius Cõmẽ. in. 2. de Aia. cõ. 129. ubi Arist. demonstrat non dari sextũ sensum per tres demõstrationes, quarũ duæ sunt ex mediis, & instrumentis, & tertia est ex sensibilibus, dicit ꝙ tertia est magis firma duabus prioribus. qa causa accepta in ea est finalis, sed causa in illis duabus est quasi materialis, & ita à ueritate coactus sentit id quod nos diximus. Sed tunc est difficultas in uia Auer. quia in diffõne motus deberet poni motor, qa motus in suo esse, & fieri depẽdet à motore. 12. Meta. cõ. 41. Et tamen Cõm. uult in. 5. Physi. cõ. 3. ꝙ motus in sua substãtia dependet ex tribus causis, uidelicet nõ extrinsecis, & subiecto termino à quo, & termino ad quẽ: motor enim est de causis extrinsecis, & tempus est de accidẽtibus essentialibus cõsequẽtibus ipsum. Vnde sine dubio ex illo capitur, mentẽ Auer. fuisse causas extrinsecas non poni in diffõnibus quidditatiuarũ, quia si tenet hoc de motu, multò magis de substãtiis. tamẽ Arist. in. 3. Phy. tex. cõ. 23. positis illis duabus primis diffinitionibus motus, ponit tertiã, ꝙ motus est actus motiui, & mobilis: & dicit illã esse notiorem prædictis, ut patet intuenti: & ita uidetur ꝙ ad maiorem euidentiam possunt capi in diffõnibus causæ efficiẽtes, sicut ex illo loco deduci potest, licet Cõmẽ. dicat ibi in cõmento, ꝙ illa est notior, ꝓpter quæstionem utrũ motus sit in motore, aut in mobili.

Dispositiones oppositæ in cõpositis nõ sunt nominatæ sicut in simplicibus. 1. Physi. tex. cõ. 45. ubi aduerte ꝙ Arist. uolens indicatiue probare ꝙ omni generatione, tam simplicium, & eorũ quæ alteratione fiũt, quã in generatione cõpositorũ quæ per concretionẽ secretionemq; generantur, omne quod fit ex suo opposito fit. ponit tamen hanc differentiã, quia in cõpositis oppositæ dispositiones non sunt manifestæ, sicut in simplicibus. Nã in simplicibus patet ꝙ musicũ fit ex immusico, & albũ ex nigro: sed in cõpositis, ut inquit lucidissimus Themi. licet cõia omnibus compositus inuenire nomina facile esset, cum sunt conuenientia incõuenientia, ex quibus generatio omnis proficiscitur, & in quas corruptio omnis reuertitur, particularibus uerò singulisq; cõpositis propria in cõi loquẽdo cõsuetudine non habentur. Huius autẽ rei causam solus Albertus cognomẽto Magnus adducere conatus est dicẽs, quia oporteret illud nomen à ꝓportione imponere. Proportio aũt illa frequẽter ignota est, & nullus imponit nomen rei quã ignorat, ut dicit Com. 7. Meta. cõ. 54. & habetur. 4. Meta. tex. cõ. 20. Sed propter quid illa proportio est ignota soluitur, quia est relatio, & est debilis entitatis. 12. Meta. com. 19. intantũ ꝙ ut inquit Cõmen. ibi aliqui opinati sunt ꝑdicamentum relationis esse de secundis intellectis: & ideo est difficilis cognitionis, ut testatur etiã Arist. in Prędicamentis in cap. de ad aliquid. Accedit ad hoc ꝙ istæ proportiones inquantum proportiones, non sunt terminatæ, ut scribit Cõmen. in. 4. Cœli. com. 40.

Dispõ naturalis, & dispõ præter naturam, non possunt esse æqualis tẽpore. 2. Cœli. tex. cõ. 38. & 3. Cœli. tex. cõ. 24. Et Auer. in Paraphra. 2. de Cœlo, in summa. 2. q̃sito. 5. scribit ꝙ tẽpus morbi longe breuius est tẽpore sanitatis. Et facit pro opione plusquã Cõ. tenentis ægritudinẽ nõ posse cõtrahi à principiis gñationis, uidelicet ægritudinẽ ut núc. Nota pro opinione Monachi.

Dispositiones secundũ Auicen. quædã sunt intentiones, & quædam sunt naturales, seu essentiales. 4. Meta. com. 3.

Dispositio primi principii. s. Dei, talis est, ꝙ nulla est in eo imperfectio. 5. Meta. cõ. 21. Ex quo patet quantum errent Moderni tenentes secundũ Aristo. & Auer. in Deo physice esse

tè esse aliquam imperfectionem, quia posuerunt ipsum esse finiti uigoris, & per consequens sequitur ipsum non posse mouere in instanti, ꝙ ut asserunt imperfectionis est. o ridiculum caput, ò de Peripateticis male merite. uide Auer.in.8.Phyſi.cõ.4.ubi agens non posse agere aliquod impossibile,ibi: Nõ dicitur esse diminutio,sed dicere ipsum facere aliquod impossibile,& posse facere,est deceptio.Dato igitur ꝙ Arist.& Cõmẽ.asserant Deum esse finiti uigoris,non tamen propter hoc dicunt physicè in eo aliquam imperfectionem,ex hoc ꝙ nõ potest mouere in instanti,quia motum fieri in instanti implicat cõtradictionem in uia eorum,quia motus est actus entis in potentia, & inquantum in potentia abscinditur cessat motus, ut dicit Cõmen.& Themis.in.3.Phy.unde Cõmẽ.in.3.de Anima.cõ.5.in solo.3.quæstionis dicit intelligentiam primã liberatam esse prorsus ab omni potentia, & imperfectione.&.12.primæ Philosophię,cõ.37.dicit expresse ꝙ Deus gloriosus est in fine unitatis,simplicitatis et nobilitatis: Nulla igitur perfectio, aut perfectionis gradus possibilis reperiri in natura entis deficit primo principio,nec aliqua perfectio est extrinseca ab eo, ut expresse dicit Cõmen.in præsenti loco.

Dispositio demonstrationis cum sermonibus logicis talis est, ꝙ distinguunt partem ueram à parte falsa. Cõmen.7. Meta.cõ.19.idem.1.Physi.com.52.&.53.

Dispositio,& dispositum in rebus abstractis à materia sunt unum in esse,& duo in consideratione.12. Met.cõ.39.sed tum subdit Cõmentator: Non sunt subiectum,sed prædicatum in talibus, sicut est in ꝓpositionibus categoricis substantialibus.ubi uide secundum mentem Cõmen.de attributis distinctionem esse solum secundum modum intelligendi nostrum, & ꝙ nõ fit aliqua distractio ex natura rei.

Disputatio exigit ut conclusioni cõtradicatur, & argumentis primo Physi.cõmen.22.

Disputatio debet esse remota ab odio,& amicitia: odium enim & amicitia sunt causæ maxime diuersitatis.1. Cœli. tex.cõ.101.unde.3.Cœli accusatur Plato, quia ꝑpter magistri amorem.1. Socratis, & propter amorẽ Geometriæ in multis deuiauit à ueritate,ut patet tex.cõmen.60.

Disputatiui sermones in scientia ex natura sua requirũt. ut præponatur in ordine sermonibus demonstratiuis.3. Meta.cõ.1.Q uod bene uerũ est quando inducũtur ad exercitandum intellectum,sed dum inducuntur ad confirmandum,inducuntur post demonstratiuos,ut glossat Cõmen. in.1.Cœli & mundi in cõ.85.Sed tūc insurgit opinio Ioã. gram.& Auic.qui uoluerũt librũ Topicorũ præcedere librum Posteriorum, quia natura sermonũ probabiliũ requirit,ut præponantur sermonibus demonstratiuis, sicut & Cõmẽ.in præsenti loco:tum etiam quia intellectus assuefactus in cognitione probabiliũ,melius assentit necessariis.Sed oppositum tenere tutius est:nam Arist. in principio libri Priorum exorditur librũ illũ cum intẽtione ad librum Posteriorum,ut patet.Inquit enim primũ oportet dicere circa quid,& de quo est intentio artis,quoniam circa demonstrationem & de demõstratiua disciplina: post ea uerò in calce secũdi libri Posteriorũ analyticorũ epilogat dicens de syllogismo & demonstratione,quid unũ quodq; & quomodo sit manifestum est.Similiter autẽ & de scientia demonstratiua:idem enim est nullam mentionem de dialectico syllogismo faciens. Non est aũt cõsuetudo Aris.aliquid omittere in epilogis ex his quę sunt necessaria.Argumentum autem & motiuum Ioã.Gramma. & Auic.nullũ est,ut dicit Auer.in commentariis magnis super libro Posteriorum analyticorũ, quia non sequitur si inquisitio per rationes ꝓbabiles in scientiis realibus p̃ordinatur inquisitioni demonstratiuæ in casu iam declarato,ꝙ eadem ratione in sciẽtia rationali pars illa:quæ tradit artem dignoscendis præmissis probabilibus, dicitur præordinari arti docenti dignoscerẽ præmissarũ demõstratiuarum,quia non est talis ordo artis ad artem,nec talis connexio qualis est inter inquisitionem in aliqua materia per sermones dialecticos,& demonstratiuos:quia istæ artes sunt diuersæ,& diuersis innituntur principiis,& fundamentis.Nam ars cognoscẽdi pręmissas probabiles sumit robur ex testimonio,& opinione,sed artis cognoscẽdi propositiones demõstratiuæ aliunde dependent,uidelicet ex conditionibus de omni per se, & primo: & ideo non est necessarium intellectum promotum ad artem demonstratiuam,ut præexercitetur in arte Dialectica, quia præmissarũ probabilium notitia acquisita per artẽ, est diuersa ab ista : immo si rectè consideras si contingat unam artem existis deseruire alteri secus se habet res , quia potius ars cognoscendi præmissas demõstratiuas deseruiet arti discernẽdi probabiles,quia probabile uidetur esse sicut defectus,& priuatio respectu necessarii,& demonstratiui,& priuationes cognoscuntur per habitus, & nõ econuerso.3.de Aia.cõ.& tex.25.unde Albertus cognomento Magnus in princi.lib.Poster.cap.1.inquit: Id quod addit syllogismus Dialecticus supra consequẽtiæ necessitatem substantialẽ,syllogismo potius diminuit necessitatẽ consequentiæ quã promoueat,quia probabile nõ habet cõsequentiæ uerã necessitatẽ:& quomodocũq; res se habeat, expedit, & utilius est incipere ab ea, quæ naturaliter est magis dilecta,& quæ magis naturaliter est honoranda.s. scientia demõstrationis.Q uod ideo dixit,quia in sciẽtiis nõ semper seruatur ordo naturę secundũ uiam generationis,sed qñq; uariat iste ordo.Vnde plerunq; scientia incipit à priori secundum uiam perfectionis:certum est enim quòd sensus tactus est prior natura aliis sensibus uia generationis, alia materia est prior forma. ut dicit Cõmen.in .2.de Genera.& corru.in cõ.7.& tex.Tactus enim est basis & fundamentũ omniũ alioꝝ sensuũ.2.de Aia.t.7. Alal est alal per sensuũ.i.tactus.& tamen Arist.in.2.de Aia.tractãs de sensibus incepit à uisu, qui est prior uia formæ,& nobilitatis. ut dicit Cõmẽ.in.2.de Aia.in com.77.& in libro Cœli & mũdi , in quibus duobus prioribus libris egit de corporibus cœlestibus, & in duobus reliquis de quatuor elementis inquantũ sunt partes mundi,& tamen corpora cœlestia sunt nobiliora illis,& multotiens hoc contingit, & immorari in hoc amplius est superfluum.

Disputationis modus non est idem ad omnes, hi tãq; per suasione egent,alii uerò ui.4.Meta.tex.cõ.19.ubi dicit Cõmen.in cõmento, ꝙ ars est in hoc,ut cogantur ad concedẽdum aliquid positum quousq; uideatur suus defectus. Iste enim non uult concedere per rationem intrinsecam, quapropter necesse est ut faciant ipsum cõcedere uiolenter per uerbera.ita etiam dicit Auic.ꝙ illi qui negant contingentia,& libertatẽ arbitrii,torquendi sunt, & uerberandi,donec concedant an sit in potestate torquẽtis eos uerberare,& nõ aut uelle,& nolle. ita in simili scribit Phs in 1.Topicorum.cap.8.qui dubitant utrum oporteat Deos uenerari,& parentes honorare,indigent pœna: qui uero dubitant utrum nix sit alba,indigent uisu.

Dissimilia si paterentur ab inuicem, tunc quodlibet poneretur à quolibet.1.de genera.& corrup.tex.cõ.49.

Dissolutio est duobus modis.3.Cœli.tex.com.52.

Dissolutio fit incipiendo à posteriori, & perueniendo ad primum principium in cognitione. 7.Metaphy.com.23. uide retractationem quam feci in Theorematibus circa partem contradicentem.

Distantia maxima,& minima nõ diffiniuntur nisi per lineã rectam.Cõmen.5.Physi.cõmen.24.& reddit causam, pro quo etiam uide in.1.Cœli in tex.com.27.

Distantiæ entium sunt ualde diuersæ.2.Cœli.tex.cõ.64.

Distantia ultimorum maxima est,quare & quæ contrariorum.10.Meta.tex.cõmen.13.

Distantia in loco est maxima.s.centri ad circumferentiam, & ista distantia est causa in contrarietate substãtiarum corporum propriorũ istis locis. Et ideo dictũ in diffinitione contrariorũ simpliciter ꝙ sunt illa , inter quæ est distantia in esse maxime.10.Meta.com.13. uide in Concordantiis.

Distãtiæ unius plura nõ sunt q̃ duo ultima.10.Meta.t.c.14.

Distantia æterni ab innouato maior est quã distantia specierum ab inuicem.ex dispu.10.in solutio.primi.

Digressio an liber Topicorũ præcedat librũ Posteriorũ.

Distantia decem prædicamentorum non est sicut distantia contrariorum: nam contraria sunt uerè quæ sub eodē genere maximè distant, & non possunt simul esse in eodem subiecto, sed decem prædicamenta non distant merito cōtrarietatis, quia possunt esse in eodem subiecto: sed dicuntur stare pro quãto non generantur ex seinuicem mutuo, neq; aggregantur in uno & eodem genere. ex paraphrasi Metaphysi. tracta. 3. colūna. 12.

Distinctio rerum nō solum est per suas formas, uerumetiā & per suas materias: & non solū per hec duo, uerumetiā per suas causas efficientes & finales. ex Paraphrasi metaphysi. tracta. 2. colūna. 15.

Distensiones insunt corporibus perfectis oēs rationabiliter. 2. Cœli. tex. cō. 8. Nō intellexit Philosophus per distēsiones, tres dimensiones. s. longitudinem, latitudinem, & profunditatē, quia tales sunt in omnibus corporibus, nedum in perfectis. ut bene notauit ibi Simplicius, & Cōm. in com. sed intellexit istas differētias positionis. s. dextrū, sursum, & anterius: et per cōsequens alias his oppositas: & per corpora perfecta nō intellexit corpora animata habentia uirtutem nutritiuam & augmentatiuam tantum. ut sunt plantæ: nec quæcunq; ultra hæc quæ habent sensum tactus tamē, ut sunt animalia quæ Greci zoophyta appellant: sed quæ ultra hæc habent appetitum & motum localem. idem Philosophus. 8. Phy. tex. com. 57. & 58. animalia perfecta talia nuncupat: & hoc habetur etiam. ex secūdo Cœli. tex. cōmen. 9.

Diuersa in forma diuersantur in materia. 2. Physi. text. cō. 26. idem primo de Anima cōm. 53. & 2. de Anima. cō. 60. idem. 2. Physi. cōmen. 87.

Diuersa secundum magis & minus necessariò communicant in eadem natura. 4. Phy. cō. 71.

Diuersarū rerū diuersæ sunt diffinitiones. 4. Meta. te. cō. 28.

Diuersa dicuntur, quorum aut species plures, aut materia. aut ratio substantiæ. 5. Meta. in cap. de eodem & diuerso.

Diuersa specie, & eadem specie quæ sunt, uide. 5. Meta. in cap. de. eodem & diuerso.

Diuersa genere dicuntur quorūcunq; non est idem subiectum primum, & non resoluitur alterum in alterum, nec ambo in idem species & materia. 5. Meta. tex. cō. 33. & est in cap. de Genere.

Diuersa per materiam sunt eadem in forma. ut Socrates & Callias. 7. Meta. tex. cō. 28. Inde elicitur q̄ indiuidua eiusdem speciei intrinsecè distinguuntur per materiam, & nō per aliquod accidens, & habēt cōuenientiam ratione formæ. idem notauit Cōmenta. in libro destruct. in disput. 1. in solutio. 7. dubii. Vide quę ibi notaui in litera M. ibi, materia diuersa sunt eadē in forma. Vide etiam in hanc sententiam concurrere Themistium in. 1. de Anima. ca. 24.

Diuersum & dissimile multipliciter dicuntur. 10. Metaphy. tex. cōmen. 10.

Diuersum, & idem opponuntur. 10. Metaphy. tex. cō. 10.

Diuersum nō dicitur in non entibus, sed non idem. 10. Metaphy. tex. cōmen. 10.

Diuersum differt à differente, quia diuersum est per suam essentiam, sed differens est per aliquid existens in essentiā. ex paraphrasi tract. 1. cap. de differente. & habetur ab Aristote. in. 5. Metaphysi. cap. de Diuerso. Item differēs suscipit magis, & minus, sed diuersum non. ex Paraphrasi tracta. 3. in col. 12. Et dicamus q̄ unum opponitur multitudini multis modis.

Diuersitas in finibus est manifestior quā diuersitas in actionibus. 3. Physi. cōmen. 19.

Diuersa secundum formam nō habent eandem actionem. tertio Phy. 19.

Diuersitas secundum appropinquationē & remotionē nō est diuersitas in substantia. 1. Cœli. cō. 81.

Diuersitas partium motiuum non facit diuersitatē formarū specificarum: nam est diuersitas motiū in animalibus in parte dextra & sinistra, & manifestum est q̄ inueniūtur in eadem specie. 2. Cœli. cōmen. 49.

Diuersitas formæ partium corporum consimilium est propter diuersitatem modorum, uerbi gratia: Quòd os non differt à carne, nisi quia habet plus de terreitate quam de aquositate, & caro econuerso: unde est diuersitas secundū magis & minus, & non est diuersitas absoluta. 4. Cœli. cō. 41. contra ponentes formas partiales specificè distinguit. Animaduertant enim entia non esse multiplicanda sine necessitate.

Contra ponentes formas partiales.

Diuersitas naturæ recepti facit diuersitatem naturæ recipiētis. 3. de Anima. cō. 5. iuxta principium.

Diuersitas artium fit per diuersitatem modi terminorū utēdorū. Cōmē. 6. Met. cō. 2. ubi per terminos intelligas diffinitiones, & per artes scientias speculatiuas: nam sciētiarum speculatiuarum diuersitas sunt per diuersum modū diffiniēdi. Nam principia in sciētiis speculatiuis sunt sicut fines in agibilibus. ut dicitur in. 2. Phy. tex. cōme. 69.

Diuersitas rerum est duplex, quædam est cum contrarietate & quædam sine contrarietate. 10. Meta. cō. 24.

Diuersitas per contrietatem existens in rebus facit q̄ talia non sunt in eodem subiecto, sed diuersitas sine cōtrarietate hoc non efficit. ibidem.

Diuersitas intelligētiarū prouenit ex diuersitate naturarū, quas recipiunt in eo q̄ intelligūt de primo principio: ex dispu. 3. in solu. ulti. dub. uide idem. 12. Meta. cō. 44.

Diuersitas orbium procedit ex diuersitate suorū motorū & formarum, & materierum, si materias habent: & ipsorū operū in hoc mundo, licet orbes secúdum Philosophos non sint pro operibus. ex dispu. 3. in solo. ultimi dubii.

Diuersitas quę primò accidit in iferioribus entibus, ut sunt simplicia corpora. s. elementa, pcedit sine dubio à diuersitate materiæ, quæ sumitur ex ipsius ppinquitate & distātia à supercœlestibus corporibus, ut diuersitas ignis à terra. ex libro Destructio. disput. 3. in solo. ulti. dubii. uide in Concordantiis nuper æditis.

Diuinus accipit prima principia mouētia à naturali, & nullam habet uiam ad demonstrādum esse primum motorē nisi accipiat ipsum pro constantia naturali. 1. Phy. cōmen. ultimo. contra Auic. & 2. Phy. cō. 22. & 26.

Diuinus qui uerificat subiecta scientiarum particulariū, dicitur disputare cōtra negātes generationem & corruptionem, & contra illos qui dicunt q̄ nihil est fixum & permanens: & similiter contra negantes scientiam. 3. Cœli. cō. 4. idem. 1. Phy. text. cō. 8. & 12. & 8. Physi. 22. & 1. Cœli. cōmen. 78. idem. 4. Mataphy. cō. 1.

Diuinum non inuidum esse conuenit. ex procemio primæ Philosophiæ.

Diuinū si in aliqua natura aliqua natura existit, in tali natura existit. s. in natura entium separatorū & immobiliū. 6. Met. tex. cōmen. 2. Vbi animaduerte q̄ Aristo. ibi distinguit partes Philosophię theoricæ. scilicet Mathematicā, Physicam, & Theologiā: & ait q̄ scientiam honorabilissimā oportet circa genus honorabilissimum esse: nullum autem genus entium diuinus & honorabilius esse potest rebus immobilibus & separatis. Quod ideo dixit q̄a sciētia Theorica, ut notat Alexāder in secundo Topicorū, dicitur παρὰ τὸ θεωρεῖν hoc est à cōtemplandis rebus diuinis & ideo sciētia diuina est maximè theorica, & maximè honorabilis. Et ex hoc loco frater mi, scire & elicere clarem poteris quantū deuiauerit à Peripateticorū uia Scotus & Antonius Andreæ & sequaces istorum, qui non solum logicam scientiam, uerum & theoricam scientiam esse asseuerant: cum tamen scientia theorica sit de entibus in quibus est aliquid diuinitatis, ut etymologia uocabuli denotat: & ut ex prædicta authoritate clarè colligitur ex mente magistri: Scientia autem logicalis est de secundis intellectis, quæ sunt entia diminuta. unde Arist. in. 6. Meta. à contemplatione sciētiæ diuinę quę speculatiua est, duo entia remouit, ens. s. per accidens, quia non est determinatum: & ens in anima, quia est ens diminutum: & ideo caueant isti talia fingentes.

Cōtra Scotum & Antonium Andree in. 6. Metaphy.

Diuina natura elucescit in generatione animalium tam perfectorū quā imperfectorū, quia nō elucescit inquantū animal nobile aut ignobile. ex fine li. de Partibus. ala. Cōm.

Diuisio & inductio,& syllogismus hypotheticus per natu-ram utuntur ad declarationē eorum,quæ indigent modi cula innuitione. Cōmen.2.Physi.com.3.& in prologo.1. Phy.&.2.Cœli.cō.22.&.1.Priorum in digressione de syl-logismis hypotheticis. & in.6.Phy.cō.41.&.1.Cœli.cō.2.

Diuisibilitas cōpetit rei,ut est mensura uel numerus.3.Phy. com.35.idem.5.Meta.tex.com.18.idem.3.Cœli.com.5.

Diuisio magnitudinis in partes eiusdem proportionis crescit in infinitum, sed nō diuisio in partes eiusdem quantitatis. 3.Phy.tex.com.59.&.8.Phy.com.69.

Diuisio in numerando est certior uia inductione.5.Phy.c.5.

Diuisionis uia & exempli utitur in diffinitionibus & de-scriptionibus,non secundum q declaratur illud quod est naturaliter ignotum à noto,sed secūdum q declaratur il-lud quod est minoris latentiæ, eo q est ignotum naturali ter.6.Phy.cō.41.uide consimile.2.Phy.cō.3. primo Cœli. cōmen.2.& in primo Priorum in digressione de syllogi-smo hypothetico.

Diuisio in motu q est in loco, & quanto, est essentialiter: sed in qualitate & substantia est per accidens.6.Phy.com. 59.&.37.39.&.49.

Diuisione Aristoteles non utitur nisi ad declarandum ea quæ sunt latētiora primis cognitionibus,& apertiora pri-mis quæstionibus: & similiter utitur inductione. idem in prologo suo super primo Physi. & in primo Priorum in digressione de syllogismo hypothetico.4.Cœli.com.22. & in.2.Phy.com.3.&.in.6.Phy.com.41.

Diuisio qualitatis est ratione quantitatis in eo q quantitas. 3.Cœli.cōmen.7.

Diuisio non competit materiæ nisi per quantitatem.primo cap.de Substantia orbis.

Diuisio alia est secundum quantitatem,alia secundum qua-litatem.5.Meta.tex.com.30.

Diuisiones non sunt necessariæ in scientia ex natura scien-tiæ,sed inducuntur ab authoribus propter debilitatem di scretiue scholarium ex 1.colliget.cap.1.

Diuino alicuius in materiam & formam, est alia à diuisio-ne speciei in formam communem & propriam.5.Meta. com.30.& primo Phy.com.5.

Diuisio generis per differentias ordinatè facta largitur dif-finitiones.7.Meta.tex.com.43.& in.2.Poste.in illo capitu lo ad probādum autem terminum per diuisionem opor tet coniecturare.&c.

Diuisio non accidit nisi quanto,propositio ista non est uera uniuersaliter , sed solum de illo quod per se diuiditur:fal-lit enim in eo quod diuiditur per accidens , ut albedo, & forma.ex lib.Destruc.dispu.prima in sol.8.dub.

Diuisio entis per necessarium & possibile,intelligendo per possibile illud quod habet causam , ut intellexit Auicen. non est diuisio nota de se,quia id quod diuidit ens in ha-bentem causam,& non habentem causam,non est diuisio nota de se.ex dispu.4.in solutione quinti dubii.

Diuisio aliquibus scientiis sufficit in enumerādis suis subie ctis,aliquibus uerò deseruit uia sensus in hoc aliquibus ue rò neutra sufficit.ex com.super primo de Partibus anima lium.cap.1.in col.4. Arithmeticæ enim & Geometriæ di-uisio sufficit,astronomiæ uero uia sensus deseruit, sed sciē tiæ Naturali non semper deseruit aliqua istarum uiarum de per se,ut sciētiæ de animalibus neutra uia deseruit uel sufficit & ibi uide causam.

Diuisioni quæ fit in sciētia Naturali,quādoq accidit æqui uocè in genere diuisio quod non accidit in Mathemati-cis.ibidem.

Diuisio in partes paruas æqualiter competit tam medicinę calidę q̃ frigidæ ad hoc,ut facilius proueniat actio,quia res conuertibiles quando conuertuntur in partes minimas,fa cilius couersionem recipiunt.5.collect.cap.3. contra Gal. uide etiam in fine primi de Genaratione & corruptione.

Diuisio in partes paruas difficilius fatigat naturam . Vnde ista est una res ex rebus,quæ adiuuant ad uelocitatem di-gestionis , quia calor in eis magis dominatur.5.colliget. cap.16.

Diuisio accidit rei ex eo q est materialis, non ex eo q ha-bet formam : forma enim non est diuisibilis nisi per acci-dens.ex Paraphrasi Meta.2.tracta.col.1.5.

Diuisibilia in potentia non est impossibile in eis dari pri-mum,sicut serundum q sunt in potentia non fit in eis pri mum.8.Phy.in tex.cō.44. ubi expresse colligitur dari mi-nimum motum contra negantes minima.Immo Cōmen. dicit q super hoc principio Arist. fundauit illam demon strationem in principio.7.Physicorum adductam,& ita di cit in com.2.enam super.7.Physicorum.

Diuisio continui in partes æquales de necessitate terminat. Continuum est quando illud quod diuiditur in unū quod est maius,& aliud est minus. Et istam diuisionem moder-ni nostri appellant in partes proportionales.Auerroes.8. Phy.com.68.idem.Phy.tex.com.59.

Diuinatio secundum quietem contingens à Deo non est, quia diuinatio secūdum quietem potius fatuis q̃ sapienti-bus contingit.& uide causam in libro de Diuinatione.

Diuinatio secundum quietem data est propter magnam so licitudinem erga hominem,& dicitur q est pars prophetię. Cōmen.in cōmento libri de Diuinatione secūdum quie-tem.unde Isaach in.2.lib. de Elementis dicit somnum se-cundū Iudæos, Christianos,& omnes qui prophetizant, est una partium prophætiæ.

Doctrina ordinata debet incipere à cognitionē causarū pri marum rei cognoscēdæ perfectæ,deinde intendere ad co gnitionem aliarum causarum remotarum secundum or-dinem,donec perueniatur ad causas propinquas.1.Physi. cō.1.uide.2.Phy.tex.cō.72. Non intelligitur ut Concilia-tor in differētia.4. & Vgo Senēsis,& plerīq.de aliquo ge nere demonstrationis,sicut est demonstratio propter quid. Nam magna est differentia inter ordinem doctrinæ & in ter uiam doctrinæ. Via enim doctrinæ est triplex , genus demonstrationis signi,demonstratio causæ tantum,& de-monstratio simpliciter:sed ordo doctrinæ est respectus se cundum prius & posterius,inuentus in scia ex natura scibi lium.Nam cum in scientia rerū naturaliū quæ haberi de-bet ex cognitione causarū,cum causæ aliæ sunt uniuersa-les & cōmunes omnibus rebus constitutis per naturam, aliæ uerò proprie & similiter cum res naturales de quibus scientia haberi potest sicut in tali discrimine:quędā enim sunt uniuersales & cōmunes,quædā propriæ . Ex hoc in-surgit talis ordo doctrinæ in scientia, nunquid prius debe antur præponi quæstiones & problemata de rebus cōmu nibus & uniuersalibus per causas cōmunes & uniuersales terminandæ,an de propriis.Et sententia Cōmen.& Arist.1. Phy.tex.com.4.est,q ordo doctrinæ est ab uniuersalibus ad particularia.Et istum ordinē innuit etiam secūdum ex-positionē Auer. in probatione maioris Arist.in principio primi Physic. Tunc,inquit,arbitramur cognoscere unum-quodq,cum causas eius simplices cognouerimus & prin cipia prima,& usq ad elementa.Dicere aūt Auerroem in tellexisse in prædicta authoritate de demonstratione pro pter quid,error est:nam demonstratio propter quid non fit per causam remotā,quum Arist.in primo Posteriorū hu-iusmodi demonstrationes per causas remotas uideatur col locare in numero demonstrationū,quia seu signorum.

Doctrina quæ incipit à cōmunibus est naturalis , tum quia propositiones acceptæ sunt immediatæ,tum quia sunt ma-nifestiores,tum quia nō accidit iteratio. primo Phy.com. 57.idem in suo prologo.idem.

Doctrina est actio docentis, & est in addiscente . tertio Physi.tex.com.20.

Doctrina nominum synonymorum. utitatur ad expositio-nes.4.Physi.com.45.

Doctio & disciplina, etsi idem essent, non propterea docere & addiscere sunt idem.3.Physi.tex.com.21 ubi colligitur q licet abstractum & concretū idem significent , differunt tamen ex cōnotato, quia aliquid cōnotat concretū quod non connotat abstractū . Vnde,ut ibidem dicitur,tametsi distātia Athenis ad Thebas, & Thebis ad Athenas una & eadem sit,non tā idem est distare hinc illuc, & illinc huc,

quia distare connotat unum in ratione termini à quo, & aliud in ratione termini ad quem: & ideo sunt duo distare licet una sit distantia. Nota tamen authoritate Alexandri, & lucidissimi Themistii locum illum in.3.Phy.debere legi ex superabundanti, uidelicet dato φ cōcederetur φ doctio & disciplina sint idem, & actio & passio sint eadem, non tamen sequeretur propterea docere & addiscere, aut agere & pati, esse eadem propter causam quam prædiximus. Nihilominus re uera doctrina & disciplina non sunt eadē, neq; actio & passio est unū & idem: & ideo actio & passio si dicuntur eadem, est secundū subiectum, sed non sunt ratione formali eadem: negatiua enim in qua unum genus generalissimum negatur de alio, est immediata & uera, ut dicit in primo Posteriorū. unde ista est uera: Nulla actio est passio, quia coordinationes prædicamentales & impermixtæ: unde sicut album & dulce sunt eadem subiecto, pro quanto enim albedo & dulcedo fundantur in lacte, ideo uerificatur albū de dulci & contrà: quia accidens accidenti non accidit, nisi quando ambo eidem accidunt. ut dicit Philosophus in.5.Meta.in tex.com.14. Sic quia actio & passio fundantur in motu tāquam in subiecto, sic dicuntur esse eadem subiecto, sed non sunt eadem ratione formali: & quia denominatio fit à forma potius q̄ à materia, ideo Arist.dixit, φ proprie actio cum passione non est idem totius, cui rerum identitas & diuersitas est uenanda à formā magis q̄ à materia, præsertim apud Peripateticos sicut bene notāt Com.in.2.Phy.in cō.87.ubi dicit φ Arist. in hoc resistit antiquis afferentibus formas diuersificari ꝑpter materias. & ipse opinatur è cōtrario, & ita scribit notabiliter etiam ipse in.1.de Anima.cō.52.φ membra ceruī non differunt à membris leonis, nisi quia anima differt ab anima. &.2.de Anima.com.60. afferit φ melius est existimare diuersitatem esse per formam q̄ per materiā. Et præsenti loco etiam elicitur quomodo sit intelligendū dictū Cōmen.in.12.Meta.cōmen.44.ubi scribit φ in abstractis à materia non est uerum agens, nisi secundum similitudinē, quia actio uera & passio fundantur, in motu uerò qui est actus unus in potentia, quia ibi non est motus uerus, sed motus æquiuocus, & secundum similitudinem, ut intellectio motus dicatur, ut patet.8.Phy.com.40. sic ibi est actio secundum similitudinem, nam sciētia & intellectio est causa omnium entium: duo enim sunt principia efficientia natura & intellectus.in.2.Phy. sicut autem dicit Cōmen.12.Meta.com.5.Scientia æquiuocè dicitur de scientia Dei, & de scientia nostra: quia sciētia nostra causatur à rebus, sed scientia Dei est causa rerum: & sic ibi non est agens, nisi secundum similitudinem, quia intellectio Dei est causa productiua natura non tempore præcedens talia æterna.ex 2.cap.deSubstantia orbis, & est forma & finis conseruans illa.4.Cœli.com.1.

Doloris causa nō est solutio continuitatis.ut dixit Gale.sed est mala complexio quæ sequitur solutionem continuitatis.3.colliget.31.cap.quod est de accidentibus superuenientibus uirtuti sensibili.

Doloris causa non sunt duæ res simul.s.solutio continuitatis, & cruditas & frigiditas, ut dixit errans Auic.ibidem.

Dolor est causa attractionis, aut ꝑpter malam complexionem calidam quæ est causa doloris, aut propter malam complexionem quæ fit propter superfluitatem motus uirtutis expulsiuę, cum superfluitates expellit, aut ꝑpter ambas istas.7.colliget.cap.29.

Domus sine materia facit quodammodo domum materiā habentem.7.Meta.tex.com.23.

Domui esse nō fit, sed huic domui.7.Meta. tex.com.53. ubi Com.dicit φ quidditas domus simpliciter non habet generationē: generatio enim nō est nisi huius domus demōstrate: idem in prooemio Metā.actus & generationes sunt suppositorum, idem in.1.de Genera.& corrup.tex.cō.40.

Dormire est ligamentum & quies sensuum, & reuersio ipsorum ab instrumentis eorum ad partem intrinsecam corporis.2.colliget.cap.21.de Somno.

Dormientum partes exteriores corporis refrigerantur. ibidem.

Dormientium digestio fortis est.ibidem.

Dormiendi operatio non attribuitur nisi uirtuti sensibili, & propriè sensui cōmuni.ibidem.

Dualitas in una re est propter materiam.1.Meta.com.40. idem.1.Physi.com.6.

Dubia in scientia diuina contingentia siquis soluere perpē derit, ex his quæ sunt in humana scientia, ille transfert iudicium præsens ad absens in duobus entibus maxime distantibus, in specie uidelicet, & in genere.ex libro Destru. dispu.6.in solutio.4.dubii.2.

Dubitatio est quasi ligamentum, & responsio est quasi dissolutio.2.Cœli com.106.

Dubitatio & admiratio attestantur ignorantiæ.ex prooemio Primæ philosophiæ.

Duæ diffinitiones diuersę eidem rei conuenire nō possunt. Auer.sententia est in.1.de Generatione animalium.cap.1. contra illos qui tenent animam intellectiuam, quidditate considerari in particulari in duabus scientiis, scilicet in scientia Naturali, & in scientia Diuina: unius enim rei non est nisi una quidditas.

Dulcedo attribuitur caliditati & humiditati, amaritudo aūt caliditati & siccitati.ex libro de Sensu & sensato.Auer.

Dulcedo temperata significat caliditatem & humiditatem. 5.colliget.cap.42.de liquiritia.

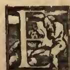
Durum est quod non cedit in seipsum secdm superficiem.4. Meteo.tex.cō.30.& in.2.de Gene.& corrup.tex.cō.13.

Durities & mollities causæ sunt facilitatis & difficultatis receptionis non localis mutationis, sed alterationis.4.Phy. tex.com.86.

Dux est causa ordinis existentis in exercitu, & ordo non est causa ducis.12. Meta.tex.com.52.

Ducis bonum est maius bonum, quàm bonum quod est in ordine exercitus.ibidem.

DE LITERA E.

ADEM est causa contrariorum secundū dispositiones diuersas.2.Phy. com.30.& textu. idem.5.Meta.com. 2.&2.Cœli.92.

Eadem est dispositio de causis generationis, & de causis actionum: unde qui attribuit generationem necessitati, attribuit actiones necessitati: & qui attribuit generationem fini, & actiones attribuit fini.2. Physi.cōmen.75.

Eadem alia per accidens, alia secundum se.5.Meta.in cap. de eodem & diuerso.& ex tex.non habens commentum post tex.com.15.immediate.

Eadem sunt quorum substantia una est, similia uerò quorum qualitas una, æqualia quorum quantitas est una.5. Meta.tex.com.20.

Eadem omnia non insunt quolibet modo eisdem, sed solū quibus idē est esse.3. Phy.tex. com.21.hoc est, quę habēt eandem diffinitionem & rationem formalem, illa etiā habent eadem accidētia seu proprietates, sed nō qualitercunq; eisdem eadem competunt, quia stat aliqua esse eadē subiecto, ut album & dulce: & quia talia non habent eandem diffinitionem, non quicquid competit albo, cōpetit dulci: albo enim competit inquantū album & disgregare uisum, quod tamen non competit dulci inquantū dulce. Ratio aūt istius propositionis est, ut notat Cōmenta.in.1. Cœli.cō.19.ubi Aristo.in litera habet, φ in simplicibus & homogeneis eadem est ratio totius & partis, ut si gleba terre tendit ad mediū, & totā terra etiam si esset à suo loco separata, tenderet ad medium: talia enim habent eandē diffinitionem, & quæ habent eandem diffinitionem habēt eandem formam: quia forma est ratio, & quicquid erat esse rei: & quæ habent eandem formam, habent easdem operationes consequentes formam.

Eccentrici quos ponunt mathematici sunt impossibile.2. Cœli.

Cœli.cōmen.32.& ibi uide causam.

Eccentricum aut epicyclum dicere,est res extra naturā: epicyclum autem esse impossibile est oino.12.Met.cō.45.uide etiā in.2.Cœli.cō.35.& in istis duobus locis uide ratio nes contra Ptolomæum & modernos astrologos.

Echinus habet quinq; oua,totidemq; dentes,& quinq; partium uentrem.4.de Natura animalium.cap.2.& uide causam in.4.de Partibus animalium.cap.2.

Echini spinis ac pedibus utūtur:uis enim nitibundi mouentur,sedemq; permutant.4.de Natura animalium.cap.2.

Echini pelagici usus ad stillicidia urinæ confert.Aristote.in 4.de Generatione animalium.cap.3.idem in.4.de Natura animalium.cap.2.

Echo semper fit,sed non manifestè.2.de Anima.tex.cō.80.

Aegrotantibus oia amara uidētur,quia habent linguā submersam huiusmodi humore.2.de Anima.tex.cō.104.

Aegritudo est mala dispositio mēbro, per quam membrū agit & patitur contra naturam.2.colliget.cap.1.

Aegritudinis numerus specierum,est sicut numerus specierum sanitatis:quamuis opinatum sit q plures sunt species ægritudinum quā species sanitatis,quia multæ ægritudines habent nomina, & sanitates oppositæ illis non habēt nomina : & tamen impossibile est cognoscere ægritudines perfectè,nisi per cognitionem suorum oppositorum: & ideo dictum est q disciplina cōtrariorum una eademq; est.ibidem.

Aegritudinū compositio,aut est compositio cōplexionis, aut est compositio uicinitatis.3.colliget.cap.9.

Aegritudinum quatuor sunt tempora.ibidem.

Aegritudinibus duplex cōtingit declinatio,una est ex debilitate uirtutis sicut in mortiferis, alia ex debilitate ægritudinis sicut in salubribus.ibidem.

Aegritudinū genus quod continuitatis solutio est duobus modis,unus est solutio cōtinuitatis uirtutis,alius est separatio contiguitatis termini à termino.3.colliget.cap.14.

Aegritudinum quædam sunt terminabiles crisi, & quædam sine crisi.4.colliget.cap.38.

Aegritudines sunt cholericæ,aut sanguineæ,siue fiant cum apostemate mēbrorum principaliū,siue non.4.coll.ca.38.

Aegritudinum quædā sunt per essentiam in mēbro & qdā per colligantiam alterius membri.4.colliget.cap.45.

Aegritudines plures uni membro possunt contingere,quarum una sit sibi propria,& alia sit propter colligātiam cū alio membro.ibidem.

Aegritudines plures per colligantiam diuersorum mēbrorum uni membro possunt contingere.ibidem.

Aegritudines quę sunt acutę in terris Hippocratis,in terris nostris peracutæ sunt: & hoc manifestatur quòd Hippocrates non curabat ægritudines acutas,nisi cum aqua hordei & melicrato.7. colliget.cap.9.de cura febrium putridarum in generali.

Aegri qui à natura euadūt solū ex fortibus ægritudinibus, in fine remanent in ægritudinibus quæ temporaneæ dicūtur:sicut mihi accidit quādo ægrotaui febre fortissima,& criticaui ex illa per apostemata in testiculis,eo quòd mihi necessaria administratā nō fuerunt , & remansi arthriticus & podagricus.7.colliget.cap.31.

Aegritudines quædam à sola natura curari possunt, qdam requirunt artis iuuamen,& in hoc ostenditur potētia medicinæ:qdam uero nec arte,nec natura possunt curari,sed si aliqui euadūt,per accidēs euadunt,sicut in rebus naturalibus monstra fiunt.7.colliget.cap.31.

Electio non sine mente est.2.Physi.tex.cō.52.&.11. primæ Philosophię.cap.7.

Electio cuiusdam boni rei absolutè apudeligentē semper debet eligi,& quilibet eligens qui sic se habet, continuè diceretur eligere & diligere ipsum electū,nisi impedimentū contingeret,aut q dimitteret ipsum pro meliori bono.ex lib.destru.dispu.1.in sol.2.dubii.idem.8.Phy.cō.15.

Elephantes generātur in his duobus locis,uidelicet in ultimo orientis,& in ultimo occidentis.2.Cœli.tex.cō.111.

Elephantus sensorium olfactus peculiari quadam proprietate præ cæteris aialibus fortitus est,nā utitur eo & ad potum & ad cibum.ex.2.de Partibus aialium.cap.16.

Elephantus est animal terrestre simul & palustre.ibidem.

Elephantus nare arbores complectēdo euellit,& utitur ea loco manus.ibidem.

Elephantus non reperitur in prouincia Andalugiæ,neq; in regionibus meridionalibus:fertur tamen quod inuenitur in extremis regionibus meridionalibus, ubi sunt magna deserta.Auerro.in.2.de Partibus animalium,in cap.de instrumentis olfactus.

Elephas solus uiuit plusquam humo.Arist.in.4.de Genera. animalium.cap.ultimo.

Elephantorū uterus diutinus est biennio nāq; gestatur propter exuberantiam magnitudinis.ibidem.

Elephanti naris prolixa & ualida , eiusq; usus idē qui manus:ea nāq; cibos tam humidos q siccos colligūt,capiūt, & in os admouent soli animalium omnium.1.de Natura animalium.cap.11.uide etiā de hoc in.2.de Natura aialiū, cap.1.ubi etiam multa de elephanto inuenies.

Elephantus fœmina incipit coire anno aut duodecimo cū celerrimè,aut quintodecimo cum lentissimè. Mas quinq; aut sex annos natus superuenit,& post coitum triennio interposito repetit quā grauidā reddidit, eandemq; prætererea tangere nunq; patitur.5.de Historia aialium.cap.14.

Elephantem alii annos ducentos,alii trecētos uiuere aiunt. 8.de Natura animalium.cap.9.

Elephantus ferarum omnium mitissimus est & placidissimus.9.de Natura animalium.cap.46.

Elementa Plato primus appellasse traditur causas intrinsecas componentes rem,quæ principia ab antiquioribus dicebantur,ut tradit Eudemus,ut recitat Simplicius in prologō primi Physi. Ad hoc allusit Arist. in.1. Physi.in text. commen.48. ubi dicit: Omnes enim elementa & ab ipsis uocata principia,& uerè sine ratione ponentes:tamen cōtraria dicunt tanq; ab ipsa ueritate coacti.Ad hoc ēt aspiciens Philosophus in.11. Primæ philosophiæ. ca.1. quærit dicens : Dubitabit autem utiq; aliquis si oportet quærere quæsitam scientiam circa principia,uocata ab aliquibus elementa . & in principio.2. de Partibus animalium, ubi ponit triplicem esse compositionem: primam utique quis ponit eam quæ ex uocatis ab aliquibus elementis, puta terra,aqua,aere,igne.

Elementū in propria significatione sumptum sumitur pro causis intrinsecis,sicut & materia & forma.Commenta.in Prologo.1. Physi.com.1. & facit expositio Alexan. uide causam in.5.Meta.commen.4.

Elementorum cœlum est causa agens & conseruans,& ueluti forma & finis.trac.4.in Paraphrasi Meta.col.15.

Elementa causantur à motu magno , & ideo corpus circulare necessario est eorum agens & conseruans . ex Paraphrasi Metaphy.tract.4.col.15.

Elementa esse contraria non est propositio per se manifesta,sed declaratur in scientia Naturali. Cōmen.3.Phy.cō. 42.uide ibidem com.44.&.2. de Generatio. & corruptio. tex.com.7.& in tex.com.49.

Elementa non habent motorem in actu & motum in actu, quia sunt composita ex materia & forma, & motor est in actu & motum in potentia.4.Phy.com.71.8.Phy.com.30. 3.Cœli.com.28.4.Cœli.22.24.&.25.

Elementa non possunt moueri in uacuo, quia motus fieret in instanti.4.Phy.cō.71.74.&.8.Phy.cō.82.3.Cœli.28.

Elementa in suis naturis succedunt sibi in nobilitate , sicut succedunt sibi in situ:& non solum hoc est in elementis,ue rumetiam & in corporibus cœlestibus.Auerroes.1.Cœli com.16.idem in.12. Primæ philosophiæ.com.4.& in.2. cap.de Substantia orbis.& in.2.Cœli.42.

Elementa habent figuram accidētaliter,cœlum uerò essentialiter.2.Cœli.com.22.&.3.Cœli.com.67.

Elementorum esse est propinquius materiæ , cœli uerò est ppinquius formis.2.Cœli.cō.22.idem.1.Cœli.24.

Elementa ex suis substātiis requirunt dum sunt in suis locis naturalibus,ut figurentur sphæricæ:quoniā motus eorū

à centro & ad centrū est motus æqualis ex omnibus partibus.i.ꝙ intendunt dimēsiones æquales, & quiescunt in dimensionibus æqualibus.2.Cœli.cō.26.idē.ibidē.cō.30.

Elementa quanto magis appropinquāt corpori cœlesti, tāto magis recipiunt leuitatē & connexionē.2.Cœli.cō.32.

Elementa non habent quantitatem terminatam.2.Cœli.cō.95. uide in Concordantiis.

Elementa non habent figurā naturalem cum recipiant omnem figuram, unde æquiuocè dicuntur habere figurā elementa, animal, & cœlum.2.Cœli.com.108.

Elementa considerantur in scientia libri de Cœlo, inquantum simplicia sunt.3.Cœli.com.1. Inde eliciunt aliqui ex mente Auer. corpus simplex esse subiectum non mundū seu uniuersum, ut tenuit Alexan. imitās in hoc Simpliciū: sed hoc non est uerum, sicut late probauimus in quæstionibus nostris Miscellaneis. Quantum autem spectat ad præsentem authoritatem uerba sequentia declarant mentem eius quia subdit ꝙ considerare de simplicibus est in hoc libro, ut daret intelligere ꝙ simplicia considerantur in hoc libro, sed non sub ratione simplicitatis, quia in eodemmet cōmento dicit ꝙ elemēta in scientia libri de Cœlo cōsiderantur inquantum sunt partes mundi. Ne igitur illa noto reduplicationis esset causa erroris, ideo statim declarauit seipsum ꝙ ly inquantum, reduplicabat formale sed materiale: quia uerum est ꝙ corpora simplicia considerantur ibi, sed non ratione simplicitatis inquantū sunt partes mundi.

Elementa in scientia libri de Cœlo cōsiderantur inquantū sunt partes mundi, & inquantū sunt subiectū, sed in scientia libri de Generatione & corruptione, considerantur inquantum sunt causę compositorum generabilium & corruptibilium.3.Cœli com.1 & com.ultimo.

Elementorum motus quia nō est à generante, nisi mediante forma generati, & motus primò & essentialiter fit à motore & nullo alio mediāte, & propter hoc iste motus primò & essentialiter non est à motore extrinseco, sed à forma moti.3.Cœli.com.28.

Elementorū idem est motor & motū secundū speciem, sed differunt secundum modum: lapis enim mouet se inquantum est grauis in actu, & mouentur inquantum est potentia inferius.3.Cœli cō.28.idem.4.Cœli.cō.22.

Elementum seu lapis nō est motus per se, sed assimilatur ei quod est motum per se: & ideo indiget in suo motu motore extrinseco, neq; etiam numeratur inter ea quæ mouētur ab extrinseco, quia non mouetur ab extrinseco immediate, sed à sua forma. uide in Concordantiis.

Elementum mouet se mouendo medium, sicut nauta mouendo nauem mouet se per accidens.3.Cœli.cō.28.

Elementum corporū est ad quod alia corpora resoluuntur intus existens potentia, aut actu.ex.3.Cœli.tex.cō.31.

Elemētum dicitur in comparatione eius respectu cuius est elementum, & ideo corpus esse elementū est ei accidens. Cōmentator.3.Cœli.com.31.

Elementa de quibus Aristoteles egit in libro Phy. sunt alia ab illis, de quibus egit in 3.&.4.Cœli. & elementū æquiuocè dicitur de illis & de istis.3.Cœli com.31.

Elementa aut sunt partes mixti secundū quantitatem, secundum dicentes generationē fieri per congregationem: aut secundum qualitatem & quantitatem, secundum dicentes generationem esse transmutationem in substantia ex pluribus uno corpore.3.Cœli.com.31.

Elm̄tum si est ex quantitate, debet esse pauciorum partium: & si est ex qualitate, debet esse simplicius.3.Cœli.cō.42.

Elementorum generatio ex corpore duobus modis intelligi potest.3.Cœli.com.56.

Elementum est pars elementati, & ideo ꝙ apud generationem alterius corrumpitur secundum totū, non est elementum eius.3.Cœli.com.67.

Elementa non est necesse ut sint denudata à formis omnino, sed solum à formis quas recipiunt.3.Cœli.com.67. secus autem est de prima materia, ut ibidem eius causam uidebis, & intelliges num forma corporeitatis sit ex mente Auerrois contra Grossipedales.

Elementa cōcurrentia ad generationem mixti, corrumpuntur secundum medietatem.3.Cœli.cō.67.

Elementorum substantiales formę sunt diminutæ à formis substantialibus perfectis, & esse earum est medium inter substantias & accidentia.3.Cœli.com.67.

Elementorum formæ nō recipiunt seipsas, nec elm̄ta, sunt sibi inuicem elementa, quia sunt eiusdem generis, & sunt in eodem ordine in substantialitate.3.Cœli.cō.67.

Elementū indissolubile & incorruptibile ex.3.Cœli.cō.62.

Elm̄ta mouent se accidentaliter, & quod mouent se ꝑpter suam motionem in mediū, sicut gubernator nauis mouet se cum mouerit nauim.4.Cœli.cō.22.&.3.Cœli.cō.28.

Elementa ablato medio nō possent moueri.4.Cœli.cō.22. &.4.Phy.cō.71.&.8.Phy.cō.82.&.3.Cœli.cō.28.

Elementa mouentur ad sua loca, sicut res mouētur de suas formas.4.Cœli.cō.23.& tex.cō.22.&.23.ibidem.

Elementa non mouentur ex se in rei ueritate, sed ex extrinseco: & hoc uult determinare Arist.4.Cœli.com.25. uide in Concordantiis.

Elementa remoto impedimento mouētur à remouēte impedimentum per accidens, & tunc etiam formæ eorum erunt mouentes per accidens, & assimilantur illis quę mouentur per se.4.Cœli.com.25.

Elementa possunt impediri à motu, licet non impediantur à forma, ita ꝙ impedimentum diuidit inter formam & accidens consequens formam, uerbi gratia: Lapis potest impediri à motu ad inferius, licet non impediatur à forma: secus est in aliis motibus.4.Cœli.com.25.

Elementa mouentur ad sua loca tanquam ad fines: nam loca sunt fines motuū eorum, & sunt quasi forma, quia sunt perfectiua.4.Cœli:cō.25.& habetur ex tex.cō.24.

Elementa media ut aer & aqua, licet dicantur grauia & leuia, sunt tamen naturæ simplices, & non dicuntur esse cōposita ex duabus naturis seu potentiis, nisi secundū comparationem. Cōmen.4.Cœli.com.26.

Elementa omnia grauitatem habent præter ignem, & leuitatem præter terram.4.Cœli.tex.com.29.

Elementa media ut aer & aqua, habent respectu inferentis uiolentiam magis uelocem motū deorsum q̄ sursum: unde & dicuntur magis esse grauia q̄ leuia.4.Cœli.cō.29.

Elementorum trium.s.aeris, aquæ, & terræ, uniuersum & partes sentiuntur sensu in suo loco naturali: partes autem eorum cum sunt extra suum locum naturalem, comprehenduntur moueri ad totum, sed de igne nihil comprehenditur nisi partes: unde notum fuit ꝙ illæ partes mouentur ad uniuersum existens in suo loco naturali: & hæc est demonstratio quia,4.Cœli.comm.32.

Elementum quandoq; dicitur de quatuor corporibus, & quandoq; de prima materia.4.Cœli.cō.37.uide.3.Cœli. tex.cō.31.&.5.Meta.tex.com.4.

Elementa non generantur reciprocè, quia habent eandem materiam: & si haberent materias diuersas, non possent reciprocè generari.4.Cœli.com.37.&.8.Meta.tex.com.11. consimile in.8.Physi.com.46.

Elementorum potentiæ sunt æquales.4.Cœli.com.30. uide in Concordantiis.

Elementa si ita differrēt in materia sicut differunt in forma, tunc fugerent se adinuicem & segregarentur adinuicē in loco, & non mouerentur adinuicem secundum perfectionem, cum contraria fugiant se, & consimilia sunt ea quæ copulantur adinuicem.4.Cœli.com.39.

Elementum quod dicitur per prius, debet esse omnino intransmutabile.2. de Generatione & corruptione.com.6. ubi aduerte ꝙ hoc nomen elementum dicitur secundum prius & posterius, & ratio elementi primo competit primæ materiæ: ut est uidere in quinto Primæ philosophiæ, cōmen.4. uide etiam Auer.10.Metaphysic.cōmen.2.&.3. Cœli.cōmen.31.

Elementum à primis contrarietatibus quæ sunt secundum tactum, solum constituitur.2.de Genera.tex.com.7.

Elementa non inueniuntur in suis locis simplicia, & pura.

Cōmenta.

Cõmenta.4.Metheororũ.com.10. Vbi nota ꝙ (ut dicunt Peripatetici) simplicitas elementorũ sola ratione perpenditur: & dicunt insuper ꝙ non quælibet impuritas remouet elementum à sua simplicitate, ita ꝙ fiat mixtum.unde Auicenna in capitulo de febre pestilentiali in.4.canone dicit: Nos nanq; cum aerem dicimus, nolumus dicere aerẽ simplicem, mundus quoniam ipse non est aer qui nos circundat: & si fortè inuentus fuerit purus, fortè est alius, & subdit: Et nos non dicimus illum aerem, nisi quemadmodum dicimus aquam maris: ꝙ tamen cum illa non sit pura aqua simplex, sed mixta ex terra, aere, & igne, sed super transiens est aqua.

Elementa omnia contrarietatem habent adinuicem, quia differentiæ contrariæ sunt.2.de Generatione & corruptione.tex.com.24.&.22.&.49.

Elementa symboleitatem habẽtia facilius transmutantur.2. de Genera.& corrup.tex.com.25.

Elementum inquantum elemẽtum innatum est manere, cũ sit pars rei elemẽtatæ.2.de Generatione & corrup.cõ.31. idem.5.Meta.com.&.tex.4.idem.3.Cœli.cõ.57.

Elementa ex qualibet parte carnis generari possunt, contra Empedoclem.2.de Gene.& corrup.tex.com.47.

Elementa digniora sunt ut corrumpant, q̃ ut generent: quapropter si generent res, oportet ut habeãt agens, ꝙ faciat ea per temperamẽtum, & alteratione apta, ut aliquid fiat 2.de Genera.& corrup.tex.cõm.54. Ex quo patet ꝙ aliam immo cõtrariam dispositionẽ habere potest aliquid in ratione agentis principalis, & in rõne instrumenti: unde elementa in ratione agentis potius corrumpunt entia, q̃ generant. Sed in ratione instrumenti respectu primi alterantis & mouẽtis ea admixtionem, sic sunt causæ generationis. Et nota istud, quia multas difficultates euades in Philosophia naturali, & in medicina.unde consimile habetur, ex 2.de Anima, contra antiquos, tex.com.41. de igne respectu augmenti, quia concurrit ut concausa, & non ut agẽs. Et ideo in.2.de Generatione.tex.com.55.cõtra Antiquos Aristo. inquit ꝙ simile aliquid faciunt, ut si quis serræ & unicuiq; instrumentorum attribuit causam eorum quę generantur. Necesse enim est serrãte diuidi, & incidente coæquari, & in aliis similiter. Quocirca siquidem maximè facit ignis & mouet, sed quomodo moueat nõ uident, quoniam deterius est quàm organa.

Elementa omnia iudicem acceperunt præter terram. primo de Anima.tex.com.59.

Elementa comparantur materiæ.1.de Aĩa.tex.com.82.

Elementa carent sapore & odore, quia sapor & odor sunt mixti secundũ ꝙ est mixtum, ex lib.de Sen.& sensa.

Elementa sunt elementa per quatuor uirtutes, ut est declaratum in libro de Generatione & corruptione.4.Meteo.cõ.1.& in.2.de Generatione & corrup.tex.com.8.

Elementorum dispositio est, ut sint æterna secundum speciem, & sint generabilia & corruptibilia secundum partẽ. Cõmentator in.2.Meteo.cap.primo.

Elementa non habent ambas qualitates substantiales in fine.4.Meteo.com.10.

Elñta non inueniuntur in suis locis simplicia & pura.ibidẽ.

Elementorũ consideratio rerum mobiliũ est propria sciẽ. Naturali, sed in scia Diuina cõsiderantur, ut sunt principia substantiæ.1.Meta.cõ.18.consimile ibidem.cõ.5.&.15.

Elementa rerum diuersarum in specie esse conuenientia in specie improbabile est tertio Meta.contra Zenonem.tex.com.16.in fine.

Elementum non habet odorẽ neq; saporem, eo ꝙ ista duo non sunt nisi in composito.3.colliget.cap.34.

Elementum non dicitur de causis extrinsecis, sed de causis intrinsecis, & dignius de materia.5.Meta.com.4. intelligendum sumitur in significatione propriè dicta, ut limitat Cõmenta.1.Phy.com.1.

Elñti diffinitio ponitur, & explanatur.5.Meta.tex.cõ.4.

Elementi conditio non est, ut non sit diuisibile secundum quantitatem, sed ut sit diuisibile secundum formam, sicut sunt membra organica quæ componuntur ex membris consimilibus, quæ non diuiduntur secundũ formã. Quælibet enim pars membri consimilis participat nomen & rationem totius: quęlibet enim pars carnis est caro, & ossis os, & tñ bene talia sunt diuisibilia secundũ quantitatẽ. Cõmenta.5.Meta.4. Nota tamen ut ex eodem cõmento colligitur, ꝙ hoc non est uerum secundum opinionem illorum, qui asserebant lineas componi ex punctis, & corpora componi ex corporibus indiuisibilibus: unde secundum niam istorum elementi conditio nõ solum est, ut nõ sit diuisibile secundũ formam, uerum etiam dicitur esse indiuisibile secundum quantitatem. Dictum igitur illud est uerum secundum sententiam Aristotelis. Et aduerte ꝙ licet Aristoteles dicat elementum non de necessitate debere esse indiuisibile secundum quãtitatem, quia multa sunt elementa, quæ secundum quantitatem diuidi possunt: tamen Aristo.non negat, neq; Cõment.ꝙ etiam aliquod indiuisibile scđm quantitatẽ inexistens rei, q̃ componit, sit indiuisibile: alioquin unitates non essent elementa numeri.

Elementi diffinitio data in.5.Meta.uidelicet elementum est ex quo primo inexistente indiuisibili secundum speciẽ in aliam speciem cõponitur, uere competit primæ materiæ. Cõmenta.5.Meta.com.4.in calce cõmenti.

Elementum est, in quod diuiditur inexistens, ut materia.7 Meta.tex.com.ultimi.

Elementa quæ non corrumpuntur secundum totum sed secundum partes, assimilantur in hoc ꝙ agunt perpetuo illis, quæ non corrumpuntur neq; secundum totum neq; secundum partem.f.corporibus cœlestibus.9.Meta.30.& in 2.de Generatione & corruptione.tex.com.59.

Elementa quatuor sunt corporum compositorũ elementa sed nõ primò, quia sunt cõposita ex prima materia & formis simplicibus: sed elemẽti nomen uere habet prima materia in compositis.10. Meta.com.2. Inde collige duo, ꝙ uidelicet prima materia uerè elementi rationẽ possidet, p quo etiam uide in.5.Primę philosophiæ in tex.com.4. Secundum uerò ꝙ elicitur est, ꝙ forma elemẽti apud Auerroem appellatur forma simplex. Et sic intelligas dictum eius ꝙ quęcunq; sunt pręter primam materiam & ultimã formam, sunt materiæ compositæ & formæ compositæ: omnes enim alias formas à formis elementaris, Cõmen. appellat compositas formas.

Elementa substantiæ sunt substãtiæ, & elementa relationis sunt relationis: unde si substantia esset elementũ relationis & aliorũ, tunc omnia essent substantiæ: omne enim cuius elementũ est substantia, est substantia.12. Primæ philosophiæ.tex.com.19. Vide tamen ꝙ intelligitur de elemẽtis propinquis: nam elementa substantiæ sunt elementa remota aliorũ prædicamentorũ, sicut notat Cõmen.& Philosophus.12.Meta.tex.cõ.21.&.22.& infra.

Elementum & elementatũ sunt eiusdem naturæ, sed elemẽtum in illa natura est simplex, & elementatum est compositum.12.Primæ Phiæ.com.20.authoritate Alexandri.

Elementum non est idem cum suo elementato.12. Primæ philosophiæ.tex.com.21.

Elementa nullo alio motu ex se mouẽtur q̃ locali. Them.in principio.2.Phy.& idem tenet Auer.ibidem.

Elemẽta sunt sphæricæ figuræ, quia ambiuntur à corpore sphærico.ex lib.Destru.dispu.1.in sol.11.dubii.

Elementorũ comparatio ad cœlos est, sicut puncta ad circulum.ex lib.Destru.dispu.in sol.3.dubii.

Elementa sunt materia membrorum similarium, & similaria sunt materia organicorum.ex.2.de Partibus animalium.cap.1.

Elementum quodlibet inuenitur in composito in potentia, sed non conuertitur, ut quicquid continetur in aliquo in potentia, illud sit ei elementum. Cõmen. contra Gal.in.2. colliget.cap.1. Cholera enim utraq; in potentia continetur in sanguine, tamen sanguinis non est elementũ eis: similiter acetum in potentia continetur in uino, uinum tamen non est elementum aceti, aut fex & spuma non sunt uini elementa, sed superfluitates.

Elementa quando occurrunt corpori, non dant ei nisi qua-

litatem siue intus, siue extrà adueniant: & ideo mouent nostra corpora, sed non mouentur ab eisdem: ꝓpter ea quia qualitates cum quibus operantur elementa, sunt in actu, sicut est calor in igne, & frigus in niue: & quando elementa mouent corpora ipsa non mouentur, idest non cōuertuntur. 3. colliget. cap. 3.

Elementum dicitur tripliciter, uno modo illud, ad quod resoluitur aliquid ratione formæ, & isto modo ignis, aer, aqua, & terra dicūt elementa cæterorū compositorū. Alio modo pro eo ꝙ creditur esse minima pars rei, ut sumunt ponentes atomos. Tertio modo uniuersalia dicuntur elementa particulariū, apud opinātes uniuersalia esse principia rerum. ex Paraphrasi Meta. trac. 1. cap. 1. de elemento.

Embrio est pars animalis, & ideo necesse est ut nutriatur ex nutrimento illius rei, cuius ipse est pars. Auer. in. 2. de Genera. aialium. cap. Q uō fœtus in utero animalium augeatur, & habetur ab Arist. ibidem in cap. 5.

Empedocles posuit causam efficientē in prima generatione, & Anaxagoras, sed in aliis dimiserunt eam. 2. Phy. tex. com. 75. uide in Concordantiis.

Empedocles generat mundum ex quatuor elementis, quæ erāt principia materialia apud ipsum: lis uero & amicitia erant causæ agentes. 8. Phy. tex. com. 2.

Empedocles opinabatur mundum generari quando multiplicatio fit per litem, & corrumpitur quando adunatio fit per amicitiam ibidem.

Empedocles opinabatur cœlum esse cōpositū ex quatuor elemētis & amicitia tm̄, non enim est in eo lis, quia in cœlo non sunt partes diuersæ. Cōmen. 8. Phy. com. 2.

Empedocles posuit amicitiā & litem in entibus scd̄m similitudinem amicitiæ & litis in hominibus, ut quemadmodum amicitia congregat homines, lis aūt segregat: ita in entibus sunt duo entia similia istis, uidelicet odium naturale, & amicitia naturalis. 8. Phy. tex. com. 14.

Empedocles opinabatur elementa & sphærum. i. Deū esse principia. Them. primo Phy. super te. 32. Nota tn̄ ꝙ sphęrum cœlum apellabat, & hoc apud ipsum Deus erat.

Empedocles ponens mundū generari de nouo, posuit motum localem præcedere omnes motus: & similiter Anaxagoras & Democritus. 8. Phy. tex. com. 77.

Empedocles posuit corpora simplicia secundum tempus fuisse ante motum. 2. Cœli. tex. com. 89.

Empedocles opinatur orbes esse Deos, & erant apud ipm̄ compositi ex quinq;, uidelicet ex quatuor elemētis & ex amicitia. Et ideo reputabat Deum esse immortalem: lis enim est causa corruptionis. Et licet bene narrauerit ꝙ ipse iam opinabatur mundum corrumpi & generari, forte tamen nō opinabatur hoc nisi in eis quæ sunt sub sphęra: quāuis ipse uidetur hoc opinari in omnibus partibus mundi. primo de Anima. com. 80. Them. etiam ibidem dixit Empedoclem Deum sphærum appellasse.

Digressio & cognitione Dei benedicti secundū Peripa.

Empedocli accidit insipiētissimum esse Deum, solus enim elementorum unū non cognoscit discordiam: mortalia autem omnia, ex omnibus enim unūquodq; est. 1. de Aia. tex. com. 80. & 3. Meta. tex. cō. 5. Consimile scribit Philosophus in. 3. Primæ philosophiæ. tex. cō. 15. ubi dicit: Propter quod & accidit ipsi fœlicissimum Deum minus prudentem esse aliis, non enim cognoscit elementa omniū: nam odium non habet: notitia uero simili similis fiat. Ex hoc scire poteris de mente Aristo. fuisse Deum omnia intelligere, alioquin argumentum quod adducit in prææallegatis locis, facile potest in ipsum retorqueri. & licet in. 12. Primæ phiæ excluserit à diuina cognitione singularium ipsorum cognitionem, & quia infinita sunt, & quia uilesceret, nō propter hoc oēm cognitionē de istis inferioribus exclusit in intellectu diuino. Cognoscit enim ea nobiliori modo q̄ si intellectio eorum in ꝓpria forma existeret. Vnde non derogaretur perfectioni intellectus diuini talē cognitionem sub ratione qua singularia sunt, & cum ꝓpriis eorū ꝓprietatibus ab intellu diuino remouit, sed ut attribueret simplicissimā & perfectissimā cognitionē: intells enim diuinus intelligit entia in altiori gradu unitatis, simplicitatis, & nobilitatis, q̄ aliquis intellectus possit intelligere. Nam intelligendo se qui est ens per essentiam, nihil aliorū dicitur ignorare, quia omnia sunt entia per participationem respectu eius, quæ nobiliori modo sunt in ipso q̄ sunt in ꝓpria forma: & nobiliori modo intelliguntur in ipso q̄ intelligant, aut intelligātur in propria forma. Et sic dixerunt Peripatetici intellectum diuinū unū intelligēdo solummodo omnia cognoscere, & nobiliori modo q̄ aliquis intellectus possit capere. Et ideo dixerunt sciam Dei benedicti non esse, neq; ul'em, neq; particularē, neq; in potentia q̄nq;, neq; in actu q̄nq;: istæ enim sunt diuisiones & modi sciæ nostræ, quæ æquiuocè dicitur cum scia Dei: nā scia Dei est causa totius entis causati, & scia nostra est causata ab ente: & sic posuerunt mundū esse sub diuina ꝓuidētia, & talis dependētia est in nobiliori gradu q̄ esse possit aut intelligi. Vnde scribit Com. in. 2. Phy. suæ auscultationis in cō. 35. & ista propositio uidelicet quæ dicit: Naturam agere ꝓpter finem, est maxima & est fundamentū in sciētia Naturali, & in scientia Diuina: & declarans quō sit maximū fundamentū in scia Diuina dicit: Q uòd si diuinus non concesserit eam, non poterit ꝓbare, ꝙ Deus habet solicitudinē circa ista quæ sunt hic. & 12. Primæ phiæ com. 37. ostendens modum quo intellectus diuinus habet solicitudinē eorū, quę sunt hic, dicit: Dicentes aūt ꝙ Deus solicitus est circa unumquodq; indiuiduū, aliqualiter est uerum & aliqualiter non: quia nullum indiuiduū habet dispositionem ꝓpriam, nisi illa dispositio inueniatur in aliquo modo illius speciei. Et hoc igitur modo uerū est Deū solicitari circa indiuidua: solicitudo aūt circa indiuiduum tali mō, ꝙ nullus habeat cōicationē cū eo, hoc non est fas bonitati diuinæ, quod quō & qualiter sit intelligendū ample declaraui in Concordantiis. Et qui uult diffuse & resolute uidere Peripateticorū uiam, uideat quæ scripsi in proprio Theoremate de intellectione primi cōtra Io. de Bacchone, & alios. Nos aūt licet ista scripserimus ex mēte eorum, firmiter tn̄ credimus & nullatenus dubitamus Deum omnia cognoscere sub rationibus singularibus: uerum. n. est, quod diuino afflatus spiritu propheta testatur: Et humilia respicit in cœlo & in terra.

Empedocles quatuor elementa asseruit esse principiū materiale omnium, ex erratis primi Meta.

Empedoclis mentē si quis inspexerit, & non ad ea quæ dicit, balbutiendo inueniet concordiam bonorum, litem uerò malorū causam esse: quia si quis dixerit Empedoclē bonum & malū quodāmodo causas seu principia dicere, bene dicet. ex primo Meta. cap. 2.

Empedocles primus præter ueteres hanc causam diuisam adduxit. s. efficientē, & non unū principiū motus, sed diuersa atq; contraria fecit. 1. Meta. cap. 2.

Empedocles primus in materię specie quatuor elemēta dixit, non tamen utitur quatuor, sed ut duobus existentibus solum igne secundum se, oppositis uerò quasi una natura terra, aere, & aqua.

Empedocles solus ex antiquis ultra materiam innuit causam formalem, sed non dixit eam apertè. primo Meta. tex. com. ultimi.

Empedocles existimauit cœlū esse Deum constantē ex quatuor elementis, & amicitia sine lite: sed oīa generabilia & corruptibilia secundū ipsum sunt composita ex quatuor elementis & amicitia & lite. 3. Meta. tex. com. 15.

Empedocles dixit permutantes habitū permutare prudentiam: ad præsens enim augetur cōsilium in hominibus. 4. Meta. tex. cō. 21. idem. 2. de Anima. tex. cō. 150.

Annotatio sup. 2. Phy. tex. cō. 22. cōtra Ale. & Simpli.

Empedocles licet dixerit mixtionē esse formā rerū ipse tn̄ non posuit uerā mixtionē scd̄m ꝙ de eo narrauit Aristo. alibi, sed per mixtionē intellexit cōpositionem. Cōmen. 5. Meta. cō. 5. ꝓ hoc dicto Auer. uide in. 2. de Gene. & corru. tex. cō. 37. & etiam in. 1. eiusdē. tex. cō. 85. Ex quo patet solutio ad argumentū & dubitationem Alexā. in. 2. Phy. in tex. cō. 22. ubi Arist. soluens q̄onem ibi ꝓpositam an eiusdem scię sit utrāq; naturā cognoscere. s. materiā & formā, an alterius solummodo, dicit: In antiquos quidem aspicienti

cienti

cienti uidebitur utique esse materiei, ex parua enim parte quadã Empedocles & Democritus speciem & quicquid erat esse, tetigerunt. Dubitat autem Alexan. propter quid non meminit etiam Anaxagoræ: nam quemadmodum Empedocles ea ratione formam, & quod quid erat esse, tetigisse uisus est, quia ultra quatuor elementa quæ posuit concurrere in ratione materiæ, posuit etiam litem & amicitiam quæ concurrebãt in ratione efficientis, sic pariformiter Anaxagoras ultra partes similares quæ gerebãt uicem materiæ, posuit intellectum, qui supplebat uicẽ causæ efficientis. Soluens autem Alexan. huiusmodi dubitationem respondet propterea Anaxagoræ opinionem à Philosopho fuisse neglectã, quia intellectu illo separato non uteretur Anaxagoras in generatione. Sed contra istã solutionem instat Simplic. nam generatio secudum Anaxagorã ponentẽ quodlibet, esse in quolibet fiebat per segregationẽ, segregatio autẽ fiebat per motum localẽ: sed causa motus secundum Anaxagorã erat intellectus separatus, ut patet. 8. Physi. tex. cõmen. 77. & clarius in. 8. Physi. in tex. cõmẽ. 37. scribit Arist. unde Anaxagoras intellectũ impassibilẽ affirmans & immixtum esse: quoniam quidẽ motus principium esse facit: sic enim utique solum mouebit cum sit immobilis, & imperabit cũ sit immixtus. Simplicius autem aliter soluit, inquit enim ꝙ ideo Aristo. nõ meminit Anaxagoræ, quia intellectus ille nõ erat forma materialis, sicut est forma naturalis, quę est in materia. Sed in ueritate illa solutio Simplicii minus longe satisfacit quã solutio Alexand. Nam ea ratione etiam Aristo. non debuit meminisse opinionis Empedoclis, quia ut habetur primo Physi. tex. cõmen. 49. ubi Aristo. ponit differentiam inter opiniones antiquorum, inquit: Differunt autẽ adinuicem, quòd hi quidẽ priora, & alii posteriora suscipiunt: & hi quidẽ notiora secundum rationem, illi autem secundum sensum: hi quidem enim calidum & frigidum, illi autem humidum & siccum, alii autem imparem & parem, quidam autem concordiam, & discordiam causas ponunt generationis: hæc autem differunt secundum prędictum modum. Vbi patet ꝙ enumerat opinionem Empedoclis ponentis concordiam, & discordiam in numero eorum, qui posuerunt principia notiora secundum rationem. ut exponit Themist. Cõmẽta & ipsemet Simplicius citat carmen Empedoclis in illo loco loquentis de lite & amicitia, uidelicet ἀλλὰ δ' ἴερχυ φασὶ νόῳ μὴδ' ὄμμασιν ἧσο θηπαώς, idest, sed mente inquit inspice neque oculis conspicere speres. Aliam etiam Simplicius intulit ibi expositionem, ꝙ ideo Anaxagorę nõ meminit, quia intellectus est causa efficiens, sed segregans iam inexistentes res. sed sermo Philosophi est de causa uerè efficiẽte. Sed nec ista solutio stare potest, quia etiam pariformiter nec opinionis Empedoclis debuit meminisse, quia lis & amicitia nõ sunt causa generationis & corruptionis, nisi per cõgregationem & segregationem ex qua uere non resultabat aliquod mixtum secundum rem, sed solum secundum apparentiam tantum sicut habetur in. 1. de Generatione & corruptione tex. com. 85. & in. 2. de Genera. tex. cõm. 37. & habetur in pręsenti loco. 5. Metaphy. com. 5. Dicamus igitur nos sermonem conuenientem, ꝙ Alexandri & Simplicii expositiones in hoc conueniunt, quia credunt Arist. ea ratione dixisse Empedoclẽ aliqualiter tetigisse formã, & quod quid erat esse rerum naturalium, quia posuit litẽ & amicitiam ultra elementa, quæ sunt tanquam materia. Sed in ueritate hoc non intellexit Arist. in præsenti loco, quia sine dubio tunc meminisset opinionis Anaxagorę, si hoc ad causam efficientẽ Arist. retulisset, cuius argumẽto est ꝙ in eodẽ. 2. Phy. in text. cõ. 75. ubi in simili dicit quod in causam materialem omnes inducunt, quoniam quia calidum huiusmodi est & frigidũ, unumquodque igitur taliũ hec ex necessitate sunt, & fiunt, & apta nata sunt. Etsi aliã causam dicunt, quantacũque gaudere sinunt: hic quidẽ cõcordiam & discordiam, ille uerò intellectum: ubi Com. in com. scribit: Et quia quidam istorũ dicunt agens in generatione mũdi nõ in omnibus generationibus, ut Empedocles amicitiã & litem, & Anaxagoras intelligentiã dixit: quoniam etsi ponunt, dicimus tamen ꝙ isti homines reducunt omnia in causam materialem: quia isti etsi ponunt aliam causam. s. agentẽ, ut Empedocles & Anaxa. modicum perceperunt eam & concesserunt eam in principio generationis mundi, deinde dimiserũt eam in aliis rebus. Et propterea uidetur mihi ꝙ Arist. refert hoc ad causam formalem & non ad causam efficientẽ, & fundo opinionem meam in præsenti loco. in. 5. Metaphy. tex. cõ. 5. ubi Aristo. ponens significata naturæ dum ponit naturã, quæ est forma per quã ostenditur quid sit res, dicit: Amplius autem alio modo natura dicitur existentium substantia, ut dicentes naturam primam compositionem esse, ut Empedo. dicit, ꝙ natura nullius est existẽtiũ, sed solũ mixtio, & permutatio mixtorum est, ubi Cõ. in cõ. scribit: Nã tertio modo dicitur illud quod est substãtia rerũ naturaliũ, quæ datur ad interrogationẽ factã per quid, scilicet formam, sicut quidã dicũt, ꝙ natura rerũ est forma primę cõpositionis in unaquaque rerũ naturalium. Qui enim opinabãtur elemẽta non admisceri & quòd sunt existentia in actu in eo cuius sunt elementa, nõ tenẽt formam rei factæ ex elementis nisi in cõpositione & figura, sicut est dispositio in domo, quæ fit ex lateribus & lapidibus: & hoc dicit propter Democritũ. Cõmẽ. & Philosophũ, ut patet. 1. Physi. te. cõ. 41. dicit ꝙ posuit principia differre positione figura & ordine. Deinde sequitur: Sicut Empedocles qui dicit, ꝙ mixtio & mutatio mixtorum sunt in mixtione naturæ rerũ gñabiliũ. s. ꝙ formæ, & substãtiæ rerũ gñabiliũ sunt in mixtione, & mutatione partium: & iste homo licet expressit hoc nomen mixtio, tamen nõ opinabatur ueram mixtionem esse secundum ꝙ Aristo. narrauit de eo alibi, sed solummodo per mixtionem intelligebat compositionem. Ecce per uitam meam quantum iste locus facit aperte ad istam expositionem illius loci in. 2. Physico. quia ibi generaliter omnes antiquos, dicit in quæstione quærente. Vtrum naturalis intersit cognoscere utranque naturam, scilicet materiam, & formã, respondere ꝙ solum de materia, exceptis duobus. s. Democrito, qui ultra ꝓpria atomalia, quæ concurrebant in ratione materiæ, posuit quodammodo etiam formam, quia reddens causam diuersitatis in compositis asserebat illam diuersitatem peruenire ex positione, figura, & ordine. Empedocles etiã ultra elementa, quæ erant materia, & litem, & amicitiã quæ erant non causæ formales mixtorũ, sed efficientes, tetigit quodammodo formam, quia dicebat mixtum nihil aliud esse nisi talem elementorum compositionem: sed quia illa mixtio non erat uera mixtio, quia ex illa non resultabat aliqua forma superaddita miscibilib⁹, ut tenet Arist. & rei ueritas est, ideo dicitur Empedoclem etiã tetigisse quodã modo formã. pro hoc uide etiam in. 2. de Generatione & corruptio. in tex. cõ. 41. & 40. ubi Arist. reprehendit Empedoclem, quia non assignauit ueram causam, quia generata habẽt magnitudines terminatas, dicit enim: Nõ enim amicitia, aut lis sunt causa, quia congregationis hæc, illa uerò segregationis causa est hæc autẽ est substãtia uniuscuiusque, sed nõ solum & mixtio, & separatio mixtorũ, quẽadmodum ille inquit. Ecce quod non perfectè Empedocles cognouit formã, quę est substantia, & quodquid erat esse uniuscuiusque, sed solũ tetigit assignãdo esse mixtionẽ illam, quæ nõ erat uera, sed compositio sola. Vnde mirũ est de Alexãdro & Simplicio, qui referũt hoc ad causam efficientẽ, cum quæstio physicalis de forma sit nõ de efficiẽte, licet idem subiecto efficiens & forma esse possit, & est solutio quietans intellectum sicut uides. Vnde ex hoc elice unum pulchrum contra commune dictum, ꝙ Empedocles licet communiter dicatur duo principia posuisse materiam & eficiens, dic tamen ex pręsenti, & loco, & ex 2. Phy. 22. ꝙ etiam aliqualiter tetigit formam.

Empedocles causam sterilitatis mulorum mixturam seminum opinabatur, quæ ex molli utraque materia generatur, cuius impugnationem uide in secundo de Generatione animalium, cap. 8.

Empedocles opinabatur quòd causa maris, & fœminæ sit caliditas, & frigiditas uteri, cuius impugnationem uide in quarto de Generatione animalium cap. primo ab Aristotelis, & Auer. ibidem.

Empedocles non rectè putauit, aut non bene usus uerbo translatiuo est, cum dixerit octauo decimo mensis pus esse album, putredo enim concoctioni cõtrarium est, pus autem putredo est: lac uero est res concocta prorsus, Aristo. in. 4. de Generatione animalium. cap. 8. Inde scire potes quomodo in Philosophia naturali, & in demonstratiuis scientiis translatitia uerba, & metaphorica minimè adduci debent. Vide in. 2. Posteriorũ analyticorum, ubi præcipitur non esse diffiniendum per metaphoras.

Entelechia & perfectio absq; eo cuius est, esse non potest, quemadmodũ neq; terminus absq; eo cuius est terminus. Alexan. primo de Anima capit. 1. quo probat animã esse inseparabilem à corpore, tu tamè nota φ entelechia æqui uoce dicitur de Aia intellectiua, & de aliis, ut notat Commentator. 2. de Anima. cõm. 11. & 3. de Anima cõmen. 5. Nota etiam φ refert considerare animam intellectiuã ut anima est, & refert cõsiderare ipsam ut intellectiuam, quia differt ualde anima ab intellectu, ut patet primo de Anima. commẽ. & tex. 23. & infrà, & per hoc solues Achilles Alexan. & sequacium.

Entis nomẽ dicitur de necesse esse & de aliis analogicè, sicut istud nomen caliditas dicitur de igne & de alus rebus calidis. disputatione 5. in solu. 3.

Ens est genus substantiæ, sumitur in sua diffinitione illo modo, quo sumuntur rerũ genera in diffinitionibus earũ ut habetur ab Alpharabio in suo libro de demõstratione ex dispu. 7. in solutio. primi dubii contra Auicẽ. nota tamen φ loquitur de genere analogo propter dictum Porphyrii & Aristo. in. 3. Meta. contra Platonem asserentium ens non esse genus. Plato. enim opinabatur φ ens esset uerum genus uniuocum, ut notat Alexander in tertio Metaphysicæ, & Diuus Thomas.

Ens nomen est quod dicitur multipliciter de decẽ prędicamentis. 1. Physic. cõmen. & tex. 13. idem. 5. Meta. tex. cõ. 2. & 7. Metaph. tex. cõm. 10. Non ualet glossa Scotizantium qui asserũt ens esse multiplex multiplicitate suppositorũ, quia decem genera generalissima, similiter Deus & creatura sunt partes subiectiuæ entis. Non tamen ista multiplicitas impedit uniuocationem, alioquin genus æquiuocè diceretur de suis speciebus, & species de indiuiduis, sed multiplicitas significatorum est quæ impedit uniuocationem sicut canis: sed in ueritate ista glossa est contra Arist. in. 1. Physic. in loco prællegato, ubi disputatur contradicentes ens esse unum principium suæ disputationis, fundat super diuisione significatorum entis, sicut clarè patet intuenti textum. 13. & omnes expositores Græci & cõmẽtato. hoc asserunt. Amplius autem si Aristo. disputans in illo loco accipit principium suæ disputationis hoc præsuppositum, φ ens dicitur multipliciter, si illa per uos est multiplicitas suppositorum, cum ibi arguat contra illos qui ponebat unum esse ens, (tales enim nõ faciebant differẽtiã inter ens & principium) Inuitabiliter igitur sequitur φ in tali dispositione Aristo. peteret, quia aduersarius statim dicens ens esse unum, negat de facto ens habere se multitudinem suppositorum, ut patet intuenti. Amplius Aristo. in eodem primo Physi. tex. cõ. 25. ubi specialiter arguit contra Parmenidis syllogismum in quo arguebat, quicquid est præter ens est non ens, & quod non ens est, non est nihil, igitur tantum unum est ens: dixit φ paralogizat per fallaciam æquiuocationis, quia ratio sua falsa est & non concludens, quia simpliciter accipit quod est multipliciter dictum. Vnde Cõmentator in commento exponens illum locum dicit, quod propositiones eius sunt falsæ, quia utitur hoc nomine ens, ita quòd dicatur de una intentione, sed dictum est de pluribus. Ecce igitur quòd ista multiplicitas importata per nomẽ entis, est multiplicitas intentionum, quia, inquit, quòd hoc nomen ens dicitur de decem prædicamentis. unde inquit: Quando per hoc nomen intendimus unum decem prædicamentorum, uerbi gratia, subiectum aut quantitatem, tunc non erit uerum dicere quòd quod quid est non ens est nihil, quoniam non sequitur, ut illud quod est substantia, aut quantum, ut sit nihil. Ergo propositiones eius non sunt ueræ nisi per hoc nomen eius intelligamus omnia decem prædicamenta. Sed tunc non concludit illud quod intendebat quòd ens est unum, & patet quòd ratio Aristo. consistit in hoc quòd Parmenides paralogizat, ex hoc præcipuè, quod multipliciter dicto quãtum ad significata, utitur tanquam simpliciter dicto: & confirmatur, quia consuetudo Aristot. in omni disputatione in qua est terminus multiplex tali multiplicitate significatorũ, quæ est æquiuocatione est, distinguere illam multiplicitatem immo dat regulam in hoc libro elenchorum. Et est etiam expresse in. 1. Cœli. in tex. commen. 110. ubi dicit expressè: Multipliciter enim dictis, & si nulla differentia ad sermonem necesse intellectum confusum habere, siquis diuiso multipliciter tanquam in diuiso utatur: immanifestum enim secundum quam naturam ipsi acciderit quod dictũ est. Amplius lucidissimus Themistius in expositione illius tex. cõmmen. decimo tertio sic exponit: Initium igitur eorum omnium, quæ sumus dicturi, cõmodissimum est percunctari, quid illis significet id quod ens uocamus, utrum putent multiplicem esse illius significatum an simplicem, si multiplicem ut nos in prædicamentis ostendimus &c.' Ecce bene Deus quod dicit de mente Aristo. in prædicamentis fuisse ens esse multiplex, quo ad significata, quod ostendit sermo Aristo. in prædicamentis. Eorum enim (inquit) quæ secundum nullam complexionem dicuntur, singulum significat, aut quantitatem, aut substantiam, aut qualitatem & cætera. Et. 5. Primæ philosophiæ, tex. commen. 14. facta diuisione inter ens secundum accidens, & secundum se, ens secundum se sic diuidit dicens: Secũdum se uerũ dicuntur esse quæcunq; significant figuras prædicationis, quoties enim dicitur toties significat.' Amplius quarto Metaphysi. tex. secun. dicit quod ens dicitur multis modis, sed ad unum, & ad unam aliquam naturam, & non æquiuocè. ubi Commentator bene ponderat illud in commento, dicens: Et ita asserunt omne Peripatetici antiqui, quòd hoc nomen ens dicitur multis modis, & non æquiuocè, sicut canis qui dicitur de latrabili, & marino: neq; uniuocè, ut animal de homine, & asino: sed est de nominibus attributis uni, & sunt media inter uniuoca, & æquiuoca: est enim æquiuocum analogũ non purum æquiuocum, quia tale nullius scientiæ potest esse subiectũ: sed immorari in hoc amplius est superfluũ, cum alibi scripserim diffusius. Amplius Aristo. in. 1. Phy. expresse testatur in tex. cõmen. 21. dicens hoc nomen ens dici de pluribus secundum rationẽ, quæ tamen sunt unũ secundum suppositum. unde Cõmentator ibi in cõmento dicit: Hoc nomen ens dicitur de pluribus secundum diffinitionem, & uno secundum subiectum.

Ens & non ens dicuntur de decem prædicamentis. primo Physi. cõmen. 25.

Entia esse unũ in forma impossibile est opinari, sicut possibile est opinari, φ sint unum in materia, primo physi. commen. 24. Vide in concordantiis.

Ens in potentia nõ est priuatio pura, neq; est actio pura primo Physi. cõmen. 78.

Ens in potentia est aliquid cui accidit priuatio non in substãtia eius. primo Physi. commen. 29. Ex quo patet materiam in sui prima notione præcedere potentiam et priuationem, ut dicit lucidissimus Themistius in aurea digressione primi Physi.

Entia separata esse non demonstratur nisi in scientia naturali. 1. Physi. cõ. ultimo. contra Auicen. & 8. Physi. cõ. 3 & 2. Phy. 26. & in libro Destru. in dispu. 4.

Ens cum diuiditur secundum diuisionem demõstratiuam, intrabit una natura in plures artes. 2. Phy. cõmen. 71. Pondera quod dixit secũdum diuisionem demõstratiuã, quia aliæ sunt diuisiones entis absolute cõsiderati, & aliæ sunt

diuisiones

diuisiones entis,ut cadit sub operæ animæ,ut alias declaraui tibi in Theorematibus. Ex hac auctoritate colligitur, quod de eadem re possunt plures scientiæ considerari secundum diuersas rationes formales.idem.2.Physi.text.com. 18.de lineis Mathematicis,& naturalibus.

Entia naturalia sunt in potentia,& in actu tribus modis,aut in duobus temporibus respectu eiusdẽ,aut in eodem tempore,respectu duorum, aut in eodem tempore respectu eiusdem,sed duobus modis.3.Phy.8.&.9.com.

Ens tribus modis.scilicet actu,& potentia,& secundũ compositionem ex actu & potentia.3.Phy.cõ.58.uide Comẽ. 3.tertii Physi.

Entia successiua non habent esse completum extra animã, sed esse eorum completur ex opere animæ.quarto Phy. cõmen.88.&.104.&.109.

Entia completa sunt illa,in quorum esse nihil facit anima. 4.Phy.cõ.88.&.131.

Entium quædam semper mouentur,ut cœlum:quedã semper quiescunt,ut terra:quædam quãdoq; mouẽtur,& quãdoq; quiescunt,& sunt quæcunq; sunt infra cœlum,& supra terram.8.Phy.cõ.19.

Entia naturalia in motu & quiete diuiduntur quinque aut septem modis.8.Phy.tex.cõ.21.

Entia in actu terminus est ut sit tangibile, cum sit impossibile reperire corpus non tangibile.Et omne tangibile cõprehenditur per sensum tactus.8.Physi.cõmen.23.uide in Concordantiis.

Ens quodlibet in actu est in tempore,uidelicet demonstra to.8.Phy.tex.cõmen.62.

Entia quorum nobilitas est in actione,sunt diminuta respectu entium, quorum nobilitas est in ipsis, quia illa quorũ nobilitas est in actione,non acquirunt nobilitatem per se, sed oportet q; habeant aliquod exemplũ quod dedit eis illud propter quod est actio:& etiã quia sunt propter illud quod facit ipsum, & illud propter quod facit illud quod est factum.secũdo Cœli.commen.62.uidetur Auerrois ponere exemplaria & ideas quas Aristo. impugnat ubiq;.uide in Concordantiis.

Entia quæcunq; non intẽdunt per suas operationes nisi ut assimilentur perfecto nobili,quod est Deus,secundum q; possunt.2.Cœli.cõ.64.idẽ.2.de Anima.tex.cõm .34.&.1. Phy.tex.cõ.81.&.12.Meta.cõ.44.

Ens cui accidit respectus secundum quod est respectiuum, habet dispositiones contrarias, & infinitas.3.Cœli.cõm. 9.comparatio enim est accidens separabile à re.

Ens in potentia nõ inuenitur,nisi in ente in actu.tertio Cœli.cõmen.29.

Ens est comprehẽsum,& non cõprehensum naturaliter est non ens.primo de Generatione & corruptio.cõmen. 19. idem secundo Physicorum,commen.47.& habetur ex.3. de Anima.tex.cõmen.4.

Ens rationabilius est,ut sit causa generationis nõ entis quã non ens entis.2.de Genera.& corrup.tex.com.55.

Ens aliquod simpliciter nobile in istis rebus inferioribus esse,impossibile est propter remotionem à prima causa. 2.de Generatione & corruptione.tex.cõ.59.

Ens & unũ licet dicãtur pluribus modis, tamen prima perfectio in omnibus illis.i.forma magis digna est,ut habeat hoc nomen unum & ens,quã illud quod est congregatũ ex materia & forma.Congregatũ enim nõ dicitur unũ nisi propter unitatem existẽtem in forma.2.de Anima.cõ.7. & est mente Philosophi.in tex.contra ponentes compositum esse magis ens & uerius ens ipsa forma.idem scribit Cõmen.7.&.8.primæ Philosophiæ utrobiq; in tex.cõ.7. &.2.Physi.cõ.4.licet compositum secundum formositatẽ dicatur magis ens,sed secundũ rei ueritatẽ forma est magis ens,ut notaui tibi in Concordantiis,& hoc tene.

Ens potentia & actus sunt genera multipliciter dicta. 2.de Anima.cõm.30.idem.4.Metaphysi.tex.cõm. 2.&.1.Phy. tex.cõm.13.&.5.Metaphy.text.cõmen.14.7.Meta.15.& 12.Meta.12.&.22.

Entia nihil aliud sunt nisi scientia Dei,& causę entium nihil aliud sunt,nisi scientia eius. 3.de Anima.cõmẽ.36.authoritate Themistii.

Entia omnia aut sunt sensibilia aut intelligibilia.3.de Aia. tex.cõmen.37.

Entium sensibilium dispositio apud sensum est:sicut dispositio intelligibiliũ apud intellectum.tertio de Anima.cõmento.37.& tex.commẽ.3.

Entia in quibus dominaẽ mixtio ignis & aquæ super mixtionem terræ & aeris,sunt longioris uitæ,& existentiæ:in aqua enim & igne sunt qualitates actiuæ fortiores q̃ in aere & terra,& in aere & terra sunt passiuę fortiores.Cõm. in cõ.libri de causa longitu.& breuitatis uitæ. Inde patet de mẽte Auer.nõ esse in summo ambas qualitates in unoquoq; elemẽto,& sine dubio est opinio Arist.in.2.de Generatione & corruptione.tex.com.23.& Cõmen.4.Cœli.cõ.39.dicit q; omnes cõueniunt in hoc q; humiditas in aere est maior quã caliditas. Et ista fuit opinio eius in cõ. super primo Canticę canticorũ.cõ.15.& est opinio Alex. in primo Meteororũ, & libro naturalium quæstionum, quam sequitur etiã Ioannes gramma.in. 2.de Generatione corrupti.& Simplicius in. 4.Cœli. Quicquid senserit Galenus & alii de hoc.

Enti in potentia & enti in actu nõ est aliqua una intẽtio cõmunis uniuocè.1.Meta.cõmen.46.

Entia omnia non acquirunt esse & ueritatem nisi à prima causa: est igitur ens per se & uerum per se,& omnia alia sunt entia & uera per participationem eius.secundo Metaphysi.tex.commen.4.

Ens simpliciter est subiectum utriusq; sciẽtiæ, quia communicat scientiæ disputatiue in uniuersalitate cõsiderationis 3.Metaphy.commen.1.idem in cõmen.2.&.4. Meta.tex. commen.5.

Ens quodlibet cõparatũ ad aliud,aut est idẽ,aut diuersum, aut simile,aut dissimile,aut contrarium,aut non cõtrariũ: talia enim sunt de consequentibus essentialibus entis inquantum ens.Cõmenta.3.Met.cõ.2.idem.4.Met.tex. cõ. 5.& tex.cõ.6. Ex quo patet ens inquantũ ens habere passiones essentialiter consequentes ipsum.

Ens & unum quæ dicũtur de generibus altissimis,nõ sunt genera eorum,nõ enim notificant de eis unam naturam, cum naturæ eorũ sunt diuersæ: genera enim altissima ita se habent,q; neutrũ collocatur sub altero, & unũquodq; habet differẽtiam unam propriam absq; eo q; cõueniunt in unam naturam. 3.Meta.cõm.10.idem.10.Meta.cõ.8.& 12.Meta.cõmen.19.&.20.&.1.Physi.cõmen.13.&.4.Met. text.commen.2.Et in prædicamentis item Porphyrius,in cap.de specie.

Ens & unum secũdum aliquos significãt substantias, secundum aliquos accidentia.3.Meta.cõmen.16.Etiã Auic. de numero illorũ fuit, qui dixerũt q; significãt dispositiones accidentales additas essentię:quia non distinxit inter ens, quod significat uerum:& inter ens,quod significat essentias decem prædicamentorum.4.Metaphysi.cõm.3.&.10. Metaphy.cõmen.8.

Ens & unum secundum Platonem & Pytagorieos significant naturas simplices,& nõ naturas compositas,sicut nomina denominatiua:& in hoc cõueniunt naturales,& Empedocles cum eis:sed differunt,quia Pythagorici dixerũt q; ens q; est substantia enium,est ipse numerus: Plato autem dixit q; sunt ipsæ formæ numerales:sed naturales dixerunt sermonem manifestiorem in hoc,quia dixerunt q; ens & unum significant elementum rerũ sensibiliũ: quidã enim dixerunt illud esse ignem, quidam aerem, quidam aquam &c.3.Meta.cõmen. 16.

Ens & unum sunt magis uniuersalia aliis. tertio Metaphy. tex.cõmen.16.

Ens multis modis dicitur,sed ad unum & ad unam aliquã naturam,& non æquiuocè.4.Meta.tex.cõ.2.

Ens non est æquiuocum,si enim esset æquiuocum,non cõsideraret de eo una ars.4.Meta.cõ.3.

Quod dicitur medium in uniuocũ purũ, & purum æquiuocum.

Ens non dicitur æquiuocè, ficut canis qui dicitur de latrabili, & marino: neq; uniuoce, ficut animal dicitur de homine, & afino, fed eft de nominibus quæ dicuntur de rebus attributis eidem, & funt media inter uniuoca, & æquiuoca. ibidem cõm.2. Ex quo patet ꝙ inter uniuoca propriè, & purè, & æquiuoca, dicatur medium.

Ens dicitur de affirmatione, & negatione, & uniuerfaliter dicitur de primis intelligibilibus, & fecundis, & funt res logicæ.4.Meta.com.2. Et habetur etiam in textu.

Ens, & unum fe cõfequuntur, ficut principium, & caufa, fed non ut una ratione oftenfa.4.Meta.tex.com.3.

Entis tot funt fpecies quotcunq; funt unius. quarto Meta. tex.cõmen.3.

Ens, & unum aut fignificant eandẽ naturam omnibus modis.f.fubiecto, & diffinitione, aut utriq; conuertitur fuper alterum, & confequitur ipfum, quia fignificat eandem naturam fubiecto, & duas diffinitiones.4.Meta.com.3.

Ens, & unum fignificant eandem naturam in formam, licet diuerfificentur fecundum modum. ibidem.

Contra negantes entis habere pafsiones.

Entis inquantum ens, & unius inquãtum unum, eædẽ funt pafsiones fecundum fe.4.Meta.tex.com.5.

Entis inquantum ens, funt quędam propria, de quibus Philofophi eft perfcrutari ueritatem, ficut numeri inquantũ numerus funt propriæ pafsiones, ut imparitas & paritas, commenfuratio, æqualitas, exeedentia, & defectus.4.Meta.tex.cõ.5. contra illos qui afferunt entis inquantum ens eft, non effe ueras pafsiones demonftrabiles de ipfo.

Ens & non ens funt duæ differentiæ uniuerfaliores, rerum opinabilium, ficut unum & multum funt rerũ entium. 4. Metaphyfi.cõmen.6.

Ens & unum licet dicantur multis modis, attribuuntur uni primo, ficut alia contraria attribuũtur uni primo in eis, fic unum & multa alicui primo attribuuntur. quarto Meta. tex.cõmen.6.

Ens in potentia eft indefinitum.4.Meta.cõ.15.

Ens non fequitur exiftimationem, nifi entia habeant effe in anima, fed exiftimatio fequitur ens.4.Meta.cõ.15.

Ens quod non eft in actu, non eft ens.4.Meta.tex.cõ.15. uide.9.Meta.tex.cõ.7.&.12.Meta.cõ.11.

Ens dicitur dupliciter, actu & poteftate.4.Meta.tex.cõ.20.

Entia fempiterna non acquirunt effe neceffariũ ab aliquo alio, neq; in eis eft aliquid extra naturam.54 Metaphy.cõmen.5. uide in Concordantiis.

Ens aliud fecundum fe, aliud fecundum accidens.5. Metaphy.tex.cõmen.13.

Ens fecundum fe diuiditur in decem prædicamenta.5.Meta.tex.cõ.14.&.6.Meta.tex.cõ.4.

Ens fignificat uerum, & non ens falfum.5.Meta.tex.cõ.14.

Ens quod fignificat effentiam rei, eft aliud ab ente, quod fignificat ueritatem. Cõmen.5.Metaphyfi.cõ.14. idem in libro Deftruc. in difputa.8. in folutione primi dubii.

Ens primo diuiditur in ens per accidens, & in ens per fe.6. Met.cõ.1. Vide in concordãtiis, ubi declaraui ꝙ funt plures diuifiones entis primæ: & illud eft bene dictum, quia quælibet eft prima in fuo ordine. Dixi tamẽ ibi illas diuifiones effe diuifiones entis, quod eft fubiectum in Metaphyfica, fed aduerte limitando & melius digerẽdo dicta noftra, quæ alias iuxta modũ loquendi communem diximus, ꝙ entis quod eft fubiectum in fcientia Diuina, ꝙ eft ens extra animam, & ens per fe, (nam Arifto. in.6. primæ Philofophiæ exclufit ens in anima à cõfideratione Metaphyfici, quia eft ens diminutũ: & exclufit ens per accidẽs, quia non eft terminatum, nec eft fcibile) quod entis extra animam, & per fe, non funt nifi tres dimenfiones, fecundũ quas tota fciẽtia diuiditur diuina. Prima eft diuifio in fubftantiã & accidens, & de ifta diuifione tractatur in.7.&.8. Meta. qui duo libri ideo appellantur tractatus de fubftantia, quia denominatio fit à principaliori differẽtia. Vnde Cõmen.2.Phyfi.cõ.4. dicitur, ꝙ fubftãtia & accidens funt differentiæ entis fecundum ꝙ eft ens, & iftam diuifionẽ appellant moderni formalizantes diuifionẽ in partes fubiectiuas. Secunda diuifio eft per potentiam & actũ, & de tali diuifione egit Philofophus in.9. primę philofophię, qui appellatur tractatus de potẽtia & actu: & ifta funt oppofita relatiuè, ut patet.9. Meta.tex.cõ.13. Et fic intelligitur dictum Cõm.1. de Anima.cõ.6. ubi dicit ꝙ potẽtia & actus funt differentiæ ualde oppofitæ, & cõtingunt omnibus prædicamentis, quia.12.Meta.tex.cõ.22. & infrà. in omni prędicamẽto eft propria potẽtia & ꝓprius actus, & inter oppofitiones relatiuas ifta eft prima & fumma. Tertia diuifio entis eft per unum et multa, et talem diuifionẽ Moderni appellant diuifionẽ per pafsiones entis: & hoc eft fecundum Auic. fententiam, quem ipfi fequũtur in metaphyfica. Nos autem iuxta Arift. & Com. fententiã iftam diuifionem appellamus effe per priuatiuè oppofita: & de ifta Arift. locutus eft in.10.Met. Et aduerte ꝙ aliæ diuifiones ab iftis, ficut eft diuifio entis in ens per accidens, & in ens ꝑ fe, & ficut eft diuifio entis in ens in aĩa, & in ens extra animam funt diuifiones logicales, & aliæ quę funt cõfimiles illis. Et fcias frater mi, ꝙ alia eft diuifio entis in fubftantiã & accidens, & alia eft diuifio entis in ens per fe & in ens per accidẽs, cuius argumẽto eft ꝙ Arift.5.Meta. tex.cõ.14. ens fecundum fe diuidit in.10. prædicamenta, quorũ nouem funt accidẽtia. Et ideo diuifio entis in fubftantiã & accidẽs eft de diuifionibus entis, quod eft fubiectum in Metaphyfi. quod fecundum fuam abfolutam cõfiderationem nõ euadit quod fit, aut fubftãtia, aut accidẽs fed diuifio entis in ens per fe, & in ens per accidens eft diuifio penès modum prædicandi per fe uel per accidẽs. Et per confequens eft fecũdum attributa rationis, & fic diuifio entis in ens in anima, et in ens extra animã eft diuifio uocis purę ęquiuocè in fua ęquiuocata. Dicit enim Cõm. in.7.Meta.cõ.15. ens non dicitur de fubftantia et accidẽte purè æquiuocè, ficut dicũtur nomina de affirmatiõe & negatione, & uniuerfaliter de oppofitis. i. Cõtradictoriis. Et ideo patet quantũ errant, qui tenẽt ens in fua maxima cõmunitate, ut dicitur de affirmatiõibus & negationibus, & de entibus in anima & extra animam, effe fubiectum adæquatum in fcientia diuina. Et patet quantum à ueritate deuiauerit ille magifter abftractionũ Francifcus de Mayrone, qui etiã abftrahit, ubi nulla penitus poteft effe abftractio, uolens enti in anima & enti extra animam effe cõceptum communem uniuocum.

Contra Fra. de Mayro.

Entium confideratio eft duobus modis.f. modus communis & proprius.6.Meta.tex.cõ.1.

Ens prima diuifione diuiditur in ens per fe, & in ens per accidens.6.Meta.cõ.4. idem.5.Meta.tex.cõ.13.

Ens per fe diuiditur in decem prædicamenta. ibidem.

Ens prima diuifione diuiditur per potentiã & actũ.6. Meta.tex.cõ.4. idem.9. primæ Philofophiæ.tex.cõ.1.

Ens per accidens à nulla fcientia confideratur, neq; fpeculatiua, neq; operatiua.6.Meta.tex.cõ.4.

Entia per accidens nullam habent fpeciem, neq; generationem, neq; corruptionem.6.Met.tex.cõ.4. ubi Cõmen. deducit nullam fpeciẽ per accidens inueniri. Vide pro hoc. 8.Phy.cõ.46.&.7.Meta.cõ.22.

Ens per accidens & ens uerum excluduntur à confideratione fciẽtiæ diuinę, quia ens per accidens nõ habet caufam terminatam, & ens uerum nõ habet caufam nifi animam: & ideo utrũq; numeratur in genere entis diminuti.6. primæ Philofophiæ.text.cõ.8. Ex quo elicit error illorũ, qui ponunt ens communifsimè fumptum ad ens reale, & ad ens rationis effe uniuocum, & in tali communitate ponũt illud effe fubiectum adæquatum in fciẽtia diuina. Primũ enim ftare nõ poteft, quia ens dictum de affirmationibus & negationibus eft purè æquiuocum, ut dicit Cõmentator.7. Metaphyfi.cõmen.15. Secundum eft contra Philofophum hic.

Cõtra Fra. de Mayro.

Ens non fignificat prædicamenta, nec modo uniuoco, nec ęquiuoco.7.Met.cõ.15.&.4.Meta.tex.cõm.2.&.1.Phyfi. 13.&.2.de Anima.30.&.12.Meta.21.&.22.&.5.Meta.14.

Ens dicitur de decem prædicamentis fecundum ꝙ ens de-

riuatur

riuatur ab esse, sed esse non secundum unam intentionem est in unoquoq; eorum. 7. Meta. com. 15.

Ens si non est idem cum sua quidditate, tunc nihil est idem cum sua quidditate. 17. Meta. tex. com. 20.

Entia inueniuntur duobus modis, uidelicet forma sine materia, & forma in materia. 7. Meta. com. 34.

Ens, & unum non contingit substantiis rerum esse, sicut neque elemento, aut principio esse. 7. primæ Philosophiæ. tex. commen. 57.

Entia sensibilia sunt entia, licet non intelligantur, sicut sunt entia licet non sentiantur. 7. Meta. text. cõmen. 58. Ex quo patet esse cognitum accidere quidditatibus rerum &c.

Entia composita ex materia, & forma sunt entia, & unum per suas formas, sed entia carentia materia sensibili, & intellectuali, non habent alias causas à seipsis in hoc q sunt entia, & unum octauo Metaphy. cõmen. 16. & habetur ex textu ibidem.

Ens quod fuit in potentia, illud idem est in actu, & nõ sunt duo diuersa. 8. Meta. tex. cõ. 15. & 16. idem. 12. Meta. com. 18. & agens extrahens aliquid de potentia ad actum non congregat inter diuersa, largitur enim non multitudinem sed perfectionem, ut dicit Cõmen. in com. 15. in. 8. Meta.

Ens diuiditur essentialiter in potentiam, & actum. 9. primæ Philosophiæ. tex. cõmen. 1.

Entia cum non habuerint actiones proprias, non habebũt essentias proprias: actiones enim nõ diuersantur, nisi per diuersas essentias. 9. Metaphy. cõmẽ. 7. uide etiam primo Cœli. cõmen. 8.

Entia quæ non sunt extra animam, non dicuntur esse simpliciter, sed dicuntur esse in anima cogitatiua, aut appetitiua, sed non dicuntur entia, sicut res mobiles. 9. Meta. tex. com. 7. uide etiam. 5. Meta. cõ. 15. & 10. Meta. com. 2.

Ens in potentia est simile rei. 10. Metaphy. cõmen. 2. uide 9. Metaphy. cõmen. & tex. 7.

Ens, & unum uniuersaliter prædicantur maximè de omnibus. 9. Metaphy. tex. cõmen. 6.

Ens, & unum sunt uniuersalia, quæ non habent esse nisi in anima tantum. 10. Meta. tex. cõ. 6. idem. 7. Meta. 57.

Ens dicitur de pluribus quã unũ, ut cum dicitur de significato rei. 10. Meta. com. 6. Vide in Concordantiis.

Ens, & unum dicuntur æqualiter. tex. cõmẽ. 7. in. 10. Meta. & tex. cõmen. 8.

Entia si colores essent, esset utiq; numerus quidã entia. 10. Metaphy. tex. cõmen. 7.

Ens, & unum sunt synonyma, & æqualiter prædicamenta diuiduntur secundum ea. 10. Meta. tex. com. 8.

Ens, & unum secundum Auicẽ. significant intentionem additam essentiæ rei, nõ enim opinatur q res est ens per se, sed per dispositionem additam ei, ut dicimus aliquid esse album. 10. Meta. cõ. 8. Et ibi uide impugnationem, & in. 4. primæ Philosophiæ. in com. 3. item in libro Destruc. disputa. 7. in solu. primi dubii.

Ens & unum secundum Auicen. significant accidens in rebus. ibidem.

Ens quod significat uerũ, differt ab ente quod significat genus: nã ens quod significat uerum, est accidens. quod autem significat genus significat unum quodq; 10. prædicamentorum multipliciter. 10. Metaphy. contra Auicen. qui ignorauit huiusmodi differẽtiam, ut patet ibi. cõmen. 8. & in. 5. Meta. in cõmen. 14.

Ens & unum significant, 10. prædicamenta prima significatione & sine medio, & non mediante aliquo communi, sicut genus significat suas species. 10. Meta. cõ. 8. ubi pondera differentiam inter genus uniuocum, & inter genus analogum. Nam analogum non significat aliquam naturam communem analogatis, sicut genus respectu specierum. Istam differentiam uide etiam apud lucidissimũ Themi. in. 2. de Anima. in ca. 12. Et est in expositione tex. 30. Vide etiam Auer. de hoc in libro Destruct. in disputa. 7. in solutio. 5. dubii.

Ens & unum significant eandem essentiam, sed differunt secundum modum. 10. Metaphy. tex. com. 8. ubi per rationes tres, hoc ibi ostenditur, ut exponit Cõmentator.

Ens, & unum non significant idem omnibus modis, sed significant idem secundum subiectum, & diuersa secũdum modum. 10. Metaphy. com. 8.

Ens & unum non sunt genera uera. 10. Meta. commen. 12. ubi per uera genera intelligas genera uniuoca, talia enim sunt genera multipliciter dicta.

Ens inquantum ens habet accidentia propria, quæ prima Philosophia speculatur. 11. Metaphy. cap. 3. & idem habetur in. 4. primæ Philosophiæ. tex. cõmen. 5.

Ens est aliud secundum se, hoc autem secundum accidens, sic & causa. 11. primæ Pilosophię. cap. 7. idem in secundo Physi. tex. cõmen. 50.

Ens per accidens nõ potest esse prius ente secundum se. 2. Phy. tex. cõ. 66. & in. 11. Meta. cõm. 7.

Entium hoc quidem est actu solum, hoc autẽ potentia & actu. 11. primæ Philosophiæ. capit. 8. in principio. & in. 3. Physi. tex. cõmen. 3.

Ens siue significet & demonstret unum genus & unam naturam, siue demõstret genera diuersa, & naturas diuersas, quomodocunq; sit, semper substantia est prior cęteris. 12. Metaphysi.

Ens diuiditur in potentiam & actum in omnibus prædicamentis. Cõmenta. 12. Meta. cõmen. 9. & 1. de Anima. commen. 6. & 12. Metaphy. cõm. 26.

Ens in potentia dicitur non ens, scilicet in actu. 12. Met. tex. cõm. 11. & 5. Phy. tex. cõm. 8.

Ens & unum sunt ex rebus uniuersalibus, quæ non habent esse extra animam. 12. Meta. cõm. 21.

Ens & unum non sunt aliqua natura communis alia à decẽ prædicamentis. 12. Meta. cõmen. 21. & cõ. 19. & 20. & 10. Metaphysi. cõmen. 8. idem. 3. Metaphysi. cõmen. 10. & 1. Phy. 13. & 4. Metaphy. cõmen. 2.

Entium quædam sunt separabilia, & quædã non. 12. Meta. tex. cõmen. 25. ubi per separabilia intelligit substãtias, per inseparabilia uerò accidentia.

Entia sunt duobus modis, modo scilicet permanẽte in numero, & modo permanẽte secundũ speciẽ. 9. Meta. cõ. 32.

Entia nolũt male disponi: multitudo enim principiũ bona non est, unus ergo sit princeps. 12. primæ Philosophiæ. tex. commen. ultimi. Et aduerte q fuit sententia doctissimi Homeri in. 2. Iliados.

Entium omnium principia contraria non sunt, quia corporum cœlestium principia nõ sunt contraria. 12. Metaphy. tex. cõmen. 53. contra Antiquos.

Entium species duæ sunt, quarum altera est de natura motus, & non potest separari à tempore: alia est ab ęterno, & nõ est de natura motus, & nequit aliquo modo à tẽpore denominari. ex libro destru. disp. prima. in sol'o. 14. & 15. dubii. Ista etiam est Platonis sententia in Timæo, ubi inquit: Atqui erat & erit, quæ nati temporis species sunt, nõ rectè æternæ substantiæ assignamus.

Entia aliqua sunt, quorum substantiales diffinitiones consistunt in motu, ut uentus, & aliæ res consimiles ut cœli, & alię inferiores res sunt de hoc genere, scilicet sunt de entibus, quorum esse cõsistit in motu. ex disp. 5. in solu. 9. dub.

Entis unitas nihil significat nisi diuisionis priuationẽ, sicut neccessariũ est denominatio priuatiua. s. q suum esse non est ab alio. ex lib. destru. dispu. 3. in sol'. 14. dubii.

Ens non significat aliquid additum extrà super rei substantiam, ut albedo. dispu. 3. in solu. 14. contra Auicẽ. idem. 4. Metaphysi. cõm. 3. & 10. Metaphy. cõm. 8. Vide diffuse in dispu. 5. in sol. 3. dub.

Entis diuisio per necessarium & possibile nõ est diuisio, sicut diuisio animalis per rationale & irratiõale, aut per ambulans, uolatile, & natans. ex dispu. 3. in sol'one. 14. dubii. Vbi aduerte q loquitur de diuisione necessarii & possibilis facta ex intentione Auic. & Algazelis, quã diuisionẽ dicit esse ignotam & imaginariam, quia nõ datur in rerũ natura: sed secus est de uero possibili, quia illud est aliqd in rebus ex parte materię, & aliquid ex parte agẽtis. Dicit enim Cõ. q si non esset potẽtia, nõ esset agens. 12. Meta.

cō.18. Et in prima dispu. in sol. ulti. dubii. dicit ꝙ possibilitas agentis est sine dubio aliquid reale extra animam.

Entis diuisio aut est in substantiales differentias, aut ad differētias relatiuas, aut ad accidentia addita supra entis substantiam. disputa.3. in solu.14. dubii.

Entis diuisio in substantiales differentias, infert neccessariò multiplicationem actionum in eodem ente: sed entis diuisiones per relatiuas differentias, aut per accidentia addita super substantiam rei, nullam inferunt pluralitatem. ibidē. Vbi aduerte ꝙ hoc dupliciter intelligi potest, uel de diuisione entis transcendenter & uniuersaliter sumpti, & tunc diuisio entis per substantiales differentias est per substantiam & accidens, & talis diuisio infert necessariò multitudinem actionum. i. actuū; quia substantia & accidens sunt primo diuersa, & sunt de differentiis entis. 2. Physic. cō.4. Alia est diuisio entis per relatiuas differentias, sicut est potentia & actus, & talis non largitur multitudinem, sed perfectionem. 8. Meta. tex. cō.15. &. 12. Meta. cō.18. Tertia diuisio entis est per differentias accidentales, quæ dicunt dispositiones additas essentię, & ista non uariant essentiam, nec inferunt multitudinem. Vnde non est expositū hoc, ut somniauit ille expositor de diuisione per unū & multa, quia si intelligat de unio quod est synonymum enti, nō dicit dispositionem additam supra rei substantiam. Cōtra Auic. potest etiā exponi de diuisione entis limitati, quia ens quod est animal, uerbi gratia, potest diuidi per differētias substantiales, ut per rationale & irrationale, uel per relatiuas, uel p accidētia: unde patet ꝙ prima necessariò infert pluralitatem actionū: sed non duæ reliquæ. Nam de diuisione per relationes ꝙ non inferāt multitudinē in essentia rei, patet ex his quę dicit Cōm. hic, uidelicet ꝙ priuationes & relationes nō sunt denominationes significātes aliquam dispositionem additam supra rei substantiā in actū ut quidam putauerunt dicentes ꝙ prædicamētum relationis non est connumeratum cum entibus extra animam, ut etiam dicit. 12. Meta. cōm.19. Amplius ens secundum ꝙ est respectiuum habet dispositiones contrarias & infinitas, sed secundum ꝙ est essentia, non est nisi unum tātum. De diuisione etiam facta per accidentia, quæ dicunt dispositiones additas super rei substantiā, ꝙ non inferāt multitudinem, patet quia infinita alicui possunt accidere: Nota bene hoc.

Ens quodlibet appetit finem suum cū motu, scilicet primū principium, prout erga illud mouetur desiderando finē; sed homo uoluntarie, & alia entia naturaliter. ex dispu. 3. in solutio. 18. dubii. in fine.

Entia procedunt gradatim à primo principio secundū localem ordinem secūdum Peripateticos, qui unde ad hāc opinionē deuenerint, uide in dispu. 3. in solo. 18. in fine. etiam uide. 12. Meta. cōmen. 44.

Ens duas habet entitates, una est nobilis, & alia uilis: & nobilis est causa uilis. ex dispu. 12. in sol. 2. dubii.

Entium nobilium sunt duo genera, unum sempiternū motus ingenitum atq; immortale, secundum indiuiduum, ut sunt cœlestia corpora: aliud uero est genus rerū, quę quādoq; mouentur, & quādoq; quiescunt. ex. 2. de Generatione animalium. Cō. ca. 1. & habetur ibidē ab Arist. in tex.

Ens & unum significant decem prædicamenta prima significatione, & sine medio. 10. primæ Philosophię. cōmen. 8. Vbi scias multiplicem esse differentiā, ut aliàs notaui in 12. primæ Philosophię. in cōm. 2. inter genus uniuocum, & analogū. quia genus uniuocum significat suas species mediante aliquo communi, quia dicit: Aut unam naturā, aut unum conceptum realem, obiectiuum, indifferentem ad omnes suas species, & illæ in suis speciebus licet diuersetur per differentias diuisiuas per quas contrahitur ad species: ut tamen in se spectatur, & quo ad suam rationem non permutatur, nec quo ad suas differētias constitutiuas quia talis diuisio ex una parte non cōpetit uidelicet ex his quæ rationē eius complent, sed solum ex his quæ sunt sibi aduenientia, sicut sunt diuisiuæ differentiæ, quæ sunt extra conceptū diuisi. Et ideo animal quod est in homine & asino, licet re diuersitatem habeat, quia hoc est rationale, illud irrationale differens in actum, nō tamen inquantum est substantia animata sensitiua permutatur, quia sic non diuiditur, sed remanet indiuisum: sed genus analogum, ut est in suis analogatis, non solum diuersitas est ex parte analogatorum, immo sua cōmunitas in ipsis inuenta diuersificatur secundum intensius, & principalius, & debilius, & remissius: sicut ens quod est cōmune substantiæ, & accidentis non solum differt ex naturis in quibus saluatur, immo ratio eius, cōmunis etiam in ipsis differentiam suscipit, ita ꝙ entitas in substātia principalior, & prior est, & in accidentali posterior, ita ꝙ non remanet in aliqua ratione cōmuni, & indifferenti. Ita etiam bonum quod dicitur de per se bono, & per se appetibili, & de bono secundum quid appetibili, non solum differentiam est inuenire ex istis analogatis, immo ratio cōmunis ipsius bonitatis uariatur in istis, & hoc nō est propter aliam rationē, quia uniuocis generibus est assignare tertium cōmune distinctum ab uniuocatis, siue illud sit natura, siue realis conceptus: sed in analogis hoc non est, quia talia non habent aliam rationem, per quam constituantur ab illa secūdum quā diuiduntur. Et hoc est quod egregiè notauit Cōmē. in præsenti, & ante ipsum Aristo. & Themistius collegit hoc in. 2. de Anima. ex text. 3. Et sequitur etiam eos Simplicius in. 2. de Anima. in principio. ubi Aristo. diuidit ens in substantiam, & alia prædicamenta. Alias autem differentias require supra. Et ideo mirandi sunt formalizātes, qui ponunt conceptus transcendentes esse simpliciter simplices, & cum hoc ponunt uniuocationem in ipsis.

Ens dicitur multis modis, uno modo de decē prædicamentis, & est de nominibus quæ dicuntur secundum ordinem & proportionem non de nominibus, quæ dicuntur secundum metam ęquiuocationē, neq; uniuocationē. ex Paraphrasi Meta. trac. 1. cap. 1. idem. 4. Metaphysi. cō. & tex. 2. idem ibidem in tracta. 2. in principio.

Ens secūdo modo dicitur de uero, quod. s. ita se habet in intellectu, sicut extra intellectum, sicut cū dicimus, si natura est, si uacuum non est. ibidem. Ex hoc poteris scire contra Bononienses, ꝙ quæstio si est in. 2. Posteriorum analyticorum, est quæstio de ente uerò, ut aliàs notaui tibi.

Ens ut dicitur de. 10. prædicamētis, aggregantur in eo duo modi, quia. s. dicitur de eis inquātum habēt esse extra animam: & secundo inquantum significant quidditates illarum essentiarum. ibidem.

Ens est de nominibus transumptiuis, quia illud quod significat in Philosophia est aliud ab eo, quod à uulgo significatur per ipsum: nam Philosophus indicat aliquid inesse alicui rei cum dicit, inuenitur prędicatum, tandē apud eos significat aliquid in esse in subiecto. ibidem.

Ens si significaret accidēs in re, ut pluries repetit Auicē. aut esset de accidētibus, quæ sunt primæ intentiones, aut secūdæ. Et uide pulchram rationem contra Auic. in hoc loco, quam nō adduxit in. 4. Meta. cōmen. 3. & est in Paraphrasi. ubi suprà. tracta. 1. cap. 1.

Ens quod significat uerum est accidens, & est de secūdis intelligibilibus, ut ibidē expresse colligit ab Auer. Ex quo sequitur ꝙ quæstio si est, in secundo Posteriorum, quærit de esse uero, quod est accidens nō reale, sed intentionale, & est ens diminutum. Et ideo abiicitur in. 6. primæ Philosophiæ ab Arist. quod nota contra Modernos.

Ens est subiectum essentiale scientiæ Diuinæ, & decē Prædicamenta sunt species eius, & dicitur de eis, neq; æquiuocè, neq; uniuocè, sed secundum prius & posterius. ex trac. 2. in Paraphrasi Meta. in principio.

Entia sunt duplicia, unū uidelicet quod aptum est inseruire alteri, quod est finis eius: aliud uerò est qđ perficit aliud non, quia sit gratia eius, sed quia est princeps, ideo perficit illud. ex tracta. 4. in Paraphrasi Meta. col. 7.

Entia omnia esse sub cura & prouidētia Dei gloriosi, uide pulchre in Paraphra. Meta. trac. 4. ab Auer. in fine. Et dicamus ꝙ esse harum rerum inferiorū & earū perpetuitas.

Ens uerè & maximè ens à Platone dicebat ens ipsissimū,

ut ita

ut ita loquar.Them.1.Phy.super tex.26. Et idem infra ibi dem super tex.31. inquit φ Plato ipsum uere ens constituebat ideam, materiam uerò primam atq; inferiorē esse quidem,sed nihil habere entitatis existimabat, arbitrabatur enim nos entia quodammodo esse.

Enunciare in omni re & prætermittere, nihil forsan utiq; uidebitur esse signū,aut multæ stultitiæ, aut multæ promptitudinis.2.Cœli.tex.com.34.

Eorundem est permixtio & separatio.1.Meta.tex.cō.16.

Hepatis principatus in generatione sanguinis est paruulis, & non principalis,contra Galenum.ex.3. de Partibus animalium.Auer.in cap.de corde.

Hepar non est sufficiens in faciendo per suam operationē, nisi propter calorem transmissum à corde temperatum in quantitate & qualitate.2.colliget. cap.9.de Iuuamentis membrorum officialium.

Hepar est in latere dextro,licet quidam hominū narrent in aliquibus hominibus fuisse repertū in sinistro,& splenem in dextro.Auer.3.de partibus aialiū.in cap.de hepate.

Hepar,ut dicit Aristo.in quibusdam hominibus inuenitur in latere sinistro, & splen in latere dextro.4.colliget.ca.4. de signis hepatis.

Hepatis caro est principium generationis,sanguinis & uenarum. Gal.3.de utili.parti.cap.12.&.13.

Hepar habet panniculum in quo est neruus. Vide causam à Galeno.4. de utili.parti.cap.12.&.13. & ibi redditur causa,quare habet arteriam,& cur non habet unum uentriculum magnum,sicut duo sunt in corde,& alia problemata in illo.13.cap.soluit secundum uiam suam.

Hepar est rubicundius splene, sed splen est rarius & leuius, hepate & uide causam in.4. de util.parti.à Galen.cap.15. descriptam.

Hepar à quatuor organis expurgatur, à duobus renibus,à splene,& cisti fellis.5.de Vtili. parti.cap.10.& ibi redditur causa quia habuit minimum neruum.

Epicurus existimauit mobile posse per magnitudinem cōponi ex indiuisibilibus punctis,& φ mobile mouetur per totam magnitudinem,licet in nullo punctorū moueri dicatur:cuius errorem præuidit Aristo.tanquam præsagiēs futurum aliquando hominem qui ad tale errorē esset impetiturus.Them.6.Phy.super.tex.8.

Epicycli quos ponunt Astrologi sunt falsi,& similiter est de eccentricis & magis.primo Cœli.com.5.idem com.10. &.2.Cœli commen.35.

Aequalitas dicitur duobus modis secundū continentiā,& secundū hoc dicitur φ circulus est æqualis figuræ rectorū laterum,& dicitur etiam quando duo æqualia hñt mensuram cōmunem qua mensurantur.4.Physi.com.43.

Aequalitas est propria quantitati non qualitati.nam qualitati propria est similitudo.7.Phy.tex.cō.32.idem.5.Meta. tex.com.20.& in Prædicamentis.

Aequalitas est proprium coniunctionis, idest comparationis.7.Physi.commen.34.

Aequiuoca inuicem cōparari non possunt.7.Phy.te.cō.24.

Aequiuocorum alia sunt quorum diffinitiones sunt diuersæ uoce & ratione, alia uerò quorum diffinitiones sunt æquiuocè,sicut nomina.7.Physi.cō.25. Notandum tñ est φ talia nō sunt pure æquiuoca,sed ambigua, ut notat Cōmenta.ibidem in Calce commenti.

Aequiuocationum aliæ sunt multū distantes,aliæ uerò habentes quandam similitudinem;aliæ uero proxime,aut genere,aut similitudine.7.Physi.tex.com.31.

Aequiuocis uerbis rectum non est uti in doctrina demonstratiua,nisi in his quæ licet sint diuersa, tamen conueniūt in omnibus intentionibus de quib⁹ dici possunt.3. de Anima.com.20.consimile.2.de Anima.com.30.uide.4.Primæ philosophiæ.commen.2.

Aequiuoca non habent prædicatum essentiale, licet in eis possit esse prædicatum,quod uere dicitur de omnibus significatis eius,ut omnis canis est pulcher:sed in æquiuocis analogis potest esse prædicatum essentiale, sicut in uniuocis.4.Meta.commen.2.& tex.idem.2.Posteriorum.ubi dicitur φ si subiectum scientiæ & demonstrationis fuerit analogum,& passio erit analoga,talium enim sunt diffinitiones,seu descriptiones quę possunt esse media in demōstrationibus,ut patet.2. Physi. de Natura.tex.commen.3. & de motu.3.Physi.commen.4.& tex.com.6.sicut est etiā de animę diffinitione,ut patet.2. de Anima.cō.7. &.30. & cō.5.in tertio de Anima contra Alexa. Aduerte tamen φ licet purè æquiuocis aliquod prædicamentum secūdum omnem sensum uere dici possit, tamen adhuc propositio est distinguenda,ne remaneat intellectus confusus.1.Cœli.tex.com.110. Etiam ut puto propter aliam causam, ne uideantur ignorare dictam æquiuocationem,&c.

Aequiuocè purè dicitur nomen de affirmatione & negatione,& uniuersaliter de oppositis.7.Meta.tex.com.15.

Aequiuocationis modus multū apud Arabes usitatus inuenitur,uidelicet quando aliquod nomen significat aliquid, & suum oppositum,uerbi gratia:Caeram,quod significat lucem & tenebras:& alum,quod significat magnū & paruum.Com.7.Meta.com.15. sic etiam apud nos actio quādoq; significat actionem,& quandoq; passionem æquiuocè.5.Physi.commen.38.

Aequiuocę interrogationes sunt distinguendæ,quando datur responsio talibus interrogationibus.7. Meta.com.36. & est regula Philosophi in primo Cœli.tex.com.110. & in libro Elenchorum.

Equus maximè omnium cæterorum animalium diuersicolor est oculis:alii nanq; cæsii altero oculo nascitur, quod nulli ex cæteris bestiis euenit,quamuis homines nonnulli altero oculo diuerso gignantur.Aristo.in.5.de Generatione animalium.cap.1.

Equus inter cætera animalia unus euidentius albescit pilo per senectutem. ibidem. ubi & causam eiusdem in cap. 5. ibidem inuenies.

Equis contra q̄ in cæteris animalibus accidit:cum enim in cæteris senectute dentes nigrescant, equo cādidiores redduntur.2.de Natura animalium.cap.3.

Equus mas uiuit circiter annis quinque & triginta,fœmina plusquàm.40. iam & quinque & sexaginta annos uixisse equum traditum est.5.de Historia animalium.cap.14.

Equæ potissimum ex fœminis incenduntur libidine, mox ... equæ itaq; equiūt:unde uocabulum id ab hoc uno animali,traditur maledicto in mulieres libidinosas.Arist. 6.de Natura anima.cap.18.

Equæ tempore coitus humorem suis genitalibus similem geniture emittunt, sed multò tenuiorem quàm mares, quem hippomanes nonnulli appellant, non φ pullis nascentibus adhæret. Accipi eum humorem difficilem aiūt esse φ paulanm labitur.Arist.6.de Natura animaliū. cap. 18.& ibidem dicit, φ hoc præcipuè ad ueneficia petitur, quod etiā Theocritus in pharmaceutria sentire uisus est, licet Aristo.aduersetur in hoc, quia suspicatur hippomanem plantam esse.

Equus salacissimum omnium animalium,tum marium, tū fœminarum est,homine excepto. Aristo.in.6. de Natura animalium.cap.22.

Equi mares sunt pp coitum minus uiuaces fœminis.ibidē.

Equorum uita annos urplurimū longissima,usq; ad triginta prothai potest, licet etiam nonnullis usq; ad quinquaginta protracta sit.ibidem.

Equa cum peperit,statim secundas deuorat, atq; etiā φ pol li nascentis fronti adhæret,hippomanes dictum,minus carica parua.ibidē. Vbi aduerte φ aliter sumitur hippomanes in hoc loco,& aliter supra in eodēm libro.cap.20. est enim nomen multiplex apud Aristo.ut elicitur eā cap.18. Et ut notaui tibi in loco ꝓprio, licet Theocritus in pharmaceutria ab utraq; significatione dissentiat, & opinetur etiam habere tertiam significationem ꝓ plantæ genere.

Equi seniores profectò tam mares q̄ fœminę sunt fœcundiore.6.de Natura animaliū.cap.22. quod ea ratione eueniire credendū est, quia cum omnium animalium excepto homine salacissimum sit equus,ex coitus in iuuentute immodico usu semē refrigeratur,& est sterile: quod & in ho

minibus plerunq; euenire cernimus.

Equus non peruertit initum asini, sed asinus equi. 6. de Natura animalium. cap. 23. uide causam in. 3. de Generatione animalium. cap. ultimo.

Equa non asinum, ut asina equum recipit, nisi asinus sit, qui equam suxerit: admittunt de industria, quod hippotetales uocant, ac si equimulgos cognomines, qui in pascuis modo equorum uiribus bonis superantes coeunt. 6. de Natura animalium. cap. 23.

Equi, muli, & asini potu maximè pinguescunt. 8. de Natura animalium. cap. 8.

Equi & cameli libentius aquam turbulentã & crassam bibunt, quippe quæ ne ex fluuio quidem prius hauriant, q̃ pede inturbent. ibidem. & infrà. cap. 24.

Equum & ouem hoies usu periti tot morbis infestari quot hominem referunt. 8. de Natura animalium. cap. 24.

Equarum genus miro quodã amore suæ prolis putatur teneri, cuius rei indicium est ꝙ sæpius steriles auferunt pullos à matribus, quos ipsæ amore prosequentes tueantur, 9. de Natura animalium. cap. 4.

Equã regi Scytarum ferunt fuisse egregiã, ex qua mares generosi omnes generarentur, quorum unum q præstãtior haberetur cũ ut ex matre procrearet placeret, admissum omnino recusasse: opertam deinde latuisse matrẽ, ut prudens superueniret: uerum ubi à concubitu faciẽ matris detectam agnouerat, fugam properasse atq; seipsum actum ꝑcipitem interemisse. ex. 9. de Natura aialium. cap. 47.

Erinaceus & elephantus testes intus habẽt, & uide causam, 1. de Generatione animalium. cap. 12.

Error & peccatum habent latitudinem, quia unus error est maior alio. 4. Meta. tex. cõ. 18. & ponitur exemplũ in tex. ꝙ magis errat ille qui dicit quatuor esse mille, q̃ qui dicit quatuor esse quinque.

Esse secundũ ueritatẽ in entibus est quid intellectuale, uidelicet esse res extra intellectum, sicut est in intellectu, ita ꝙ esse & uerum nomina synonyma sunt. ex libro Destru. dispu. 5. in solutione. 3. dubii.

Esse essentialiter non est, nisi ex causa agente, & generante, quæ est aut natura, aut anima, aut intellectus. Commen. 4. Physi. com. 128.

Esse & non esse dicuntur de substantia simpliciter, & de accidentibus non simpliciter. 5. Physi. cõ. 7. & primo de Generatione & corruptione. tex. com. 11. & primo Phy. tex. commen. 62.

Digressio de esse & essentia contra Alexã. Achill.

Esse non prædicatur per accidẽs de aliquo, dicere enim aliquid esse, non est prædicatio per accidens. Com. 1. Physi. com. 27. Ex hoc assumit Alexã. Achillinus in libro suo de distinctionibus in principio. Et in. 1. libro de elementis. dubio. 23. ꝙ esse existentiæ & esse essentiæ sunt idem, & sunt nomina synonyma, unde sum & existo sunt uerba substantiua synonyme idem significantia. Vnde ponit tria corollaria, primum ꝙ existentia quidditatiuè dicitur de his quę sunt, secundum est iam alligatũ ꝙ sum & existo sunt uerba substantiua idem significantia synonymè, tertium est ꝙ duæ primæ quæstiones simplices, uidelicet quæstio si est, & quæstio quid est, ambæ pertinent ad quidditatem, sed differunt penès hoc, quia quęstio prima an est, pertinet ad quidditatẽ uniuersalem rei: & dicitur prima, quia uniuersalia sunt nobis notiora, & particularis cognitio uniuersalem præsupponit, cum scientifica fuerit, aut distincta. ex primo Physi. tex. com. 4. & ideo particularis cognitio secunda dicitur. Secunda uero quæstio. s. quęstio quid est, ad particularem rei cognitionem spectat, & ideo per proprium genus, & per propriam differentiam, ut patet ex. 7. Primæ philosophiæ. com. 43. & subdit ꝙ ex his intelligitur dictum Auer. in. 5 Meta. comm. 14. ponentis diuersitatem expositorum in quæsito simplici, s. utrum aliquid sit, an. s. collocetur hæc quæstio in quæstionibus accidentis. Et est opinio Auic. quam sequitur Scotus ut asserit: aut in quæstionibus generis, & est opinio Arist. quã sequitur Auerr. quia intelligunt per hoc nomen ens aliquod cõmune decem prędicamentis analogicè dictum. Deus enim non est in genere uniuocè dictio, sed bene est in genere analogo. In libro etiam de elementis loco pręallegato dicit ꝙ ens & esse sola grammaticali differentia distinguuntur, qualis est inter uerbum & participium. Nam ens est deriuatum ab esse, ut dicit Commen. 7. Meta. com. 15. Et sic dicit tria ꝙ cum ens distinguatur in potentiam & actum, & in congregatum, dicit ꝙ forma est ipsum esse, quia est id quo aliquid est, sed forma est quo aliquid est, igitur forma est ipsum esse. Secundo dicit ꝙ materia est esse potentiale. Tertio compositum est ipsum esse in transitiue & est ipsum esse cõpositi, sed non est esse transitiue, & est esse quo ipsum est, quia tale est forma. Sed ista opinio stare nõ potest in fundamentis Peripateticorum, quia licet in abstractis à materia, essentia & existentia idem sunt, tamen secus est in generabilibus & corruptibilibus. Scribit enim Philosophus ꝙ in cõceptis cum materia, aliud est quidditas, & aliud essentia. 7. Primæ philosophiæ. tex. com. 34. & 3. de Anima. tex. com. 9. ubi scribit ꝙ in quibusdam aliud est caro, & aliud carni esse, & magnitudo, & magnitudini esse. Nã illud quod diuersificauit essentiam à quidditate in istis generabilibus, ut scribit Com. 3. de Anima. com. 5. in solu. 3. quæstiones, est materia. Et inde prouenit maxima diuersitas inter naturas entium abstractorum à materia, & naturas generabilium: indeq; uidemus Aristo. sæpe dicere, ꝙ nihil est commune uniuocum illis & istis. Et propter hoc tenendum est existentiam in istis inferioribus in materia consistentibus, non esse de quidditate, quod sic oñditur. Illud quod est de intrinseca ratione quidditatis, non potest, nec re, nec intellectu separari à tali quidditate, sed quidditas potest intelligi sine existentia, igitur existentia nõ est de quidditate. Sed ad hoc præfatus Doctor nititur respondere, & inquit ꝙ duplex est, esse naturale & intentionale. Et sic ens diuiditur per reale & rationis, & tunc negat minorẽ, quia licet eẽntia concipiatur sine esse naturali, non tñ concipitur sine esse, immo ipsa in cõceptu animæ est ens rationis, & oportet proportionabiliter correspondere ens reale in esse naturali, & ens rationis formę habenti esse cognitũ per intellectum. Nulli. n. dubium est ꝙ res potest esse cõcepta, quãuis non existat. Sed ista solutio stare non potest, nec euacuat uim argumenti, quia certũ est ꝙ essentia aut quidditas rei, ut est in anima quidditatiue intelligi potest, & tñ in tali esse illud eẽ cognitum est sibi aduentitium, & non quidditate includitur in conceptu quidditatis, quia quando intellectus intelligit hominis quidditatem, quæ est animal rationale mortale, non intelligit esse cognitum, ut clarum est. Vnde Commen. 7. Meta. inquit: Sensibilia sunt entia licet nõ sentiantur, sicut sunt entia licet non intelligantur. Arguit enim Philosophus ibi contra Platonem asserentem, ꝙ illud quod significat difinitio, sit pars substantiæ sensibilium, tunc enim (ut asserit) sequeretur ut eas esse intellectas sit pars eorum esse, adeo, ꝙ si ista sensibilia non fuerint intellecta non erunt. Arguo igitur sic, sicut se habet sensibile apud sensum, sic se habet intelligibile ad intellectum. 3. de anima. tex. commẽ. 2. sed esse sensatum accidit sensibili in esse naturali, nã ut inquit Aristo. in loco præallegato contra Platonem, si astra non uiderentur à nobis, adhuc essent. igitur pariformiter esse cognitum, & esse intellectũ accidit intelligibili: sed per te ita proportionabiliter est esse rationis ad ens in anima, sicut esse naturale ad ens extra animam: igitur sicut esse cognitum accidit obiecto intellecto, ita eẽ actualis existentiæ accidit essentiæ in esse naturali, ita. s. intelligendo ꝙ non est de intrinseca rõne eius. Et cõfirmatur, quia tale esse cognitum est ens diminutum, & est cõparatio q̃dam, comparatio autem accidit rei, & est separabilis à re, sicut dicit Cõmen. 3. cœli. cõm. 9. Dicit enim quod ens respectiuũ est habens infinitas dispositiones & contrarias, res autem secundum ꝙ est essentia, non habet nisi unum, & est quodammodo sua essentia. Et hoc ẽt est quod aperte dicit Auicen. in. 5. suæ Meta. cap. 1. his uerbis: Equinitas est tantũ equinitas, non est in actu, nec in potentia, non est singularis, nec uniuersalis, nec est existens in his sensibilibus,

nec

nec in anima. Ecce igitur ꝙ tam esse sensibile & naturale, q̃ esse in anima, seu esse cognitum sunt aduentitia quidditati. Confirmatur, quia diuisio per potentiam & actum est diuisio per modos qui sunt accidentia, sicut scribit Cômẽ. 2. Phy. com. 32. ubi per diuisionem causarum per modos exponit diuisionẽ per accidentia, uidelicet quia non sunt de intrinseca ratione causarum, sicut per singulare & uniuersale, per simplex & cõpositum, per potentiam & actũ. Vnde sicut singularitas & uniuersalitas non sunt de intrinseca ratione quidditatis, sic neq; actus, neq; potentia. Amplius, si aliqua essentia includeret quidditatiue existentiã actualem, quæ tempore perficitur maxime esset essentia motus: nam tempus aut est idem quod motus, aut est passio quędam ipsius. 12. Meta. tex. cõ. 29. sed essentia motus abstrahit ab existentia temporis, sicut scribit Cõmen. in. 4. Physicæ auscultationis authoritate Alexan. com. 101. ubi dicit, ꝙ quando Arist. dicit tempus esse numerum motus, non est intelligendum ꝙ mensurat essentiam motus. & ibidem com. 97. dicit ꝙ motus potest imaginari sine tempore, quia est prior natura: & hoc patet manifeste, quia in diffinitione motus non apparet tempus. Vnde non animaduerterunt isti, qui ponunt existentiam esse de quidditate rei, quod auferunt prioritatem naturę, quia existentia non est nisi respectu singularis. Et ita nõ posset intelligi genus sine speciebus, cum existentia generis sit in speciebus: nec posset intelligi species sine singularibus, cum existentia speciei sit in indiuiduis: & multa alia quæ contra Ioannẽ superius annotauimus in consimili materia. Amplius, si existẽtia per se quidditatiue diceretur da natura humana, sequeretur ꝙ omnia attributa, quæ uere competunt naturæ humanæ, quatenus est existens sibi per se cõpeterent: & ita cum naturæ humanæ, quatenus existens est, cõpetit ꝙ sit singularis qa nihil existit nisi sit hoc, & singulare: & similiter sibi ut existens competit ꝙ generet, ꝙ sanetur: sequeretur igitur ꝙ homo p se saneretur, per se generaret, & per se generaretur. Quod consequens est contra Philosophum. 7. Primæ philosophiæ. tex. cõ. 28. & in procemio Meta. Actus & generationes omnes sunt circa singulare, unde homo sanatur, quia Socrates sanatur. Vnde mirum qũo non animaduertant, ꝙ nõ est maior ratio ut existentia sit de quidditate rei q̃ singularitas, unde Com. 2. de Anima. com. 9. dicit ꝙ indiuiduum secundum ꝙ indiuiduum est per formam, quia non est indiuiduum nisi secundum ꝙ est in actu, & non est in actu nisi per formam. Ecce igitur ꝙ existentia est, quæ indiuiduo competit secũdum ꝙ indiuiduum: non igitur cõpetit naturæ sub qua indiuiduum est collocatum. Principium enim per se notum est, & ab omnibus concessum Peripateticis, ꝙ nihil existit nisi singulare. unde. 12. Meta. cõ. 27. nerus respectus est particularis, cum uniuersalia non habent esse extra animam. Amplius autem falsum est & ab omni ueritate remotum, ꝙ quæstio si est, & quæstio quid est, sint ambæ quæstiones spectantes ad quidditatem, & ꝙ non differunt nisi per particulare & uniuersale: quia tunc sequeretur ꝙ de rebus simplicibus in quibus non sunt nisi causæ uniuersales, nõ possunt ambæ istæ quæstiones formari, sed solum istæ quæstiones formarentur de rebus compositis, in quibus aliæ sunt causæ propinquæ à causis uniuersalibus: hoc autem falsum est, & cõtra Philosophum, & omnes expositores, nam de omnibus formari possunt. Scribit enim Cômen. contra Them. 4. Cœli. cõ. 22. ꝙ in Paraphrasi ibidem. clarius in summa secunda. ꝙ est differentia inter simplicia & composita. Nam simplicium causæ sunt simplices. & tales sunt etiam propriæ causæ: nam in simplicibus non inueniuntur nisi causæ uniuersales tantum, & hæ sunt sibi etiã causæ propriæ: in compositis uero causæ propriæ sunt res additæ causis simplicibus & uniuersalibus. Et ideo ad illorum notitiam non satis est causas uniuersales exponere, & proprias negligere. Amplius si demonstratio nõ abstrahit ab actuali existentia, sequeretur ꝙ demonstrationes mathematicæ omnes essent sophisticæ paralogizantes, quia omnes innituntur principiis & propositionibus quæ non habent esset extra animam, ut dicit expresse Cômen. in. 3. Physi. com. 60. uidelicet ꝙ istæ ꝓpositiones, punctus motus facit lineam, & linea superficiem, & superficies corpus, sunt ꝓpositiones opinabiles geometricæ, q̃ non habent esse extra animam. Amplius Arist. primo Posteriorum dicit ꝙ Arithmeticus supponit unitatem esse, & quid est unitas. Aliud autẽ est unitatis esse, & quod quid est unitatis. Alterans autem dicit diuersitatem in essentia, & non alteritatem qualis est inter quidditatem uniuersalem & particularẽ. Amplius quæstio si est, terminatur syllogismo hypothetico per naturam, ut docuit Cômen. in libro Priorum. in cap. de syllogismo hypothetico: sed nulla quæstio quærens de quidditate, nec uniuersali, nec particulari terminatur syllogismo, nec categorico, nec hypothetico, nec alia uia quam per diffinitionem: diffinitio aũt non dicit aliqnid esse, aut aliquid non esse. ex primo Posteriorum. Sequitur ergo ꝙ istæ quæstiones longe aliter differunt inter se, q̃ per uniuersale & particulare. Nec obstat authoritas Cômentatoris in. 5. Meta. cõ. 14. dum dicit ꝙ in quęsito simplici sunt diuersificati expositores, in quo quæritur, an aliquid est: quia quidam dixerunt in. 2. Topi. ꝙ reducuntur ad problema de accidente, & quidã ad problema de genere: sed illud non fuit dictũ ꝓpter Auic. qui reduxit illud ad problema de accidẽte, & ꝓpter Arist. qui reduxit illud ad problema de genere. Nam non est cõsuetudinis Auer. & Auicen. dicere Arist. expositorem, cum ꝑ expositores appellare consueuerit Alexandrum & Themistium ex nouis, ex antiquis uerò Theophrastum & Eudemum, ut est uidere in doctrina eius. Amplius Arist. non dicitur Arist. expositor, nec est uerũ scd̃m Arist. quod quęstio si est, quærit de esse quod est genus, immo quærit de esse ꝙ significat ueritatem, & ex cõsequenti ꝙ spectat ad problema de accidẽte. Et de hoc adduco uerba Auerrois in ꝓpria forma. in disputa. 8. in solutione primi dubii. ubi dicit contra Auic. Auicẽ. enim, ut recitat Cômen. 4. Meta. cõ. 3. uoluit ꝙ ens & unum sunt dispositiones accidẽtales consequentes ꝓpriam naturam. Hoc aũt est error, & ideo dicit omnia ista fundantur super unum errorem, uidelicet ꝙ esse rei est unum suorum consequentium, & reddit causam. Id enim quod præcedit in sciẽtia nostra quidditatem rei, est id quod significat uerum esse. Et ideo quando petimus si res est ens, uel si habet esse, & illa res habet causam inferentem suum esse, tantum ualet quantum dicere: Vtrũ habet causam uel non. ut patefecit Aristo. in principio secundi Poste. sed si illa res non habet causam, tantũ ualet quantum dicere: Vtrum res habet consequens inferens suum esse. & quãdo intelligitur de ente id quod intelligitur de re uel substãtia, tunc sumitur modo gñis analogicè dicti. Ecce igitur locum manifestissimum ꝙ quæstio si est, in principio libri Posteriorum quærit de esse quod significat ueritatẽ ꝓpositionis, & nõ quęrit de esse quod est genus. Et sic etiã scd̃m Arist. illa quæstio reducitur ad problema de accidente, & non ad ꝓblema de gñe: nam esse quod significat ueritatem ꝓpositionis significat accidens, & esse ꝙ significat substantiã rei, reducitur ad genus. Sed quid fuit in causa ꝙ iste uir & ille Suessanus inciderunt in talẽ errorẽ, ut asserant ambas illas q̃stiones esse de essentia & q̃dditate? quia nõ potuerunt uidere, qũo illa prima quæstio, cum sit demonstratiua, possit quærere de illo esse, quod significat accidens, quia illa est quæstio Topica: sed si uidissent Auer. in. 2. Poster. in magnis Cômentariis cõ. 3. utiq; hoc non dixissent. Ibi enim apertè uult Cômẽ. ꝙ quæsitis, quæ numerantur in libro Topicorũ, utitur demõstratiuus, sicut eius utitur Topicus, sed diuerso mõ: q̃a demõstrator quærit quæsita in ordine ad dispositiones, q̃ sunt extra animam, & per relationem ad primas intẽtiones: Topicus uero tractat de illis in ordine ad secũdas intẽtiones, sicut dicit, & tu uideas ibi eũ: Igitur in ꝓposito. Ita quæstio, an sit, potest ad utrunq; spectare, & semper q̃rit de esse quod pertinet ad problema de accidente, qñ quærit de esse uerò & de Topico non est dubiũ, & de demonstratore patet ꝑ authoritatẽ Auer. ubi supra. in dispu

ratione octaua. Sic igitur esse actualis existentiæ nõ est de quidditate rei. Non aũt intelligas quæstionẽ si est, quærere an res actualiter existat, sed quærit utrum habeat causam, uel in essendo, uel in inferendo. per quam potest ostẽdi ꝙ actualis existentia sibi potest competere: nam demonstrationes & diffinitiones abstrahunt ab actuali existentia, sicut probatum est suprà, contra Ioannẽ de Gandauo, qui fuit author istius opinionis manifesti erroris. Non obstat authoritas Auerrois primo Phy. cõ. 27. ubi asserit ꝙ dicere aliquid esse, non est prædicatio per accidens, quia sumitur esse nominaliter .i. dicere aliquid esse ens, quia tũc ens significat substantiam rei, & est prædicatio in primo modo: quia prædicatur superius de inferiori, quia ens illo modo est genus analogũ, & hoc declarant uerba eius sequentia in illo com. Sed ubi esse, significat ueritatem ꝓpositionis, bene erit prædicatio per accidens, nec obstat authoritas Cõmen. 1. Phy. cõ. 71. ꝙ prima Philosophia cõsiderat de rebus existẽtibus, inquantũ existunt, quia ibi sensus est, ꝙ prima Philosophia considerat de entibus inquantum sunt entia, & nõ significat ꝙ sit de rebus accidentaliter existentibus, & ꝙ dicit ꝙ ens est deriuatum ab esse: ut asserit Cõmenta. in 7. Meta. com. 15. Respondetur ꝙ ut exponit Albertus illam authoritatem in tracta. primo. cap. 4. Tale ens quod dicitur de Prædicamentis accẽtium est deriuatum ab esse, sed non ens quod dicitur de forma substantiali, quia talis non est ens, ut est deriuatum ab esse, immo est ens cuius actus est esse: sed actus accidentium non est esse, quia talia non dant esse nisi secundũ quid, & esse, secũdum quid nõ est esse simpliciter: sed deficit ab illo, & ideo est deriuata similitudo eius. Quòd autem asserit ꝙ sunt tria esse, uidelicet esse quod est forma, & esse quod est materia, & esse cõpositi, dicimus nos ꝙ si per esse intelligit existentiam, unum est omnium istarum trium substantiarum existentia, quia non oportet multiplicare entia sine necessitate, sed existentia est à forma principaliter, composito uerò & materiæ competit per participationem: ens enim & unum cum multipliciter dicantur, quod uerè est, actus est. 2. de Anima, unde Boeth. in libro de Vnitate & uno, dicit, omne esse est à forma. Quod etiam Peripatetici de scribentes dixerunt, esse est existentia formæ in materia. Nec sequitur ꝙ sit dare medium inter actum primum & secundum quia forma non dicitur actus primus, nisi pro quãto dat essem simpliciter ipsi composito, & formaliter tale esse est effectus formæ, effectiuè uerò est effectus agẽtis, ꝙ mediante forma producit tale esse tale est in Prædicamento substantiæ, sicut effectus reducitur in illud genus in quo est causa eius. Vnde etiam punctus propriè loquendo nõ est substantia, neq; quãntas, neq; qualitas &c. sed est principium quantitatis: non oportet enim omnia quæ pertinent ad rem alicuius prædicamenti recipere prędicationem formalem. Et in recto illius ut clarũ est, & sic non oportet ꝙ si existentia differt realiter ab essentia, ut sit dare medium inter substantiam & accidens, quia esse existentiæ est reductiuæ in prædicamento substantiæ, licet enim non sit formaliter: neq; materia, neq; forma, neq; substantia composita, est tñ effectus formalis formæ & efficiẽtis effectiuæ, ut dictũ est. Potest tñ dici accidens non sumẽdo accidens, ut secundum rem distinguitur contra substantiam sed prout distinguitur contra id, quod est de quidditate, & sic existentia accidit quidditati, sicut dicit Philosophus in prædicamentis, ꝙ homo accidit animali. Teneo ergo materiam & formam esse partes essentiæ compositi, & ꝙ ipsa essentia sit ipsum cõpotum in istis generabilibus & corruptibilibus, & ꝙ esse actualis existentiæ, & est realiter distinctum ab essentia, & est secundum rem in Prędicamento substantiæ reductiuæ modo prædicto. Et hoc in uia Aristo. & Cõm. & in hoc concordes sunt Thomas, & Egidius Romanus in speciali tractatu de ente & essentia, sed discordia est in duobus inter uiam Cõmen. & Latinorum, quia Latini dixerunt materiam non solum esse partem essentiæ, uerumetiam partem quidditatis, imitati in hoc opinionem Auicen. in 5. suæ Meta. cap. 5. Et Scotus in 7. Meta. & in 3. sententiarum idem tenet. Antiqui autem Peripatetici & Cõmen. distinguunt inter quidditatẽ & essentiam in istis inferioribus, & uolunt materiam esse partem essentiæ, sed non partẽ quidditatis, nam tota quiditas est ipsa forma. Materia aũt est quidditatis uehiculũ, & sub hac ratione apparet in definitionibus: scribit enim Cõmen. ꝙ quidditas hominis est homo uno modo, & nõ est homo alio modo, & est forma hominis, & non est homo, qui est congregatus ex materia & forma. Alia differentia est quia isti tenent in omnibus creaturis esse distingui ab essentia: in solo enim Deo esse & essentia sunt idẽ omnibus modis, sed secundum Auer. & Arist. in omnibus abstractis à materia esse & essentia sunt eadem, licet multi bi æquè perfectè uerificetur hoc nisi de primo principio sed in generabilibus & corruptibilibus secus est, ut iam declarauimus. Placuit enim nobis digredi in hoc loco, quia multi sunt decepti tempestate nostra in istis manifeste, sicut uidisti. &c.

Essentia non est elementũ, neq; ex elementis, & hoc necesse est in omnibus compositis: nam formæ rerum sunt super additæ elemẽtis. 1. de Anima cõ. 77. idem: 7. Meta. tex. cõ. ulti. & 1. de Generatione & corruptione. 84.

Esse sensibile & nutribile est secundum esse uiuum in eo quod uiuum, sed esse calidum, uel frigidum, uel graue, aut leue, est secundum ꝙ est corpus naturale. primo de Anima com. ultimo.

Esse sensibile quemadmodum diuiditur in materiã & formam, sic esse intelligibile diuiditur consimilia his duobus .s. in aliquid simile materiæ, & in aliquid simile formæ. 3. de Anima com. 5. in solutione quæstio. 3.

Essentialiter tale prius est eo ꝙ est per accidens. 4. Meta. cõ. 14. dem. 3. Phy. tex. com. 66. & 4. Phy. com. 43. idem primo Cœli. com. 14.

Essentię rerum ignotę cognoscuntur ex suis actionibus. 7. Meta. com. 9. Vide in primo de Anima. in tex. com. 11. & in 2. de Anima in tex. com. 33. & 42.

Essentiæ rerum intelligibilium sunt existentes, licet non intelligantur. 7. Meta. tex. cõ. 58. Vide in Concordantiis.

Esse est nobilius non esse. 9. Meta. 20. & in 2. de Generatio. & corruptione. tex. com. 59.

Essentiæ prædicamentorum & quidditates non habent aliquod cõmune, sed sunt diuersæ. 10. Meta. cõ. 8.

Essentia prima non habet materia. 12. primæ Philosophię. com. 49. Et elicitur ex tex.

Esse rerum sequitur colligationẽ earum, & si sic dans, ergo colligationẽ est dans esse: & quia quodlibet colligatũ unitur ex aliqua re à qua fit unum, & unũ ex quo colligatur ꝓcedit ab uno per se semper existens, sequitur ergo ꝙ sit unum solum ꝑ se existens, & ꝙ illud det unã rem per se, & ex hoc procedunt entium species secundũ naturalem diuisionem earum, ex libro Destru. disp. 3. in fol. 12. dubii.

Esse secundum Auicennam significat dispositionem additã supra substantiam rei, extra animam & res & ens, quasi accidens rei cui attribuitur. ex libro Destru. disputa. 5. in fol. 13. dubii. Ita etiam dicit in 4. Meta. com. 3. & in 10. Meta. com. 10. de ente & uno. idem inquit Auicen. specialiter autem in lib. Destru. loco præalleg. isto modo. deducitur ex uerbis Auic. istam fuisse eius opinionem ꝙ esse & ens, significat aliquod accidens extra animum additum supra rei substantiam isto modo, quia Auic. dicebat ꝙ quidditas rei ante esse. Hoc autẽ ista ratione ostendebat, quia potest quidditas hominis per diffinitionem sciri, etiam quidditas trianguli & figurę, non considerando utrum habet esse in re extra animam uel non: & ideo dixit ꝙ tale esse est adueniens post rei quidditatem, & esse accidẽs inhærens ei. Vnde tale esse non est pars cõstituens rei quidditatem, & inde contingit ꝙ intellectus comprehendit rei quidditatem ignorando, utrum tale ens habet esse reale extra animã aut non. Ex istis Auic. uerbis deducit Com. hanc fuisse sententiã Auicẽnę, & aduerte ꝙ litera antiqua est deprauata ibi, & fuit causa erroris ꝙ expositor illius loci, & Alexander Achillinus, & alii sequaces nõ intellexerunt

Digressio cõtra modernos de quidditate cõpõne & esse secundũ Aui. & secundũ Aue. in quo consistat eorũ differentia.

runt

runt mentem Auer. in illo loco, tamen potuerunt intellexisse ex aliis locis. legatur itaq;: Patet ꝙ illud esse quo utitur, non est illud quod significat substātias rerum .s. illud quod est tanquam genus, neq; illud quod significat rē esse extra intellectum &c. Et uis rationis Auer. ad probandum Auicennam tenuisse, esse dicere quoddam accidens adueniens extra animam supra rei substantiam, & inhærere ei, in hoc consistit, cum apud Peripateticos ens sumatur duobus modis. Vno modo pro uero, & alio modo ꝓ opposito priuationi .i. pro illo cui opponitur priuatio .i. non ens, quod dicit enns priuationem. Sed Auic. dictum asserentis rei quidditatem esse ante ipsum esse, non potest uerificari nec pro ente uero, nec pro ente quod opponitur priuationi. Igitur sumitur tertio modo, ut uidelicet dicit quoddā accidens adueniens extra animā, sicut albedo corpori. ut statim probabitur. Assumptum probatur nam ens quod opponitur priuationi diuiditur in decem prædicamenta: & est sicut genus, uidelicet analogum dictum de eis: quia prius dicitur de substantia, & posterius de aliis. Dicitur enim sicut sanum de sanis .4. Meta. tex. com. 2. & inde pręcedunt: Isto modo debent stare alia entia quæ sunt in secūdo modo. Vult dicere ꝙ cum ens quod opponitur priuationi diuidatur in decem prædicamenta. Aristo. enim in .5. Meta. tex. com. 14. & in fine sexti, ens extra animam diuisit in prædicamenta decem. Tale enim est quod opponitur non enti, quod est entitatis priuatio. ideo quia ens est prius sua priuatione, res, igitur quæ sunt in decem prædicamentis, præcedunt omnia quæ significant priuationes, quæ priuationes continentur in altero modo .s. sub priuatione opposita enti. Figurata enim & uniuersaliter, ea quę formaliter entia non sunt, sub priuatione & non ente cōiunctur, priuatio aūt est posterior habitu, & ondit tale ens dici secūdū prius & posteri⁹, quia absolute dicitur de substantia & simpliciter, sed accidens dicitur ens eo ꝙ habet esse in eo ꝙ est ens per se, iuxta sententiam Philosophi in .7. Primæ philosophiæ. tex. com. 2. Alia uero dicuntur entia: eo quia talia er entis. Et aduerte ꝙ in litera antiqua sequitur. Et ens ꝙ primo genere intelligitur est cōe omnibus pātis. Et si sic iaceat, sensus clarus est quia illud ens quod significat essentias decem pręadicamentorum prima significatione & sine medio, ut dicit Cōmen. 10. Meta. c. 8. est illud quod est sicut genus, & est cōe communitate prædicationis analogicæ, ut dictum est. Sed alia litera nouiter impressa habet: Sed ens quod dicitur pro uero, cōmunicant in eo omnia prædicamenta æqualiter. Et si isto modo iaceat, sensus etiam est clarus, & facit nos lucrari ista secunda translatio unā differentiā inter ens quod sumitur ꝓ uero, & inter ens cui opponitur priuatio: quia ens cui opponitur priuatio dicitur secundum prius & posterius, & analogicè secundum Peripateticos, sed ens pro uerò dicitur de omnibus prædicamentis æqualiter & quasi uniuocè. Et ratio est ista quia ens ꝓ uero, non significat nisi ens diminutū, quod est respectū ad animam, quia tunc aliquid dicitur habere esse in ueritate, quando ita est extra animā sicut est in anima. Veritas enim, ut dicit Cōmen. in dispu. prima in solutione 22. dubii. & etiā hic, est adæquatio rei ad intellectum. Et hic dicit secundum nouam translationem ꝙ esse in rei ueritate in entibus est quid intellectuale, & est esse rē extra animam, sicut est in anima, ꝙ id quod illud significat est synonymum ueri, & est id quod significatur per copulam categoricā in propositionibus categoricis. Nam dictio est, dicitur dupliciter: primò id quod significatur, ut cum dicimus, si res est, aut non est, aut si hoc erit hoc, aut nō erit hoc: secundo modo id quod prædicatur de entibus tanquam genus, & ibi patet ꝙ ens quod est synonymum ueri, sumitur ꝓ esse quod est copula, quæ in categoricis semper est nota prædicati: significat enim quādam cōparationem q̄ sine extremis non est intelligere, & ueritas in tali cōpositione & diuisione consistit, ut dicitur in .3. de Anima. Et ideo tale ens uerū. quia est in anima, & est ens diminutum. Arist. exclusit aditum suum, sed ens extra animam, quia opponitur, diuisione retinuit. Et illud diuisit tribus diuisionibus penès quas scientia illa diuiditur sicut pulchrè notauit Cōment. in prologo super .7. Meta. Et ideo scias frater mi, ꝙ isto modo ens pro uero sumptū uniuoce dicitur de decem Prædicamentis, quia ueritas æque bene potest adaptari & consistere in compositione conceptuum significantium substantiam, sicut in compositione conceptuū significantiū qualitatem. Sicut enim ista est uera & quidditatiua, homo est animal: ita sine aliquo discrimine ista est uera, albedo est color, & linea est quantitas. Non enim hic est analogia, & ita patet ꝙ tenentes uniuocationem entis tenuissent hoc de ente, quod est synonymum ueri, tunc Peripatetici non essent discordes ab ipsis, sed ipsi tenent hoc etiā de ente, quod significat essentias decem Prædicamentorū, & æquiuocatio decipit eos, & opinio Platonis. Sic igitur intelligis quomodo secūda translatio uerior est, & tunc sequitur etiam de tali ente uero, quod est quid intellectuale .i. ens in anima & diminutum. Vnde litera antiqua est corrupta quæ dicit, sed ens quod intelligitur ꝓ genere est quid intellectuale. scilicet res esse in anima, sicut est extra aiam, patet enim ꝙ falsa est, sed debet stare pro uero. Vbi dicit primo genere, iam enim prædixerat in illo loco ꝙ esse in ueritate significat esse extra animā, sicut in anima, & hoc est quid intellectuale & ens rationis & ens diminutum, ut patet etiam est cō. 8. in eadē quæstione contra Auic. & ita etiam noua translatio tacet, ut poteris uidere. Et dicit Cōmen ꝙ hæc scientia scilicet etiam ueram præcedit quidditatē rei. Pro quo debes scire, ut est sententia Auerr. in .8. dispu. in solutio. 1. dubii. contra Auic. id quod pręcedit in scietia nostra quidditatem rei est id quod significat esse uerū. Vnde cum in principio .2. Posteriorū analyticorū Philosophus ponat duo. quæsita simplicia, scilicet si est, & quid est, dicit, ꝙ quæsitū duo quæritur an aliquid sit, præcedit quęsitū quo quæritur quid sit. uult Cōmen. ꝙ quæstio si est, quærit de esse uero, quod significat ens diminutū, importans cōpositionem quandā sine extremis non possibilem intelligi in qua cōpositione consistit ueritas aut falsitas, unde dicit quando quæritur an res sit, uel habeat esse si illa res est habens causam uel non, & si non habuerit causam, & de illa quæritur, utrum sit, tantū ualet ac si quæratur, utrum habet aliquid cōsequens. puta effectum uel proprietatē uel operationem, ex quo possit inferri à posteriori suum esse, & hoc est quod dicit etiam in .5. Meta. cō. 14. ꝙ expositores in secūdo Topicorum diuersati fuerunt in quæsito simplici, quo quærit, an res sit, utrū coordinetur in ꝓblematibus accidentis, uel in ꝓblematibus gn̄is: qui enim intellexerūt per esse uerū coordinant in ꝓblematibus accidentis, quia est uerū sicut accidens quoddā rationis, ut supra dictū est, sed esse quod est significat essentias decē Prædicamentorum & est genus, ita ꝙ quando quæro, utrū Deus est, ista quæstio est multiplex, quia ista dictio est, duo significat, ut paulo antè dicit Cōmen. uel significat copulam categoricam in categorica propositione & tunc sensus est: utrum ista categoria sit uera, quæ significat Deum esse: & quærit in hoc casu, utrū sit aliqua causa in inferendo quia Deus non habet causam in essendo per quam possit ostendi ueritas istius. Si aūt ly est, significat essentiam, sensus est, utrū Deus sit essentia quædam, & tunc primus sensus reducitur ad problema de accidente. Et secundus ad problema de genere, quia ens quod significat rei essentiā est genus analogū. Et ex his locis intelligis quantū errauerit ille Alex. Achillinus, & moderni qui uoluerunt ꝙ quæstio si est, in .2. Poste. est quæstio de essentia rei, & de ente quod significat essentiā: cuius tñ oppositū aperte colligitur ab Auer. in omnibus istis allegatis locis. Et sequitur Cōmen. Et illa quidditas quæ præcedit in nostro intellectu esse nō est uera quidditas, imo ex expositione quadā nominis, isto modo debet stare litera ut patet ex noua translatione, & sensus est talis: ꝙ qn̄ dicimus, quod quid est ꝑcedit, si est: hoc intelligitur nō de uera rei quidditate, sed solum quid nominis. Nam ut patet in .2. Posteriorū. duplex est quid, seu diffinitio quid nominis & quid rei. Quid nominis non

est uera quidditas, quia ut dicitur ibi & notatur per expositore, diffinitio quid nominis indiscriminatim competit tam entibus quàm non entibus, & complexis & incomplexis: sed quid rei, non nisi entibus & incomplexis tantũ, ut hominis enti albi, non est diffinitio. ex septimo Meta. Sed licet diffinitio quid nominis præcedat quæstionem si est, & quæstionem quid rei, (illa enim præcedit omnem quæstionem & omnem scientiam, nam ut dicitur in.4. Primæ philosophiæ, oportet præsupponere significata nominum in omni quæstione & inquisitione scientifica) tamen quæstio quid rei præsupponit quæstionem si est, quæ quærat de esse uero: nam quærit utrum res habeat esse reale extra animam, sicut est in anima, hoc enim est esse ueritatis correspondentia rei extrà ad rei intrà. Ex hoc igitur (ut colligamus fragmenta ne pereant) completur tota Auerrois deductio, ex uerbis Auicen. inferẽdo ipsum posuisse ens & esse extra animam, significare quoddam accidens reale inhærens & aduemens ipsi quidditate, & additum supra rei substantiam sic. Nam Auicen. dicit ꝙ quidditas rei est ante esse reale rei, quia intellectus potest scire quidditatem hominis, aut trianguli in generando, utrũ habeat esse reale extra materiam uel non: tunc sic ant Auic. intelligitur secundum diuisionem bimembrem Peripateticorum diuidentium ens in duo, uidelicet in ens uerum, & in ens quod significat substantiam seu essentiam rei: aut oportet addere tertium membrũ, ꝙ ẽ ens, prout significat aliquod accidens reale aduemens quidditate & inhærens ei: sed non potest intelligi pro illis duobus membris ex diuisione uulgata Peripateticorum: igitur ipse posuit tertium membrum. Antecedens probatur, & primo ꝙ non potest intelligi pro ente uero, quia quidditas uera rei, quæ exprimitur per ueram diffinitionem non præcedit esse uerum, quia quando peripatetici dicunt. ꝙ quidditas præcedit esse, non intelligunt de uera quidditate, sed solum de quid nominis, quia quid nominis præcedit si est, & quid rei præsupponit: sed q̃stio si est, (ut diximus ex mẽte eius in principio disputationis octauæ) quærit de esse uero, igitur dictum eius nõ est uerum de primo membro. Nec etiam est uerum pro secundo membro, uidelicet ꝙ quidditas præcedit esse quod significat essentiam rei: quia uera quidditas includit in suo intellectu ens, ꝙ significat rei quidditatem & essentiam, igitur relinquitur quod Auic. uoluerit esse reale extra animam dicere quoddã accidens reale superueniens quidditati rei, sicut sunt accidentia extra animam, quæ adueniunt supra rei substantiam, ut albedo & sapor: & ista (ni fallor) est indubitata sententia Auer. in omnibus prædictis locis, quia uerum uero consonat ex omni parte. Et ex hoc scire poteris quæ fuerit mẽs antiqua Peripateticorum de ista compositione quinta, quæ est ex quidditate & esse, seu ut loquũtur Latini, ex essentia & esse. Et nos (si Deo placuerit) faciemus opusculum propter multos errores, qui passim circunferuntur, & Deus sit dator auxilii in hoc &c. In hoc tamen unum præcipuum dubiũ remanet in uia Auer. iuxta sententiã Peripateticorum, & est quia etiam ipse cõcedit dictum Auic. & fundamẽtum, uidelicet ꝙ quidditas rei diffinitiuæ, cognosci potest sine reali rei existẽtia, alioquin diffinitiones nõ essent nisi existentium, quatenus sunt existentes, & ꝑ consequens diffinitio esset rerũ singulariũ, quatenus singulares, quod est falsum. Vnde ipse in 4. Cœli. summa. 3. cap. primo concedit, etiã diffinitiões abstrahere ab actuali existentia, & tunc reddit dubiũ Auic. uidelicet ꝙ tale sit aliquid additũ supra rei substãtiam, & per consequens accidens. Soluitur, ut mihi datur cernere, ꝙ esse realis existentiæ extra animã fundamentaliter est natura rei quæ denotatur existere, tamen tale esse ut dicitur uerum sic ad animã, quia importat talem adæquationem rei ad intellectum, & tale esse reale isto modo definino præsupponit, licet tale esse definitio nõ includat. Aliud enim est ꝓsupponere seu præexigere, aliud est includere, & sic conciliantur uerba eius. Vnde Auic. dicebat uerum esse quidditatiuum præcedere ipsum esse, sed hoc non est uerũ, quia præsupponitur ueræ quidditati, ut sit habens ueritatem. i. non habens conceptũ qui sit ratio in se falsa: de tali enim nõ potest haberi diffinitio quid rei, sed quid nominis tantum.

Esse in primo principio nõ est sine quidditate, neq; primũ principium habet quidditatem sine esse secundũ Philosophos, immo opinati sunt, ꝙ esse cõpositi est denominatio addita supra substantiam, & ꝙ hæc denominatio acquiritur ei ab agente: & sic putant ꝙ id quod est simpliciter & absq; agente, non habet dictã denominationem additam supra substanitã, seu quidditatem, & ꝙ quidditas sua non differt à suo esse. ex libro Destru. disput. 8. in sol. primi dubii. Vide in Concordantiis nuper æditis.

Essentia dicitur absolute de indiuiduo, quod nõ est in subiecto, neq; dicitur de subiecto, quod est indiuiduum substantiæ. ex Paraphrasi Meta. cap. de essentia, in trac. 1.

Aetas nouella & senectus magis q̃ florens, fœminas generat: in altera enim calor nondum perfectus est, in altera deficit. Aristo. in. 4. de Generatione animalium. cap. 2.

Aetas quadrupedum quomodo dignoscatur, uide in. 6. de Natura animalium. cap. 25.

Aeterna non continentur à tempore. 3. Physi. 32. & 4. Physi. tex. commen. 118.

Aeternæ res non continentur à tempore, & res æternæ separatæ à materia, neq; continentur à tempore, neq; habẽt coexistentiam cum tempore. 4. Phy. com. 117.

Aeternitas in continuo est essentialiter, & in successiuo accidentaliter. 8. Phy. tex. com. 56.

Aeternum quodlibet à parte ante est æternũ à parte post, & è conuerso 1. Cœli. tex. cõ. 124. & infrà.

Aeternum si corruptibile foret, natura necessarii conuerteretur in naturam possibilem. 1. Cœli. com. 138.

Aeterna aut causa sunt, aut causam habentia, & quod ex his causam habet, quicquid illi inest & accidit, causatum est necessario. 2. Cœli Aueran Paraphrasi. summa. 1. q̃sito. 4.

Aeternæ res non habent agens nisi secundum similitudinem, neq; habent ex quatuor causis nisi formalem & finalem: & si habuerint aliquid quasi agens, nõ erit nisi inquantum est forma illi, & conseruans ipsum. 4. Cœli. cõ. 1.

Aeterno & non æterno nihil est omnino cõmune. 3. cap. de Substantia orbis.

Aeternum non potest esse pars rei generabilis & corruptibilis. 1. Meta. tex. com. 35. Caueant igitur qui tenent ex mẽte Cõmen. animam intellectiuam esse uerè partem essentialem hominis in ratione formæ dantis esse. Cõtrapono tes animã intellectiuã secũdũ Cõ. esse formã dantem eẽ.

Aeternum & corruptibile sunt cõtraria immediata, & hoc est manifestum: nulla enim est natura media inter esse abstractũ & materiale. 1. Meta. cõ. 33. uide in Concordantiis.

Aeterna non habeant potentiam. 9. Meta. tex. com. 17. idem 2. Cœli. 32. & 34. & 12. Meta. 30. & 1. Cœli. 29. Et in fine etiam ubi nota ꝙ intelligitur de potẽtia ad corruptionẽ, quia in eodem. 9. Meta. in loco allegato dicitur in tex. ꝙ bene potest esse potentia ad aliquod accidens.

Aeternum quodlibet est actio pura, & quod est actio pura non habet potentiam. 12. Primæ philosophiæ. tex. com. 30. idem. 9. Primæ philosophiæ. tex. cõmen. 17. Est autem nihil potentia sempiternum. 3. de Anima. cõmen. 5. in solutione quæstionis. 3. uidetur loqui solum de primo tantũ. Vide in Concordantiis.

Aeternum est duplex, quoddam est causa actionis æternæ, quia nõ facit nisi unam actionem æternam, & hoc est primum cœlũ quod mouetur motu diurno: & aliud quod agit actiones diuersas, ut quæ mouentur in orbibus declinibus, & maximus eorum est sol, remotus enim & propinquus facit contraria. 12. Meta. tex. cõ. 33. & in. 2. de Generatio. & corruptione. tex. com. 56.

Aeternæ res differunt à rebus creatis in hoc, ꝙ quãdo sunt effectæ, non adiungitur eis priuatio propter quàm indigeant agente, ut ab eo continuetur earum esse, ex libro Destruct. dispu. 3. in solu. 8. dubii.

Ethera antiqua appellauerunt supremum locum, à currere semper sempiterno tempore ponentes denominationẽ ipsi. primo Cœli. tex. com. 22. Consimile legitur apud Platonem Plato in Cratilo.

tonem in Cratilo qui asserit Græcos Deos θεοὺς appellare ἀπὸ τοῦ θεῖν: quod est currere: quia solem, astra, lunã, & cœlum Deos esse arbitrabãtur, quæ sunt in perpetuo cursu seu motu.

Aethiopum uita est non naturalis, & complexiones eorũ exeunt à cõplexionibus humanis ualde, & habitatio eorum in suo loco est per accidens, scilicet cum sint illic speluncæ, in quibus habitant, sicut reliqua animalia. Auer. in 2. Meteo. cap. 4. in col. 13.

Aethiopes sunt una extremitas latitudinis humanæ, & Theutonici, & Sclaui sunt alia extremitas. ibidem.

Ex, præpositio denotat in idiomate Arabum quãdoq; subiectum, & quandoq; oppositum. primo Physico. cõmen. 58. uide in. 5. primæ Philosophiæ. cõmen. 29. ubi habetur ꝙ famosior ex significationibus istius præpositionis ex, est, quãdo importat genus causę materialis: materia enim diffinitur per esse id, ex quo fit aliquid ut in existente.

Ex, præpositionis famosior significatio est quando aliquid dicitur fieri ex alio tanquã ex materia. 5. Meta. com. 29.

Ex, præpositio transumptiue sumitur pro ista præpositione post. 5. Meta. tex. cõmen. 29.

Ex aliquo fieri aliquid, dicitur duobus modis, potentia scilicet, & actu. 1. Physi. tex. cõmen. 78.

Contra ponentes intensionem fieri per partes graduales.

Ex calido fit magis calidum, nullo facto calido in materia quod non esset prius calidum. 4. Phy. tex. cõmen. 84. facit contra tenentes intensionem formarum fieri per additionem partis gradualis ad partem gradualem.

Excellens necesse est diuidi in excellentiam, & in id quod excellitur. 4. Physi. tex. com. 71.

Excrementum aliud utile, aliud inutile est. 1. de Generatione animalium. cap. 18.

Excrementum, & colliquamentum differunt. ibidem.

Ex duobus elementis summè contrariis tertium generari potest. secundo de Generatione, & corruptione. tex. commen. 27.

Ex duobus actu existẽtibus impossibile est unum actu per se fieri septimo Metaphy. tex. cõmen. 49. & 8. Metaphysi. tex. cõmen. 15.

Exempla licet non usitentur in doctrina demonstratiua, in rebus tamen quæ non intelliguntur nisi per comparationem ad aliud, usitati possunt. primo Physi. cõmen. 81. cõsimile. 3. de Anima cõmen. 14. 4. Physi. cõmen. 84. & 2. de Anima. 149.

Exemplis positis de literis si post adducantur exempla de materiis, demonstratio erit manifestior. quarto Physicorum cõmen. 71.

Exemplorũ non requiritur uerificatio, sed manifestatio. secundo de Anima. cõmen. 67. ita etiã dicit Philosophus in libro Priorum, exemplis utimur non ut ita sint, sed ut audiant. qui addiscunt.

Exemplaria dicere est propinquum ad dicere formas sensibilium esse separatas. 7. Meta. cõmen. 56.

Exemplum ad faciendam fidem est infirmissimũ argumẽtum, & propterea illorum demiror prudentiam, qui arbitrantur exempla uim probationum habere. Themistius primo de Anima. cap. 24. & habetur ab Aristote. in secundo Priorum.

Exercitium largitur naturæ hominis præparationem, quæ in ea non erat antè ad scientiam: & nõ est remotum ut uirtus moralis operetur in hoc, & maximè castitas. 7. Physicorum, cõmen. 20.

Exercitium quid sit & quotuplex sit require. sexto colliget. capitulo secundo.

Exercitium temperatum sanitatis mirabilis causa existit, & malitia quæ propter priuationẽ exercitii accidit in carceratis, manifestatur quod est, quia illorum facies cachexiæ sunt, & eorum color est impurus, & omnes operationes eorum sunt læsæ: & hoc non solum homini accidit, uerũ etiam aliis animalibus calcantibus cõtingit, sicut uolucribus in cameribus detentis. ibidem.

Ex fundamentis quæ ponit Naturalis, est ꝙ plures formæ sunt in materiis. 2. Phy. cõmen. 21. idem. 1. Phy. 12.

Existens in alio per se, aut existit tanq̃ substantia, aut existit tanq̃ accidens: & utrunq; aut existit cum medio, aut sine medio. Substãtia cum medio est superficies colorata. Vnde dicitur in textu quòd anima dicitur (nãq; pars quædã est hominis) in qua primò est ipsum uiuere: & ideo ista, rationale uiuit, est immediata, sed homo uiuit est mediata. Et ex hoc loco scire poteris quomodo uiuere æquiuocè dicitur incorruptibilibus, & in sempiternis. Nam corruptibilia uiuunt mediante anima, in qua primò dicitur esse ipsum uiuere: & quia anima informat alia per formalem inhærentiam, ideo uiuere transfunditur ad talia composita, ita ꝙ ibi aliquid dicitur uiuere per uitam, & animari per animam: sed corpora cœlestia sunt uita, quia intelligentia est uita, & quia ipsa habet suam subsistentiam, & non formaliter inhæret orbi: ideo ibi nihil dicitur esse animatum per animam, nec dicitur ibi esse aliquid uiuum per uitam, sed dicuntur uiuentia per se pro quanto intelligentia ipsa est uita. & dicuntur animata per se pro quanto intelligentia assistens est anima: & hoc est quod pulchrè dixit Commentator in. 8. Metaphysi. in cõmen. 12. & in. 1. cap. de Substantia orbis habet eandem sententiam, sicut poteris uidere.

Existimatur uerbum apud Aristo. quandoq; dicit certitudinem & scientiam certam. 4. Physi. cõmẽ. 33. uide etiam. 1. de Anima. cõmen. 19. & 2. de Anima. 52.

Existimatione Arist. quandoq; utitur pro certitudine. 2. de Anima. cõmen. 52. & 1. de Anima. cõmen. 19.

Expellentis duo sunt modi, aut ꝙ expellens separatur ab expulso & expulsum remaneat in motu, aut quod non separatur ab illo. 8. Physic. tex. cõmen. 85. & habetur etiã. 7. Physi. tex. cõmen. 10.

Experimentum sermonum uerorũ est, ut conueniant sensatis, non econuerso. 8. Physi. cõmen. 22. & 1. Cœli cõm. 22. & 3. de Anima. cõmen. 7. Et nota ꝙ est authoritas Philosophi in. 3. de Generatione animalium. cap. 10.

Experiẽtia artem efficit, ut ait Polus, in experiẽtia uero casum. ex procemio Metaphysi.

Experientia ad agere nihil ab arte differre uidetur. ibidem.

Expertos magis proficere uidemus sine experiẽtia ratione habentibus ibidem.

Experientia est singularium cognitio, ars uerò uniuersalium. ibidem.

Experimento carnes & uniuersale cognoscẽs, in hoc autẽ singulare ignorans multotiens in curatione peccabit, singulare enim magis curabile est. ibidem.

Experti ipsum quidem quia, sciunt, sed propter quid nesciunt. ibidem.

Expositores Aris. dixerunt ꝙ demonstratio in principio. 7. Physi. est superflua. 7. Physi. cõmẽ. 1. uide pro hoc. 8. Phy. cõmen. 27. & 33. & 4. Cœli. cõm. 25.

Expositio nominum est pars scientiæ diuinæ, secus est scientia naturali, & in aliis scientiis specialibus. Cõmenta. 5. Meta. cõ. 1. uide consimile. 3. Meta. cõm. 1.

Cõtra Alexan. Achillinum & sequaces, unde in epitome. meta. Auer. trac. primo in pricipio. ubi dicit ꝙ ens uerũ dicitur ꝙ ita se habet in intellectu sicut extra intellectũ: ut si diceremus si natura si ua cuũ nõ est.

Expositores diuersificãtur in secũdo Topicorũ in quæsito simplici, quo quæritur, utrũ aliquid sit, utrũ collocetur in quæstionibus generis, uel in quæstionibus accidẽtis. Qui enim intelligit de ente illud quod est cõmune decem prędicamẽtis, dicit quòd collocatus in quæstionibus generis & qui intelligit de ente illud quod intelligitur de uero, dicit quòd collocatur in quæstionibus accidentis. Cõmentator. 5. Metaphysic. commen. 14. Iste locus præcipites duxit Bononienses ad asserendum quòd quæstio si est, in secundo Posteriorum pertinet ad rei essentiam, & quòd est quæstio de quidditate: cuius tamen oppositum scribit Cõmẽtator in disputatione. 8. in libro destructionum in solutione primi dubii, contra Algazelẽ qui fuit in opinione Auic. tenentis ens & unũ significare dispositiones accidentales consequentes essentiam rei scribit enim: Sed omnia ista fundantur super unũ errorem, uidelicet quod esse rei est unum suorum consequentium: id namq; quod præcedit in scientia nostra quidditatẽ rei, est id quod significat esse uerum. Et ideo quãdo petimus si res est ens, uel si ha-

bet esse, & illa res habet causam inferentē suum esse, tantum ualet quantum dicere, utrum habet causam uel non: ut patefecit Aristotelis in principio secundo Posteriorū. sed si illa res non habet causam, tantum ualet quantum dicere, utrum res habet consequens inferens suum esse. Sed quando intelligitur de ente id quod intelligitur de re uel substantia, tunc sumitur modo generis analogicè dictū. Ecce igitur ꝙ esse quod quæritur in quæstione si est, est esse quod significat ueritatem quę in complexione cōsistit, & non significat essentiam rei, quia tunc illa quæstio pertineret ad quæstionem generis: ens enim quod significat essentiam rei est genus analogicè dictum de decē prędicamentis. ut dicit Commentator in prædictis locis & etiam in.5.Metaphysi.cōmen.4.& in secundo de Anima.cōmen.30.&.3.Physico.cōmen.4.& ista est expressa sententia Auerrois sine dubio.

Expressibilia sunt illa, in quibus profundatur digitus & postea redeunt, sicut est cōsuetudo latinorum.4.Meteororū commento primo.

Extensibilia sunt illa quæ possunt trahi ex uno latere, & elogantur, & non inciduntur, & sunt uniuersaliter res conglutinatiuæ.4.Meteo.cōmen.1.

Extra omne & totum nihil est.4.Physi.tex.cōmen.45.&.1.Cœli.à tex.cōmen.96.usq; ad.100.

Extrà & intrà notant locum.1.Cœli.tex.cōmen.69.

Extrema cōtinentis & contenti in eodem sunt.4.Physico.tex.cōmen.35.

Extrema longitudinis sunt sursum & deorsum, latitudinis dextrum & sinistrum, profunditatis antè & retrò.8.Physi.cōmen.54.idem.1.Cœli.tex.13.&.2.Cœli.tex.cō.9.

Extrema non cognoscuntur nisi per comparationem eorū ad media.4.colliget.cap.1.

Extremorum permutatio non est necesse ut fiat per omnia media.2.de Anima.cōmen.105.

DE LITERA. F.

FABER adest ligno, & figulus limo.1.de Generatione animalium.ca.20.

Fabulose tradita ab antiquis sunt multa ad multorū persuasionē, & ad opportunitatem multorum, & cōferens ad leges.12.Metaphy.tex.cōmen.50.

Factiones omnes sunt ab arte, aut à potestate, aut à mente.septimo Metaphy.tex.cōmen uigesimo secundo.

Factum est de operationibus faciētis sicut finis.2.Cœli.cōmen.17.& elicitur ex textu.ibidem.

Factū esse ut dicitur, impossibile est si nihil præextiterit.7.Metapysi.cōmen.23.

Falsum possibile non infert falsum impossibile.8.Physic.tex.cōmen.36.& ex.1.Priorum.

Falsum aliud possibile, aliud impossibile, & falsum possibile differt ab impossibili.1.Cœli tex.cōmen.119.

Falsum semper in compositione est.tertio de Anima commen.& tex.22.

Falsitas est propria imaginationi, sed sensui non competit nisi per accidens.4.Meta.com.24.

Falsum aliud semper, aliud uero quandoq;, & sub aliis respectis. Falsum possibile, & falsum impossibile.5.Meta.tex.com.34.& est in capitulo de falso.

Falsa ratio nullius est simpliciter ratio.ibidem.

Falsa est omnis ratio alterius, quā cuius est uera, ut quę circuli falsa trigoni.ibidem.

Falsum possibile, & falsum impossibile sunt duæ naturæ diuersæ.Cōmentator quinto Metaphysi.cōmen.34.idem primo Cœli.tex.cōmen.119.

Falsitatis primus modus est intelligere, secundus in credere.5.cōmen.34.

Falsum est duobus modis, essentialiter, & per accidens.5.Metaphy.cōmen.34.

Falsidicans in potentia est intelligens, & cognoscens, sed qui actu fallitur, non habet cognitionem.quinto Metaphysi.ibidem.

Falsum possibile, & falsum impossibile differunt, quia alterum potest recipere ueritatem, aliud uerò nequaquam.9.Metaphy.tex.cōmen.8.

Falsum, & impossibile non idem sunt: nam te nunc stare falsum quidem est, sed non impossibile. nono Metaphy.tex.commen.8.

Falsum impossibile non sequitur ex falso possibili.9.Metaphy.tex.cōmen.9.

Falsum est quod in intellectu aliter est quàm sit extra intellectum, & hoc potest considerari uariis modis.ex Paraphrasi Metaphy.tracta.2.col.11.

Fames est appetitus calidi, & sicci, sitis uerò frigidi, & humidi.2.de Anima.tex.cōmen.28.

Fames est sensus resolutionis substantiæ grossæ calidæ, & siccæ, sitis est sensus resolutionis substantiæ frigidæ, & humidæ.secundo colliget.capitulo decimotertio, quod est de instrumento tactus.

Fames est una species euacuationis præsertim, in ægritudinibus in quibus status, & crisis sunt propinqua.septimo colliget.cap.primo.

Famosa apud omnes.aut sunt necessaria secūdum totum, aut secundum partem: impossibile enim est ut famosum sit falsum secundum totum.ex libro de somno & uigilia. Commentator.

Fato euenire dicitur quod naturale est, & naturæ institutionem ordinemq; sequitur.Themisti.super.5. Physicorum, text. cōmen.57.ubi Aristote. inquit aliquas generationes esse uiolentas, & non fato destinatas seu diffinitas. & in quarto de Generatione animaliū, capitulo ultimo inquit: Multa principia incidunt quæ generationes destinatas secundum naturam & corruptiones sæpe impediant, atq; in causa sint earum quæ ueniunt præter naturam. Inde Alexan. in libro de fato pulchrè & eleganter collegit ex sententia Peripateticorum, fatum à natura non differre, quod & Maro intellexisse uisus est in quarto Aeneidos, ubi inquit: Nā quia nec fato merita nec te. ubi de morte Didonis loquitur.

Faciem in homine partē illam dicimus, quæ caluæ subiecta est: nam piscis aut bouis faciem dicere non solemus. primo de Natura animalium cap.8.

Febres quæ fiunt à phlegmate grosso sunt magis periculosæ, quàm illæ quæ fiunt à cholera.uide causam tertio colliget.cap.6.

Febris ethicæ tres sunt species.3.colliget.cap.11.

Febris ephemeræ duo sunt signa propria: primum ꝙ pulsus in hac febre non est diuersus, secundum quòd suum naturale sedimen non mutat, quia solum urina mutat colorem.4.colliget.cap.26.

Febrium putridarum duo sunt signa, unum ꝙ urina in principio hypostasim non habet, aliud uerò quia pulsus est uarius & diuersus.4.colliget.cap.27.

Febris de cholera pura in corpore fieri non potest, quia talis de necessitate mortifera esset: quia cholera nō est apta recipere aliquam digestionem nisi in hoc, ꝙ cum sanguine est admixta aut cum materia qua nutriuntur membra radicalia, hoc est sanguis dealbatus.quarto colliget.cap.31.de Febre sanguinea.

Febribus acutis propria est alienatio mentis.ibidem.

Febris ethicæ signum proprium est, ꝙ pulsus post tres horā assumpto cibo fit uelox & calor augmētatur quod in febribus putridis nō euenit, quia calor extraneus in membris radicalibus non est fixus, sicut in ethica. Membra aūt agunt in cibum, & ideo cibus acquirit calorem extraneū, & ista est uera causa, & causæ aliæ datæ à Medicis super hoc sunt sicut fabulæ cantatorū, quia dicunt ꝙ cibus in talibus est ad similitudinē aquæ proiectæ in calce quod est impossibile. Virtus nutribilis enim non potest tantū esse elongata à nutriente, ut ipsum eidem sit contrarium, sicut aqua calci reperitur. Quod unumquodq; istorum alterū corripit.4.colliget.cap.33.

Febris

Finis est nobilior finito, & continens contento. secundo Cœli.tex.cõmen.74.

Finis seu cuius gratia non actiuum est, sanitas enim non est factiuum nisi secundum metaphoram: unde elicitur quòd finis metaphoricè mouet. 1. de Generatione, & corruptione tex.cõmen.55.

Finis non separatur à finito, neq; perfectio, & complementum à suo perfectibili. 2. de Anima.com.22.

Finis seu cuius causa duplex est, hoc quidem cuius, illud uerò cui. 2. de Anima.tex.cõmen.35. & 37. idem. 2. Phy.text. cõmen.24. uide Themistium. 2. de Anima.cap.14.

Fine omnia appellari, seu à fine omnia appellare iustũ est. 2. de Anima.tex.cõmen.49.

Finalis causa est dignior omnibus causis. ibidem Cõmen.

Finis significata agens significatione necessaria, sicut motum significat mouens. 2. cap. de Substantia orbis, quod ideo dixit, quia finis est propter quã agens agit. ex secundo Physi. ubi animaduerte quantum deuiauerit Ioan. de Baccone, & Grego. de Arimino in secundo Sententiarũ, distinctione prima. tenentes in uia Cõmentatoris æterna habere finem, & non habere efficiens, cum apertissimè totum oppositum probet ibi Cõmentator, ut bene patet inspicienti, & ponderanti uerba eius. Dicit enim quòd cum quidam ignorauerunt quòd duplex est agens, uidelicet præcedens ipsum actum, & quoddam natura tantum, dixerunt Aristo. non dicere cœlum habere causam agentẽ, sed mouentem tantum. & Cõmentator dicit quòd illud fuit ualde absurdum. Vnde non est dubium in hoc quòd agens ipsum est mouens ipsum. Et isti hanc opinionem quam ipse reprobat, imponunt ipsi dicentes cœlum non habere causam nisi respectu motus, & accidẽtium. O bone Deus quomodo ingenia pręclara plerunq; hallucinãtur in re clarissima. Manifeste enim Auerroes, in illa digressione quã ex amore dicit se fecisse, quia uidebat plerosq; in hoc sua tempestate errare, dicit: Tametsi cœlum non sit corpus compositũ, sed simplex, & nõ habeat principium intrinsecum, uidelicet materiam per quam possit corrumpi, sic enim formaliter est necesse esse, quia tamen est finitarum dimensionũ, & terminatarum superficie terminante ipsum, & omne tale quum intellectus posuerit ipsum existens per se absq; hoc quod aliud largiatur sibi permanentiam, & æternitatem, necesse est, ut ita sit de finitate suæ permanẽtiæ, sicut de finitate suæ actionis, & ideo necesse est in intellectu esse potentiam largientẽ sibi permanentiam æternam, quemadmodum largitur sibi motum æternum. Vbi expresse Commentator uult, ꝙ si intellectus circumscriberet ab orbe intelligentiam quid esset de orbe, soluit quòd erit sicut est de motu: manifestum autem est quòd nisi intelligentia esset, motus nõ esset: igitur neq; substantia orbis esset, quia in eodem genere causæ dependent motus, & orbis ab ipsa, sicut in istis forma, & accidentia consequentia formam dependent ab agente: Vnde licet nobis non possit desinere esse per principium intrinsecũ, quod est causa corruptionis, quia caret materia per quam res potest esse, & nõ esse, posset tamen desinere esse per ablationẽ principii separati à quo essentialiter dependet tanquã à causa extrinseca: cœlum enim & tota natura dependet à Deo glorioso, & in hoc nõ est dubiũ in uia Auer. Vnde uide si placet ipsum in libro Destruc. in disputatione. 3. in solutione. 18. dubii. inquit enim Amplius quòd dat entium separatorum à materia finem, est illud quod dat eis esse: Forma enim, & finis sunt idem & unum in hac specie entium. Ergo quod dat finem entibus illudmet dat formam, & illud quod dat formam est agens, ergo quod dat finem, hoc est, esse, est agens. Apparet idcirco quod primum principium est agẽs, & forma, & finis: & immorari in hoc est superfluum.

Finis terminus est. 2. Metaphy.tex.cõmen.9.

Finis est melior aliis causis, quia aliæ causæ sunt propter illam: forma autem est melior aliis, quia scientia rei per illam est perfectior quàm scientia rei per alias. tertio Metaphysi.cõmen.3.

Finis nõ potest esse priuatio eius cuius est finis. Themistius quinto, Physi.47. sic enim probatur ibidẽ, quietem in termino, ad quem tendit motus, non esse cõtrariam motui.

Finalis causa est magis manifesta in rebus uoluntariis quã in rebus naturalibus. 5. Meta.com.1.

Finita magis quàm infinita, & unum magis quàm multa oportet existimare: eisdem autem accidentibus semper finita magis accipiendũ, in his enim quæ sunt natura, oportet finitum, & melius si contingat. 8. Physi.tex.cõmen.48.

* Vbi aduerte quòd istud est maximum fundamentum in uia Peripateticorum, & quàm plures opiniones Aristotelis sunt fundatæ super hoc principio. & in libro de Partibus animalium. capitulo quarto in libro tertio, expresse dicit: Vbicunq; fieri potest, unum quam plura esse melius est. loquitur enim ibi de principio uenarũ, & ꝓbat quòd principium unum esse oportet, ubi fieri potest. Et super hoc fundamento tenet cor esse primum principium omnium motuum, & sensationum, contra Medicos ponentes pluralitatem principiorũ super hoc principio. Etiam in. 12. Metaphysi. unum esse principium uniuersi cõcludit, quia pluralitas principantium mala, ex sententia doctissimi Homeri in primo Iliados. Super hoc principio prætulit in primo Physicorum, opinionem Empedoclis ponentis principia finita, opinioni Anaxagoras, & Democritus, ponentium principia esse infinita, ut patet primo Physi.tex.cõmen.50. Et ratio istius est quia Deus, & Natura nihil frustra faciunt. primo Cœli.tex.cõmen.32. Natura enim non abundat in superfluis, immo euitat multitudinem quoad eius fieri potest, ut uidere licet in plantis, & animalibusq; per unum instrumentũ sæpe consequuntur uarias utilitates, minusq; habent ob id multiplicata instrumenta ex actionum diuersitate ubi hoc fieri potest: ut patet in secundo de Anima in instrumento anhelitus, quo natura utitur ad duas utilitates, & ad respirationem, & ad formationem uocis, ut est in tex.cõmen.88. ubi dicit Aristoteles: Iam enim aere respirato utitur Natura ad duo opera, sicut lingua ad gustum, & locutionẽ. Et nota cum ars imitetur Naturam, quòd hoc etiam ueritatem habet in arte sicut in natura, ut glossat Commentator in primo Physicorum, cõmen.50. dicens: Qui enim sanare potest modica actione, agit actione artificiali: si autem laborauerit maiori actione, aget ociose, & superflue. Tene igitur in uia Peripatetica, quod in Naturalibus ubicunq; apparentia saluari possunt ex uno, aut ex finitis principiis, unitas multitudini, & finitas infinitudini est præferenda.

Finis quarundam rerum est agere tantum, & finis quorundam est aliquod actum. 9. Metaphy.tex.com.16.

Finis penès Philosophũ dicitur tribus modis, unus ad quẽ res necessariò tendit, & hic absolutẽ dicitur finis. Secundus est sicut forma dicitur finis esse materiæ, & hic apparet finis entis separabilis. Tertius est ut eo existente stent res per ipsum ordinatẽ, & hic finis causarum appellatur: sicut dicitur exemplariter quòd terra est finis uasorũ quæ per eam fiunt. Auerroes. 6. colliget.cap.1.

Finis non omnium rerum optimus est, alioquin finis unus omnium rerum esset fingẽdus, sed id rei cuiq; melius esse dicendum est, quod maxime sit cuiq; naturæ congruum atq; idoneum. Themistius. 2. Physi. super tex.4.

Fines corporum diuersantur secundum diuersitatem naturarum corporum. 4. Physi.cõmen.36. & primo capitulo de Substantia orbis. idem primo Cœli.cõmen.72.

Finitum est quicquid à sua parte mensuratur. 6. Phy.61.

Flamma spiritus, aut fumus ardens est quarto Meteorom. tex.cõmen.48.

Flamma est fumus ardens, fumus autem est ex aere, & terra. 2. de Generatione, & corrup.tex.cõmen.28.

Fluuii, & uenti constituuntur per motum. 1. de Anima.cõ. 35. & 37. idem. 8. Physi. 20. & 40.

Flexibilia sunt illa, quæ possunt redire à rectitudine ad flexibilitatem, seu curuitatem, ut uirgæ humidæ, & calami. Cõmentator in. 4. Meteororum. in summa.

Phlegmaticũ corpus si ad ætates respicias non est dare, ui

37.&.60.2.de Aia.2.7.8.9.60.8. Meta.tex.com.3.&.cō.7.

Contra ponentes primum principium indiuiduationis materiam.

Caueant igitur ponentes primum principium indiuiduationis materiam & unitatis numeralis.

Formæ in rebus generabilibus quodammodo sunt formæ, & quodammodo sunt fines.4.Physi.11.&.2.Phy.tex. commen.70.

Forma, totum, & compositio sunt idem subiecto, & differunt secundum modum.uide Them.2.Phy.super tex.31.

Forma est ultimum rei quam continet.4.Physi.cō.44.

Forma est determinans dimensiones & materiam.4.Physi. com.15.&.1.cap.de Substantia orbis.

Formæ separatio à materia est eius corruptio, & est unum de positis à naturali.4.Phy.com.17.idem.5.Physi.com.5. &.4.Cœli.cōmen.23.

Formæ separatio & loci differunt.4.Phy.cō.17.

Forma aliter dicitur esse terminus, & aliter locus.4.Physic. tex.com.35.& uide Them.ibi notantem pressius, loquendo formam non nuncupari terminum, sed rationem & quodquid erat esse rei.

Forma non mouet neque mouetur, quoniam motor & motum sunt composita ex materia & forma.5.Physi.com.& tex.3.& ibidem.com.5.

Formas qui finxerit moueri, nō est loquendum cum eo in Philosophia naturali.Cōmen.5.Phy.com.5.

Forma sumitur tribus modis, largè, propriè, & magis propriè.5.Phy.cōmen.5.

Formę & passiones si sunt in substantia corporum, necesse est ut moueantur & fluant, quia necesse est quod omne quod inuenitur in corporibus motis & fluentibus, moueatur & fluat.Cōmen.5.Phy.com.37. Caueant ergo qui de mente eius tenent quamlibet intelligentiam dare esse cœlo per formalem inhęrentiam. Accideret enim per uitam meam ineuitabiliter intelligentiam moueri per accidens. Et mirū est de istis Grossipedalibus quod in tali passione manifesti erroris, non exceperint primam in qua nulla prorsus est potentia.3.de Anima.com.5.

Cōtra Grossipedales ponētes intelligentiã dare esse per formalem inhęrentiam.

Forma eadem potest agere diuersas actiones in temporibus diuersis.5.Phy.com.38.

Forma est indiuisibilis.6.Phy.com.45.&.3.Phy.68.

Forma quælibet existens in materia est diuisibilis ad diuisionem sui subiecti.8.Phy.tex.com.78.aliter, demonstratio illa Aristotelis nulla est.

Formæ in materia contrariæ sunt, & si esset forma in materia sine contrario, tunc natura ociose egisset.primo Cœli. com.20.idem.1.cap.de Substantia orbis.

Formæ diuersarum naturarum innatæ sunt habere materias diuersæ quantitatis, cum diuersitas formarum sit causa diuersitatis quantitatum.1.Cœli.com.72.

Formæ acceptio ut est abstracta à materia, & ut concernit materiam differens est.1.Cœli.tex.com.93.

Formæ existentes in materia multiplicari possunt secundum numerum, quando aliquid remanet materiæ extrà: si uero tota materia comprehensa fuerit in uno, nequaquā primo cœli.tex.com.93.

Forma est subiectum uniuersalitatis, & is est intellectus cuiuslibet formæ: & ideo dicitur in diffinitione uniuersalis; quod est illud quod aptum natum est prædicari de pluribus.primo Cœli.com.92.

Formę substantia alia est substantia materiæ, & hoc manifestum est. primo cœli.com.92.&.2.Physic.com.12.&.2. Metaphysi.cōmen.8.

Forma est aliud ab habente formam.1.Cœli.com.93.&.7. Meta.21.&.26.27.&.60.

Formę generaliter in omnibus quę sunt apud nos, sunt causa permanentiæ entium in aliquo tempore.2.Cœli.cō.6. idem primo de Anima.com.90.

Forma est ante priuationem.2.Cœli.tex.cō.18.

Formam inquantum forma impossibile est augeri in infinitum.3.Cœli.com.6.

Forma patris prior est materia filii tempore, & natura.3. Cœli com.25.idem.9.Meta.tex.com.13.

Forma inquantū forma mouet, & mouetur inquantū est in materia.3.Cœli.com.28.&.4.Cœli.com.22.

Forma ad materiam est sicut continens ad contentū.4.Cœli.tex.com.35.&.1.de Anima.tex.com.90.

Formæ elementorum sunt diminuti esse.4.Cœli.com.40. &.3.Cœli.cōmen.67.

Forma quantò magis fuerit perfectior, tantò magis erit manifestior, ut sit accepta in diffinitione accidentium in formato, & quantò magis fuerit diminuti esse, tantò magis erit econuerso. Et ideo uidemus quod calidum, & humidū, & frigidum, & siccum sunt causę in formis elementorum, & sunt causatæ in formis animalium.4.Cœli.com.40. ubi ponderabis ipsum sequi opinionem Alexandri, ut ex prętextu uerborum elici potest.

Forma est manifestior in membris officialibus quàm in membris consimilibus, cuius argumento est quod mortuus magis dicitur habere carnem aut os, quàm manum aut brachium.1. de Generatione & corruptione.tex.com.37.

Forma inuenitur duobus modis sicut scientia & sicut considerare.2.de Anima.tex.com.2.&.5.

Forma substantialis æquiuocè dicitur esse in subiecto, & accidens esse in subiecto, quia subiectum accidentis est ens in actu, sed subiectum formæ substantialis est ens in potentia, & præcipue primum subiectum quod non denudatur à forma omnino.2. de Anima.com.4.idem.1.Phy.com. 63.&.1.cap.de Substantia orbis. Sed quid dicemus de qualitatibus interminatis, & uniuersaliter de accidentibus interminatis, quorum subiectum est prima materia, ut uult Cōmen. nisi esset quod differunt adhuc talia accidentia à forma substantiali per aliam differentiam positam per Auer. in eodem com.42.de Anima.& est quia forma substantialis est pars essentialis substantiæ compositæ sed nullum accidens siue terminatum siue interminatum est pars substantiæ.

Formæ rerum naturalium cum fuerint ablatæ, auferuntur materiæ, & nullum ens remanet nisi æquiuocè.2. de Anima.tex.com.7.secus autem est de forma artificiali, ut ibidem dicitur.

Forma est propter quam attribuitur primitus actio enti, & ista conuertitur.2. de Anima.cō.24.idem.2.Physi.17.&.2. de Generatione & corruptione.tex.com.53.

Formæ materiales non sunt separabiles.3.de Anima.cō.4. idem.4.Phy.cō.18.&.3.Cœli.cō.31.

Forma nulla est liberata à potentia simpliciter, nisi prima forma quæ nihil intelligit extra se, sed essentia eius est quidditas eius: aliæ autem formæ diuersificantur in essentia & quidditate quoquo modo.3. de Anima.com.5.in solutione quæstionis tertiæ.

Forma est indiuisibilis per se, sed est diuisibilis per accidens.3.de Anima.tex.com.24.

Formæ extra animam habent esse materiale purum, & in anima spirituale purum, & in medio habent esse medium in spirituale & corporale. Auerro. in commento libri de Sensu & sensato.

Formæ hñt tres ordines, quorū unus est corporalis, secundus est in sensu cōmuni, & est spiritualis, tertius est in uirtute imaginatiua, & est magis spiritualis ibidem. Auer.

Forma in sensu cōmuni statim definit in absentia sensibilis, & tunc uirtus imaginatiua imaginabitur illam ibidem.

Formæ uniuersales non indiuiduantur nisi per materiam. Cōmen. in cōmento libri de Diuinatione secundum quietem.idem.primo Cœli.tex.com.92.& primo.Meta.com. 40.&.12.Meta.cōmen.14.

Formam unam habere nisi unum subiectum impossibile est.1.cap.de substantia orbis.

Forma compositi quantò magis fuerit remota à formis simplicium, tantò magis erit cōtraria illis formis, quapropter actio simplicium fortior est in ea. Cōmen. in cōmento libri de longitudine & breuitate uitæ.

Formæ omnes communicant in dimensionibus non terminatis.1.cap.de Substantia orbis.

Formæ corporum cœlestium sunt abstractæ in esse, & non sunt neque in toto, neque in parte, neque i diuisibili, neque in in-

diuifibili.1.cap.de Subftantia orbis.

Forma abftracta differt à formis conftitutis in effe per fub
iectum,quia in ea idem eft efficiès & finis:fecus in formis
conftitutis in effe per fubiectum,quia forma à qua moue
tur dicitur à forma ad quàm mouetur.primo cap.de Sub
ftantia orbis.idem.12.Meta.com.36.

Formas remanere & res quarum funt formæ deficere im
poffibile eft,quia tunc nó effet generatio neq; corruptio.
Cómen.1.Meta.com.33.ubi etiam dicit ꝙ impoffibile eft
exiftimare formas effe abftractas à fubftantiis quarũ funt
formæ. Caueant igitur qui ponũt de mente Auer. animã
intellectiuam effe formam dantem effe formaliter homi
ni,quia tunc homo non effet generabilis & corruptibilis
inquantum homo. Vnde quæcunq; folutio daretur eadẽ
dabitur à Platone contra quem arguit Philofophus ibi
de idea,ut patet confideranti.

Contra afferentẽ aiam intellectiuã fcdm Auer. dare effe for maliter homini.

Forma fpecificas effe ꝓprias in materiis, licet fit principiũ
in philofophia:aliqui tamen negauerunt illud ut Auicena
qui cum fua famofitate dixit hominem generari ex terra
ficut murem.2.Meta.có.15.uide.Phy.com.46.

Formæ formarum confiderandæ funt in fcientia diuina.4.
Meta.com.2.ubi Auer.in calce commenti dicit ꝙ formæ,
quas quidam dicunt,confiderandæ funt in hac fcientia,fi
cut enim apud dicentes eas formas formarum entiũ cum
hæc fcientia confiderat de formis, igitur cõfiderat de foe
mis formarum . Vbi animaduerte ꝙ hoc dicitur propter
ideas Platonis, qui exiftimabat eas effe extra animam,&
appellabat eas formas formarũ : & fi tales formæ effent,
pertinerent ad fcientiam diuinam,quia effent de numero
entium abftractorum fecundum effe. Et ex hoc loco uo
lo tibi declarare locum adhuc non intellectum in doctri
na Cõment.in.2.Phy.com.26.ubi in calce cõmenti fcribit,
ꝙ fcientia Naturalis deeffe formarum cõfiderat quoufq;
perueniat ad ultimam formarum materialium , & primã
abftractarum , aut ad formas formarum quæ funt mediæ
in effe inter illas, ficut exiftimatur de forma hominis ulti
ma,ꝙ cum difiunctiua detur per membra oppofita.Dico
fenfum effe ꝙ naturalis fcientia quo ad quidditatiuam cõ
fiderationem deeffe formarum.i. de effentiis formarum
fe extendit inclufiue ufq; ad illam formam,quę eft ultima
inter formas naturales,& eft prima inter abftractas,fcilicet
ufque ad formam hominis ultimam.i. ad animam intelle
ctiuam,quia afcendendo ex iftis inferioribus progredien
do ufq; ad primam formam,quæ eft Deus gloriofus,ani
ma eft ultima inter formas habentes habitudinem ad ma
teriam, & eft prima inter abftractas , licet defcendendo à
primo ad infima intellectus hominis fit poftremus inter
abftracta,ut patet.3.de Anima.có.19.Quia autem opinio
Cõmen.fuit confiderationem quidditatiuam de intellectu
hominis pertinere ad naturalem,ut patet.3.de Anima.có.
17.& alibi, ideo inclufiue fe extendit ufq; ad animam in
tellectiuam,aut fe extendit ufq; formas formarũ quæ funt
mediæ ineffe inter ipfas.f.ufq; ad ideas exclufiuè, quia cõ
fideratio de ideis,fi effent,pertineret ad fcientiam diuinã.
ut dicit Cõmen.in cõmento præfenti, & ideæ à ponenti
bus illas appellabantur formæ formarum,& erant medię
in effe fecundum Platonem inter formas immerfas in ma
teria,& inter formas fimpliciter abftractas.Ita ꝙ Cõmen.
uoluit in iftis uerbis obfcuris afsignare terminum confi
derationis quidditatiuæ naturalis & inclufiue terminan
tem, & ifta eft anima intellectiua , & terminum exclufiue
terminantem fi daretur,& funt Platonis ideæ, & non po
teft aliter intelligi,quia nil melius eft q̃ Auer.per Auerroẽ
interpretari.Et hoc concordat cum his quæ dixerat Com
menta.in eodem.com.26.ubi exponens illud dictum Phi
lofophi : Quæ funt fpecies feparatæ in materia dicit: Et
dicit hoc quafi contradicendo dicentibus formas fepara
ri.Ecce quomodo uerum uero cõfonat ex omni parte:&
ideo illa uerba fic per parenthefim debent legi , uidelicet
ꝙ confideratio naturalis fe extendit ufq; ad formam ulti
mam materialium & primam abftractarum,ficut exiftima
tur de forma ultima hominis , & hoc eft primum mem

Nota locũ in Auer. ad huc non intellectum.

brum , aut ad formas formarum quæ funt mediæ in effe
inter illas.f.ad ideas quæ funt mediæ inter fimpliciter ab
ftractas,ut eft Deus , & fimpliciter materiales, ut funt iftæ
formæ fingularium.

Formæ quædam funt magis feparabiles à materia,& quæ
dam minus.2.Phy.tex.com.18.&.19.

Formæ quæ idifferenter poffunt concipi & diffiniri abfq;
materia fenfibili & cum materia fenfibili,funt illæ in qui
bus communicat naturalis cum mathematico.Cómen.2.
Phyfi.cõmen.18.

Formarum funt multi ordines.f.abftractæ à materia & nõ
abftractæ.2.Phy.com.26.&.1.Phy.cõ.ulti.

Forma eft fpecies & exemplar , hæc autẽ eft ratio & quod
quid erat effe rei.2.Phy.tex.com.28. ubi pondera dictum
Alexandri,quod etiam abbreuiator eius Themiftius ibi
dem annotauit,quod Arifto.non appellat formam exem
plar eo modo quo hi,qui ideas pofuere fepararas quafdã
fpecies atq; ipfas per fe nullo nexu materiæ fubfiftentes,
fed propterea quia diffinita præfcriptaq; eft,omnium eo
rum forma quæ à natura prouenium, hominis,equi, bo
uis,fici,olei,platani, etiam illud principium unde hæc ori
untur eatenus pergit mouendo & exercendo materiam,
donec forma illa & fpecies materię coaptetur & cõgruat
plenè atq; perfecte. Vnde,ut inquit Alexander, forma eft
tanq̃ fcopus & naturæ intẽtio.Fortè etiã,ut notat Simpli
cius, forma naturalis quæ in materia exiftit , illa enim ibi
diffinitur, & ea ratione exemplar dicitur, uidelicet refpe
ctu artis:iam enim Philofophus multotiens dicere cõfue
uit artẽ imitari naturam,& iam ibidem in tex.21 . dixerat.

Forma recepta habet tres gradus,primum corporeum fe
cundum fpiritualem,& ifte eft in fenfu cõmuni:tertius au
tem eft fpiritualior,& ifte eft in imaginatiua uirtute,& ab
ifto gradu deuenit ad alios gradus altiores & nobiliores
3.colliget.cap.38.de ufu & uidentibus.

Forma eft fubftantia per q̃ iudicium fubftantiæ fit fubftãtia
5.Meta.tex.cõ.15.idem.2.de Anima.tex.com.2.

Forma eft finis materię & compofiti ex materia & forma,
ut forma hominis eft finis fuæ materiæ , & finis hominis
qui componitur ex forma & materia.5.Metaphyfic.tex.
commen.22.

Forma eft finis,perfectum autem eft habens finem.5.Meta.
tex.cõmen.29.

Forma fpeciei diuiditur in genus & differentiam.5.Meta.
tex.cõmen.30.

Formæ ut funt genera & fpecies feu differentiæ differunt à
feipfis,ut funt formæ tantũ:illas enim genus effe aut diffe
eentias accidit illis.5.Meta.com.30.idem.7.Meta.com.46.
ubi colligitur ꝙ uniuerfale poteft fumi duobus modis,&
pro prima intentione & pro fecunda.

Forma eft caufa fubftantiæ demonftratæ,& fubftantiæ de
monftratę non funt fubftantię nifi per illam.7.Meta.com.
5.idem in.2.de Anima.com.2.7.&.8.Meta.com.7.idem.1.
de Anima com.90.&.2.Phy.com.4.

Forma fecundum illum modum fecundũ quem eft prior
materia,eodem modo eft prior compofito.7.Metaphyfi.
tex.cõmen.7.ubi aduerte de mente Cõmenta. ibi,& in.8.
Metaphyfic. in tex.cõmen.7.&.in.2.Phyfic.cõmen.4. for
mam effe magis ens & magis fubftantiam quàm fit com
pofitum,quia textus iacet ꝙ eadem ratione forma eft pri
or,eo quod ex utrifq;, & ita communiter inuenitur litera
hodiernis temporibus,& etiam in quibufdam græcis co
dicibus.Simplicius tamen in.2.Phyfi.aufculta.& Argyro
pilus aliter legit locum iftum in recto,& fenfus eft ꝙ pro
pter eandem rationem illud quod ex utrifq; compofitum
eft,eft magis ens utrifq;.f. materia & forma : unde tenuit
Simplicius fubftantiam cõpofitam effe magis ens & fub
ftantiam quàm fit materia & forma , & forma eft magis
ens quàm materia,& ifta fuit etiam opinio Alexan.ut re
citat Cõmenta.in.12.Primæ philofophiæ. Hanc opinio
nem fequuntur Diuus Thomas & Scotus , & ferè omnes
Latini,fed Cõmenta.eft alterius opinionis.Vide in Con
cordantiis de hoc, & in quæftionibus Mifcellaneis in

proprio

proprio quæsito.

Alex. lib. Naturaliū quæstionū.

Forma non est essentialiter in materia neq; priuatio, quoniam si aliqua forma esset essentialiter in materia, tunc materia non reciperet omnes formas. 7. Meta. cō. 8. idem. 1. Phy. cō. 63 & 69 & 79 & 1. cap. de Substantia orbis. idem 3. Cœli cō. 67. uide tamen Alexan. pulchre in. 1. libro Naturaliū quæstionum capl'o uel quæstione ultima: ubi pulchre declarat quomodo forma, licet non sit per se in materia primo modo dicendi per se, & similiter de priuatione. Si tamen loquamur de per se secundo modo, de quo meminit Arist. & Theophrastus in Posterioribus analyticis, & est quando aliquid per se inest alicui, quod ponitur in ratione dicente, quid est, sicut par & impar per se insunt numero, quia numerus ponitur in ratione istorum: sic forma materialis per se inest materiæ & priuatio etiam, quia materia ponitur in ratione istorum & non contra. Et ita quando Cōmen. dicit ꝙ forma & priuatio non sunt essentialiter in materia, intelligitur essentialiter primo modo & non secundo modo, nam ut scribit Cōmen. in. 2. de Aia com. 67. iuxta doctrinā Arist. in. 1. Poste. analyti. duo sunt modi ꝓpositionum essentialium: unus in quo prædicatū est causa subiecti, sicut dicendo, ꝙ homo, est rōnalis: alius, ubi subiectum est causa prædicati, ut homo est uisibilis.

Forma habet intentionem magis separabilem q̃ materia. 7. Meta. tex. cō. 8. ubi Cōmen. dicit, ꝙ intētiones separabiles in intellectu, quę scilicet nō intelliguntur in respectu aliorum, sicut est in materia: sed quæ intelliguntur per se, sunt magis substantiæ. Et ideo existimatur ꝙ forma etiā sit substantia, cum sit quidditas q̃ significat diffinitio, & congregatum ex materia & forma etiā est substantia. Et hæc duo sunt magis substantia q̃ materia. Vbi aduerte ꝙ ut scribitur in. 9. Primæ philosophiæ. tex. com. 13. licet potentia ꝙ actus opponantur relatiuè, potentia tñ per se refertur ad actum: actus aūt non refertur ad potentiam nisi ꝓ quanto potentia refertur ad ipsum. Et inde prouenit alia differentia, ꝙ potentia intelligitur per aliud, actus aūt per se, ut colligitur ex. 9. Primæ philosophiæ tex. cō. 20. & quia potentia ad materiam reducitur, & actus ad formam, ut scribit Cōmen. in. 12. Primæ phiæ. in cō. & tex. 26. sic intellectus formæ est magis separabilis, quā intellectus materiæ. De hoc tamen uide latius in contradictionibus.

Formæ sunt plures & nō habent eandem actionem cōmunem, ideo ex actionibus formarum non potuit in naturali philosophia declarari prima forma, sicut ex passionibus materierū potuit declarari prima materia. Cōmen. 7. Meta. com. 9. uide in Concordantiis.

Formæ Platonis sunt destructæ ab Arist. in scientia diuina, & quia non prosunt ad scientiam, & etiam quia nihil prosunt ad generationem. 7. meta. com. 22.

Forma nō est generabilis & corruptibilis nisi per accidēs, & similiter est de materia, & generabile & corruptibile in rei ueritate est indicium cōpositum ex materia & forma. 7. Meta. tex. com. 23 & 26, 27. 31. 33. idem. 8. Meta. tex. cō. 8. & 12. Meta. com. 18.

Forma si per se generaretur & faceret, tunc generationes protenderentur in infinitum. 7. Meta. tex. cō. 26.

Forma est causa ipsius esse omnibus. 2. de Anima tex. com. 37. inde Boethius in lib. de Vnitate & uno: Omne esse est à forma. quod etiam Peripatetici describentes dixerunt: Esse est existentia formæ in materia.

Formæ separatæ non possunt transmutare materiam: non enim transmutat materiam nisi illud quod est in materia, & ideo contingit dicentibus mundum generari, ꝙ transmutans ipsum sit aliquod indiuiduum. scilicet corpus particulare. 7. Meta. tex. com. 28. & 31.

Formæ non generantur per se, quia si ita esset, tunc generatio esset non à materia. 7. Meta. cō. 31.

Forma & materia differentiam habent, quoniā forma prædicatur per se de habente formam, secundum ꝙ declarat quidditatem eius substantialem: materia uerò non prædicatur de habente formā uera prædicatione, nedū ut prædicetur per se: idolū enim non dicitur cuprum, nec homo caro. 7. Meta. cō. 34. ubi animaduerte ꝙ notabiliter apposuit illam conditionem specificantem, uidelicet secundū ꝙ declarat quidditatem eius substantialem. Nam forma & materia possunt comparari ad substātiam compositā ex materia & forma dupliciter, uno modo in esse reali: & sic appellantur partes secundum fidem apud Cōment. in primo Physico. cōm. 5. & sic tam materia quā forma sunt partes essentiales substātiæ compositæ, ex materia & forma, sicut fatetur ibidē Cōmentator in principio istiusmet cō. 34. ubi dicit ꝙ materia secundum considerationem ad substantiam cōpositam ex materia & forma est pars substantiæ cōpositæ. Alio modo possunt cōparari in esse quidditatiuo, & sic sola forma indicat rei quidditatē, & est tota rei quidditas & materia, & sic non est par quidditatis, sed est uehiculum deferēs ipsam quidditatē: & hoc est qđ dicit Cōmen. ꝙ forma in tali consideratione ut habet declarare quidditatem rei, prædicatur per se de formato, unde forma hominis est homo uno modo. idest in esse quidditatiuo considerato ipso homine, alio modo non est homo, & est dum homo cōsideratur in esse reali, ut testatur Cōmen. etiā in eodem. 7. Meta. in cō. 21. Ex quo collige istam esse per se in primo modo, homo esse anima eius: illo modo considerando hominem: sed materia non prædicatur uera prædicatione de formato per ueram prædicationem. Cōmen. intelligit prædicationem formalem, & in recto, quia ista est falsa, homo est caro aut sanguis: nedū ut prædicetur per se, sed solum materia prędicatur de formato denominatiue, quia dicitur homo carneus, & idolū cupreum. consimilem sententiam imitatur Themistius in 3. de Anima. in cap. 27.

Forma inuenitur sine materia & in materia. 7. Meta. cō. 34.

Forma non dicitur de forma uli & de forma particulari, q̃ est forma materiæ demonstratæ. 7. Meta. cō. 25. & 36.

Forma differt à materia, quia cum fuerit forma erit res, sed materia cum fuerit non erit res. 7. Meta. com. 37. Et fuit sententia lucidissimi Themistii. in Paraphrasi super. 2. de Anima in principio, ubi dicit hoc esse discrimen inter materiam & formam: à materia enim res habēt ut fierent, à forma uerò ut essent.

Formæ quę non nisi in una materia existunt, à qua nunq̃ separantur in esse, possunt tamen intellectu separari. 7. Meta. tex. com. 37. idem. 2. Phy. tex. com. 12. cogita tamen de tali abstractione ad quem artificem spectat.

Formæ mathematicæ differunt à formis naturalibus, quia cum inueniantur in diuersis materiis, intellectus facile cōprehendit diuisionem talium formarum à materia, sed in naturalibus cum difficultate. 7. Meta. com. 37.

Formæ naturales, aut plures, aut omnes non possunt esse sine materia. Cōmen. 7. Meta. cō. 39. idem Philosophus in 6. Primæ philosophiæ. tex. cō. 1. Et ibi Cōmentator declarat quare dixerit aut plures ad excipiendum intellectum.

Formas quarum actiones apparent in materia, separatas esse est sermo magis existimabilis quàm sermo Platonis de Ideis, & de hoc perscrutatus est Arist. in libro de Anima. 7. Metaphy. cōmen. 51.

Forma est ratio, & hoc aliquid ens rōne separabile. 8. Met. tex. com. 3. idem. 2. Phy. tex. cō. 12. ubi dicit Cōmen. ꝙ forma est separata à materia secundum diffinitionem nō in esse: impossibile enim est formam separari à materia: separatio enim formę à materia est corruptio eius. 4. Phy. cō. 18. & in eodem octauo, inquit Cōmen. in com. 8. ꝙ formę quum distinguuntur ab intellectu à materiis, inuenit eas aliud à subiecto, & aliud à cōposito & ex eis & subiecto: autem intelligit congregatum ex eis. i. sensatū, inuenit eas idem in diffinitione & non diuersa.

Forma nulla artificialis est substantia, nedum ut sit separata 8. Meta. com. 9. & 2. Phy. com. 13.

Forma nulla substātialis recipit magis aut minus, nō enim est homo maioris humanitatis q̃ alius homo secundū formam: sed si fuerit, erit secundū ꝙ est in eo forma in materia. 8. Meta. tex. com. 10. & hoc est rationabile, qa in. 1. Cœli & mundi in tex. cō. 92. & 95. scribitur in omnibus his q̃

materierum sunt in intellectus per assimilationẽ.12.Meta.com.37.authoritate Alexandri.idem.7.Meta.cõ.8.in Calce cõmenti.&.12.Meta.com.14.

Formarum quædam sunt substantiales, & quædam non: & substantialium quædam sunt materiales, & quædam non 12.Metaphysi.com.37.

Forma hominum in eo ꝙ sunt homines, secundum Arist. opinionem non est nisi per continuationem cum intellectu, qui declaratus est in lib.de Anima, quod est agens nos & mouens nos: intelligentiæ enim abstractæ duobus modis sunt principia, in eo ꝙ sunt abstractæ eorum quorum sunt principia, secundum ꝙ sunt mouentes, secundũ ꝙ sunt fines.12.Meta.com.38. Ex hoc accipiunt aliqui ex mente Auer.animam intellectiuam esse formam formaliter perficientem hominẽ: sed isti multum errant, tum quia sequeretur secundum mentem eorum intellectum agentem, quem asserunt ex mente Auer.esse Deum, esse formã hominis, quia ista authoritas est de intellectu agente: de illo enim fuit declaratum ꝙ est agens & mouẽs nos, & ita isti incidunt in maiorem errorem. Amplius non habetur ex isto loco intellectum esse formam formaliter perficientem per inhærentiam, ut ipsi glossant: quia probatio est, ꝙ intelligentiæ abstractæ in eo ꝙ abstractæ duobus modis sunt principia in ratione mouentis, & in ratione finis: talis autem finis non perficit sicut sunt qualitates quibus perficitur res perfectibilis, sed talis finis est forma & substantia extrinsecus perficiens sicut sunt actiones seruorum erga intentiones domini sui, sic est dispositio primi principii cũ omnibus entibus.12.Meta.com.37. Vnde isti Grossipedales non potuerunt imaginari aliud genus perfectionum, nisi illarum quæ sunt qualitates & perfectiones inhærentes perfectibilibus, iuxta rudem imaginationem antiquorum non ualentium ascendere ad perfectiones abstractas & per se subsistentes. Vult igitur Cõmen. dicere ꝙ forma & perfectio hominum in eo ꝙ homines, est per continuationem.i. per copulationem cum intellectu abstracto, de quo locutus est in.3.de Anima. Homo enim est homo ꝑ supremũ quod est in eo, ut dicit Philosophus in.10.Ethi. & tale est intellectus, sed intellectus apud ipsum nõ est de genere formarum inhærentium, sed abstractarum quæ extrinsecus perficiũt, sicut dominus est forma serui sui, ut dicit Com.in cõmento allegato, licet uia eius sit contra fidem & ueritatem, tamen ista est uia eius.

Formæ quæ sunt abstractæ à materia ita se habent, ꝙ dispositio & dispositũ in eis reducuntur in unum, in esse, & duo in consideratione.12.Meta.com.39.

Formæ quæ sunt hic secundum astrologos obediunt formis cœlestibus.12.Meta.com.50.

Forma artificialis quæ est in materia, & quæ est in anima medici est eadem: quanto magis in rebus intelligibilibus quibus non admiscetur materia.12.Meta.com.51. Vide in contradictionibus nuper æditis.

Forma & anima diuiduntur diuisione subiectorũ. ex libro Destruct.dispu.1.in solu.8.dubii.

Forma duplex habet esse, separatũ materia per intellectũ, & esse sensibile ex dispu.3.in solu.18.dub.ubi dicitur ꝙ lapis sine dubio habet materialem formã in materia, & aliã formam quæ est intellectio & comprehensio facta in aia, prout anima rationalis capit eam separatam.

Formæ apud Peripateticos non sunt scientes prout in materia consistunt, & si fortè inueniretur aliquid in materia non consistens, manifestum est ꝙ est pura scientia. ex lib. Destru.dispu.6.in solu.2.dubii.

Formę naturales aliquo modo à materia separatę inueniũtur, & sunt pura scientia & intellectus, & intellectus in essentia nihil aliud est à forma rerum à materia separatarũ: unde postquam res quæ de ipsarũ naturis non separantur sic se habent, quantò magis illæ quæ de natura earum cõtinue separantur, digniores sunt in hoc ꝙ sint purus intellectus & pura scientia: ibidem.

Formæ signũ Philosophi sumpserunt ex operationibus, & signũ subiecti sumpserũt ex passionibus: impossibile enim est ꝙ actio & passio ab una & eadem natura procedant, ex distin.6.in sol.6.dubii.idem.4.Cœli.cõ.2.&.12.Meta.cõ.14.&.4.Phy.com.38.& in.1.cap.de Substantia orbis.

Forma in rebus compositis ex materia & forma, ut ex duabus naturis, est solum comprehensa ab intellectu, quia formæ sunt intelligibiles & intellectæ quando intellectus humanus separauerit eas à subiectis earum. ex dispu.6. in solutione.6.dubii.

Forma est per ꝗ ens est ens, & ab ea prouenit operatio in quolibet ente. ex dipu.10.in solu.2.dubii.

Formarum materialiũ quędã sunt propinquiores ad actũ ꝗ aliæ, prout magis purificantur à passione quæ est signũ materię. ex distin.10.in solu.2.uide de elementis exẽplum 2.Cœli.cõ.32.&.3.Cœli.com.67.

Formæ signum apud Philosophos est operatio, & materiæ signum est passio. ex libro Destru.dispu.6.in solu.6.dubii.& ex dispu.10.in solu.secundi dubii.

Formæ substantiales secundũ Philosophos non agunt ad inuicem, sed in accidentibus omnes cõueniunt ꝙ calidũ agit calidũ sibi simile, & omnes aliæ qualitates quatuor. ex disputationibus Physicis in dispu.1.in solu.4. Hoc etiã habetur à Philosopho in libro de Sensu & sensato, ubi dicit, ꝙ ignis non agit inquantũ ignis, sed inquantũ calidus.

Forma una non habet nisi unam materiam. ex.cõ.super.2. de Partibus animalium in cap.de carne.

Forma est per quã aliquid est unum, alioquin aliquid esset unum per aliquid posterius. Auer.in.3.de Partibus animalium cap.de corde. ubi Arguit contra Gale. Platonem, & Hippocratem ponẽtes plures animas in uno & eodẽ animali. Aduerte tamen unum ꝙ licet Auer.& multi ex Latinis ascribant istam opinionem Platoni: Themistius tamẽ oppositũ sentit in sua Paraphrasi super primo de anima in cap.2.cum inquit: Sit ridiculum, ut Diuinus inquit Plato, tanquam Troianũ equum insideant, plures animas in quolibet homine contineri, sed singulas in singulis, quæ partibus in differentibus constent.

Forma una non est nisi in una materia. ex primo de Generatione animalium.cap.1.Auer.

Formam unam habere unam materiã est suppositio in scientia Naturali, sicut naturam esse, & multa alia per se nota. Auer.in.1.de Generatione animaliũ in digressione contra Galenum: utrum semen mulieris cõcurrat actiuè ad generationem. idem.8.Phy.com.46.

Formam habere partes quarum quædam sunt in una materia. & quædam in alia materia impossibile est, uerbi gratia, corpus animalis quod est subiectum propinquum animæ uidetur, ꝙ eius partes non possunt habere materias diuersas, quamuis partes sui corporis quæ sunt sicut subiectum propinquum reperiantur in diuersis modis, ueluti in discrepantia membrorum similarium in se in duritie & mollitie &c. Auer.in.1. de Generatione animalium ca.1.ubi ponitur improbatio antiquorum in col.7. ex quo collige contra ponentes formas partiales specie substantialiter differentes. Contra ponentes formas partiales.

Formæ agentis conditio nõ est ut sit in materia eiusdẽ speciei cum materia in ꝗ agit forma, exempli gratia, forma agens ipsius lecti reperitur in anima artificis quæ differt à materia formæ lecti, quæ est lignum. Auer.in.2.de Generatione animalium, capitulo utrum semen sit animatum.

Forma & efficiens proprium & determinatum tempus habet sibi ad agendum, & similiter materia ad patiendum habet tempus ꝓprium & determinatum: & quãuis tempus ueraciter formę non attribuatur sed materiæ, tñ hoc est dictum in formis abstractis, uerum etiam in formis relatiuis hoc potest dici ꝙ dictum est.4.colliget ca.38.de signis crisis, quod sic intelligo: Tempus enim habet secum annexã successionem, sed successio causatur ex resistẽtia passi seu mobilis, & resistentia causatur ex contrarietate.4.Phy.cõ.71.materia autem est subiectum contrarietatis, & eius est propriè pati & resistere non formæ, quia illius proprium est agere & mouere. Hoc autem dictum principaliter ueritatem habet in formis abstractis, quæ sunt absolu-

tæ à subiecto pro quantò non sunt constitutæ in esse per suum subiectum: & ideo tales nullo modo sunt patiētes, neq; per se, neq; per accidens, sed solū sunt egentes.9. Metaphy.com.2. Tamen hoc etiam ueritatem habet in formis relatiuis, formas autem relatiuas (ni fallor,) appellat istas formas materiales quæ sunt constitutæ in esse p subiectum, quibus competit agere per se, & cōpetit pati per accidens: forma enim inquantum forma mouetur, sed ut est forma in materia patitur & mouetur.4.Cœli.cō.24. & 3.Cœli.cō.28.& ideo etiam in talibus formis relatiuis ueraciter & per se loquendo tempus attribuitur materiæ & nō formæ. Et hoc inferas unū pulchrum & subtile ualde, ꝙ licet tempus sit, aut motus, aut passio quædā mouens, ut dicitur.12.Met.cō.& tex.29.&.4.Phy.tex.com.90.essentia tamen motus magis dependet à motore.12. Meta.cō.41.licet quo ad denominationem magis attribuitur mobili, quia motus est in mobili & non in motore.3. Physi.tēpus magis denominatur pati mobilis q̃ agere motoris. Et ideo quo ad denominationem est differentia, quia motus denominat mobile nō motorem, sed tempus ueraciter magis attribuitur mobili q̃ motori.

Forma dicitur multis modis, nā quandoq; sumitur pro formis corpoꝝ simplicium non organicorum: quandoque pro formis corpoꝝ organicorum, & istæ sunt aiæ. quandoq; formis corporū cœlestium quæ similantur partibus simplicibus pro quāto sunt non organica, & partim organicis pro quāto sunt mobilia ratione illarum: & quādoq; pro qualitate & quantitate aduenientibus mixto inquantū mixtum, & per hunc modum differunt formæ corporum similariū partium, & acquirunt diuersas ꝓprietates. ex Paraphrasi. Metaphy.tract.cap.de forma. Ex quo patet diffinitionem animæ non cōpetere intelligentiæ contra modernos, tum quia corpus cœleste ꝓpriè nō est corpus organicum cōpositum ex partibus consimilaribus, tum quia non est habens uitam in potentia. Et oēs græci expositores, ut Alexander in principio suæ abbreuiationis de Anima.& Themist.1.de Anima cap.& Ammonius, & Simplicius uolunt solū illam diffinitionem cōpetere uiuentibus generabilibus & corruptibilibus: unde Simplicius in principio.2.de Anima, & alibi plerunq; notat hoc. Amplius sequeretur ꝙ intelligentia quidditatiue consideraret à Naturali, quia cognitio p diffinitionem est cognitio quidditatiua, nec respōsio chimerica ualet ꝙ habet duas q̃dditates, quia unius rei non est nisi una quidditas p̃sertim in rebus per se subsistentibus, sicut est intelligentia separata.

Forma mixti est superaddita formis elementorum, neq; est elementum, neq; est composita ex elementis. cuius unde rationem in Paraphrasi Meta.tract.2.col.22.

Forma est causa ut res sit intelligibilis, & materia est causa, ut res sit sensibilis.ex tract.2.in Paraphrasi Metaphy. col. 15.idem primo Cœli.com.95.

Formarum esse intelligibile Arist. distinxit ab esse eaꝝ sensibili: etenim esse intelligibile non hñt intellectum inquātum est intelligibile, habent tamen esse extra intellectum inquantū sunt sensibiles in tract.3. Paraphrasis Meta. col. 11.ibi: Et dicamus ꝙ iam fuit ostensum hic.

Forma & finis sunt agentia quodammodo similitudinis. Auer.in Paraphrasi Meta.tract.4.col.14.

Forma naturalis non potest nisi sola ratione à materia separari, separatio enim talis formæ est eius interitus. Alex. in Paraphrasi de Anima.in ca.de intellectu agente, & idē habet. Commen.in.4.Phy.com.18.

Formæ quæ sunt hic cū habeant esse in substantiis separatis nobiliori modo q̃ in materia, quæri potest, quia si ibi sunt in esse nobiliori, deinde fuit necesse ut habeant esse ignobilius. Et uide solutionem istius dubii. ibidē. col.16. ubi dicitur ꝙ hoc fuit necessarium propter suum secundum esse, quia esse est nobilius q̃ non esse.

Forma est à qua res est id quod est nō à subiecto. Themist. in.2.Phy.tex.11.idem habetur in.2.de Anima.tex.com.7. idem.73.Com.1.de Anima.com.90. Et ideo licet materia & forma sint partes essentiales compositi esse, tamen & unitas est à forma non à materia, quia materia solum est, ut subiectum.

Forma à materia nō re ipsa, sed ratione abiungitur.2. Phy. tex.com.12.idem Themist.& Commē.ibidem. idem Cōmenta.in.12.Primæ philosophiæ.com.39.

Forma & finis tunc coniunguntur atq; concurrunt, cum ex rei diffinitione statim apparet melius ac potius rem illo modo quàm alio quouis se habere., ꝙ in rebus naturalibus passim aduertere est: quū uero nō statim apparet, tūc est forma solum, & non habet rationem finis, ut in Matematicis cernitur. Themistius in.2. Physi.super tex.74.idē etiam tenet Auerrois sub uerbis obscuris. ibidem. sed est eadem fermè sententia. glossat etiam Auerr. de fine generationis ꝙ est idem cum forma rei generatæ: fallit autem de fine rei generatæ. ut patet.2. Physi.com.70.&.24.&.8. Meta.commen.12.

Forma presfius, si quis de me quęrat, id terminus nō nuncupatur, utpotè quæ non sit superficies, sed ratio & id quod sub hoc uerbo quid sit rem esse percipitur, nisi quis digna nomi eius hoc tribuat, quatenus materiam fusam difluentē q; quasi coercet finibus & intra certos limites reuocat, ueluti norma quædā mensuraq; rerum ac numerus. Themistius.4.Physi.super.35.

Formæ nonnullæ mouere dicuntur, ut animal anima, & lapidē grauitas, non tamen ab his mouentur illa quatenus procreantur.i.quatenus ad ea genialis transmutatio inita est. Hæc enim grauitas lapidescentē & concrescentem uaporem progignit, ipsa alioquin motus in his necessariò haberet, quod statim conuincitur esse falsum: quoniam in rebus motis non in mouentibus motū esse est persuasum. Themistius.5.Physi.tex.4. Ex quo habetur ꝙ forma non mouet, ut terminus motus, sed ut agens.

Forma aut Naturalis, aut Mathematica, aut artificiaria est: Naturalē & Physici & Dialectici occupant, sed Dialectici materiam negligunt, Physici accurrāt. Themist.1.de Anima.17.& colligitur ex sententia.Arist.ibi tex.com.16.

Forma est rei causa quantū ad esse, materia uerò quo ad fieri.Them.2.de Aia.in princi.& ibidem.ca.6.inquit: Sicut à forma res habet ut sit, ita etiam à forma habet ut sit unū. Alexan.etiā in Paraph.de anima, ubi ostendit animā esse formam, inquit: A specie res habet ut sit. uide etiā Alexan.ibidē in.1.ca.ubi dicit: Forma est à qua unumquodq; est id quod est, & differentia rei est per formam non per materiam. Et elicitur ex tex.ibidem tex.cō.7.ens & unumquum multis modis dicantur, quod uere est actus est, ubi Them.asserit: Quot modis aūt esse quid dicitur, totidem unumquodq; dicitur. Decem aūt sunt rerum initia, decē quoq; erunt appellationes unius, atq; utrunq; præstat forma ea quam nos entelechiam appellamus.

Forma licet in materia producitur, non tamen est ipsi materiæ forma, sed eius ꝙ ex ambabus facultatibus conditū est.Them.2.de Aia.cap.6.Vide pro hoc Auer. & Philosophum.7.Primæ philosophiæ.tex.com.26.

Forma minus uidetur posse p se subsistere q̃ materia, licet materia secundum se subsistere nequeat absq; forma. Alexander in principio abbreuiationis de Anima. cap.1. Vide in Concordantiis nuper æditis.

Forma est principium à quo differentiis, quæ secundum id quod est agere & pati corporib' insunt: omnia enim quę agunt, & quæ patiuntur, quatenus corporea sunt, ut hoc, aut illud agant patiantur'ue à specie possident. Iccirco nō ab re dicitur pati, & agere corporea per ea quæ incorporea sunt. Alexand.in Paraphrasi de Anima.cap.2. Vide in Concordantiis nuper æditis.

Forma dicitur in respectu materiæ, & econuerso.9. Meta. com.21.Vide in Concordantiis nuper æditis.

Formicarum quædam sunt pennatæ, quædam uerò pēnis priuatæ.4.de Natura animalium cap.1.

Formicæ origani sulfurisq; puluisculo insperso suas relinquūt cauernas, alioq; migrant. Aris.in.4.de Nat.anim.c.8.

Formicæ nihil uenantur, sed facta ab aliis colligunt. Arist. in.9.de Natura animalium.cap.40.

Fortuna est causa per accidens in his quæ sunt in minori secundum propositum, quæ propter hoc sunt secũdo Physicorum tex. cómen. 52.

Fortunitas est in actionibus nihil enim aliud est quã actiones laudabilium finium. ibidem. in com. 58.

Fortitudo est dispositio secundum cursum naturæ eius in potentia, & dicitur respectu debilitatis. 7. Physi. com. 7.

Fortuna, & casus, hoc est cum uoluntas, aut natura facta est alicuius per accidens causa. Themis. 2. Physi. super tex. 50. Et elicitur ex textu.

Fortuna differt ab aliis causis per accidẽs in eo ꝙ illę ideo causæ nuncupantur, quia accidentia sunt causæ per se, ut albus, grammaticus, musicus, deambulator, quo fit ut nullum talium sit causa ædiũ: at in fortuna actio una eadẽq; est huius effecti causa per se, illius uerò per accidens. Themist. 2. Physicorum. 51.

Fortuitæ rei si causas per accidens quæ ꝓpinquiores sunt, & quæ remotiores scire uoluerimus, oportet illas actu constituere, quandoquidem in causis per accidens simpliciter liceat in infinitum procedere. Themist. 2. Physico. super. 55. Ex his liquet solutio ad quæstionem quam teste Simplicio Aristo. mouit in. 2. Physi. sed non soluit relinquens nobis solutionem. Nam uideri posset fortuitã non infinitam rem esse, cum sit causa per accidens, sed in causis per accidens, quædam sunt propinquę quædam remotæ. In infinitis autem nõ est propinquum neq; remotum, quia non est primum nec ultimum: ex dictis autem Themist. patet solutio sicut uides.

Fortuna constare nõ omnia dicuntur quæ citra consilium, & uoluntatem eueniunt. Euenit namq; nauiganti in hyeme naufragium facere hoc, neq; ex proposito cõsilio ue, neq; fortuito euenire dicimus, quia plurimum solet exitus ille nauigantibus hyeme euenire. Themi. secũdo Physico. super. 61.

Frangibilia sunt illa quæ diuiduntur ad partes magnas, & minutim frangibilia sunt opposita istorum, & diuiduntur ad partes prauas: causa autem est distãtia pororum & ꝓpinquitas pororum in minutim frangibilibus. Commentator in. 4. Meteororum. in summa.

Frangi est diuidi in partes magnas, & cõminui est diuidi in partes subtiles. quarto Meteororum. tex. cõm. 44.

Frigidum calefacit conuersum quodãmodo, & ambiens, quemadmodum peccat uoluntarius sciens, quando econtrario utitur scientia. 8. Physi. tex. cõm. 8.

Frigus quodãmodo est defectus caloris. primo de generatione & corruptione tex. commen. 18. & 2. Cœli. com. 18. & 2. Physi. 15. & 10. primæ Philosophię. tex. cõm. 7.

Frigus congregat homœogenea & heterogenea. 2. de Genera. & corru. tex. com. 8.

Frigiditatis operatio prima & per se est priuatio operationis caloris naturalis, & est indecoctio & corruptio. quarto Meteororum in summa.

Frigiditas aliquo modo adiuuat in generatione, & hoc secundaria intentione inquantum coequat ipsum calorem naturalem: & etiam frigiditas conseruat calorem naturalem generari ne exhalet, seu uaporet. ibidem.

Frigiditas est duarũ specierũ, uidelicet frigiditas aquea, & frigiditas terrea: frigiditas aquea operat humiditatẽ, terrea uerò siccitatem. Auer. sententia in. 4. Meteo. in col. 5. ex quo uidetur ꝙ qualitates primæ in elementis inuentæ tam actiuæ quàm etiam passiue specie distinguuntur de intentione eius: & fuit etiam sententia Alex. in. 1. lib. naturalium quæstionũ. q. 6. quam etiam sequitur Simpli. in. 4. de Cœlo & mun. Considera tamen instantiam contra istã uiam quia tunc nõ sufficienter Aristote. uenatus fuisset ex coniugationibus qualitatũ primarum numerum quaternarium elementorum in. 2. de Genera. & corrup. in text. cõmẽ. 16. Accidit enim iuxta istam uiam quatuor qualitates primas esse geminatas, & ita erunt octo, nisi esset ꝙ sunt quatuor genere ut sunt interminatæ, & ut præcedũt formas elementarias in materia, sic enim considerantur ibi. Vnde Aristote. dicit quod primum principium est prima materia, secundum uerò sunt primę contrarietates, tertium uero ignis, & aqua, & talia: sed huiusmodi cõtrarietates ut sunt terminatæ, sic specie distinguuntur specialissima: unde quidam dixerunt ꝙ ratio Aristote. demonstrat quatuor esse elementa in genere, non autem in specie atoma. Nam ignis tres sunt species, ignis carbo, flãma, & lux similiter uariæ sunt species terræ, & aquę. Vnde Commẽ. in. 3. de Cœlo & mũdo. cõm. 52. dicit: Quod cum sit declaratum ꝙ elemẽta non sunt æterna, oportet quęrere numerum elemẽtorũ in corporibus simplicibus generabilibus & corruptibilibus. In hoc igitur est iuuamen in hac perscrutatione in sciendo numerum, & Deus scit, tamen cõsidera super hoc diligenter, requirit enim specialẽ quæstionem circa hoc.

Frigiditas secũdum Alexan. facit substantiã in corporibus frigidis, & caliditas in corporibus calidis, e cõtrario in rebus in quibus sunt accidentia scilicet ꝙ caliditas & frigiditas non sunt substantiæ in rebus, quarum species non faciunt caliditas & frigiditas, sed aliæ uirtutes. s. anima in animatis. 12. Metaphysi. commen. 22. idem primo Physic. commen. 52. & 5. Physi. com. 10. & 8. Metaphy. com. 5.

Frigiditas est contraria colori naturali & impedit ipsum in omnibus suis operationibus propter suam qualitatem. 3. colliget. com. 20.

Frigiditas, ut est declaratum in naturali Philosophia, est in corpore sicut instrumẽtum temperans calorem naturalẽ qui est primum agens, & substantiale. 3. colliget. cap. 21. de accidentibus superuenientibus uirtuti hepatis. Et ibi nota ꝙ quando augmentum frigiditatis est paruum, tunc operatio naturalis membri diminuitur: & simul quando augmentum caloris extranei est paruum, tunc operatio naturalis membri diminuitur: & similiter quando augmẽtum caloris extranei est paruũ, tunc operatio membri augetur, & fit mala: sed quando augmentum frigiditatis & caliditatis est notabile, ut trahant calorem naturalem extra suam formã naturalem, tum membrum faciet operationem contrariam suæ operationi naturali.

Frigiditate natura non utitur per se & prima intentione ut frigiditas est in aliqua operatione eius, sed per accidẽs, & ex secunda intentione, uidelicet in temperando & cõmensurando calorem naturalem. in. 2. de Parti. animaliũ. cap. de cerebro, & in. 4. Meteororũ. com. 1. in digressione. Et illo modo intelligitur dictum Galeni. in. 6. de accidenti & morbo prope fine, ubi habet ꝙ frigiditas nulli functióni utilis est, uidelicet per se & essentialiter: per accidẽs enim iuuat, ut patet in prima particula aphorismorum: Ventres hyeme & uere.

Frigiditas quæ non est terrestris est debilis operationis. 5. colliget. cap. 12. uide in contradictionibus nuper æditis.

Fulmina quæ constant ex materia subtili aerea non corrũpunt corpora mollia in quæ cadunt, sicut narratur ꝙ quædam fulmina resoluunt siue liquæfaciunt æs & nõ cõburunt pannum seu bombicem qui est cum eis, & occidunt multa animalia absq; hoc ꝙ appareat in eis signũ combustionis. 2. Meteo. cap. 2. de fulminibus prope finem.

Fulminibus cadentibus in aliquibus locis, inueniũtur in illis corpora similia ferro & æri, ut narrauit Auicen. dicens ꝙ ipse laborauit in dissoluendo illud, & non potuit, quia dissoluebatur & conuertebatur in ignem. Et ꝙ nullus Peripateticorum meminit de hoc. Dixit etiam Auic. ꝙ lapis magnus cecidit in Corduba igneus in die sereno seu claro, & ipse uidit illum lapidem, & habebat odorem sulphuris, & quasi naturam harmoniaci, & hoc nõ est remotum. ibidem.

Fulmen seu uentus accensus descẽdit inferius cum uelocitate, quia hæc pars fumosa est composita seu cõstituta ex parte leui & graui, & hoc cum accidit parti graui frigefieri, tunc ab illa parte graui mouetur inferius, & impossibile est propter fortem mixtionem separari partem leuem à graui. ibidem.

Fumus est ex aere & terra. 2. de Generatione & corruptione. tex. commen. 18.

Fumus est calidus & siccus, & quamuis fumus habeat hãc complexionẽ, tamen semper remanet in eo uirtus rei ex qua fit fumus: ꝓpterea utimur in medicatione palpebrarum inuersarum fumo thuris ad generandam carnem bonam. 5. colliget cap. 42. in fine capituli dũ agit de fumo, hoc est, contra pœnentes resolutionem fieri usq; ad materiam primam. Ibidem etiam paulo superius idẽ Auer. dicit de cinere, ꝙ cineres diuersificantur secũdum diuersitatem rerum ex quibus fiunt, unde uidemus ꝙ habẽt diuersas proprietates iuxta naturã rerum, ex quibus generantur. Et Seneca in libro naturalium quæstionum dicit ꝙ sapor herbæ remanet in lacte. & experimento hoc patet, ꝙ caro animalium retinet saporem ciborum & herbarum, ex quibus nutriũtur, sicut Paduę caro uituli tempore hyemis habet saporem raparum.

Futurus incedere quis nõ incedet. ex. 2. de Generatione & corruptione. text. cõmen. 64. ex quo patet non quæcunq; eueniunt, ex necessitate euenire.

DE LITERA G.

GALENO sæpe accidit opinando aliquas esse demonstrationes Aristote. in illis quę intelliguntur ex uerbis Aristo. primo aspectu, & non sunt in rei ueritate, quapropter mox incepit ei contradicere nesciens se sibimet contradicere in ueritate. 8. Physi. cõm. 78. idem. 4. Physico. in tra. de tempore super tex. cõmẽ. 97. & 98. ubi etiam lucidissimus Themist. hoc idem asseuerat dum inquit. Verum Galenus in plerisq; omnibus se rẽ ad hunc modum molestus importunusq; est & dominus Albertus cognomento Magnus. ibidem. 4. uidelicet Physico. tract. cap. 4. inquit: Nec Galenus, nec Augustinus sciuerunt bene naturas rerum.

Galenus errauit circa intellectum demonstrationis in principio. 7. Physico. quia non intellexit quid sit primum motum per se. 7. Physi. com. 1. & 2.

Galenus opinatus est cor non esse primum principiũ motus in animalibus, quia uidit animal extracto corde moueri per duos passus: & quia animal nõ mouetur abscisso capite opinatus est caput esse principium motus septimo Physicorum commen. 4.

Galenus existimauit ꝙ nos non percipimus tempus, nisi perceperimus nos moueri in anima nostra & est imaginatio corrupta per se. 4. Physi. commen. 97.

Galenus redarguit temporis diffinitionem datam ab Aristote. uide. 4. Physi. Themistium super text. 102. ubi ponit duas solutiones ad eius argumentum.

Galenus cum existimaret ꝙ nullus potest scire mundum esse æternum, nisi propter has propositiones, quarum origo est à sensu, & testimonio uetustatis, dixit in suo libro quem composuit de his quæ dubitauit, ꝙ nullam certitudinem habebat de mũdo, utrũ esset nouus aut antiquus. Et manifestum est ex uerbis suis ꝙ ipse non utitur in antiquitate mundi, nisi talibus propositionibus, & in libro suo quem appellauit de demonstratione. 1. Cœli. com. 22. uide etiam quæ ratio maxime fecit Galenum dubitare 1. Cœli. cõm. 92.

Galenus non sufficienter determinauit de anhelitu. 2. de Anima. commento. 88.

Galenus existimauit, ꝙ uirtus cogitatiua est rationalis materialis. 3. de Anima. commen. 6.

Galenus tantum applicabatur errori, ꝙ existimauit aerem esse sentientem. Auer. in commen. libri de Sensu & sensato prope finem.

Galenus dubitauit utrum uirtus informatiua esset creator aut creatura. 7. Meta. commen. 31. Et uide ibi causam.

Galenus dubitauit an uirtus dans animã sit Deus, aut aliud ibidem. disp. 3. in sol. 18. dub. & 7. Meta. com. 31.

Galenus opinatus est principium sanguinis & uenarum nõ pulsatilium esse iecur per duas rationes. Aristote. autem opinatus est esse cor. ex. 3. de Parti. anima. in cap. de corde, etiam duabus demonstrationibus.

Galenus concessit unam propositionem, & dixit eam conuerti, ꝙ ubi est principium uirtutis alicuius animalis quæcunque sit illa uirtus, ibi etiam est principium instrumẽti illius uirtutis: & econuerso, ubi est principium instrumenti alicuius uirtutis, ibi etiam est principium uirtutis illius. ex tertio de Partibus animalium. in capitulo de corde Commentator.

Galenus in libro de ingenio sanita. dicit ꝙ in apostemate hepatis est phlebotomanda basilica dextra, & in suis sermonibus uniuersalibus dicit contrarium, ponit Auer. 7. colliget. capit. 29. & ibi ponit solutionem istius apparentis contradictionis.

Galenus in his quæ apparent in anatomia ubi discordat ab Aristo. maximam facit difficultatem, quia hac nostra ætate non possumus acquirere ueritatem. Commen. in. 3. de Partibus animaliũ. in cap. de corde. & est authoritas Damasceni in suis aphoris.

Galenus fuit qui inuenit aliud iuuamentum diaphragmatis à iuuamentis positis ab Aristo. & aliis antiquis, quod est magis nobile, quia huiusmodi uelamen, ut ipse opinatur, est lacertus quo animal mouet pectus in respiratione, quod genus membrorum scilicet lacerti, per quod fit motus uoluntarius, ut imaginor, non fuit cognitũ tempore Aristote. Et ideo laudemus Galenum de hoc sicut tenemur laudare ipsum in aliis rebus manifestatis ab ipso in arte anatomica. Auer. in. 3. de Partibus animalium in cap. de septo transuerso.

Galenus non intellexit Arist. opinione de capite. i. de ossetutante cerebrum, an sit propter cerebrum, uide Auerro. contra Gale. in. 4. de Partibus animalium. in cap. de Membris animalium sanguineorum extrinsecis.

Galenus opinatus est fœminam habere uerum semen, & actiuẽ concurrere ad generationem: contra quem uide Auer. in. 1. de Generatione animalium. ubi adducit rationes eius, & impugnationem opinionis eius in illo capitulo, ubi ponitur improbatio antiquorum in col. 7.

Galenus non perspexit fundamenta naturalia, & ideo non est mirum si errauerit in modo generationis corporis ex membris: sed de sequẽtibus ipsum mirandum est, scilicet de Auicenna qui habebat notitiam scientiarum speculatiuarum. ibidem.

Galenus dicit quod in hepate est fons spiritus naturalis secundo colliget. cap. 8.

Galenus posuit neruos, & mẽbra phlegmatica, & uiscosa, generari ex spermate, & reliqua membra ex sanguine: cõtra quem uide Auer. ibidem.

Galenus posuit neruos esse instrumentũ motus uoluntarii & sensus. & uide motiuum eius. 2. colliget. cap. 8. de iuuamentis membrorum consimilium.

Galenus assimilat in uno suo libro animam lapidi adamãti. 2. colliget. cap. 7.

Galenus opinatus est illa membra restaurari non posse quæ ex spermate generantur, sed non est ita, nã si ita esset, tunc non uideretur aliquod membrũ restaurari in aliquo animali, & in alio non: & in aliqua ætate restaurari in alia uero non: dicitur enim ꝙ si oculi pullorũ hirundinum eripiantur mox reuertuntur. Ossa uerò senum aut non restaurantur, aut difficile recuperantur: sed priuatio partis aereę quæ est in semine, & primi humidi inutilius reperti est in causa ꝙ talia membra, quæ inciduntur non coniunguntur, neq; restaurantur. 2. de Generatione animalium. cap. 2. Auer. uide etiam in eodem cap. in fine capituli ubi apertius Auer. huius problematis explicat causam.

Galeni doctrina in libro de complexionibus non incedit per uiam, per quam incessit in libro de elementis. s. per uiam demonstratiuam. Auer. 2. colliget. cap. 1.

Galeni error, quem dixit de complexione temperata, est paruus. ibidem.

Galenus dixit quòd pilus generatur ex uno uapore fumoso adusto, sed hoc indiget speculatione, quia uidet quod pilus

pilus sit corpus extēsibile siccum. Auerro. in secūdo colliget. cap. 8. de iuuamen. membrorum cōsimilium. Opinio ista Galeni est in. 2. complexionum. cap. 5. Potest tamē dici pro Galeno, ꝙ extensionē illam pilus sumit ex cute, in qua est uiscositas quędam: ut est uidere ad sensum, ubi extracto pilo est in extrema radice unctuositas quædam, & sic per consumptionem eius nobis contingit caluitium: ut dicit Aristo. in. 5. de Generatione animalium.

Galenus opinatus est locum esse spacium separatum, cōtra quem uide pulchrè Themi. in. 4. Phy. super tex. 36. ubi pulchre digreditur ibi, sed statuamus inquies.

Galenus opinabatur ꝙ hepar, ꝑpter dominium quod habet super omnia membra nutritiua, quod esset penitus in uirtute nutritiua princeps, nesciens ꝙ postremum nutrimentum est in corde, & quòd in eo est prima uirtus nutritiua princeps. 2. colliget in cap. 9. de iuuamen. membrorum officialium.

Galenus dixit: Aristote. & si uir doctus, & ad quācunq; partem rationē adducere eximius extiterit: nullā tamen potuit probabilem rationem reddere, cur repleto capite uis sentiendi quiescat, si in corde est collocata ex fine quarti libri de causis symptomatum.

Galenus dixit ꝙ testiculi habent uirtutem principalem generatiuā: sed uide impugnationē eius in. 2. colliget. capi. 10. de Iuuamētis membrorum deseruiētium generatiuę, ubi tenet uirtutē istā secundū Arist. esse in corde, & ibi est uirtus principalis, quia cor transmittit eis calorem temperatum in debita quantitate, & qualitate. Et ideo ista membra inseruiunt, & concurrunt, ut instrumentū, & si qua est uirtus in eis, illa est particularis.

Galenus opinatur ꝙ instrumētum tactus est neruus, qui uenit à cerebro, & Aristo. opinatur ꝙ organum tactus est caro. 2. colliget. cap. 11. de iuuamento membrorum officialium deseruientium uirtuti sensitiuæ.

Galenus quando dicit ꝙ in euacuatione membri maior cadit timor in euacuando q̃ in alterando, non sanè loquitur sed errat, quia sicut timēda est euacuatio ne uirtutem lędamus, ita est in alteratione & maxime in alteratione frigiditatis, sed dictu pro Gale. quòd sermo est cōparatiuus & non absolutus.

Galenus dixit ꝙ sensus cōmunis est in cerebro, & Arist. dicit, ꝙ primo & principaliter est in corde. 2. colliget. cap. 11. Opinionem Aristot. eequire in libro de Sensu & sensato. & in. 3. de Parti. anima. cap. 4.

Galenus dixit odoratus sensum fieri in duabus carunculis, quæ sunt similes capitibus mammillarum: sed Aristo. dixit, ꝙ fit in duobus mearibus qui sunt in naso. 2. colliget. ca. 17. de iuuamento instrumenti odoratus. Et ibi require impugnationem Auer. contra Galenum.

Galenus sentit ꝙ origo & situs caloris naturalis deseruientis motui uoluntario sit cerebrum, & ad totū corpus miscetur per neruos ab eo: sed Aristo. opinatur ꝙ cerebrum sit seruitor cordis in hac operatione per uiam qua seruit ei in sensibus, & origo eius est in corde. 2. colliget. ca. 18. de Iuuamentis membrorum uoluntarii motus.

Galenus & omnes Medici confitentur, ꝙ uirtus uoluntaria est in corde. ibidem.

Galenus opinatus est ꝙ motus uoluntarius non fit nisi per musculos, & non est ita: musculi enim non sunt nisi in animalibus sanguineis ꝑfectis, & nō est impossibile esse motum uoluntariū sine musculo: quod si est, est ꝑpter calorē naturalem, aut propter rem quę stat loco eius in animalibus quę sunt sanguinea neq; carnosa. 2. colliget. cap. 18. de iuuamentis membrorum uoluntarii motus.

Galenus motum anhelitus dixit esse motū uoluntariū, & eius dixit duo esse iuuamenta, & primū eorū solum uerū est. 2. colliget. cap. 19. de iuuamentis membrorū, ubi etiam uide impugnationem, an sit motus uoluntarius.

Galenus opinatus est ꝙ uirtus uoluntaria motiua principaliter sit in cerebro. & ꝙ immediatum instrumentum istius uirtutis sit neruus. Arist. autē & Auer. tenent uirtutem istā principaliter esse in corde, & ꝙ primum instrumentū per se mobile ab ista uirtute sit musculus in animalibus perfectis. & ideo ęgritudo aqua prouenit lęsio in motu, est primo, & per se in musculo, & in neruo, & cerebro nō est nisi per uiam & modū colligantiæ. 2. colliget. cap. 18. & 19.

Galenus non habuit ueram radicem in logica. ibidē. ca. 19.

Galenus in maiori parte eerum, in quibus putant homines ꝙ contradicit Aristote. non est uera contradictio, sed sunt sicut conclusiones & complementa. Et ideo non est dicendum ꝙ illud quod dicit Gale. in particularibus eebus contradicit in uniuersalibus Aristo. secundo colliget. cap. 19. de iuuamentis membrorum motus anhelitus.

Galenus & si tempore suo ars medicinæ esset plenè completa, dixit tamen: Non est impossibile ꝙ aliquis ueniat post me, & inueniat aliquid quod per me non fuit inuentum. 2. colliget. cap. 19.

Galenus dixit ꝙ in motu anhelitus pulmo nullum habet peoprium motum in se, sed sequitur motum pectoris, sed Aristo. tenet oppositum. ibidem.

Galeni sententia motus pulmonis est uiolētus uel per uiolentiam. i. per uiam per quam mouentur corpora artificialia. Et melius est dicendum ꝙ illud principiū est in eo ꝑ motum secundum quem mouentur naturalia. ibidem.

Galenus sentit ꝙ temperatioe regio est terra Gęcorū, & inter alias est terra Hippocratis. Et dicit ꝙ totum tempus illarum terrarum est, sicut tempus ueris. 2. colliget. cap. ulti. quod est de complexionibus temporum. Vide tamen tu Gale. in prima particula separatorum sermonum. com. 14. & in libro de tuenda, sanitate parum post principium, quia Auer. non bene habuit mentem Gale. quia non dicit Gale. totū tempus illius regionis absolutè esse, sicut ueris, sed eespectu climatum inter quę mediat quartum clima, quia eespectu tertii est, sicut æstas, & eespectu quinti est sicut hyems.

Galenus opinatus est ꝙ cholera non naturalis, uitellina, est calidior naturali, & alii Medici præter ipsum tenent oppositum, & Auer. laudat dictum Gale. 3. colliget. cap. quarto de causis ægritudinum naturalium.

Galenus non cognouit uirtutem discretiuam, cuius officiū est ut cognoscat sanguinem à superfluitatibus, ut nutriat membrum ex conuenientiori, & mittat unicuiq; membro quod est ei simile, & uirtus separatiua non est hæc uirtus de qua ipse loquitur. Etenim est magna differentia inter uirtutem discretiuam & separatiuam, & in esse & in tempore. 3. colliget. ca. 16. de accidentibus superuenientibus uirtuti nutritiuæ in generali.

Galenus dixit ꝙ solutio cōtinuitatis sit causa doloris: contra quem uide Auer. 3. colliget. cap. 31. de accidentibus superuenientibus uirtuti sensibili.

Galeni & medicorum causæ inductæ super accidentibus uisus sunt fundatæ super falsa fundamenta, quia non est aliquid in oculo nisi caloe naturalis qui aduenit ei à cerebro per duos neruos perforatos, nec calor potest separari à corpore in momento etiam eemanente calore intrinseco, & homine uiuente: & impossibile est ut extendatur usque ad stellas, quia antequam ueniret illuc esset corruptus. Nec etiam in eo est corpus cœleste, nec igneum habens splendorem. 3. colliget. cap. 38. & facit contra illos qui tenent uisionem fieri extra mittendo.

Galenus conatur per rationes ostēdere quòd ueritas ordinationis in circuitibus febrium, prouenit à calore putredinali, sed rationes eius infringuntur: nam mea sententia penitus est, quòd natura istos circuitus cū calore intrinseco operatur, quāuis huic calori aduenerit aliquid extrinsecum in quantitate aut qualitate in eo ꝙ est agens in materia non naturali. 4. colliget. cap. 27.

Galeni uerba de febre sanguinea uaria sunt, quia aliquando dicit, quòd est cholerica continua, & aliquando dicit quòd est aliud à continua cholerica, & tu sententiam meā nosti in hoc quarto colliget. capit. 31. de febre sanguinis, & signis eius.

Galenus sicut fugitiuus dixit medicinæ frigidæ non refrigerant corpus, nisi propter diuisionem in paruas partes:

cuius impugnationem uide.5.colliget.cap.3.

Galenus saporem amarum nõ appropriauit nisi calido tantum,sed amaritudo potest esse & à calido & à frigido, sicut color niger inuenitur,& p calidũ,& per frigus.5.colliget.cap.27.& in.2.de Anima.cõmen.105.& argumentum efficax contra Galenũ,& Medicos est de oppio quod est in fine amaritudinis,& inducit paralysim propter suã frigiditatẽ.Et quãuis possent dicere ꝙ non prouenit amaritudo à parte frigida,nos dicemus iam amaritudo est dominãs in suo sapore,& sapor fortis est in iudicio super naturam ibi.Vnde debet iudicari ꝙ sit magis calidum quã frigidum,& quomodo non cogitauit hoc.

Galenus fuit uerax & legalis experimentator in arte Medicinæ,& nullus potest ei cõparari,nisi is q cũ clamat nõ intelligit id quod clamat.5.colliget.cap.31.Forte dicit hoc propter Rhasim qui fuit maximus experimẽtator,& ille dum Galeno contradicit plerunq; uocẽ propriã uidetur ignorare:alii referunt hoc ad Auicennã,sed primus intellectus est magis consonus ueritati.

Galenus opinatus est medicinæ cõpositę operationes contrarias prouenire à contrariis qualitatibus,& non ab una media resultante ex contrariis,cuius impugnationem require ab Auerro.in.5.colliget.capit.57.ubi etiam excluditur responsio Galeni assimilantis operationem medicinæ compositæ operationi sensus & sensibilium,nam sensus simul à cõtrariis sensibilibus immutatur,sicut uisus ab albo & nigro,ubi ponitur ratio diuersitatis,& ibi uide pulchre de hoc.

Galenus dixit ꝙ quando sunt duæ medicinæ eiusdẽ uirtutis,& una est debilior alia,si misceantur,debilis diminuit fortiorem,cuius oppositũ potest prouenire,& uide motiuum.5.colliget.cap.57.uersus finem.

Galenus dixit regimine complexionis temperatæ,ꝙ quãdo nascuntur sal tritum super corpus illorum aspergatur, sed melius est ut inungatur cũ oleo de glãdibus:qa mordicationem non inducit,& facit consimilem operationẽ quia corpora eorũ,propter extrinsecus aduenietia indurantur,ut dicit Auenzoar.6.colliget.cap.6.

Galenus dixit ꝙ quidã Medici dicũt,ꝙ homo temperatus ter debet exercitari in die,& ter balneari,& hoc eidem placere uidetur,de quo non modicũ admiror,quia si hoc fiat ter,& horæ ciborũ ternam sectionem habebũt.Auer.6.colliget.cap.6.ubi recitat opinionem aliorũ asserentiũ complexionibus temperatis in duobus diebus ter comedendi tempora distribuãtur,& totis uiribus exerceantur,& opinio istorum est magis ueritati propinqua,cui mirabilis Auenzoar assentire uidetur.

Galenus præcepit si sanguis sit coagulatus in pulmone, ut ꝓpinetur acetũ cum aqua mixtũ: sed hæc medicina est cõtraria iuuamẽto causæ & accidenti,propterea quia aceto inest per naturam ut moueat tussim,& tussis est paruum accidens,& hoc est timendum. Et acetum cum sit pungitiuum,uulneri nocet,& sanguinem subtiliat,& aperit,& propterea acetum est dimittẽdum.7.colliget.cap.34.Solue pro Gale.ꝙ in casu necessitatis minus malum præfertur maiori,quia si sanguis est coagulatus indiget subtiliatione,quæ fit per acetum,& tussis adiuuat ad expulsionẽ eius,nocumento autem derelicto potest Medicus postmodum obuiare.

Galenus dixit complexionem calidam,& humidam esse temperatam:contra quem uide.6.colliget.cap.11.

Galenus in febribus acutis ex dominio sanguinis,quando sanguis nondum putruit,præcepit euacuationem sanguinis per phlebotomiam fieri usq; ad syncopin.Cuius opinio est erronea,& uide rationes Auerrois in.7.Colliget.cap.8.quia sunt fortes contra Gale.

Galenus dicit ꝙ patientes febres ex humoribus uiscosis,& mucillaginosis non sunt euacuandi nisi per frictionum solum.Ego autem,ꝙ climata in hoc sunt multum consideranda,& propterea in hoc non est danda regula generalis.7.colliget.cap.9.uide etiam de hoc ibidem.cap.10.

Gallinas procurãtes ut generosæ procreentur,mutatis admissariis id efficiũt. Et uide causam.1.de generatione animalium.cap.20.

Gallinæ cum mares uicerint,cucurriunt,& extemplo marium tentant superuentu coire,crista,& iam caudaq; erigitur,ita ne facile præterea sit,an fœminæ sint cognoscere:nonnunquam etiam calcaria parua iis enascuntur.9.de Natura animalium.cap.49. Ex illo loco scire poteris mores,& actiones mutare posse complexionem.

Gallinæ paruæ sunt fœcundiores generosis.3.de generatione animalium.cap.1.

Gallinæ bis parientes in die citò pereunt.Aristo.in.3.de generatione.cap.1.

Gallinæ iuuenis,& pinguis caro melior ex omnibus uolatilibus,& habet mirabilem proprietatem in temperando cõplexionem:& ideo brodium suum est optima medicina leprosis.5.colliget.cap.31.

Gemini sæpenumero euenit ut in eadem parte generantur mas,& fœmina,idq; satis inspeximus in dissectionibus, animalium ouiparorum,tum pedestrium,tum etiam piscium.Aristo.4.de generatione animalium.cap.1.aduersus Democritum,& Empedoclem.

Geminos pariunt quandoq; oues uel capræ,uel pabuli beneficio,uel si mater,aut pater uim eam geminandi per naturam obtineat.6.de.Natura animalium.cap.19.ubi nota ex indiuiduali proprietate posse ꝓuenire ut mas,uel fœmina geminos ædat.

Gemini in solo humano genere si alter mas alter fœmina sit,rarò seruantur:in reliquis animalibus,si alter mas alter fœmina sit enutriuntur,& seruantur.7.de Natura animalium.cap.quarto.

Gemini uel dissimiles inter se nõ sunt,sed plurimi magna ex parte similes procreantur.7.de Natura animaliũ.ca.6.

Generatio alia simplex,& est in qua unum fit ex uno: alia uerò composita,& est in qua unum fit ex pluribus.primo Physi.cõmen.44.

Generatum in actu licet sit unum numero,idest secundum subiectum,non tamen est unum secundum rationem,seu diffinitionem.1.Physi.cõmen.60. Vbi per generatum intelligit subiectum generationis,quia illud dicitur uerè generari,ut ipse habet in præsenti cõmento. Ex hoc elicitur apud Peripateticos ꝙ aliqua possunt esse cadẽ subiecto, sed differunt secundum diffinitionem,quod etiam colligitur ex.5.Physi.com.47.& ex.2.de Anima cõmen.147.& ex.3.Physi.19.&.21.&.3.de Anima.com.1.

Generatio simpliciter est substantiæ,secundum quid uerò accidentium.1.Physico.62.&.1.de generatione,& corruptione text.cõmen.11.&.18.quinto Physi.text.cõmen.7.&.8.Physi.tex.cõmen.46.

Generatum in rei ueritate est compositum ex subiecto,& forma.1.Physi.com.64.&.7.Meta.tex.cõmẽ.23.26.27.31.33.&.8.Metaphy.tex.com.8.&.12.Meta.com.18.

Generatio est uia in naturam.2.Physi.tex.cõmen.14.

Generatum duplex,completum,& incompletum.1.cõ.64.

Genera sunt formæ uniuersales,& differentiæ sunt formæ propriæ.2.Physi.cõmen.91.&.92.Vide in Concordãtiis.

Generatio est ex contrariis,ut declaratum est in.1.Physicorum:& inter aerem,& aquam non est corpus medium in actu denudatum à differentiis aeris,& aquæ cõtrariis,scilicet à calore,& frigore.3.Physi.cõmen.49.Ex quo patet quantum errent qui tenent formam corporeitatis substãtialem coæternam primæ materiæ,secundum Aristo.& Cõmenta.idem.3.Physi.tex.cõmen.45. Cõtra tenẽtes formam corporeitatis substãtialem coæternam in materia.

Generabilia quæcunq;,& corruptibilia,& omnino quæ aliquando quidem sunt,aliquando uerò non,necesse est in tempore esse.4.Physi.tex.cõmen.120.

Generabilia,& corruptibilia mensurantur à tempore duabus de causis,& quia sunt mota,aut mobilia,& quia tempus excedit illa.4.Physi.cõmen.120.

Generatio alia simpliciter,alia secundum quid.5.Physico.tex.cõmen.7.&.1.de generatione,& corruptione.tex.cõmen.11.&.20.primo Physico.text.cõmen.62.&.8.Physi.tex.commen.46.

Generationis

Generationis cauſa eſſentialis φ nõ ſit motus,eſt quia ſubiectum motus eſt ens in actu: ſed generationis ſubiectum eſt ens in potentia.5.Phyſi.cõmen.8.

Generationes in prædicamentis accidentium non dicuntur generationes niſi cum determinatione. 5. Phyſi.cõ.8. Et habetur in tex.ibidem.& alibi ſæpe.

Generatio eſt exitus eius,quod eſt in potentia ad actum. 5.Phyſi.cõmen.16.

Generatio non eſt motus,& cauſa eſt, quia forma eſt indiuiſibilis,& quia generatio eſt de non eſſe.5.Phyſi.cõmen. 21.Ex quo patet in uia Auer. tranſmutationem in formis ſimplicibus quas ipſe ponit.3.Cœli, eſſe diuiſibiles,& recipere magis,& minus:φ talis non eſt uera generatio,nec etiam eſt uerus motus:tum quia ſubiectum motus eſt ens in actu, ſed ſubiectum tranſmutationis talium formarum eſt prima materia.Prima enim habilitas in materia eſt ad tales forma: Simplicium.3.Cœli.cõmen.67.&.12.primæ Philoſophiæ.cõmen.11.Tum etiam quia motus eſt inter contraria , ſed formæ illæ non ſunt contrariæ ſecundũ ſe, ſed ſecundum ſui qualitates,contra Alexã.ut patet.5.Phyſico.cõmen.10.Sed dic φ ſic Cõmen.habet conſequenter loqui iuxta ſua fundamenta , φ quemadmodum ipſe tenet φ formæ elementariæ ſunt mediæ inter ſubſtantias, & accidentia,ſic tranſmutatio earum,neq; eſt uerè motus, nec uerè generatio,ſed eſt medium quodammodo:idem enim eſt iudicium de motu, & termino motus,& de uia, & termino uiæ , quia non differunt niſi ſicut perfectum à diminuto,ut patet in.5.Phyſi.cõmen.9.

Genus eſt prius in ratione.Cõmentator quinto Phyſicorũ, commen.27.

Generatio,& corruptio mutationes ſunt, & non ſunt motus.5.Phyſi.tex.cõmen.51.& tex.cõmen.8.

Generatio,& corruptio ſequuntur alterationem,& nõ ſunt motus,ſed ſequuntur motum.6.Phyſi.cõmen.32.&.45.

Generatio quodammodo eſt in magnitudine.6. Phyſico. commen.59.

Generabilia quædam ſunt indiuiſibilia,ut ſentire, & intelligere.ibidem.

Generationis motus eſt compoſitus ex tranſmutatione in qualitate,& ex tranſmutatione in ſubſtantia.6.Phyſi.commen.32.&.59.

Generationis finis neceſſariò eſt de alia ſpecie motus,cum finis ſit ſubſtantia,& tranſmutatio cuius eſt finis, eſt in qualitate.6.Phyſi.cõmen.59.

Generatio eſt tribus modis,aut ſimpliciũ , aut organicorũ, aut complexionis,& mixtionis.6.Phyſi.cõmen.59.

Generatio,& corruptio non ſunt extra magnitudinem , licet non ſint in ipſa magnitudine.6.Phyſi.tex.cõmen.50.

Generatio primę partis carnis componitur ex alteratione, & generatione,ut cũ generatur caro ex ſanguine , primò amittentur qualitates, & accidentia ſanguinis propria , & fient accidentia propria carni donec amittatur forma ſanguinis, & fiat forma carnis ſcilicet in fine motus.ſ.in non tempore.6.Phyſi.com.59.idem.1.Phyſi.com.62.

Generabile quodlibet habet aliquam quantitatem naturaliter in initio generationis,& fine , & iſta quantitas habet extrema,& medium. Vide conſimile.5.Phyſi.cõmen.32. &.1.Phyſi.34.&.2.de Anima.tex.cõmen.41.

Generatio ita ſe habet φ in ea fortè eſt magis manifeſtum quã in aliis motibus,φ generans eſt ſimul cum generato. 7.Phyſi.cõmen.10.

Genus non uidetur eſſe ſubiectum propinquum formarũ. 7.Phyſi.tex.cõmen.29.

Genus unum aliquid non eſt,ſed iuxta hoc latent multa.7. Phyſi.tex.cõmen.30.

Generatio impoſſibile eſt,ut ſit ex non eſſe puro , ut apparet ex diffinitione motus.8.Phyſi.cõmen.4.idem.1.Phyſi. commen.71.

Generatio impoſſibile eſt,ut ſit ex prima materia ſecundũ quod poteſt intelligi nuda à forma.8.Phyſi.cõmen.4. Vide in Concordantiis.

Generibus licet quãdoq; abuti loco ſpecierum: licet enim omnibus uocabula arbitratu ſuo interpretari ac fingere. Themiſtius.1.de Anima.cap.19.

Generari contrarium ex contrario,poteſt intelligi duobus modis.8.Phyſi.cõmen.4.

Generatio non eſt primus motus temporalis,quia generatio non eſt motus,ſed finis motus.8.Phyſi.cõmen.7.idem 6.Phyſi.cõmen.32.

Generatione exiſtẽte erunt alii motus,quia generatio eſt finis aliorum motuum : & qui deſtruit finẽ deſtruit omnia quæ ſunt ante finem.8.Phyſicorum,commen.24.Vide in Concordantiis.

Generans eſt quod dat generato formã ſuam corpori ſimplici & omnia accidentia contingentia formæ , quorum unũ eſt motus in loco.8.Phy.com.32.&.3.Cœli.com.28.

Genus aut mera notio eſt ſine euidenti ſoliditateq; aliqua, ſed ex tenui ſub oſcuraq; ſimilitudine ſingulariũ collecta: aut penitiſſimè nihil aut φ ſingularia multò poſterius. At ſpecies natura quędã eſſe à materia & forma:nã ratio hominis ſimul atq; iugata materiæ eſt, homo ſit. Themiſt.1. de Anima.tex.8.idem Boethius in prædicamẽto ſubſtantiæ.& Cõ.12.Metaphyſi.cõmen.4.&.27.& primo de Anima.commen.8.

Generum & ſpecierum nomina,utrũ notiones ſabraq; animi ſint,an naturæ aliquãdo in ſingularibus contentæ,pulcherrima conſideratio eſt. Themiſtius.1.de Anima.text. cõmen.8.item Porphyrius.Vbi põdera,quia dicit φ neq; animalis notio ſubſtantia eſt animata ſenſibilis , multoq; minus notio hominis poteſt eſſe animal rationale mortale,ſed ſingulares homines propriè animalia rationalia,& dicuntur & ſunt,idẽ uide ab Auer.ibidem cõmen. 8.&.1. Metaphyſi.cõmen. 45.tenet Alexan.in.1.libr. naturalium quæſtionum,quęſtione tertia.ubi quęrit quorum ſint diffinitiones.

Generabilia ex ſemine habent eſſe perpetuum,quia habẽt in ſeipſis generans propinquũ,ſecus eſt de genitis ex materia putri.Cõmen.in.8.Phyſi.cõmen.46.

Generatio eorum quę generant ſe,non completur niſi illic ſit generans extrinſecus præter generans propinquũ.φ dedit ſolum generationis principium.8.Phyſi.cõmen.46. & habetur.2.Phyſi.tex.cõmen.26.&.12.primæ Philoſophiæ.tex.commen.13.ubi dicitur:Sol & homo generant hominem.

Generans extrinſecum neceſſariò eſt alterans,& ſua alteratio eſt tẽperata,ita φ neceſſe eſt,ut ſit ſimilis calori naturali per quem completur illud ens.8.Phyſi.cõmen.46.idẽ habet.in.12.Metaphyſic.cõmen.18.& in.2.de generatione animalium.

Generatio Ciceronis à Platone non eſt propter generationem eius ex Socrate,ſed eſt propter uoluntatẽ eius, quia uoluit proiicere ſemen in illam fœminam:Socratẽ enim generare Ciceronẽ eſt per accidens.8.Phyſi. cõmen. 47. Ex quo patet cõtra illos qui aſſerunt,φ Plato non potuit generari niſi à ſuo patre,& non ab alio.

Generatio aut eſt alteratio,aut ſequitur alterationẽ. 8.Phyſico.cõmen.55.

Generatio in animalibus quę ſunt hic præcedit alios motus, ſecundum φ prædicamentum ſubſtantiæ præcedit reliqua prædicamenta,in quibus eſt motus.8.Phy.tex.commen.57.Et iſta eſt gloſſa Auerrois in cõmento.

Generationem ſi alteratio præcedat, hoc eſt per accidens. ibidem.cõmen.57.

Generatione poſterius natura prius eſt.8.Phy. tex.cõm.58. &.9.Meta.tex.cõmen.15.&.2.de Parti.anima.cap.1.

Generatio & corruptio cum ſint motus oppoſiti,nõ tamen habent alterationem per quietem mediã: ſicut cæteri motus.8.Phyſi.cõmen.62.& ibi require cauſam.Inquit enim quòd hoc eſt,quia ſubiectum non eſt aliquod demonſtratum in actu,ſub ambobus extremis motuum.Caueant igitur ponentes corporeitatem de prædicamento ſubſtãtiæ coęternam in prima materia,ſecundum uiam Ariſtote.& Auer.tunc enim iſtud dictum minimè uerificari poſſet, ut patet intelligenti.In generatione & corruptione inconue

Contra ponẽtes formã corporeitatis.

Generatio eſt continua & æterna, quia motus localis eſt cõtinuus & æternus, quoniam motus generat faciendo appropinquare generãtem generando. 2. de generatione & corruptione. tex. com. 55. & 56.

Generationis perpetuitatis tres cauſæ ſunt aſſignatæ ab Ariſtotele, materialis, formalis, & cauſa agens. de generatione &, corruptione. com. 60.

Generationes quorundam entium ſunt neceſſariæ, & quorundam ſunt contingentes. ex. 2. de generatione & corruptione. tex. com. 66.

Genus demonſtrat materiã, & differentia formã. 2. de Anima. cõ. 8. Non eſt intelligendũ genus eſſe materiã: Alexã. enim in libro Naturalium quæſtionum demonſtratiuè ſcripſit genus eſſe diuerſum à materia: & hoc etiam ſentit Cõmen. in. 1. Primæ philoſophiæ com. 17. & in. 12. com. 14. ſed intelligitur ꝙ genus comparatur ad differentiam, ſicut potentia ad actum & ſicut materia ad formam. Vnde teſte Porphyrio in cap. de differentia, genus eſt proportionale materiæ, & differentia formæ. ex. 7. Primę philoſophiæ. tex. com. 43.

Genus non eſt præter generis ſpecies, & ſi quid eſt illud ut materia eſt.

Genera impoſſibile eſt elementa rerum eſſe. 1. de Anima. tex. cõ. 78. ubi Themiſtius dicit. ꝙ genera porro ſunt notiones animi noſtri, & non elementa rerum.

Genera accepta in diffinitionibus, aut ſunt uniuoca, ut aĩal ĩ diffinitione hominis, aut dicta multipliciter, ut ens & potẽtia & actus. 2. de Aia. cõ. 30. Vbi patet duplex eſſe genus ſecundũ Peripateticos, uniuocũ uidelicet & analogũ. uide pro hoc etiam. 4. Meta. cõ. 2. & 5. Meta. cõ. 4. & primo de Anima. cõ. 7. & 3. de Anima, com. 4. & 3. Phy. cõ. 4.

Generat nihil ipſum ſeipſum, ſed ſaluat. 2. de Aia. tex. cõ. 47.

Genera rerum ſcitarum, aut ſunt ſcientię ſpeculatiuę, aut artes operatiuæ, aut uirtutes cogitatiuę particulares. Commentator in cõmento libri de Diuinatione.

Generatio & corruptio & omnis motus eſt à uirtute quæ eſt habitus, & omne quod caret cauſis motus, eſt neceſſe habere quietem, quæ eſt priuatio motus. Cõmenta. in ultimo cap. de Subſtantia orbis.

Genus rei cum ignotum fuerit, nõ debemus ſtabilire illud 1. Meteo. cap. 1. Cõmen. in ſua media.

Generatio mixti eſt dum uirtutes actiuæ dominantur paſſiuis, corruptio autem fit quando paſſiuæ dominantur actiuis. 4. Meteo. in principio.

Generatio ſimplex & naturalis eſt permutatio ab his uirtutibus cum habeãt rationem, ex ſubiecta materia. 4. Meteo. tex. com. 2. Vbi ſcire debes ꝙ triplex inuenitur generationis diffinitio tradita ab Ariſt. una eſt generalis quæ principaliter uerificatur de cõmuni generatione, in qua unum generatur ex uno, ſiue ſit ſimplicium, ſiue compoſitorum. Et iſto modo fuit diffinita in ſermonibus uniuerſalibus de generatione & corruptione in tex. cõ. uigeſimo tertio: Generatio eſt trãſmutatio totius in totũ, nullo ſenſibili remanẽte ut ſubiecto. Secũda deſcriptio eſt q̃ cõpetit gñationi mixtorum homœogeneorum, in qua unũ fit ex pluribus & eſt deſcriptio aſſignata hic. Tertia eſt quæ competit uiuentibus, quæ fuit tradita ab Ariſto. in libro de Morte & uita, dum dicit: Generatio eſt prima participatio animę in calido naturali, & uita eſt eius permanſio.

Genus eſt diſtinctum à materia. 1. Meta. com. 17.

Genus eſt forma uniuerſalis, & eſt unum in forma media inter potentiam & actum. primo Meta. com. 17. & ſecundo Meteororum. com. 14.

Generatio ſemper eſt medium inter eſſe & non eſſe. 2. Metaphyſi. tex. com. 7.

Genera non ſunt in actu, niſi in ſuis ſpeciebus. 3. Meta. tex. com. 11. idem. 7. Meta. tex. com. 43.

Genera generaliſſima non habent genus niſi multipliciter dictum quia omne quod habet differẽtiam, habet genus; & non conuertitur. Cõmen. 5. Meta. com. 4.

Genus duplex, uniuocum & multiplr dictum: elicitur diſtinctio ex. 4. quinti Meta. & 4. meta. cõ. 2. & primo de Anima com. 7. & 2. de Anima. cõ. 30. & 3. de Anima. com. 4.

Generatio eſt natura, quia eſt uia in naturam. 5. meta. tex. cõ. 5. & 2. Phyſi. tex. com. 14.

Gñatio rerum naturalium non ut contingit, quemadmodũ Empedocles, ſed ratione quadã conſiſtit. 2. de gñatione & corruptione. tex. com. 40. Vide in concordantiis.

Genus eſt ſimile materiæ. 5. Meta. tex. com. 10. item in Porphyrio in cap. de differẽtia: nota tamen ꝙ nõ eſt uera materia. primo Meta. cõmẽ. 17. & 11. Meta. cõ. 14. Alexander enim demonſtratiuè ſcripſit ꝙ materia non eſt genus in libro Naturalium quæſtionum ſecundo. cap. ultimo.

Genus pars ſpeciei dicitur, aliter autem ſpecies generationis pars dicitur. 5. Meta. tex. com. 30.

Genus multifariam dicitur. 5. Meta. tex. commen. 33. Et eſt in cap. de genere.

Genere diuerſa dicuntur, quorum diuerſum primum ſubiectum, & non reſoluitur alterum in alterum, nec ambo in idem. 5. Meta. tex. com. 33.

Genere diuerſa ſunt materia & forma. ibidem.

Genera diuerſa ſunt decem prædicamenta. ibidem.

Generatio hominum potius attribuitur primo patri quàm primę matri, quia motor eſt nobilior materia. 5. Meta. cõ. 33. & habetur in textu.

Genus dicitur tribus modis. 5. Meta. tex. com. 33.

Generatio quælibet, aut à natura, aut ab arte, aut à caſu eſt, 7. Meta. tex. com. 22.

Generatio propriè eſt reſpectu ſubſtantiarum, accidenti aũt magis dicuntur pati, quàm generari. 7. Meta. com. 22.

Generationes quædã dicũtur factiones. 7. Meta. tex. cõ. 22.

Generationem & motuum hæc quidem intelligentia uocatur, illa uerò factio. 7. Meta. tex. com. 23.

Gñabile in rei ueritate eſt indiuiduũ compoſitũ ex materia & forma, ſed forma non eſt generabilis neq; corruptibilis niſi per accñs, & ſimiliter eſt de materia. 7. Meta. cõ. 33. & tex. cõ. 29. & 27. 71. 33. & 12. Meta. com. 18.

Genus differt à materia, quia genus prædicatur eſſentialiter & in recto de ſpecie, & materia prædicatur denominatiuè. 7. Meta. tex. cõ. 24. & 43. idem. 1. Meta. com. 17. & 12. Meta. com. 14. Vide de hoc pulchre Alex. in. 2. libro Naturalium quæſtionum, quæſtione ultima, ubi oſtendit ꝙ materia non ſit genus demonſtratiue, & apponit uarias & diuerſas differentias.

Generatio magis attribuitur priuationi q̃ ſubiecto priuationis. 7. Meta. com. 25. Vide in concordantiis.

Generatum ex materia & forma, eſt aliud ab eis. 7. Meta. in cõ. 26. & 27. & 60. idem. 5. Meta. cõ. 6. & in. 3. de Anima. cõ. 5. iuxta dimidium contra tenentes compoſitum non dicere entitatem in uia Auerrois.

Generatum quodlibet neceſſe eſt, ut ſit diuiſibile in duas partes ratione non actu, in materiam ſ. & formam. 7. Meta. tex. com. 27. Et ratio eſt, quia in hoc eſt differentia inter per ſe generata à natura, & inter generata ab arte, quorũ generatio fit per contactum, quia in talibus compoſitum poteſt diſſolui in duo, uel in partes ipſius componentis in actu, nedum ſecundum rationem, ſed in generatis à natura præſertim ſimplicibus, non poteſt compoſitum diuidi in duo actu, quia ſeparatio formæ à materia eſt corruptio ipſius. 4. Phyſi. com. 17. ubi ſcribit ꝙ eſt poſitio naturalis, ꝙ forma non mutatur per ſe. ſ. non mutatur de materia in materiam ſecundum ꝙ corpora mutantur de loco ad locum, ſed ſeparatio eius à materia eſt corruptio, ſimiliter etiam ſeparatio materiæ ſecundum actum ab omni forma impoſſibilis eſt, quia quod nõ eſt in actu eſſet in actu, ut deducit Cõmenta. in. 2. Phyſi. in cõmen. 12. Dixi autem notabiliter hoc ueritatem habere in ſimplicibus, nam ut ſcribit Cõmen. in. 3. Cœli & mundi in cõmen. 31. ubi Philoſophus ponit elementi diffinitionem aſſerens ſic: Igitur elementum corporum ad quod alia corpora diuiduntur intus exiſtens potentia, aut actu, hoc enim utro modo ſe habet dubitabile eſt. Dicit Cõmenta. ibi. Et debes ſcire ꝙ hæc elementa de quibus perſcrutatus fuit in primo phy. ſunt alia ab elementis, de quibus ꝑſcrutatur hic. Illic

enim declarauit materiam primam, & formam quæ ſunt elementa uniuerſalia corporum tam ſimplicium q̃ compoſitorum. Hic autem declarare intendit elementa corporum compoſitorum tantum, quæ æquiuocè dicuntur elementa cum illis, quoniam quum compoſitum diuiditur, non exiſtunt in actu: forma enim corrumpitur & materia induit aliam formam. Vnde Ariſto. etiam in.2.Phyſi.tex.com.12.dicit deſcribendo naturam, quæ eſt forma: Quia alio modo natura dicitur habentium in ſeipſis principiũ motus, forma & ſpecies non eſt ſeparabilis ens, ſed aut ſecundum rationem. Et ſic etiam dicit Cõmen. ibi ꝙ eſt ſeparabilis non in eſſe, ſed ſecundum diffinitionem tantum: &.12.Meta.com.39 dicit ꝙ intellectus innatus eſt diuidere adunata in eſſe in ea, ex quibus componuntur, quãuis non diuidantur in eſſe, ſicut diuidit materiam à forma & formam à compoſito ex materia & forma, & Ariſtote. in primo Cœli & mundi, hoc idem aſſerit in tex.com.92.& 95.in omnibus tam natura q̃ etiam arte cõſtantibus, aliud eſt ipſa ſecundum ſeipſam formã, & quæ eſt mixta cum materia, de tali autem abſtractione facta ab intellectu qualis ſit, & ad quem ſpectet artificem, pulchra difficultas eſt, & tu recurre ad ea quæ notaui tibi in concordantiis.

Genus quod eſt commune & proximum equo & aſino, nõ eſt nominatum.7.Meta.tex.28. Ex quo patet ꝙ non eſt uniuerſaliter uerum, ꝙ uniuerſalia ſunt notiora minus uniuerſalibus in cognitione confuſa: talia enim genera proxima rerum quandoq; latent, & ſunt minus nota quam ſpecies, ex hoc enim prouenit ꝙ ſunt innominata. Nullus enim imponit nomen rei quam ignorat, ut habetur.7. Primæ philoſophiæ.cõmen.54.&.4. etiam Primæ philoſophiæ.tex.cõmen.10. Cuius oppoſitum tenuit Diuus Thomas & ſequaces.

Contra diui Thom. Generans & generatum ſunt duo numero, & unum in intentione uniuerſali.7.Meta.tex.com.28.

Genus aliud uerum, aliud rhetoricum.3.de Anima.cõ.6.

Generatio quælibet ſit ꝑ transmutationẽ materiæ, & materia eſt indiuiduum generationis.7.Meta.tex.com.28.

Generatũ quodlibet generatione actuali.i. generatione nõ ceſſabili generatur à ſuo ſimili.7.Meta.tex.com.28. Vide limitationẽ huius propoſitionis.12.Primæ philoſophiæ. in com.24.authoritate Alexandri.

Generatio ſi à formis ſeparatis proueniret non eſſet poſſibile, ut iſte formæ eſſent cauſæ eius, quod apparet: ſcilicet ꝙ generans & genitum eſſent duo in numero & unum in forma.7.Meta.cõ.28. Et ratio eſt quia multiplicatio indiuiduorum in una ſpecie prouenit ratione materiæ ut ibi dicit Cõmen. & in primo Meta.com.40. Et in libro Deſtru. in diſpu. prima in ſolutione ſeptimi, & octaui dubii.

Generabilia ita ſe habent, ſicut mobilia: nam quemadmodum eorum quæ mouentur in loco, quædam mouentur ex ſe, & quædam ex alio, ita eſt de generabilibus.7.Meta. com.29. Vide in Concordantiis.

Generata ab arte ſunt in duplici differentia, nam in materia quorundam eſt pars potentiæ naturalis ſimilis artificio, & talia indiſcriminatim, & à natura & ab arte generari poſſunt: & in materia quorundam non eſt pars potentiæ naturalis, & talia non niſi ab arte generari poſſunt, ut domus.7.Meta.tex.com.29.

Generata per accidens non generantur à ſibi ſimili.7.Met. cõ.& tex.28.&.30 unde etiam in.12. Primæ philoſophiæ. in com.24. ubi inter illas tres limitationes iſta eſt una authoritate Alexan. etiam ut ibi refert Cõmen.

Generatis ex ſemine, formas exibent ſemina per formas quas dederunt generãtia ſemina, ſed generans non ex ſe .i. caſu corpora cœleſtia ſunt illa, quæ dant iſtis aliquid loco ſeminum & uirtutum, quæ ſunt in ſeminibus.5.Meta. com.31.&.12.Meta.com.13.&.18.

Generatum eſt formatum, & generans eſt formans.ſ. illud quod mouet materiã, donec recipiat formã.i. illud quod extrahit illã de potentia ad actũ: & illud quod mouet materiam neceſſariò eſt corpus habens qualitatem actiuam, aut potentiam quæ agit per corpus habens qualitatem actiuam.7.Meta.com.31.idem.12.Meta.com.18. ubi dicit Imaginatio ſuper creationes formarum induxit homines dicere formas eſſe, & datorem formarum.

Generans ſubiectũ formæ ſi aliud eſſet à generante formã, tunc ſubiectũ & ſua forma eſſent duo in actu, ꝙ eſt impoſſibile.7.Meta.cõ.31. Inde colligitur uulgata propoſitio ꝙ idem eſt agens diſponens materiam, & introducens formam. Nota tamen quod fallit in generatione artificialiũ rerum, ut patet in.2.Phy.in.tex.com.24.&.25.

Generatio ſubſtantiæ proprium habet quod requirit aliquam ſubſtantiam actu exiſtentem quæ facit, ut animal, ſi animal naſcitur: generatio autem qualis aut quanti nõ neceſſarium, niſi poteſtate ſolum.7.Meta.tex.com.32. uide pro hoc in.2.Cœli.com.42.

Generatio eſt ipſius compoſiti non formæ neq; materię, & hoc eſt commune tam ſubſtantiæ quàm aliis prædicamentis.7.Meta.tex.com.32.

Generatio qualitatũ & accĩtium ſit duobus modis, nã quandoq; gñantur à ſibi ſimili, & qñq; ſequuntur formam mixtionis primarum qualitatum.7.Meta.com.32.

Genus non uidetur participare differentias, ſimul enim cõtrariis idem participaret: nam differentiæ contrariæ ſunt quibus differt genus.7.Meta.tex.com.42.

Genus non eſt præter eas quæ ſunt, ut generis ſpecies, aut ſi equidem ut materia eſt: uox enim genus & materia.7. Meta.com.& tex.43.

Genus propinquum appellatur primum, quia in diffinitione ponitur primum.7.Meta.com.43.

Generis rationem obtinent quæcunq; mediant inter primum genus & ultimam differentiam in diffinitionibus.7. Primæ philoſophiæ.tex.com.43. ubi per primum genus non intelligitur proximum, ſed generaliſſimum, quod eſt primum ſecundũ naturam: & ita uides quomodo in paruo ſpatio æquiuocat Philoſophus de primo genere in eodem tex. in habendo modicam ſollicitudinem de nominibus, ſicut in ſimili notauit Cõmenta. in primo Phyſicæ auſcultationis in cõmen. primo, quod durum uidebatur expoſitori.

Genera diuerſantur quia quædam magis aſſimilantur formæ, & quædam magis materiæ.7.Primæ phiæ.com.43.

Genus aſſimilatur materiæ. ibidem.& primo meta.cõ.17. &.11.Meta.com.14.&.5. Meta.com.33.&.10.Meta.com. 24.&.8.Meta.5.&.6.

Genera ſunt repræſentatio & exemplar materierum cõpoſitarum, quæ ſunt partim actus, partim potentia: unde huiuſmodi eſſe ꝙ repręſentant genera, eſt medium inter formam quæ eſt in actu, & materiam primam quæ non habet formam. Et ideo genera habent diffinitiones ſicut & ſpecies donec perueniatur ad primum genus, quo nihil eſt ꝓpinquius materiæ primæ: & ꝓpterea huiuſmodi genus non habet diffinitionẽ, ſicut neq; ultima forma niſi ꝑ modũ ſimilitudinis. Et unumquodq; iſtorũ genus dicitur uniuocè, quia id quod repræſentatur per iſta genera inuenitur perfectius, q̃ ea quæ repræſentatur per genera analoga, ut ens & res. ex Paraphraſi Meta. tracta.2.coſ.26.

Genus ꝑ ſe nõ prædicatur de differentia.3.Meta.tex.cõ.10.

Genus generaliſſimum eſt ſimplex, & genera ſubalterna ſunt compoſita.4.Meta.com.11.

Genus duplex propinquum, & remotum.5.Meta.cõmen. 10.&.2.Phyſi.28.

Genus quodammodo aſſimilatur materiæ, & quodammodo aſſimilatur formæ: ſonus enim quodammodo aſſimilatur materiæ quia eſt propinquius materiæ literarum. Et quodammodo aſſimilatur formæ, quę prædicatur de literis in quid.7.Meta.tex.com.43.

Genus apud Ariſt. eſt forma uniuerſalis, & differentia particularis.7. Meta. cõ.43.1. Meta.cõ.17.8. Meta.com.6.&.2. Phy.com.28.& com.ultimo. Vbi per formã intellige formam declarãtem quidditatem, ſeu uniuerſalem conceptũ ne incidas in errorem Burlei & Ioannis de Gandauo.

Genus primo debet diuidi in primam differentiã ꝙ ſibi oppoſitam, & non primo debet diuidi in differentiã ſuę differentiæ,

ferentiæ.7.Meta.tex.com.43.& in primo Posterior. in illo capitulo,ad probandum autem terminum per diuisionem oportet coniecturare rem. & est in tex.cōmen.21 in translatione antiqua.

Genus prædicatur de homine secundum materiam,sed materia non prædicatur.8.Primæ philosophiæ.com.6.& ibi Cōmen.reddit causam, dicens: Et non debes dubitare in hoc & ex hoc quod dictum est in nono.C. q materia non prædicatur de aliquo secundum numerum, & secundum diffinitionem. Dictumq; ibi est q diffinitiones naturales cōstituuntur ex formis & materiis:in diffinitionibus enim compositorum ex substantiis, & accidentibus,& in diffinitionibus rerum quæ sunt in subiecto, est materia quasi differentia, & forma quasi genus,& si non attribuitur ei nisi secundum aliquam prædicationem.Quod ideo dixit, quia.7.Meta.com.43.&.23.materia non prædicatur de habente materiam nomine principali.i.in recto,sed in obliquo,aut denominatiuè:& sequitur,uerbi gratia,ut dicat q simitas est concauitas in naso, & idolum terrestre idolum ex terra.In diffinitionibus uerò rerum existentium per se, genus est quasi materia, & differentia quasi forma, & sic genus non dicitur materia de diffinito, nisi secundum q est genus ei,hoc est, materia induit rationem generis, aut quod uerius est,pro quanto genus est proportionale materiæ,non q materia fiat genus.& hoc declarant uerba sequentia:Nomen enim generis significat materiam secundum quod est in potentia illud quod habet materiam, & sic prædicatur de habente materiam secundum quod est. Nomen autem materiæ significat in materia aliquid in actu,pars enim eius materia est. Et ideo non prædicatur de eo cum non prædicetur aliquid in actu de aliquo in actu nisi per aliquam prædicationem importantem habitudinem.Et hoc est q.confirmauit etiam dominus Albertus cognomento Magnus super Porphyrio in cap. de genere.ubi inquit q hæc est causa uera q genus prædicatur, non ideo tantum quia est forma,sed quia est forma, & secundum aliquem modum totum esse dicit,nam est totum esse speciei, sed non est perfectum esse speciei, totū enim esse est in potentia. Et nihil est de esse in potentia quo nō sit ante ultimum actum ad quem terminatur motus potentiæ.Esse autem in potentia est esse in genere,& q sic se habet ad subiectum prædicatur de eo prædicatione essentiali,& non per prædicationem seu denominationem accidentalē:& hoc est quod à multis dicitur q est forma partis quæ non prædicatur,& est forma totius quæ prædicatur:sed hoc non sufficit, sed oportet addere q forma totius sit,& totum esse significet,& non significet essentiam, cuius est actus ꝓprius. Animalitas enim non prædicatur, nec etiā humanitas,q̄uis animalitatis esse sit animal,& humanitatis esse sit homo:talis ergo forma designās formā totius & esse predicatur & non aliter, & anima sensibilis loco animalis posita non prædicatur,quia animal non est anima sensibilis.Et similiter anima hominis nō prædicatur de homine,hæc enim dicit formā partis,& non totius eē. Animalitas autem & humanitas nō prędicanē de his,quorum sunt formæ non enim designant formas ut esse subiecti,sed ut essentias:animal autem & hō prædicantur quia designant formas,ut totum esse subiecti,uel in potēna,uel in actu,subiectum dico de quo prædicantur.Et sic est etiā in omnibus formis accidētalibus,homo enim est risibilis & non risibilitas,& est albus & non albedo, hæc ille.Et hanc etiam sententiam sequitur diffuse Diuus Thomas in speciali tractatu de ente & essentia,sicut poteris uidere:& est doctrina etiam Auicennæ in sua logica & in sua prima Philosopia.

Genus uniuocū quomodo distinguatur ab analogo, uide Simplicium in.2.de Anima in tex.2.

Genera altissima sunt simplicia cum non habeant gña, diffininones uerò sunt cōpositorum.8.Meta.com.16.

Generatio ex tribus perficit,additione,diminutione,& trāsmutatione.9.Meta.tex.com.12.Nam ut inquit Cōmenta. in com.necesse est quando aliquid generatur, ut aliquid superfluum quod non cōuenit ad recipiendum formam, diuidatur à sua materia, & necesse est ut aliquid addatur ei scilicet formæ per quam dicitur generari, & additio & diminutio non fiunt sine transmutatione. Vbi aduerte,ut habetur ibi in textu,quod hoc tantum habetur in his,quorum generatio est ab extrinseco,sicut est generatio domus & rerum factarum ab arte: nam in naturalibus generatio non fit per congregationem,uel additionem, aut diminutionem,sed alteratione,ut dicitur primo Phy.cō.62.& in primo de generatione & corruptione,contra antiquos.

Generabilia ex se sunt quæcunq; sunt in potentia,& sunt illa in quibus non est aliquid,quod indiget primo motore extrinseco,ita q sit in potentia illud sicut sperma,nō quādo fuerit in aliquo in quo indiget trasmutatione, ut dum est sanguis in uterus, sed quando fuerit sperma in actu.9. Metaphy.tex.com.12.

Generatione posteriora specie & substantia sunt priora, ut uir puero,& homo spermate.9.Meta.tex.com.15.

Genera non sunt substantiæ & naturæ separabiles ab aliis. 10.Meta.habetur in tex.com.6.

Genus quodlibet habet in se unum primum,quod est metrum omnium in illo genere.10.Primæ phiæ.tex.cō.7.

Genus uniuocū significat suas species mediante aliquo cōmuni,sed analogum significat prima significatione, & sine medio,ut ens & unum significat decem prædicamenta prima significatione, & sine medio.10.Meta.cō.8.& in libro Destru.in dispu.7.in solutione quinti dubii. Vide de hoc lucidissimum Themistium in.2.de Anima.in cap.12. & est in expositione.tex.trigesimi. Vide etiam de hoc.12. Primæ philosophiæ.com.19.&.20.

Genera entium naturalium repræsentant materias sensibiles,sed genera in diffinitionibus entium mathemancorū repræsentant materias fictas intentionales,quia in diffinitionibus eorum non apparet materia sensibilis, ex Paraphrasi Meta.tracta.2.col.16.

Genere differunt,quorum non est cōmunis materia,nec generatio ad inuicem.10.Meta.tex.com.22.

Genere differentia mutuam ad se uiam non habent,sed plurimum distant.10.Meta.tex.com.13.

Genus significat materiam.10.Meta.tex.com.24. Vide in Concordantiis.

Genera distantia non cōueniunt in una natura omnino.10. meta.com.ultimo. Ex quo patet q genus analogum non significat unam naturam communem analogans secundum Peripateticos,ut sentit lucidissimus Themistius in.2. de Anima.cap.12.Et est in expositione tex.30. idem tenet Cōmen.10.Meta.com.8. de ente & uno.idem tenet in libro Destruct.dispu.7.in solutione.5.dubii.

Genus uerum non habet species priores se adinuicem.12. Meta.Cōmen.ex authoritate Alexā.Et est sententia Arist. in Prædicamentis in cap.de simul. Et est authoritas Porphyrii in communitatibus,licet Auerroes ibi dicat q prioritas inuenitur,& in eodem genere, & in diuersis generibus quæ dicuntur in respectu eiusdē rei.Themistius etiam in.2.de Anima in cap.12.in expositione textus.30. expresse dicit: ea nanq; quæ ita inter se habent ut priora hæc posteriora sint illa,quanquam communem aliquam notionem habeant,quæ de his dicatur:fieri tamen nequit,ut illa aut genus sit,aut natura una,ita ut sine his intelligi secū sum possit de quibus iudicatur dicitur'ue. Vide quid senserim de hoc in.12.Primæ philosophię.in expositione secundi commentarii.

Genus quandoq; dicitur uniuoce, & quandoq; secundum prius & posterius.12.Meta.cō.2.idē primo de Anima.cō. 7.& in secundo de Anima com.30. Et in.3.de Anima.cō. 4.&.4.Meta.com.2.&.5.Meta.com.4.

Generationes priuationum nō propriè dicuntur, nec est rectum eas appellari generationes,quia non proueniunt secundū primā intentionem:sed sunt ex erroribus contingētibus,& hoc est tam in natura q̄ in arte.12.Meta.cō.13.

Genita ex materia putri uidētur esse species intentæ à natura, & plura eorum generantur in tēporibus terminatis,&

tex.com.3. septimo Meta.tex.cōmen.54.&.35. primo de Anima.17.primo Cœli.92.

Geometer habet pro maximo fundamento, ꝙ omnis magnitudo diuiditur in duo æqualia.3.Phy.com.56.

Geometer dicit magnitudinem augeri in infinitum,& diminui etiam in infinitum.3.Phy.com.60.

Geometer conuenit cū naturali in hoc, ꝙ magnitudo est diuisibilis in infinitum,sed non conuenit in hoc ꝙ si augmētabilis in infinitum.3.Phy.cō.60.&.3.Cœli.cō.6.

Geometriæ propositiones sunt de capitulo opinabilium propositionum, quæ sunt fundamenta geometriæ absqꝫ eo ꝙ sunt extra animam.3.Phy.com.60.&.3.Cœli.com.72. Nota tamen ꝙ ex hoc non sequitur, ut scientia geometriæ sit scientia rationalis, & de secundis intellectis, ut alibi notaui.

Geometer dicit ꝙ linea recta est breuissima linea ducta inter duo puncta,sed hoc est largè, & similiter ꝙ figura circularis est æqualis figuræ polygoniæ.7.Phy.cō.29.

Geometer imaginatur ꝙ linea recta incuruetur, & decipitur in hoc.7.Phy.com.29.Vide in concordantiis.

Geometra licet ponat diffinitionē continui, tñ naturalis experitur probare.1.Cœli.cō.4.Vide idem.3.Phy.cō.31.

Geometra & naturalis communicant in tribus magnitudinibus,sed diuersis modis.3.Cœli.commen.6.&.3.Physic.com.60.& alibi.

Geometriæ certitudo in demonstrandis rebus & iudicandis,maior astronomiæ: nobilitas amplior est merito eius naturæ, circa quam uersatur, demonstrationes uerò eius ꝓbationesqꝫ eius imbecilliores sunt ꝙ geometriæ aliquātò,propterea quia agit de rebus agnoscentibus motum. Them.1.de Anima.& Cōmen.ibidem.tex.cō.primi.

Geometriæ principia non omnia sunt eadem numero, sed principia numerorum sunt eadem numero.3.Cœl.cō.35.

Geometriæ principium est ꝙ omne corpus est diuisibile, & ꝙ omne corpus diuiditur in quocunqꝫ puncto.3.Cœli.com.37.& tex.com.38.

Geometria erat in magno pretio tēpore Platonis,& Plato propter amorem geometriæ, & magistri in multis errauit opinans res geometricas esse principia rerum sensibilium.3.Cœli.com.61.

Graue & leue non habent motus naturales à medio impeditos.4.Phy.com.75.&.74.

Grauitas quandoqꝫ separatur à densitate.4.Physi.tex.cō.85. ubi dicitur in textu: Dissonant autem graue & durum,in plumbo & ferro, ubi dicit Cōmen. ꝙ plumbum est grauius ferro,& tamen est rarius.uide idem in.3.Cœlt.in cō.10.& in.2.de Generatione & corruptione.in com.15.

Grauitas & leuitas sunt numeratæ in tactu, & similiter mollities & durities.7.Phy.cō.11.uide in Concordantiis.

Grauis & leuis essentia efficitur leue ubiqꝫ locetur superius & graue inferius.8.Physi.tex.com.32.

Grauitas & leuitas in descriptione grauis & leuis sumuntur pro habitu & forma,quæ est principium mouendi,licet uulgariter sumantur pro qualitate.1.Cœli.cō.17. Ex quo patet grauia & leuia habere principiū intrinsecū actiuum respectu motus.uide etiam in primo Cœli.cō.81.

Graue & leue habent duas descriptiones, unam ex motu, aliam ex quiete. unde primo Cœli.tex.cō.7.uide quæ sit magis declarans substantiam.in.4.Cœli.cō.26.& 31.

Grauitas est leuitatis priuatio.2.Cœli.tex.cō.19.

Grauium corporū descensus ad mediū totius, coegit nos dicere ea esse rotunda,ita motus leuium à centro æqualiter ad circunferentiam, & coegit nos dicere ꝙ circunferētia sit rotunda.2.Cœli.com.30.& com.26.

Grauitas quandoqꝫ sumitur pro motu ad medium,& quandoqꝫ ꝓ forma forma corporis grauis.2.Cœli.tex.cō.104.

Graue & leue quodlibet quod est grauitatem aut leuitatē habens,non per se, sed in comparatione alterius, necesse est ut sit grauius alio,& leuius alio.3.Cœli tex.com.9.

Grauitas & leuitas nō sunt eiusdem naturæ in simplicibus, quia terra est grauis simpliciter, & aqua est grauis secundum cōparationem.3.Cœli cō.8.Simplicia enim, ut asserit,non sunt eiusdem naturæ inter se nec cum compositis: & composita etiam adinuicem non sunt eiusdem naturæ inter se.ubi ponit tres cōclusiones. Prima conclusio quæ elicitur est ista,ꝙ grauitas & leuitas non est eiusdem naturæ.In simplicibus nam differunt specie,quia grauitas terræ est grauitas simpliciter,& grauitas aquę est grauitas cōparatiua. Similiter leuitas ignis est leuitas simpliciter, & leuitas aeris est cōparatiua.Secunda conclusio est, ꝙ grauitas & leuitas simplicium nō sunt eiusdem naturę & speciei,cum illis quę sunt in corporibus compositis.i.mixtis, quia ut asserit parua pars plumbi est grauior magna parte terræ.Tertia conclusio est, ꝙ grauitates & leuitates mixtorum corporum adinuicem comparatæ differunt specie,ut grauitas plumbi & grauitas auri, quia pars parua auri est grauior magna parte plumbi.

Graue simpliciter non est grauius alio secundum Aristo.in quantum est terra,aut aqua,sed inquantū est graue.3.Cœli.com.8.Consimile de subtilitate dicit Cōmen.in.4.Phy.com.72. & de uelocitate motus.6.Phy.com.15. & de regularitate motus.5.Phy.com.45.

Graue quodlibet densum esse, & omne leue esse rarum,nō est uniuersaliter uerum: lapis enim diaphanus est grauis, & tamen est rarus, & nubes sunt densæ,& tamen sunt leues.3.Cœli.com.8.

Grauæ esse oportet ꝙ graui grauius est, quemadmodum albo albius album.3.Cœli.tex.com.12.

Graue aliquod esse compositum secundum quantitatē ex non grauibus impossibile est, & ideo additum est secundum quantitatem ad excipiendū materiam & formā,quę non sunt graues aut leues,ex quibus comparantur corpora grauia & leuia, quia compositio ex materia & forma est secundum qualitatem.3.Cœli.cō.12. Ex quo habes ꝙ sint partes secundum qualitatem secundum uiam eius.

Graui quolibet dato grauius aliquid accipi potest,quomodo sit intelligendum hoc dictum Philosophi.3.Cœli tex.com.9.uide Auer.in Paraphrasi.3.Cœli.in summa.3.parte.1.in Contradictione prima.

Graue & leue quandoqꝫ significant habitum & formam,& quandoqꝫ significant actionem.4.Cœli.com.2. Vide etiā primo Cœli.com.17.

Graue & leue aliud simpliciter, aliud ad alterum.4.Cœli.tex.cōmen.3.

Graue & leue secundum cōparationē est illud in quo non est pura grauitas,neqꝫ pura leuitas.4.Cœli.cō.3.uide quo modo sit intelligendum.4.Cœli.in com.26.

Graue & leue simplicia fuerunt cognita ex motibus eorū naturalibus,quia cum inuenimus duo corpora, quorum unum eorum mouetur ex eodem loco ex partibus omnibus ad partes oppositas,& alterum eorum mouetur ad illum eundem locum ex omnibus partibus oppositis,necesse est ut sint hic duo loca naturaliter opposita, mediū. scilicet ꝙ uocat inferius,& circunferentia,quam uocat superius simpliciter, & non secundum comparationem.4.Cœli.com.3.& habetur in tex.

Grauitas in magnitudinibus quæ sunt eiusdem speciei,non differt nisi secundum magnitudinem & paruitatem,sed in magnitudinibus dictarum specierum sunt diuersæ in grauitate,quia quædā uelocius mouentur ad medium.4.Cœli.cō.6.uide cō.8.3.de Cœlo.& bene intelliges illud.

Grauitas in compositis magis dominatur,raro enim dominatur leuitas in eis.4.Cœlt.com.6.

Grauitatem diuersificari ex diuersitate corporum intelligibile est,sed non ex diuersitate superficierū, quia grauitas nō dicitur de superficie.4.Cœli tex.cō.12. Vbi præfertur opinio Democriti opinioni Platonis in assignanda causa grauitatis & leuitatis maioris & minoris in corporibus.

Grauitatis & leuitatis causæ traditæ ab antiquis diuersimode sunt,& uniuersaliter sunt quatuor opiniones antiquorum de hoc.uide.4.Cœli.com.20.

Grauitas in elementis mouet ut est forma, & mouetur ut est in prima materia.4.Cœli.com.22.

Graue simplr est illud quod quiescit sub omni corpore,

uidi aliquando possint.

Guttur quod & arteria dicitur, corpore cõstat chartilaginoso. 2. de Partibus anima. cap. 3. uide. 7. de Vtilita. part. Galenum cap. 3. ubi agit de trachea arteria, & ibi uidebis qd sit chartilago. Et nota etiã ibi ꝙ anuli qui sunt in trachea iuxta substãtiam pulmonis, non sunt cõpleti contra Mundinum, & Modernos anatomistas.

DE LITERA H.

HABITVS non indiget ad sui cognitionem cõcipi respectu priuationis, nisi esset habitus inquãtum est perfectus, & priuatio ex parte qua est quid imperfectum, & ut uniuersalius dicã, inquãtum est habitus, hoc est inquantum est relatiuum, ex cõmento magno in prologo primi Posteriorum Cõmentator.

Habituũ continuas passiones facit series & cõtinuatio temporis: Actuum uero unũ esse nõ concesserim nisi iunctus sit & cõtinuò defluat The. 5. Phy. 38. & habetur in tex.

Habitus est prior priuatione in ee carente habẽte habitu. 4. Physi. cõ. 67. ubi subdit Cõmẽ. ꝙ hæc propositio, ut mihi uidetur, non conceditur ab Auic. & est fatuitas in illo.

Habitũ est quod consequẽter est cum tangat. 5. Phy. t. c. 26.

Habitibus præsentibus nondũ generatur aliquid, sed iam est. 1. de Genera. & corrup. tex. cõmen. 55.

Habitatio tota impossibile est ut fugiat à philosophia, & fortè philosophia inuenitur in maiori parte subiecti. 3. de Anima. cõmen. 5. in solu. quæstio. 2.

Habitatio est possibilis in quarta meridionali. ibidem.

Habitus diffinitio est, ut habens ipsum operetur per ipsum quãdo uoluerit, & ex se absq; hoc ꝙ indigeat aliquo extrinseco. 3. de Anima. cõmen. 18.

Habitus mediat inter habentem & habitum. 5. Met. t. c. 25.

Habitum haberi non contingit, alioquin finitum erit, si habiti fuerit habere habitum. ibidem.

Habitus est ꝑdicamentũ secũdũ ꝙ cotentũ dicitur habere continens. Cõ. 5. Meta. cõ. 28. sed qñ continens habet contentum, tunc hoc est predicamentum ubi, ut idem dicit.

Habeo uerbum demonstrat tot respectus quot demonstrãtur per hanc præpositionẽ in, sed differũt, quia habere dignius dicitur respectũ cõtinentis ad contentũ, sed in, ꝓpositio est conuerso modo. Cõmen. 5. Meta. com. 28.

Hanelitus instrumenta sunt, canna, diaphragma, pulmo trachea arteria, epiglotis, & uuula. 2. colliget. cap. 19.

Hanelitus secundum Galenum est motus uolũtarius, & uide rationem. 2. colliget. cap. 19.

Hanelitus secundũ alios est motus naturalis. ibidem. sicut motus pulsus.

Hanelitus secundum aliquos sapiẽtes est cõpositus ex duabus uirtutibus, uidelicet naturali, & uolũtaria: & ista opinio est uerior secũdum Auer. ibidem. Comparãdo autẽ duas primas opiones adinuicẽ, secũda est uerior prima. ibidẽ.

Harmonia est posterior instrumento.

Harmonia non pugnat cum instrumento.

Harmonia intenditur & remittitur.

Harmonia constãte nõ potest cõsonãtię accidere offensio.

Harmonia corporis nihil aliud est quàm firmitas, ualentia, & pulcritudo.

Harmonia ẽ q̃dã rõ mixtorũ aut cõpositio. 1. de aĩa. t. c. 53.

Harmonia non est substantia. ibidem.

Harmonia non mouet instrumentum. ibidem.

Heraclitus ignem principium omniũ esse asseruit, & orbẽ quandoq; deflagraturum, ut huc omnia redeãt, unde profecta deriuataq; fuerint. 3. Physi. tex. cõm. 46. Forte hoc est ꝙ Ouidius cecinit in. 1. Metamor.

Esse quoq; in Fatis reminiscitur affore tempus:
Quo mare, quo cœlum, correptaq; regia cœli,
Ardeat, & mundi moles operosa laboret.

Heraclitus negauit sciam, & existimauit oĩa entia sensibilia esse, & quia sunt in cõtinua transmutatione, ideo nulla de eis potest haberi scia. 4. Meta. tex. cõ. 22. ibidem dicitur, ꝙ Cratillus increpauit ipsum asserentem eundem nõ posse bis in idem flumen intrare, immo nec semel.

Herinaceus solus inter aĩalia, quæ aĩal generant lumbis habet testes adhærentes: cætera aũt habẽt ante, uel intus, uel extra, uide causam. 1. de Generatione animalium. cap. 2.

Herinacei cõmutant sua cubilia austrorum & aquilonum mutatione, qui autem intra tecta aluntur ad parietes discedunt, quod ita fieri cum Bizantii quidam aduertisset cõsecutus existimationem est, ut tempus futurum posset prẹsagire. 9. de Natura animalium. cap. 6.

Hesiodus primum oĩum chaos, deinde terra, litem & amorem fuisse testatur, ex erratis primi Meta.

Hirci pingues minus fœcundi sunt, quorũ argumẽto uites quoties per nimiã alimenti copiã luxuriãtes fructũ nõ feeunt, hircissare rustici dicũt. Arist. in. 5. de Natura aĩalium. cap. 14. idem in primo de Generatione aĩalium. cap. 18.

Hyems nostra est æstas in ꝑtibus meridionalibus, & cũ fuerit frigiditas in parte septentrionali erit caliditas in parte meridionali, & econuerso. Cõmen. in principio lib. Mete.

Hõ est magis aptus ad discernẽdum indiuidua odorabiliũ, q̃ cẹtera aĩalia, quãuis quẹdã animalia habeant fortiorem sensum odoratus à remotis. 3. colliget. cap. 34.

Hominum perfectorum in artibus una cõditio est, ut sit dominus artis ex se, ita ut cognoscat res necessarias perfectè cum inspexerit rerum diuersitatem. ex. 7. colliget. cap. 28.

Hoĩs tactus est fortior q̃ in cẹteris aĩalibus. 3. coll. cap. 36.

Homo diuersificatur in sensu olfactus à cæteris animalibus, quia homo nõ potest odorare nisi cũ olfactione, sed multa animalia odorant sine olfactione, ut animalia carẽtia sanguine, ut apes & formicæ. 3. colliget. cap. 36.

Homo plures cribat unũ modium sabuli, ut inueniat unã margaritam. Auer. 4. colliget. cap. 9. de signis ægritudinis in generali.

Homini ab Appolline pythio iniũctũ est, ut seipũ noscat, ꝓinde quasi oĩbus ex sua cuiusq; cognitione naturalis uiuẽdi rõ statuenda uideat. Alex. in princi. paraphra. de aĩa.

Homini soli pariendi tẽpus multiplex datum est: cẹtera autem animalia oĩa singulari ac simplici modo partum suũ perficiunt: nam & septimo mense, & octauo, & nono parere possunt homines, quod plurimũ decimo: nõnullæ etiã undecimum attingunt. 9. de Natura aĩalium. cap. 4.

Hõ cũ aĩalia alia singulos pariãt alia plures, in ancipiti est: nã ꝙ plurimũ & in locis plurimis agitur, mulieres singulos singulę pariũt: sed sẹpe & locis plerisq; geminos etiã, ut in terra Aegypti fieri certũ est. Pariũt etiam tres & quatuor, & quidã locis nõnullis ualde ita fit quod dictũ est, sed & quinq; cũ plurimum nascunt: iam. n. hoc pluribus euenisse certum est, & quædam partubus quatuor uiginti enixa est, quinos enim singulis partubus edidit. ibidem.

Hominibus solis contingit ut si gemini cõcipiantur, quorũ alter mas alter fœmina sit, pauci seruẽtur, in cæteris autẽ aĩalibus gemini nati si mas, & fœmina sint enutriũtur atq; seruantur. ibidem.

Hoĩes octauo mẽse geniti in terra Aegypto uiuere & adolescere possunt, & q̃busdã aliis locis ubi mulieres fertiliores sunt multosq; simul & ferunt & pariunt, sed locis grecię multi intereunt nec nisi perpauci seruant: unde fit ut si quis seruetur non octauo mense natus existimetur. ibidẽ. Ex quo patet rationem mathematicorum nullã esse, quia natus octimensis non possit uiuere. uide Conciliatorẽ in differentia ꝓpria de hoc.

Hominis ossa sunt numero. 348. exceptis paruis, quẹ replẽt spatia iũcturarũ, & osse epiglotidis, & osse chartilaginoso, quod est in corde secundũ aliquos anatomicos. 1. colliget. cap. de anatomia dentium & ossium.

Hoĩes ętatis rõne ĩmutãtur, ut iuuenes inter se fœminas generent, seniores faciũt mares, & q̃dã iuuenes nihil ꝓcreãt, seniores iam incipiũt ꝓcreare. 7. de Natura aĩaliũ. cap. 6.

Homini in pueritia sinciput molle est, seroq; duratur: cæteris autem animalibus discrimen ossium nullũ est, sed oĩa perfecta iam inde à natiuitate proueniunt. Aristo. in. 7. de Natura animalium. cap. 10.

Hominis sinistra omnia imbecilliora dextris sunt.ibidem.

Homines inferiora similitudinem superiorũ pręse ferre ea ratione dixerim, qua uenter intus respondere dicitur faciei in gracilitate & corpulentia.ibidem.

Homines duo eiusdem complexionis temperatæ ęqualiter q uno utuntur regimine, possibile est, ut alter deueniat ad finem naturalem suę uitæ, quæ potest habere per naturam, alter uero nõ poterit, & uide causam.6.colliget.cap.1.ubi dicit ꝙ est propter indiuidualem præparationẽ in materia. Et ibidem dicitur ꝙ nõ est impossibile, ut homo temperatus bono utens regimine, non uiuat diutius alio utentem malo regimine, licet hoc rarissimè contingat.

Homo plurimũ cerebri proportione magnitudinis ac humidum habet. primo de natura animaliũ.cap.16.&.2.de Partibus animalium.cap.7.

Hominis tantum cor ad partem potius sinistrã uergit, sed in cæteris quibus pectus inest, est in medio pectore. primo de Natura animalium.cap.17.

Homo, cum cætera animalium in senectute non canescant manifeste, maximè omnium ita afficitur. Arist.in.5.de Generatione animalium.cap.primo.

Homo solus canescit, & inter cætera animalia equus solus pilo albescit, & euidentius per senectutem: canities enim debilitas quædam humoris sita in cerebro & cruditas est, Aristo.in.5.de Genera.animalium.cap.1.

Hominis oculi diuersicolores sunt, sed cæterorum animaliũ in suo cuiusq; genere unicolores potius sunt, ut boũ nigri ouium aquilini, aliorum rufi toto genere, aut cęsii sunt nõnullorum: caprini ut caprarii generis. Aristo.in.5. de Generatione animalium.cap.1.

Homo præ magnitudine minimè ferè animalium omniũ procul sentire potest, cum tamẽ differentiarum sensu maximè omnium, ualeat, cuius rei causa est ꝙ sensorium sincerum minimeq; terrenũ corpulẽtum'ue obtinet; cutem etiam tenuissimam prę cæteris animalibus homo suapte natura pro magnitudine habet. Aristo.in.5.de Generatione animalium.cap.2.

Hoíes caluescunt parte capitis priore, canescunt primo tẽporibus, sed nemo uel temporibus uel occipite caluescit. Arist.in.5.de Genera.animaliũ.cap.3.& ibi uide causam.

Hoíes suis ætatibus hyemem æstatemq; faciũt, quãobrem nemo anteq̃ coire incipiat caluescit, sed à uenereo potius coitu id euenit. scilicet his qui sunt sua natura eo ꝓpensiores. Aristo.in.5.de Generatione animalium.cap.3.

Hominis cutis est tenuissima, & ideo diuersitas in colore pilorum in homine nõ sequitur cutim, sicut in cæteris animalibus. Aristo.in.5.de Generatione animalium.cap.5.

Homo solus aialiũ utitur ratione. Arist.in.5.de Generatione animalium.cap.7.idem in.1.Politi.

Homo unus ex numero oium aialium uim obtinet cogitãdi & cũ memoriæ atq; disciplinæ complures aiantes esse participes possint, nullus tñ præter hoiem potest reminisci. Arist.in primo de historia animalium.cap.1.in fine.

Hominis naturam ancipitem societatis & solitudinis apertum est.1.de historia animalium.cap.1.

Hominis cõparatione aliqua sunt calidiora quæ absolutè sunt minus calida, ut uinum antiquũ respectu musti. Auer. in.2.de Generatione animaliũ.cap.2. Vbi etiam conciliat dicta Medicorum cum Arist.de albumine oui, quod secũdum Aristo.est calidum, & secundũ Medicos frigidæ cõplexionis.uide etiam in.2.de Anima.cõm.105.

Homo animaliũ omnium maximè notum nobis necessario est, & ideo primum hominis partes nobis explicandę sunt: ut enim nũmos ad id quod sibi quisq; exploratũ certumq; habet probare solet, ita cæteris etiam in rebus agẽdum est. Aristo.in primo de Generatione animalium.cap.6. Ex hoc collige ꝙ ordo doctrinæ quãdoq; incipit à perfectiori, & hoc ubi illud fuerit notius: & hoc causa fuit, ꝙ etiã in Aristo.in.2.de Anima prius egit de uisu q̃ de tactu, cuius tamen oppositum obseruauit Auic.in.6.naturaliũ. In libro etiam de partibus animaliũ.2.cap.10.idem inuenies, ꝙ primũ de homine est disserẽdum. Aduerte tamẽ ꝙ illud habet locum de partibus exterioribus, sed in interioribus secus est. Et ideo Aristote. in primo de Natura animalium cap.16.huiusmodi partes interiores ex aliis animalibus dignosci præcipit. in quibus homo conuenit cum aliis.

Homo in obsecto & nudissimo omnium animaliũ corpore est, & ungues minimos ꝓ magnitudine habet, minimũ nãq; est in eo excrementum terreum. Aristo.in.2.de Generatione animalium cap.4.in fine capituli.

Homines habentes membra gracilia sunt salatiores. Arist. in.3.de Generatione animalium.cap.1.

Homini monstruositates minus accidere solent q̃ aliis animalibus quæ plura pariunt, quia singulare perfectumque parit: quapropter & homini locis, quibus mulieres perfœcundæ sunt, magis id euenit, ut in Aegypto. Arist.in.4. de Generatione animalium.cap.4.

Homo solus ex animalibus metuere, cõfidere, atq; sperare potest: nam audacia, metus, & spes statim ostendunt se naturalis animæ ditioni subesse, quia futurum & cõsequens tempus uidentur respicere, quod bruta non possunt. Themistius.3.de Anima.cap.38.

Homo cum omnibus generibus ambigit, nam & uiuiparũ est, & pauciparum, & multiparum interdum est. Aristo.in 4.de Generatione animalium.cap.4.

Homini non unum tempus pariendi cõstitutũ est sicut cæteris animalibus, sed plura: quippè cum & septimo mense & decimo nascatur, atq; etiam inter septimum & decimũ positus: qui enim mense octauo nascũtur, & si minus, uiuere tamen possunt. Arist.in.4.de Generatione animalium. cap.4. Contra Medicos asserentes octimenses uiuere nõ posse. de hoc uide Conciliatorem in differentia.49.

Contra medicos.

Homines pilosi libidinosiores & seminis copiosiores sunt quã leues: pili enim abũdatia, & hirsuties copiam indicat excremenũ. Arist.in.4.de Generatione animalium.cap.5.

Hominum genus magis in maribus q̃ in fœminis generãdis læsionem recipit, cũ in cæteris animalibus nihilo potius mares q̃ fœminæ ita proueniant: Cuius rei causa est ꝙ in hominibus longè mas à fœmina in calore differt naturæ: quo fit, ut mobiliores sint mares in utero quàm fœminæ, motu autem ipso franguntur, cum recens quodlibet præ sua imbecillitate facile frangi possit. Aris.in.4.de Generatione animalium.cap.6.

Hominũ in genere qui gemini mas & fœmina prodeunt, minus seruantur, cũ in cæteris animalibus nihilo referat: hominibus enim hic concursus præter natura est, cum nõ pari tempore mas & fœmina discernãtur. Aristo.in.4.de generatione animaliũ.cap.6. Quod ideo dixit, quia mas citius in utero concipitur & perficitur quã fœmina.

Homines inferendo utero cũ cæteris animalibus dissidẽt, cum enim cætera plurimũ temporis ualeant corpore, cũ uterũ ferunt, mulieres magna ex parte ægrè degunt.4.de Generatione aialiũ.cap.6.&.ibi uide causam. Nam, ut ait Philosophus, cæteris aialibus, aut exigua purgatio, aut nulla manifesta fit, mulieri plurima euenit, quæ cum per uteri gestationem desierit, infestat atq; perturbat.

Homo plus temporis q̃ quiduis aial uiuit excepto elephãte. Aristo.in.4.de Genera.animalium.cap.ultimo.

Hominis perduratio prouenit ex eius cõplexione, quæ similis est complexione aeris ambientis ipsum calidi & humidi. Auer.in.4.de Gene.animaliũ.cap.ultimo & elicitur ex tex.ibidem.ubi Arist.dicit: Causa ne quoduis aialium diutius uiuat, est ꝙ pro aere ambiente temperatur.

Homo quia prudentissimus animaliũ fuit, ideo manũ obtinuit, sed nõ quia manus obtinuit prudentissimus fuit, ut male Anaxagoras opinabatur.4.de Partibus animalium. cap.9. Eandem sententiã approbat Galenus in primo de Vtilitate particularum.cap.3.

Hominis renes bubulis similes sunt, qui sunt tanquam cõpositi ex pluribus renibus, neq; ęquabiles sunt, ut sunt cæterorum quadrupedum, quo fit ex eorũ motibus difficile ut curari possint, etiam si nuper ægrotare inceperint. Accidit enim ut quasi multis renibus laborent, difficilius

remedium adhibeatur quàm si uno infestareutur.ex.3.de partibus animalium.cap.9.

Hominibus qui uitio renum laborant,licet pinguescere iuuet,tamen si pingues admodũ efficiantur, letales accidũt dolores.ibidem.

Homo solus animalium titillatur propter cutis tenuitatẽ & ꝙ ipse solus rideat.ex.3.de Partibus animalium.ca.10. de septo transuerso.

Homo solus quũ dormit sternitur,quia solus erectus incedit.ex.lib.de somno & uigi.& uide Them.cap.21.

Homini accidere solet:ut quidã fel in iecore habere uideãtur quidã uerò careant.ex.4.de partibus aialium.cap.2.

Hominibus animalia bruta demẽtiora sunt, quia pomilionis figuram hñt oĩa,& inter homines pueri q pomiliones sunt,ideo uiris sunt demẽtiores,& inter uiros qui pomiliones sunt,demẽtiores sunt.ex lib.4.de ptibus aia.cap.9.

Homo quia aĩalium prudẽtissimus est,ideo manus ei natura tribuit:Anaxagoras aũt contrariũ opinabaᷓ,ꝙ quia hõ manus obtinuit,ideo aialiũ prudentissimus est, & male. Natura.n.rem minorẽ maiori potioriq; addere solet,nõ maiorẽ nobilioremq; minori.ex.4.de Partibus aia.cap.9.

Hoiem nõ bene à natura sed deterrime fuisse creatũ,eo ꝙ nudum & inermem natura eum produxerit,nõ recte sentiunt qui ita dicunt,ex.4.de Partibus aialium.cap.9.

Homo & uiuiparæ quadrupedes maxillam sursum, deorsum,atq; in latera agitant:pisces uerò & aues,& ouiparæ quadrupedes solũ sursum atq; deorsum,& nullo mõ in latera.uide causam in.4.de Partibus animalium.cap.10.

Homo quinquennio ferè capere uidetur diminutionẽ sois magnitudinis, quæ reliquo toto tempore comparatur.1. de Generatione animalium.cap.18.prope finem.

Hoies quidam in uno tempore non generãt,& in alio generant,quia cum semine eorum admiscetur aliquod inutile excrementum.Auerro.1.de Genera.aialium. cap.1.ubi ponitur improbatio antiquorum de semine,& est sententia Aristo.etiam ibidem.in.cap.18.& inde etiam euenit, ꝙ ægri minus sunt prolifici.

Homo omnium animalium prudentissimus est.Arist. 2.de Genera.animalium.cap.4.prope finem.

Homo authoritate Hippo.si esset simplex,uel ex una sola re cõstitutus,nunq̃ permutaretur,neq; aliquã passionẽ reciperet,imo esset incorruptibilis,& impermutabilis,neq; generabilis esset,sed esset ab æterno.Simplex enim nõ permutatur,nec ad aliã naturã cõuertiᷓ. ex lib.Destru.dispu. 2.in sol.ulti.dubii. Auctoritas est Hipp.in lib. de Natura humana.hoc etiam testaᷓ Gal.in prin.tertii paruæ artis.

Hominis natura nedũ uiuendi, sed etiã bene uiuendi rõnẽ obtinuit,quippe qui ex aialibus nobis cognitis, aut unũ ex oĩbus diuinitatis est particeps, aut omnium maximè. ex.2.de Partibus animaliũ.cap.10.Si cupis mirabiles hominis proprietates intelligere,require Albertum cognomento Magnum.in.22.libro de animalibus.cap.5.

Hominis caput macilentũ omniq; carne exutũ esse necesse est.ex.2.de Parti.animalium.cap.10.Et ibi additur opinio Antiquorũ, & reprobatur tenentium hominis caput si carnosius esset ꝙ diutius uiueret.

Hõ mouet magis palpebras q̃ aliquod aliud aĩal,qa habet eas molliores,& quia natura plus de nobilioribus solicita est.ex.2.de Parti.anima.Cõmẽ.in cap.de mẽbris usus.

Homo omnium animalium maximè piloso capite est. uide causam in.2.de Partibus animalium.cap.14.

Homo est finis rerum creatarum propter ipsum.2.Physi. com.24.& ibi uide tex.quomodo sit intelligendum.

Homo nõ debet decipi in uita ex hoc ꝙ accidit sibi de bonitate,casus qui est res incerta.2.Physi.com.56.

Homo hominem generat ex materia, & sol.2.Physi.text. com.26.idem.12.primæ Philosophiæ.tex.cõmen.13.

Hominẽ generari ab homine in infinitum est uerũ per accidens,& in eius generatione est primum,& est sol,& intelligentia operans.5.Physi.cõ.13. Per intelligẽtiam autẽ potest exponi substantia abstracta,quæ est primus motor in quo sunt oẽs formæ in actu,licet in prima materia sint in potẽtia.12.Meta.cõ.18.Potest etiã intelligi uirtus informatiua existens in semine hominis,nã sol & homo generant hominẽ.2.Physi.tex.cõ.26.&.12.Meta.text.cõ.13.nã uirtutes informatiuę docentur ab Aristo.in 2.de Genera. animaliũ.cap.3. & etiã Cõmen.testatur in.7.Meta.cõ.31. aut utrũq;.idem in lib.Destru.dispu.prima. in sol.5.dubii, &.12.& uide clarissimè in dispu.4.in solu.2.dubii.

Homo non intelligitur magis quàm homo:aut equus magis quam equus,sicut intelligitur albedo magis quam albedo.Cõmen.6.Physi.cõmen.45.ubi patet differẽtias accidentium suscipere magis,& minus.& idem tenet Auer. in cõmunitatibus super Porphyrio.

Hõ,& albũ sunt idẽ secundũ subiectũ, & quæ sunt eadẽ secundũ subiectũ, sunt eadem per accidẽs.6.Phy.tex.cõ.85.

Homo quilibet conuenit nobiscum in hoc, ꝙ illud quod mouetur ex se est dignius, ut sit primum principium quã illud quod mouetur ex alio.8.Physi.cõmen.39.

Homo nõ potest generari à nõ semine hominis,quia tunc ille homo diceretur æquiuocè cum homine generato ex semine.Auer.in.8.Physicæ auscultationis in tex.cõmẽ.46. & est locus ubi digreditur astruẽdo nullam speciem fieri à casu in natura,& ꝙ genita per putrefactionem non sunt eiusdẽ speciei cum genitis ex semine,& per ꝓpagationẽ, & est ista opinio dãnata ferè ab omnibus Latinis. Vnde & btũs Tho.& Sco.in.1.Sen.dis.2.q.5. arguit cõtra Auer. deducẽdo primo ipsum ad contradictionẽ. Nam in accidẽtibus eadem spẽs potest fieri,& ab uniuoco,& ab æquiuoco,ut calor à motu generari potest,ut patet.2.Cœ.cõ. 42.& tex.& ex primo Mete.itẽ calor fit à calore, itẽ hoc idẽ habet concedere in substãtiis, & de facto cõcedit ipse Cõmentator de igne qui generatur à motu sicut generaᷓ ab igne.12.Meta.cõ.28.Amplius quæcunq; possunt ostendere eadem esse natura secundum speciem,sunt eadem in genitis ex putri materia,& in genitis ex semine: nã habent eosdem motus,unitas autem motus arguit unitatẽ,& idẽtitatem naturæ,ut patet primo Cœli.& Cõmen.ibidẽ cõ. 8.dicit.Vnus motus non prouenit nisi ab una natura.Amplius habent easdem operationes eadẽ organa,& respectu motus progressiui ab eisdẽ conseruantur, & ab eisdẽ corrũpuntur,habent etiam eadem mẽbra: unde sequitur ut habeant easdem formas, quia membra cerui nõ differunt à membris leonis, nisi quia anima differt ab anima, ut ipsemet Cõmẽtator testatur.1.de Anima.cõ.52. Habẽt etiam easdẽ operationes,ut dicit Augustinus,ꝙ generatũ per putrefactionem generat alia,ut uidemus de apibus,& uespis generatis ex putri materia,& etiã apparet de plantis. Pro Auer.facit auctoritas Phi in.2.de Anima.tex.cõ. 38.ubi habetur ꝙ instrumenta eadẽ, aut diuersa iudicãtur operibus,& est ratio in promptu, quia organa sunt propter opera,sicut propter finem, & à fine unũquodq; perpenditur.2.de Anima.49.sicut in simili potentię per actus distinguuntur,& innotescunt,quia ex his quę primo gerimus,ut dicit Them.& ex his quãtæ,& quale sint uires in nobis perpẽdimus.Amplius cõtradicit sibi magister eius Arist.in.7.primæ Phiæ.in tex.com.23.&.31. ubi habet ꝙ quẽadmodũ aliqua ab arte fiunt eadẽ, & à casu,sic etiam in natura possunt aliqua fieri eadẽ à natura,& à casu,ita ꝙ (ut asserunt) si opinio eius uľr intelligatur, est opio falsa. Nos autẽ credimus doctrinam istius uiri fundatã esse in ueris principiis Phiæ.Arist.enim in.1.Physicę auscultationis,uolens probare quõ ex primis contrariis fiunt omnia quæcũq; fiunt in natura, inquit ꝙ hoc oportet in ratione cõsiderare: & ideo altius exorditur,ubi inducit dignitates quasdam:quarũ ueritas,ut dicit Simplicius,se extendit nõ solũ ad nãlia uerũetiam,& ad generationes artificialiũ,ut astipulatur etiã ipse Arist.in exẽplis adductis.& Cõmen. etiã idẽ notat in cõ.45.quæ tales sunt. Nõ quodlibet agit in quolibet,nec quodlibet patitur à quolibet,nec quodlibet fit ex quolibet, nec quodlibet corrũpitur in quolibet, sed determinatum fit ex determinato,& corrũpitur indeterminatũ. Et inducit hoc primo in his q̃ sunt simplicia,& quę fiunt per alterationẽ:deinde inducit illud idem in cõpositis,

Digressio de genitis ex putri materia,ubi defenditur uia Auer. contra latinos.

poſitis,& in his quæ ſiunt per cõcretionẽ,ut dicit Themi. & ſecretionem,unde aſſerit:Similiter autem hoc eſt,& in aliis,qm̃ non ſolũ ſimplicia eorum quæ ſiunt, ſed etiam compoſita ſecundũ eandem ſe habẽt rationem,ſed diſpoſitiones oppoſitæ latent.& ibi concludit ꝙ in generatione compoſitorũ,tam à natura,q̃ ab arte omne ꝙ fit, fit ex ſuo oppoſito determinato:& cum generatio cõpoſitorũ in quadam conſonantia conſiſtat,dicit ꝙ omne cõſonans fit ex inconſonanti,ſed non ex quolibet. Vnde, ut inquit The.conſonãtia domus nõ fit ex incõſonantia nauis, aut ecõtra:nec conſonantia hominis ex ea quæ aſini,aut ecõtra,ſed ex ꝓpria ſibi correſpõdente. Propter quod ibidẽ tex.cõ.46.dicit: Domus fit non ex eo ꝙ cõpoſita ſunt hęc ſcilicet ex eo ꝙ diuiſa ſunt hæc ſicubi Cõmen.uult ꝙ domus fit ex ſua priuatione oppoſita,quæ nõ cõſiſtit in quibuslibet rebus,quia nõ reperitur in lignis ex quibus fit nauis,uel in ære ex quo fit ſtatua, ſed in determinatis rebus, quia ut dicit The. iſta inconſonantia domus inuenitur in lapidibus,& in cemento, & inconſonantia nauis in lignis ex quibus fit nauis:& etiam,quia litera Arabica habet:Et in determinata diſpoſitione.uult Cõmẽ. iuxta intentionẽ Phi,ꝙ priuatio formæ domus nõ conſiſtit in lapidibus in quacunq; diſpõne exiſtentibus. Nam non dicimus ꝙ in monte,unde adhuc lapides nõ ſunt exciſi,conſiſtat priuatio formę domus,nec priuatio nauis eſt in arboribus,quę ſunt in nemore : priuationes enim formarũ ſecũdũ Phos ſunt in ſubiectis propinquis nõ in ſubiectis remotis. Non enim priuatio hominis cõſiſtit in elemẽtis,aut in cibis,ſed in menſtruo mulieris non in quacunq; diſpõne exiſtente: eſt enim,ut aiunt Phyſici, & Medici,aliquod menſtruum adeo fœtulentum,ꝙ nõ poteſt eſſe materia cõueniens ad hominis generationẽ,ut teſtatur experimentũ in illis,quę in primis menſtruorũ diebus concipiunt,quarũ fœtus leproſi euadunt.Sic igitur Ariſt.inductio cõpletur,ꝙ cuiuſlibet cõpoſiti generatio fit ex priuatione determinata exiſtente in ſubiecto determinato,& ſic determinato,uidelicet ꝙ ſit in diſpõne propinqua. Nã.2.de Aia.uniuſcuiuſq; actus in potẽtia exiſtẽte , & diſpoſito aptus natus eſt fieri, ſic paſſum diſpoſitũ patitur ab agente.Mirũ ergo eſt ſanè uiros illuſtres,qui cum uideant generationes rerum artificialiũ requirere priuationes determinatas , & in ſubiectis determinatis,& in diſpõnibus determinatis exiſtentibus, & hoc nõ cõcedere in nãlibus ꝑcipuis,& in cõpoſitis pfectis,ſicut ſunt aialia,& plãtæ.Si enim priuatio domus nõ inuenitur in quacũq; materia indiſcriminatim , ſed in determinata, multo magis credẽdum eſt hoc in rebus nãlibus,& ꝑcipuè in rebus aiatis.Quod cum ſit q̃uo fieri põt ut eadẽ priuatio reſpectu eiuſdẽ formę,ſecundũ ſpẽm inueniatur in mã digeſta,& in materia putrefacta:nã materiæ quæ fundant priuationes proprias,ſunt materiæ propinquæ reſpectu formę,nõ materiæ remotę.Amplius reſpectus formarũ ad materiã ꝓpriam eſt neceſſarius, quia formę ꝓpriæ diffiniũtur per materias ꝓprias, & unius rei nõ poſſunt eſſe plures diffinitiones , & inde ſequitur unã formã nõ poſſe inueniri niſi in una materia. Amplius,niſi ita eſſet , q̃uo demõſtratio Phi in.1.de Gene.alali.deduci poſſet:dũ ꝓbat ꝙ talia quę ex putri mã genita ſunt,gñant quidẽ,ſed illud quod genitũ eſt, diuerſum eſt à gignentibus,ita ꝙ nõ eſt mas neq; fœmina.Amplius,ſi una,& eadem ſpẽs poſſet fieri ex putredine, & ſemine,tunc natura faceret aliqd ocioſum,& ſi natura poſſet gñare ſpẽm aliq̃ ſine ſemine maris, ſequeret quod fœminæ coitus cũ mare ſit res uacua.Amplius ſi hoc eſſet, nõ eſſe niſi ꝓpter ſolicitudinẽ naturæ in cõſeruãda forma,ſed natura rei nobilioris magis ſolicitudinẽ gerit : uideretur igitur nãm iſtũ duplicẽ modũ magis applicuiſſe ſpẽbus perfectioribus, quod nõ uidemus. Nã,ut inquit, ſi talia genita ex genitis ex putri mã haberent mas,& fœminã,& coire poſſent,& gñarent,tunc aut talia genita eſſent eiuſdẽ ſpẽi cũ gignẽtibus,aut alterius ſpẽi : ſi eiuſdem ſpẽi, pariformiter eſſet etiam de aialibus gignẽtibus ꝙ debuerunt gñari ex his q̃ erant eiuſdẽ ſpẽi.Nã hoc in cæteris,ut inquit aialibus uidemus: unde Socrates ex quo genuit aliquẽ ſibi ſimilẽ in ſpẽ,Sophroniſcus eius pater etiã genitus eſt ab aliquo ſibi ſimili in ſpẽ,hoc aũt in caſu nõ uidemus: unde pulices, & pediculi,ut inquit Ioã.Philoponus in illo loco,qui ex materia putri geniti ſunt,gñant quoſdã uermiculos albos qui nõ ſunt eiuſdẽ ſpẽi cũ ipſis.Si igitur iſti uermiculi generare poſſent aliqua quæ eiuſdẽ ſpẽi ſunt pariformiter, & tales uermiculi fuiſſent geniti ex his q̃ ſunt eiuſdẽ ſpẽi: quod eſt falſum,& cõtra ſenſum,& experimentũ. Si autẽ gñant aliqua diuerſarũ ſpẽrum pariformiter,erit etiã de illis genitis ꝙ gñabunt alia , & nõ eiuſdẽ ſpẽi ꝓpter ꝑdictã cauſam:ergo alterius ſpẽi, & ita gñatio ſpẽrum excreſcet in infinitũ. Natura aũt abhorret infinitũ,mõ ſtante uia Latinorũ aſſerente in aialibus priuationẽ eiuſdẽ formæ ſecũdum ſpẽm ſaluari poſſe in diuerſis materiis, uidelicet digeſta,& putri. Dicam ꝙ ratio Ariſt.nulla eſt obiiciẽdo ꝙ iſta aialia genita ex his quæ ex putri mã genita ſunt , ſunt eiuſdẽ ſpẽi cum gñantibus, & talia etiã gñabunt alia quæ ſunt eiuſdẽ ſpẽi cũ illis,& ſic nõ ꝓcedit gñatio ſpẽrum in infinitũ, qa pulices, & pediculi nati ex putri materia ſunt eiuſdẽ ſpẽi cũ illis uermiculis genitis per ꝓpagationẽ ex illis:& inferã ꝙ eadẽ priuatio formæ reperitur in mã putri ex qua gñata ſunt prima,& in mã digeſta ex qua gñata ſunt ſecunda,& ita rueret demonſtratio Phi in loco allegato,quia mens Auer.& mẽs Ariſ.ut uides.Ad rõnes aũt Scoti,primũ nego ꝙ Cõmẽ.ſibi contradicat,quia in accidentibus q̃ reſpectu ſubſtantiarũ habẽt entitatẽ diminutã illud nõ inconuenit,ut idẽ poſſit gñari ab uniuoco , & ab æquiuoco, ſicut ipſe bene gloſſat in.12. Meta.cõ.18.Et ſimiliter eſt de elñtis , q̃ ſunt ſubſtãtiæ imperfectæ,& ſunt, ut dicit.3.Coeli.cõ.67.mediæ inter ſubſtantias,& accñtia : ſed loquẽdo de gñatione ſubſtantiarũ perfectarũ ꝑcipuè, ut ſunt aialia,& plantæ ſecus eſt,quia plura requirũtur ad gñationes perfectorũ q̃ imperfectorũ entiũ. In iſtis enim gñabilibus,& corruptibilibus,ut dicit Cõmen.in.2.Coeli. cõ.62.quãto aliquid eſt nobilius,& perfectius,tantò pluribus motibus conſequitur finẽ ſuũ: & ideo in talibus eadẽ ſpẽs nõ poteſt fieri à natura,& à caſu.Ad auctoritatẽ Auguſtini rñdetur ꝙ,ut dicit Albertus magnus in tractatu de tempore, Auguſtinus,& Galenus nõ cognouerũt naturas rerũ.tamen dato ꝙ dictũ Auguſtini habeat locũ,ꝙ aialia, & plantæ ex mã putri generãt alias ſicut illæ quæ ſunt genitæ ex ſemine:rñdetur ꝙ uerũ eſt, ſed nõ ſequitur ꝙ ſint eiuſdem ſpeciei:quia,ut dicit Phs in.1.de Genera.animalium, licet genita ex putri materia generant , tamen illud nõ eſt mas,neq; fœmina, ſed ea quæ ſunt ex ſemine nata gñant aliqua quæ ſunt eiuſdẽ ſpeciei. Vide etiam in.8.de Natura animaliũ.cap.1.ubi dicit plantarũ nullũ aliud munus eſſe,niſi ꝙ gñant alterã ſibi ſimilẽ in his,quę ex ſemine generantur.Et mirũ eſt q̃uo iſti accuſant Auer. & non aduertunt ꝙ accuſant Ariſto.in hoc, quia Ariſt.in illa demonſtratione allegata ꝑſupponit,ꝙ animalia generantia ſimile in ſpecie,differunt ſpẽ ab animalibus generantibus illud quod nõ eſt mas,neq; fœmina: modo animalia illa quę ex putri materia ſunt genita ſunt huiuſmodi,quia nõ generant,neq; mas,neq; fœminã : igitur ſunt diuerſarum ſpẽrum ab animalibus generantibus marẽ,& fœminã:talia autẽ ſunt quæcũq; ex ſemine gignuntur. Confirmatur ex ſententia Ariſt.in.5.de hiſtoria animaliũ.cap.1.ubi dicit ꝙ in piſcium genere nõnulla nec mares nec fœminæ gignuntur,quæ licet genus idẽ cum aliis ſortiantur,tamẽ ſpecie differunt.Et in eodem capitulo poſita diuiſione in qua animalia cũ ſtirpibus cõueniunt,uidelicet,quia q̃dam ex ſemine,q̃dam ſponte naturæ naſcũtur, quæ aut humo putreſcente,aut ſtirpe putreſcente cõſiſtunt,ut plura inſecta cernimus generari in animalibus ipſis excremẽtum q; partũ gñantur.de his in fine capituli dicit:Quæ autẽ per ſe,aut in aiali,aut in terra,aut in ſtirpe gñantur,uel in eorum partibus gñantur,eademq; maris,& fœminæ ſexu diſtincta ſunt,iis coeuntibus gignitur quidẽ aliquid,ſed ex quo nihil amplius gigni poſſit.uer.gra. coitu pediculorũ lendes dictæ ꝓcreãtur,muſcarũ uermiculi,pulicũ genus uer

miculorum in speciem referens, ex quibus nec ea quæ generarint, proueniant, nec aliud ullū animal, sed id quod sunt sordes tantum persistunt. Adduco Aristo. auctoritatem in 6. de Natura animaliū in hac materia. cap. 15. ubi loquitur de piscibus qui spōte nasci possunt, ubi habetur φ ex his quæ coitu nascuntur nasci possunt sponte etiam nonnulla, ut asserit de mugilibus qui nascuntur in stagnis in quibus neq; ouum neq; semen cōtinetur. Ex hoc autem clarè ostenditur, φ istud genus mugilum taliter procreatum non est eiusdē speciei specialissimè cū illo quod ex coitu fit, quia in illo ex coitu est mas, & fœmina, sed in isto nequaquā, sicut dicit ibidē Arist. ca. 24. de anguilla, quæ neq; ouum neq; semē habet, & ideo nō est mas neq; fœmina, ut dicit Arist. in 4. de Natura animalium. cap. ulti. & hoc ostenditur ex sententia Phi ibidem dicentis: Sunt qui omne mugilum genus sponte oriri opinentur, sed non rectè. Nam & oua eorum fœminę, & mares semen genitale habere cernuntur, uerū genus quoddā eorum est quod non coitu, sed ex limo, arena'ue enascatur. Ecce igitur apertè φ aliud genus secundum Arist. est mugilū ex coitu, & aliud eorū qui sponte prodeunt: sumit enim genus pro specie, ut sui moris est in illis libris, pleruq; Fallacia igitur cōsequētis decepit eos, quia licet eadem animalia apud Arist. ex coitu, & sponte nasci possunt, nō ex hoc ,ppterea sequitur eadē specie prouenire, quia hoc impossibile est ,ppter allegatas rationes: & φ genus pro specie pleruq; in libris de animalibus ab Arist. sumatur, ostenditur ex octauo de Natura animaliū. cap. Ad rationē negatur assumptum φ quæcūq; possunt arguere, quia nō habent easdem operationes, quia nō possunt generare sibi simile in specie. 2. de Anima. tex. com. 34. Naturalissimum opus uiuentium est quęcūq; non orbata spontaneam generationem habentia generare tale quale ipsum, & similiter nō habent eadem membra, quia tūc in eis esset mas, & fœmina, quod Arist. negat. De motu autē patet φ unitas motus infert unitatē naturæ in simplicibus, nam de illis Arist. loquitur ibi: tamen dico φ nec motus sunt idem specie, quia anima mouens, & corpus motū differunt specie, ut ego teneo: si autem tu hoc assumas, tūc petis, in hoc enim est quæstio. De colore autem, & de aliis accidentibus cōmunibus non est cura, quia talia inueniuntur etiam in rebus specie, & genere differētibus. Ad illud uerò in quo dicitur, φ cōtradicit Magistro in 7. Meta. respōdetur φ ut inquit lucidissimus Them. in 1. de Anima, mirandū est de illorum prudentia, qui uolunt extra uim probationum habere, cum ab exēplo fit argumētum infirmissimū. & Cōmen. 2. de Anima. cō. 67. dicit: Exemplorum requiritur manifestatio, & non uerificatio: exemplis enim utimur nō ut ita sint, sed ut audiant qui addiscunt. Dico igitur φ Arist. in 7. Metaphysi. dum dicit, φ queadmodum in artificialibus eadem sanitas pōt fieri à natura & ab arte seu casu, sic in natura eadē aialia possunt fieri cū spmate & sine spmate: φ si'itudo in hoc exēplo de sanitate non currit quantū ad oia, qa sicut eadem sanitas secundū speciem potest fieri à natura & ab arte seu casu, sic idem animal specie potest fieri à casu & à natura, & tunc contradicet sibi Phs in. 1. de generatione animaliū manifeste: qm similitudo solū currit penès hoc, φ sicut sanitas potest fieri diuersis modis, scilicet ab arte: & à casu, sic aialia possunt fieri cum spermate & sine spermate. Amplius isti peccant per fallaciam cōsequentis, qa textus dicit eadē, sed nō dicit eadem spē. Sunt igitur eadē gñre aut specie subalterna nō specialissima. Amplius sunt: eadem aecsite & similitudine, quę est causa deceptionis.

Homo in generatione hominis non largitur aliud, nisi illud quod est quasi instrumentū, per quod agunt corpora cœlestia: & uirtutes informatiuæ etiam, quę sunt in seminibus, sunt à corporibus cœlestibus. & ideo corpora cœlestia concurrunt ut artifex, & homo ut instrumentum. 8. Physi. cō. 47. idem. 12. Meta. cō. 13. & 18.

Homo est paruus mundus, & aialia. 8. Physi. cō. 17. & 55.

Homo minimus naturaliter est terminatus in natura, & maximus similiter: si enim magnitudines rerum nō essent terminatæ, nō haberent perfectionē q̃titatem in natura per modum augmenti. 8. Phy. cō. 62. & 44. & 6. Phy. 32. & 91.

Homines multi putando scientiam habere ignorant. ex dispu. 3. in solutio. 13. dubii.

Homo ,pportione sui corporis pre cæteris animalibus plurimum cerebri habet, & inter homines magis mares mulieribus. ex. 2. de Partibus animalium. cap. 7.

Homo ex animalibus solus rectus incedit. ibidem.

Homini linguā natura aliter q̃ aialibus dedit. Habet enim homo linguam idoneā, & ad duplicē utilitatem datam, ut natura plerūq; facere solet: nam & ad saporū sensum, & ad formationem sermonis sibi cōfert. ex. 2. de Partibus animalium. cap. 16. idem in. 2. de Anima. tex. com. 88.

Hominis lingua absoluta mollissima, & lata pr æ cæteris animalibus est. ibidem cap. ultimo.

Hominis cor uergit ad sinistram partē, in cæteris uero animalibus in medio pectore est, quia homo animaliū maxime habet refrigeratā partem sinistram. Arist. in. 3. de Partibus animalium. cap. 4. ubi agitur de corde.

Hominis solius animaliū, ut ita dixerim, cor palpitat, quia solus homo expectatione aut spe rei futuræ mouetur. 3. de Partibus animalium. cap. 6. ubi de pulmone agitur.

Homini soli animalium ungues natura tantum operimēti gratia dedit, tegunt enim extremos digitos. sed aliis aialibus ad aliū usum mollita est. ex. 4. de Partibus aiali. ca. 9. Et aduerte φ Galenus & Medici accusant Arist. in hoc.

Homo unus cauda caret, nates habet, quod nulli quadrupedum datum est. ex. 4. de partibus anima. cap. 9.

Homini nates natura tribuit, & ad secundū, & ad cooperiēdum anum. ibidem.

Hominis pedes maximi sunt proportione magnitudinis, solus enim homo animaliū rectus incedit. ex. 4. de partibus animalium. cap. 9.

Homini est quid proprium sessio secundum Galenū, sicut est habere staturam rectam. Auerro. in. 4. de Partibus animalium. in. cap. de pectore.

Hominis pręcipuè cerebrū serò ab humore frigoreq; uens dicatur: nam & sinciput inter ossa ultimum confirmatur. Arist. in. 2. de Genera. animalium. cap. 4. prope finem, ubi dicit cerebrum hominis præ cæteris esse humidissimum, maximum proportione corporis habet.

Homines multi nō possunt recipere primas ,ppositiones, aut propter diminutionem in natura, aut propter defectū exercitationis, aut propter pessimam consuetudinē, quæ radicata est in eis. primo Cœli. com. 22. uide etiam in. 2. primæ Philosophiæ. cō. 15. & text. & 7. Cœli. cō. 90. & in 2. Physi. cō. 6. & in prologo super. 3. Physi.

Hominis actio prima intentione nō est propter suum esse, & ipse etiam non est nisi propter complementū diminutionis istius esse, secūdum hoc erit actio huius prima intētione ,ppter aliud: secūda propter se. In rebus autem diuinis est econuerso. s. φ actio eorum prima intentione est propter se, secunda uerò propter aliud: & hoc ponēdū est in scientia naturali, & declarandum in scientia Diuina. 2. Cœ. cō. 17. & 21. & 12. Meta. com. 36.

Homo in pluribus rebus enūtiare non potest secundū rei naturam, sed secundum sui possibilitatem. 2. Cœli. cō. 60.

Homines tres mouere nauim, & φ unusquisq; triū hoium nō moueat nauim, est falsum: iste enim sermo. s. φ impossibile est, ut unusquisq; trium hoium nō habeat potentiā, qua moueat nauim per se, & unusquisq; eorū in cōgregatione habeat potentiā qua moueat nauim p se, ita φ unusquisq; non habeat potētiam qua mouet nauim in actu, & cū est in cōgregatione habeat potentiā ut moueat ipsam actu: est sermo ualde impossibilis. 3. Cœli. cōmen. 8.

Hominis iuuētus secūdum Medicos est usq; ad. 35. annos, & si posuerimus φ tempus iuuentutis est equale tempori senectutis tunc uia naturali hominis est usq; ad. 70. annos. ex. 2. de Genera. & corrup. cōmen. 58.

Homo praue odorat. 2. de Anima. tex. cōmen. 92.

Homo habet gustum certiorem olfactu. 2. de Anima. tex. cō. 94. idem ex libro de sensu & sensato.

Homo

Homo habet tactus sensum certissimum. ibidem.

Homo est prudentissimus animalium. ibidem.

Homines ingeniosi, & non ingeniosi ex sensu tactus dignoscuntur. ibidem.

Homines molli carne sunt bene apti mente, duri autem carne sunt inepti. ibidem.

Homo & animalia anhelantia impossibile est ut olfaciant sine inspiratione. 2. de Anima. tex. com. 98.

Homo per uirtutem rationalem differt ab aliis animalibus ut dictum est in multis locis. 3. de Anima. com. 1. consimile. 12. Primæ philosophiæ. com. 38. &. 10. Ethico. cap. 9.

Homo non est intelligens in actu nisi propter continuationem intellectus cum eo in actu. 3. de Anima. com. 5. in solutione secundæ quæstionis.

Homo ponit principium suę considerationis de rebus possibilibus, ex præsentibus rebus quas uidet: & ideo possibile est, ut homo cogitet in aliqua re adeo ꝙ inueniet ex eo aliquod indiuiduum, quod ante non sensit, sed sensit ei simile non ipsum idem. 3. de Anima. commen. 33. idem cōmen. 5. &. 10.

Homo non est generabilis & corruptibilis nisi per uirtutē cogitatiuam. 3. de Anima. com. 33.

Homo in statu quo habet intellectum adeptum, secundum Themistium assimilatur Deo, quodammodo in hoc ꝙ est omnia entia, & quodammodo sciens ea quoquo modo. 3. de Anima. com. 36.

Homines possunt seinuicem iuuare ad habendum intellectum adeptum, sicut iuuant se in scientiis speculatiuis. 3. de Anima. com. 36.

Homo inter omnia animalia est melioris tactus, & præcipuè caro palmæ, & maxime, caro indicis. ex commento libri de Sensu & sensato.

Homini non solum proprium est rectum stare, uerum etiā & sedere, cum solus uertebrum habeat quo utiliter sedere potest, & hoc multos latet. Gale. in. 3. libro de Vtilitate particu. capitulo. 1. &. 3.

Homo solus inter animalia pedestria bipes est, & erectus incendit quoniam manus habet. ibidem Gale.

Homini soli dorsum est secundum rectitudinem tibiarum: & ideo solus rectus incedit. Galenus in. 3. de Vtilitate particula. capitulo tertio.

Homo non ideo erectus incedit, ut cœlū possit intueri. Gale. in. 3. de Vtilita. parti. cap. 3. ubi improbat hanc opinionem, & ostendit quō Platonis dictum sit intelligendum.

Homo melius distinguit differentias sensibilium olfactu quam cætera animalia, & tamen multa animalia comprehendunt fortius odores à remotis. Auerroes in libro de Sensu & sensato, & est sententia Aristo. in. 5. de Generatione animalium. cap. 2.

Homo comprehendit differentias rerum sensibilium quasi medullam de cortice, bruta autem quasi cortices fructuum. Auerroes in fine libri de Sensu.

Hominis auditus est uia ad disciplinam, quia disciplina nō fit nisi per loquelam, quæ non redditur nisi per auditum, sed intelligere quid significant uerba non est auditus, sed intellectus. Commen. in fine libri de Sen. & sensa.

Homini proprium est reminiscentia, memoratio autem est in omnibus animalibus imaginantibus, & existimatur ꝙ multa animalia non imaginantur, ut uermes & habentia conchas. ex cōmento libri de Memoria & reminiscentia.

Homo bonæ rememorationis est ille, qui est tardi motus in cuius anima figuntur formę, & est ille cuius complexio posterioris cerebri est retinens formam consistentem in ipso, & est ille in cuius hac parte dominatur siccitas magis ꝙ̄ humiditas. ex com. Auer. super lib. de Memo. & remi. prope finem.

Homo rememorat multotiēs quod sensit in pueritia, quia in pueritia multum amat formas & miratur multū in eis, quapropter figitur in aspectu earum, & propter id difficile amittit eas ex lib. de Memoria ibidem.

Homo sentit quandoq; in Somno quod sensit per quinq; sensus, absq; hoc ꝙ sit ibi aliquod sensibile extrinsecum per contrarium motum ei qui accidit in uigilia. ex libro de Somno & uigil.

Homini accidere potest, ut somnium unum sibi interpretetur in alio somnio, sicut accidit Herculi. ex libro de diuinatione secundum quietem.

Homini accidit, ut uideat somnium & postea obliuiscatur, & postea forte rememorabitur illud in uigilia. ibidem.

Homines habentes complexiones melancholicas & frigidas, sunt uerioris somnii propter uirtutem imaginatiuam: nam humiditas cooperit uirtutes & opilat uias spirituū; & facit somnium simile morti, ita ꝙ fere nihil imaginetur dormiens. ibidem.

Homo habet naturam comprehendendi scientias speculatiuas per proprias propositiones habitus, & si habeat cōprehendere eas sine propositionibus, tunc ille propositiones essent ociosæ. ibidem. prope finem.

Hominum uita sequitur proportionem cordis complexionalem, quæ est inter uirtutes actiuas & passiuas: & ideo uidemus multos homines, quorum membra manifestè sunt fortia & uirtutes eorum sunt magnæ, & contingunt eis ægritudines mortales, & moriuntur ante senectutem: & uidemus alios minori uirtutis, & debilioris uenire ad senectutem, licet utantur regimine cōsimili. ex libro de caussa longitudinis & breuitatis uitæ. Auer.

Homines habitantes in insulis marinis sunt longioris uitæ quam habitantes in agrestibus. ibidem.

Hominū genus arte & rationibus uiuit. ex proemio Meta.

Hominibus ex memoria fit experimentum. ibidem.

Hominibus scientia & ars per experimētum euenit ibidē.

Homines propter admirari, & nunc & tunc inceperunt philosophari. ibidem.

Homo liber est, qui sua causa & non alterius gratia est ibi.

Hominum natura multipliciter serua est ibidem.

Homini non est impossibile intelligere abstracta, sicut non impossibile est uespertilioni inspicere solem, licet sit difficile. Commen. in. 2. Meta. com. 1. unde idem in. 9. Meta. in ultimo tex. ubi dicit: Ignorantia enim talium in nobis non est talis qualis cęcitas. idem in. 3. de Anima. com. 36. &. 12. Meta. tex. com. 38. &. 39.

Hominum complementum non perficitur nisi per congregationes, & cōgregatio per bonitatem, esse ergo boni est necessarium, & non est necessarium eos scire ueritatem. 2. Meta. commento. 14.

Homines quidam non concedunt prima intellecta nisi inquantum sunt famosa, & si contingat ꝙ opposita illorum sunt, negabunt ea. 2. Meta. com. 15.

Homines quidam in quibus imaginatiua dominatur, supra cogitatiuam non credunt demonstrationibus nisi concomitetur eas imaginatio, & ideo isti non possunt credere extra mundum non esse non plenum, aut uacuum, aut tēpus, neq; credere esse essentia quæ non sunt corpora, neq; in loco, neq; in tempore. 2. Meta. com. 15.

Homo, & ens homo, & unus homo idem & non diuersum aliquid ostendit secundum dictionem repetitam. 4. Meta. tex. com. 3.

Homines decipiuntur circa ea quæ ignorant. 4. Metaphysi. tex. commento. 8. ubi Commenta. in commento. supplet & dicit. Homines enim non decipiuntur, nisi aut in eo quod nesciunt, aut in eo cuius cognitio non est ualde manifesta.

Homo hic singularis cū fiet terra, nō est iste homo in actu, neq; potentia propinqua aut remota, sicut entia: sed si ista terra fuerit homo in potētia, erit alius homo numero, nō autem erit ille homo corruptus. 4. Meta. cō. 10. Ex quo patet ꝙ ad præterita non est potentia, neq; propinqua neq; remota. Vbi scire debes, ꝙ (ut scribit Commen. in. 4. Physico. com. 120) duplex est priuatio, quędam pręcedit esse, & cum ista priuatione coniungitur possibilitas essendi: quædam uerò sequitur post ipsum esse, & cum ipsa non coniungitur aliqua possibilitas essendi rem secūdo: & de ista loquitur Commen. ꝙ corruptum non est in potentia neque propinqua, neque remota, ut idem numero redire

posſit. Vnde.12.Meta.com.11.ſi talis potentia quę in aduentu formæ corrumpitur poſſe eadem numero redire, tunc corruptum poſſet redire idem numero.

Homo quodammodo eſt finis omnium:(1.Phy.tex.com.24.)non intelligiturilla propoſitio ſicut intelligunt eam uulgares, ꝙ homo ſit finis omnium entium, ſicut patet in tuenti uerba & intentionem Ariſto. Loquitur enim ibi de rebus factis ab arte reſpectu talium: Homo quodammodo eſt finis. Et exponit Themi. & Simplicius, & Commen. in com. dicit hominem quodammodo eſſe finem rerum creatarum propter ipſum, non quia ponat creationem, ſed ſecundum ſuam conſuetudinem appellat omnem factionem & generationem rei creationem. Quia autem hominis natura multifariam ſerua eſt, ut dicitur in procemio Metaphyſices: Artes quadam propter neceſſitatem, & quædam propter delectationem inuentæ, omnes ſunt propter hominem: quia autem finis duplex eſt, cui & cuius gratia ut in philoſophia dicit ſe determinaſſe, aut in morali ut exponit Themiſti. & Simplicius, aut in prima Philoſophia, (in.12.enim Meta.tex.com.37. uidetur ponere iſtam duplicem diſtinctionem finis, ſcilicet cui & eſt finis præexiſtens motui, & finis gratia cuius, & eſt finis motus: ſicut æger eſt finis cui, ideſt ad cuius commodum accerſitus eſt medicus, & ſanitas eſt finis gratia cuius, propter quem medicus eſt accerſitus) aut per philoſophia etiam poteſt intelligi naturalis. Nam in.2.de Anima.tex.com.35.&.37.ponitur iſta diſtinctio, homo igitur eſt quodammodo finis rerum artificialium, quia eſt finis ad cuius commodum omnes artes inuentæ ſunt. Sed nunquid ſit aliquis locus in philoſophia in quo elici poſſit hominē quodammodo eſſe finem omnium entium, dico ꝙ Commen.in.2.de Anima.com.32.dicit: Finis autem & complementum animalium quem cum potuit natura producere, ſtetit: eſt modus animalium habentium uirtutem cogitatiuam.i.intelligibilem. idem.2.Phyſi.com.26. Hominis forma eſt ultima propter quam fuit materia. & Ariſt.in.2. de Anima.in tex.com.37. oſtendit quomodo anima eſt finis corporis in genere cauſæ finalis iſta ratione, quia omnia corpora phyſica ſunt animæ inſtrumenta, & quia anima hominis eſt perfectiſsima, quæq; maxime de illa uerificabitur illud. unde.7.politic. ſemper deterius nobilioris gratia eſſe dicitur. Reſpectu igitur rerum corporearum generabilium, patet quomodo ex naturalibus dici poteſt hominem eſſe finem, ſed reſpectu æternorum ſi quæratur quomodo homo ſit finis, reſpondebo quod eſt finis ſecūdaria intentione. Nam.12. Meta.com.36.&.2.Cœli.tex.com.21.&.17. æterna primaria intentione agunt propter ſe, & ſecundaria intentione agunt propter iſte inferiora: & ſi Deus & natura de rebus nobilioribus magis curant, ſequitur ꝙ homo præcipuus erit finis ſecundaria intentione intentus à Deo & ab intelligentiis. Vnde Comen.in.2. Phyſi.com.75.ſcribit ꝙ naturam agere propter finem, eſt maximum fundamentum in ſcientia diuina ad probandum, ꝙ Deus habet maximam ſolicitudinē circa ea quæ ſunt hic, dicens: Natura autem & Deus de nobilioribus rebus maiorem ſolicitudinem gerunt. hincq; 2.phyſi.tex.com.46. deridet antiquos aſſerentes caſum & fortunam eſſe in cœleſtibus animalibus, & non in generabilibus & in libro de Diuinatione ſecundum quietem, ubi oſtendit quæ ſit cauſa ueri ſomnii de futuris, dicit ꝙ ſunt ab intelligentia propter maximam ſollicitudinem quam habet erga ipſum hominem. Secundum uiam etiam Themiſtii, homo eſt finis ſecundaria intentione maximè & principaliter & magis ꝗ alia quæ ſunt hic propter ſimilitudinem. Nam homo fœlix eſt quodammodo ſicut Deus in hoc ꝙ eſt omnia entia quoquo modo, ut dicit Commen. authoritate Themiſtii.3.de Anima.com.36.& ut Ariſtote.in 10.Ethico.cap.10.inquit: Si Dii curam habent humanarū rerum, ut creditur & rationabile eſt, maximè gauderent optimo & cognatiſsimo: tale autem habenti mens eſt &c, &.12.Meta.tex.com.38. Deductio autem qualis optima paruo tempore nobis.

Homo demonſtratus non diuiditur in partes quæ ſunt homo, contra ſophiſtas & Petrum de Mantua. Commen.5. Metaphyſi.com.11.

Homo eſſentialiter diſtat ab animali uno modo, & alio modo eſt idem eſſentialiter.5.Meta.com.13.

Homo conualeſcens eſt, & homo conualeſcit, nihil differt. 5.Meta.tex.com.14.

Homo differt à planta per animalitatem, quæ eſt qualitas in eo. Commen.in.5.Meta.com.19.& eſt in cap. de quali. ubi elicitur ꝙ ſpecies diffinita per genus ſuum differt à rebus non contenns in illo genere, per ſpecificas autem differentias differt à ſpeciebus in eodem genere contentis. Vult enim Commen.in illo com. ꝙ prima acceptio qualitatis ſecundum quam differētia ſubſtantialis dicitur qualitas, ſe extendit tam ad differentias ſpecierum ſpecialiſsimarum, quæ ſunt ſpecies ultimæ, quam ad differentias generum, licet commentum communiter inueniatur ibi deprauatum: ſed iſta eſt rei ueritas, ſicut ſuperius notaui cum in litera D. de differentia memini.

Hominis multæ ſunt cauſæ, animal bipes, re attamen homo ſecundum ſe homo eſt.5.Meta.tex.com.23.

Homo non omnis bonus, aut malus, aut iuſtus, aut iniuſtus, ſed & medium.5.Meta.tex.com.27.

Hominum genus denominationē potius aſſumit à primo patre ꝗ à prima matre.5.Meta.com.33.& eſt ratio ut dicit Commen. quia motor eſt nobilior materia: ex quo ſumitur denominationem quandoq; ſumi à nobiliori.

Homo falſus dicitur qui eſt promptus & electiuus talium rationum, non propter aliud aliquid, ſed propter ſeipſum.5.Meta.tex.com.34.

Hominis quiditas eſt homo uno modo, & non eſt homo alio modo, & eſt forma hominis, & nō eſt homo qui eſt congregatus ex materia & forma.7.Primæ philoſophię. com.21.&.com.33.&.34.&.43.&.12.meta.com.14. Inde collige de mente Peripateticorum formam eſſe rei quidditatem, & ꝙ materia non eſt pars quidditatis, ſed eſt uehiculum deferens ipſam quidditatem: licet Auic.in.5.ſuæ Meta.cap.5. teneat ꝙ in compoſitis forma eſt pars quidditatis, & non eſt tota rei quidditas. Quem ſequitur bea. Tho. & Scotus in.7.Meta. & Antonius And. qui non diſtinxerunt inter eſſentiam & quidditatem in rebus compoſitis ex materia & forma, & iſta fuit cauſa erroris. Nā Ariſto.in.3.de Anima, expreſſe reclamat huic ſententię dicens: In conceptus cum materia, aliud eſt caro & carni eſſe, & magnitudo & aliud magnitudini eſſe. unde materia bene eſt pars eſſentiæ, ſed non eſt pars quidditatis, ut declaraui in Theorematibus.

Contra Auicen. Sancti Thom. & Scotum.

Homo hominem generat niſi quid præter naturam fiat.7. Meta.tex.com.28.

Hominem intelligere ſine carnibus & oſsibus impoſsibile eſt.7.Meta.tex.com.37.uide in Concordantiis.

Hominis affectus ſunt ſubditi rationi, non autem brutorū. uide Themiſt.3.de Anima.cap.38.

Homo albus eſt unum per accidens.7.Meta.tex.cō.41.

Homo non dicitur albedo ſed albus, neq; ambulatio ſed ambulans.9.Meta.tex.com.12.

Homo authoritate Protagoræ eſt metrum omnium rerū. 10.Meta.tex.com.5.

Homoheremita qui non eſt pars ciuitatis, non eſt bonus neq; malus.10.Meta.com.16.idem.5.Meta.com.27. quia ciuitati neq; bonum neq; malum affert.

Hominis ſpecies non ſunt homines, quamuis diuerſæ carnes & oſſa, ex quibus hic & hic.10.Metaphyſi.tex. commento.25.

Homo eſt albus quia Callias eſt albus.10.Meta.tex.com. 25. Inde collige accidentia per accidens, ſeu communia prius competere indiuiduis, & ſecūdariò ſpeciebus, quod etiam Porphyrius aſſeruit.

Hominis albi, & equi nigri eſt diuerſitas ſpecie, ſed non in quantum hic albus & hic niger.10.Meta.tex.com.25.

Homines facit hominis rationalitas. Commenta.10.Meta. com.25.& elicitur ex tex.

Homo

Homo hominem generat.12.Meta.tex.com.18.idem in.1. Phyſi.tex.com.26.12.Meta.tex.com.40.

Homines prędicentes futura nihil intelligunt de illo quod loquuntur.12.Meta.com.18. in prima parte digreſsionis.

Homo eſt prior ſpermate, & eſt principium & perfectum, & non ſperma.12.Meta.tex.cō.40.&.9.Meta.tex.cō.15.

Homo per acquiſitionem ſcientiæ diuinæ inuenitur in ſua perfectione eſſendi.12.Meta.com.44.

Homines quidam de ueritate comprehendunt id quod cō prehendit debilis uiſus de umbra rei in loco ipſius rei,ita ꝙ putant umbram rei eſſe rem. ex libro Deſtruct.diſpu.2. in ſolu.5.dubii.

Horror fit ex aſperſione rei calidæ, & uide cauſam in libro de Somno & uigilia.& ibi Themiſt.cap.21.

Hoc nomen ens dicitur de pluribus ſecundum diffinitionem,& uno ſecundum ſubiectum.primo.Phy.tex.cō.21.

Hoc nomen prima contraria exiſtentia in unoquoq; genere nō dicitur uniuoce nec æquiuoce,ſed ſecundum prius & poſterius. primo.Phyſic.com.56. Et aduerte ꝙ reddit Commen.ibi cauſam,quia ſunt cauſæ aliorum contrariorum . Vnde elicitur ꝙ prioritas cauſæ ad cauſatum tollit uniuocationem in cauſis, quæ per ſe ſunt cauſæ . uide in Phyſi.8.commen.77.

Hoc nomen tranſmutari deriuatur in rebus naturalibus à termino ad quem,non à termino à quo.1.Phyſi.tex.com. 14.idem.5. Phyſico. tex.cō.48.&.2. de Anima.tex.cō.49. à fine unumquodq; denominare licet , ſecus in artificialibus quandoq;,ut patet ibidem.ſecundo Phyſi.14. ſicut de medicatione.

Homerus ſuper & ſentire idem eſſe aſſeruit.2.de Anima. tex.com.150.&.4.Meta.tex.com.21.

Humida omnia ſuapte natura in corpore exiſtentia uaſculis quibuſdam continentur,ut ſanguis in uenis,& medulla in oſſibus.3.de Natura animalium.cap.20.

Humana comprehenſio in propoſitis profundis deficit. ex diſpu.3.in ſolu.16.dubii.

Humor niuiſicus eſt, ſiccitas longe à uita remota eſt.2.de Generatione animalium.cap.1.

Humidum eſt indeterminatum proprio termino , & bene terminabile alieno.2.de Generatione & corru.tex.cō.9.

Humefacto in aqua eſt manifeſta ſenſui, ſed ea quæ eſt in aere latet ſenſum.2.de Anima.com.113.idem.1.Phyſi.cō. 54.&.1.de Generatione & corru.com.19.&.2.de Anima. com.115.in calce com.de aqua.

Humor melancholicus conuenit ſomno & actioni uirtutis imaginatiuæ,quia iſte humor eſt multi uaporis, & aſcendit ad caput,& facit ſomum,& conuenit ſomno. ibidem.

Humiditatis proprietas eſt ,ut ſit facilis retineri ab alio, & obediens recipere paſsionem abſq; hoc ꝙ retineat formã quam recipit, aut habeat retentionem ex ſe.4.Meteo.cō. 1.idem in.2.de Generatione & corru.tex.com.9.

Humiditatis & ſiccitatis & diffinitiones differenter uerificãtur in compoſitis & ſimplicibus.4.Meteo.com.1.& uide conſimile de graui & leui.in.3.cœli.com.9. & uide uniuerſaliter de omnibus primis qualitatibus in commento 13.in primo canticæ.

Humidum eſt bene terminabile, ſiccum autem difficile terminabile : humido enim ſicco cauſa terminationis eſt, & utrunq; utriq; uelut cola.ſit.4.Meteo.tex.com.28.

Hypolepſis,quam nos ſuſceptionem dicere poſſumus aut exiſtimationem, eſt tanquam genus omnium habitũ exiſtentium in intellectu,ut eſt ſcientia,opinio, intellectus,& id genus.Themiſt.2.de Anima ſuper tex.com.152. Nota tamen ꝙ etiam quandoq; ſumitur pro aliqua ſpecie,ut ꝓ opinione,ſicut ibidem in tex.com.157.ſicut in.2. Phyſicorum eſt in ſimili de caſu,ut noſti.

Hypotheticæ propoſitiones ſyllogiſmorum ducentium ad inconueniens ſunt duobus modis,modus in quo præcedens eſt poſsibile aut neceſſarium, & conſequentia neceſſaria,& in his ſemper ponitur præcedens & concluditur conſequens:& modus in quo præcedens eſt impoſsibile,& conſequentia eſt neceſſaria, & in hoc ſemper deſtruitur præcedens.7.Phyſi.com.2.idem in.1.Prio. in digreſsione de ſyllogiſmo hypothetico.

Hyppomanes quid ſit, uide Ariſto.in.6. de Natura animalium.cap.18.licet Theocritus in pharmaceutria ſit alterius opinionis.Et aduerte diligenter apud Ariſtote.hoc uocabulum eſſe multiplex,quandoq; e nim ſumitur pro humore ſimili ſemini , quem genitale equæ tempore coitus emittit: quandoq; uero ſignificat carunculam quandam fronti pulli adhærentem naſcentis , ut patet ibidem lib.6. de Natura animalium.cap.22.& hoc etiam ueneſitiis eſſe idoneum dicunt. De Hippomane etiam uide quæ ſcribit Ariſtot.in.8. de Natura animalium.cap.24. ubi dicit: Q uæ autem de hoc fabulantur,figmenta muliercularum & profeſſorum carminis incantamentorum potius eſſe credendum eſt.

Hyppocrates & alii medici dixerunt ꝙ cauſa putrefactionis eſt caliditas & humiditas, & hoc quia non diſtinxerũt illud,quod eſt per ſe,ab illo, quod eſt per accidens quarto Meteororum.com.1.

Hypaſus Metapontinus,& Heraclytus Epheſius, ignem aſſeruerunt eſſe principium omnium.ex erratis.1.Meta. 2.

DE LITERA. I.

ID INTER eſſe dicitur, in quod prius aptum natum eſt peruenire quod permutatur, quam in quod ultimum ſecũ dum naturam continue permutans.11. Primę philoſophiæ.cap.11.&.5.Phy. tex.com.12. & ideo Arabes medium in motu inter appellant.

Idem ſecundum ſubiectum eſt idem per accidens , ſed uere idem eſt illud quod eſt idem per formam.Commen.6.Phy.com.85.

Identitas eſt unitas quædam plurium eſſendi, quando utimur uno ut pluribus , ueluti quando dixeris ipſum ipſi idem ,nam ut duobus utimur uno.5.Meta.in cap.de eodem & diuerſo.

Idem ſeipſum tranſmutare non poteſt.1. de Generatione. tex.commen.73.

Idem & ſimiliter ſe habens ſemper idem aptum eſt facere 2.de Generatione & corrup.tex.com.56.

Idem ſecundum idem non poteſt eſſe in actu, & in potentia.3.Phyſi.tex.com.8.

Idem eidẽ non erit ꝑ ſe cauſa contrarii.4.Meteo.tex.cō.36.

Iecur ad temperiem ſanitatemq; corporis multum cõfert, finis namq; eorum in ſanguine ſitus eſt potiſsimum,iecur autem omnium uiſcerum excepto corde ſanguine refertiſsimum eſt.ex.3. de Partibus animalium.cap.12. uide in Contradictionibus nuper æditis.

Iecur latere ſiniſtro , lien latere dextro contineri uiſus eſt Ariſto.in.4.de Generatione animalium.cap.4. uide etiam in.1.de Natura animalni.cap.17. ubi dicit hoc uiſum fuiſſe in nonnullis quadrupedibus. uide etiam in.2.de Generatione animalium.cap.17.ubi dicit: Q uando hoc euenit id prodigioſe euenire putandum eſt.

Iecur hominis rotundum eſt ſimile bubullo.primo de Natura animalium.cap.18.

Iecur magna ex parte maximoq; animalium numero felle caret,uerũ in nonnullis id habere ſibi annexũ uidetur. ibi.

Ignis generatur ab igne ſicut à motu.12. Primæ philoſophiæ.com.18.&.7. Primæ philoſophiæ .com.31 .uide.2. Cœli & mundi.com.32.

Ignis quia eſt in fine ſubtilitatis,ideo non recipit quantitatem maiorẽ,& terra,quia eſt in fine corruptionis & groſsitiei,ideo non recipit quantitatem minorem.4. Meteor. com.1.idem.2.de Anima.com.97.

Igne,excepto omnia reliqua elementa putreſcunt: etenim terra,aer,aqua omnia hæc ſunt materia igni.4.Meteororum.tex.commen.4

Ignis nullum animal generat,neq; cõſtitui quicquam denſis uel humidis uel ſiccis uidetur.2.de Generatione anima

lium.cap.3.idem in.2.cap.de Substantia orbis. Commen. & in.12.Meta.com.18.

Igni & elemento esse non idem est, sed ut quidem re & natura ignis elementum, nomen uero significat eo quod accidit ipsi, quia est aliquid ex hoc ut primo inexistēte sit, & in causa & in uno & in talibus omnibus.10.Meta.tex. com.2. inde colligitur nutrimentum respectiuum esse de quidditate absoluti.

Ignis aufertur ablatione caloris non primò, sed mediante ablatione formæ ignis: sicut risibilitas aufert hominem, sed non primo, sed per ablationem rationabilitatis.8. Metaphysi.cōmen.5.

Ignis actio est calor maximus & motus ad superius.8.Metaphysi.com.5.

Ignis calor est in eo sicut abscisso in gladio, & actio manus in manu, non sicut albatio in ablato.8.Meta.com.5. Hoc dictum est sicut proprietas eius, & non est differentia substantialis per cuius ablationē primo aufertur natura speciei constitutæ per talem differentiam specificam constitutiuam.

Ignis non est primum calefaciens quia est passiuus, sed necesse est, ut primum calefaciens calefaciat per qualitatem non passiuam ex.2.cap.de Substantia orbis.

Ignis solus & maxime speciei est.2.de Generatione & corrup.tex.com.50.idem.4.Meteo.tex.com.5. ubi dicitur quod omnia elementa putrescunt excepto igne.

Ignis quilibet eiusdem speciei est cum alio igne.1.Cœli. tex.commen.77.

Ignis non lucet nisi cum adunatur cum alio corpore, & differentia in hoc inter ignem & corpora cœlestia est manifesta.Com.in lib.de Sensu & sensato.idē.4.Cœli.cō.32.

Ignis generatio amota non est immediate sed à calore cœlesti diffuso in aere, & motus prædisponit subiectū.Commen.in Paraphrasi Meta.tract.2.col.7.ibi:Et dicamus.

Ignis est ueracius medium inter materiam & formam, q̄ sit aqua & aer.3.colli.cap.38.de uisu & accidentibus ei.

Ignis qui est superius, non dicitur ignis cum isto, qui est apud nos secundum Alexandrum, nisi æquiuocè.1.Cœli. com.91.idem in.2.de Generatione & corru.com.21.&.4. Cœli.com.32.& in prima parte canticæ canticorum.cō. 15.ubi clarissime loquitur de hoc.

Ignis quando non habet euentationem, citò extinguitur uel debilitatur: & ideo carbonari tegunt carbones terra, ut ignis non transeat per omnes partes carbonum, & fiat cinerem.3.colliget.cap.3.

Ignis quilibet calefacit, non tamen conuertitur quod quodlibet calefaciens sit ignis.2.Cœli.tex.com.42

Ignis quilibet non lucet.Cōmen.in Paraphrasi.2.de Cœlo summa.3.quæsito primo.& idem in.4.Cœli.com.22.

Ignis corrumpitur duobus modis aut ex se.i.propter defectum materiæ, aut à suo contrario: & corruptio eius propter defectum materiæ, est etiam ex contrario, sed modo accidentali cum contrarium non potest corrumpere ipsum donec habuerit materiam conuenientem sibi.3.Cœli.commen.52.

Ignis calidum proprium est, terræ uero siccum, sicut dictū est in his quæ de elementis Philosophus in libro de Sensu & sensato.& habetur in.2.de Generatione & corruptione.tex.com.21 &.23.

Ignis exitus à lapide non est in capitulo translationis, sed est in cap.alterationis & transmutationis.3.Cœli.com.56.

Ignis semper uidetur conseruare figuram pyramidalem.3. Cœl.commen.67.

Ignis non est ignis in actu nisi in calore & siccitate, quæ sunt in summo.3.Cœli.com.67.

Ignis per uelocitatem motus secundum antiquos habet figuram pyramidalem, & secundum alios habet figuram sphæricam.3.Cœli.tex.com.69.

Ignis per se & prima intentione cōgregat homœogenea, secundaria autem intentione & per accidens segregat heterogenea.3.Cœli.tex.com.74.idem in.2. de Generatione & corruptione.tex.com.8.

Ignis in aquam conuerti non potest, nisi prius in aerem cōuertatur secundum Themistium.5.Phy.super tex.10.contra, quam uide Auerroem ibidem.

Ignis duobus modis corrumpitur, à contrario, & à seipso marcescens.3.Cœli.tex.com.62.

Ignis partes & motus earum ad superius demonstrant ignem esse superius.3.Cœli.tex.com.32.

Ignis esse ex motu partium demonstratur demonstratione quia & est demonstratio ad speciem subiecti in scientia, quod rarò contingit.4.Cœli.com.32.

Ignis qui est apud nos non est ignis, qui est elementum.4. Cœli.commen.32.

Igni cum fuerit extra suum locum, accidit illuminatio, sicut congelatio aquæ.4.Cœli.cōmen.32.idem in libro de Sensu & sensato.

Ignis qui est hic corrumpit corpora, sed ignis qui est in suo loco naturali, est generans.idem.in.2.cap.de substantia orbis, & in.2.de generatione animalium habetur ab Aristo. cap.1.&.12. Primæ philosophiæ. commento.16. uide in Concordantiis.

Ignis qui est apud nos diffinitio, est ebullitio corporis calidi & sicci.idem in.2.de Generatione & corru.tex.cō.21.

Ignis non mouetur ad locum aeris nisi uiolenter, & aer etiam ad locum eius.4.Cœli.com.39.

Ignis cum per se incenditur, est generatio, & quando apponuntur ei ligna, est augmentatio.1.de Gene.tex.com.39.

In quibus facere est & pati, necesse est unam horum esse naturam subiectam. primo de Generatione & corruptione.tex.com.43.

Ignis est superabundantia caliditatis, quemadmodum glacies frigiditatis.2.de Generatione & corru.tex.com.21.

Ignis nihil generat neque glacies.ibidē.uide in Cōcordātiis.

Ignis non agit quatenus ignis, nec terra quatenus terra.quatenus aūt inest cōtrarietas, eatenus in unoquoque hęc & faciunt & patiuntur.Phus in libro de Sensu & sensato.

Ignis qui est in ultimo continentis, non est in fine ebullitionis authoritate Alexandri, sed ignis qui est hic est huiusmodi.2. de Generatione & corrupt.cō.21.idem.com.15. in prima parte canticæ canticorum Auicennæ, &.4.Cœli. com.32.uide in Concordantiis.

Igni contrarium est aqua, & terræ aer.2.de Generatione & corruptione.tex.com.22.uide in Concordantiis.

Ignis & terra magis sincera sunt, aqua & aer sunt magis mixta.ex.2. de Generatione & corruptione tex.com.22. Vide.4.Cœli.com.26.quomodo sit intelligendum.

Ignis est magis calidi quam sicci.2. de Generatione & corruptione.tex.com.23.ubi patet unam solam qualitatem in summo attribui cuilibet elemento, & ista est opinio Alexandri in libro Naturalium quæstionum, & in lib.Meteororum, & est opinio Auer.sine dubio.

Ignis maximè & solus speciei est.2. de Generatione & corruptione tex.com.50. ubi Cōmen. dicit quod proportio ignis ad alia elementa est sicut formæ ad materiam.

Ignis mouet deterius quam instrumentum.2.de generatione & corruptione.tex.com.55. ubi Commen. reddit causam dicens: Motio ignis est uilior motione instrumenti: instrumentum enim non mouet sine artifice, & cum mouebit cum artifice mouebit ad generationem, ignis uerò cum mouebitur per primum mouens mouebit ad corruptionē.uide in Concordantiis.Ammonius tamen in.2.de Natura.in tex.com.41.dicit motionem ignis esse deteriorem motione organi: nam organa quando sunt proportionata agenti, attingunt finem propter quem agunt, sed destituta ab agente & artifice nullius damni sunt causa: at ignis destitutus ab anima & non regulatus, est causa corruptionis. unde Galenus rectè dixit febrem esse calorem naturalem mutatum in igneum.

Ignis est cōcausa in augmento.non tamen simpliciter causa, sed magis anima.2.de Anima.tex.com.41.

Ignis augmentum in infinitum est quousque fuerit combustibile.2.de Anima.tex.com.41.

Ignis dominatur in corporibus nutribilibus.2. de Anima. com.

com.41. uide in Concordantiis.

Ignis in utrisque uidetur in tenebris & in lumine secundo de Anima.tex.com.74.

Ignẽ qui infrigidatus est propter admixtionem corporũ frigidorũ, uulgus nõ appellat ignem: & fortè uocat ignẽ corpora calida, licet sint humefacta per mixtionem dum remanent calida calore igneo.2.de Anima.com.115.

Ignis est maxima dimensio quam materia recipit, & minima est dimensio terræ.2.de Anima.com.97.

Ignis aut nullius sensus est, aut est communis omnibus: nihil enim sine calore sensitiuũ est.2.de Anima.tex.cõ.130.

Ignis innatus est alterare omne corpus per uirtutem existẽtem in eo, sed tamen cum hoc patitur, quo quodammodo ab eo quod alterat, & assimilatur cum eo aliquo modo similitudinis.i. acquirit ab eo formam igneam minorem forma ignea alterante.3.de Anima.cõ.20. ubi innuit dari reactionem.idem.1. de Generatione & corruptione. 53.&.3.Phy.com.8.&.4.Meteo.com.10.

Illud quod in rei ueritate dicitur generari, est illud in quo inuenitur iste motus.1.Phy.com.60.Ex quo patet ꝙ materia cum sit subiectum generationis & corruptionis, uerè generatur & uerè corrumpitur. Nam, ut inquit Cõmenta. hic motus est in moto, quia motus est actus mobilis, & ꝑ consequens mobile est illud quod denominatur à motu. ex.3.Phy.Cum igitur generatio sit in materia tanquam in subiecto mobili, generatio enim est actus generabilis inquantum generabile est. Sed propter quid, iste modus loquendi non est in usu, sicut est in aliis motibus: dico ꝙ est quia subiectum generationis & corruptionis substantialis est ens in pura potentia, & latet nos, subiectum uerò aliorum motuum est ens in actu, & est manifestum, denominatio autem attribuitur entibus in actu, ut patet.9. Primæ philosophiæ.tex.com.7. Si autem dicitur ꝙ Aristo.in fine primi Physi.demonstrat ꝙ materia non generatur neque corrumpitur, dico ꝙ illud intelligitur terminatiue. non enim accipit esse per generationem, neq; non esse per corruptionem: non enim generatur æs neq; corrumpitur, sed sphæra ænea, ut dicitur in.7.Meta.& ideo rectè dixit Comment.ꝙ subiectum generationis uerè generatur, licet hoc non sit famosum.

Illud quod in rei ueritate dicitur fieri, hoc apud Grecos est subiectum.primo.Phy.com.91. uide quomodo sit intelligendum Aristo.in.7.Primæ philosophiæ.in.tex.com.25. Et inde accepit eam lucidissimus Themistius. Nam quando priuatio latet solemus in obliquo loqui, ut ex ære dici mus statuam fieri, & ex lignis nauim: quando uerò nota est in recto, ut hominem musicum fieri dicimus, aut sanũ, quia priuationes sunt manifestæ.

Illud quod est per se intelligentia & intellectus non est impossibile, ut sit causa plurium entium secundum quod de eo intelliguntur multi modi.12.Meta.com.44.

Illa quę sunt inter primum genus, & ultimam differentiam sunt quasi genus.7.Meta.tex.com.43.

Illuminatio & obscuritas quæ sunt in corporibus cœlestibus, & in istis inferioribus uidentur magis dici æquiuocè, quam secundum prius & posterius.2.cap. de Substantia orbis.Et ibi uide causam.

Ille est primus locus ubi naturalis inspicit alium modũ essendi ab illo de quo considerat.patet.in.8.Phy.ubi demõstrat primum principium mouens esse abstractum à magnitudine.1.Phy.cõ.ulti.dixit autem illum locum esse primum respectu tertii. de anima. ubi etiam demonstrat esse entis abstracti esse intellectum.

Illa quæ non conueniunt, neq; in genere propinquo, neq; in genere remoto: ut homo non corpus quod dicitur de corpore cœlesti &corruptibili: & intellectus nomẽ quod dicitur de intellectu humano & de separatis intelligentiis, & sicut nomen entis quod dicitur de rebus corruptibilibus & æternis, conuenientius est, ut talia uocabula ingrediantur nomina ęquiuoca quam inuoca.Ex libro Destru. disputa.5.in solutione.3.

Illud quod est propinquum ad habendum, habet tanquã habitum apud intellectum.

Illud quod attribuitur alicui per suam partem apud Arist. est aliud ab eo quod attribuitur per accidẽs.4.Physi.com. 43.idem.5.Phy.tex.com.primi.

Illud quod innatum est moueri, innatum est quiescere. quinto Physico.com.11.

Illud quod est per accidens admistum cum eo quod est per se, frequenter decipit.8.Phy.com.27.

Illud quod est per accidens, notius est illo quod est per se. 8.Physi.com.27.

Illuminatio & similia ex qualitatibus, quæ sunt sine altera ratione, sunt in Cœlo.primo Cœli.com.21.& ibidem.com. 20.& in.2.cap.de Substantia orbis.

Illius in quo non est potentia diffinitio est, ut nunquam exeat ad actum.1.Cœli.com.137.

Illud quod inuenitur propter se prima intentione, necesse est ut inueniatur propter aliud secunda intentione, nisi illic sit natura, quæ non innata ad largiendum.2.Cœli.cõ. 21. & ex hoc loco male intellecto quidem eliciunt Deum benedictum secundum mentem Commen. non mouere effectiue, cœlum, quia dicunt ꝙ illa exceptionis nota in præfata propositione fuit addita ad excipiendum primã causam, quæ non est innata ad largiendum, sed isti errant nehementer, immo quælibet substantia separata est innata ad largiendum. Et prima causa est in fine largitatis, sicut est in fine bonitatis, & ideo dic ꝙ illud fuit dictum per ducendo ad impossibile. quasi diceret: Omne agens propter se prima intentione, cum omne tale sit spirituale & non corporeum: secunda intentione agit ꝑpter aliud nisi ibi esset natura, quæ non est innata largiri suam bonitatẽ, quod impossibile est, quia ibi non est malum, neq; liuor. Et hoc potest colligi ex uerbis eius in fine illius com.21. sic enim in simili Arist. arguit & accusat Simonidẽ in ꝓœmio Primæ philosophiæ, qui asserebat scientiam diuinã in solo Deo esse, & illam nulli communicari.

Imaginationem ita diffiniunt ut eam τύπωσιν.i.figurationẽ in anima & in parte principi faciant, sed figura hęc imaginatio non est, sed circa eiusmodi figuram imaginatricis potestatis functio est: namq; si figuram & imaginationẽ idem, esse concesseris, statim efficies ut hi qui figuram illã habuerint, etiam cum nihil imaginentur, nihilominus in imaginatione sint: pariter id absurdissimum sequitur, ut simul atq; eodem puncto temporis in pluribus imaginationibus uersemur, quę etiam tot numero sunt quot illa sunt, quorum in nobis simulachra seruantur. Alexan. in Paraphrasi de Anima.in cap.de Phantasia. eandem fermè sententiam inuenies in Themistio in commento super primo libro de Memoria & reminiscentia.cap.11. Ex hoc nota contra illos qui tenent speciem sensibilem non esse realiter distinctam à sensatione, & speciem intelligibilem non esse distinctam ab intellectione. Vnde Alex.in prædicto loco expresse asserit, sicut in sensu tria sunt sensibile, & uirtus sensibilis, & potestatis eiusdem functio, ita in imaginatione & in intellectu eodem modo tria sunt, uidelicet imaginabile & uirtus imaginatiua & eiusdem uirtutis circa imaginabile functio. Sic etiam est intelligibile & uirtus intelligens, & eiusdem uirtutis circa intelligibile functio, quæ intellectio dicitur. Idem asserit Themist. abbreuiator Alex.circa hoc, & propterea Alex. relicta illa imaginationis diffinitione ueram adducit, quæ ab Arist. posita est.inquit enim: Imaginationis imaginatrix uis & sensibilis subiecto una sunt, ratione ac diffinitione dispescuntur. Alex.ibidem.in.cap.de Phantasia: Ergo diffinitio huiusmodi afferri potest, ut motio à sensu in actu profecta dicatur. Hi enim qui imaginationem figurationem quandam in parte animæ principi esse asserunt: in relicto uestigio non autem in actione circa uestigium imaginationem ponere uidentur.

Imaginationes ueras & uehementes catalepticas.i.apprehensorias appellare consueuimus, ea de causa quia apprehensio in talibus nihil aliud quam assensus est, imaginationem uerò falsam, & quæ in uero hebes, ac dubia est, cata-

lepton.i.ui apprehensoria carentē uocamus.idē.Alex.ibi.

Imago & animal depictum in tabula sunt eadem subiecto, sed ratione differunt, ex libro de Memoria & ceminiscentia, uide Themistium de hoc ibi, libro.1.cap.13.

Imaginatio confert in intelligendis mathematicis, impedimēto autem est uisenti & tractanti diuina, quibus uis hæc magnitudinem & colorem affingit, ita committit ut quæ statu æterno sunt, & quorum substantia temporarias uices non sentit, sine mole & tempore cogitari nō possint. Themi. sententia in primo libro de Memoria & remini.capi. 9. & uide ibi pulchram Platonis in Phędone authoritatē. ca.7. ubi inquit ꝙ imaginatio implexa, associataq; animo actiones eius turbidat, nec puras & dilucidas reddi patitur. Ista etiam est sentētia Diui Aug.in.1.de Trinita.5. Idē sentit Boe.in.1.de Trini.idem sentit Alber.cognomento Magnus in princi.suę Primę philosophię. ubi scire potes causam, quare aliqui satis ꝓficiunt in Mathematicis disciplinis, & in Diuinis non possunt proficere & econtra &c.

Imaginatio & memoria sunt eadem subiecto. Ex libro de Memoria & reminiscen.& Themist.ibi.lib.1.cap.10.

Imaginatio seu uisio est effigies in uiscere primario.i.cordis, immo imaginatio non ipsa impressio habenda uisio est, quippe quando uisio actus & administratio fit eius uirtutis cui imprimitur, & quæ concipiendi uisa potentiā obtinet, alioquin nihil uisentibus & imaginātibus nobis imaginatio & uisio haberetur: quia tenerentur effigies, immo ueræ imaginationes plures essent simul, quia plures effigies & plures impressiones simul reperirentur. Themisti. in libro.1.de Memoria & reminiscentia.cap.11.

Imaginationes prouenientes ab artifice sunt mediæ inter comprehensiones uniuersales & particulares, & sunt mediæ inter diffinitionem rei & suam imaginationem sibi ꝓpriam, & similiter sunt imaginationes animalium in operationibus artificialibus naturaliter operatis, ut sunt domus aptum & hirundinum. ex philosophorum sententia, ex libro Destructionum, dispu.16. in solutione.2.dubii.

Immobile tripliciter dicitur.1.Philosophiæ.cap.10.in fine, &.5.Physi.tex.com.20.

Impossibile factum esse dicens, aut esse, aut futurum esse mentitur.6.Meta.tex.com.6.

Imaginatio est uirtus per quam imaginem præcise res, quę uidentur impossibiles. Et ideo falsitas est propria imaginationi, & sensui non contingit nisi per accidens.4.Meta.commen.24.

Impotentia est priuatio potentiæ.5.Meta.tex.cō.17.

Impossibile est scire aliquid eorum quæ sunt posita in artibus, nisi præsciantur intellecta prima in illa arte primo metaphy.commen.47.

Imaginatio in animalibus perfectis fit ex quinq; sensibus. 3.de Anima.com.36.

Imaginatio est in aliis animalibus, sed cogitatio est rationalibus.3.de Anima.tex.com.57.

Imaginatiua semper est in motu & actione continua, & illi attribuitur actio somniandi: quia uirtus rememoratiua & cogitatiua non agunt in somno. Commen.in libro de Somno & uigilia.

Imaginatio duplex perfecta & imperfecta, perfecta est in animalibus perfectis, imperfecta & inexplanata in imperfectis, ut sunt uermes & muscæ. Themist.3.de Anima.cap. 68. idem habet Com.in.2.de Anima.com.20.

Imaginatiuæ uirtutis motus intenditur in somno, ꝓpterea quia soluta est à ligamento uirtutis cogitatiuæ, quia tunc non ministrat ei.ibidem Commentator.

Imaginatiua uirtus propter sui diuersitatem in complexione, est causa quod quidam homines sunt ueriotis somnii quàm alii, ex com.libri de Diuinatione.

Imaginatiua uirtus semper est in motu in somno & in uigilia.ibidem.

Imaginatio ꝓprie, & secundum translationem sumitur, & quando sumitur secundū translationē de opinione & sciētia, & aliis habitibus prędicatur. Alex.in Paraphrasi de anima in cap.de Phantasia. Vnde Auerr.in tertio de Anima. intelligere plerunq; appellat imaginari per intellectum.

Imaginatio autem proprie sumpta, est motio quędam per quam nobis secundaria quædam gignuntur in anima.

Imaginatiuæ malitia actionis eius est in uelocitate motus de una imagine ad aliam, & in paucitate confirmationis formæ, & bonitas suæ actionis est in bene imaginando illam rem quam imaginatus fuerat, & in confirmando: & huic actioni conuenit complexio frigida & sicca, quia frigiditas facit tarditatem motus, & siccitas cōfirmationem formæ.ibidem.

Imaginatiua uirtus habet maximum dominum in melancholicis, ita ꝙ in uigilia comprehendunt illud quod alii comprehendunt in somno.ibidem.

Imaginatiuæ motus semper est in thesauro uirtutis rememoratiuæ & cogitatiuæ, ꝙ in thesauro sensus communis. ibidem propè finem.

Impedimentum intellectus semper est à falsitatæ, & nunq̃ à ueritate. Com.in prologo.3.Physi.& est Arist.sententia. in.1.Ethico.cap.8. Verum uero consonat ex omni parte, falsum aūt statim dissonat à uero.idem.3.de Anima.cō.5. (Digressio de genera ex putri materia, ubi defenditur Auer. cōtra Latinos.)

Impossibile est ut aliquid in uno sit de uno prędicamento, &1 alio de alio.5.Phy.com.10.&.8.Met.com.5.& primo. Phy.tex.com.27. Intelligitur tamen in his, quæ uniuoce dicuntur, nam scientia in nobis est qualitas, & in Deo est substantia.

Impossibile est ire Thebas, & simul itum esse Thebas.6. Physi.tex.com.7.

Impossibile est ut idem motum æqualis uelocitatis pertrāseat totum & partem in eodem tempore, nedum in tempore infinito.9.Physi.com.20.

Imaginatio est generatio, & omnis generatio est motus.8. Physi.tex.com.26.

Impossibile non sequitur ex falso possibili, sed ex impossibili.8.Phy.tex.com.36.& ex primo Priorum.

Imaginatio in corporibus cœlestibus est eadem omnibus modis, & cum ita sit, est eadem sicut imaginatum est idē & cum imaginatio sit eadem non inuenitur nisi in uno imaginatio. Secus autē est in hominibus.1.Cœli.com.90. Et est locus à paucis intellectus. Dubitat enim Com.ibi in demonstratione ille quæ uidetur esse sumpta ex prima philosophia: Cur quemadmodum in hominibus, unum obiectum mouet plures imaginantes & appetentes, ut idē cibus, pariformiter etiam non potest fingi, ꝙ sint plures cœli & plures mundi, qui tamen idem primum principium appetent, cum motus cœli fiat per desiderium & intellectum, & ipse soluit per uerba prædicta, quæ sunt ualde confusa, & (ni fallor) solutio eius in hoc consistit ꝙ in intelligentiis abstractis, & corporibus cœlestibus, cum primo principio est ordo & dependentia essentialis in nobis uerò est ordo accidentalis in quibus imaginans & intelligens cum intellecto non sunt eodem omnibus modis. Et ideo in nobis potest contingere ꝙ unum moueat in ratione amati, & desiderati plura æquè primo per diuersas imaginationes, sicut uidemus ꝙ unus Imperator potest duos consiliarios æqualiter diligere & honorare, quia hic est ordo per accidens: sed inter mūdum & primū principium est ordo per se & essennalis, & ibi quia intellectum intellecto & intelligens sit unum, quod est motū ab eo essentialiter in ratione amantis oportet ꝙ sit unum. Et hoc est unus mundus seu unum cœlum, ista est sua solutio. Alexan.autem dixit rationem illam esse probabilē. Simplicius autem dixit ꝙ multitudo nō potest immediate coniungi unitati.

Imaginatiua uirtus ualde iuuat in hoc ꝙ possit esse alius mundus, quia possumus imaginari extra mundum uacuū continentem ipsum in quo possibile sit esse alium mundum.1.Cœli.com.92.&.93.

Imaginatio uidetur intellectus esse propter duo, primum quia sicut imaginatio fallitur quandoq;, & quandoq; uera est, sic, etiam intellectus: quia sicut intelligimus dum uolumus, ita etiam imaginamur dum uolumus, secundo de Anima. Themist.super tex.159.

Imposſibile & falſum differunt.1.Cœli.tex.cōmen.119.intelligitur de falſo poſſibili,quia falſum duplex eſt,ut dicit Commen.in com.& habetur in.2.Priorum.

In imaginibus noſtris ſurſum & deorſum nō ſunt ex reſpectu,ſed ex ſimilitudine.Cōmē.2.Cœli.cō.10.ita ꝙ Cōmēta.uult & innuit iſtam diuiſionē,ꝙ iſtæ ſex differentiæ poſitionis ſunt duobus modis ueræ & nō ueræ,ueræ ſunt in animalibus perfectis in quibus eſt principium motus localis:nō ueræ aūt dupliciter,aut ex ſimilitudine,ſicut in imaginibus noſtris quæ aſſimilãtur nobis,aut ex reſpectu tantum,ut ſunt reliqua inanimata,ut colũna & id genus.

Imposſibile dupliciter dicitur,aut ꝙ ſimpliciter nō uerum erit dicere ꝙ fiet unquam,aut nō facile,neqꝫ cito aut bñ.ibidē.

Imaginatio ſemper intelligentiæ adhæret,ut comes aſſeclaqꝫ eius indiuidua.Them.in.1.lib.de memoria.cap.8.& habetur in tex.ibi.& etiam.3.de Aia.tex.com.30.&.39.

Impotentia quælibet præter naturam eſt, etenim in animalibus impotentiæ omnes prçter naturam ſunt,ut ſenectus & decrementum.2.Cœli.tex.commen.37.

Imaginatio per intellectum in abſtractis à materia ſemper eſt in actu.2.Cœli.commen.37.

Imaginatio(ut inquit Plato)aſſociata implexaqꝫ animo affectiones eius turbidat,neqꝫ puras & dilucidas reddi patitur.Themiſtius refert in libro de memoria. libro primo. cap.7.& nota ꝙ eſt authoritas Platonis in Phædone.

Imaginatio diuerſificatur in animalibus quæ ſunt hic propter'diuerſitatem continentis ea ex extrinſeco,& propter diuerſitatem paſſionis prouenıētis in corporibus eorum ab eo.2.Cœli.commen.40.

Imaginatio quam Græci phantaſiã uocant,alia eſt à ſenſu, & ab intellectu.2.de Anima.tex.commen.153.

Imaginamur dum uolumus.ibidem.

Imaginatio nō eſt in omnibus animalibus, ut ſunt apes & formicç & uermes.2.de Aia.tex.cō.156.ubi pōdera gloſſam Auer.nam apes & formicæ imaginantur, ſed Ariſto. nō curat de exemplo. Nota.tamen ꝙ Themiſtius melius exponit locũ illum, & uide ipſum, intelligitur autem de imaginatiua perfecta & terminata.2.de Anima.com.20. Alex.autem in paraphraſi de Anima. cap.de phãtaſia dicit,ꝙ oſtreacia & uermes carent imaginatione.

Imaginationes quamplurimum ſunt fallaces. ſecundo de Anima.tex.commen.156.

Imaginatio eſt in ratione carentibus etiam.ſecũdo de Anima.tex.commen.157.

Imaginatiua uirtus poteſt imaginari formas imaginabiles, quarũ indiuidua nunquã ſenſimus.2.de Anima.cō.153.

Imaginatio eſt falſa in maiori parte.2.de Aia.tex.cō.156.

Imaginatio eſt in confinio ſenſus, & intellectus. Themiſt. in.2.de Anima.in.tex.151.

Imposſibile eſt aliquid tranſmutari ad ſpeciem eius quod habet in actu. 1.Phyſico. commen. 76.idem ſecundo de Anima.67.&.3.de anima.commen.4.

Imposſibile eſt aliquam ſcientiam,neqꝫ uniuerſalem, neqꝫ particularem declarare ſuum ſubiectum eſſe.primo Phyſico.com.ulti.&.2.Phyſi.22.&.26.3.Cœli.4.

Imposſibile eſt fieri quod nō contingit factũ eſſe. 1.Cœli. tex.com.58.& inductiuè ꝓbatur ueritas iſtius propoſitionis ibi per omnia decem ꝑdicamēta,ut.d.Cōmmē. in cō.

Imaginatio ſequitur ens,ſed ens non ſequitur imaginationem.3.Phyſic.commen.ultimo.

Immobile dicitur tribus modis.5.Phy.com.&.tex.20.

Intellectus agens non recordatur poſt mortem eorũ,quæ ſimul cum intellectu mortali exercuit.3.de Anima.tex.cōmen.20.Et uide Themiſt.ibi in cap.28.&.29.ubi conciliat dicta in primo de Anima.tex.com.66.

Intellectus agens non eſt propoſitiones primç,neqꝫ Deus. Themiſtius.3.de Anima.cap.31.

Intellectui peculiare eſt actiuũ eſſe,& intellectio eſt ei actio non paſſio.Alexãder in tractatu de intellectu.cap. 5.uide in contradictionibus nuper æditis.

Intellectus agens in prima ſeminis tranſmutatione aſſiſtit nobis, & cum per omnia permeet,& actu ſicut in quouis alio corpore, poſtquã per poteſtatem noſtram operatus fuerit,tunc hic intellectus noſter dicitur, & nos intelligimus.ex tractatu de intellectu.Alex.cap.ultimo.

Intellectus diuinus ſemper operatur, & actu eſt, & operatur per inſtrumentũ quando ex cōpoſitione corporũ, & tēperamento factũ fuerit huiuſmodi inſtrumentũ, & tunc materiali actione agit,ſicut artifex quando operatur cum inſtrumentis,ſed ſecundum ſe cōſideratus eſt ſicut artifex qui agit ſine inſtrumentis.ibidem Alexander.

Intellectus agens eo modo egreditur quo ingreditur,non enim albi exiſtens mutat locum,ſed ſeparabilis dicitur:& nobis extrinſecus non ut qui alio ſe transferat, & locum mutet,ſed ſeparabilis quidē eſt,ceu qui per ſe ſit,& à materia abiunctus.Separatur uerò à nobis quando non intelligitur,non quia transferatur,nam eo modo etiam nobis aduenerat.ibidem Alexan. Ex quo patet in uia Alexã.ꝙ illa auctoritas in.3.de Anima:Separatur hoc ab hoc,ſicut perpetuum à corporali: interpretari debet de intellectu agente ſecundum Alexan.

De intellectu in habitu quomodo ſe intelligat.

Intellectus in habitu,& operãs ſeipſum intelligere poteſt, non quatenus intellectus eſt,quia ſimul ſecundũ idem intelligeret,& eſſet intelligibilis,ſed quatenus intellectus in actu idem eſt his quæ actu intelliguntur.Hæc itaqꝫ intelligens ſeipſum intelligit,ſiquidem hæc quæ intelligit dum intelliguntur intellectus fuerit. Alex.in trac.de intellectu. cap.4.idē ſequitur ipſemet Cōmen.in Paraphraſi de Anima.in cap.de intellectu in actu,& etiam in.3.de Anima,in expoſitione tex.cō.8.ubi recitat etiam aliam expoſitionē Alpharabii,quæ tamen non eſt tenenda.Nota etiã ꝙ aliũ modũ Alex.in eodē loco adducit,quo itellectus ſeipſum intelligit,nō quatenus eſt intellectus,ſed quatenus,& ipſe intelligibilis eſt. Accidit enim intellectui, ut etiã intelligibilis ſit,nã cum ipſe ſit de numero entiũ, & ſenſilis nō ſit, relinquitur ut intelligibilis ſit:nam ſi intellectus quatenus intellectus eſt ſeipſum intelligeret, tunc ſequeretur ꝙ nihil aliud intelligeret ꝙ intellectus non eſſet.Hæc ille.

Intellectus & ſenſus percipiunt receptionem formarum ſine materia. Vnde ſicut intellectus ſeipſum intelligere dicitur pro quãto:hæc quç intelligit ſunt actu in ellectus.ſic ſenſus ſeipſum ſentire dicitur quando hçc ſentit quç actu eadem ſibi ſunt. Alex.in tracta.de intellectu.in.cap.4.Vide in contradictionibus nuper æditis.

De intellectu agente,ex Alex.in trac.de intelſu.cap.3.

Intellectus agens eſt à quo intellectus materialis acquirit habitum ſimilis, ut inquit Ariſto.lumini:nã ut lumen cauſa coloribus eſt,ut uiſibiles ſint actu cum poteſtate uiſiles ſint, ita intellectus iſte intellectũ ptãtis, & materialē actu intellectum facit habitum intellectualem in eo afformãs.

Intellectus agens eſt ſui natura intelligibile, & actu huiuſmodi.ibidem.

Intellectus agēs eſt effectiuum intellectionis, & ad actum ducens intellectum materialem.ibidem.

Intellectus agens ab extrinſeco accedere dicitur qui nō eſt pars,nec poteſtas aliqua animæ noſtræ,ſed ab extrinſeco nobis accedēs,quando ipſum intelligimus,ſiquidem per formæ ſuſceptionem intellectio ſit.ibidem.Ex quo patet ſecundum Alexan.authoritatē illam Philoſophi in. 2.de Generatione animaliũ.cap.3.eſſe de intellectu agente interpretandam,& non de intellectu materiali.

Intellectus agens forma eſt & ſubſtantia abſqꝫ materia incorruptibili,ideo ab Ariſt.immortalis merito nũcupatur, ſed unaquæqꝫ aliarum formarum materialium intelligibiliũ intellectus eſt quãdo intelligitur, ſed nō eſt intellectus qui deforis accedit,ſed qui ſit dum intelligitur:intellectus. autem agens etiam eſt intellectus antequã intelligatur in re cum à nobis intelligiť extrinſecus eſt & dicitur. Ibidē.

Intelligere diuerſificatur ſecundum diuerſitatem naturç.3. de Anima.commen.35.

Intellectum materialem aſſerentes eſſe uirtutem generabilem & corruptibilem, nullã uiam habent quo poſſimus cōtinuari cum intellectibus abſtractis.3.de Anima.cō. 36.

Intellectus agens secundũ Alpharabium in Nichomachia tenentẽ opinionẽ Alex. de intellectu materiali nõ est caussa nostri nisi agens tantum. 3. de Anima. com. 36. licet oppositum senserit in epistola continuationis.

Intellectus & sensus omnes spẽs rerũ recipere nati sunt: ille sensibiles, hic uerò intelligibiles. Alex. in Paraphrasi de Aia in. 1. cap. ubi declarat, quomodo aia est quodãmodo cõtra res omnes, illos qui negant species intelligibiles, & est expressa sententia Arist. 3. de Anima. tex. commen. 38. uide quæstionem nostram in speciali de hac materia.

De intellectu materiali quare materialis dicatur.

Intellectus materialis dicitur, quia est in potentia omnia intelligibilia, quia quod est in potentia secundum ꝙ huiusmodi materiale est. Alex. in tract. de intellectu. cap. 1. Vbi aduerte ꝙ ut Com. etiam dicit. 12. Meta. com. 26. potentia reducitur ad materiam. &. 1. cap. de Substantia orbis: Materia substantiatur per posse, ita ꝙ est differentia substantialis eius. &. 7. Meta. tex. cõ. 22. Sed materia est per quam res potest esse, & non esse. Sic enim potentia & actus sunt principia omnium decem predicamentoꝝ, quia in quolibet predicamento est aliquid ꝓportionale materiæ, & aliquid proportionale formæ, & potentia reducitur ad materiam, & actus ad formam, ut dicitur. 12. Metaphy.

De eodem.

Intellectus cum nec per corpus aliquid percipiat, nec corporis facultas sit, nec patiaẽ, nullũ omnino entiũ actu est, nec est, hoc aliquid potẽs, sed est simpliciter ptãs quædã huius perfectionis & aiæ specierũ & notionũ susceptiua. Alex. in lib. de intellectu. cap. 1. ubi de intellectu materiali agit. Vide in contradictionibus nuper æditis.

Differentia inter intellectũ materialem & intellectũ in habitu secundũ Alexan. in trac. de intellectu. cap. 2.

Intellectus in habitu est similis artificibus q habitũ habent, & possunt ꝑ ipsum operari q̃ artis sunt, sed intellectus materialis est similis his q possunt artẽ assumere, & artifices euadere. Itẽ intellectus in habitu nõ inest nisi perfectioribus, & illis q iam intelligũt, sed intellus materialis in omnibus est qui perfecta anima cõicãt, hoc est ipsis hoĩbus. Com. aũt in. 3. de Anima. istã differentiã secundam ponit inter intellectũ speculatiuum & practicũ, quia intellectus practicus est comunis omnibus sed speculatio non, ut patet in com. primo. ubi per cognitionem interpretatur intellectum speculatiuum, & intellectum operatiuum.

Intelligibile materiale quomodo dicatur intellectus.

Intelligibile materiale fit actu intelligibile, & actu intellectus ab intellectu agente denudãte ipsum à materia, & qñ actu intelligitur intellectus fit cũ ante sui natura non esset: intellectus. n. in actu nihil aliud est q̃ forma quæ intelligitur, quia unũquodq; eorũ quę simpliciter intelligibilia nõ sunt quum intelligitur intellectus fit. Alexã. in tractatu de intellectu. cap. de intellectu agente. idem in paraphrasi de anima. in cap. etiam de intellectu agente.

Intellectus secus ꝑcipit spẽs rerũ sensilium, secus sensus: sensus enim nõ fit idẽ cũ rei sensilis spẽ, quãuis nõ more materię spẽm excipiat. Nam cũ in his tum in omnibus passim quæ ex materia & specie construuntur, aliud est id quod est rẽ esse, aliud est id quod est rei esse. Neq; enim est idẽ æs & æri esse, qppe æs simul utrũq; est, & materia & species: æri aũt esse non ꝑ utrunq; est, sed per diffinitionem & spẽm, quę subiectę materię ingenita æs ipsum efficit. Alex. in paraphrasi de Anima. cap. de intellectu secundum actum, uide in contradictionibus nuper æditis.

Intelligibilia alia potestate, alia actu: potestate sunt materialia, qa ad hoc ut intelligibilia fiant indigent intellectu q disiungit earum formas ab appẽdiuis materiæ: abstracta autem suapte natura intelligibilia sunt, & nõ indigent cognoscentis auxilio ad hoc ut intelligibilia fiant. Alex. in paraphrasi de Anima. in cap. de intellectu. & est intelligibile secũdum actum. idem Com. 3. de Anima. com. 18. idẽ Alex. ibidem in cap. de intellectu agente scribit, ꝙ res materiales tunc sunt intellectus dum intelliguntur: quòd si non intelligantur, non sunt intellectus.

Intelligens, & id quod intelligitur idem sunt simpliciter in abstractis à materia, sed in materialibus res intellecta non est idem simpliciter intelligenti, quia hoc non euenit, ut fiat idem nisi dum intelligitur, tunc enim est solum intellectus, sed species abstracta etiam intellectus est, & si nõ intelligatur. Alexan. in paraphrasi de Anima. in cap. de Intellectu in actu, & re intelligibili. uide. 3. de Anima. tex. cõmen. 13. usque ad. 15.

Intellectus materialis, & subiectis corruptibilis est, & simul interit cum anima, cuius est potestas. Alexã. in Paraphrasi de Anima. in cap. de intellectu agente, cõtra illos qui asserunt intellectum possibilem secundum Alexan. esse incorruptibilem: nam in præsenti loco solum intellectum agẽtem asserit esse incorruptibilem.

Intellectus actionis cũ intellectu materiali idem efficitur: ubi ipsum cõsiderat ob id quod singulis rebus intellectis idem fit cum res eædem intelligũtur: & qualecunq; est id quod intelligiẽ, tale cũ id ipsum intelligit fit. Alex. in cap. de intellectu agente in paraphrasi de Anima. ubi cõsidera modum quo intellectus fit ipsum intelligibile.

Intellectus agens deforis nobis genitus est. incorruptibilis. Alex. ibidem. in cap. de intellectu agente, ubi pondera ꝙ authoritas Aristo. in. 2. de Generatione animaliũ. cap. 3. exponitur de intellectu agente, & non de intellectu possibili: quod non uiderunt sequaces eius.

Intellectus potẽtiæ statim est in nobis dũ generamur & in lucẽ ædimur. Alex. in paraphrasi. de aia. in cap. de intellu potẽtiæ. idẽ Them. in. 3. de aia. cap. 39. authoritate Theophrasti, licet differentia sit inter Alex. & Theophrastum.

Intellectus in habitu posterius innascitur, & est forma & habitus atq; perfectio intellectus materialis. Alex. in paraphrasi. cap. de intellectu in habitu.

Intellectus materialis recipit species sine materia, sicut sensus, & licet sensus alteratio non sit, non tamen absq; alteratione quapiam fieri posse uidetur: in intellectu uero non idem modus est quod ad intelligibiliũ rerũ susceptionũ intellus nullius sensorii corporalis officio fungitur, sed ad id quod intelligibile & dignoscendum ipse sibi satis est. Alex. in paraphrasi de anima. in cap. de intellectu practico, & speculatiuo, uide etiã in isto cap. quid sit suscipere more materiæ, & quid sine materia, & uide etiam Themistium in. 2. de Anima. in cap. 24. super text. cõmen. 122. pulchrè de hac materia & diffuse.

De intellectu in habitu.

Intellus in habitu spẽs uirtus atq; ꝑfectio est intellus materialis. Alex. in paraphrasi de Aia. in ca. de itellu in habitu.

Quare appellatur intellectus in habitu.

Intellectus cũ ab assidua functione in habitũ redigiẽ, ita ut ꝑ se deinceps operari possit. tũc is intellectus gigniẽ quẽ uelut habitũ appellamus: redacta ad scientẽ similitudine & proportione qui in medio consistit eius q secundũ potestatem sciens, & eius qui secũdum scientiam agens dicitur, & quantũ ab eo qui per sciẽtiam actu operaẽ deficit, tanto scientem secundum potestatẽ exuberat. ibidẽ Alex.

De intellectu in actu.

Iam uerò agens habitus intellectus in actu dicitur, intellectus namq; in habitu nil aliud esse; uidetur quã depositæ illæ coaceruatæq; & quiescentes cõsiderationes. Alexan. in paraphra. de aia. ca. de intellectu in actu, ubi ẽt dicit, ꝙ intellectus in actu nihil aliud est quam intellecti species.

Intellectus practicus est in animalibus diuinis. colligiẽ ex sententia Aristo. in scientia libri de cœlo, ut notat Simplicius & Ammonius in. 2. de Aia. in expõne text. cõ. 32. ubi tex. dicit ꝙ in corruptibilibus in qbus est ratiocinatio quã Græci logismon appellant: in illis sunt reliquæ potentiæ animæ: & hoc fuit dictũ ꝓpter corpora cœlestia quæ habent intellectũ practicũ, & rõcinationem conuenientẽ suę uitæ. Non tñ est intellectus practicus in eis sicut in nobis, q ꝓpter indigentiam finis, & cum inquisitione & dubitatione inquirimus ex fine ad ea quæ sunt ad finẽ, ut docet Philosophus in. 3. Ethico. de ꝓcessu cõsultatiuo: sed est alterius rationis: Nã intellectus Dei, ut intelligit se, dicitur

contemplatiuus

contemplatiuus,ut aũt gubernat sua ,puidentia mũdum, sic practicus dicitur,& elicitur,ex.2.Cœli.tex.com.61.ubi dicit tex.Nos autẽ de his ut de corporibus solis, & unitatum ordinem habentibus,inanimatis autem omnino perquirimus:oportet autem tanquã participãtibus existimare praxim & uitam.Idẽ apparet.1.Cœli.tex.cõmẽ.20.ubi dicitur: Recte uidetur natura futurũ ingenitũ & incorruptibile exemisse à contrariis,inter contraria enim generatio & corruptio.ubi Commẽ.in com.ponit duplex naturæ consilium in illo casu primum & secundum.Cõsimile uide apud Platonẽ in Timæo,ubi inducit mundũ opificẽ cõsilio utentem in conditura mundi,ut poteris uidere.

In intellectu tria spectãtur,intelligibile, uis intelligendi, & actus qui de ambobus paritur.Themist.in.1.de Memoria & reminiscentia.cap.11.ubi dicit ꝙ etiã in sensu tria sunt, sensibile, uis sentiendi, & actus qui ex utrisq; conficitur. Habetur etiam similitudo ex.3.de Anima.tex.com.2.

Intelligentię cœlestes seu animal cœleste,forte cognoscẽs quidẽ sit sensibilia , sed alia uia quam sensu.i.illa qua causæ generãtes effectus,& euenta sua cognoscunt.Themist. in.3.de Anima.cap.penul.& est in expositione tex.cõ.66. Simplicius aũt in.2.de Anima. in expositione tex. cõ.29. exponens illud: Alteris autem cogitatiuũ & intellectiuũ, ut hominibus,& si aliquod alterum huiusmodi est, & honorabilius:inter alias expositiones dicit hoc posse intelligi de animalibus diuinis,ut sunt cœlestia,q̃a talia habent sensum,& appetitũ non passiua,neq; à sensibilibus extrinsecis excitata & mota,sed ab intrinseco cognoscentes, & distinguentes omnia sensibilia , & oportet hoc reducere ad istum modũ Themist. Nam si uelit ultimũ intellectum esse aliam uirtutem ex numero uirtutum sensitiuarũ,non est mens ista Arist.ut bene notat Cõmen.in.3.cap.de Substantia orbis,cõtra Auic. & in.12.Meta.cõ.36.& in fine tertii de Aĩa.Hoc etiã Theologi nostri sentiunt.unde Auer. in trac.4.suæ Paraphrasis super sciẽtia Diuina,allegat authoritatẽ Iob asserentis,Nũquid ille qui creauit,ignorat?

Intellectus quo cogitamus, & sapimus,nõ uidetur cũ alijs uirtutibus cõem rationem habere,nec enim potentia,aut pars animæ esse potest,ut cæteræ,sed substantia quædam intelligitur longè præclarior,melior,pulchrior,quę tamẽ in naturã inferiorẽ ignobilioremq; se inserta recepta sit. Lucidissimi Themi.sentẽtia est in.2.de Anima.tex.cõ.32. ubi Arist.dicit:De intellectu autem speculatiuo alia ratio est.idem notat Aris.in.2.de Anima.tex.com.21.ubi dicit. De intellectu autẽ speculatiuo nihil adhuc manifestũ est, sed uidetur esse aliud genus animæ.Et hoc solũ contingere separari sicut perpetuũ à corruptibili, ubi secundũ Cõ. soluit illã quæstionem:Vtrum unaquæq; uirtus ex prædictis sit anima,aut pars aĩæ.& dicit in quibusdã patere , in quibusdã uerò esse dubium : & dubium erat de intellectu de quo decidit,ꝙ nõ est aĩa,nec pars animæ,immo est de natura superiori ad naturam animæ,ut notat Com.ibi,& hic cõ.32.Hinc scire poteris ꝙ intellectiuũ quod numeratur inter potentias animæ , nõ est intellectus abstractus,q̃ mens à Latinis ornatè loquẽtibus dicitur,sed est dianoeticum,& est intellectus passiuus q̃ corrũpitur,& est in parte sensitiua.Nam oẽs Peripatetici notant ex mente Aristo. intellectum abstractũ qui de foris accedit non esse animæ potentiam,sed esse substantiam quãdam longe pulchriorem,quã sit anima.Hinc etiã nota contra illos qui ponũt intellectum non esse substantiam. sed potentiam, quæ est de secũda specie qualitatis, ut tenuit Beatus Tho.in.1.de Anima disputans.q.12.Et in prima parte sententia. q.77. arti.1. Et uide pro sententia Themist. & Auer.authoritatem Arist.in.1.de Anima.in tex.com.65.ubi dicit: Intellectus autem uidetur in alio fieri uel accedere,ut habet alia litera,substantia quędã existens,& non corrumpi.

Intellectus non hoc mõ intelligit res quo afferuntur à nobis uerba.Nam hoc mirabile in intellectu est,audimus in tempore, intelligimus non in tẽpore,sed momento.Themist.3.de Anima.cap.42.

Intellectus agẽs,& eo amplius causa rerũ princeps.i. Deus & uniuersaliter intellectus qui ab omni potentia absolutus est,neq; malum , neq; priuationes intelligit.3.de Anima.tex.com.25.Et ibi uide.Themist.

Intellectus agens etsi priuationes & mala non intelligit,sicut intellectus pñtis non ,ppterea imperfectior uideri debet,non enim numero rerum quæ sciuntur perfectio aut pręstantia corrogatur,sed pondere,nec qui plurima intelligit,idem etiã pluris est, sed qui meliora nobilioraq; nouerit Themi.3.de Anima. cap.45.& cap.51.inq̃t Diuinus separatusq; ille animus qui intellectus agens uocatur,nullam intelligit naturaliũ formarum, ,ppterea ꝙ potentia liber est,& imperfectione qua priuationes solet cognosci, atq; hoc non ignobilitatis,sed nobilitatis potius & pręstãtiæ argumentum est:nam neq; mori potest,aut occidere, neq; tamen eo uilior uis est,quæ possunt occidere.

Intellectus agens differt ab intellectu potestatis,quia intellectus & intelligibile in eo distincta nõ sunt, quemadmodum in intellectu potentiæ,sed intelligibilis est qua intellectus retroq; intellectus , quia intelligibilis. Item ueritas alio modo in intellectu agẽte spectatur , alio in intellectu potentiæ.Intellectus enim agens ueritas ipse est,quia non eo uerus efficitur,ꝙ alia sed ꝙ seipsum intelligit:sed intellectus noster potentiæ,ut qui similitudinẽ illius prætenuẽ referat ueritatẽ simplicem non attingit,sed eã quæ obuersa & opposita falsitati atq; mendacio est , quia necesse est si in affirmatione ueritas sit,in negatione haberi & contineri mendaciũ.Quo fit,ut ueritati nostrę mixtũ semp mẽdaciũ sit,ut quotiens de ueritate instituitur mentio simul quoq; de mendacio cogitemus , & quasi admoneamur. Them.3. de Anima.cap. 45.Inde collige nullũ intellectũ præter intellectum potentiæ,intelligere componendo & diuidendo secundum Peripateticos.

Intellectus potestatis nihil actu esse dicitur. 3.de Aĩa. text. cõ.5.quod sit intelligendum authoritate Theophrasti,ut oĩa hęc ad potestatẽ referant,sicut in sensu: nõ tñ usq; eo ad uiuũ resecanda res est,neq; tam nihil actu ,pbandus, ut neq; ipsemet sit,calũnia.n.hæc esset, & oratio cõtentioni cauillioq; ,pxima:sed ita intelligẽdũ,ut in animo talis q̃dã sui generis potẽtia sit, ,p subiecto formaꝝ ac gremio qualis in rebus materialibus facultas illa est,quæ cõstitutioni earum,& cõcretioni substernitur.Themi.3.de aĩa.ca.39.

Intellectus & sensus formarum receptiones , sine materia quæ sibi propria sunt percipiunt.Alex.in tract.de intellectu.cap.4.ubi ostẽdit q̃o intellectus in habitu seipsum cognoscit,ex quo patet contra negantes spẽs intelligibiles.

Intellectus seu mens dicitur extrinsecus accedere.2.de Generatione animalium.ca.3.auctoritate Theophrasti,referente Themist.3.de Anima.cap.39.non ita statuendum est,ut qui uere appositus inuectusq; habeatur , sed ut qui statim ab ortu quasi comprehendere nos complectiq; soleat.

Intellectus agens & intellectus potentiæ, partim duæ naturæ sunt,partim una.Nam & id quod ex duabus facultatibus forma,& materia conditur,unum esse intelligimus.

Intellectus enim duplex apud Aristo.& Theophrastũ est, unus patibilis,& corruptibilis,quem communem illi uocant,& corpore nõ abiunctum: alter autem totũ id quod ex intellectu agente & intellectu potentiæ componitur, quem & separatum à corpore & incorruptibilem , & ingenitum statuunt.Them.3.de Anima.cap.39.

Intellectus cum incorporeus sit quomodo pati à corpore potest, aut immutari:utrũ à corpore,an ab ipso principiũ sit:quæsiuit Theophrastus,& solutio eius est, quod planè ipsum pati uideri potest ab illo ortum habere: nihil enim ipsum à seipso patitur.At uerò causam pręstare omnium actionum,hoc est ut intelligatur res,uel non intelligatur, quemadmodũ & in sensu perspicitur,utiq; ab ipso intellectu proficisci uidetur. Themist.3.de Anima. cap.39.Vbi innuit tam in sensu quam in intellectu passionem causari in potentiam ab ipso obiecto, sed actionem causari à potentia , sic intelligas dictum Aristo.in lib.de Sensu ꝙ sensibile sensum agere facit , quia per sui motionẽ excitatus sensus operatur & sentit. Sic intelligis dictum Auer. in.2.

de anima.cō.149.quod cetipere aliud est à iudicare illud.

Intellectus præteriti & futuri temporis agnitionem habet, & illa facultas, quæ superior est uisis, & imaginatione.3. de Anima Themi.cap.41. ubi per uirtutem superiorē intellige memoriam secūdum Themistium, quia illa percipit tempus præteritū, ut dicit in lib. de memoria & remi.

Intellectus utrunque pontificium obtinet, & ꝙ multas notiones in unam potest cōducere, & cohibiliter nectere, & ꝙ notitiam temporis cum rerum cognitione coniungit, quorum neutrum, neq; imaginationi, neque sensibus datum, Themi.3.de Anima, cap.41. ubi de mente eius uidetur ꝙ propositio non potest fieri nisi ab intellectu solo. Auer. tamen tenet cogitatiuam etiā posse particulariter discurrere, & Diuus Tho. in.2.de anima. in lec.13. in expositione tex.65. ꝙ cogitatiua apprehendit indiuiduū ut existens sub natura communi quod conuenit ei inquantum unitur intellectiuæ in eodem subiecto &c. Teneo cum Themistio intellectum possibilem, & agentem esse unum subiecto & ratione sola distingui, quia.2.de Anima. tex. cōm.21. inquit: De intellectu autem & perspectiua potentia qua contemplatur anima & sapit, nihil liquet adhuc, sed uidetur genus aliud animæ esse, & hoc solum contingere separari, sicut perpetuum à caduco, & in.3.de anima tex.commen.20. loquens de intellectu agente, dicit hoc solum esse perpetuum, & immortale. Patet autem ꝙ istæ duæ sententiæ coincidunt. Et tunc quæro utrum hoc dictum Aristote. est absolutè, & simpliciter intelligendum, quod uidelicet nihil sit immortale nisi intellectus agens: & si sic, malè dicit, quia etiam aliæ intelligentiæ quæ mouent orbes, quarum numerum inuestigauit in.12. primæ Philosophię etiam ipse immortales sunt, Aut intelligitur inter partes animę, & sic habeo intentum: sed quia intellectus etiam possibilis immortalis est, sequitur ꝙ sit idem cum agetue. Sed secūdum uiam Auer. dic ꝙ litera translationis Arabicę in.3.de Anima.20. ubi est sermo de intellectu agente, non babet ly solum. Sed hoc non saluat, quia saltem ly solum, habet in.2.de Anima. in tex.21. Et tunc quæro quid per intellectum ibi Arist. intelligat, num possibilem, & tunc agens non erit separabilis: an agentem, & tunc non erit possibilis, ideo aliter oportet dicere in uia Auer. & est ꝙ intellectus possibilis non est simpliciter, & quo ad essentiam, & quo ad operationem abstractus, & immortalis, quia sententia Aristo. est ut dicit Commen. 12. commen. primi de Anima, ꝙ est abstractus secundum substantiam, & ꝙ nihil intelligit sine imaginatione, & sic quodammodo intellectio eius, ut dependet ab imaginatione est corruptibilis. Sed intellectus agens, & secūdum essentiam, & secundum primam eius operationem est abstractus, & sic ipse hoc modo utroq; inter partes animæ solus est immortalis. Et nota bene hoc, & si dicatur, quia. 3.de Anima.cō.36. intellectus possibilis babet intellectionem ęternam per quā semper intelligit intellectum agentem, ut in se consideratur, ut uidetur elici ex mente Auer. in.3.de Anima. in cōmen.36. & in.3.de Anima.com.5. in solu.q.3. ubi expresse dicit, ꝙ intellectus materialis si intelligit ista quæ sunt potentia intellecta, multo fortius intelligit ea quæ sunt actu intellecta: & expresse dicit ibi, ꝙ hoc quod intelligit intellectum agentem non impedit ipsum ꝙ non possit intelligere materialia, quia illa propositio: Recipiens debet esse denudatum à natura recepti: nō intelligitur simpliciter, sed cum cōditione. Respondetur ꝙ intellectus materialis potest cōsiderari dupliciter. Vno modo in se, & sic dicitur intellectus rectius quā anima, aut animæ pars, quia anima non est respectu essentiæ, ut dicit Auic. in principio sexti naturalium, nec sine corpore esse potest.2.de Anima.tex.cō.26. Dico igitur conciliando ꝙ in primo de Anima.com.12. considerat intellectum materialem, ut est pars animæ, & ut est in nobis, & sic est abstractus secundum essentiam non secūdum opus, quia de intellectione, quæ habetur p discursum, patet: de alia, quę est in statu adeptionis, illam non potest habere in nobis nisi in postremo post complemētum, & adeptionem intellectus speculatiui qui est dependēs non solum ab agente possibili, uerum etiam ab intentionibus imaginatis. Ecce quomodo semper talis intellectus, ut est anima, uel pars animę, in sua operatione, quodāmodo est ligatus cū phantasia: sed intellectus agens solus est abstractus, quia non est passiuus, nec intelligit ut est in nobis per imaginationem, licet in copulatione, qua copulatur ut agens, abstrahit ab imaginatione: sed ut unitur ut forma intelligit per essentiā. In hoc est diuersitas in uia Auer. inter abstractionem intellectus materialis & agentis. Aut dic ꝙ intellectus agens solus est immortalis, & abstractus inter uirtutes animæ in supremo gradu abstractionis possibilis in uirtutibus animæ, sic soli sibi competit abstractio & immortalitas: sed intellectus materialis, licet sit abstractus & immortalis, nō tamen ita perfectè, sicut siquis dicat solem esse magis abstractum quam lucem, & est etiam sententia ita Themist.3.de Anima.cap.36.

Intellectus agens est hominis essentia & forma. Themisti. 3.de Anima.cap.27.

Intellectus agens est forma formarū respectu eorum quæ sunt hic, quā cum natura attraxit receptui canit, in eoq; finem quasi extremam manum imponit. Themist., ibidem. quod etiam Commen. asserit in.2.de anima.tex.com.32. ubi dicit: Complementum autem animaliū, & finis eorū qui intēdebatur in generatione quem cum natura potuit pertingere fecit, est mundus animalium habentium uirtutem speculatiuam, cogitatiuam, & intelligibilem.

Intellectus agens indiuisibiliter intelligit, & quæ ipse indiuisibiliter tradit, intellectus potentiæ diuisibiliter recipit. Nec ex hoc debemus mirari quando huius rei exploratum exemplum habemus, quia affectiones corporum, candor, nigror, & eius generis cætere quanquam propria ratione, & suapte natura indiuisibiles atq; inseparabiles sint, in materia tamen diuisibiliter & sensibiliter recipiuntur. ibidem.

Intellectus agens non intelligit ea post mortem, quæ unà cum intellectu mortali didicit. Themist.3.de Anima.cap. 28.& .29. ubi conciliat dicta in.1.de Anima. in tex.cō.66.

Intellectus qui ex potestate componitur, eadem quæ considerat scribit, & literis mandat, non tamen scribit ea quæ potestate constant, sed quatenus intellectus agēs est. Themist.3.de Anima cap.27. hic ostenditur de mente eius ꝙ isti duo intellectus sunt unum subiecto, quod notauit etiā Commen.3.de Anima.com.20.

Intellectus agens non est primæ propositionis, ibidem intellectus agens non est Deus. ibidem, scilicet.3.de Anima. cap.28.& .29.

Intellectus agens ab Arist. cōparatur luci.3.de Anima.tex. com.18. ubi Themist. dicit cap.32. Quod Plato aut comparauit intellectum agentem soli, quia intellectum & animum homini Deo quam simillimum uolebat.

Intellectus impassibilis est.3.de Anima.tex.com.7. ubi nota secundum Arist. de sensu & sensoriis, tum de intellectu ita existimasse, ut sensus minus quidē passioni obnoxius esset quam instrumenta non tamen in totum immunis separatusq;. Intellectus autem ut qui citra instrumētum corporeum functiones suas absolueret, omnino impatibilis abiunctusq; diceretur. Them.3.de Anima.cap.34.

Intellectus potētiæ differt ab intellectu patibili. uide Themist.3.de Anima.cap.35.

Intellectus agens unus est in omnibus hominibus, & eius æternitas ad singulos homines nihil pertinere uidetur, & illuminat omnes sicut sol obtutus omnium animalium secundum Them.3.de Anima.cap.32.

Intellectus agens est magis separatus quam intellectus potestatis, sicut si quis diceret solem esse magis separatum quā lucem. Themist.3.de Anima.cap.36.

Intellectus agens est prior dignitate natura & perfectione, intellectus uero potestatis est prior tempore in nobis. 3. de Anima.tex.cō.29. uide Them.3.de Anima.cap.36.

Intellectus agens dat actum intellectui possibili, per quem potest intelligere, & dat actum phantasmatibus, ut fiant

actu

actu intellecta, sicut lumen dat actum, & uisui, & coloribus. Et uide pulchre de hoc Themistium.3.de Anima.ca.24.& intelliges ex hoc dictum Auer.in.3.de Anima.cō.5. in solutione quæstionis tertiæ, ubi dicit quod intellectus agens illuminat intellectum possibilem.

Intellectus agens est effectiuus intellectionis, & ad actum ducens intellectum materialem. Alex.in tractatu de Intellectu.in cap.de intellectu agente.

Intellectus non sicut ars seorsum à sua materia est, sed totus intellectui potentiæ in textus immersusq; est, ut si fingamus excursorem in ære, aut ferro esse, & ideo intelligimus dum uolumus. Themi.3.de Anima.cap.25.& est super tex.19.& uide in.1.cap.ex mente Them. ꝙ intellectus agens, & possibilis sunt idem re, sed distinguuntur ratione, sicut bene notauit Cōmen.3.de Anima.com.20.

Intellectus agens est sicut architectus quidam fabricatorq; notionum.ibidem Themistius.

Intellectus agēs est proximus intentione Deo, nā & Deus quodammodo est res ipsæ, & ad quendam modum creator, & opifex rerum. Themist.3.de Anima.cap.25.contra tenentes ipsum esse uere Deum.

Digressio contra modernos de intellectu agente, an Deus sit.

Intellectus agentis substantia est actus non de potentia aliqua profectus erutusue, sed suapte natura. Themist.3.de Anima.cap.26. Ex hoc loco patet solutio ad rationes illorum, qui tenent ad mentem Aristo. & Cōmen. intellectum agentem esse Deum, moti auctoritate Aristo.3.de Anima.text.commen.19.ubi uidetur dicere, ꝙ substantia intellectus agentis sit purus actus, cum quo nō est admixta potentia: & ideo quandoq; dicitur intelligere, & quandoq; non, sed solus Deus est cui nulla est admixta potentia.3.de Anima, in solutione.3.q.in cōmen.5.&.5.Metaphy.cap.de perfecto: Ipse enim solus est perfectio simpliciter sine imperfectione. Amplius intellectus agens nihil intelligit eorum quę sunt hic, & hæc est conditio Dei.12.Metaphysi.tex.com.51. Amplius Cōmentator.3.de Anima dicit se esse concordem cum Alexandro de intellectu agente, sed Alexander posuit intellectum agentem Deū esse. Amplius.12.Metaphysi.com.38.in quæstione: Deductio autem qualis optima: dicit ꝙ nos in statu fœlicitatis depēdemus ab illo principio à quo cœlū dependet, sed hoc est primum principium. Dicimus nos ex mente Themistii intellectum agentem dici actum, ut ipse exponit, quia non est forma educta de potentia materiæ: sed non dicitur actus simpliciter, cui nulla sit annexa imperfectio, quia hoc est Dei tantum, & ita dico etiam secundum Cōmentatorem. Vnde æquiuocatio decepit eos primum in hoc, deinde decepit eos locus consequentis, quia arguūt in secunda figura ex ambabus affirmatiuis in materia nō conuertibili: nam & aliæ intelligentiæ præter Deum non intelligunt apud Peripateticos aliquod eorum quæ sunt hic, hoc enim non est solius intellectus agentis proprium. Ad tertium concordat cum Alexandro in modo ponendi intellectum agentem nō in re posita, quia Alex. ponit intellectum agentem non ratione tantum, uerum & re ipsa distinctū esse à possibili: sed Themistius ponit ꝙ est distinctio secundū rationem tantum, & quod ista ibi actio, & passio sunt secundum similitudinem, & in hoc discordat à Themist. & tenet quoad istum modum ponendi cum Alexan. sed non concordat omnino opinando ꝙ sit Deus. Ad ultimum uerum est, ꝙ homo fœlix dependet à Deo, sed eo modo quo potest, uidelicet per intellectum agentem, quia distantiæ entium sunt ualde diuersæ. Amplius Aristo.3.de Anima.tex.com.17.expresse concludit intellectum agentem, & possibilem esse partē animæ, quia in omni natura &c.hoc non Deo competit. Amplius ibidem.20.solum hoc immortale modo hoc non potest referri ad Deum, quia etiam aliæ intelligentiæ sunt immortales. Et ideo oportet ut hoc referatur ad partes seu ptās animę, quia solus intellectus agens est qui est idē secundum Themistium, licet Commen. aliter dicat.

Ordo.

Intelligentia prima, quæ mouet orbem stellarum, est principium à quo deriuatur ordo in cæteris separatis intelligentiis. tracta.4. in paraphrasi Metaphy.col.12. Et ibi uide qualis sit ordo in cęteris, & uide de hoc diffuse in.12.Metaphy.commen.44.ubi tanguntur duæ uiæ, uidelicet uia Mathematicorum, & uia Aristot. ordo in intelligentiis à prima quomodo sit non habemus propositiones sufficiētes circa hoc ibidem.colū.13.idem repetit ibidem. colū.14.ubi tenet utranq; uiam quòd motor Saturni sit secundus in ordine, & etiam quòd motor Solis.

Intellectus agens est ultimus in ordine motorū cœlestiū. Et ponamus ipsum esse motorē orbis Lunæ.ex paraphrasi Metaphysic.tracta.4.col.14.ubi loquitur de ordine intelligentiarum, & ex hoc patet ipsum nō esse Deum.uide in contradictionibus nuper æditis.

Intellectus opus magis est quieti quam motui simillimū, unde abstemiū purgatius & uibratius quam temulenti cognoscunt, & silentio noctis magis quam interdiu, corpore inoffenso quam conturbato, senecta ętate quam iuuenta: quia iuuenum corpora plurifario motu interęstuāt.1.de Anima.tex.com.49.& Themist.ibidem.cap.21.

Intellectus authoritate Auer.in disp.1.in solu.ultimi dubii, est forma abstracta à corpore, sicut natura respectu nauis, scribit enim: Dicimus nos ꝙ non est impossibile reperiri perfectiones similes dispositionibus quæ separātur à subiecto, ut natura à naue, & artifex à suo instrumento. Vnde si corpus esse tanquam instrumentum animæ, esset ergo dispositio separata. & Themist.2.de Anima.in expositione. text.11.inquit: Nec tamen ratio ulla prohibet haberi aliquam animæ partem, quæ à corpore absoluta disparataq; sit, qualis ea quæ neq; corporis totius, neq; partis alicuius ita actus aut perfectio est, ut forma & figura ferri, qualis uidetur mens intellectusq; esse: nondum enim ostēsum est, an eius uis ita sit corporis humani perfectio, ut possit tamen esse abiunctus & separatus à corpore, sicut rector & gubernator nauis, qui quanquā est actus & perfectio nauis, tamen iunctus aut adhærens naui nō dicitur. Et ex hoc patet in uia Peripateticorum esse duplex genus formarum, uidelicet dantium esse per inhærentiam, & dantium solum operari: quod multi negauerunt &c. Et ex hoc tex.11.collige cōtra illos qui ex diffinitione uniuersali data de Anima, uolunt apparere de intentione Arist. animā intellectiuā esse formam formaliter inhærentem, & formaliter dantem esse homini, quum tamen Aristote. posita illa diffinitione confiteatur non apparere ex illa diffinitione, an sit aliqua pars animæ, quæ sit sicut nauta nauis, perfectio, scilicet abiuncta & separata, nam hoc demonstratur in.3. Et ex hoc etiam collige multò fortius contra illos qui dicūt Aristote. determinasse in primo de Anima. per illam rationem in tex.cōmen.12.nullam animam esse à corpore abstractam, quia si qua esset maxime, esset intellectiua, quia si est aliqua abstracta anima, habet operationem sibi propriam, quum tamen Arist. confiteatur in.2.de Anima posita diffinitione animę uniuersali ex illa non apparere hoc. Vnde lucidissimus Themi. in præsenti loco uult illam rationem potius esse descriptionē quam diffinitionem, quia perfectè diffinitiones quæ dant quidditatem, debent esse media in demonstrandis omnibus proprietatibus essentialibus. ut patet.1.de anima.tex.commen.11. Et ideo est sicut descriptio, quia actus non uniuocè dicitur de omni anima. Vnde Aristote. hic expresse dicit: Figuraliter igitur determinetur & sic describatur de anima.

In omnibus intelligentiis corporum cœlestium est uerum dicere, ꝙ intelligunt omnia, & etiam est uerū dicere, ꝙ nō intelligunt ea, quæ sunt sub ipsis, quia non est defectus illi qui cognoscit aliquid sciētia perfectiori, si non sciat illud scientia imperfectiori, immo imperfectio est quid oppositum huius. Nam ille qui non potest uidere aliquid uisio ne mala, sed uidet ipsum uisione perfecta, nequaquam habet imperfectionem in hoc, ex paraphrasi Metaphy.trac.4.col.11. Inde patet Aristo. & Peripateticos tenuisse Deū nō intelligere ea quæ sunt hic eo modo, quo sunt in seip

fis,ficut intelliguntur ab intellectu nostro, sed cognoscuntur nobiliori modo,& eminentiori.

Substantia. Intelligentias separatas esse substantias nullum habet dubium, quia sunt principia substantiæ. Item cum respectu substantiæ ad materialia transferantur, multo magis ad immaterialia, & nomen substantiæ uerius dicitur de primo principio,cum eius substantia sic causa cæterorum.in Paraphrasi.tract.4.col.11.

Vita. Substantiæ separatæ uiuunt uita nobili.ibidem.

Delectatio. Substantiæ separatæ habent delectionem.ibidem. Delectio enim consequitur apprehensionem. idem.12.Metaphysi.cōmen.39.ubi dicit, φ quēadmodum umbra consequitur corpus,&c.

Intelligentia prima delectatur in essentia sua tantum, & delectatio eius est suprema omnium, sed aliæ intelligentiæ delectantur in essentia sua,& etiā in essentia primæ.ibidē.

De pluralitate intelligentiarum.

Intelligentiis separatis necesse est esse unum primū, quod præcedat alias secundum naturam, qui omnis pluralitas ab unitate procedit.ibidem.col.11.

Pluralitas in intelligentiis inest eis ex hoc φ unaquæq; intelligit de seipsa pluralitatē, ideo oportet φ prima intelligentia sit unum indiuisibile,quod per id intelligit nisi unam rem simplicem.f.cius essentiam.ibidem.col.12.

Intelligentia prima non potest intelligere aliquam pluralitatem,neq; in eius essentia,neq; extra eius essentiam: ipsum enim est idem simplex de se.ibidem.

Vnitas.

In intelligētiis separatis est unitas ex hoc quod intelligibile in eis est unum. Et hoc fit eleuādo illa intelligibilia plura quibus identificatur unumquodq; ipsorum ad unū intelligibile.sequitur de necessitate φ ipsa unitas uere, & primo reperitur in ipso primo,deinde in sequenti ipsum, postea in sequenti illud secundum ordinem.ibidem.

In intellectu nostro est maior pluralitas intelligibiliū quā in aliquo alio intellectu.ibidem.

In prima intelligentiā unitas & simplicitas æquantur, licet ab ipsa proueniant plura,quorū unum est altero nobilius. ibidē.Et habet in.12.Met.cō.44.ubi discutit quomodo ab uno simplici potest immediate prouenire multitudo.

Ordo.

In intelligentiis nobilitas attēditur ex una quatuor rerū,uidelicet ex uelocitate motus, aut ex magnitudine corporis mobilis maioriq; ambitu,aut ex magnitudine stellarū, aut ex pluralitate motuū, quibus perficitur motus stellæ paucitate.tract.4.col.12.

In intelligentiis separatis ista duo conuertuntur, uidelicet φ quæcunq, comprehendit aliquid aliud, illud quidem aliud erit eius causa,& φ quodcunq; est eius causa concipitur à causato, & impossibile est ut causatum intelligat essentiam suam præter hoc φ concipiat id quo extat sua essentia. Sed iam fuit declaratum φ quodlibet ipsorum comprehēdit essentiam suam.Ergo necesse est φ causanū ab ipsis concipiat suam causam, ex tract. 4. in paraphrasi Metaphysi.colū.9.ibi:Et dicamus φ iam fuit declaratum in libro de Anima, uidelicet quōd inde patet intelligentiam inferiorem intelligere superiorem intelligēdo essentiam suam,& non per essentiam superioris, ut quidā maxie intellexerunt ex mente Auer.

Intelligibile est perfectio intelligentis,& eius forma, ut est ostensum in libro de Anima.ex paraphrasi Metaph. trac. 4.col.9.Non intelligitur φ sit forma perficiēs per formalem inhærentiam,sicut tenent illi, qui tenent intelligentiā superiorem formaliter inhęrere inferiori.& dare sibi esse formaliter, & φ intelligit inferior per essentiā superioris moti. ex authoritate Com.12.Meta.cō. 44.Solum ibi est causa & causatum, secundum φ intellectum est causa intelligentis.Patet autem in intellectum esse causam intelligentis,sicut formam,ut declaratum est in libro de anima: sed in libro de Anima,nō fuit declaratum intelligibile in formare intellectum per inhærentiam,quia intellectus dicitur locus specierū & nō materia ex.3. de Anima. immo neq; sensus est materia sensibilium,ut bene notat lucidissimus Themist.in.2.de Anima. ponens differentiam inter passionem sensuum & passione corporum inanimatorū, sicut & Arist.ibidem.tex.cōmen.57.&.58.&.3.de Anima. tex.com.38.Idē declaratur de sensu communi à Themistio.3.de Anima.8.cap.unde est obiectum in sensu ut forma in esse abstractionis perficiens,dedicet cognitum perficit cognoscentem,non autem est per informationem,& per inhærentiam. Et ideo concludit φ intellectus habens lapidem in esse abstractionis non demonstratur lapideus. Et ideo illa authoritas.12.Meta.est contra illos,qui utuntur ea pro se,quę authoritas etiam fuit adducta à Grego. de Arim. & à Ioan. Bacco.in.2.Sen.ad probationem,φ intelligentia non est causa efficiens orbis.nec φ ipsæ habeat efficiens sempiternum,quia in illis non est causa,nisi eo modo quo intelligibile est causa intelligētis,sed intelligibile est causa formalis non efficiens.Sed æquiuocatio decepit eos,quia secus est in rebus abstractis,secus in nobis,quorum intellectus est passiuus. Audiant quęso Auer. in libro destruc.dispu.3.in solu.18.dubii.iuxta finem,φ in hac specie entium separatorum forma & finis idem sunt. Igitur illud quod finē dat,est forma,& illud quod dat formam,est agens,igitur idem primum principium quod est omnium istorum agens forma & finis,& hoc ipsi non attingunt. Vide etiā Themi.3.de Anima.super trac.6.ubi dicit animā intellectiuā & sensitiuam esse locū nō sicut locū qui ambit nos,sed pro quāto quodammodo anima fit illud quod sentit & intelligit: & sic intelligentia inferior quodāmodo fit superior,& intelligit ipsam.

In intelligētiis separatis impossibile est ut causa cōprehendat causatum suum:nam aliter non posset conuerti causa in suum causatum,& perficeretur nobilius per minus nobile,quod est impossibile.ibidem.

Intelligentia prima cum non sit causata ab alia non intelligit aliud nisi essentiam suam,& non comprehendit causatum suum.Et hoc est nō solū est proprium primo principio, ueruntamen est quid cōmune omnibus corporibus cœlestibus, quia non uidemus ipsa concipere res eo modo quo habent esse,quia si ita fieret nobilius perficeretur per ignobilius, & eorum conceptus essent generabiles corruptibiles,quēadmodum fit in intelligibilibus humanis, Vbi pondera illud uerbū eo modo quo habent esse. ibidem.col.9.

In intelligentiis separatis quodcūq; indiget ad intellectionem suę essentię pluribus principiis,illud est minoris simplicitatis.ibidem.

In intelligentiis separatis agens & passiuum, seu causa & causatum non diuersificantur in gradu nobilitatis, & excessus in eadē specie, & nō in diuersitate speciei.ibidem.col.10. secus autem est in principiis materialibus.

Intelligentiarum omniū pręter primam intellectio est cōparatiua.ibidem.

In intelligentiis separatis si id quod intelligit causatum de his principiis,esset idem cum eo quod intelligit causa de se ipsa,tunc nulla esset diuersitas inter causam & causatū, & nulla esset pluralitas in rebus separatis. ibidē. Ex hoc patet contra illos qui tenent inferiorē intelligere superiorem per essentiam superioris, tunc igitur nulla est diuersitas inter inferiorem & superiorem.

Intelligentię abstractę perficiuntur ad inuicem,& in eis est recipiens,& receptibile. Vide in cōcordantiis nuper ædictis.ibidem.

In intelligentiis abstractis est multitudo propter naturam possibilitatis intellectus inuētæ in eis, unde solum primū intelligens est liberatum ab ista natura.ibidem.

Intelligere & cognoscere differunt,nam intelligere est simplices terminos comprehendere,cognoscere uero est terminos cōplexos iungere aut diuidere. Themi.1.de Aīa. cap.16.& ibi uide differentiam quę uirtus sit pstantior,an quæ simplicia apprehendit,an quæ cōponit & diuidit.

Intellectus possibilis efficit omnino mō similitudinis & receptionis.3.de Anima.com.19.idem in tex.com.6.&.38.

Intellectus

ideo corpora cœlestia habent intellectū de necessitate cū sint cōprehensiua, & hæc demonstratio est propter quid, & quia in Paraphrasi Meta.trac.4.col.6.

Intellectus diuinus & humanus tantum æquiuoce communicant.ex dispu.10.in solu.3.dubii.

Intellectus diuini scientia non diuidit uerum à falso in oppositis, sicut reperitur in humana scietia: uerbi gratia, quia aut homo scit alia aut non, & ista duo sunt cōtradictoria: unde uerificata una ipsarum necessario alia est falsa. Sed in Deo Benedicto ambo uerificatur duobus respectibus, uidelicet φ ignorat ea modo inferente defectum, sicut est in humana scientia: & scit ea modo non inferente defectum.ex disputa.10.in solutione.3.dubii.

Intellectus natura, ut dicit Aristoteles princeps Philosophorum, dominatur toti. ex dispu.11. in solutione primi dubii, & est in.3.de Anima.in tex.cō.4.& in.8.Phy.in tex.com.37.ex sententia antiqua Anaxagoræ.

Intelligentiæ motum aliquem non patiuntur, neq; aliquo modo innouantur.ex dispu.12.in solu.3.dubii.

Intelligentiæ separatæ non solum sunt motor, uerum etiā agens quoquo modo corporū cœlestium. in Paraphrasi Meta.trac.4.col.7.ibi:Ex dictis apparet ubi.ut notaui superius. Differentia est inter agens & mouens, nam motor respicit motum tantum, agens uerò essentiā mobilis, ut notaui ex mente eius suprà in capitulo de agente.

Intelligentiæ sunt quodammodo formæ corporum cœlestium, cuius modum uide apud Auer.ubi dicit φ sunt formæ aliquo modo. Nam formæ corporum cœlestiū nihil aliud sunt, q̄ id quod intelligunt ex ipsis, ꝓ quanto uidelicet cœlum dicitur intelligens, sic intelligentia dicitur forma cœli quodammodo, quia non est alius modus uitæ nisi gradus uitæ intellectualis. Et ideo dicit quodammodo, quia non est forma inhærens, ut finxerunt quidam: intellectus enim nullius corporis actus est.

Intelligentiæ separatæ sunt fines corporum cœlestium, ꝓ quanto mouentur ab eis per modum desiderii.ibidem.

Intelligentiæ separatæ sunt istius esse sensibilis causæ, uelu ti forma & agens & finis, & ibidem ponitur declaratio.

Intellectus humanus ualde deficit in ratione & causis naturalium rerum, & maximè in illis altioribus & sublimibus corporibus, quorum nescimus quantitates, & esse substantiarum illorum totaliter ignoramus, & dicimus φ corpus supercœleste non est neq; graue, neq; leue. ex dispu.14.in solutione ultimi dubii.

Intellectum possidentia habent producere res, prout proueniunt ab imaginationibus uniuersalibus.ex disputatione.16.in solut.2.dubii. idem in libro de Diuinatione secundum quietem.

Intellectus non alligatur alicui uirtutum animæ alligatione formæ in subiecto.ex disputationibus physicis, disputatione secunda, in solu.2.

Intelligentiarum separatarū causa pluralitatis earum est diuersitas earum naturarum, quas recipiunt in eo φ intelligunt de primo principio, & in eo φ acquirunt ab eo de unitate, quæ est una actio in se recipiens plura secundū earum pluralitatē.ex libro Destr.disp.3.in solu. ultimi dub.

Intelligentiæ separatæ quæ materiam non habent, & sunt per se existentes, & non sunt corpora, nō possunt habere substantiales denominationes, ex quibus constituitur substantia: quantò magis denominationes additæ supra substantiam eis conuenire non possunt: ex disputat.5. in solutione.4.dubii. Vide tamen quomodo de separatis prædicationes substantiales, uel denominatiuæ fieri possint, uel non possint.12.Meta.com.39.

Intellectus nomen proprium est Dei substantiæ apud Peripateticos excepto Platone.ex disputa.5.in solutione ulti. dubii, ubi impugnat Algazelem imponentem Peripateticis, quod nomen intellectus dictum de Deo significat relationem. Facit locus iste pro opinione subtilis Doctoris in prima quæstione quolibetorum, quæstione prima, ubi tenet φ intellectualitas non habet rationē attributi eo modo quo de attributis loquūtur Theologi. Deus enim est ui (Nota pro Io. Scoto.)

ta intellectualis.ex.12.Primæ philosophiæ.tex.cō.39.

Intellectus nihil aliud est in essentia q̄ forma rerum separatarum à materia: & si hoc est in rebus quæ de earum natu ris non separantur φ sunt plura scientia & intellectus, ut sunt per intellectum separatæ, quantò magis illæ quæ de earum natura sunt semper separatæ, digniores sunt φ sint purus intellectus, & pura scientia: ex disp.6.in solu.2.dub.

Intelligentia rerum eadem sunt quæ rerum ueritates.ibidē.

Intellectus nihil aliud est nisi comprehensio intelligibilium.ibidem.

Intellectus & intelligibile in nobis sunt idem inquantum intelligibile. ibidem. ubi dicit φ nulla est differentia nisi inquantum sunt rerum intelligibilium, quæ res non sunt intellectus, immo sunt intellectus, prout intellectus separat eas à materia.

In intelligentiis separatis declaratum est, φ illud quod dat sibi finem, est illud quod dat esse: forma enim & finis idē sunt in hoc genere entium: igitur illudmet quod dat finē, illudmet dat formam: & illud quod dat formam, est agēs: igitur illud quod dat finem huic esse, est agens. Apparet igitur φ primum principium est omnium illorum principium, scilicet agens & forma & finis.ex libro Destru. dispu.3.in solu.18.dub.contra Grego.Arim.& contra Ioan. de Baccone.in.2.sen.dis.1.q.1. asserentes intelligentias & uniuersaliter sempiternas substantias, non habere causam æternam in genere causæ efficientis. (Prima conclusio.) (Secunda cōclusio. Cōtra Gre. de Arimin. & Ioan. de Bacon.)

Intelligentia prima quæ est primum principiū dat entibus sensibilibus unitatē, & eorum unitas causa est colligatiuæ pluralitatis ab illa unitate, & ideo est principiū horum entium efficiens.s.forma & finis.ibidem. Vbi aduerte in istis duabus conclusionibus Cōmen. uelle Deum gloriosum eē causam in triplici gñe causę oīum entiū intelligibiliū, ut patet ex prima sensibilium, ut patet & ex secunda.

Intellectus non est in omnibus animalibus, sicut est sensus, sed nec in homine quoq; cōparet omni. Themi.1.de Aia. cap.1. Vbi aduerte, ut dicit etiam Cōmenta.3.de Anima. cō.1. φ intellectus speculatiuus non est in omnibus.idē imponit Greg. Nazianzenus Arist.in libro de Homine. &c.

Intelligere substātias separatas in principio per intellectum humanum, est simile cæcitati in oculo: hoc enim non reperitur in hac uirtute in suo primo esse, sed solummodo in suo esse ultimo.9.Met.com.22. Et illa dicitur iacere, sicut castigaui, quia uerba illa communiter male iacent.con simile.3.de Anima.com.35.

In separatis substantiis differentia quæ est inter causam & causatum, est φ prima causa habet esse in se, & secunda causa habet respectiue.s. respectu primæ causæ. ex dispu. 3.in solu.10.dubii.

In substantiis separatis causatis à prima causa, esse causatū est in sua substantia subiecta, & non est quid additū super eam, sicut est in materialibus causis, uerbi gratia, color est quid additum per se existens in corpore, & esse ipsius ad uisum est quid relatum. Et ideo entia separata sunt substātiæ relationis materiæ, sed formæ sensibiles sunt de natura relationis, ut declaratum est in libro de Anima.ex libro Destructionum disputa.3.in solu.10.dubii.

Intellectio substantiarū fit per potentiā, quę fit in intellectu speculatiuo apud suam ultimā perfectionē similē potentiæ, quæ fit apud uisum in aspectu colorum, non per potētiam de modo potentiarum cogitatiuarum φ acquiruntur per cognitionem, ut existimauit Auempace.9.Meta. cō.22.&.3.de Anima.cō.36.ubi patet fœlicitatem humani intellectus consistere secundū Peripateticos in præsenti uita, in cognitione intuitiua substantiarum separatarum, & non in cognitione scientifica, quæ habetur per demōstrationem: licet hoc non sit consonum fidei nostræ.

Intellectus noster licet non sit infixus materiæ, habet tamē aliquam dependentiā cum materia: & ideo si in eo intellectus & intellectum sunt idem, ex eo quod non est infixus materiæ, multò magis hoc uerum est in aliis separatis intelligentiis, quæ nullam habet dependentiam à materia. ex trac.4.in Paraphrasi Meta.col.9.

Intellectus

in.12.primæ Phĩæ.in cōmen.38.ubi dicit super illis uerbis Philosophi: Deductio qualis optima paruo tempore nobis. Ex hoc apparet bene q Aristo. opinatur q forma hominū in eo q sunt homines,nō est nisi per cōtinuationem eorū cū intellectu, qui declaratur in libro de anima esse principiū agēs nos,& mouens nos. Intelligētię enim abstractæ in eo q sunt abstractę,debent esse principia eorum quorū sunt principia duobus modis,uidelicet secundum q sunt mouētes,& secundum q sunt finis,intelligentia enim agens inquantum est abstracta, & est principium nobis,necesse est ut moueat nos,sicut amatum amās: & si omnis motus necesse est ut cōtinuetur cū eo à quo fit secundum finem,necesse est ut in postremo cōtinuetur cum hoc intellectu abstracto, ita q erimus dependentes à tali principio à quo cœlum dependet, quāuis hoc fit paruo tempore nobis,sicut dixit Arist. Non enim uoluit Cōme. dicere in præsenti authoritate, intellectum agentem esse Deū,qui est primus motor,& qui sit nostra perfectio immediate:nam dicit q perfectio, seu forma hominis in eo q homo est per continuationem eius cum intellectu abstracto,qui declaratur in lib.de Anima,sed intellectus qui declaratur in lib.de Anima,qui est hominis forma est intellectus agens,qui est pars animæ nostræ, & non est primus motor,quia de primo motore non uerificatur, q sit pars animæ nostræ. Vnde ratio Auer.in hoc consistit,quę libet forma abstracta inquantum est abstracta, est duobus modis principium & causa, ut comparatur ad suum causatum, uidelicet secundum agens & secundum formam seu finem:sed intelligentia agens quæ est abstracta est hominis inquantum homo perfectio & forma per suam cōtinuationem cum eo, ut est declaratum in. 3.de Anima. in com.5.&.36. Igitur est principiū hominis duobus modis,uidelicet secundū agēs, & secundū finē: secundū agēs cōtinatur homini in principio, secundū finem cōtinuatur homini in postremò. Vnde quemadmodū cœlum depēdet à primo motore quod est principiū abstractū,duplici mō secundum agens & secundum finem,sic etiam à principio abstracto, quod est intellectus agēs depēdet homo isto duplici mō. Est igitur similitudo in genere principii abstracti quatenus abstractū, sed nō similitudo in spē uel in numero, uel illudmet principiū numero quod mouet cœlū in ratione formæ, & finis illudmet moueat nos immediate hoc duplici modo. Hoc enim falsum est,quia tale quod mouet nos est intellectus,qui est declaratū in lib. de Aia.& istę est pars animę nostrę, & nō est primus motor:bene uerū est q homo per intellectū agentē continuatur etiā primo motori, quia ab illo & cœlum & tota natura depēdet.unde in.3.de Aia.cō.36.ubi loquitur de ista continuatione dicit: Manifestum est q cum iste motus cōplebitur,statim iste intellectus nobiscum copulabitur omnibus modis.& tunc manifestū est, q proportio eius ad nos in illa dispositione est sicut ,pportio intellectus in habitu ad nos: & cum ita sit necesse est ut homo intelligat per intellectū sibi ,pprium omnia entia, & ut agat actionē sibi propriā in omnibus entibus,sicut intelligit per intellectum qui est in habitu,quando fuerit continuās cū formis imaginabilibus omnia entia intellectione ,ppria. Hoc mo igitur secundū hūc modū,sicut dicit The. assimilatur Deo in hoc q est oīa entia quodāmodo, & sciēs ea quodāmodo. Patet aūt Them.non tenuisse intellectum agentem esse Deum,cuius authoritatē adducit Cōmen. in declarando hoīs fœlicitatē per intellectum sibi propriū cōsistere in intellectione omniū entium quodāmodo, quia Them.3.de Anima.cap.31. expressè inuehit cōtra Alexā. hoc opinantē & dicentē: Nō aduertūt isti q sunt ordines & gradus in pfectione & beatitudine entiū,& q distantię entium sunt ualde diuersę in hoc. Vnde Arist.2.Cœli.tex. cōmen.64.&.65.distribuit entia in quatuor ordinibus , ut bene colligit Cōmen.in cō.66. Primus enim ordo est entium consequentium nobilitatē perfectam sine operatione:& talia,ut asserit, diuersantur secundū magis & minus. Fœlicitas enim substantiarum separatarum non consistit in puncto,sed habet latitudinem:scribit enim Auer.in lib. destruc.dispu.3.in solu.16.dub.quod nō oēs intellēs sunt in uno simplicitatis gradu. Non enim sunt in uno relationis gradu ad primū principiū,neq aliquis eorum simplicitatem habet simile simplicitati primi principii : primus enim habet de se esse,& alii habēt esse relatū.& post paulo dicit: Nō enim sequitur q quāuis intellectus intelligēs & intelligibile in separatis,intelligentiis sit unum & idem quod sint æquales in simplicitate. Philosophi enim ponunt q intellectus differūt in hac proprietate secūdū magis & minus, & dicta simplicitas non reperitur secūdum ueritatē nisi in primo intellectu,& causa huius est q substantia primi intellectus,est quid per se existēs, & alii intellectus intelligūt de seipsis q in primo intellectu consistat. Vnde si intellectus intelligens & intelligibile in quolibet horum intellectuum essent in gradu unitatis quod sunt in primo,esset ipsorum substantia similis substantiæ aliorū, quod est falsum. Eandē sententiam scribit.12.primę philosophiæ.cō.44.contra Auicen. ponentem primam intelligentiam non esse causam immediatam omnium, & dicētem q iste sermo est imaginabilis:non enim est illic prouētus,aut consecutio,neq actio: ita q dicamus una actio consequitur agentem. Tantū enim est illic causa & causatum, secundum quod dicimus q intellectū est causa intelligentis.& cum ita sit,nō est impossibile ut illud quod est per se intelligētia & intellectus, sit causa plurium entiū secundū q de eo intelligunt multi modi. Illud igitur quod intelligit motor corporis cœli de primo motore , & est causa in anima cœli,aliud est ab eo quod intelligit ex eo motor Saturni orbis:& similiter est de unoquoq eorū. f. q perfectio uniuscuiusq eorum est in intelligendo causam primā propriam. Ecce igitur q si in ordine abstractorum est differētia in perfectione, & cū in unoquoq orbe alicuius planetæ sunt plures motores partiales,qui ordinantur ad motorem principalem illius stellę: & fœlicitas eorum consistit in intelligēdo causam primā, quæ est uniuersalis oībus & etiam in intelligēdo causam propriam. nam in talibus intellectibus est perficiens & perfectum:sic hominis beatitudo cōsistit in intelligendo causam primā, & in intelligendo causam propriam. Vnde per propriā causam intelligit causam primā,quia per intellectum agētem intelligit Deum & alia abstracta: & ista est uia Com. Nam.3.de Aia.cō.5.in solu.2.quæstionis uersus finem dicit: Et ideo opinandū est,quod iam apparuit nobis ex sermone Arist. q in aīa sunt duæ partes intellectus, quarum una est recipiens,cuius esse declaratū est,alia aūt est agēs, & est illud quod facit intentiones,quæ sunt in uirtute imaginatiua esse mouentes intellectum materialē: & hæ duæ partes sunt nō generabiles,neque corruptibiles: quid clarius dicere potuit:& parum infrà quia The.tenuit intellectum speculatiuum esse cōstantem ex intellectu agente & materiali. Tantum ipse dicit q in anima sunt tres partes intellectus scilicet agens,recipiens,& factum, & duæ istarum sunt æternæ simpliciter.s.intellectus agens,& intellectus recipiēs,sed intellectus tertius,uidelicet speculatiuus quodammodo est generabilis & corruptibilis , & quodammodo est æternus. Nam ratione intētionum imaginatarum,à qua habet quod sit uerus, intellectus speculatiuus est corruptibilis,sed ratione intellectus materialis à quo habet q sit unum entium,sic est æternus: similiter est æternus secundum speciem, sed secundum indiuiduū est corruptibilis. Amplius Commenta.in.3.de Anima commen.20.exponens uerba tex.commen.19.ubi litera translationis Arabicæ habet: Et iste intellectus est etiam abstractus.dicit quod ly etiam,significat non solum intellectum agentem esse impossibilem & immixtum , uerum etiam aliud intellectum , uidelicet materialem: & dicit quod in hoc cōuenit Themist.cum eo,& discrepat Alexan. Patet autem si uideantur uerba Themi.q ipse posuit intellectū agentem non esse Deum, ut Alexander, sed posuit ipsum pertinere ad animam rationalem,licet ratione distinguatur ab intellectu materiali secundum Themistium.

Contra D. Tho. ponentem accidentia Idiuiduari per ſubiecta.

qui afferunt accidentia indiuiduari per subiectum: sed ad uertant subiectum esse causam extrinsecam respectu accidentis & materialem tantũ: sicut bene notat Cõmentator in.4.Metaphy.com.2.Ita etiam tenet expresse Simplicius in.4.Physicæ auscultationis,in expositione tex.com.132. ubi expresse dicit quod albedo existẽs in niue & in cerusa etiam si à subiectis cognitione abstrahatur, differt tamen propriis differentiis: sunt enim albedinis, & dulcedinis propriæ secundum seipsas differentiæ, etiam si à subiectis abstractæ intelligantur accidentia.

Indigestio est à frigiditate.4.Meteo.tex.14.

Indigestionis tres sunt species,homotes,molinsis,stathensis.supra.

Indigestio est imperfectio propter indigentiã propriæ caliditatis.4.Meteo.tex.com.18.

Indiuidua alia sunt substantiarum,alia accidentium.Commen.in com.libri de diuinatione secundum quietem.

Indiuidua substantiarum quædam sunt substantiarum simplicium.s.partes elementorum: quædam uerò sunt substantiarum compositarum.ibidem.

Indiuidua substantiarum compositarum quædam habent animas,ut animalia & uegetabilia:quædam sunt carentia anima,ut mineræ.ibidem.

Indiuidua substantiarum omnia sunt terminatarum causarum agentium,cum nullum indiuiduum substantiæ inueniatur casu.ibidem.

Indiuidua animalium & plãtarum sunt determinata inesse & sunt determinatarum causarum per motus corporum supercœlestium,ut est declaratum in libro de animalibus & uegetabilibus.ibidem.

Indiuidua accidentium quædam sunt à causis naturalibus, quædam uerò à naturalibus & uoluntariis.ibidem.

Indiuiduum nullum à natura fit essentialiter nisi secundum scientiam antecedentem,& sicut instrumentum eius artificis, ut dicit Arist. non mouetur nisi secundum artificẽ.ex com.lib.de diuinatione secundum quietem.

Indiuiduum compositum,licet non sit principiũ in doctrina demõstratiua, est tamen principium acquisitionis uniuersalis,quod est principium doctrinæ demonstratiuæ.1. Physi.com.1.& est sententia Aris.in calce primi Posterio cum in illo cap.De principiis autem hoc idem habet Cõmenta.12.Meta.com.4.

Contra ponentes quãtitatem aut accidẽs aliqd esse principiũ indiuiduationis.

Indiuidua cæterorum prædicamentorum præter substantiam,sunt indiuiduis substantiæ.primo Phy.com.15.&.7. Metaphysi. commen. 2.ubi dicitur quod manifestum est quòd indiuiduum substãtiæ est prius indiuiduis aliorum accidẽtium.Caueant igitur ponentes principium indiuiduationis esse quãtitatem,aut aliquod accidens siue absolutum siue respectiuum.

Inductio,in qua nõ inducũtur omnia particularia,est ratio imperfecta.1.Physi.cõ.48.uide secundo Priorum.cap.23.

In descriptionibus non potest aliquis facere plus isto scilicet Aristote.idest nullus potuit melius descriptiones assignare.2.Physi.com.primo.

Inductio & diuisio & syllogismo hypothetici, uidelicet qui sunt natura hypothetici utuntur in declaratione eorum,quæ indigẽt modicula innuitione,& nõ adducuntur ad declarandum naturaliter ignota. 2.Physi.com.3. & in 6.Phy.com.41.& in.1.Priorũ in digresione de syllogismo hypothetico,& alibi frequenter.

In diffinitione paris & imparis non apparet materia, quæ est causa transmutationis. 2.Phy com.19.&.6.Meta. tex. cõmen.2.&.7.Metapysi.tex.com.35.

In diffinitione simi apparet materia,nõ autem in diffinitione concaui.idem ubi supra.

Indiuiduum substantiæ famosius dicitur substantia, inter omnes significationis substãtiæ,cuius causa in paraphrasi Meta.Auer.trac.1.cap.1.de Substantia orbis.

Inductio demonstratiua est quãdo acquiritur certitudo & uniuersalitas antequã compleantur omnia particularia.2 Phy.com.80.uide idem.2.Prio.cap.23.&.8.Phy.com.33

In diffinitionibus rerũ naturaliũ apparet materia, aut manifeste,aut consecutiue.2.Physi.tex.com.ulti.

Indiuisibile superpositum indiuisibili,ex parte qua est indiuisibile,non facit aliquid maius.9.Physi.com.2.

Inductio in qua nõ pcipiť ꝙ pdicatio sit essentialis, nõ dat certitudinẽ nãlẽ,licet in ea oĩa pticularia inducanť.8.Phy. cõ.33.uide in. 2.Prio.cap.23.uide etiam in.2.Physi.cõ.80.

Indiuiduum prædicamenti substantiæ est prius in esse indiuiduis accidentiũ,& hoc est manifestum. 7.primæ Philosophiæ.cõ.2.Ex quo elicitur primò, indiuiduũ prædicamenti substantiæ non esse hoc & unum numero per aliquid de prædicamentis accidẽtium:secundo elicitur alia pdicamenta habere ꝑpria indiuidua formaliter distincta ab indiuiduis substantiæ,& ꝙ nõ tantũ accidentia indiuiduenť ex subiectis in quibus existũt. Cuius opinionis fuit etiã Simplicius in.4.Physicæ auscultationis,in trac.de tẽpore.in expositione tex.com.132.ꝙ albedo in niue,& albedo in cerusa si cogitatione abstrahãtur à suis subiectis, adhuc differunt abinuicẽ per ꝑprias differẽtias albedinis, sunt enim differẽtiæ albedinis,& dulceditis,& aliorũ accidẽtium secundũ se seorsum à ꝑpriis subiectis sumptorũ. Sed pro opione opposita uidetur facere te.cõ.3.in.7.primæ Phiæ,ubi Arist.mouet q̃nẽ: Vtrũ uadere,& sanare, & sedere,unũquodq; eorũ sit ens,cũ nihil ipsorũ secundũ se sit,nec secundũ se aptũ natũ est,nec separari poſſe à substantia,sed magis uadens entium aliquid est,& sedẽs,& sanans.uide pro hoc quæ notaui in contradictionis.7.Met.

Nota cõtra D.Tho. & Egi Ro.& sequaces ipsorum.

Indiuiduorũ multitudo in eadem spẽ ex diminutione ꝓuenit.Cõmen.1. Cœli.cõ.4.&.98.idẽ. 2.de Anima.cõ.34.

Inductio in qua inducuntur omnia particularia,est primus ordinum certificationis.1.Cœli.com.128.

Indiuidua,supra quorum cõpositionem uincit ignis perfectiora sunt inesse,quã ea in quorum compositione uincit terra.1.de Genera.& corrup.cõ.18.& elicitur ex textu.

In indiuiduis est ꝓcessus in infinitũ per accñs. 2.de gña. & corrup.cõ.ulti.&.5.Physi.com.13.&.1.Cœli.com.22.

Indiuisibile esse est dubium, sed ignem esse est manifestũ. uide in concordantiis.1.de Anima.com.29.

Indiuiduũ fit hoc per formã.ex.2.de Aĩa.tex.cõ.2.dicente. Forma est per q̃ fit hoc aliquid dĩ. ibidẽ rursus text.8. & 60.Nõ ualet aũt glossa Thomistarũ glossantiũ hãc & cõsimiles authoritates,quo ad actũ existendi: dicunt enim ꝙ Cõmen.& Arist.dũ dicunt indiuiduũ esse hoc per formã, intelligũt ꝙ indiuiduũ existit in actu per formam, sed dicunt ꝙ non habet unitatem numeralẽ à forma,sed à materia:& isto mõ nituntur euadere.Sed ista solutio stare non põt,quia Cõmen.2.de aĩa.cõ.9.in princ.cõmenti dicit, cũ declarauit ꝙ ita est aĩa de corpore sicut forma de materia: Forma enim in corporibus nãlibus magis habet nomen substãtiæ q̃ materiæ,& ꝙ indiuiduũ nõ fit indiuiduũ nisi per formã, quia non est indiuiduum nisi secũdum ꝙ est ens in actu,& est ens in actu per suã formã non ꝑ suã materiã.Vbi patet ꝙ Cõm. probat indiuiduũ esse indiuiduũ per formã,quia est in actu per formã.Si aũt Cõmẽ. intelligit indiuiduũ esse indiuiduũ per formã.i.exñs ꝙ formã, tũc accipit idẽ secũdũ idẽ in ꝓbatione suiipsius, & esset ꝓbatio eius,indiuiduũ existit actu per formã,quia existit in actu per formã indiuiduũ, & ita esset petitio principii.Et ideo dicimus nos ꝙ indiuiduũ ueritatẽ mãlem habet à forma,& actualẽ exñtiam etiã habet à forma: mã aũt est principium receptiuũ quod est integritate indiuidui,sicut pars essentialis eius.unde.1.de aĩa.cõ.90. Forma est cã cõtinuationis, & unitatis numeralis:oẽ enim quod est unũ, & cõtinuũ est per suã formã,& non per suã materiam.Et nota quia multi Auerroistæ in hoc grauiter decepti sunt.

Nota de principio indiuiduationis.

Indiuisibile dupl'r dicitur actu,uel potẽtia.3.de Aĩa.t.c.23.

Infinitũ nõ desiderať ab aliquo,neq; põt acquiri ab aliquo: & ideo errauit Auic.dicẽs ex mẽte Phorum,fuisse quãdo cœli in suis motibus appetũt infinitos situs particulares. ex lib.destru.disput.14.in solutione primi dubii.

Infinitus processus in causis apud Philosophos,est quodãmodo impossibilis & quodãmodo necessarius, uidelicet quando infinitũ sumitur per se & recte,ita ꝙ præcedẽs sit

subsequentis

ſubſequẽtis cauſam, tunc eſt impoſsibile: ſed quãdo ſumitur per accidens & circulariter, ita ꝙ corruptio precedentis ſit neceſſaria in eſſe ſubſequentis, & ꝙ ſit ibi primum agens, tunc infinitas eſt poſsibilitas: & dat exemplum pulchrũ de pluuia, uapore & nube, & etiam in artificialibus. uide in libro deſtruct. diſpu. 4. in ſolu. 2. dubii.

Infinitas ſecundum Auic. non eſt impoſsibilis, niſi in rebus habentibus ſitum: ſed nullus ueracium Philoſophorũ poſuit hoc, immo oppoſitũ poteſt oſtẽdi demonſtratiuè. ex diſpu. 4. in ſolu. 4. dubii.

Infinitas cauſarũ lucidisſimè demõſtratur in omni genere cauſæ ab Auer. in paraphraſi Meta. tra. 3. uerſus finem ab illo loco. Et dicimus ꝙ ſi ponamus plura cauſata quàm duo. uſq; ad finẽ illius tractatus, ubi breuiter & ſuccinctè adducit omnes rationes. Ariſt. 2. Meta. circa hoc.

Infinitatem cauſarum ſiquis negauerit, non poterit primã cauſam ab æterno aſſerere: eſſe enim cauſatorum infinitorum primam cauſam æternalẽ infert, ex qua acquirit eſſe infinitum. ex diſpu. 4. in ſolu. 6. dubii.

Infinitum corpus non erit, neq; ſenſibile, neq; intellectuale. 11. primæ Philoſophiæ. cap. 9.

Infinitum nõ idẽ in magnitudine & motu & tempore, ut una natura quædam: ſed quod poſterius eſt dicitur ſecundum prius, puta motus ſecundum magnitudinem in qua mouetur, aut alteratur, aut augetur: tempus autẽ propter motum. 12. primæ Philoſophiæ. cap. 9. in fine. idẽ. 3. Phy. tex. com. 70. uide in concordantiis nuper æditis.

Infiniti quædã ſpecies reperitur neceſſariò ſequẽs eſſe cuiuſdam principii primi ab æterno: & hoc non tantũ reperitur in motibus continuis uel ſeparatis, imo in rebus etiã in quibus putari poteſt ꝙ præcedẽs ſit cauſa ſequentis, ut dicimus ꝙ homo generat hominem ſibi ſimilẽ, ex libro deſtru. diſpu. 1. in ſolutione. 5. dubii. idem. 5. Phyſi. cõ. 13.

Infinitum nõ poteſt intelligi in ſuo eſſe ab anima. ex libro deſtruc. diſputa. 1. in ſolut. 6. dubii. & habetur ex. 2. primę Philoſophiæ in tex. com. 11. ubi dicitur intelligere nõ eſt non ſtatuentem.

Infinitum in actu impoſsibile eſt apud Philoſophos, tã in rebus corporeis quàm in rebus incorporeis: nullus ſapiẽtum potuit intelligere talia diſtinguẽdo inter habentia ſitum & carẽtia ſitu, niſi Auic. ex libro deſtructionum diſp. prima. in ſolutione. 7. dubii.

Infinitum non ita potentia eſt tanquam actu futurum ſeparabile, ſed notitia. eo enim ꝙ non deficiat diuiſio, oſtendunt hunc actum eſſe potentia, in ſeparari uerò non. 9. Meta. tex. com. 11.

Infinitum eſſe in potẽtia quomodo intelligitur, uide in. 9. Metaphyſi. tex. com. 11.

Infinitum non eſt determinatum. 6. Metaphyſi. tex. com. 4. idem. 2. Phyſi. 40. & 50.

Infinitum non eſt pertrãſire in tempore finito. 2. Metaphy. tex. com. 13.

Infinitam lineã intelligere nõ poſſumus, niſi acceperimus eam finitam & iterãdo eam infinities, & hoc nos facit intelligere infinitum. 2. Meta. tex. com. 11.

Inflãmabilia ſunt quęcunq; non humida exiſtentia, exhalabilia ſunt. 4. Meteo. tex. com. 49.

Inflãmabilium quædam ſunt liquabilia ut æs, quædam nõ ſunt liquabilia ut lignum, quædam uerò utrũq; habent ut thus. 4. Meteo. tex. com. 48. & ibi redditur cauſa.

Infinitum dicitur duobus modis in tempore & uigore. 3. cap. de Subſtantia orbis. & ſecundo Cœli. 39. & 71. & 12. Metaphyſi. com. 41.

Infinitum eſſe in uigore, cuius cauſa eſt corpus inquãtum corpus, impoſsibile eſt in corporibus ſiue cœleſtibus ſiue altis. 3. cap. de Subſtantia orbis.

Infinita uirtus in uigore eſſet in corpore cõpoſito ex materia & forma, ſi in eo eſſet uirtus infinita in tẽpore. ibidem.

Infinitum & finitum ſunt de differẽtiis quantitatis. 1. Phyſi. tex. com. 15. Infiniti enim & finiti ratio congruit quantitati & non ſubſtantiæ. idem. 8. Phyſi. com. 79. & 3. Phyſic. com. 24. idem. 1. Phyſi. 18.

Infinitum etiam nec imaginatione poteſt cõprehendi, quia deponit quandoq;, tum etiam quia id quod adiũcit ſemper finitũ eſt, idq́, eatenus donec mens labore cogitationis affecta deſtituat faſtidioq́; manus det. Themiſtius in. 3. Phy. in fine. & habetur in tex. ibidem.

Infinitum & finitum non dicuntur niſi de quanto, non de ſine quanti. 1. Phyſi. com. 18.

Infinitum ſecundum ꝙ infinitum, eſt ignotum. 1. Phyſi. tex. com. 35. & 2. Meta. tex. com. 11. & 1. Poſterio.

Infinitum primò apparet in continuo. 3. Phyſi. tex. com. 1. uide in concordantiis.

Infinitum contingit continuo, aut eſt differentia eius. Commenta. 3. Phyſi. com. 1.

Infinita multiplicari per infinita eſt cõtra rationem, primo Phyſi. com. 38.

Infinitum apparet primum in continuo. 3. Phy. tex. com. 1.

Infinitũ ponentes, poſuerunt illud primo principio. tertio Phyſi. tex. com. 25.

Infinitum, à naturaliter loquentibus fuit poſitum tanquam accidẽs principiis & elementis rerum mobilium. 3. Phy. tex. com. 27.

Infinita duo eſſe non poſſunt, quia alietas exigit diſcretionẽ, & diſcreta inquãtũ ſunt diſcreta ſunt finita. 3. Phy. c. 30

Infinitum dicitur quinque modis. 3. Phy. 34.

Infiniti perſcrutatio utrũ inueniatur in intellectis, aut in quãtitate ſecundũ ꝙ nõ eſt in materia, eſt ſciæ diuinæ. Cõmẽ. 3. Phyſi. com. 37. & eſt ſententia Ariſto. in tex. ibidem.

Infinitum impoſsibile eſt ut ſit numeratum in actu, & iſta propoſitio eſt per ſe nota. 3. Phyſi. com. 41.

Infiniti conſideratio perfectius tradita eſt in libro de cœlo quàm in tertio Phyſi. Cõmen. 3. Phyſi. com. 48. & 49. idẽ primo Cœli. cõmen. 33.

Infinitum non dicitur æquale neq; maius neque minus. 3. Phy. cõ. 49. idem in lib. deſtru. in diſpu. 1. in ſolu. 5. dubii.

Infinitũ impoſsibile eſt quòd diuidatur in duo æqualia. 3. Phyſi. com. 53.

Infinitum corpus dicitur infinitum in omnibus dimenſionibus. 3. Phy. com. 43. & 53.

Infinitas in re eſt propter materiam, & finitas eſt ex forma. 3. Phyſi. com. 59. 65. 60. 3. Cœli. 72. 4. Phyſico. 38. 49. primo Cœli. 61. 3. Cœli. com. 6.

Infinitum eſt cuius ſemper aliquid extrà eſt. 3. Phy. 62.

Infinitum inquantũ infinitũ ignotum eſt. 3. Phy. tex. cõ. 65.

Infinitum potius habet rationẽ partis quàm totius. 3. Phy. tex. com. 66.

Infinitum nõ eſt in actu propter formam, & infinitum eſt in potentia propter materiam. 3. Phyſi. com. 67.

Infinitum in motu, & tempore, & magnitudine, non eſt unius naturæ, ſed eſt ſecundum prius & poſterius. 3. Phy. tex. com. 60.

Infinitũ in potẽtia dicitur alio modo, ab eo, quo æs dicitur in potentia ſtatua. 3. Phyſi. tex. com. 57. & uide Them. ibi.

Infiniti quidditas eſt priuatio finis. 3. Phyſi. com. 72.

Infinitatis quæ eſt quædã priuatio, ſubiectum eſt continuũ corpus ſenſibile, quod eſt compoſitum ex materia & forma, ſecundum ꝙ eſt materiatũ, & non ſecundũ ꝙ eſt formatum. 3. Phy. cõ. 72. uide in concordantiis.

Infinitum non habet naturam terminatam, neq; eſt pars ſcientiæ demonſtratiuæ. 5. Phyſico. cõmen. & tex. 6. idem. 6. Metaphyſi. tex. com. 6.

Infinitorum ſi non eſt primum non erit utique ultimum. 5. Phyſi. tex. com. 13.

Infiniti nulla pars eſt menſurans ipſum. 6. Phy. tex. cõ. 61.

Infinitum impoſsibile eſt ut componatur ex finitis ſiue ęqualibus ſiue inæqualibus. 6. Phyſi. com. 61.

Infinitum impoſsibile eſt menſurari à ſua parte. 6. Phyſic. tex. commen. 61.

Infinitum non poteſt moueri in tempore finito. 6. Phyſico. tex. commen. 62.

Infantes nec poſſunt addiſcere, neq; iudicant ſenſibus ſimiliter ſenioribus: multa enim turbatio circa hos & motus. 7. Phyſi. tex. com. 20.

Instrumenta

res extra animam fit intellecta in actu, est intentio intellecta in potentia.3.de Anima.com.16.
Intentiones imaginatæ non sunt solæ mouentes intellectũ materialem.3.de Anima.com.18.
Intentiones imaginatæ si reciperent intellecta,tunc res reciperet se,& motor esse motum.ibidē contra Auempacē.
Inueniuntur diagrammata seu descriptiones geometricæ actu.9.Meta.tex.com.20. ubi elicitur ꝙ actus est ratio intelligendi.
Ioannes Grammaticus mouit quæstionem magnam & difficilem Peripateticis,quod cœlum sit corruptibile.12.Meta.com.41.idem uide in.8.Physi.com.79.&.2.Cœli.com.71.& in libro de Substantia orbis propè finem.
Ioannes Grammaticus dedit quæstionem Peripateticis,à qua plures non potuerunt euadere.ultimo cap.de Substãtia orbis,& require etiam eam in.8.Phy.com.79.& in.12.Primæ philosophiæ.com.41.& in.2.Cœli.com.71.
Ioannes Grammaticus posuit locum esse & dimensiones & uacuum,& non separatum à corporibus.4.Phy.cō.43.
Ioannes Grammaticus ignorauit ꝙ potētia naturalis sit in subiecto, quod est alterius speciei à specie in qua est ipse motus.8.Physi.com.4.uide.4.Cœli.com.25.
Iracundus in hora iræ suæ, & habens calorem accendentem habet uisionem corruptam, & fortè uidebit unum, ac si essent duo propter motum contingentem spiritui apud iram.ex.com. libri de Sensu & sensato. idem.3. de Anima.com.66.
Ira est appetitio ulciscendi cuiuspiam,qui nos ferè contempserit:quæ non in omnibus sensu præditis, sed in absolutis & perfectis animalibus habetur: non enim ostreæ & uermes tametsi sentiunt,irascuntur. Alexan.in Paraphrasi. in cap.de ui impulsoria.
Ira est feruor sanguinis circa cor.1. de Anima.tex.com.16.
In ira indicat animus rem successione uendicationeq; dignam,sed cor animalis agitatur,& sanguis qui cordi diffusus est inflammatur atq; succenditur.In metu uerò indicat anima rem dignam formidine: pars deinde quædam contrahitur corporis, mox frigescit & consternitur, & ut poeta inquit: Pallor simul occupat ora.Themi.1.de Anima.cap.25.& est super tex.63.
Iste modus hominum qui per suam naturam non possunt distinguere inter illud quod est manifestum per se, & illud quod est manifestum per aliud,nunquam potuit philosophari nec poterit.2.Phy.com.5.consimile primo Cœli.com.22.uide.2.Meta.tex.com.15.
Ista propositio ex maximum fundamentum in scientia naturali, & in scientia diuina naturam agere propter finem.2.Physi.commen.75.
Iudicia hæc existimare opus est, puta imaginari, assentire, apprehendere,suspicari,opinari,scire,ratiocinari, considerare,intelligere:quæ proculdubio ab uno quopiam fiunt, quod commune, sit omnibus atq; illud criticum siue iudiciale est: Iudicium uerò ab eodem per aliam atq; aliã potestatem sit eadem in sensibus perspecta ratione. Nam sicut in sensibus singularia, & propria sensibilia singularibus sensoriis agnoscimus,communia communi sensu percipimus, perinde quasi sensus omnis ab eodem quidem fiat, sed per aliud atq; aliud:ita iudicialis quędam potestas est, & imaginari,& assensum præstare,comprehendere,suspicari,opinari,deprehendere, quarum functionum differentias communi iudiciali parte dignoscimus.Alex. in Paraphrasi de anima.cap. de impulsu & ui impulsoria,contra illos qui ponunt uirtutē sensitiuā apprehendere suũ actũ.
Iuuenum complexio est calida & humida,& senum est frigida & sicca.ex libro de longitudine & breuitate uitæ.
Iuuentutis tempus æquale est senectutis.2.de Generatione & corruptione.com.57.& elicitur ex tex.com.58.ibidem. ubi dicitur tempus generationis æquale esse tempori corruptionis.
Iuuentus hominis secundũ medicos, est usq; ad.35.annos: & si posuerimus ꝙ tempus crementi est æquale tempori senectutis, tunc uita hominis naturalis est usq; ad septuaginta annos,& ideo Magister dicit ꝙ uita est media in.70.&.60.annos.Com.in.2.de Genera.& corrup.com.58.
Iudicantur res aliæ quidem per intellectum,aliæ uerò scientia,aliæ autem opinione, aliæ uerò sensu. primo de Anima.tex.com.27.
Iudicium attribuitur potentiæ inquantum est actus & forma.receptio autem est subiectum & potentia: recipere n. aliquid aliud est à iudicare illud.2.de Anima.com.149.

DE LITERA. L.

ABRA data sunt animalibus pro dentium tutela, homini autem etiam propter sermonem.ex.2. de Partibus animalium.cap.16.
Lac est commune terræ & aquæ, ligniũ uerò terræ & aeris, oleum uero aquæ & aeris.4.Meteo.tex.com.48.
Lac non reperitur in ouiparis,sed in uiuiparis animalibus:& ideo aues,serpentes, & pisces lacte uacant.ex.4.de Partibus animalium.cap.10.
Lacte carēt aues & pisces.3. de Natura animalium.cap.20.
Lac cameli est tenuissimum,post æquæ tum asinæ.ibidem. Ex quo colligi potest lac equæ in heticis non minus, immo magis conferre quam lac asinæ:nam idem est iudicium de sanguine & lacte, sed sanguis hominis est tenuissimus & mundissimus.3.de Natura animalium.cap.19.Et sic uidetur ꝙ lac equæ sit magis conueniens cum lacte humano contra medicos,nisi forte dicerent ratione frigiditatis lac asinę magis conferre.
Lac mulieribus quibusdam natu maioribus suctu frequentiore prodit.3.de Natura Animalium.cap.20.
Lac maribus aliquibus interdum gignitur, & uide de Capro Lemnio exemplum.ibidem.
Lac cogit succus ficulneus & coagulum.ibidem.
Lac mulierum lactentibus commodius est, quod liuorem trahit quam quod candidum est, & fuscæ salubrius habēt quam candidę:est porrò ad alendum ualidius in quo plus casei est,sed infantibus salubribus quod minus casei contrahat.3.de Natura animalium.cap.21.
Lactis copiam medica herba extinguit, sed cytisus & eruũ auget ibidem.
Lactis odor & sapor permutatur in fluxu sanguinis menstrui,ideo nutrix debet abstinere à coitu,quia coitus prouocat sanguinem menstruum.ex.6.colliget.cap.6.
Lac & caro cameli suauissima sunt.6. de Natu.anim.ca.26.
Lactis bonitas & malignitas requiratur.7. de Natura animalium.capitulo.5.
Lactis aduentus in muliere requiratur.7.de natu.ani.ca.21.
Lac seruatur, quandiu mulier concipit, tum definit atq; extinguitur tam in homine, quam in quadrupedibus uiuiparis.ibidem.
Lacte fluente ut plurimum crescunt purgationes.ibidem.
Lac melius est fœminæ, deinde asinæ, postremò capræ Auer.5.colliget.cap.34.& cap.44.
Lac citius recipit immutationem omnibus aliis rebus ab aere.5.colliget.cap.44.
Lac,quia est materia similis materiæ primæ humiditatis radicalis, ideo est magis iuuatiuum hecticis omnibus aliis rebus. ibidem.
Lac bonum est senibus habentibus uenas largas,sed necesse est ut cum melle exibeatur.6.colliget.cap.9.
Lac fit his fœminis quæ animal intra se generant.4.de generatione animalium.cap.8.
Lac est sanguis concoctus.ibidem.
Lapis nō est in anima,sed species.3.de Aīa.tex.cōmenti.38.
Lapides carent odore quia sunt insipidi,ligna uerò contra odorem habentia & saporem continent.Alexander in primo de Anima.cap.de olfactu.
Lapis pyrimacus liquescit,ut stillet & flat.4.Meteororum. tex.commen.40.
Lapis quaquam grandescere uidentur, non tñ uiuunt, quia crementum

ꝙ eſt finis eorum, ut eſt aqua & aer. Com.4.Phy.com.47.

Locus ſecundum quod eſt finis, eſt in aliquo nõ ſecundum modum quo aliquid eſt in loco, ſed ſecũdum modũ quo ſuperficie, dicitur eſſe in corpore.4.Phy.tex.com.47.

In loco proprio unumquodq; naturaliter manet rationabiliter.4.Phyſico.tex.com.48.

Loci æqualitas non eſt æqualitas dimenſionũ, ſed eſt æqualitas continentis.4.Phyſico.com.77.

Locus & tempus generari non poſſunt.8.Phy.com.15.

Loci mutatio ultimum eſt in his quæ ſunt generationes.8.Phyſico.tex.com.58.

Loci ſex ſunt differentiæ oppoſitę, ante retro, ſurſum deorſum, dextrum & ſiniſtrum: & ratio eſt, quia tres ſunt corporis dimenſiones, lõgitudo, latitudo, & profunditas. Extrema longitudinis ſunt ſurſum & deorſum, latitudinis dextrum & ſiniſtrum, profunditas uerò ante & retro. Cõmen.8.Phyſico.com.64.

Loci differentiæ in homine ſunt manifeſtæ per ſe, in mundo uerò indigent demonſtratione.8.Phyſi.com.64. idem.2.Cœli.9.&.12.com.

Loca contraria habent contrarietatem ex diuerſitate extremorum in actu in linea recta, & iſta eſt prima cauſa eius.8.Phyſico.com.76.

Loci remotio eſt ſicut remotio naturarum in ſubſtantia, & hoc non ſolum eſt in elementis, uerum etiam in corporibus cœleſtibus.primo Cœli.com.16.

Locus totius & partis idẽ eſt.1.Cœli.tex.com.19. quomodo ſit intelligendũ.uide in.3.Phy.Themiſtium & Auer.in expoſitione tex.52.& Themiſt.in.3.Phyſico.in tex.48.ubi dicit: Non ꝙ eadem exæquataq; moles ſit utrunq; cõplectens, ſed ꝙ quemadmodum ipſi toti, ſupernus aut infernus peculiaris eſt locus, ſit idem peculiaris & partibus.

Locus in quo mouetur terra, naturaliter eſt idem cum loco in quo mouetur uiolenter.1.Cœli.com.62. uide infra.ibidem.in com.70. ubi ponitur pulchra differentia inter locum in quo aliquid mouetur, & inter locum ad quem aliquid mouetur: quia locus in quo mouetur aliquid naturaliter, eſt idem cum loco in quo mouetur uiolenter: ſed locus ad quem mouetur naturaliter, eſt diuerſus à loco ad quem mouetur uiolenter. Nam quod nõ eſt in loco, neq; per ſe, neq; per accidens, non poteſt eſſe per ſe motum. quarto.Phyſico.com.43.&.45.

Logica argumentatio eſt cuius propoſitiones declaratæ ſunt in logica.1.Phy.com.35.

Logica uſitatur duobus modis.ibidem.&.8.Phyſico.com.70.&.2.Meta.com.15.&.7.Meta.com.2.

Logicæ res uſitantur dupliciter, uel ſicut inſtrumenta & methodi & regulę dirigentes intellectum, & cuſtodientes ipſum ab errore, & hoc eſt proprium officium illarum: uel ex eo, quia accipiuntur res ibi declaratæ tanquam partes artis demonſtratiuæ, & utuntur eis aliæ artes demonſtratiuæ, & utuntur eis aliæ artes tanquam prę ſuppoſito & radice ſuppoſita eo modo quo artes demonſtratiuæ ſolent communicare in hoc, ꝙ aliquæ utuntur aliquo quod in alia ſcientia ſcitur per demonſtrationem: ut aſtrologus, mathematicus, aſſumunt à geometra ꝙ ſemidiameter ſit æqualis coſtæ hexagone. in Paraphraſi Metaphy.tract.2. in principio.

Logici ſermones appellantur extranei, & philoſophiá quę componitur ex ipſis Ariſt.appellat extraneam, indeq; dicitur ꝙ ipſe compoſuerit philoſophiam extraneam.4.Phy.com.87.uide in.1.Cœli.com.70. & uide quæ appellentur logicæ demonſtrationes. Ariſto.in.2.de Generatione animalium.cap.6. Et quomodo Ariſt.compoſuerit philoſophiam extraneam, uide ipſum in.1.Cœli.in tex.cõ.100.

Logica demonſtratio eſt quę procedit ex ueris propoſitionibus, ſed non propriis, ſed generabilibus.1.Cœli.commen.70. idem.8. Phyſico. commen.70.&.4. Phyſic.commen.87. Vide clariſſime in Paraphraſi primi de Cœlo.in ſum.7.propè finem. Nota authoritate Alexand.ut refert Simplicius in.3.Phyſi.in expoſitione tex.19.ꝙ ratio logica dicitur, aut quia procedit ex probabilibus, aut quia in ſolo ſermone ſua fides conſiſtit, & non ex rebus ſumit firmitudinem: ſicut rationes Zenonis deſtruentes motum, dicuntur logicæ, aut ratio logica dicitur, quia procedit ex communibus, & non ex propriis: ſicut dicit Commen. in præfatis authoritatibus, & eſt authoritas Ariſt.in.2.de Genera.animalium.cap.6.ubi dicit: Logicam appello demõſtrationem, quia quo uniuerſalior eo remotior propriis principiis eſt. & parum infrà dicit: Rationes enim quę nõ ex propriis ducũtur principiis, inanes ſunt. Eadẽ ratione.2.de Anima.tales diffinitiones logicas appellat & inanes. tex.11. Mihi aut uidetur ꝙ logicæ ſeu dialecticæ rationes etiam dicuntur, quæ concludunt & arguunt ad utrãq; partem contradictionis, quia hoc opus eſt dialectici, & ſic ſunt rationes dialecticæ adductæ in.1.Phyſico. quæ probant principia eſſe contraria, & ꝙ non ſunt contraria, ut notat Commen.1.phyſi.com.52. Et ita etiam dubitatio introducta in.3.Phyſi.in tex.19.eſt dialectica, quia probat ꝙ mouere & moueri non ſunt actus diuerſi ſecundum eſſentiam, neq; ꝙ ſunt unus actus ſecundum eſſentiam, ut patet ibi.

Logica ars quædã eſt uniuerſalis omnibus ſcientiis, & quædam eſt propria unicuiq; ſcientiæ.2.Meta.com.15. idem in prooemio ſuo ſuper.12.Meta.& in Paraphraſi ſuper.1. de Partibus animalium. & in.3.Ethico.com.3. & colligitur ex tex.ibi.ubi dicit Ariſto. ꝙ quiſq; bene iudicat quæ cognoſcit, eorumq; bonus eſt iudex: ſingula igitur is qui in ſingulis, ſimpliciter autem is qui in cunctis eruditur eſt. idem.1.de Anima.com.5.idem.1.Phyſi.com 8.&.35.&.2. Phyſico.commen.16.&.8.Phyſico.commen.70.&.7.Metaphyſi.commen.2.

Logicus & philoſophus, ideſt diuinus conueniunt in perſcrutatione de eiſdem rebus, quia uterq; cõſiderat de ente ſimpliciter.3.Meta.com.2.idem.4.Meta.tex.com.5.

Logicales rationes magis appropriantur ſcientiæ diuinę ꝗ̃ aliis ſcientiis. Com.in.3.Meta.cõ.4.idem.1.Phy.com.35.

Logicus conſiderat de diffinitione, ſecundum ꝙ eſt inſtrumentum ducens intellectum ad intelligendum quidditates rerum, ſed Philoſophus ſecundũ quod ſignificant naturas rerum: ubi per Philoſophum, intelligas primũ philoſophum, per Antonomaſiam.7.Meta.com.42.

Logica conſideratio appellatur illa quæ non ſit ex propoſitionibus conuenientibus: ꝓpoſitiones.n.falſæ, quædam ſunt conuenientes, & quædam non.12.Meta.com.4.

Logica ars ponit poſitionem ꝙ ſint hic cauſæ & cauſata, & ꝙ ſcientia illorum cauſatorum non erit perfecta, niſi ex ſcientia cauſarum eorum. ex Phyſicis diſputa.diſpu.14. in ſolu.3.dubii.

Logica demonſtratio apppellatur, quæ quò uniuerſalior eſt eò remotior à propriis rei principiis Ariſto.in.2.de Generatione animalium.cap.6.

Longitudo eſt latitudine prior.2.Cœli.tex.com.12.

Longitudo cœli eſt ſecundum polorum diſtantiam.ſecundo Cœli.tex.com.14.

Longitudo recta nõ eſt finita per ſe, ſed finitur per aliquod quod eſt finitum per ſe, & eſt lõgitudo rotunda.4. Cœli.com.40.idem primo Cœli.tex.com.12.

Longitudo & breuitas uitæ dicuntur multis modis, aut ſecundum comparationem ad genus, aut ſecundum comparationem ad ſpeciem, aut ſecundum comparationem ad diuiduum, aut ſecũdum comparationem ad aliquem modum.uerbi gratia: Quod habitantes in regionibus calidis & humidis ſunt longioris uitæ, habitantibus in regionibus frigidis & ſiccis.ibidem.

Loquentes Saraceni habent pro poſſibili aliquid generari ex nihilo.8.Phyſico.com.4.

Loquentes opinatur, ꝙ omnia ſunt poſſibilia, & ꝙ nihil eſt neceſſarium.1.Cœli.com.78.uide quomodo debeatur intelligi.1.Cœli.com.22.&.9.Primæ philoſophiæ.com.7.

Loquentes propter conſuetudinem negant naturam eſſe, & etiam ueritatem, & ponunt omnia poſſibilia eſſe.2.Metaphy.com.14.uide conſimile.9.Meta.com.7.&.12.Meta.com.18.&.8.Phyſi.com.4.15.

DE LITERA M.

cap.10.uide in concordantiis nuper æditis.

Magnitudinem & figurã motu sentimus.secundo de Anima tex.commen.33.

Magnitudo est de natura continui , & unum est de natura discreti.3.Metaphysi.tex.com.16.

Magnitudinũ diuisio in infinitum est maximum fundamẽtum inter mathematicos.2.Phy.com.31.&.39.56.&.60.

Magnitudo non est actu infinita , sed potentia. 3.Physico. tex.commen.56.

Magnitudo ut cõsideratur à Naturali, & ut consideratur à Geometra,habet dispositiones oppositas,& etiam conuenientes.3.Phy.com.60.idem.3.Cœli.com.6.

Magnitudo est diuisibilis in infinitũ, sed non est augmentabilis in infinitum tertio Physico.tex.commen. 68.uide cõmen.60.ibidem.

Magnitudo quanta potest esse in potentia,tanta potest esse in actu. tertio Physico. tex. commen. 69. & uide causam huius in commen.ibi.

Magnitudinem,motum,& tempus ex indiuisibilibus componi eiusdem rationis est.6.Physi.tex.com.4.

Magnitudo si fuerit indiuisibilis,motus erit indiuisibilis.6. Physico.tex.com.9.

Magnitudinem habens latius se diffundit, q̃ corpus quale. Commentator in paraphrasi primi de Cœlo. summa prima. Vide pro hoc etiam.3.Cœli.cõmẽ.6. & Philosophũ in.11.primæ Philosophię.cap.3.ubi habetur: Mathematicus circa ea quæ ex ablatione theoriam facit circũtollens enim omnia sensibilia speculatur,pura leuitatem & grauitatem,& duritiem,& cõtrarium : adhuc autem caliditatẽ, & frigiditatem , & alias sensibiles contrarietates. Solum enim derelinquit quantum & continuum , horum quidẽ ad unum,horum autẽ ad duo horum uerò ad tria,& passiones horum inquantum quanta considerat,& continua, & non secundum aliud aliquid speculatur. Idem etiã scribitur.6.primæ Philosophiæ tex.cõ.2.ubi habetur ꝙ physica se habent ut simum,& Metaphy.ut concauum.

Magnitudinem habentium aliud est locus, aliud linea , aliud superficies,aliud corpus,ibidem.in paraphrasi.uide in concordantiis.

Magnum nõ est contrarium paruo,neq; æquale est mediũ inter illa:magnum enim & paruum non maximè distant, idest perfectè,cũ inueniatur maius magno, & minus paruo.10.Metaphy.com.19.cogita.de illa deductione.

Magnum & paruũ uno modo sunt in capitulo relationis, & alio modo sunt accidentia quantitatis.5.Meta.com.18. Ex quo patet unum & idem poni posse in diuersis prædicamentis secundum diuersas rationes.

Magnum & paruum appropriantur quantitati continuæ, multum uero & paucum quantitati discretæ. Auer. in.2. colliget.in cap.de complexionibus mẽbrorũ officialiũ.

Magnum & paruum Plato reducebat ad materiã , & unũ ad formam,uidelicet ad ideam.1.Phy.com.80.

Magnum & duplum non diuersantur propter diuersitatẽ in se,sed propter diuersitatẽ recipientis.7.Phy.tex.cõ.27.

Malum de necessitate est propter priuationẽ , aut propter alterum contrariorum cui accidit priuatio alterius cõtrarii.uerbi gratia: Aegritudo cum sit quoddam esse est malum,pro quãto inest ei priuatio sanitatis.ex.3.tracta.paraphrasi.Metaphysi.col.5.

Malum nõ existit in rebus diuinis , sed in natura mortaliũ. Cœli.com.25.idem.9.Metaphysi.tex.comen.19.

Malum ex priuatione proficiscitur atq; ex ea cõtingit interius.Themistius primo Physico.super tex.80. & est sententia Aristo.ibi.in textu.

Malum est natura posterius bono.9.Meta.tex.com.19.

Malum & peccatũ nõ est in sempiternis , neq; corruptio.9. Metaphysi.tex.comm.19.

Mala & ea quę sunt sine solicitudine,proueniunt ex necessitate materiæ, & non ex diminutione agentis.12.Metap. commen.52.

Malum & bonum quæ sunt materia & forma , à quibusdã posita sunt principia.12.Metaphy.com.54.

Malũ pilare quid sit requiratur. septimo de Natura animalium.capitulo.11.

Malum non est distinctum à rebus quæ sunt in potentia.nono Metaphysi.19.

Mamme in mulieribus sunt maiores gratia lactationis , in uiris autẽ sunt propter tutelam cordis.ex.4.de Partibus animalium.Auer.in cap.de pectore.

Mammæ datæ sunt animalibus his,quæ animal intra se cõcipiunt,& in lucem ædunt:sed quæ oua pariunt , aut ouo intus concepto animal post in lucem excludunt,hæc mãmis & lacte carent, ut pisces & aues tertio de Natura animalium.cap.20.

Manus est organum organorum.3.de Anima.tex.com.38 idem Gale.in.1.de V tilitate particu.cap.2.&.4.

Manus est soli homini propria.quarto de Partibus animalium.cap.9.

Manus diuiditur in tres partes magnas,scilicet ulnam, brachium,& extremam manum. Gale.1.de V tilita.partium. cap.2. Notãter autem dicitur in tres partes magnas, quia manus diuisio in partes paruas,est in tres partes,scilicet in digitos,& quod Gręci metacarpion appellant,& carpon: sicut diuisio pedis etiam est in digitos, & quod Græci tarson appellant,& in planum.3.de V tili.particularũ.cap.6.

Manus non est unum instrumentum,sed multa,& ut ita loquar , est instrumentum ante instrumenta. Ex libro. 9.de Partibus animalium.ca.9.idem.3.de Anima.tex.com. 38.

Manus hominis non semper est hominis pars, sed potens opus perficere.7.Metaphy.tex.com.39.idem ibidem tex. commen.35.de digito.

Materies disciplinæ sunt diffinitio,diuisio,inductio,enthymema,& exemplum. Auer.in prologo Physi. Adde etiã syllogismum hypoteticum per naturam,de quo egit in libro primo Priorum in digressione.Talibus enim instrumentis utimur in declaratione eorum , quæ indigent aliqua innuitione aut consolatione:in hoc enim differunt à uia doctrinæ,ut notaui in differentiis.

Manifestum est quod quicquid separatur secũdum esse,separatur ratione,& conuertitur.2.Physi.com.19.& elicitur ex tex.contra Platonem de ideis. Vide consimile in.12. Meta.commen.27.&.com.39.

Manifestum est per se,quòd natura agit propter aliquid.2. Physi.commen.80.

Manifestum est quod in sola mutatione quæ est secundum qualitate,contingit indiuisibile esse.6.Phy.cõ.&.tex.49.

Mari sui natura calidum est.Aristo.3. de Generatione animalium.cap.11.

Mare aliquid dulcis humoris continere , argumentum est eo experimento,quod si ex cera uas tenui latere finxeris, idq; annexa linea in mare demittas inane , die ac nocte una humoris copiam dulcis intra se colli. 8.de Natura animalium.cap.2.

Mare sub cãniculæ tẽpore euertit.8.de Natu.anima.ca.15.

Mare est elementum aquæ.2.Meteoro.cap.primo.

Mare est æternum secundum speciem,generabile,& corruptibile secundum partem.ibidem in principio.

Mari accidit salsedo,non secũdum ꝙ est elementum, nam sapor accidit mixto & complexionato.ibidem.

Mare fœtidũ quod est in Philistea,dicitur quod in illo impossibile est animal aliquo uiuere propter fortitudinem amaritudinis eius.& etiã putatur ꝙ hoc mare,cum aduenit in ipso aliquod animal magnum,seu grossum,non descendit ,ꝑpter admixtionem partium terrestriũ,cum aquis eius.2.Meteororum.Commentator com.primo.

Mare est ubi,quandoq; fuit arida.2.Meteororum. cap.primo.& ibi uide causam.

Mare secundum partem diuisum citò putrescit, secundum uerò totum non.4.Meteoro.tex.com.13.

Marem dicimus id animal quod in alio gignit, fœminam uerò quod in se.ex.1.de Generatione animaliũ. cap.2.uide etiam primo de historia animalium.cap.3.

Maris & fœminæ sexus ubi distinctus nõ est. in his semen ueluti conceptus est: cõceptum autem dico primã ex ma

re &

re & fœmina mixturam.ibidem.

Mares & fœminæ pollutionē, quæ noctu per quietem accidit, patiuntur. Arist.in.2.de Genera.animalium.cap.4.

Marium & fœminarum ortus, fit seruata proportione terminata in quantitate & qualitate, inter semen maris & semen fœminæ: & ideo aliqui homines reperiuntur nō habuisse liberos in una ætate, qui translati ad aliam ætatem habuerunt: & quidam usi sunt ex una muliere non generare, qui cum alia generant. Aliqui etiam in uno anno generare marem & in alio fœminam, nonnulli etiam ex una muliere generāt marem, & ex alia fœminā. Auer.in.4.de Generatione animalium.cap.1.in fine capituli, & est sententia, quæ aperte colligitur ab Arist.ibidem, in cap.2.

Mares magis flatibus aquiloniis, quam austrinis gignūtur. Arist.in.4.de Generatione animalium. cap.2.ubi etiā subdit ꝙ pastores aiunt interesse ad maris ac fœminæ fœturam pecoris, non solum si ita accidit, ut initus aquiloniis flatibus, aut austrinis fiat, sed etiam si cum pecus coit spectat ad aquilonem, aut ad austrum: ita minimo interdum momento datur causa caliditatis, aut frigiditatis.

Marium ac fœminarū ꝓcreationis causa & diuersitatis, ex quinq; rebus ꝓuenire potest, ex ętate, ex complexione, ex flatu uentorum, ex natura loci, & ex aere & aqua. Auer.in 4.de Genera. animaliū. cap.ubi ponuntur indicia quibus generatio à generatione fœminæ discernatur, & habētur ex tex. Aristo.ibidem.cap.2.

Mares in utero cœlerius conficiuntur & crescunt q̃ fœminæ, extra uterū uerò fœminæ, & uide causam in.4.de Generatione animalium.cap.6.& Auerroem.ibidem.

Marium partes superiores & priores ualidiores sunt, quā in fœminis.4.de Natura animalium cap.ultimo.

Mares, partes illas quas uelut arma natura tribuit, robustiores habent quā fœminę, ut dentes, cornua, calcaria ungues, & id genus.4.de Natura animalium cap.ultimo.

Mares in genere insectorum & locustarū sunt minores fœminis, & minus superuenit in coitu maius, in talibus.quinto de Natura animalinm.cap.28.

Mares in genere piscium, qui mustelli apellantur, generantur in parte leua uteri, fœminæ uerò in parte dextra: atq; ēt parte eadē mares & fœminæ.6.de Natura aīa.cap.10.

Mares & ferociunt ex coitu, fœminæ uero ex partu. Arist. 6.de Natura animalium.cap.18.

Mares aquilonis flatu potius, austri fœminę concipiuntur. 6.de Natura animalium.cap.19.

Mares uel fœminæ ut generent, aquarū natura efficit.ibid.

Mares canum, quia plus laborant fœminis, minus uiuaces sunt, in Laconicis tamen, in cæteris autem & si non admodum constat, uiuaciores sunt, ut in reliquis.6.de Natura animalium.cap.20.

Mares ut plurimum sunt uiuaciores fœminis.6.de Natura animalium cap.20.Vbi aduerte ꝙ potest contingere oppositum, ut in aliquo genere animaliū, fœminæ sunt uiuaciores maribus. Tradit.n.Arist.in.6.de Natura animaliū. cap.eodem, ꝙ canes Laconici ita se habēt, ꝙ quia mares plus laborant q̃ fœminæ, ideo fœminæ sunt uiuaciores maribus. Amplius aūt propter coitū hoc ꝓuenire potest, ut in genere equorū fœminæ diutius uiuūt quam mares, ut testatur Arist.in.6.de Natura animalium.cap.22.

Mares suū castrati maiores, ferocioresq; euadunt, ut scitē Homerus fingit cum dicat: Nutriit exectum syluis horrētibus aprum. Instar non bruti, sed dorsi montis opaci.6. de Natura animalinm.cap.28.

Mares fœtus magna ex parte circa.40.diē, dextro potius latere mouent, fœminę sinistro.7.de Natura anima.cap.3

Mares plurimi usq; ad.60.annum generant, quem si excesserint usq; ad.70.procedunt, & iam quidam annos septuaginta nati genuerunt.7.de Natura animalium.cap.6.

Mares in pedestribus sanguineis non ouiparis, sunt maiori ex parte maiores, & uiuaciores fœminis, excepto mulorum genere, eius enim fœminæ & maiores & uiuaciores sunt.4.de Natura animalium.cap.ultimo.

Masticatio cibi nullius concoctionis causa est, sed facilitatem concoquēdi potius præstat.ex.2.de Partibus animalium.cap.3.& uidetur esse contra Auicē.in cap.de humoribus.ubi dicit: Nutriens masticatione aliquam recipit digestionem, & forte sunt cōcordes, quia illa pręparatio appellatur aliqualis digestio, sicut generatio appellatur natura, quia est uia in naturam ex.2.Physi.tex.com.14.

Masculinum & fœmininum sunt diuidentia animal, sicut simmum & nō simmum, & sicut æquale & inæquale diuidunt quantum.7.metaphy.tex.com.17.

Mas nullus in prole elaborare solet.Arist.in.3.de Generatione animalium.cap.10.

Mas & fœmina potentia quadam & impotentia diffiniuntur, quod enim potest concoquere, & secernere, & constituere semen, atq; principium obtinet formæ, id mas est: quod autem recipit & non potest constituere, & secernere, id fœmina est Arist.in.4.de Generatio.animaliū.ca.1.

Mas in semē agit tres formas: una est specifica ꝓpria huic speciei, alia est forma masculinitatis, quæ est ueluti differētia illius speciei: tertia autem est forma indiuidualis, quæ est hoc agens determinatum'ue. Et ideo quādo agēs dominabitur perfecto dominio supra materiam, pręstabit ei illas tres formas, & erit similitudo perfecta. Auer.in.4.de Generatione animalium.cap.ubi ponuntur causæ similitudinis inter natos, & parētes, & est sententia Arist.ibi.ca.3.

Mas & fœmina sunt animalis passiones propriè, sed nō secundum substantiam ueram in materia & in corpore.10. Metaphy.tex.com.25.

Mas tribuit formam, & motus principium, sed fœmina materiā exihet, sicut in lactis coagulatione succus aut coagulū est quod inspissat.1.de Generatione animaliū.cap.20.

Mas in cōstitutione corporis animati uim creandi prębet, sed fœmina materiam exhibet: corpus enim ex fœmina est, anima uerò ex mare. Aristo.in.2.de Generatione animalium.cap.4.& ibidē parum ante principiū capituli, in solutione quęstionis: Quare fœmina nō potest ex se generare animal. dicit quod ideo est, quia mas, est efficiens animæ: mas enim ratione diffinitur.

Materia non est separabilis in rebus.4.Physic.tex.com.59. ubi Commen.exponit ꝙ quando dicimus ꝙ materia nō est aliquid demonstratum in actu, non debemus intelligere ꝙ possit separari à rebus demonstratis in actu, sed intēdimus ꝙ in sua essentia non est aliquid demonstratum, neque est in se aliquod demonstratum, quoniam si ita esset, non reciperet res demonstratas. Ex quo patet contra ponētes actum entitatiuum siue existentiæ proprium in prima materia. Contra Hēri.de Ganda.& Sco.

Materia contrariorum una est.4.Physi.tex.com.84.

Materia prima in suo esse non habet actum admixtum omnino.Commenta.5.Physi.com.8.contra ponentes actum entitatiuum in uia Auerrois.

Materiæ quæ recipiunt formas, non dicūtur formæ. 7.Physic.com.15.idem.7.Meta.24.&.34.

Materia prima non est existens in actu, ideo non potest esse per se motum.8.Physi.com.30.&.5.Phy.tex.com.8.

Materia, ex qua aliquid generatur, est illud quod in rei ueritate dicitur moueri motu qui est de potētia essentiali. uerbi gratia: Auer. qui est in potentia ignis ad superius, est id quod mouetur in rei ueritate & essentialiter ad superius quando fit ignis.8.Physi.commen.32.& commen.4.contra Ioannem Grammaticum, &.3.Cœli.commen.28.&.4. Cœli.com.2.24.&.5.

Materia existente diuersa, diuersabitur & forma.8. Physic. com.46.4.Cœli.com.37.9.Meta.tex.com.11.

Materia est causa contingens eius accidentis, quod præter quam in pluribus euenit.6.Meta.tex.com.5.

Materia recipit contraria successiue.6.Metaphy.com.8.

Materia est multiplex, alia enim est alterationis tantum, ut panis respectu sanguinis: alia est cōpositionis, ut lapides domus: alia est compositionis & alterationis, ut elemēta respectu mixti: alia est secundum quantitatē, ut partes totius: alia secundum similitudinem, ut præmissæ respectu conclusionis.ex.2.Phy.tex.com.31.

Materia secũdum se non est quid neq; quãtitas, neque aliquid eorum quibus ens est determinatum. 7. Metaphysi. tex. cõmen. 8. uide in Theorematibus nostris quomodo sit intelligẽda ista propositio in proprio Theoremate de hoc, & aduerte unum annotatione dignum quod ibidẽ Philosophus subdit dicens: Quare quod est ultimum secundum se, neq; quid, neque quantitas, neq; aliquid aliud est, neq; negationes, etenim hæc erũt secundũ accidẽs. Ex quo loco uidet sequi quòd materia in se, neq; est formata, neq; nõ formata, quia tam affirmatio formæ quã eiusdem negatio est extranea à natura materiæ & ita uidetur duo mala sequi, primũ ꝙ contradictoria opposita nõ diuidunt uerum & falsum in omnibus, quod est cõtra Philosophum in prædicamentis, in sermone de oppositis, & est contra primum principium, quod est per se notum & concessum ab omnibus, uidelicet de quolibet dicitur esse uel non esse. Amplius est contra determinationẽ antiquorum Peripateticorum, uidelicet Alexandri & Themist. in digressione de priuatione & potentia materiæ, & Simplicii etiam, asserentium ꝙ quãdo Peripatetici asserunt materiam esse inaffectam seu informem, non intelligunt nomine inaffecti priuationẽ qualitatis, sed prorsus negationem: qualia sunt illa literatus, inmusicus, pro eo quod est non musicus, & non literatus. Nam si inaffectio illa priuationem significaret, quum priuatio qualitas quædam esse uideatur, hoc ipso materia ipsa qualitatẽ amplecti pręferriq. materia uideretur. In quibus itaq; negatio uera est, in his priuatio non sequitur: nõ enim de quo potest dici nõ iustum, de eodem dici potest iniustum: neq; de quo uerũ est dicere ꝙ comã aut capillitium non habet, de eodẽ uerum est dicere ꝙ caluet. Nulla igitur essentia materiæ in eo potest cõsistere, quod est priuatum esse, sed quẽadmodum cera ex qua fingi leo potest, nõ est amplius cera quũ factus est leo, ita & primum illud subiectum quod potest formas omnes suscipere, quamuis priuatum omnibus uideatur esse, non tamen in eo quod subiectum est priuatũ esse, diciuè potest. Subiectum enim nullo modo esse posset, si formam cum priuatione reciperet, sed priuatũ esse dicitur ea ratione secundum quam ei accidit accõmodatio atq; habilitas quædam ad formas omnes suscipiẽdas. Dixi accidit, quia priuatio in se absoluta, quædam res est quæ referatur & accommodetur ad altera. Sed re uera in hac sentẽtia est maxima difficultas, istiq; incidunt in easdem angustias quas euitare contendunt: nam certum est ꝙ quando Peripatetici asserunt materiam esse inaffectam secundum se, considerant illam in prima illa sui notione qua nõ refertur ad alia, sed est absoluta & prima eius notio. Si igitur in illa concedunt materiam esse inaffectam, non quod inaffectio sit priuatio, ne cogantur materiã dicere aliquam qualem sibi propriam aut formam: eadem rõne uidet sequi si ipsi intelligãt uocabulo inaffecti, purã negationẽ, tunc. n. uidet materia in sua prima notione includere aliquã negationẽ: & hoc est longè deterius q̃ primum, quia negatio nõ potest constituere intellectum alicuius entis positiui. Et confirmatur, quia, ut dicit Philosophus in pręsenti loco, negationes omnes formarũ uerificantur de materia per accidens & earum affirmationes: sicut etiam bene declarat Cõmen. in præsenti loco dicens: Deinde incepit declarare, quæ sit natura istius materię, dicens: Intelligo per materiã illud quod est existens per se, quod est neque quale, neq; quantum, neq; aliquod prædicamentorum, quoniam est in potentia omnia ista decem prædicamenta, ut declaratum est in physicis. Declaratum enim est esse subiectum omnibus decem prædicamentis, & quod suum esse est aliud ab esse cuiuslibet eorũ, & ultimum subiectum quod est subiectum per se, & primò, nõ est illud in quo dicitur quale, nec aliud prædicamentorũ decem, nec priuatio istorum entium quoniam hoc est ei per accidens, & intendit subiectum. Igitur ultimũ quod per substantiam suam, est aliud ab unoquoque prædicamentorum & à suis priuationibus, cum omnia ista sint ei per accidens. Et, dicit hoc quoniam si aliqua forma, aut aliqua priuatio esset in materia essentialiter, non reciperet omnes formas: quod confirmatur per Aristote. in. 2. de interpretatiõe ubi dicit: Quod prius & secundũ se bonũ est bonũ & posterius, & secundũ accidens bonũ non est malum. in nõ facere enim intelligitur facere, ut dicitur in 1. Elenchorum, negatio enim est natura posterior affirmatione, unde. 3. primę Philosophię. tex. com. 3. dicitur: Multis enim modis idem scientibus, magis quidam scire dicimus eum qui nouit in ipso esse quid res sit, quam in non esse, & horum eorundem magis alterum altero, sed maxime quid est & non quantum, aut quale. Ex quibus uerbis manifeste colligitur ꝙ prima materia in sua prima notione sicut non includit priuationem aliquam, ita etiam non includit aliquam negationem, & ita expositores non euadunt difficultatem istam, sicut uides. Ex aduerso autem sequitur ꝙ contradictio non est oppositio cuius non sit dare medium secundum se, quia materia in prima notione, neq; est formata, neq; non formata, quod est contra primum principium, ut diximus, & est quæstio satis ardua, sicut uides. Auicẽ. in. 5. suæ primæ Philosophiæ cap. 1. multum subtiliter & diffuse prosequitur istam difficultatem, nam postquam declarauit ꝙ quælibet natura in esse quidditatiuo considerata est tantum ipsa, & solum includit in tali esse prędicata quidditatiua quę in primo modo dicũtur de ea, ut dicit de equinitate quod est tantum equinitas, & non est una, nec multa, nec existens in anima, nec in istis sensibilibus, nec in actu, nec in potentia: parum infra quærit: Siquis autem interrogauerit nos de equinitate secundũ contradictionem. s. an equinitas ex hoc quod est equinitas sit aliquid uel non, non erit responsio nisi secundum negationem quicquid illud fuerit: non autem secundum negationẽ eius quo est, sed eius quod dicitur de ea, quoniã non debet dici ꝙ equinitas ex hoc quod est equinitas non est, sed ex hoc quod est equinitas nõ est equinitas aliqua, nec aliquid aliorum: si autẽ partes quæstionis fuerint duæ affirmatiuę immediatæ, tunc non erit necesse respondere aliquã illarum ullo modo, quoniam alterius earum. s. affirmatiuæ quæ cõcomitatur negationem, intellectus est ꝙ cum res non fuerit appropriata, altera affirmatiua appropriabitur hac altera affirmatiua. Cũ autem fuerit appropriata hac eius essentia, nõ erit ipsa ꝓprietas: homo enim cum est unus uel albus, tamẽ essentia ipsa humanitatis non erit essentia albedinis aut unitatis. Cum ergo subiectum quęstionis fuerit positum ipsa humanitatis ueluti aliquod unum, & interrogauerit nos secundum aliquod contrariorũ, dicẽtur utrum est unus, aut multa, tunc non erit necesse respondere aliquod illorũ, ipsa enim humanitas ex hoc quod est ipsa humanitas, nõ est aliquod illorum, in cuius diffinitione non accipitur, nisi ipsa humanitas &c. Ita pariformiter dicẽdum puto de prima materia in sua prima notione cõsiderata, quo ad prædicata primi modi, si quis interrogauerit nos secundum contradictionem, an materia ex hoc ꝙ est materia sit aliquid, uel non, respondendum est per distintionem: nam si quæstio fiat de his quæ constituũt intellectum eius, sic materia est aliquid, est enim substantia & ens, & tale ens quod est materia, sic enim negationes istorũ de materia dici non possunt. Si autem quæstio sit de alijs aduẽtitijs materiæ quæ de materia per accidens prædicantur, sic respondendum est per negationẽ: nam materia ex hoc ꝙ est materia, non est forma substantialis, nec accidentalis, nec compositum ex materia & forma, nec uniuersaliter aliquid de his quæ sunt aduentitia ei. Sic intelligitur dictum istud Aristote. in presenti loco, ꝙ negationes omnium prædicamentorum per accidens prædicantur de materia, intelligẽdo per substantiam, substantiam in actu, quia materia non est substantia in actu, nec aliquod accidens. Et similiter illo modo intelligunt Peripatetici materiam esse inaffectam. i. non habentẽ aliquam qualitatem aut formam, ita ꝙ negatio omnium formarum adducitur in responsionem ad quæstionem propositam nobis de materia secundum se considerata, an uidelicet materia secũdũ ꝙ materia sit forma

aliqua

Digressio utrum materia secundũ ꝙ materia, habeat aliquã affirmationem uel negationem sibi ꝓpriam.

Dubiũ contra Themi. & Alexã.

Cap. 10

aliqua,uel negocio cuiuslibet formæ uerificetur de ea.Et dico secundum uerũ esse non tamen materia in suo intellectu includit talem negationem,sed ex intellectu primo eius consequitur uerificatio illius negationis, sicut bonũ ex primo suo intellectu bonũ est,& secundũ se bonũ, bonum.Et,ex hoc cõcomitatur bonum non esse malũ.Similiter iuxta istam sententiam si ꝓponuntur duę affirmatiuę contrariæ immediatæ de materia secũdum ꝙ est materia, uidelicet utrũ materia ut materia est formata,uel materia, ut sic est priuata forma, tũc non est necesse dare aliquam illarum,quia materia ut sic, neq; formata est, neq; est priuata forma, licet in esse realis existẽtię nõ euadat ab utroque illorum. Et est ac diceremus, utrum corpus uiuens, ut uiuens quidditatiue considerandũ sit sanum aut ægrũ, quum sanum & ægrũ sint contraria.

Obiectio. Sed dices, quare de materia non uerificatur immediate per uiã sequelæ,priuatio formæ secundum ꝙ materia est materia,sicut uerificatur negatio formæ ꝑ uiam sequelæ?

Solutio. Soluitur,quia ex intellectu primo quidditatis rei. primo apparet negatio aliorũ, quęcunq; nõ sunt id quod est:& non apparet aliqua affirmatio ex his,quæ res nõ est quidditatiue,sicut sunt ꝓprietates rei. Vnde cũ intellectus priuationis sit,saltem ex connotato aliquam qualitatem significans, ut dicit Themi.& expositores,& sunt quasi quædam materiæ proprietas,ut dicit Com.in sua media expositione super. 1.Phy. & etiã 1.Cœli cõ.20.ubi dicit, ꝙ in materia non est alia possibilitas,nisi ꝑ separationem à forma, & est sicut abscissio ex acumine gladii. Vnde si ita esset,sequeretur materiã habere aliquã priuationẽ, & qualitatem inseparabilem, & ita non esset denudata secundum essentiã ab omni qualitate & forma,sicut bene deducit Com.in præsenti com.Cõsidera igitur diligenter,qa uidi plures meo tẽpore, qui nõ potuerunt euadere ab hac inquisitione. Immediate patet ꝙ neutrũ uerũ est,& scias ꝓ solutione difficultatis, quod licet cõtradictoria absolute diuidãt uerũ & falsum in quocunq;,& nõ sit dare medium inter illa,tamen quando cõtradictoriis additur aliquid distrahens ab oppositione eorum,non sunt amplius cõtradictoria:sicut inter esse & nõ esse nihil mediat,sed inter non esse simpliciter & esse ĩmediat aliqd,ut dicitur in.1.Phy.tex.cõ. 77.quia esse in potẽtia mediat, sic inter formatũ & nõ formatũ nihil mediat, unde materia aut est formata,aut nõ formata,& dicitur ꝙ est nõ formata.Sed qñ dicitur, utrum materia ꝑ se sit formata,uel ꝑ se, aut qdditatiue sit nõ formata: dico ꝙ utraque falsa est quidditatiue,& sic non cõtradicunt,& ita est in simili de materia secundum ꝙ materia, quia illa reduplicationis nota non est pars subiecti propositionis, sed est conditio specificatiua,secundũ quam consideratur. Et nota bene hoc, ꝙ ista sententia cõcordat cum dictis & determinatis per Alexã.in.1.lib. Naturalium quæstionum q.ulti.ubi quærit: Vtrum forma sit secundum se in materia,uel secũdum accidens. & tandem concludit ꝙ forma nõ est per se in materia loquẽdo de primo modo perseitatis,sicut neq; priuatio,tñ forma & priuatio sunt in materia per se in secũdo modo,sicut par & impar nõ sunt per se de ratione numeri, sed sunt numeri ꝓprietates, in quarum ratione sumitur subiectũ: sic in ratione formæ materialis sumitur materia,sicut apparet ex rõne,in qua ponitur corpus organicũ,& in ratione etiam priuationis ponitur materia quia priuatio non est nisi carentia forma in materia apta nata recipere formam. Vnde sicut non omnis numerus est par,nec omnis impar,sed uel est par,aut impar, sic materia aut est formata,aut est priuata forma.

Materia est substantia diminuta,quia est in potentia.7.Metaphysi.commen.9.

Materia prima in.1.Phy.declaratur esse secundũ ꝙ est substantia.ibidẽ.& in.2.Phy.cõ.21 & cõ.4.uide in simili in.1. Meta.com.15 &.18.&.4.Meta.com.1.

Materię actio est transmutatio.7.Meta.com.9.idem.1.Cœli.com.20.ubi dicit: In materia non est potentia,nisi apud separationem eius à forma, & operatio istius potentiæ quæ est ex ea quasi abscissio de acumine gladii,est generatio & corruptio.uide in Concordantiis.

Materia in naturali Philosophia consideratur, & est principium transmutationis,sed in prima Philosophia cõsideratur ut est substantia in potentia.7.Meta.com.9.

Materia non prædicatur de eo cuius est materia nisi secundum denominationẽ.7.Meta.cõ.25.&.34.&.43.&.9.Met.com.12.& primo Meta.com.17.&.1.Physi.com.15.

Materia non est generabilis & corruptibilis nisi per accidens.7.Meta.cõ.23.idem.1.Phy.tex.com.82.&.12.Metaphy.com.18.idem.7.Meta.tex.com.26.27.&.31.&.33.

Materia prædicatur denominatiuè de materiato,& nõ formaliter prædicatione dicente,hoc est hoc,ut statua nõ est lapis, sed lapidea.7.Meta.tex.com.24.ubi aduerte ꝙ ista est una differentia inter genus & materiam,sicut bene notauit Com.in præsenti com.& etiam.7.Meta. com.43.& 1.Meta.com.17.&.12.Meta.com. 14.Et longe uberius ante ipsum Alex.scripsit demõstratiuè de hoc in. 2.lib.Naturalium quæstionum.q.ulti.ꝙ materia non sit genus.

Materia diuersa sunt eadẽ specie,ut Socrates & Callias. 7. Meta.tex.com.28.Inde sumitur distinctionem indiuiduorum in eadem specie esse à materia.Consimile scribit Cõmen.in lib.destru.in.1.disp.in solu.7.dub.ubi inquit: Causa pluralitatis, & numerabilitatis apud Philosophos est materia,& causa cõuenientię in multitudine numerali est forma,sed ꝙ possint inueniri res plures in numero in una forma secundũ materiã impossibile est: nullum namque indiuiduũ ab alio indiuiduo distingui debetur ab aliqua proprietate nisi per accidens, immo indiuidua ab inuicẽ distinguuntur à materia.idem. 1.primæ Philosophiæ cõ. 40.Vbi aduerte, ut declaraui subtiliter in quæstione speciali de principio indiuiduationis,ꝙ distinguendo principium assimilatiuum contra principium distinctiuũ, sicut forma à ꝓprietate est principium conuenientiæ & similitudinis, & materia appropriata est principium distinctionis,genitũ enim assimilatur generãti in forma: tamẽ principium constitutiuum & distinctiuum respectu compositi magis est forma quã materia. Omne.n.quod est unum numero,& continuum est unum per suam formam,& nõ per suam materiã,ut dicit Com. 1.de Anima.com. 90.Et hoc intelligitur principaliter.Similiter etiam Philosophi uidentes multitudinem numeralem in eadem specie non inueniri,nisi in habentibus formam in materia,quia in abstractis à materia non est talis multitudo apud Peripateticos,ut patet in.1.Cœli & mũdi.in tex. cõ.93.ubi dicitur, ꝙ quãdo materia tota est cõprehensa sub una forma, nõ potest esse nisi unũ suppositũ in una specie. Ideo appropriauerunt principiũ numerositatis & diuersitatis istorũ materiæ & non formę.Et ex ista authoritate Com.in lib. destruc.collige manifeste contra illos qui asserunt primũ principium distinctionis indiuiduorum in eadem specie, esse aliquã proprietatẽ accidentalẽ, sicut qui dixerunt ꝙ distinguatur primo per quãtitatem. Hoc enim licet uerũ sit,à posteriori tamen sed nõ à priori:indiuidua enim distinguuntur ab inuicem materia.Vnde Cõmen. 7.Primæ Philosophiæ.commen.2.expresse dicit: Indiuiduũ subiectum est prius aliis indiuiduis accidentium.

Materia non est separabilis à rebus nisi à diffinitione. Themist.4.Physi.tex.com.59.& habetur in tex.idem tex.84.

Materia immediate transmutari non potest à formis separatis,non enim transmutat materiam nisi illud quod est in materia.7.Meta.tex.cõmen.28.& idem habetur infra.ibidem cõ.31.ubi Commẽ.dicit:Omne mixtum cum materia fit à mixto cum materia.idem in.8.Physi.com.15.& in libro destruc.in disp.1.

Materia est causa multiplicationis generabiliũ ab uno generante.7. Meta.tex.com.28.idem. 1.Meta.com.40. & in lib.destru.disp.1.in solu.7.dubii.inquit: Pluralitas numeralis.s.diuisio sequitur unum in forma ratione materiæ.

Materia transmutatur à corpore habente qualitatem actiuam,aut potentiã quæ agit per corpus habens qualitatẽ actiuam.7.Meta.com.31.idem ibi.cõ.28.&.12.Metaphy. cõ.18.idem.8.Phy.com.15.

Materia secundum considerationem ad substantiam compositam ex materia & forma est pars substantiæ, sed secūdum considerationem ad substantiam declarantem essentiam rei non dicitur esse pars substantiæ, sed esse apparēs deferens formam in suam diffinitionem. Auer. sentētia in 7. primæ Philosophiæ in com. 34. idem ibidē. com. 21. & 43. Vbi apparet ex mente eius materiam non esse partem quidditatis rei, licet sit pars essentialis compositi: differentia n. magna ualde est apud Peripateticos inter essentiam & quidditatem in rebus generalibus compositis ex materia & forma. 3. de Anima. tex. cō. 9. Sic etiā sentit lucidissimus Themist. in. 3. de Anima. cap. 27. & est opinio Alexan. & omnium Peripateticorum. Auicen. autem in trac. 5. suę primæ Philosophiæ. cap. 5. de Assignāda comparatione diffinitionis & diffiniti, tenet formam non esse totā rei quidditatem, sed partē: unde uult materiam esse partē quidditatis, sicut est pars essentię, & non distinxit inter essentiam, & quidditatem. Et hanc opinionem imitatur etiā Diuus Tho. in. 7. Meta. in lec. 9. super expositione tex. cō. 34. & in lib. de ente & essentia, & in prima parte summæ. q. 75. & in. 3. parte. q. 50. & in. 4. dis. 44. & Scotus in. 7. suæ Meta. q. 16. & in. 3. sententiarū distin. 22. & Antonius Andre. in. 7. Meta. q. 12. Sed ut dixi causa erroris Auicen. fuit quem errantem isti sunt sequuti, quia non distinxerunt in materialibus essentiam à quidditate, neq; distinxerūt inter partes secundum finem ipsius speciei, & inter partes secūdum imaginationem, & est differentia magna ualde: nam ut scribit Commen. in. 1. Meta. in com. 45. Aristoteles opinatur ꝙ intellecta rerum non sunt substantiæ rerū, sed significant & notificant substantias rerum. Certū est enim ꝙ materia est pars essentiæ, quia est ex partibus secūdum finem componētibus in esse reali substantiam compositam, tamen genus non est materia, licet sit materiæ ꝓportionale per Porphyrium. in cap. de differentia, & per Philosophum in. 7. primę Philosophiæ. in tex. com. 43. & Alexā. in lib. 2. Naturalium quæstionum, quæstione ultima demonstratiue probauit hoc, ut etiam confitetur Cōmen. 1. Meta commen. 17. & 12. Meta. commen. 14. & tamen genus est de quidditate speciei. Si igitur idem in cōpositis ex materia & forma esset essentia & quidditas partes essentiæ essent partes quidditatis: sed secus res se habet, ut dicitur in. 7. primæ Philosophiæ. in tex. cō. 41. & in 3. de Anima. tex. commē. 9. De hoc uide quę scripserim in Theorematibus, in proprio Theoremate, quod incipit: In conceptis cum materia, aliud est quod quid est, ab eo cuius est quod quid est.

Materia & forma differunt, quoniā forma prædicatur per se de habente formam, secūdum ꝙ declarat quidditatem eius substantialem, materia uerò non prædicatur de habēte formam uera prædicatione, ne dum ut prædiceret per se. Idolum. n. non dicitur cuprum, nec homo caro. 7. Met. com. 34. idem ibidem cōmen. 23. ubi dicitur: Materia non prædicatur nisi secundum dominationē. consimile. 7. Metaphysic. 43. & 45. com. & 9. Meta. com. 12.

Materia, alia sensibilis, alia intelligibilis. 7. Meta. tex. com. 34. & 35. & 39. & 5. Metaphysi. com. 3. & 8. Meta. text. cō. 45. uide in Theorematibus.

Materia secundum se ignota est. 7. Metaphysi. text. commen. 35. consimile primo Physi. tex. commen. 69. & in primo cap. de Substantia orbis.

Materia sensibilis est, ut æs & lignum & quælibet mobilis materia. 7. Metaphy. tex. com. 35.

Materia intellectualis est, quæ in sensibilibus existit, nō in quantum sensibilia sunt, ut Mathematica. ibidem.

Materia cum fuerit nō erit res, forma autem cum fuerit erit res. 7. Meta. commen. 37. & fuit sententia istius dicti Commentatoris sumpta à lucidissimo Themi. in. 2. de Anima. in principio. ubi scribit istud esse discrimen inter materiā & formam, nam res à materia habent, ut fierent: à forma uerò ut essent.

Materia etiam erit quorundam nō sensibilium. 7. Metaph. tex. com. 39.

Materia non solum à Physico sciri debetur, uerumetiā ratio seu forma magis. 7. Meta. tex. com. 39. idem. 2. Phy. 21. 26. & in. 1. de Partibus animalium. cap. 1.

Materia est propria entibus naturalibus. 7. Meta. com. 39. Vide in contradictionibus nuper æditis.

Materia non prædicatur de re nomine principali. 7. Meta. com. 43. & 23. idem. 9. Meta. tex. com. 12.

Materię natura talis est, quod per eam potest res esse & nō esse. 7. Meta. tex. com. 53.

Materiæ natura talis est, ꝙ eius quidditas & forma est recipere formam. 7. Meta. com. ultimo. idem primo capitulo de Substantia orbis, ubi dicit: Naturæ materiæ substantiatur per posse, & in. 2. Physi. com. 15.

Materiam dico, quæ non est hoc aliquid ens actu, potestate autem est hoc aliquid. 8. Meta. tex. com. 33.

Materiam localē si quid habet, non est necesse illud habere materiam generabilem & corruptibilem. 8. Metaphy. tex. com. 4. idem infra tex. com. 12. & 12. Metaphysi. tex. com. 10. idem primo. Physic. com. 63. & in lib. de Substantia orbis, per totum ferè. & in. 1. Cœli. com. 20. & 95.

Materia esse subiectum, est declarandum in scientia naturali, sed materiam esse substantiam est declarandū in scientia diuina Commentator in. 8. Metaphy. comē. 4. uide idē in. 2. Physi. commen. 21. & 7. Metaphysi. commen. 9. & 12. Meta. commen. 5.

Materia quę est subiectum transmutationis substantialis. quando recipiet formam, assimilatur ei quod est in actu, & quando dimiserit eam, assimilatur non esse. 8. Meta. comm. 4.

Materia non dicitur de diffinito nisi secūdum ꝙ est genus eius: genus enim significat materiam, secundum ꝙ est in potentia illud quod habet materiam, & sic prædicatur de habente materiā. Nomen autem materiæ, significat materiam secundum quod est aliquid in actu existens pars illius, cuius est materia, & ideo non prædicatur de habente materiam. 8. Meta. com. 6. ubi dicitur differentia inter genus & materiam, quia genus prædicatur formaliter de composito ex materia & forma: materia uero nequaquā, sed solum denominatiuè non nomine principali. 7. Meta. tex. com. 23. & 43.

Materia neq; elementū est, neq; ex elementis. 8. Metaphysi. tex. com. 8. Vide in concordantiis nuper æditis.

Materia, alia communis, alia propria. 8. Meta. tex. com. 11.

Materia una existente contingit fieri diuersa propter mouentem causam. ibidem.

Materia ex una plures fieri materias cōtingit duobus modis, uel in eodem ordine, & diuersantur secundum magis & minus: uel in diuersis ordinibus. 8. Meta. com. 11.

Materia existēte una & motore uno, de necessitate generatum erit unum. 8. Meta. com. 11. idem in. 12. Meta. cō. 11.

Materia existente diuersa & motore diuerso, de necessitate generata erunt diuersa. 8. Meta. com. 11. & tex. com. 12.

Materia existente una, generata possunt esse diuersa propter mouentem causam. 8. Meta. tex. cō. 11. ubi Cōmē. limitat illam propositionem habere locū in artificialibus tantum: fallit autem in naturalibus, ut patet in. 8. Phy. tex. com. 49. Est enim in naturalibus principium, ꝙ nō quodlibet fit ex quolibet, sed determinatū ex determinatio, & in eodem com. 11. expresse dicit: Quædam materiæ recipiunt formas diuersas, & quędam formæ nō recipiunt nisi unam materiam. quod quidē uerum est in entibus artificialibus, in entibus autem naturalibus quælibet forma habet propriam materiam.

Materiam forsan quædam non habent, aut non talem, sed secundum locum mobilem. 8. Meta. tex. com. 12.

Materia in rei ueritate cuius esse est in potentia, non inuenitur nisi in substantiis generabilibus, & corruptibilibus: substantiæ uerò æternæ, quia in eis non est potētia ad corruptionem, non est in eis materia, sed materia earum, est aliquid existens in actu, scilicet corpus indignius habet hoc nomen subiectū, quam hoc nomen materia. 8. Meta. com. 22. idem in. 2. cap. de Substantia orbis, & alibi sępe.

stantiæ, quædam inseparabilia, & talia sunt accidentia. Et Alexander secundum unam expositionem dicit, ꝙ substātię uere separabiles sunt corpus & anima: materia uerò & natura non sunt proprię substātiæ separabiles. ubi collige naturam esse infra animam, & materia esse infra corpus, & ideo orbis cœlestis rectius dicitur corpus aut subiectum q̄ materia. Corpus enim in eo ꝙ corpus separari potest à passionibus transmutantibus substantiam, sed non materia: quia materia confestim sequitur contrarietas, ut dicit Arist. in libro de lōgi. & breui. uitæ. Et in. 2. de generatio. in tex. com. 6. dicit: Nos autem dicimus aliquam materiā unam sensibilium, sed semper est cum cōtrarietate ex qua generantur uocata elementa. Et ita dicit Cōmenta. in lib. de Substantia orbis. cap. 1. Ita etiam natura est infra animam, quia anima est principium naturæ & omnis motus animata enim sunt principia omnium corporum naturalium. 12. Meta. com. 25. & Them. idem habet in principio libri de Anima. similiter anima est separabilis à contrarietate, quia quæ contrariantur in natura non contrariantur in anima, lapis enim non est in anima, sed species lapidis, sed lapis bene est in natura: & ideo propriæ substantiæ separabiles potius sunt corpus & anima, q̄ materia & natura: semper enim respectus imperfectionis ad perfectius, est respectus potentiæ ad actu, aut instrumenti ad agēs, unde materia constituitur per potentiam. Sed corpus dicit actū, & ideo orbis rectius dicitur corpus, aut subiectum q̄ materia: natura etiam est animæ instrumentū, ut patet. 2. de Anima. tex. com. 41. contra Empedoclem & antiquos asserentes ignem esse causam augmenti &c. Et ideo Cōmen. in com. 25. dicit authoritate Alexan. ꝙ Aristo. diuisit formas naturales & primam materiam, quia non sunt substantiæ in actu, sicut anima, & corpus: aut quia uidentur esse causatæ à substantiis separatis.

Materia est causa potentiæ in rebus in quibus est potentia. 12. Primæ phiæ. cō. 30. idem. 7. meta. tex. cō. 22. & 53.

Materia non ipsa seipsam mouebit. 12. Primę philosophię. tex. commen. 30. ubi aduerte ꝙ hoc est uerum tam in natura quàm in arte.

Materia non intelligitur per se, sed per assimilationem, forma autem intelligitur per se. 12. Primæ philosophiæ. cō. 37. idem primo Phy. tex. com. 69.

Materiam non habens est simplex, & quod est simplex, nō habet materiam. 12. meta. com. 49.

Materia q̄ quidē est una, nulli est contraria. 12. meta. t. cō. 53.

Materiæ essentia impossibile est ut sit essentia motoris. 12. Primæ philosophiæ. contra Empedoclem. tex. com. 54. idem. 2. Physi. tex. cō. 70.

Materia est cā multitudinis & numerabilitatis apud Philosophos, & causa cōuenientiæ in multitudine materiali est forma. ex libro Destruc. dispu. 1. in solu. 7. dubii.

Materiam uoco non ens simpliciter, non quia omnino sit nihil, & usquequaq; sed id quod nuda & mera potentia cuiusmodi est prima & originalis materia. Them. 5. Phy. super tex. 2. uide in Concordantiis nuper æditis.

Materia inquantum materia nō generatur, oporteret nāq; quod materia haberet materiā in infinitum. ex prima disputa. in solutio. 21.

Materia & forma à principio separato, secundum Peripateticos nō procedunt, immo agens apud eos in rebus generabilibus & corruptibilibus non agit, neq; formā, neq; materiam: immo agit ex materia composita, ex eis. ex disputa. 3. in solutio. 22. dubii.

Materia est causa corruptionis apud Philosophos. ex disp. 4. in solutione. 2. dubii.

Materia quælibet habet accidentia propria fixa in ipsa, sine accidentibus quæ manant à forma: & hæc accidentia quę sunt in materia, sunt causæ multitudinis uarietatū, quæ in naturis indiuiduorum inueniuntur, quemadmodum accidētia propria formæ sunt causæ multitudinis uarietatum, quæ in moralitatibus indiuiduorum hominum cognoscūtur, ut est declaratū in naturali Phia. 6. colliget. cap. 1.

Materiæ signum apud Philosophos est passio, & formæ signum est operatiō. ex disput. 6. in solutione. 6. dubii. & ex disputa. 10. solu. 2. dubii.

Materia seminalis ex qua animalia consistunt non indefinita est, nec plus nec minus, ut ex qualibet generare queant, quemadmodum perficiendi cuiusq; animalis, certa est magnitudo, tum ad maius, tum uerò ad minus, quem terminum non supergradiuntur, ut uel maiora uel minora euadant, sed in medio magnitudinis spatio excessum defectum'ue inter se capiūt: atq; ita homo alius alio auctor est, & cæterorū unūquodq; animaliū. Arist. in. 4. de Gene. aia. cap. 4. consimile habetur in. 2. de Anima. in tex. com. 42.

Materia quæ alit, eadem est illi ex qua generationem natura constituit. Aristo. in. 4. de Generatione animalium cap. 8. ubi agit de lacte. idem in. 2. de Generatione & corruptione tex. com. 50. ubi dicitur ꝙ omnia nutriuntur, ex eisdem ex quibus sunt.

Materia crementi & generationis eadem est. 8. de Natura animalium. cap. 1. & 2.

Materia est propter formā, & compositū ex materia & forma, est ꝑpter operationes. Auer. in. 2. colliget. in cap. de cōplexionibus mēbrorum officialiū, ubi dicit: Hoc ne dū est uerum in naturalibus, uerum etiam in artificialibus.

Materia duplex, quædam est prima quæ est imperceptibilis, & quædam habens formam. ex paraphrasi Meta. tract. primo cap. Quid gratia.

Materia habens formā est duobus modis, unus est ut eius forma non corrumpatur in aduentu alterius formæ totali corruptione, immo inest ei forma materiæ mediocri quodammodo, ut sunt quatuor elementa materia corporum compositorum, ut fuit declaratum in libro de Generatione & corruptione. Secundus est illud genus materiæ in quo remanet forma materiæ adueniente alia forma, ut est dispositio in quibusdam corporibus similarium partiū ad recipiendam animam, hoc tamen appropriatur nomine subiecti. ibidem.

Materia numeratur in entibus, licet non sit aliquid in actu secundum ꝙ est materia primo Phy. cō. 66. uide. 4. Physi. com. 59. & primo cap. de Substantia orbis.

Materia & forma possunt distingui secundū diffinitionem, sed non in esse. 1. Phy. cō. 65. & 8. Phy. tex. cō. 12.

Materia non habet formam propriam, neq; priuationem ꝓpriam. 1. Phy. com. 63. 66. 69. & 3. Cœli. cō. 67. & 7. Meta. tex. com. 8. 1. cap. de Substantia orbis. 1. etiam Physi. com. 79. 4. Phy. com. 59.

Materia non potest intelligi per se, sed secundum comparationem. 1. Phy. com. 69. & 1. cap. de Substantia orbis. & 7. meta. com. & tex. 35. 4. Phy. com. 16, & 2. physi. com. & tex. 26. uide in Concordantiis.

Materia ad suam essentiam constituendam non indiget potestate, neq; potestas ulla in prima ac simplici notione materiæ includitur. Themist. Alexan. Simplicij, & Auer. indubitata sententia. Themist. in primo physi. in digressione. uide in Theorematibus.

Materiæ modus essendi est, ꝙ non est in actu, sed est modo medio inter non esse simpliciter, & esse in actu. 1. physic. cō. 70. & 5. physi. com. 7. & 12. meta. 11. & 14. com.

Materia in prima sui & simplici notione est quędam res in se, & existit actu. Themistius ibidem. uide in Theorematibus quomodo sit intelligendum.

Materia est non ens per accidens, & priuatio est nō ens per se. primo physi. comen. 75. & tex. cōmen. 79. contra Platonem. Vide in concordantiis.

Materia est quasi composita ex esse & non esse. 1. phy. 79.

Materia subiecta, cum forma causa est eorum quæ fiunt, sicut mater. 1. physi. tex. commen. 80.

Materia in secunda sua notione qua comparatur ad alia includit potentiam. idem ibidem.

Materia appetit formam sicut turpe bonum, & fœmina marem. 1. Phy. tex. commen. 81.

Materiā sine relatione intelligere ꝑ difficile esse scio, ut nuda & sola intelligatur: ueruntamen assequi poteris, si in eā indaginē paulo acrius incubueris studiumq; contuleris. Themist.

Materia

Materia nullum habet esse in actu in rebus naturalibus secūdum ꝙ est materia, & esse in actu nō est nisi ipsius formæ. 2. de Anima cō. 8. idem. 5. Phy. cō. 8. ubi dicit ꝙ in materia nō est actus omnino. Ex quo patet, ꝙ actu existentię cōpetit formæ per essentiam, & materiæ & composito competit ratione formæ: & nō oportet dicere alium esse actū existendi materiæ, & alium formæ, & alium cōpositi ex materia & forma: non enim oportet multiplicare entia sine necessitate, omne enim esse à forma est, ut dicit etiam Boethus in libro de unitate & uno. Licet igitur substantia materiæ alia sit à substantia formæ, & similiter compositū ex utroq; tamen unum est existere: & ista est uia Peripateticorum antiqua. Consimilem sententiam de materia inuenies. 2. Phy. com. 12. & primo Phy. com. 76. & 3. Cœli cō. 29. 7. Primæ philosophiæ tex. com. 8. & uide ample quæ scripsi in illo Theoremate quod incipit: Materia non est quid, neq; quantum, neq; quale. &c.

Materia prima non est causa receptionis simpliciter, sed est causa receptionis transmutabilis. tertio de Anima. cō. 14. & com. 28. & com. 5.

Materia ita à physico consideratur, ut cogitationem ad formam referat uniuersam. Them. 2. Phy. ex tex. cō. 26.

Materia sustentatur per posse, & potentia est differētia substantialis materiæ. primo. cap. de Substātia orbis. Ex hoc inualuit opinio multorū asserentium materiam non dicere aliquam entitatem in actu, sed meram potentiam: & ꝓ hoc adduxerunt aliam authoritatem in. 5. Phy. com. 8. ubi Cōmen. scribit: In esse materiæ non admiscetur actus omnino. & adducunt pro hoc etiam authoritatem Philosophi in. 7. Primæ philosophiæ. tex. cō. 8. asserentis materiā non esse quid, neq; quantum, neq; ęquale, neq; uniuersaliter aliquid eorum quibus ens est determinatū, sed est potestate omnia hæc. Ex aduerso autem aliqui asseruerunt materiam esse actum quendam entitatiuum, sicut fuit Henricus de Gandauo, & Scotus, & Gregorius Arimiñ. ita ꝙ materia non solum est essentia quædam distincta ab essentia formæ, uerum etiam est existētia quædam distincta ab existentia formæ: & ita cum existentia realiter non distinguatur ab essentia, sicut materia habet essentiam distinctā, à forma, sic habet & existentiam: & sic dicunt Deum per sui omni potentiam posse facere materiam existere sine ómni forma. pro hac opinione facit authoritas Themistii, qui asserit materiam in prima sui notione consideratā, esse aliquid actu. Et quia ista authoritas multos tempore meo philosophantes in errorem traxit, cogor in hoc digressionem adducere ex mente Alexandri in primo Phy. & in. 2. libro Naturalium quæstionum capite seu quæsito 7. & declarabo digressionem auream Themistii, qui uoluit exponere mentē Alex. fuit enim (ut inquit Cōmen.) abbreuiator Alexan. Sententia igitur Them. est in illa digressione, ꝙ priuatio tametsi non sit aliqua res in natura subsistens, sed sola ratione consistens, est tamen necessaria in transmutatione rerum: alioquin res fieri non posset, nisi diceretur rē esse antiquā fieret. Sed tūc dubitabat, si enim priuatio consequitur materiam, & est de substantia eius, cum priuatio desinat esse in aduentu formæ, tunc sequitur materiam corrumpi in aduentu formæ. Et confirmatur quia cum materia sit ens in potentia, potentiam autē concomitatur priuatio, sequitur ꝙ cum priuatio desinit in aduentu formæ, desinat etiā potestas materię, & per cōsequens essentia eius. Volens autem Themi. soluere huiusmodi argumenta altius exorditur, asserens ꝙ entium qualitercunq; existētium quędam sunt sibi attributa secundū se, quædam uerò ut comparantur ad alia: ut ligno bipedale esse competit, ut secundum se cōsideratur, sed bipedale esse non competit ligno, nisi ut comparatur ad alterum puta ad pedale: eodem modo asserit materiam secundū se consideratam aliquid esse, & hoc secundum se sibi competere, sed potestate, esse hoc habet, ut comparatur ad alterum: non. n. penes hoc ꝙ est materiam esse, habent hoc potestate, esset. n. materia materiæ. Sed manifestum est ꝙ ipsa existens primò aliquid, & ipsa existens actu, sic quorūdam est, & potestate ad talia se habet. & ista est mens Themistii ad uerbum, licet ille Hermolaus modicū curans de uerbis alter transtulerit. Ex quo elicitur quomodo secūdum Themistium & Alexandrum intelligatur materiā secundum se consideratam esse aliquid actu: nō enim intelligitur materiā habere actum entitatiuum, sumendo actū entitatiuum pro actu existentiæ, ita ut materia habeat aliū actum existendi ab actu quem habet à forma in composito cuius est pars: sed bene habet actum entitatiuum quia est quædam entitas distincta ab entitate formæ, & est substantia & natura quædam distincta à forma, quia pars substantiæ est substantia, & materia est pars substantiæ demōstratæ: & ideo est substantia & alia q̄ forma, ut patet. Vnde bene materia est entitas, & substantia quædam distincta à substantia quæ est forma, & est substantia quædam q̄ actu est materia & subiectum. Hoc enim quod est esse materiam aut subiectum, non sibi competit potētia, sed actu: nam si, ut inquit, hoc etiam sibi competeret potentia, tūc materiæ esset materia: quia dicit Commen. 12. Metaphysi. com. 26. ꝙ potentia reducitur ad materiam, & ita primum potentiale esset in potentia alterius materiæ, quod est absurdum: tunc enim primo daretur prius & esset etiā processus in infinitum in materiis, sicut bene apparet deducēti. Vnde male intellexerunt proterui asserentes materiam nihil actu esse, sed eē puram potentiam: tūc enim esset pura priuatio si nihil omnino actu posesideret. Dicit. n. Commen. 3. de Anima. com. 5. in solutione quæstionis. 3. ꝙ propositio dicens ꝙ recipiens debet esse denudatum à natura recepti, non dicitur simpliciter, sed cum conditione. s. ꝙ non est necesse, ut recipiens non sit in actu omnino, sed ut non sit in actu aliquid eorum quæ recipit: & ita etiam materia si dicitur esse in potentia ad omnes formas substantiales & accidentales secundum se est denudata ab omni forma: quia de se non est forma nec habens aliquam formam sibi propriam, sed nō propter hoc ꝙ materia est in potentia ad omnem formam dicitur esse in potentia ad omnia simpliciter: non enim est in potentia ad seipsam, alioquin esset à seipsa denudata, & ita materia esset in potentia materia, quod non capit intellectus. Materia igitur secundum se est actu materia, & secundū se actu est subiectum, & substantia quædam actu substans: ista enim non competunt sibi potestate, sed actu: & sic materia actu existente materia efficitur postea potentia ad alia distincta ab ea: sic patet exemplum adductum per Themistium de ære, ꝙ æs cum actu subiectum sit quoddam efficitur postea materia potestate respectu aliorum. Non est igitur mens Alexan. & Themistii ꝙ prima materia sit in actu existendi distincto ab ipsa forma, sed ꝙ est actus quidem. i. entitas quædam actu distincta à forma & ꝑ se: quia simplicia seipsis distinguunt. Quod si hoc itellexisset Hēricus & Scotus cū sequacibus Peripateticis consentirent, sed alius est eorum sensus. Insuper addit Them. ꝙ duobus nominibus ascriptis materiæ, uidelicet subiecto & materia, alterum quidem uidetur conuenire ipsi secundū se cōsideratum, hoc autem magis secundum respectū quem habet ad alia à se: ambo enim ad alterum dicuntur, quoniā materia alicuius est materia, & subiectum alicui est subiectum. Veruntamen quādo ut materia capitur, tunc est cū priuatione & potestate: dicitur enim materia respectu eius ꝙ nondum factum est, sed quando sumitur ut subiectum, non omnino cum priuatione dicitur, nihil enim prohibet subiici inexistenti speciei. Materia autē quomodo esse poterit respectu illius cuius non habet potestatē: unde æs donec infiguratum fuerit, dicere poteris materiā statuæ esse, sed dum determinatum & perfectū fuerit per formā, nullatenus materia, sed subiectū dicitur. Ista sunt uerba Themistii iuxta literam, ex quibus cognoscitur error, qui usq; ad mea tempora perseuerauit: nā in translatione Hermolai dicitur oppositum, uidelicet ꝙ istorum duorū nominū materia scilicet & subiectū, hoc nomen materia potius cōpetit materiæ secundū se consideratæ, subiectū uero competit sibi, ut comparatur ad alia. Et per uitam meam est to

tum oppositum: nam ratio quam adducit, esset contra cōclusionem, quia conclusio est secundū literam Hermolai, ꝙ hoc nomē materia rectius cōpetit materiæ in sua prima notione ꝗ subiectum: & ratio est, quia nomen materia cōcernit priuationem & potentiam, quod non concernit subiectum. Sed per iam allegata per Themistiū in principio digressionis, potentia & priuatio non competunt materiæ in sua prima notione, sed in secunda. Igitur hoc nomē materia potius competit materiæ, dum consideratur in cōparatione ad alia, ꝗ dum consideratur in se, & quia subiectum non includit ex ratione sui modi significandi priuationem, neq; potentiam, & materia in sua prima ratione etiā non includit potentiam neq; priuationē. Rectius igitur in prima notione sui materia dicitur subiectum ꝗ materia. Et si ille Barbarus ita curasset de medulla, sicut curauit de cortice, non detrusisset in errorē multos in philosophātibus tempestate sua & mea. Et aduerte ꝙ absoluta notio materiæ est prior, quo ad naturam ꝗ secunda eius notio, quæ est in comparatione: quia .1. Ethico. cap. 5. ens per se est prius natura ente ad aliud: sed secunda notio eius est prior quo ad nos, uidelicet dum comparatur ad alia præsertim per transitionē, sicut naturalis scientia quo ad nos pręcedit diuinam. Confirmatur quia materia in prima sui notione, ut est res quædam absoluta, pertinet illa consideratio ad diuinum, ut testatur Commen. 7. Meta. com. 9. & 12. Meta. cō. 14. Et quia secundum Peripateticos materia non cōparatur ad alia nisi pro quanto est potentia ad alia, cum respectus potentiæ & priuationis importetur per nomen materiæ & iste respectus potentiæ & priuationis nō importetur per hoc nomen subiectum. Rectius igitur illud nomen, uidelicet subiectum transfertur ad materiā in se consideratam ꝗ hoc nomen materia: licet etiam subiectum sit de nominibus importantibus respectū, quia subiectum dicitur respectu alicuius subiectum. Et ideo soluitur contradictio inter Themist. & Cōmen. quia Cōmentator 8. Meta. com. 4. dicit ꝙ ad scientiam diuinam pertinet declarare materiam esse substantiā, & ad naturalem pertinet declarare ipsam esse subiectum: & tamen materia, ut à naturali consideratur, dicitur relatiuè ad formam. 2. Phy. cō. & tex. 26. Soluitur concedendo totum ꝙ naturalis considerat materiam, & respectu futuri ex quo aliquid potest fieri, & sic dicitur materia: & respectu præsentis, ut dicitur subiectum formæ per ꝗ actu perficitur. Cum hoc tamen stat ꝙ tametsi utrunq; istorū nominū in respectu consistat, quia materia alicuius est materia, & subiectū alicui est subiectum: quia tñ materia non dicitur relatiuè ad alia quæ est secunda eius notio, nisi per potētiam, & priuationem: sic enim potentia & priuatio competunt materiæ, ut comparantur ad alia: ideo hoc nomen materia potius competit sibi in secunda notione, & hoc nomen subiectum magis in prima. Est enim nomen subiecti magis remotum ab illa ratione contrahente materiam ad secundam sui notionem, ꝗ hoc nomē materia, licet utrunq; respectū dicat. Et ista sine dubio est mens antiqua Alexan. & Simplicius in primo Physi. in expositione tex. com. 56. expresse recitando sententiam Alexan. ita asserit, sicut scripsi, & notaui. Ita etiam notat dominus Albertus cognomēto magnus in. 5. Met. tract. 2. ca. 4. ꝙ materia, ut substantia & fundamētum est prior ad materiam, ut est in potentia: quia isto secundo modo est subiectū mutationis & motus, prior aūt modo est ante mutationem & motum: ut non exibeatis fidem translatoribus modernis, qui curant ornatum uerborum & dimittunt sensum, & fatuus putant errare mentem ꝗ linguam. Ad authoritates igitur Cōmenta. in libro de Sustantia orbis respondetur, ꝙ non est intentio eius dicere, ꝙ potentia sit uera differentia substantialis materiæ: alioquin contradiceret sibi ipsi in primo Phy. com. 70. ubi legitur. Quòd si potentia esset de essentia materiæ, tunc materia corrumperetur in aduentu formæ. sed uoluit dicere, ꝙ ut asserit Themistius, licet materia in prima sui notione sit quędā res absoluta, est tamen substantia. Sic enim non est potētia de ratione eius, tum propter rationem adductam, tum quia conceptus potentiæ est conceptus entis ad alterum. 9. enim Primæ philosophiæ potētia relatiuè dicitur ad actum, substantia autem materia est conceptus entis ad se .i. absolutus: sed in secunda sui notione competit sibi tanquam differentia, sicut albedo, licet non sit de ratione hominis, est tamē de ratione hominis albi. Ita licet potentia non sit de ratione materiæ in se & absolute consideratæ, in secunda tñ notione sui sic est de ratione eius, quia si materia comparatur ad alia, oportet ipsam per potentiam comparari, cui de necessitate est annexa priuatio. Dicere enim aliquid esse in potentia, est dicere aliquē modum priuationis: uerè tamen loquēdo potius talis potentia est materiæ proprietas, sicut etiam præfatus Cōment. in sua media expositione super primo Phy. dicit: Ita rerū proprietates plerunq; circumloquuntur nobis differentias occultas rerum, sic ut potentia circumloquitur nobis rationem illam quæcunq; sit, per quam materia distinguitur à forma. Ad aliam aūt Auer. authoritatem in. 5. Phy. com. 8. respondetur ꝙ sensus talis est ꝙ in essentia materiæ nullus actus omnino includitur, quia licet in sua essentia considerata est primò diuersa ab omni actu & substantiali & accidentali, & nec est forma nec formatum, nec habet aliquam formam neq; priuationem: tamen cum hoc stat ꝙ sit actu entitas quædam, quæ est subiectum, in quo fundatur potentia ad omnem formam & priuationē. Vnde Cōmen. 7. Primæ Philosophiæ, com. ultimo scribit de prima materia, ꝙ natura ista est illa, cuius quidditas & forma est recipere omnem formam. Ad authoritatem Philosophi. in. 7. Meta. respondetur ꝙ materia non est quid .i. substantia in actu, sicut est forma & habens formam: & ita etiam non est quanta in actu aut qualis, sed bene est substantia quæ est in potentia omnia hęc, ut ibidē dicitur per Auerroē in cōmento. Sic igitur habes ꝙ licet materia potestate sit respectu omnium formarum tam substantialiū ꝗ accidentalium, in se tamen secundū naturā prius est aliquid actu, & posterius natura efficitur alia potestate. Nā quod in se nullo modo aliquid actus habet, nullo pacto potētia respectu aliorum esse potest. Sic igitur materia in se est actu materia, & actu substantia quædam, quæ potentia est omnia alia quorum capax esse potest. Recipiens enim debet esse denudatum ab eo ꝙ recipit, non ꝙ debeat esse denudatum ab esse simpliciter.

Materia non denudatur à corporeitate, quia tunc haberet dispositionē substantialē & haberet nomē & diffinitionē. sentētia ista est Auer. in primo Physicæ auscultationis. cō. 63. quam consequentiā Burleus isto modo nititur deducere stantibus tribus pręsuppositis, quorū primū est ꝙ materia prima nunquā potest denudari ab omni forma substantiali, secundū est ꝙ ad hoc quod materia prima recipiat aliquā formā substantialē diuisibilē aut materialem, oportet ꝙ sit extensa, aliter non quanuī reciperet quantū: tertiū est ꝙ materia nō est extensa, nisi per dimensiones quæ dicuntur corpus. Ex quibus sequitur ꝙ si materia prima non esset denudata à corporeitate, non esset extensa ꝑ tertium suppositū: & per consequens non posset recipere aliam formam substantialem materialē diuisibilem, quia quælibet forma substantialis materialis est diuisibilis & extensa, & per consequens nullam formam substantialem materia posset recipere: & quia nō potest stare sine omni forma, sequitur ꝙ si materia denudaretur à corporeitate, ꝙ materia haberet aliquam formam substantialem dantē nomen & diffinitionem. Sed in ueritate primum suppositum est uerū per ea quæ scribit Cōmen. 2. Physi. cō. 12. Si enim materia posset esse sine omni forma, tunc quod non esset in actu, esset in actu: & tertiū suppositū est uerū de facto ꝙ omnis forma materialis sit extensa in uia eius, qui ponit quantitates esse coæternas primę materię, & omnē formā aduenire materiæ quantæ: sed qui poneret oppositum non est admittendū illud suppositū: & etiā secundū suppositū absolute est falsum: nam dimensio fundatur immediate in substantia materiæ, & tñ materia non est quanta de se. Et ideo non oportet ꝙ recipiens quantū, sit quan

tum

tum in actu, sed sufficit ꝙ sit potentia quantum. Et ideo aliter deduco illam consequentiā ex mente Auerrois, in primo cap. libri de Substantia orbis: dicit enim Commentator, quod causa propter quā materia primitus recipit dimēsiones recipiētes dimensionē terminatā est, quia est multa in potentia & ideo si illa potentia debet reduci ad actum oportet quod in eodem tempore materia reducatur de potentia ad actum, sub pluribus formis, cum formæ, istæ sint diuersæ, & non possint simul esse in eadem materia. Oportet igitur quòd materia habeat diuisionem in suis partibus, & ita cum diuisionem habere non possit nisi per dimensiones, oportet ut dimēsiones præcedant, aliter eodem tempore non posset habere plures formas in actu, sed solum unam haberet in uno tempore, & si illa corrumperetur, succederet alia: & sic semper reciperet unam. Si autem materia non esset in potentia ad multas formas nec simul nec successiue, & cū materia non possit stare sine forma, oporteret illam formam esse perpetuam in materia, & esset in substantia eius dans sibi nomen & diffinitionem, & ab illa separari non posset, quia non est in potentia ad multa, & cum non possit stare sine forma, tunc igitur illa forma, quam haberet, esset incorruptibilis, & nulla alia esset generabilis, ex quo non erat potentia ad aliam per suppositum. Nam quod impossibile est factum esse, impossibile est fieri, & quod impossibile est fieri, impossibile est factum esse. Bene igitur dictum est quod si materia denuderetur à corporeitate, oporteret quòd haberet aliquam formam substātialem dantem sibi unitatem numeralem, & esse actualis existentiæ, quæ corporeitas fuit sibi ab æterno, propterea quia erat potētia multa: & ideo si non haberet corporeitatem, signum est quod non est potentia multa: & ideo cum sine forma stare non possit, esset igitur ita actu sub ea quòd non est potentia ad aliam, & ita nunquam à prima posset expoliari. Vnde deductio stat super illa diuisione, quòd materia aut est in potentia multa, aut non. Si primum, aut est in potentia multa in eodem tempore existente possibili illam multitudinē reducere ad actum, aut in diuersis temporibus. Si primum, oportet quòd diuidatur, sed non habet diuisionem nisi per dimensiones, igitur illæ præcedunt. Si uerò illa potētia esset in diuersis temporibus, tūc materia solum in uno tempore haberet unam formam: unum enim subiectum habere nisi unam formam substantialem, est impossibile: ut dicit Commentator primo cap. de Substantia orbis. Vnde circūscripta dimensione à materia non negat Commenta. multitudinem istam formarum cum successione, sed semper in uno tēpore una forma esset. Si uerò detur secūdum condiuidens principale, uidelicet quòd materia non est in potentia ad plures formas, nec in eodem tempore, nec in diuersis temporibus: tunc cum sine forma stare non possit, haberet de necessitate semper illam eandem formam: & quia non est in potētia ad aliā partem illa alia generabilis non esset, nec ista quam possideret, esset corruptibilis: quia tunc si corrumperetur, materia staret sine omni forma, & tunc quod non est in actu esset in actu, quod est impossibile. Vnde nil melius est quàm exponere Auerro. per ipsummet Auerroem.

Materia prima est una numero. primo Physi. commen. 63.

Ista conclusio declaratur per Auerro. in. 12. primæ Philosophiæ. in com. 14. per istam distinctionem, unum numero bifariam sumitur positiuè & priuatiuè. Vnum numero positiue est, quòd habet unam formam substantialem dantem sibi talem unitatem: dicitur enim in. 1. de Anima. tex. com. 2. quòd forma est substantiam per quam est hoc aliquid. & primo de Anima. commen. 90. omne quod est unum numero, & continuum est per suam formam & nō per suam materiam. Alio modo aliquid dicitur unū numero priuatiuè, quia uidelicet nō habet in se aliquam formam dantem sibi unitatem numeralem, quemadmodum Socrates est unus numero per unam formam: unde Commenta. uult quod materia differt à forma uniuersali. Multi enim quia natura materiæ primæ est communis omnibus rebus generabilibus & corruptibilibus, crediderunt materiam esse genus: sed, inquit Commentator differentia est inter communitatem formæ generalis seu communis, & inter communitatem primæ materiæ, quia communitas formæ generalis est extra animam in potentia: & ideo scire aliquid in uniuersali, est scire in potentia, sed communitas primæ materiæ est pura priuatio, & non est extra animam, sed in anima tantum: & est locus satis obscurus. Nam si communitas formæ communis extra animam est in potentia, cum potentiæ sit annexa priuatio de necessitate. 9. Metaphysic. commen. 3. uidetur ergo quòd etiam talis communitas formarum sit priuatiua. Ex aduerso etiam si communitas materiæ est priuatiua cum priuatio sit annexa potentiæ, sequitur etiam talem communitatem esse potentialem: & ita non erit solum in anima, uerumetiam extra animam, sicut erat de forma communi. Soluitur ex mente Alexand. & Themistii, qui fuit abbreuiator eius in digressione aurea de priuatione materiæ, quòd illa non est uera priuatio, dum dicitur materiam secundum se esse inaffectam seu informem, sed est negatio pura. Dicit enim negationem formæ & formati, quia materia prima de se, neq; est forma, neq; formatum: differentia enim magna ualde est inter negationem puram & ipsam priuationem, quia ut habetur in secundo libro de interpretatione, negationem puram affirmatio priuatoria non sequitur: quia non si aliquid non uidet, cæcum propter esse affirmabitur: de lapide enim uerum est dicere quòd non uidet, tamen lapis cæcus non est, neque si aliquid capillicium non habuerit, caluum propterea esse affirmabitur: priuatio enim quodam modo est qualitas quædam: & ideo talis informitas uel in affectio in prima materia non est uera priuatio, sed negatio sola, alioquin sequeretur materiam in sui substantia habere aliquam qualitatem. Vnde Aristote. 10. primæ Philosophiæ tex. commen. 24. materia negatione ostenditur. Pro quanto igitur materia in se considerata non est forma neq; formatum, sic dicitur una numero, quia non habet formam dantem sibi unitatem numeralem: & sic etiam dicitur cōmunis pluribus, quia non habet differentias formarū indiuidualium ex quibus est multitudo. Et sic uides quomodo communitas materiæ est priuatiua, sumendo priuationem largè pro negatione: negatio autē est purum ens rationis. & ideo Commentator in commen. 14. dixit: Communitas materiæ isto modo est solum in anima tantum, sed communitas formarum uniuersalium est extra animam in potentia: quia extra animam non sunt nisi singularia in actu, in quibus saluatur natura formæ communis. Non enim uniuersalia sunt extra animam in actu, sicut posuit Plato, tunc enim non opus esset ponere intellectum agentem, sicut dicit Commentato. 3. de Anima. commē. 18. sed solum sunt singularia à quibus intellectus abstrahit uniuersale: & ideo communitas formę habet aliquid extra animam potentiale, & sunt singularia in quibus saluatur, & ista est ratio diuersitatis. Licet igitur priuatio ꝓprie dicta quæ distinguitur contra negationem præsupponat potentiam, tamen priuatio largè quæ est ipsa negatio, nullam potentiam præsupponit, nec aliquem habitum ponit aut qualitatem, & talis est priuatio communitatis materiæ, quia est negatio formæ. Sed tunc iterum est difficultas, quia uidetur quòd materia habet intentionem uniuersalis prædicabilis de pluribus numero differentibus, quia certum est quòd materia prima extra animam per dimensiones interminatas est diuisa & multiplicata in uarias & diuersas partes, quę stant sub diuersis formis. Est enim sententia Philosophi in. 12. primæ Philosophiæ in tex. commen. 27. quòd singularium causæ sunt singulares, etenim dicit. Singularium aliud tua materia & species, & mouens, & mea, uniuersali autem ratione eadem & in secundo Physi. tex. cōmen. 38. idem habetur: & »
tunc certum est quòd illa portio materiæ primæ quæ stat »
sub forma Socratis est mā, & similiter portio materię quę »

stat sub forma Platonis, & ita cum istæ portiones sint numero differentes sicut uult Aristoteles, sequitur quod materia prima dicta de illis, habet unitatem speciei specialissimæ. Ad hoc respondet Alexander Achillinus in primo libro de elementis, in dubio. 8. negãdo materiam habere intentionẽ speciei, quia species habet partes subiectiuas de quibus species prædicatur in recto, sed materia respicit plures materias indiuiduis communicatas tanquã partes integrales, quæ non recipiunt totius prædicationem cuius sunt partes, tamen materia homœogeneum est habens partes eiusdem rationis. Sed ista solutio seipsam interimit, nam quotiens aliquod totum integrale est homœogeneum, dum diuiditur in suas partes, ibi est duplex diuisio, una in partes integrales, alia uerò est in partes subiectiuas: quia istæ homœogeneis inseparabiliter se consequuntur, sicut aqua est quoddam totum integrale homœogeneum, & quãdo diuiditur in plures partes, est ibi duplex diuisio, & totius integralis in partes integrales, & totius uniuersalis in suas partes subiectiuas: & licet aqua non prędicetur in recto ex parte qua est totum integrale, prædicatur tamen ex parte qua est totum uniuersale, ut clarum est. Amplius si materia prima per te est totum homœogeneum, de necessitate sequitur materiam habere rationem uniuersalis prædicabilis de pluribus. scribit etenim Commẽtator primo Cœli. commen. 19. ubi Aristoteles probat quòd in elementis cum sint homœogenea quò fertur pars, fertur & totum, quia eadem in talibus est ratio de parte & toto, sic: Natura partium corporum consimilium eadem est cum natura totius diffinitionis, & cum sit eadem diffinitione est eadem forma, & si fuerit eadem forma erit eadem actione proueniente ab illa forma. Si igitur prima materia per te est homœogeneũ totum eiusdem rationis cum suis partibus, tunc natura partis cum toto est eadem diffinitione, & si est eadem diffinitione, est eadẽ forma, & sic materia habet rationem formæ communis prædicabilis de pluribus, quod prius negabas. Dixit autem Suessanus super illa authoritate Commenta. 12. Metaphy. cõmen. 14. quod materia potest summi ut pars, & sic nõ prædicatur nisi de seipsa: & potest summi ut totum, & sic potest prędicari de pluribus in quale. Vnde uult quòd Auer. licet neget primam materiam non habere rationem uniuersalis prædicabilis in quid sit genus, habet tamen rationem cõmunis prædicabilis de pluribus in quale sicut differentia. Ista solutio est purus error, quia prima materia si est primo diuersa à forma potentiali qualis est forma generica, multò magis erit diuersa à forma actuali qualis est differẽtia: maior enim est conuenientia inter genus, & materiam, quàm inter materiam, & differentiam, ut est uidere. 7. Metaphysi. text. cõmen. 43. cum inquit: Genus non est præter generis species, & si quid est illud, ut materia est. Amplius Porphyrius in capitulo de differentia dicit: Genus est proportionale materiæ, & differentia formæ. unde propter conuenientiam inter materiam, & genus Alexander in libro Naturalium quæstionũ, demonstratiue scripsit materiam non esse genus, ut testatur etiam Cõmentator primo Metaphy. cõmen. 17. & 12. Metaphy. cõmen. 14.

Dicamus igitur sermonem nõ intellectum à Modernis, quòd materia prima secundum mentem Auerrois, in illo cõmento. habet duplex esse, unum est esse quo intelligitur, aliud est esse secundum quòd sentitur. In primo esse cõsideratur in se, ut dicitur esse una numero priuatiue modo exposito: & illo modo non prædicatur, nec de seipsa, nec de aliis: non de seipsa, quia prędicatio eiusdem de seipso est innaturalis, & est in fine abhominationis, ut dicit Cõmentator in primo Priorum, in digressione de quarta figura, & est nugatoria, ut dicit Commentator contra Auicen. unde prædicatio præter naturã non meretur dici prędicatio, ut dicit lucidissimus Themistius primo Posteriorum. cap. 38. Materia etiam prima illo modo considerata non prædicatur de aliis, quia forma est subiectum uniuersalitatis, ut dicit Cõmentator primo Cœli. cõmen. 92. sed materia prima illo modo non habet formã intellectam ab ea, & ideo non habet rationem alicuius formę cõmunis neq; generalis neq; specificæ: & de tali materia illo modo considerata nulla prorsus trahitur prędicatio, neque essentialis, neq; denominatiua, quia est præcisissimè considerata, & habet esse ut sic in anima tantum. Habet iterum materia aliud esse secundum quod sentitur, & hoc habet extra animam in composito sensibili cuius est pars, & in tali esse materia considerata, licet sit una secundum subiectũ, est tamen plures secundum potentias, & habilitates, & in primo quidem esse pertinet ad diuinũ, & in secundo esse pertinet ad naturalem. Vnde Philosophus in primo de Generatione, & corruptione in tex. cõ. 22. dicit, quod materia est qualiter eadẽ, est autem qualiter altera. ubi Cõmentator scribit in commento, quod materia est una secundum subiectum, & multæ secundum potentias & habilitates ad recipiendum formas cõtrarias, & sic recipit diuersitatem, & secundum speciem, & secundum numerum, secũdum diuersitatem formarũ quibus afficitur: & recipit rationẽ prædicabilis de pluribus, quia tunc consideratur ut est formata: sic enim rerum in specie differentium materiæ sunt specie differentes, ut dicit Commenta. 8. Physi. cõmen. 46. & primo de Anima. cõmen. 53. & materiæ rerum numero differentium sunt numero differentes, ut dicit Aristote. in. 12. Metaphysi. tex. cõmen. 27. & 7. Metaphy. tex. cõmen. 28. Socrates, & Callias diuersa sunt propter materiam, & de materia taliter considerata, uerificatur etiam dictum Philosophi in. 7. & in. 8. Metaphysic. tex. cõmen. 6. ubi Commenta. ponit documentum dicẽs: Et non debes dubitare in hoc, quòd fuit dictum in. 7. scilicet quòd materia non prædicatur de aliquo secundũ nomen, & secundum diffinitionem, & est dictum hic quòd diffinitiones naturales cõstituũtur ex formis, & materiis. Vbi patet consideranti quòd loquitur de materia, ut est sub forma, & in secunda sui notione, & ut comparatur ad materiatum, tunc enim prædicatur ut denominatiuũ prædicatum. Dicimus enim idolum esse ligneum aut æreum, sed non æs, aut lignum, & de tali materia formata etiam uerificatur, quòd in diffinitione accidẽtium cadit ut differentia, præsertim quãdo in abstracto diffiniuntur, sicut nasus in diffinitione simitatis. Sed patet quòd non est consideratio ista de illa materia, de qua Auer. loquebatur, nec secundum illam considerationem, secundum quam dicitur habere esse in anima tantum: nunquam igitur materia habet rationem prædicabilis nisi ratione formæ, sed non ratione sui in se præcise conceptæ, & sic patet solutio ad omnia obiecta. Sed tunc est una difficultas, quia non uidetur quod prima materia possit intelligi per priuationẽ omnium formarum, quia materia cœli est magis actualis quam materia prima, & tamen materia cœli quæ est orbis, non potest intelligi sine forma, quod ostẽditur per Auer. in libro de Substantia orbis. cap. 2. ubi dicit. Quod si intellectus poneret illa sine intelligentia, esset sicut de motu: unde sicut motus non remanet, sic nec orbis: igitur orbis non potest abstrahi à sua forma. Multo igitur magis prima materia quæ est in fine, & in ultimo gradu potentialitatis, & imperfectionis poterit abstrahi ab ipsa forma. Ad hoc respondet præfatus Achillinus ubi supra asserendo differẽtiam esse inter materiam cœli, & inferiorum, quia materia cœli nullam prioritatem habet formã cœli, & sic nullo modo prędcindi potest à forma sua, quia hoc esset abstrahere posterius à suo priori, quod implicat: sed materia istorum inferiorũ, licet absolutè sit simul natura cum forma, quia est correlatiua formæ, & sic materia posterius forma in genere causę formalis, quia in illo genere est causata, tamen prioritatem habet ad formam in genere causæ materialis, & sic minus repugnat materiæ inferiorũ abstrahi à sua forma quã materiæ superiorum: quãuis ipsa sit magis potentialis quã materia cœli, quia materiam primam præscindere à forma, est quodãmodo præscindere prius à posteriori. Sed ista solutio stare non potest, quia tunc Auerro. in. 2. cap. de Substantia

orbis,

orbis, posuisset casum implicantem contradictionem in esse intelligibili, et tunc casus ille esset derisibilis. Amplius Cōmenta. in. 1. Cœli. cōmen. 92. & in. 3. cap. de Substantia orbis. comparat materiam cœli ad materiam primam ponendo differentiam, quia materia cœli est in actu, & materia prima est in potentia, & tunc quæro utrū in tali comparatione intellectus Auerro. abstrahit materiam cœli à sua forma, quando cōparauit ipsam materiam primæ, aut non. Si primum, habetur propositum, quòd intellectus potest abstrahere materiam cœli à sua forma, si nō: igitur est mala comparatio, quia cætera non sunt paria, quia comparatur materia cœli, ut est habens formā ad materiā primam sine forma: & tunc dicam sibi quòd si materia cœli, est in actu, est ratione suæ formæ, & non est ex sua intrinseca ratione: dicā enim quòd materia prima etiam, ut est formata est in actu, & ita non habet Commentator intentum suum. Amplius si cœlū non posset intelligi sine forma, quomodo igitur diuersificati fuerunt Philosophi. cū quidam asseruerunt ipsum esse primam causam, aliqui uero dixerunt quòd est causatum à prima causa, ut dicit Cōmentator in primo Cœli. cōmen. 20. Amplius falsum est quòd cœlum nullo modo prioritatis præcedit suam formam, quia præcedit secundū nostram cognitionem: cœlum enim est sensibile sensu uisus: & certum est quòd Philosophi uia motus prius cognouerunt naturas corporales, quā naturas abstractas. Amplius sicut res se habet ad esse, sic se habet ad cognosci, sed materia prima est magis prope nihil quā orbis: dicit enim Cōmentator in ultimo cap. libri de Substātia orbis, quòd materia habet gradus, & potentia habet gradus. unde ex secundo cap. de Substātia orbis, est ex perfectissimis modis materię, quæ possunt inueniri in corporibus: & ita magis uidetur dependere, tam in esse, quàm in cognosci materia prima à forma materiali, quā materia cœli à forma spirituali: & hoc teneo sine dubio. Nec ualet, quia tunc posterius abstraheretur à suo priori: nam, ut scripsi in Theorematibus, propositio illa uulgata, quæ asserit posterius non posse abstrahi à suo priori, locū habet ubi prius est de quidditate inferioris, seu posterioris, sed fallit ubi secus est. Nam certū est quòd puræ Mathematicæ cōsiderant numeros, & magnitudines nulla habita consideratione substantiæ: nulla enim Mathematicarū de substantia considerat nisi Astrologia. 2. Metaphysi. tex. cōmen. 44. Et ex hoc etiam sequitur, si illa opinio uera esset quòd tunc si cœlū non potest abstrahi à sua forma, quòd cum Astrologus cōsiderat de substantia cœli æterna, cōsideraret de intelligentia, quod nullus unquam Peripateticus asseruit. Et propterea dico, quòd quæcunque sunt realiter distincta, intellectus potest seorsum separare, licet in re non separentur: diuidit enim materiā à forma, licet natura non diuidat, & hoc tam in corruptibilibus quā in rebus æternis: maior enim longe est diuersitas inter intelligentiam, & orbem, quā sit inter materiam istorum, & formas corporales: & maior est diuersitas cœli ab intelligentia, quā sit distantia, & diuersitas corporū cœlestium à corporibus quæ sunt hic, quia corpora omnia sunt in eodē ordine, licet sit ibi prioritas, & posterioritas, & natura corporis, & natura intellectus sunt in diuersis ordinibus: & ideo sicut intellectus potest abstrahere corpus corruptibile à corpore æterno, sic potest abstrahere corpus æternū à substantia spirituali. Vnde Cōmentator secundo Cœli. cō. 3. dicit: Licet ex intelligentia, & orbe fiat unum numero, tamen est secundū dispositionem magis diminutā quā sit dispositio recipientis, & recepti in forma abstracta propter causam prędictā. Tunc dico quòd casus Auerrois est possibilis secundum imaginationem, & quærit Cōmenta. posito quòd intelligentia nō esset quid esset de orbe. & ipse respondet quòd esset sicut est de motu, ut ostendat quod tametsi cœlum nō habeat compositionem, neq; principium intrinsecum per quòd possit corrūpi: sic enim ex se formaliter loquēdo est necesse esse: est tamen causatum ab intelligentia in ratione causæ efficientis, & finalis ab æterno. Et ita sicut motus cœli non esset si intelligentia efficiens motū non esset, sic cœlum non esset si intelligentia quæ dat sibi permanentiam æternam non esset. Non dicit igitur Cōmentator. ꝙ intellectus non potest intelligere cœlum non intellecta intelligentia, quia hoc falsum est, sed dicit quòd cœlum non remaneret inexistentia, si causa eius non existeret. & ista est uia eius, ut patet inspicienti uerba eius.

Sed est ardua difficultas adhuc, utrum materia in illa prima notione sui, qua à Diuino consideratur, ultra unitatē illam priuatiuam, qua dicitur una numero, habeat aliquā unitatem positiuam, cum ens, & unum eandem naturam significent. Ad hoc respondetur quòd materia sicut in se considerata est substantia, & ens, sic etiam est una unitate transcendit, quæ conuertitur cum ente, nec Auerro. hoc negare potest. Vnde Albertus cognomēto Magnus, qui fuit diligens speculator in scientia diuina, in tracta. 2. cap. 4. dicit: Materia potest cōsiderari duobus modis: uno modo ut est substantia, & fundamentum, & sic est diuersa substantia à forma, & forma etiam ut est substantia est diuersa à materia, & illo modo consideratæ non referuntur ad inuicē, nec illo modo una est causa alterius: Materia enim non est causa substantiæ formæ, quia materia est potentia, & id quod est potentia, non est causa est quod est in effectu: forma autem secundum suam naturam actus est. Forma etiam non est causa, quare materia sit substantia, uel quare materia sit materia: tamen forma causa est quare materia sit in effectu, siue in actu, quia forma dat materiæ esse in actu, non inquantum est hæc forma uel illa, sed inquantum forma est absolute: & ideo per successionem formarum materia semper est in actu, & corruptio unius est generatio alterius, & quia forma est propter quam est actu materia, & materia non potest esse in rerum natura nisi sit in actu: ideo forma est causa quare materia sit: & ideo sequitur quòd si nulla sit forma, quòd materia non erit, & si non sit materiam, non erit materiatum. Et ex hoc accipit quòd forma aliquo modo est prior materia prioritate causæ, quia licet non sit causa materiæ uel substātię eius in eo quod materia, uel in eo quod substantia est: tamen est causa esse materiæ, & nō est causata ab ea. & paucis interpositis dicit: Aliud est dicere materiā in esse substantiæ esse eandē numero, & aliud in esse materiæ esse idem numero, & aliud est dicere hoc aliquid, idest substātiam demonstratā esse idem numero: sicut enim supra dictum est, indiuisio causa est unius, & inde contingit quòd materia in esse fundantis substantiæ indiuisa est, & manet, & diuiditur in esse materię, prout materia est in potentia, quia secundum esse fundamenti uidetur esse una materia in omnibus, quæ materiam habent: & hoc modo nihil prohibet esse unum in formis, quæ sibi succedunt. Sed in esse materiæ cui coniuncta est potentia nō est sic, quia potentia ad unū non necessario est potentia ad alterum: materia enim ut substantia, & fundamentum prior est ad materiam secundum quòd materia est in potentia, quia isto secundo modo est subiectum motus, & mutationis, priori autem modo est ante mutationē, & motum. Et sic quęritur, quid, sibi tribuit unitatem numeri? dicendum est ꝙ nihil, nisi indiuisio sui esse secundum quòd sic, uel sic considerātur. hæc ille, & est sententia consonans, sicut uides, opinioni Alexandri, & Themistii, in digressione primi Physi. & omnibus Peripateticis, sicut uides.

Materia nulla habet formam sibi propriam, & naturā existentem in actu, sed eius substantia est in posse. 1. cap. de Substantia orbis, &. 1. Physi. cō. 63. &. 69.

Materia difficile intelligi aut imaginari potest, nisi per cōparationem ad alterum, sicut dicit Aristo. 1. cap. de Substantia orbis, & est auctoritas Philosophi in. 1. Physi. text. cōmen. 69. uide in Concordantiis.

Materia non habet diuisionem nisi per dimensiones: ideo primitus recipit tres dimensiones quæ dicuntur corpus 1. cap. de Substantia orbis. &. 1. Physi. cō. 63.

Materia nunquā denudatur à dimensionibus non terminatis, qa tunc corpus fieret ex nō corpore, & dimēsio ex nō

dimensione primo cap. de Substantia orbis.

Materia ideo primitus recipit dimensiones recipientes dimensionem terminatam, quia est multa in potentia: quoniam si non haberet dimensiones, non reciperet simul formas diuersas nec numero nec specie, nisi in temporibus diuersis: sed in eodem tempore non inueniretur nisi una forma, & cum hoc materia esset una numero. ibidem. Ex quo patet qualiter deducatur cõsequentia in qua tantum laborauit Burleus primo Physi. cõ. 63. ubi Cõmenta. habet: Si materia expoliaretur à corporeitate, tunc materia haberet formam dantem sibi nomen, & diffinitionem.

Materia ut dicit Aristo. non habet esse in actu nisi secundũ ꝙ uidetur, quemadmodum forma non habet esse in actu nisi secundum ꝙ intelligitur Cõmenta. in primo cap. de Substantia orbis. idem. 12. primę Philosophiæ. tex. cõ. 14. Vide in Concordantiis quomodo sit hoc intelligendũ.

Materia habet gradus, & potentia similiter. ultimo capite de Substantia orbis. Ex hoc patet solutio ad argumentũ Ioannis Grammatici: arguebat enim quòd si materia corporum cœlestium nõ est eiusdem rationis cum istis, tunc talis materia esset cõposita. ex aliquo cõmuni in quo conueniunt, & ex aliquo proprio utriq;, per quod differunt. Diuus Thomas tenens corpora cœlestia esse composita ex materia, & forma alterius rationis ab istis inferioribus, isto modo nititur soluere istud argumentum in primo de Cœlo & mun. in lectione. 6. ubi inquit. Istæ materiæ sunt diuersæ, sed non propter aliquã compositionẽ, ut imaginabatur Ioãnes Grammaticus, sed propter habitudinem ad diuersas formas: quia una est totalis, & alia est partialis: sic enim potentiæ diuersantur secundum diuersitatem actuum. Sed ista opinio non uidetur esse de intentione Aristo. quòd orbis seclusa intelligentia sit compositus ex materia, & forma, immo est corpus simplex, ut latè probatum est per Auer. in libro de Substantia orbis, tum quia licet materiæ distinguantur per habitudines ad diuersas formas, hoc est extrinsecè, quia habitudines, istæ sunt respectus, & pertinent ad prædicamentũ relationis: sed istæ materiæ cũ sint substantiæ, & substantia à toto genere est ens absolutum: ens enim ad se est natura prius ente ad alterum. Quæro igitur in illo priori si sunt diuersæ, uel idem: & si sunt diuersę. quæro rursus quo diuersificentur: & sic argumentũ Ioannis Grammatici stat in suo robore, si uera est propositio Philosophi, quòd omnis distinctio fit per actum. 7. Metaphysi. tex cõmen. 49. & sic istæ erunt compositæ ex cõmuni utriq;, & ex aliquo proprio. Et ideo melius est dicere iuxta uiam Auerrois, ꝙ orbis non est substãtia composita, sed simplex: & est materia in actu, & est diuersa à materia in potentia quæ est in istis per suã rationem intrinsecam. Materia enim habet gradus, & potentia gradus: unde secus est de simplicibus, & de principiis, secus de cõpositis, & de principiatis. Cõposita enim distinguuntur per suas formas principaliter, & principiata differunt per sua principia, sed simplicia ipsa, & principia non differunt per alia priora: sic enim procederetur in infinitum. & in illo modo locum habet in compositis, quòd distinctio est per actum, sed non est uniuersaliter uera de simplicibus. Vnde dico ꝙ orbis est in supremo, & perfectissimo gradu materierum corporalium, & prima materia est in gradus infimo, & in medio sunt alia, ut elementa, & id genus, quæ differunt etiam secũdum magis: & ista uia tutior est, sicut uides.

Materiæ entium oppositorum seu contrariorum, debent esse oppositæ siue contrariæ. 2. Meteo. cap. 2.

Materia non mouetur per se. 1. Metaphy. cõ. 11. uide etiam 5. Physi. tex. cõmen. 8.

Materia prima uerè recipit diffinitionem elemẽti positam in. 5. Meta. Cõmen. 5. Meta. com. 4. in calce cõmenti.

Materia non est genus. primo Metaphysi. commen. 17. & 12. Metaphysi. cõmen. 14. ubi Commentator dicit quòd Alexan. scripsit demonstratiuè quòd materia non est genus, pro quo uide Alexan. in secundo libro Naturalium quæstionum. q. ultima.

Materia primò recipit formam magis uniuersalem, & ea mediante formam minus uniuersalem usq; ad indiuiduales. primo Metaphysi. cõmen. 17.

Materia est una numero in multis secũdum ꝙ eius esse est in potentia. primo Metaphy. cõmen. 17. & 12. Metaphysi. cõmen. 14. & primo Physi. com. 63.

Materia nõ potest prædicari de speciebus generatis ex ea. 1. Meta. com. 17. & 12. Meta. com. 14.

Materia est una numero secũdum ꝙ est subiectum formarum indiuidualium, & multa secundum formas, quia diuiditur per eas. primo Meta. cõmen. 17. & 12. Meta. cõ. 11. & 14. primo de Generatione, & corruptione. cõmen. 22. & tex. com. 29. & 4. Physi. tex. com. 84.

Materiale non transmutatur nisi ab alio materiali. 1. Meta. tex. com. 31. & 7. Meta. com. 31.

Materiam oportet intelligere in re mota. 2. Metaphy. text. cõmen. 12. ubi Cõmentator glossatur generatis compositis ex materia, & forma, aut formis.

Materia, alia intelligibilis, alia sensibilis: materia sensibilis est, ut lignum, & æs: materia autẽ intelligibilis est, ut sunt Mathematica. 7. Metaphysi. tex. cõmen. 35. idem. 8. Meta. cõmen. & tex. 15. Sanctus Thomas in secundo Physi. in lectio. 3. in expositione tex. cõmen. 18. & in quæstionibus super Boethio de Tri. quæstione qua quærit, utrum consideratio Mathematica sit sine materia, uidetur dicere substantiam circunscriptis accidentibus esse materiam intelligibilem, quia sic non remanet comprehensibilis nisi intellectu, eo quòd sensibiles potentiæ non pertingunt usque ad substantiæ comprehensionem, & quia substantiæ accidunt accidentia ordine quodam: quia prius Natura accidit sibi quãtitas, deinde qualitas, deinde passiones & motus. Vnde cum accidentia secundum sui rationem dependeant à substantia, non possunt per intellectum abstrahi à substantia, sed quantitas potest intelligi sine qualitatibus sensibilibus, à quibus dicitur materia sensibilis: quantitas enim nõ dependet à qualitatibus sensibilibus, & ideo potest abstrahi ab eis, sed nõ potest abstrahi à substantia, quę est materia intelligibilis. Et ibidem dicit quòd cum dicimus quod forma abstrahitur à materia, non intelligitur de forma substantiali, quia forma substantialis, & materia sibi correspondens dependent adinuicem, & unum sine alio non possit intelligi, eo quòd proprius actus in propria materia fit: sed intelligitur de forma accidentali, quæ est qualitas, & figura: à qua quidem materia sensibilis abstrahi non potest, cum qualitates sensibiles nõ possint intelligi non intellecta quantitate, sicut patet in superficie & colore: nec etiam potest intelligi subiectum motus, quod non intelligitur esse quantum. Consimilem sententiam imitatur Egidius Romanus, in secundo Physi. in loco allegato. Scotus etiam in. 6. Metaphysi. quæstione prima tenet subiectum scientiarum Mathematicarum esse substantiam corpoream. & Auicen. & uniuersaliter omnes ponentes formam corporeitatis coæternam in materia, uidentur tenere substantiam corpoream esse subiectum, & materiam intelligibilem, à qua non abstrahunt scientiæ Mathematicæ. Sed in ueritate, ista non est mens Aristo. nec antiquorum expositorum. Aristo. enim in. 12. primæ Philosophiæ. text. cõmen. 44. expresse dicit quòd ex Mathematicis sola Astrologia de substantia sempiterna sensibili mentionem facit, aliæ uerò de nulla substantia mentionem faciunt. Amplius Themistius primo de Anima, in expositione tex. cõm. 16. expresse dicit Mathematicum solum inania spacia contemplari: & Simplicius in secundo Physi. in expositione text. 18. & 19. dicit Geometram solum corpus quod est trina dimensio, non autem materiam, aut motum considerare, ita etiam Themistius: immo Themist. dicit quòd Astrologus quando una cũ Mathematico, idest cum Geometra cœlestium corporum accidentia speculatur, non illorum substantiam quærit. &c. Ita etiam Commentator dicit quòd non considerat de eis, ut sunt cœlestia mobilia, sed ut sunt figuræ tantum. Amplius patet ex diffinitionibus positis in Geometria, & in Arithmetica,

Digressio contra diuũ Tho. Egid. Ro. & Sco.

in Arithmetica, ubi patet nullam dari per substãtiam neq; compositam neq; simplicem : ut patet in libro elemẽtorum Euclidis de diffinitione lineæ, superficiei, corporis, figuræ, circuli, trianguli, & ita est de diffinitione numeri, & passionũ eius in Arithmetica. Amplius quòd dicunt Diuus Thomas, & Egidius, quòd cum accidẽtia sint posteriora substantia non possunt abstrahi, & sic cum qualitates sensibiles sint posteriores quãtitate nõ possunt abstrahi, quia posterius non potest abstrahi à suo priori. Respondetur quòd quando prius est de quidditate posterioris, tunc posterius non potest abstrahi à suo priori, sicut species non possunt abstrahi à generibus, nec inferiora à superioribus, sed si prius non est de quidditate posterioris, intellectus bene potest abstrahere : intellectus enim, ut dicitur 12. Meta. cõmen. 39. potest multa separare, quæ natura nõ potest. Quia autem subiectum non est de quidditate accidentis, intellectus potest abstrahere accidens à subiecto: quia potest intelligere accidens intellectione simplici nõ considerando de substantia, quæ est subiectum eius. Vnde Aristo. in prædicamentis docuit, quomodo intellectus potest intelligere uerũ correlatiuum alicuius, & isto modo procedit per uiam abstractionis, circunscribẽdo omnia ab illo quæ accidunt, & sunt extranea illi, sicut ad non circunscribendo ab ipso ꝙ sit homo, & animal, & eadem ratio substantia sola remanente relatione domini apud intellectum, quia tali remanente adhuc seruus dicitur ad dominum : ideo dominus est per se correlatiuum serui. Aristo. dicitur docuisset modum impossibilem, si intellectus non posset abstrahere accidens à subiecto, immo magis, quia loquitur ibi de accidentibus quæ sunt in capso relationis, quæ habent esse diminutũ, intantum quòd quidam reputauerunt prædicamentum relationis esse de secundis intellectis, ut dicit Cõmẽtator. 11. Metaphy. cõ. 19. Multò igitur fortius intellectus poterit abstrahere quantitatem, & qualitatem à substantia, quæ sunt entia absoluta, & maioris entitatis. Amplius quod dicit Thomas, quòd intellectus formam substantialem non potest abstrahere à materia, quia in quadam relatione consistit : respõdetur quòd non sunt relatiua secundum esse, sed secũdum dici. Amplius est contra Aristo. in. 2. Physi. text. cõmen. 12. ubi dicit quòd Natura dicitur de forma quæ non est separabilis secundum esse, sed secundum rationem ubi lucidissimus Themistius dicit: Formam porrò dicimus nõ re, sed ratione à materia abiungi. Amplius hoc est contra Arist. 2. Physi. tex. cõmẽ. 26. ubi licet dixerit materiam esse quodammodo ad aliquid, in eodem tamen textu terminans quæstionem in qua quærebatur usq; ad quem terminum se extendit consideratio quidditatiua naturalis Philosophi, dicit quòd usq; ad species separatas quidem, sed in materia existẽtes. Vbi Themi. & Græci exponunt ꝙ quamquam formæ materiales quandoq; possunt cogitatione à materia separari, non tamen possunt actu, aut subsistẽtia eximi; licet Cõmẽtator locum illum aliter interpretetur, & Diuus Thomas dicat illud propter alias rationales: tamen illud secundum antiquos expositores ueritatem habet de omnibus formis materialibus. et est auctoritas Philosophi primo de Generatione, & corrup. tex. cõmen. 41. ubi dicit: Hęc autem species sine materia, ut immaterialis potentia in materia existens. &c. Amplius Cõmen. 12. Metaphy. cõmen. 39. expresse dicit: Intellectus innatus est diuidere coniuncta in esse in ea ex quibus cõponuntur, quãuis in esse non diuidãtur sicut diuidit materiam à forma, & forma à composito ex materia, & forma. ita etiam dicit. 7. Meta. cõmen. 27. ꝙ generatum est diuisibile in duas partes ratione, non actu. s. in materiam, & formam. & 2. Physi. cõmen. 12. dicit formam esse separatã à materia secundum diffinitionẽ. Quod etiam dicit Diuus Thomas, & Egidius de qualitatibus falsum est : quia Aristo. in. 12. primæ Philosophiæ uult quòd in omni prædicamento est propriapotentia, & proprius actus, & ex consequenti intellectus potest intelligere qualitatem per sua propria principia, nihil considerando de principiis quantitatis : in omni enim genere est inuenire quid proprium. ut dicitur in. 6. Topico. Dicamus igitur, ut aperiamus ueritatem in hoc quæsito, quòd ut notat Alexander in principio libri Priorũ naturalis in plerisq; locis utitur Mathematica abstractione: scientiæ enim sibi inuicem famulantur. Dat autem exemplum Alexander dicens: Sicut quando intellectus ratione abstrahit formam à materia, & sicut abstrahit accidentia à substãtia. unde licet Naturalis per diffinitionem naturalem nõ possit diffinire formam sine materia, nec econtra : quia sic ut naturaliter considerantur, in relatione quadam cõsistunt, ut dicitur in. 2. Physi. in tex. cõ. 26. & sic etiam diffinitiones completæ accidentium propriũ debent dari per subiecta. &c. Nihilominus per cogitationem, & abstractionem simplicem potest considerare formam, non considerando materiam, aut econtra: & similiter de accidente, & subiecto: sed tunc Naturalis in istis casibus utitur mathematica abstractione non naturali quatenus naturalis, quia diffinitiones naturales cõcernunt materiam sensibilem: & quòd hoc uerum sit, ostenditur Aristoteles auctoritate in primo Cœli & mundi. tex. cõmen. 92. & 93. Quòd in omnibus habentibus formam in materia, siue sint arte, siue natura constantia : alterum est ipsa secundum seipsam forma, & quæ est mixta cum materia: unde dico istam propositionem ueram esse in solutione illius quæstionis, & confirmatur, quia uidemus intellectũ aliquas dispositiones attribuere formæ secundum se conceptę, quarũ oppositas attribuit eidem, ut concipitur cum materia. Dicit enim Cõmenta. in. 3. Cœli. commen. 28. & etiam in. 4. Cœli. cõmen. 22. quòd grauitas in motu elementi secũdum quòd est forma tantum est motor, sed secundum quòd est in prima materia est mota: quod quidẽ fieri non posset, si intellectus nõ esset aptus abstrahere formam à materia, seu diuidere eam. Animaduerte igitur, & bene considera quòd est magna differentia, dicere intellectum posse abstrahere uel diuidere hoc ab hoc, & dicere intellectum posse diffinire hoc sine hoc. Nam abstrahere hoc ab hoc nihil aliud est, quàm intelligere hoc alio non intellecto, & hoc intellectus uniuersaliter facere potest in omnibus inuicem coniunctis in esse, ubi unum non est de quidditate alterius : & quia materia, & forma sunt primo diuersa, & substãtia, & accidens sunt primo diuersa, & subiectum non est de quidditate propriæ passionis, dico ꝙ intellectus indiscriminatim potest ista per abstractionem & diuisionem quandam apprehendere, quia innatus est diuidere ea quæ sunt coniuncta in esse: tamen intellectus nõ potest diffinire formam materialem sine materia, nec econtra : nec potest diffinire accidens siue subiecto proprio, quia diffinitio explicat completę rei essentiam: & licet forma non sit de quidditate materiæ, nec ecõtra: quia tamen in quadam relatione consistit, ut dicitur in. 2. Physi. ideo nõ potest complete diffiniri, nisi in eius diffinitione ponatur materia, uel expresse, uel cõsecutiuè, ut dicitur in 2. Physi. in tex. cõmen. ultim. & similiter completa diffinitio accidentis debet dari per subiectum. quod cadit tanquam additum: ut dicitur in. 7. Metaphysi. tex. cõmen. 17. Non distinxerunt igitur isti doctores inter actum abstrahendi, & diffiniendi : & tamen est magna distinctio, licet uterque ad primam intellectus operationem pertinere uideatur, sed est differentia magna, sicut inter actum imperfectum, & perfectum, si bene consideras. Vnde Arist. isto modo docuit in. 2. Physi. in text. com. 19. ad discernẽdum diuersitatem in natura formarũ in sua abstractione à materia sensibili, ex diffinitionibus earum ponẽdo regulam, quòd quæcũq; formæ diffiniri possunt sine materia sensibili, tales ex ratione sui sunt abstractæ à materia, & ut sic, pertinent ad Mathematicum : quæcũq; uerò impossibile est ut sine materia diffiniantur, pertinent ad naturalẽ : impossibile enim est quidditates naturales diffinire sine materia & transmutatione, ut dicit Commenta. 7. Metaphy. commen. 39. Vnde ex diffinitionibus, quæ completæ rei naturã ostẽdunt, talẽ differentiã uenatus est, & isto modo etiam processit in. 6. Meta. dum uenatus est diffõnem for

malem in sciētiis speculatiuis ex diuersis modis diffiniendi. propter hoc igitur dixit in secūdo Physi. in loco præallegato: Fiet autem hoc utiq; manifestum, si aliquis tentauerit utrorūq; dicere terminos, & ipsorum accidētium: impar quidem enim & par, & rectum, & curuum, adhuc autem & numerus, & linea, & figura sine motu, caro autē, & os, & homo nō adhuc, sed hæc sicut naris sima, sed nō sicut curuum dicitur. Vbi notat Commenta. cōmen. 19. ꝙ formarum quædam sunt magis separabiles, & quædam minus: unde formæ illæ quæ indifferenter cōcipi possunt sine materia sensibili, & cum materia, sunt illæ in quibus conuenit Naturalis cum Mathematico, sed Mathematicus considerat, & diffinit eas absq; materia, quæ est principium transmutationis: naturalis uerò cum materia, sed illæ formæ quæ nullatenus sine materia diffiniri possunt; illæ sunt appropriatæ naturali, aut artibus mediis, quæ etiam sine materia sensibili diffinire non possunt. ut dicitur in. 2. Physi. tex. commen. 20. licet minus appareat in eis quam in puris naturalibus. Et ut redeamus ad propositū, materia intelligibilis, ut Aristo. dicit, sunt mathematica .i. res mathematicæ, sicut uerbi gratia in Geometria pūctus & magnitudo, seu continuum & passiones eius, ut abstrahunt à qualitatibus sensibilibus, dicuntur materia intelligibilis, siue tale cōtinuum sit ad unum diuisibile ut linea, siue secūdum duo ut superficies, siue corpus quod est undequaq; diuisibile. unde Cōmenta. in. 3. Cœli. cōmen. 6. inquit: Quod Geometer considerat corpus inquantū est quantum sine accidentibus aliorum prędicamentorū, sed Naturalis considerat corpus tunc cum accidentibus cæterorum prædicamentorum. & ista etiam est expressa sententia Aristo. in. 11. Meta. cap. 3. inquit enim: Mathematicus circa ea quæ ex ablatione Theoriam facit: circūtollēs enim omnia sensibilia speculatur, puta leuitatem, & grauitatem, & duritiem, & contrarium, adhuc autem, & caliditatem, & frigiditatem, & alias sensibiles qualitates seu cōtrarietates: solum autem derelinquit quantum, & continuum, horum quidem ad unum. horum uerò ad duo, horum autem ad tria: & passiones horum inquantum quanta sunt, & continua, & non secūdum aliud speculatur. hæc ille. Ita dic consequenter in Arithmetica ꝙ numerus, & unitas, & passiones numeri inquantum sunt quantitas discreta, & abstrahunt à cæteris prædicamentis, sunt materia intelligibilis in Arithmetica. Sed contra istam determinationem instatur, quia Arist. in. 4. primę Philosophię. tex. cōmen. 4. tot sunt partes Philosophiæ, quot sunt partes substantiæ: & ita non uidetur esse aliqua scientia speculatiua, quæ non sit de Substātia: & cum scientia Mathematica sit in numero scientiarum speculatiuarum, uidetur ergo ꝙ sit de substantia. Amplius tu dixisti ꝙ Naturalis non potest diffinire formam sine materia, neque accidens sine subiecto proprio: & quæ est ratio diuersitatis quòd Mathematicus diffinit sine substantia, quæ est subiectum quantitatis, si materia intelligibilis à qua Mathematicus non est abstracta nō est substantia, sed est quantitas uel cōtinua, uel discreta? Ad primum respondetur secundū expositionem Auer. per philosophiam Arist. intellexit primam philosophiam quæ per antonomasiā philosophia dicitur: & quia substantiæ quædam sunt abstractæ à materia, quædā uerò inter se in materia, sic prima philosophia secatur in duas partes, quarum altera contemplatur substantias materiales, quatenus substantiæ, & entia sunt: alia uerò considerat de abstractis, & ista est uia Auer. sine dubio ibi. Vel secundum Alexā. sicut in entibus Mathematicis quædam sunt prima, quædam secunda, iccirco mathematicarum quædam est prima, quædam secunda, quædā tertia. Prima (uerbi gratia) est, quæ circa plana uersatur: secunda quæ circa solida, deinde Astrologia, quæ solida quæ in motu sunt considerat, tum Mechanica quæ nascentia, & pereuntia tractat, qui ordo in substātiis quoq; repetitur: nā primæ sunt ingenitæ, & immortales quæ corpore uacant nec mouentur, de quibus prima phīa edisserit. Secunda uerò phīa de sempiternis quæ motu cientur, tertia quæ substātias considerat nascentes, & intereuntes: nā hæ substantiæ ultimæ sunt. Vbi patet ꝙ duo ultima membra pertinent ad naturalem sub rationibus sensibilibus, licet idem pertineant ad diuinum sub rationibus transcendentibus, ut notat Commenta. 12. Meta. cōmen. 16. & 29. ita ꝙ secundū nullam expositionem cogimur dicere Mathematicas puras de substātia Theoriam facere. Ad aliud respondetur ꝙ Mathematicus, ut dicit Cōmēta. in. 1. Phy. cōmen. 1. solum causam formalem considerat. unde solū formam declarantem quidditatem continui, aut discreti, uel passionum istorum ut abstrahunt à substantia, & à cæteris prædicamentis, & tales diffinitiones sunt media, quę sufficiunt in demonstrandis accidentibus quæ emanant à suo subiecto in tali esse imaginabili: & ideo non ingreditur (ut inquit Cōmen.) in diffinitionibus talium materia, quæ est causa transmutationis, sed naturalis, quia est artifex sensatus: uersatur enim circa res sensibiles, non potest abstrahere à tali materia sensibili, nec à substātia tali à qua fluit esse sensibile: & si quandoq; diffiniret illæ essent diffinitiones Dialecticæ & uanæ, ut dicit Philosophus in. 1. de Anima. tex. com. 11. unde Cōmenta. 1. Physi. com. ulti. dicit, ꝙ formarum quædam sunt in materiis, & quædam sunt abstractæ à materia: & ideo consideratio de formis est duarum scientiarum, scilicet naturalis, & diuinæ, quia quidditatiue naturalis cōsiderat formas materiales, & diuinus abstractas: & patet quòd nulla fit mētio de scientiis Mathematicis, quia opinio eius fuit Mathematicum purum solum circa quantitates uersari, & hoc teneo.

Materia dupliciter dicitur, aut quę ad ipsum prima, aut omnino prima. 5. Meta. tex. cōmen. 5. ubi Cōmen. dicit ꝙ materia dicitur duobus modis, aut cōmunis omnibus entibus, aut propria unicuiq; enti. idem. 3. Cœli. cō. 67. & primo Physi. cōmen. 82. & 2. Physi. 10.

Materia non dicitur natura, nisi quia recipit naturam .s. formam quæ principaliter est natura. 5. Meta. tex. cō. 5.

Materiam unam habent uniuersaliter quæ adinuicē transmutantur. 5. Metaphy. tex. com. 11. idem primo de Generatione, & corruptione. tex. com. 43.

Materia est prior forma secundum potestatem, forma autem est prior materia secundum actum. 5. Meta. tex. com. 16. & est in capitulo de priori.

Materia prima est tanquam genus altissimum: materia autem propinqua est ultimā formam habens in generatione, idest quæ recipit ultimam formam. 5. Metaphy. cōmē. 29. Ex quo loco possumus declarare auctoritatem Auer. in primo Physicæ auscultationis. in cōmen. 1. in qua adeo laborauerunt expositores, ut Egidius Roma. in quolibe. 5. q. 19. & similiter Ioan. de Baccone in quolibet. 2. q. qua quærit, utrum materia sit pura potentia similiter Burleus in illo loco multum laborat, tamen ex præsenti loco Cōmenta. potest declarari per seipsum. Prima enim materia est sicut genus altissimum, per genus altissimū intelligo genus generalissimum. Vbi aduerte quod non est intentio Auer. assimilare primam materiam generi generalissimo, quantum ad prædicatione, & uniuersalitatē prędicationis: tunc enim sibi manifeste contradiceret. in. 1. Meta. cōmen. 17. & in. 12. Metaphy. cōmen. 14. ubi inquit, quod prima materia non habet intentionem alicuius cōmunis, aut alicuius uniuersalis prædicabilis de pluribus sicut genus. Alexand. enim scripsit demonstratiuè quòd materia non sit genus, sicut dicit, & est uidere in. 1. libro Naturaliū quæstionum. q. ultim. Sed talis similitudo est penès hoc, nam sicut genus altissimum non habet superueniens genus in quod possit resolui: sicut enim decē genera generalissima, ut dicit Porphyrius, tanquā decem rerum principia: principiū autem proprium est primum esse. 5. Meta. tex. commen. 1. Sic prima materia non habet priorem in quam resoluatur, & ideo appellatur simplex. Per ultimā formam autem intellexit formam ultimatam nō ordinabilem ad ulteriorem formam, sicut in mixta ultima, & ultimam formam, appellantur materiæ compositæ, & formæ compositæ, quia materia talium reducitur ad pri-

mam

mam materiam, & forma talium ordinatur ad ultimam formam. Sic igitur præter primam materiam & ultimam formam omnia media sunt materiæ compositæ & formæ compositæ, sed illa duo tantum sunt causæ simplices.

Impugnatio Egidii Ro. Quod autem Egidius illud intelligi secundum diuersum modum abstractionis, quia forma generis & forma speciei secundum Auer. sunt unum realiter, sed differunt secundum maiorem aut minorem abstractionem, materia enim, ut dicit Commen. 1. Meta. com. 17. prius recipit formas magis uniuersales, & eis mediantibus recipit minus uniuersales usque ad indiuiduales. Licet hoc uerum sit ꝙ huiusmodi gradus dantur in forma, & etiam in materia, ut est uidere in ultimo cap. libri de Substantia orbis ab Auer. ubi dicit. ꝙ materia habet gradus: nihilominus uidetur mihi ꝙ ista expositio nõ quadret expositioni Auer. qui uult ꝙ Arist. in probatione illius maioris, in qua dicitur: Tunc enim opinamur cognoscere unumquodque cum causas primas cognoscimus, & principia prima, & usque ad elementa. Vbi dicit ꝙ per causas primas intelligit causas simplices existentes in re primas non compositas, & sunt prima materia & ultima forma, & ex consequenti loquitur de causis realibus, & in esse reali considerans, & non secundum abstractionem rationis, quia Philosophus naturalis est artifex realis, & sua interest cognoscere omnes causas reales, & propinquas, & remotas, sed illa consideratio secundum differentiã rationis inter gradum maioris abstractionis pertinet ad artificem rationalem uel communem. unde dicit: Quæ enim sunt præter primam materiam & ultimam formam cuiuslibet rerum naturalium, sunt materiæ & formæ compositæ: loquitur enim secundum esse naturale. Et ex hoc patet quanto plus sit accusatione dignus ille bonus Ioã. de Bacco in loco allegato qui per ultimam formam exposuit primum motorem, motus authoritate Commen. in. 12. Meta. com. 18. ubi habet ꝙ omnes formæ naturales sunt in potentia in prima materia, & sunt in actu, in primo motore. Sed hoc iterũ stare non potest, quia licet dictum Commen. sit uerum, ibi tamen non facit ad propositum, quia Cõmen. dicit hic, ꝙ per causas simplices Aristot. intellexit causas existentes re primas & non compositas, ubi patet ꝙ loquitur de causis intrinsecis primis. Manifestum est autem ꝙ primus motor non est de pincipiis extrinsecis, sed extrinsecis.

Impugnatio Ioã. de. Bac. (margin note beside "teriam & ultimam formam cuiuslibet rerum naturalium")

Obiectio. Sed dices, tunc ista expositio non potest uerificari nisi in mixtis, & in habentibus plures formas: in elementis autem non uidetur uerificari, ubi non est nisi una forma tantum.

Solutio. Soluitur ꝙ (ut dicit Commenta. primo physico. com. 1.) propositio illa philosophi omnia habentia principia causas & elementa, nõ cognoscuntur nisi ex cognitione principiorum, aut causarum, aut elementorum suorum: impossibile est ut hæc coniunctio. Aut, sit sicut copulatiua natura: nã dispositio scientiæ certæ inuenitur in rebus habentibus causas quasdam per scientiam illarum causarum, sicut inuenitur in habentibus omnes causas. Tunc igitur in simili in elementis non est nisi materia prima & forma elementi, & illa est ultima forma in elemento, quia ulteriorem non habet neque priorem secundum rem: & ideo scientia de elementis perficitur in scientia causarum simplicium præcise quantum ad causas intrinsecas, sed scientia mixtorum habentium plures formas & plures materias perficitur ex cognitione causarum simplicium & cõpositorum. Non igitur impedit expositionem Commen. aliquid hoc quod obiiciebatur, sicut uides clare. nam ꝙ dicitur: Quod enim est inter primam materiam & ultimam formam cuiuslibet rerum naturalium, sunt materiæ compositæ & formæ compositæ. intelligitur in quibuscunque sunt plures formæ, & plures materiæ; in carentibus enim multitudine tali impossibile est ut hoc uerificetur maxime secundum naturalem considerationem, quæ considerat res in esse reali; & non secundum esse rationis, ut dictum est.

Materia alia remota, alia propinqua. 5. Metaphysi. tex. commen. 29.

Materia dicitur genus. 5. Meta. tex. com. 33. & est in cap. de Genere. uide in Concordantiis.

Materia & forma dicuntur diuersa genere. 5. Meta. tex. cõ. 33. Vbi aduerte ꝙ litera arabica ibi est corrupta, quia dicit ꝙ sunt idem genere. & Cõmen. exponit, quia fit ex materia & forma unum. uide in Concordantiis.

Mathematicæ demõstrationes procedunt à notioribus naturæ & nobis simul. 1. Physi. com. 2. idem. 7. Meta. tex. cõ. 10. & 3. Cœli. com. 61. & 1. de Anima. com. 10.

Mathematicæ considerant de causa formali tantum, quod patet primo physi. com. primo. uide quomodo sit intelligendum. 2. physi. com. 68.

Mathematici non dicunt magnitudinem augeri in infinitũ in actu, sed solum esse quantamcunque uoluerint finitam. 3. Physi. tex. com. 71.

Mathematicæ magnitudines habent contactum. 5. Physico. com. 22. & habetur in. 1. de Gener. & corru. in tex. cõ. 44. & 4. Physi. tex. cõ. 76. idem. 5. Physi. com. 30. & 39.

Mathematicus contactus assimilatur continuo, quia ultima reuertuntur in unum. 5. Physi. com. 22. & 30. & 39. secus de contactu naturali, quia duo ultima remanent duo demonstrata in actu.

Mathematicus aliter considerat magnitudines, & aliter naturalis. primo Cœli. com. primo. idem. 2. Physico. tex. cõ. 18. & 3. Cœli. com. 6.

Mathematica nonnulli crediderunt esse substantias. 7. Metaphysi. tex. cõmen. 5.

Mathematicus circa ea, quæ ex ablatione theoriam facit, circũtollens enim omnia sensibilia speculatur, puta leuitatem & grauitatem, & duritiem, & contrarium: adhuc aũt caliditatem & frigiditatem, & alias sensibiles contrarietates, solum autem derelinquit quantum & continuum. 11. Primæ philosophiæ. cap. 11. Ex quo loco manifestè deduci potest materiam intelligibilem esse ipsum quantum, ut abstrahit secundum rationem ab omnibus qualitatibus & contrarietatibus sensibilibus, ut declaraui in Theorematibus in proprio Theoremate de hoc, & dixi quomodo sit intelligendum mathematicum non abstrahere à materia intelligibili, contra Egidium Roma. & alios tenentes materiam intelligibilem esse substantiam.

Mathematicorum quidditates possunt intelligi sine sensu & motu, & sine materia sensibili. 7. Meta. tex. cõmen. 39. & 37. & 6. Meta. tex. com. 2.

Mathematicus utitur communibus propriè. 11. Primæ philosophiæ. cap. 3. & in primo Posteriorum analyticorum. tex. cõ. 24. & in. 4. Primæ philosophiæ. tex. com. 7.

Mathematici solam quantitatem spectant, quo opere neque usus corporis naturalis est, neque affectionem hærentium corpori in eo ꝙ naturale est, quales sunt caliditas, frigiditas, humiditas, siccitas: sed in contemplationem sola spatia ipsa mera, inaniaque, & confinia corporum adhibentur. Themist. sententia. 3. de Anima. cap. 50. Inde scire potes quid sit materia intelligibilis contra multos Latinorum. Vide quæ scripsi in Theorematibus de hoc.

Mathematica ideo abstractione & abiunctione constare dicuntur, quoniam ab his quæ in naturalibus corporibus usitantur loco qualitate, tempore, actione, motu, affectionibus, & reliquis generibus eximuntur abiunguunturque. Themist. in. 3. Physi. 71. & habetur ab Aristo. in. 10. Metaphysi. cap. 3. & Auer. in. 3. Cœli. com. 6.

Mathematicus utitur longitudine, latitudine, & puncto indimensibili separatim atque seorsum, quamuis minimum illorum subsistat actu per se, quia tamen finguntur subsistere in considerationem per se sine mendacio ueniunt. Themist. 3. Physi. super tex. 71. Ex quo scire poteris differentiam inter naturalem & mathematicum: nam licet Aristo. in secundo Physi. tex. com. 16. dixerit corpora physica habere superficies, & longitudines, & puncta, sicut mathematica: tamen naturalis non considerat talia inquantum naturalis est, ut sunt seorsum & separatim se habentia: sed si quando naturalis considerat solam longitudinem sine latitudine, tunc utitur mathematica abstractione, sicut etiam

in plerisq; aliis rebus, ut bene notat Alexan. Vnde nulla est physica magnitudo nisi corpus, sicut bene notat Simplicius authoritate eiusdem Alexan.in.1.Cœli & mundi. Vnde lineæ naturales sunt corporeæ, & superficies similiter, & puncta naturalia sunt corporea, quatenus naturalia sunt, sicut sunt minima naturalia, & sicut sunt poli mundi naturales, sed mathematicæ sunt puncta indiuisibilia, sicut notat Commen.in.2.Cœli.com.14.& in.4.Physi. in com. 118. Et sic loquitur Peripatetici de istis. Et nota bene hoc, quia Latini nostri de hoc sunt in maxima altercatione: unde lucidissimus Themist. expresse in præsenti loco dicit, φ non omnis linea naturalis est quæ & naturam requirat & locum, nam mathematicæ quædam dicuntur, quarum ueluti locus est animus speculantis.

Mathematicorum entium genera repræsentat materias fictas intentionales. ex Paraphrasi Meta.tracta.2.col.16.

Mathematicę scientię, & sciētia de anima considerant res, partim in materia, partim uerò à materia abiūctas res simplices: in prologo primi phy. & Ammonius (ut Philoponus tradit) in principio libri de Anima. de qua opinione uide quæ scripserim in quæstionibus miscellaneis &c.

Mathematici omnes naturales affectiones à contemplatione sua reiiciunt, solas merasq; magnitudines, & nuda ac inania spacia finiunt, finiendis his, neq; materiam, neq; naturalem qualitatem adiungunt. Themi.1.de Anima.com. 17. contra illos qui ponūt substantiā corpoream esse subiectum scientiarum mathematicarum.

Mathematica dicuntur ex ablatione, & naturalia ex appositione.3.Cœli.tex.com.6.

Mathematicis quæcunq; inconuenientia accidunt, necesse est naturalibus accidere.3.Cœli.com.6. Vbi uide limitationem Auerrois φ habet ueritatem in pluribus, sed non in omni loco: & bene considera calcem commenti sexti iam allegati, quia bene intelliges hoc.

Mathematicus & naturalis conueniunt in hoc, φ continuū est diuisibile in infinitum: sed differunt quod sit augmētabile in infinitum, quia mathematicus concedit hoc, sed naturalis negat illud. uide causam.3.Cœli.com.6.

Mathematicus considerat continuū, ut est separatum à materia: sed naturalis ut est coniunctum materiæ. ibidem.cō. 6.& primo Cœli.com.1.

Mathematici cōsideratio de corpore est inquantū est quantum sine aliis accidentibus, sed consideratio naturalis est de corpore inquantum est quantum cum cæteris accidentibus cęterorum prædicamentorum.3.Cœli.com.6. idem habetur ab Arist.in.11.Primæ philosophiæ.cap.3.

Mathematici ex diffinitionibus facile in notitiam accidentium deueniūt, naturales uerò econuerso prodiuius ex accidentibus in diffinitionē accedunt. Themistius.1.de Anima.tex.com.11.consimile habetur ab Auer.1.Physi.com. 2.& in.7.Meta.com.10.

Mathematica habent tactum & locum.1.de Genera.& corruptio.tex.com.45.idem.4.physi.47.& .76.

Mathematicæ artes primum circa Aegyptum constiterūt, ibi namq; sacerdotum gens uacare dimissa est. ex procœmio Metaphysic.

Mathematica existentium sine motu sunt extra ea, quę sunt circa astrologiam, disputant tamen & tractant omnia de natura.1.Metaphysi.tex.com.19.

Mathematica non admiscetur cum materia.2. Metaphysi. tex.cōmen.ultimi.

Mathematicæ non demonstrant per genus causæ finalis.3. Metaphysi.tex.com.3.

Digressio an in mathematicis sit bonum.

Mathematicæ nullam de bono aut malo faciunt rationē. ibidem. Ex illo textu colligitur in mathematicis nō esse bonum, uide tamen & considera diligenter φ (ut inquit Auer.in commento.) ista res indiget consideratione. ubi scire debes φ Aristo.in.13. Meta.in calce primi capitis inquit: Quoniam autem bonum & honestum alterum, hoc quidem semper in praxi, bonū autem & in immobilibus: dicentes nihil dicere mathematicas scientias de bono aut optimo mentiuntur, dicunt enim & demōstrant maxime, non enim si non nominatū, opera autem & rationes ostendunt, non dicunt de ipsis: boni autem maximè species, ordo, & cōmensuratio, & id quod terminatum est, quę maximè ostendunt mathematicæ sciētiæ, & quomodo multorum causa uidentur hoc &c. Et iste est locus quē innuit Auer.in com.3.super.3.Primæ philosophiæ dum dixit super istis uerbis: Et ipse dixit in tracta. de quo loquitur in principiis mathematicorum, φ ordinatio numerorum & magnitudinum inuenitur in eis, & indiget hoc perscrutatione. Vbi scire debes, φ ut notat bene Alexan. in præsenti ratione adducta per philosophum, est deceptio quædā: nam hac potissimum causa mouetur ad ostendendum immobilibus non esse bonum, quia omne bonum finis est: finis autem cuiusdam actus finis est. omnis aūt actus cum motu est. inquit enim: Nam non omne bonum suapte natura agendum est, sed partim agendum, partim contemplandum: non agendum cuiusmodi est in mathematicis, ueritas enim eorum quæ bonum quoddam est ut finis in ipsis expetitur. Et ideo animaduerte bene & considera, φ etsi Philosophus ista adduxit, ibi est in parte argumentatiua, non quia hæc sit eius intentio φ in scientiis Mathematicis nulla sit bonitas, alioquin scientiæ speculatiuæ non essent de numero bonorum & honorabilium, contra Philosophum in principio libri de Anima: patet enim authoritate philosophi sciētias mathematicas enumerari inter scientias speculatiuas.6.Meta.tex.com.2. Et licet Plato dixerit illas esse propter exercitium, ut alias declaraui, quia tamen quandoq; Aristo. ex mente propria uidetur etiam asserere illud in entibus Mathematicis non esse bonum, neq; finis rationem: debes scire φ ut est sententia Philosophi in.2.Physi.tex.com.18. eædem sunt lineæ mathematicæ, & naturales: & quia formæ istæ non terminant motū, nec habent rationem finis, nisi ut sunt naturales, quia Mathematicus abstrahit à motu, & per huiusmodi finem per motum attingendo: sic sub illa ratione non est in eis ratio boni neq; finis, sicut est in naturalibus. Et hoc est quod pulchrè declarauit Auer.in.2.Physi.in com.74. forma quæ sequitur naturam entis, non est dicta nobilior, ut forma mathematica: non enim dicimus φ lineæ exeuntes à centro circuli ad circumferentiam sunt æquales, ut circulus sit nobilior, sed hoc contingit naturæ circuli, & ideo nobilitas non inuenitur in formis Mathematicis. Hoc enim scilicet nobilitas non accidit formis, nisi secūdum φ sunt finis: quare intelligis modo quomodo bonitas & nobilitas non est in formis mathematicis, quia cum sint eædem cum formis naturalibus non habēt bonitatem, nisi ut sunt in materia sensibili in esse naturæ seu tali, quia sic sunt finis motus agentis & non habent bonitatem istæ formæ, & sunt in imaginatione ut considerantur à mathematico. Dicit enim Commen. φ balneum in anima mouet ut efficiens, & balneum extra animam mouet ut finis: bonum enim & malum sunt in rebus. Et aduerte φ Commenta.3.Metaphysi.commen.3.dicit, φ potest contingere ut sit in immobilibus bonum, sed non per se, sed per accidens, quod ideo dicit pro quanto sunt eadem subiecto cum rebus mobilibus in quibus per se est ratio finis, qui attingitur per motum: quia ibidem Commenta. dicit, φ mathematica licet sint in remota, tamen non mouentur nisi per accidens: & sic etiam per accidens: sunt finis motus, & sic bonum in eis inuenitur per accidens illo modo: sed non propter hoc tollitur, quia contemplatio entium mathematicorum quorum finis est ueritas, non sit de genere bonorum: & quia etiam illarum scientiarum cognitio multis artibus & mechanicis, & speculatiuis possit esse proficua & utilis, ut dixi in Concordantiis super primo Physicorum.

Mathematica licet sint in re mota, tamen non mouentur nisi per accidens.3.Meta.com.3.

Mathematicarum scientiarum quædam sunt primæ, ut arithmetica, & geometria: quædam sunt nō primæ, ut perspectiua & musica. ex.4.Meta.tex.cō.4. unde colligitur scientias medias magis enumerandas esse in generę scientiarum

tiarum mathematicalium, quàm cum naturalibus. uide in Concordantiis.

Mathematicorum sunt principia elementa & causæ.6.Primæ philosophiæ.tex.com.1.ex quo patet Auer.Alexandrumq́;,& alios Græcos expositores etiam aliter potuisse exponere authoritatem illam in principio physicæ auscultationis, ubi Arist.exorditur dicens: In unaquaq; doctrina cuius sunt principia, uel causæ, uel elementa, cognitio ex horum fit perceptione atq; scientia. ipsi enim per principia exponunt causas agentes & mouentes, & per causas fines, & per elementa principia existentia in re, ut sunt materia & forma: iuxta autem istam expositionem mathematicorum non essent principia, elementa, & causæ: cuius tamen oppositum scribit Philosophus in præsenti authoritate. Immo Aristo.in hoc loco subdit ꝓpositionem uniuersalem dicens. Et totaliter omnis scientia intellectualis participans aliquid intellectus circa causas & principia est, aut certiora, aut simpliciora: & licet non addat. & elementa, hoc fecit breuitati indulgens secundum suam consuetudinem: ita ꝙ uniuersaliter quælibet scientia uel speculatiua, quæ est uere intellectualis, uel practica quæ particeps est intellectus: quia agibilia, de quibus est scientia practica, nõ sine intellectu sunt, ut patet ex.3.de Anima, & ex.6. Ethic. & ex.2.Physi. Vnde uidetur mihi omnem scientiam secundum Aristo.sententiam esse ex principiis, causis, & elemẽtis. Nam principia immediata in qualibet scientia quæ sunt propositiones per se notæ & concessæ in illa scientia ratione qua non habent in tali scientia priores propositiones, per quas demonstrari possunt, sic talia principia dici possunt. Scribit enim Arist.in princi.5.Meta. ꝙ de ratione principii est primũ esse. & primo Posteriorum dicit: Idẽ autem est primum & principium, & eædem propositiones inquantum sunt causæ conclusionis demonstratę, sunt causæ non solum in inferendo, sed in essendo, siquidem demonstratio faciens scire est ex causis utroq; modo, & præsertim in demonstratione simpliciter dicta: In demonstratione autem quia, dicuntur causę in inferendo tantũ in ordine autem ad totam demonstrationem, quæ formaliter componitur ex eis, dicuntur elementa: siquidẽ ratio elementi est ut sit in re quę componitur ex eo.unde.5.meta.tex.com.4.dicit expresse ꝙ elementa etiam dicuntur respectu demonstrationum: & sic demonstrationes primæ in unaquaq; scientia dicuntur elementa respectu aliarum demonstrationum: ubi Commen.dicit: Primæ demonstrationes quę componuntur ex primis propositionibus, sunt elementa omnium demonstrationum quæ componuntur ex eis: demonstrationes enim compositę dissoluuntur in demonstrationes simplices, istæ autem non dissoluuntur in alias: & ita saluare possumus in omnibus scientiis esse principia, causas & elementa iuxta istam sententiam. Quid enim melius inuenies, quàm Aristotelem per Aristotelem interpretari?

Mathematica abstrahit à motu.6.Meta.tex.com.2.&.3.Meta.tex.com.3.&.7. Met.tex.com.35.& in.2. Phy.te.cõ.18.

Mathematica est circa immobilia, sed inseparabilia.6. Metaphysi.tex.cõmen.2.

Maturatio melius & plus dicitur de animalibus, quam de uegetabilibus: & de uegetabilibus plusquam de mineralibus.quarto Meteororum com.26.

Mahumeti lex ponit homines æternos, & homines corruptibiles eiusdem rationis in nomine, & diffinitione.3.Metaphysi.cõmen.7.

Maxillam inferiorem omnia animalia mouent, excepto crocodillo fluuiali, qui mouet superiorem.1.de Natura animalium.cap.11.& uide causam huius in.2.de Partibus animalium.cap.17.

Maximum fundamentum est scientiæ naturalis, naturam agere propter finem.2.Physi.com.74.&.75.&.84.

Maxima distantia non inuenitur nisi in linea recta.8. Physico.cõmen.73.

Maximum in unoquoq; genere perfectum est.10. Metaphysic.cõmen.13.

Maximum est cuius non est excessus.ibidem.

Maxima remotio non mensuratur nisi secundũ lineá rectã, & ideo dicitur in descriptione lineæ rectæ ꝙ est breuissima inter duo puncta.1. Cœli.cõ.18.idem.5.Physi.cõ.23.

Maxima dimensio, q̃ materia recipit, est dimensio ignis: & minima est dimensio terræ.2.de Anima.tex.cõ.97.

Medium determinatum est.1.Cœli.tex.com.44.& ibi ponitur ratio ad hoc.

Medium trifariam sumitur pro loco inferiori, pro medio sphæræ, & pro medio quod est inter duo extrema contraria.primo Cœli.com.45.

Medio non existente totaliter, neq; extremum erit, neq; sursum, neq; deorsum.1.Cœli.tex.com.74.

Medium non est nisi per corpus sphæricũ, & corpora sphęrica non sunt nisi propter corpora, quæ sunt in medio.1. Cœli.com.78.Prima pars patet, quia sphæra diuiditur in medium, quod est centrum & circumferentiam: secunda pars patet ex his quæ habet Commen.8. Phy.com.84. Consistentia, inquit, mundi huius istis duabus uirtutibus perficitur, uirtute mouendi, & uirtute quiens.

Medium corporis, quod circulariter mouetur, debet esse unum.secundo Cœli.com.35.

Medium aliquãdo dicitur de medio magnitudinis, aliquã do de medio quod eligitur à natura, scilicet nobili, ut in animalibus, aliud est medium magnitudinis, & aliud est medium secundum naturam.2.Cœli.tex.com.74. glossat autem Commen.de animali æterno, quia in animali corruptibili coincidunt.

Medium secundum ꝙ medium, non est causa ꝙ corpus sit graue, sed inquantum est medium corporis, quod circulariter mouetur: & medium non est causa essentialis.quare corpus graue quiescit in medio, sed est grauitas eius. secundo Cœli.com.101.

Medium si fuerit concessum, ꝙ sit causa quietis terræ, erit causa remota, & melius est dicere ꝙ sit causa conseruans quietem quam agens.2.Cœli.com.102.

Medium magnitudinis differt à medio secundum uirtutẽ, quia medium uirtutis est in omnibus prædicamentis, sed medium magnitudinis est in prædicamento quantitatis tantum.Auer.in Paraphrasi.2.de Cœlo.summa.4.cap.1.

Medium aliud secundum qualitatem, aliud secundum quãtitatem.3.Cœli.com.41.

Medium mundi est diuisibile habens latitudinem.4.Cœli. com.3.consimile.8.Physi.com.76.

Medium est duplex, secundum comparationem, & tale nõ est compositum ex extremis: & sine cõparatione, & hoc est compositum ex extremis.4.Cœli.com.26.

Medium est terminatum distinguẽdo ipsum ab extremis, & si medium esset extremum, possibile esset in ipso fieri additionem, quo concesso sequeretur inueniri posse corpus descendens sub terra.4.Cœli.com.32. uide pro ista consequentia.1.Cœli.tex.com.12.

Medium mundi, & medium terræ sunt idem subiecto, sed differunt diffinitione.4.Cœli.com.33.&.34.

Medium & illud quod est inter, multis modis dicitur.4. Cœli.tex.com.38.

Media quæ sunt inter contraria in forma se qualitate, differunt à mediis, quæ sunt inter extrema contraria in loco: contrarietas enim inuenitur in loco & forma æquiuocè, nam contraria in forma sunt duo in forma, sed non duo in subiecto: sed cõtraria in loco sunt duo in forma, & duo in subiecto: & ideo medium in contrariis in loco oportet ut habeat aliquam cõtrarietatem in forma & in subiecto. Vnde necesse est, ut nõ diuidatur nisi propter numerationem subiecti, hicq; impossibile est, ut medium inter cõtraria in loco sit unum in subiecto.4.Cœli.com.38.

Medii dispositio est, ut in eo congregentur contraria.4.cœli.com.40.quod qualiter sit intelligendum, uide in.4.Cœli.com.26.&.38.clarius.

Media extrinseca non recipiunt sensibilia cum corporibus in quibus existunt.2.de Anima.tex.commen.101.& commen.76.&.97.

Simplicius etiam dicit in prologo scientiæ naturalem largiri principia medicinæ & aliis artibus mechanicis.

Aristo. sumere in hoc sensu primum, sed hoc aut sumitur primò, ut primum distinguitur contra proximum, ut primo physico. tex. com. primi. ubi notat Commen. q doctrina ordinata est incipere à cognitione causarum primarū rei cognoscendæ perfectæ, deinde intendere ad cognitionem aliarum causarum remotarum secundum ordinem, donec perueniatur ad causas propinquas. Quod sanitatis & ægritudinis causæ particulares à medicina considerentur, patet ex secundo Physi. tex. com. 26. sed de hoc uide quæ in contradictionibus nuper æditis scripsi, ubi dedi alium modum exponendi illam Aristo. authoritatem in libro de Sensu & sensato.

Medicinæ practicæ pars est ars medicinarum experimentalis, & illius etiam est ars anatomiæ. ibidem. Auer.

Medicinæ pars experimentalis indiget uitæ longitudine, de hac enim sermo Hippocratis intelligitur, dum dixit uitam esse breuem, & artem longam. ibidem. Auer.

Medicus & naturalis differenter considerant sanitatem & ægritudinem. ibidem.

Medicina secundum Arist. appropriatur inter artes mechanicas in uirtute. ibidem. 1. de Anima. com. 17.

Medicina cibus quomodo differant, uide. 5. colliget. cap. 3. & uide etiam cap. 24. ibidem. cap. 3.

Medicinis rectius attribuitur intemperantia, & cibo temperamentum. ibidem. cap. 3.

Medicinam esse calidam aut frigidam, aut humidam uel siccam, & cibum, est æquiuoca intentio. ibidem.

Medicina quomodo temperata dicitur. ibidem.

Medicina quæ dicitur esse appropriata alicui operationi, non dicitur habere illam operationem nisi comparatione ad corpus temperatum, uel ad propinquum temperantię. ibidem. cap. quarto.

Medicinæ oppilatiuæ diuersificātur secundum complexionem membrorum, sicut dicitur q dactyli oppilant hepar, & aperiunt oppilationes pulmonis. 5. colliget. cap. 8.

Medicinæ quæ sunt apertiuæ unius membri, non sunt apertiuæ alterius: sicut absinthium aperit oppilationes hepatis, & non potest poros exteriores aperire propter stipticitatem quæ est in eo. 5. colliget. cap. 9.

Medicinæ stipticæ differunt ab oppilatiuis, quia stipticæ sunt in materia grossa terrestri, sed oppilatiuæ sunt in materia subtili. 5. colliget. cap. 12.

Medicinæ odoriferæ sunt supremę omnibus medicinis cōfortantibus principalia membra, & maxime in rebus testificatis ab experientia & proprie cordi. Et propterea muscus plus confortat inter cætera odorifera, nā eius aromaticitas prævalet omnibus aromaticis. 5. colliget. cap. 19.

Medicinæ quæ frangunt lapidem, efficiunt hoc per frigiditatem & humiditatem, quia tu scis q res induratæ per caliditatem & siccitatem non dissoluuntur nisi per frigiditatem & humiditatem. Et cum dico frigiditatem, intelligo diminutum calorem à calore, qui coagulauit lapidem: & sic intelligo cum dico humiditatem, quia non operantur istæ medicinæ in lapidibus nisi per operationem similem operationi alicuius decoctionis. 5. colliget. cap. 20.

Medicinæ laxatiuæ habent suam operatiōnē per attractionem inquantum est attractio, & etiam per proprietatem. 5. colliget. cap. 21.

Medicinę purgatiuæ non solum habent hanc uirtutē, scilicet trahendi humorē propriū etiam eis, uerū etiā trahunt humorem ꝓprium & ex ꝓprio membro. 5. colli. cap. 21.

Medicinæ purgatiuæ non operantur nisi per unum calorē proprium eis, qui est in eis, qui habet proprietatem trahēdi talem humorem. ibidem.

Medicinæ bezaharicæ secundum medicos sunt mediæ inter uenena & medicinas: & nos sic non intendimus, quia media & extrema sunt unius generis, & quæ sunt unius generis sunt similia, & sic non est in bezaharticis cum ueneno, quia medicatio contrarietatis semper debet attribui contrarietati. 5. colliget. cap. 23. ubi dicit: Tales medicinæ ex una parte sunt uenenum, & ex alia sunt medicina: non quia sunt medicina ex parte qua sunt uenenum, quia non est extraneum, ut dicatur q diuersificantur actiones unius agentis diuersificatis dispositionibus subiecti locorū. Dic tu pro medicis q medium ex duplex, quoddam quod est compositū ex extremis, ut colores medii respectu albi & nigri: & de talibus uerum est q sunt eiusdem generis, & sunt similia. Quoddam uerò est medium secundum similitudinem in participando dispositiones extremorum, & talia non sunt necessaria eiusdem generis, nec similia, & illo modo intellexerunt medici.

Defensio medicorum.

Medicina bezahartica occidit sanum, quia non habet prodesse nisi quādo in corpore est dispositio uenenosa. ibid.

Medicinę habent quatuor operationes, primas, secundas, tertias, & proprias: sed cibus non habet nisi unam operationem, quia nutrit tantum. 5. colliget. cap. 24.

Medicinæ principia pro maiori parte sunt inductiōe, & experimento cognita. uide diffuse de hoc. 5. colli. cap. 24.

Medicina ut dicit Gale. duobus instrumentis fuit inuenta, ratione & experimento. 5. colliget. cap. 25. Authoritas ista est in principio primæ particulæ aphorismorum. cō. 1.

Medicinarum compositarum iudicium in cōplexione perfectè reddi nō potest ex sapore, quia potest esse una medicina cōposita, ex rebus quibusdam habentibus saporē, & ex quibusdā carentibus, & non pôt fieri iudicium de toto ex parte. Similiter medicina cōposita discerni non potest ex odore propter eadem causam quia potest esse cōposita ex aliquibus odoriferis, & non potest ferri iudicium in hac re de toto ꝓpter partē, sicut illæ qui iudicauit rosam calidam, quia est aromatica. 5. colliget. cap. 27. & 28.

Medicinarum significatio ex colore est multo debilior aliis significationibus ex sapore & odore sumptis, propterea quia color non est nisi in superficie corporis colorati: & propter ea inuenies secundum plurium q cōplexio partis in qua est color, est alia quàm complexio totius colorati. 5. colliget. cap. 29.

Medicinarum purgatiuarum nulla est sine aliquo ueneno, excepto reubarbaro, eo quia confirmat omnia membra corporis: ideo cum do ipsum cum aliis medicinis refrenat alias medicinas, quia frenum suum est cum eo. 5. colliget. cap. 42. ubi loquitur de raueth. i. reubarbaro.

Medicinarum simpliciū compositio necessaria est propter tres causas, quas uide in. 5. colliget. cap. 67.

Medicinæ compositę operatio est unum in commixtione artificiali, sicut est unum in commixtione naturali & non plura. 5. colliget. cap. 57. contra Gale. & ibi aduerte expresse colligi ex mente Auer. complexionem ex naturalibus qualitatibus resultantem esse unum & non plura, contra opinionem multorum.

Medicina est ars operatrix inuenta ratione & experimento, conseruans sanitatem & remouens ægritudinē. & hæc est ueracior diffinitio, quæ in aliquo librorum alicuius Auer. fuit inuenta. 6. colliget. cap. 1.

Medicina ars aliquando deficit in indiuiduis propter materiales præparationes, quę sunt in ipsis quod est: quia nō est impossibile, ut sint duo homines unius eiusdem complexionis temperatæ æqualiter, & utantur uno regimine, & unus ipsorum perueniet ad meliorem finem quem cōsequi poterit per suam naturam, in alio uerò in eodem regimine generabuntur humores qui mortem inducent. Et causa huius est, quia in eius complexione est mala pręparatio fixa, quæ est causa, ut in ipso hæc malitia generetur. 6. colliget. cap. 1.

Medicina est ars in qua necessaria est præter uniuersaliū rerum cognitionem experiētia, propter quam particularia principia habētur in eo quod in unoquoq indiuiduo fieri debet. Et scias q ista principia omnia scribi nō possunt, quia sunt infinita: & ista pars scientiæ medicinalis nobis uetat habere perfectionem in hac arte, eo quia magis appropriata experientiæ q̄ rationi, & propter hoc dicit Hippocrates: Ars longa & uita breuis. 7. colliget. cap. 6.

Medicina actualiter frigida uniuersaliter membris principalibus non est apponenda, licet sit potentialiter frigida. septimo colliget. cap. 7.

Membra ordinata ad attrahendũ superfluitates sanguinis, non trahunt, nisi quia sunt sibi conuenientes in cibo: & scias hoc,& ne tradas obliuioni. Auer.2.colliget.cap.4.de iuuamentis membrorum officialium.Vide in Concordantiis nuper æditis.

Membra non agunt neq; patiuntur nisi per calorem naturalem contemperatum per frigiditatem proportionatum ei,quia declaratum est in naturali Philosophia,φ frigiditas est sicut instrumẽtum temperans calorem naturalem, qui est primum agens,& substãtiale: ideo quodlibet mẽbrum operatur suam actionem per illum calorem correctum cum illo instrumento conuenienti ei. Et quando frigiditas aduenit ei non multa, ita φ calor bon ægreditur suam formam naturalem,tunc diminuitur operatio membri,sicut in cibis qui ascẽdunt in stomacho,& sicut in sanguine phlegmatico qui generatur in hepate: & quando calor agens breui augmentatione,& ita non trahit calorem agentem à sua forma naturali multum, tunc fit mala augmentatio in operatione membri, sicut in stomacho generante fumositatem ex cibis,& sicut in hepate generante multam choleram, fit magnum augmentum in calore uel frigiditate,ita φ calor naturalis mẽbri exeat à sua forma naturali,tunc membrum operabitur operationẽ contrariam operationi naturali, sicut stomachus qui corrumpit cibos. Auer.aurea sententia in.3.colliget.cap.21.de accidentibus superuenientibus uirtutibus hepatis.

Membri operatio non completur nisi per calorem cõtemperatum mensuratum,& non est differentia ex qua qualitate exeat temperantia.3. Colliget.cap.31. idem ibidem. cap.32.ubi dicit φ membrum non agit, neq; patitur naturaliter nisi propter complexionem temperatam in quatuor qualitatibus.

Membra fortia expellunt superfluitates ad membra debilia,& ad hoc adiuuat communicatio membrorum, & habilitatio uiarum.7.colliget.cap.28.&.29.

Membrorum utilitas in sua compositione duplici principio dignoscitur.primo referendo illam ad actum:secundo uerò si ratione,& cognitione uariantes membri constructionem nullam magis rationabilem,& idoneam inueniamus Gale.in tertio libro de Vtilita.parti.cap.13.De prima suppositione etiam uide ipsum in primo libro ca. 8.ubi auctoritate Hippocratis confirmat illam, asserentis omnia membra sibi esse cõpassibilia in ministeriũ unius operationis.&c.

Membra cerui non differunt à membris leonis, nisi quia anima differt ab anima,& hoc etiam manifestum est in indiuiduis eiusdem speciei,& ideò diuersi sunt mores.2.de Anima.cõmen.52. idem Gale.in.1.de Vtilita. partic.cap. primo,& Hippocrates asserebat ludicres animas ludibria corpora fuisse sortitas, ut asserit Gale.ibidem.cap.22.ubi de simio loquitur,& ibidem dicit Aristo.dixisse animalia quælibet ornata esse ornatu sibi competenti. Vide etiam à Gale.eandem sententiam in.3.de Vtili. partic.in fine ulti.cap.ubi etiam de simio confirmat naturã dedisse, & ad mores animæ,& uirtutes corporis utiles particulas, ubi collige causam distinctionis principalẽ esse à forma, non solum in distinctione specifica, uerũetiam in distinctione numerali,contra Diuum Thomã,& Egidium Romanũ.

Memoria brutorum differt à memoria hominum,quia homo non solum meminit se uidisse aliquãdo audiuisséue, sed etiam futurum tempus à præterito discriminat:bruta hoc solum cognoscunt se modo corruere,aut olim corruisse.Item homo recordari se percipit, hoc mutis negatum est.Them.in primo libro de memoria,& reminiscentia.cap.5. inde patet error ponentium bruta cognoscere per eandem uirtutem suam actionem.

Memoriæ bonitas attribuitur habentibus complexionem mediam, & ideo iuuenes habent bonam memoriam, & obliuio accidit pueris,& senibus: pueris propter humiditatem naturalem senibus propter humiditatem accidentalem.ex lib.de memo.& reminiscentia in fine.

Mensura in unoquoq; genere quod minimũ.2.Cœli.text. cõmen.28.&.10.Meta.tex.cõmen.3.&.4.

Mensura cuiuslibet gneris est quo primo unumquodque cognoscimus.5.Metaphysi.text.cõmen.14.idem.10.Metaphysi.text.cõmen.3. ubi Commenta.dicit commen.12. in loco allegato,quòd mensura in omni genere est magis manifesta apud nos.

Mentitus est,non similiter qui dixit quatuor esse quinque, sicut ille qui dixit quatuor esse mille. 4.Metaphysic.text. cõmen.18. Ex quo elicitur φ est latitudo in falsitate,sicut & in ueritate. Nam sicut prima principia sunt notissima in ueritate,& per accessum ad illa mensuratur ueritas aliarũ propositionum: illud enim est uerius,quod est primo ue ro propinquius,ut dicit Aristote.in eodem.4.Metaphysi. tex.cõmen.18. Similiter opposita primorum principiorũ sunt notissima in falsitate, & sunt summa in illo genere. Et ista etiam est sententia August. in primo de Trini.cap. primo.quòd magis fallitur qui opinatur Deum eius esse potentiæ,ut seipsum ipse genuerit:quã qui opinatur Deũ esse candidum, aut qui opinatur Deum esse nunc obliuiscentem,nunc uerò recordantẽ:nam illa in corpore, hæc uerò in animo reperiuntur: sed ille qui opinatur Deũ gignere seipsum eo plus errat, eo φ non solum quia Deus ita non est,uerũ etiam nec spiritualis,nec corporalis creatura:nulla enim res seipsam gignit,ut fit.

Mensibus fluentibus mulier potest concipere.ibidem in.7. de Natura animalium.cap.1.

Mensibus fluentibus concipientibus accidit, ut parua pariant,& .ples aut minus uitalis,aut infima .pereetur.ibidẽ.

Menstrui,& seminis eadem natura est.ex libro de Somniis Aristo.ubi aduerte φ Themist. in cõmen.ibidem.cap.10. dicit φ uiri etiam sua menstrua patiuntur: & ego noui quendam qui singulis mẽsibus sanguinem hæmorroidalem patiebatur,qui erat iam octogenarius.

Menstruis fluentibus macula imprimitur speculis. ibidem. & uide causam, quia difficilius abstergitur in speculis no uis quàm antiquis.

Menstrua sunt excremẽtum sicut semen in maribus.primo de Generatione animalium.cap.19.

Menstrua fluunt in fœminis illa ætate qua semen est in maribus, & illa ætate qua mares desinunt habere generandi facultatem, menstruorum profluuium cessat in fœminis.ibidem.

Menstruis fluentibus magna ex parte fœminis neq; marisce, neq; uarices, neq; fluxus sanguinis narium accidere solet.ibidem Auerroes isto modo interpretatur,φ generatio deficit in fœminis quando menstrua deficiunt, sicut desinit in maribus generatio desinente genitura.

Menstruorum profluuium solum animalibus uiuiparis datum est.ibidem.cap.19.

Menstrua non sunt in mulieribus, quia sint calidiores uiris,ut quidam antiquorũ opinati sunt:immo accidit propter frigiditatem complexionis earum,ex qua accidit indigestio.ibidem.

Menstruum & genitura,licet utrunq; excrementum sanguinis sit differunt tamen:quia menstruum est excrementum inconcoctum,genitura uerò est excrementum perfectissimæ concoctionis.ibidem.

Menstrua quare non appareant in fœminis aliorum animalium,sicut in mulieribus,uide Auer.ibidem.& Aristo. ibidem.cap.20.

Menstrua nullo circuitu certo describũtur, tendunt tamen moueri decrescente mense,& uide causam in secundo de Generatione animalium.cap.4.

Menstrua nulli generi auium cõtingunt,sed solum animalibus sanguineis uiuiparis: sed oua in auibus sunt excrementa,sicut menstrua in mulieribus. Auer.in.3.de Partibus animalium.cap.1 .& elicitur ex tex.

Mensura quælibet finita est.10.Meta.text.cõmen.3.&.4.& 3.Physi.cõmen.59.

Mensura debet esse eiusdẽ generis cum mensurato.10. Metaphy.com.4.&.4.Physi.cõmen.119.&.133.

Mensura prima in aliquo genere est indiuisibilis.10.Meta.

physi.text. cômen.3 & 4 & 4.Physico.text.cômen.133.& 6.Physico.64.

Mensurantia se adinuicem sunt illa,in quibus sunt est æqualitas.7.Physi.cômen.21.

Mensurantia se adinuicem superponuntur.7.Physi.cô.24.

Mensura quantà non datur, secundum quam diuidi possit magnitudo.4.Cœli.cômen.2.

Mensura non est differens à mensurato nisi multitudine, quia non est mensuratum nisi plura metra,quarto Physi. tex.cômen.133.

Mens duplex,æquiuoca,seu secundum prius,& posterius, & uniuoca.4.Physi,cômen,133.

Mensurandi ratio primò inuenitur in quătitate: hinc enim uenit ad alia metrum,10.Metaphysi.tex.cômen.2.& præcipuè habet locum in quantitate discreta, quia in illa primo inuenitur ratio mensurandi.

Mensuræ rationem habet unum principium in unoquoq; genere.ibidem.

Mensuræ diffinitio est illud per quod mensuratur quantitas discreta.10.Meta.tex.cômen.2.

Mensuræ rationem illud habere dicitur, quo primò unŭquodq; cognoscimus.10.Meta.tex.cômen.2.

Mensuræ habet rationem minimŭ & indiuisibilis, aut simpliciter, aut secundum sensum,uel institutionem elicitur. ex 10.primæ Philosophiæ.tex.cômen.3.

Mensura est unigenea mensurato.10.Meta.tex.cô.4.

Mensuræ non omnes sunt eodem modo indiuisibiles, sed quædam sunt indiuisibiles simpliciter, & quædam secundum institutionem.10.Meta.tex.com.4.

Mens sola,extrinsecus accedit, eaq; sola diuina est: nihil enim cum eius actione cômunicat actio corporalis. Aristote.in secundo de Generatione animalium.cap.3. Dicit Petrus Pompona.in suo defensorio.cap.13.ipsam auctoritatem principaliter intelligi de animalibus cœlestium corporum, non de intellectu humano, Nam Aristote.in istomet loco dicit animam sensitiuam, & intellectualem prius esse in potentia quam in actu,& ita est conditio generabilium,& corruptibilium, quòd quădoq; sunt potestate, quandoq; actu.Sed fallitur per uitam meam,quia Aristo. ibi nullam quęstionem mouet de anima corporis æterni, utrum deforis accidat uel non,sed solum de anima,& uirtutibus animæ existentibus in animali generabili, & corruptibili. Nam propositis duabus quæstionibus,quarum altera erat.De semine si non sit pars conceptus, quo nam uertatur eius corpulentia:& altera de anima ipsius animalis,utrum in semine,& conceptu sit. Tertia quæstio est de mente,seu intellectu, quonă tempore,& quomodo eam recipiunt quę principium impartiri possunt:hoc enim(ut asserit) plurimum dubitatur. Et incipiens à solutione secundæ quæstionis,dicit animam uegetabilem sensibilem pariter, & intellectualem prius esse in potentia quàm in actu,sed tunc subdit: Quod aut omnes contingere cum ante non essent, necesse est, aut omnes cum ante fuerint, aut partim cum ante non fuerint:& contingere,aut in materia non subeuntes semen maris, aut eo quidem inde uenientes,sed in mare,aut omnes nõ extrinsecus contingere,aut nullam,aut partim extrinsecus, partim non extrinsecus. In quibus uerbis manifestè dedit intelligi, quòd licet omnes istæ tres animæ conueniant in hoc quòd prius dicuntur esse in potĕtia quă in actu, est tamen difficultas an iste modus potestatis sit uniuocus uel æquiuocus,saltem analogus. Alioquin ista diuisio incassum fuisset adducta, & ideo Aristote.determinans hoc subdit: Cæterum omnes ante esse imposibile his rationibus ostenditur. Quorum enim principiorum actio est corporalis, hæc sine corpore inesse nõ possunt,uerbi gratia,ambulare sine pedibus: itaq; extrinsecus ea uenire impossibile est:nec ipsæ per se accedere possunt,cum inseparabilia sint: neq; cum corpore,semen enim excremĕtum alimenti est. Restat igitur ut mens sola extrinsecus accedat eaq; sola diuina sit, nihil enim cum eius actione cômunicat actio corporalis. Vbi patet Arist.soluere quæstionem de mente hominis, quia de ea quærebatur quo tĕpore,& quomodo,& unde eam recipiant ea quæ principium imparticipant, & quis est adeo rudis ut non intelligat hoc non esse quæsitum nisi de intellectu qui est in nobis? Nõ est enim dubium apud Peripateticos quo tempore accedat intellectus in corporibus cœlestibus,& quomodo,& unde corpora cœlestia recipiant tale principium.Nam apud Aristo.corpora cœlestia ab æterno sunt animata, & uiua, & intelligentia ab æterno.Ostĕditur etiam hoc ex solutione quęstionis primæ ibi motæ,in qua quærebatur quid fiat de corpulentia geniture,formato fœtu, nunquid sit pars constitutæ magnitudinis? Et quia dixerat in semine contineri calorem non igneum,sed cœlestem,qui est radix,& principium uitæ,dicit soluendo istam quæstionem: Corpus autem geniture in quo semen animalis principii contentum una prouenit, idest ut exponit Ioan.Grammaticus,calor qui est semen,& radix animalis principii,idest animę,quæ habet inanimare corpus, partim separabile est à corpore.i. istud proprium animale,idest anima ipsa, partim inquam est separabile à corpore:scilicet tale principium animale. & declarat in quibus hoc uerificetur dicens: In quibus diuina pars comprehenditur quæ mens appellatur,idest in hominibus, in istis enim generabilibus mens non est nisi in hominibus tantum (Partim uerò inseparabile,)hoc dicit propter alias uirtutes animæ quæ sunt inseparabiles à corpore.(Hoc inquam geniture semen dissoluitur,uersumq; in spiritum euanescit &c.) Vbi clarissimè patet Aristo.loqui de mĕte quæ est in nobis, & dicitur aliquo modo in semine contineri extrinsecus,scilicet modo iam declarato, ubi ista intelligentiæ cœli minimè adaptari possunt,immo Alexan.in tracta.de intellectu,ita etiam intelligit hæc de intellectu agente,ut terminat generationĕ hominis,& nõ ut est intellectus respectu cœli &c. Vide igitur,ad quid pene deueneris cũ tua pertinacia, quid uis intellectum hominis secũdum Arist. esse mortalem,& non uides quòd alia ratione intellectus dicitur esse in potentia in semine,& alia ratione anima uegetatiua,& sensitiua: quia intellectus terminat extrinsecus,sed uegetatiua,& sensitiua sunt per se termini intrinseci generationis.Et quis potuit obsecro locum istum melius interpretari quă Theophrastus,qui uiua uoce audiuit Aristote. cuius hęc est sententia referente Themist.in tertio de Anima. in cap.39.inquit enim: De intellectu potestatis hæc dicit Theophra. quomodo intellectus potestatis homini extrinsecus accedat,quomodoq; tanquam appositus inuectusq; sit, quæritur,quemadmodum congenitus nobis dicatur,denium quænam confirmatio naturaq; eius sit. Certe id quod dicitur nihil actu esse intellectum,ad potestatem omnia,recte hactenus dicitur,quemadmodum,& in sensu: non tamen usq; ad uiuum resecenda res est, neque tamen nihil actu probandus,ut neque ipsemet sit,calumnia hæc esset, & oratio cõtentioni cauilloq; proxima,sed ita intelligendum ut in animo talis quædam sui generis potentia sit, pro subiecto formarum ac gremio,qualis in rebus materialibus facultas illa est,quæ constitutioni earum, & concretioni substernitur. Porrò quod dicitur mentem extrinsecus accedere,non ita statuendum est, ut qui uerè appositus inuectusq; habeatur: sed ut qui statim ab ortu quasi comprehendere nos complectiq; soleat &c. Verum de hoc fuit sermo prolixus habitus à nobis in speciali tractatu de hoc,quid senserit Aristo.de immortalitate intellectus humani: ibi enim ostendimus causas erroris istius uiri,qui non distinxit apud Aristo.inter animam, & intellectum, & credidit quòd si hominis intellectus habet operationem nõ dependentem à corpore, ut à subiecto,quòd hoc non sufficit ad demonstrandum ipsum esse uerè intellectualem,& tamen hoc est falsum. Nam Aristo.in.8.Physicæ auscultationis ex hoc quòd primus motor mouet æterno tempore, demonstrauit ipsum esse abstractum à magnitudine, quia uirtus in magnitudine existens nõ potest habere operationem æternam: igitur uirtus quæ non est in magnitudine non est abstracta, si per te intellectus hu-

manus

manus non est uirtus in magnitudine, quia nullius corporis est actus, igitur est uirtus abstracta. Nec ualet fictio illa de consequentia. Aristo.1.de Anima.text.cōmen.12. ꝙ si intelligere est phantasia, aut nō est phātasia, ꝙ propterea credis dictum hoc fuisse, ꝙ requiratur ad hoc ꝙ intellectus sit uerè abstractus, oportet ꝙ non dependeat à corpore, nec ut à subiecto, nec ut ab obiecto: & ideo Aristo. dixit phantasiam, ut denotet ꝙ est in subiecto, uel nō sine phantasia, quia dependet ab obiecto. O Petre quantū erras, non est intentio Aristo. ista alioquin ipse sibi contradiceret. Nam.1.de Anima.tex.com.3.dicit: Inquirimus autem contemplari, & cognoscere naturā eius substantiam, & quæ sunt propriæ passionis ipsius, & quæ communes. Sed consequentia Aristo. fuit dicta propter antiquos, qui posuerunt intellectum esse phantasiam, & secundum fuit appositum secundum mentem propriam, & tunc consequentia Aristo. est ibi ad ostendendam difficultatem, nam fuit maxima difficultas, an intellectus intelligat abstracta per essentiam, tunc enim operatio illa est abstracta utroq; modo, & à subiecto, & ab obiecto. Vnde si nullam haberet talem operationem, intellectus iste abstractus nō esset, sed iam hoc sequitur, licet in.3.de Anima ista quæstio nō fuerit determinata, est tamen determinata alibi, ut notat diuus Thomas in.9.primę Philosophiæ in tex.com.ulti. & Cōmen. & etiam Græci expositores ibi: Ista igitur consequentia est ad ostendēdum difficultatem de qua est inquirendum, sed non est assertiue tenenda. & Aristo. in.3. de Anima locutus est de ista intellectione quam passim experimur in nobis, sed de alia dixit esse considerandum posterius, tamen omnes Peripatetici præcipui, ut Theophrastus, Alexan. & Auer. ponunt illam, ut patet intuentibus opera ipsorum.

Menonis ambiguitas tangitur.3.Metaphy.text.com.14.& in prologo primi Posteriorum analyticorum.

Meridionalis pars uelocius recipit frigiditatem quam caliditatem. Cōmen.2.Meteororum.cap.2.in col.8.

Merularum duo sunt genera, nigrum, & candidū.9.de Natura animalium.cap.19. ubi dicitur candidum solum circa Cyllenem Arcadiæ, & non alibi nasci.

Metaphysica est de rebus non admixtis cum materia, & si considerauerit in rebus admixtis cum materia, considerabit in modo secūdum quæ non admiscentur cū materia. uerbi gratia: Res naturales diuidi in potentiam, & actum unum, & multitudinem, & substantiam, & accidens.2.Metaphy.cō.ulti. Vbi aduerte ꝙ entis quod est subiectū in Metaphysica, sunt tres diuisiones essentiales, uidelicet per substantiam & accidens: de qua diuisione Aristo. egit in tractatibus de substantia. uidelicet in.7.& in.8.Meta. isti enim libri appellātur Tractatus de substantia. Secunda diuisio est per potētiam, & actum, de qua agitur in.9.Meta. Tertia diuisio est per unum & multa, de qua agitur in.10. Metaphysi. ita nobiliter scribit Auer. in procemio.7.primæ Philosophiæ. Aduerte autem quòd res non admixta materiæ, aut separata à materia est duobus modis, uel secundum essentiam, quia nunquam sunt in materia, sed habent existētiam extra materiam, ut Deus, & intelligētiæ: quædam uerò sunt separata, uel nō admixta materiæ per indifferentiam, quia ratio eorum saluari potest, & in rebus materialibus, & in rebus separatis à materia secūdum essentiam, sicut est substantia, & actus, & potentia, & ens, & unum, & multa, & id genus: & scientia diuina dicitur esse de abstractis à materia, utroq; modo, unde omnes res naturales consideratæ sub istis rationibus transcendentibus, ut sic à Diuino considerantur, sicut dicit Commenta. secundo Physico.cōmen.4.&.21.&.7.Metaphysi.cōmen. quinto, &.9.&.12.Metaphysi.commen.primo.5.&.29.& alibi infinities &c.

Metaphysica diuiditur in duas partes, sicut enim substantia est duplex, sensibilis, & abstracta.5.Meta.text.com.4. ubi dicitur quod sunt partes substantiæ, tot & Philosophiæ, idest primæ Philosophiæ, ut exponit ibi Cōmenta.

Metaphysica quare ita dicatur, uide.4.Metaphy.com.4.

Metaphysica sumit numerum motorum ab Astronomica scientia. ex Paraphrasi Meta. Auer. trac.1.cap.1.

Metaphysica diuidit in tres partes, in prima agitur de substantiis, uel rebus sensibilibus inquantum sunt entia: in secunda de principiis substantiæ, quæ sunt res separatæ, & de attributis earū: & istę duæ partes sunt necessariæ. Tertia uerò pars disputat, & speculatur de subiectis scientiarum particularium, & remouet errores eorū in quos inciderunt antiqui. s. in scientia logicali, & in duabus scientiis particularibus. s. in naturali Philosophia, & mathematica, & ista est melioris notæ gratia, cum modus esse plurium subiectorum scientiarum particularium, & modus esse ipsorū sit ex rebus per se notis: sed cecidit in eis error apud antiquos, & est de perfectione scientiæ soluere errores. Aduerte ꝙ dicit istam scientiam soluere errores circa subiectum Logicæ, propter scire quod est subiectum in ea.3. Cœli.cōmen.4. Nam.4.primæ Philosophiæ disputatur contra antiquos negantes scientiam esse, & ex hoc patet error illorum, qui asserunt Arist. in procemio Posteriorū analyticorum facere hoc. ex Paraphra. Meta. Auer. trac.1. cap.1. Vide etiam aliam diuisionē Metaphysi. bimēbrem penes tres diuisiones entis in procemio super.7.Meta.

Metaphysica habet cōsiderare de ente simpliciter, & de generibus, & differētiis in quas diuiditur essentialiter.9.Metaphy.com.1.idem.4.&.6.Metaphy. in principio.

Metaphysicus considerat principia scientiarum communiter.11.primæ Philosophiæ.cap.3.

Metaphysicæ utilitas est in nobiliori, & altiori gradu, licet sit de genere utilitatis scientiarū particularium: nam eius proportio ad alias est proportio finis, & perfectionis, cū per eius cognitionem habeatur scientia causarū entium, quod est intentū cognitionis humanæ. ex Paraphra. Metaphysi. Auer. tracta.1.cap.1. sic intelligas dictum eius.12. Metaphysi.cōmen.44. ubi dicit ꝙ per hanc scientiam inuenitur homo in sua ultima perfectione essendi, & uide quæ scripserim olim in contradictionibus prologi Auer. in primo Physi.

Metaphysicæ ordo est, ut locetur post scientiam naturalē: nam, ut diximus, ipsa utitur pro radice supposita, eo quod illic fuit declaratum de esse uirtutū, quæ non sunt in materia. Et uerisimile est ꝙ hæc scientia uocetur Metaphysica propter ordinē eius in doctrina, licet sit prima in esse. ex Paraphrasi Auer. in Metaphysi. tracta. primo. cap.1. Ex quo elicitur ordinem doctrinæ in scientiis speculatiuis esse, ut pręcedat scientia Mathematica, postea naturalis, & postremo scientia Diuina. cuius oppositum tenuerunt Platonici, & Albertus ex latinis, & Auicenna. Idem Simplicius in prologo primi Physi. ubi dicit quòd ideo Metaphysica dicitur, quia post Naturalium rerū cognitionem ordinata esse uidetur.

Metaphysica pro maiori parte utitur demōstrationibus signi, nam semper accipimus signū à rebus notioribus nobis ad notiores naturæ. Auer. in Paraphrasi Metaphy. tracta. primo in principio.

Metaphysica, ut plurimum utitur declarationibus logicalibus: & qualiter, uide in Paraphrasi Metaphysi. tracta. secundo in principio.

Metaphysicę duodecimus quid cōsideret, uide in tracta.4. in paraphrasi Meta. col.3.

Metaphoræ non sunt usitandæ in doctrina demonstratiua, colligitur ex sententia Philosophi in.2.Poste.tex.cōmen. 22. ubi habetur ꝙ non est disputandū, neq; diffiniendum per metaphoras. Ita etiam iubet in.2.Topi.cap.2. ubi dicit: Nam mentientes, & qui quod inest alicui inesse dicūt peccant. & qui nominibus extraneis res appellāt, ut plantam hominem trasgredientes nominationē. Et hoc dicit propter Platonem qui diffiniebat, esse plantā inuersam. & Cōmenta. in.1.Cœli.cōmen.106. contra plurimos inquit: Aut peccāt, aut deuiant à ueritate, aut male docēt, & lucidissimus Themistius in paraphrasi primi de Anima. cap.20. inquit: Nam non est æquum in altissimus philosophiæ quæstionibus, aliud sentire, aliud dicere: cum enim

ſemper res digna homine eſt, ne à mente uera diſſentiāt, tum id maximè in rebus obſcuris, & creperis obſeruandum, quo ea quæ ſuapte ingenio, & natura remota, & cōdita uideantur uerbis illuſtribus, & quā maximè poteſt declarantibus uendicantur à tenebris. Hoc etiam colligitur ex ſententia Philoſophi in.2.Meteoro.cap.2. ubi impugnat opinionem Democriti de mari, ubi dicit illā opinionem nō deficere à fabulis Æſopi: & magis reprehendit ipſum, quia Æſopo licebat more Poetarum aliquid in metaphoris tradere, ſed Philoſophis ueritatem inquirentibus non licet hoc facere. Et ex illo loco poteſt etiam Homerus defendi à dictis Ariſto. qui in.2.Phyſico. dixit Poetam deriſoriè appoſuiſſe mortem eſſe finem, propter quem nati ſumus. Nam dicam ſibi ꝙ licet ſecundum ueritatem finis habet rationem boni, & phyſicæ mors finis dici non poteſt, tamen Poetis, quibus datum eſt in metaphoris poſſe loqui, hoc bene licuit. Et confirmatur, quia ipſemet Ariſto.in.5.Metaphy.cap.de perfecto, & in text. cōmen.21. expreſſe dicit, ꝙ mors ſecūdum metaphoram dicitur finis: Vnde credendum eſt Ariſto. non increpaſſe Homerum ex eo ꝙ poeticè uſus eſt illo ſermone metaphorico, quia tunc cōtradiceret ſibiipſi in locis allegatis, & in ſua arte poetica, ſed locutus eſt ſecundum rei naturam. Et ex hoc frater mi collige quantum Ariſto. abhorreat locutiones iſtas metaphoricas in ſententiis ſpeculatiuis, quarum finis eſt ueritas, quod plerunq; Poetarum ſermones metaphoricos damnant, quibus datum eſt ex arte metaphoricè poſſe loqui. Et ideo caueat Alexan. & ſequaces eius tenētes ex mente Magiſtri intellectum materialem eſſe mortalem, quum Ariſt.in.3.de Anima.& in 1.&.2. appellet eum ſimplicem, immixtum incorruptibilem, immortalē atq; diuinum: oporteret enim omnia iſta metaphoricè Poetarū more interpretari, ſicut bene etiam notauit Cōmenta.in.3. de Anima.in cōmen.5. ꝙ opinio iſta manifeſtè diſcordat. & à uerbis Ariſto. & à demonſtratione eiuſdem, & nota bene hoc. Nota tamen ꝙ ubi eſt indigētia nominum in propria ſignificatione, poſſunt uti tranſumptione, & metaphoris, uide Themiſtium in libro de memoria, & reminiſcentia lib.1.ca.11.& eſt etiam ſententia Alexan. in paraphra. de Anima. in cap.de phantaſtica uirtute.

Metaphoræ non ſunt adducendæ in doctrina demonſtratiua, regula eſt Ariſto.in.2.Poſteriorum. ubi docet, & præcipit non eſſe diffiniendum: neq; diſputandū in metaphoris. Nota tamen ꝙ licet quandoq; uti in rebus quæ non poſſunt intelligi niſi per comparationem ad alterum, ut ſcribit Cōmen.1.Phy.cō.81.ubi Ariſt. dicit materiam appetere formam, ſicut turpe pulchrum, & fœmina marem: & habetur etiam in.3. de Anima.cōmen.14.de intellectu qui comparatur, tabulæ non ſcriptæ. Item fallit ubi uera uocabula deficiunt, tunc enim ars imitatur naturā in hoc, quę ſemper de poſsibilibus facit quod melius eſt, & ideo ex nominum carentia propriorum poſſumus abuti uerbis metaphoricis, ut notat Alex. pulchre in paraphraſi de Anima. in cap.de phātaſia. idem & abbreuiator eius Themiſt. annotauit in ſimili in primo lib. de memoria & reminiſcentia.cap.11.ubi loquitur de impreſsione, & ueſtigio in ſenſu derelicto. inquit enim. Illud enim nemo ignorat, cū impreſsionē, aut effigiem, aut figurā dicimus, abuſionem eſſe nominū: nam propriè impreſsio, & ſigillum receſſu, & eminentia partium conſtat. Nota etiam ꝙ licet in doctrina demonſtratiua nō liceat niſi in iſtis caſibus, licet tamen Poetis ad libium iuxta illud Oratii in arte.

Pictoribus, atq; Poetis.
Quidlibet audendi ſemper fuit æqua poteſtas.

Minima pars ignis eſt compoſita ex materia, & forma.3. Meta.commen.17.

Minus eſt ante maius in generatione, quia maius reſoluitur in minus.1.Meta.commen.14.

Minimus color eſt terminatus per ſe, ſicut minima forma, & ita eſt in corporibus ſimplicibus, ſicut in compoſitis. 6.Phyſi.cōmen.45.idem ibidem.com.91.

Minus exit à uia Naturali, qui dicit omnia moueri: quàm qui dicit omnia quieſcere, licet utrumq; ſit falſum. Commenta.8.Phy.in principio com.23.quod ideo dixit, quia natura licet ſit principium motus, & quietis, tamen analogicè, ut ſcribit Cōmen.in.2.Phyſi.cō.2.&.3.

Minus aliquo non eſt neceſſe paucum eſſe. 10.Metaphyſi. tex cōmen.21.quia ut dicit Cōmen.in cōmen. non ſequitur ꝙ omne quod minus eſt aliquo, ſit diuiſibile, ſed poteſt eſſe omnino indiuiſibile, & iſta eſt diſpoſitio unius cū duobus, & ideo unum non eſt paucum.

Minima pars ignis eſt terminata.6.Phyſi.com.32.&.91.primo Phyſi.36.37.38.&.8.Phy.44.&.2.de Anima.41.&.97. 7.Phyſi.cōmen.2.8.Phy.62.1.Cœli.116.&.3.Cœli.cō.9. 6.etiam Phyſi.49.&.57.

Mixtio priuationis cum materia eſt cauſa in hoc, ꝙ deſiderium naturale eſt in materia ad recipiendum formam. primo Phyſi.cōmen.81.

Mixtum quodlibet cum materia neceſſe eſt, ut fiat à mixto cum materia, & quodlibet non mixtum cum materia, fit quoquo modo à non mixto cum materia.7.Metaphy. commen.31. pondera ly quoquo modo, quia in abſtractis à materia non eſt propriè factio, aut generatio, ſed ſecundum ſimilitudinem.4.Cœli.cōmen.primo &.12.Metaphyſi.commen.44.

Mixtum quodlibet, ut declaratum eſt in.4.Meteororū, cōſiſtit ex dominio partis calidæ agentis, & partis humidæ patientis, cum quibus fit mixtio, & coactio. Auer.in.2.colliget.cap.1.ubi impugnat opinionem Medicorum de diſtemperantiis complexionum ſimplicibus. Vbi aduerte ꝙ ex mente Ariſto.in.4.Meteo. uidetur fuiſſe omne mixtum perfectū cōparatione ad æquale ad pondus eſſe plus calidum quā frigidum, & plus humidū quā ſiccum propter præfatam rationem, quam Auer. bene perpendit.

Mixtio, & compoſitio differunt, quia id quod ex quibuſdam commixtum eſt, ex his eſt quibus cum admiſcetur, ſed non illa, ſed compoſitum eſt illa, ex quibus conſtat, ſed compoſitione quadam & ordine. Alex.in paraphraſi de Anima.cap.de phantaſia. Hinc ſcire potes mixtum dicere naturam diſtinctam, & ſuperadditam miſcibilibus, aliter mixtio eſſet ad ſenſum, ut dicitur in fine primi de Generatione, & corruptione. Et inde nota ꝙ ſubſtantia compoſita, dicit tertiam entitatem à componentibus diſtinctam contra uulgares.

Mixto exiſtēte, neceſſe eſt ſimplicia eſſe. primo Cœli.tex. commen.97.

Miſceri paſsiones, & formæ non poſſunt. primo de Generatione, & corruptione.tex.cōmen.83.

Miſceri quodlibet cum quolibet impoſsibile eſt ibidem.

Mixtio, & generatio differunt.ibidem.

Mixtio, & augmentum differunt.ibidem.

Mixtio, & alteratio differunt.ibidem.

Mixtum eſt aliud à miſcibilibus in actu primo de Generatione.tex.commen.84.idem.7.Metaphyſi.text.commen. 60.& primo de Anima.77.

Mixti quælibet pars mixta eſt.primo de Generatione.tex. commen.86.

Miſceri non poſſunt, quorum non eadem eſt materia.primo de Generatione.tex.cōmen.87.

Miſcentur melius, quæ in parua ſunt diuiſibilia. ibid.88.89.

Miſcentur bene humida, niſi fuerint uiſcoſa.ibidem.

Mixtio eſt miſcibilium alterorum unio.primo de Generatione, & corruptio.tex.cōmen.ultimi.

Miſcibilia ſunt in potentia in mixto ſecundum Ariſtote. ut dicit Auicenna, quia ſaluatur eſſentia eorum, ſed remittuntur accidentia.primo de Generatione.cōmen.ultimo. Vide tamen exquiſitè de hoc.3.Cœli.com.67.

Miſcibilia quæ miſcentur, corrumpunt intentiones adinuicem.2.de Generatione, & corrup.tex.cōmen.48.

Mixtio non eſt generatio ſimpliciter, neq; alteratio, ſed cōpoſita fiunt ab elementis ſecundū mixtionem, & elementa fiunt à compoſitis ſecundum diſſolutionem.2. de Generatione, & corruptione.cōmen.48.

Correctio literæ. A.

Mouens,& motum sunt priora quàm agens, & patiens.3.Physi.com.2. Vbi animaduerte ꝙ litera communiter est deprauata,& ita legit eam Burleus,& communiter inuenitur,iacet enim ꝙ sunt perfectiora:,sed licet Burleus defendat illam literam,tamen uidetur mihi ꝙ locus sit mendosus,propter causam quam immediate subnectit Commenta.ibi. Nam Arist.in text.enumerans diuisiones illas, quæ sunt in cap.relationis dicit: In tex. Arabico,& quædam secundum agens, & patiens, & uniuersaliter secundum mouens, & mobile. Commen.apposuit documentum ponderans ly uniuersaliter,dicens: Et dixit,& uniuersaliter secũdum mouens,& motum,quia mouens,& motum sunt priora quàm agens,& patiens,cum omne agẽs; & mouens , & nõ conuertitur.ubi si taceret,(perfectiora) documentũ non esset ad propositum uniuersalitatis expresse in litera,sicut patet clarissimè intuenti. In re autem perfectiori non reperitur ista uniuersalitatis secundũ subsistendi consequentiam, non enim dicimus ꝙ homo sit perfectior animal,quia omne animal sit homo, & non omnis homo sit animal:& ita sine dubio locus ille est deprauatus,& similitudo est causa deceptionis,quia ubi scribitur Perfectiora, debetur scribi Priora. Illud enim est prius,à quo non conuertitur subsistendi consequentia, ut dicitur in prædicamentis, & in.5.Meta. in cap.de priori, & emendari debet sine dubio.Consimilem sententiam uide in primo de Generatio.tex.cõmen.45.&.12.Metaphy. commen.23.

Motu ignorato, necesse est ignorari naturam. 3. Physico. tex.cõmen.primi.

Motus est actio motoris in re mota.3. Physico. cõmen. 2. 5.Physi.cõ.3.&.8.Physi.cõ.4.idem.3.Physi.6.18.19.

Motus non habet diffinitionem uniuocè dictam,sed secundum prius, & posterius.3.Physico.cõmen.4.& cõmen.6. idem.8.Physi.cõmen.4.

Motus nihil aliud est quã generatio partis post partem,ad quã intendit motus donec perficitur,& sit in actu.3.Physico.cõ.4.Physi.5.cõmen.48.

Motus tot sunt species,quot & entis.3.Physi.tex.cõ.5.

Motus est actus entis in potentia, inquantum in potentia. 3.Physico.tex.6.

Motum quodlibet secundum ꝙ est in actu,& est in potentia,habet duas perfectiones.3.Physi.cõ.6.

Motus diffinitio est communis motui nouo & antiquo.3. Physi.cõmen.6.&.8.Physi.cõmen.4.

Motus augmenti & alterationis sunt plures motus,& non sunt unus motus continuus.3.Physico.cõmen.6.&.8.Physico.commen.23.

Motus augmenti à principio motus usq; ad finẽ,est cõpositus ex pluribus motibus,& ex pluribus quietibus.

Motus continuatio magis apparet in motu locali.3.Physico.cõmen.6.&.8.Physi.com.23.

Mouens physice omne mobile est.3.Phy.text.com.8.&.2. Phy.tex.cõ.71.&.1.Physi.11. Vbi aduerte ꝙ ibi reperitur duplex litera,una est ista,quæ cõmuniter inuenitur, & est litera quã sequitur Aspasius,& Cõmẽ.in cõmen. Alia est litera Alexã.& Themistii,quæ dicit:Omne quod mouetur physice mobile.& est melior, ut notat ibi Simplicius auctoritate Alexandri.

Motus diffinitio non est nota per se.3.Physi.cõmen.12.

Motus diffinitio declaratur triplici uia.ibidem.

Motor qui in mouendo mouetur est motor in potentia.3. Physi.tex.cõ.16.cuius immobilitas quies est,& ibi dicitur propter causam ibi allegatam in cõmento.

Motus habet duas diffinitiones, quarum prima datur secundum formam, & magis demonstrat substãtia motus: alia datur secundũ materiam,& est notior prima.3.Physico.cõmen.16.uide in Concordantiis.

Motus secunda diffinitio, quæ datur per mobile,est notior prima,quæ datur per potentiam. uide causam à Themistio in tertio Physi.16.

Motus fit in moto per contactum motoris,& moti.3.Physico,tex.comment.17.

Motor non mouet nisi secundum ꝙ est in actu, & motum non mouetur nisi secundum ꝙ est in potentia.3.Phy.tex. cõmen.17.&.2.de Anima.54.&.3.de Anima.com.4.&.2. de Generatione,& corruptione.tex.com.53.

Motor, & motum sunt diuersa secundum formam.tertio Physico.cõmen.19.

Mouere,& moueri non sunt idem secũdum quidditatem, quia diffinitio eorum est diuersa.3.Physi.tex.cõmen.22.

Mouere est actio motoris in rem motam.3.Phy.tex.commen.16.& cõmen.22.

Moueri est passio moti à motore.ibidem.

Motus localis tria sunt genera,delatio,augmentum, & diminutio.4.Physi.tex. commen.32. Vide in Concordantiis nuper æditis.

Motus possibilitates,& temporis, & numeri,non sunt partes unius possibilitatis.3.Physi.com.54.

Motus notior est quiete, quia motus est habitus, & quies est priuatio.4.Physi.cõmen.32.

Motus localis fecit homines cognoscere locũ esse.4.Phy. tex.cõmen.3.32.38.&.61.

Motum per accidẽs est duobus modis, modus qui potest fieri per se motum, & modus qui impossibile est ut per se moueatur.4.Physi.tex.cõ.32.idem.5.Physi.com.1.

Motus si est ad motam rem,esset ociosus.4.Phy.com.41.

Motũ diuiditur,quia aliud est in loco essentialiter,& aliud est in loco per accidens.4.Physi.cõmen.43.

Motum quodlibet est in loco.ibidem.

Mobilia quæ per se mouentur,indigent aliquo quiescente circa quod mouentur,ut declarauit Arist. in libro de motibus animalium.4.Physi.cõmen.43.

Mobilium quædam sunt in loco uerè, quædam sunt in loco per accidens, ut accidentia, & color.quarto Physico. tex.com.45.

Motus non est in situ.5.Physi.text.com.10. & habetur expresse per Auer.4.Physi.cõmen.45.&.6.Physi.cõmen.85. contra Auicen.

Motum dicere esse situalem,quia mutatur de situ in situm, est aliud quã dicere motum esse in situ.4.Physi.com.45.

Motus naturalis, & quietis eadem est causa,& est similitudo in continente.4.Physi.com.48.&.69.

Motus alius uiolentus,alius naturalis.4.Physi.tex.cõ.67.

Motus uiolentus est posterior naturali.4.Phy.tex.com.67. &.1.Cœli.14.&.2.Cœli.tex.18.

Motus diuersitas causatur à diuersitate naturarum locorum, & à diuersitate rerum motarum.4.Physi.cõmen.67. & commen.36.

Motus proiectorum secundũ Platonem fit ab aere secundum successionem.4.Physico.commen.68. uide etiam.8. Physico.commen.82.

Motus proiectorum secundum Aristo.fit quando in motu lapidis proiecti post separationem proiicientis, causa nõ est aeris successio, sed translatio aeris.4.Physico.cõmen. 68.uide diffuse de hac materia in.8.Physi.cõmen.82. & in 8.de Cœlo & mundo.com.28.

Magna differentia est ponere in motu ꝙ aptatio sit necessaria,& ponere ipsam esse causam agentem motum: aptatio enim est de necessitate motus, & non est causa agens motum.Cõmenta. 4.Physi.cõ.70. Hinc elicitur aliud esse conditionem necessario requisitam respectu alicuius effectus,& aliud esse causam agentem eiusdem.

Motus uelocitas, & tarditas uariatur, aut ratione medii, aut ratione mobilis.4.Physi.tex.com.71.

Mobilia æqualia in grauitate, & leuitate,& magnitudine, & figura,mota in uno,& eodem medio sunt æqualis uelocitatis.4.Physi.commen.71.

Motum æqualitatis, & diuersitatis causa, & diuersitas, & æqualitas proportionis motoris ad rem motam.quarto Physico.commen.71.

Motus uiolenti differunt à motibus naturalibus,nã in motibus uiolentis,cũ fuerint duo motores æquales in potẽtia,diuersitas erit ꝓpter impediens:sed in naturalibus erit æqualitas,& diuersitas propter æqualitatẽ, aut diuersitatem

in

in tempore finito.6.phy.com.60.

Motus in qualitate & generatione generati dissimiliũ partium, ita se habent, ꝙ partes ipsorum motuum præcedunt alia: sed in motu locali & in motu augmẽti secus est, quia partes istorum motuum sunt in toto moto, sicut totus motus est in toto moto.6.physi.com.61.pro cuius declaratione uide com.59.ibidem.

Motus habet duplex subiectum.6.phy.com.61.

Motus infinitus non est in tempore finito.5.phy.tex.cõ.66.

Motum si fuerit infinitum, & spatium erit infinitum, sed nõ conuertitur.6.physi.com.66.

Motum propriè sumitur pro eo quod est motum in loco.6.physi.cõmen.66.

Motum & cessans sunt idem secundum subiectum, sed differunt secundum modum.6.physi.com.70.

Motum & quiescens propriè dicuntur, quæ mouentur, aut quiescunt ubi, & quando, & quomodo.6.physi.tex.com.67.& in.5.physi.20.&.6.physi.72.

Motus non fit in aliquo indiuisibili, quia pars accedens & recedens esset eadem.6.phy.com.71.

Mota æqualia in uelocitate pertranseunt æqualia spatia in eodem tempore, uera est ꝓpositio quãdo illud, per quod fit motus, fuerit quiescens.6.physi.tex.com.82.

Motum quodlibet, aut mutat locum secundum formam, sicut est in sphæra: aut secundum formam & subiectum, ut in eis quæ mouentur motu recto.6.physi.cõ.85.&.4.phy.43.&.8.physi.76.

Motus non potest esse in prædicamento situs quia situs est ad aliquid.6.physi.com.85.

Motus partium per motũ totius non est per se, neq; est per accidens purè, sicut est motus accidentium.6.Physi.cõ.86. uide consimile.5.phy.cõ.1.&.4.physi.cõ.32.

Motum est causa continuationis motus & temporis.6.physi.commen.88.

Motum tunc pertransit spatium, quando mẽsurat illud per se.6.physi.89.

Mobile indiuisibile si moueretur, sequeretur motum fieri in instanti.6.physi.91.

Motus infinitus esse nõ potest, nisi motus circularis.6.phy.tex.com.91.&.94.

Moueri aliquid ex se apparet sensui, absq; hoc ꝙ motor distinguatur à moto.7.physi.commẽ.primo. idem secundo physi.com.3.

Motum quod totum mouetur, quia pars mouet se & mouet totum, est motum per accidens: ut motus totius corporis animalis per motum caloris naturalis aut musculorum.7.physi.com.primo.

Motum primum per se in animali est cor, quod non mouetur, quia pars eius mouet se & mouet totum.7.phy.cõ.primo &.4.idem.6.phy.com.59.&.3. de Anima. com.55.&.2.Cœli.com.12.

Motum quod à seipso mouetur, non quiescit ad quietem alterius.7.phy.tex.com.2.

Mota prima per se naturalia dari necesse est, quia corpora naturalia inquantum naturalia sunt, non diuiduntur in infinitum.7.phy.cõm.2.uide in Concordantiis.

Motum primum per se est, quod secundũ se totum mouetur, & non ad motum partis, & est idẽ quod minimũ motum: & hoc ignorauit Gal.colligitur ex.7.phy.cõ.1.&.2.

Mota quæ mouentur ab extra, manifestum est ꝙ mouẽtur ab alio, & sunt omnia quæ mouentur secundũ generationem & corruptionem, & augumentum, & alterationẽ, & quædam quæ mouentur in translatione.7.phy.cõ.3. uide tamen pro hoc cõmentum primum secundi physi.

Motor corporeus non mouet aliud, nisi moueatur in tempore, in quo mouet aliud: & hoc est necessarium in motu, non in quiete.7.physi.tex.com.3.

Motus unus numero tria exigit, ut sit unius moti numero, & in uno tẽpore, & ꝙ sit ab uno termino numero ad aliũ numero.7.physi.cõ.& tex.5.&.5.phy.tex.cõ.34.&.41.

Mouens primum non sicut quod est cuius causa, sed quod est unde principium motus, est simul cum eo quod mouetur.7.phy.tex.com.9.

Motum quod mouetur, quia est in moto, est motũ per accidens.7.physi.tex.com.10.

Mobilia quæ mouentur ad sua loca propria mouẽtur, siue locus fuerit propinquus, siue remotus. Sed mobilia quæ mouentur motu attractionis, ut motus ferri ad magnetẽ, & nutrimenti ad nutriendum, est mediante aliqua qualitate impressa.Cõmenta.7.phy.com.10.

Motus non est nisi in habentibus medium.8.physi.com.18.& habetur.5.phy.tex.com.22.

Motus circularis non est comparabilis motui recto.7.phy.tex.commen.21.

Motus localis nõ est cõparabilis motui alterationis.ibidẽ.

Motus quilibet, in quo est uelocius & tardius, potest esse æquale.7.physi.com.23.

Motus rectus non habet rectitudinem nisi propter magnitudinem rectam, & circularis propter magnitudinem circularem.7.physi.com.24.

Motuum æqualiũ diffinitio est pertransire in tẽpore æquali, idem spatium in specie.7.physi.com.30.

Motus per hanc uiã numerantur, inspiciendo mota per se, & non mota per accidens.s.translata per se, & altera per se. Si igitur fuerint diuersa, & motus eorũ erunt diuersi in specie: & si in genere, in genere: & si in numero, numero: & ista uia est numerandi motum.7.physi.com.32.

Motum apud nos est notius motu.7.phy.com.32.idem.4.physi.com.104.&.99. Ex quo patet contra diuum Thomam asserentem in.6.physic.demonstrari corpus mobile esse: tunc enim à fortiori posset demonstrari motum esse, quod tamen falsum esse liquet.ex primo physi.com.11.& ex.8.physi. Quod mobile autem sit notius motu patet quia ponitur in diffinitione motus.3.phy.16.Vbi lucidissimus Them.dicit expresse, ꝙ mobile notius est aliquanto q̃ motus: non enim idem est motũ esse, & quid sit motus, exploratum habere. Nam ut sit motus, neminem latet: quid autem sit, querimus. At uerò motum esse res motæ nobis ostendunt: hæc autem sunt quæ nos mobilia nuncupamus, quia is qui in diffiniendo: Mouens ad motionem mobilis rei mobilis habet affert rem magis planam & notam ad docendum id quod erat ignotius. Nota tamen ꝙ licet Themistius dicat, ꝙ res motę motum nobis ostendunt, non intelligas ex hoc ipsum demonstrari demonstratione signi, quia demonstratio est ad quæsitum quod est propositio naturaliter ignota, sed loquitur de ostensione sensata: ex hoc enim ꝙ inspicimus mobile in alio loco, aut dispositione in una hora & in alia, ex hoc sentimus motum eius.

Motor qui quando mouet, mouetur, est corpus necessariò.7.physi.com.35.

Motus uniuscuiusq; uelocitas sequitur excessum potentiæ motoris supra rem motam.7.phy.tex.com.35.

Motio quælibet siue naturalis fuerit, siue innaturalis, necessario requirit resistentiam inter motorem & rem motam: & ista resistentia communis est secundum quod alterũ est agens, & alterum est patiens.7.physi.com.35.

Motus proueniens in corporibus cœlestibus à uirtutibus existẽtibus in materia ꝙ fiat in tempore, est ex natura motus.7.physi.com.35.

Motus existit ut uita, omnibus natura subsistentibus.8.phy.tex.com.primi consimile in principio libri Meteo.

Motum esse omnes affirmat de natura aliquod dicentes.8.physi.tex.com.primi.consimile primo phy.tex.cõ.11.

Motus principiũ de omnibus mobilibus est sicut anima de rebus uiuis.8.phy.cõ.primo.uide.2.Cœli.tex.cõ.68.

Motus perscrutatio an sit antiquus uel nouus, non solũ est necessaria ad esse primi motoris: uerum etiã ad cognitionem mundi utrũ sit æternus uel nouus.8.phy.te.cõ.primi.

Motus diffinitio nõ est inducta ab Arist.in principio.8.phy. ad demonstrandum ꝙ ante oẽm motum sit motus, ut credidit Alpharabius, & alii.8.phy.cõ.1.&.cõ.4.

Motus primus secundum opinionem Arist.non habet aliũ motum continentem ipsum.ibidem.

turaliter, & extra naturam. 8. Physi. tex. com. 27. Nota tamen ꝙ mota ex se corruptibilia possunt cadere sub illa diuisione, non æterna.

Motus corporis cœlestis est simpliciter naturalis, uidelicet tam ex parte animæ ꝗ ex parte corporis. 8. physi. com. 27. Motus autem animalis quidam esse potest uiolentus ex parte corporis, qui tamen animali est naturalis, ut saltus, ut dicit Themistius hic.

Motum habere motorem dubium est ꝑpter corpora simplicia. 7. Phy. cō. 28. & 2. Phy. cō. 3. & 7. Phy. com. 2.

Mota uiolenter manifeste mouentur ab alio. 8. Phy. t. c. 28.

Mota per declinationem dicuntur quæ mouentur per grauitatem & leuitatem. Cōmenta. 8. Phy. com. 28.

Mota per se sunt tribus modis, in motum uiolenter, & in motum naturaliter: & quæ naturaliter mouētur sunt duo, aut habentia animas, aut quæ mouentur per declinationem. 8. Physi. com. 28.

Motorem esse distinctum à motu prius, hoc est & magis manifestum in his quæ mouētur uiolenter, deinde in animalibus. 8. Physi. tex. com. 26.

Motor in animalibus est anima, & motum est corpus, & hoc non latet aliquem. ibidem.

Motorem in animalibus esse distinctum à moto secundum diffinitionem, est manifestum per se. ibidem.

Motoris alietas non apparet in corporibus simplicibus à moto, sicut apparet in habentibus animas: imo in eis non est alietas omnino. 8. physi. cō. 28. uide in Concordantiis.

Moueri ipsa à seipsis uidetur animalis & animatorum proprium, & facere stare posse ipsa secundum seipsa. 8. Physi. tex. com. 29. & tex. com. 17.

Mobile quod ex se potest moueri, ex se potest quiescere. 8. Physic. 29.

Mobile quod mouetur ex se, irrationale est ponere ipsum tantum uno motu moueri. 8. Physi. tex com. 29.

Motor debet distingui à moto, aut secundum diffinitionē & esse, ut inanimata quæ mouentur à motore extrinseco, aut secundum diffinitionem tantum, & non secundū esse, ut est dispositio in habentibus animas. Anima enim quæ mouet corpus, est distincta à corpore secundum diffinitionem, sed non secundum esse: quia imposibile est animam
Cōtra Sco. esse sine corpore, nisi æquiuoce. 8. Physi. com. 30. Ex quo patet contra Scotum & sequaces, ꝙ non est aliud esse materiæ, & aliud esse formæ: tunc enim dictum Cōmentatoris de animatis falsum esset, & etiam dictum Aristot. in. 2. Physi. tex. com. 12. ubi habet quod forma est natura non separabilis ens, nisi secundum rationem. Et etiam præcipuum fundamentum apud Peripateticos est, ꝙ non debēt plurificari entia sine necessitate. Cum igitur ponendo unū esse seu existere esse respectu formæ, materiæ, & compositi, diuersimodè tamen sufficiat, ut alibi probandum est. Non oportet igitur ponere tria esse: si forma enim haberet esse distinctione ab ipsa materia, & ab ipso composito, accideret ipsam per se extra materiā posse terminare generationem, ut patet intelligenti.

Motum ex se diuiditur in motorem in actu, & in rem motā in actu Cōm. 8. Phy. cō. 30. uide in Concordantiis.

Mouentur animalium corpora saltando contra naturam: his enim cum glebulēta grauiaq; sint, saltus naturalis esse non potest, tametsi animalium corpora saltando cōtra naturam mouentur: ipsa tamen animalia non dicuntur moueri contra naturam, quia eius quoq; principium intra se possidēt: corpora uero, quia talis motus neq; in eo ꝙ corpora, neq; in eo quod grauia conuenit, contra naturā moueri probantur. Themistius. 8. Phy. 27.

Mouere se non potest aliquod continuum, secundum ꝙ est continuum. 8. Phy. tex. com. 30. & primo de Generatione tex. com. 78. & 4. Physi. tex. com. 48.

Mouentium quædam mouent per naturam, quædam uerò per uiolentiam. 8. Physi. tex. com. 31.

Mouetur multotiens aliquid ad qualitatem essentialiter, & sequitur per accidens illud quantitas: sicut quando aqua mouet aerē ad frigus, & forte etiam mouetur aliquid ad quantitatem essentialiter: & sequitur illud qualitas per accidens, sicut id ex quo nutritur animal. 8. Physi. com. 31. cō simile in primo cap. de Substantia orbis. Rationem autē huius assignat Cōmentator, quia unum agens per se non habet naturam nisi largiendi motum tantum: & ideo si ab aliquo agente procedunt duo, oportet ꝙ unum illorū sit per se ab illo agente, aliud uero per accidēs. uide in Theorematibus de hoc.

Motus corporeum naturaliū in loco est ab eo ꝙ generat ipsa, sicut est de aliis accidentibus. 8. Physi. tex. com. 31. & 32. uide quomodo sit intelligendum. com. 28. tertii. de cœlo & mundo.

Motum ab extrinseco apparet in primo aspectu ꝙ moueatur uiolenter. 8. Physi. com. 31. Non considerauerunt hoc ponentes intelligētiam dare esse formaliter orbi, propter hoc argumētum quod repetant Achilles. Arguunt enim ꝙ motus cœli aut est ab extrinseco, & sic habetur intentū ꝙ intelligentia sit forma dans esse: aut ab extrinseco, & tunc motus ille est uiolentus, quia ut dicunt, omnis motus ab extrinseco est motus uiolentus: & est aliquis eorum de quibus Arist. egit in. 2. Physi. tex. com. 10. & illam asserunt fuisse mentem Auer. Sed uideant quæso ꝙ fundamentū suum est fragile: nam hoc, ut asserit Cōmenta. uidetur in primo aspectu quod non est uniuersaliter uerum, ꝙ omne motum ab extrinseco sit motum uiolenter. Vnde ad pauca respicientes de facile enuntiant, ut dicitur in primo de Genera. & corru. tex. com. 7. Patet enim de intentione Philosophi, motum elementorum de potentia essentiali & etiam accidentali, esse ab extrinseco: ut concluditur per ipsum ibi in tex. com. 32 & in. 4. Cœli tex. cō. 25. Nam ut scribit Cōmenta. 8. Physi. motus elementorum enumeratur inter motus qui fiunt ab extrinseco, quia talia non mouentur ex sese, nisi prius moueatur ab aliis. Itē quia Arist. in. 8. Physi. motū p se descripsit per habere principiū mouendi & quiescendi facere seipsum, tale autem est animalium & animatorum proprium ut patet. 8. Phy. tex. com. 29. 27. & 50. & Plato in Phædro inuestigat differentiam inter animata & inanimata, per hoc ꝙ animata in seipsis habent principium motus, sed inanimata mouentur ab extrinseco: & in libro de Legibus quod intrinsecus mouetur hoc uiuere dicimus: quod & Arist. in. 2. de Anima etiā confirmare uidetur in tex. com. 13. Ista etiam est sententia Philosophi in. 2. Cœli. tex. com. 9. Vide quæso, & nota etiam ꝙ propositio illa Philosophi in. 7. Physi. tex. com. 10. ꝙ motus ab extrinseco est uiolentus, & est aut pulsio, aut expulsio, aut uertigo, aut attractio, aut uectio. est uera de motore quia est corpus, ut limitat eam Themist. in. 8. Physi. in expositione tex. 79. ubi ait: Quicquid enim mouet si sit corpus, aut pellendo: aut trahendo, aut uehendo, aut torquendo mouet: immo etiam in motore corporeo uniuersaliter non est uera: ut dicit Cōmenta. 3. Cœli. com. 20. ut notaui supra, sicut bene notaui in Cōtradictionibus. 8. Physic. in additionibus nuper æditis: & tamen motus elèmentorum non dicitur uiolentus illo modo. Amplius autem nec in motoribus corporeis uniuersaliter locum habet illa propositio secundum uiam Peripateticorum. Nam certum est ꝙ motus, ignis à cœlo in propria sphæra non est motus uiolentus cum sit perpetuus, & tamē est à motore extrinseco. Vnde Cōmenta. 3. Cœli. com. 20. limitans illam uulgatam propositionē, quæ in primo aspectu uidetur esse uniuersaliter uera, inquit: Violentia enim in rei ueritate est ut aliquod corpus moueat alterum corpus ab extrinseco, ita ꝙ in natura illius corporis motoris non sit, ut moueat illud quod ex eo mouetur semper, sed in aliqua hora: unde motus corporum quæ semper mouentur à motu primi corporis, ut est motus elementorū circularis à motu Cœli, non possumus dicere ꝙ sit motus uiolentus cum semper sit. &c. Si igitur in motoribus corporeis semper mouentibus motus ab extrinseco non infert uiolentiam in motu, de necessitate multo minus sequitur hoc in motoribus abstractis per suam naturam semper mouentibus. unde Cōment. primo Cœli com. 22.

Cōtra Pet. Pomponā.

loquens de motu cœli inquit: Vnde apparet ꝙ impossibile est ꝙ sit semper mobile per se nisi per principium extrinsecum non corporeum, neq; ut sit uirtus in corpore. Ad argumentum aut eorum respondet formaliter Auer. in.3.cap. libri de Substantia orbis: & mirum est quomodo isti non animaduerterint hoc inquit enim: Necesse est, ut hæc uirtus quæ non est, neq; grauis, neq; leuis sit in corpore simplici, & ipsum non habere subiectum neq; contrarium, & ut sit anima necessario non admixta materiæ, sed anima corporis æterni: ita ut ista anima non sit abstracta à corpore suo, & cum hoc separata ab ipso inquantũ istud corpus non indiget ipsa, quia est permanens per se, sicut est dispositio de animalibus quæ sunt cum uirtutibus naturalibus, & ut illa anima sit in eo: nam omne motum ex se mouetur per uirtutem existentem in eo. Vbi clarissimè patet intelligentiam esse animam cœli, inquantũ dat sibi motum. unde sic ex intelligentia & orbe fit unum motum ex se, tanquam ex motore & moto, ut patet in principio libri de Substantia orbis. Principium enim mouens de rebus mobilibus est, sicut anima de rebus uiuis. ut dicit Cõmen. in principio.8.Physi. sed non fit unum sicut ex forma informante per inhærentiam: nam cœlum cum nõ sit compositum ex se contrariis, non indiget in suo esse forma informante, & continente ipsum ne fluat, sicut sunt corpora animalium corruptibilium: immo, ut asserit, cœlum est permanens per se, quia formaliter est ens æternum, & necessarium, licet habeat bene depẽdentiam ab intelligentia in ratione efficientis & finis, ut scribit Comment. in.2. cap. de Substantia orbis. Intelligentia igitur, ut est motor orbis dicitur motor coniunctus & intrinsecus, ut autem habet existentiam non dependentem ab orbe nec inhærẽtem orbi, sic dicitur principium extrinsecum & separatũ: separata enim sunt de genere entium existentium per se, ut dicit Commenta.7. Metaphysic. commen.48. & non de genere relatiuorum. Si autem intelligentia haberet essentiam informantem orbem, esset de numero formarum in relatione essentiali existentium, sicut est inter formam & formarum.

Motoris latẽtia in corporibus simplicibus est propter mixtionem potentiæ, quam habent accidentaliter cum potẽtias, quam habent essentialiter.8.Phy.com.32.

Motores corporum simplicium sunt duo, motor essentialiter, & motor accidentaliter.8.Physi.tex.cõ.32.

Motus de potentia essentiali ad hoc, ut exeat ad actum, indiget motore essentialiter: sed motus de potentia accidentali ad hoc, ut deducatur ad actum, indiget motore per accidens.8.Physi.com.32.

Mouentium utrunq; mouere dicimus & ultimũ & primũ, sed magis primũ: idem enim mouet ultimũ, sed non hoc primum: & sine primo ultimũ non mouebit, illud aũt sine hoc.8.Physi.tex.cõ.33. consimile ibidem tex.cõ.38. Inde sumpta est propositio uulgata authoris de causis, ꝙ causa prima plus influit in effectum ꝗ causa secunda.

An sit prioritas naturæ sine causalitatem.

Motor alter mouet per se, alter mouet per medium.8.phy. tex.commen.33.

Motor primus est prior motore medio, & secundum naturam, & secundum causam.8.Physi.cõ.33.38.&.39. Prioritatem naturæ in hoc loco innuit Cõmen. posse stare quandoq; sine causalitate, quod credo ideo dictum fuisse propter prioritatem nobilitatis, quæ ab Arist. in prædicamentis appellatur prioritas naturæ: tamen prioritas naturæ stricte sumpta semper est cum aliqua causalitate.

Motum quodlibet necesse est habere motorem alium à se in esse.8.Phy.com.34. uide in Concordantiis.

Motor instrumentalis non mouet sine principali.8.Physic. tex.cõmen.35.

Motor corporeus impossibile est, ut moueat in loco absq; hoc, ꝙ moueatur essentialiter.8.Phy.com.35.

Motus uenti est de numero motuum illorum quę mouentur animaliter, cum non moueantur nisi à generante: & similiter est de motu ferri ad magnetem. supra. uide etiam 7.Physi.com.10.

Motum non esse impossibile est.8.Physi.tex.cõ.36.

Motum postremum in mundo nihil mouet. aliter enim procederetur in infinitum.8.Phy.com.37.

Motor totius secundum ꝙ est primum mouens nõ solum debet esse prius, eo ꝙ est post solum secundum diffinitionem, uerũetiam secũdum esse econtrario motori, qui existit in motis ex se, quæ sunt generabilia & corruptibilia. Et ideo necesse est, ut iste motor sit inseparatus à moto, & non sit motum omnino, & sit separatus à moto. Auer. sententia in.8.Physi.cõ.37. Ex quo patet quantum hallucinentur in uia eius, qui tenent primũ motorem, & reliquas intelligentias dare esse formaliter orbibus: patet enim ꝙ in generabilibus secundum ꝙ scribit Cõment. in.8.Physi. nihil dicitur esse motũ, ex se nisi animalia. Elementa enim ut ipse dicit in com.27. non fuerunt posita ab Arist. in illa diuisione eorum quæ mouentur ex se, quia talia non mouentur ex se, nisi prius fuerint mota ab aliis: in animalibus autem motor, qui est anima, est prior corpore, & distinguitur à corpore moto solum secundum diffinitionem, quia principium semper est prius materia. & mouens moto.3.de Anima. Tamen nõ distinguitur secundũ esse, neq; est prior secundũ esse: quia impossibile est, ut inquit, animam esse sine corpore. Vnde Philosophus etiam in.2.de Anima.tex.cõ.26. laudat antiquos quicunq; dixerunt animam neq; corpus esse, neq; sine corpore esse: esse enim in corruptibilibus est secũdum Peripateticos existentia formæ in materia: & ideo nulla forma naturalis, nec illa quæ uerè est anima, potest esse sine corpore, sed solum secundum rationẽ est separabilis: ut dicit Arist. in.2. de Auditu physico.tex.cõ.12. ubi Cõmenta. exponit. i. secundum diffinitionem: alia enim est diffinitio formæ, & alia materiæ. Si igitur primus motor est prior moto non solum secundum diffinitionem, uerumetiam secũdum esse: sequitur ꝙ habet existentiam separatam ab orbe & non orbi inhærẽtem. Et ideo bene intulit, ꝙ necesse est ꝙ sit separatus à moto omnino, uidelicet tam secundum diffinitionem ꝗ secundum esse: & postea repetit, & ut nõ sit motum, & sit separatum à moto. Et ꝙ ista fuerit clarissima Auer. sententia, & Arist. ut ipse glossat ibi, patet ex uerbis sequentibus, inquit enim adducendo causam illius dicti: Quoniam cũ fuerit aliquod cõpositum ex duobus oppositis, quorum utrunq; existit per se, & alterum eorum reperitur separatum à reliquo, necesse est, ut reliquum sit separatũ. & dat exemplum, uerbi gratia: Si terra & aqua sunt coniuncta in mixto, & utraq; earum existit per se, uerbi gratia, ꝙ neutra est necessaria in esse alterius, & aqua fuerit abstracta in aliquo loco à terra: necesse est, ut terra etiam sit abstracta ab aqua in aliquo loco: sunt enim duo extrema & mediũ. Cum igitur alterum extremorum fuerit, necesse est, ut aliud sit similiter est de primo motore cum mediis, & postremo moto: media enim licet sint plura, eandem habent naturam. s. illud per quod fit motus: Sunt igitur in secundo ordine sequente primũ motorẽ, & motum est in tertio ordine, & postea addit: Si igitur non fuerit dictum, ꝙ primus motor non est existens per se, non sequitur ex hoc ꝙ postremum mouetur, & non mouet hoc ꝙ primum moueat & non moueatur: & ideo addidit illis duobus propriis, ꝙ primum & principium secundũ ꝙ est principium, est separatum in esse non in diffinitione tantum. Quum igitur fuerit positũ ipsum esse separatũ in esse, cum illis duobus propriis moti uidelicet, & eius per quod fit motus, declarabitur tunc tertium proprium quod est quæsitum in primo motore. Ex quibus uerbis clarissimè patet, ꝙ fundamentum totius demonstrationis secundũ Auer. ibi ad probandum, ꝙ primus motor mouet & non mouetur, cõsistit in hoc puncto, ꝙ primus motor, inquantũ est primus motor, non solum præcedit mobile secundũ diffinitionẽ, uerumetiã secundũ esse in hoc intellectu, uidelicet ꝙ sit per se existens, & habens existentiã separatã ab orbe, & nõ inhærentem orbi, sicut est de anima corruptibili cum corpore. Amplius Cõmenta.8.Physi. in principio cõ.78. dicit, ꝙ in illo capitulo Phs uult declarare, ꝙ primus motor non

Cõtra Ale. Achill. & Pet. Põpo.

ex

in corpore mathematico, sed inquantum est in corpore naturali.1.Cœli.cómen.32.
Motus circularis est ab eodem in idem.1.Cœli.tex.commen.30.& tex.cómen.100.
Motum quodlibet secundum rectitudinem non mouetur nisi ad aliquid, ad quod cum peruenerit quiescit, nisi motus eius esset ociosus, & hoc uidetur nobis naturaliter esse motum. primo Cœli.cómen.58.
Motus, aut est secundũ naturam, aut uiolentia.1.Cœli.tex.cõ.62.idem ibidem.tex.com.76.uide in concordantiis.
Motus uiolentus non differt à motu naturali nisi secundũ modum tantum: motus enim in aere si fuerit ad superius est uiolentus, si ad inferius, est naturalis. primo Cœli.cõ.62.uide ibidem in cõmen.70.
Motus infiniti utilitas est continuatio, & perpetuitas essendi.1.Cœli.cõmen.6.idem.2.de Genera. & corrup.tex.cõ.56.& 12.Meta.text.cõmen.33.& 8.Physi.text.cõmen.53.& in principio libri Meteororum.
Motus quã uni corpori est uiolentus ex simplicibus, oportet quòd sibi contrarius sit eidem naturalis.primo Cœli.tex.cõmen.76.
Motuum diuersitas in corporibus est propter diuersitatẽ formarum substantialium, non propter diuersitatem in relatione, aut quantitate, neq; in alio prædicamento.1.Cœli.cõ.81.idem ibidem.cõmen.5.
Motus elementorum nõ est secundum attractionem, neq; secundum expulsionem, neq; secundum impulsionem.1.Cœli.cõ.81.& 89.& 3.Cœli.cõ.28.& alibi infinities.
Motus eorum quæ sunt eiusdem speciei ad unum locum numero est.1.Cœli.tex.cõmen.82.
Motu naturali carens, caret etiam motu uiolento.1.Cœli.com.82.idem.3.Cœli.tex.com.18.& 19.& cõ.25.
Motus termini speciei differunt.1.Cœli.tex.cõ.86.
Motus localis inuenire contrarium est magis occultũ quã in alteratione.primo Cœli.cõmen.86.idem.5.Phy.cõ.9.& 8.Physi.cõmen.16.
Motus circularis quodammodo habet contrarietatem respectu diametri, quapropter stella in uno extremo dicitur ascendens, & in alio descendens.1.Cœli.tex.cõ.28.& 87.
Motus elementorum in sua actione non uariatur ex distantia, aut ꝓpinquitate ad sua loca naturalia: non secus enim mouentur ad propinquum quã ad remotum, eo ꝙ causa illorum motus nihil est penitus quàm forma eorum naturalis. primo Cœli.Cõmentator.in paraphrasi, in summa.8.cap.3.& habetur tex.ex cõmen.81.
Motus sine physico corpore non est.1.Cœli.tex.com.99. Ex quo patet ꝙ idem est ens mobile. & corpus mobile physicè loquendo, & nõ fuit ens mobile positum in diffinitione motus, quæ data fuit in.3.Physi.tanquam aliquid generalius q̃ sit corpus mobile, sicut quidam asseruerunt: quia materia est ens mobile motu generationis, & tamen nõ est corpus mobile. Sed uideant q̃so isti cõmentũ.21.5.Physi.ubi uult Cõmenta. ꝙ intentio Aristo in.5.est demõstrare ꝙ diffinitio motus data.in.3. Physicorum. uere non competit nisi motui, qui est in tribus prędicamentis: & ꝙ generatio, & corruptio, quæ sunt in prædicamento substãtiæ, non sunt motus nisi æquiuocè.In.5.enim Phy. distinxit Arist.inter motũ, & mutationem, quod non fecit in tertio, nec etiam in quarto Physi. ut patet in tracta.de tempore, ubi in tex.cõ.97.asserit: Nihil autem differat nobis in pręsentia dicere motum aut mutationẽ.& Cõmen. in.6.Physi.cõ.32.scribit, ꝙ omne transmutabile in diuisibili transmutatione, est etiam transmutabile in tempore, quia transmutatio est finis motus, & finis non potest separari à re cuius est finis.dicit etiam Arist. in principio libri de Generatione, & corruptione: Q uòd si alteratio est impossibilis, generatio etiam est impossibilis.
Motuum æternorum quidam sunt generãtes entia, & quidam cõseruantes.2.Cœli.cõmen.2. uide pro hoc in.2.de Generatione, & corruptione.tex.cõmen.56.& in.12.Metaphy.tex.cõmen.33.
Motus cœli nõ est nãlis, sicut motus elementorũ.2.Cœli.cõ.3.& redditur ratio, quia tunc esset generabile & corru.
Mobilia quorum formæ sunt in materia, non sunt infinita, nec in uigore, nec in duratione.Cõmentator primo Cœli.in paraphrasi in fine.
Mobilia, quorum formæ sunt separatæ à materia, non habent infinitatem uigoris, quia finitas uigoris necessario sequitur naturam mobilis ex parte qua corpus est, & habẽs finitam magnitudinem. Hoc enim demonstratum est in primo Cœli.in tractatu de infinito, quòd omne corpus, siue rotundum, siue rectum, finitum est & finitam habens uirtutem.idem ibidem.
Mobile quodlibet per se ex forma, & subiecto conficitur. Cõmẽ.in paraphrasi primi de Cœlo in fine. Vnde in uia eius cœlũ, ut est animatum, & compositum ex duabus naturis, rectius dicitur esse cõpositum ex forma, & subiecto, q̃ ex materia, & forma, quia secunda cõpositio est generabilibus, & corruptibilibus propria, de qua Aristo. egit in.1.de Physico auditu, ut glossat ipse in præsenti loco.
Mobilium quædam habent formam in materia, quædam uerò ita se habent, ꝙ formæ eorum nullam permanentiæ uim sumunt à suo mobili.1.Cœli.in paraphrasi in fine.
Motuum diuersitas ostẽdit in rebus animatis diuersitatem principiorum mouẽtium.2.Cœli.cõmen.13.& in primo Cœli.cõmen.5.& 81.
Motus supra terram est nobilior motu sub terra, & ideo motus cœli sub terra est propter motum, qui fit supra terram.2.Cœli.cõmen.13. idem in paraphrasi summa secunda, quæsito primo.
Motus cœli licet non habet principium temporale, habet tamen principium in magnitudine: quia aliud est principium temporis, & aliud est principium magnitudinis.2.Cœli.com.13.& habetur ex textu.
Motuũ multitudo duplici uia inuestigari põt.2.Cœ.cõ.17.
Mobile quodlibet mouetur circa aliquod quiescẽs.2.Cœli.tex.cõmen.17.idem.8.Physi.tex.cõmen.84.primo Cœli.97.& 3.de Anima.55.
Motus cœli est motuum uelocissimus.2.Cœli.text.cõ.27.& 10.Meta.tex.cõmen.3.& 4.
Motus corporũ cœlestium non sunt contrarii, sicut motus elementorũ: quorũ motus sunt cõtrarii, quia formæ eorũ sunt contrariæ.2.Cœli.cõ.33.uide in Concordantiis.
Motus quilibet irregularis intẽtionem habet, & remissionem, & uirtutem.2.Cœli.tex.com.35.
Motus naturalis intenditur in fine.2.Cœli.tex.cõmen.35. uide in Concordantiis.
Motus uiolentus maximus est in principio.ibidem.
Motus proiectorum in medio intenditur.ibidem.
Motus circularis non habent principium, neq; finem, neq; medium.ibidem.
Motus lenlab est secundum ꝙ reputo, quando poli unius orbis mouentur super polos alterius orbis, sicut est motus solis cum motu diurno: accidit enim in suo motu, ut moueatur super lineam lelebiæ.2.Cœli.cõmen.35.
Mobilia quædam uigorantur in fine motus propter maximum desiderium ad finem.ibidem.
Motus irregularis prouenit, aut ex parte motoris, aut ex parte mobilis, aut ex utroq;.2.Cœli.tex.com.36.
Motor in animali corruptibili mouet, quandoq; per partẽ instrumenti, & quandoq; per totum instrumentum.
Motor cœlestis non mouet per instrumentum, ut declaratum est.2.Cœli.cõ.36. Vide pro hoc in.3.ca.de Substãtia orbis, & in.12.primæ Philo.cõ.36.ubi declaratũ est ꝙ motor cœli mouet per intellectum, & uoluntatem.
Motor primi est primus, & non corruptibilis, & ingenitus, & incorruptibilis, & simplicis simplex.2.Cœli.tex.cõmen.36.
Motus naturales recti sunt terminati duobus modis, & quia sunt inter loca terminata, & quia habent uelocitatem terminatam: sed motus circularis est terminatus solum, quia habet uelocitatẽ terminatã, quia non est ab uno loco terminato ad alium.2.Cœli.cõmen.38.Simplicius autem, & diuus Thom. referunt etiam primum modum terminationis

tionis motui circulari ratione unius reuolutionis.

Motus quilibet siue naturalis siue uoluntarius, habet uelocitatem terminatam, quia omnis motus habet motorem terminatum.2.Cœli.cōmen.38.

Motores corporum cœlestium differunt in potentia,& in esse:& cum omnes moueant per infinitū,remanet ut non differant nisi propter diuersitatem proportionis eorum, & unumquodq; quod mouetur.2.Cœli.com.38.

Motores corporū cœlestium habēt potentias finitas, quia si potentiæ eorum essent infinitę in uigore mouendi,non esset ꝓportio inter motorē, & rem motā,& nō esset differentia inter eos neq; multitudo,ꝙ si ita tunc motus ꝓueniret in instanti.2.Cœli.cō.38. consimile ibidem.cō.39.& 71. Et ex istis locis, frater mi,scire potes, & etiam ex.8. Physi.cō.79.& ex.3.cap.de Substantia orbis,quantū discedant à uia Auerrois, qui ad mentem eius tenuere Deum Benedictum esse infiniti uigoris.uide in Concordantiis.

Motus natus est ignire,& ligna,& lapides,& ferrum.2.Cœli.tex.cōmen.42.

Motus corporum cœlestium est ex desiderio rationali: & ideo motus diurnus non prohibet alios motus.prohibitio enim fit uiolenter,& non est illic motus uiolentus omnino.2.Cœli.com.58. &.2.Cœli.cō.3. idem.12.Meta.cō. 36. Contra Mathematicos, qui ponunt primum mobile motu rapto mouere alias sphæras.

Motus cœlestes uariantur in uelocitate,ex fortitudine desiderii.ibidem.cōmen.58.

Motum quodlibet in loco habēs figuram terminatam est animatum necessario.2.Cœli.cōmen.61.

Motus necessarii in orbibus adhuc non sunt demonstrati. 2.Cœli.cōmē.62. eandem sententiam imitatur Albertus cognomento Magnus.

Motus cœli habet contrarietatem quę est inter motorem, & rem motam tantum.2. Cœli.cōmen.63.siue oppositionem,siue quomodocunq; uolueris appellare.

Motus est nobilior quiete.2.Cœli.com.66.

Motum quodlibet, siue habuerit formam naturalem, siue non,habet uelocitatem terminatā:sed appropriatur corporibus habentibus formam materialē,& motus eorum est abscissus.2.Cœli.com.71.&.78.

Motus uiolentus non intelligitur nisi in respectu naturalis. 2.Cœli.tex.cō.83.idem.1.Cœli.tex.cō.14.

Motus remotio largitur grauitatem,frigiditatem,& quietem: & uicinitas largitur leuitatem,caliditatē,& motum. 2.Cœli.cōmen.94.&.102.

Motus naturalis est unus, & motus præter naturam sunt plures.3.Cœli.tex.cōmen.18.

Motus circularis elemētorum,ut motus ignis à cœlo,non est uiolentus neq; naturalis.3.Cœli.tex.cō.20.idem in.2. Meteororum.cap.2.uide in Concordantiis.

Motuum diuersitas cōsequitur diuersitatem formarum.3. Cœli.cōmen.23.idem.1.Cœli.cōmen.5.

Motus fortis,& motus debilis sunt eiusdem speciei, & nō differunt nisi secundum magis,& minus.3.Cœli.com.25.

Motus lapidis proiecti ab aliquo deorsum est compositus aut quasi compositus.3.Cœli.tex.cōmen.28.

Motus lapidis ꝓiecti ab aliquo sursum est simpliciter uiolentus.ibidem. Ex quo colligitur ꝙ motus uiolentus est duobus modis,uel simplex,uel compositus.

Motuum alii simplices,alii mixti.3.Cœli.tex.cōmen.35.& primo Cœli.tex.cōmen.7.

Motus quilibet est ex contrario terminato ad contrarium terminatum,ꝙ est perfectio illi.4.Cœli.tex.cō.22.

Motus in simplicibus non habet nisi unā causam simplicē. 4.Cœli.cō.22.contra Them.Secus autē est de motu in cōpositis:unde sanitas in homine fit ex pluribus una causa.

Motus in loco differenter attribuitur elementis,& animalibus,quia in animalibus attribuitur ei ꝙ est in actu,sed in elementis attribuitur ei quod est,in potentia illud elemētum.4.Cœli.com.22.&.24.&.25.

Motus localis in elementis similiter se habet sicut accidentia inseparabilia à forma, quæ existunt in re statim cum ipsa forma ab agente.4.Cœli.com.cōmen.22.&.8.Phy. cōmen.32.&.3.Cœli.cōmen.28.

Mouens,& motum in elementis non sunt distincta in actu. 4.Cœli.cōmen.22. idem.4.Physi.cōmē.71.&.8.Physi.30. &.3.Cœli.cōmen.28.&.4.Cœli.24.

Motor,& motū in elementis sunt idem in subiecto, & differunt secundum modū: grauitas enim est motor inquantum est forma,& est motum inquantum est in prima materia.4.Cœli.cōmen.22.

Mobili cuilibet contingit, ut primò moueatur à suo motore,& secundò à remouente impedimentum:& hoc cōmune est in omnibus motibus grauium,& leuiū,& aliorum mobilium naturalium.4.Cœli.cōmen.25.

Motuum trium uarietatis duæ causæ sunt,natura mobilis, & natura eius ad quod est motus.4.Cœli. in paraphrasi, summa.2.ubi etiā subdit: Diuersitas naturarū mobiliū,& diuersitas naturarū mouentiū, ac diuersitas finis ipsorum motuū,causæ sunt quibus uarientur ipsi motus in se.

Motus qui fit ex necessitate uacui,ut quādo aufertur aqua, & descendit aer ad locū eius,est uiolentus.4.Cœli.cō.39.

Motus aquæ ad superius in uase ignito, quando superponitur aquæ,habet tres causas.4.Cœli.cōmen.39.

Mouentium duo sunt modi,quorum alterū nunquā mouetur,sed semper mouet:alterum uerò semper mouetur ab eo.1.de Generatione,& corruptione.tex.com.14.

Motus augmenti differt à motu locali,tam recto ꝗ circulari.1.de Generatione,& corruptione.tex.com.25.

Mouere amplius ꝗ agere est.1.de Generatione,& corruptione.tex.cōmen.45.

Mouens primū in motiuis est in mobile,& in factiuis primum efficiens impossibile.1.de Gener.& corr.tex.cō.54.

Motus si in uelocitate comparantur, duæ conditiones requiruntur, ut.s.fiant per idem spacium uel rectum utriq;, uel circulare utriq;, & ut sint uniformes eiusdem speciei. Themi.4.Physi.in tex.129.& habetur ex.7.Physi.

Motus localis est continuus,& æternus,& ideo generatio est cōtinua,& æterna.ex.2.de Generatione, & corruptio. tex.cōmen.55.&.56.

Motum dicitur dupliciter,uel secundum se, uel quia est in moto:motum autem quia est in moto,est etiam duobus modis,aut modo quo impossibile est moueri, ut albedo per motum corporis alibi:aut modo quo possibile est,ut moueatur per se,ut nautæ in naui.primo de Anima.text. cōmen.37.idem.5.Physi.cōmen.primo.&.4.Physic.32.& 6.Physi.86.&.8.Physi.27.

Motus attribuitur alterabili, & augmentabili, modo accidentabili:sed alterabili propter corpus differens,seu augmentabili,& diminuibili,propter partes corporales augmentabiles,& diminuibiles.1.de Anima.com.39.

Mobile quod mouetur motu recto, si mouetur,naturaliter mouebitur, & uiolenter.primo de Anima.tex.cō.40. & ista est glossa Cōmentatoris in cōmento ibi, uidelicet ꝙ habet locum de motu recto, quia in motu circulari falsa est propositio.idem.2.Cœli.84.

Motus essentia est composita ex esse in potētia, & ex esse in actu:& ideo plures antiquorum existimauerunt ipsum non ens.1.de Anima.com.43.idem.3.Physi.14.

Motus animæ quidā habent principium ab anima, quidā uerò terminantur ad animam.1.de anima.tex.com.64.

Mouentur,& patiuntur omnia ab actiuo,& actu ente.2.de Anima.tex. cōmen.54.idem.3.Physi.text.cōmen.17.&.2. de Generatione,& corruptione.tex.com.53.

Motor extrinsecus alius à sensibilibus ponendus est in sensibus animalium.2.de Anima.com.60.

Motus,quies, & numerus, sunt sensibilia cōmunia,quæ ab omnibus sensibus sentiuntur: sed figura,& quantitas,solum à uisu, & tactu percipiuntur.2.de Anima.cōmen.64. contra Themistium.

Motus duplex, quidam qui est actus imperfecti, quidam uerò est perfecti actus. 3.de Anima.text.cōmen.28.consimile in.2.de Anima.tex.cōmen.57.

Motus processiuus animalis fit cū imaginatione,& deside

tio: nihil enim mouetur uoluntarie nisi aut desiderando aliquid, aut fugiendo ipsum. 3. de Anima. tex. com. 44.

Motus processiuus animalis semper est prosequentis, aut fugientis. 3. de Anima. tex. cõmen. 46.

Mouentia duo esse uidetur, intellectus, & appetitus, si quis posuerit phantasiam esse intelligentiam quandam. 3. de Anima. tex. cõmen. 48.

Motor quidam immobilis, quidam uerò est motus, & motor. 3. de Anima. tex. cõ. 54. & 8. Physi. tex. com. 35.

Motus giratiuus est compositus ex attractione, & impulsione. 3. de Anima. cõmen. 55.

Motus rectus habet principium, & finem diuersum in magnitudine, & diffinitione, sed in motu circulari non sunt distincta nisi secundũ diffinitionem tantum. 3. de Anima. com. 55. idem. 8. Physi. 73. & 2. Cœli. tex. com. 35.

Motus processiuus animalis componitur ex expulsione, & attractione. 3. de Anima. tex. com. 55.

Motum ex se componitur ex duabus naturis .i. recipiente, & agente. 1. cap. de Substantia orbis.

Mouens, & motum esse in eodem imposibile est. ibidem. & 3. de Anima. com. 4. & 8. Physi. cõmen. 40.

Motus circularis quẽ habet corpus cœleste, est motus alæ secundũ ꝙ anima tm̃. Cõmẽ. in. 2. cap. de Substãtia orbis.

Motus animalis secundũ ꝙ est corpus, potest esse naturaliter, & etiam extra naturã: sed secundũ ꝙ est animal semper est naturalis: quia non mouetur secundũ quòd est animal nisi ab anima, & anima mouet corpus naturaliter. 8. Physi. tex. com. 27. & in. 2. cap. de Substantia orbis.

Motus corporis cœlestis cum in eo nõ sit principium contrarium motui animæ, est motus simpliciter naturalis, uidelicet per animam, & per corpus. 8. Physi. cõmen. 27. uide in Concordantiis.

Motus circularis accidit cuilibet elemento præter terram, & non est uiolentus, neq; naturalis. 2. Meteororum. cap. 2. ubi agitur de uentis. idem. 3. Cœli. cõmen. 20.

Motum primum ex se secundum Platonem ita se habet, quòd motor, & motum sunt idem omnino, sed secũdum Aristotelem est compositum ex moto, & ex motore non moto. 2. Metaphysi. cõmen. 6. idem. 8. Physi. cõmen. 40. & 7. Physi. cõmen. 2. & 2. Physi. cõmen. 3.

Motus dicitur ens, quia est uia ad uerum ens. 4. Metaphy. tex. cõmen. 2. idem primo Cœli. com. primo. ubi Cõme. dicit: Omnia entia, aut sunt substantiæ, aut accidentia, aut sunt uiæ ad esse istorum, & sunt uniuersaliter transmutatio. uide in Theorematibus de hoc.

Mouẽs est prius nã moto, & si hæc ipsa adinuicem dicãtur nihil minus. 4. Meta. tex. cõ. 25. idẽ. 3. de Anima. tex. cõ. 19.

Motus, & permutatio non est nisi in cõtraria, & media. 4. Meta. tex. cõ. 27. ubi Cõmen. in com. dicit, ꝙ est primũ cognitũ, quod transmutatio est ex oppositis, aut mediis inter ipsa. idẽ. 1. Phy. à tex. cõ. 43. usq; ad. 50. idem. 1. de Generatione, & corrup. 50. idem. 10. Meta. tex. com. 23.

Motus componitur ex esse, & non esse, & ideo describitur sic: Motus est actus entis in potentia secundum ꝙ in potentia. 4. Metaphysi. cõmen. 28.

Motus diffinitio est ambigua, tum quia motus est in pluribus prædicamentis, tum quia unũquodq; prędicamentũ, ex illis in quibus est motus, diuiditur per duos modos, quorũ unus est nobilior, & alius uilior. Cõmen. 3. Physi. cõmẽ. 5. Omnes expositores conueniunt istam fuisse Aristotelis mentẽ, motum dici de suis speciebus, sicut ens de entibus: ens autem dicitur analogicè de substantia, & accidente. Et ideo animaduerte & considera, ꝙ ex hoc fundamento soluũtur arduæ difficultates in Phĩa contingentes Modernis in suis quæstionibus: quia credunt omnes conditiones motus uniuocè reperiri in motu locali, & in cæteris motibus: & per uitam meã, isti sunt in maximo errore. Conditiones attributæ motui sunt, quia est subiecti entis in actu: sic enim distinguitur à generatione, & corru. ut patet. 5. Physi. text. cõmen. 7. & 8. quòd fiat de cõtrario in contrarium. 5. Physi. tex. cõmẽ. 6. ꝙ sit continuus, & fiat in tempore. Modo isto non unica, & eadem ratione inueniuntur in motu locali, & in cæteris motibus: subiectũ enim motus localis potest suam unitatẽ perfectè possidere: nã motus localis non abiicit à substãtia. ut dicitur in. 8. Phy. tex. cõ. 55. secus est de aliis motibus. Amplius cõtrarietas æquiuocè .i. nõ secundũ unã rationẽ inuenitur in loco, & qualitate, quia contrarietas in loco est in forma, & in subiecto: secus de contrariis in qualitate, quia talia sunt duo in forma, & unũ in subiecto: quia loca non numerantur nisi ꝓpter numerationẽ subiecti. ut dicit Cõmẽ. 4. Cœli. cõ. 38. Amplius contrarietas in qualitate, seu in motu alterationis est disponens ad corruptionẽ: est enim cũ uera actione, & passione, præsertim quæ est inter primas qualitates: sed quantitatis contrarietas non est talis, nõ enim quantitas est de principiis actiuis. 4. Physi. cõ. 84. Amplius continuatio in motu locali, & in alteratione, & augmẽto, non sunt eiusdẽ rationis: nã cõtinuatio in motu locali est manifesta per se: imposibile enim est aliquã partem eius fieri subito. Sed in aliis motibus est q̃stio non parua, utrũ aliqua pars eorũ uideatur posse fieri subito: nã in aliquibus uidetur subitò fieri. ut dicit Cõmẽ. 6. Phy. cõ. 74. & ita determinat finaliter. 8. Phy. cõ. 23. & etiam in. 3. Phy. cõ. 6. ꝙ motus augmenti non est unus, & continuus à principio usq; ad finem, sed est cõpositus ex pluribus motibus, & ex pluribus quietibus. Et rationes Auerrois sunt, ut mihi uidetur, duæ principales: nam cum uera augmentatio quæ est in solis uiuentibus, fiat per additionẽ nouæ materiæ, necesse est ꝙ fiat per minima: & ideo factio & acquisitio talium minimorum est indiuisibilis, & fit in instanti. Ideo imposibile est partes motus augmenti sibi inuicẽ continuari nisi in instanti, & ita instans esset immediatum instanti, & tempus componeretur ex instantibus: nam minima caro est terminata. 1. Physi. 34. Similiter si continuatio esset in motu augmenti, oporteret quòd cuilibet parti sensibili temporis correspõderet aliqua magnitudo sensibilis terminata acquisita in illo tempore, quod est cõtra sensum. Nã uidemus in anno aliquid augeri per digitalẽ quãtitatem, & illa non potest diuidi in partes tot actu sensibiles in quot diuiditur annus, nã diffinitio entis sensibilis, & terminat in actu est ut tangi posit. Ideo non potest aliquis fingere tales partes esse in actu, & correspondere singulis partibus tẽporis: sed non sunt à sensu cõprehensibiles, quia hoc est contra diffinitionẽ, & terminũ entis in actu, qui est ut sit ens tangibile, ut dicit Cõm. ubi supra. Et ideo Cõmen. concludit ꝙ continuatio uerè nõ reperitur nisi in motu locali. Vnde motus, primũ dicitur de motu locali, secundo de motu alterationis, postremò autem inter omnes motus est motus augmenti, & diminutionis. Sed tunc est difficultas quomodo motus augmenti fiat in tempore: si enim motus iste augmenti fit per acquisitionẽ quantitatis factam per minima, cum talis acquisitio fiat in instanti, tunc motus augmenti non mensuraretur à tẽpore. Hoc autem uidetur esse contra Arist. in. 4. Physi. in tex. cõ. 132. ubi quærit utrum tempus sit numerus cuiuslibet motus, uel unius tm̃, & soluendo dicit ꝙ est numerus cuiuslibet motus, inquiens: Est nãq; quod g̃natur & corrũpitur in tempore, & augmẽtatur, & alteratur. Amplius in eodem. 4. Physi. tex. com. 129. demonstratur quod omne quod mouetur, mouetur in tempore, quia in omni motu reperitur uelox, & tardum: talia autẽ tempore mensurantur, & Arist. dicit hoc esse in motu locali, & similiter dicit etiã esse in aliis motibus. Et has difficultates euadere uolentes Burl. in. 3. Phy. & Ioan. Ganda. in speciali q̃ne de motu augmenti, dicunt ꝙ loquendo de motu augmenti dicti, qui solum in uiuentibus reperitur, teste Cõmenta. 1. Cœli. cõ. 22. sumitur dupliciter: uno modo pro cõuersione nutrimenti in substantiam alimenti, & alio modo pro extensione consequente materiam sic cõuersam à calore & ab anima ipsius uiuentis. Et tunc dicunt ꝙ augmẽtatio proprie nõ est motus primo modo, tũ quia subiectũ motus est ens in actu, sed subiectũ augmẽtationis primo modo est prima materia, quæ est ens in pura potẽtia: tũ quia terminus motus est accidẽs, sed terminus augmẽtationis

primo

primo modo sumptæ est forma substãtialis: tum quia omnis motus est continuus: nulla autẽ talis conuersio potest esse continua quantuncunq; modica, quoniam sic auctum esset infinitum. Sed accipiendo motum secũdo modo, sic motus augmenti est uerè motus: quia habet omnes conditiones requisitas ad motum, ut patet discurrenti. Sed contra istam opinionem instat Petrus Põponatius in speciali tractatu de motu augmẽti.lib.1.cap.9. inquit enim ꝙ sermo istorum est corruptus, quia imposibile est motum augmenti sumi in prima significatione, quia imposibile est sumere augmentũ sine quãtitate, quia in intellectu formali augmenti cadit quantitas, quia motus est ad quantitatem. Sed conuersio illa nutrimenti intelligitur nõ intellecta quantitate, ut dicit Arist.1.de Generatione. quòd nutritio non importat nisi solam substantiam. tex.com.41.& in.2.de Anima.text.cõ.47. dicit ꝙ cibus, & augmentatiuũ differunt ratione: nam inquantum est potentia caro, seu substantia, nutrit: inquantũ autem est potentia quanta, caro auget. Quòd si dicatur, ut asserit, ꝙ illa conuersio non importat simpliciter substantiam, sed substãtiam plurem quã sit deperdita, hoc nihil proficit: quia si importat plurem materiam cum quantitas inseparabiliter insequatur materiam, sequitur secundum eos (præsertim qui tenent uiam Cõmenta.) quòd quantitas est coęterna materiæ, ꝙ ibi sit etiam plus de quantitate: & tunc nunquit acquisitio illius quantitatis sit motus uerus augmenti nec ne. Et patet ꝙ sic, quia habet omnes conditiones, quia est ad quantitatem, & est de contrario in contrarium, & in subiecto in actu: quia quantitas terminata fundatur in ente in actu, & tamen non est extensio, ut ipsi fatentur. Quòd si forte dicatur talem acquisitionẽ non esse uerum motũ, quia deficit sibi successio, sed est subita mutatio in quãtitate sicut illuminatio, uel est compositum quoddam ex multis nutritionibus inquantũ insequuntur generationem substantiæ: nam ex acquisitione substantiæ acquiritur illa quantitas, quapropter non est uerus motus. Hoc, inquit, nõ satis facit, quia Arist. in.1.de Generatione agit de illa augmentatione quæ est motus, & est eadem subiecto cum nutritione, & sola ratione distinguitur. Vnde illæ tres cõditiones motus augmenti, uidelicet, ꝙ fiat aliquo extrinseco adueniente, & ꝙ sit idem numero ꝙ augetur, & ꝙ quælibet pars aucti augeatur, non possunt conuenire extensioni, quia extensio illa non fit aliquo extrinseco aduenĩete. Et si concedatur augmentationẽ, de qua Aristo. loquitur in primo de Generatione, non esse motũ. quæ igitur augmentatio erit? Dices per extensionẽ: sed hoc est falsum, quia illa est cõmunis uiuentibus, & non uiuentibus, ut patet. Quòd si dicatur quòd extensio, ut facta ab anima est propria uiuentibus: hoc nihil est, quia motus non specificantur à causis efficiẽtibus, quia efficiens est de causis extrinsecis motus, ut dicit Cõmen.5.Phys.com.3. Amplius cum Aristoteles de tali extensione in primo de Generatione non meminerit, uidetur Arist. fuisse diminutus. Amplius sequitur ꝙ non erunt tres motus, quia si motus augmenti est talis extensio, cum iste non terminetur ad quantitatem, sed ad qualitatẽ: erit igitur alteratio: raritas enim est in qualitate.7.Physi.cõmen.15.& 8.Physic.cõmen.84. Et ideo finaliter præfatus Doctor concludit ꝙ augmentatio nõ est formaliter extensio, loquendo de uera augmentatione quæ est in uiuẽte, & de qua Phus loquitur primo de Generatione. Vnde illud membrum non dicitur augmentatio propriè, sed impropriè, quoniam, ut asserit, augmentatio propriè potest sumi strictè, & minus strictè. Strictè sumitur pro acquisitione maioris quãtitatis, quod fieri non potest absq; aduentu quantitatis extrinsecæ, secundum quã fit acquisitio maioris loci, ut dicit Phus primo de Generatione. tex.com.25. Minus strictè autem, est acquisitio pluris materiæ, quæ pluralitas materiæ non dicit propriè quantitatẽ, quæ maiorem locum occupat ut manifestum est. Et ideo ad argumentum eorũ respondetur, ꝙ illa diuisio non est sufficiens: nam augmẽtatio propriè nullum illorũ duorum est, neq; conuersio, neq; extẽsio, sed est acquisitio quantitatis per aduẽtum nouæ materię. Et si dicitur ꝙ hæc acquisitio non est successiua, respondetur concedendo totum, quia motus non dicitur uniuocè de omni motu, sed analogicè: & ideo uera successio, & cõtinuitas reperitur in motu locali. Vnde cum sit coniuncta augmentatio nutritioni quæ fit per minima, ideo non potest esse continua etiam per modicum tempus: sed si nutritio dicitur continua, est quia quãdiu uiuimus, anima uel generat, uel disponit ad generationẽ: & sic auctio potest dici cõtinua, quia est coniũcta nutritioni, sed nutritio non meruit nomen motus, quia subiectum eius est in potentia, & terminus eius est substantia, neq; est de cõtrario in contrarium quæ sunt conditiones motus: sed has conditiones habet motus augmenti. ista sunt dicta eius. Sed iste uir in cõtradicendo istis non caret reprehẽsione, quia etiam ipse patitur easdẽ angustias, nam ipse dicit ꝙ augmentatio propriè dicta quę inuenitur in solis uiuentibus, sumitur minus strictè, & magis strictè: & minus strictè acquiritur præcise per acquisitionẽ pluris materiæ: & illud plus secundum ipsum qui tenet contra Auerroem, ꝙ dimensio interminata non datur, non est per quantitatem. Tunc igitur reflecto argumentum eius contra ipsum intellectus augmentationis proprie dictæ, non potest abstrahere à quantitate, sed in hoc causam in augmento minus stricte intellectus abstrahit à quantitate. Igitur talis transmutatio non est augmẽtatio, sed nutritio, quia nõ terminatur per se ad quãtitatẽ, sed ad substantiã materiæ, quod est contra Phm.1.de Generatio. & corrup. text. cõmẽ.41. & 2.de Anima. tex. cõmẽ.47. ubi ponit differentiam inter motum augmenti, & ipsam nutritionẽ, dicens: Sunt unus motus secundũ subiectũ, & duo secundũ rationẽ: quia aliquid ut cibus, ut est potentia caro, nutrit: sed ut est potentia caro quãta, auget. Dices ꝙ talis modus includit quãtitatem in potentia, licet non includat quantitatẽ in actu. Contra quia tunc non differret nutritio ab augmentatione, quia terminus actualis nutritionis qui est caro, est in potentia quantus. Amplius demonstratio fit ab eo quod est secundũ actum, & nõ ab eo quod est secundũ potentiam 2.Physi.tex.cõ.11. Amplius illud quod actu includitur in diffinitione augmenti, actu intelligitur in ea, sed in diffinitione proprie dicta actu includitur magnitudo, quia Arist. in lib.1.de Generatione, nõ loquitur nisi de augmentatione proprie dicta, sicut & iste cõcedit, & illã diffinit in tex. cõ.30. ubi dicit ꝙ augmentatio est existẽtis magnitudinis additamentũ diminutio uerò minoramentum. Ecce quõ actu exprimitur magnitudo in intellectu eius: & cõfirmatur, quia illud quod augetur proprie est actu quantum, & sub illa ratione est subiectum augmenti. Confirmatur per uerba Phi in tex.cõ.30. ubi expresse dicit: Manifestum est ꝙ id quod augmentatio non est ex potentia habente magnitudinẽ, actu uerò nullam: separatũ enim esset quod cõmune. Quid clarius. Amplius si solutio sua uera esset, ꝙ in intellectu augmẽti proprie sumpti debet apparere magnitudo in potentia, & nõ in actu, tunc soluitur argumentum eius contra Burleũ, & Gandauensem: quia ipsi dicẽt, ꝙ augmentatio proprie dicta in propria significatione secundũ primum membrũ, sumitur pro conuersione nutrimenti, inquantũ est in potentia ad quãtitatem terminatã. Et ita argumenta eius non magis militant contra istos, q̃ contra auctorem, sicut uides. Et ideo dicamus ad argumentũ eius, quia adducere ad inconueniens nõ est soluere, quòd nutritio, & augmentatio dupliciter considerari possunt: uno modo absolute, alio modo cõparando unũ ad alterum: & tunc dico quòd nutritio, & augmentatio, sunt duæ transmutationes realiter, & formaliter distinctæ. Quòd sint formaliter distinctæ, patet ex uerbis Aristot. qui dicit quòd ratione distinguuntur. Quòd sint etiã realiter distinctæ, patet, possunt adinuicem separari, quia semper nutrimur, non autem semper augemur. ut dicitur primo de Generatione. tex. commen.41.& in secundo de Anima. Amplius nutritio est mutatio, quia fundatur in subiecto ente in potentia, & terminatur ad subiectum: sed

augmẽtatio est motus, quia fundatur in ente in actu, & est de contrario in contrarium, quia à quantitate imperfecta ad perfectã. Quòd si dicatur φ hoc est contra Arist. quia dicit φ sunt unum secundum subiectum: igitur sunt idem realiter. Soluitur φ dicuntur esse unũ secundum subiectũ, sicut album, & dulce, quia lac est subiectum utriusφ qualitatis: tamẽ albedo, & dulcedo formaliter, & realiter distinguuntur, sic nutritio, & augmẽtatio circa idem obiectum materialiter uersantur, tamen distinguuntur re, & ratione inter se. Considerando igitur sic rationes formales istorũ, sic augmẽtatio ꝓprie dicta nullo modo potest sumi pro illa conuersione nutrimenti præcise, immo sic formaliter talis est nutritio. Alio modo potest cõsiderari, ut nutritio ordinatur ad augmentationẽ, quia cum augmẽtatio inter alias conditiones requirit φ fiat ex aliquo adueniente ab extrinseco, sic præsupponit necessario nutritionẽ: & sic nutritio illa sub ratione qua ordinatur ad augmẽtationem, potest dici augmentatio ꝓprie in prima significatione, sicut Arist. dicit in simili in .2. Physi. in tex. cõ. 14. φ generatio dicitur natura, quia est uia in naturã. Vnde sicut scribit Cõmenta. in .3. Cœli. cõ. 9. φ comparatio est accidens separabile à re, res autem non semper separatur à se: secundum enim φ est respectiuũ habet dispositiones cõtrarias & infinitas, & secũdum φ est essentia non habet nisi unũ, & est quasi essentia eius: & ita licet conuersio nutrimenti absolute non includat quantitatem in se consideratam, tamen nutritio, ut est præparatio ad augmentum, includit quantitatem, non intrinsece, sed terminatiue, & extrinsecè. & iste est intellectus Burlei, & Ioannis. Pro solutione aliorum argumentorũ eius præsupposito unum, φ duplex est extensio magnitudinis, una quæ fit ex aliquo ingrediente, alia uero quæ nullo ingrediente fit: ut potest colligi ex .4. Physicæ auscultationis in textu cõmenti, puta illa quę fit ex alteratione: & tunc dico φ est magna differentia inter istas duas extensiones, tum quia illa quæ fit ex aliquo ingrediente, dicitur ꝓprie, & uerè augmẽtatio, & est in rebus uiuentibus, & fit secũdũ oẽs partes. Sed illa quæ fit ex simplici alteratione, aut per accumulationẽ, est in rebus inanimatis: licet nihil prohibeat, φ etiam talis inanimatis contingere posiit: & talis ut scribit Cõmẽ. in .4. Physi. in cõmen. 63. dicitur additio non augmentatũ, & non fit secũdum omnes partes corporis. Etiam est alia differentia, quia augmentum uel extensio facta aliquo ingrediente terminatur per se, & principaliter ad quantitatem, sed ad qualitatem terminatur per accidens, seu consecutiue: sed extẽsio quæ fit per simplicem alterationem, principaliter terminatur ad raritatem quæ est qualitas, & secundariò ad quantitatem: sicut expresse dicit Cõmenta. φ rarum, & densum sunt contraria in quantitate .i. consecutiue. Quod ostenditur ex uerbis eius, quæ immediate subnectit dicens: Cum translatio de raritate, & densitate fit trãslatio de maiori magnitudine ad minorem. Quod autem detur extẽsio aliqua quæ primo terminatur ad magnitudinem, & per accidens, aut secundario ad raritatem, & φ ista fit in uiuentibus tantum apparet expresse ex sententia Auerrois in primo de Generatione, & corruptione in cõ. 38. ubi expresse ponit modum quo fit uera augmẽtatio in uiuentibus, inquit enim: Aut dicemus φ in membro naturaliter est causa extensionis in omnes dimensiones, quapropter accidit ei raritas: & illa humiditas cibalis diuidit se in omnibus partibus eius, & in minimis foraminibus quãdo illa foramina extenduntur, & quãdo fuerint impleta illa humiditate, trãsmutatur illa humiditas in partes carneas minimas, & applicabit se illis, & iterum contingent in illis partibus carnosis nouis foramina minima, & cũ membrũ iterum extendetur, rarefient omnia illa foramina, & implebũtur per humiditatem cibalem per uirtutem attractiuam, & cum calor coagulauerit illam, ueuertetur in carnem, & os: deinde tertio rarefiet, & sic erit crementum membri augmentati. Amplius φ detur extensio quæ proprie terminatur, & primo ad quantitatem, & nõ ad qualitatem, patet ex .8. Physi. in textu cõmenti .32. ubi Aristoteles loquitur de secunda potẽtia essentiali, & accidentali: & dat exemplum in substantia de aqua, quæ dicitur esse in potentia leuis, & de aere: & similiter dat exemplum de qualitate, ut de scientia: similiter ponit exẽplum in quantitate dicens: Et quantum extenditur, nisi aliquid prohibeat. ubi sanctus Thomas dicit quod similiter est in motu quãntitatis, quia ex quo facta est additio ad quantũ, statim sequitur extensio in corpore augmentabili, ubi patet φ loquitur de uero augmento. Ex quibus uerbis elicitur manifeste, quod causa extensionis quę est in membris, scilicet anima, & uirtus animæ principaliter operatur illã extensionem secundum omnes dimensiones, secundũ uidelicet lõgitudinem, latitudinem, & profunditatem: licet ut dicit Cõmenta. 5. Metaphy. principaliter respicit longitudinem, secundo latitudinem, & postremo profunditatem, ut patet in cõmen. 1. Manifestum est autem φ istæ dimensiones, ad quas terminatur ista extẽsio, sunt magnitudines, ut patet in principio primi de Cœlo. tex. com. 2. & in .5. Metaphysi. cõmen. & tex. 18. in cap. de quanto, & ad talem extensionem consequitur raritas in membro ex generatione nouorum foraminũ. Ex quo patet alia differentia adhuc φ ista extensio quæ fit ex aliquo extrinseco, fit secundũ omnem dimensionem, uidelicet secundũ longitudinem, latitudinem, & profunditatẽ secundum proportionem naturæ cogniti: sed extensio illa quæ acquiritur per rarefactionem, non credo φ fiat secundũ omnem dimensionem, tum quia uidemus quod si corrigia rarefiat, fit maior extensio in longitudine, & tunc diminuitur in latitudine, ut patet ex experimento: tum quia Cõmen. in .4. Meteo. in summa, quando loquitur Phus de latificabili, dicit φ plumbum ex una uerberatione mouetur secundũ omnem dimensionem, sed augetur in longitudine, & latitudine, & diminuitur in profunditate. Et tu uide frater Aristo. in .4. Meteo. in tex. cõmen. 30. usφ ad finem, ubi loquitur de cõmunibus passionibus mixtorum, & inuenies uerum esse quod diximus, φ talia mixta non possunt secundum omnẽ dimensionẽ augeri, uel diminui per uiam condensationis & rarefactionis, ut patet de impressibili, de scissibili, & truncabili, & de aliis multis: & cum hoc est sententia Cõmen. 4. Physi. cõmen. 63. φ additio non fit secundum omnes partes corporis: Videmus hoc etiam in rarefactione mixti, φ licet augeatur secundum longitudinẽ, uidetur diminui in profunditate. Amplius dato φ aliquod inanimatum secundũ omnes tres dimensiones augeri posset, tamen adhuc differt ab augmento animatorum: quia tale est secũdum proportionalitatem naturalẽ, ut dicit Auicẽ. in loco prææallegato, & ita non est in corporibus inanimatis. Sed dato φ ista extensio per uiam rarefactionis in inanimatis fieri posiit secundũ omnem extensionem omnium trium diametrorum, adhuc differt ab illa extẽsione animatorum, quæ principaliter terminatur ad dimensiones terminatas specie distinctas ab illis, ad quas terminatur rarefactio in inanimatis corporibus. Vnde mirum est per uitam meam, φ iste bonus ita manifeste erra in hoc, φ dicit istas extensiones terminari ad eosdẽ terminos, quasi dimensio inquantum dimensio absolute fit terminus augmenti naturalis: in quo enim differret Ergo augmenti mathematicũ à naturali cũ Aristo. expresse reclamat in .2. Physi. lineas, corpora, & puncta, cõsiderari à naturali, ut sunt termini physici corporis. unde augmentatio est ad quæstionẽ sensibilẽ, ut est terminus naturalis corporis. & Cõmen. 1. de Genera. cõ. 38. inquit: Non augetur inquantum est quantũ, sed inquantum est quantum habens formam. unde accidentia terminata cum insequãtur formam, sunt distincta ex distinctione formarũ, ut dicit Cõmenta. in libro de Substantia orbis. & .1. de Anima, cõ. 53. inquit: Membra ceruí non differunt à mẽbris leonis, nisi quia anima distinguitur ab anima. & hoc non solum est in speciebus, uerumetiam, & in indiuiduis specierum. Dicit enim Aristo. 12. Metaphy. tex. cõ. 27. φ unumquodφ in indiuiduũ habet propriam materiam, & ꝓpriã formam, & per consequens habet accidentia indiuidualia

lia propria, quæ secundum Porphyriũ impossibile est ꝙ habeat unus & alter. Et Auicen. dicit in cap. de cõplexionibus, in primo canone. ꝙ Deus gloriosus dat unicuiq; indiuiduo complexionem propriam in qua communicare aliud est impossibile. Immo iste uir contradicit suę doctrinæ, quia in fine primi libri dicit, ꝙ ad unitatem numeralẽ compositi requiritur unitas formæ, & ad unitatem formæ requiritur unitas agentis: unde Socrates secundum ipsum non potuit generari ab alio quàm à patre suo. Vbi patet ꝙ uult ex causis extrinsecis posse esse distinctionem in effectibus, & ideo non constat sibi in scribendo, sed fertur sicut nauis agitata à uentis. Quòd si dicat ꝙ secus est de efficientibus in specie, quia talia non diuersificant speciẽ: contra sicut uniuersalium causæ sunt uniuersales, sic particularium causæ sunt particulares: igitur sicut efficientia numero distincta causant distinctionem numeralem, sic & quæ specie distiguuntur. Amplius licet efficiens in motu quando non est finis non diuersificat motum: tamen quãdo unum contrariorũ est efficiens & finis motus, tunc diuersa efficientia diuersificant motũ & effectum, sicut quando calidum ex frigido generat calidũ & ecõtra, talia sunt efficientia specie distincta, & motus isti sunt specie distincti. Et quia. 3. Physi. tex. commen. 17. semper existimabitur aliqua species mouens licet quantitas propriè non sit de principijs actiuis, quia tamen quantum generat quantum sibi simile in specie & forma quantitatis terminatę, sic potest dici ꝙ extensiones animatorum specie distinguuntur, ut fiunt ab anima ab illis quæ fiunt à natura in rebus inanimatis. Dicamus ergo ꝙ motus augmenti si dicitur fieri per minima, est ratione nutritionis quę est præuia ad uerum motum, qui formaliter est illa extensio ad omnem dimensionem factam ab anima ad quam sequitur raritas, ut dixi. & ille motus fit in tempore: aliter motus augmẽti si non fieret formaliter in tempore nõ esset uerus motus. Vnde Commen. 5. Physico. commen. 21. uult ꝙ diffinitio data de motu in. 3. Physi. non uerificatur de transmutatione quę est in substantia: & reddit causam, quia forma est indiuisibilis & transmutatio est de non esse. Ecce igitur ꝙ de ratione & conditione motus est, ut forma sit diuisibilis. i. diuisibiliter acquisibilis & non per minima, quia etiã forma substantialis quæ est uerè substantia per minima acquiritur. **Obiectio.** Sed dices, quare Commen. dicit ꝙ continuatio non apparet in motu augmenti sicut in motu locali? **Solutio.** Respondetur ꝙ Commen. seipsum declarat, & mirũ est per uitam meam quomodo uiri isti hallucinati sunt in hac re. Nam Commen. inquit: In motu enim locali id quod mouetur à principio motus usq; ad finem, non interponitur quies: & ideo cõtinuatio est manifestior in eo, sed motus augmẽti de initio motus usq; ad finem cõponitur ex pluribus motibus, & ex pluribus quietibus: ꝙ si augmentatio ut distinguitur formaliter à nutritione, fieret per minima quæ in instanti acquiruntur, motus augmenti cõponeretur nõ ex motibus, sed ex mutatis: & ideo dicamus ꝙ Cõmen. est adeo clarus, ꝙ clarior esse nequit. Nam nõ est dubium ꝙ Commen. loquatur de motu augmenti, qui est in rebus uiuentibus, quia talis fit per nutritionem quę fit per minima: patet autem ꝙ talis augmentatio est à quantitate imperfecta ad quantitatem perfectam. Vnde motus augmenti completus in homine perficitur usq; ad. 25. annos: patet autem ꝙ cum talis motus necessario requirat aduentum nouæ materiæ, quæ materia transfertur substantialiter per minima, propter istam rationem contingit augmẽto inquantum augmentum est motus, ut non possit esse unus numero & cõtinuus à principio motus usq; ad finẽ. Vnde si per possibile fieri posset ut augmẽtatio hominis fieret nõ præsupposita nutritione quę fit per minima, tunc homo à principio postquam natus fuit usq; ad. 25. annum continue augeretur: sed hoc esse nõ potest, propter necessariam & essentialem connexionẽ cum nutritione. Et quia motus localis est natura prior omni motu & nutritione, & non necessario præsupponit aliquã mutationem, secũ coniunctam, quæ fiat in instanti propter quã abscindatur eius cõtinuatio, ideo potest esse unus & continuus à principio usq; ad finem, unde si graue esset in summa distantia à centro remoto impedimento continuè sine interruptione descenderet: Non fuit igitur mens Cõmen. dicere motum augmenti formaliter distinctum à nutritione esse instantaneum, quia hoc implicat: quia successio in motu licet non sit de motus quidditate, est tamen de proprietatibus per se insequentibus motũ, ut patet in tractatu de tempore. Sed intentio eius fuit ꝙ motus augmẽti à principio usq; ad finem non potest fieri sine interruptione, sicut potest fieri motus localis: & ideo augmentatio cõpleta uiuentium fit in tempore, & talis augmentatio est composita ex pluribus motibus & pluribus quietibus, sicut optimè declarant uerba Cõmen. in com. 38. supra adducta. Amplius ꝙ augmentatio ut est motus formaliter distinctus à nutritione fiat in tempore, alia ratione ostenditur. Dicit enim Philosophus in. 1. de Genera. & corru. tex. com. 25. ubi ponit differentiam motus augmenti & motus alterationis dicens: Quod illud quod alteratur, nõ de necessitate mutat locum, sed illud quod augetur & diminuitur mutat locũ, aliter tamen q̃ id quod fertur ꝙ uniuersum mutat locum: sed quod augetur est sicut quod deducitur non quemadmodum quæ sphære, hæ enim in simili loco transmutantur manente toto, quæ autẽ eius ꝙ augetur semper in ampliorem locum: in minorem eius quod diminuitur. Si igitur partes eius quod augetur semper in ampliorem locũ mouentur, hoc autem nõ potest esse nisi in tempore, quia non potest aliquid in ampliorem locum mutari sine tẽpore, sed hoc est dum augentur: igitur augmentatio est in tẽpore per quam per se primò acquiritur quantitas in eo ꝙ augetur, & per accidens amplior locus: & ista est ueritas. Nec ualet si aliquis dicat ꝙ augmẽtatio est in instanti, sed si id quod augetur dicitur augeri in tempore, est ratione motus præcedentis, sicut etiam similiter dicimus ꝙ id quod generatur dicitur generari in tempore, & id quod corrumpitur, corrũpitur in tempore. Hoc non soluit, quia licet generatio & corruptio possunt dici fieri in tẽpore, est merito quò sunt termini immediate consequentes alterationem, quę est uerus motus & successiuus, sed de augmẽto hoc non potest dici: quia motus augmenti immediatè sequitur nutritionẽ quæ non est motus, sed mutatio. Dices, erit ratione alterationis quæ præcedit nutritionẽ. Sed hoc est nimis absurdũ, quia pariformiter celatio dici posset acquiri per motũ in tempore illo modo. unde Cõmen. 8. Physi. com. 73. dicit: Motus sequitur motũ per accidens, sicut illuminatio motum candelæ, aut. quia unus est perfectio alterius, & sic motus augmenti sequitur nutritionẽ tanquam perfectio eius, licet nutritio non sit uere motus. Et ex his intelligis differentiam inter motum localem & alios motus in continuatione, quia continuatio ut dicit Commen. 6. Physi. com. 74. est manifesta per se, quia impossibile est aliquam partem eius fieri subitò. Sed in alijs motibus habet difficultatem utrum aliqua pars eorũ fiat subitò, uidetur enim quod aliqua pars fieri possit subitò, & hoc dicit propter augmentationem, quia cum augmentatio sit motus ad quantitatem per acquisitionem nouæ materiæ: acquisitio nouæ materiæ est pars motus augmẽti saltem ex connotato: & quia illa acquisitio fit per nutritionem & per minima, & ratio eius est ꝙ fiat in instanti, sic quoad illud dicitur fieri subito, sed quo ad suum formale ꝙ est extensio illius acquisitæ materiæ, & tam conuersę in omnem dimensionem, sic est in tempore: & ita est de illis alterationibus quæ sunt connexæ cum mutationibus subditis. Sed quia motus localis nõ necessario requirit aliquam mutationem subitam quæ sit pars eius, ideo continuatio eius est manifesta à principio usq; ad finem. Et animaduerte, ꝙ ut supradixi, augmẽtatio completa uiuentis fit in tempore licet non continuè, sed cum interruptione modo declarato. Similiter potest dici ꝙ id quod generatur, generatur in tẽpore, loquendo de generatione

completa quæ fit per minima: & ita etiam potest dici de corruptione uiuentium, si est uerum dictum Arist. in .2. de Partibus animalium, & in .3. ꝙ cor est primum quod uiuit & est ultimum quod moritur, & non solum ratione alterationis præuiæ, uerum quia talis generatio completa fit ex pluribus motibus, & ex pluribus quietibus, sicut de augmentatione completa. Vnde ut bene intelligas scire debes, ꝙ quemadmodum generatio diuersimodè inuenitur diffinita ab Aristo. sic est de augmentatione: nam aliter generatio diffinitur in .1. Physi. & aliter in .1. de Generatione & corrup. & aliter in .4. Meteororum, & aliter in libro de Morte & uita: cum enim ordo doctrinę sit ab uniuersalioribus, & sermo libri Physi. est prior in ordine, & est sermo uniuersalis, ibi diffinitur generatio in uniuersali, & respicit tam substantiam q̃ accidentia: nam, ut dicit Philosophus primo Physi. tex. com. 57. intentio eius in libro est inuestigare principia omnis generationis. Vbi Cōmen. exponit ꝙ per communem generationem intelligit generationē quæ est in substantia & in omnibus prædicamentis, & de substantia generationem quæ est communis quatuor corporibus. s. igni, aeri, aquæ, & terrę, & corporibus compositis, & uniuersaliter generatio unius ex uno: sed generationem unius ex pluribus, perscrutanda est in libro de Generatione, & sic exponit etiam Themi. & ideo ibi diffinitur generatio ꝙ est transitio ex non esse ad esse. In lib. autem de Generatione & corruptione diffinitur generatio conueniens elementis, quia liber ille dicitur de elementis. 2. de Anima. tex. com. 117. & sic diffinitur in tex. com. 23. & 24. Generatio est transmutatio totius in totum nullo sensibili remanente, ut subiecto. Licet etiam in fine primi de Generatione & corrup. inuestigetur modus generationis, quo unum fit ex pluribus: sed ista rectius dicitur mixtio q̃ generatio, ut ibidem declaratur. & sic concordat dictum Commen. in præallegata authoritate primi Phy. com. 57. Tertio diffinitur generatio, ut est communis corporibus mixtis inanimatis & animatis sub ratione generali,: & sic diffinitur in .4. Meteo. tex. cō. 2. ubi dicitur: Est autem simplex generatio & naturalis permutatio ab his uirtutibus, cum habeant rationem ex subiecta materia unicuiq; naturæ: generant autem calidum & frigidum obtinentia materiam. Quarto diffinitur generatio propria uiuentium quatenus uiuentia sunt, in libro de Morte & Vita, ubi dicitur generatio est prima participatio animæ in calido naturali, & uita est eius permansio. Sic scire debes ꝙ augmentatio diffinita in .6. Physi. sumitur uniuersaliori modo quàm in libro de Generatione & corruptione, quia ibi solum consideratur, ut est motus factus in subiecto ente in actu de quantitate imperfecta ad quantitatem perfectam, non considerando aliquam aliam rationem: & ita est illa diffinitio communis, & uniuersalis. Vnde etiam in primo Cœli, Aristoteles isto modo loquitur de augmentatione uniuersaliter in tex. com. 21. ubi dicitur: Secundum passionē autem quæcunq; transmutantur physicorum corporum habentia omnia & augmentum & decrementū, puta animalium corporum & partes ipsorum, & plantarum, similiter & elementorum. Vnde Commenta. ibidem com. 22. distinguit, ꝙ additio in quantitate, & diminutio sumitur tribus modis, aut secundum augmentum uerum, & diminutionem ueram, & hoc tantum inuenitur in plantis, & animalibus: aut secundum alterationem, ut accidit aeri & aquę cum inspissantur, quod fiunt minoris quantitatis: aut tertiò secundum accumulationem, ut est in muro uel in aceruo lapidum, uel ut habet alia litera, ut est in mineris. Sed augmentatio in libro de Generatione & corrup. diffinitur in propria significatione, & est acquisitio maioris quantitatis per ingressum nouæ materiæ. Et quia talis augmentatio connotat in suo intellectu, & necessario præsupponit talem nouę materię appositionē, quę fieri aliter non potest nisi per mutationē, ideo est necessariò motus augmenti merito eius annexus mutationi .i. nutritioni, licet ratione sui intellectus formalis qui est extensio illa, iā additæ & conuersæ materiæ in omnem dimensionem sit uerę motus, & in tempore fiat: & ita est etiam de alterationibus terminatis ad generationem ueram, & corruptionē ueram, quæ sunt instantaneæ mutationes ꝙ tales nō possunt cōmutari cum subsequentibus: sed alteratio ad quam non sequitur mutatio, nil prohibet ut possit esse continua à principio usq; ad finem. Vnde Cōmen. nō dicit uniuersaliter de omni alteratione esse simile, sicut de augmento, sed dicit de quibusdā: sed de augmentatione propriè dicta est uniuersaliter uerum, propter causam eius assignatam, quia talis intellectu eius importat illam acquisitionē nouæ materiæ, quæ aliter esse non potest, quam per uerā mutationem quæ per minima fit, & instanti, quod non est de intellectu alterationis, inquantum alteratio est, licet illud contingere possit. & sic intelligis uerba cōmenti. 23. octaui Physi. ubi dicit: Et ex hoc apparet bene illud qđ dicit Alpharabius in principio sui libri de Entibus transmutabilibus. s. ꝙ de diffinitione motus apparet continuatio in motu in uniuersali, est sermo nō uerus, sed non apparet hoc nisi in motibus localibus, de quibus dicitur hoc nomen principaliter. In aliis aūt in quibusdam apparet continuatio, scilicet ut partes eorū inueniātur distinctè abinuicem, & in quibusdam non apparet hoc quia partes eorū non inueniuntur secundū illum modū. Vnde sic etiam tollitur contradictio in cō. 23. & in com. 6. 3. Physi. quia dicit in com. 6. ibi ꝙ ex diffinitione motus apparet cōtinuatio in motu, & hic cō. 23. dicit ꝙ Alpharabius dicens hoc non dicit uerum. Sed soluitur quia Alpharabius dicit ex diffinitione motus apparere in uniuersali continuationem inueniri in omni motu, sed Commen. dicit, ꝙ solum ex illa diffinitione cōtinuatio est manifesta in motu locali, quod est primum analogatum sub illa diffinitione, quia in illo apparet à principio motus usq; ad finem esse continuationem: sed in aliis motibus hoc latet, utrū à principio usq; ad finem possint continuari. Nam quando motus quiescit, tunc motus est perfectio eius quod est in actu: & quia motus annexi mutationibus necessariò merito mutationis, quæ fit in instanti, quiescunt, hinc est ꝙ omnis augmētatio uiuentis, & omnis alteratio annexa necessario mutationi non potest esse continua à principiò usq; ad finem: & ista est mens Auer. ni fallor. Quod autem dixit Gaietanus augmentationem fieri per conuersionem nutrimenti, & ꝙ primum minimum acquiritur in instanti, sed subsequens conuersio nutrimēti cum maiori quantitate sit successiua, & sit uerus motus continuus, frustra est, quia Commen. in .1. de Genera. & corrup. com. 38. ubi ponit modū quomodo fiat augmentatio propria uiuentis, uniformiter loquitur de primo, secundo, & tertio minimo, ut poteris uidere: & cum hoc contradicit Cōmen. quia si augmētatio propriè quæ motus est illa successiua conuersio, & illa per illum est uerè motus continuus à principio usque ad finem: Igitur uera augmentatio est motus continuus à principio usq; ad finem, & Cōmen. dicit oppositum, quare contradicit Auer. manifeste in uia eius. Nec ualet ratio Pomponacii aduersus istam determinationem in .1. libro cap. 14. ubi dicit, ꝙ illa extensio non potest esse uerè augmentatio, quia hoc suprà dicit se improbasse, tum etiam quia dicit hanc opinionem manifestè contradicere Arist. in .1. de Genera. tex. cō. 41. ubi dicit, ꝙ nutritio & augmentum sunt idem subiecto, sed differunt ratione: qua enim acquiritur substantia, est nutritio, qua quantitas, est auctio. Quid expressius? Vult igitur Aristo. simul nutriri & augeri, & dum nutritur acquiritur substantia, dum augetur quātitas. Vnde sic scribitur in tex. 41. Secundum igitur ꝙ potentia utrunq; uidelicet quanta caro auget, quid est enim quantam oportet generari & carnē, secundum id enim ꝙ solum substantia caro nutrit, etenim sic differunt cibus & augmentatiuū. Sed in ueritate iste homo grauiter fallitur: unde enim ualet, nutritio & augmētatio sunt idē subiecto, igitur simul aliquid nutritur & augetur: patet enim hoc in pluribus habere instantiam, nam album & dulce sunt

idem

idem ſubiecto, quia in eodem lacte eſt utraq; qualitas, igitur ſi albũ actu uidetur in lacte dulce ſimul guſtatur, ualetne iſta conſequentia: eo magis ꝙ ipſe in cap. 15. immediate poſt. 14. declarat ꝙ Ariſto. iſtomet modo intellexit nutritionem & augmentum eſſe, idem ſubiecto, non ꝙ ſint unus motus, aut una tranſmutatio realiter, ſed ſunt duæ tranſmutationes, & re & ratione diſtinctæ, ſed dicuntur unum ſubiecto pro quãto uerſantur in idem materialiter, ſicut inquit dicimus albũ & dulce eſſe idem ſubiecto, non ꝙ ſint una realiter albedo & dulcedo, ſed quia ſunt in eodem lacte. modo argumentum militat. Amplius quomodo ex hoc habetur ꝙ nutritio & augmentum ſimul ſunt, cum Ariſto. in eodem tex. dicat oppoſitum? quia inquit ꝙ quandiu ſaluatur aliquid, nutritur, ſed non augetur. Vnde non uidit Auicen. in ſumma de uirtutibus in cap. de uirtutibus miniſtratis naturalibus, ubi dicit ꝙ nutritiua uirtus creſcitiuæ uirtuti deſeruit, eo ꝙ nutritiua quandoq; affert nutritiones ei, quod diſſoluitur æquale, quandoq; minus, quandoq; plus: ſed creſcitiua non erit niſi ꝙ ingreditur, plus fuerit eo ꝙ diſſoluitur, & oſtendens non quamlibet additionem eſſe uerum augmentum, ſed ſecundum tres dimenſiones proportionaliter inquit: Non tamen totũ ꝙ totaliter exiſtit eſt creſcitiua, impinguari enim poſt macredinem in ætate conſiſtentiæ eſt iſtius ſectæ, non tamen eſt augmentum. Non enim eſt augmentum niſi illud quod ſecundum naturalẽ proportionalitatem in omnibus exiſtat diametris, quatenus ipſum ad creſcentiæ ducat complementum, deinceps uerò poſt hoc nullo modo eſt ibi creſcentia. & poſtea parum infrà ponit operationes tres uirtutis nutritiuæ, una quarum eſt permutatio ſubſtantialis q̃ operatur in nutrimento, & alia eſt adhærentia per quam uiuit, & tertia eſt aſſimilatio in accidẽtibus: unde iſtæ operationes poſſunt ſeparari abinuicem, ſicut medici ex ſenſatis demonſtrant ex uariis ægritudinibus. Ecce igitur ꝙ prius ſunt operationes uirtutis nutritiuæ, & poſtea ſequitur operatio creſcitiuæ: eſt enim ordo inter iſtas operationes. Non igitur fuit mens Ariſt. ꝙ pro illa menſura ꝑ qua aliquid nutritur pro illa augetur, quia cum nutritio fiat in inſtanti, etiam augmentatio eſſet in inſtãti: & hoc nunquã Ariſt. neq; Cõmen. dixerunt, licet bene Cõmen. dicat augmentum ratione nutritionis quam pręſupponit eſſe in inſtanti, ſed non ratione ſui. & ab Auicenna non diſcrepat Comment. in fine com. 38. in. 1. de Generatione & corruptione, ut ſupra allegaui, & in com. 91. ſuper primo libro Canticæ Canticorum Auicen.

Motus unus dicitur qui non diuiditur ſecundum tempus. 5. Metaphyſi. tex. com. 8.

Motus & tempus ſunt quãta per accidens. 5. Meta. in cap. de quanto, & eſt in tex. cõ. 18. uide in Concordantiis.

Motus eſt continuus & quantus, non quia id quod mouetur, ſed quia id ſecundum, ꝙ eſt continuum & quantum. 5. Meta. tex. cõ. 18. uide in Concordantiis.

Motus eſt ab Ariſt. 5. Meta. enumeratus inter ſpecies quantitatis, quod tamen non fecit in prædicamẽtis, & uide cauſam huius. 5. Meta. com. 18.

Motus & tempus ſunt quantitates per ſe & continuæ. Cõmen. 5. Meta. 18. uide in Concordantiis, quia uidetur eſſe authoritas contra ſententiã Ariſt. in tex. & forte iſta authoritas dixit Burleum in. 3. & 4. Phyſi. ad dicendum motum eſſe per ſe quantitatem. Et aduerte ꝙ Gregorius Arimi. in 2. ſententiarum, diſtin. 2. q. 1. in fine primi arti. dicit locum iſtum in Auer. eſſe deprauatũ uitio ſcriptoris, & male ſenſit, ut oſtendi in Concordantiis, & tu uide ſi placet.

Motus nõ eſt conſuetum ut menſuretur per ſuam partem, ſed per ſuum ſpatium, aut per tempus. ibidem.

Motus diffinitio quæ dicit, ꝙ eſt potentia actiui & paſſiui inquantum huiuſmodi notior eſt. 3. Phyſi. tex. cõ. 23. ubi notat Commen. in com. ꝙ ſunt tres motus diffinitiones. Prima eſt quæ ponitur in tex. com. 6. Motus eſt actus entis in potentia ſecundum ꝙ in potentia. Secunda eſt. Motus eſt actus mobilis inquantum mobile, quæ ponitur in 3. Phy. tex. cõ. 16. Tertia eſt quę ponitur in pręſenti tex. 23. Et differunt quia iſta ultima eſt notior aliis duabus ꝓpter quæſtionem, ut exponit Cõmen. contingentem, utrũ motus ſit in motore, aut in moto, ſed ſecũda eſt notior prima, licet prima magis indicat ſubſtantiam motus: ut etiã notauit Cõmen. in. 3. Phyſi. in cõ. 16. Et licet multi multa dicant in illo loco, ueritas tamen, ut mihi uidetur, eſt iſta ꝙ ſecũda quæ datur per mobile inquantũ mobile eſt diffinitio materialis, quia ſubiectum motus formale eſt mobile inquantum mobile, & non eſt ens in potentia inquantum in potẽtia, licet mobile ſit ens in potentia. Nam ratio illa eſt magis tranſcendens q̃ naturalis, ſi bene cõſideras, quia autem ſubiectum cõparatur ad accidens, ſicut materia, ut dicit Cõmen. in com. 2. ſuper. 4. Meta. ideo illa ſecunda quę magis explicat proximũ & formale motus ſubiectum eſt materialis, & eſt notior quo ad nos. Nam ſcribit Philoſophus in. 4. Phyſicæ auſcultationis. in tex. com. 104. ꝙ mobile eſt notius motu, quia eſt hoc aliquid, & demonſtratum in actu, & eſt permanens. Et idem ſcribit Cõmen. in. 2. Phy. com. 32. ubi dicit, ꝙ motum eſt notius motu quo ad nos. Sed diffinitio prima magis demonſtrat eſſentiam ſeu ſubſtantiam motus, quia datur per potentiam inquantũ potẽtia, quia aũt ratio potentiæ eſt de conſtituentibus motus quidditatem. (nam Ariſto. uenando motus quidditatem à priori per diuiſionem entis per potentia & actum, & alias diuiſiones, ut patuit in tex. com. 3. & 4.) concluditur ꝙ impoſſibile eſt motum in alio genere collocare, quam in genere actus imperfecti qui eſt actus permixtus potentiæ, ut patet in tex. com. 12. & 14. Vnde Commenta. dicit ꝙ Antiquos latuit iſte actus medius. Quia igitur quidditas motus in actu imperfecto conſiſtit, & talis reſultat ex potentia permiſta cum actu, ideo potentia quæ apparet in prima diffinitione magis pertinet ad motus ſubſtantiam, & mobile quod apponitur in ſecunda diffinitione magis pertinet ad materiam, & ſic potentia dicitur formalis, & ſecunda materialis propter cauſam prædictam: & ſecunda eſt notior quo ad nos ſed prima eſt notior quo ad naturam: & prima potius metaphyſicalis ſic abſolutè conſiderata, quia omnes partes eius ſunt termini tranſcendentes: & ſecunda eſt naturalis, quia datur per materiam ſenſibilem, quia per mobile inquantum mobile. Et iſta fuit cauſa quę coegit Ariſto. ultra primam ponere ſecundam, quia uidebat illam eſſe altioris ſcientiæ: n. ubi metaphyſicus diffiniens motum, ponit ens in potentia inquantum in potentia, naturalis debet loco eius ponere mobile inquantum mobile. Nam ratio entis in potẽtia inquantum in potentia, nõ eſt ratio naturalis, ſed trãſcendens: & ideo uidemus Ariſto. in. 12. Primæ philoſophiæ in cap. 8. uenari eandem diffinitionem primam motus præciſe per eaſdem diuiſiones, & uias ſicut fecit hic in tertio, ſed ſecundã diffinitionem poſitam hic omiſit, quia uidebat iſtam pertinere ad ſpecialem artificem. Et nota bene hoc, quia nullus ex antiquis expoſitoribus, nec ex modernis, neq; Arabibus, neq; Græcis, neq; Latinus animaduertit ſuper hoc. Sed Deo ſit laus illuſtranti intellectum ad ea, quæ patres noſtri omiſerunt. Tertiam autem diffinitionem datam de motu non ſolum propter cauſam allegatam ab Auerroe iudico notiorem ſecunda, uerum etiam eſt alia cauſa, nã motus cum non ſit actus abſciſſus à motore in mobili, ſed eſt dependens in tota ſua ſubſtantia ab ipſo motore, ſicut dicit Commen. 12. Meta. commen. 41. propterea ſecunda quæ datur per ſolum mobile, eſt diminuta, quia facit ſuſpicari motum eſſe actum abſciſſum à motore, cum in illa non appareat niſi mobile: ſed ſecunda quæ ponit utrunq; eſt notior & magis completa. Vnde mirum eſt per uitam meam quomodo Commen. in. 5. Phyſi. dicat com. 3. motum in ſua ſubſtãtia conſtitui ex tribus cauſis mobili, termino à quo, & termino ad quem, tanquam ex cauſis intrinſecis, quia motor eſt de cauſis extrinſecis, & tẽpus eſt de accidentibus conſequentibus motum: ſed licet ſubiectum motus ponatur in diffinitione motus incomple

ta, tamen in diffinitione notiori & cõpletiori apparet etiã motor, ut dicit Philosophus. Amplius licet motus formaliter sit in moto, tamen in esse & cõseruari plus dependet à motore q̃ à moto, ut ipse tenet. 12. Meta. cõ. 41. ubi reddit causam, quare in substantiis aliquid possibile ex se non potest perpetuari ab alio: in accidentibus aũt sicut est motus, secus est, quia motus est ens possibile ex se, & non habet necessitatem essendi nisi à motore & non à mobili, quia in coelo, ut inquit, nulla alia est potentia nisi ad quietem. Coelum enim inquantum corpus potest quiescere, ut ipse asserit in. 7. Physi. cõ. 2. unde mobile non est de quidditate motus, sed cadit tanquam additum, ut patet cõmuniter de substantia quæ ponitur in diffinitione accidentis: ut patet. 7. Meta. tex. cõ. 17. & ideo non est inconueniens etiã ꝙ in motus diffinitione ponatur motor. Et confirmatur ꝙ ipse in uia sua habet dicere hoc, quia ipse tenet in cõmento magno super. 1. Poster. ꝙ in diffinitionibus accidentiũ in quibus causa efficiens coexistit, debet poni illa causa, sicut dicit de eclipsi in cuius diffinitione ponitur interpositio terræ, quia est coexistẽs illi. Igitur cum motus sit actus non intercisus, neq; decisus à motore in mobili, sed sit cõtinuus, uidetur etiam secundũ sua fundamenta per uiam meam, ꝙ in diffinitione completa motus non solum mobile, sed motor debet poni, & hoc teneo.

Motus uidetur esse de numero contrariorum. 3. Physico. tex. cõ. 1. Accidit in hoc maxima controuersia apud Peripateticos de motus quidditate. Aristo. enim in princi. 3. Physi. continuans intentionẽ ad præcedentia dicit, ꝙ quia in diffinitione naturæ posita in secundo, fuit positus motus, ideo oportet diffinire motum: & quia in ratione motus cum sit de numero continuorum, (ita etiam dicit Cõmen. in sua media, super. 3. Physi. ꝙ in diffinitione motus apparet continuum) ut uidetur apparet contrarium, & in ratione continui apparet infinitũ: ideo oportet consequẽter pertractare de continuo & infinito. Vbi lucidissimus Themist. expresse dicit, ꝙ in diffinitione motus statim cõtinuitatis mentio habetur. & Cõmen. in cõ. 6. expresse dicit, ꝙ ex diffinitione motus apparet continuatio in motu. Motus enim, ut dicit Philosophus, de earũ rerum numero uidetur esse quæ uidentur esse continuæ. Amplius ex cõmuni hominum consensu, qui, Alexandro teste, non potest esse falsus in libro de Fato, quia omnes homines imaginantur motũ esse quantitatem quandam successiuam, & ex hoc sequitur ꝙ primum prædicatum ꝙ est de motus quidditate, ex his quæ sunt proxima sui intellectui, sit quãtitas continua. Et confirmatur, quia nõ est maior ratio de motu quam de tempore, sed tempus est per se quantitas continua: ergo & motus. Antecedens probabitur, quia. 12. Meta. tex. com. 29. tempus aut est idem quod motus, aut est motus passio quædam: & confirmatur, quia Cõmen. in. 5. Meta. com. 18. expresse dicit ꝙ motus & tempus sunt quantitates per se. Amplius autem Cõmen. in. 4. Physi. in com. 99. declarans dictum Philosophi, quomodo prius & posterius in motu sunt idẽ subiecto cum motu, sed differunt secundũ esse, inquit: Quod prius & posterius cum fuerint accepta secundũ ꝙ sunt in subiecto, tunc erunt partes motus: cum autem fuerint considerata secundũ quidditatem & diffinitionem, tunc prius & posterius erunt aliud à motu, quoniam motus est in quantitate, & prius & posterius sunt in numero. Si igitur prius & posterius, ut quidditatiue, & secundum diffinitionem considerata differunt motu quia motus est in quãtitate, & prius & posterius in numero, igitur motus quidditatiuè est quãtitas. Ex aduerso autem uidetur esse sententia Aristo. qui inuestigans à priori quidditatem motus, non diffinit ipsum per quantitatem. Amplius dubitatur contra motus diffinitionem, quia bona diffinitio debet competere omnibus contentis sub diffinitio, sed cum motus diffinitus in tertio sit in quatuor prædicamentis. ut patet. 3. Physi. tex. cõmen. 4. illa autem diffinitio non competit motui in substantia, quia ibi non est perfectio diminuta. Motus enim ut dicit Commen. 3. Physi. com. 4. nihil aliud est nisi generatio partis post partem, donec tota forma perficiatur, & sit in actu, sed hoc nõ reperitur in forma substantiali, quia illa non recipit magis, neq; minus, ut patet ex prædicamẽtis. Amplius illa diffinitio datur per ignotiora, quia ens in potentia inquantum in potentia sunt ignotiora motu. Si dicatur, saltẽ secunda diffinitio est melior quæ datur per mobile. Sed contra quia datur per æquè ignotum, forte dices tertia est notior. contrà, quia datur per causam extrinsecam, sed in diffinitionibus rerum non debent poni causæ extrinsecæ, ut tenet Cõmenta. in com. magno super primo Posteriorum. com. 35. Et confirmatur per Cõmen. 5. Physi. com. 3. ubi dicit: Quòd motus in sua substantia ex tribus integratur, mobili, termino à quo, & termino ad quem. Motor enim est de causis extrinsecis, & tempus de consequentibus motũ. Amplius frustra fit per plura quod potest fieri per pauciora, sed prima diffinitio sufficit, quæ dicit motum esse actum entis in potentia inquantum in potentia. Quare igitur posuit aliam, ꝙ est actus mobilis inquantum mobile? ita ꝙ loco potentiæ inquantum in potentia, posuit mobile inquantum mobile. Vide de hoc Alexan. & Themistium super tex. 16. & confirmatur, quia unius rei una est diffinitio. Ad oppositum est Philosophus. Primo uideamus an motus sit per se quantitas, ut tangit primum argumentum. Burleus tenet partem affirmatiuam propter authoritatem Commenta. 5. Meta. tex. com. 18. unde dicit ꝙ motus sumitur tripliciter: pro forma fluente, & sic non est per se quantitas, quia ut sic est in quatuor prædicamentis: pro fluxu formæ, & sic est in prædicamento passionis: & pro duratione illius fluxus, & sic est quantitas successiua diuisibilis secundum longitudinẽ ad diuisionem temporis, & diuisibilis secundum omnem dimensionem ad diuisionem mobilis. Sed ut dixi in quæstione de temporis quidditate, ista opinio Burlei contradicit Aristo. in. 5. Meta. qui dicit motum esse quantum per accidens. Amplius tunc Commen. fuisset diminutus si istã acceptionem motus neglexit. Gregorius Arimi. in. 2. sententiarum distin. 2. q. prima. in fine primi arti. dicit authoritatem Commen. in. 5. Meta. esse uitio scriptoris deprauatam, & deficit una negatio, quia debetur legi ꝙ motus & tempus non sunt per se quantitates, aliter Cõmen. contra diceret Aristo. & confirmat hoc, quia uterq; ponit ꝙ motus est diuisibilis propter spatium, & tempus propter motum, & ex consequenti sequitur ꝙ utrunq; sit quantũ per accidens: nec potest (ut inquit) glossari dictum Cõment. quod sumit motum pro tempore, ut quidam glossant, quia Commenta. loquitur in numero plurali, quia dicit ꝙ tẽpus & motus sunt quantitates per se & continuæ. Sed tũc remanet maxima difficultas, quia quicq̃d sit de motu cum tempus sit per se species quantitatis continuæ, ut patet in prædicamentis, uidetur ꝙ Aristo. sibi contradicat. Amplius, quomodo dicit Gregorius uitium fuisse scriptoris quum Commen. seipsum ibi declaret? Vnde uidetur mihi sententia Commen. ista fuisse, ꝙ aliqua sunt quãtitates per se duobus modis, uno modo substantialiter, & in primo modo dicendi per se, sicut est magnitudo & numerus alio modo aliqua dicuntur quantitates per se, secũdo modo pro quanto accidunt rebus q̃ sunt quantitates ꝑ se & per suam substantiã: unde quia motus consequitur magnitudinẽ quę magnitudo per suam substantiã est quãtitas quidditatiue, & in primo modo sic motus est quantitas per se, pro quanto est passio ueri quanti, & hoc stat cũ tex. ꝙ sit quantum per accidens ipse motus, ut ly per accidens, distinguitur contra per se, primo modo, sed non ut distinguitur contrà per se, secũdo modo. Sed dices, quid de tempore cum tempus non possit dici quantum per se illo modo, quia consequitur motũ, & motus non est quãtitas per suam substantiam, seu quidditatem per ipsum? & ita uidetur esse contradictio in paruo spatio. Dico quod etiam tempus dicitur quantum per accidens ratione magnitudinis, quia tempus consequitur magnitudinem mediante

diante motu, quia quicquid est causa causæ, est causa causati. Vnde uide frater mi uerba commenti quod dicit, ꝙ ista, scilicet motus & tempus sunt quanta per accidens, quia motus consequitur per se magnitudinem, & diuiditur per diuisionem eius, & tempus consequitur motum. Vnde nõ dicit Commen. esse quantum per se, quia consequitur illud quod est essentialiter quãtitas immediate: sed hoc est mediante motu. Et ista sine dubio est uia Cõmen. unde si motus & tempus sunt quantitates per se, est secundo modo, non primo & quidditatiue, & illo modo sunt quantitates per accidens, ut ly per accidens distinguitur contra quidditatẽ, sicut etiam notaui in cõtradictionibus. Secundũ istam uiam Cõmen. dic ad argumẽtum illud de communi consensu ꝙ non est falsus, quia motus est quantitas per se secundo modo, & sic illa imaginatio est uera. Sed tunc est difficultas, quia uidetur esse in primo, quia est prædicatio formalis in abstracto quæ non potest esse uera nisi in primo modo, ut bene deducit Scotus & formalizãtes: & confirmatur quia est prædicatio superioris de inferiori, ut per se patet. Respondetur primo negando illud dictum Scoti uniuersaliter. Sed cõtra, quia Arist. in 4. Phy. arguit contra antiquos dicentes motum esse formaliter, ut patet in tex. com. 95. & 96. si autem ista parte: Motus est per se quantitas & est formalis & est uera, quia est passio quantitatis per se: sic ista absolute posset concedi: Tempus motus est per se, quia est per se passio motus. & hoc Aristo. concedit. 12. Meta. com. & tex. 29. ubi dicit: Quod tempus aut est motus, aut est motus passio quædã. Cum autem disiunctiua uera detur per membra opposita, refert dicere tempus esse per se motum, & dicere ꝙ sit motus passio quædam: & ita si illa potest concedi per Cõmen. ita sequeretur, ꝙ & ista: & ita nulla esset prorsus differentia inter istam & illam contra Philosophum & Commen. Vnde Commen. 4. Physi. com. 98. dicit, ꝙ accidentia motus sunt multa, quorum unum est tempus: unde bene ista conceditur, tempus est passio motus: sed illa absolutè est falsa, tempus est motus, quia cum sit formalis & in abstracto, si esset uera non esset nisi in primo modo. Confirmatur quia Aristo. 3. Physic. ex eadem causa in tex. com. 22. dicit, ꝙ omnino & propriè neq; doctio cum disciplina idem, neq; actio cum passione: & ratio est, quia licet possit concedi ꝙ actio & passio sunt idem subiecto, quia motus, ut ibi dicitur cui insunt hæc, est unus & idem: Vel melius, licet agere & pati sunt idem ratione motus uel moueri, cui illa insunt, Actio tamen & passio non sunt eadẽ, quia talia abstrahunt à subiecto. Vnde identitas ex subiecto est identitas per accidens, sicut ista est uera per acidens album est. Sed secundum Græcos expositores, & melius iudicio meo aliter est dicendum, uidelicet ꝙ secus est de motu, secus de tempore, motus enim secundum Græcos non est per se in aliquo prædicamento, sed est tanquam uiam, unde quidditas motus nihil alius est quam actus imperfectus, quia in nullo alio genere potest ordinari, ut dicit Aristo. expresse. 3. Physi. 13. uia accidens accidenti non accidit, nisi quia ambo eidem accidunt. 5. Meta. in cap. de eodem, & est tex. post. 15. & caret commento. Et ideo quãdo abstractum de abstracto uerificatur prædicatione formali dicente, hoc est hoc, nulla alia ueritatis causa esse potest, nisi quia conceptus unius includit per se, & quidditatiue conceptum alterius extremi. Et ideo sine dubio oportet propter prędictas causas dicere istam de uirtute sermonis in uia Commen. esse falsam. motus est per se quantitas, & tempus est per se quantitas, sed debent reduci ad bonum intellectũ, uidelicet ꝙ sunt passiones rei quę substantialiter & quidditatiue & formaliter est quãtitas, & illa est magnitudo, ut diximus. Ad aliud negatur secundum Cõmen. ꝙ est prædicatio superioris de inferiori, quia si quantitas esset genus propinquum motus inquantum motus, Arist. posuisse. illud in diffinitione motus, & tunc quãtitas quidditatiuè prædicaretur de omni specie motus, & tunc quomodo alteratio est per se quantitas: Sed est prædicatio magis ampli de minus amplo, sicut quantum est magis amplum quàm quale, & tamen ista non est per se in primo modo quale est quatitum. Ad illud quod Arist. dicit, motum esse de numero continuorum, respondetur quod secus est uideri, secus est esse: textus dicit, uidetur autem. Quod propter ea dixit ꝙ secundum ueritate quidditatiue motus non est quantitas continua, licet uideatur propter immediatam concomitantiam quàm habet ad substantiam motus ipsa quantitas continua, & ut scribit Commen. in tracta. de tempore in commen. 95. multotiẽs existimatur, ꝙ illud quod sequitur rem, sit uera res, unde Commenta. dicit. 3. Physi. commen. 2. illa, quæ sequuntur motum quæ sunt propinqua substantię eius est continuũ: ubi patet ꝙ continuatio est de consequentibus essentiam motus, & non est de constituentibus motus quidditatem. Nam quod est proprinquum substantiæ alicuius, non est substantia eius licet appareat esse: propinquitas enim & similitudo sunt causæ deceptionis, ut dicit Beatus Augu. Vnde scias frater mi, ut dicit Commenta. 4. Physi. cõmen. 98. accidentia motus sunt multa, quia habet quantitatem, & habet qualitatem: magnitudo enim & longitudo, & breuitas, pertinet ad quantitatem motus, & uelocitas, & tarditas ad eius qualitatem, ut patet. 4. Physi. commen. 75. Et prius natura motus est quãtus, quàm sit qualis: & prius natura accidit motui quantitas & qualitas quàm tempus, quia tempus accidit motui in ratione mensuræ mensurantis ipsum, & quod ad quantitatem, & quo ad qualitatem, & ratio rei mensurabilis præsupponitur ratiom mensurę. Et ꝙ continuatio sit de accidentibus motus, apparet etiã ex. 4. Physi. in tex. commen. 99. ubi Commenta. expresse dicit. continuationem esse unum ex accidentibus motui. Ideo ex diffinitione motus apparet continuatio, quia ueræ diffinitiones hoc habent, ut ex eis appareant accidentia consequentia: unde ex illa diffinitione potest apparere quis motus est cõtinuus à principio usq; ad finem, & quis non potest esse continuus. Nam in motu locali hoc est possibile, non autem in motu augmenti alicuius aucti de principio motus quo incipit augeri usque ad terminum motus completi, & sic continuatio apparet, in descriptione etiam motus quæ datur per proprietates, non autem in quidditatiua diffinitione. Ad authoritatem Commen. 91. commen. dico ꝙ ratio formalis alicuius potest sumi ex descriptione & à posteriori, & sic dicimus ꝙ motus secundum ꝙ quid erat esse sui differt à priori & posteriori, quia motus pertinet ad quantitatem, sed prius & posterius ad numerum: sed non loquitur de quod quid erat esse motus à priori, & quo ad naturam, quia illud non constituitur per quantitatem. Accedit etiam ꝙ Commen. ibi & Philosophus considerant motum, ut est mensurabilis per tempus, & quia tempus mensurat quantitatem accidentem motui & non motus essentiam, ut patet in tex. commen. 119. Sic motus, ut mensurabilis per tempus habet suum esse in quanto, & prius & posterius in numero.

Motus quia est continuus, fuit necesse ut subiectum eius esset continuum, & non de natura discreti: causa enim continuitatis motus est subiectum eius. 8. Phy. cõ. 40.

Motum quodlibet est corpus, siue ponatur mouere se, siue moueatur ab alio. 8. Phy. tex cõ. 40. & fuit demonstratum in 6. Physi. tex. com. 32.

Mouere se aliquid secundũ ꝙ mouetur, impossibile est in motis & mouentibus, quæ dicuntur uniuocè. 8. Physi. tex. com. 40. Scotus in. 2. sententiarum. distin. secunda. q. 9. & Grego. Arimi. istum locum perscrutantes conuenerunt in hoc, ꝙ apud Philosophum ille motus dicitur uniuocus, quando principium effectiuum motus & terminus motus sunt eiusdem speciei & rationis, ut est in motu alterationis, ubi calefaciens per caliditatem tanquam per principium productum inducit consimilem caliditatem. Vnde talis motus est uniuocus: & in tali impossibile est quod aliquid idem moueat se ut clarè deducunt: sed est alter motus æquiuocus, sicut dum principium efficiens non est eiusdem rationis cum termino motus, sicut est in motu

Digressio contra Scotũ & Grego. Ariminen.

locali. Vbi patet ꝙ terminus motus, & principium non sunt eiusdem rationis & asserunt ꝙ tali, motu æquiuoco aliquid, ut est in actu uirtuali, & idem est in potentia formali, potest localiter mouere seipsum, sicut asserunt in uia Auerro. 4. Cœli. com. 22. & 3. Cœli. com. 28. ꝙ graue existens sursum mouet se, ut est potentia, deorsum. Est enim habens actum uirtualem per quem potest seipsum mouere, & est in illo loco in potentia formali respectu ubi deorsum, & sic in motu æquiuoco sic intellecto non inconuenit, ut idem sit mouens seipsum. Mirum est quomodo uiri isti illo modo hallucinentur in isto loco, nam demonstratio Arist. ibi est ad probandum, ꝙ primum motum ex se non potest seipsum mouere, ita ꝙ idem sit mouens & motum, & est de motu locali præcipue illa demõstratio: & sic Arist. adducit demonstrationẽ in motu æquiuoco, in quo secundum nos non inconuenit, ut idem moueat seipsum, & sic est extra propositum, immo est contra propositum. Sed causa quare isti & sequaces eorum in plerisq; cõsimilibus defecerunt in uia Peripateticorum fuerunt causę, quas imponit Auer. Auicen. & prima fuit neglectus textuum, ut patet. 3. de Anima. com. 30. inquit enim: Et causa erroris huius uiri in quo etiam nos fuimus longo tempore, fuit quia inspiciebamus uerba expositorũ & non uerba Arist. Secunda causa fuit quam allegat. 3. Cœli. commen. 67. paucitas exercitationis in philosophia, & bona confidentia in proprio ingenio. Tertia fuit quia miscent credita cum naturaliter demonstratis, hanc causam allegat Cõmen. contra Auic. & Philosophum cõmen. 22. ubi scribit: Sermo eius semper inuenitur medius inter Peripateticos & loquẽtes. Dicamus igitur cum antiquis expositoribus, & cum Auerroe præsertim, ꝙ per motum uniuocum intellexit Philosophus motum propriè dictum, quiceperitur in rebus corporeis, qui motus fuit diffinitus in. 3. phy. unde inquit Commentator: Impossibile est ꝙ aliquid seipsum moueat secundum quod mouetur, & hoc est in mouentibus & motis quæ dicitur uniuocè. & dixit hoc, quia hoc non est impossibile nisi in motoribus quæ sunt corpora, aut uirtutes in corporibus, & subdit: Et ideo existimauit Plato ꝙ mota ex se mouentur à motoribus abstractis, & ꝙ mouens se est abstractum, & ꝙ abstractum est mouens se. Sed si hoc fuit ita, tunc motus, & mouere illic dicentur æquiuocè cum motu qui est hic, quod pro tanto dixit, quia si dicamus entia abstracta mouere se, hoc est in quantum intelligunt se, sed talis intellectio est motus ęquiuocus, & alterius rationis à motu qui est in corporibus, aut in uirtutibus existentibus in corpore. Vnde in illo cõ. imponit Platoni ꝙ ipse posuit tria: primum ꝙ primus motor non est corpus, & hoc est uerum: secundum fuit ꝙ omnis motor, siue fuerit corpus, siue non, non mouet nisi moueatur, eodem modo motus uniuocè, ita ꝙ si primus motor localiter mouet cœlum, etiam localiter mouetur: tertium quod intulit ex hoc fuit, ꝙ Plato posuit animam esse extra corpus & esse æternam quia mouet seipsam. Et Commen. soluit ꝙ hoc esset uerum, si anima moueret seipsam essentialiter, & moueret seipsam motu proprio abstracto, & declarat quis sit iste motus abractus proprius dicens, scilicet ut intellectus & intellectum (ea essent idem, ut est declaratum de primo motore, & de cæteris motoribus abstractis: sed iste motus dicitur æquiuocè cum motu qui est à motoribus qui sunt corpora, aut uirtutes in corporibus. quid clarius, aut quid manifestius dici potuit contra istam opinionem istorum? Breuiter colligendo fragmenta ne pereant, dicamus apud Peripateticos nullũ simplex posse seipsum mouere motu propriè dicto, sed motu æquiuoco, ut est motus metaphoricus, est necessarium. quia Deus intelligit seipsum, & ibi, idem est intelligens & intellectum, & intellectio omnibus modis & simpliciter, & in alijs intelligentijs eodem modo, sed secundum dispositionem magis diminutam, ꝗ̃ sit in primo principio ut declaratum est alibi &c.

Motus animæ intelligentiarum est æquiuocè dictus cum motu, qui est in motoribus, qui sunt corpora, aut uirtutes in corporibus. 8. Physi. com. 40.

Moueri totum à parte est per accidens, & magis cemotum est totum mouere partem essentialiter. 8. Physi. commen. 42.

Motum impossibile est, ut diuidatur in infinitum in actu. 8. Physi. tex. commen. 44. ubi elicit Commentator dari motum primum seu minimum, & illud est principium super quo Aristote. fundauit demonstrationem suam in principio. 7. Physic. idem. 7. Physic. commen. 2. & 6. Physic. 32. & 91.

Motores primi apud Aristo. sunt duobus modis, uidelicet materialis, & iste constituitur per rem motam: & immaterialis, & iste non dicitur continuus nisi per accidens. Cõtinuitas enim essentialiter non est possibilis in omni motore primo, quia non est corpus. 8. Physi. cõmen. 44. Non construas autem ly hoc, referendo ad propositum antecedens, ut sit sensus, ꝙ motor primus immaterialis sit continuus per accidens, quia oppositum scribitur in eodem cõ. sed ad remotum, uidelicet ad motorem primum ingeneralibus, sicut est anima in animalibus, quæ est diuisibilis per accidens.

Motor in motis ex se non est diuisibilis, neq; per se, neq; per acidens, quia non mouetur neq; essentialiter neq; accidentaliter. 8. Physi. com. 44.

Motor primus utrum sit unus aut plures, hoc consideratũ est in alia scientia quam in scientia naturali. 8. Physi. com. 45. & 1. Physi. tex. com. ult. uide. 12. Metaphy. tex. com. 49. idem. 8. Physi. com. 48.

Mota generabilia & corruptibilia nisi essent determinata, & continuata à motu corporum cœlestium non essent nedum ut continuaretur esse in eis. 8. Physi. com. 47. & habetur in principio libri Meteororum, ubi dicitur: Oportet mundum istum inferiorem superioribus lationibus esse continuum, ut omnis eius uirtus inde gubernetur. idem primo Cœli. tex. com. 100.

Motus si continuus est, & unus est. 8. Phy. tex. cõ. 48.

Motus continuus est, qui est ab uno mouẽte, & unius quod mouetur. ibidem.

Motus cõsequenter se habentes non sunt continui. ibidem.

Motus æternitate demonstratur esse motoris æterni in. 8. Physi. & etiam ex ęternitate motoris ostenditur æternitas motus. 8. Physi. cõ. 50. Vbi manifestè patet dari regressum in scientia, unde subdit ꝙ cum istæ duæ uiæ fuerit cõiunctæ, tunc est firmior scientia. Consimilem sententiam de regressu inuenies in Auer. in. 5. Physic. commen. 12. & 15. & 1. de Anima. commen. 11. idem. 8. Physic. commen. 53. Ex quo patet etiam contra illos qui asserunt regressum non posse dari in scientia, nisi respectu diuersorum hominum, quia impossibile est ꝙ respectu eiusdem hominis sit notior causa & effectus. Aliqui autem uolentes hoc euitare, posuerunt ꝙ habito primo processu qui ex effectu ad causam, tunc intellectus negociatur per compositionẽ & diuisionem, aut per aliam uiam, & sic acquirit maiorẽ notitiam de causa ita ꝙ notitia causæ intenditur, & sic potest fieri regressus, & non erit petitio principij, immo tunc procedimus à causa magis nota. Nobis autem uidetur utraq; opinio falsa esse. Nam uidemus eundem Aristo. in eodem quęsito argumentari utroq; modo, & quia, & propter quid, ut clarũ est, & quilibet in se hoc potest experiri. Si autẽ illa negotiatio est necessaria, quomodo igitur ommittitur à Philosopho qui docuit artẽ demonstrandi? Vnde in primo Posteriorum, ubi loquitur de demonstratione quia, & propter quid, dat exemplum de planetis ꝙ non scintillant, quia sunt propriè: & ostendit etiam illos propè esse, ex hoc ꝙ non scintillant, ex sola mutatione extremi. Si autem negotiatio illa esset necessaria, mirum est quomodo Aristo. non docuerit illam, nec utatur ea: nam nulla negatione facta, immediate ꝙ ostensum fuit per motum cœli primũ motorem esse, regreditur, & ita inuenimus obseruatũ ubiq; locorum. Dicamus igitur nos dari regressum, nec propter hoc erit demõstratio circularis, nam Arist. negat circulum in demonstrationibus simpliciter,

Digressio cõtra negantes regressũ.

in sensu quæ ponebant antiqui, unde inquit: Circulo quoque ꝙ impossibile sit demonstrare simpliciter manifestū est. Sed Arist. uult ꝙ primus processus qui est ab effectu ad causam per demonstrationem quia, non est simpliciter scientificus, nec simpliciter demonstratiuus, quia non generat scire simpliciter diffinitū in posterioribus, quod est rem per causam cognoscere propter quam res est, unde demonstratio quia, non est demonstratio, licet sit demonstratio quia. unde lucidissimus Themist. in. 2. Posteri. cap. 30. inquit: nullum inconueniens sequitur, si causa cum sua conclusione retorqueri dicatur. Nec enim eadem ratio utrinq; reciprocandi est, sed cum ab euentis ad causam subitur, syllogismus tantū uocatur: cum econtrario est, absoluta demonstratio dicitur. Unde Alexan. & Io. Gramma. & Simplicius, illum primū processum per demonstrationem quia, appellant fieri per syllogismum coniecturalem. Amplius autem scire debes ꝙ sunt tria demonstrationum genera, ut scribit Commen. in prologo primi Physi. & 2. Cœli clare com. 35. uidelicet dans causam & esse, quæ est potissima demonstratio, quæ simul utranq; quæstionē absoluit, uidelicet quia est, & propter quid est: istud enim est illius demonstrationis ingeniū, ut dicit lucidissimus Themist. Aliud uerò est signi, & est quando ex esse effectus qui est notior quo ad nos, demonstramus esse causæ ignotum quo ad nos. Tertium genus est demōstratio propter quid tantum, quæ dicitur ab antiquis demonstratio causæ tantum, unde per talem demonstrationē per quam regredimur à causa, non reuertimur ad idem præcise, à quo inchoauimus motum. Nam in primo processu ab esse effectus concludimus esse causæ, in secundo uerò processu per causam non demonstratur esse effectus, quia non erigitur demonstratio ad per se nota ad sensum: non enim fit demonstratio nisi ad quæstionē, quæstio autem est propositio naturaliter ignota. Esse effectus fuit præcognitum à nobis sine demōstratione, quia supponitur ꝙ est notum apud nos, & ideo in secundo processu regredimur demōstrantes propter quid illius effectus, quod est diuersum ab esse eius. Nam quæstio quia est, & quæstio propter quid est. sunt quæstiones diuersæ: stat enim aliquem effectum quo ad quia est, esse per se notū, ut esse eclipsis, qui tamen latet quo ad propter quid est: & ideo non est motus iste circularis, sicut uides, nec sequitur ꝙ idem respectu eiusdē sit notum & ignotum eodem modo, nec eodē processu, & hoc pauci admodum intellexerunt.

Motor quilibet non potest euadere ab altera, istarum trium disputationum: nam aut mouet & non mouetur, aut mouet & mouetur ab altero, aut mouet & mouetur ex se. 8. Physi. tex. com. 50.

Motor unus essentialiter non mouet nisi uno moto. octauo Physico. com. 31. & 51.

Mota ex se quæ sunt hic, si motores eorum mouent pluribus motibus, hoc est per accidens. 8. Phy. tex. com. 51.

Motor primus in animalibus, licet sit indiuisibilis, mouetur tamen accidentaliter, quia constituitur per corpus. 8. Physi. commen. 51.

Motor quilibet in subiecto mouetur per accidēs ad motū sui subiecti deferentis ipsum. s. in loco. 8. Phy. tex. com. 51.

Motum quodlibet ex se quod quandoq; mouetur, & quandoq; quiescit, mouetur ab extrinseco. 8. Phy. tex. com. 51.

Motus animæ ad corporis motum, nō est sicut motus partis ad motum totius, sed est sicut motus albedinis ad motum sui subiecti. 8. Physi. com. 51.

Mouetur per accidēs quodlibet quod mouetur, quia est in moto. 8. Phy. tex. cō. 51. idem quinto Phy. in principio.

Motus motui possunt fieri à motore non moto mediante moto æterno. 8. Physico. tex. com. 53. & com. 15. ibidem.

Motus localis est causa propinquitatis & distantiæ. 8. Physico. tex. commen. 55.

Motus localis alius est prior & est circularis, alius posterior & est rectus. 8. Physi. tex. com. 55.

Motus continuus est dignior motu consequentes se habente. 8. Physi. tex. com. 56.

Motus continuus habet æternitatē essentialiter, sed in successiuo æternitatis est accidentaliter. 8. Phy. tex. cō. 56.

Motus localis est primus motuum. 8. Physico. tex. com. 55. & 12. Meta. tex. com. 38.

Motus localis potest esse sine aliis motibus, sed alii non sine ipso, ideo est natura prior aliis. 8. Physi. tex. com. 56.

Motus localis in mundo maiori præcedit alios motus, in minori uerò sequitur. 8. Physi. tex. com. 57.

Mutatio loci iam perfectorum motus est. 8. Phy. tex. cō. 57.

Motus generationis in animalibus præcedit omnes alios motus, secundum ꝙ prædicamentum substantiæ pręcedit reliqua prædicamenta, in quibus est motus. 8. Phy. cō. 57.

Motus localis ultimus est in his quę sunt in generatione. 8. Physi. tex. com. 58. Ubi aduerte ꝙ Themi. soluit apparentem contradictionem ibi, quia superius fuit dictum motū localem esse priorem tempore aliis, nunc uerò uidetur dicere oppositum: sed ad hoc ait facilem esse defensionem, nam singulatim ortus & generatio prior est motu locali, sed in uniuersum motus localis prior est ortu. Necessarium enim est rei quæ paritur quod præcesserit aliquod pariens, quod antequā pareret, exercuerit motum localē.

Motus localis solus non abiicit à substantia. 8. Physic. tex. commen. 59.

Motus rei perfectioris perfectior ex. 8. Phy. tex. cō. 58.

Motus localis per accidens, quando mouet alio motu suū mobile. 8. Physico. com. 60. uide. 2. Cœli. com. 42. ubi dicitur ꝙ motus calefacit.

Motum ex se est principiū rerū motarū. 8. Phy. tex. cō. 60.

Motus circularis solus potest esse æternus, ut declaratum est in. 6. Physi. Sed Aristo. ibi non compleuit perscrutationem de hoc, & ideo iterauit illam declarationem in octauo. Commen. 8. Physi. com. 61.

Motus localis non habet apparentem contrarietatem, sicut cæteri motus. 8. Physi. com. 62. & com. 16. & 5. Physi. com. 9. 6. Physi. com. 92. 1. Cœli. com. 86.

Motus oppositi non possunt inuicem continuari quia semper inter eos cadit quies media. 8. Physi. tex. com. 62.

Motus generationis & corruptionis cum sint oppositi, non habent quietem apparentem, quia illud quod mouetur illis motibus, non est aliquod subiectum demonstratum in actu sub ambobus extremis motuum. 8. Physi. com. 62.

Motus contrarii habent quietem mediam, uera est propositio de motibus existentibus in eodem mobili, non in diuersis habentibus principiū & finē, neq; in motibus, quorum unus est perfectio alterius. Com. 8. Phy. com. 62.

Motus secundum alium modū opponitur motui, & secundum alium opponitur quieti. 8. Phy. tex. com. 62.

Motuum contrarietas in qua cōmunicat corpus circulare & rectum, quomodo sit intelligendum, uide. 8. Phy. com. 64. uide clarius primo Cœli. com. 32.

Motus ad latus, uerbi gratia, ad dextrū & sinistrū non sunt contrarii motibus qui sunt secundum longitudinem, uidelicet ad superius uel inferius, quia ex istis motibus potest componi unus motus: & motus contrarii non componūtur, quia nō est impossibile, ut aliquid moueatur superius & ad dextrum. 8. Physi. tex. com. 64.

Moueri circulariter, & moueri secundum circulum nō sunt idem. 8. Physi. tex. com. 65.

Mota quæ mouentur eundo & reuertendo habent duas quietes, & hoc est manifestum sensui in his quæ mouentur motu uoluntario, & his quæ mouentur naturaliter. 8. Physi. commen. 65.

Motus continuus non habet medium unū numero in actu, sed in potentia. 8. Phy. tex. com. 65.

Motus continuus continui est. 8. Physi. tex. com. 68.

Mobile quod continue mouetur per accidens, infinita pertransit, simpliciter uerò nequaquam. ibidem.

Mobile nunquam pertransit aliquod spatiū in actu, nisi qñ describit aliquod punctū in actu: & si postquam descripsit in actu mouetur, utetur illo puncto pro principio & fine, & sic necessario oportet, ut quiescat inter duos motus. Cōmen. 8. Physi. com. 68. & habetur in tex. etiam.

Mobile dum describit punctum in actu quiescit.8.Physic. commen.70.

Mobile quodlibet quod mouetur aliquo motu finito diuerso secundum speciem, necesse est ut moueatur à quiete opposita illi motui.8.Physi.tex commento.71. & habetur etiam in.5.Physi.

Mobile quod mouetur motibus oppositis, oportet ꝙ singulariter moueatur eis, cum impossibile sit simul moueri. 8.Physi.tex.commen.71.

Motus quilibet qui non est pars motus, neq; perpetuus, necesse est ut incipiat post quietem.8.Physi.com.71.

Motus non sequitur motũ nisi quando secundus fuerit perfectio primi non oppositus illi, aut hoc contingit per accidens, sicut illuminatio domus per candelam quę sequitur motum candelæ.8.Physi.com.71.

Motus circularis habet principium & finẽ unum subiecto, sed duo sunt rationẽ: sed in motu recto sunt duo secundũ rationem, & secundum subiectum.8.Phy.tex.com.73.

Moueri uno motu continuè impossibile est, excepto motu circulari.8.Phy.tex.com.74. contra antiquos qui asserebant omnia esse in continua alteratione & transmutatione. Inde collige ꝙ etiam in animatis non est unus motus numero, aut una operatio, una continua à principio uitæ usq; ad ultimum. Si dicatur de nutritione, quia tandiu uiuimus quandiu nutrimur: dic ꝙ anima nutritiua non semper eundem actum habet, ut patet exercitatis in philosophia. Si dicatur de motu cordis, patet etiã ꝙ ibi est quies media inter motum systoles & diastoles.

Motus augmenti aut diminutionis, cum sint oppositi, habent quietem in medio.8.Physi.tex.com.74. unde patet dari statum.idem.8.Phy.tex.com.23.&.3.de Anima.com. 59.uide in Concordantiis.

Motus quilibet secundum locum, aut circularis, aut rectus, aut mixtus, qui illis posterior est, cum ex illis compositus fit.8.Phy.tex.cõmen.75.

Motus simplices sunt duo, uidelicet rectus, & circularis, qa dimensiones simplices sunt duæ motus autem mixtus est, qui fit super lineam curuam, aut giratiuam, quæ est cõposita ex linea recta & circulari.8.Phy.com.75.idem.1.Coeli.tex.cõ.5.& ibi uide Auer. & Albertum. quomodo hoc sit intelligendum, an uidelicet simplicitas motus sumatur prius ex mobili, an ex spatio.

Motus circularis est perfectus, & motus rectus est diminutus.8.Physi.tex.com.75.idem primo Coeli & mundi.tex. com.12.&.2.Coeli.tex.com.23.

Motus finitus est diminutus, quia potest sibi additio fieri, quia inuenitur perfectior eo.8.Phy.tex.com.75.

Quid sit prius ratione aliquo.

Motus circularis est prior ratione.i.diffinitiõe, motu recto, quia accipitur in diffinitione eius, quia motus rectus est qui fit à medio & ad medium, & medium non inuenitur nisi in circulari.8.Physi.commen.75.Ex quo collige quid sit esse prius ratione altero, sicut & substantia propter eandem causam est prior ratione accidente. septimo Metaphysi.tex.commen.4.

Motus circularis non habet principium, medium, & finem, determinata, sicut sunt in motu recto.octauo Physico.tex. commen.75.

Mobile quod mouetur circulariter, semper est in principio medio, & fine.ibidem.

Motus circularis est mensura aliorum motuum, cum sit prior natura aliis.8.Physi.tex.com.76.

Mobile ꝙ circulariter mouetur quodammodo est quiescens, & quodammodo est motum.8.Physico.tex.com. 76.idem.6.Physico.85.

Mobile circulariter semper æqualiter mouetur circa medium, quia semper distat æqualiter: sed mobilia motu recto, quantò magis appropinquant locis, in quibus quiescunt naturaliter, tantò uelocius mouentur.8. Phy.tex.cõ. 76.idem.2.Coel.tex.com.35.&.92.

Motus localis est prior etiam omnibus motibus, secũdum ponentes motum fuisse factum de nouo.octauo Physico. tex commen.77.

Motor qui est potentia in corpore potest diuidi. octauo Physico.cõmen.78. Inde elicitur de mente Philosophi omnem formã materialem esse diuisibilẽ per accidens, & secundũ subiecti diuisionem, alioquin demonstratio illa octaui, qua demõstratur abstractio primi motoris, rueret.

Nota omnẽ formã materialẽ esse diuisibilẽ secũdum Peripateticos.

Motiuæ potentiæ possunt dici infinitæ duobus modis.8. Physico.commen.79.

Motores siue materiales, siue immateriales fuerint, conueniunt in hoc ꝙ habent potentiam finitã in uigore.8.Physico.com.79.idem.2.Coeli.com.38.&.71.

Motus lapidis aut corporum simplicium, neq; naturaliter, neq; secundum uiolentiam fieri posset sine medio. octauo Physic.commen.82.idem tertio Coeli.commen.28.& 4.Phy.com.71.

Mobilia terminabilia, idest figuram terminatam habentia, aliter se habent in motu, quàm simplicia corpora, quia in simplicibus nõ oportet, ut idem simul cesset à mouere & à moueri, sicut est in corporibus terminatis, octauo Physico.tex.commen.82.

Motus proiectorum est multum similis motui nauis in undis, qui existimatur esse unus, cum tamen sit succesiuus per undationem quæ fit in aqua, & talis undatio fit in aere & motu sagittæ proiectæ. octauo Physico.com.82. & habetur ex tex.

Motus proiectorum in aere & aqua non est cõtinuus, sed uidetur.8.Physi.tex.commen.82.

Motus cõtinuus est unius motoris, & unius moti. ibidem. & tex.83.

Motores qui dum mouent, mouentur, fatigantur, & hoc prouenit, quia sunt in materia.8.Physi.com.83. idem ibidem.tex.commen.78.&.97.& in.2, Coeli.com.3. &.71.& in.2.cap.de substantia orbis.

Mouẽtur citius proxima mouenti.8.Physi.tex.com.84. Ex hoc iterum trahi potest argumentum contra tenentes intelligentiam dare esse formaliter orbi, quia cum intelligẽtia uniatur orbi, non per dimensiones interminatas, haberet eandem rationem, & respectu circunferentiæ, & respectu aliarum partium: & ita ex illa ratione nõ deberet motus uelocius apparere in circumferentia quàm in cæteris. Non enim orbis illo modo esset magis proximus ꝙ̃ reliquæ partes, sed ideo dicendum est, quia est forma dans operari tantũ, & actus agẽtis fit in passo disposito, ꝙ ideo circunferentia uel orbis secundũ illã habet maiorẽ dispositionẽ ad recipiendũ motũ ꝙ̃ partes centrales, & sic est illa ꝓpinquitas: & quod apud me concludit contra istã uiã est hoc, quia si ex intelligentia & orbe fieret unum, sicut ex forma dante esse, oporteret istã compositionẽ cognosci per Philosophum naturalẽ, quia in hoc damnat Auerroes Auic. opinantem naturalẽ sumere à diuino corpora esse composita, cum quælibet compositio in corporibus inuenta nõ possit cognosci nisi uia alicuius transmutationis. Patet aũt ꝙ secundũ Arist.uiam, ut testatur Cõmen.in prin.lib. de Substantia orbis, cõpositio ex intelligentia & orbe tanꝙ̃ ex duabus naturis fuit inuẽta per motũ localẽ: sed per motũ localẽ naturalis non peruenit nisi ad cognitionem primi motoris, inquantũ est primũ mouens, & sic ostendit esse ipsum in maximo circulo. quia ibi præcipuè apparet eius operatio, ut etiã exponit Comen.in cõ. Non autem naturalis per illã uiã ascendit ad cognitionem primi principii, ut est forma dans esse, ut isti fingunt. Nam ut scribit Commen.12. Metaphysi. commen.5. licet primus motor & prima & primus finis sunt eadem subiecto, differunt tamẽ ratione. Vnde primus motor & prima materia à naturali cõsiderantur, sed prima forma & primus finis à diuino, ut dicit Com.in prologo primi Physi.& in 3.Meta.com.3. Fortè dices ꝙ postquã naturalis ascendit ad cognitionem primi motoris demonstrando illum esse abstractum à materia, diuinus est postmodum, qui declarat quod est prima forma, & sic ꝙ sit forma dãs esse orbi declaratur in scientia Diuina. Sed hoc quidem stare non potest, quia licet uerũ est, ut asseuerat Com.in.cõ.5.duodecimi primæ philosophiæ, ꝙ postquã Diuinus accepit pro

constanti

constanti à naturali primum principium esse abstractum ab omni materia & magnitudine, tunc declarat φ sit forma, & finis omnium entium : tamen nullibi in scientia diuina declaratum est, primum principium esse formam informantem cœlum, aut aliquod ens per formalem coniunctionem & inhærentiam: immo oppositum inuenitur determinatum, ut est aperta sententia Auer. 12. primæ philosophiæ commento. 37. ubi Aristot. ibi erat in tali loco, ut ostenderet quomodo primum mouet in ratione finis & formæ, & inquit : Perfectionum ad quas mouetur perfectum, quędam sunt in subiecto quod perficitur, ut est sanitas in corpore, & quędam sunt perfectiones extrinsecè ad quas mouetur ipsum quod perficitur, sicut sunt omnes actiones seruorum erga dominum suum: & ista est dispositio primi principii respectu omnium entium. Ecce igitur clarè φ diuinus dum declarat Deum gloriosum in ratione, qua est prima forma, non declarat φ sit forma coniuncta, aut inhærens, immo φ est forma separata, & extrinsecus perfectius, quia prima informatio derogat simplicitati diuinæ. Non enim haberet perfectam substantiã per se, si cœlum informaret, ut patet intelligentibus, & ineuitabiliter sequeretur ipsum per accidens moueri ad motũ orbis, & ista demonstrant in ueritate apud intellectum bene dispositum & habilitatum ad comprehensionem ueritatis. Neq; naturalis igitur, neq; diuinus agnouit istam mirabilem unionem & extraneam, quam isti imponunt primo principio qui non possunt transcendere sensum.

Motor corporeus non mouet nisi aut expellendo, aut attrahendo, aut utrunq; agendo. 8. phisico. tex. commen. 85. consimile. 7. Physi. tex. commen. 10.

Motus quilibet secundum locum quem lationẽ uocamus, aut est rectus, aut circularis, aut ex his mixtis. primo cœli. tex. commen. 5.

Motus cœli est naturalis ex parte subiecti simplicis secundum primam solutionem, uel ex parte formæ abstractæ secundum secundam. uide primo cœli. com. 5. ubi est digressio.

Motuum diuersitatis causa est diuersitas naturarum agentium tam secundum genus quàm secundum speciem. 1. cœli. commen. 5. & 81 & 2. cœli. commen. 13.

Motus simplex non diuiditur in duo, uidelicet circularem & rectum propter diuisionem, sed propter diuisionem mobilis, ut quia mobile simplex, aliud est rotũdum, aliud rectum: ideo motus etiam simplex est alter circularis, alter rectus. 1. cœli. commen. 5.

Motus circularis & rectus diffiniuntur in scientia naturali, ut sunt in corporibus naturalibus motis natura, non uiolentia aut arte, & ut sensibiles. 1. cœli. commen. 5. idem habet in paraphrasi.

Motus circularis est terminatus natura propter terminationem medii, sed alii motus circulares qui sentiuntur, non sunt naturales, quia non habent centrum terminatum. 1. Cœli. commen. 5. Quod ideo asseruit, quia mediũ quod ponitur in diffinitione motus circularis, est medium mundi, ut scribit Alexan. referente Simplicio: & tale est natura terminatum & unum, ut est demonstratum in. 1. Cœli & Mundi. Et tale etiam ponitur in diffinitione motus simplicis recti, ut asserit etiam Auer. in præsenti loco.

Motus mixti est ab elemento prædominante. 1. Cœli. tex. commen. 7 & 8 & 2. de anima. 14 & 39.

Motus omnes compositorum corporum quæ mouentur secundum elementum dominans, aut sunt recti, aut incuruati, uel ad dextrum, uel ad sinistrum, uel antè uel retro, uel circa medium, ut motus uentorum: & omnes sunt cõpositi præter illos qui fuerint ad superius, uel ad inferius. primo Cœli. commento. 7.

Motus cũ dicitur esse actus entis in potentia secundũ φ in potentia: potentia illa qualis sit, uide. 9. meta. tex. com. 11.

Motor primus est actus in quo non est potentia omnino. 9. Meta. commen. 17. & 12. meta. com. 41.

Motus cœli diurnus ab astronomis sumitur pro mensura per quã mensurant cæteros motus, quia est uelocissimus: & tempus istius motus est minimum omnium temporũ. 10. Metaphysi. tex. commen. 4.

Motor primus in Physicis fuit declaratum de eo φ sit æternus & absolutus ab omni materia, & pòst. i. in scientia diuina fuit declaratum φ non solum est principium tanquã motor, sed tanquam forma & finis. 10. meta. com. 7. idem 12. meta. comment. 5 & 6. 36. 38. 41 & 44 & 4. Metaphysi. commen. 1 & 3. Meta. commen. 3.

Motus non est præter res in quibus est. 11. primæ philosophiæ. cap. 8. & in. 3. Physi. tex. commen. 4.

Motus & mutationis tot sunt species quot entis. ibidem.

Motus est actus possibilis inquantũ possibile. 11. meta. ca. 8.

Mobilis proportio ad motum est proportio materiæ ad formam. 9. Metaphy. commen. 11.

Motor mouet tribus modis, aut secundum accidẽs, aut secundum partem, aut secundum se primum. 11. primæ philosophiæ. cap. 10. in princi. & in. 5. Physic. tex. commen. 2. De motore habetur eadem distinctio, sed distinctio ista triplex de terminis motus ponitur ibi in tex. cõmen. 5. Animaduerte tamẽ φ consimilis distinctio fieri potest etiam de tempore in quo sit motus, ut bene notauit ibi dominus Albertus.

Motus cum perpetuus sit & perpetua in tempore non sint, quomodo motus æternus in tempore erit: uide Themist. 4. Physic. super. 117. & cogita.

Motui contrarium, aut motus est, aut quies. 5. Physico. tex. commen. 8. & 11. primæ philosophiæ. cap. 10.

Motus esse motum dupliciter contingit, uel ut subiecti, uel ut termini. 5. Phy. tex. com. 11 & 11. Primę philoso. ca. 20.

Motus est motus alicuius, & qualitas est qualitas alicuius. 12. Meta. commen. 3 & elicitur ex tex.

Mobile & immobile non habent idem principium commune, & ista est causa in hoc, φ scientia de mobilibus est alia à scientia de immobilibus. 12. Meta. tex. commen. 6. Caueant igitur ponentes unionem entis, ne cogantur dicere scientiam naturalem & diuinam esse unam & eandem scientiam. Contra Scotum.

Motus localis non prouenit ab extrinseco motore. 12. primæ philosophiæ. commen. 18. parum post dimidium. Vide in concordantiis nuper æditis.

Mouens nullam efficit passionẽ, sed omne agens facit passionem, & ideo omne agens est mouẽs, & non omne mouens est agens. 12. Meta. com. 23 & habetur in. 1. de genera. & corru. tex. commen. 45.

Mouentis primi forma est quodammodo omnes formæ. 12. Meta. tex. com. 24 & commen. 18. in calce commen.

Motum & tempus impossibile est fieri, aut corrumpi. 12. Meta. tex. commen. 29 & in princi. 8. Physi.

Motus sic est continuus ut tempus, nam ut motus est, aut motus quædã passio. 12. primæ philosophiæ. tex. cõmen. 29. Ex hoc patet contra dominum Albertum in. 4. Physicæ auscultationis. tracta. 3. cap. 6. & est in tractatu de tempore, ubi habetur aliter motum esse continuum, & aliter tempus, authoritatem Auicen. secutus. Inquit. n. φ motus est continuus per accidens, & tempus est cõtinuum essentialiter: cum tamen Aristot. hic & in. 4. Physico. tex. commen. 99 & 5. Meta. tex. commen. 18 & 6. Physi. dicat ista esse eodem modo quanta & continua.

Motus est continuus nisi qui secundum locum, & huiusmodi ille qui est circulo. 12. Meta. tex. commen. 29.

Motum impossibile est imaginari sine tempore. 12. Meta. commen. 29. Vide in concordantiis.

Motor quilibet cuius substantiæ admiscetur potentia possibile est, ut in aliqua hora non moueat. 12. primæ philosophiæ. tex. commen. 13. idem in. 8. Physicę auscultationis commen. 4. 8 & 15.

Mouens primum immune est à potentia, & in nulla existit materia. 12. Metaphysicæ commen. 35 & 41. idem. octauo Physic. commen. 79.

Motor corporis cœlestis mouet, quia est agens. & quia est finis motus. 12. Meta. commẽ. 36. idem primo cap. de substantia orbis contra Auicennam.

Mundus intelligibilis quem per se animal uocant Platonici, ex numeris primis tanquam ex elementis componitur atq; in illo ideæ & principia mundi sensibilis spectantur. 1. de Anima. tex. com. 25. & Themi. ubi clarissimè authoritate Xenocratis in his quæ de natura commentatus est.

Mundus completur per tria, per motorem ęternum, & per motum æternum ab eo, & per motum non motorem. 8. physico. cômen. 48.

Mundi huius existentia his duabus uirtutibus consistit, uidelicet uirtute motus, & uirtute quietis. 8. phy. cômen. 84. idem primo Cœli. 97. & 2. Cœli. 102.

Mundus perfectus est, tum quia corpus est, tum quia nihil continet ipsum: partes uerò mundi perfectæ sunt, solum quia corpora sunt diminutæ uerò quia partes. Auer. in Paraphrasi primi de Cœlo. summa. 3. idem. 1. Cœli. com. 4. ubi addit etiam tertiam perfectionem, quia mundus est unus numero, partes uerò sunt plures: & ideo diminutæ sunt etiam partes respectu totius ex ista causa, quia multitudo indiuiduorum, ut ait, in eadē specie ex diminutione exoritur, & ideo mundus omnibus modis perfectus est. Differentia quo ad duo prima membra inter mundum & partes, habetur etiam ibidem in tex.

Mundus si finitus est, primum Theorema Euclidis uerum esse non potest, ut uidetur, & uide solutionem pulchram à lucidissimo Themi. in. 3. physi. super. tex. 71.

Mundus finitus est ratione corporis sphærici, quod ex sua natura finitum est, & terminatū ab una superficie, sed corpora recta non sunt finita per se, quin possint diminui & augmentari. ex libro Destructionum disputa. prima in solutione. 11. dubii.

Mundus necessario habet corpus sphæricum ambiens ipsum, alioquin corpora procederent in infinitum, aut terminarentur ad uacuum, & ambo ista sunt falsa. ibidem.

Mundus secundū Philosophos non potest esse maior neq; minor. ex libro Destructionum, disputatione prima, in solutione. 18. dubii.

Mundus si esset per se ens ab æterno, non inquantū mobilis, quia quilibet motus componitur ex partibus nouis, mundus nullum haberet agens. ex libro Destruc. dispu. 3. in solu. 7. dubii. Facit pro opinione Gregorii Arimin. & Ioan. de Bacco. in. 2. senten. disp. 1. q. 1. ꝙ æterna quę sunt, supra motum non habent causam efficientem. Sed hoc nō conuincit, quia Cômē. hic accipit agens in propria sua significatione sumptum: quod ut ipse Algazel arguebat secundum Philosophos est, quod extrahit rem de potentia ad actū, actio enim agentis apud Philosophos nihil aliud est nisi extrahere rem de potentia ad actum, & tale agens est uerum & præsupponit potentiam, quia si non esset potentia, non esset agens. 12. Meta. com. 18. & potentia præsupponit materiam, aut subiectum, quia in priuatione nulla est possibilitas, ut dicit Commen. in dispu. 1. in solu. 15. dubii. Et ideo mundus inquantum mobilis habet agens, quia motus educitur de potentia mobilis ad actum, & est semper cum aliqua sui innouatione in suis partibus. Sed si esset ens æternum sine motu: non haberet tale agens uerum, quia tale ut diximus præsupponit materiā aut subiectum, & agit in tempore, & actio uerè sumpta fundatur in motu ex. 3. phy. & motus in mobili & motum necessario sequitur tēpus, & ita ante mundū esset materia & motus & tempus, & ista patent intelligentibus, tamen mundus & quodlibet æternum, quo ad suam entitatem habet agens secundum similitudinem, sumendo illud quod dat esse sine motu. Sic enim æterna dependent à Deo tanquam à causa efficiente dante esse illis sine motu, quia licet res generabiles à prima causa non sortiantur esse nisi mediante motu, tamen æterna cum sint supra tempus & motū immediatè causantur à scientia eius, quia scientia eius est causa entium. 12. Metaphysi. commen. 51. Et istud est agens secundum similitudinem dictum, & hoc testantur uerba eius in præsenti solutione cum subdit: Philosophi dicunt mundum esse ab æterno, & nominatur ab eis antiquus ad differentiam illius quod innouatur ex re aliqua, & in tempore, & post priuationem. & hunc modum generationis, ut dicit Commen. intendebat remouere Aristo. à corpore cœlesti in. 1. Cœli. ut poteris uidere in com. 20. ubi dicit ꝙ generabile uerè non transumptiuè sumptum est, quod generatur in tempore, & ab aliquo, quem modum generationis uult excludere Aristo. quia talis generatio, ut dicit hic, fit ex aliqua re tanquam ex subiecto seu materia, & fit in tempore post priuationem.

Mundus est innouatus à Deo benedicto secundum Philosophos, & quomodo, uide in libro Destructionum, disputatione. 3. in solutione septimi dubii.

Mundus supremus cum Deo glorioso sic se habet cum rebus inferioribus, ꝙ mundus inferiori in suo esse semper est adiunctus priuationi in suo esse, & ad hunc adiungitur ei sicut est in esse motus, scilicet ꝙ semper indiget mouente: & in hoc differunt res æternæ à rebus creatis, quia esse ctæ quando sunt, non adiungitur eis priuatio, propter q̄ agente indigeant, & ab eo continuetur suum esse. ex disputatione. 3. in solutione octaui dubii. Vide in contradictionibus nuper æditis.

Mundus si in tali dispositione esset, ꝙ eius substantia non esset in motu non indigeret post in suo esse Deo benedicto, sicut domus post suum esse nō indiget domificatore. ex libro. Destruc. dispu. 3. in solu. 9. dubii.

Mundus secundum Auicennam est de prædicamento relationis. ibidem.

Mundus, ut opinati sunt Philosophi, habet causam agentē ab æterno, qui semper produxit eum de priuatione ad esse. ex libro Destruc. disput. 3. in solutio. 10. dubii. Vide in Concordantiis nuper æditis.

Mundus est unus secundum Aristo. & ab uno procedit, & unū quodammodo est causa unitatis & pluralitatis causa alio modo. ex libro Destru. dispu. 3. in solu. 12. dubii.

Mundus ex quinq; constat corporibus. s. ex corpore super cœlesti, & ex quatuor aliis corporibus elemētalibus, quorum unum est graue absolutè, & est terra: aliud leue absolutè, & est ignis: & duo alia media, scilicet aer & aqua, & hoc demonstratiuè à Philosophis est probatum. ex lib. destru. dispu. 1. in solutio. 11. dubii.

Mundus habet unam uirtutem diffusam spiritualem, ex qua colliguntur omnes uirtutes spirituales & corporeæ, & est unigenea extensa in toto uniuerso: alioquin nullus ordo esset in eo. ex disputa. 3. in solutione. 18. propè finem, & est Philosophi sententia. 1. Cœli. 100. & in principio libri Meteororum.

Mundus secundum Philosophos uerè similis est uni ciuitati, in qua est unus princeps sub quo sunt multi principatus subiecti et. ex disputa. 3. in solutio. 18. dub. in fine. & habetur ex fine Primæ philosophiæ, & etiam ibidem. commen. 44.

Mundus apud Philosophos habet causam agentē æternā & ratio eorum est, quia mundus est opus, aut quid consequens opus, & quodcunq; sic se habens indiget sine dubio agente essendi in suo esse, quia cōcluserunt ex hoc ꝙ mundus habet agens existens in suo esse. ex disp. 4. in lib. Destruc. in solutione. 1. dub. Ecce locum apertum contra Grego. Arimi. & Ioan. de Bacco. uolentium solum motū habere causam efficientem æternam secundum Auer. sed non cœlum, aut aliquam substantiam. Patet enim ꝙ si cœlum dependet quantum ad motum, dependet etiam quantum ad suum esse per eandem rationem: nec ualet si dicatur ꝙ Cômen. loquitur de toto mundo, sed non de cœlo: sed contra, quia Commen. in libro Destru. in. 3. disp. in solutio. 10. dubii. facit etiam eandem rationem de cœlo. dicens ꝙ esse corporis cœlestis cōsistit in motu, & ideo dās motum dat esse de necessitate. Amplius in. 2. cap. de Substantia orbis, expresse dicit quod cœlum, etsi simplex sit & corrumpi non possit, & nō indigeat in suo esse anima sensibili, neq; imaginatiua, sed tantum indigeat anima mouēte ipsum in loco semper, & uirtute quæ non sit corpus, neq; uirtus in corpore ad largiendum ipsi permanentiam ęternam & motum ęternum, & qui nō habent principiū,

neq;

neq; finem. Et debes scire ꝙ iustum corpus cœleste nõ indiget uirtute mouente semper tantum, sed largiente uirtute in se & in sua substantia permanentiam sempiternam. Ecce quomodo expresse substantia cœli dependet in eodem genere causæ, sicut & motus ab ipsa intelligentia, quod continuatur ex casu quem subdit statim cum inquit: Quoniam & si simplex sit, & non habeat potentiam ut corrumpatur, tamen est finitæ actionis necessario, quia est finitarum dimensionum & terminatarum superficie continente ipsum, & omne tale cum intellectus posuerit ipsum existens per se necessario est, ut ita sit de finitate suæ permanentiæ, sicut de finitate suæ actionis. declarauerat enim iam in. 8. Physi. cõ. 79. & 12. Meta. clarius cõ. 41. ꝙ omnis potentia existens in corpore est finita necessario, & licet cœlum non habet nisi potentiam ad ubi, illa est necessaria finita etiam, & propterea non est in cœlo potentia nisi ad quietem. Cum autem cœlum suum esse habeat in motu consistens, si quis poneret cœlum per se sine intelligentia ita esset, sicut est de motu eius: unde sicut motus cœli non esset nisi esset motor separatus, ita etiã necesse cœli: quid clarius & apertius dici potuit? Mirum est istos uiros illustres ita hallucinatos esse in re clarissima, quia Cõmẽ. in eodem loco fatetur se fecisse illam digressionem propter amorem, quia multi dixerunt secundum Arist. cœlũ non habere causam nisi mouentem tantum & non efficiẽtem, aut agentem. Et est opinio ista q̃ isti imponunt Auer. & Arist. & tamen Cõmentator ex sententia istam opinionem reprobat, & immorari in hoc est superfluum.

Mundus necesse est ut habeat unum efficiens sagacissimũ & sapientissimum, à quo entia cuncta seriatim ministrentur. ex disputa. 9. in solu. 3. dubii, & habetur ex fine. 12. Primæ philosophiæ.

Mundus si innouaretur inquantum est ens naturale magis esset conueniens, quod innouaretur ex principiis naturalium rerum, q̃ ex principiis artificialium rerum. s. à uoluntate. ex dispu. 10. in solutione primi dubii.

Mundus non potest habere aliam dispositionem naturalẽ ab ista in qua est modo. 8. Physi. cõ. 9. & 21.

Mulier inuenitur à masculo & magis. 7. Meta. cõmen. 31. & elicitur ex tex. ubi Philosophus dicit ꝙ non in omnibus dispositionibus generatum dicitur assimilari generanti. Non. n. ut inquit, oportet ꝙ ex uiro semper uir fiat, etenim ex uiro fœmina etiam fit, & Cõmen. addit, & magis. Vbi collige ꝙ sunt plures fœminæ q̃ mares, & huius causa naturalis esse potest, quia maior potentia caloris & uirtutis requiritur ad generationem maris q̃ fœminæ. Theologi autem aliam huius causam assignant. &c.

Mulier specie non differt à mare. 10. Metaphy. tex. cõmen. 25. & ibi uide causam.

Mulieres molliores, leuiores, & minus pilosæ sunt q̃ uiri propter menstrua. In uiris autem huiusmodi excrementum tendit in partes terrestriores. Auer. 1. de Generatione animalium in cõmen. quod correspondet cap. 19. in tex. Aristo. & incipit in Auer. Scrutemur modo de quidditate seminis fœminei.

Mulieres cõcipere possunt sine delectatione in coitu. Arist. primo de Generatione animalium. cap. 19. ubi Auer. dicit ꝙ uulgus putat, quãdo sic impręgnatur, parere masculos, & ipse interrogauit mulieres, quibus fidem adhibebat & affirmarunt illud.

Mulieres habent humiditatem quam emittunt hora coitus & ex necessitate materiæ, & propter delectationem, sed hoc non arguit illam habere uim ad generandum effectricem: nam puero in somno accidit delectatio, & tamen semen eius non est prolificum. ibidem. Vide etiam Aristo. primo de Generatione animalium. cap. 20.

Mulier & equa dum grauida sunt, coitum patiuntur. Arist. in. 4. de Genera. animalium. cap. 5.

Mulieres quæ ad rẽ uenerẽam incontinentes sunt, libidine cessant cũ sæpius generarint. Arist. in. 4. de Gene. aia. ca. 5.

Mulieres laborare assuetis facilis est partus, labor enim excrementa consumit, quæ in mulieribus ociosis augentur. cumq; partu rigo laboriosa sit labor & exercitatio assuetæ uitæ facit ut spiritum retinere possint, in qua re partus facilitas conciliatur. Arist. 4. de Genera. animalium. cap. 6.

Mulieribus paucis contingit ut pręgnantes fœlicius degãt & corpore melius ualeant, uidelicet his quarũ in corpore exigua continentur excrementa, quæ absumi possunt cum alimẽto quod fœtui ministratur. Arist. in. 4. de Generatione animalium. cap. 6.

Mulieribus pili in mento non prodeunt, nisi interdum cum mestrui cursus substiterũt, & ut in Caria sacerdotibus mulieribus euenire aiunt, quod diuinationis iudicium interpretantur. 3. de Natura anima. cap. 11.

Mulierum quibus profluuiũ menstruorũ deest, magna pars sterilis est: uerum fieri potest, ut aliquæ etiam earũ sine eorum profluuio concipiant. 7. de Natura anima. cap. 1.

Mulieres candidiores & minus corpulentæ plus mensibus abundant fuscis & carnosis. ibidem.

Mulierum concepisse argumentũ est cum statim à coitu locus secessit, & si semen intus susceptum in septimũ diem permanserit, cõcepisse iam certũ est. 7. de Natura aia. ca. 3.

Mulieres in utero tardius q̃ mares perfectionẽ quamcunq; partium recipiunt, sed cum in lucem prodierint fœminæ ocius q̃ mares accrescũt, & ætate florent & senectute macerantur, & magis quę pluries pariũt. 7. de Natura animalium. cap. 3. uide causam. 4. de Genera. animalium. cap. 6.

Mulieribus concipientibus accidunt purgationes effluxiones, & abortiones: & uide istorũ differentiã in. 7. de Natura animalium. cap. 3. Purgationes enim accidunt cum conceperint, ut plurimũ ad tempus quoddã. s. triginta dierũ, maximè si concepta est fœmina, quadraginta aũt si mas: à partu etiã purgationes eodem modo consequi uolunt. Effluxiones uocantur, quæ intra septimũ diem corruptiones incidunt: abortiones aũt quæ intra quadragesimum.

Mulieres quæ marem conceperunt, minus pallent & facilius exigunt: contra, quæ fœminam: sunt enim pallidiores & grauius degunt. 7. de natura animalium. cap. 4. & est sententia Hippocra. in libro separatorum sermonum.

Mulieribus pluribus desinunt menstrua circa quadragesimum annum, quod tempus quę excesserint his ad sexagesimum seruantur, etiam nonnullæ eo tempore pepererunt: sed ultra hoc tempus nulla potest protrahere. 7. de Natura animalium. cap. 5.

Mulieribus grauidis appetitus uarii ꝓuenire solent citoq; commutari, quod piccare quidam à pica aue denominãt. 7. de Natura animalium cap. 4.

Mulier quæ fœminam concepit, tardius parit, mas enim ex utero celerius prodit, fœminæ autem partus tardior est: dolor etiam continuus ex fœmina sed obtusior, ex mare acer & longe molestior. ibidem.

Mulier & septimo mense, & octauo, & nono parere potest & ꝙ plurimum decimo, nonnullæ etiam undecimum tangunt: hoc autem homini propriũ est: cæteris enim animalibus pariendi statutum est tempus. ibidem.

Mulieres in Ægypto, ut plurimum geminos pariunt. ibid.

Mulier quædam quatuor partibus uiginti ædidit: singulis enim partubus quinq; enixa est. ibidem.

Mulieribus & uiris multis euenit, ut coniuncti inter se nequeant generare, ubi dissociati se aliis immiscuere, queãt, quod idem in maris aut fœminæ procreatione euenire certum est. 7. de Natura animalium. cap. 6. Inde collige aliquos ex naturali proprietate esse marium generatiuos aut fœminarum: scribit enim Arist. in eodem loco, ꝙ sunt quædam fœminæ quæ non nisi marem, & quidam uiri qui non nisi feminam procreant: ut de Hercule fabulantur, qui inter duos & septuaginta liberos fœminam unã tantummodo genuit.

Mulier est magis misericors & ad lachrymas propensior q̃ uir, inuida itẽ & magis quærula, & maleuolentior & mordacior, & præterea anxia & magis desperans q̃ mas, atq; impudẽtior & mendacior. quin etiã facilior decipi meminitq; aptior: & hæc uigilãtior, segnior, mobilior: deniq; est & minus cibi desiderans. 9. de natura aialium. cap. 1.

c

Muliet prægnans à quarto usq; ad septimū mensem, utrū pharmacari uel phlebotomari debeat existente necessita te, uide.7. colliget.cap.4. ubi tenet contra Hippocratem pharmaciam non ducere ad bonum finem, & uide ratio-nes eius, & de hoc uide Conciliatorem in differentia.

Mulieribus omniū animaliū inter fœminas maximè purga tio mensium contingit.7.de Natura anima.cap.1.

Muli generatio nunquid fiat à simili, & quomodo.uide.12. Metaphysi.cōmen.13.

Muli sunt steriles à toto genere, & uide causas ueras ab Aristo.in.2.de Generatione animalium.cap.6. contra Empedoclem.& Democritum.

Mulam concepisse iam constat.ex.2.de Gene.ala.cap.6.

Muli genitale fœminarū non olfaciunt, ut cętera, sed excre mentum uesicæ tantū. Vide causam ab Arist.in.2. de Generatione animaliū.cap.6.in fine. Vbi aduerte Auerroes forte ex deprauato textu locum illum male interpretatur, & dicit oppositum, uidelicet φ muli non olfaciunt urinā fœminarum sicut faciunt equi, & alia animalia.

Mula gemellos peperit, quod pro ostento accipitur.6. de Natura animalium.cap.82.

Mulæ in Syria terra super Phœnicem, & coeunt & pariunt omnes.6. de Natura animalium.cap.24. Nota tamen φ istud genus est diuersum ab illo mulorū genere, quod ex coitu equæ & asini generatur, licet sit simile facie: & ipse met Arist.seipsum declarat infra in eodem lib.cap.36.ubi pertractat de mulis quos terra Syria fert.

Mulabus nulli menses mouentur.6. de Natura.aia.cap.18.

Mulus diu uiuit, nam quidam ad octogesimum annum po tuit agere, ut Athenis.9.de Natura animalium.cap.24

Muscitones generantur ex uno corrupto.12.Primæ philosophiæ.cōmen.18.in principio digressionis.

Musculus est primū mobile à calore naturali.2.colli.ca.18.

Musculorū numerus secundum Galenum.est.529.ibidem.

Mus genitus ex semine, & mus genitus ex putredine, propter magnam similitudinē uidentur esse eiusdem speciei, sed nō sunt: sensus enim nequit iudicare in quo species sit, una autem plures in omnibus locis.Cōmen.primo de Generatione animalium.cap.1.

Mustela dimicatura cum serpente rutā comedit: odor enim eius herbæ serpentibus molestus est.9.de Natura animalium.cap.6.

Mutatio omnis à natura remotiua est.4.Physi.tex.cōmen.128.& uide in commento, limitationem, idem.8.Physico, tex.cōmen.59.

Mutatio quælibet, aut est de subiecto in subiectum, aut de non subiecto in subiectum, aut de subiecto in non subiectum.5.Physi.tex.cōmen.7.

Mutationes, concretim fieri intelligo non solum illas in quibus partes simul omnes mutantur, sed etiam illas quo modo indigent tempore. Themistius.6.Physi.56. ubi taxat Alexandrum opinantem omnem mutationem in tem pore esse.

Mutatio nostra de existimatione in existimationē est transmutatio necessario.8.Physi.tex.cōmen.26.

Mutatio subita est quādo omnes partes simul toto corpore, aut alterantur, aut augentur.Them.6.Phy.32. & habetur.1.Physi.contra Melissum.tex.cōmen.23.

Mutationes momentarias negare, hois est sanè sensu carentis.idem.Them.6.Physi.32.& Cōmen.ibidem.

Mutatio loci iam perfectorū motus est.8.Phy.tex.cō.57.

Mutatur autem aliquid tripliciter, secundū accidens, secundum partem, & per se.5.Physi.tex.com.1. & in.11.Primæ philosophiæ.cap.10.in principio.

Mutatur omne quod mutatur, aut ex subiecto in subiectū, aut ex non subiecto in subiectum, aut ex subiecto in non subiectum, aut ex non subiecto in non subiectum.5.Physi. tex.cōmen.6.& in.11.Meta.cap.10.

Mutationes paruæ causam afferunt magnarum mutationū non sui ratione, sed cum euenit ut principiū unà cum istis mutetur: principia enim quāuis magnitudine parua sint, tamen facultate sunt magna Aristo. in.5.de Generatione animalium.cap.7.ideo Poeta dixit.

Principiis obsta sero medicina paratur,
Cum mala per longas inualuere moras.

Mutatur quicquid mutatur in tempore.6.Phy.tex.cō.50.

Mutatū quodlibet pcedit mutari. suprà tex.cō.55. & infrà.

DE LITERA N.

NASVS diuiditur in simum & non simum, sicut animal in masculinum & fœmininum, sicut quantum in æquale & inæquale.7.Meta.com.17.

Nasus simus est unum essentialiter, sed homo albus est unum per accidēs.7. Meta.tex.cō.41.& uide ibi Auerroē declarantem hoc, quia concauitas in naso est inseparabilis, sed albedo ab homine non est inseparabilis: albedo enim inuenitur in pluribus speciebus aliis ab homine.

Natura nihil agit superfluū.1.phy.cō.56.idem.1.Cœli.32.

Naturalis nō debet cōtradicere ei qui negat sua principia. 1.physi.tex.com.21.idem.8.physi.tex.com.22. Vnde Themist.hic adducit pulchram rationem, nam si physicus potest demonstrare naturā esse, aut hoc erit per principium naturale: & si sic, tunc est petitio principii, aut ex aliquo principio extrinseco: & sic non erit demonstratio, aut ratio naturalis, sed alterius artificis, quia demōstrationes specificantur à mediis: tangit Cōmen.8.Physi.com.22.

Naturalis non accipit à primo Philosopho corpora componi ex materia & forma.primo physico.contra Auicennam.Cōmenta.cōmen.ultimo.

Naturalia differunt ab artificialibus, quia habet principiū motus per se.2.Physi.tex.com.2.

Naturæ diffinitio est manifesta per se, ponitur in scientia naturali.2.physi.cōmen.3.

Naturæ diffinitio non dicitur uniuocè neq; æquiuocè, sed secundum prius & posterius.2. phy.cō.3.&.5.Meta.cō.5.

Naturam esse est manifestum per se.2.physico.cōmen.3.& tex.cōmen.6.

Natura quæ est forma, est substantia, quæ est in subiecto quod substentatur per illam.

Natura quæ est materia est substantia, quia est subiecta. secundo physi.cōmen.4.

Naturalis accipit à primo Philosopho, φ natura quæ dicitur de forma est substantia.2.phy.cō.4.&.5.Meta.cō.5.

Naturalis considerat de superficie, linea, & puncto, & corpore, ut i materia, & ut sunt ultima corporis sensibilis, seu trāsmutabilis.2.phy. tex.com.16.1.Cœli.cōmen.1.3.Cœli.cōmen.6.6.Meta.tex.com.2.

Naturam agere propter finē est propositio maxima, & est maximum fundamentū in scientia naturali, & in scientia diuina: quia si naturalis non concesserit eam, tunc negat principium finale, & negat materiā esse propter formam. Ex quo sequitur ipsum negare agēs, & similiter si diuinus negauerit eam, non habet uiā ad probandū φ hoc habet solicitudinem de rebus quæ sunt hic.2.physi. cōmen.75. Et aduerte φ rationes illæ adductæ in.2.physi. ad probandum naturā agere propter finem, non sunt naturales, quia naturam agere propter finem est manifestum per se: & ta les rationes usitantur cum aduersariis negantibus principia naturalia, sicut notat Cōment. in eodem.2.phy.cō.80. & tex.cōm.84. & per consequens sunt dialecticæ uel Primæ philosophiæ, ut dicit Commentator.ibidem.cōmen. 84. Nam propria per se nota non possunt demōstrari, sed elenchticè possunt persuaderi, ut patet ex.4. Primæ philo sophiæ.tex.cōmen.9.

Natura complet multa quæ sunt per artem, & ars multa quæ sunt per naturam.2.physi.cōmen.77.&.79.

Naturalis magis debet considerare de causa finali q̄ de causa materiali.2.physi.tex.com.91.

Natura constantiū nihil inordinatū.8.phy.tex.cō.15.

Natura est causa omnis ordinationis.ibidem.

Natura constantium partes etiam à natura sunt, non sic in his quæ arte, aut manu fiunt: domus enim per artem fit, lapides non fiunt. Themistius in principio. 2. Physi.

Naturales res non sunt extra ordinem nisi rarò casualiter. Commen. 8. Physi. commen. 15.

Naturalia uidentur habere eundem ordinem terminatum scilicet currere eodem modo, aut semper, aut frequenter: illa autem quorum principium est uoluntas, uidentur diuersificari, & non sequi eundem modũ actus. ibidem.

Naturæ actiones necesse est ut habeant cõtinuationem & æternitatem, aut in agendo alterum contrariorum tãtum, ut motus ignis ad superius semper, & terre ad inferius: aut in agendo duo contraria successiuè, sicut de generatione, & corruptione consequentibus motum solis, & aliis contrariis consequentibus istum motum. 8. Physic. cõmen. 15. & elicitur ex textu. ibidem.

Natura partis & totius est eadem. 8. Physi. commen. 15.

Naturalis in diffinitionibus utetur materia, sed diffiniet per formam Them. in. 2. Physi. super tex. 21.

Naturalium quædam sunt corpus & magnitudo, ut corpora simplicia: quædam uerò habent corpus & magnitudinem, ut corpora mixta, & præcipuè animata: & quædam sunt principia habentium corpus & magnitudine, ut materia & forma. 1. Cœli. commen. 1.

Natura rerum omnium est trina. 1. Cœli. tex. com. 2.

Natura non patitur aliquod torpere aut feriari: sua enim in singulis ingenia cõtinetur, officia quæq; & gestiones suas quæq; agnoscunt agitantq; & quasi pensa persoluũt. Themistius primo de Anima. tex. cõ. 13. & sumitur ex primo Cœli. tex. cõmen. 32. & ex. 3. de Anima. tex. cõm. 45.

Natura naturata ita fecit, uidelicet q posuit numerum ternarii in rebus, & nos sequimur opus eius. 1. Cœli. cõ. 2.

Natura de cœlo & aliis corporibus æquiuocè. 1. Cœli. cõ. 5. uide pro hoc. 2. Physic. cõmen. 3.

Natura dicitur de forma abstracta quę est in cœlo, sicut dicitur de aliis formis corporum simplicium. Cõmenta. 1. Cœli. cõmen. 5. uide in concordantiis.

Naturale in aliqua specie, necesse est ut sit prius accidente. 1. Cœli. cõmen. 14. & 62. idem. 4. Phy. cõmen. 43. & 67. & 2. de Anima. 133. & 3. de Anima. 28. uide cõsimile de quicte. 2. Cœli. 14. idem. 17. & tex. cõm. 83. & 18. idem. 3. Cœli. tex. cõmen. 18. & 4. Cœli. 41. cõmento.

Naturæ rerum dant eis aut semper sint, aut semper nõ sint, aut ut aliquãdo sint, & aliquando nõ sint. 1. Cœli. cõ. 138.

Natura constantia ex eisdem corrũpuntur ex quibus constant. 1. Cœli. tex. cõmen. ultimi.

Natura facit de possibilibus semp quod melius est. 2. Cœli. tex. cõmento. 34. idem. 8. Physic. tex. cõmen. 56. & in. 2. de partibus Animalium. cap. 14. Aduerte tamen pulchrã differentiam quam notat Commenta. in cõmen. 34. 2. de Cœlo, quia melius ex duobus possibilibus in animalibus quæ sunt hic est contingens, sed melius de duobus possibilibus in rebus æternis est necessarium. Sic igitur licet natura in omnibus efficiat de possibilibus quod melius est, non tamen est eadem ratio corruptibilium & æternorũ: quia non sunt eiusdem tribus, ut dixit doctissimus Hom. in. 4. Ilia. & Philosophus. 10. Primæ philosophiæ. text. commen. ultimi.

Natura nihil ut contingit operatur, neq; de animalibus curasse quæ sunt hic, cœlestia autem quæ sic præciosa sunt, despexisse putandum est. 2. Cœli. tex. com. 50. Inde elicitur q natura de rebus nobilioribus magis sollicita est consimile. 2. Physic. contra antiquos. tex. cõmen. 46. & in primo de partibus Animalium. cap. 1.

Natura nihil ociosum operatur. 2. Cœli. cõmen. & tex. 50. & primo Cœli. tex. cõmen. 32.

Naturalis & astrologus cõueniunt in quæstionibus de ordine & situ, & qualitate motuum, sed in maiori parte astrologus dat quia, & naturalis propter quid. 2. Cœli. com. 57. uide etiam. 1. Meta. cõ. 19. & 12. Meta. cõm 44.

Naturalis & astrologus eandem quæstionẽ absoluere possunt à priori & per causam: sed modus causarũ est diuersus, quia astrologus demonstrat per causas abstractas secundum rationem à materia, sed naturalis per causas, quę sunt conceptæ cum materia. 2. Cœli. commen. 57. idem. 2. Physic. tex. cõmen. 18. & 19.

Natura nihil irrationabiliter neq; frustra facit. 2. Cœli. tex. cõmen. 59. & 1. Cœli. 32.

Natura adæquat & facit ordinem. 2. Cœli. tex. cõmen. 69. Idem tangit Cõmen. in prologo Physicæ auscultationis, & Græci expositores ostendentes naturam iustitiæ esse in entibus, quæ est iustitia distributiua, quæ attenditur secundum geometricam proportionem, tribuens unicuiq; secũdum eius dignitatem. Q uod & antiquissimus Hippocrates etiam asseuerauerit, inquiens naturam animalium esse iustam, peritam, præuisinam: ut allegat Gal. in. 5. de utilitate part. cap. 9.

Naturales ponunt naturam esse, & naturalia, quasi hoc sit notum per se. 2. Cœli. cõ. 83. idem. 2. Physic. cõm. 3. & tex. cõm. 6. & primo Cœli. cõmen. 5. & 8. Physic. 23.

Naturalis sicut ponit q corpora naturalia habent motum naturalẽ, sic ponit q corpora naturalia debent habere quetem naturale in corporibus, quę apta nata sunt moueri, & quiescere. 2. Cœli. cõm. 84. idem primo Physi. cõm. 11.

Naturalis & geometer cõmunicant in tribus magnitudinibus, sed diuersis modis, quia naturalis cõsiderat ut sunt in materia: Geometer uerò ut sunt separata à materia. 3. Cœli. cõ. 6. primo Cœli. cõ. primo, & secũ'o. Phys. 18. & 19.

Naturalibus magnitudinibus inconuenientia contingentia in maiori parte non cõtingunt Mathematicis, & ratio est, quia considerat de illis ut sunt ultima materiæ, sed mathematicis ut sunt abstracta. 3. Cœli. tex. cõm. 6.

Natura semper desiderat qđ melius est. ex. 2. de Genera. & corrup. tex. cõmen. 59.

Naturalissimum opus uiuentium est quæcunq; perfecta & non orbata, aut generationem spontaneam habeat facere tale alterum quale ipsum. 2. de Anima. tex. cõm. 34.

Natura constantium olum terminus est, & ratio magnitudinis & augmenti. suprà. tex. cõmen. 41.

Natura nihil frustra facit, neq; deficit in necessariis, nisi in orbatis & imperfectis. 3. de Animæ. tex. cõm. 45. & primo Cœli. tex. cõmen. 32. & 2. Cœli. 50. & 59.

Natura entia quælibet habent ascensum & descensum in suo esse. 3. de Anima. cõmen. 45.

Natura quæ sursum semper principalior est. tertio de Anima. tex. cõmen. 57.

Natura dæmonia est non diuina. Arist. in libro de diuinatione secundum quietem.

Naturalia omnia aut sunt propter aliquid, aut sunt accidentia necessario consequentia materiã. 3. de Anima. tex. cõ. 60. idem. 2. Physic. tex. cõmen. 88.

Natura specialis nullum habet esse nisi in intellectu. primo Meta. cõmen. 26. idem primo de Anima. cõmen. 8. & 3. de Anima. cõmen. 19. 12. Meta. cõmen 4.

Nulla natura est media inter abstractum & materiale: hæc enim duo contraria, æternum & corruptibile, manifestum est q sunt immediata. primo Metaphysi. cõmen. 39. idem 1. Physi. cõm. ultimo. & 3. de Anima in solutione. 3. quæstionis. cõmen. 5. & 12. Meta. cõmen. 25.

Natura est principium quoddam & causa quietis & motus eius in quo est primò, per se, & non secundũ accidens. 2. Physi. tex. cõmen. 3. Notãter dicitur esse principium, quia notat causam efficientẽ, quia principium propriè sumitur pro causa agente & mouente. unde Simplicius, & omnes Græci expositores asseruerunt principiũ positũ in diffinitione naturæ, stare pro causa efficiẽte. Dicitur aũt quoddã quia etiam intellectus practicus est de principiis efficientibus, non enim omnia quæ fiunt à natura fiunt natura: sunt etiã nonnulla ab aliis causis, sicut est intellectus & casus. Dicitur autem & causa, quia natura nõ solũ dicitur de forma cuius est agere & mouere, uerũetiam de materia cui' est pati & moueri. 2. de gñatione & corruptiõe. tex. cõm. 53. & quia sicut dicit Cõmenta. in. 2. Phys. cõmen. 1. aliqua corpora naturalia respectu alicuius motus habent principium

pium actiuum tantum, ut elementa in motu locali: non.n. habent principium passiuum maxime dum mouentur de potentia accidentali, quia non habent resistentiam intrinsecam non enim diuiduntur in partem per se mouentem, & in partem per se motam, sicut animalia cum sint solum composita ex prima materia & forma: & materia non potest esse subiectum motus.5.Physic.tex.commen.8. & ista est sententia eius.4.Physi.commen.71.ubi habetur quod elementa in uacuo non possunt moueri. & in.8.Physi. commen.30.&.3.Cœli.com.28. & alibi frequenter. In motu autem alterationis habent principium passiuum & non actiuum, & ideo principium in descriptione naturæ sumitur æquiuocè pro principio actiuo & passiuo.i.analogicè sicut dicit, quia in descriptionibus non potest aliquis facere plus isto, & ideo causa, cū distinguatur à principio secū dum rationem stat pro materia. Aut aliter dici potest quod principium dicitur propriè & causa propriè, & sicut principium stat pro causa efficiente: & secundum Commen. ét pro materia possumus sumere causam pro causa finali, quia finis est causa causarum: & tunc posset subtiliter dici quod cū motus positus in diffinitione naturæ, sit motus largè sumptus qui diffinitur in.3.Physi. Vnde Aristo.in principio.3. Physi.ostēdens rationem ordinis dicit, quod quia in diffinitione naturæ ponitur motus, ideo oportet diffinire motum quid sit, & patet quod motus ibi se extendit ad generationem substantialem: & tunc pōt dici quod natura est principiū effectiuum aut materiale, ut uult Commenta.in aliis motibus ꝓprie dictis, in motu uero generationis qui rectius dicitur mutatio natura est causa.s.finalis. Vnde Aristo.in.2.Physi. tex.cōmen.14.dicit generationem esse aut dici naturam, quia est uia in naturam: denominationes.n.in naturalibus fiunt à termino ad quem, & à fine, iuxta illud Phi in.2. de anima.tex.Commē.49. A fine unumquodque denominare iustum est. Aut aliter etiam dici posset, & est alia ratio, quia sine dubio diffinitio ista dicitur analogicè, de supioribus & inferioribus, & de principio passiuo & actiuo: similiter.n. de diuersis motibus non dicitur secundum unam rōnem uniuocam, & similiter neque secundum unā & eandem rationem pōt esse respectu motus & quietis. Vnde in habētibus motum & quietē est causa utriusque, & in habentibus motum tantum natura dicitur esse proprium motus, & in habentibus quietem tantum dicitur esse causa quietis: nam si quies sumatur, ut est motus priuatio, sicut dicit Cōment. in sua media expositione super.2.Phy. &.9.Meta.com.13. & exponit Cōmenta.in.2.Meta.com.ultim. quod natura dicitur esse principium quietis in rebus quæ quādoque trāsmutantur & quandoque non: ita etiam dicit Commen.in.2. Cœli & mundi in commē.84. ubi dicit quod sicut naturalis ponit naturam esse principium motus naturalis, ita ponit quod sit principium quietis in his quæ nata sunt moueri & quiescere, propriè non dicitur habere causam aut principium aut uirtutem agentē: sicut scribit Commenta.in ultimo ca. de substantia orbis. quod quies est priuatio & non est potentia. Vnde dicit Aristo. quod cum stellæ careant causis motus, quas habent corpora cœlestia, de necessitate habēt quietem infinitam, quæ est priuatio motus. Etiam similiter dicit quod terra debet habere quietem infinitam, quæ est priuatio motus, quia caret agente motum in ea infinitum: unde dicit quod quies non est per uirtutem, sed per priuationē uirtutis. Vnde.2.Cœli. commen.101. medium non est causa quietis terræ, sed grauitas eius: & si medium est causa, non est inquantum est medium, sed inquantum est mediū corporis, qd' circulariter mouetur, & si est causa, est remota: & melius est dicere quod sit causa seruās quietem quā causa agēs: & ideo ly principium positum in diffinitione naturæ respicit motum, & causa respicit à proprietate quietem, aut propter aliam rationem: nam corpora naturalia quæ naturaliter mouentur, & naturaliter quiescunt. mouentur ut quiescant. Vnde quies in talibus est magis naturalis quā motus, quia propter quod unumquodque tale & illud magis. Vnde elementa dum mouentur ad sua loca. de potentia accidentia dicuntur moueri de potentia uiolenta, quia illa potentia accidentalis nō inuenitur in eis, nisi passa fuerint uiolentiam: ut dicit Comment.3.Cœli. commen.28. &.8. Physi. commen.32. Nam elemētum in sua natura dispositione debet esse in suo loco, & quando est in suo loco, tunc quiescit: & ideo si est extra suum locum, naturale est sibi moueri ad suum locum: & hoc est quia elemento uis illata fuit, ut esset extra suum locum. Et ideo Commenta. 4.Cœli & mundi in cōmen.26.&.31. dicit quod diffinitiones grauis & leuis datæ per quietem, magis demonstrant dispositiones naturales & naturam eorum, quā diffinitiones datæ per motum, tunc igitur principium respicit motum, & causa quæ dicit finem respicit quietem: impossibile.n. est, ut dicit Porphyrius, Auicē. & Auer. istam diffinitionē intelligere nisi diuisim, omnia.n. ista contingunt, quia non est uera diffinitio, nec uninocè dicta: sed descriptio, ut inquit Albertus, est maioris manifestationis quā sit nomen.

Ex quo patet quod principium non ponitur propter priuationem, ut dicit Albertus qui uoluit formæ inchoationem esse in materia, & illa cum sit priuatio est principium, sed non est causa: nam talis aptitudo & forma in esse illo imperfecto non est ens in actu: omne aūt qd' agit, agit secūdum quod est in actu: & per consequens non est principiū alicuius motus talis priuatio, sed ponitur principiū, uel pro causa efficiente tantum, ut uoluit Alexander & Them. qui dixerunt quod elementa nullius motus habēt in se principiū, nisi motus localis, plantæ uerò solum motuū habēt in se principium excepto locali, animalia uerò omnium motuum absolutè. Vel sumitur secundum Cōmenta. pro principio actiuo & passiuo, sed Cōmen. non ponderauit quomodo deinde sumatur causa, & quod oportet supplere, sicut dixim', & similiter teneo quod diffinitio naturæ cōpetit cœlo & inferioribus analogicè: secundū enim naturam prius competit cœlo, sed secundum famositatē prius competit istis quæ sunt hic. Distinctio habetur ex Auer.2.Meta. cōmē. ultimo. & ideo, ut dicit Porphyrius, Auic. & Commenta. debet intelligi ista descriptio diuisim. Vnde ly, & debetur sumi pro aut: in cœlo.n. natura est principiū ciens sempiternum motum, in terra sempiternam quietem, in cæteris motum & quietem. Ista est etiam sententia Cōmen.in.3. Meta.cōmen.13. Alii autem, ut Simplicius, exponunt ét in cœlo esse quietem respectu centri polorum & axis, & etiam quia cœlum quiescit secundum totum, quia nō mutat locum secundum se totum, saltem secundum subiectū: & terra etiam mouet, quia si poneretur extra suum locū moueretur, aut quia mouetur motu alterationis, mouetur etiam secundum partes. Potest etiam dici in cœlo esse quietem respectu partium, quia stellæ quę sunt nobiliores partes orbis non mouentur per se, ut demonstratum est in 2.Cœli & mundi: prima tamē uia magis placet. Similiter dico quod cum motus analogicè dicatur de locali & aliis motibus, natura principaliori modo dicitur esse principium motus localis, & secundario aliorum motuum. Motus.n. localis, ut demōstrat Philosophus in.8.Physi. à tex.cōm. 55.usque ad.60. est prior aliis motibus, natura, tempore, & perfectione: cuius argumento est quod Arist.in.1. cœli & mūdi, uolēs probare omne corpus Physicum secundū naturā esse mobile secūdum locum, probat illud ex diffinitionē naturæ quæ est principium motus, quod non procederet nisi motus principaliter in diffinitione naturæ supponeretur pro motu locali, & confirmatur. Nam tenēdo diffinitionē illam esse cōem analogicè superioribus & inferioribus, oportet partes quaslibet in illa diffinitione esse communes utrisque, sed falsē principaliores, sicut est motus: sed in nullo motu cōmunicant cum inferioribus, nisi in motu locali, ut demonstratum est in primo cœli & mundi, & in lib.de substantia orbis. quia motus localis apparet principaliter in naturæ diffinitione & alii motus cōsecutiue: impossibile enim est intelligere aliter. Dicitur autem eius in quo est primò, ut dicit lucidissimus Them. quia principiū motus in scāno est, sed non primò, sed primò est in ligno. Dicitur autem ꝑ se, quia licet nauta in naui sit primò, nam in nullo priori potest nauta esse quā in naui, nō tamen est

nauta

nautæ per se de intellectu nauis, neq; nauis de intellectu nautæ: talia enim sunt prædicata, quorum per se alterum de altero dicitur, uel quando prædicata sunt accepta in ratione subiectorum, & sunt causæ eorum aut econtra, sicut sunt prędicata per se primi modi & secũdi modi. Et ideo ponitur ly per se, pro non: secundum accidens ponitur ad differentiam Medici, qui licet primo & per se habeat artem medicinæ, per quam est formaliter Medicus & curatiuus aliorum: tamen per accidens agit in seipsum inquantum medicus: hoc enim declaratur ab Arist. in litera. Commen. autẽ aliter exponit, sed melius placet expositio ista Græcorum. Qui autem ad euitandam nugationem ordinant præpostero modo, ut ly non secundum accidens præponatur ad ly per se, & ly per se ad primum nihil est, quia. 7. Primæ philosophiæ tex. com. 43. siue superius prę ponatur siue inferius, non propter hoc euitatur nugatio. Et ideo oportet dicere istas tres particulas referri ad diuersa, & ꝙ non habent istum ordinem, ut unum sit contrahens & aliud contractum, sicut est in ueris diffinitionibus in quibus totum refertur ad unã intentionẽ: hoc enim est in uniuocis, sed in analogis & ambiguis oportet ad diuersa comparare, sicut diximus: æquiuocatio enim decipit istos. Quod aũt dicit Boe. naturã hic diffinitã, & Albertus cum eo, non conuenire superioribus, sed solum corporibus quæ sunt hic: quia motus cœli non est à natura, sed à uoluntate, & à principio separato: tum etiã quia natura non mouet motum infinitum, nec natura mouet corpus in suo loco cuiusmodi sunt in cœlo, quia infinitus est & semper circa eundem locum mouetur. Dicimus cum supportatione hoc falsum esse. Nam Aristo. in. 1. Cœli uenaturus cœli substantiam quid sit, & qualis sit, naturæ sumit illam propositionem pro maximo fundamento, ut dicunt omnes expositores, ꝙ omne corpus physicũ est mobile secundũ locũ: ut patet in tex. cõ. 5. & probat illud ex naturæ diffinitione. Frustra autẽ hoc fecisset si naturæ diffinitio superioribus non competit: & quod dicitur ꝙ natura non mouet infinitũ motũ neq; in suo loco. Respondet Cõmen. in dispu. 13. in solu. 4. dubii. ꝙ est uerũ de natura inferiorum: & ideo dicit ꝙ motus cœli non est naturalis, sicut motus elementorũ: & ita etiam dicit in. 2. Cœli. cõ. 3. Patet autem non obstante ꝙ motus Cœli sit uoluntarius, potest etiam esse naturalis, & ex parte orbis qui concurrit, ut materia, seu melius ut subiectum, & ex parte formæ quæ est intelligentia separata, sicut declarauit Cõmen. in. 1. Cœli. com. 5. &. 2. Cœli. com. 3. Ex parte quidẽ orbis, quia cum sit corpus simplex, & cuiuslibet corporis simplicis sit aliquis motus secundum naturam simplex, sicut motus naturalis leuis est sursum, & mot⁹ grauis deorsum: sic motus orbis cum sit neutrum, neq; graue neq; leue, habet potentiam naturalem ut moueatur motu naturali circulari ab intelligentia causante in eo illum motũ, & potest dici naturalis ex parte formæ, quia ex quo intelligentia licet sit principiũ separatum, non dependens in esse ab arte, nec constitutum in esse per ipsum: quia tamen est appropriatum principiũ in mouendo ipsum, sicut forma est appropriata materiæ sic dicitur anima eius inquantum influit sibi motũ, ut dicit Cõment. in. 2. Cœli. com. 3. & dicitur esse in eo, quia intelligentia ibi est ubi operatur, & illo modo dicitur esse coniuncta sibi: & sic cœlum, ut est quodammodo animatum isto modo dicitur esse notum ex se: & ista est sententia Cõmenta. in. 3. cap. de Substantia orbis. Vnde etiam dici potest motus cœli esse naturalis ex parte animæ, & ex parte corporis: ut habet ipse in. 8. Physi. com. 27. ubi dicit ꝙ motus corporis cœlestis est simpliciter naturalis tã ex parte animæ q̃ ex parte corporis. Non ꝙ uelit Cõmen. intelligentiam uerè esse naturam, immo est supra animam, & anima supra naturam, sed per uiam similitudinis & proportionis, quia sicut forma materialis habet causare motum in subiecto proprio, sic proportionabiliter intelligentia in orbe, & motus naturalis in Cœlo non est alius à uoluntario, ut dicit Cõmen. 2. Cœli com. 3. & fuit dictum Alexandri. Quod autem dixit Albertus & Egidius Roma. ly primum positum in diffinitione naturæ sumi pro proximo, ad excludendum uegetabilem & sensitiuã quæ mouent per qualitates tanquam per instrumenta & organa, hoc quidem stare non potest: quia tunc secundum istam rationem animalia, & plantæ non dicerentur esse à natura. Cuius oppositum dicit Philosophus in tex. Nec anima aliquo modo posset participare istam rationem naturæ. quod est contra expositores Græcos. Amplius sequeretur ꝙ elementa in motu locali non haberent conterere per formam, tanquã per principiũ actiuũ quod est natura, quia motus localis licet causetur principaliter à forma substantiali, causatur tamẽ mediante grauitate aut leuitate accidentali. Dicit enim Cõmen. primo Cœli com. 17. ꝙ grauitas & leuitas significant habitus & formas, quæ sunt principia mouentia principaliter, & significant etiam qualitates unde sicut agens naturale non agit per essentiam in motu alterationis, tanquam per principiũ proximũ agendi, sic in motu locali. Arist. enim in libro de Sensu, dixit ꝙ ignis nõ agit inquãtũ ignis, sed inquantũ calidus: similiter cũ natura sit principium etiã alterationis & augmenti, ut dicit Cõment. in plantis & animalibus, & in talibus concurrunt qualitates, ut concausę, & ut instrumenta: non essent igitur isti motus naturales, cuius oppositũ habetur in tex. & à Themistio & ab. Auer. in cõ. 1. Et ideo melius est exponere, ut Græci aut ut Cõmen. Et ꝙ quidã reprehendere uoluerunt istam naturæ diffinitionẽ, quia natura uidetur esse aliquid absolutũ, & ista datur per respectum, nihil est: quia licet natura secundũ rẽ non sit nisi materia & forma, quæ sunt substantiæ quædam, & entia quædã absoluta, tamen ut à naturali considerantur, in respectu consistunt. ut patet. 2. Phy. 26. & ideo considerantur, ut sunt principia motus, quorũ unũ est actiuũ, & aliud passiuũ: sub rationibus aũt absolutis & transcendentibus à diuino considerantur. Sed suus intellectus perfectus in relatione seu respectu consistit, ut à naturali considerantur: & quia nomen naturæ dicitur respectu principii, ideo in descriptione naturæ ponitur principium loco generis: nec obstat ꝙ si principium sumitur ꝑ causa efficiente, ꝙ cum efficiens & finis sint extrinseca. Igitur non debent esse in eo in quo sunt, quia licet causa efficiens sit extrinseca à suo effectu, tamen potest esse intrinseca in ratione qua est forma, quæ est pars essentialis naturali: & forma licet est intrinseca elemento, tamen est principiũ efficiẽs motũ qui est effectus distinctus à motore: motor enim est de causis extrinsecis motus. 5. Physi. com. 3.

Natura quælibet forsan materiam habet. 2. Meta. tex. cõ. ultimi. Vbi animaduerte ꝙ, ut scribit Auer. in cõmento, ideo dixit forsan seu ferè, propter intellectum: intellectus enim qui est perfectio hominis est abstractus à materia. Consimilem modũ loquẽdi habet Philosophus in. 6. Primæ philosophiæ. tex. com. 1. ubi dicit: Physica Theorica quædã est, sed Theorica circa tale ens quod est possibile moueri, & circa substantiã quæ secundũ rationẽ, ut secundum magis non separabilem solum. ubi etiam Auer. ponderans ly secundum magis, inquit: Et dixit in maiori parte propter intellectum. Consimilem modum loquẽdi habet Philosophus in princi 1. de cœlo & mũdo. ubi inqt. Scientia de natura ferè plurima uidet circa corpora & magnitudines: & horum existens passiones & motus.

Natura secũdum famositatẽ magis seu prius dicitur de corporibus generabilibus & corruptibilibus quàm de corporibus cœlestibus. 2. metaphy. cõmen. ultim. Pro quo animaduerte ꝙ natura & naturæ diffinitio posita in. 2. phisic. dicitur secundum antiquos Peripateticos de utrisq; s. corporibus generalibus: & etiam de æternis, quicquid senserit in hoc Boetius & Albertus, & dicitur secundũ prius & posterius, ubi scribit Cõmenta. 2. physic. cõmen. 3. dicens: Tamen animaduerte ꝙ ista cõparatio potest fieri duobus modis, uel simpliciter, uel quo ad nos seu secundũ famositatem. & hic si comparatio fiat simpliciter, & quo ad naturam, dico quòd natura ꝑ prius dicitur de cœlestibus: est enim regula ꝙ quando aliquod nomẽ dicitur de duobus,

quorum alterum est causa alterius simpliciter, & per prius dicitur de causa, & per posterius secundū quid dicitur de causato, sicut est uidere in.8.Phy.ab Auer.in com.77.& in 7.Meta.& in.8.utrobiq; in com.7. Vt igitur corpora cœlestia sunt causæ generabilium & corruptibilium, ut dicit Philosophus in principio libri Mete. sic natura per prius inuenitur & eius ratio ibi, quàm in corruptibilibus: sed secundum famositatem & quo ad nostram cognitionem secus est, quia ista sunt nobis propinquiora, & magis operationes eorum, & proprietates istorum innotescunt nobis quàm illorum. & ideo Commenta. dixit ꝙ ista secundum famositatem sunt magis naturalia.

Natura est uniuersaliter principiū transmutationis in rebus transmutabilibus per se, & est principiū priuationis transmutationis in rebus quæ quandoq; transmutantur, & quādoq; non. Illa autem quæ semper remanet eodem modo modorum transmutationis. scilicet in motu locali, æquiuocè dicitur de eis, natura & de aliis. Cōmen.2.Meta.cō.ulti. Vbi clarè potes inde colligere qualiter diffinitio naturæ secundum Cōmenta. non potest uniformiter intelligi, nec copulatiuè sed diuisiuè: & fuit etiam sententia Porphyrii & Themistii in Paraphrasi super principio.2.Phy. ubi dicit: Cœleste & diuinum corpus excipio, in quo natura est principium ciens sempiternum motum, non etiam causa aut principium quietis. Eandem sententiā uide ab Auer. in sua media expositione super libro.2.Phy.& in.2.Cœli. in com.84.& in.9.Meta.cō.13. de hoc tamen suprà dixi contra Albertum, & Boetium diffusè.

Qualiter diffinitio naturæ sit intelligenda secundum Auer.

Naturaliter inuentum in aliquo, non inuenitur in quodam eius, & in quodam non, nisi hoc sit uerbis tantum, non ratione.5.Metaphysi.cōmen.27.idem.2.Cœli.cōmen.59. & primo Poster.tex.cōmen.8.

Annotatio pulchra.

Naturalis non diffinit sine materia neq; secūdum materiā. ex.2.Physi.tex.com.21.ubi Arist. dicit in textu ꝙ cum natura dupliciter dicatur, sicut de simo quid sit intēdimus, sic considerandum est: quare neq; secundum materiam huiusmodi, neq; sine materia. Quem locum S. Thomas interpretans asserit duas fieri rationes. Prima est, quia cum duplex sit natura materia & forma, & scientia naturalis sit de natura, igitur de utraq; natura considerat: Secunda scientia naturalis ita se habet circa naturalem, sicut est de simo, sed uolentes scire quid sit simū in diffinitione simi ponūt materiam, quæ est nasus, & concauitatem quæ est forma: sic etiam naturalis in cognitione naturalium utrunq; cognoscit materiam & formam: & ideo cognitio naturalis non est sine materia, neq; secundū materiā tantum, quia oportet etiam cognoscere formam. Themistius autem, Simp. & Auer. uolunt solum unam ibi fieri rationem, sicut ꝑtendit series & contextus uerborum, quod etiā euidentius apparet in Græco idiomate, & Simplicius multum subtiliter introducit intentionem Philosophi ibi, quia enim in tex. 20. immediate præcedēte dixerat, ꝙ ex mathematicis quædam physicam lineam accipiunt, sed non considerāt, neq; diffiniunt illam inquantum est physica, sed inquantū mathematica, ut geometria: quędam autem assumunt mathematicam lineam, sed non diffiniunt eam inquantū mathematica, sed inquantum physica, consequens fuit ostendere quomodo physicus diffinit etiā physica: & asserit ꝙ est sicut qui diffinit simum, in quo ponitur dum diffinitur tam materia ꝙ̄ forma. Et licet difinitio naturalium non sit sine materia, tamen naturalis non per materiam diffinit, & cognoscit compositum ex materia & forma, sed per formā. Vnde lucidissimus Themistius in eodē loco dicit: Quare naturalis in diffinitionibus utetur materia, sed diffiniet per formam, & Simplicius eandem expositionem sequitur in illo loco. Non enim litera Græca habet notā exclusionis, ut litera Arabica, propter quam Cōmen. cogitur exponere, ꝙ naturalis non secundum materiam tantum. i. sine forma cognoscit & diffinit. Quam expositionem etiā Latini sunt secuti. Vnde naturalia cognoscuntur non per materiam, sed per formam: nam materia etiam substantia scibilis est per analogiam ad formā, forma autem est origo cognitionis tam compositi ꝙ̄ materiæ: & est expositio multum subtilis uera, ni falloc. Ex quo patet de mente Themistii & Simplicii, & omnium expositorum antiquorum formam esse quidditatem, sed materia non est pars quidditatis, licet sit pars essentiæ. Et mirum est quomodo Diuus Tho. & Ioānes Scotus in hoc defecerint à uera & antiqua doctrina Peripateticorum, asserunt enim materiā & formam esse de quidditate, secuti in hoc Auicen.5. suæ Meta. sed secus se habet res. Nam in conceptis cum materia differt essentia à quidditate, ut dicitur in.3.de Anima. tex.com.9.&.7. Primæ philosophiæ.tex.com.41. Forma enim est ratio & quod quid erat esse rei, ut ubiq; locorū Aristo. formam diffinit. Sicut enim scribit Cōmen. primo Cœli.com.92. forma est subiectum uniuersalitatis, & istæ est intellectus cuiuslibet formæ. Cum autem obiectum intellectus nostri sit uniuersale, forma sola erit quod quid erat esse, quod est intellectus obiectum: materia autē ut dicit Cōmen.12.Meta.com.14. non habet intentionem alicuius communis aut uniuersalis prædicabilis de pluribus & ideo Aristo.7.Meta.tex.cō.35. dixit materiam secundū se esse ignotam. Modo nihil dat quod non habet, & ideo materia inquantum secundum suam puram naturam consideratur, non potest esse cognitionis principium, sed si aliquo modo facit ad cognitionem, hoc est, ut est subiecta formæ: & ideo materia ut dicunt præfati uiri, & est cum hoc sententia Auer.in.7.Meta.com.34. ponitur in diffinitionibus rerum naturalium tanquam uehiculum deferēs quidditatem, sed non quia sit pars quidditatis. Sed tunc contra istam uiam sunt tres arduæ difficultates: & prima est contra Them. quia dicit ꝙ̄ naturalis utetur in diffinitionibus materia, sed diffiniet per formam: sed hoc contradicit Aristo. in primo de Anima.tex.com.16. ubi ponit differentiam inter physicum & dialecticum. Dialecticus enim (ut asserit) diffinit per formam, sed physicus diffinit per materiam: & Themistius dicit ꝙ physicus non diffinit per materiam, sed per formam: contradicit igitur magistro, & tunc perit differentia inter dialecticum & physicum, ut patet intuenti. Secunda difficultas est, quia si forma est tota rei quidditas, & diffinitio non explicat nisi quidditatē: igitur diffinitio debet dari per solam formam, & ita materia non est necessaria in diffinitionibus. Tertia difficultas est, quia tunc diffinitiones substantiarum naturalium uidētur esse per additamentum. Nam si materia quæ ponitur in diffinitione compositi non est pars quidditatis cōpositi, igitur cadit ut additur: & ita diffinitiones naturalium substantiarum non erunt diffinitiones simpliciter, sed per additamentum: sicut sunt diffinitiones accidentium, contra Philosophum.7.Meta.tex.com.17. Ad primum soluitur ꝙ ideo Them. dicit naturalē, etsi utitur materia in diffinitionibus, non tamē diffiniet per materiam, sed per formā: pro quāto compositum & diffinitum cognoscitur per formam, & non per materiam, quia materia secundum se est ignota: quicquid enim intelligitur, intelligitur secundū ꝙ est in actu.9.Meta.tex.com.20. ubi dicitur: Inueniuntur autem diagrammata actu, forma autem actus est, materia autem est potentia, & potētia est ratio occultationis & ignorantiæ, non cognitionis. Sed Arist. uult Naturalē diffinire per materiā sensibilem, & ideo non est contradictio inter Aristo. & Them. quia non sunt discordes in una & eadem intentiōe materiæ, sicut patet. Nec eodē modo utitur seu accipit diffinire uterq;: nam Them. dum dicit Naturalem non diffinire per materiam, intellexit tāquam ꝑ id quod est principium cognitionis, aut tanquā per id quod sit qdditas, aut pars quidditatis: utitur tamen materia in diffinitione tanquā necessaria in rōne uehiculi. Quomodo aūt dialecticus dicatur per formā diffinire, satis in Theorematibus declaratum est. Ad secundam difficultatem respondet Commen. in primo de Anima.cō.6.& inquit: Quod qui in diffinitionibus rerum accipit materiam & demittit formam, diminutè accipit, qui uerò ponit formā & dimittit materiam, uidetur dimittere aliquid quod non est necessarium in diffinitione. Veruntamen nō est ita quia for-

ma in

ma in diffinitione debet sumi cũ dispositiõibus in quibus existit. Pro quo scire debes ꝙ, ut scribit Cõmẽ. in .2. Phy. cõmen.18. formarum quędam sunt quæ indiscriminatim diffiniri possunt cũ materia, & sine materia, & istæ sunt illæ formæ in quibus conuenit Mathematicus, & Naturalis, sicut est magnitudo, & numerus: linea enim superficies, & corpus, & eorum ꝓpria: similiter numerus, & accidentia propria numeri indifferenter diffiniri possunt, & cum materia sensibili, & sine: & ideo talia ab utroq; conside rantur, uerum alia, & alia ratione, ut ibi dicitur. Nam Naturalis talia diffinit, ut sunt in materia sensibili, & ut sunt termini corporis naturalis, sed Mathematicus diffinit illa abstrahẽdo à materia sensibili. Est etiam aliud genus formarum, quod impossibile est sine materia sensibili, nec esse, nec diffiniri, & istud est appropriatum scientiæ naturali, sicut dicitur ibi in text. Est caro, & os, &c. 7. Meta. text. cõ. 37. Impossibile est hominem diffinire sine carnibus, & ossibus. & Cõmenta. ibidem cõ. 39. Impossibile est quiddi tates naturales intelligere sine transmutatione, & motu, idest sine materia, quæ est principium transmutationis: In diffinitionibus autem entium Mathematicorum non apparet huiusmodi materia, quæ est principium transmutationis, ut dicit Cõmen. 2. Physi. cõ. 19. licet bene in illis appareat materia intelligibilis: & ideo diffinitiones cõpositorum naturalium indigent materia, non quia materia sit pars quidditatis: sed quia compositum cõstituitur per formam talem quæ necessario habet esse in materia, & debet explicari sicuti est. Ad ultimam difficultatem respon detur ꝙ licet materia non sit pars quidditatis, est tamen pars essentiæ compositi ex materia, & forma: & ex materia, & forma fit per se unum, sicut ex potentia, & actu. 8. Meta. text. cõ. 15. Sed ex subiecto, & accidente non fit per se unum, sed fit unum per accidens: & ideo diffinitiones accidentium datæ per subiectum dicuntur esse diffinitiones per additamentum, non autem diffinitione substantiarum. Accedit etiam ad hoc ꝙ subiectum est in diuerso genere ab illo in quo est accidens, sed materia est in illo genere saltem reductiuè in quo est ipsum compositum. Solutio igitur omnium rationum apparet uisa, & intellecta differentia inter essentiam, & quidditatem in istis quo cum materia concipiuntur: hæc enim uisa differentia soluit omnem ignorãtiam. Vnde Cõmen. 7. Meta. com. 21. scribit: Forma hominis est homo uno modo, & forma hominis non est homo alio modo, & est congregatũ ex materia, & forma. uult dicere ꝙ si homo sumatur pro hominis quidditate, forma hominis solũ homo est illo modo: si uerò homo sumatur secundũ essentiam, quia essentia hominis est congregatũ ex materia, & forma, & pars illo modo non est totũ sic forma hominis nõ est homo.

Natura uniuersalius utitur Philosophus, quàm naturalis: & etiam Philosophus disputat contra negantes naturã, quod non facit naturalis. Cõmen. contra Auicẽ. 5. Meta. cõmen. 5. idem. 2. Physi. cõmen. 3.

Natura dicitur primo de forma. 5. Meta. text. cõ. 5. idem. 2. Physi. tex. cõ. 12. & 1. Cœli. cõ. 4. & 5. Meta. 39.

Natura dicitur de generatione. 5. Meta. text. cõmen. 5. & 2. Physi. tex. cõmen. 14.

Naturalis habet diffinire per materiam sensibilem. 6. Meta. tex. cõ. 2. & 1. de Anima. tex. cõ. 16.

Naturalis habet considerare de aliqua forma, uidelicet de illa quæ impossibilis est reperiri sine materia. 6. Metaphy. text. cõmen. 2. idem. 3. Cœli. text. cõ. 1. ubi dicitur. Omnes substantiæ naturales, aut corpora sunt, aut cum corporibus generantur, & magnitudinis.

Naturalis scientia est speculatiua, & non operatiua. ibidẽ.

Naturalis scientia considerat de rebus mobilibus, Mathematica autem de rebus abstractis secundum diffinitionẽ, sed non secundum esse.

Naturalis sunt in quorũ diffinitione apparet natura, & uoluntaria sunt in quorum diffinitione apparet uoluntas, diuina autem sunt in quorum diffinitione apparet Deus. 6. Metaphysi. cõmen. 2.

Naturalis formæ, aut plures, aut omnes non sunt sine materia. Cõmen. 7. Meta. cõ. 39. Vide quare dixit, aut plures, in. 6. Meta. tex. cõ. 1. ubi Phs habet consimilem modũ loquendi, cũ inquit: Physica Theorica quędã est, sed Theorica tale ens quod est possibile moueri, & circa substantiã quæ secundum rationem ut secundũ magis non separabile solum. ubi Cõmen. ibi ponderat ly secundum magis, ad præseruandum se ab intellectu.

Naturalis nõ solum de materia, uerumetiam, & de forma considerat, & magis. 7. Meta. tex. cõ. 39. idem. 2. Physi. tex. cõmen. 21. & 26.

Naturales quidditates non possunt intelligi sine sensu, & motu, sed bene Mathematicę. 7. Metaphysi. text. cõ. 37. & 39. ubi per intelligi, intelligas diffiniri, ut notaui in contra dictionibus nuper æditis.

Naturalis considerat de substantiis sensibilibus inquãtum sensibiles sunt, sed primus Philosophus inquantum substantiæ. 7. Meta. cõ. 39. & 12. Meta. 1. 5. 6. & 29.

Naturalis scientia est Philosophia secunda secundum naturam, non secundum ordinem doctrinæ. Cõmen. 7. Metaphysi. cõ. 39. idem. 2. Meta. cõmen. 3.

Naturalis entibus propria est materia. 7. Meta. cõmen. 39. & ratio est, qa naturalis est de his quæ sunt in motu: oportet autem intelligere materiam in re mota, ut dicitur. 2. Metaphy. tex. cõmen. 12.

Naturæ nomen multiplex est. 5. Meta. tex. cõmen. 5. & uide etiam Themist. 2. Physi. super tex. 7.

Natura quęlibet cõgregata ex duabus naturis cõuenientibus, necesse est, ut sit de natura cõponẽtiũ. 7. Meta. cõ. 48.

Naturales substantiæ sunt ab omnibus confessæ. 8. Meta. tex. cõ. 1. & tex. cõ. 2. Ex hoc patet ꝙ corpus imobile non potest demonstrari in scientia naturali, quia ad per se nota, & cõfessa ab oĩbus non erigitur demonstratio, ut patet 2. Physi. tex. cõ. 6. cuiusoppositum tenuit diuus Thomas.

Naturales substantiæ generabiles habent omnes causas. 8. Meta. tex. cõmen. 12. idem in. 2. Physi. tex. cõ. 70.

Natura in diuino cœlestiq; corpore, est sciens sempiternũ motum, non autem est causa, aut principium quietis. Themistius in. 2. Physi. in principio.

Natura est in genere potentiæ. 9. Meta. tex. cõ. 13. ubi Cõmen. in cõmẽto dicit ꝓbãs hoc, quia natura est principiũ ratione principii & potentia, & potentia est genus eorũ, quia continet naturalia, & artificialia: potentia enim, ut dicit Cõmen. ibi, dicitur de naturalibus, & artificialibus.

Natura, & ars conueniunt in hoc ꝙ intendunt actũ, & non potentiam. 9. Meta. tex. cõmen. 16.

Naturalis accidẽtia, & principia speculatur entium inquantum mota, & non inquantũ entia. 11. primæ Phiæ. cap. 3. iuxta finem. idem. 7. primæ Phiæ. cõ. 9. & 1. Physi. Cõmẽ. in suo prologo in principio, ubi intentionem declarat naturalis scientiæ. ex. 6. primæ Phiæ. tex. com. 2.

Nãlis scia, & à practica, & à factiua altera est. 11. Meta. ca. 6.

Nãlis scia est de hõibus in scipsis principiũ motus supra.

Naturalis scientia scientiarũ prima esset, si quidẽ naturales substantiæ primæ entium forent. 11. Meta. cap. 6. idem. 6. Meta. tex. cõ. 3. uide in proprio Theoremate de hoc.

Naturalis habet dare causas mobilis substantię materiales & mouentes, formales autẽ, & finales non potest. 12. primæ Philosophiæ. cõ. 6. uide in Concordantiis.

Natura licet non intelligat aliquid, tamen rememorat ipsa de causis nobilibus ea quæ dicuntur intelligẽtiæ. 12. Metaphysi. cõ. 18. autoritate Themistii. & est in prima parte digressionis, ubi dicit quòd secundũ Platonẽ hoc est anima mundi quæ fit ex Diis secundis: & secundũ Arist. est à sole, & orbe decliui, & ibidem prope finẽ cõmenti confirmat hoc idẽ ex ꝓpria snia. Vbi pro hoc lucidissimũ The. in Paraphrasi super. 1. Physi. auscultationis in expositione tex. 81. de appetitu materiæ, ubi inquit: Etenim uerisimũ puto, ꝙ dicit ꝓuidentiã fuisse q̃ & turpi desideriũ honestatis, & egenti opulentiæ quantum sit satis iniecerit.

Natura quandoq; utitur organo propter melius, qñq; uerò propter necessitatem eius cuius gratia factum est Gal.

Natura non potest uti in eadem hora excremento eodem pro duabus operationibus diuersis. Auer.4.de Generatione animaliũ.cap.de Lacte.& elicitur ab Aristo.ibidẽ.cap. ultimo.ubi inquit: Natura non tam large profundere potest,ut anceps sit, sed si alterutram in partem secernitur in alteram desit necesse est,nisi quid acciderit uiolentum.

Naturam ita subiecimus ex his quæ cernimus ratione ducta, ut neq; deficiat neq; frustra agat quicquã in singulis, quo ad eius fieri potest. Arist.in.5.de Gener.anima.ca.ult.

Naturæ nullum opus est in quo nõ aliquid mirandũ inditum sit.primo de Partibus animalium.cap.ulti.idem pulchre declarat Gal.3.de Vtili.parti.cap.10.uersus finẽ, ubi pulchre probat etiam in istis caducis rebus fulgere sapiẽtiam,prouidentiam,& potentiam inuictam Dei.

Natura adeo sensim paulatimq; de inanimatis ad animata transit,ut continuatione ipsa lateat eorum confinium, & medium utriusnam sit extremi. Aris.8.de Natura anima. cap.1. Et ex hoc collige contemplationem talium mediorum,quæ participant cõditiones oppositorum extremorum esse ualde arduam,sicut egregiè notauit Simplic. in.1.de Anima.in expositione.9.tex.

Natura sæpiculè solet suos fines tanquam transgredi,proinde in aliquibus dubium sit,animalia sint an radices, radices an lapides. Themistius.2.de Anima.ca.5. uide in.8. de Natura animalium.cap.1.

Natura magis proprie dicitur de formis simplicioribus ꝗ de organicis,organicæ rectius dicuntur animæ.ex Paraphrasi Meta.tracta.1.cap.de Natura.

Natura apud Medicos dicitur de uirtute regitiua totius quę est nutritiua,quia est simplicior inter omnes uirtutes: & ideo nõ possunt transferre nomen naturæ ad uirtutem cordis.ibidem.

Nani,& pueri multum dormiunt, & habentes capita magna.ex libro de Somno & uigilia.

Necessarii entis dispositio est,ut non sit per suã actionem, sed actio eius est ꝓpter ipsum.2.Physi.cõ.82.uide.2.Cœli.cõmen.17.&.21.&.12.Meta.cõmen.36.

Necessaria multa sequuntur pecse multa possibilia. Vnde possibile est in signis,ut propositiones eorum sint cõpositæ ex propõnibus possibilibus,& necessariis, sed tamen necesse est,ut maiores sint necessarię,quoniam hoc modo contingit ꝙ conclusio sit necessaria.7.Physi.com.2.

Necessaria multas habent causas.8.Physi.tex.com.15.

Necessarium secundum Auic.duplex,ex se,& ex alio. Cõmentator in Paraphrasi primi de cœlo ultimo capĩo, & 8.Physi.cõ.79.&.2.Cœli.cõmen.71.

Necessarium ens nullã habet possibilitatẽ.2.Cœli.cõ.33. &.34.&.12.Metaphy.cõmen.39.&.9.Metaphy.tex.commen.17.uide in Concordantiis.

Necessarium est duobus modis secundum Auic.uidelicet ex se,& necessarium ex alio,possibile tamen ex se: & reputatur ꝙ ista sit opinio Alexandri in quibusdam suis tractatibus.3.cap.de Substantia orbis, & ibi uide impugnationem istius dicti, & in primo cap.etiam &.8.Physi.79. & in.12.primæ Philosophiæ.com.41.

Necessarium non contingit aliter, & aliter se habere.4.Metaphy.tex.commen.25.

Necessarium pluribus modis dicitur.5. Meta.tex.cõmẽ.6. &.12.Meta.tex.commen.38.

Necessarium pro uiolento.ibidem.

Necessariũ est quod impossibile est aliter se habere.ibidẽ.

Necessarium quoddam est in naturalibus,& quoddam est in uoluntariis.5.Meta.com.6.

Necessarium simpliciter est duobus modis,quorum unus est,ut aliquid non possit alio modo esse per se:alter uerò quod sit propter aliud.Primus modus à modernis appellatur ineuitabile in esse,secundus uerò à Modernis appellatur debitum & necessarium per aliud.Cõmenta.5.Metaphy.cõmen.6.ubi per Modernos intelligit Auicẽnam, & Algazelem,& sequaces istorum.

Necessitas dicitur duobus.12.Meta.tex.com.38.

Necessariorum quoddam est necessarium per se,& quoddam per aliud:ista diffinitio non est uera nisi in motu cœli tantum, non autem in substantiis. uide causam.12.Metaphy.commen.41.

Necessitas essendi non est additum quid supra esse extra animã, immo est quædam proprietas in ente necessario, nullamq; infert additionem supra ipsius substantiam, & non aliud dicit nisi causæ remotionem, uidelicet ꝙ illud principium non est causatum ex aliquo.ex libro Destruc. disputatio.3.in solutione.14.dubii. uide in contradictionibus nuper æditis.

Necesse esse quomodo fuit à Saracenis,& ab Auic.probatum,& ꝙ uia Auicẽnæ sit insufficiens,& qua sit uia demõstratiua ad probandum necesse esse, require in disputa.8. in libro Destruc.in solutione primi dubii.

Necessarium esse nõ est denominatio negatiua, immo affirmatiua consequens naturam rei non habentis causam. ex disputatione.8.in solutione ultimi dubii.

Necessitas in rebus naturaliter est duplex, uel ex materia, uel ex fine.ex primo de Partibus animalium.cap.primo. secundum translationem Theodori. & ex.2.Physi.text. commen.87.

Necessitas est duobus modis, unus est ut essentia primi sit necessaria essentiæ ultimi, alter ut non sit ex necessitate, sed propter melius,ut melius est esse duo quàm unũ Cõmenta.in secundo colliget.cap.8.de iuuamentis membrorum consimilium.

Necessarium dicitur tripliciter, primo pro illo quod impossibile est,ut sit sine eo ratione materiæ:ut animal sanguineum impossibile est,ut non respiret.Secundo modo pro uiolento. Tertio modo pro eo quod impossibile est aliter se habere, & isto modo corpora cœlestia dicuntur necessaria.ex paraphrasi Meta.tract.1.cap. de necessario. uide etiam Aristo.5.Meta.cap.de necessario.

Negans principium negat pluralitatem, & motum, quia principium est causa utriusq;.1.Physi.cõmen.8.ꝙ sic intelligitur,quia principium relatiuè ad principiatum,relatiua autem posita se ponunt, & ideo si principium est principiatum est, modo principium & principiatum sunt multa:non enim capit intellectus,ut aliquid sit suimet principium.2.de Anima.tex.cõmẽ.47.& est sententia Diui Augustini in primo de Trinitate.cap.primo. nulla omnino res est quæ seipsam gignat,ut sit. Quomodo autem principium sit causa motus, patet ex descriptionibus principii positis in.5.primæ Phiæ.tex.cõmen.1.in quibus semper apparet motus,aut uniuocus,aut æquiuocus,sicut est cognitio,ut patet discurrenti.

Negationem unam esse duorum impossibile est,quod nõ est in priuatione.10.Meta.com.19.

Megationes non inferunt pluralitatem in substantia negati,neq; relationes inferunt in substantia celati.ex libro Destruc.disputatione.5.in dubio ultimo,auctoritate Algazelis,& Auerrois,quia non sibi contradicit in illo dubio nisi de intellectu tantum,quod non significat relationem in Deo,sicut ipse Algazel Peripateticis imposuit.

Negationes quæ currunt cursu nominum priuatorũ, scilicet negationes quæ sumuntur in distinctione entium,ab inuicem habent sine dubio causas quæ inferunt illis entibus illas negationes.ex disputa.7.in solu.4.dubii.

Negatio & priuatio differunt,quia negatio est ablatio alicuius simpliciter: priuatio autẽ est ablatio alicuius in aliqua natura terminata.4.Meta.tex.com.4.

Nenufar auctoritate Auenzor à proprietate habet cholericos præseruare à febre.6.Colliget.cap.11.uide etiam.7. Colliget.cap.17.de cura febris cholericę,ubi ad corrigẽdam scãmoneã iubet exhiberi cum syrupo de nenufare, & syrupo de pomis,& mastice:quia syrupus de nenufare frangit qualitates primas scãmoneæ.s.caliditatẽ, & siccitatem, & cum hoc confortat sua aromaticitate membra principalia: & idem operatur syrupus de pomis, & mastix confortat,& remouet nocumentum membroũ principalium. Et nota bene hoc in actu practico in medicinarum solutiuarum exhibitione,contra rudes.

Neotericorum more loqui est distinctius, & cũ maiori indagine rem tractare: priscorum uerò more loqui est cum paucitate inquisitionis. Auer. in Paraphrasi. 4. de Cœlo, summa. 1. cap. 3. & elicitur ex textu cõ. 11. ibidẽ. Loquens enim de antiquis dicit, ꝙ modo magis nouo intellexerunt. ubi Cõmẽ. cõ. 11. colligit ꝙ sermo posteriorũ debet esse acutior & rectior, & causa est in promptu, quia posteriores uiderunt dicta priorũ, & non econtra. Dicit enim Phs in primo primæ Philæ, ꝙ phia balbutiendo incepit: ars enim quodlibet in sui exordio ex cruda & immatura, sed maturatur postea, deinde paulatim decoratur & perficitur, sicut testatur Auic. in. 7. suæ primæ phiæ. cap. 2.

Nerui habent introitum in sensum & motum. secundo de Anima. cõmen. 116.

Nerui à natura triplici intentione sunt distributi, alii propter sensum, alii propter motum, alii ad percipiendũ contristantia. Gal. 5. de Vtili. parti. cap. 9.

Nerui inter partes exãgues causam sentiendi pcipuam obtinent. Themi. 1. de Anima. cap. 14. super text. 32. cum hoc concordat Cõmen. 2. de Anima. cõ. 116. & Medici oẽs.

Neruus cum non perueniat ad oẽs partes carnis in quibus fit sensatio, non potest dici ꝙ animal sentit per neruũ tm: patet autẽ de se carnem sentire per oẽs suas partes. ex. 2. de Partibus animaliũ in cap. de carne. Vbi Cõmẽ. subdit ꝙ non debetur dici ꝙ fiat sensatio per neruum sine aliis mẽbris: nam simile huius dicit Gal. de usu, ꝙ fit per duos neruos opticos quãuis etiã dicat humiditatẽ glatialẽ esse mẽbrũ pprium usus. Et subdit ꝙ hoc erit si concedamus neruos inueniri in oĩbus animalibus, sed nõ inueniantur, nihil faciunt ad sensum nisi melioris notæ gratia.

Neruorum iuuamentum secundum Gal. est ad deferẽdum sensum & motũ uoluntarium oĩbus membris, sed secundum Aristo. nerui non sunt facti nisi ad temperandũ calorem intrinsecum ad hoc, ut det uirtutem sentiendi. 2. Colliget. cap. 8. de iuuamentis membrorũ consimilium, idem dicit ibidem, ubi ponit iuuamenta carnis.

Neruus apparet ꝙ nascuntur ex cerebro eo quod nõ sunt infixi in ipso, sicut dicit Galenus ibidem, uide in Concordantiis nuper æditis.

Nerui & cerebrum non sunt principium sensus tactus, sed in animalibus habentibus ista cõtemperant organum tactus, quod est caro. in. 2. de Partibus animalium. in cap. de carne Cõmen.

Neruus ex humore mucori simili nascitur, & alitur. Arist. 3. de Natura animalium. cap. 5. cogita, quia facit pro opinione Medicorum.

Neruus ignem nõ patitur cum uera patiatur, & incisus solidari non potest. Arist. 3. de Natura animalium. cap. 5.

Neruorum natura non ab eodem initio continua procẽdit, sicut natura uenarum. ibidem.

Nihil debet esse ociosum in natura, nec etiam in arte. primo Physi. cõmen. 50. idem primo Cœli. text. cõmen. 32. & 3. de Anima. tex. cõmen. 45.

Nihil aliud est causa generationis, & corruptionis nisi materia propter non esse. i. priuationem, quæ est immixta in substãtia eius. Cõmenta. 1. Physi. cõ. 79. & 1. & 3. caplis de Substantia orbis. & 1. Cœli. cõmen. 20.

Nihil per accidens prius est in his quæ sunt per se. 2. Phy. tex. cõ. 65. 1. Cœli. cõ. 144. Physi. 43. 4. Meta. cõ. 14.

Nihil quod est de natura incorporea, habet quantitatem. 4. Physi. cõmen. 10.

Nihil recipit se, neque per se, neque per accidens. 4. Physi. tex. cõmen. 26. & 27.

Nihil ad numerum nullam habet rationem. quarto Physi. tex. cõmen. 71.

Nihil dicitur transmutatum nisi quod est in fine transmutationis. 6. Physi. tex. cõmen. 57.

Nihil corrumpitur in nihil, & nihil ex nihilo generatur. 3. Cœli. cõ. 52. idem. 1. Physi. tex. com. 34.

Nihili, seu nõ entis nullæ sunt differẽtiæ. 4. Phy. tex. cõ. 67.

Nihil simpliciter intelligitur duobus modis, aut ꝙ non est substantia, & est aliquod aliorum prædicamentorum, aut ꝙ non est substantia, nec aliquod aliorum prædicamentorum. 1. de Genera. & corrup. tex. cõmen. 11.

Nihil eorum quæ à natura, & secundũ naturam sunt, inordinatum est, natura enim est causa omnis ordinationis. ex 8. Physi. tex. cõmen. 15. Vbi aduerte ꝙ in plus est aliquid esse à natura, & esse secundum naturam: nam non solum habitus, & dispositiones conuenientes, & formę à natura sunt, uerũetiam priuationes, & mõstra, & corruptiones à natura sunt, sicut notat pulchre Them. in. 2. Physi. & Simpli. in expositione tex. cõmen. 5. Et ideo Philosophus animaduertens ad hoc dixit, nihil eorum quæ sunt à natura, & secundum naturam, idest secundum naturalem, & consuetum ordinem naturę, est inordinatũ, quia bene aliquid à natura genitum potest esse inordinatum: nam quid generat, nutrit, & auget monstra nisi natura? Sed talia & si à natura sint, nõ tamen sunt secundum naturam genita impedimẽto naturæ adueniente propter materiam: & ideo Cõmentator in cõmento dicit illam propositionẽ quæ à natura sunt esse ordinata, habere ueritatẽ, ut in pluribus: sed raro illa propositio fallit, sed cũ limitatione Phi semper uera est. Et ex illo loco patet quid sit dicendum ad qõnem fieri solitam in fine. 2. Physi. à doctoribus quærentibus utrum monstra sint à natura, uel à casu: aliqui enim ut Burleus, distinguunt de mõstro, quod potest bifariam sumi, uel pro aggregato ex indiuiduo alicuius speciei, & monstruositate, & sic dicunt talia nõ esse effectus naturæ: alio modo pro indiuiduo cui accidit illa monstruositas, & sic sunt à natura. Nõnulli autem dixerunt esse à natura uniuersali, alii econuerso modo quòd sunt à natura particulari. Nos autem iuxta Peripateticorũ doctrinam dicimus ista à natura fieri, nutriri, & augeri, sed nõ secundum naturam: etiam monstra quæ non secũdum naturam fieri dicuntur, possunt dici à casu esse facta, sed non à fortuna, sicut docuit nos Phs in. 2. Physi. text. cõmen. 65. ubi ponit differentiam inter aliquid esse à fortuna, & à casu, ubi dicit: Maxime autem à fortuna esse est separatũ in his quæ à natura fiant, cum enim aliquid extra naturam, tunc non à fortuna, sed magis à casu factũ esse dicimus: sed tamen est hoc alterum: illius enim causa exterius est, istius autẽ interius. Vbi animaduerte ꝙ mõstra & si à casu dici possunt facta fuisse, & nullo modo à fortuna, tamen proprie loquendo talia etiam à casu non sunt, quia effectus casualis proprie sumpti causa est extra, sed monstruosi effectus causa est intra, quia materia est ex sui superabũdantia, uel defectu, uel ex suis qualitatiuis, & quãtitatiuis dispositionibus: causa monstruorum, & materia est ex causis intrinsecis, & ideo largè dicuntur à casu esse, sed proprie sunt à natura, sed non secundum naturam facta. Ita notant Græci, & Cõmentator in uerbis obscuris ibi, dicens quòd iste est alius modus naturæ. &c.

Nihil patitur secundum quod est unum. 9. Metaphysi. tex. cõmen. 2. ubi Cõmenta. dicit quòd Aristo. per hoc intendebat declarare, quòd in re simplici non est passio, neque potentia omnino, & quòd illud in quo est potentia est compositum. & fuit antiqua sententia diuini Hippocra. in libro de Natura humana, ubi scribit quòd si homo esset res una, non utiq; doleret, neq; pateretur, neq; corrumperetur, quia sicut dicit non inueniretur aliquid quod faceret eum dolere, & pati, & conuerti. Hoc etiam consonat dictis Galeni in principio libri de morbis, & accidentibus inuestigandis numerum morborum, ubi habetur ꝙ quia corpus compositum est ex contrariis elementis habentibus potestatem cõmisceri, & mutari, & ad seipsa cõuerti, & passiõibus subiici: est corpus corruptibile, & mutabile, & passibile, non solum ex natura compositionis, ut asserebat Democritus ex atomis indiuisibilibus faciẽs compositionem, sed etiam ex natura componentium: & ideo dicit quòd si corpus esset simplex non reciperet magis, nec minus, nec melius, nec peius, sed si ex diuersis partibus fuerit compositum, & ad seinuicẽ passibilibus multa diuersa sibi erunt aliis alia meliora.

Nihil ex nõ ente fieri, & oẽ ex ente ferè oĩum eorũ qui de

natura

natura, est cõmune dogma.11. primæ Philosophiæ.ca.5. iuxta principium.idem in.1. Physi.tex.com.34.

Nihil eorũ quæ natura fiunt fit ab arte, nec econtra. Cõmẽ. auctoritate Alexãdri in.12. primæ Philosophiæ.com.13. Ex quo uidetur ꝙ ars alchimiæ non sit possibilis.

Nisi in scientia naturali demonstraretur modus entiũ separabilium, nõ essent nisi scientia doctrinalis, & naturalis.1. Physi.cõ.ulti. Quod quõ sit intelligẽdũ, uide in Theore.

Niuis, & pluuiæ locus est unus, & materia una, sed differunt per diuersitatem agẽtis, quia frigiditas generans niuem est intensior, & frigiditas generans pluuiam est remissior. primo Meteororum.cap.4.

Nigrum est albi priuatio, ut lucis tenebræ.10. Meta.te.c.7.

Nobile modicum nobilius est multo ignobili.2. Cœli.cõ. 60. & fuit sententia Aristo.in.1. de Parti.animal.cap.5. ubi scribit: Res enim illas superiores tametsi leuiter attingere possumus, tamen ob eius generis excellentiã cognoscendi, magis oblectamur, q̃ cum hæc omnia iuncta nobis tenemus: quẽadmodum quãlibet partẽ minimamq́; corporis nostrarũ puellæ delitiarũ uidisse gratius, & iocundius est, q̃ cæterorum hominum mẽbra tota perspexisse, & cõtrectasse. consimile elicitur ex.1. de Anima.tex.cõ.1.

Nobilitas essendi in intellectibus abstractis, non acquiritur per actionem.2. Coeli.cõ.62. & habet ibidem.tex.cõ.64.

Nobilitas abstractorũ consistit in seipsis, sed nobilitas aliorum entium consistit in actione eorum.2. Coeli.cõ.62.

Nobilius semper prius est uiliori.3. Physi.tex.cõ.11.

Nobilitas nõ accidit formis nisi secundum ꝙ sunt finis.2. Physi.cõ.74. consimile habetur in.2. primæ Phiæ.tex.cõ. 8. ubi dicitur, ꝙ facientes infinitum latẽtes auferunt boni naturam. ubi Cõmen.in cõ. notat ꝙ bonum in entibus nõ est nisi propter causas finales. Vbi animaduerte secundũ Phm in eodem loco, uidelicet.2. Physi.74. ꝙ tunc forma habet rationem finis, quando res ab ea habet dignitatem & nobilitatem non simpliciter, sed secundũ naturã uniuscuiusq; rei: dignitas enim simpliciter, & perfectio, & nobilitas simpliciter, ut notant ibi expositores, & etiã Cõmen. in.5. primę Phiæ, in cap. de perfecto, non est nisi in primo principio quod Deus est. Et aduerte ꝙ licet in Naturalibus forma, & finis ueniant multotiens in unum secundũ subiectum, & duo secundum rationem, alicubi tamen ratio formæ, & ratio finis separatur, sicut est in Mathematicis, ubi solum est ratio formę, & non finis, quia in immobilibus non est ratio boni, neq; finis. Sed dices quõ sciri potest per regulam necessariam quando ista separantur, & quando non? Ad hoc autẽ Alexander & Themi. quos etiam Cõment. sub uerbis obscuris sequitur, dixerunt, ꝙ hoc patet ex diffinitionibus rerũ: nam cum diffinitio exprimat formam, & rei quidditatem, quotiens proposita diffinitione statim apparet rem tali modo melius esse q̃ quouis alio modo, tunc forma illa non solum forma, uerũ etiam finis rationẽ obtinet: sed quoties proposita diffinitione rei, nõ statim apparet rem illã melius hoc modo se habere q̃ alio, tunc res illa solũ forma est, & nullo modo finis. Et hoc uidere licet in diffinitionibus rerum naturalium, quia positis rerũ diffinitionibus apparet rei dignitas, & nobilitas, secundũ quã res totaliter se habent q̃ aliter, ut ex hominis diffinitione decente hominẽ esse animal rationale mortale, apparet ꝙ melius est hominẽ habere complexionẽ maximẽ temperatam, & remotam ab excellentiis cõtrariorum, sicut est de facto, q̃ alio modo: molles enim carne sunt apti menti, & ratiocinio, ut patet ex.2. de Anima.tex.cõ.94. Similiter ex diffinitione auis, uidelicet ꝙ est animal à pdominio aereum, manifeste apparet ꝙ melius est aues habere alas q̃ carere alis. Sed ex diffinitionibus rerũ mathematicarũ non statim apparet, quare res melius sit isto q̃ alio se habere modo, ut posita circuli diffinitione, & quadrati nõ statim apparet, quare melius sit circulũ hoc q̃ alio se habere modo. unde Themist. ibi dicit: Non enim quẽadmodũ ex hominis, equi, plantarum, diffinitione statim ostenditur quid sit in illis speciebus optimũ pstantissimumq́; ita in Mathematicis euenit: quis enim non derideatur si pergat probare melius circulo esse ut lineæ à centro profectæ pares sint, aut quadratæ, ut illæ quæ quadratũ obambulant? Quod etiam animaduertẽs Cõmenta. inquit ibi in cõ.74. Forma in rebus naturalibus est, ut ens sit in sua dispositione nobiliori secundum quod est illud ens non nobilius simpliciter: nobilius enim in esse nõ est nobilius simpliciter. & dixit hoc ut notificet ꝙ forma nõ sequitur naturã materiæ necessario, ut opinati sunt antiqui naturalium, sed natura inuenit eam pter hoc ꝙ ens sit in sua natura nobilius: & ideo forma quæ sequitur naturã entis nõ est dicta nobilior, ut forma mathematica: nõ enim dicimus ꝙ ex hoc ꝙ lineæ exeuntes à centro ad circũferentiã sunt æquales ut circulus sit nobilior, sed hoc cõtigit naturæ circuli, & ideo nobilitas non inuenitur in formis mathematicis: hæc enim .s. nobilitas non accidit formis nisi secũdum ꝙ sunt finis. hæc Cõmen. Sed tunc est maxima difficultas, quia Arist. in.13. primę Phiæ in fine primi capli, inquit: Bonũ autem & in immobilibus dicentes, nihil mathematicas scientias dicere de bono, aut optimo mentiuntur: dicunt enim, & demonstrant maxime, non enim si non nominant: opera autem & rationes ostendunt &c. Quod animaduertens Auer. in.3. primæ Phiæ.cõ.3. exponens dictum Phi. ibidẽ asserentis in mathematicis non esse rationẽ finis, neq; boni, inquit ꝙ ipse dixit ꝙ ordinatio numerorũ, & magnitudinum inuenitur in eis: & indiget hoc perscrutationẽ, ubi in eodẽ loco dicit Cõmen. ꝙ in imobilibus nõ inuenitur bonũ per se, & ponderans hoc Cõmen. dicit: Et dixit per se, quia potest cõtingere, ut in rebus mobilibus sit bonũ, sed non per se. Vnde secundũ ꝙ mihi uidetur tunc in aliquod obiecto scibili inuenitur ratio boni per se, quando ex ratione, & diffinitione dante rei quidditatẽ statim apparet rei bonitas, & ꝙ melius est rem illo q̃ alio modo se habere, sicut apparet ex diffinitionibus rerũ naturaliũ, ut diximus. Sed quando ex diffinitione talis rei non statim hoc apparet, tunc si in tali obiecto sit aliqua bonitas, hoc non est per se, sed accidit: nã non est dubium ꝙ in figuris mathematicis est ordo, & nobilitas. Nam in.2. Cœli tex. cõ.12. demonstratur circulũ esse nobiliorẽ, & perfectiorẽ omnium figurarũ, quia tamen illa nobilitas non euidẽter etiam immediate apparet ex circuli diffinitione, ut dicit Themi. & Cõmen. ideo cõtingit naturę eius: Ista ni fallor est Peripateticorũ sentẽtia in hac re, quæ nõ nisi maximo labore, & in nõ paruo tẽpore mihi innotuit. Et animaduerte etiam unũ quod etiã aliàs in contradictionibus me mini me annotasse, quod refert dicere in entibus mathematicis nõ esse rationẽ boni, & refert dicere sciẽtias mathematicas nõ habere rationẽ boni, quia primũ uerũ est, & secundũ est falsum, Nã entia mathematica, & naturalia nõ sunt diuersa secundũ subiectũ, sed secundũ rationẽ: & ideo eadẽ forma, ut in mathematica sciẽtia consideratur, habet pcise rationẽ formæ, & nõ habet rationẽ finis, & sic abstrahit à ratione boni. Sed ut in naturali scientia cõsideratur utroq; modo cõsideratur, & ideo ut est finis intẽtus ab agente, sic habet rationẽ boni: sed scientiæ mathematicæ cũ sint secundũ Peripateticos de numero scientiarum speculatiuarũ, sic sunt de numero bonorũ, & in eis est ordo, & ex earũ cognitione intellectus pficit, & nõ solũ exercetur, ut uoluerũt Platonici, ut notauit Ammonius super Porphyrio. Amplius dant pluribus artibus subalternatis multa principia, & cõferunt ad multa, ut alibi notauimus. Sed tũc est difficultas quõ potest esse nobilitas in habitu sciẽtifico, si nõ inuenitur per se nobilitas, & pfectio in obiecto? Nisi esset ꝙ habitus scientificus nõ depẽdet ab obiecto tanq̃ à causa totali, & ideo potest aliqua participare ex alia rõne q̃ ex ratione obiecti. licet enim habitus scientificus in certitudine, & abstractione dependeat ab obiecto, ut patet in.1. Posteriorũ in illo capite: Certior autem scientia est altera, altera tamen in nobilitate non semper ab obiecto dependet, licet hoc, plerunq; contingat, ut elicitur ex principio libri de Anima, &, ex.2. primę Philosophiæ.tex.cõmen.2. sed illud est uerum ut frequẽtius, quia

non credo illud semper uerum esse, sicut est in casu. Et tu considera diligentius, quia non est posteris præclusa uia ad altiores speculationes.

Nobilius non tendit desiderio in uilius. 12. primæ Philosophiæ. tex. cōmen. 30. & habetur in. 7. Politicæ, ubi habetur ꝙ uilius semper est nobilioris gratia.

Nobilitas rerum compositarum se inuicem excedentium non attenditur nisi penes paucitatē cōpositionis, & ꝓpinquitatem ad primū simplex in illo genere. 12. primæ Philosophiæ. cō. 51. ubi patet perfectiones rerum attendi penes approximationem ad summum, contra Sophistas.

Nobile in omni genere est simplex, & indiuisibile, & singulare, & per se extra compositum, s. ꝙ substātia eius non est in cōpositione: sicut calidum simpliciter est ignis, cui non est admixtum aliud corpus per quod fiat modici caloris. 12. primæ Philosophiæ. cōmen. 51.

Nobile idest quod ex bono ꝓdut genere, generosum uerò quod nō à sua natura degenerauit. primo de historiis animalium. cap. primo.

Noctes plenilunii sunt tepidiores. ex. 4. de Parti. aiali. ca. 5.

Nomen libri physicorum est auditus naturalis, uel sermo naturalis, ut Cōmen. in prologo. sed allegat extraneam causam: melius Græci, ut Simplicius. Nam scriptorū Aristo. duæ sunt species; una earum quæ exteriora nominabat, & de hoc meminit Arist. in. 1. Cœli, & mundi. tex. cō. 100. quales erant Historicæ; & Theoricæ meditationes, & demum omnia ea quæ minus, tum curæ, tum diligētiæ indigebant. Altéra eorum quę auscultatoria nuncupabat, in quibus Phīa remotior subtiliorq; agitabatur, ex quorum numero est iste liber. Aduerte etiam quòd ab Arist. nuncupatur primus sermo naturalis, ut patet in. 1. Cœli. tex. cōmen. 20. dicitur etiam in speciali liber de principiis & de motu.

Nomina synonymæ non usitantur in doctrina demonstratiua. Auer. 1. Physi. cōmē. 1. & 4. Physi. cō. 129. primo Cœli. cō. 1. Huius ratio (ni fallor) est, quia nihil debet esse superfluum in sciētia, in hoc enim ita est de arte sicut de natura, prout scribit Cōmē. 1. Physi. cōmen. 50. & ideo dixit Lyncontensis ꝙ mos est sapientum uerba onerare sentētiis. Nota tamen ꝙ ad exponendum licet quādoq; uti nominibus synonymis, uide pro hoc Auer. 4. Physi. com. 45. Notanter autē apposuit, in doctrina demonstratiua, quia in arte Poetica, aut Oratoria, hoc nō solū licet, immo est necessarium: & Plato asseruit quòd non est habēda de nominibus cura, quibus magnarum rerum cura proponit, ut recitat Galenus. 2. de Differen. feb. cap. 7.

Nominum nō est magna solicitudo habenda. 1. Physi. cō. 1. idem Them. 1. de Anima. cap. 19. Platonis etiam sententia fuit, si nomina neglexerimus magis diuites prudentia ad senectutem perueniemus. Galenus refert in. 4. de Vtili. parti. cap. 13. uide quomodo sit intelligendum in contradictionibus nuper æditis.

Nomen dictum de aliquibus simpliciter, & secundū prius, de aliis uerò dicitur secundum quid, aut per posterius: illud de quo dicitur per prius est semper causa posterioris. 8. Physi. commen. 77.

Nomina septimo die pueris imponuntur, plures enim ante septimū diem conuulsione intereunt. 7. de Natura animalium. cap. ultimo.

Nomen cognitionis, & scientiæ non sunt nomina synonyma, quia scientia demonstratiua non utitur nominibus synonymis. consimile primo Physi. tex. cō. primi.

Nomen priuatiuū tria significat, aut enim monstrat priuationem intentionis q̈ demonstrat nomen habitus, ut cum dicitur de cæco quod est non habens uisum, aut diminutionem uisus, ut demonstrat hoc nomen debilis uisus, aut malum uisum, non uideat phantasmata. 3. Cœli. cō. 25. & est simile distinctioni Medicoꝝ de operatione læsa quæ dicit tribus modis, aut diminutè, aut corruptè, aut ablatè.

Nominum quędam dicuntur æquiuocè, & quædam secundum prius, & posterius. 1. de Genera. tex. com. 44.

Nomen in rebus naturalibus primo dicitur de forma, & secundario de cōgregato: in artificialibus uerò ecōtrario: quia primò dicitur de materia, & secundario de congregato. 2. de Anima. cōmen. 8.

Nominū expositio in scientia Diuina est pars illius scientiæ, econtrario ei quod est in aliis sciētiis: quia in aliis sciētiis exponuntur nomina apud unamquāq; considerationem in unaquaq; quæstione, sed in scientia diuina exponuntur nomina in uno tractatu, uidelicet in. 5. Metaphysicæ, non ad distinguendum nomen æquiuocum, sed in numerando intentiones de quibus considerat ista scientia. Auer. 3. Metaphy. cōmen. 1. & idem. 5. Metaphy. cōmē. 1. contra Nicolaum Peripateticum.

Nomina denominatiua significant unum compositum. 3. Metaphy. cōmen. 16. uide etiam primo Physi. cōmen. 25. uide in Concordantiis.

Nomina denominatiua significant substantiá, & accidens. 4. Meta. cō. 3. & 3. Meta. cō. 16. uide tamen quid primo significent Auer. 5. Meta. com. 14. contra Auicennam.

Nominibus non significantibus auferetur adinuicem disputare, secundum ueritatem autem, & ad seipsum. 4. Metaphy. tex. commen. 10.

Nomen, quod significat unam intentionē, necesse est quod imponens illud nomen ad significandum illam intentionem intelligat illam intentionem: qui enim non intelligit unam intentionem, non potest ponere nomen omnino. 4. Metaphy. tex. cōmen. 10.

Nomina denominatiua quæ prædicantur de uno non significant unam intentionem. 4. Meta. cōmen. 11. & elicitur ex text. & sensus est ꝙ nomen non dicitur significare unam intētionem ex hoc ꝙ prædicatur de uno, alioquin sequeretur ꝙ album, & musicū, & homo unum, & idem significarent, quod tamen est falsum: refert enim unum significare, & de uno, ut dicitur in textu.

Nomina multa quæ significant aliqua quæ sunt unam diffinitionem habentia, sunt nomina synonyma, ut uestis, & tunica. 4. Meta. tex. cōmen. 12.

Nomen quando significat aliquid in nominato, quod est ei necessarium, & est idem in numero, cum eo significat substantiam: & si significauerit in nominato aliquod non necessarium ei, nec est cum eo unum, tunc illud est accidens. 4. Metaphy. tex. cōmen. 12.

Nominū expositio est pars scientiæ diuinæ, secus in scientia naturali, & in aliis scientiis particularibus. 5. Metaphy. cōmen. 1. Vbi animaduerte unum pulchrū dicti Alexandri. 5. Meta. in expositione text. 5. in caplo de Natura in fine, ubi dicit: Illud autē intelligere oportet, singula quæ ut plurifariam dicta partitur, non accipi, ut æquiuoca, sed ut quæ ab uno, & ad unum referuntur. Nota.

Nomina aliqua de quibus Arist. distinguit significata eorū in. 5. Meta. sunt propinqua synonymis, & cōmunibus appropriatis. 5. Meta. cōmen. 4. quid per nomina synonyma Cōmen. intelligat clarum est. Nam sunt diuersa nomina. eandem tamen intentionem significantia. sicut uestis, tunica, & indumentum: & de talibus Cōmenta. locutus est in primo Physic. cōmen. 1. & primo Cœli. cōmen. 1. dicens, ꝙ nomina synonyma non usitantur in doctrina demōstratiua & 4. Physi. cōmen. 129. dicit: Displicet expositoribus ipsum uti nominibus synonymis. Vnde in simili dicit ꝙ ista nomina elementum, principium, & causa, dum cōmuniter sumuntur, sunt nomina synonyma, sed dum sumuntur proprie, distinguuntur: & hoc uoluit significare cū dicit hic in præfata auctoritate, ꝙ sunt propinqua nominibus cōmunibus appropriatis. Appellat enim nomen cōmune quod de multis intentionibus dici potest: sed quando appropriatè sumitur, tunc sumitur pro una intentione tantum. Nā licet elementum cōmuniter potest de omni causa dici, propriè tamen de causa materiali: & principiū cōmuniter licet de omnibus etiam causis dici potest, appropriatè tamen dicitur de causa mouente, & agente: & causa appropriatè dicitur de fine, licet cōmuniter dicatur de omni causa. Sic igitur intelligis quę nomina sunt propinqua synonymis, & communibus appropriatis.

Nomina denominatiua primo significant accidens, secundariò subiectum, contra Auic. Cōmen.5.Meta.cō.14.

Nomina quæ dicuntur de affirmatione & negatione, dicūtur purè æquiuocè, & uniuersaliter de oppositis. septimo Metaphysi.cōmen.15.

Nomen non imponitur rei, quàm homo ignorat.7.Meta. tex.cōmen.55.idem.4.Meta.tex.cōmen.10.

Nomen utrum significat compositū, an formam, quæritur. Ista quæstio à Philosopho in.8.Meta. in textu cōmen.7. Et nota ibi Cōmen. ꝙ ista quæstio procedit in omnibus significantibus essentias.i.substantias rerum, & non in accidentali: quod ideo dixit, quia ut ipse tenet contra Auicēnam.5.Meta.com.14. nomina denominatiua primò significant formam, & secundò subiectum.

Nomen significans essentiam primò significat formam, & secundario compositum ex materia & forma.8.metaphy. tex.commen.7.

Nomen non significat rem nisi secundum ꝙ est in actus.8. Metaphysi.commen 7. & est authoritas Philosophi in.9. Primæ philosophiæ. in tex.cōmen.17.& in secundo Physico.tex.commen.11.

Nominum propriorum inopia cogit nos quandoq; metaphoricis uti. Them.primo de memoria.cap.11 idem Alexander in paraphrasi de anima.cap.de phantasia.

Necessariū præceptū in disputationibus.

Nominum oportet, si disputatio futura est, unumquodq; esse notum, non facto autem hoc communicatio sermonis esse non poterit: oportet igitur nominum unūquodq; esse notū & significare aliquid & non multa, solū autem unū: si autem plura significet, manifestum facere ad quod fert nomen eorum.11. Primæ philosophiæ.cap.3.

Nominum inopia facit nos declinare à principali ad communitates. Auic.5.Meta.cap. idem Commen.7. Meta.cō. 41.& 8.Meta.com.5.contra Alexandrum.

Nomina analoga dicuntur modo continentiæ rerum attributarum ad unū, & talium proprietas est ꝙ ascendant ad primum illius generis, quod est causa aliorum prima appellatorum illo nomine, & ideo talia non cōmunicant in una natura cōmuni: & ꝓbatio huius est, quia istorū quoddam est causa cæterorum, & causa præcedit causatum, & impossibile est, ut natura causę & causati sit una & eadem in genere, nisi in particularibus causis: & ideo hæc species communicationis opposita est cōmunicationi generali. ex libro Destru.dispu.7.in solu.ulti.dubii.

Nomen fuit impositum formis quiescentibus, & uerbum formis mobilibus. Cōmen.5.Physi.com.9.

Nomen famosius uidetur significare aggregatum ex materia & forma, licet quandoq; dicatur forma: & est id cui notius applicatur nomen. Sed si fiat cōparatio inter has duas significationes, tunc significatio de composito est prior tēpore & posterior secundū esse: & eius significatio de forma est posterior tempore, & prior secundū esse, quia non est moris plebis distinguere inter indiuidua substantiæ tali differentia. ex paraphrasi Meta.tracta.2.col.14. uide idē in.8.Meta.com.7.& in.2.de Anima.com.8.

Non inuenitur corpus simplex quod alteretur ex se, aut quod generetur ex se, sicut inueniť corpus simplex quod transfertur in loco ex se.2.Physi.com.primo.4.Phy.com. 71.8.Physi.20.&.60.&.2.de Anima.com.50.&.115.

Non dubitamus ꝙ corpora simplicia mouentur ex se.2. Physic.commen.3.& primo.&.4. Physic.71.3.Cœli.28.4. 22.24.25.

Non debet aliquis dicere ꝙ diffinitio naturæ sit conclusio demonstrationis.2.Phy.com.3.&.6.

Non omnis homo est aptus, ut sit medicus.2. Phy.com.3.

Non quodlibet generatur, ex quolibet. primo Phy.tex.cōmen.43.&.2.Physico.tex.cōmen.45.&.8.Physico.46.&.2. Metaphysi.commen.15.

Non omne quod est à natura est propter aliquid.2.Physic. cōmen.77.uide pro intellectione huius Themi.in.2.Phy. in expositione tex.5. ubi dicit ꝙ à natura etiam esse dicuntur priuationes & peccata naturæ, licet talia secundum naturam non sint.& ita dicit Simplicius in eodem loco.

Non ens, non transmutatur.3. Physi.tex.com.12.&.1.Phy. com.71.& tex.com.75.&.77.

Non omne de quo dicitur hoc nomē unum, dicitur de eo secundum ꝙ quidditas sit eadem, ut unum dicitur de tunica & ueste.3.Physi.tex.21.facit pro ponentibus cum identitate reali stare distinctionem formalem.

Non entis nulla est differentia.4.Physi.67.

Non omne ens est in loco, sed mobile corpus.4.Physi.tex. commento.47.

Non esse in actu quod est esse in potentia, est propriū primæ materiæ. Physi.cōmen.7. & primo Physico.70.&.12. Metaphysi.cōmen.11.

Non ens dicitur tribus modis.5.Physi.tex.com.8.

Non quodlibet agit in quolibet, nec quodlibet patitur à quolibet, sed determinatū à determinato: & similiter non quodlibet fit ex quolibet, sed determinatum à determinato.1.Physi.tex.cōmen.43.Inquit Simplicius ꝙ istæ sunt dignitates communes omnibus generationibus & naturalibus & artificialibus, & idem confirmat Commen. ibidē cōmen.46. Auer. autem addit ꝙ istæ dignitates sunt ueræ uniuersaliter in omni generatione, quarum actio & passio est quasi genus: quod ideo credo additum fuisse, quia intentio Arist. ibi est probare ꝙ omnia quęcunq; fiunt, fiunt ex primis contrariis, quia ista erat una ex tribus conditionibus principiorum, quæ non erat per se nota de primis contrariis, ut dicit Commen. Et ideo Aristo.alnius exorditur ad declarandum illam, ponens istas dignitates ꝙ non quodlibet agit in quolibet, sed contrariū in suum contrarium, nec quodlibet patitur à quolibet, sed contrarium patitur à suo contrario. Et ideo scire debes ꝙ est differentia inter motum & actionem, quia in plus est mouere, ꝗ agere.1.de Generatione & corrup.tex.cōmen.43. Omne enim agens est mouēs, sed non econtra: nam actio & passio sunt merito contrarietatis. In talibus igitur generationibus quarum actio & passio est quasi genus.i. quæ sunt merito contrarietatis, habent locum illæ dignitates. Nam in motu non est uerum uniuersaliter propter motū cœli, qui non est de contrario in contrarium, sed est ab eodem in idem, ut patet.1.Cœli.tex.com.30. & propter motum æquiuocum repertū in abstractis & in intellectu, ut patet. 8.Physi.com.40. Et sic cessat instantia Simplicii de anima, quæ uidetur pati dum illustratur à Deo, cum non sit in ea contrarietas. Soluit enim ꝙ ipsa inquantū indigens uidetur aliquam habere contrarietatē respectu Dei qui est perfectus & plenus omni perfectione, & sic ex non diuina fit diuina. Sed melius est dicere cum Auer. ꝙ hic non quæritur nisi principia generationis & corruptionis in quibus est actio & passio, talia autem sunt in quibus est contrarietas, unde alterationes & motus illi inuenti in abstractis sunt æquiuocè dicti cum istis qui inueniuntur in his quæ sunt corpora, aut uirtutes in corporibus, sicut bene notauit Commen.in.8.Physi.cōmen.4.

Non ens non dicitur quiescere neq; transmutari, neq; esse contrarium.8.Physi.cōmen.62.idem.5. Phy.tex.com.7.& 8.& primo Physi.51.&.8.Physi.com.4.

Non iustum est increpare aliquem non inspecta causa.2. Cœli.tex.cōmen.34.

Non solum his dicere gratiam iustum est, quorum opinionibus aliquis cōmunicauerit, sed & his qui adhuc superficiali' enuntiauerunt: etenim hi conferunt aliquid, nā habitum quidem nostrū præexercitati sunt.2.Meta.tex.cō.2.

Non similiter mentitus est qui dixit quatuor esse quinq;, & qui mille.4.Meta.tex.cō.18.

Non entium quædam potentia sunt.9.Meta.tex.com.7.

Non ens dicitur tripliciter.12. Meta.tex.commen.11.&.5. Physi.tex.cōmen.8.

Non uidere quædam melius est quàm uidere.12.Meta. tex.commen.51.

Nota singulis & prima multotiens debiliter nota & parū aut nihil entis habent.7.Metaphy.tex.cōmen.10.ubi dicit Commentator, ꝙ illa quæ sunt cognita cuilibet, sunt paucæ aut paruæ cognitionis in respectu eorum quæ sunt

quia

quia numerus qui ad incorporea pertinet, non constat ex his unitatibus, quæ corporali naturæ mortaliq; tribuuntur: nullum enim corpus perfectè unum est, quia in infinitum secabile est. quamobrem numerum illum tanquam ex speciebus & formis collectum formalem seu specificũ appellabant, contraq; eius generis numeros, ut rerum formas & species prædicabant, atq; huic sententiæ uersus ille congruit.

Quæq; suos retinent numeros, numero omnia constat.

Numerus est ens existens extra animam. primo Metaphy. commen.36. uide quomodo sit intelligendum in.4.Phy. com.131. Dicit enim ibi Commen. Esse numeri in anima non est omnibus modis, sed in anima est in actu, & extra animam est in potentia per subiectum eius proprium, & esse eius in anima est in actu, scilicet quando anima fecerit illam actionem.

Numerus cognoscitur & multitudo per priuationem continui.2.de anima tex.cõmen.122.quod qualiter sit intelligendum, uide in digressione infrascripta.

Numerus cognoscitur à sensibus negatione cõtinui. Arist. sententia est in.2.de Anima tex.cõmen.133. Dicit Simplicius in isto loco ꝙ est intelligendum numerum sentiri per negationem continui.i.tanquam per priuationem, sicut tenebra à uisu, & sicut absonum ab auditu. Nam numerus per se sensibilis est sicut & unum, & est mouens potentiã sensitiuam. Iam enim Aristot. in hoc tex. enumerans omnia sensibilia communia, quorum alterum erat numerus, dixerat ꝙ omnia motu sentimus: Vnde non est dictum Philosophi intelligendum ꝙ tanquam priuatio sentiatur, quæ non mouet sensum, ut tenebra, quæ non mouet uisum: sed quoniam opponitur unum multitudini, cum multitudo consistat in congregatione unius simul, quod est continuum secundum unumquodq; ex quibus multitudo constat: & quia in rebus sensibilibus unum ut continuum est unum & cum in multitudine numerali non appareat tale unum continuum, quamuis in numerus unus existẽs secundum diuisam collectionem, & unus est & cognoscitur, sed non ut continuus. Et hoc manifestat negatio continui, uidelicet non ut solum unum cognosci, hoc enim continuum est in omnibus sensibilibus, sed tanquam in collectione multorum talium collectione recusante continuationem. Et istum modum dicendi uel consimilem imitatur Paulus Venetus in præsenti loco, inquit enim ꝙ unum & multa sumuntur dupliciter, uel absolute uel immutatiue: absolute unum est priuatio, & multitudo est habitus: sed immutatiuè unum est habitus, & multitudo est priuatio. Vnde dicit ꝙ non sumitur priuatio hic ut tenebra respectu lucis, sed eo modo quo unum contrariorum est priuatio perfectionis. Nam certius & euidentius iudicamus de uno quàm de multis. Et ideo quantum ad imitandum sensum unum est habitus & numerus est priuatio. Sed Commen. Albertus, & Diuus Tho. uidentur dicere ꝙ numerus est priuatio unitatis continui. Iste locus in ueritate est multũ difficilis, quia si numerus est ens reale, & est forma absoluta cum sit in prædicamento absoluta, neq; habet aliquam unitatem & entitatem, & per consequens potest illo modo esse sensus obiectũ, cum Arist. dicat omnia sensibilia motu sentiri. Vnde non est dubium ꝙ sensus omni animæ operatione in manu est numerus quinarius digitorum, & in oculis binarius, & ideo difficile est uidere quomodo numeros sit priuatio unitatis: & quod auget difficultatem, est quia Commen. tenet in.10. Metaphysi. ꝙ unum & multitudo opponuntur priuatiuè, & unum est priuatio, & multitudo habitus, & nunc dicit oppositum, & per uitam meam quantum est locus iste obscurus post longam perscrutationem, uidetur mihi in hoc esse distinguẽdum. Pro quo nota ꝙ formarum sunt diuersi gradus, quædam enim sunt coniunctæ secundum esse, & diffinitionem in materia sensibili: quædam utroq; modo abstractæ: quædam sunt medio modo, quia secundum esse coniunguntur, & secundũ rationem abstrahunt. Primus gradus est appropriatus naturali, secundus diuino, tertius est communis naturali & mathematico. Sed duobus diuersis modis, quia si diffiniantur cum materia sensibili, pertinet ad naturalem, si absq; pertinet ad mathematicum. Et nota ꝙ ista sunt ea quę à Philosopho hic dicuntur sensibilia communia, ut magnitudo, motus, figura, quies, unum, numerus: & quæ ad ista reduci possunt, ut tempus, locus, situs, & id genus. Vbi aduerte ꝙ entia naturalia & mathematica sunt eadem subiecto, sed distinguuntur ratione formali, ut linea mathematica & linea naturalis, & id genus: nam ut sunt naturales res sic sunt in materia sensibili, & cum ea intelliguntur, ut uerò sunt mathematica, sic in abstractione consistunt. Et nota ꝙ in ista diuersa consideratione de istis possunt diuersa & opposita uerificari, sicut alias diffuse probaui rationibus, & authoritatibus. Dico igitur ꝙ est duplex numerus, naturalis, & mathematicus: & est multiplex differentia inter hæc, quia numerus naturalis causatur ex diuisione continui, & rectius dicitur multitudo quam numerus: & partes eius sunt unitates corporales & diuisibiles, quia continuum non diuiditur in res indiuisibiles, & iste numerus seu multitudo est unum ex sensibilibus communibus. Sed numerus mathematicus componitur ex unitatibus indiuisibilibus, nec talis est sensibile commune, nec talis ut sic habet esse sensibile, sed habet esse in abstractione consistens. Vnde lucidissimus Themist. in.4.Physi. in expositione tex.102. expresse dicit numerum quendam esse quantitatem discretam, & alium esse quantitatem continuam, ut est tripedaneum telum: & uult numerum positum in diffinitione temporis esse continuum non discretum, quicquid dixerit ibi Commen. Item alia est differentia, quia partes numeri mathematici diuidunt numerum, sed non continuãt nec continuare possunt: sed partes numeri sensibilis diuidunt numerum sensibilem, & possunt ipsum continuare, quia ex decem lineis potest fieri una linea continua, sed ex decem unitatibus indiuisibilibus non potest fieri unus numerus ꝙ sit quantitas una continua. Iterum est alia differentia, quia numerus mathematicus constat ex unitatibus, quæ unitates sunt indiuisibiles, & per consequens talis unitas dicit. formaliter indiuisionem in quantitate, & est priuatio: sed unitas numeri sensibilis est unitas diuisibilis. Etenim pars continui continuum est, & continuum dicit aliquam formam positiuam, quia continuum est cuius partes copulantur ad aliquem communem terminum. Dico tunc ꝙ rectè Commentator dicit in commento ista, ꝙ comprehensio numeri & multitudinis: ubi credo ly &, teneri expositiuè, quia multitudo rectius dicitur quam numerus: & iste qui est sensibile commune comprehenditur per priuationem continui quod est magnitudo, quia sensibile quod offertur sensui semper est aliquod continuũ, & aliquod sensibile, & corpus. Et nota ꝙ numerus qui ex unitatibus constat in diuisibilibus numerum habet.i. binarium, sed numerus qui componitur ex rebus & non est unitatibus absolutè, utpote ex lineis, equis, bobus. Nã dicimus tres lineas decem equos, talia enim numeros dicere solemus, sed in talibus si de multitudine quæras, est inuenire minimum, ut minima multitudo linearum sunt duæ lineæ: si de magnitudine uera, non est minimum, quia quælibet talis res continua in infinitum secari potest. Themist.4.Physic.108. nullum enim indiuisibile est per se obiectum sensus, & ideo unitas illa indiuisibilis quæ est principium numeri mathematici, & numerus ex illis resultans non est res extra animam in actu, & per consequens talis non potest mouere sensum in actu, quia semper existimabitur aliqua species mouens.3. Physic. tex. commen.27. Et ꝙ hoc sit uerum ostenditur authoritate Aristote. in.4. Physi.in tex.commen.130. ubi dicit ꝙ nihil aliud est aptum numerare nisi anima, aut animæ intellectus. Vbi Commenta. dicit, ꝙ esse numeri est in anima in actu, & extra animam in potentia propter subiectum eius proprium. Vnde rectè diximus nos ꝙ numerus mathematicus & naturalis sunt unum subiecto, & duo secundum rationem. Pro quo animaduerte ꝙ facta diuisio

ne continui in plures partes, quarum quælibet eſt una in ſe, anima abſtrahit à qualibet iſtarum partium unitatem indiuiſibilem, & ex illis indiuiſibilibus unitatibus compoñit numerũ qui eſt quantitas diſcreta, & iſta unitas indiuiſibilis & forma numeri mathematici in actu non eſt in abſtractione animæ. Et ideo dicit Auer. in tracta. 3. in Paraphraſi Meta. ꝙ niſi eſſet anima non eſſet unitas, neq; numerus in actu: nec ex hoc ſequitur ut ſcientia mathematica non ſit ſcientia realis, quia ex hoc ꝙ eſt de entibus abſtractis per intellectum, non ſequitur ut ſit de ſecundis intellectis. Non. n. omne ꝙ intellectus intelligit per abſtractionem eſt ex ſecundis intellectis, quia tunc omnis ſcientia illo modo eſſet de ſecundis intellectis, quia eſt de realibus, & talia non habent eſſe niſi in intellectu. Vnde conceptus primò abſtractus à re eſt ex primis intellectis, & de illis eſt ſcientia realis: ſed conceptus cauſati ex animæ cõparatione obiecti congrui ſunt de ſecundis intellectis, & de talibus ſunt ſcientiæ rationales, modo conceptus entium mathematicorũ ſunt ex primo ordine. Puncta etiã & momenta ꝙ non dicant formam poſitiuam extra animam, habetur ex. 3. de Anima. tex. com. 25. ubi Philoſophus dicit ꝙ cognoſcuntur ut priuationes. ſ. puncta per priuationem continui: & ita de momentis, quia nullam habent formam cui intellectus poſſit incumbere, ut notat Themiſt. 3. de Anima. cap. 44. Et ideo uidetur mihi ꝙ numerus ſenſibilis ex diuiſione continui cauſatus extra animam, nihil aliud eſt niſi unitates ſuæ, ex quibus conſtat ut numerus decem equorum realiter nihil eſt in actu niſi decem equi, & ſenſus cognoſcit iſtum numerum negatione continui, inquantum apprehendit iſtos decem equos in diuerſis ſitibus & locis exiſtentes, & non in uno ſitu continuo, nec ut ſunt una ſuperficie continua terminati, ut in exemplo clariori de aqua exiſtente in uno uaſe, apprehendit eam ut eſt unum continuum in uno ſitu & loco, ſed ſi diuidatur in decem uaſa apprehendet numerum iſtarum decem aquarum per negationem continui, inquantum apprehendit illas in diuerſitate continuationis, quã prius habuerunt, quam etiam poſſunt recipere ſi iterum unian tur. De inſtanti eſſe indiuiſibili ꝙ non habet eſſe extra animam, niſi in potentia tantum, ſed in actu ſit in ſola mente & cognitione, uide 4. Phyſi. tex. com. 121. & ibi uide clare Them. & Auer. de hoc idem etiam habetur ibidem. com. 105. & 106. Et uide etiam Themiſt. in 6. Phyſi. in expoſitione tex. 73. ubi dicit mobile ſortiri æquale ſpatium ſibi, dũ mouetur momento & poteſtate, ſecundum fictionem noſtram, & non ſecundum actum. Commen. etiam. 2. de Anima. 146. inquit: Inſtans per ſe ꝙ eſt indiuiſibile, eſt illud quod comprehenditur per rationem intrinſecam, non illud in quo dicitur, quia tale eſt per accidens eo ꝙ eſt diuiſibile. Commen. etiam. 2. Cœli. commen. 14. dicit ꝙ punctus indiuiſibilis & non exiſtens in moto, quod mutat locum ſecundum materiam non mouetur, neq; per ſe, neq; per accidens. & ibidem dicit ꝙ quies polorum eſt ſecundum geometricam imaginationem, & eſt tranſumptiua & non uera. idem. 4. Phyſi. cõmen. 118. Et ſic comprehenſio numeri & multitudinis, ut dicit Commen. eſt per apprehenſionem priuationis continui quod eſt magnitudo, quia non apprehendit plura, ut ſunt unum continuum inter ſe, ſed ut ſunt priuata tali continuatione quam ſunt apta recipere in eo ꝙ magnitudines ſunt. Et per hoc patet ad obiecta ꝙ numerus prædicamentalis, qui eſt quantitas diſcreta reſultans ex uno quod eſt principium eius, dicit unam formam in actu, quia ſex eſt ſemel ſex, non bis tria, neq; ter duo. 5. Metaphy. tex. commen. 19. ſed illa eſt in eſſe abſtractionis apud intellectum: ſed numerus ſenſibilis eſt ſubiectum numeri Mathematici extra numerum exiſtens, & cauſatur ex diuiſione continui, & ex unitatibus diuiſibilibus, & in re non correſpondet ſibi extra animam in actu, niſi ſuæ unitates, quia omne exiſtens extra animam eſt unum in actu, & non poteſt unum accidens numero realiter exiſtere in diuerſis ſubiectis in maxima diſtantia exiſtentibus: ut ſi unus homo ſit in oriente, & alter in occidente: iſte numerus binarius non dicit unum accidens numero realiter extra animam in actu exiſtens in iſtis duobus in tam magna diſtantia exiſtentibus, ſed extra animam iſte binarius non habet eſſe niſi in potentia, ꝑ quanto anima à quolibet iſtorum duorum poteſt abſtrahere unitatem indiuiſibilem in actu, & ex illis elicere in actu, & cõponere binarium in actu. Et hoc eſt dictũ Auer. dum dicit ꝙ eſſe numeri extra mentem eſt in potentia, propter ſubiectum eius, & iſto modo frater mi intelligas de motu. Quòd ſi conſideretur motus ut cauſatur à mutato per ſui fluxum, ſic eſt imaginatio mathematica: ſed ſi conſideretur ut motus cauſatur à mobili per ſui fluxũ ab uno loco ad alium, ſic eſt ens ſenſibile. Vnde Cõmen. 3. Phyſi. cõmen. 60. dicit ꝙ iſtæ propoſitiones punctus motus facit lineam & linea ſuperficiem, & ſuperficies corpus, ſunt propoſitiones geometricæ opinabiles, & non habent eſſe extra animam. Diſtingue igitur cõſiderationes iſtas, ut ſunt ſenſibilia naturalia à ſeipſis, ut ſunt in abſtractione mathematica exiſtentia: quia eſt magna diuerſitas, quia motus ut cauſatur ab indiuiſibili mutato, non eſt ſenſibile, neq; ꝓprium, neq; commune: ſic & numerus ut cauſatur ab unitate indiuiſibili, neq; proprium, neq; commune ſenſibile eſt, ſed mathematicum: ſed motus ut eſt in mobili corporeo & magnitudine, ſic eſt ſenſibile commune: & ſic continuum ut cauſatur à puncto non eſt ſenſibile, neq; proprium, neq; commune, ſed ut eſt compoſitum ex continuis partibus, & iunctum propriis ſenſibilibus, & ſentiuntur motu & propriis. i. mediantibus ſenſibilibus propriis, ſic eſt ſenſibile commune. Vnde Commen. 4. Phyſi. com. 102. dicit, ꝙ motus habet duplices partes, quædam ſunt ſimul, & ſunt illę quas habet ex diuiſione mobilis, & ſic cauſat ſpeciem repreſentatiuam ſui: habet alias ex fluxu imaginario mutati ſecundum prius & poſterius, & ſic motus non eſt congregatus, & mens facit ipſum, ut dicit Cõmẽ. 4. Phyſi. com. 104. & ut ſic quo ad iſtas partes menſuratur à tempore, nam tempus ſit ab anima, ut dicit Alex. ut recitat Commen. & Themiſt. 3. de Anima in expoſitione tex. Sed licet ergo non teneam hoc omnibus modis, ſed in actu, nam extra animam tempus habet eſſe propter ſubiectum eius, ut dicit Commenta. 4. Phyſi. com. 131. & ideo motus bene poteſt regenerare ſpeciẽ ſui quo ad primas partes ſecundum quas eſt per ſe ſenſibilis, & à naturali cõſideratur: ſed quo ad partes illas ſucceſſiuas ex fluxu ipſius mutati, cauſatum eſt ens imaginarium, & à mathematico conſideratur, & ſic eſt de tempore ut cauſatur ex fluxu inſtantis, ut dixi in tractatu de tempore, quia tempus quodammodo eſt mathematicæ conſiderationis, & quomodo naturalis. Vide igitur & cõſidera quia ad hoc pauci admodum peruenire potuerunt. Quomodo autem omnia ſenſibilia communia motu ſumuntur, ſatis dixi in contradictionibus in præſenti commento. 133. ſecundi de Anima, & ibi uide.

Numerus non habet eſſe niſi in primo numerorum, ſcilicet in dualitate, deinde in alus ſpeciebus numerorũ, & dualitas eſt prima forma formarum numerorum. 3. Meta. cõ. 11. uide. 12. Meta. tex. cõmen. 2.

Numerus eſt coaceruatio unitatum. 3. Meta. tex. com. 16. ita dicit etiam Boetius in princi. ſuæ arithmeticæ. cap. 3. Numerus eſt unitatum collectio uel quantitatis aceruus ex unitatibus profuſus.

Numeri inquantum numerus ſunt propriæ paſſiones, ut imparitas & paritas, cõmenſuratio, æqualitas, excedentia, & defectus. 4. Metaphyſi. tex. cõmen. 5.

Numerorum compoſitorum quidam aſſimilantur ſuperficiei circulari, & quidam corporali. 5. Metaphyſic. tex. commen. 19. ubi dicitur etiam ꝙ talia, aut ſunt qualitates in quantitatibus, aut ſunt quantitates multiplicatæ per qualitates.

Numerus non habet actionem neq; paſſionem. 5. Meta. tex. commen. 20. ubi Commenta. elicit hoc ex tex. Nam Ariſt. ibi poſtquam declarauit primum modum relatiuorum quæ referuntur per modum unius numeri, tranſit ad

ſecundum

DE LITERA O.

arbores,& plantæ,quæ nimis fructificant,cito pereunt,si cut,& animalia,& datur ibi exemplum de gallinis.
Olorum in more est in genere uolucrum, ut alter alterum deuoret.9.de Natura animalium.cap.1.
Olores aquilam,si pugnam ceperit, repugnantes uincunt, ipsi autem nunquam nisi prouocati inferunt pugnam:ca nere etiam soliti sunt, & præcipuè iamiam morituri.9.de Natura animalium.capit.12. ad hoc alludens Ouidius in epistolis dixit:

Sic ubi fata uocant,udis abiectus in herbis,
Ad uada Meandri concinit albus olor.

Optimum semper,aut proportionale quod primum. 12. Metaphy.tex.cōmen.37.
Homœomera sunt ueluti quæ metallantur, ut æs,aurum, argentum,ferrū,stannum,lapis,& alia huiusmodi.In ani malibus autem,& plantis, uelut neruus,caro,ossa,pellis, uiscera,pili,crines,uenæ:ex quibus constant anomœome ra,puta,facies,manus,pes,& talia.In plantis autem lignū, cortex,radix,folium,& quęcunq; talia.quarto.Meteoro. tex.commen.48.
Omnia prædicamenta sunt diuisibilia,aut per se,aut per ac cidens:per se,ut quantitas:per accidens,ut reliqua.1.Phy. cōmen.18.Ex quo patet nullum indiuisibile, & immate riale esse in pdicamento,in uia Auer.uide in cōcordātiis.
Omne habens materiam est generabile,& corruptibile.pri mo Physi.cōmen.79.primo Cœli.cōmen.20.primo cap. &.3.de Sustantia orbis.primo Physi.63.
Omne ens diligit se permanere. primo Physi.tex.cōmen. 81.&.2.de Anima.34.
Omne quod loquitur Aristo.in libro Phy.est propter prin cipium mouens.1.Physi.cō.ulti.&.8.Physi.com.1.
Omnis artifex debet considerare de accidentibus sui sub iecti.2.Physi.tex.com.17.&.1. Posteriorum multotiens.
Omne propter quod est aliquid, cum illo est unius scien tiæ.secundo Physi.tex.com.23.
Omne in habentibus finem,& motum continuum,finis est ultimum illius motus.2.Physi.tex.com.23.
Omne quod est ante finem, est propter finem.secūdo Phy sico.tex.cōmen.29.
Omnia quæ sunt ante finem, sunt propter finem. 2.Physic. tex.commen.81.
Omnes antiqui cōueniunt in hoc ꝙ ex nihilo nihil fit.Cō men.in prologo.3.Physi. & habetur primo Physi.tex.cō men.34.Omnes qui de natura locuti sunt, in hoc conue nerunt ꝙ ex nihilo nihil fit.
Omne quod est,aut est principium,aut ex principio.tertio Physi.text.cōmen.29. ubi Cōmentator dicit: Omne ens, aut est causa,aut causatum.
Omne existens in subiecto est minus existens per se quàm suum subiectum.Commenta.3.Physic.commen.36.& est etiam in tex.
Omne sensibile aptum natum est alicubi esse.3.Physi.text. com.48.Et uide Cōmentatorem in cōmen. quomodo sit propositio ista,& consimiles ibi positæ intelligenda:uult enim ꝙ sensibile sumatur ibi pro tangibili.
Omne quod est æquale alicui,est finitum.3.Physi.com.49.
Omne corpus simplex est finitum.ibidem.
Omnis res est unam per suam formam.3.Physi.cōmen.68. & primo de Anima.cōmen.90.
Omne corpus est in loco per se,uel per accidens,uel secun dum partes.4.Physi.cōmen.43.
Omne quod mouetur naturaliter ad aliquid,est unigeneū cum eo.4.Physi.cōmen.48.
Omne excedens aliquid diuiditur in excessum, & in id quod exceditur.4.Physi.tex.cōmen.71.
Omne quod mouet aliud per actionem, necesse est ut mo ueatur ad illum locum ad quem attrahit ipsum.4.Physic. com.79.uide.7.com.10.quomodo intelligatur.
Omnis quies est in tempore.4.Physi.com.tex.118.
Omne quod est in aliquo numero numerus excedit ipsum ex duobus extremis.4.Physi.tex.cōmen.17.
Omne quod consumitur à mensuratione finiti, est finitum necessario.6.Physi.cōmen.20.
Omne prædicatum in quo inuenitur transmutatio,inueni tur in eo diuisibilitas,uel per se, uel per accidens.6.Physi co.cōmen.34.&.37.
Omne quod mutatur,in tēpore mutatur.6.Physi.te.cō.50.
Omne moueri præcedit mutatum esse.6.Phy.tex.cō.52.
Omne mutatū præcedit mutari.6.Phy.text.cō.55.& infra.
Omne quod factum est,necesse est fieri prius,& quod fit fa ctum esse prius necesse est.6.Physi.tex.cōmen.59.
Omne de quo uere dicitur ipsum esse motū, aut quiescēs, est illud quod innatum est recipere motum, & quietem, & est in loco in quo innatum est recipere motum,& quie tem,& in dispositione secundum quam innatum est reci pere motum,& quietem.6. Physi.text.cōmen.67.idem.4. Physi.tex.commen.118.&.5. Physi.tex.commen.20.&.6. Physico.30.
Omne quod est postquam nō fuit, necesse est ipsum prius fuisse in potentia quàm in actu.8.Physico. text.cōmen.4. idem.9.Metaphysi.tex.cōmen.13.&.3. de Anima,tex.cō. 20.27.&.12.Metaphy.tex.com.32.
Omnia quiescere, & huius rationem quærere dimittentes sensum infirmitas quædam est intellectus.octauo Physic. tex.commen.22.
Omnis opinio cui contradicit sensus, est opinio bona.8. Physico.tex.commen.26.
Omne quod mouetur à principio existente in ipso, moue tur naturaliter.8.Physi.commen.27.
Omne quod est in potentia aliquid, exibit aliquando in actum,& si non,tunc natura ageret ociose.Commenta.8. Physi.commen.64.idem.1 .Cœli.commen.20.
Omnes leges conueniunt in hoc,ꝙ Deus habitat in cœlo. 8.Physico.cōmen.84.& habetur in propria forma in pri mo de Cœlo,& mundo, in text.cōmen.22.&.96.&.100. idem.2.Cœli.tex.cōmen.2.&.74.
Omnia entia,aut sunt substantię,aut accidentia,aut sunt uia ad esse istorum.& uniuersaliter sunt transmutatio.1.Cœ li.com.1 .Vide in Theorematibus.
Omne totum, & perfectum non differunt secundum spe ciem,sed siquidem in materia,& in his de quibus dicun tur.1.Cœli.text.com.3.quam differentiam Auer.in com. ita declarat.Nam si fuerit quantitas continua,tunc est to tum,indiscreta est omne, in forma uerò,& quantitate est perfectum.idem habet in Paraphrasi.1.Cœli,in summ.2.
Omnia physica corpora sunt mobilia secundum locum. primo Cœli.tex.commen.5.
Omne in quo est possibilis additio est diminutum.1.Cœ li.tex.12.idem ibidem.tex.commen.quarto &.8.Physico. tex.commen.75.
Omnes homines de Diis habent existimationem, & om nes eum,qui sursum est,locum Deo attribuunt, & Græci, & Barbari quicunq; putant Deos.primo Cœli.tex.com men.22.&.96.&.100.
Omnia à uim inferente longius facta tardius feruntur.pri mo Cœli.tex.commen.89.
Omne quod nō existit in materia,impossibile est ex eo in ueniri plusquam unum in sua specie.primo Cœli.tex.cō. 90.idem.12.primæ Philosophiæ.49.
Omnia quiescunt dum ueniunt in proprium locum, eius uerò ꝙ circūfertur idem est locus, unde incepit,& in quē consumat.primo Cœli.tex.cōmen.100.
Omne habens actionem in se habet actionem in alio, & quod habet actionem in se est spirituale, nō corporeum. secundo Cœli.commen.17.
Omnes naturales substantiæ,aut corpora sunt,aut cum cor poribus generantur,& magnitudinibus.3.Cœli.te.cō.1.
Omne quod non uere dicitur de singulis,non uere dicitur de toto, quia unaquæq; partium non est totum, & con gregatio est totum.3. Cœli.commen.8.idem.primo Cœ li.cōmen.17.&.4.Physi.com.43.
Omne de quo dicitur secundum comparatione, nō est ne cessarium ut habeat illud per se, nisi substantialiter dicere tur in respectu alterius:si enim aliqd dicitur de aliquo se

cundum comparationem, & istud existit in eo per se necessario, istud dictum non est in eo secundum ꝙ est comparatum, sed secundum ꝙ comparatio accidit ei. 3. Cœli. commen. 9.

Omne factum prima intentione est essentialiter, secunda autem est accidentaliter. 3. Cœli. cõmen. 74.

Omnia appetunt esse diuinum, & immortale, & illius gratia agunt quæcunque agunt secundum naturam. secundo de Anima. tex. commen. 34. idem primo Physico. 81. &. 2. Cœli. tex. commen. 64.

Omnia duo quorum subiectum est unum, & alterum est perfectius altero, semper respectus perfectioris ad imperfectius est respectus formæ ad materiam. 3. de Anima. commen. 36.

Omnes homines natura cognoscere desiderant. ex prooemio primæ Philosophiæ, & ita in ueritate debet stare. Et mirum est de tot uiris illustribus, qũo usq; ad ista tempora transtulerint, scire, cum litera græca iaceat, πάντες ἄνθρωποι τοῦ εἰδέναι ὀρέγονται εἰδέναι autem apud Græcos nõ scientiam, sed cognitionem significat, quæ est tanquã genus respectu scientiæ: scientia enim est per demonstrationem, sed cognitio se extendit etiam ad immediatas propositiones, & etiam ad cognitionem sensitiuam. Vnde Arist. consuetudo fuit in principiis librorum ab uniuersalioribus exordiri, iuxta doctrinam traditam in principio libri physicæ auscultationis, & ꝓbat principium libri Ethicorum, & principium libri Posteriorum analyticorum, & principium libri Physicorũ, & in plerisq; locis: & confirmatur, nam probatio à signo ex dilectione sensitiua circa hoc tendit. Nã homines omnes amant sensus naturaliter propter cognitionem nedum propter utilitatẽ: nam & si nihil agere deberemus adhuc illos diligimus, & ꝓcipuè uisus sensum, quia hic maxime ad cognitionem proficit. Manifestum est autem ꝙ omnes homines nõ amant naturaliter sensus propter scientiam proprie, quę per demõstrationem habetur: nam scribit Alexan. in principio libri Priorum, ꝙ hominis proprietas est cognitio ipsa, & contẽplatio ueritatis: sicut enim quodlibet animal habet aliquid sibi peculiare, sic & homo. Vnde pueri etiam natura feruntur ad cognitionẽ, & delectantur ex auditu fabularum, nullam inde cõsequentes utilitatẽ prẹter cognitionẽ ipsam. Vnde animaduerte quòd & si cætera animalia nobiscum cõmunicent in cognitione sensitiua, tamen in hoc differimus ab ipsis, quia natura sensus animalibus largita est propter salutem, & utilitatem eorum, ut eis mediantibus prosequantur iuuantia, & euitent nocentia: sed nõ dedit eis sensus propter cognitionẽ tantum circa utilitatẽ, unde non appetunt sensus propter cognoscere, sed propter utile, sed hoc homini proprium est. Nam ut testatur Phs in præsenti loco, nõ enim solũ ut agamus, sed etiam si nihil acturi essemus uidere præ cẹteris sanè experimur. Vnde Auer. in. 2. Cœli. cõmen. 77. scribit ꝙ brutorum cognitio non desiderat aliquam cognitionem intellectus. Igitur Arist. sincerus talis est ab uniuersalibus exordium sumens inquit: Quòd omnes homines natura cognoscere appetunt. & hoc ostẽditur persuasione sumpta à signo, ex sensuum dilectione, quia homines naturaliter appetunt, non solum propter actionem, ut leuia, uerum propter ipsam cognitionem, quia cognitio ipsa naturaliter appetitur ab homine. Si autẽ sensus esset, ꝙ homines natura appetant scire, proprie dictum quod est per demonstrationem, tunc probatio ex dilectione sensuum nõ esset ad propositum, nisi sentire esset per demonstrationẽ intelligere, quod Arist. doctrina abhorret, tum ex libro Posteriorũ analyticorum, tum etiam ex secundo de Anima contra antiquos, qui non distinxerunt inter imaginationẽ & intellectũ. Licet enim sensus sit adminiculum ad sciendum, aliud tamen est scire, & aliud sentire. Nolo tamen propter hoc negare, quinetiam scientia, & contemplatio ueritatis sit homini propria, sed dico intellectum Aristo. non de scientia, sed de cognitione quæ est genus scientiæ fuisse: & ex hoc patet solutio ad quæstiones Latinorum in principio primæ Philosophię, quia omnes procedunt ex malo intellectu literæ.

Omne compositum ex materia, & forma, est diuisibile. primo Metaphysi. commen. 7.

Omnes principia contraria faciunt. 1. Physi. tex. com. 41. & in. 4. Metaphysi. tex. commen. 6.

Omnia autem contraria sunt, aut composita ex contrariis. quarto Metaphysi. tex. commen. 6. Animaduerte tamen quòd ut scribit Commen. ibi in commen. illa diuisio est secundum probabilitatem, & non est secundum necessitatem, quia corpus quintum, neque est contrarium, neque est compositum ex contrariis. Consimile. primo Cœli. commen. 20. & in libro de Substantia orbis ferè per totũ, ubi ostenditur cœlum esse æternum &c.

Omnes homines conueniunt in hoc, ꝙ indiuidua corporum existentium per se sunt substantiæ, & ꝙ in eis est principium. Commenta. 7. Metaphy. cõmen. 5.

Omne quod fit diuisibile semper oportet esse, & esse hoc quidem hoc, hoc uerò hoc. 7. Metaphy. commen. & tex. 28. idem primo Physico. tex. cõmen. 64. Vbi animaduerte quòd Commenta. exponit hoc habere ueritatem non actu, sed secundum rationem. Vide superius in litera G, ibi generatum omne diuisibile esse oportet, quia latè declaraui ibi hoc.

Omne principium essendi, est principium numeri, & omne principium numeri est principium essendi. 10. Metaphysi. tex. commen. 7.

Omne ad omne, aut idem, aut aliud. 10. Meta. tex. cõ. 10.

Omne cuius elementum est substãtia, est substantia. 12. Metaphysi. tex. cõ. 19. intelligitur de elemento propinquo, ut glossat Cõmenta. 12. Metaphy. cõmen. 22.

Omne cuius causa est generabilis & corruptibilis, est generabile, & corruptibile. 12. Meta. tex. commen. 29. Ibi enim dicit Philosophus, quòd si omnes substantiæ essent corruptibiles, omnia essent corruptibilia.

Omnis motor cuius substantiæ admiscetur potentia, possibile est, ut in aliqua hora non moueat. 12. Metaphysi. tex. commen. 30. idem. 8. physi. com. 4. &. 15.

Omnes æternum est actio pura, & ꝙ est actio pura non habet potentiam. 12. Meta. com. 30. &. 35. &. 44.

Omne compositum ex duobus, quorum alterum potest esse per se, possibile est alterum esse per se, nisi sit compositio substantiæ, & accidentis. uerbi gratia, hydromel, quia componitur ex aqua, & melle, & aqua inuenitur per se, necesse est, ut mel inueniatur per se. 12. Metaphy. cõmen. 35. idem in. 8. physi. cõmen. 37.

Omne compositum ex duobus oppositis si inuenitur unũ eorum per se, & reliquum. 12. Meta. cõmen. 35.

Omnino quorumcunq; substantia est in subiecta materia, horum nihil contingit factum esse non existẽte quadam materia. 1. Cœli. tex. cõmen. 94.

Oppositum æquiuocatur in Arabico. primo physic. commen. 60. Quod ideo dixit, quia apud Arabes quandoq; oppositum sumitur pro termino à quo, & quandoq; pro termino ad quem.

Opposita quorum potentia, est potentia cõtrariorum, non diuidunt uerum, & falsum nisi in eo quod innatum est recipere illa. tertio physico. commento. 24. Idem in prædicamentis in sermone de oppositis, idem. 10. Metaphysi. tex. commen. 15.

Opposita duo non posse simul congregari in eodem, est propositio communis pluribus una scientia. octauo physico. commen. 70.

Oppositum intelligitur per suum oppositum. 3. de Anima. commen. 21. idem. 1. de Anima. text. commen. 85. primo Cœli. tex. com. 101. &. 2. Cœli. tex. com. 40.

Oppositio primo, & essentialiter inuenitur in eis quæ opponuntur in loco. 8. Metaphysi. commen. 4. Consimile in prædicamentis, in cap. de quantitate, & in 10. primæ philosophiæ. in com. 13. uide in Concordantiis.

Opposita sola non contingit simul existere. 10. Metaphysi. tex. commen. 17.

Oppositionis quatuor modi sunt.quinto Metaphy.in cap. de eodem,& diuerso,& in post prædicamentis in sermone de oppositis.

Opposita,& extrema in artibus, & in naturalibus circa idē susceptibile semper uidentur fieri. ex libro de Somno, & uigilia,in principio.

Opinio,& phantasia motus quidam uidentur esse. octauo physico.tex.commen.26.

Opiniones easdem non semel,neq; bis,sed infinities oportet putare peruenisse ad nos.primo Cœli.tex.cōmen.22. idem primo Meteororum.

Opiniones de mundo sunt quatuor, aut q non sit generabilis,& corruptibilis,& est opinio Aristo. qui fuit primus inter Græcos,qui tenuit hoc,& ante ipsum fuit opinio antiqua Chaldeorum.Aut q sit generabilis,sed non corruptibilis,& fuit opinio Platonis.Aut quod sit generabilis, & corruptibilis, & fuit opinio Empedoclis,& Heracliti, Aut quod non sit generabilis, sed bene corruptibilis, ut sunt loquentes in lege Maurorum.Cōmen.1.Cœli.commen.102.uide in Concordantiis.

Opiniones antiquorum hodiernis temporibus imaginari non possumus,neq; perficere eas,quia non sunt famosæ. 2.Cœli.cōmen.72.idem.4.de Anima.com.26.

Opinio differt à phantasia.3.de Anima.tex.com.154.

Opinio Hypolepsis est quam susceptionem dicere possumus,& circa ea uersatur quæ aliter se habere possunt.Alexan.in paraphrasi,cap.de phantasia.

Opinioni inhæret fides. secundo de Anima tex.commen. 157. Dicit enim Alexand.in paraphrasi de anima.cap.de phātasia,quod opinio nihil aliud est quàm assensus cum ratione & iudicio.

Opinionem Plato dixit esse copulationem sensus,& imaginationis,cuius improbatio ponitur in secundo de Anima.tex.commen.157.

Opinio uniuersalis non mouet, sed opinio particularis.3. de Anima.tex.commen.58.

Opinio est contingentis aliter se habere,sed scientia est necessariorum.7.Metaphysi.tex.cōmen.53.& in sexto Ethicorum. capitulo quarto, & in calce primi Posteriorum analyticorum.

Opiniones stultas admodum scrutari fortasse stultum est. ex tertio de Partibus animalium.cap.tertio.idem primo Topicorum.cap.9.

Opiniones corruptæ de principiis substantiæ sensibilis destruuntur in scientia naturali, & in scientia diuina,sed diuersimode:in scientia enim naturali tractatur de substantiis,ut sunt transmutabiles:& de principiis,ut sunt principia transmutationum:& illo modo impugnātur sibi opiniones corruptæ. Sed in scientia diuina speculatur de ipsis,ut sunt principia entium, & substantiæ, & hac ratione destruuntur opiniones corruptæ inquantum sunt principia substantiæ, & entis.ex tractatu.2.in paraphrasi Metaphysi.in col.4. Ex hoc patet contra fatuos solutio uolentes Aristo.fuisse uerbosum,& superfluum,cum de eisdem opinionibus agat in diuersis scientiis.

Opinio sub existimatione quā Græci hypolepsim uocant, continetur,ut species sub genere.Themistius secundo de Anima super septimo.

Oportet disquisitores nō inimicos esse iudicaturis uerum sufficienter.1.Cœli.tex.cōmen.101.

Operationes consequuntur differentias, quæ sunt formæ. 3.Cœli.commen.ultimo.

Operatio est finis substantiæ compositæ,& forma est finis materiæ.2.colliget.cap.7.

Operationum genera sunt notiora apud nos , uirtutes uero sunt notiores quo ad naturam.secundo colliget.cap.7.

Operationes accipiuntur in diffinitionibus loco formarū, seu differentiarum,quando differentiæ rerum lauerint.4. Cœli.cōmen.6.&.26.consimile.8.physi.32.

Operatio est complementum,& perfectio operātis.9.Metaphysi.tex.commen.16.

Operatio est finis potentiæ. Themistius. secundo de Anima.super tex.commento.33.

Operationibus res distinguuntur non figura. Auer.in.1.de Generatione animalium.in illo cap. ubi ponitur improbatio antiquorum.in col.11.contra Gale. & dat instātiam de mammis mulierum, & marium cum in figura conueniant,& tamen in mulieribus sunt propter lac, ut Gale.fatetur, & in maribus sunt ad tutamen cordis.Ita collum matricis in muliere , licet sit simile peni in mare,tamen in muliere est ad extrahēdam humiditatem,quæ causat delectationem in coitu,sed penis in mare est propter semē. Similiter Gale.retulit in oculo talpæ esse omnes tunicas requisitas ad oculum,præter telam araneam in qua fit uisio. Et ideo licet oculus talpæ similis sit oculis aliorum animalium in figura,non tamen habet oculi operationē. Similiter ouo subuentaneo nihil deficit,nec in multitudine,nec paucitate,nec in figura cum ouo coitus, & tamen differunt essentiali differentia,quia ex ouo coitus potest generari pullus, sed ex subuentaneo nequaquam . Hæc Auer. & hoc etiam facit contra Scotum in.1. sententiarū, distinctione.2.de genitis ex putrefactione, qui ex figura, & magnitudine,& colore probat esse eiusdem speciei.

Opera quæ uel non sunt naturæ communia , uel singulorum generum propria,horum nullum alicuius gratia,aut est,aut fit: oculus enim alicuius gratia est,sed cæsius non alicuius gratia est,nisi hæc sit affectio generis propria,sed ut quæ necessario fiant ad materiam,& principium quod mouerit,causæ eorum referendæ sunt. Aristo.in.5.de Generatione animalium.in principio.In de scire poteris differentiam inter ea quæ sunt ex necessitate materiæ,& illa quæ sunt propter finem. uide etiam in. 2.Physico.text. commen.85.

Opus antiquum fit ab agente antiquo , & opus nouum ab agente nouo. ex libro Destructionum disputatione prima.in solutione.13.dubii.

Opium est in fine amaritudinis,& inducit propter frigiditatem suam paralysim, & hoc significat q amaritudo sequitur quandoq; frigiditatem, nedum caliditatem.5.colliget.cōtra Gal.& Medicos.cap.27.& ibi tollitur responsio Medicorum ad hoc.

Ordo libri physicæ auscultationis est primus inter omnes libros scientiæ naturalis.Auerro. in prologo physic.& in princi. libri Meteororum. idem dicit idem primo physi. tex.commen.quarto.

Ordinata doctrina debet procedere à primis causis secundum ordinem ad ultimas causas. primo physi. cōmen.1. & secundo physi.tex.commen.72.

Ordo in animalibus magis est quam in uegetabilibus. secundo physico.commen.83.

Ordinis causa est dignior ordine.8.physi.cōmen.15.

Ordinationis causa natura est, nihil enim inordinatum est eorum quæ natura constant.8. physico.text commen.15. Vera est , ut glossat Commenta. in commen. ut in pluribus,quia raro casualiter res quædam in natura sunt extra ordinem.

Ordo completus est agere alterum contrariorum continue.8.physico.commen.15.

Ordinem impossibile est recipere illud, quod habet naturam carendi ordine.3.Cœli.commen.22.

Ordo propria natura sensibilium est.3.Cœli.tex.cō.24.

Ordo omnium est.secundo de Generatione,& corruptio. tex.commen.57.

Ordines formæ sensibilis sunt quinque. Vide in com.libri de Sensu,ubi dicit, q sunt tres ordines formarū , unus est corporalis,secundus est spiritualis, & est in sensu communi:tertius est magis spiritualis, & est in uirtute imaginatiua.Q uorum primus est corporalis magni corticis,& est forma sensibilis extra animā. Secundus est esse istius formę in sensu cōmuni,& est primus ordinum spiritualium. Tertius est in uirtute imaginatiua, & est magis spiritualis. Q uartus est in uirtute distictiua.Q uintus est esse eius in uirtute rememoratiua , & est magis spūalis : recipit enim medullā eius q distinguunt tres uirtutes à cortice. Auer. in commen.

in cōmen.libri de memoria,& reminiſcentia. Ex quo patet ſenſationem,& iudicium ſenſuum exteriorū non conſtituere aliquem ordinem diſtinctum à iudicio ſenſus cōmunis,quia tunc daretur ſextus ordo: unde uiſio proprie non ſit in oculo,licet fiat mediante oculo: nec auditio ſit in aure,licet fiat mediante aure. Et iſta eſt ſententia etiam lucidiſsimi Themiſt. in.2.de Anima, in expoſitione text. cōmen.146.ubi ſcribit hæc uerba formaliter: Ex his quæ dicta iam ſunt conſtare arbitror,neq; uiſum in pupilla primum eſſe,neq; auditum in auribus, neq; guſtū in lingua, ſed ſenſus omnes in prima illa ſentiēdi ui ſedem habere. Q uòd ſi quādoq; diximus quinq; nobis eſſe ſenſus omnes,ex eo accipi uolumus, quinque inſtrumenta haberi, & quinq; canaliculos ſenſibilibus ſpiritibus, quos tanquā à fonte uno per inſtrumenta illa riuatos quinq; ſenſibus natura diſtribuit: ſenſum uerò proprie illum primum intelligimus qui inſtrumentis his ceu famulitio utitur. Iam ea quæ extrinſecus deferuntur quinq; ſenſibus tanquam diuerſoriis,& domiciliis recipi æquum fuit, ac Regis, ac Principis ſedem unam conſtitui oportet: quēadmodum enim quamuis multi magiſtratibus libelliones pragmatici exceptores aſsideāt,unus tamen eſt qui ius habeat ſententiæ ferendæ, ita & hic tametſi multa inſtrumenta machinamentaq; ſint in quæ rerum ſimulachra recipentur, una tamen uis arbitra eſt, quę de omnibus ſciſcat,pronunciet,iudicet.Hæc illa uis eſt qua nos uiſu uidere, & auditu audire ſentimus, eadem enim potentia percipi actiones ſenſuum neceſſe eſt,quia differentias actionū cognoſcimus.Alexan. etiam in paraphraſi de Anima in cap. de tactu,iſtam etiam ſententiam uidetur tenere , ubi clariſsime patet Auerroem in hoc à lucidiſsimo Themiſtio non diſſentire,licet cōmunis Latinorum ſententia ſit in oppoſitum , ſed ſi bene conſiderauerint, inuenient iſtam fuiſſe Magiſtri ſententiam Ariſto. enim in libro de Somno, & uigilia dixit,ſomnū eſſe ligamentum primi ſenſitiui. Vnde Auer. in commen.dicit : Q uòd in ſomno reuocatur ſenſus communis ab inſtrumentis ſenſuum, & q; quidditas ſomni eſt introitus ſenſus cōmunis in corpus,& quòd uigilia eſt motus iſtius uirtutis ad ſua inſtrumenta extra corpus:unde hoc etiam ſignificari poteſt,ut aſſerit etiam, quia uigilanti accidit , q; dum fortiter cognouerit de aliquo quòd non percipit ſenſibilia tranſeunta per ipſum , quia tunc contrahuntur inſtrumenta animæ ſenſibilis, & inducunt communem ſenſum ad interius corporis, & ad adiuuandum uirtutem cogitatiuam:uirtus enim cogitatiua uiget apud quietem aliorum ſenſuum: & ideo homo cognoſcit in ſomno futura,& non in uigilia. Iſtud igitur eſt potiſsimum ſignum uiſionem nō perfici in oculo, ſed per ſenſum cōmunem mediante oculo: ad alia enim fortiter intenti delata ſub oculis non uidemus,quod nō contingeret ſi uiſus eſſet in oculo diſtinctus à ſenſu communi ſecundum rem. Amplius Cōmen.in eodem libro de Somno,& uigilia dicit : Q uòd cæci, & ſurdi non carent ſenſu communi , ſed inſtrumentis per quæ ſenſus cōmunis uidet , & comprehendit ſenſibilia.unde mens Ariſto. & Themiſt.& Auer.eſt iſta, q; ſenſus communis mediantibus oculis cauſat uiſionem,& dicitur uiſus:& mediantibus auribus cauſat auditionem , & dicitur auditus , & ſic de aliis : non q; ſint uirtutes iſtæ realiter diſtinctæ à ſenſu communi , ut ſunt imaginati Latini. Dicit enim Auer. in ſecundo de Anima in commen.149. q; Ariſto.quaſi opinatur q; uirtus primi ſentientis melius eſt , ut dicatur eſſe una forma , & multa inſtrumentis copulatis cum ea per quæ tranſeunt motus ſenſibilium,quouſq; copulentur cū ea,quàm dicere ipſam eſſe unam ſubiecto,& plura ſecundum formam quæ deſcribuntur in ea : illud enim eſſe eſt dignius ei,ut eſt iudicans,iſtud uerò ſecundum q; eſt recipiens. Amplius Auerro.in commen.libri de Somno, & uigilia dicit, q; ſenſus communis uno modo eſt unus , & alio modo multi.Eſt enim unus quia cōprehendit omnia quinque ſenſibilia,eſt multi quia habet multa inſtrumenta.ſ.oculum,nares,& aures &c.

Ouorum partus atq; animalium econtrario modo prouenit, animal enim conuersum in suum caput principiumq; exit, at ouum quasi conuersum in pedes nascitur, & uide causam.ibidem.

Ouum in utero quomodo augetur.uide ibidem.

Oua temporibus calidis uiriantur, sicut uina fæce subuersa temporibus calidis coacescunt.3.de Gener.aialium. ca.2.

Ouum à nullo exangui animali generatur.ibidem.

Oui candidum & luteum contrariam naturam habent, luteum enim gelu duratur & coit,calore uero humescit: at candidũ gelu non concrescit,sed humescit potius,& cum ignitur,solidescit.3.de Generatione animalium.cap.2.idẽ 6.de Natura animalium.cap.2.

Oua plura si in patellam conquassentur bene,& postea decoquãtur usq; ad pepansim, inuenies ex omnibus luteum in medio,& albumen circumambiens luteum.in.6.de Natura animalium.cap.2. & uide causam ab Auer.in.3.de generatione animalium.cap.2.

Oua auium oĩa perfecta æduntur,piscium uerò oua imperfecta æduntur,quapropter semine maris aspersa fœcunda redduntur.ex.3.de Generatione animalium.cap.5.

Oua gallinarum sunt meliora cęteris,& decocta cum oleo maximè nutritiua sunt.5.colliget.cap.36.

Oua piscium non sunt bicolora,ut auium, sed unicolora.6. de Natura animalium.cap.10.

Oua in cubitu auium aperiri & fœtũ excludi naturæ ratio est,non tamen ita solum oua aperiuntur, sed etiã spõte in terra, ut in Aegypto obruta fimo pulicem procreant, & Syracusis potator quidã ouis sub scoria in terra positis tãdiu potabat,donec oua ederent fœtum. Iam uerò & quũ in uasis quibusdã tepidis essent concocta,sponte oua pullos prompsere.6.de Natura animalium.cap.2.

Oues potu maximè pinguescunt,quamobrem ęstate salem die quinto dare soliti sunt singulis centenis singulos modios: sic enim pecus incolume atq; pingue redditur.8. de Natura animalium.cap.10.

Oues præcipuè ex superabundanti renum pinguedine intereunt,quod ubertate pabuli fit,ut in Sicilia agro Leontino fieri cõstat,quocirca serò diei agere oues ad pascua pastores loco illius solent. Arist.3.de Natura aialium.cap.17.

DE LITERA P.

PALATVM nonnullis piscibus uice linguæ datum est, uelut inter fluuiales cyprino. Aristo.in.4.de Natura animalium.cap.8.

Pallidum non differt ab albo secundũ magis & minus, sed secundum qualitatem.6.physi.com.32.

Papilionũ generatio ex crucis fit.5. de Natura animalium.cap.19.

Partuum multitudo & unitas unde proueniat.uide causam in.4.de Generatione animalium.cap.4.

Partus fœminæ tardior est, dolor etiam ex fœmina continuus obtusiorq; est,ex mare acer & longè molestior.7.de Natura animalium.cap.4.

Pariundi tempus homini præ cæteris animalibus multiplex est,nam & septimo,& octauo, & nono mense parere potest.ibidem.

Partus difficilis est mulieribus in ocio degentibus & quibus non bona latera sunt, neq; facultas retinendi spiritus suppetit.7.de Natura animalium.cap.9.

Panis furfuraceus & fermentatus facilè digeritur & uide causam.5.colliget.cap.31.

Panis azimus est grossus & uiscosus.ibidem.

Panis nimis fermentatus non est bonus.uide cãm.ibidem.

Parum & multum de necessitate sunt sub eodem genere. 3.colliget.cap.31.

Paruum in magno continetur, magnum in paruo haberi non potest.ex.2.de Partibus aialium.cap.ultimo.

Partes animalium aliæ similares, aliæ dissimilares. primo de Historiis animalium.cap.1.

Partes animalium dissimilares aut sunt eædem specie, aut genere, aut proportione, aut secundum magis & minus differentes.ibidem.

Partes similares aliæ molles & humidę, aliæ siccæ & solidæ.ibidem.

Pars ad partem ita se habet,ut totum ad totum.1.de Historiis animalium.cap.primo.

Partes officiales humani corporis sunt,caput,collũ,thorax brachiũ duplex,crus duplex.1.de Historiis aialiũ.cap.7.

Partes interiores hominis sunt incertæ & incognitæ: quãobrem ad cæterorum aialium partes,quarum similes sunt humanæ referentes eas contemplari debemus. Arist.1.de Natura aialium cap.16. Nota tamen ꝙ de partibus exterioribus est oppositum,ut patet in eodem libro cap.7.

Partes similares quæ sint,uide in.3. de Natura aialiũ.cap.2. Vbi animaduerte ꝙ sanguis inter partes similares ponitur,& pituita atraq; bilis, & flaua ponũtur inter excremẽta secundum Arist.& sunt etiam ex numero similarium.

Parte aliqua corporis opportuna mutata,tota aialis constitutio multò discrepat forma,quod in spadonibus est cernere. Arist.4.de Genera.animalium.cap.1.

Partes exangues non sentiunt. ex.2. de partibus animalium.cap.10.

Pars superior animalium est calidior inferiori, & dextra sinistra,& anterior posteriori,& mas fœmina.ex.2. de partibus animalium.cap.3.

Particulare licet sit ens in rei ueritate,de eo tñ non fit demõstratio.12.Meta.28.cõ.idem.7.Meta.tex.com.53.

Particulare solum est ens in ueritate.12. Meta.cõ.27.&.28. & in.2.de Generatione & corrup.tex.cõ.59.

Partes compositi sunt in cõposito in potentia non in actu. Et ideo cõpositum non est in actu unum,in actu & forma per partem dominantem,& si non esset unum in actu.10. Meta.cõ.23. Vbi patet non dari maximũ æquale ad pondus, sed oporter in uero mixto dominari unũ elementũ, quod habet respectu aliorum dominatorũ uim formę, & illud est quod largitur mixto motum naturalem. ut dicit Pilosophus, & Cõmen.in.1.Cœli.tex.cõ.7.&.8.

Pars multipl'r dicitur.7.Meta.tex.cõ.33. idem.5.tex.cõ.30.

Pars dicitur duobus modis secũdum qualitatẽ, & secundũ quantitatem.7.Meta.tex.cõ.33.& differunt, ut ibi dicitur: Quia diffinitiones partiũ qualitates sunt posteriores diffinitione totius & toto,sed diffinitiones partium quannitatis præcedunt diffinitionẽ totius & tutum. De ista duplici diuisione partium,uide etiam in.1.phy.cõ.5.&.36.

Partes animalium quãdo anima separatur,dicuntur æquiuocè.7.Meta.tex.com.35.37.&.39.idem in.4. Meteo.in fine.idem in.1. de Partibus animalium. cap.1. habetur. ubi Philosophus dicit: Ergo si animal,uel anima,uel pars animæ,uel non anima est:cum primum anima à corpore discesserit,animal esse definit, neq; membrum ullum nisi figuræ suæ ratione idem relinquitur modo eorum, quæ fabulæ tradunt in lapidem transisse. & ibidẽ dicit ꝙ homo mortuus quanq̃ figurę formam habet eandem, tamẽ homo non est. Adhuc fieri nõ potest, ut manus sit quocunq; modo constans,ut ænea aut lignea, nisi æquiuoca nominis communione,sicut quæ picta,ut quæ fungi suo officio nequeant: Quomodo nec lapideę tibię suum assequi munus possunt,neq; medicus pictus artem medicabilẽ exercere potest: pari ratione membrorum hominis uita functi nullum id esse insuper potest, quod erat cum uiueret, ut oculus, manus,pes,& reliqua.

Partes rei secundum diffinitionem præcedunt rem in esse. 1.physi.cõ.28.2.physi.28.1.de Anima.cõ.5.

Partes diffinitionis præcedunt diffinitum.1.physi.cõ.29.

Partium aliæ secundum quantitatem,aliæ secundum qualitatem.1.physi.cõ.36.&.7.Meta.cõ.33.

Partes secundum qualitatem sunt partes essentiales,ut materia & forma: quantitatiuæ uerò partes sunt ptes integrales. Vide Alexandrum in paraphrasi de anima.cap.4.ubi probat animã esse inseparabilem à corpore, de differen-

Pater

lida ac dura sunt propriis coloribus carent. Alexander in paraphrasi de anima.cap.12.ubi ostendit quæ sint sensibilia per se, & quæ per accidens. Inde scias non esse mixtum coloratum esse, sic neq; omne mixtum saporem habet,ut alias notaui.

Perspicui uberior aut exilior mixtio differentiam colorum efficit.ibidem Alexander.

Perspectiuus de Iride & aliis apparentiis meteorologicis assignat causas remotas, & naturalis causas ꝓpinquas & sensui manifestas.Cōmen.in.3.Meteo.cō.2. propè finem.

Pes dexter est motus essentialiter,pes autem sinister est motus motu accidentali, quia animal primò mouet pedem dextrum,deinde sinistrū ut super illum sustentetur.2.Cœli.com.8.in paraphra.autem super.2.Cœli sum.2.quæsito primo, dicit φ animal prima intentione mouet pedem dextrum,sinistrum uerò ac si per eius motum repetere ue lit motum partis dextræ.

Philosophia inuēta fuit & destructa infinities.12.Meta.tex. com.50.idem primo Cœli.tex.com.22. & primo Meteororum.& in.3.de Anima.com.5.

Philosophorum legales reperiuntur inimici.ex procemio libri Destructionum.Vnde legitur in uia Arist.φ fuit accusatus hæreticæ prauitatis apud sacerdotē summum Atheniensium,qui uocatus noluit accedere: dixit enim non sinam Athenienses bis in Philosophos peccare:paulo ante enim Socra.morte damnarunt.

Philosophi nō abhorrent concedere infinitum per accñs, & φ una reuolutio seu motus in infinitū fit ante alium per accidens.ex lib.Destru.dispu.1.in solutione.5.dubii.

Philosophus habet dare cās formales & finales substantiæ sensibilis.i.diuinus.12.Primæ philosophiæ.cō.6.Nam prima forma & primus finis à Metaphysico consideratur.4. Primæ philosophię.cō.1.&.3.Meta.cō.3.& hoc etiam declarat Cōmen.in com.6.12.Meta.

Philosophus.i.diuinus ponit has duas causas, mouentē & materialem, principiū perscrutationis de duabus aliis causis:& primo causam materialem,& declarat illam per propositiones illas easdem quibus usus est in sciētia naturali.

Cōtra Fra. de Mayro. Et ideo uidetur φ hęc cōsideratio non est ꝓpria huic sciētiæ,sed est pars sciētiæ naturalis: sed quia uicinæ sunt hæ duæ considerationes, & necesse est uti una earū in altera quasi principio, ideo fecit rememorationē de hoc quod declarandum est in sciētia naturali.sed tamen hoc magis generaliter ǭ in scientia naturali.Cōmenta.12.Meta.cō.6. consimile uide in.2. Meta.com.6. contra illos qui dicunt Aristo.fuisse rudem in prima philosophia,quia non uidetur consideratio eius alia à cōsideratione naturali. Com. enim respondet ad hoc dicens,φ istæ duæ scientię uicinę sunt.s.scientia quæ considerat de principiis substantię mobilis in eo φ est mobilis,& quæ considerat de eis in eo φ substantiæ:& ideo possibile est uti his ꝓpositionibus magis generalibus ǭ in scia naturali,non in eo φ est substantia mobilis sed in eo quod est substantia simpliciter.

Philosophi scientia est entis inquantū ens uniuersaliter, & non secundum partem.11.primæ philosophiæ.cap.3.ubi manifestè per totum illud caput ostenditur scientiam diuinam esse de quidditatibus rerum sub rationibus transcendentibus & uniuersalibus,& φ non cōsiderat quidditates rerum in particulari præsertim illarum quæ secundum esse non abstrahunt à materia sensibili & motu.

Philosophia prima de his duobus considerat.s. de ente in quantum ens, & de principiis & causis entis inquantum ens.Cōmen.in com.1 super.12 Meta.authoritate Alexan. quod non est intelligendum cum præcisione, ut notaui in expositione mea super illo libro.

Philosophiæ tres erunt theoricæ,mathematica,physica,& theologia.6.Meta.tex.cōmen.2.

Philosophiæ diuisionem secundum animi potestates,uide à Simplicio primo Physi.in prologo,& à Ioanne Grammatico in principio de anima.

Philosophia est animę perfectio,& est corporis medicina. Simplicius in prologo primi Phy. & colligitur ex sententia Philosophi.1.Ethicorum.cap.17.& ex.4.Meta.tex.cō. 18.ubi inquit: Quòd ita homo dicitur curare de ueritate, sicut infirmus de sanitate.

Philosophia non considerat nisi de rebus entibus extra animam.1.Meta.tex.com.44. Nec intelligitur ut intellexit Ioan.de Iāduno,& Bononienses,φ scientia cōsiderat res & rerum quidditates ut concernunt actualem existentiā, unde asserūt diffinitiones & demōstrationes esse de actualiter existentibus secundū φ existunt. Sed ista opinio stare non potest, quia res existentes secundū φ exñtes apud Peripateticos,sunt singulares:non enim dantur uniuersalia extra animā existentia, sicut posuit Plato.3. de Anima. cō.18.& primo de Anima.cō.8.&.12. Meta.cō.4. Sed de singularibus quatenus singularia sunt,non est diffinitio neque demonstratio,ut patet.1.Posterio.&.7.Primæ philosophiæ, ubi etiam habetur φ singularibus æternis sub ratione qua sunt singularia, non est diffinitio, ut patet ibi in tex.com.55.& est unus ex erroribus contingentibus circa uniuersale. Amplius Them.expresse dicit in.1.Poster. in illo capite: Eorum autem quæ sæpe fiunt φ non demonstratur eclipsis de hac luna quæ cernitur,neq; hæc eclipsis quæ in hoc tempore fit:singularium enim & existentium est sensus & non intellectus,quia intellectus & scientia est uniuersaliū, ut patet.2. de Anima.tex.cō.60. Amplius ista opinio manifeste est contra sententiam Auer.in sua paraphrasi super.4.Cœli & mūdi,in sum.3.cap.1.cōtra Them. expresse enim ibi scribit hęc uerba: Nos autem dicamus perfectius diffinitiones constitui ex genere & differentia, quarum neutra à diffinitio seiungi potest,quia pars est diffiniti,ut in posterioribus ostēditur. Quod aūt propriè rei actiones constituant loco differentiæ in rebus,ubi differētiæ non apparent secundū se totum, uti in palmæ diffinitione dicimus ipsam esse arborem dactylum producentē, quod & ibidem ostensum est: quemadmodū igitur huiusmodi diffinitiones fieri solent ubi primū perfectūq; diffinitionum genus haberi non potest, & quando tunc loco differentiæ actio sumitur, non est intentio φ hæc ipsa inuenta sit in actu:siquidem interdū inuenta est actio, quandoq; minime. Differentiæ aūt & φ illarum fungitur officio separari quidem nequeunt, alioquin non esset palma nisi dum dactylorum fructum ꝓducit, si intentio eius esset in eius diffōne dactyli productio actu,quod falsum esse cōstat:sed ponitur loco naturalis differentiæ, de cuius more est ut talis actio proueniat, siue hæc ipsa actio ꝓcedat ab ea semper, siue non semper &c. Per ens igitur extra animam,non intellexit Cōmē. rem existem secundū φ exñs, sed rem hñtem essentiā, seu quidditate ad drīam non entium,sicut sunt figmenta, & uniuersaliter quæ sunt impossibilia,& non habentē conceptū intelligibilē de eis: & sic intelligitur dictū Cōmen.2.Phy.cō.71.dum dixit primam philosophiā esse de rebus existētibus inquantū existunt.i. considerat entia inquantū entia sunt, ut dicit Phs in prin. 4.& etiam in prin.6.Primæ phiæ.De hoc tamen alibi diffusè scripsi in quæstione quadam ordinaria, de temporis quidditate,ubi late uiam istam impugnaui.

Philosophia prima considerat maximè de principiis, quæ sunt prima in esse & in cognitione. primo Meta.com.50. idem in procemio Metaphysi.

Philosophia prima balbutiens uisa est de omnibus nouā existens circa principia & primum.1. Meta.tex.com.51. Consimilem sententiam inuenies in.7.Primæ philosophię cap.2.apud Auicē.ubi inquit:Ars quælibet in sui exordio est cruda & immatura, sed maturatur postea, & deinde paulatim decoratur & perficitur: talis fuit antiquitus philosophia apud Græcos,primum quidem persuasibilis scilicet rhetorica,deinde quia incidit deceptio in ea,fuit dialectica in una ex partibus eius scilicet naturali, quæ apud plures eorum fuit usitata.

Philosophiæ natura est quærere maximam perscrutationem.2.Meta.cō.2.tex.15.

Philosophia prima propriè considerat de prima forma & primo fine.3.Meta.cōmen.3. & cōmen.4. idem in ꝓlogo suo

Plato opinabatur ꝙ quidditates primarum substantiarum sunt aliæ à primis substantiis.7.Meta.com.2.

Plato non malè sophisticam circa non ens ordinauit: sunt enim sophistarũ rationes circa accidens,ut est dicere maximè omnium.6.Metaphy.tex.com.4.

Plato asseruit species,& Mathematica duas subst ãtias,tertiam uerò sensibilium corporum.7.Meta.tex.com.5.

Plato extra cœlum, neq; corpus, neq; incorporeũ ullum esse existimauit, nam neq; ideas suas extra cœlũ locauit. 3.physi.25.& Themistius.ibidem.

Plato uerè,& maximè ens uidelicet ideam,appellabat ens ipsissimum.Themistius.1.physi.tex.26.

Plato non distinxit inter materiam,& priuationem.primo physi.cõmen.66.&.89.

Plato solus fuit propinquus uidere ueritatẽ in natura materiæ,sed non bene distinxit eam.1.physi.com.79.

Plato opinabatur, ꝙ aliquid moueat se.2.physi.cõmẽ.3.& 7.physi.cõmen.2.&.8.physi.com.40.

Plato opinatus est ꝙ uniuersalia sunt causę particularium. 2.physi.tex.cõmen.38.

Plato existimauit aliquod simplex,& non compositum ex potentia,& actu, posse moueri.3.physi.cõ.8.idem.8.phy. cõmen.40.&.7.physi.cõ.2.&.3.Cœli.com.28.

Plato infinitum esse principium rerum sensibilium,& intelligibilium opinatus est, quia numerum esse principium, & sensibilium,& intelligibilium posuit excogitata ratione,ut ideæ numeris continerentur.3.physi.cõ.25.& Themist.ibidem.

Plato posuit infinitum principium sensibilium,quia posuit infinitum in causa materiali quæ apud ipsum est magnũ, & paruum, & magnum apud ipsum crescit in infinitum, & paruum diminuitur in infinitum.3.physi.tex.com.25.

Plato posuit formas, idest ideas non esse intra mundũ,nec extra mundum, quia non sunt in loco.3.physi.tex.cõ.35.

Plato fuit primus qui principia materialia rerũ sensibiliũ elementa appellauit,ut auctor est Eudemus,& Simplic.in prologo physi. sic potest intelligere illud.1.physi.tex.cõ. 48.ubi dicitur:Omnes quidem elementa,& ab ipsis uocata principia,& uerè, & sine ratione ponentes,tamen contraria dicunt tanquam ab ipsa ueritate coacti ponentes,& uniuersaliter numerum indiuisibile qualitatem habet:qui enim punctus qualitatem habere poterit, cum nulla affectio, neq; figura puncto potest inesse.primo physic.Themistius in tex.18.& inde elicitur.

Plato posuit duo pati, & unum agere,antiqui uerò quòd duo principia agunt, & unum patitur.1.physi.text.cõ.55. Nam Themistius,& Cõmentator per posteriores intelligit Platonem,& sequaces.

Plato usq; ad decem facit numerum.3.physi.tex.cõ.61.

Plato posuit materiam esse locum.4.physi.cõ.14.15.&.59.

Plato putauit infinitum esse principium sensibilium:& intelligibilium,quia principium rerũ,tam sensibilium,q̃ intelligibilium numerum putauit.3.physi.tex.cõ.25.

Plato in Timæo materiam locũ esse dixit,in his uerò quę sine titulo,per numerum.i.per magnum, & paruum eam significauit.4.physi.tex.cõ.15.& Themistius.ibidem.

Plato dixit motum proiectorum fieri ab aere secundũ successionem.4.physi.cõ.68.idem.8.physi.cõ.82.

Plato solus generat tempus.8.physico.tex.cõmen.10.&.4. physi.commen.88.

Plato dixit tempus esse motum totius cœli.quarto physi. tex.commen.93.

Plato assimilauit puerũ dormienti,ebrio, & infirmo, quia scientia in puero non est in actu,sed accidentia,& humores impediunt ipsum.2.physi.tex.com.20.

Plato posuit mundum generatum, sed nõ corruptibilem. 8.physi.cõmen.2.& tex.cõmen.10.

Plato inquit:Cognitio quæ habetur de materia,notha, & extranea est, actus autem,tam in sensu,q̃ in intellectu nothus est,& extraneus,qui nõ de uultu,& facie eius rei quã contẽplamur elicitur,sed de forma illa qua priuatur.Themistius.3.de Anima.cõmen.44.

Platonem dubitari non potest, ex his dialogis quos scriptos reliquit, animam esse corpus putasse, alioquin,nec Aristo.contra Platonem, sed contra Timæum inuenitur, & Themist.primo de Anima.cap.20.

Plato simul posuit tempus factum fuisse cũ cœlo, cœlum autem factum dicit.8.physic.text.cõmen.10.Ille est locus apertus,quo uolunt Aristotelem imponere Platoni mundum incepisse de nouo,quia factio non est nisi cum nouitate,ut patet in primo de Generatione,& corruptione,in capite de facere,& pati:& ita tenuit Alex.quicquid senserit Simplicius,& alii qui dicunt Arist.in hoc solum in uerbis fuisse discordem à Platone. Cõtra Simpli.& alios concordantes Plat.cũ Aristo.

Plato dicit, ꝙ nisi hominibus communia essent multa,sed proprium quid,aut impromiscuum contineretur in singulis,non esset admodum facile ostendere,& significare alteri uoluntatem suam.Themi.3.de Anima.cap.32.

Plato secundum suam positionem credidit,ꝙ omnis motor de necessitate mouetur.8.physi.cõ.39.

Platoni uidebatur, ꝙ motum ex se componitur ex moto, & motore qui mouet se.8.physi.tex.cõ.40.

Platonici dicunt corpora diuidi in indiuisibilia, quod est impossibile.8.physi.cõmen.4.

Plato opinatus est,ꝙ omne mouens se est æternum.8.physico.cõmen.46.idem ibidem.cõmen.40. ideo opinabatur animam æternam esse.

Plato opinatus est animam esse principium omnium motuum.8.physi.tex.cõmen.73.

Platonis opinio fuit aliquod corruptibile ex posse perpetuari ab alio,& Alex.in quibusdam suis tractatibus idem dicit de corpore cœlesti, quod uult sortitum fuisse æternitatem à suo motore.Auer.8.physi.com.79.

Plato nominabat illud quod fuit ante tempus, sæculum, quia tempus est factum apud ipsum: & intendit per sæculum esse terminans omnia entia quæ fuerint ante tẽpus. primo Cœli.cõmen.100.

Plato posuit mundum fuisse generatum,sed non corruptibilem.1.Cœli.tex.cõmen.102.

Plato dum dixit mundum esse generatum,intellexit ꝙ nõ sit in tempore generatus,sed semper fuit,ut dicunt defendentes ipsum: sed quia suæ partes natura præcedunt ipsum,tunc Aristo.non discrepat ab eo in hoc, tamen male fecit inducendo mundum esse generabilem, sed non corruptibilem.Hoc enim nõ intelligitur ex generatione nisi cum difficultate,& maxime cum dixit ꝙ efficitur ex non ordine in ordinem.primo Cœli.cõ.105.&.106.

Plato in Timæo animam propter duas rationes ex numeris harmoniacis constare opinatus est.Themist.primo de Anima.cap.20.

Plato opinatus est ꝙ corruptio mũdi possibilis est ex parte materiæ,sed impossibilis est ex parte agentis, aut quia agens aliquod non est innatum corrumpere illum, aut quia agens sapiens non est innatum corrumpere suum factum,aut quia corrumpens est contrarium generatǫ, aut quia non corrumpetur omnino.1.Cœli.com.124.

Plato opinatus est,ꝙ corpora componuntur ex superficiebus,& dissoluuntur in eas.3.Cœli.tex.cõ.3.

Platonis opinio est magis remota à ueritate, qui posuit corpora componi ex superficiebus,quàm opinio Democriti ponentis corpora indiuisibilia:& ideo Aristo.magis laudat ponẽtes partes indiuisibiles,licet in ueritate uterq; nihil dicat.3.Cœli.cõmen.17.

Plato nihil sciuit de prima materia.3.Cœli.com.17.&.25.

Plato posuit motum innaturalem esse priorem naturali,& in hoc conuenit cum Leucippo,& Democrito,sed differt ab,quia secundum Platonẽ motus innaturalis fuit in præterito,sed modo non est:sed secundum istos est modo,sicut fuit in præterito.3.Cœli.tex.com.20.

Plato tenuit in Timæo ante factum mundum, ꝙ elementa mouebantur motu inordinato.3.Cœli.tex.cõ.21.

Plato existimauit ꝙ primus motor mouet se essentialiter. 3.Cœli.cõ.28.idem.8.physi.cõ.40.&.7.physi.cõ.2.

Plato peccauit opinando principia rerum sensibilium esse

Plato

in corpore: & ideo in quo nõ est potentia, illud neq; corpus est, neq; uirtus in corpore. 12. Meta. cõmen. 41. auctoritate Themi. uersus finem commen.

Potentiæ mouentes existentes in corporibus sunt duobus modis, quædam sunt in corporibus generabilibus, & corruptibilibus, & istæ non possunt semper mouere: potentiæ aliæ sunt in corporibus æternis, & istas possibile est dicere quoquo modo quòd non possunt semper mouere, & alio modo possibile est dicere quòd semper mouent. 12. Metaphy. commen. 41.

Potentia esse de natura priuati existimari potest. ex lib. De struc. dispu. 1. in solutio. dub. 6. idẽ. 9. primæ philosophię. cõ. 3. ubi habet dicere aliquid in potẽtia est dicere aliquẽ modum priuationis: potẽtia enim (ut inquit Themistius) est annexa priuationi. in digressione de priuatione, & potentia materiæ in primo physicæ auscultationis.

Potentiæ corporales sunt diuisibiles secundum corporis diuisionem. 12. Metaphysi. tex. cõmen. 41. & 8. physi. text. cõmen. 78. & 79.

Potentia multipliciter dicitur, est enim potentia in alteratione, in substantia, & ubi. 12. Meta. com. 41. idem. 1. physi. com. 63. & 8. Metaphy. 4. & 12. cõmen. & 12. Meta. tex. cõ. 10. & 2. & ultimo cap. libri de Substantia orbis.

Potentias omnes in corpore existentes esse finitas est uerum, sed non consequitur omne corpus habere omnem potentiam, quia corpus cœleste non habent potentiam nisi in ubi tantum. 12. Meta. cõmen. 41.

Potentia quælibet existens in corpore, mouetur accidentaliter, & non essentialiter. ibidem.

Potentia quæ est in corporibus ad ubi tantũ possibilis est ex se, sed est necessaria ab alio: sed potentia quę est in corporibus ad esse, impossibile est, ut acquirat necessitatem ab alio. 12. Meta. cõmen. 41. & 8. physi. com. 79.

Potentiam existentiam in corpore finitam esse, existimatũ est hoc solum ueritatem habere in corporibus generabilibus, & corruptibilibus, non autem de potentia existente in corpore æterno, & in hoc errauerunt Zabii, & Sapientes eorum. Vnde secundum Peripateticos omnis potentia existens in corpore uel æterno, uel non æterno, est finita necessario. 12. Metaphy. com. 41.

Potentia, & actus sunt principia omnium decem prædicamentorum, quia quodlibet quandoq; est in potentia, & qñq; in actu. 12. Meta. text. cõ. 26. Inde scire poteris nullũ æternum reponi in prædicamento, cum nullum sempiternum sit in potentia quandoq;, & quandoq; in actu. ut dicitur in. 9. primæ philosophiæ. tex. cõmen. 17.

Potentia reducitur ad materiam. 12. Meta. text. cõmen. 26. ubi Cõmentator dicit, ꝙ potentia quæ est in materia, est super indiuiduum compositum ex ea, & ex forma.

Potentia existimatur esse ante actũ, quia omne agens fuit in potentia, & non omne quod est in potentia aget: ideo uidetur potentia esse prior actu. 12. Metaphy. tex. cõmen. 30. & ibi soluitur.

Potentia per aliud intelligitur, actus autem per se. 12. Metaphy. cõ. 37. uide in Concordantiis nuper æditis.

Potentiam esse non indiget demonstratione, & ideo Arist. in. 9. tracta. in quo loquitur de potentia & actu, ubi ostendit potentiam præcedere actum, & dixit impossibilia cõtingentia ad negantes potentiam esse, & ponentes eam cum actu illud non faciunt nisi ad confirmandum. Commenta. 12. Meta. cõmen. 9. & elicitur ꝙ licet ad per se nota non sit demonstratio, in scientia tamen ad hominẽ negantem possunt adduci rationes ad confirmandum. Consimile de loco, uide in. 4. physi. com. 1.

Potentiarum numerus est secundũ numerũ specierũ gñabiliũ 11. Meta. cõ. 11. idem. 4. physi. cõ. 120. & 8. physi. cõ. 46.

Potentia si non esset ens nõ esset agens omnino, & si agẽs non esset, nihil esset hic omnino in actu. 12. Metaphy. cõ. 18. in calce commenti.

Potentia dicitur bona uel mala ratione actus. in paraphrasi Meta. tracta. 3. col. 5.

Potentia est causa priuationis quæ est ipsum malũ, & ideo in rebus in quibus nõ est potẽtia, nõ est malũ aliquod. ibi.

Potentia res existẽtes sunt similes rebus. 10. Meta. cõmen. 2. uide. 9. Meta. tex. cõmen. 7.

Potentiæ quædam existunt per naturam, quædã consuetudine, & quædam per disciplinam. 9. Meta. tex. com. 10.

Potentiæ sine ratione quando agens appropinquat passo, & nõ fuerit illic aliquod extrinsecum impediens, necesse est ut agẽs agat, & patiatur patiens, sed potentiæ rationales secus se habent. 9. primæ phiæ. tex. com. 10. & ibi uide causam. Nam quæ agunt sine ratione, agunt alterum contrariorum tantũ: quæ autem sunt cum ratione, agunt duo contraria. Scientia enim est scientia contrariorum, & quia non possunt agere utrũq; contrariorum per se, quia tunc duo contraria simul fierent, quod est impossibile: ideo oportet esse aliquod principium prius potentiis mouentibus, ꝙ sit causa in hoc ꝙ agat alterũ contrariorum qñq;, & alterum qñq;, & hoc est uerum principium: tale autẽ est appetitus, & uoluntas quæ est ab intellectu.

Potentia propinqua non aduenit subiecto quomodocũq; disposito, sed eo modo quo possit exire in actum: ut si diceamus genituram esse in potentia primò propinqua hominem, quæ est proiecta in uulua tali modo, quo non offendat eam aer extrinsecus, ita ꝙ alteretur, & ita est in rebus artificialibus in tracta. 3. Meta. col. 4.

Potentia propinqua differt à potẽtia remota, quia indiget uno solo mouẽte præsertim in naturalibus rebus ad hoc ut exeat in actum, sed remota pluribus. Amplius autem denominatio fit in forma à subiecto propinquo, ut arca est lignea, sed non à remota, quia non dicitur arca terrea. ex paraphrasi Meta. tracta. 3. col. 4. Item aliquid proprie dicitur esse in potentia à potentia propinqua, sed remota dicitur largo modo. ibidem.

Potentia quæ dicitur esse in infinito, nõ intelligitur de potẽtia quæ dicitur respectu actus, ista enim est finita, sed intelligitur cũ dicitur esse infinitum in potentia. idest ꝙ semper potentia associatur ei. 9. Meta. com. 11.

Potentia quæ dicitur respectu actus, est finita. ibidem.

Potentiæ quæ dicuntur in rei ueritate possunt qñq; exire in actum, ita ꝙ in eis non remaneat potentia aliquo modo, & tunc erit uerum eas dicere exire in actum simpliciter, non in actum incompletum. 9. Meta. tex. com. 11.

Potentia accepta in diffinitione motus est de genere potentiarũ, quæ non exeunt in actum simpliciter, quia si talis potentia exiret in actum simpliciter, tunc destrueretur motus. 9. Metaphy. com. 11. Ex quo intelligis dictũ Auer. in. 3. physi. com. 6. ubi dicit, ꝙ ex diffinitione motus apparet cõtinuatio in motu: motus enim quando quiescit erit perfectio eius quod est in actu.

Potentia quæ est in infinito, & potentia quæ est in materia ad infinitas formas, & potentia quę ponitur in diffinitione motus, sunt de eodẽ genere: uidelicet sunt de genere potentiarum quæ non exeunt in actũ simpliciter, sed sunt potentiæ quæ nunquã separantur ab illo quod potest. 9. Metaphy. cõ. 2. tex. 11. Ex quo patet potentiam esse duobus modis. uide & 3. physi. text. com. 57. ubi dicitur quòd aliter infinitum dicitur esse in potentia, quàm æs dicatur esse in potentia statua. & uide Themistium ibi.

Potentia quæ ponitur in diffinitione motus, & inuenitur in tẽpore, & in diuisione quantitatũ. non potest esse separata nisi in cognitione. 9. Meta. tex. cõ. 11. Inde collige intellectum aliqua posse separare, quæ natura separare non potest, sicut bene notauit Cõmen. 12. Meta. com. 39. [Vide in cõcordantiis nuper æditis.]

Potentia quæ nunquã separatur à re quæ dicitur in potentia, nõ potest separari nisi in cognitione, & non in esse, qa illud quod est separatum de ea, est illud quod intellectus actu intelligit de ea. 9. Meta. tex. com. 11.

Potentia dicitur de naturalibus, & artificialibus. 9. Meta. tex. commen. 13.

Potentia est propter actum, & non econtra: non enim alia uident ut uisum habeant, sed uisum habent ut uideant.

Potentia non inuenitur in aliquo sempiterno. 9. Metaphy. text. com. 17. & Commentator in commento dicit, quòd

potentia non eſt niſi in generabilibus.

Potentia omnis ſimul contradictionis eſt.9.Meta.tex.c.17.

Potentia ſatigationis eſt maior, & potentia corruptionis eſt minor.9.Metaphy.com.17.

Potentia præcedit actum tempore ſecundum iudicium,nō autē ſimpliciter.6.Meta.tex.cō.13.&.12.Meta.text.cō.32. ubi dicitur, potentiam exiſtimare priorem actu,eſt quidē ut bene,eſt autem ut non bene.

Potentia & actus in plus ſunt horum quæ dicuntur ſecundum motum ſolū.9.primæ philoſophiæ.tex.com.1.

Potentiæ quędā ſunt ſecundū ſimilitudinē,ut in Mathematicis.9.primæ philoſophiæ.tex.cō.2.quędam ſecundū rei ueritatem,ut ſunt potentiæ in rebus tranſmutabilibus.

Potentia paſsiua eſt principium trāſmutationis ab alio inquātum aliud, potentia uerò actiua eſt principium tranſmutationis in aliud inquantū aliud.9.Meta.tex.cō.2.Vbi Cōmen.notat ꝙ ideo in diffinitione paſsiuæ potētiæ ponitur ab alio inquantum aliud,quia eſt manifeſtum quòd nihil patitur à ſeipſo,& ideo in diffinitione actiuæ potentiæ ponitur in aliud inquātum aliud,quia eſt manifeſtum ꝙ nihil agit in ſeipſum. Vide in ſimile Auer.in libro Deſtruc.dicto in diſputa.1.in ſolu.1.dub.ubi ſcribit: Principium cōceſſum ab omnibus eſt ꝙ nulla res ſeipſam permutare poteſt.idem.3.de Anima.cōmen.4. Ex quo poteris uidere quantum deuiauerit à uia Peripateticorū Scotus ille ſubtilis in.9.primæ philoſophiæ.q.14.ubi quærit an aliquid poteſt moueri à ſeipſo. & in.2.Sententiarū.diſtin.2.q.10.& diſtin.25.q.unica. Verum illi accidit plerūq; dum de ſenſibilibus tractat, quod accidit Platoni,aduerſus quē Ariſt.ita ſcribit in primo de Generatio.& corrup. tex.cōmen.7. Cauſa autem quare non potuerunt cōfeſſa uidere in experientia fuit. Ideo quicunq; magis inſudauerunt Naturalibus, magis poſſunt ſupponere talia principia,quibus multa poſſunt complicare:qui autem ex multis ſermonibus indocti,exiſtentium entis intuentes, & ad pauca reſpicientes de facili enunciant.

Cōtra Scot.

Potentiæ cuiuslibet paſsiuæ diffinitio recipit diffinitionē potentiæ primæ materiæ.9.Meta.tex.com.12.

Potentiæ cuiuslibet actiuæ diffinitio recipit diffinitionem actionis primæ formæ, quæ eſt abſoluta ab omni materia.ibidem.& hoc rationabiliter,quia dicit Cōmenta.12. Meta.com.18.in calce cōmenti, quod omnes propoſitiones,& formæ ſunt in potentia in prima materia,& in actu in primo motore,& ibidem.cō.24.habet quod forma primi mouentis quodāmodo eſt omnes formæ.

Potentiæ aliæ irrationales,aliæ rationem habentes.ibidē.

Potentiæ rationales agunt duo contraria ſimul,ut medicatiua ſanitatis, & ægritudinis factiua potentia eſt.9.Meta. tex.cōmen.3.& ibi redditur cauſa, quia ſcientia cōtrariorum eſt eadem.Ratio autem eadem oſtendit rem,& priuationem,non tamen ſimiliter.

Potentiæ irrationales ſunt alterius contrariorum tantum. ibidem.& tex.commen.18.

Potentia exiſtere ſignificat aliquem modum priuationis, & dicere aliquid habere potentiam, ad hoc eſt ſecūdum ꝙ caret illo ad quod poteſt.9.Meta.com.3.

Potentia,qua aliqua tranſmutantur adinuicem,dicitur potentia paſsiua,iſta eſt materia paſsiui.5.Meta.com.26.

Potentia,& actu ſimiliter ſunt in ſubſtantia,& in forma: dicimus enim ꝙ in lapide eſt forma Mercurii,& in potētia, & in actu:potentia, quia habet naturam recipiendi eam: actu uerò,quia recipit illam.Cōmen.5.Meta.com.14. Ex quo patet quō res anteq̄ fiat,dicatur eſſe potentia,contra ponentes potentiam obiectiuam diſtinctam à ſubiectiua.

Nota contra Scotum, & Henri. de Gand ponētes potētiam obiectiuā diſtinctā apud Peripa.à potentia ſubiectiua.

Potentiæ nōnullæ aliquas magnitudinis partes quaſi trāſcurſu prætereunt non diuidendo,neq; ſecando, ſed præparando,atq; ita afficiendo ut ſecari, & diuidi aliquando poſſint:non enim ſemper ad diſcretionem potentiarum ſubiectæ magnitudines diſſecantur,ut eſt in ſtillicidiis cauantibus lapidem, ubi non oportet ut ſingulis ſtillicidiis ſua ramenta reſpondeant.Themi.7.phyſi.38.

Potentia opponitur actui relatiuè.9.Meta.text.com.11.& commen.5.&.1.de Anima.com.6.

Potentiā aliā eſſe ab actu manifeſtū eſt.6.Meta.tex.cō.6.

Potentiam negantes deſtruunt motum.tex.com.6. & Cōmēta.reddit cauſam,quia motus eſt perfectio entis in potentia ſecundum ꝙ in potētia, & ideo cum potentia non fuerit,non erit motus.

Potentia multis modis dicitur.5.Meta.cap.de poteſtate.& eſt tex.cōmen.17.uide etiam ſecundo phyſi.cōmen.15.& 10.Metaphyſi.tex.commen.15.

Potentia ſecundum metaphoram eſt in Geometria. ibidē. ubi Commentator dicit, ꝙ in rebus mobilibus reperitur potentia uerè,ſed in Geometricis tranſumptiuè.

Potentia non eſt de ſubſtantia materiæ.1.phyſi.cōmen.70. uide in Concordantiis.

Potentia non eſt corruptibilis per ſe, ſed priuatio eſt per ſe corruptibilis.1.phyſi.commen.82.

Potentiæ paſsiuæ ſunt duplices,quædam ſunt paratæ recipere duo contraria æqualiter,& quędam ſunt paratæ dignius recipere alterum: in primis eſt contingens æqualiter,non in ſecundis.2.phyſi.cōmen.48.uide.4.Cœli.com. 35.in fine.& ſecundo Cœli.tex.com.38.

Potentiæ rerum contrariarum ſunt contrariæ.3.phyſi.cō. 11.& primo Cœli.119.&.121.

Potentia qua aliquid eſt diuiſibile in infinitū,alia eſt à potentia qua æs eſt in potentia ſtatua, quia iſta reducitur ad actum.3.phyſi.tex.cōmen.57.&.58. Ex quo elicitur non omnem potentiam eſſe reducibilem ad actū, ſed ubi potentia poteſt ſeparari ab actu:ſunt autem res quarū differentiæ ſubſtantiales conſeruant ſuum eſſe in coniunctione potentiæ cum eis,ut in rebus quarum eſſe eſt in motu. Rerum enim quædam ſunt in actu,ut homo, & quædam ſunt quarum eſſe,ita ſe habet,ꝙ potentia admiſcetur cum actu,& ſi potentia non fuerit,non erit actus,ut dies.

Potentia naturalis, & innaturalis ſecundum Alexandrum non eſt qualitas.7.phyſi.cōmen.20.

Potentia naturalis,& innaturalis ſecundum Auerroem nō eſt qualitas alterabilis.ibidem.

Potentiæ cœleſtes ſecundum ꝙ mouent tempore infinito non habent proportionem, ſed ſecundum, ꝙ unaquæq; mouet corpus proprium propria uelocitate, ſecundum hoc habent proportionem ad motum,uel cum moto.7. phyſi.commen.35.

Potentiarum cœleſtium diuerſitas in uelocitate mouendi, prouenit fore ex diuerſitate naturarum mouētium in nobilitate ſecundum magis,& minus, & diuerſitate naturarum corporum quæ mouentur ab eis.

Potentia non ſolum tempore præcedit paſsionem exiſtentem in paſſo,uerū etiam præcedit ſecundum tempus uirtutem agentem in agente:quod enim comburit,innatum erat ante comburere.8.phyſi.tex.cōmen.4.

Potentiam eſſe ante actū in motu nō cōpetit motui inquātum motus eſt,ſed inquantum nouus.8.phyſi.com.4.

Potentia ad motum eſt duplex,eſſentialis ſeu naturalis,& potentia accidentalis ſiue uiolenta.8.phyſi.tex.cō.32.

Potentia eſſentialis non exit in actum niſi à motore eſſentialiter,potentia autem accidentalis exit in actum à motore accidentaliter.8.phyſi.tex.commen.32.

Potentia eſſentialis eſt in ſubiecto,ex quo aliquid generatur,potentia accidētalis eſt in ipſamet re generata.8.phyſico.commen.32.

Potentia eſt cauſa cōpoſitionis alicuius,ex duabus ſubſtātiis,ſi illa uel aliqua ſubſtantia ſit una in actu, & potentia illa erit ſimplex.8.phyſi.cōmen.78.& idem habetur.8.Metaphy.tex.cō.15.Caueant ergo qui ponunt in uia Ariſto. & Auer.intelligentiam dare eſſe formaliter orbi, & facere per ſe unum,ſicut eſt potentia,& actu, quia tunc in cœlo eſſet alia potentia à potentia,quæ eſt in ubi:ſed uideat pauperes ꝙ illa cōpoſitio eſt generabilibus,& corruptibilibus propria,ſicut patet ex ſine octaui primæ phiæ.

Contra ponētes inchoationem formalem.

Potentia actiua infinita nō poteſt eſſe in materia,non autē ueritatem habet de potentia paſsiua. Auer. limitatio eſt. 8.phy.cō.79.Caueant ergo ponentes inchoationē formę

Cōtra Alex.Achi & Pet.Pōpo.

ab

mediante ubi & situ, & habere non inest nisi mediante situ & ubi:non tamẽ est impossibile,ut duo prædicamenta habeant in hoc eundẽ gradum,ut qualitas & ubi,quia nõ uidetur unum istorũ præcedere aliud secundum suum esse in substantia.ex paraphrasi Meta.tracta.2.in principio.

Prædicatio alia est naturalis,alia non naturalis. septimo Meta.commen.59.

Prædicata essentialia sunt illa quæ adunãtur cum subiecto, & adunantur adinuicem:econtrario autem sunt prædicata accidentalia.7.Meta.tex.com.11. Contra Ioannem de Gandauo ponentem formam generatam esse realiter distinctam à forma specifica. *Cõtra Io. de Gand.*

Prædicata essentialia primi modi sunt tria, genus,& differentia,& diffinitio.7.Meta.com.11.Contra formalizantes ponentes quartum membrum,& est quando idem prædicatur de seipso,cum tamen illa prædicatio non solum nõ est per se secundum Peripateticos in primo modo,immo neq; est naturalis prędicatio,sed est nugatoria,ut dicit Cõmen.4.Meta.cõmen.3.& nos prolixe probauimus hoc in nostris Theorematibus,in illo Theoremate:Substãtia prima de nullo prædicatur. *Contra formalizantes.*

Prædicabilia accidentalia quædam prædicantur per se, & quædam per accidens.7.Meta.tex.com.11.

Prædicata accidentalia per se prędicata de Substantiis non indicant rei quidditatem.ibidem.

Prædicata per se dicitur tribus modis,primo tractatu cap. de essentia in paraphrasi Meta.idem.Them.primo poste. cap.de per se.uide in contradictionibus nuper æditis.

Prædicamenta quæ habent compositionem communiter existimatur ꝙ non essent,si anima non esset. Cõmen.in.6. Meta.cõmen.8. ubi per talia prædicamenta intelligas illa important aliquam comparationem & respectum. Vnde de prædicamento relationis scribit Cõmen.12. Meta.cõ. 19.quod est minimæ entitatis, & ꝙ quidam existimauerunt illud esse de secundis intellectis.

Prædicabilia quæ declarant quidditatem indiuidui substãtiæ sunt digniora hoc nomine ens quã prædicabilia aliorum accidentium.7.Meta.tex.com.2.

Prædicatio hominis de homine perfecto per scientias speculatiuas,& de non perfecto,aut non habente aptitudinẽ, ut perficiatur est æquiuoca.Auer.in prologo primi physi. ubi pondera ꝙ non quilibet habet aptitudinem,ut perficiposfit. Vide pro hoc in.2. Primæ philosophiæ.tex.com. 15.de habentibus naturæ impedimentum , uide etiam.2. physi.com.6.&.2.Cœli.com.22.

Prædicatum quod dicitur cõuertibiliter de duobus,oportet ꝙ illa duo inuicem conuertantur.primo Cœli.cõ.125. & habetur ex primo priorum analyticorum.

Prædicamentorum distantia est diuersa à distantia contrariorum,etenim non est merito cõtrarietatis, sed ideo dicuntur distare adinuicem,quia non generantur mutuo inuicem,neq; aggregantur in eodem subiecto.in paraphra. Meta. tracta.3.col.12.ibi:Et dicamus ꝙ unum opponitur multitudini multis modis.

Prædicatum quod competit alicui per se simul, eidem per accidens competere non potest.primo de Anima.tex.cõ. 42.& habetur primo poste.in cap.de per se.

Prædicata essentialia inueniuntur in genere eorum quæ dicuntur multipliciter,sicut inueniuntur in genere eorũ quæ dicuntur uniuocè, sed non inueniuntur in eis quæ dicuntur æquiuocè, licet in eis inueniatur quoddam uerum,tamen nõ est essentialiter:possibile enim est, ut aliquod prædicabile prædicetur uerè de aliquo nomine ęquiuocè,uerbi gratia,omnis canis est pulcher,sed non inuenitur in eis prædicabile essentiale omnino.4.Meta.cõmen.2.Vbi per prædicata essentialiter dicta , intelligas prædicata per se primi modi & secundi modi dicendi per se, quia sola illa ingrediuntur in simpliciter scibilibus secundum Aristo.in primo poste.Nam quæcunq; neutraliter insunt, accidentia sunt . In analogis igitur inueniuntur prædicata primi modi dicendi per se,quia talium sunt diffinitiones, ut patet de diffinitione naturæ, ut patet.2. physi.tex.commen. 3.sicut est diffinitio motus.3.physi.commen.4. & tex.commen.6. sicut est diffinitio de anima, ut patet.2. de Anima. commen.7.&.30.&.3.de Anima.commen.5.contra Alex. In talibus etiã prædicata secundi modi per se,quia ex secundo poster.si subiectum est analogum, & passio etiam est analoga & econtra:sed in purè æquiuocis bene potest contingere ut aliquod prædicatum uerificetur de omnibus modis seu significatis, sed non essentialiter , sed accidentaliter,ut ista: Omnis canis est pulcher. Sunt enim tres propositiones & omnes sunt ueræ , sed pulchritudo non uerificatur de eis,nec in primo, nec in secundo modo dicendi per se:in plus enim est propositio uera quam sit propositio per se.

Prædicatio eiusdẽ de seipso est nugatoria,elicitur ex quarto Metaphy.in commen.3.& ex 10.Metaphysi.commen. 8.in calce commen.

Prædicationes de generibus & differentiis in lingua Arabum sunt ab abstracto. Dicunt enim ꝙ homo est animalitas & rationalitas,& apud eos non fit prædicatio denominatiua de prædicato substantiali , quia non dicunt hominem esse intellectiuum . in paraphrasi Meta.tracta.3.in col.4. Sic intelligas dictum eius in.7. Meta.com. ubi dicit ꝙ Socrates est animalitas & rationalitas.

Præparationes induiduales sunt infinitæ,& cognosci non possunt à nobis per signa, & reddunt artem medicinæ imperfectam.6.colliget.cap.primo.

Preparatio et priuatio aliqua,& nullam habet naturam nisi propter naturam subiecti,& illo modo fuit possibile,ut præparationes diuersentur in unoquoq; ente . tertio de Anima.commen.14.

Præparatio quælibet in eo ꝙ præparatio uerè nihil dicitur esse in actu,ex illis quæ recipit.ibidem.

Præcordia ictu traiecta in prœliis risum attulisse proditum est,& uide causam in.3.de partibus animalium.cap.10.ubi agitur de septo transuerso,Græci phrenes appellant.

Præcordium siue pericordium est mẽbrana in qua cor inuoluitur secundum Alexan.in paraphrasi de Anima.cap. ultimo,notatur ꝙ,ut ait Gale. antiqui præcordium os stomachi etiam appellare cõsueuerunt,sed hoc est largè.Vide in litera D,de diaphragmate.

Præcessio entis non temporalis non est respectu temporalis neq; causalis, ut umbræ respectu ipsum corpus, neq; temporalibus , ut est in natura entium mobilium , sed est præcessio esse impermutabilis & non in tempore respectu esse permutabilis & in tempore.ex lib.Destruc.disputatio.1. in solutione dub.14. Vide in Contradictionibus nuper æditis.

Præmisse dicuntur principia conclusionis, uel quia sunt sicut efficientes, uel quia sunt sicut materia, unde est secundum uiam similitudinis.ex paraphrasi Meta.tracta.primo cap.de principio.

Priuatio quanquam nullibi subsistat, sed sola ratione,necessaria tamen est ceu altera quædam natura, quæ alteri naturæ accidat.Themistius in digressione primi phyſi.

Priuatio efficit ut materia sit potestate non actu. Themist. primo physi.super tex.78.

Priuatio ita se habet ꝙ in ea nulla est possibilitas,si enim in priuatione esset possibilitas,possibile esset ꝙ priuatio reduceretur ad esse.ex.lib. Destr. dispu.prima,in solutio.15. dub.Vide in Contradictionibus nuper æditis.

Priuatione existente rerum oportet essentiam rerum corrũpi,si uerò non fuerit, oriri omnia atq; nasci necesse est. Nihil enim omnino fieri potest,nisi corruptio alicuius dissolutioq; præcederet,alioquin omnia fuissent sempiterna & immortalia. Malum igitur & interitus ex priuatione ꝑficitur atq; contingit Them.1.phy.super.80.tex.

Priuatio non intelligitur per se,sed in respectu sui habitus. 12.Meta.com.37.&.3.de Anima.tex.com.25.

Priuatio est contradictio quædam.10. Meta.tex.cõ.15.aut in potẽtia determinata, aut concepta cum susceptiuo.10. Metaphysi.tex.commen.15.

Priuationis alicuius medium est.ibidem.

Priuatio

15.aut in potentia determinata, aut concepta conſuſcepti uo.10.Meta.tex.cõmen.15.

Priuatio eſt ſpecies quodammodo.2.phyſi.tex.cõmen.15. idem.5.Meta.cõmen.& tex.17.

Priuatio eſt non ens.4. Metaphyſi.tex.cõmen.6. idem primo phyſico.cõmen.79.

Princeps inquantum eſt princeps, oportet quod habeat aliquam operationem propriam.Cõmen.in libro de Partibus animalium.3.cap.de corde.

Primum principium non eſt conueniens ſecundum modũ quo eſt principium proprium, ſed debet eſſe conueniens aliquo modo uniuerſali.12.Meta.com.24.

Primus Philoſophus habet loqui de modis priuationis,& eſt proprium loqui de priuatione,ubi fit ſermo de potentia.9.Meta.com.3.Ex quo patet ꝙ ſemper potentiæ eſt annexa priuatio,idem lucidiſſimus Themi.in.1.phyſi.in digreſſione de potentia & priuatione materiæ.

Primus Philoſophus debet diſputare contra negantes potentiam eſſe.9.Meta.cõmen.5.

Primus Philoſophus conſiderat de diffinitione ut ſignificat naturas rerum,ſed logicus conſiderat ut eſt inſtrumentum ducens intellectum ad intelligendum quidditates rerum.ſeptimo Meta.com.42.

Prima philoſophia eſt circa ſeparabilia & immobilia.6. Metaphyſi.tex.cõmen.2.

Primus modus per ſe eſt quando prædicatum eſt in ſubſtãtia ſubiecti,& hoc ſiue ſit genus, ſiue differentia, ſiue tota diffinitio.5.Meta.com.23.idem habet Commen.7.Meta. com.11.ubi dicit,ꝙ primus modus prædicabilium eſſentialium continet tria.ſ.genus,& differentiam, & diffinitionem, quæ componitur ex eis. Ex quo patet error forma-
Contra formalizantes. lizantium ponentium quartum modum, & eſt quando idem prædicatur de ſeipſo. Volunt enim habens prædicationem eſſe in primo modo dicẽdi per ſe in quarto ordine.ſed hoc quidem ſtare non poteſt,ut dixi in anno rationibus contra ipſos, tum quia prædicatio primi modi, cum ſit deſeruiẽs ſimpliciter ſcibilibus eſt prædicatio quæ eſt ſecundum naturam,ſed iſta eſt præter naturam, & in fine abominationis,ut dicit Commen.in.1. Priorum.in digreſſione de quarta figura:tum quia talis propoſitio non poteſt ingredi in demonſtratione, quia ſolum ingreditur in ſyllogiſmo ex oppoſitis qui eſt obliquitas & prædicatum contra ſyllogiſmum, ut patet in.2. priorum. & patet ex diffinitione ſyllogiſmi: tum quia eſt nugatoria, ut dicit Commen.4.Meta.cõmen.3.

Primum principiũ in genere,uidelicet cauſæ formalis non potuit ſciri in ſcientia naturali. Commen. primo phyſico. commen.69.& tex.cõmen.ultimi. & in prologo ſuper.1. phyſico.&.3.Meta.cõmen.3.

Primus Philoſophus declarat perfectè ſubſtantiam materiæ, quæ ſit per comparationem eius ad omnes differentias entium inquantum ſunt entia.1. Phyſi.commen.ultimo.idem.7.Metaphyſi.commen.5.&.9.&.12. Metaphyſi. commen.15.&.6. Ex quo patet ꝙ prima & abſoluta notio materiæ pertinet ad diuinum, ut dixit etiam lucidiſſimus Themiſtius in digreſſione de potentia & priuatione materiæ in.1.Phyſi.

Primus Philoſophus non poteſt declarare naturam. ſecundo phyſico.cõmen.3.

Primus Philoſophus poteſt contradicere negantibus naturam eſſe.ibidem.

Primus Philoſophus contradicit opinionibus inductis de primis principiis.ibidem.

Primi motoris duæ ſunt proprietates, & ꝙ in mouendo non mouetur, & ꝙ ſit primum omnium rerum.2.phy.cõ. & tex.74.inde patet deum mouere ut efficiens,& non ſolum ut finis,contra multos.

Primum principium materiale potuit declarari ante diffinitionem motus & accidentia motus, ſed non primus motor.3.phyſi.com.1.Vide in concordantiis.

Primum quandoq; ſumitur prout eſt ſynonymum ei quod eſt per ſe,& quandoq; ſumitur magis propriè,uidelicet ut diſtinguitur contra per ſe, quia in plus eſt per ſe quam primum,ut dicit Commen.in.2.phy.com.3. diſtinctio habetur.quinto phyſico.com.3.

Primum in translatione eſt locus qui ſequitur locũ,ex quo mouetur res mota.6.phyſi.com.32.

Primum in generatione & corrup.eſt minima pars quæ poteſt inueniri de generato.6.phy.com.32.

Prima magnitudo rei generatæ ex partibus diuerſis bene datur,ſed nõ datur prima magnitudo,ex generato,ex magnitudine in qua incepit generatio, nec datur prima magnitudo, quia non datur magnitudo quæ ſit prima à qua incepit generatio.6.phyſi.com.59.

Primum principium ſophiſtarum eſt aſſimilare ſenſibilia uera ſenſibilibus falſis.8.phyſi.com.24.

Primum principium non cõſtituitur per ſubiectum quod mouetur ab ipſo, ſed econuerſo ſubiectũ conſtituitur per ipſum.8.phyſi.commen.52.idem.1.&.2.cap.de Subſtantia orbis,&.1.phyſi.com.63.2.Cœli.com.3. Non intelligitur corpus cœleſte conſtitui per primum principium tanquã formam formaliter perficientem ipſum, ut intellexerunt quidam,quia,ut ſcribit Cõmen.in.3.cap.lib.de Subſtantia orbis,orbis non indiget in ſuo eſſe forma, ſed dicitur conſtitui in diſpoſitionibus neceſſariis, ſicut in corpore hominis, & in corpore facto propter finem. Indiget.n. anima mouente ipſum in loco ſemper & largiente ſibi permanẽtiam æternam,ſicut largitur ſibi motum æternum. Vnde bene dependet ab ipſo ſicut à fine, & ab efficiente natura non tempore præcedente ipſum,unde in libro Deſtru.diſpu.4.in ſolu.ſecundi dubii. expreſſe dicit ꝙ corpus cœleſte non indiget in ſuo eſſe anima, nec in ſua conſeruatione perpetua,ſicut indigent animalium corpora, ſed indiget ut ſit animatum, quia id quod eſt nobilius,oportet ꝙ habeat nobiliorem gradum,ſed animatũ eſt nobilius inanimatis.Et fuit iſta etiam ratio Alexã.& ante ipſos fuit ratio Ariſt.in.2.Cœli.in tex.cõmen.61.inquit:Sed nos ut de corporibus ipſis ſolum & unitatum ordinem quidem habentibus,inanimatis autem omnino perquirimus: oportet autem tanquam participantibus exiſtimare actione & uita.ubi clare Ariſt.teſtatur corpora cœleſtia animata eſſe,ſed ibi non eſt alia anima quàm illa quæ eſt principiũ praxis.i.actionis & uitæ. Praxis enim non eſt niſi in habẽtibus intellectum, intellectus autẽ nullius corporis actus eſt:unde mirum eſt per uitam meam quomodo iſti poſſunt imaginari intelligentiam informare & actuare corpus, cum hoc repugnet intellectui, quatenus intellectus eſt:ſed cauſa erroris fuit, quia aſſerunt nullam eſſe formã quæ formaliter non informet. Vnde ſic etiam tenent de intellectu hominis in uia Auer.& Ariſto.dicunt enim non inueniri formam ſeparatam,quæ extrinſecè perficiat ſolũ dando operationem & motum. Sed hoc fundamentum eſt falſum apud Ariſtote. & apud Auer. nam tunc fruſtra Ariſto.inquiſiuit in.2.de Anima, utrum aliqua anima,aut pars animæ eſſet actus,ſicut nauta nauis. Amplius Commen.illam diſtinctionẽ manifeſtè ponit in.12. Primæ philoſophiæ,in cõmen.37.inquit enim ꝙ perfectionum propter quas mouetur perfectum, quædam ſunt qualitates quibus perficitur illud quod mouetur, ut illud quod mouetur perfectum, quædam ſunt qualitates quibus perficitur illud quod mouetur, ut illud quod mouetur propter ſanitatem: & quædam ſunt ſubſtantiæ extrinſecæ à re quę mouetur ad eas,ut aſſimiletur eis,ut ſunt omnes actiones ſeruorum, quoniam ſunt erga genera intentionum domini ſui. Amplius Commenta.in prima diſputa.contra Algazelem in ſolutione ultimi dubii.inquit:Dicimus nos ꝙ ad hoc reſpondendum eſt,uidelicet ꝙ non eſt impoſſibile reperiri perfectiones ſeparatas ſimiles diſpoſitionibus quæ ſeparantur à ſubiecto,ut nauta à naui, & artifex cum ſuo inſtrumento. & loquitur ibi aperte de intellectu hominis, & immorari amplius in hoc eſt ſuperfluum, quia latè alibi ſcripſimus. Dicamus igitur ꝙ cum intelligentia prius natura uniatur orbi quàm accidentia eius, omnia accidentia ſunt terminata ibi, & ſic intelligentia

tia constituit suum subiectum in dispositionibus necessaris quantũ ad motum,& indiget orbe, ut ex ipsa fiat unũ animatum quantum ad appetitum & motum, ut dicit Cõmen. in fine primi cap. de Substantia orbis. Neutra autem operatio indiget formali inhærẽtia & a situatione, quia intelligentia appetit per essentiã & mouet per suum intelligere & uelle, & non mouet manu aut pede, nec indiget uillis aut ligamentis, ut suum mobile moueat, sicut est de anima corruptibilium, & hoc isti non attingunt.

Primus Philosophus debet destruere uerba omniũ sophistarum, quorum sapiẽtia est negare prima principia & destruere sapientiam. 1. Cœli. cõmen. 78. consimile. 1. physi. cõmen. 8. & tertio. Cœli. cõmen. 4.

Primæ contrarietates quæ sunt secundum tactũ solum elementum constituunt. 2. de Genera. & corrup. tex. com. 7.

Prima cognita à nobis naturaliter in quolibet genere entiũ sunt sicut locus ianuæ in domo quẽ nullus ignorat. 2. Meta. com. 1. & tex. Aduerte tamen ꝙ Alex. locum illum aliter interpretatur iuxta prouerbium antiquitus celebratũ: in foribus quis delinquet: & tu uide si placet. Sat mihi fuerit te reddere cautum circa hoc. Commen. autem exponit hoc de principiis, & etiam satis sustentari potest expositio eius, sed Alexander de tota scientia.

Prima philosophia considerat de dignitatibus & propositionibus communibus omnium scientiarum. 4. Metaphy. tex. cõmen. 7. & cõmen. 8.

Prima philosophia cõsiderat de prima substantia. 4. Meta. tex. com. 7. ubi Commen. per primam substantiam exponit principium substantiarum, & est Deus: & scientia naturalis non est ista scientia, quia non considerat de primo ente. Primum autem hic est illud quod est prius nobilitate & causalitate, quod quomodo sit intelligendũ, uide Auer. in commen. ultimo super primo physi. & in commen. 26. in secundo physi. & in commen. 3. 8. physico. Hoc enim locum habet quo ad quid est, sed quo ad si est, pertinet ad naturalem.

Prima Philosophia habet posse in cognoscendo principia cognitionis & ordines eorum inquantum cognitio est, & non inquantum sunt principia alicuius cognitionis. quarto Metaphy. tex. cõmen. 8.

Prima principia elenchicè probari possunt, non demonstratiuè. 4. Meta. tex. cõmen. 9.

Primum principium est ꝙ opposita nõ possunt esse simul, & sine hoc principio impossibile est philosophari, & ita est de alii principiis cognitionis similibus huic, ut ꝙ dictiones habent significationes terminatas, & ꝙ diffinitiones sunt necessariæ. 4. Meta. tex. com. 9. & ibidem Commen. dicit, ꝙ ista dignitas est prior omnibus dignitatibus, & cõmunis naturaliter omnibus, & impossibile est ut ratiocinatio aut dispositio sit sine illa.

Prima philosophia primo & principaliter considerat de principiis entis inquantum ens. 5. Meta. com. primo.

Primo non existente posterius non erit nec econtra. 1. Metaphysi. tex. cõmen. 10.

Primus motor impossibile est, ut declaretur nisi per signũ naturale. 2. phy. com. 22. & primo physi. com. ulti.

Prius naturaliter est quod potest esse sine aliis, & alia non sine eo. 5. Meta. in cap. de priori & 4. phy. com. 7.

Prius substantia necesse est substantiam esse. 12. Metaphysi. tex. commen. 43.

Prius & posterius non possunt esse, si tempus non sit. 12. Meta. tex. com. 29. & 8. physi. tex. com. 10.

Prioritas totius ad partes est prioritas formæ ad materiã, & prioritas partium respectu totius est prioritas materiæ ad formam, & ideo totum magis præcedit partes quam parte totum. septimo Meta. com. 35. Collige ex hoc ꝙ licet materia pręcedat formam uia generationis, & forma materiam uia perfectionis, ut patet in. 9. primæ philosophiæ. tex. com. 15. Simpliciter tamen forma magis præcedit materiam quam materia formam.

Nota.

Prioritas qualitatis est prioritas formæ, & prioritas partiũ quantitatis est prioritas materiæ, & totum est prius parte prioritate formæ. 7. Meta. com. 35.

Prioritas potest esse in eodem genere. 12. Metaphy. contra Alexan. commen. 2.

Prioritas in dignitate in his quæ sunt in eadem specie, semper est cum causalitate unius ad alterum. in paraphrasi Metaphysi. trac. 4. col. 7. Vbi ostendit quomodo primus motor qui mouet motu diurno, præcedit in nobilitate alios motores.

Prioritas duplex, alia secundum potentiã, ut dimidium toto, & pars toto, & materia forma: alia secundum actum, ut totum dimidio, & totum partibus, & forma materia. 5. Meta. in cap. de priori, & est in tex. com. 16.

Priora secundum naturam atq; substantiam sunt quæcunque sine alia esse contingit, & illa non sine illis. 5. Meta. in cap. de priori. uide in Theorematibus quomodo sit intelligendum.

Prioritas secundum uirtutem & potestatem, ut dominus est prior seruo. 5. Meta. ibidem.

Prioritas ordinis est in his quæcunq; ad unum aliquid determinatum distant secundum rationem. ibidem.

Priora sunt priorum passiones. ibidem.

Prius tempore aliter est respectu præteriti, & aliter respectu futuri. quinto Metaphy. tex. com. 16. idem quarto phy. tex. cõmen. 126.

Prius cognitum apud intellectum est illud quod est magis uniuersale. 1. physi. cõ. 48. & 49. sicut prius cognitum apud sensum est particulare. idem. 1. physi. tex. com. 4.

Prius & posterius prius sunt in magnitudine, & ideo sunt in motu, & quia sunt prius in motu, ideo reperiuntur in tẽpore. 4. physi. cõmen. 99.

Prius & posterius quæ sunt in motu habent aliam quidditatem à quidditate motus, licet sint unum in subiecto. 4. physi. cõmen. 99. & 110.

Prius & posterius in motu si sumantur, ut sunt unum subiecto cum motu, sic sunt partes motus, si uerò sumantur, ut differunt secundum diffinitionem, sic prius & posterius erunt aliud à motu. 4. phy. com. 99.

Prius & posterius sunt accidentia tempori sicut par & impar in numero. Them. 4. phy. 115. & habetur ibi tex. 115.

Prius & posterius in magnitudine seu loco, differũt à priori & posteriori in motu: quia in magnitudine habent sitũ & permanent, in motu nequaquam. 4. physi. cõmen. 99. & Themist. ibidem super tex. 102.

Prius & posterius prius sunt in magnitudine & spatio quã in motu, & prius in motu quam in tempore: quomodo intelligatur uide in. 4. physico. digressionem Themistii, in tex. 132. ꝙ intelligitur in motu locali.

Prioris naturaliter dispositio est, ꝙ cum fuerit aliud ipsum esse & non econtra. 8. physi. com. 33. & in. 5. Meta. in cap. de priore, & in predicamentis.

Priores res in esse sunt simul tempore, & sunt æternæ. primo Cœli. commen. 14. & 16. idem in. 2. cap. de Substantia orbis. Et Aduerte ꝙ Auerro. in commen. isto. 104. primi de cœlo, asseruit non dari tertium modum prioritatis. Vide in Concordantiis.

Prius secundum substantiam debet esse prius secundum accidentia consequentia substantiam. 2. Cœli. com. 22.

Prioritas secundum unitatem & simplicitatẽ est alia à prioritate secundũ diffinitionem & numerum. 2. Cœli. cõ. 25.

Prioritas perfectionis est magis propria omni alia prioritate. 2. Cœli. cõmen. 25.

Prioritas secundum naturam eodem modo reperitur in rebus æternis, sicut & in generabilibus, præter quam ꝙ in generabilibus quę sunt priora naturaliter, ultrà in eis reperitur prioritas temporis. 2. Cœli. com. 104. idem in. 2. cap. de Substantia orbis, & 1. Cœli. com. 105. & 106. contra negantes Deum esse causam in triplici genere causæ. Vnde in eodem com. 104. clarius subdit, ꝙ causata eodem modo necessitatis sequuntur suas causas in rebus generabilibus, & in rebus æternis: præterquam ꝙ in æternis ista necessitas semper fuit & semper erit, sed in generabilibus illa necessitas est ligata cum tempore essentiæ causæ tantũ,

scilicet cum causa fuerit ut sit causatum, & hoc ligamentũ quod est inter causas & causata, est manifestius in generabilibus apud nos quam in rebus æternis. Et ideo fortè utitur in æternis ad inducendum certitudinem necessitatis, quæ est inter causas & causata, scilicet ponendo eas generatas, cum hęc necessitas sit manifestior inter causas & causata in generabilibus. Exeat nunc Ioan. ille de Bacco. & Grego. Ariminen. & dicant Aristo. & Cõmen. non uidisse alium modum productionis in genere causæ efficientis, nisi illum qui fit in tempore: patet enim quod ista authoritas non recipit glossam, quia Commen. defendit Arist. ab argumento Themistii in hoc casu, sicut sciunt qui intelligunt. Vnde in eodem com. clarius Commen. ad confusionem istius opinionis, subdit ꝙ generatum & non generatum non differunt in necessitate, quæ est inter causam & causatum, uerbi gratia, ꝙ si domus esset ęterna, necessario causæ eius esset æternæ, uidelicet lapides & lateres essent æterna. Manifestum est autem ꝙ si causæ materiales domus essent æternę, multò magis causæ efficientes, quia nõ potest intellectus imaginari domum esse ab æterno lateribus existentibus ab æterno, si causa efficiens domus non fuerit ab æterno, quia ut dicit Aristo. in. 12. Primæ philosophiæ in tex. cõmen. 30. Non enim materia ipsa seipsam mouebit, sed tectonica. & in. 2. Physi. tex. cõmen. 70. Materia non coincidit cum aliis causis. Et confirmatur quia. 2. physi. tex. com. 72. &. 1. de Gene. & corrup. tex. cõmen. 14. causæ generationis præcipue sunt materia & motor. Si igitur domus generatio ab æterno præsupponeret materiam ęternam, igitur & agens æternũ, immo magis agẽs, quia. 3. de Anima. tex. com. 17. Vbi est dare passum, ibi est dare agens. etiam hoc patet. ex. 9. Meta. tex. com. 2. ubi potentia actiua diffinitur per passiuam & econtra. Vnde Cõmen. contra Auicen. & Alexan. in. 8. physi. 79. & in. 2. Cœli. cõmen. 71. & in. 12. Meta. commen. 41. habet ꝙ nihil est possibile ex parte passi, quin sit possibile ex parte agentis & econtra, immo magis uidetur domus generatio dependere à causa efficiente quam à causa materiali, quia. 3. de Anima. tex. com. 19. scribit Aristo. ꝙ semper honorabilius est agens patiente, & principium materia: ubi prinripium supponit pro causa efficiente in propria significatione, ut glossant Alexan. & Commen. 1. physi. super tex. 1. Sic igitur habes locum clarum præripuè in uia Auer. ꝙ eterna sine implicatione contradictionis possunt habere causam effirientem ab æterno, cuius oppositum isti tenent. Prætereo multas eius alias authoritates in libris Destructionum contra Algaze. quæ ad idem fariunt.

Prioritas secundum subiectum & materiam est prioritas secundum naturam. 2. de Generatio. & corrup. cómen. 7. Vbi animaduerte ꝙ prioritas est duplex, una secundum formam seu finem, alia secundum subiectum seu materiã, & utraq; est prioritas naturæ in suo genere, licet simpliriter loquendo prioritas naturę quę est secundum formam & finem sit absolutè prior, ut patet. 9. Primæ philosophię. tex. com. 13. Vbi probatur ꝙ actus simpliciter est natura prior potentia, materia autem est radix potentiæ & forma actualitatis. 12. Meta. commen. 26. potentiam reducitur ad materiam, & actus ad formam.

Prius natura est ꝙ cum aufertur, aufertur aliud & non ecõtra. 1. Metaphy. commen. 4. &. 5. Metaphysi. commen. 4. & 5. Metaphysi. cap. de priori.

Prius secundum diffinitionem non debet esse prius natura secundum esse. 1. Meta. cõmen. 4.

Principium temporale aliud est à principio magnitudinis. 2. Cœli. com. 13. idem. 1. physi. tex. com. 23.

Principium prioris prius est. 2. Cœli. tex. com. 112.

Principia quamuis magnitudine parua sint, tamen facultate sunt magna: hoc est enim principium esse, ut ipsum quidem sit causa multorum, sed ipsius nulla sit superior causa. Aristo. in. 5. de Generatio. animalium cap. 7. uide Auer. in 3. de Anima. commen. 4.

Principium in rebus immobilibus quidditas est. Aristo. in 2. de Generatione animalium. cap. 4. ultra dimidium capituli. Idem habet Commen. primo. physi. cõmen. 1. ubi dicit, ꝙ scientiæ mathematicæ demonstrant solum per genus causæ formalis.

Principio exiguo immutato multa ex his quæ à principio sunt, immutari solent. ex primo de Generatione animalium. cap. 2.

Principium habens habet & finem, & dicere aliquod principiatum sine fine falsum est. ex libro Destru. disputatione secunda, in solutione primi dubii.

Principium naturaliter mouens duplex est, sed alterum tantum natutale est, alterum quum non habeat intra se principium motus, neq; naturam: hoc autem est causa rerũ inducens immobilis ipsa & prima rerum omnium. Them. 2. physi. 72. & habetur in tex.

Principium quidem & primum entium est immobile & secundum se & secundum accidens. 12. Primæ philosophię tex. commen. 43.

Principia omnium entium non sunt contraria, quia principia corporum cœlestium cõtraria non sunt. 12. Meta. tex. cõmen. 53. contra antiquos.

Principale & sumptum. i. abstractum & concretum differunt quia sumptum significat illud quod significat principale & magis, uita enim significat aliquid nõ in subiecto. Vnum autem significat aliquid in subiecto. s. formã in materia, & habinim in subiecto. 12. Meta. com. 37.

Principium generationis eorum quæ non generãtur à sibi simili est sol & orbis decliuis, sed prinripium generationis eorum quæ à simili generantur, est non tantum principium simile in specie, sed cum sole & orbe decliui. Et ideo Aristo. dicit, ꝙ sol & homo generant hominem. 10. Meta. com. 40. &. 13. &. 18. idem. 7. Meta. com. 31.

Principium est perfectius principiato. 12. Meta. commen. & tex. 40. Vide in Theorematibus, quia fallit in principio materiali, & secundum aliquos etiam fallit in forma, fallit in agente uniuoco.

Principia omnium decem prædicamentorum sunt eadem secundum proportionem. 12. Meta. tex. com. 22.

Principium & elementum differunt inter se. 12. Primæ philosophiæ. tex. cómen. 23. ubi Cõmen. notat in com. ꝙ principium dignius est, ut dicatur de causis extrinsecis, elementum autem de causis intrinsecis, idem primo physico. cõ. 1. &. 5. Metaphy. comen. 4.

Principium est aliud ab eo cuius est principium, & mouens est aliud ab eo quod mouetur ab eo. 12. Metaphysi. tex. commen. 23.

Principia subiecti scientiæ non possunt in srientia demonstrari demonstratione propter quid, sed bene demonstratione signi. 12. Meta. cõmen. quinto & in secundo physic. cõmen. 22. contra Auicennam.

Prinripia propinqua decem prędicamentorum necesse est diuersa. 12. Primæ philosophiæ. tex. com. 21.

Principia propinqua in omnibus substantiis non sunt eadem, sed formæ simplicium sunt aliæ à formis compositorum, & materiæ eorum propinquæ sunt aliæ à materiis istorum. 12. Meta. cõmen. 22.

Principium quodlibet essendi est principio numeri est principium essendi. 10. Meta. com. 7.

Principium dicitur de existenti in re, & de existenti extra rem: causa uerò diritur maximè de causa agente & fine, & quandoq; diritur de causis quatuor: elementa uerò non dicuntur nisi de causis existentibus in re. 8. Meta. commẽ. 2. uide in Concordantiis nuper æditis.

Principia substantiæ naturalis. i. mobilis aliter considerantur in srientia naturali, & aliter in scientia diuina. Commen. 7. Metaphysi. cõmen. 5. uide ibidem cõmen. 9. & 12. Metaphysi. cõmen. 1. 5. & 6.

Principium operationis est finis cognitionis & econtra. 7. Primæ philosophiæ. com. 23. idem. 2. phy. com. 29.

Principium omne terminus est, sed nõ omnis terminus est principium. 5. Meta. tex. cõ. 12. in cap. de termino.

Principium causa & elementum sumuntur communiter & propriè. primo physi. cõmen. 1.

Principium proprie sumitur pro causa agēte, & mouente. ibidem. ratio est, quia de ratione principii est primū esse. 5. Meta. & quia secundum esse reale præcedit agens formam, & finem. Similiter agens secundum naturam, & perfectionem est prius materia. 3. de Anima. text. cōmen. 19. Ideo principium in propria significatione supponit pro causa agente, & mouente. Quę autem sit differentia inter agens, & mouēs, requiratur in primo de Generatione, & corruptione. text. cōmen. 43. Nota tamen unum ex sententia Eudemi referēte Simplicio, ꝙ omnes antiqui usq; ad tempora Platonis nomine principii intelligebant materialia principia, & hoc testatur atue ipsum Aristo. in. 1. physi. in tex. cōmen. 48. omnes enim elementa, & ab ipsis uocata principia. Nā Plato fuit primus qui talia elementa nuncupauerit.

Principium aliud temporis, aliud magnitudinis. 1. physic. tex. commen. 23.

Principiorum tres sunt conditiones. 1. physi. tex. com. 43.

Principia oportet semper manere. 1. physi. text. cōmen. 50. & pondera ibi expositionem. Auer. contra ponentes formam corporeitatis substantialem, coęternam in materia, & inchoationem formarum.

Principium substantiæ est substantia. primo physico. com. 52. idem. 12. Meta. commen. 22.

Principium doctrinæ in libro physicorum, est à secundo tracta. 1. physi. commen. ultimo.

Principium motus in corporibus cœlestibus, & aliis dicitur ferè æquiuocè. 2. physi. cōmen. primo. & 3. primo Cœli. commen. 5. & 2. Cœli. commen. 3.

Principium transmutationis in simplicibus est aliud à principio in compositis respectu alterationis, & augmenti. secundo physic. cōmen. primo. Quia simplicibus respectu alterationis, & generationis est secundum materiam in compositis secundum formam.

Principium in cogitatione est finis in operatione, & finis in cogitatione est principium in operatione. 2. physic. cō. 89. idem. 7. Meta. tex. cōmen. 23. Vbi nota ꝙ ista distinctio de duplici principio habet locum in artibus, seu sentētiis operatiuis, non autem in speculatiuis, ut dicit Aristo. in. 2. physi. in tex. cōmen. 89. ibi enim actiones non sunt.

Principium perscrutationis naturalis est præponere sermones dialecticos sermonibus demonstratiuis. 4. physic. commen. 51.

Principia scientiarum particularium probantur à duabus artibus uniuersalibus, scilicet à Topica, & à Diuina, sed topica remouet errores contingentes circa ipsa per dicta famosa: quare non erimus tuti quin accidat in eis falsum. Diuina uerò per dicta uera, & si accidat etiam ꝙ illa dicta sint apparētia, seu famosa. ex paraphrasi Metaphy. Auer. tractatu primo, cap. primo.

Principium perscrutationis utrum aliquod simplex sit, aut non sit, est quærere quid significet nomen eius. 4. physico. tex. commen. 57. idem ibidem commē. 50. & in principio secundi Posteriorum.

Principia sciētiæ naturalis sunt, alia cognitionis, alia cognitionis, & esse. Principia cognitionis sunt, ut plura entia esse, & mobilia. principia cognitionis, & esse sunt, ut plura entia habere in se causas motus, & quietis. Distinctio ista est Auer. in. 1. physi. cōmen. 8. & 3. Meta. cōmen. 2. Vnde ista diuisio datur per membra opposita, & debet intelligi cum præcisione, ut sit sensus ꝙ principiorum quædā sunt cognitionis tantum, quædā autem sunt cognitionis & esse simul. Vnde Ioan. de Ganda. quem sequuntur Moderni in quæstione. 7. super primo physi. grauiter errauerunt, uolētes ex mente Auer. in illo loco colligi tria principia, uidelicet cognoscendi tantum, & talia sunt qualitates sensibiles quæ sunt principia cognoscendi substantias naturales: principium essendi tantum, ut est prima materia, & primus motor, quæ licet sint pricipia essendi in suo genere, non tamen sunt principia cognoscēdi: & tertium est principium cognitionis, & esse simul, ut est forma. Nā Auer. & Arist. ut patet ibi, non loquuntur de principiis in complexis, sed de cōplexis, quales sunt dignitates, & diffinitiones, & suppositiones, quibus utuntur scientiæ, unde de talibus habet locum dictum Aristo. & Cōmenta. Amplius autem dicere materiam primā esse principium essendi rerum naturalium, falsum est apud ueros Peripateticos: licet enim materia prima sit pars essentialis cōpositi, quia partes substantiæ sunt substantiæ, ut dicitur in. 2. de Anima. non tamen dicimus ꝙ materia est principium essendi compositi, immo forma, quia forma est per quā est hoc aliquid, ut dicitur ibidē. Vnde lucidissimus Themist. in secūdo de Anima. iuxta principium, istum locum diligenter perscrutatus dixit, ꝙ tametsi materia, & forma sint substantiæ, & partes compositi: illud tamen discrimē debere intelligi asseruit inter materiam, & formam, quia res à materia habuerunt, ut fierēt, à forma ut essent, & hoc satis rationabiliter, & Peripateticè dixit: nam materia est ex quo fit aliquid, ut inexistente. 1. physi. tex. commen. 81. Forma autē est per quā est hoc aliquid. 2. de Anima. text. cōmen. 2. & infra: Ens, & unum cum multipliciter dicantur, quod uere est, actus est. tex. cōmen. 7. & hoc etiam doctissimus Cōmenta. asseruit. 7. primæ philosophiæ. com. 35. inquit enim: Materia est, quæ cum fuerit, non erit res: forma autem cum fuerit, erit res. Vnde sicut non ualet in artificialibus, est materia lectuli puta lignum, igitur lectulus est: sed bene ualet econtra, est forma lectuli, igitur est lectulus: ita est de materia rerum naturalium, & forma. Hoc etiam cōfirmat præcipuus Latinorum Seuerinus Boetius in libro de unitate, & uno, ubi dicit ꝙ omne esse est à forma. Nec ualet glossa Scoti, & sequaciū, ꝙ hoc sit uerum solū de esse specifico, quia imediate subnectit, ꝙ etiā Peripatetici describentes dixerunt: Esse est existentia formæ in cōposito. & ideo qui dicunt materiā habere actū existentiæ alium ab illo per quē est in effectu. i. in actu ratione formæ, multiplicant entia sine necessitate, quod est contra præcipuum ex fundamentis positis ab Aristo. Nā ubiq; reclamat ꝙ ubi fieri potest, unitas est præferenda multitudini, & finitas infinitudini, ut patet. 1. physic. 41. Et in libro de partibus, & de Generatione animaliū frequenter. Aliud igitur est materiam esse partē essentiæ, seu substantiæ compositi, aliud ꝙ sit essendi principium. Si instetur, si materia est pars essentiæ, igitur materia est essentia, igitur cum essentia sit, qua aliquid est per Beatum Augustinum in libro de Trini. sicut sapientiæ sapere, & iustitiæ est iustum esse, sic essentię est ipsum esse. Dicerent ueri Peripatetici ꝙ illud est uerū de essentia in actu, qualis est forma, fallit de essentia diminuta, & in potētia sicut est essentia materiæ. Vnde Cōmenta. in. 2. physi. commen. 12. scribit: Quòd si materia esset seclusa omni forma, tūc quod non est in actu, esset in actu. ubi patet ꝙ illa consequentia nullo modo deduci potest, si materia de se haberet proprium actum existendi: igitur de se non existit, non potest esse principium existendi alteri. Paulus etiam Venetus hallucinatur ibidem, dicit enim ꝙ principia cognitionis esse dignitates quæ uirtualiter ingrediuntur demonstrationem, sed principia cognitionis, & esse sunt quę formaliter ingrediūtur, ut motum esse est principium cognitionis tantum. Sed nec hoc uerum, quia principia cognitionis possunt ingredi, saltem demonstrationē signi: sicut hoc principium ꝙ quædam quæ natura constant, mouentur, est principium cognitionis: & tamen ex hoc Philosophus demonstrat primum motorem esse abstractū à magnitudine, ut patet in 8. physi. Dicamus igitur nos quòd principia cognitionis tantum, & principia cognitionis, & esse, ambo sunt cōplexa, & sunt propositiones immediatæ, & per se notæ in scientia naturali: sed in hoc est differētia, quia illę propositiones sunt principia cognitionis tantum, quæ sunt ex effectibus rerū naturalium, & sunt euidentes per se quo ad nostrā primam cognitionem naturalem, ut motū esse, ut pluralitatem entium esse, & mobilia esse. Sed principia cognitionis, & esse sunt propositiones per se notæ ex causis formæ, quæ sunt euidētes quo ad naturam: sicut est ista de qua Cōmenta. exemplum ap

ponit, plura entia habere in se causas motus, & quietis. Nam quid est habere in se causam motus, nisi naturã quę est principium motus, & quietis. Natura autem est principium essendi, & cognoscendi rerum naturalium, ut clarũ est, nam sicut quidditas artificiati est ab arte, & forma artis, sic quidditas naturati est à materia. 2. physi. cõmen. 13. Similiter natura est principium à priori cognoscendi res naturales, ut patet, sed plura entia esse, aut motum esse. Istæ sunt propositiones immediatæ, & per se notæ de effectibus rerũ naturalium, multitudo enim, & motus sunt effectus principiorũ naturalium, ut clarum est, & istæ sunt notæ ad sensum, & ideo Aristo. illas inductione declarauit, ut patet in primo physi. tex. commen. 11. inquit enim: Subiiciatur autem nobis, aut omnia, aut quædam moueri eorum quæ natura constant: manifestum autem ex inductione, quia autem effectus est principium cognoscendi, & inferẽdi suam causam tantum, ideo propositiones per se notæ de effectibus quo ad nos, dicuntur principia cognitionis tantum, quia per illas demõstratione signi possumus suas causas demonstrare, si illæ latuerint. Et iste est uerus intellectus, quẽ nullus usq; ad mea tempora uidit, sit laus Deo. Si instetur contra illud ꝙ materia sit principium essendi per Philosophũ. 7. Metaphy. 22. & 53. quia materia est per quam res potest esse, & non esse, dic ꝙ illa auctoritas facit pro nobis, quia aliud est materiã aliquid esse, aliud est per materiam aliquid posse esse, quia posse esse pertinet ad fieri. Et ideo lucidissimus Themist. in aurea digressione de potentia, & priuatione materiæ, dicit ꝙ nomen materiæ respicit futura, nomen subiecti respicit præsentia: nam lignũ ex quo statua fieri potest, rectè materia statuæ dici potest, sed lignum iam figuratum, & habens formam statuæ dicitur subiectum. Materia igitur est subiectum potens recipere esse à forma, & eadem est potens recipere nõ esse à priuatione: & sic dicitur causa cõtingentiæ, & contradictionis.

Principiorum non est altera causa, sed perpetua sunt. octauo physico. tex. commen. 15.

Principia æterna si haberẽt actiones nouas, digniora sunt, ut habeant principia quàm actiones principiorum non æternorum. 8. physi. commen. 15.

Principium si remãserit unum, necessario remanebit illud, cuius est principium. 8. physi. tex. com. 52.

Principium uirtute maius quàm magnitudine, quapropter quod in principio modicum, in fine sit multum, magnũ. 1. Cœli. text. cõmen. 33. Ideo auctoritate Platonis maximus sermo haberi debet in principiis, ut refert Cõmen. in. 3. de Anima. cõ. 4. ex eodem tex. allegari solet sub aliis uerbis, ꝙ paruus error in principio maximus sit in fine.

Principiorum sermo, est sermo de omnibus in potẽtia. primo Cœli. commen. 33. & ideo principiorum maxima solicitudo haberi debet.

Principium est ꝙ ab eodem agente patitur minus patiens in minori tempore, nedum ꝙ alterum sit finitum, alterum infinitum. primo Cœli. commen. 66.

Principia quæ sunt in orbibus sunt uiua, & sunt principia uitæ, quæ est hic. 2. Cœli. 68. commen. idem. 8. physic. tex. com. 1. & in principio libri Meteororum.

Principia sensibilium oportet forte sensibilia esse, & corruptibilium corruptibilia, sempiternorum autem sempiterna. 3. Cœli. tex. com. 61. Vbi aduerte limitationẽ Cõmen. asserentis illam propositionem habere ueritatem de principiis rerũ sensibilium propinquis, & non de remotis, quia remota principia rerum sensibilium nõ sunt sensibilia, sicut est prima materia, & prima forma. Vbi per primã formam non intelligas formã corporeitatis de prædicamento substantię, ut exposuerunt Grossipedales, quia illa non est prima forma quæ est in prima materia, ex formis substantialibus, sed est forma elementalis, sicut scribit Com. 12. primæ phiæ. com. 11. ubi habet ꝙ prima habilitas quę est in prima materia est respectu formarum corporũ simplicium, & idẽ tenet. 3. Cœli. cõ. 67. Vnde nõ animaduerterunt isti ꝙ Arist. in. 3. Cœli. tex. cõ. 54. arguẽs cõtra antiquos ponẽtes subiectũ generationis esse corpus, deducit ad hoc ꝙ tunc duo corpora penetrabũt se adinuicẽ, ita ꝙ occupent unũ, & eundẽ locũ, quia subiectũ ex quo aliquid generatur est pars rei generatæ, & ex consequẽti essent in eodẽ loco, & ibidẽ tex. cõ. 55. Addunt aliud incõueniens, ꝙ si subiectũ generationis esset corpus, sequeretur aliquod corpus prius esse elementis. Ecce ꝙ pro impossibili reputat Phs dari aliquã formã substantialẽ priorẽ formis elementalibus. Nunc autẽ si Aristo. & Cõmen. tenent illam, necesse est ut easdem patiãtur angustias quas in antiquos deduxerunt. Per primã igitur formã intelligas Deũ gloriosum, ista enim sunt principia remota sensibilium, nam omnia sensibilia sunt in potẽtia in prima materia, & sunt in actu in primo motore. Primus autẽ motor, prima forma, & primus finis sunt eadẽ subiecto, & distinguũtur ratione formali, ut patet. 12. Meta. cõ. 5. & 6. & iste est modus loquendi Arist. & Cõmẽ. ut per primã formã Deum gloriosum intelligant. Vnde. 1. phy. tex. cõ. ulti. De primo autem principio secũdũ speciẽ utrũ unũ, aut plura, aut quot, aut quæ sunt per certitudinẽ primæ phiæ opus est determinare: unde quia nihil melius est q̃ exponere Auer. per Auer. Cõmẽ. in ꝓlogo. 1. phy. declarans quõ scientia naturalis cõsiderat quatuor genera causarũ. s. materiam, formã, agens, & finẽ. Deinde dicit ꝙ de primis causis solum considerat primã materiã, & primũ mouens, forma autẽ prima, & primus finis à Mathematico considerantur. ita dicit in cõ. 3. in. 3. Cœli, & in sua media expositione super 1. physi. De hoc tamen alibi diffuse dixit.

Contra ponẽtes formã corporeitatis.

Principium primum est quod est potẽtia sensibile corpus, secundum autem pincipium sunt primæ contrarietates, tertium uerò est aqua & ignis, & alia similia. 2. de Genera. & corrup. tex. cõmen. 6.

Principia sempiternorũ sunt eadẽ genere, & numero æqualia, & generabilium corporum. 2. de Generatione, & corruptione. tex. cõmen. 51. Vide in Concordantiis.

Principia rerum diuersarũ sunt diuersa. 1. de Aïa. tex. cõ. 5.

Principia non substantiæ sunt non substantiæ, impossibile enim est substantiam elementum esse aliorum prædicamentorum. 1. de Anima. 78. uide in Concordantiis.

Principia oportet semper manere. 1. physicæ auscultationis. tex. cõ. 50. Ponderans autẽ Alex. locũ istum, ut recitat Simplicius dixit, ꝙ hoc est necessarium, principia semper manere: Si enim fierent principia corrũperentur utiq;. Demonstratũ est enim in. 1. Cœli, ꝙ oẽ quod fit corrũpitur, quare corruptis principiis corrũperentur etiã ea quæ ex principiis constant, & ita desineret gñatio, si autẽ hoc est incõueniẽs, oportet igitur principia sempiterna manere. Vnde etiam super hoc Platonis demõstrationẽ adduxit de principiis, si enim principia fierent ex principiis utiq;, necesse esse fieri, & ita nõ erãt principia quæ posita fuere esse principia. unde inquit. Dulcia sunt principia, quædã enim sunt ueluti ꝑexistẽtia, & sempiterna secundũ numerum, sicut efficiens & materia, quædã autẽ secundũ quæ generatio, & corruptio fit, quẽadmodũ sunt principia cõtraria quæ non sunt in generabilia, neq; sempiterna secũdum numerũ. Amplius autẽ inquit ꝙ pluribus existentibus principiis non omnia principia sempiterna sunt, sed principalissima, nã principia ꝓxima nõ sunt sempiterna: quare non oẽ principiũ sempiternũ est. Amplius autem subdit ꝙ contrariorũ cum quædã uniuersalia sint, quædã uerò particularia, uniuersalia aũt sunt illa sub quibus sunt cætera, quẽadmodũ sunt generalissima contraria, ut sunt habitus, & priuatio, talia autẽ non corrũpuntur, uniuersalia enim incorruptibilia sunt: & hanc opinionem etiam recitat Albertus ex intentione Auicen. & dicit esse ueriorem prima quã recitauit, uide ipsum. Verũtamen ista opinio habet manifestam instantiam, quia in hoc primo physicorum non quæruntur principia extrinseca, sicut est efficiens, sed principia materialia: & ideo dicere quod dictũ Philosophi intelligatur de primo efficiente, & de prima materia, locũ non habet, saltem quantũ ad efficiens. Amplius autem restat dubitatio aduersus Aristote. & aduersus

Digressio de permanẽtia sempiterna principiorũ.

sus Alex. quomodo cum superius dixerit omnia constare ex primis contrariis, quia omnis transitio est de cōtrario in contrarium, uel ex medio, uel in medium inter contraria, sequitur necessario talia cōtraria permutari. Vnde uidetur ꝙ unum contrarium destruatur per reliquum, & ideo hoc continet maximam difficultatē dicere talia semper manere, ut dicit Simplicius, & etiam dominus Albertus in præsenti loco, idem dicit. Vnde specialiter contra Alexan. restat dubitatio, quia ipse tenet ꝙ contraria quæ sunt particularia, non sunt numero sempiterna: & tamen Arist. de talibus contrariis, secūdum quæ fit generatio, & corruptio, proposuit esse oportere semper manere. Et quod auget difficultatem est, quia adhuc nō ostensum est principium tertiū materiale, sed sermo Philosophi solū est de principiis contrariis. Amplius autem sermo Alex. non est sufficiens, quia dicit principia cōtraria esse sempiterna quæ sunt generalissima, ut est uniuersalis priuatio, & forma uniuersalis, quia u'lia sunt ingenerabilia, & incorruptibilia: sed quare etiam eadē ratione albū uniuersale, & magnū uniuersale, quod est albi priuatio, non erunt etiam talia sempiterna, cum & talia uniuersalia sint? Lincoñ. dicit, quem etiā sequitur Albertus in præsenti loco, & fuit opinio antiqua Auicē. quod duo prima principia sunt prima forma corporis, & eius priuatio. Ponit enim formā corporeitatis uniuersalem inseparabilem à prima materia, & illa semper manet, & priuatio eius etiam semper manet, & de istis intelligit Phs ꝙ semper manēt, sed tunc est instantia contra ipsum, quia nullum corpus inuenitur uacuum à prima forma. s. corporeitatis, & per consequens impossibile est priuationem talis formæ esse in aliquo corpore, quia tunc simul & semel, idem haberet formam, & eius priuationem. Respondet ad hoc ꝙ bene uerum est, ꝙ nullum corpus simpliciter potest habere talem priuationem, sed bene secundum quid. Vnde imaginatur ꝙ forma illa generalis dicit aliquam actualitatem, & aliquam priuationem annexam habet, talis autē priuatio est sua impuritas, & defectus ab esse completo, & perfectissimo, & inclinatio illius ad suā originem. i. in nihil: quoniā ex se omnis res in nihil tendit. Quia igitur talis forma generalis est, habet actus, & aliquid potentiæ, & sicut habitus eius est prima radix omnium aliorum actuum, seu habituum sequētium, sic sua priuatio est prima radix omnium aliarum priuationū specialium, & ita patet quomodo in eodem stare potest priuatio cum forma, uidelicet in esse incōpleto, & secūdū quid, unde est in esse actus permixti cum potentia. Sed ista uia non est uia Aristo. nec Cōmentatoris, quia ipsi non ponunt aliquā formam substantialem, neq; uniuersalem, neq; particularē coæternam in prima materia, ut late demōstratum fuit à nobis in speciali quæstione de hoc prolixe. Vnde in principio secundi de Generatione, & corruptione, reprehendit antiquos ponentes subiectū generationis substantialis aliquod corpus non habens formam determinatam, & specificam. & in. 3. Cœli, & mundi. in text. cōmen. 54. & 55. contra antiquos arguit, ꝙ si elementa fierent ex aliquo corpore, tūc igitur esset aliquod corpus prius elementis. Vbi manifeste colligitur ex intentione Phi, nullam formam realiter distinctam à forma elementi præcedere secundū rem formas elemētarias in materia, & Auer. ubiq; clamat primas formas quæ recipiuntur in prima materia esse formas elementarias, cum hoc ꝙ ipse substantialem digressionem fecit in. 1. physi. cōmen. 63. contra Auicen. ponentem huiusmodi formam. Hāmonius uerò aliter interpretatus est istum locum, asserit enim nō esse intentionē Philosophi, dū dixit principia semper manere, ita ꝙ uelit ea esse sempiterna: sed intentio eius est ꝙ in unaquaq; generatione oportet inuenire priuationem, & formam, secundū quæ fit quælibet transmutatio. Nam unūquodq; quod transmutatur priuationē habet absentiam formæ illius ad quā dicitur trāsmutari, nam album corpus habet albedinem, primò formam, priuationem uerò nigri, in quod aptū natum est transmutari, & erit hoc principalissimæ contrarietatis dictæ proprium. Ideo Phs intulit hoc tanquā causam, alias contrarietates non esse principia, quoniam non per omnia incedunt: non enim inuenies aliquam specialem cōtrarietatem per omnia physica corpora diffusam. Nō enim omnia nigra, neq; alba, neq; dulcia omnia, neq; amara, in omnibus autem est forma, & priuatio exceptis sempiternis: in generabilibus autem, & corruptibilibus, una est cōmunis contrarietas quæ est secundū priuationē & habitum non eiusdem formæ, sed illius in quā aptum natum est transmutari. Sic igitur principalis contrarietas permanere dicitur semper. Aliæ autem isto modo permanere non dicuntur. Dicit etiam ꝙ hoc simile est, sicut dicamus primā materiam semper manere in omni generatione, materias uerò particulares sicut est lignum, aut æs, aut aurū, non esse in qualibet transitione: & ita breuiter cōcludit, ꝙ ly semper, nō importat temporis uniuersalitatem, ut sit sensus principia esse sempiterno tempore, sed dicit uniuersalitatem rerum. i. in omnibus trāsmutabilibus requiri principia cōtraria in eorum transmutatione. Auerr. autem in cōmē. 50. dicit principia semper manere intrāsmutabilia in quælibet transmutatione, uidelicet ꝙ non fiunt, neq; transmutātur ex aliis, nec ex alterutris. Istæ enim erant conditiones principiorum, & ideo non omnia contraria sunt principia, quia posteriora cōtraria non manēt, quia ex prioribus fiunt: & sic Aristo. habet intentū suū ꝙ principia non sunt infinita. Nam cum superius fuerit demonstratum cōtraria esse principia, & nunc sit ostensum, non omnia contraria esse principia, multò minus igitur esse poterunt infinita: contraria enim posteriorum non possunt esse principia, quia principia debent permanere, sed illa nō pmanent, igitur nō sunt principia. Vbi permanentiam intellexit permanentiā in cōditionibus primorum principiorū, & est opinio multum subtilis, sicut uides, & ideo utraq; istarū magis est de intentione Phi ꝗ præcedētes, sicut diligens Peripateticus poterit diiudicare.

Principium substantiæ debet esse substantia. 1. Metaphysi. commen. 3. idem. 2. de Anima. com. 2.

Principiorum quærendorū conditio est, ut sint conuenientia omnibus apparentibus inexistentibus, quoniam tunc uidentur esse uera.

Principia rerū quæ semper sunt, necesse est, ut sint semper: ista enim entia, quia nō sunt in uno tempore sine alio, sed sunt in omnibus temporibus, ideo causæ eorum nō sunt causæ in eis in uno tempore sine alio, & ista est dispositio principiorum corporum cœlestium cum corporibus cœlestibus. 2. Meta. cōmen. 4. Ex quo patet in uia Auer. sempiterna habere causam efficientem sempiternam, contra Grego. de Arimi. & Ioan. de Bacco.

Principium non intelligitur nisi in re quæ habet finem. 2. Meta. com. 7. & quod habet finem necessario habet principium. Idem. 1. Cœli. uersus finem.

Principium, & causa aliud est à rebus, quarum est principium, aut causa. 3. Meta. tex. com. 11.

Principium nō dicitur de separatis intelligentiis uniuocè, neq; æquiuocè, sed secundum prius & posterius: & uide causam in paraphrasi Meta. tracta. 4. col. 8.

Principium firmissimum omnium est circa quod impossibile est mentiri. 4. Metaphy. tex. com. 8. & 2. Meta. com. 1.

Principii demonstrationis non est demonstratio. 4. Meta. tex. cōmen. 26. idem. 1. Posterio. tex. com. 6.

Principium multis modis dicitur. 5. Meta. tex. com. 1.

Principium quandoq; non est rei, sed unde quis facillimè addiscet. ibidem.

Principiorum omnium cōmune est primum esse. ibidem.

Principiorum quædam sunt intra rem, quædam uerò extra rem. ibidem.

Principium doctrinæ in scientiis plerunq; est, aliud ab eo, quod est principium in rei ueritate, sicut Aristote. fecit in multis libris. 5. Metaphysi. com. 1.

Principium agens non est extrinsecū in rebus naturalibus, sicut est in artificialibus. 5. Metaphysi. commen. 1. Vbi aduerte & pondera quomodo illud sit intelligēdū, nam li-

tera translationis Arabicæ in textu est falsa, & debet stare negatiue, ꝙ uidelicet non est in re. Sed quia uoluit defendere illam literam affirmatiuam tunc cogitur dicere illud propter animalia, quę ex semine generantur: in seminibus enim talium sunt uirtutes informatiuæ quę operantur: & sic taliũ animalium generatio habet causam agentem intra, secus est in artificialibus, quorum principium est ab extrà.

Principiorum quædam sunt in arte, & quædam sunt in esse: & accidit in quibusdam artibus, ut principium essendi sit idem cum principio doctrinæ, & in quibusdam non. 5. Metaphy. cõmen. 1. uide. primo Physico. commen. 8. uide etiam. 1. Physico. commen. 2.

Principiorum aliorũ comparatio ad primum principium, est modis diuersis, sicut est ens de entibus. 4. Meta. cõ. 1.

Principiorum quædam sunt in re, ut materia & forma, quędam extra rem, ut agens est finis. 5. Meta. tex. com. 1.

Principium est uniuersalius causa, quia principium dicitur de principiis transmutationis, & dicitur de quatuor causis. 5. Meta. cõ. 4. Inde sumitur uulgata propositio, ꝙ omnis causa principium est, ut patet. 5. Meta. tex. cõ. 1. sed nõ omne principium est causa, quia ibidem principium inter alias significationes sumitur pro principio transmutionis & motus. Vnde priuatio principium est, sed nõ est causæ aliter essent quinq; causarũ genera. Ita etiam Blemideus Nicephorus exorditur in sua abbreuiatione naturalis abbreuiationis. Omnis causa (inquit) principium est, sed nõ omne principium est causa. *Opinio Latinorum.* Latini autem nostri dant aliã rationem, quare principium sit in plus quam causa, quia 5. Metaphy. tex. cõmen. 1. omnis principii commune esse uidetur primũ esse, & ideo ratio principii consistit in ordine: sed de ratione causæ est, ꝙ ad eius esse sequit aliud, & quia priuatio aduenIens entibus priuat entia entitate. Multotiens enim protẽdenti ipsius intellectũ uidetur machinari maleficium neq; esse penitus, ut dicitur in. 1. Phy. *Impugnatio.* in tex. cõmen. 80. & ibidem text. com. 68. Sufficiens est alterum contrarium sui præsentia & absentia facere mutationem, priuatio enim nihil aliud est nisi absentia formæ in subiecto apto nato. Sed si illa est ratio causæ ut dicunt, tunc materia non erit causa. Inquit enim Cõmen. in. 7. primæ philosophiæ. in cõmen. 37. Forma est pars, quæ cum fuerit, erit res: materia uerò cum fuerit, non erit res. Et est differentia quam Cõmen. accepit à lucidissimo Themis. in paraphrasi super. 2. de Anima. cap. 2. ubi dicit hoc esse discrimen inter materiam & formam, quia res à materia habent ut fierent, à forma ut essent: & ratio primi, ut mihi datur cernere, est, quia materia est ex quo fit aliquid, ut in existente: ratio uero secundi est, quia forma describitur. 2. de Anima. tex. cõmen. 2. Forma est per quam est aliquid. Esse igitur appropriatur formæ, & fieri materiæ Themi. etiam in secũdo. Physi. super tex. 11. dicit quamlibet rem id quod est, habere ex forma non ex subiecto.

Principium doctrinæ in multis artibus non est necessariũ, ut sit principium secundum naturam. Cõmen. contra Gale. asserentẽ ꝙ quia hepar apud anatomistas ponitur principium doctrinæ ramificationis uenarum, conclusit propterea hepar esse principium uenarum. idem quinto Metaphysi. tex. commen. primi.

Principiorum ultimorum scire quidditates difficile est. 4. Physi. commen. 16. ubi lucidissimus Themist. causam reddit, quia conantur separatim ea cognoscere quę seorsum cognosci nõ possunt. & Commen. in commen. idem dicit, quòd scire formam sine materia, & materiam absque forma impossibile est.

Proloquium, & enunciatio communis, & maxima esse uidetur, nihil originẽ, & progressionẽ esse, nihilq; esse pro principio, & pro eo cuius est principiũ. Themi. 6. Phy. 48.

Principia quæ ponit naturalis, sunt naturalia plura esse, & mobilia, & habentia principia, scilicet composita. primo Physico. commen. 8.

Aliud principium, ex nihilo nihil fieri. 1. Phy. tex. com. 34. Omnes qui de natura locuti sunt in hoc cõuenerũt, ꝙ ex nihilo nihil fit. idẽ cõ. in plogo. 3. Physi. & 2. Meta. cõ. 15.

Proloquium pręclarum, & indubitabile est in quo dicitur, nihil à natura sine usu aliquo fieri. Themistius. primo de Anima. 13. & habetur primo Cœli. 32.

Propter famositatẽ istius diuisionis. s. quoniam oẽs intentiones diuiduntur in habitus quiescentes, & mobiles cõueniunt oẽs gentes in hoc, ꝙ posuerunt principia nominationum, nomen & uerbum, & posuerunt indeclinabile inter illa ad collationẽ, & posuerunt nomen cuilibet formæ quiescenti, & uerbum cuilibet formæ mobili. quinto Physi. com. 9. Inde patet dictum grãmaticæ speculatiuæ, ꝙ nomen significat per modum habitus, & per se stantis, & uerbũ per modũ actus, & per modũ fluxus & fieri &c.

Processus in infinitum est in potentia non in actu. 6. Physi. commen. 58.

Proprietas quia sequitur proportionem mensuratum entium, possibile fuit inueniri in una re proprietates quasi infinitas, & res quæ est propinqua infinito non potest sciri perfecte per arbitrium. 5. Colliget. cap. 24. ubi loquitur de proprietatibus medicinarum.

Prouerbium, Semper aliquid noui affert Africa. unde emanuerit, uide in. 8. de Natura animali. cap. 28.

Prouerbium: Qua cerui amittunt cornua. unde emanauerit, uide in. 9. de Natura animalium. cap. 5.

Probabilia impossibile est, ut sint falsa secundum totum. 3. de Anima. cõmen. 5. in solutione secundæ quæstionis, iuxta finem. idem in cõmen. libri de Sensu & sensato.

Probabilia sunt magis dilecta communiter quàm demonstrabilia. ex lib. Destruc. dispu. 3. in solu. 13. dubii.

Probabile est ꝙ qui considerat de natura alicuius, debet perscrutari de accidentibus illius, & cum hoc ꝙ est probabile, est uerum. 2. Physi. tex. com. 17.

Prouidentia proculdubio uidetur esse de particularibus, ex parte somniorũ uiridicorum, & similium, ex prognosticis futurorum, quæ quidem in ueritate est prouidentia in specie. ex dispu. 16. in solutio. 3. consimile in cõmen. super libro de Diuinatione quæ est secundum quietem.

Propheta quilibet est sapiens, sed non quilibet sapiens est propheta, & est uerissima propositionum. ex physicis disputationibus, disputa. 4.

Prophetia ut tradunt antiqui, fit ab ipso Deo glorioso mediante aliquo ente spirituali, quod non est corpus, & est tribuens intellectum humanum apud eos, & est id quod appellant Moderni intellectum agentem, & appellatur in lege Angelus. ex disputationibus physicis in dispu. 11. in solutio. 2. dubii.

Prophetia uenit in dispositione simili epilepsiæ. Cõmen. in commen. libri de Diuinatione secundum quietem, & ibi uide causam.

Propositiones categoricæ substãtiales quas format intellectus de rebus cõpositis, differũt ab illis quas format intellectus de rebus abstractis: quia dispositio, & dispositũ in rebus cõpositis, licet sint unũ in actu, sunt tamen duo in potentia quando intellectus diuisit unum ab altero. Sed in rebus abstractis reducũtur ad unã intentionem omnibus modis, & nullus modus erit quo prædicatum distinguatur à subiecto, & disposito extra intellectũ. s. in essentia rei, sed tamen intellectus in talibus nõ intelligit nomina synonyma, sed ea intelligit esse differentia secundũ assimilationem. 12. primæ Philosophiæ. cõmen. 39. ubi ex mente Cõmen. distinctio attributorum in diuinis non est ex natura rei, secundum modum intelligendi. Quã uiam etiam multi ex nostris Theologis sunt secuti.

Propositio illa dicens conueniens fieri à conueniente, tribus conditionibus uerificatur, uidelicet in causa agente, & non in instrumento, & in propinqua non remota, & in essentialiter, & non per accidens agentibus. 12. Metaphy. commen. 24. auctoritate Alexandri.

Propositio dicẽs ꝙ omne quod est in actu prius fuit in potentia, non est uera: nã si ita esset, potentia simpliciter pręcederet actũ: & si ita esset, res mouerentur ex se, sine motore. 12. Metaphy. cõmen. 32. uide. 9. Meta. tex. cõmen. 13.

&

&.3.de Anima.tex.commen.27.&.29.

Propositione minori infinita existēte in prima figura, hoc est, de prædicato infinito, erit concludens, nō autē si fuerit negatiua.1.Physi.com.10.&.1.Priorum.tex.com.7.

Propositio cuius subiectum est æquiuocū, non habet subiectum essentiale.ex paraphrasi Metaphy.tracta.2.in principio.idem.4.Metaphysi.commen.2.

Propositiones assimilantur materiæ, quia sunt in potentia conclusio, & cōclusio in eis est quasi forma.secundo physico.commen.31.&.74.

Propositio uniuersalis mouet quiescendo, sed propositio particularis, mouet imminendo, instandoq; actioni.3.de Anima.tex.commen.58.

Propositio aliqua est uera per se, quæ tamen est falsa per accidens.Cōmen.6.Physi.cōmen.15.de motu, qui inquātum motus, est uelocitabilis in infinitum, sed pro quanto accidit motui ꝙ fuit in motis naturalibus. sic est falsa per accidens, consimile de diuisione lineæ in.71.quarto Physico.inuenies ab eodem.

Propositio dicens ꝙ duo opposita non possunt esse simul in eodē, est cōmunis pluribus scientiis: & ꝓpositio dicens ꝙ illud ex quo aliquid transmutatur, & illud ad quod trāsmutatur sunt opposita, est propositio cōis, secundū subiectum, & secūdum prædicatum.8.Physi.cō.70.Collige ibi cōitatem propositionis, ex quot causis colligi possit.

Propositiones aliquę sunt de quibus dixit Albumasar, quę non inducunt ad primæ certitudinis ordinem, sed tamen nullus sensus contradicit eis, neque ratio.ex primo Cœli.commen.15.&.22.

Propositiones naturales sunt dubitabiles ꝓpter duas causas, aut ratione aliarum propositionum probabilium quę sunt contrariæ illis, aut propter existimationem ꝙ principia scientiæ naturalis debent esse in fide, sicut principia Geometriæ.1.Cœli.cō.90.Vide in.2.Meta.tex.cō.16.

Propositiones essentiales, logicales, & disputabiles, differunt.Cōmen. in paraphrasi.1.de Cœlo & mūdo.in sum.7.in fine.Vide & pondera, quia multum tibi deseruiet illa doctrina in quam plurimis locis.

Propositionibus ambiguis in demonstrationibus utimur quandoq; præsertim ubi secus fieri non potest nulla præ manibus habentes principia nisi id genus. Cōmen.in paraphrasi.2. de Cœlo.sum.2.quæsito.1. Intelligit autē per ambiguas, in quibus prædicata nō dicuntur uniuocè, sed analogicè.Consimile in secundo Destruc.dispu.1.in solutione tertii dubii.

Propositiones quas habemus prę manibus de corporibus cœlestibus paucæ sunt, & dicuntur fere æquiuocè, quia extractę sunt ab animatis, quæ sunt hic, & de istis, & de illis animatum dicitur fere æquiuocè.2.Cœli.com.60.

Propositiones famosæ alicuius artis sunt illæ, in quibus nulla est disceptatio inter eius professores.ex paraphrasi Metaphysi.tracta.4.col.4.

Propositiones hypotheticæ cōtinuatiuæ in quibus est cōsequens possibile esse cū antecedente, necesse est semper, ut destruamus antecedens, & concludamus oppositū cōsequentis.1.de Anima.cōmen.13.auctoritate Themist.

Propositiones primi modi dicendi per se habent prædicata quæ sunt causæ subiectorum, sed propositionum secundi modi dicendi per se subiecta sunt causæ prædicatorū.secundo de Anima.commen.67.

Proportiones in eo ꝙ proportiones non sunt agentes, sed in eo ꝙ qualitates.2.de Anima.cōmen.143.Et ratio est quia sunt relationes, & relatio non est de principiis actiuis: & ratio est, quia omne quod agit, agit secundū ꝙ est in actu: relatio autem extra animam non est in actu, sed in potentia.Vnde quidam reputauerunt prædicatū relationis esse de secundis intellectis, quia est debilis entitatis.12.Metaphysi.cōmen.19.Et sic etiam numerus non est de principiis actiuis, quia esse eius in actu est in anima, & extra animam in potentia.4.Physi.commen.131.

Proportiones, & uirtutes quæ sunt in elementis à motibus solis, & aliarum stellarum, sunt illæ quas reputat Plato esse formas, & eas intendit, sed longè inspiciebat eas, quapropter dixit formas esse.12.Metaphy.commen.18.prope finem.

Proportiones omnes, & formæ sunt in potentia in prima materia, & sunt in actu in primo motore.12.primæ philosophiæ.commen.18.in calce cōmen.Vide in Cōcordantiis nuper æditis.

Proportio quæ est in mobili ad motum, est proportio materiæ ad formam.9.Metaphy.commen.11.

Proportio diffinitionis ad diffinitionē est sicut proportio quidditatis ad quidditatem.7.Meta.tex.com.14.&.15.

Proportio uitæ hominis ad motum continuum est sicut puncti ad lineam, & sicut finiti ad infinitum.Cōmentator in prologo primi physi.

Proportio totius ad totū est sicut proportio partis ad partem, uera est quando ambæ sunt finitæ: sed si fuerint infinitæ ambæ, aut altera, uera non est propositio, quia infinitas non est magis neq; minus nec æquale.ex lib.Destruc.disputatio.1.in solutione quinti dubii.

Proportiones in eo ꝙ proportiones nō sunt agentes, sed in eo ꝙ qualitates.2.de Anima.cōmen.143.ex quo patet ꝙ relatio non est de principiis actiuis.

Proportio quæstionum ad animam similis est proportioni ligamenti ad membra, & proportio scientiæ acquisitæ post illas quæstiones, est similis proportioni motus quæsiti post dissolutionem ligamenti.3.Metaphy.com.1.

Proportio impedientis ad impediens est sicut proportio motus ad motum, & hoc in motibus uiolentis, quando motor fuerit idem, siue impedimētum sit ex medio, siue ex ipso moto.4.Physi.commen.71.

Proportio eius quod congregatur ex duabus potentiis supra duo pondera, non est sicut proportio solius potentię ad unum pondus.7.Physi.com.38.

Proportio quælibet cōposita ex duabus proportionibus finitis, est finita necessario.8.Physi.com.78.

Proportio temporis ad tempus est sicut proportio motoris ad motorem.8.Physi.com.80.idem.septimo physico.tex.commen.35.&.36.

Proportio corporum circularium in uelocitate, & tarditate est, non sicut est proportio spacii ad spaciū, sicut est in rectis, sed est secundum proportionem magnitudinis, & paruitatis ipsorum mobilium.2.Cœli.com.46.&.tex.

Proportio nulla est inter magnitudinem corporum cœlestium, & magnitudinem corporum facientium tonitrua, neq; in magnitudine, neq; in uiolentia motus, neq; in uelocitate.2.Cœli.commen.53.

Proportio superficiei ad corpus, est sicut lineæ ad superficiem, & sicut puncti ad lineam.3.Cœli.commen.quinto.uide in Concordantiis.

Propinquitas est necessaria in actione, tam potētiarum irrationalium, quàm rationalium.9.Meta.com.10.

Propinquitas est causa deceptionis. colligitur ex.3. physico.commen.15.ubi Cōmen.ex sententia Philosophi allegat causam erroris antiquorum, propter quam collocauerunt ipsum sub priuatione: & primam causam expressit Philosophus in tex.commen.14.Nam cum omne ens sit, aut in actu, aut potentia & motus, neq; actus, neq; potentia tantum est.Vnde ut inquit Commen.ibi in cōmen.latuit eos actus medius inter actum, & potentiam. Secundam uerò causam explicat Cōmenta. in cōmen.15. quia motus est actus imperfectus, & actus imperfectus est propinquus priuationi: ideo iudicauerunt ex propinquitate ipsum priuationem esse: & est etiam sententia Augustini. ꝙ propinquitas, & similitudo sunt causæ erroris, & deceptionis.Alia etiā est causa deceptionis inseparabilis, consecutio unius rei cum alia re: quam Commenta.expressit in.4.Physico.in commen.95.ubi dicit. Multotiens existimatur ꝙ illud quod sequitur rē, sit ipsa res. Propter hanc enim causam asserit Philosophus ibi antiquos fuisse deceptos asserentes tempus formaliter esse motum: & propter eandem causam Stoici asseruerunt, ut scribit Alexā. in paraphrasi de Anima, quantitatem non esse distinctam

Punctus

Punctus motus facit lineā, & linea mota superficiem, & superficies corpus & figuras habere positiones, sunt propositiones geometricæ opinabiles absq; eo ꝙ sunt extra animam. Cōmen.3.Physi.com.60.

Puncta & momenta cognoscuntur per priuationem continui.3 de Anima.tex.cō.25.uide Them.ibi.

Puncti ad lineam nulla est proportio.4. Physi.tex.com.71. & ibi redditur causa.

Punctus & instans differunt, quia ista actio quę est diuidere & distinguere est puncti principaliter, & est instantis necessario. Item punctus inuenitur in actu in linea, sed instans inuenitur in potentia in tempore, quia non potest bis demonstrari.4.Physi.cōmen.105.

Punctu, idem potest demonstrari, non autem instans.quarto Physi.tex com.121.105.106.

Punctus unus per se est duo secundum rationem.4.Physic. tex.commen.121.

Puncti diuisio est relatiua non in eius substantia, quoniam punctus non diuiditur, sed solummodo diuiditur secundum quod est principium in respectu, & finis in respectu. quarto Physi.commen.121.

Punctus dicitur quiescere per figurā.i.transumptiuè.6.Phy. com.72.uide consimile.4.Physi.cō.118.

Punctus dicitur moueri per accidens ad motum corporis. 6.Physi.tex.commen.86.

Punctus nullus actu est in continua magnitudine nisi motus dirimatur.8.Phy.tex.cō.65.&Them.& Com.ibidem.

Puncta quæ sunt inter principium magnitudinis & finem, sunt in potentia: cum magnitudo diuidatur secundum illam potentiam non actu, punctus autem qui est finis magnitudinis, est actu.8.Physi.tex.cō.67.

Punctus qui est centrum sphæræ, est principium pro quanto omnes lineæ exeunt ab eo ad circunferentiam: est aūt finis, ut omnes lineæ à circunferentia ductę terminatur ad ipsum: est autem medium, ut æqualiter distat ab omnibus partibus.8.Physi.ex intentione Themistii.cō.76.

Puncta & partes licet moueantur per accidens, differunt tamen, quia partes poterunt per se moueri si separētur à toto, quod puncto minimè cōpetit. Item motus partium est difformis motus totius existente uniformi, & partes iuxta polos tardius ꝙ quæ circa æquinoctialem mouentur, quod non competit punctis.Them.6.Phy.24.85.

Punctus qui est indiuisibilis & non existens in motō quod mutat locum per naturam, nō dicitur motus neq; essentialiter neq; accidentaliter.2.Cœli.cō.14.

Puncta, lineæ, & superficies, non sunt in loco neq; per se neq; per accidēs. primo de Generatione & corruptione, com.29.uide in concordantiis.

Punctus est unitas positionem habens. primo de Anima, tex.com.69.idem.5.Meta.12.

Punctus, unitas, & instans, non sunt diuisibilia nec actu, nec potentia, nec essentialiter, nec accidentaliter.3. de Anima. commen.25.

Punctus nō diuiditur oino & habet sitū.5.Meta.tex.cō.12.

Punctus & unitas differunt.5. Meta.tex.cō.12. uide etiam 4.Physi.tex.commen.106.

Pulchritudo & fortitudo & aliæ formę corporales similes his sunt dispositiones laudabiles in animalibus quæ non intelliguntur, nisi in respectu nobilissimæ dispositionis.s.in respectu animalis nobilissimæ dispositionis.7. Physi.tex. com.17. Ex quo patet cōtra sophistas, ꝙ intensio formarum attenditur penès appropinquationem ad summum. uide in Theorematibus diffuse de hoc. Contra Sophistas.

Pulchritudo magis attribuitur compōni, sicut uirtus, & fortitudo magis attribuitur complexioni.4.colliget.cap.2.

Pulchritudo in aliquo animali est dispositio in forma creaturę, considerata secundum dispositionem quam habet in creatione considerata in forma creaturæ, respectu nobilissimi animalium in illa specie, & uniuersaliter est ꝓportio inter extrema membra & media.7.Physi.com.17.

Pulchritudo dicitur respectu turpitudinis.ibidem.

Pythagoras & Leucippus perfectionem non dixerunt esse in principiis, sed in principiatis.12.Meta.tex.cō.40.

Pythagoras posuit solum mathematica esse abstractas substantias, & non posuit formas.i.ideas. Cōmenta.12.Meta. com.5.in calce cōmenti authoritate Alexandri.

Protagoras hominem esse mensuram rerum omniū, nihil aliud dicens ꝗ ꝙ uidetur unicuiq; hoc & esse firmiter.11. Primæ philosophiæ.cap.4.idem.10.Meta.tex.cō.5.

Protagoras asseruit hominem esse metrum omnium rerū. 10.Meta.tex.commen.5.

Pythagorici prius, & Plato posterius, dixerūt unū esse substantiam quandam per se existentem.10.Meta.tex.cō.6.

Pythagorici existimant ꝙ numeri sunt principia entium, sed non opinantur omnes ꝙ sint principia secundum formas, sed secundum quòd sunt elementa entium.7.Meta. commen.2.tex.38.

Pythagorici diuidebant principia rerum in duas partes cōtrarias.3.Physi.commen.13.

Pythagorici posuerunt motum esse non ens, & uidentur accidens quoddam motus potius quàm rei naturam significasse.Themi.3.Physi.13.

Pythagoras posuit infinitum ex natura paris, & finitum ex natura imparis, & sc̄dm aliquos per parē intelligebat materiam, & per imparem formam.3.Physi.tex.cō.27.

Pythagorici affirmauerunt uacuum.4.Physi.tex.cō.56.

Pythagorici aiunt totum & omnia tribus determinata esse. primo Cœli tex.com.2.

Pythagorici duo hæc sola principia dicebant, dextrum & sinistrum.2.Cœli.tex.cōmen.11.

Pythagoras opinatus fuit in medio ignem esse, asseruit & terrā circa mediū circulariter moueri.2.Cœli.tex.cō.72.

Pythagorici uocati mathematica principia omnium esse asseruerunt.1.Meta.cap.10.

Pythagorici posuerunt duo principia, finitum & infinitum, & talia sunt secundum materiam & formam, non secundum materiam & agens, ut erant apud antiquos naturales.1.Metaphysi.tex.commen.3.

Pythagorici posuerunt numerū esse subiectum oium entiū. ibidem.uide etiam.3.Physi.tex.cō.25.&.26.

Pythagorici posuerunt causas rerum naturalium res non conuenientes, & non essentiales rebus naturalibus.1.Meta.tex.commen.19.

Protagoras redarguit geometras asserentes circulum tangere regulam in puncto.

Pythagoras transmigrationem animarū fabulose tradidit ad ciuilem aliquem usum.1.de Anima.tex.commen.53.& Themistius & Commen.ibidem.

Pituita est primi alimenti excrementum, & si quid aliud huiusmodi est.1.de Generatione animalium.cap.18.Vbi patet phlegma & duas choleras secundum Aristo.non esse humores, sed superfluitates sanguinis, qui est uerus humor, & uerum alimentum.contra Medicos.

DE LITERA Q.

QVI POTEST saluare apparentia ex principiis finitis, melius facit ꝗ qui ex infinitis.1.Phy.tex.cō.50.&.56. ubi aduerte ꝙ Peripatetici paucitatē entium ubi fieri potest semper prætulerunt multitudini, & hoc est maximum fundamentū in doctrina eorum. uide causam ab Auer.in com.allegatis.

Quicquid recipit aliquid, non recipit illud secūdum ꝙ est in actu, sed secundum ꝙ est in potentia.1.Physi.com.69.& 2.de Anima.cō.67.&.104.1.cap.de substātia orbis.3. Cœli.com.67.&.3.de Anima.com.4.

Qui dicit aliquid generari ex non ente, dicit ꝙ uel transmutatio est in priuatione, aut ꝙ est transmutatam sine transmutatione.1.Physi.cō.71.consimile.8.Physi.cō.4.&.15.

Quod non attribuitur corruptioni nisi propter rem corruptibilem existentem in eo, dicitur corruptibile per accidens.primo Physi.tex.com.82.

Quæ inueniuntur in rebus naturalibus ex necessitate, & non sunt propter aliquid, sunt ex materia, ut mors: & quæ inueniuntur propter aliquid, sunt ex forma.2.Phy.cõ.88. idem.3.de Anima.cõmen.60.

Quod prædicatur in quid & conuertitur, est diffinitio.3. Physi.com.1.&.6.Topicorum.

Quod mouetur circa aliquod quiescens tantũ, & non mouetur in continente, ut cœlum, est illud cuius motus non est per accidens extrinsecum à natura.Comment. quarto Physi.commen.34.

Quibusdam cœlestibus corporibus quod contineãtur ab aliis accidit sibi.ibidem.

Quod est in aliquo existente in dispositionibus diuersis, est unum secundum subiectum, & duo secundum rationem. 4.Physi.commen.104.

Qui aufert diuisibilitatẽ à tẽpore & à magnitudine, aufert uelocitatem & tarditatem.6.Physi.com.62.

Quicquid mensuratur à sua parte finitum est.6.Phy.61.

Qui quærit rationes ut destruat illud quod apparet sensui, est debilis discretionis.8.Physi.tex.com.22.

Qui negat subiectũ alicuius artis, artifex illius artis non habet uiam, neq; sermonem cum eo, cum non habeat principia per quæ loquatur cum eo, quia negat principia ex quibus fundantur contradictiones negationis subiecti.8.Physic.commen.22.

Quod est per accidens non est necessarium neq; semper, & tale potest non esse.8.Physi.tex.com.36.

Quæcunq; præter naturam sunt, citissimè corrumpuntur.1. Cœli.tex.commen.15.

Quod innatum est inueniri in tempore, non potest esse sine tempore: & quod non est innatum inueniri in tempore, non inuenitur in tempore, & nõ habet prius & posterius nisi in esse, sicut est de lineis cum figuris, & magis hoc est in rebus abstractis. primo Cœli.com.106. ubi patet in rebus æternis esse prioritatem secundum naturam. uide in 2.cap.de Substantia orbis.

Quod esse potest & non esse, determinatũ est esse plurimũ, & eius quod est esse, & eius quod non.1.Cœli.tex.cõ.118. & habet locum in omnibus prædictis, ut ibi dicitur.

Quicquid essentialr cõpetit uni indiuiduo eiusdẽ spẽi, competit oibus.2.Cœli.tex.cõ.79.ibi enim Arist.arguit ꝙ si luna est sphæricæ figuræ, omnia astra sunt sphærica.

Quod impossibile est ut sit, impossibile est ut incipiat esse. 4.Cœli.tex.cõ.33.idem.6.Physi.tex.cõ.92.

Quod dicitur de aliquo diuisim, non sequitur ut semper dicatur de eo coniunctim.primo de Generatione & corrup. tex.commen.9.

Quæcunq; eandem materiam non habent, faciũt impossibilia entia, ut medicantia.primo de Generatione & corruptione.tex.com.53.&.87.

Quæcunq; non in materia habent formam.hæc impassibilia sunt actiuorũ: quæcunq; autem in materia passiua.1.de Generatione & corrup.tex.com.53.

Quorum incorruptibilis est substantia, mota eadẽ numero redire possunt: quorum aũt corruptibilis, solum specie nõ. numero ex fine.2.de Generatione & corrup.

Quod inuenitur in aliquod accidentaliter, oportet ut inueniatur in alio essentialiter.2.de Anima.com.133.idem.4. Physi.com.43.& primo Cœli,c.14.

Quidditas non dicitur uniuocè neq; æquiuocè de abstractis & de generabilibus.3.de Anima.com.36.

Quæ uerè possunt facere, eorũ opus uerè sunt unũquodq;, puta oculus si uidet: qui aũt non potest uidere æquiuocè, puta mortuus aut lapideus.4.Meteo.tex.cõ.54.

Qui dubitat & admirať, ignorate uidetur.ex ꝓœmio Met.

Quod inuenitur accidentaliter, rarò inuenitur.1. Metaphy. com.8.idem.2.Physi.com.48.

Quæ præcognoscimus, impossibile est ut addiscamus. primo Meta.tex.commen.47.

Quod ante est, communius est eo quod posterius est.secũdo.Meta.tex.commen.10.

Quidditas in substantiis est simpliciter, sed in accidentibus est secundum quid.7.Meta.tex.com.15.

Quidditates rerum non sunt existentes nisi per esse rerũ habentium quidditates.7.Meta.tex.com.20. Sic intelligas dictum Philosophi in prædicamentis, ubi asserit destructis primis substantiis impossibile est aliquid aliorum remanere. Nam licet rei quidditas præcedat quo ad intellectũ ipsum singulare, quo ad existentiã tamẽ sequitur. Hoc bene notauit Commen.12.diuinorum com.27. authoritate Alexan. sit enim melius dicitur ꝙ ut Boetio uisum est, qui in prædicamentis istam proponens difficultatem, quomodo indiuiduæ substantiæ primæ substantiæ esse possunt, quãdoquidem illud est natura prius quo sublato reliqua auferuntur: posterioribus uerò sublatis priora non auferũtur. soluit dicens: Non omnem naturam in uno saluari indiuiduo, sed in omnibus singulis. Sed hoc nõ obstat, quia tunc ista ratione non posset prima & secunda substãtia in rebus æternis reperiri, in quibus tota natura in uno saluatur supposito, ut patet primo Cœli & mundi, in com.4.& 98.ubi scribit Commen.ꝙ multitudo indiuiduorum contingit propter diminutionem, & ideo natura non fuit contenta esse unius tantum, & ita etiam scribit.2. de Anima. tex.com.30.& in.2. de Generatione & corrup.tex.cõ.59. Consequens autem falsum est, & contra Philosophum in 1.Cœli.tex.cõ.92. ubi dicitur ꝙ alterum est hoc cœlum, & cœlum simpliciter. Secunda aũt Boetii solutio magis uidetur apparens, inquit enim: Quia in prędicamentis agitur de significatione uocabulorum, & quia quæ sensibus proxima sunt, ea etiam ꝓximè uocabulis nuncupanda iudicamus: qui enim primus hominẽ dixit, non illũ qui ex singulis hominibus conficitur concipit animo, sed quendam singularem atq; indiuiduum cui hominis nomen imponeret, & ideo sublatis singulis hominibus homo nõ remanet. Sed nec ista secunda eius solutio satisfacere uideť, tum quia trahit secum arduam quęstionẽ de primo cognito. Nullus enim imponit nomen rei qua ignorat, ut dicitur.7.Primæ philosophiæ tex.cõ.54.& in.4.etiam in tex. com.10.Si igitur primum cognitum ab intellectu esset singulare, tunc sine dubio respõsio illa uera esset: sed illud est dubium & fortè falsum in uia Peripateticorũ, apud quos fuit maxima altercatio an ab intellectu cognosci possit, & quis sit modus quo cognoscitur, nedum ut esset primum cognitum, sicut declarat Commentator.3. de Anima.cõ. 36.authoritate Auempacis, ubi dicit ꝙ quidditas intellecti non est quidditas singularis, neq; spiritualis, neq; corporalis, cum sit declaratum ꝙ indiuiduum non est intellectũ. Amplius sit primus impositor imposuit hoc nomen homo, alicui homini singulari inquantum singulare illud, & non sub ratione aliqua cõmuni, tunc ineuitabiliter sequitur ꝙ illud nomen non esset nomen appellatiuum, sed nomen propriũ. Et confirmatur authoritate Auer.2.de Anima.com.65. ubi format in simili consimilem consequentiam dicẽs: Quòd si sensus pateretur ab aliquo indiuiduo secundum ꝙ est illud indiuiduum, tunc non pateretur ab alio indiuiduo. & bene dixit, nam ut scribit Arist. in calce secundi posteriorum analyticorum licet id quod sentitur sit singulare sensus, tamẽ est uniuersalis. Concludamus igitur cum Alexan. & Auer. in loco præallegato ꝙ licet singularia in esse præcedat uniuersalia, tamen uniuersalia in intellectu præcedunt singularia, ut habetur in cõ.27.12.primæ philæ.& idem Cõmen.7.Meta.cõ.20.dicit ꝙ quidditates rerum non sunt existentes nisi per esse rerum habentium quidditates.i.non existunt nisi ad existentiam singularium, & sic uniuersalia sunt posteriora: Actus enim & generationes & motus omnes singularium primo sunt. ex ꝓœmio primæ philosophiæ.uide etiam pulchre Alex.in 1.lib. Naturalium quæstionum.q.21.ubi quærit quõ sit intelligendum dictum Philosophi.1.de Anima.tex.com.8. Animal uniuersale aut nihil est, aut posterius est.

Cõtra Boetium in prędicamento substantiæ.

Quæcunq; à casu quorum materia potest à seipsa moueri hoc motu, quo sperma mouet eadem, fieri possunt: quorũcunq; uerò non, ea impossibilia sunt aliter fieri quàm ex seipsis.7.Meta.tex.com.31.

Quidditates naturalium nõ possunt intelligi sine sensu & motu, sicut quidditates mathematicorum. 7. Meta. tex. cõ. 37. & 39. ubi intelligas ꝙ non possunt diffiniri sicut glossaui ex mente Them. hic, & 6. Primę philosophiæ. tex. cõ. 2. & 1. de Aīa. tex. cõ. 16. in cõtradictionibus nuper æditis.

Quidditates naturales differunt à quidditatibus mathematicorum. ibidem tex. cõmen. 39. quia possunt intelligi sine materia sensibili.

Quidditas rei desciptione logica describitur sic, ꝙ est illa quam significat diffinitio: & etiam alia descriptione logica, & est quæ datur in responsione ad quæstionem factam per quid, aut quare. 7. Meta. com. 59.

Quidditas & essentia sunt idem in non habentibus materiam neq; intellectualem, neq; sensibilem. 8. Meta. tex. cõ. ultimi. idem. 3. de Anima. tex. com. 9.

Quod impossibile est factum esse, impossibile est, aut esse, aut futurum esse. 9. Meta. tex. com. 6.

Quorumcunq; aliquid alterum est quod fit præter usum, horum actus in facto est, ut ædificatio in ædificato, & universaliter motus in mobili: quorumcunq; uerò non est aliquod aliud opus præter actionem, in ipsis existit actio, ut uisio in uidente, & speculatio in speculante. 9. Meta. tex. com. 16. Inde elicitur actionem esse duplicem immanentem uidelicet, & transeuntem.

Annotatio. 1. Phy. c. 1. Quæcunq; sunt præter primã materiã & ultimam formã, sunt materiæ compositæ, & formæ cõpositæ. primo. Phy. cõ. 1. licet uariis modis interpretetur illa authoritas. Mihi tamen occurrit unus modus exponendi multũ subtilis, ut per materiam primam intelligamus primam in compositione, & per ultimam formam etiam ultimã in compositione & non ultimã in resolutione, ut exposuit Burleus, licet expositio illa bona sit. Et tunc dico ꝙ in compositis ex pluribus causis intrinsecis, propinquis, & remotis, sola prima materia est materia simplex, quæ uidelicet habet rationem materiæ & non formæ: & sola ultima forma q̃ est in compositione, & est causa propinqua compositi, habet rationem formæ substantialis dantis esse, quia unum cõpositum substantiale habere, nisi unam formã substantialem est impossibile. 1. cap. de Substãtia orbis, quia unius rei est unum esse. Formæ autem mediæ dicuntur materiæ cõpositæ & formæ compositæ, quia respectu præcedentiũ cõparantur ut formæ, respectu postremę ut materiæ: & ideo licet in mixto sint formę elementariæ ultra formã mixtionis quæ est forma superaddita ipsis, tamẽ illę gerunt uicẽ materiæ respectu eius, & sic semper unius rei est una forma substantialis & unũ esse, & hoc est quod dixit lucidissimus Themi. in. 3. de Anima. cap. 27. Quòd sanè ordo & processus hic est ut respectu inferiorũ superioribus uice formarũ utatur, respectu superiorũ inferioribus loco materiæ: non habent igitur simplicem rationem & respectũ materiæ & formæ, nisi extrema. s. prima materia quæ secũdum se est denudata ab omni forma, & ultima forma quę non habet ulteriorem, respectu cuius materia effici queat: sed illa quæ sunt in medio habent cõpositionem extremorum, uel secundũ esse, uel saltem secundum denominationem. Semper enim respectus imperfectionis ad pfectius, est respectus materiæ ad formã, aut instrumenti ad agẽs. ut dicitur tertio de Anima ab Auerroe, com. 36.

Quidditates naturales nõ possunt intelligi sine motu & sensu, sicut quidditates entium mathematicorum. Cõmen. 7. Meta. cõ. 39: Sed tunc est difficultas ꝙ motus erit de quidditatiuo conceptu quidditatum naturalium, quod uidetur absurdum cum motus sit accidens, & posterius ipsa quidditate. soluitur: Intelligitur ut dixi in Theorematibus, quia non possunt abstrahi à principio motus quod est natura. Vnde ista est ratio formalis à priori omniũ quæ in scientia naturali considerantur. Arist. enim. 2. Physi. tex. cõmen. 73. eiicit à consideratione quidditatiua primum motorẽ quia non habet in se principium motus & quietis. & in. 1. de Partibus animalium. cap. 1. dicit, non omnem animam quidditatiue considerari à naturali, quia nõ omnis anima est natura. Sed tũc insurgit maxima difficultas, quia cum quidditates rerum naturalium sint substantiæ, & per cõsequens absoluta entia, uidentur à naturali non considerari quidditatiuè in propria forma, quia si omnis talis quidditas includit naturã & apparet natura, uel formaliter, uel cõsecutiuè, sequitur omnem considerationem quã habet naturalis esse respectiuã, & tandem tales quidditates in particulari à diuino, quod est contra Philosophũ. 11. Primæ philosophiæ cap. 5. & in procemio Meta. ubi habetur ꝙ sapientis est omnia cognoscere ut contingit. soluitur: Loquendo de cognitione quidditatiua & distincta in particulari cognoscuntur à naturali, & concedo ꝙ in tali consideratione naturalis non habet ut naturalis cognitionem absolutam, sed respectiuã: sed si quã habet absolutã habet à diuino, sed non inquantũ naturalis est. Nam ꝙ homo sit substantia, aut ens, à diuino habet, sed alia prædicata naturalia omnia includunt naturam quæ est principiũ motus, & si consideras etiam accidẽtia isto modo cum respectu, considerantur à naturali, quia aut sunt interminata, aut terminata, & omnia consistunt in respectu quodã ad formã & ad materiam sensibilem, ut patet intuenti. Sed dices nõne prior est ignis q̃ sit principium motus? quia licet ignis sit ignis per formã suam, quæ est natura, & talis natura est motus principium. Tunc quæro, considerare possum per intellectum absolutũ non considerando respectum: igitur possum considerare ignem in illo priori in quo est ignis, non considerando illum respectũ. Rursus quæro, ista consideratio à quo artifice habetur? aut à naturali: si sic, igitur naturalis abstrahit à natura: aut à diuino: si sic, igitur diuinus considerat quidditates rerum in particulari. Hoc argumentum est satis laboriosum, & Scotus & discipulus eius Antonius And. in. q. 9. 1. Meta. non bene soluunt istud argumentum, quia licet uerum sit ꝙ ignis cum illo ꝙ appropriat illum ad naturalẽ, nam tale approprians non est nisi natura, quia sicut quidditas artificiati consistit in arte, sic quidditas naturati consistit in natura. 2. Phy. com. 13. & cõ. 3. & 6. Meta. com. 2. sed ratio naturæ est ratio entis includentis respectum, ut patet. Quare dicendum puto ad hoc argumentum cum aureo quodã dicto Alexandri Aphrodisiei summi Peripatetici, qui in principio libri priorum dicit ꝙ in plerisq; naturalis utitur mathematica abstractione, sicut quando secundum rationẽ concipit & abstrahit formam à materia: Dicit enim Aristo. 2. Phy. tex. com. 12. diffiniens naturam quæ est forma quod est ens non separabile nisi secundum rationem. Patet autem ꝙ hoc est secundum rationem & modum definiendi naturalis, quia ut dicit Cõmen. formæ naturales non possunt dif. niri secundum se sine materia. in. 1. de Anima. cõ. 16. & est sententia Philosophi in. 2. Physi. uersus finem, ubi habet ꝙ in diffinitionibus naturalium rerũ debet poni materia, uel expresse, uel consecutiuè, immo in. 6. Primæ philosophiæ. tex. com. 2. Arist. ponens distinctionem inter scientias speculatiuas dicit naturalem diffinire per materiã sensibilem. Et ideo sic dico in casu ꝙ naturalis utens mathematica abstractione potest in illo priori abstrahere hunc ignem inquantũ ignis est, non considerando ipsum ut sua igneitas est motus principiũ, sed in ratione igneitatis, & licet igneitas includat naturalitatem: hoc tñ non est inquantũ igneitas, sed est consequens ipsam, quia prius natura ignis est ignis quam sit motus principium. Et nota bene hoc, quia nullus ante nos in uia Latinorũ potuit pertingere ad istud. Mathematica igitur abstractione considerari potest non naturali, unde igneitas naturaliter quidditatiue includit naturam. i. dum quidditatiue diffinitur. Vnde non omnis abstractio est in naturali philosophia naturalis secundum Alexan. & uiros Peripateticos antiquos.

Quando maior ꝑpositio conuertitur uniuersaliter, possumus arguere ex duabus affirmatiuis in secunda figura. 2. Physi. com. 23. 4. Physi. 33. & 42. & 2. Coeli. cõ. 23.

Quando aliquid agit aliquam actionẽ, ita agit illam sicut aptum natum est agere illam. 2. Physi. tex. com. 78.

Quãdo sunt duę partes, quarũ una est in altera & fuerit partes unius totius, & totũ nominatur à nomine partis posi

bile est, ut illud totum disponatur pet illam dispositioné. 4.Physi.cómen.24.&.25.

Q uando minor propositio conuertitur, conclusio potest esse uniuersalis in figura tertia, quia tunc potest reduci ad figuram primam. Cómenta.4.Physi.com.42.ratio est quia figura tertia descendit à prima per conuersionem minoris, ut patet in.1. Priorum.trac.1. de Generatione syllogismorum. Vnde quemadmodum maiore existente uniuersali affirmatiua in terminis cóuertibilibus, potest sequi ex duabus affirmatiuis conclusio in secunda figura, quia potest reduci ad fignram primam per conuersionem maioris in terminis, quia figura secunda descendit à prima per maioris conuersionem, ita dic in hoc casu.

Q uando qualitatibus proportionalibus additur eadem quantitas, illæ quantitates non remanent proportionales. 4.Physi.commen.71.

Quandoq;, significat id, quod est raró, & quod est per accidens.4.Physi.com.112. Ratio autem huius est, quia quæ per se sunt, sunt de omni, & per cósequens sunt semper, & non quandoq; sic, & quandoq; non, ut dicitur in primo Posteriorum analyticorum.

Q uando una & eadem res fit à duobus, oportet ꝙ fiat per eandem causam communem: est propositio æquiuoca, quia potest duobus modis intelligi. Vno modo ꝙ illa res proueniat à duobus in eodem genere causæ secundũ speciem, ut scannum factum à Platone & à Socrate habentibus eandẽ artem. Alio modo ꝙ illa causa sit cómunis secundum genus inquantũ causa est, sed differunt in specie illæ causalitates, ut calceus factus ab artifice habente illã artem, & à coriario pręstante materiã calcei, puta corium: sed unus concurrit ut agens, alter quia materiam præstat. Auer.contra Galenum in primo de Generatione animalium.cap.primo. ubi ponitur improbatio antiquorum de semine in.12.facie, seu colũ.

Quantó magis augmentatur quantitas corporis, tantó magis augmentatur potentia eius, & est propositio manifesta per se.3.Physi.commen.42.

Quantitas non est de potentiis actiuis.4.Physi.có.84.

Quantitas curua est contraria quantitati rectæ.5. Physi.có. 44.quod quomodo sit intelligendum, uide.1.Phy.có.41.

Quantitas eiusdum speciei sunt sibi inuicem æquales, uidelicet rectæ tantum aut curuæ tantum, cum istæ sibi superponantur.7.physi.com.29.

Q uatitas subiecti si diuersa fuerit, diuersabitur passio necessario.7.physi.cómen.33.

Q uantitas æquiuocè dicitur de superficie, linea, & numero.1.Meta.com.46. Ex quo uidetur ꝙ quantitati discretæ & continuæ non sit aliquid commune uniuocum. uide idem in cómento magno.1. Posterio.com.73.&.83. uide in contradictionibus nuper æditis. Galenus in primo de differentiis morborum inquit: Q uód quanti aliud discretum, quod ꝓpriè quantũ appellatur: aliud uerò continuũ, quod Græci pelicon appellant, & nõ dicit ꝙ sunt species, ut cómuniter translatores transtulerunt locum istum.

Quantum aliud per se, aliud per accidens.5.Meta.tex.com. 18.& est in capitulo de quanto.

Quanta per se, alia sunt passiones, alia sunt secundum substantiam.ibidem.

Q uanta per accidens sunt duobus modis.ibidem.

Quantitatis descriptio ponitur.5.Meta.tex.có.18.

Q uantitas discreta diuiditur in unitates quæ sunt naturaliter indiuisibiles, sed quantitas continua diuiditur in unitates quæ recipiunt diuisionem.5.Meta.com.18.

Q uantitates species famosę solũ sunt enumeratę ab Arist. in prædicamentis.Cómen.5.Meta.com.18.

Quantitas non est substantia, sed magis cui hæc insunt.7. Meta.tex.com.8. Ex quo patet error nominalium, & (ut inquit Alexander) fuit commentum Stoicorum. *Contra nominales.*

Quantitas in eo quod quantitas cognoscitur uno aut numero.10.Meta.tex.commen.2.

Quantitatis habentis situm & carentis situ, diuersum est iudicium: ex quantitate enim carente situ, non est impossibile imaginari processum est infinitum, sicut in habente finũ. ex libro Destruc.dispu.prima, in solutione.16. dubii. uide in concordantiis nuper æditis.

Quantitates corporum, si permutarentur etiam permutarentur actiones corporum.ex libro Destruct. disputa.2.in solutione.5.dubii.

Q uantitas dicitur de omni eo quod mensuratur sua parte, ut notificauit in libro Prædicamentorũ.Auer.in Paraphrasi Meta.trac.primo.cap.de accidente.

Q uantitatis alia est per se, alia per accidens.ibidem.

Quantitatis per se, alia per se primó, alia ratione alterius, ut magnitudo, mensura, & numerus, sunt quantitates per se primó: sed tempus & motus sunt quantitates per se non primo, sed ratione alterius, quia tempus est quantũ ratione motus, & motus ratione magnitudinis. ibidem. uide etiam pro hoc in.5.Meta.có.18.& tex.& sic sedabis contradictionẽ quando Arist.dicit motũ & tempus esse quanta per accidens, ut ly per accidens, distinguitur contra per se primó, & non econtra per accidens purum.

Qualitates propriæ quæ sunt in substantiis simplicibus nõ sunt substantiæ, sed assimilantur substantiis, quia in simplicibus sunt propinquiores substantiis, & in aliis compositis sunt remotiores.5.Physi.có.10. pro quo uide etiam.8. Meta.com.5.Quomodo autem in simplicibus sunt proxi ximiores substantiæ, uide.4.Cœli.có.40.

Q ualitatum attributarum alterationi aliæ primę, aliæ secũdæ, & sunt quæ fiunt ex primis.7.Physi.tex.có.11.

Q ualitates sanè primæ humiditas & siccitas, & his coniuges circa corpora quidẽ diuiduæ non uidentur, sed circa materiam.Them. primo de Anima.com.12.super tex.26. Vide quomodo sit intelligendum primo de Generatione & corruptione.tex.commen.6.

Q ualitates in olfactibus manifestę sunt, sed tamen contraria existentia in eis latent.7.Physi.cómen.14.&.2. de Anima.commen.92.

Q ualitates plures trãsmutabiles uidẽtur nõ recipere neq; magis, neq; minus.8.Phy.có.24. uide in Concordantiis.

Q ualitatum prima genera sunt sine alteratione, ut genus quod est animati inquantum animatũ, & genus quod dicitur potentia naturalis, & genus quod est in quantitate in eo ꝙ quantitas.1.Cœli.có.21. Vbi aduerte ꝙ primum genus seu species qualitatis, uidelicet habitus & dispositio, dicitur esse animati inquantum animatum, quia pro maiori parte qualitates primæ speciei reperiuntur in animatis, ut sunt uirtutes, & uita, & scientiæ.& uita etiam dicit Cómen.in prædicamentis. Quarta uerò species qualitatis dicitur esse in quantitate in eo ꝙ quantitas, quia illæ qualitates sunt fundatę in quantitate, ut dicit Simplicius, etiam & Boetius super prædicamentis. *Nota quare prima spẽs qualitatis dicitur esse animati inquantũ animati.*

Qualitas est diuisibilis per accidens.3.Cœli.tex.có.7.idem 5.Physi.tex.có.18.&.6.Phy.com.35.

Qualis est habitudo materiæ ad materiã, talis est formę ad formam & compositi ad compositum.Commen.in Paraphrasi.4.de Cœlo.summa.3.cap.4.

Q uale, multis modis dicitur.5.Meta.tex.có.19.

Quale, quãdo quod interrogatur per ipsum fuerit de spẽbus, existimatur significare substantiã, & dũ interrogatur de indiuiduis significat prædicamentum, ꝙ dicitur quale, quod numeratur in accidentibus.7.Meta.tex.có.14.

Q ualitates fundatæ in quantitate sunt differentiæ substantiales quantitatum: sunt enim de suis substantiis, sicut formæ substantiales de substantiis.5.Meta.com.19.

Qualitates per quas differunt corpora in suis substantiis, & quantitates non pertinent motui.Commen.5.Meta.com. 19.uide in.7. Physi.tex.có.18.19.&.20. ad quas qualitates est per se motus & in quibus non est. uide etiam.5.Physi. tex.com.10.&.4.Physi.84.

Qualitatum quædam pertinent motui, & quædam non.5. Metaphysi.commen.19.

Q ualitates secundæ spẽi consequũtur qualitates substãtiales, & inquantũ sunt potentiæ, numerauit eas Aristo.inter potentias, & inquantũ sunt ꝑparationes.5.Meta.có.19.

Q ualitates

Qualitates passiuæ habent plus pati q̃ agere, & qualitates actiuæ habent plus agere q̃ pati.3.colliget.cap.31.

Mixtio corporum. Qualitas generatur duobus modis, quoniam quandoq; generatur à sibi simili, & quandoq; sequitur formam mixtionis primarum qualitatum. Comẽ.7.Meta.com.32.ubi nota φ sumpsit mixtionem per complexione, quia mixtio propriè non est qualitatum, sed corporum, ut patet in primo de Gener.& corru.tex.cõ.83. Non enim omne omni miscibile, sed oportet separabile existere utrunq; mixtorum: passionum autem nulla separabilis. Propter hoc Peripatetici propriè loquentes dicunt mixtionẽ esse corporũ, complexionẽ uerò qualitatum: nã de ratione misci bilis est φ separari possit, & hoc nulli cõpetit accidenti.

Qualitatis prioritas est prioritas formæ.7.Meta.cõ.35.

Qualitas quandoq; ponitur in diffinitione ad circũloquendum differentiam substantialem.7.Meta.cõ.41.&.5.physi.com.10.&.8.Meta.com.5.contra Alexan.&.8.Physi.com.32.&.4.Cœli.6.&.26.com.

Qualitates primæ nunquid sint formæ substantiales in elementis, requiratur in.8.Primæ philosophiæ: contra Alexandrum in com.5.& in.5.physi.com.10.

Qualitas in se in respectu alterius non est substantia.8.Meta.com.5. Intelligitur in his quæ uniuocè dicuntur, nam fallit in his quæ dicuntur æquiuocè: scientiam enim in nobis est qualitas, ut patet in.7.Physi.tex.com.20.& in prædicamentis in cap.º de qualitate. & tamen in Deo est substantia. Nam scientia æquiuocè dicitur de scientia Dei & de scientia nostra.12.Meta.tex.cõ.51.quia scientia Dei est causa rerum, & scientia nostra causatur à rebus.

Qualitates quæ possunt esse, & nõ esse in corporibus cœlestibus, sunt aliæ ab illis qualitatibus, quibus attribuitur alteratio, & illuminatio lunæ, & obscuritas, & similia.9.Meta.cõ.17.&.1.Cœli.com.21.&.2.cap.de Substantia orbis.

Qualitates primæ sunt initia elementorum, & sunt causæ mortis & uitæ, iuuentutis & senectutis, somni & uigiliæ, & omnis trãsmutationis passiuæ.2. de Partibus animaliũ.cap.1.idem in.2.de Genera.& corrup.tex.com.7.

Qualitates primæ dicuntur absolutè & in respectu.2.de Partibus animalium.cap.2.

Qualitates primæ absolutè simplicibus attribuũtur.ibidem Commen.in cap.º de carne.

Qualitates primæ in respectu dupliciter dicuntur.ibidem.

Quamuis sit magis famosum ire in naturalibus à posterioribus ad priora, tamen aliquando itur à præcedentibus ad posteriora.1.de Anima.commen.11.consimile.6.Phy.commen.12.&.15.&.8.Physi.commen.53.ubi patet manifestè dari regressum.

Quatuor primis qualitatibus attribuitur omnis transmutatio substantialis & non quantitati neq; qualitati, puta grauitati, aut leuitati, aut albedini, uel nigredini, ut declaratũ est in libro de Genera.& corrup.Cõmen.in com. libri de causa longitudinis & breuitatis uitæ.uide in.2.de Gene.& corrup.tex.com.7.& infra.

Quartus Metaphysicæ diuiditur in duas partes, in prima determinatur res logicæ, quæ appropriantur illi scientiæ, ut determinare quod est subiectũ, & quæ sunt accidentia & causæ eius. In secunda disputatur contra sophistas negantes principia prima, & ipsum scire destruẽtes, quia ad dominum istius artis pertinet destruere contra istos. uide pro primo mẽbro quomodo logica est duplex.2. Meta.com.15.&.1.physi.com.35.&.2.Physi.com.16. Quantum autem ad secundũ aiaduerte de mente Arist. & Cõmen.φ ad diuinum spectat disputare contra negantes scire esse. Hoc elicitur etiam ex.3.Cœli.cõ.4.contra Latinos expositores uolentes Aristo.in principio libri Posteriorũ disputare contra negantes scire esse, aut scire fieri de nouo.

An scire est pertineat probare hoc, ad logicum uel ad diuinum.

Quæstio facta per quare quatuor modis esse potest.secundo Physi.tex.cõmen.68.

Quæstio de mundo utrum sit unus uel plures, est nobilior & difficilior quæstione utrum sit finitus, aut infinitus.primo Cœli.com.76.

Quærere de rebus arduis potest contingere ꝓpter quatuor causas, aut propter inuerecundiam, aut propter errorem contingentem, opinãdo φ omnia sint comprehensibilia, & nota certè: aut propter ignorantiam difficultatum: aut propter sciẽdi desiderium, & iste modus est laudabilis.2.Cœli.com.34.uide in Concordantiis.

Quæstionum proportio ad animam est similis ꝓportioni ligamenti ad membra.3.Meta.com.1.

Quæstiones uniuscuiusq; scientiæ primo sunt inspiciendæ in unaquaq; scientia.3.Meta.tex.com.1.

Quæstio de principiis in naturali philosophia, differt à quæstione de principiis in scientia diuina, quia illa in scientia naturali perducit ad sciendum primam materiam & primum motorem, & formas naturales: sed quæstio in scientia diuina inducit ad sciendum primam formã omnium entium & ultimũ finem.7.Meta.com.5. idem ibidẽ com.9.&.3.Meta.com.3.& in prologo primi Physi.

Quærere quare ipsum est ipsum, nihil est quærere.7.Meta.tex.cõ.59.Inde colligitur φ in qualibet quæstione est aliquid concessum, & aliquid dubium quod quæritur.

Quæstio quandoq; quærit causam in fieri, & quandoq; causam in esse.7.Meta.tex.com.59.

Quæstio non fit in re simplici non composita. ibidem Cõmen.& in tex.cõmen.60.

Quærere in re simplici, ut quare homo est homo? est nugatio.7.Meta.cõmen.59.idem.4. Meta.cõmen.3. ubi habetur φ prædicatio eiusdem de seipso est nugatoria. Vide in Theorematibus in illo Theoremate: Substantia prima de nullo prædicatur.

Quæstione non est in simplicibus, sed in compositis.7.Primæ philosophiæ.tex.com.60.ubi dicit Cõmen.φ in simplicibus non est quæstio, neq; per quare, neq; per quid, sed in talibus est alter modus quæstionis.

Quæstione qualibet ꝓposita ualde bonum est audire rationes utriusq; partis, præcipuè si partes sunt prudentes & famosæ.ex libro Destru.dispu.2.in solu.2.dubii.

Quæstio si est, quærit de esse uero.ex libro Destruc.disp.8.in solutione primi dubii.

Quærere quare quædam appropriantur in eodem genere quibusdam entibus, est summa fatuitas. Vnde non est petendum quare terra fit terra, aut ignis fit ignis. ex disputa.13.in solutione.3.dubii.

Quæstionis translatio ad alias questiones est opus sophisticum.ex dispu.14.in solu.ultimi dubii.

Quiescens quiescit ꝓpter similitudinem continentis, & mouetur ꝓpter priuationem similitudinis inter ipsum & continens, & hoc est quando mouetur in continente, ut sunt corpora simplicia quæ mouentur motu recto. Commen.4.Physi.cõmen.43.

Quies quælibet in tempore est.4.Physi.tex.com.118.

Quiescit non omne immobile, sed quod aptum natũ mo ueri priuatur motu. ibidem.ex.5. Physi.tex.com.20.&.6.Physi.tex.com.30.& tex.com.67.

Quies uerè & transumptiuè summi potest.4.Physi.cõ.118.

Quies nõ cõtrariatur uerè motui, sed priuatiuè.5.Phy.c.62.

Quies & motus possunt coniungi in diuersis partibus eiusdem mon, sed duo motus contrarii nequaq̃.5.Physi.c.61.

Quies coniuncta motui in diuersis partibus est in potentia non actu.ibidem.

Quiescens non dicitur nisi quãdo secundum suam naturã, & locum, & tempus, fuerit innatum moueri & non mouetur.6.Physi.cõ.70.72.idem infra.67.72.&.75.cõ. idem 4.Physi.com.118.&.5.Physi.tex.com.20.

Quietem tunc intelligit anima, quando intellexerit idẽ corpus in eodem statu, saltem in duobus instantibus.Cõmen.6.Physi.commen.73.&.4. Physi.100.&.106.consimile de tempore.

Quies animalis perfectissima quæ fit post motũ, est quies in somno: & expergefactio ab eo est perfectissimus motus qui fit post quietem perfectam.8.Physi.com.20.

Quies polorum est geometricè non uerè.2.Cœli.com.14.& ibi uide quomodo & qualiter &c.

Quiescens accidentaliter non est nisi ꝓpter quiescens essen-

tialiter.2.Coeli.com.14.&.1.Coeli.com.14.

Quies autem & grauitas dicuntur per priuationem leuitatis & motus.2.Coeli.tex.com.18.

Quies alia naturalis, alia uiolenta.2.Coeli.tex.com.84.

Quies est finis motus & est necessariũ, ut causa eius quod est ante finem, & finis sit eadem.2.Coeli contra Themistiũ com.29. Additq; Cõmen. ꝙ hoc erit duobus modis diuersis, quia cum motus sit contrarius quieti, eidem agenti duo contraria eodem modo attribui impossibile est. Cõsimilem propositionem inuenies in.7.Metaphysi.cõmen.31.contra Auicennam.

Quies aut est naturalis aut uiolenta.3.Coeli.tex.cõ.19.

Quies comprehenditur ex priuatione motus. secundo de Anima.tex.cõmen.133.

Quies est priuatio, & priuatio non est potentia.ulti.cap.de Substantia orbis.

Quies est in coelo non per uirtutem, sed per priuationem uirtutis, uidelicet in stellis: & similiter quies in terra est infinita per priuationem uirtutis.ibidem.

Quies attribuitur uni, quia omne indiuisibile est immobile, & omne mobile est corpus, & omne diuisibile habet multitudinem.4.Meta.com.6.idem.2.physi.tex.com.32.

Quietem negans assertio, minus molesta est naturali disciplinæ, quàm ea quæ tollit motum.8.physi.tex.com.22.& Themistius ibi clarè.

Quiescere dicitur aliquid quando similiter se habet nunc, ut prius tanquam non uno tunc quodam iudicantes.6.physi.tex.conmen.73.

Quiescere semper sicut terra non sunt in motu, quia tempus non excedit illa.4.physi.118.

DE LITERA R.

RADIX omnis plantæ calidior est suis foliis.5.colliget.cap.42.de plantagine. Nota tamen ꝙ hoc est uerum, ut in pluribus, tamen quandoq; fallit, ut patet de titimalo.ut Auer. ibidem. dum de titimalo loquitur, ubi dicit ꝙ lac titimali est in fine caloris. & post illud semen, post quod folia, & postremò radix: propositiones enim Medicorum uerificantur, ut frequentius.

Radix non est necessarium, ut sit quid grossius, neq; conuertitur, ut quod est grossius, sit radix.contra Gal.de principatu membrorum. Commenta.in.3.de Partibus animalium.cap.de corde.ubi uide rationem sensatam de grano hordei, de qua gloriatur &c.

Rami palmæ dactylorum foeminæ præstant calorem, quo perficitur concoctio dactylorum, mas quoq; ficus est huiusmodi generis. Auer. super primo de Generatione animalium propè finem.

Ramus debet esse de substantia radicis, quando ramus & radix sunt eiusdem speciei. Cõmentator in.3.libro de partibus animalium in capitulo de corde.

Rana ex piscibus foras sola ouum perfectum parit.3. de Generatione animalium.cap.3.&.4.

Ranæ generatur ex putrefactione aquæ.12. Meta.com.18. in principio digressionis.

Rarò euenientia parum admodum consideranda esse puto. Arist.in.3.de Natura animalium. cap.15. Consimile habetur in.2.Physicæ auscultationis.tex.com.56.

Raritas & densitas sunt causa in hoc ꝙ idem corpus quandoq; minoratur, & quandoq; fit maius.4.Physi.cõ.79.

Raritas & densitas sunt contraria in quãtitate.4.phy.cõ.84.

Raritas & densitas omnium passionum principium est, & graue namq; & leue, & molle, & durum, & calidum, & frigidum, densitates uidentur & raritates esse quædã.8.phy. tex.com.55.uide in Concordantiis.

Raritas & densitas quę sunt in corporibus coelestibus, æquiuocè dicuntur cum illis, quæ inueniuntur in elementis.2. Coeli.com.42.idem in.2.caplo de Substantia orbis.

Rarum & densum sunt de situ.1.Meta.com.15.

Rarum & densum secundum Aristo. sunt in prędicamento qualitatis & non quantitatis, licet antiqui oppositum senserint: & ideo diffinitio illa: Rarum est cuius non sunt partes compactæ: densum uerò, cuius partes sunt compactæ. sunt ex mente antiquorum tales descriptiones. Auer. sententia in paraphrasi tertii de Coelo, summa.3. parte.2. in contradictione.2.uide etiam.7.physi.commen.15.ubi expresse dicit ꝙ raritas & densitas sunt rerum qualitates insequentes calidum & frigidum. consimile.4.Physic.commen.84.&.85.

Raritatem & densitatem ponere sub substantia impossibile est, & cum hoc ponere grauitatem & leuitatem sub accidente.4.Coeli.commen.20.

Rarum graue esse potest, uitrum enim rarum est & graue, sicut aliquod densum potest esse leue, ut nubes.2.de Generatione & corrup.com.15.idem.3.Coeli.cõ.10.uide etiam de hoc Them.4.physi.super.85.

Raritas & densitas non sunt qualitates actiuæ consequentes calorem & frigus.2.de Generatione.com.15.

Raritas & densitas sunt causa diaphaneitatis & nõ diaphaneitatis dicuntur & secundum prius & posterius in utroq; corpore.2.cap.de Substantia orbis.

Rationes quæ non ex propriis dicuntur principiis inanes sunt, & rerum esse uidentur, cum longè aberrent. ex.2.de Genera.animalium, cap.6.idem.1.de Anima.tex.cõ.11.

Rationi fides adhibenda est, si quæ demonstrantur, conueniunt cum his quæ sensu percipiuntur rebus. Arist.3.de generatione animalium, cap.10.in fine.idem.Cõmen.8.phy. cõ.22.&.1.Coeli.com.22.&.3.de Anima.cõ.7.

Ratio aut est eorum quæ semper sunt, aut eorum quę sunt frequenter.2.physi.tex.com.55.

Rationes ꝓbantes naturam agere propter aliquid nõ sunt naturales, quia natura agere ꝓpter aliquid est manifestum per se.2.Physi.com.80. Ex quo patet nullum artificialem specialem posse probare quę in scientia sunt per se nota.

Rationem quærere eorum quę dignius habemus q̃ si rationis indigerimus, est hominis malè iudicantis quid est melius & peius, & credibile & non credibile, & principium & non principium.8.physi.tex.com.26. & consimile uide in.2.Physi.tex.cõmen.6.

Rationem quærere eorum quæ sensu patet, infirmitas quædam est intellectus.8.Phy.tex.com.22.ubi Them. inquit: Perridiculum est ubi sensus fidem facit rationem quærere, quædam adeo imbecillitas retusioq; animi est non statim perspicere quid desideret, & quid non desideret rationem: habentur enim nonnulla quæ certiora illustrioraq; sunt, quàm rationem ullam expostulent.

Ratio falsa nullius est simpliciter ratio.5. Meta.tex.cõ.34. & est in capitulo de falso.

Ratio quælibet est falsa alterius q̃ cuius est uera, ut quę circuli falsa trigoni.ibidem.

Ratio cuiuslibet quæ est eius quod quid erat esse, est quidem ut una, est autem ut multæ.ibidem.

Rationis partes ita se habent ad partes rei, sicut ratio tota ad totam rem.7.Meta.tex.com.33.

Rationale non diuiditur ab animatis, idest uegetabilibus, nisi per comprehensiones, & existimationes terminatas. 4.Metaphysi.com.17.

Rhasis dixit se experiẽtia multotiẽs uidisse pleuriticos, q fuerunt phlebotomati ante pharmaciam, mortuos fuisse. & uide causam.7.colliget.cap.1.

Receptio est in corpore, & ideo omne quod est nudũ ab omni materia, nihil recipit.ex dispu.12.in solu.3.dubii.

Receptio est potentia ad rem, & potentia ad aliquã rem est de genere illius rei. Cõmen.5.Physi.com.9.

Recipiens pura potentia est secundum uirtutem apud Philosophos, & si fortè esset actus, esset per accidens: & receptum est actus, & si esset potentia, esset per accidens.ex disputa.7.in solutione.3.dubii.

Recipiẽs necessario est corpus, receptio enim inuenitur in corpore, uel in eo quod est in corpore: accidẽtia enim nõ

denominantur à receptione, neq; superficies, neq; lineæ, neq; puncta. ibidem.

Recipiens debet esse denudatum à natura recepti, tam in receptione reali quã in receptione spirituali. 2. de anima. cõ. 67. & 3. de Anima. cõ. 4. uide in Theorematibus. Et ista propositio intelligitur à natura illius speciei, & nõ à natura sui generis, & maxime remoti, & maxime eius quod dictum est secundũ æquiuocationem. 3. de Anima. cõ. 4.

Recipere aliquid est aliud à iudicare illud. 2. de Anima. cõ. 149. Inde patet error Modernorum asserẽtium speciem in sensu nõ distingui realiter à sensatione. Vide etiam cõtra istos lucidissimũ Themi. 3. de Anima. cap. 55. ubi dicit in simili, quòd Socratis phantasma non est idem ꝙ notio Socratis. Nam phantasma Socra. nihil aliud est nisi uestigium sensus, sed notio Socra. est animi actio, & operatio in subiecto phãtasmate: & sic à simili species sensibilis est uestigium sensibilis in sensu, sed sensatio est operatio potentiæ sensitiuæ in subiecta specie sensibili: nam de similibus idem est iudicium. Idem tenet Themi. in. 1. lib. de memoria, & reminiscentia. cap. 17. ubi dicit ꝙ imaginatio nõ est ipsa speciei impressio in uiscere primario. i. in corde, immo est actus, & administratio eius uirtutis cui imprimitur, & quæ habet uim cõcipiendi uisa. Idem tenet Alexãder in paraphrasi de Anima, in cap. de phantasia.

Recipiens formam, & recipiens motum in elementis, sunt duo secundũ præparationẽ, sed sunt unũ secundũ subiectum: secus autem est in animalibus. 4. Cœli. com. 25.

Rectũ uidetur sumi in diffinitione contrariorũ, quia recta linea est, qua maxima distantia mensurari solet, mensura autem est unigenea mensurato: & ideo distãtia quę inter duo cõtraria est maxima, est recta necessario, & huius ratio est, qa talis linea recta est breuissima inter duo puncta extrema ducta. primo Cœli. Cõmen. in paraphrasi. in summa. 6. & habetur ab eodem. 1. Cœli. cõmen. 29.

Recto, & ipsum, & obliquũ cognoscimus. primo de Anima. tex. commen. 85.

Reciproca sunt finita necessario. 2. Meta. tex. com. 7.

Redit quid sint, & quibus animalibus contingant. uide. 5. de Natura animalium. cap. 31.

Regressum dari in scientia innuit Cõmẽ. clare. 6. Physi. cõ. 12. & 15. 8. Physi. cõ. & tex. 53. & 1. de Anima. cõ. 21.

Relationis prædicamentum nõ habet actum innatum, sed absolutum, ideo momento acquiritur, sed prędicamenta in quibus est motus, utrũq; actum retinent. Themistius. 3. Physico. 16.

Relatiuorum natura non est, ꝙ habeat medium inquantũ sunt relatiua, quia inquantum relatiua sunt, nõ est necesse, ut sint in uno genere, quia stat unum eorũ esse in uno genere, & aliud in alio, ut agens, & passum: sed si in relatione fuerit contrarietas, tunc medium potest inueniri non merito relationis, sed merito contrarietatis, ut medium quod est inter magnũ, & paruũ, & mediũ quod est inter sursum, & deorsum. trac. 5. in paraphra. Auer. col. 11.

Relatio per se non acquiritur per motũ. 5. Phy. tex. cõ. 10.

Relatio sequitur transmutationem. 5. Phy. text. cõmen. 10. & 8. Physi. tex. commen. 9.

Relatio accidit quantitati, & cæteris prædicamentis. 5. Metaphysi. commen. 18.

Relatio est duobus modis, aut enim est in substantia uniuscuiusq; relatiui, aut est in substantia unius tantum, & in altero propter illud. 5. Metaphy. com. 2.

Relatiua seinuicem diffiniunt, & non accidit inde malum. 9. Meta. cõ. 11 idem Porphyrius in cap. de specie.

Relatiuũ est duobus modis, uidelicet per se, & per aliud, quia uidelicet aliud refertur ad ipsum. 10. Meta. cõ. 21 & 5. Meta. tex. com. 20. ut de scibili, & intellecto.

Relatiuis per se accidit contrarietas, sed non relatiuis per aliud. 10. Meta. tex. com. 21.

Relatiua per se sunt in eodẽ genere, & habent mediũ, sed relatiua per aliud non sunt in eodẽ genere, & ista est caussa propter quã non habent medium. 10. Meta. tex. cõ. 22.

Relatiuorũ diffinitiones non sunt circulares, ut ex hoc sequatur idem assumi in suimet ratione. contra Auicennam in paraphrasi Metaphy. tracta. 3. col. 2. & 3.

Relatio est cõmunis oibus prædicamentis. in paraphrasi Meta. trac. 1. cap. de relatione. idem. 5. Meta. com. 18.

Relatio est debilioris esse cæteris p̃dicamẽtis, ita ꝙ quidã putauerũt ꝙ esset ex scdis intellectis. 12. primę phię. c. 19.

Relationis prædicamentum quomodo distinguitur à reliquis, ut ubi, quando, agere, pati, situ, & habitu, uide differentiam pulchram ibidem. trac. eodem.

Relatio quandoq; est de primis intelligibilibus, & quandoq; de secundis. ibidem.

Relationis elementum est relatio, sicut elementum substantiæ est substantia. 12. Meta. tex. com. 19.

Relationes non inferunt pluralitatẽ in substantia relati. ex lib. Destru. dispu. 5. auctoritate Algazelis, & Cõmẽta. sibi non cõtradicit in dubio ultimo, & solõne eius. Et est auctoritas Cõmen. aperte de hoc in. 3. Cœli. cõ. 5. idẽ etiam est de negationibus, quia nõ inferunt pluralitatem in substantia negati, quia de una re simplici plures negationes uerificari possunt.

Relationis prædicamentum consequitur res relatas per se non per aliud prædicamentum, ut pater & filius. ibidem. & ideo subtiles appellauerunt istas relationes esse respectus intrinsecus aduenientes fortasse.

Relationis p̃dicamentum est causatũ ab anima in ipsis entibus, & si non esset anima nõ esset relatio, si nõ esset anima nõ esset proportio siue cõparatio: & quãdo in huiusmodi cõparatione concipitur, necesse est unũ subiectorũ eius concipi per conceptum alterius subiecti cum habeat existẽtiam per illa duo subiecta. in paraphrasi Meta. trac. 3. col. 3. Vide in contradictionibus nuper æditis.

Remora pisciculus quidam est saxis assuetus, in cibos non admittendus, nomen à remorandis nauibus adeptus. utilis ad iudiciorum causas, & amatoria ueneficia ut aliqui uolunt. Aristo. in. 2. de Natura animalium. cap. de serpentibus, & est in cap. 14. Inde collige uerum est dictum Hermetis Trismegisti asserentis, ꝙ si rerũ proprietates nobis innotescerent facere possemus quicquid per magicas cõficitur artes, ut allegat etiam Albertus cognomento Magnus in. 2. Mineralium. cap. 1. & Concil. in differentia, qua quærit utrum phthisis curari posit. Mirabile enim in natura hoc est, pisciculum nauim posse remorari.

Remissio nõ semper fi per admixtionẽ contrarii, ut Alex. asseruit in multis locis. 2. Cœli. com. 15.

Remissius, & intensius candidũ temperatione contrariorũ permixtioneq; coalescit: in quo enim plus est cãdoris, in eo nigritiæ minus habetur, & quod parcius candidũ est, amplius nigroris est particeps. Them. 5. Phy. sup tex. 19. & est snia Aris. ibidẽ. & Cõmẽ. quicquid dixerit Burleus.

Remotũ uidetur moueri, causa est, qa locus formæ rei nõ figitur apud diuersitatẽ motus oculi, & ideo homo cũ uidet aliquid constringendo oculũ subtus, uidebit illud in loco alio in quo prius uidebat illud, & similiter etiam ꝓpter remotione spacii. 2. Cœli. cõ. 48. & habetur in textu.

Remotio in sole nõ est causa diuersificationis in sole quãtum ad uisum, sed causa eius est debilitas uisus, aut ꝓpter fortitudinem luminis solis. ex. 2. Cœli. com. 48.

Remotio duarum naturarũ abinuicẽ in substantia, est sicut remotio earũ in loco, ut in elementis uilius eorũ est terra. & nobilius est ignis, & nõ solũ elemẽta succedunt sibi in hoc, uerũetiã & corpora cœlestia. Vnde Arist. dicit in lib. de aialibus, ꝙ luna est de natura terræ. 1. Cœli. t. c. 16.

Rememoratio fit in nobis per tres uirtutes. s. imaginatiuã, cogitatiuam, & rememoratiuam: quarũ esse declarãdum est in libro de Sensu & sensato. Et istę tres uirtutes in homine sunt ad representandam formã rei imaginatæ, quãdo sensus fuerit absens. 3. de Anima. com. 20.

Rememoratio est reuersio in p̃senti intẽtionis cõprehẽsæ in præterito, inuestigatio autẽ istius intentionis per rememorationẽ est inquisitio istius intentionis per uoluntatẽ, & facere eam præsentari post absentiã. Et ideo uisum est ꝙ inuestigatio per rememorationẽ est ꝓpria hominime

moratio autem est in omnibus animalibus animantibus. ex cōmento super libro de memoria,& reminiscentia.

Rememoratio differt à conseruatione, quia cōseruatio est eius quod semper fuit in anima, postquā fuit comprehensum: sed rememoratio est eius quod fuit oblitū. Et ideo rememoratio est conseruatio abscissa, & conuersatio est memoratio cōtinua. Ista igitur uirtus est una in subiecto, & duę secundū modum. Si enim comprehensio eius fuerit continua, dicitur conseruans: si diuisa, dicitur rememoratiua. ex com. libri de memoria in principio.

Rememoratio est cognitio eius quod fuit cognitū, postq̄ cognitio eius fuit abscissa. ibidem.

Rememoratiua uirtus est de uirtutibus animæ cōprehendentibus intentiones indiuiduas particulares: uniuersalis enim natura quantitatis, quā intellectus cōprehendit, non comprehenditur à uirtute rememoratiua. ibidem.

Rememoratiuam uirtutem in sua actione præcedunt duæ uirtutes, sensus uidelicet, & imaginatio. ibidem.

Rememoratiua uirtus, & imaginatiua sunt uirtutes diuersæ, quia habent actiones diuersas. ibidem.

Renes pinguedo magis ambit q̄ reliqua uiscera. & uide causam in. 3. de Partibus animalium. cap. 9.

Ren dexter est minus pinguis sinistro. 3. de Natura anima. cap. 17. & uide causam. 3. de Partibus animal. cap. 9.

Renes in nullo animali squāmato, aut pennato, aut corticato, inueniuntur excepta testudine. 3. de Partibus animalium. cap. 9. Vbi aduerte illud locum habere de testudine marina, & de terrestri, ut dixit Aristo. ibidem. cap. 8. sed fallit in testudine lutaria nuncupata: talis enim ob mollitudinem tegminis, & uesica, & renibus caret, sed marina, & terrestris, & uesicam, & renes habent.

Renes hominis dum ægritudinibus infestantur, difficilius curantur, q̄ in cæteris animalibus. & uide causam in. 3. de Partibus animalium cap. 9.

Renes animalia quælibet habētia habent renem dextrum superiorē rene sinistro, quia motus incipit à parte dextra: & ideo omnia membra quæ sunt motus gratia, necessario uergunt ad superiorem partem: pars enim dextra ualidior est sinistra. Quapropter supercilium dextrū magis attollitur q̄ sinistrum, & arcuatum magis q̄ sinistrum habetur. ex. 3. de Partibus animaliū. cap. 9. Vide etiam Gale. in. 5. de Vtili. particu. cap. 6. ubi assignat alias causas, & ibi etiam reddit causam quare renes non sunt in æquali situ, & quare non est unus sicut splen, & chistis fellis, & quare non fuit unus magnus supplens uicem duorum.

Repletio quædam est quo ad uasa, & quædā quo ad uirtutem. 4. colliget. cap. 9. ubi dicitur ꝙ quando sanguis peccat sola quantitate, dicitur repletio quo ad uasa: quando uerò peccat qualitate, dicitur repletio quo ad uirtutem. & ibi uide causam.

Repetitio eiusdē in scientia fieri debet, ut difficultates appareant, & enodentur. Themi. 3. Physi. 15. & Aristo. in prędicamentis, in capitulo de ad aliquid.

Repetitio in rebus arduis fieri debet: talia enim (ut docet Aristo. in prædicamentis, in capitulo de ad aliquid iuxta finē.) non possunt perfectè declarari nisi sæpius pertractata fuerint. Ita etiam scribit lucidissimus Themi. in. 3. Phy. in expositione tex. cō. 15. ubi Aristo. repetit motus diffinitionem sub aliis uerbis, inquit enim: Sed denuò illa eadē repetamus nō modo iterum, sed ter, & quater, & si libuerit etiam sæpius, ut difficultates illas saltem frequenti tractatu facilè assequamur. Nota tamen ꝙ repetitio in scientiis quandoq; fit ad rememorādum, ut melius imprimantur quæ docētur in artibus, sicut dicunt expositores in libro Priorum. ubi Aristo. consueuit multotiens facere epilogum, & hoc etiam contingit in scientiis demōstratiuis. dicit enim Cōmenta. 5. Physi. com. 5. Mos est in sermonibus demonstratiuis, innuere summam etiam. Quandoq; etiam repetitio fit in diuersis scientiis secundum diuersos modos, ut cum in Meta. repetuntur demonstrationes adductæ in scientia naturali, sed altiori modo, nam hoc obseruat Aristo. Cōmen. 2. Meta. com. 6.

Res, & ens differunt, quia quādoq; dicitur res de omni eo de quo dicitur ens, & quandoq; dicitur de cōmuniori. scilicet de omni re cōcepta in anima, siue extra animam sit, siue non, ut hircoceruus; chimæra: ita ꝙ nomen rei transfertur ad falsas propositiones, quod non facit nomen entis. ex paraphrasi Auer. capitulo de re.

Res posteriores ex quibus nō sequitur de necessitate esse aliquod prius, non possunt sumi, ut ratio siue signum ad probandum esse prioris. Auer. in. 1. de Generatione animalium. cap. 1. ubi ponitur improbatio antiquorum de semine. Ex quo patet demonstrationem signi esse ex conuertibilibus. &c.

Res multæ sunt in complexionibus sui calidiores, quas in comparatione humani corporis inuenimus frigidiores, & multæ sunt in suis cōplexionibus frigidiores, quę dum comparātur corpori nostro sunt calidiores, ut uinum uetus, & mustum. 5. Colliget. cap. 24.

Rerum quædam sunt in actu, & quædam habent potentiam admixtam cum actu. 3. Physi. tex. com. 57.

Rerum quarum substantiæ sunt similes contrariis, habent substantias contrarias aliquo modo. 4. Physi. com. 5.

Res naturales non sunt extra ordinem, nisi raro sint extra ordinem causaliter. 8. Physi. cō. 15. & 2. Physi. tex. com. 82.

Res nobilissima propriam suam perfectionem possidere solet absq; actione ulla, & opere, quod utiq; peculiare uidetur esse attribuni primæ causæ. Auer. in paraphra. 2. de Cœlo. sum. 3. q̄sito. 5. Ex quo uidet ꝙ Deus gloriosus nō mouet aliquē orbē secundū Auer. uide in Concordātiis.

Res diuersæ secundū formam, aut sunt compositæ ex una materia, ut corpora simplicia, aut ex diuersis materiis, ut corpora composita ex elementis. 5. Cœli. com. 41.

Res sunt tribus modis, quædam semper sunt, quædam uerò nunquam sunt, quædam uerò quandoq; sunt, & quandoq; non. 2. de Generatione. tex. com. 51.

Res quæ non intelliguntur nisi per similitudinem ad alterum notificari possunt per genera rhetorica. 3. de Anima, com. 6. & 14. & 1. Physi. com. 81. & 4. Physi. cōmen. 81. & 2. de Anima. commen. 149.

Res naturales sunt manifestiores quàm natura. 2. Physico. commen. 1. & 3.

Res quarum differentiæ sunt eædem, ipsæ sunt eædem in illo modo secundum quem habent easdem differentias. 3. de Anima. commen. 38.

Res factæ quædam sunt indiuidua substantiarum, & quædam sunt indiuidua accidentium. ex commen. libri de diuinatione secundum quietem.

Res sensibilis habet duas formas spiritualem, & corporalem, & est forma rei sensibilis, sed spiritualis est forma similis. ex commen. libri de Diuinatione.

Res quæ sunt per apparentiam, sunt determinatæ sicut res naturales. 1. Meteo. cap. 2. de cōmentis Cōmentator.

Res quæ generantur ex quatuor elemētis differunt ab elementis, & differunt etiam maximè inter se in quidditate, & diffinitione, uerbi gratia, caro ab osse. primo Metaphysi. commen. 12. idem. 1. de Anima. 77. cōmen. & primo de Generatione, & corruptione. tex. com. 84. & 2. de Generatione, & corruptione. tex. commen. 48.

Resistentia necessario est inter motorem, & rem motam, siue motio sit naturalis, siue innaturalis: & ista resistentia communis est secundum ꝙ alterum est agens, & alterum est patiens. 7. Physi. commen. 35.

Resistentia in motu, aut est ex medio, aut ex mobili, aut ex utroq;. 4. Physi. commen. 71.

Respectuum numerus qui demonstrantur per habere, sunt secundum numerum respectuum, qui demonstrantur per hanc præpositionem In, sed hæc præpositio indignius dicitur de respectu contenti ad continens, & recepti ad recipiens, sed hoc uerbū Habere, dignius dicitur de respectu continentis ad contentum. Cōmen. 5. Meta. com. 28.

Respectus uerus est particulariter, quia uniuersalia nō habent esse extra animam. 12. primæ Philosophiæ. com. 27. idem. ibidem. com. 4. & 21. & 14. 1. de Anima. com. 8.

Responsio

Respõsio quæ datur interrogationibus quę dicũtur æquiuocè, debet dari cum distinctione. 7. Meta. cõ. 36. & est textus Phi. 1. Cœli & mundi, in tex. cõ. 110. ubi dicitur: Multipliciter enim dictis, & si nulla differentia sit ad sermonẽ, necesse est intellectũ confusum habere, si quis diuiso multipliciter tanq̃ indiuiso utatur: immanifestũ enim secundũ quã naturã ipsi accidit quod dictũ est. idem. 1. Elenchorũ. idem. 4. Physi. cõ. 24. Qui enim qõnem multiplicẽ, ut unã interrogat, aut male iterrogat, aut captiose interrogat, ut testatur Seuerinus Boetius in libro de interpretatione.

Rhetoricæ rationes, & fides ex illis generata nõ sunt propter res in se, sed propter animã humanã. 1. Cœli. cõ. 34.

Rhetoricus sermo est necessarius in istis rebus, quæ sunt difficiles. 3. de Anima. com. 14. idem primo Phy. cõmen. 81. & 4. Physi. commen. 84.

Reubarbarum (ut dicit Gale. & Medici) stringit uentrem: sed nos uidemus quòd purgat, & est mirabilior aliis medicinis purgatiuis, quia frenu eius est cũ eo: qm̃ nulla medicina purgatiuarũ est sine ueneno in aliqua parte sui, ista excepta. Et ideo quia confortat omnia mẽbra corporis, dando ipsum pro purgatiuo possumus refrenare per ipsum medicinas. Auer. 5. Colliget. cap. 41. ubi loquitur de Raued. i. de Reubarbaro, & est cautela in actu practico, ne medicinæ solutiuæ effrenitẽt, ut administrẽtur una cũ reubarbaros quod diligẽtes. et sapiẽtes Medici obseruãt.

Reuolutiones motus præteriti temporis priuatæ à Philosophis reputantur. ex libro Destructio. disputatione. 1. in solutione. 6. dubii.

Ros est pluuia subtilis descendens in nocte. 1. Meteo. ca. 4.

Ros in cacumine montium altorũ non descendit. ibidẽ.

Rotundo nihil est contrarium. 1. Physi. cõmen. 41. consimile. 1. Cœli. tex. commen. 24. & 32.

Rotũda quęlibet sunt cõuenientia in specie. 1. Cœli. cõ. 32.

Rotunditas uera non reperitur in materia generabili, sed in corporibus cœlestibus tantum. 2. Cœli. tex. cõ. 32.

Rubedo declinans ad nigredinem significat sanguinis dominium, rubedo autem quæ declinat ad igneitatem significat super choleram. 4. Colliget. cap. 22.

Rutæ herbæ odor serpentibus maxime molestus est. 9. de Natura animalium. cap. 6.

DE LITERA S.

SALIVA à natura instituta est in ore hominis, & bronchiis ad congregandum humiditatẽ, ut ea mediante gustentur sicca. 2. de Anima. cõmen. 102. idem. 2. Colliget. cap. de iuuamento linguæ. ubi dicit ꝙ iuuamentũ huius saliuæ est, ut faciat manifestare gustũ rerum saporem habentium.

Sanitatis forma est in proportione quatuor qualitatũ primarum. 2. de Anima. cõ. 143. & habetur in. 7. Physi. tex. cõ. 17. non intelligitur ꝙ sanitas essentialiter sit temperamentum, quia tunc formaliter esset relatio, & cum relatio nõ sit ex principiis actiuis, tunc igitur sanitas non esset principium productiuũ operationis sanæ: sed intelligitur, præexecutiuè, & resultatiuè. Sanitas enim in complexione est bona dispositio resultans ex qualitatibus primis proportionatis, & si uariatur, aut destruitur illa proportio, uariatur uel destruitur sanitas.

Sanitatis forma quæ est in anima medici, non est in materia, sicut est forma sanitatis in corpore, quia si ita esset tũc faceret sanitatis actiones, et ita medicus esset sanus. 12. primæ Philosophiæ. commen. 23.

Sanitas dicitur duobus modis, dicitur enim de forma quę est in anima, & de habitu qui est in corpore, & ambo sunt idem, sed sanitas secundo modo inuenitur ab ea quæ est secundum primum modum. 7. Metaphy. com. 23. uide in Concordantiis.

Sanitates existimatum est tot, numero esse quot sunt ęgritudines. 3. Cœli. commen. 18. idem. 5. Physic. commen. 57. & . 3. Colliget. cap. primo.

Sanitatis tempus maius est tempore ægritudinis. 3. Cœli. com. 24. & elicitur ex textu ibidem. & idem inuenies secundo Cœli. tex. commen. 38.

Sanitas est dispositio proueniens ex cõpositione mẽbrorũ, & humorum. 5. Meta. cõ. 25. idem. 7. Physi. 17.

Sanitas una fortè habet plures sanitates sub se oppositas ægritudinibus pluribus, quæ non habent nomina. 5. Physi. com. 57. & . 3. Colliget. cap. 1. & . 3. Cœli. com. 18.

Sanitas est dispositio bona in mẽbro cũ qua ipsum operatur operationem quam habet agere per sui naturam, aut patitur passionem quã habet pati. 2. Colliget. cap. 1. Nota de mente Auer. 15. ibidem in cap. de complexionibus membrorũ consimilium, ꝙ tot sunt species sanitatis, quot sunt complexiones consimilium: & quia complexiones secũdum Medicos sunt nouem. s. una temperata, & octo distẽperatæ, ita etiam species sanitatis sunt nouem: & hoc de sanitate consimilium intelligendum est in uia eius &c.

Sanitas est ad aliquid cum sit calidorũ, & frigidorum adinuicem cõmensuratio quædam. 7. Physi. tex. com. 17.

Sanguis carens fibris, aut fibris detractis inspissari non potest, & ideo sanguis cerui, & aliorum quorũdam fibris caret. in. 3. de Natura animalium. cap. 6.

Sanguis in habentibus sanguinem est ultimum nutrimentum, in carentibus uerò sanguine id quod est proportionale sanguini. ex libro de Somno & uigilia.

Sanguis, & genitura communia terræ, aquæ, & aeris. 4. Meteo. tex. commen. 52.

Sanguis in iecinore natura sanguis tingitur, à iecinore influit, & subit ad cor: in corde uincitur, & cõficitur plenissimè, inibiq; in sanguinem perfectè conuertitur. Themist. in cõmen. super libro de Somno & uigilia. cap. 13. & habetur in tex. ubi dicitur: Sãguis enim omnis principium, sicut diximus hic, & in aliis, est cor.

Sanguis est materia caloris naturalis. 5. Colliget. cap. 3.

Sanguis quando supercalescit in naturam choleræ declinat. 4. Colliget cap. 31.

Sanguine non nutriuntur membra, nisi postquam est dealbatus, & eis assimilatus, & ideo hypostasis alba est laudabilis. 4. Colliget. cap. 24.

Sanguis crassior, & calidior ad robur corporis confert, sanguis uerò tenuis, & frigidior cõfert ingenio. ex. 2. de Partibus animalium. cap. 3. & . 18.

Sanguis non est calidus, ut aqua feruens. ex. 2. de Partibus animalium. cap. 2. & . 3. ubi dicitur, ꝙ quodãmodo est per se calidus, & quodãmodo non. Vbi Auer. in cõmento, in capl'o de carne dicit, ꝙ loquendo de caliditate extranea, ut est calor febrilis, sic non est calidus per se, quia talis calor non assumitur in ratione eius, sed calor naturalis.

Sanguis in animalibus sanguineis est ultimum alimentum ex. 2. de Partibus animalium. cap. 3.

Sanguinis calidioris agitatio sensum infringit, & officium eius intercipit. in. 2. de Partibus anima. cap. 10.

Sanguis qui est in uenis non pulsantibus, est sicut materia sanguinis qui est in arteriis. 2. Colliget. cap. 8. de iuuamẽtis membrorum consimilium. & ibi uide secundũ Aristo. quòd nutrimentum corporis est ex duobus sanguinibus. Idem etiam habet in tertio de Partibus animalium in capitulo de corde.

Sanguis malus (ut dicit Arist.) discurrit à naso, & ab ano. 3. Colliget. cap. 20. idem. 4. Colliget. cap. 10.

Sanguis ex ætate mutatur, & multas habet differentias. 3. de Natura animalium. cap. 19.

Sanguis asini, & tauri crassissimus, & nigerrimus. ibidem.

Sanguis minimum habet tactum, seu sensum, sicut cerebrũ, & medulla. 3. de Natura animalium cap. 19.

Sanguis qui optimo constat habitu, nec nimis crassus, nec nimis tenuis est. ibidem.

Sanguineum sudorem aliqui emiserunt. ibidem.

Sanguis ceruarum, & damarum caret fibris, & spissari non potest. ex. 2. de Partibus animalium. cap. 4. & . 3. de Natura animalium. cap. 19.

ne entis in substantiã,& accidens, secunda est de diuisione entis per potentiam,& actum,tertia est de diuisione entis in unum,& multa. Auer.sententia in prologo super.7. primæ Philosophiæ.

Scire tunc maxime putamus unumquodq;,quãdo quid est cognoscimus magis quàm cum quale,aut quantũ.7.Meta.tex.cōmen.4.idem.3.Meta.tex.com.primi.ubi dicitur: Multis quidem modis idem scientibus,magis quidem scire dicimus eum qui nouit in ipso esse quid sit res quàm in non esse,& horum eorũdem alium alio magis,sed maximè quid est,& non quantum,aut quale,aut quid facere, aut pati aptum natum est.

Scientiarum factiuarum est in faciente principium , aut intellectus,aut ars,aut potentia quædam: actiuarum autem in agente pro æresis.7.Meta.text.com.primi.

Scientia quælibet,aut actiua,aut factiua, aut theorica est.6. Meta.tex.commen.primi.

Scientia cogitatiua apud Arabes sumitur pro speculatiua. uide.6.Metaphysi.cōmen.1.&.9.Metaphysi.com.ultimo. &.3.de Anima.commen.primo.

Scientiarum quędam considerant de causis respectu alicuius,& quædam de causis simpliciter.6.Meta.com.1.

Scientiæ diuersantur in certitudine secũdum diuersitatem naturæ subiectæ.1.de Anima.tex.cō.1.&.6.Meta.cō.1.& 2.Meta.cō.16.3.de Anima.35.&.1.Posteriorũ in illo cap. Certior autem scientia altera,altera.&c.

Scientia naturalis est circa substantiam,quæ secundũ rationem,ut secundum magis nõ separabilem solum.6. Meta. tex.cōmen.primi.ubi Cōmen.ponderat ly secundum magis,propter intellectum. Vbi non possum illorũ non demirari prudentiam,qui ita audacter proferunt omnẽ formam,& oẽm animã,aut animæ partem esse à materia inseparabilem ex mẽte Arist.quũ tamen ubiq; locorũ Arist. præseruet se ab intellectu,sicut patet in præsenti loco, & 12.primæ Phiæ,tex.com.16.ubi ponit differentiam inter causas formales,& mouentes,ex hoc: φ causæ agẽtes,& mouentes sunt priores:causæ autẽ formales sunt simul,in tex.17.ubi subdit:Si aũt aliquid manet,posterius perscrutandum est: in quibusdã enim nihil prohibet, ut si anima est tale,nõ omnis,sed intellectus: omne nãq; impossibile forsan.& in.2.de Anima,text.cō.21.de intellectu inquit: Et perspectiua potẽtia alia ratio est: hoc enim solũ uidetur contingere separari sicut perpetuum à corruptibili.

Scientiam honorabilissimam oportet circa honorabilissimum genus esse. 6.Metaphysi.text.cōmen.1.idem primo de Anima.tex.cōmen.primi.

Scientia non est genus medicinæ secundum rei ueritatem, nisi scientia diceretur ad scientem , & medicina ad medicum,tunc enim scientia esset genus medicinę,& sciens genus medici.Cōmenta.5.Meta.com.20.

Scientiæ omnes circa unum quid,& genus determinatum circũscriptæ de hoc tractant , sed nõ de ente simpliciter, neq; inquantum ens.6.Meta.tex.com.primi.

Scientia physica circa talem substantiam est,in qua est principiũ motus,& status in ea.6.Meta.text.cō.primi.Ex quo patet corpus mobile,ant naturale esse subiectũ sciẽtiæ naturalis. Vnde ibidẽ parũ infra,dicit physicã sciẽtiã theoricam esse circa tale ens,quod est impossibile moueri.

Scire destruentes sunt impugnandi à diuino.4.Metaphysi. cōmen.1.&.3.Cœli.cōmen.4.

Sciẽtiæ mathematicę sunt de magnitudinibus,& numeris, & de accidẽtibus essentialibus eorum,& scientia naturalis est de ente mobili, & de accidentibus essentialibus eidem secundum quod est mobile.4.Meta.com.1.

Scientia diuina est de ente inquantũ ens, & de accidẽtibus essentialibus entis inquantũ ens.4.Meta.tex.cō.primi.Cōtra negãtes entis inquantum ens esse uetas passiones demonstrabiles.uide Phm ibidem tex.cō.4.expresse.

Scientia proprie ubiq; primi est,& ex quo alia pendent,& propter quod dicuntur.4.Meta.tex.com.2.

Scientia quælibet una , & sensus unus unius est generis.4. Meta.tex.com.2.&.1.Posteriorum.

Scientiam unam habentia non solũ sunt illa, quorum subiectum est unum genere,aut specie uniuoce dictũ, uerum etiam quorum esse attribuitur uni fini, aut uni agenti,aut uni subiecto.4.Meta.tex.com.2.

Scientia diuina considerat dispositionẽ entiũ quæ attribuuntur uni fini,& uni cōplemento:hoc enim est quæsitum in illa scientia.4.Meta.cō.2.Eandẽ sententiam habet Cōmẽ. ibidem.cō.1.ubi dicit φ prima philosophia cōsiderat de nobilissima causarũ.s.de primo fine , & de prima forma. idem.3.Meta.com.3.&.12.Meta.com.5.

Scientiam diuinam opinantes non esse necessariam, consequitur ut nullum ens sciant in rei ueritate.4.Meta.com.5. quod intellige simpliciter. Nam aliquis in scientiis particularibus potest esse sciẽs in genere, sed simpliciter sciẽs nullus esse potest sine sciẽtia diuina:principia enim scientiarum aliarum sunt per se nota ex confusa terminorũ notitia,& ex metaphysica sunt scita.

Scientia sophistica uidetur esse scientia,sed nõ est sic.4.Metaphysi.tex.com.5.

Scientiæ disputatiuæ cōmunicant in uniuersalitate considerationis: subiectum enim utriusq; scientiæ est ens simpliciter.5.Meta.& dialecticæ.3.Meta.com.1.idẽ ibidem cō.2. &.4.Meta.tex.com.5.

Scire magis dicimus illum qui nouit quid res est,quã quid non est.3.Meta.tex.com.3.

Scientia contrariorum est eadem , ista propositio est probabilis,& non sequitur ex hoc dicere φ scientia contrariorum est eadem:φ scientia eorum quæ nõ sunt contraria,non sit eadem nisi superficietenus,& secundum φ apparet exterius.Auer.3.Meta.com.3.

Scientia naturalis tantũ considerat genus entiũ in quo sunt omnia quatuor genera causarum. Cōmen.3.Meta.cō.3. idem.1.Physi.com.1.&.2.Physi.tex.com.7.

Scientiæ naturalis diuisio ponitur ab Auer.in.1.Meteoro. cō.1.& ordo,& etiam à Simplicio in prologo Physi.

Scientia quæ dicitur phia simpliciter, est illa quæ considerat de causa finali ultima omnium entium : omnes enim causæ sunt propter istam causam.3.Meta.com.3.

Scientia naturalis considerat de duabus primis causis materia,uidelicet,& motore, scientia autẽ diuina de duabus ultimis.s.forma,& fine:& quia hæ duę causæ sunt meliores illis,ideo scientia ista est melior naturali.3.Meta.cō.3. idem in prologo.1.Phyfic.&.4.Meta.cō.1.&.7.Meta.cō. 5.&.9.&.12.Meta.com.6.

Scientia stellarũ est de mathematicis scientiis.3.Meta.tex. cō.7.idem.12.Meta.tex.cō.44.Ex quo patet scientias medias esse magis mathematicas q̃ naturales.

Scientis oino signum est posse docere.ex proœmio Meta.

Scia maxime principalis est dignior subseruente. ex proœmio philosophiæ,& ex.1.posterio.

Sciẽtiarum certissimæ sunt, quæ maximæ priorum sunt,& quę sunt ex paucioribus his,quæ sunt ex additione.ex proœmio primæ philosophiæ,& ex primo posteriorum.

Scire unũquodq; tunc maximè putamus, dũ cognoscimus primam causam.ibidem.

Scientiam naturalem & diuinam multi homines reputauerunt esse unam & eandem scientiam.1.Meta.com.18.Pro quo animaduerte φ fuerunt illi qui dicebãt, φ ens & ens sensibile conuertuntur:negauerũt enim genus entium abstractorum.Vnde isti non cōcesserũt nisi genus entiũ corporeũ,& asserebant oẽ ens in loco esse,ut dicit in.4. Phy. tex.cō.1.De hoe uide etiã Aris.hoc expsse asserentẽ in.4. primæ phie.in text.cō.7.ubi habet:unde nullus particulariter intendentiũ nitit dicere aliquid de eis,si uera aut nõ, nec geometer,nec arithmeticus , nisi physicorũ qdã merito faciẽtes hoc:soli nãq; putant de tota natura intẽdere & de ente. De istis etiã loquit Arist.in.4.Meta.tex.cō. 22. ubi scribit:Huius aũt opionis cã fuit,qa de entibus qdem ueritatẽ intẽdebant,entia aũt putauerunt sensibilia solũ.

Scia operatiua quãuis utat rōcinatione,& speculet de causis,tamen non est digna uocari scientia speculatiua,qa nõ perscrutatur de causis rerum,& de diffinitionibus earum,

nisi ut scientes eam agant,& non ut sciant,sicut est in scientiis speculatiuis.ex com.3.2.Metaphysicæ.

Scire impossibile est antequam ad indiuidua perueniatur. 2.Metaphysi.tex.commen.11.

Scire tunc putamus cum causas ipsas nouerimus. 2.Meta. tex.cõ.13.&.1.Posterio.&.1.Physi.tex.com.1.

Sciẽtia naturalis declaratur per duas perscrutationes,quarum una est perscrutatio de natura quid sit, & secunda est perscrutatio de natura cuiuslibet entis quid sit, & hoc est manifestum per se.2.Meta.com.ulti. Et ea hoc loco scire poteris, ꝙ quidditates rerum in particulari non cognoscuntur à diuino. Pro hoc habes etiam auctoritatẽ Auer. 1.Physi.cõ.11.ubi scribit: Intentio eius prima nõ est contradicere opinionibus falsis in hac scientia, sed declarare substantias, & quidditates rerũ naturalium. Facit ad hoc auctoritas Phi.in.4.primæ Phiæ.in tex.cõ.1.ubi postquã dixit, ꝙ scientia diuina considerat, & speculatur ens inquantum ens,& quæ huic insunt secundũ se,subdit: Aliarum nulla intendit uniuersaliter de ente inquantum ens, uerum partem eius abscindentes aliquã circa hanc speculantur ipsum accidens.& hoc etiam expresse dicit Cõmẽ. in com.de mathematicis,quæ assumunt magnitudines,& numeros distinctos ab ente, & speculantur de eis, & suis accidentibus essentialibus, & similiter scientiæ naturales cõsiderant de ente mobili,& de accidẽtibus essentialibus eidem secundũ quod est mobile. Eandem aperte sententiam scribit Phs in procemio Meta. ubi enumerans conditiones sapientis,inquit ꝙ sapientis est cognoscere omnia, ut contingit in uniuersali. & in.11.Meta.cap.3.dicit: Philosophia autem de his quæ sunt in parte inquantum unicuiq; eorum aliquid accidit,non intendit:circa ens autem inquantũ ens talium unũquodq; eodẽ modo, & circa naturalẽ scientiam:naturalis enim accidentia,& principia speculatur entium inquantũ mota,& non inquãtũ entia. Hoc etiam conuertitur aperte, quia naturalis diffinit qdditates naturales, ut est uidere in libris naturalis phiæ, & ita etiã est de mathematicis. Vnde mirũ est quõ aliqui ad tantũ errorẽ peruenerint, ut afferant scientiam diuinã non solũ in uniuersali,uerũetiam in particulari quidditates rerũ cõsiderare:si hoc enim esset,tunc aliæ scientiæ superfluerẽt: quælibet enim scientia circa duo principaliter uersatur,circa quidditatẽ subiecti,& partium,& circa passiones demonstrabiles de ipsis: quorũ alterũ habetur per diffõnẽ,alterũ uerò per demonstrationẽ,ut habetur in posterioribus analyticis: Qui autẽ considerat per se subiectũ,debet etiam considerare accidentia per se subiectũ insequentia:ista enim ꝓpositio cũ hoc ꝙ est famosa,etiã est uera,& necessaria,ut scribit Cõmẽ.2.Phy.tex.cõ.17.& ita scientia diuina omnia consideraret nõ solũ per diffõnem, uerũetiam oĩa per se accidẽtia per demonstrationẽ de entibus sub quacũq; rõne,& ita aliæ sciẽtiæ superfluerẽt: nec ualet fingere scias particulares demõstrare accidentia per accidens,& cõia,de talibus enim non est demonstratio.

Scientiæ naturalis intentio est cognoscere causas specierũ sensibilium,& causas uisibiles in eis speciebus accidentiũ in eis. Auer.in prologo primi Physi. & est etiam sententia Aristo.in.2.Physi.tex.com.17.Vbi pondera ꝙ per causas uisibiles intelligimus causas naturales:in hoc enim dãnat Phs antiquos plerũq;,qui rerum sensibilium tradiderunt causas intelligibiles,sicut dicit Arist.& Cõmen.in plerisq; locis,præsertim.3.Coeli.tex.com.60.& in.1.de Genera.& corrup.tex.com.7.Nota etiam ꝙ &si causæ naturales sint sensibiles appropriatæ, tñ uisibiles dicuntur propter corpora cœlestia quæ nõ possunt sentiri nisi sensu uisus:istæ enim sensus deseruit nobis in cognitione substantiarum sensibilium,tam æternarum,q̃ corruptibilium: Ideo enim sensum hunc maxime diligimus,quia plures differentias rerum nobis ostendit.ex procemio Metaphy.

Scientiarum speculatiuarum cognitionem sequitur acquisitio uirtutum moralium. Auer.auctoritate Alexã.in prologo primi Physi.idem ibidem Simplicius.

Scientiæ speculatiuæ sunt duobus modis:unus numeratur propter exercitium,ut mathematica,alius propter perfectionem, propter quã ipsum exercitium est,sicut scientia naturalis,& diuina. Vide in cõtradictionibus prologi primi Physi.quomodo sit intelligendum,quia multi hallucinantur in hoc loco.

Scientiarum quædã cõsiderant unũ genus causæ,sicut mathematicæ genus causæ formalis tantum:quædã tria genera causarum,ut motorem,formam,& finem,ut scientia diuina:quædã omnia genera causarũ,ut naturalis.1.Phy. cõ.1.& fuit expositio Alexan. Quomodo autem mathematicus genus causæ formalis tñ cõsideret,uide in Theorematibus meis. Quõ autẽ scia diuina consideret tria genera,& naturalis quatuor,uide quæ scripsi in cõtradictionibus primi Physi.com.1.Vnde tñ placet annotare hic,ꝙ Scotus in.q.1.primi Meta. & sequaces eius dicunt sciam diuinã cõsiderare omnia quatuor causarũ genera,inquantum quælibet dat esse in suo genere circũscribẽdo rationem motus, & mutationis,pertinet ad Metaphysicũ,materia,& forma inquantũ sunt partes essentiæ, efficiens inquantũ dat esse circũscribẽdo motũ: licet enim nõ ageret nisi mouẽdo,tamen ratio dantis esse,prior est ratione mouentis: Finis autem inquantũ res secũdum suã entitatem ad illud ordinantur: licet enim illud nõ possunt attingere nisi per motũ,& operationẽ, prior tamen est ratio ordinis secundũ esse quã secundũ operationẽ. In hoc autem duo sunt,à quibus ni fallor à Peripateticis ipse dissentit: primò quantũ ad materiam, licet enim materia causa sit, & distincta causa atq; natura à forma.ex.2.Phy.tex.cõ.4. tex.cõ.70.nõ tamen dat esse in suo genere. Vnde lucidissimus Themi.in princ.2.de Anima. illud discrimẽ inter materiam & formã constituit,ꝙ à materia res habuerunt, ut fierent, à forma ut essent. Et hoc confirmauit Auer.in.7. primæ Phiæ.cõ.15.inquit enim ꝙ forma est pars quæ cũ fuerit,erit res: & materia est pars quæ cum fuerit,nõ erit res:& hoc consonat,immo resultat talis differentia ex rationibus suis. Nã ratio materiæ,ut habetur.1.Physi.text. cõ.82.&.2.Physi.tex.cõ.28. materia est ex quo fit aliquid, ut inexistente:forma autem ut dicitur in.2.de Anima.tex. cõ.2.est per quã est hoc aliquid,ubi bene patet ꝙ materia describitur per fieri,& forma per esse. Amplius,nihil dat quod non habet, sic enim Arist.probat in.2.de Partibus animaliũ, cerebrũ non esse principium sensationis.cap.7. quia substantia cerebri sensu caret, pariformiter materia secundum se non habet esse, igitur materia non dat esse. Quòd materia secũdũ se nõ habeat esse,patet.2.de Aia. tex.cõ.2.& ostendit pulchrè Cõmen.in.2.Physi.cõmẽ.12. quia aliter quod nõ esset in actu,esset in actu. & doctissimus Boetius in libro de Vnitate & uno,expresse dicit, ꝙ oẽ esse est à forma in rebus creatis,quod Phi describẽtes dixerũt ꝙ esse est existẽtia formę in materia. Et ibi expresse dicit ꝙ materia nõ habet esse nisi per unionẽ cũ forma, & per cõsequẽs in suo genere materia circũscripta forma non dat esse,sed est in potentia ad recipiendũ esse ex cõiunctione formæ. Aliud autẽ est quantũ ad finẽ,quia ratio finis nõ uidetur formalr consistere in hoc ꝙ res secundũ suã entitatẽ ad illud ordinãtur. Licet enim Deus gloriosus sit finis omniũ entiũ inquantũ entia sunt,nõ tñ est finis entium ꝓcise sub ratione qua ens, sed sub ratione qua est optimũ,& amabile,& desiderabile naturali desiderio ab omnibus: sic enim Arist.ostendit ipsum habere rationẽ finis inquantũ mouet in ratione amati, & desiderati,q̃a sic habet rationẽ optimi,& nobilissimi. Vnde.2.Physi.te.cõ. 74.idẽ quod est dignius nõ est simplr,sed ad uniuscuiusq; substantiã.ubi Cõmen.expresse dicit, ꝙ nobilius non insequitur naturã entis,immo nobilitas accidit formæ secũdum ꝙ est finis, & confirmatur de formis mathematicis. ibidẽ. Et etiam auctoritate Arist.in.2.Physi.tex.cõ.31.ubi dicit: Quod autẽ est cuius causa potissimũ,& finis aliorũ uoluit esse. & ibidẽ tex.cõ.23. derisoriè apposuit hoc finẽ dicere,cuius causa factus,est. Vult enim nõ omne ultimũ finẽ esse,sed optimum:& ideo dictũ eius in hoc loco debet suppleri, ut dicatur finẽ cõsiderari sub ratione optimi

amabilis

Digressio ꝙ scia diuina non cõsiderat quidditates rerũ in particu.

Scotus in.1. Met.q.1.& Ant.And. ibidem.

amabilis & desiderabilis, inquantum entia secundum suã entitatem ordinantur ad illud. De hoc autem quæsito Cõmen. & antiqui Peripatetici dicunt, diuinum etiam considerare omnes causas in eo ꝙ sunt causę, & sub rationibus uniuersalibus & transcendentibus. Vnde. 2. Primæ philosophiæ. commen. 6. scribit: Et consideratio uniuersalis in omnibus causis in eo ꝙ sunt causæ, est huius scientię, quia ratio causæ & ratio entis & substantiæ sunt rationes uniuersales transcendentes, & ista est uia eorum sicut uides.

Sed aduersus ea quæ dicta sunt insurgit maxima difficultas, præcipuè quantum ad primum dictum, ꝙ materia in suo genere circũscripta forma nullum dat esse. Hoc enim uidetur falsum propter duo, tum quia. 2. Phy. tex. com. 32. causę sunt sibiinuicem causæ. & 5. Meta. tex. com. 2. Igitur materia est causa formæ quantum ad esse, & forma etiam est causa materiæ. Et confirmatur authoritate Auer. in. 1. Physi. commen. 70. 2. Phy. commen. 32. Amplius, Diuus Tho. in expositione. 5. Meta. expresse testatur materiã quantum ad esse, esse causam formę & formam materię diuersimode. tum ẽt quia causa est ad cuius esse sequitur aliud. Vnde omnes causæ sunt principia, ut dicitur in. 5. Primæ philosophiæ. tex. com. 4. non tamen omne principium est causa: priuatio enim est principium generationis rerũ naturalium, non aũt est causa, ut dicitur in. 1. Physi. tex. cõ. 80. Materia subiecta cũ forma causa est omnium eorum quę fiunt sicut mater. Altera uerò pars cõtrarietatis multotiẽs imaginabitur ad maleficium ipsius protendẽti intellectũ: cũ igitur materia sit causa, igitur ad eius esse sequit aliud; & ex consequenti in suo genere habet esse, & dat esse per consequens. Amplius Commen. ibi dicit in commen. 80: ꝙ materia est in generato, & forma nõ potest esse sine ea: Igitur si forma in esse non potest esse sine materia, sequitur ꝙ materia dat esse in suo genere formæ: & est locus obscurus sicut uides. Ad hæc igitur saluo semper meliori iudicio dicendum puto, ꝙ propositio illa Aristo. non est uniuersaliter prolata: unde in. 2. Phy. tex. com. 30 sic iacet: Sic ut aũt quædam & adinuicem causę, ut laborare causa est boni habitus, & hic laborandi, sed non eodem modo, sed hic quidem sicut finis, ille sicut principiũ motus: unde solum dat exemplum in causis efficientibus & finalibus, ita etiam in. 5. Meta. Vnde omnes Græci expositores, ut Themist. & Simplicius etiam sic exponunt. Et ꝙ hoc non possit habere ueritatem in causis materialibus & formalibus ostenditur, quia oppositum inuenitur determinatum ab Arist. in. 1. Physico. in tex. commen. 91. ubi scribitur: Et utræq; physico dicendæ sunt causæ, magis aut quæ cuius causa, causa enim hæc materiæ est, sed non hæc finis. Amplius Commen. in. 2. Physi. commen. 87. habet, ꝙ antiqui ponentes causam materialem tantum, ex illa nituntur reddere causas formarum & actionis earum: opinabantur. n. ꝙ formæ sequuntur de necessitate naturam materiæ, & ꝙ diuersitas earum est ex diuersificatione materiæ: ipse uero uult destruere hoc, quia opinatur ecõtrario, scilicet ꝙ materia sequitur formam, & idem tenet in. 2. de Anima. com. 60. & 1. de Anima. commen. 52. ꝙ melius est extimare ꝙ diuersitas materierum sit propter diuersitatem formarũ quàm econtra. Amplius Auicen. in primæ philosophiæ. tracta. 2. cap. 4. inquit: Materia non est causa essendi formam. unde materia bene potest dici materia formæ, non autem causa strictè, & proprie loquendo. Et Albertus cognomento magnus in. 2. Physi. tracta. 2. cap. 6. super expositione illius loci tex. 30. expresse dicit, ꝙ talis computatio non est inter materiam & formam, quoniam materia non est causa formæ secundum aliquem modum, sed potius est causa compositi, sed forma est causa materiæ ꝙ sit in actu. Ad authoritatem Auer. dico ꝙ largius locutus est. Pro quo debes scire ꝙ esse quoddam est esse simpliciter, & tale est esse existentiæ, & est effectus formæ & non materiæ: aliud est esse receptionis. Vnde ꝙ recipiat habet ex sui ratione, sed ꝙ signatè recipiat, & cum extensione, tale esse est esse secundũ quid. & hoc esse habet materia apud ipsum merito dimensionum interminatarum, & ideo omnes formæ eductæ de potentia materiæ apud ipsum dicũtur cõstitutæ in esse per subiectum, & loquitur de tali esse receptionis signatæ. Vnde Commen. 3. de Anima. com. 5. & com. 28. materia non est causa receptionis simpliciter, receptionis signatæ & transmutabilis. Et hoc idem confirmat Auicen. in. 9. Primæ philosophiæ. cap. 4. esse materiæ est esse receptibile tantum, nec est causa essendi aliquid nisi secundum uiam receptionis. Et hoc uoluit dicere Commen. 1. Physi. com. 70. ubi declarans quomodo materia est causa formæ, inquit: Quoniam subiectum sustentat formã secundum ꝙ forma nõ potest esse sine subiecto. & sit glosso dictum Diui Thomæ, ꝙ materia non est causa formæ nisi inquantum recipit formam, recipere autem formam non est dare aliquod esse formæ, ut patet intelligenti. Ad aliud dico ꝙ illa propositio locum nõ habet in causa materiali, præcipuè in prima materia, quia ut allegatum est per Themist. & per Auer. materia cum fuerit non sequitur rem esse. 7. Meta. com. 35. Ad aliud, non sequitur absq; materia non potest esse formam igitur materia est causa essendi formæ, quia sine aere non potest esse & uiuere homo, & sine unione materiæ cum forma non potest esse compositum: non tamen dicimus aerem dare esse homini, nec unionem dare esse composito, quia unio est relatio & accidens quoddam. Ex hoc igitur nil aliud sequitur nisi ꝙ forma materialis dependet à materia tanq̃ à subiecto & receptiuo, & quantum ad esse extensum, quod sibi competit merito dimensionum indeterminatarũ, cum impossibile sit materiam à magnitudine separari. primo de Generatione & corruptione. tex. com. 32. Licet igitur materia sit causa compositi, & sit pars essentialis eius, totum tamẽ esse compositum quod à forma habet.

Scientiæ certæ dispositio inuenitur in rebus habentibus quasdam causas, sicut inuenitur in habentibus omnes causas. 1. Physi. com. 1. Vide in Contradictionibus in eodem com. quomodo sit intelligendum hoc.

Scientia concedit suum subiectum esse, aut quia est notum per se, aut quia sumitur ex alia scientia. 1. Physi. com. ultimo. & 2. Phy. 22. & 26. & 12. Meta. com. 5. & 2. de Anima. 27. & 10. ubi etiam loquitur de partibus subiectiuis. 6. Meta. com. 1. 3. Cœli. com. 4.

Scientia siue uniuersalis siue particularis fuerit, non potest aliquo genere demonstrationis demonstrare suũ subiectũ esse. 2. Phy. com. 26. & 1. Physi. com. ultimo.

Scientia naturalis cõsiderat de esse formarum quousq; perueniat ad ultimam formarum materialium, & primam abstractorum, aut formas formarum quæ sunt mediæ inter illas, ut est forma hominis ultima. 2. Phy. com. 26. ubi patet animam intellectiuam esse naturalis considerationis. idem. 3. de Anima. com. 17.

Scientiæ naturalis interest de omnibus quæ rebus naturalibus insunt, uel de his quæ uidentur in esse quamuis nõ insit, differere. Simplicius in prologo Physi. quod ideo dicitur propter uacuum & infinitum.

Scientia diuina quare Metaphysica dicatur, uide Auerro. in Paraphrasi Meta. tractatu primo, cap. primo, & Simpliciũ in prologo primi Physi.

Scientia naturalis res à materia abiunctas cõsiderat, & ideo naturalis nuncupatur, quia circa tales res natura consistere uidetur. Simplicius in prologo primi Physi.

Scientia diuina non solum cõsiderat de rebus abstractis tantum, uerum etiam de rebus existentibus secundum ꝙ existunt. 2. Physico. com. 71. Vide in concordantiis.

Scientiarum modi sunt tres. ibidem. com. 71.

Scientia naturalis considerat de quantitatibus secundum ꝙ sunt fines corporis naturalis. 3. Physi. com. 24. & 2. Physi. 18. & 1. Cœli. com. 1. & 3. Cœli com. 5.

Scientia erit perfectior quando crescunt causæ cum scientia. 4. Physico. com. 119.

Sciens maximè ad aliquid dicitur. 7. Phy. tex. com. 20.

Scientia & cognitio dignius uidẽtur esse de capitulo ad aliquid quàm de qualitate. 7. Physi. com. 20.

Scientia quæ acquiritur in principio, nõ dicimus ꝙ si gene

quasi

quasi potest phantasia reputari, & hoc dicit ppter opiniones Auicen. & Alpharabii & sequacium.

Scientia Dei non habet numerationem ex parte scibilium eo modo, quo scientia humana, in qua duplex, inuenitur numeratio, & ex parte phantasmatum, & ex parte uniuersalis intentionis in qua intelligibilia cōtinentur, ut species in uno genere: sed numeratio intelligibiliū in scientia diuina comprehensorum, est quale uidetur intellectu impossibile esse comprehendere. ex dispu.6. in solu.3. dub.

Scientia humana non potest comprehendere infinitum in actu, quia comprehensibilia apud nos separantur ab inuicem, sed si qua est scientia in qua omnia scibilia uniri possunt, finitum & infinitum in ea sunt eiusdem intentionis. ex libro Destruc. dispu.6. in solu.3. dub.

Scientia Dei & si neq; uniuersalis sit, neq; particularis, quia tamen scientia in nobis quæ particularis est in actu, ideo scientia Dei magis est propinqua scientiæ particulari quā uniuersali. ibidem.

Scientia qua scit aliquis rem, utrum sciatur per denominationem additam supra primam; & sic in infinitum, puta quando nos scimus rem & postea scimus nos scire illam rem. require in libro Destruc. in disput.6. in solutio.4. dub. ubi ex solutione colligitur q sciens aliquam rem scit se scire illam. Nam si sciendo rem ignoraret se illam scire, sic processus esset in infinitum: unde non est alius actus secundum rem. Et ista est mens ipsius, quicquid alii dixerint super hoc.

Scientia multiplicatur ex multiplicatione specierū, & ideo Philosophi dicunt, q scietia Dei non est uniuersalis, neq; particularis. ex disputa.12. in solu. secundi dub.

Scientia nostra dependet ab ente inquantum res adæquatur ad intellectum, sed sciētiæ Dei habitudo ad ens est nobilior ista ex dispu.12. in solu. secundi dub.

Scientia de iudiciis stellarum circa futura, & physionomia, sunt species diuinationis: sed una est circa futura, alia circa præsentia. ex disputationibus physicis in prima disput. in solutione.1. dubii.

Scientia interpretationis somniorum est species diuinationis, & hoc genus scientiarum non est speculatiuum, neq; factiuum, licet existimetur q ex eo proueniat utilitas in opere. ibidem.

Scientia de imaginibus est falsa; quoniam & si concesserimus q situs stellarum faciat impressiones in rebus quæ fiunt hic, impossibile est ut illa impressio fit nisi in re facta: non autem possibile est ut impressio illius rei transeat ad aliam rem extra eam. ibidem.

Scientiæ præstigiationis sunt scientiæ quæ ingrediuntur in capitulum mirabilium, & nō habent introitum in artibus speculatiuis. ibidem.

Scientia naturalis plus ferè apparet in materia uiliori quā in aliqua alia uiliori. Difficilius enim introducitur generatio in materia imperfecta, & hoc etiam in artificialibus apparet, cum nobilitas artificis eiusq; perspicacitas plus polleat in materia impassibiliori quàm in ea quæ facilius & amplius recipit. Cōmen. in fine primi de Partibus animalium, & nota q ista fuit sententia Them. ex sententia Cōmenta.12. Meta. com.18. ubi loquitur de genitis ex materia putri. Colligitur tamen est sententia magistri in.1. de Partibus, ca. ulti. ubi dicit: Q uamobrem uiliorum animalium disputationem perfectionemq; fastidio puerili quodam spreuisse tuliseq;, mole dignum nequaquam est, cum nulla res sit naturæ, in qua non mirandum aliquid iudicium habeatur.

Scientia diuina non largitur de causis nisi formam & finē, & aliquo modo agens, uidelicet non eo modo quo dicitur agens in rebus transmutabilibus, quia conditio agētis in hoc loco non est q præcedat passum præcessione temporali, sicut fit in rebus naturalibus. Auer. in Paraphrasi Meta. tracta.1. cap.1. ubi patet q genus agentis negatur Auerroes in rebus æternis. idem habetur in secundo cap. de Substantia orbis.

Scientia naturali sicut in ea reducuntur omnes causæ cuiuscunq; rei ratione naturæ & rerum naturalium, sic in scientia diuina reducuntur entium causæ inquantum entia ratione diuinitatis & rerum diuinarum, quæ sunt entia non existentia in materia. Auer. in epitomate Meta. trac.1. cap. idem.6. Primæ philosophiæ. com.2. Inde colliget quæ sit ratio formalis subiecti naturalis philosophiæ, & quæ scientiæ diuinæ.

Scientia naturalis considerat duas causas ultimas tantum s. materiam & mouens, sed scientia diuina causam formalē & finalem & agentem, quia differentia est inter agens & mouens, quia mouens dat mobili motū tantum, sed agēs dat formam propter quam fit motus. Auer. in epitomate Meta. tracta.1. cap.1. hinc intelligere poteris quomodo intelligitur dictum eius in primo Physi. com.1. ubi habet q diuina scientia considerat tria genera causarum. V bi aduerte q intelligentia ut dat motum cœlo, et dicitur anima eius, consideratur à naturali, ut patet.2. Cœli. cōmen.3. sed ut dat sibi formam. i. essentiam, quia essentia orbis, quā formam Commen. appellat in hoc epitomate, ex causata ab æterno in genere causæ efficientis non tempore, sed natura solum orbem præcedens: & sic dicitur causa agens ipsius, & isto modo consideratur à diuino, & ista est sententia eius hic, & etiam infrà in tracta.4. ubi ostendit quomodo intelligētia habet triplex genus causalitatis. Dicit enim Commen. in.2. cap. de Substantia orbis. q licet in orbis in se contrarium non habeat per quod corrumpi potest, habet tamen finitatem à superficie continente ipsum, & omne tale indiget uirtute largiente in sua substātia permanētiam sempiternam, sicut indiget uirtute largiente sibi motum sempiternum ut cœlum. Igitur causatur ab intelligētia quo ad motum dependet ab ipsa ut à mouente. sed ut est causatum quo ad sui substantiam dependet, ut ab agente, primo modo à naturali, secundo modo à diuino, & ista est uia eius sine dubio.

Scientia & sensus mensurantur magis quàm mensurent. 10. Metaphy. tex. commen.5.

Scientia est in qualitate & scitum in substātia. 10. Metaphy. commento.22. ubi Commenta. in commen. dicit q stat q unum relatiuum sit in uno genere, & suum correlatiuum erit in alio. Et nota, ut ibi dicitur, q habet ueritatem de relatiuis quæ sunt per aliud, fallit autem in relatiuis quę sunt per se relatiua.

Scire quidditates entium quæ multipliciter dicuntur est multum difficile, quia appropinquant ei quod non habet unam naturam, & huiusmodi diffinitiones difficilè inuestigantur per regulas dantes diffinitiones quæ sunt, diuisio, & compositio, & demonstratio.4. Physic. commento.2.

Scientiæ omnes duobus modis principium sumunt, aut rebus per se motis, aut ab alia scientia.7. colli. ultim. cap.

Scissibilia sunt illa quæ diuiduntur secundum longitudinem.4. Meteororum & causa in hoc est, ut ibidem dicitur, causa positionis filiorum seu uillorum, & est in tex. commen.47.

Scrofa cum peperit, primam mammam porco, qui primus in lucem prodiit, præbet.6. de Natura anima. cap.18.

Scrofis proprium est primas mammas primis porcis genitis tribuere. Aristote.4. de Partibus animalium. cap.9. & Auer. ibidem. in cap. de pectore.

Scrotum appellatur testium conceptaculum.3. de Natura animalium. cap. primo.

Secundum differt ab eo q est per accidens, quia secundum est terminatum quoquo modo, sed illud quod est per accidens est infinitum.1. Physi. com.44.

Secundum quod, & causa, pariter existunt.5. Meta. tex. cō. 23. V bi colligitur q nota reduplicationis potest reduplicare quodlibet genus causæ, contra uulgares asserentes q non reduplicat nisi genus causæ formalis tantum.

Seculum cœli est terminans esse uniuscuiusq; rei quam cōtinet cœlum, sicut seculum uniuscuiusq; rei est suum esse terminans omnes partes eius: seculum uerò primæ causæ est suum esse terminans esse omnium entium, quamuis

non fit in tempore.primo Cœli.commen.100.Ex quo patet dari triplex seculum,idem etiam notauit Simplicius in eodem loco.

Semen in uegetabilibus,sperma autem in uniuersalibus est primo Physi.commen.62.

Semper est aliquid quod subiicitur ex quo fit quod fit.1. Physi.tex.com.62.& in.1.cap.de Substantia orbis.

Semper existimabitur aliqua species mouens.tertio Physi. tex.commen.17.

Sempiterna sunt priora secundum substantiam corruptibilibus.9.Meta.tex.commen.17.

Sempiternum nullum est in potentia.ibidem.

Sempiterna carent labore, quia causa laboris est materia quæ est substantia in potentia & non in actu.9. Meta.tex. commen.17. Ex quo patet ꝙ nulla forma abstracta à materia est fatigabilis, & per oppositum quælibet forma existens in materia fatigatur.

Sempiterna non habent malum,neq; peccatum, neq; est in eis corruptio:etenim corruptio malorum est.9.Metaphy. tex.commen.19.

Sempiterna carent uiolentia & dispositione præter quàm naturali.5.Meta.tex.com.6.

Sensus accidit dormientibus animalibus non modò quæ somnia uocantur,sed etiam præter somnia,ut his qui dormientes resurgunt,& quidem plura quàm agunt sine somnio:sunt enim qui dormientes resurgant & ambulent. ex 5.de Generatione animalium.cap.1.

Sensibili recedente à sensibus nostris statim certitudo sui omnis mutatur in existimationẽ absq; eo ꝙ in nobis accidit error.9.Meta.com.22.idem.7.Meta.tex.com.53.

Sensibilibus recedentibus à sensu non est de eis certitudo, sed opinio.7.Meta.tex.com.53. ubi Cõmen. dicit,ꝙ dum recedunt à sensu possunt corrumpi: & tunc non remanebit existimatio:& ideo singularia nõ habent diffinitionẽ, neq; demonstrationem,quia postquam recedunt à sensu, non habent nisi existimationem.

Sensibilium principia si acciderit, ut in Metaphysica quærantur, hoc erit inquantum entia non inquantum sensibilia.4.Metaphysi.com.1.idem.6. Metaphy.tex.cõmen.primi,& in.12.Metaphysi.commen.15.&.6.&.7.Metaphysi. commen.5.&.9.

Sensus non est suimet,sed est alterum præter sensum quod natura prius est sensu: mouens enim est natura prius mouens.4.Meta.tex.com.25.

Sensibile est relatiuum, quia nullam habet naturam nisi relatiuam.Nota tamen ꝙ hoc est ad hominem, loquitur.n. ex intentione antiquorum ibi,ut patet.

Sensus est in capitulo relationis,& ideo si essent sensus æterni,essent animalia æterna.3.Metaphysi.commen.7.uide.5. Metaphysi.commen.20.

Sensibilia omnia ad sensum iudicamus.4. Meteoro.cõ.30.

Sensus præter utilitatem propter seipsos diliguntur. ex procemio Metaphysicæ.

Sensus uisus præ omnibus maximè, ut ita dicam diligitur, quia multas rerum differentias demonstrat, & maximè hic sensuum nos cognoscere facit. ibidem.

Sensibilia quædam non sunt transmutabilia essentialiter, sed permanentia, scilicet forma, & quædam semper sunt transmutabilia,scilicet materia.1.Meta.com.6. Vide consimile primo de Generatione & corruptione.tex.com.35. &.36.& commen.38.

Sensorium omnium meatus tendit ad cor. Aristo.in.5.de Generatione animalium.cap.2.in lib.de Sensu & sensato.

Sensibilia habent duos modos comprehensionis,modum qui non est sciẽtia eorum,sed imaginatio, & modum qui est scientia eorum, & sunt intellecta uniuersalia.1.Meta. com.27.iuxta illud Boetii: Singulare est dum sentitur, & uniuersale est dum intelligitur.

Sensibilia sunt in triplici differentia, quædam enim sunt quæ præcise iudicantur esse uera, & quædam sunt quæ præcise iudicantur esse falsa, licet sentiantur,ut apparet in deceptionibus uisus: & quædam sunt ignota, donec surgat demonstratio, sicut apparet de prauitate solis.8.Phy. commen.26.

Sensus quotiens agit in sensile.i.quotiens sensus in actu est, & incumbit in sensile totiens quoq; in idem sensile imaginationem moueri, neq; enim digredientibus, aut sublatis rebus imaginationem tueri,& custodire uestigia earũ posset, nisi cognosceret & perciperet ea quorum sibi custodia esset concredita. Themist.in.3. de Anima, secundum eius decisionem & diuisionem Græcorum, cap.15. & secundum Latinos est in.2. de Anima in expositione tex. 159. Ibi duo collige,unum ꝙ si sensus aduertat & cognosci obiectum,sensus interior nõ percipiat actum illius sensus,ut qui tenet oculos apertos uidet, sed non percipit se uidere,quia est distractus: dicendum est, ꝙ si uidet etiam sensus percipit ipsum uidere: quia si nullo modo perciperet,nec sensus exterior percipit ullo modo.Secundum est contra Arabes, qui uolunt aliam esse uirtutem reseruatiuam,& aliam cognitiuam.

Sensibile quandoq; sumitur pro tangibili, ut primo Cœli, tex.cõmen.68.secundum expositionem Auer.&.2.de Generatione & corrup.tex.com.7. Quandoq; pro naturali seu mobili,ut in prologo primi Physico. Cõmen. inquit, ꝙ res sensibiles sunt subiecta istius artis, quandoq; pro obiecto sensus, sicut intelligibile pro obiecto intellectus, ut.3.de Anima plerunq;.

Sensibile nullum est non ens in loco.1.Cœli.tex.com.69.

Sensus fortes sunt illi qui comprehendunt minimum eorũ quæ sunt possibilia,ut cõprehendantur ex spaciis ex quibus speratur uisio.1.Cœli.com.117. De tali sensuum fortitudine,uide Arist.in.5.de Generatio.anima.cap.2.

Sensus existente erit phãtasia & appetitus, quia ubi est sensus,erit lætitia & tristitia.ubi autem hæc,ex necessitate desiderium erit.2.de Anima.tex.com.20.& tex.com.27.

Sensus est de nirtutibus passiuis.2. de Anima.tex.cõ.51. & 52.59.&.60.idem.3.de Anima.com.18. authoritate Alex. &.7.Physi.com.12.Vide in Concordantiis.

Sensus communis cuius esse demonstratum est in libro de Anima, est primo & principaliter in corde secundũ Arist. & Gale.dixit ꝙ est in cerebro.2.colliget.cap.11.

Sensus est duobus modis,in potentia uidelicet,& in actu.2. de Anima.tex.com.53.&.138.&.139.

Sensus prima perfectio fit ab intelligentia agente ut declaratur in libro de Animalibus.2. de Anima.com.57. idem 7.Meta.com.31.&.12. Meta.com.18. Vbi per intelligentiam agẽtem intelligit uirtutem informatiuam,quæ ut rememoratur ab intelligentia non errante producit animatũ. uide in.2.de Generatione animalium.cap.3.

Sensibile dicitur tripliciter.2.de Anima.tex.com.63.

Sensibile propriũ est quod non contingit,altero sensu sentiri, & circa quod non contingit errare.7. de Anima.tex. com.63.ubi Cõmen.glossat hoc habere ueritatem in maiori parte.Themist.autem apponit tres conditiones,quas etiam uidetur inuenire Commenta.in.4.Meta.in com.26. in calce commenti.

Sensus non sentiunt senès organa sua, & uide causam.2.de Anima.tex.cõ.52.& Alexan.in paraphrasi de Anima.cap. de intellu in actu dicit ꝙ sensus in actu nõ sentit seipsum.

Sensoria quædam simplicibus elementis constant,ut uisus, auditus,& olfactus: quædam uerò ex omnibus, ut tactus & gustus.2. de Anima.tex.com.140. uide Themist. ibi,& Simplicium quomodo sit intelligendum hoc.

Sensus non decipitur circa sensibile proprium.quarto Meta.tex.commen.24.

Sensus singuli cognoscunt suorum sensilium priuationes, ut oculus tenebras.Themi.2.de Anima.& habetur in tex. ibidem.71.sed præsentium sensibilis per se, absentiã uerò & priuationem per accidens percipiunt, ut testatur idem Themistius.2.de Anima.cap.23.

Sensus non comprehendunt essentias rerum, sicut quidam existimauerunt,sed hoc est alterins potentiæ quæ dicitur intellectus.2.de Anima.com.63.

Sensus hominis comprehendunt indiuiduales decẽ prædicamentorum

camentorum

Seminis corpulentum dissoluitur, & uerũ in spiritum euanescit, cum naturam humidam, & aquosam habeat. secundo de Generatione animalium.cap.3.

Semen dicitur agere in uirtute ipsius seminãtis, quod quidem iam est separatum, definitq; esse, & hoc est simile rebus admirabilibus in quibus datur mouens quod mouet aliquod, & mox quiescit, & remanet, secundũ ꝙ de se mouetur, & mouet huiusmodi motu, què acquisiuit à primo motore, sic & in natura. Nam quãdo id à quo semen efficitur, præstauerit uirtutem naturalem semini quæ mouet materiam ad perfectionem, & procreationem, quo quiescente remanet semen mouens ea uirtute, ob quam rem non est necesse, ut primum mouens tangat, id quod mouetur ab ipso usq; ad finẽ generationis, sed tantũ in principio rei. Auerrois sententiam in.2.de Generationem animalium.cap.1. & est sentẽtia formaliter accepta ab Arist. ibidem.primo capite uersus finem ibi: Hæc igitur soluere conandũ est. Ex hoc soluitur Achilles Scoti, in.2.Sententiarum, distin.28.qui non potuit imaginari quomodo semen agere possit in uirtute patris. Cõm Scot.

Semen ut instrumentum habet tres proprietates secũdum Aristo. duę sunt cõmunes rebus naturalibus, & artificialibus, sed tertia est propria rebus naturalibus tantum. Prima est, ꝙ instrumentum nõ est pars rei factæ. Secunda, ꝙ instrumentum separatur post constituti perfectionẽ. Tertia quæ est propria rebus naturalibus, est ꝙ tangit omnes partes rei confectæ intus, & extra eodem modo, arte autem tantum exteriora tanguntur. Auer.in.2.de generatione animalium.cap.1.utrum semen sit animatum.

Semen est instrumentum uirtutis informatiuæ per partem aeream ipsius. Auer.in.2.de generatione animalium.cap.2.ubi quærit utrum semen sit animatum, & uide ibi pulchram digressionem contra Gale. & Auicen.

Seminis profusio non intus fit, ut quidam uolunt: os enim uteri angustum: sed ante, quo fœmina uaporem mittit, & aut ibidem manet semen emissum, aut intus ab utero trahitur si calidus est, & modicè tẽperatus. Cuius rei indiciũ est, ꝙ locus qui modo madebat, resiccatus mox sentiatur. Aristo.in.2.de Generatione animalium.cap.4.

Semen à mulieribus emitti asserẽtibus accidit dicere, ꝙ ubi foras emiserint retrahant intus, siquidem quod emissum est misceri debet cum maris genitura, quod ita fieri superuacaneum est. at natura nullam rem superuacaneam facit. Aristo.in.2.de Generatione animalium.cap.4.

Semen tardius ex auibus emittitur quàm ex piscibus, uide causam in.1.de Generatione animalium.cap.4.

Semen genitale piscium lac appellari consueuit.8. de Natura animalium.cap.15.

Seminis natura humida est, ideo meãtus seminis idẽ communis cũ excremento humidi alimenti habetur in aliquibus animalibus.2.de Generatione animalium.cap.13.

Semen utrum ex unaquaq; parte corporis proueniat, uide opinionem antiquorum.2.de generatione animalium, & quatuor eorum rationes super hoc, cap.17.& uide improbationem istius opinionis in cap.seq.uidelicet.18.

Semen in emissione sui causat uehemẽtem uoluptatẽ propter pruriginem multam quæ accidit, quapropter siquis frequenter ea re utitur, minus afficitur uoluptate. primo de Generatione animalium.cap.18.

Semen utrum concurrat ut forma, & agens an ut materia, uide.1.de Generatione animalium.cap.18.&.20.

Semen & genitura differunt.ibidem.

Semen & fructus differunt.ibidem.

Semen nec in pueris, aut senibus, neq; in ægris est.uide causam ibidem, uide etiam Auicen.in.3.cano.tracta.2.in.21. Fen.in cap.de sterilitate, & difficultate impregnationis.

Semen est excrementum alimenti utilis atq; ultimi.ibidem in fine capituli.

Semen si proueniret ex membris organicis, proueniret ex simplicibus quibus sunt simplicia membra. Aristo.ratio contra antiquos.1.de generatione animalium.cap.18.ubi patet elementa esse formaliter in mixto.

Semen sanguinis excrementum esse signum efficax est, ꝙ qui re uenerea immodicè utuntur sanguinem emittunt. Auer.1.de Generatione animalium in.1.cap.ubi ponitur improbatio antiquorum de semine, & habetur ab Aristo. ibidem.capitulo.19.

Semen in uita præditis in quibus sexus maris, & fœminæ distinctus non est, conceptus est, conceptum autem appello primam ex mare, & fœmina mixturam. Aristo.in.2.de Generatione animalium.cap.20.

Semen confert ad generationem sui qualitate secundum Aristo. & non quantitate, ut opinatus est Galenus primo de Generatione animalium. Cõmen.in fine.

Semen apud Aristo. est sicut instrumentum, & mas est sicut faber, & sanguis menstruus est ueluti materia. Auer. sententia in fine primi de generatione animalium, & habetur ab Aristo. ibidem.cap.ulti.

Semen siue genitura se habet ad menstruum, sicut coagulũ ad lac.2.de Genera.animalium. Et nota ꝙ Auicen. deceptus fuit ex hoc exemplo, ut refert Auer.in.2.de Genera. animalium in.1.cap.ubi quærit, utrum semen sit animatũ. Deuenit enim Auicẽ. ad hoc ut asserat semen esse partem conceptus, non tamen ꝙ sit pars materiæ, sed est pars formæ: imaginatur enim ipsum esse proprium calorem naturalem, aut ꝙ transmutatur ad calorem naturalem modica transmutatione.

Semen uiri esse fœcundum experimento in qua probatur certa ratione: quod enim tenue, & frigidum est ciiò diffusum per summa innatat, quod fœcundum est in imum descendit. Arist.in.2.de Generatio.animalium.cap.5.in fine. idem in.3.de Natura animalium.cap.ulti. Vbi aduerte ꝙ eadem ratione dicunt aliqui dum periculum facere uolunt, an mulier grauida marem conceperit, ꝙ lacte extracto à mãmilla, & in aqua proiecto, si in imum descenderit marem concepisse, si supernatauerit fœminam.

Semina fœcũda sunt quæ grauedinis speciem referunt eademq; potius marem fœtificant, tenuia autem nec globulenta fœminam gignunt.7.de Natura animalium.cap.1.

Semen in potentia continet omnes similitudines, & patris, & aui, & proaui, & ataui, usq; ad speciem.ex.4.de Generatione animalium.cap.3.

Seminum uirtutes assimilantur arti, & intellectui, & differunt à uirtutibus naturalibus. 7.Metaphy.cõmen.31.uide etiam.12.Metaphy.com.13.&.28.

Senes acutè uidere non possunt, nam cutis quę pupillæ uocatæ obtenditur, ut cæterarum partium cutis obrugat, & crassior redditur. Arist.in.5.de genera.animalium.cap.1.

Senectus est naturalis morbus, morbus autem est aduentitia senectus. Arist.in.5. de generatione animalium.cap.4. Ideo rectè dixerunt Medici senes debere regi regimine conualescentium.

Septimus Metaphysicæ est tractatus primus eorum in quibus agitur de substantia. Commenta.in prologo.7.Meta. Et aduerte ꝙ dicitur primus respectu octaui Metaphysi. quia isti duo libri appellantur tractatus de Substantia. Et nota ꝙ in istis duobus libris agitur de substantiis inseparabilibus à materia, inquantum substantiæ sunt, & inquantum entia, sed de substantiis inseparabilibus agitur in.11. primæ Philosophiæ, ut notat in eodem loco Commentator, qui est duodecimus secundum diuisionẽ Latinor.

Septimus physicorum habet quatuor quæstiones, quarum prima est, utrum omne motum habeat motorem: secunda ꝙ omnia mota in loco reducuntur ad unum motũ ex se primum, quod mouetur à motore in ipso: tertia est, ꝙ omnis motor in loco, est in simul cum eo quod mouetur ab eo in loco: quarta est, utrum omnis motus habet proportionem cum omni motu.7.Physi.com.21.

Septenarius maximam uim habet in generatione insectorum, & ouiparorũ, ut in morbis dies decretorius. quinto de Generatione animalium.cap.20.

Separabilia sermone, idest diffinitione, existimatur separari secundum esse, sed illud quod non separatur sermone, quanto magis non separatur in esse. 7.primæ Philo

sophiæ.tex.cōmen.39.contra Platonē. Vide etiam Auer. in secundo Physicæ auscultationis, in cōmen.19.ꝙ quicquid separantur in esse separatur ratione, sed non conuertitur. &.12.primæ Philosophiæ. commen.39.dicit, quòd intellectus innatus est diuidere adunata in esse, sicut diuidit materiam à forma, & formam à cōgregato ex materia, & forma. Vnde intellectus multa potest diuidere quę natura nō potest, & multa similiter componit intellectus, quæ natura non potest.

Separatio, & congregatio sunt motus locales.8. Physico. tex.commen.77.

Saparatis iudicare separata non possibile est, neq; in separato tempore.2.de Anima.tex.com.146.

Serpentes longū sibilū ædunt.4.de Natura anima.cap.9.

Serpentes qui sunt multæ humiditatis, & caloris, sunt longioris uitæ q̄ serpentes qui sunt in locis calidis, & siccis, aut frigidis, & siccis, aut frigidis, & humidis.ex cōmento super libro de longitu.& breui.uitæ.

Serpentis senectus una ferè die, & nocte exuitur.8.de Natura animalium.cap.17.

Serpentes uino incontinentes sunt proinde uiperas aliqui uino cū fictilibus ad sepes dispositio uenātur: ebriæ enim capiuntur.8.de Natura animalium.cap.4.

Serpentes, & phalangia uiuere possunt sine cibo, quod ex his quæ pharmacopolæ, idest pigmentarii alunt, perpendi potest.ibidem.

Serpentibus proprium est inter animalia eiusdem generis, ut reliquo quiescente corpore caput uertere in auersum posset, & uide causam in.4.de Parti.anima.cap.10.

Serpentes, stelliones, lacerti, crocodilli fluuiales, mensibus quatuor frigidissimis latent hæc, nec per id tempus quicquā comedunt.libro.8.de Natura animalium.cap.15.

Serpentes carent pene, & testibus, & uide causam.1.de Generatione animalium.cap.6.

Sepia est omnium mollium astutissima, sola enim hæc suo utitur atramento, non modo cum metuit, uerū etiam abscondendi causa.9.de Natura animalium.cap.37.

Sepia plus seu copiosius atramentum habet q̄ polypus, & loligo, uide causam in.4.de Parti.animalium.cap.5.

Sermo iste potest existimari magis, ꝙ formæ quarū actiones apparent in materiis, sunt magis separatæ, q̄ sermo Platonis de ideis.7.Metaphy.com.51.

Sermones compositi ex accidentibus compositione ligata, quidam sunt coniuncti per accidēs, & quidam sunt per se, scilicet per secūdum modum prædicabilium essentialium, quæ enumerata sunt in posterioribus, in quibus subiectum accipitur in substantia prædicati.7.Meta.cō.11.

Sermo qui est genus ueri, & falsi, est ex compositione, & cum compositio non fuerit, non erit, neq; uerum, neque falsum.quinto Metaphy.com.34.

Sermo unus est, qui est ex falsis propositionibus, & mala forma.primo Physi.com.10.&.22.

Sermones sophistici facilius contradicuntur quàm disputatiui.primo Physi.com.22.

Sermo per se dicitur concludere in omni materia.1.Physi. commen.25.

Sermo demonstratiuus innatus est soluere omnes quæstiones accidentes in te.1.Physico.cōmen.71.consimile quarto Physi.commen.31.

Sermo irrationabilis est, ut sit causa naturaliter ignota. secundo Physico.commen.47.consimile.1.de generatione, & corruptione.com.19.&.3.de Anima.com.4.

Sermones disputatiui sunt falsi secundū partem, & non secundum totum.3.Physi.com.56.idem.1.Physi.com.52.

Sermones dialectici apud Aristo.sunt sermones ueri, qui cōponuntur ex accidentibus uniuersalibus non propriis. octauo Physico.commen.& tex.70.idem.1.Cœli, & mundi.commen.70.&.4.Physi.87.

Sermo de principiis est sermo de omnibus in potentia primo.Cœli.commen.33.

Sermo posteriorum debet esse rectior quàm sermo priorum.quarto Cœli.commen.11.

Sermo quidditatiuus debet soluere q̄stiones circa rem sensibiliter contingentes.1.de Anima.cōmen.21.idem quarto Physi.cōmen.31.&.8.Physi.commen.22.idem.1.Cœli.com.22.primo de Anima.cō.11.& textu.

Sermo de nutrimento, & augumento non perficitur nisi in pluribus libris.secundo de Anima.cōmen.50.Vnde in libro de Anima non est declaratus nisi primus motor, & instrumentum talium motuum, ut dicit Cōmen.in com.

Sermo maximus auctoritate Platonis debet esse in principio, quia paruus error in principio est causa maximi erroris in fine, sicut dixit Aristo.3.de Anima.com.4.

Sermo dicens ꝙ omnia sunt necessaria, nullus est, & in Metaphysica contradicitur.2.Physi.com.48.

Sermo de motu in libro Physicorum non est secundum ꝙ est motus alicuius corporis.5.Physi.com.45.

Sermo de Anima est multum profundus, sed Deus appropriauit eum sapientibus profundis scientia, & ideo dixit Iob: Simplex homo sum ego, & ignoro animam meam. ex physicis disputationibus.dispu.in solutio.7.dubii.

Sesea differunt à contiguis, quoniam sese est cōtiguum, & sequens.quinto Physico.26.

Sesea possunt esse corpora, & non corpora, sed contigua necessario sunt magnitudines.5.Physi.22.

Seuum est excrementum terrestrioris sanguinis, quàm sit adeps.ex.2.de Partibus animalium.cap.5.

Seuum immoderatum non confert sanitati, & inducit sennium.& mortem.ibidem.

Sex differētiæ positionis sunt manifestæ in homine per se, sed in mundo indigent demonstratione. Commentator octauo Physico.commen.64.

Sextus physicorum appellatur de motu, aut quia finis eius est perscrutari de motu, aut quia plura quæ continentur in eo sunt de motu, aut quia finis eius sunt ista duo.1.Cœli.commen.37.

Si senex accipiat oculum iuuenis, uidebit utiq; sicut iuuenis.primo de Anima.tex.com.65.

Si est, & quod quid est eiusdem rationis, est manifestum facere.6.Meta.tex.com.1.Intelligitur quando si est, inuestigatur à priori, ut dicitur etiam in.2.Posteriorum.

Si non esset aliqua substantia præter naturam consistens, Physica unq; esset prima scientia, sed si est aliqua substantia immobilis, hæc prior, & Philosophia prima.6.Meta. tex.commen.3. Vide quæ scripsi in proprio Theoremate de hoc, & considera ꝙ scientiæ de substantia considerantes sunt naturalis, & scientia diuina: nam nulla Mathematicarum de substantia considerat excepta Astrologia, quæ quodammodo etiam naturali subalternatur. Et ideo si non essent substantię aliæ nisi naturales, sequitur primā philosophiam esse naturalem, quia prima philosophia est primi entis simpliciter: tale autem est substantia non accidens, & ita ex parte obiecti simpliciter naturalis Philosophia esset prima Philosophia.

Si simile à simili pateretur, tunc idem à seipso pati posset. 1.de Generatio.& corruptio.tex.com.48.

Si aliquod esset separatum calidum, hoc nihil pateretur.1. de Genera.& corruptio.tex.com.55.

Siccitas difficilior est ad humectandum quā humiditas ad exiccandum, sicut frigiditas difficilior est ad calefaciendū q̄ caliditas ad infrigidandum.7.colliget.cap.25.& est sententia Gale.in.9.de Ingenio sanitatis.

Siccitatis ꝓprietas est quod difficulter retinetur ab alio, & retinetur ex se.4.Meteororum, text.commen.primi, &.2. de Generatione, & corruptione.tex.com.9.

Siccitas etiam fit à frigiditate quæ est in materia sicca, nam frigiditas quæ est in materia humida, est frigiditas aquea. operatum humiditatem.4.Meteo.com.1.

Siccitas producitur à calore, primo, & per se, ibidem.

Siccitas innata est retinere formam lōgo tempore, licet sit difficilis receptionis.ex libro de Memoria, & reminiscē.

Siccitas longe à uita remota est, humor uerò uiuificus est. ex.2.de Generatio.animalium.cap.1.

Siccitas est bene terminabile termino proprio, difficile ue-

rò terminabile alieno. secundo de Generatione,& corruptione. tex. commen. 9.

Sicco opponitur humidum,& udum. secundo de Generatione. tex. commen. 14.

Siccum,& humidum dicuntur multifariam. ibidem.

Signa demonstratiua sunt illa quæ conuertuntur cum suis causis. s. cum ponatur causa, sequitur signum,& econuerso. 6. Physico. commen. 15.

Signa confici possunt ex propositionibus possibilibus, & necessariis, sed necesse est, ut maiores sint necessariæ, si cõclusio debet esse necessaria. 7. Physi. com. 2.

Signa membrorum intrinsecorum uniuersaliter dare difficile est, & ideo Medici istam partem dimiserunt. quarto Colliget. cap. 2.

Signa uera sunt posteriora,& cum fuerint posita cõsequuntur præcedentia, & cum præcedentia fuerint posita consequuntur posteriora. 3. Cœli. com. 69.

Simitas est in naso de accidentibus essentialibus, sed albedo in homine est de accidentibus nõ essentialibus. 7. Metaphy. com. 17. Sed obiiciam, quia cum propositio per se fit de omni, ut, si ita est, per nasus est simus, sequitur omnẽ nasum esse simum, quod est falsum. Vide solutionem huius à Themistio. 1. Posterio. cap. 10.

Simia est forma ambigua inter bipeda, & quadrupeda animalia, ut bipes cauda caret, ut quadrupes caret natibus. ex 4. de Partibus animalium. cap. 9.

Simia inter quadrupedes sola cilia habet in inferiori palpebra. Aristo. in. 2. de Natura animalium. cap. 8.

Simul,& seorsum diffiniuntur. 11. primæ Philosophiæ. ca. 11. & in. 5. Physi. tex. com. 22. Generalius autem diffinitur simul in prædicamentis.

Simul sunt secundum locum quæcunque in uno loco sunt primo. 5. Physi. tex. com. 22.

Simul esse opponitur ad esse solum, & tangere opponitur ad esse separatum. 5. Physi. com. 30.

Simul in sua diffinitione recipit locum. ibidem.

Simul quandoq; importat priuationem prioritatis, & posterioritatis in tempore, & quandoq; priuationem prioritatis, & posterioritatis in causa. 2. de Anima com. 115. Nota etiam ꝙ quandoq; importat priuationem diuersitatis ex parte locorum, ut. 5. physi. tex. commen. 21. Simul quidem igitur dicuntur esse secũdum locum, quæcunq; uno loco sunt primo.

Simbolum habentia facile transmutãtur. 2. de generatione & corruptione. tex. commen. 25.

Similia dicuntur multifariam. Vide. 10. metaphysi. tex. commento. 10.

Similitudo parentum post plura genera redditur. Arist. in 1. de Genera. animalium. cap. 18. ubi dat exemplum de Elide quæ cum æthiope concubuerat, & non filiam forma æthiopis peperit, sed erat filia æthiopis.

Similia sunt quorum qualitas una est. 5. Metaphysi. in cap. de eodem & diuerso, & in tex. com. 20.

Simile fieri à simili, ista propositio uerificatur tribus conditionibus, ut sit in agente & non instrumento, ut sit in propinquo & non remoto, & ut sit essentialiter & non accidẽtaliter. 12. Meta. commen. 24. authoritate Alex.

Similiter calidũ & frigidum, aut durum & molle nõ sentimus, sed excellentias tanquã sensu, uelut medietate existente eius quæ in sensibilibus contrarietatis. secundo de Anima. tex. commen. 118.

Similitudo adeo in remotum procedit, ut solum cõmune relinquatur. 4. de Generatione animalium. cap. 3.

Similes fiunt filii parentibus nõ solum in membris naturalibus, uerum etiam in nõ naturalibus, tandẽ in maiori parte rerum accidentalium, ut narrauit Aristo. de cicatrice q̃ habuit qdam pater in uno membro, quã filius reportauit in eodẽ mẽbro. Ego quoq; uidi in filio meo maiori qui habebat uestigium in mãmis suis, quod signum habuit auus suus ex matre in mãma, uerum in eo erat paruum, sed nescio utrũ efficietur maius uel ne. Auer. in. 1. de Generatio. animalium. cap. de improbatione antiquorum.

Simplicia ita se habent ꝙ ueritas & falsitas in eis non est, sicut in cõpositis, quia uerum in talibus est attingere: nõ attingere autem est ignorare, tale autem non est falli. 9. Metaphy. tex. commen. 12. Et inde sumitur ꝙ simpliciter simplicia aut simpliciter sciuntur, aut simpliciter ignorantur, & intelligitur de simplicibus quæ sunt abstracta à materia, sicut est Deus & intelligentiæ.

Simplicium substantiarũ ignorantia non est, sicut cæcitas, cæcitas. n. est, ut utiq; si intellectiuũ omnino nõ habeat aliquis. 9. Meta. tex. com. ulti. Inde elicitur ex mente Aristo. intellectũ nostrũ posse intelligere intuitiue substantias abstractas ꝓ statu isto: & Beatus Tho. in præsenti loco ab ipsa tandẽ ueritate coactus, hoc idem fatetur: ingt. n. ex hoc patere, ꝙ secundum sententiã Arist. humanus intellectus potest ptingere ad intelligendũ substantias simplices, qđ uidetur sub dubio reliquisse in. 3. de Anima. & tamen in principio secundi ipse & Scotus grauiter insurrexerunt contra mentem Commẽta. hoc asserẽtis, dum dicebat illud exemplum de uespertilione non ostendere impossibilitatem, sed difficultatem: & iam tu uidere poteris ꝙ illa Cõ. expositio est sumpta ex presenti loco, quia Philosophus dicit expresse ignorantiam talium in nobis non esse, qualis est cæcitas in oculo.

Simplicia carent potentia omnino. & illud in quo est potẽtia est compositum. 9. Meta. tex. com. 2.

Simplicium non est quæstio nec doctrina, sed alter modus quæstionis talium. 7. Metaph. text. commen. 60. ubi dicit Commen. ꝙ est manifestum ꝙ in rebus simplicibus non compositis non quęritur, neq; per quare, neque per quid, sed quęstio in istis est alio modo.

Simpliciter quandoq; dicit communitatem & uniuersalitatem. 2. physico. commen. 61.

Simpliciter potest sumi pro cõmuni ad id quod est essentialiter & accidẽtaliter. & illo modo dicit Arist. in. 8. phy. tex. com. 46. ꝙ primus motor nõ mouetur simpliciter, q. neq; per se, neq; per accidens. Potest etiam sumi simpliciter, ut distinguitur contra secundũ quid, & isto modo dicitur id quod substantialiter transmutatur, ꝙ trãsmutatur simpliciter, quia transmutatio in substantia est uera transmutatio, transmutatio uerò in accidẽtibus est transmutatio secundum quid, ut patet primo Physico. text. cõmen. 62. & primo de Generatione, & corruptione. text. cõmen. 17. Distinctio ista colligitur ex commen. 46. octaui Physi. Placuit etiam nobis hic adducere alias significationes. Q ñq; sumitur simpliciter, idest ruditer, & inconsiderate, ut. 3. de Genera. animalium. cap. 6. ubi dicit: Hec enim, & Anaxagoras, & alii quidã naturales simpliciter ualde, & incõsiderate, qui in auium ratiocinatione ita fallũtur. Vnde simpliciter etiam apud Philosophos distinguitur contra multipliciter, & sic sumpsit Phs. 2. de Anima. tex. com. 61. ut exponit ibi Cõmen. & Porphyrius dum dixit: Videtur autem neq; genus, neq; species simpliciter dici, idest uno modo, sed multipliciter, ut patet. Q uandoq; sumitur simpliciter. i. quo ad naturam, ut primo Physicorum. Non eadem sunt nobis nota, & simpliciter. Q uãdoq; sumitur simpliciter pro uniuersaliter, & in hoc sensu plerunq; sumitur apud Arist. Cõmen. 2. Physi. cõmen. 61. simpliciter quandoq; dicit: cõmunitatem, & uniuersalitatem. Q uando sumitur pro proprie, ut dicimus hominis generationem esse simpliciter, idest proprie. Q uandoq; sumitur, ut distinguitur contra per accidens, & ita sumitur. primo Physi. tex. cõmen. 75. ubi dicit Philosophus: Nos autem & ipsi dicimus nihil fieri simpliciter. eo quod non est, sed secundum accidens. & in. 2. Phy. text. commen. 54. ubi dicitur: Est autem sicut accidens fortuna causa, simpliciter autem nullius. Q uandoq; sumitur pro manifeste, ut 1. de Anima. tex. cõmẽ. 23. ubi dicitur ꝙ Democritus simpliciter dicit animam, & intellectum idem esse. i. manifeste, quia ponit ibi differentiam inter opinionem eius, & Anaxagoræ, de quo infra tex. cõmen. 24. dicit: Anaxagoras autẽ minus certificat de ipsis. ubi litera Arabica dicit, latentius autẽ Anaxagoras loquebatur de illis. Sumitur

quãdoq; simpliciter pro principaliter, & sic sumpsit Philosophus in.2.de Anima.tex.cõmen.40.&.41.contra antiquos qui asserebant nutritionem, & augmentationẽ simpliciter esse ab igne, idest,principaliter. Arist.autẽ uult ꝙ ignis cõcurrit, ut concausa seu instrumentum,sed anima, sicut causa principalis. Quandoq; sumitur simpliciter.i.necessario, & sic Arist.sumpsit in.2.Physi.tex.cõmen.57.ubi ponit conuenientiam inter casum,& fortunam dicens,ꝙ non sunt in his quę simpliciter,neq; frequenter fiunt. Vbi expositores, & cõmenta.per ly simpliciter, exponunt ea quæ fiunt necessario. Quãdoq; sumitur simpliciter,idest sine distinctione, & sic sumitur.2.de Anima.tex.cõmẽ.55. ubi dicitur: Diuidendũ autem est de potentia,& actu:nũc enim utimur ipsis simpliciter.i.usi sumus hactenus istis sine distinctione,& determinatione.

Simplex quodlibet caret potentia, & quod caret potentia est simplex.8.Physi.com.78. Vide in Concordantiis.

Simplex,& unum non idem sunt.12.Metaphy.tex.cõmen.37.ubi Commenta. dicit,ꝙ unumquodq; dicitur duobus modis,uel absolute,uel in comparatione. Absolutũ utriusq; est illud quod caret materia, & omnino nõ est diuisibile, simplicis famosior significatio est simplex absolutũ. Per simplex autem absolutũ intelligas id quod caret materia,& est omnino indiuisibile:in hoc enim etiam est differentia inter simplex,& unum, quia famosior significatio unius est illud quod dicitur de continuo,& tale differt à simplici,quia simplex nõ est diuisibile potẽtia nec actu, sed unum dictum de continuo est diuisibile in potentia, licet sit unum in actu.

Simplex non permutatur, neq; ad aliam substantiam conuertitur.ex libro Destructio.dispu.2.in solutio.ulti.dubii. ubi adducitur auctoritas Hippocratis in libro de natura Humana satis pulchra,& ad propositum.

Simplex,pluribus modis dicitur, uel quia nõ componitur ex pluribus partibus,& tamen componitur ex materia,& forma, & sic appellantur corpora simplicia. Vel quia nõ cõponitur ex materia,& forma,ut corpora cœlestia. Vel tertio,quia diffinitio totius,& partis est una,licet talia sint composita ex quatuor elementis.ex libro Destruc.dispu.3.in solutione.23.dubii.

Simplices res non habent causam actuum procedentium ab eisdem,nisi naturas,& formas earum.uerbi gratia:Terra non habet causam descensus nisi suam simplicem naturam,scilicet terrestreitatem,& sic de aliis simplicibus: sed compositæ res habent agẽtes causas præter suas formas, illæ sunt causæ illarum secundum compositiones, & cõpaginationes illarum, & earũ partium adinuicem.ex disputatio.14.in solutio.ultimi dubii.

Simplicia corpora sunt quæcunq; motus principium habent secundum naturam.1.Cœli.tex.cõmen.7. Et intelligitur de motu secundum locum,ut exponit Commen.in cõ.& in paraphrasi.in summa.4. idem dicit. Vnde illa est diffinitio simplicis corporis, ex qua, ut asserit Commen. intelligitur diffinitio corporis cõpositi, & est illud quod in se habet principia plura uno.

Simplicis cognitio dabit tibi cognitionẽ compositi. quinto Colliget.cap.58.

Simplicium corporum simplices sunt motus,& mixti sunt compositorum.1.Cœli.tex.com.7.

Simplicia cum compositis, & composita adinuicem non sunt eiusdem naturæ. 3.Cœli.commen.8. Vbi collige ꝙ grauitas, & leuitas in elementis non sunt eiusdem rationis inter se,nec cum compositis comparata,quia grauitas terræ non est eiusdem naturæ cum grauitate aquæ, quia pars parua terræ est grauior aliqua parte maiori aquæ: nec grauitas simplicium est eiusdem naturæ cum grauitate compositorũ, quia pars parua plumbi est grauior parte maiori terræ.Consimilem sententiam tenet Alexan.in 1.libro.Naturalium quæstionum. De aliis etiam qualitatibus elementorum quæstio est,ubi tenet ꝙ siccitas terræ, & ignis non sunt eiusdem speciei,nec humiditas aquæ,& aeris,& istã opinionẽ etiã sequitur Simplicius in.2.Cœli.

Singularibus recedentibus à sensibus, nescimus utrum sint aut non sint.7.Metaphysi.tex.commen.35.ubi Commen. in commen.dicit, quod non habemus certitudinem,sed existimationem.

Singularium non est diffinitio.7.Metaphy.text.cõmen.35. &.1.Posteriorum analyticorum.

Singularia,aut intelligentia,aut sensu cognoscuntur.ibidẽ.

Singularia sunt notiora apud nos quã magis uniuersalia. 7.Metaphy.cõmen.10. & tex.& primo Posteriorum. Vide in Concordantiis super primo Physi.nuper æditis.

Singulum non uidetur aliud esse à suimet substantia.7.Metaphysi.tex commen.20.

Singularium secundum actum sensus est, scientia uerò est uniuersalium.2.de Anima.tex commen.60.

Singularia præcedunt uniuersalia in esse, sed uniuersalia præcedũt singularia in intellectu.12.primæ Philosophię. commen.17.auctoritate Alexandri.

Singularium hominum differentia à materia proficiscitur, formæ enim per quas sunt homines, nulla inter se differentiam habere cernuntur. Alexan.in paraphrasi de Anima.in cap.de Intellectu in habitu. Idem sentire Themist. in.1.de Anima.cap.24.ubi habet ꝙ omnia quæ eadẽ specie sunt,participatione materiæ distinguuntur. Idem tenet Commen.in lib.Destructio.in disputatione.

Singularium substantiarum sensibilium, nec diffinitio,nec demõstratio est,quia habent materiam,cuius natura talis est,ut contingat,& esse,& non esse.7.Meta.tex.cõ.53.

Situs qui est prædicamentum,dicit ordinem partium in loco:sed situs qui est differentia quanti, dicit ordinem partium adinuicem.5.Metaphy.com.24.

Situs est ad aliquid,& ideo in prædicamento situs,impossibile est,motum esse.6.Physi.com.85.

Sitis est appetitus frigidi, & humidi,fames uerò calidi, & sicci.2.de Anima.tex.com.28.

Socratis iunioris parabola de animali non bene se habet, abducit enim à ueritate,& facit suspicari quasi cõtingens sit hominem esse sine partibus, sicut sine ære circulum.7. Metaphy.text.commen.29. Vbi per iuniorem Socratem exponit Cõmen.Platonem, qui fuit Socratis discipulus: & quia Socrates fuit primus qui de ideis disputare cœpit,ut recitat Eusebius in libro.10. de Euangelica præparatione:& quia illã opinionem Plato excoluit, licet multum sit Platonis opinio diuersa ab opinione Socratis, ut testatur Aristo.in.13.primæ Philosophiæ(nam Socrates non posuit uniuersalia separata sicut Plato.) Vnde Arist. in.1.de Partibus animalium.cap.1.dicit, ꝙ Socratis temporibus usus quidem diffiniendi increuit, sed indagatio rerum naturalium defuit, nam omne philosophandi studium ad utilem uirtutem ciuilemq; usum conuersum est. Idem primo primę Philosophiæ.tex.commen.5.inquit: Socrate circa moralia philosophante, & de tota natura nihil. Plato autem ubiq; locorum dum de ideis differit, introducit Socratem disputantem.quod notauit Philosophus etiam in.2.de Generatione, & corruptione,in text. commen.52.ubi scribit:Sed hi sufficientem existimauerũt ad generationem causam specierum naturam, quemadmodum in Phædone Socrates.

Socrates circa moralia negociatus est,& de tota natura nihil.primo Metaphysi.text.commen.5.idem Cõmenta.in prologo primi Physi.

Socratis temporibus homines perceperunt causam finalẽ, & ideo inceperunt regere ciuitates.1.Meta.com.50.

Socrates apud Athenienses dubitans ne à perfectione humana expoliaretur,elegit mortem præ uita,nam propter uirtutem mortuus est. Auer.in prologo Physi.de hoc Diuus Plato fecit elegantem apologiam.

Socrati non fuerunt declaratæ uiæ disciplinæ cõmunes, & propriæ.Per uias intellige scientias speculatiuas, ut declarat Commen.1.Physic.cõmen.1.idem Philosophus in.1. Meta.tex.cõmen.5.Socrates circa moralia philosophante,& de tota natura nihil: Idem asserit de Socrate Gale.in libro de historia Philosophorum.

Sphæra

& habitum

& habitum, exceptis rebus sempiternis. Idem notauit Cõmenta. in primo Physico. tex. com. 43. ubi dicit illas dignitates quas posuit ibi Arist. habere locum in omni generatione & transmutatione, quarum actio & passio est quasi genus, quia actio & passio sunt merito contrarietatis, & propriè non sunt nisi in generatione rerum, & transmutatione corruptibilium.

Substantia immobilis est propria Primæ philosophiæ. Cõmen. 12. Meta. com. 6. authoritate Alexandri.

Substantia quælibet sensibilis transmutabilis est. 12. Meta. tex. com. 6. & ibi declaratur ab Auer. in com.

Substantia cõposita est dignior substantia est magis substãtia. Cõmen. authoritate Alexandri. 12. Meta. cõ. 15. Istam etiam sententiam sequitur Simplicius in. 1. Physi. in expositio. tex. 70. & in. 2. Phy. licet Auerroes teneat formã esse magis dignã, ut notaui in contradictionibus nuper ęditis.

Substantiæ generabilis & corruptibilis principia, nõ inquiruntur principali intentione in prima philosophia: sed intentio eius principaliter uersatur circa principia substantię æternæ. Cõmen. 12. Primę phiæ, tex. com. 1. & est sentẽtia Arist. in. 7. Primæ philosophiæ, tex. com. 39. iuxta finem.

Substantiæ generabilis & corruptibilis principia pertractãtur in tractam secundo & tertio Primæ philosophiæ. 1. in 7. & 8. & etiam in naturalibus. Cõmen. 12. Meta. com. 1.

Substantiæ, generabilis & corruptibilis alio modo inquirũtur in scientia naturali, & alio modo in scientia diuina. Cõmen. 12. Meta. com. 1. 5. & 29. & in. 7. Primæ philosophiæ. cõmen. 5. & 9. Dicit Subtilis Doctor in primo suæ Meta. quæstione prima, & Antonius Andreas, ꝙ quatuor causæ inquantum quælibet dat esse, circũscribendo rationẽ motus & mutationis, pertinet ad metaphysicum: materia & forma inquantum sunt partes essentiæ: efficiens inquatum dant esse circũscribendo motum: licet enim non ageret nisi mouendo, tamen ratio dantis esse prior est ratione mouentis. Finis autem inquantum res secundum sui entitatẽ ad illum ordinantur, licet illum non possunt attingere nisi per motum & operationem: prior tamen est ratio ordinis secundum esse q̃ secundum operationem. Dicimus nos cum Peripateticis ꝙ illud de materia ueritatem nõ habet, quia materia non dat esse: licet enim Peripatetici concedant materiam esse partem essentiæ, non tamen concedũt ipsam esse partem quidditatis: Differunt enim in conceptis cum materia essentia, & quidditas, quia illud quod talem diuersitatem causauit in compositis inter essentiã & quidditatem, fuit materia quæ est primò diuersa à quidditate: sola enim forma est rei quidditas. Et Auic. in. 5. suæ Primæ philosophiæ hoc nõ uidit, quem secuti sunt Thomas & Scotus. Et dicũt Peripatetici ꝙ esse est effectus formalis ipsius formæ, sicut testatur diuinus Boetius in libro de Vnitate & uno. Licet igitur materia sit pars essentialis compositi, non tamen dat esse, sed esse est à forma. Vnde materia recipit esse à forma in composito in quo existit. Dicit enim Cõmen. 3. Physi. cõ. 65. ꝙ materia inuenitur in alio sicut accidentia & formæ: sed differt ab illis, quia accidentia & formę sunt in subiecto, aut dicitur de subiecto, sed materia est ipsum subiectum, & non inuenitur per se, sed in aliquo, scilicet in composito, & cum aliquo scilicet. cum forma, sed materia inuenitur per formam secundum ꝙ est perfectio eius, & forma inuenitur per materiam secundum ꝙ est subiectum eius. Vbi patet ꝙ materia nullã aliam causalitatem habet nisi quia est subiectũ, ex quo fit aliquid: & hoc dixit lucidissimus Themistius in principio secundi de Anima, ꝙ hoc est discrimen inter materiam & formam, quia ees à materia habuerunt ut fierent, sed à forma ut essent. Quam sententiam imitatus est Cõmen. in. 7. Primæ philosophiæ. cõ. 35. dicens ꝙ cum materia fuerit, non erit res, sed quod cum forma fuerit, statim est res. Et sic intelligas frater mi, ꝙ uulgata propositio non est uniuersaliter uera, ꝙ omnis causa dat esse, inmo quædam est causa eecipiens ipsum esse, sicut materia. Ideo ut deducit Cõmen. 2. Physi. com. 12. materia non potest existere sine forma: alioquin quod non est in actu esset in actu. Quomodo autem de quatuoe causis agat diuinus, & quomodo consideratio sua differat à cõsideratione naturalis Philosophi, alibi à nobis ostensum est.

Cõtra Sco. & sequaces.

Substantiæ naturales sit primæ entium sunt, & utiq; scientia naturalis prima scientiarum erit. 11. Primæ philosophiæ, cap. 6. Inde colligitur scientiam primã esse primi generis.

Substantiæ generabiles habent omnia quatuor genera causarum, & per omnia cognoscuntur: ut si uelimus scire hominem uerè, oportet scire per omnes causas eius. 8. Meta. tex. com. 12. aliter cognitio eius esset diminuta.

Substantiæ ęternæ quia non habent potentiã ad corruptionem carent materia, sed materia earum est aliquod demõstratum in actu. s. corpus. Ideo dignius habent hoc nomẽ subiectum quàm hoc nomen materia. 8. Meta. com. 12. & in. 2. cap. de Substantia orbis.

Substantia & subiectum apud Aristo. quandoq; appellatione accidentis dicuntur. Themistius. secundo de Anima, in expositione tex. 65.

Substantia est primum ens ad quod omnia alia prędicamẽta referuntur, nam secundum substantiæ rationem dicuntur alia entia quantitas, qualitas, & alia sic dicta omnia: namq; habebunt rationem substantiæ. 9. Primæ philosophiæ, tex. com. 9. ubi Cõmenta. exponit ꝙ multa dicuntur entia secundum ꝙ habent diffinitionem substantiæ, pro quanto in difinitione appatet substantia. Vbi patet qualiter intelligenda sit allegata Philosophi propositio, & satis uulgata in. 7. Primæ philosophiæ, tex. com. 1. ubi habetur: Alia uero dicuntur entia eo ꝙ taliter entis hæc quidẽ quantitates, illa uerò qualitates, alia uerò passiones. quia Aristo. dicit, ut diximus in primis sermonibus, ubi Commen. exponit secundum antiquam diuisionem. i. in. 6. & 7. i. in. 7. & 8. libro secundum diuisionem nostram. Male igitur quidam intellexerunt locum illum asserentes eius essentiali prædicatione non prædicari formaliter de accidentibus sed de sola substantia, immo de utrisq; prædicatur, sed secundum prius & posterius. Pro tanto enim alia dicuntur entia, pro quanto in diffinitione eorum apparet substantia: ista enim est Magistri interpretatio. Patet autem ꝙ substantia non cadit in diffinitione accidentium nisi pro quanto subiectum & causa eorum in generatione causę materialis sunt, sicut scribit Cõmen. in. 4. Meta. com. 2. cadit enim tanquam additum. 7. Meta. tex. com. 17. & infra. Et ideo si accidentia dicuntur entia propter substantiã, hoc est, quia in diffinitione eorum sumitur substantia quæ est subiectum eorum & materia, sicut dicimus ꝙ homo est homo propter Deum, tanquam propter causam efficientem & finalem, tamen homo secundum se homo est, ut dicitur in. 5. Primæ philosophiæ. tex. com. 21. Hominis multæ sunt causæ, attamen homo secundunm se homo est, unde non quia Deus est Deus, ideo homo est homo, licet à Deo sit homo, ut bene notauerunt subtiles: uide in Theorematibus in illo Theoremate: Accidentia sunt entia eo quia taliter entis.

Substãtia dicitur quatuor modis. 7. Meta. te. cõ. 44. & 8. Meta. com. 2. ubi pondera ꝙ Cõmentator dicit substantiã famose diuidi in quatuor modos.

Substantiæ sensibiles non diuersantue in suis substantiis quã do diffiniuntur, & quando non diffiniuntur. s. quoniam sunt substantiæ, licet non diffiniantur etiam minus quàm quando diffiniuntur: sicut est dispositio inuisibilibus, quoniam ipsa non sunt minus uisibilia, quando non uidentur quam quando uidentur. 7. Meta. com. 46. & est expressa authoritas Aristo. & Cõmen. etiam ibidem in tex. cõ. 58. ubi dicit Philosophus: Quamuis utiq; si non uideremus astra, non minus existimatione forent substãtiæ sempiternæ post eas quas nos uidemus. Vbi Cõmen. scribit ꝙ sensibilia sunt entia licet non intelligantur, sicut sunt entia licet non sentiantur. Ex quibus locis manifeste colligitur ꝙ esse cognitum est aduentitium essentiæ rerum, & ꝙ nõ est de ratione intrinseca rei cognitæ.

Esse cognitũ est aduentitiũ quidditati.

Substantiæ separatę sunt de genere rerum per se existentiũ. 7. Meta. com. 48. & 57. contra modernos asserentes sub-

stantias separatas esse formas inhærentes orbibus per informationem.

Substantia una actu imposibile est, ut sit ex duabus substantiis in actu. 7. Meta. tex. com. 49.

Substantiæ solum est diffinitio aut maximè. 7. Meta. t. c. 50.

Substantia una numero imposibile est ut de pluribus prædicetur. 7. Meta. tex. com. 52.

Substantia quam significat diffinitio non habet generationem neq; corruptionem. 7. Meta. tex. com. 53.

Substantię omnis perscrutatio in scia diuina de suis spēbus non est nisi per subam, quæ dicitur forma. 7. Meta. com. 1.

Substantiarum quædam sunt confessæ ab omnibus, quædā uerò à quibusdam. 8. Meta. tex. com. 1.

Substantiæ naturales sunt concessæ ab oībus. ibidem.

Substantiæ sensibiles omnes materiam habent. 8. Meta. tex. com. 3. ubi dicit Cōmen. in com. ꝙ hoc est declaratū in scientia naturali. Vide. 1. Cœli. tex. com. 92. ubi dicit, ꝙ omne sensibile in materia existit.

Substantiarum secundum rationem hæ quidem separabiles, illæ uerò non. ibidem.

Substantia composita est cuius solius est generatio & corruptio. 8. Meta. tex. cō. 3. & 7. Meta. 26. & 27.

Substantia cōposita est separabilis simpliciter. 8. Meta. tex. cō. 3. ubi Cōmen. exponens hoc dicit, quia est separabilis & secundum diffinitionem, & secundū esse, ad differentiā formæ materialis, quæ solum secundum diffinitionem est separabilis à materia & non secundum esse: & etiam ad differentiam materiæ, quæ etiam secundum diffinitionē est separabilis à forma. 12. Meta. com. 39. Intellectus innatus est diuidere adunata in esse, sicut diuidit materiā à forma, & formam à congregato ex materia & forma, sed nō est separabilis secundum esse materiam à forma, quia tūc quod non est in actu, esse in actu. 2. Phy. com. 12. Beatus Tho. autem in præsenti loco in. 8. Meta. super expositione tex. 3. dicit, ꝙ materia non est separabilis per intellectū ab ipsa forma, quia non intelligitur nisi ut est in potentia ad formam, sed forma potest intellectu separari à materia sensibili indiuiduante. Sed ista opinio non est Peripatetica, si absolute ꝙ omnibus modis hoc asserat Diuus Tho. nam licet in secunda sui notione materia non possit intelligi nisi ut est in potentia ad formam, tamen in prima sui notione bene potest sine tali potentia intelligi, sicut pulchrè declarauit lucidissimus Them. in. primo Physi. in digressione de potentia & priuatione materiæ. & Cōmen. primo Phy. com. 71. & in primo cap. de Substantia orbis.

Cōtra Diuū Thomam.

Substantiæ proprium est præexistere aliquam substantiam in actu, quæ facit ut sit animal si animal nascitur, quale uerò aut quantum non necessarium nisi potestate solum. 7. Metaphysi. tex. commen. 32. uide pro hoc commen. 42. in 2. Cœli & mundi.

Substantia simpliciter dicitur de materia substantię compositæ, & de forma, & de composito ex materia & forma. 7. Meta. tex. com. 7. & 34. idem. 2. de Anima. tex. com. 2. & 8. Meta. tex. commen. 7.

Substantia maximè & primum & solum ut est dicere, in scientia diuina est consideranda. 7. Meta. tex. com. 5. consimile habetur. 4. Primæ philosophię. tex. com. 2. ubi scribitur: Vbiq; uerò primi propriè est scientia, & ex quo alia pendent, & propter quod dicuntur: ergo si hoc est substantia substantiarū oportet principia & causas habere Philosophum. Consimile habetur in principio. 12. Meta. tex. cō. 1. ubi dicitur: De substantia theoria est, quia substantiarum principia & causæ quæruntur. Ex quibus locis clarissimè colligitur ꝙ tametsi ens inquantū ens est subiectum adęquatum Primæ philosophię, substantię tamen est subiectū principale, in quo saluatur principaliter natura entis.

Substantia prima est quæ non prædicatur de aliquo, & alia prædicantur de ipsa. 7. Meta. tex. com. 7. & in prædicamentis idem habetur. Vide in Theorematibus meis in proprio Theoremate de hoc.

Substātia composita est posterior duabus substantiis, ex quibus componitur, & ipsam esse substantiam est manifestū per se. 7. Meta. com. 6. & habetur ex textu.

Substantia alia est separabilis, alia inseparabilis. ibidem. & primo physi. com. ultimo.

Substantiarum diffinitione significant unam intentionem accidentium uerò plures. 5. Meta. commen. 34. uide. 7. Meta. tex. com. 17. & infrà.

Substantiam cuiuslibet quod semel, ut sex semel sex, nō autem est bis tria aut tes duo. 5. Meta. tex. commen. 19. & est in capitulo de quali.

Substantiam quæ maximè significare uidentur, sunt aqua, ignis, aer, & terra, ex quibus cōposita componuntur: horū autem calores & frigiditates & similes passiones nō sunt substantiæ. 3. Meta. tex. com. 17. Et ex illo loco patet caliditatem & frigiditatem non esse formas substantiales in elementis, contra Alexandrum: sed pro Alexan. sunt rationes, quia Aristo. inuestigans principia corporis sensibilis .i. tangibilis in. 2. de Generatione & corrup. tex. com. 7. & infra, dicit ꝙ est prima materia & primæ contrarietates, ex his enim constant uocata elementa, igitur qualitates primę cum prima materia constituunt elemēta. Amplius Arist. 2. de Generatione & corrup. dicit ignem esse contrarium aquæ, quod non esset, nisi forma ignis esset caliditas & forma aquæ esset frigiditas: nam licet Arist. in prædicamentis dixerit substantiam non esse contrariam substātię, illud habet locum de substantia cōposita, & de substantia simplici, sicut est forma. Amplius diffinitio substantię non datur per accidentia. 7. Meta. tex. com. 17. sed in diffinitione ignis ponitur caliditas & siccitas, ut patet. 2. de Generatione tex. com. 16. & in principio. 4. Meteo. igitur sunt substantiæ. Amplius illud per cuius ablationem aufertur substantia, est substantia rei, quia sicut quod eo posito ponitur rei substantia est substantia: ita etiam quod ita se habet, ꝙ eo ablato aufertur substantia est substantia: eadē enim sunt principia in quæ aliquid resoluitur, & ex quibus cōponitur: sed ad ablationē caliditatis aufertur suba ignis. inquit enim Cōmen. in com. 67. super. 3. Cœli: Ignis non inuenitur in actu nisi in fine caliditatis & siccitatis. Ex aduerso autem contra Alexan. arguitur, nam in his quæ uniuocè dicuntur, imposibile est unum & idē respectu unius esse substantiam, & respectu alterius esse accidēs. Dixi notabiliter de uniuocè dictis quia in his quæ dicuntur æquiuocè, aut secundum prius & posterius, secus est, sicut scientia in Deo est substantia, in nobis autem est qualitas: æquiuocè enim dicitur scientia de scientia Dei & de sciētia nostra, ut dicit Cōmen. 12. Meta. com. 51. ex libro Destru. disputa. 6. in solu. 5. & 6. dubii. Sed caliditas in elementis & mixtis est eiusdem rationis. uniuocè, conueniunt enim in nomine & ratione, similiter rectos iudex de sensibilibus sensus est & tactus nullam differentiam ponit inter caliditatem elementi & mixti. Igitur cum secundum Philosophum quod uerè est nulli accidit. primo Physi. tex. cō. 27. & caliditas in elemento est substantia, in mixto non erit accidens. Dicimus igitur ꝙ substantia non cōponitur ex non substantiis. 2. de Anima. tex. com. 2. & ideo elementa sunt composita ex materia & forma substantiali: caliditas autem & id genus sunt qualitates per quas elementa sunt actiua & passiua, quia actio est merito contrarietatis. primo de Generatione & corrupti. Et quia ignis, ut ignis est substantia, & substantia non habet contrarium: ideo Arist. dicit ꝙ ignis non agit ut ignis, sed ut calidus. Et quia de ratione elementi uidetur esse ꝙ sit actiuū & passiuū, ut uidetur colligi de mente Philosophi, in. 2. de Generatione & corrup. & in principio. 4. Meteo. sic Arist. ibi naturaliter considerans elementa dicit ea constitui ex materia prima, & ex primis cōtrarietatibus: quia ad naturalē non spectat quantū naturalis est considerare ipsa, ut sunt substantię, quia substantia & accidens sunt de primis differentiis entis inquantum ens, sicut dicit Comment. 2. Physi. com. 4. Vnde etiam Cōmen. 4. Meteo. com. 1. expresse dicit ꝙ uirtutes per quas elementa sunt elemēta, sunt hæ uirtutes quatuor uidelicet caliditas, frigiditas, humiditas, & siccitas. Elementum enim dicitur relatiuè ad elementatū, & quia elementa non

Digressio an qualitates primæ sint substantiæ in elementis.

ta non sunt partes mixti nisi alterentur, alteratio autem est meritò qualitatum: mixtio enim est miscibilium alteratorum unio. Et fortè hoc uoluit Alexan. nã si caliditas esset substantia & transmutatio in caliditate esset generatio substantialis & nõ alteratio: nam uniuocè dicitur in simplicibus & mixtis, per hoc patet ad primũ. Ad secundũ Aristo. 2. de Generatione & corruptione. tex. com. 49. dicit ignẽ esse contrarium aquę, & aerem terræ, ut contingit substantiam substantiæ contrariam esse: quod ideo dixit quia cõtrarietas in substantiis non est secundum esse substãtię, sed secundum qualitates & passiones inuẽtas in eis. Ad aliud dico ꝙ quando differentiæ substantiales rerum latent, tũc possumus circũloqui per passiones & proprietates inseparabiliter consequentes tales formas, ut dicit Cõmen. 7. Meta. com. 41. & 8. Meta. com. 5. Ad ultimum respondetur ꝙ illud ad cuius ablationem primò & per se aufertur substantia rei, est substantia: sed nego minorem, quia licet ad ablationem caliditatis aufertur substantia ignis, hoc nõ est primo & per se, sed est mediãte forma ignis: quia ablata forma primò aufertur ignis, sicut ad ablationem trianguli primò aufertur habere tres: sed ad ablationem aufertur, sed non primo, sed mediante triangulo. Similiter hoc est per accidens, pro quanto forma non potest conseruari in materia sine qualitatibus.

Substantias esse contrarias secundum formas nihil ꝓhibet. primo Phy. com. 52. idem dicit in primo capitulo de substantia orbis. uide in Concordantiis.

Substantia & accidens sunt differẽtiæ entis secundũ ꝙ ens. 2. Physi. com. 4. Pondera reduplicationem illam, nam ut dicit Auicenna in principio suæ logicę, & in principio suę Primæ philosophiæ, ens absoluè diuiditur in substantiã & accidens: sed ens ut cadit sub opere animæ, diuiditur in res quæ sunt nostra opera, & in res quæ non sunt nostra opera: & talem diuisionem appellat Cõmenta. secundum diuisionem demonstratiuam. 2. Physi. com. 71. Aut dic ꝙ dixit illud propter diuisionem limitatam, quia ens sensibile diuiditur in substantiam sensibilem, & accidens sensibile. ut innuit Cõmentator. 3. de Anima, commen. 5. in solu. quæstionis tertiæ.

Substantiæ simplices sunt contrariæ secundum suas qualitates, & qualitates earum sunt accidentia in eis. 5. Physic. cõ. 10. idem. 8. Meta. com. 5. contra Alexandrum.

Substantias quarum propria sunt contraria, dicere contrarias esse aut diuersas, considerandum est, sed non in scientia naturali. Cõmen. 5. Physi. cõ. 10. Vide causam dicti eius in. 4. Primæ philosophiæ. tex. com. 6.

Si substantiæ essent contrariæ secundum formas & secundum subiectum, in eis non solum non esset motus, uerum etiam neq; mutatio. Cõmen. 5. Physi. cõ. 10. Vide causam huius consequentiæ in. 1. de Generatione & corrupti. tex. com. 43. & in. 8. Primæ philosophiæ tex. com. 14.

Substantia dicitur de tribus. s. de materia, forma, & composito. 2. de Anima. tex. cõ. 2. Nota ꝙ ista diuisio primitus fuit Architæ Tarentini, ut dicit Simplicius in prædicamentis, & in primo Physi. in expõne tex. 70. & ab Archita Aristo. sumpsit istam. propria autem Aristo. diuisio fuit illa, quam posuit in prædicamentis in primam & secundam.

Substantia est illud ad cuius ablationem aufertur substãtia. 2. de Anima. com. 2. & 8. quod quomodo sit intelligendũ uide in. 8. Primæ philosophiæ. com. 5. contra Alexan. qui super hoc fundauit intentionem suam, ad probandũ qualitates primas esse formas substantiales elementorum.

Substantiarum quædam sunt sine accidentibus, quædã uerò sine accidentibus esse non possunt. 12. Meta. com. 25. Inde collige in abstractis substantiis nullum esse accidens, nisi fortè in intellectu materiali.

Substantiarum quædam sunt naturales, & quædam animatæ. 12. Meta. tex. com. 25.

Substantiarum causæ, ut causæ omnium, quia destructa destruuntur. 12. Meta. tex. com. 27.

Substantiam æternam immobilem esse Aristo. declarauit propositionibus cõmunibus utriq; scientiæ. 12. Meta. cõ. 29. uide in Contradictionibus.

Substantia necesse est illud quod est prius substãtia. 12. Metaphysi. tex. commen. 43.

Substantiæ primæ quandoq; dicuntur diuinæ substantiæ. ut 12. Meta. tex. com. 50.

Substantia dicitur multis modis, sed famosior significatio eius est illa quæ dicitur de indiuiduo substantiæ: & uide causam in Paraphrasi Metaphy. Auer. tracta. primo, capitulo de Substantia.

Substantiæ manifestè ponitur in diffinitionibus trium prædicamentorum, uidelicet ubi, situs, & habitus, quod patet ex eorum diffinitionibus. ex Paraphrasi Metaphy. tracta. 1. in principio.

Substantia in diffinitionibus quatuor prædicamentorum. s. quantitatis, qualitatis, relationis, & quando nõ apparet, & præsertim quando sumuntur, ut abstracta per intellectum, & significantur per nomina in abstracto, ut albedo dũ diffinitur quod est color disgregatiuus uisus: & magis adhuc de magnitudine & figura. Nihilominus iam fuit ostẽsum ipsa pro esse suo indigere substantia. ex eodem loco.

Substantia recipitur in diffinitione omniũ accidentium uel potentia propinqua, ut est in illis prædicamentis accidentium, in quorum diffinitione non apparet relatio ad substantiam, ut sunt quantitas, qualitas, relatio, & quando: aut recipitur actu, ut in cæteris. ibidem.

Substantia respectu nullius potest esse accidens. Propositio est quę ex Philosopho sumitur primo Phy. quod uerè est nulli accidit secundum Alexan. & Ioan. Grãma. & sequaces. Propositio locum habet de substãtia perfecta quę est composita ex materia & forma. Vnde ipsi tenent ꝙ sit perfectior forma, quod etiam Latini nostri sequuntur in hoc aduersantes Cõmentatori, qui asserit formam esse perfectionem substantiam ꝙ̃ compositum. Vnde fallit secundũ istos Græcos expositores, propositio in substantia simplici sicut est forma, propter formas elementarias quæ sunt substantiæ in elementis: sed in mixtis substantiis perfectis sunt accidentia. Sic etiam glossant Arist. dictum in prædicamentis, ubi asserit substantiæ nihil esse cõtrarium: quod uerum est in compositis, sed fallit in simplicibus, quia formæ substantiales elementariæ sunt contrariæ. Auerroes autem & Latini uniuersaliter dicunt propositionem istã ueram esse, tam in simplicibus quàm in compositis, in his tamen quæ uniuocè dicuntur, fallit autem in ęquiuocè dictis, aut secundum prius & posterius: quia scientia in Deo est substantia, & in homine est qualitas. glossa Cõmentatoris. in. 8. Meta. com. 5.

Substantia sola est separabilis. 7. Primæ philosophiæ. tex. commen. 4. idem. 12. Meta. tex. commen. 3. & primo Phy. tex. commen. 14. & 39.

Substantia est prior omni accidente tribus modis, diffinitione, cognitione, & tempore. 7. Meta. tex. com. 4.

Substantia uniuscuiusq; rei est una essentialiter. 4. Meta. cõ. 3. Contra illos qui dicunt unum non prædicari in primo modo dicendi per se de omnibus sicut ens.

Substantia dicitur multis modis. 5. Meta. tex. cõ. 15.

Substantiæ animatæ uidentur esse principia substantiarum naturalium. 12. Meta. tex. com. 25.

Substantiæ tres sunt, duæ physicæ, & tertia immobilis. 12. Meta. tex. cõmen. 5. & 29. Nam substantia alia mobilis, & hæc duplex, quædam generabilis, & quędam sempiterna, & de utraq; considerat naturalis: tertia autem est immobilis, & de ista considerat diuinus.

Subiecto existente uno, & potentia una, & agente uno, nulla prorsus erit multitudo. 12. Meta. com. 11.

Subiici oportet semper aliquid i omnibus oppositis mutationibus. 8. Primæ philosophiæ. tex. cõ. 4. Vide etiam. 1. Physi. tex. com. 60. & 63. & in. 1. cap. de Substantia orbis.

Subiectum quod est in transmutatione substantiali est ens in potẽtia, & suum esse est quasi medium inter esse in actu & non esse: sed subiectum in aliis transmutationibus est in actu. 8. Meta. commen. 4. & 1. Physi. com. 63. & in. 1. cap. libri de Substantia orbis. primo de Generatione & corrup.

tex.com.23.&.24.2.de Anima.com.4.

Subiectum transmutationis substãtialis quando recipit formam assimilatur enti in actu, & quando dimittit formam assimilatur non enti.8.Meta.com.4.

Subiectum & uniuersale differunt.9.Meta.tex.cõ.12.

Subiectum dupliciter subiicitur, aut ut hoc aliquid, ut aial passionibus: aut ut materia actui.7.Meta.tex.cõ.44.

Subiectum formæ non habet esse nisi per formam, & ideo actio agentis dependet à subiecto secundum ꝙ subiectum dependet à forma, cum actio agentis non dependet à forma, neq; à subiecto sine forma.7.Meta.com.31.

Si subiectum formæ generetur ab aliquo agente & forma ab alio, tunc subiectum & sua forma essent duo in actu, & unum actũ secundũ ꝙ est unum actũ esset à duobus agentibus, quod est impossibile. Cõmen.7.Meta.cõ.31. in digressione contra Auicennã, Themistium, & Platonẽ, asserentes aliud esse agens disponens materiam, & aliud esse generans, quod inducit formam in materia.

Subiectum primum maximè uidetur esse substantia, tale uerò modo quodam materia dicitur.7.Meta.tex.cõ.7.

Subiectum aliarum rerum conceditur magis esse substãtia, q̃ aliud.7.Meta.cõ.7.&.8.idem.2.Physi.cõ.8.&9.

Subiecta quæ ponuntur in diffinitionibus accidentiũ essentialium, non sunt sicut genera differentiarum, quia sunt diuersa secundum genus & secundum naturam, quod non contingit in genere & differentia, neq; illud quod congregatur ex accidentibus & subiecto est unum in actu, sicut illud quod cõgregatur ex genere & differentia.7.Meta.cõ.17. Vbi patet genus & differentiã quæ ponuntur in diffinitionibus specierũ esse eiusdẽ gñis, & significare eandẽ naturam secundũ rem. Contra Ioannẽ de Gandauo ponentem tot formas reales, quot sunt prædicata quidditatiua.

Subiectũ est prius propria passione. Cõmen.5.Meta.com.16.ubi dicit ꝙ passiua passionibus propriis sunt ante passiones & accidentia: licet textus aliter iaceat in litera uera, quæ habet ꝙ alio modo priora dicuntur passiones priorum, sicut rectitudo quæ est passio lineæ, est prior lenitate quę est passio superficiei, quia linea est prior superficie.

Subiectum est terminis multiplex, & omissis significationibus quibus consueuit sumi in logica, uidelicet ꝓ subiecto de quo aliquid dicitur, & pro subiecto scientiæ de quo ꝑ cognscitur quid, & quia est: apud Philosophos autem habet etiam multiplex significatum. Nam subiectum quandoq; distinguitur contra materiam, quia nomen materiæ refertur ad futura, nomen subiecti ad præsentia: materia enim sensibilibus qualitatibus informata ex materia transit in subiectum: Vnde æs ex quo fieri potest Mercurius, ante susceptionem formæ materia Mercurii dici potest, introducta autem forma dicitur subiectũ: ita notat Alexã. in principio libri Meteo.ubi Philosophus dicit, ꝙ accidẽtium circa ipsum ignem & terrã & syngenea his, ut in materiæ specie eorum quæ fiunt oportet putare: uult enim quatuor elementa respectu mixtorum esse, ut in materiæ specie. Ideo autem dicit, ut in materiæ specie, quia rectius dicuntur subiectum q̃ materia respectu mixti. Et hanc etiã differentiam notauit lucidissimus Themi. in libro primo Physico. authoritate Boethi, in digressione de potentia & priuatione materiæ. Sumitur iterum subiectum apud Phõs pro subiecto & formæ: & sic æquiuocè forma substãtialis dicitur esse in subiecto & forma accñtalis, tũ quia subiectum formæ substantialis secundũ ꝙ est subiectũ est ens in potentia, ut dicit Cõmen.2.de Anima.cõ.4. subiectũ uerò accidentis est ens in actu, præcipuè accidentium terminatorum: tum quia subiectum formæ substãtialis substentatur in esse per formã, sed accidentia substentatur in esse per suum subiectum.2. Physi.com.4. Meta.com.2. tũ etiam quia ex subiecto & forma substantiali fit unum per se, ex subiecto uerò & accidente quodcunq; accidens fuerit non fit unum per se, sed unum per accidẽs.7.Meta.tex.com.17. Subiectum etiam in philosophia quandoq; sumitur pro quocunq; termino positiuo & forma motus, siue sit terminus à quo, siue sit terminus ad quẽ: & sic sumitur 5.Physi.tex.cõ.7.ubi dicitur ꝙ omnis motus est de subiecto in subiectum. Dico autem subiectum ex affirmatione monstratum. Sumitur iterum subiectum pręcisè pro termino ad quem intendit motus, & isto modo sumitur in.4. Physi.tex.cõ.129.ubi dicitur: Dico autem uelocius mutari prius transmutans in subiectum secundũ idem spatium & regularem motum. ubi Themist. exponens inquit: Voco subiectum id quo tendit motus locum, formã, & qualitatem. Ex hoc poteris scire quantum errauerunt illi qui tenuerunt sanitatem esse subiectum in medicina, sumentes subiectum eo modo quo sumunt logici pro subiecto sciẽtiæ, de quo demõstrantur proprietates & passiones, & ad quod omnia in scientia habent attributionem, propter authoritatem Caleni male intellectã, in principio lib. de Sectis, ubi habet ꝙ medicinæ artis intentio sanitas est, finis uerò eius adeptio: dicunt intentionẽ sumi ꝓ subiecto: sed non animaduerterunt ꝙ subiectum pro intentione est terminus in quem tendit intentio artis, sicut Philosophi terminum ad quem tendit motus, dicũt subiectũ. Illud enim quod primo obiicitur intentioni artis medicinæ est sanitas, quia est finis principaliter intentus ab arte: quia autem ars est ista est factiua & non considerat sanitatem tanquam rem speculabilem sicut facit naturalis, sed ut est inducibilis per artem, sic finis ultimatus illius artis est sanitatis adeptio: hoc enim est quando quis artem ad actũ ducere uoluerit, ubi opus est duplici incedere instrumento, ratione, & experimento, ut dicit Calenus in cõmento primo primæ particulæ separatorũ sermonũ. Artis igitur in se intentio est sanitas.i.finis principaliter intẽtus, sed sanitatis adeptio est finis artis, ut habet deduci ad actum per rationem & experimentum. Vnde ipse Calenus dicit corpus humanum esse subiectum medicinæ, sic enim in diffinitione medicinæ, dicit medicinam esse sanorum, ægrorũ, & neutrorum, & sanitas est finis medicinæ. ut dicit Arist. in principio libri Ethicorum. Vnde Auic. in prima Fen. primi, diffiniuit medicinam completè per subiectum & finem, dum dixit medicinam esse scientiam qua humani corporis dispositiones noscuntur ex parte qua sanatur. Et ita dicit Hãmonius super Porphyrio, & Cõmentator Alexandrinus in illo lib. Vnde æquiuocatio decipit eos, quia quandoq; finis & subiectum ꝓ eodem accipiuntur, & intentio ut patuit, sed non sumitur subiectum pro subiecto de quo demonstrantur passiones ad quod omnia considerata in scientia habent attributionem. Subiectũ etiam apud Philosophos quandoq; sumitur ꝓ obiecto, ut patet.2. de Genera. & corrup.tex.com.7.ubi dicitur ꝙ uisus est prior tactu: quapropter & subiectum prius eodem modo sumitur in.2. de Anima.tex.com.144.&.136.& in.3. de Anima.cõ.5.in solutione primæ quæstionis. ubi dicit ꝙ cõprehendere per sensum fit per duo subiecta, quorũ unus est ꝑ quod sensus est uerus, & est sensatum extra animam: aliud autẽ est subiectum per quod sensus est forma existẽs, & est prima perfectio sentiẽtis, ubi in primo membro sumitur subiectum ꝓ obiecto, in secundo uerò pro subiecto quod subiicitur sensationi, & est recipiens.

Digressio de subiecto medicinæ.

Subiecta quidem natura scibilis est secundũ analogiam.1. Physi.tex.com.69. fuit dictum Timæi Pythagorici, ut inquit Simplicius. Vnde scire debes ꝙ cũ prima materia nõ habet quidditatem in actu, ideo non est intelligibilis secũdum se ab intellectu, ut notabiliter scribit Cõment.in.cõ. non enim habet intentionem intellectam ab ea.12. Meta. com.14. Etenim cum obiectũ intellectus sit uniuersale, & forma sit subiectum uniuersalitatis.1. Coeli.com.92. cum prima materia sit primo diuersa à forma, quia neq; est forma, neq; formatum: ideo secundum se est ignota.7.Primę philosophię.tex.com.35. Cognoscitur autẽ duplici cognitione, prima est quam dat nobis prima cognitio naturalis: dum ꝓcedimus à notioribus nobis ad nota naturæ, & sic cognoscimus eam ex transmutatione substantiali. Nã ut scribit Cõmen.1.Phy.com.63.cum uidemus idem corpus permanens in eodem loco tranferri de carneitate in terrestreitatem, & de terrestreitate in uegetabilitatẽ, uidemus

qu[...]

quòd amittit nomen & diffinitionem, & sic cognoscimus illud subiectū non habere formam, & dispositionem dantem sibi nomen, & diffinitionem, & tunc assimilamus talem naturam subiectū ad aliquod ens in actu quod est informe. Dicimus enim materiam ita se habere ad omnem formam, sicut se habet æs ad statuam, & sicut lignum ad lectulum, & sicut aurum ad annulum: & ista consideratio pertinet ad naturalem, & est prima quo ad nos: Transmutatio enim fecit cognoscere naturam, & motus localis locum. 4. Physi. com. 38. Secunda cognitio de materia quo ad nos, est illa quā habemus in prima Philosophia quæ est ultima uia doctrinæ quo ad nos, ut dicit Cōmen. 7. Metaphy. com. 39. & tunc primus Philosophus habito, & accepto esse primæ materiæ, quod fuit demonstratum per signum naturale, uia scilicet transmutationis substantialis considerat ipsam, ut est substantia quæ pars substantiæ est substantia, & ipsam negatione cognoscit. Dicit enim Philosophus. 10. primæ Philosophiæ. text. com. 24. Materia negatione ostenditur. Vnde considerat ipsam in sua prima notione, ut est quædam substantia quæ non est forma neq; formatum. Et ista cognitio (ut dicit Cōmen.) cum sit per priuationem omnium formarū, seu negationum, secundum hoc materia non habet esse extra animam, sed in anima tantū: natura enim non potest explorare materiam ab omni forma, sicut facit intellectus. 12. primæ Philosophię. com. 39. & ista consideratio (ut inquit Cōmen.) non est de scientia naturali, sed pertinet ad diuinū: & ideo dixit Cōmen. 7. primæ Philosophiæ. com. ultimo loquēdo de prima materia: Quid est ista natura: est illa cuius quidditas, & forma est recipere formam. ac si dicat, licet materia nō sit, neq; quid, neq; quantum, neq; uniuersaliter aliquod eorum quibus ens est determinatum: tamen est natura quædam quæ est in potētia ad omnia hæc. Et hoc (ut dicit Themis. in digressione) competit materiæ in secunda sui notione quando comparatur ad alia, sed in prima sui notione secundum naturam non includit potentiam, sed negatione cognoscitur: & hoc est quod Plato dixit, quòd intellectus primam materiam ratiocinio quodam illegitimo seu ambiguo quodammodo cognoscit, ut trāstulit Marsilius. Sed rectius iacet ad uerbum spuria, seu illegitima cogitatione, quia per negatione cognoscitur, & potius est ignorantia ille modus quàm cognitio. Hoc bene expressit Aurelius Aug. 12. lib. confessionum, cum dicit: Cognitio humana nititur eā noscere ignorando, uel ignorare noscendo. nō enim habet (ut scribit Cōmenta.) intentionē intellectā ab ea. Et nota bene, & distingue de hoc modo duplici, aliàs nihil prorsus intelliges.

Subiectum non facit transmutare seipsum. ex erratis primi Metaphysicæ.

Subiectum istius artis. i. scientiæ naturalis, sunt res sensibiles inquantum transmutantur. i. inquantum habent principium trāsmutationis, & quietis. in prologo primi Physi. Cōmenta. ex hoc loco pōderat rationem formalem subiecti scientiæ naturalis esse naturam. idem. 6. Meta. com. 1. Cogita, quia alibi dicit corpus mobile esse subiectum: & uide in Concordantiis meis.

Subiectum principium est, & prius uidetur esse prædicato. primo Physi. tex. com. 52.

Subiectum in rei ueritate est materia, cuius esse est in potētia. 1. Physi. cō. 54. & 1. cap. de Substantia orbis.

Subiectum est utrūq; extremum potentia pura. primo Physico. com. 56. uide in Concordantiis.

Subiectum generationis substantialis. s. prima materia est unum, quia non habet formam dantem sibi nomē, & diffinitionem. 1. Physi. com. 63. & 12. Metaphy. com. 14.

Subiectum quandoque sumitur pro termino motus, ut. 4. Physi. tex. com. 29. ut ibi Themistius: quandoq; pro obiecto potentiæ, ut. 2. de Genera. text. com. 7. & 2. de Anima, tex. com. 144. unusquisq; sensus subiecti sensibilis est: quādoq; pro recipiente, ut sæpe in Philosophia: quandoque pro termino positiuo, ut. 5. Physi. text. com. 7. Dico autem subiectum affirmatione monstratum.

Subiectum generationis est unum numero, nō habens forma aliquam substantialem sibi propriam, sed est in potentia omnes dispositiones substantiales, & accidentales. primo Physico. commen. 36. & 7. Metaphy. tex. commen. 8. & primo capitulo de Substantia orbis.

Subiectum substentat formam secundum quòd forma nō potest inueniri sine subiecto, forma autem substentat subiectum, secundum quòd est complementum eius. primo Physi. commen. 70. & 2. Physi. commen. 30. & 3. Physi. 65. & 2. de Anima commen. 4.

Subiectum primum, & subiectum secundum conueniunt, quia inuenitur generatum ex eis per se, sed differunt, quia subiectum secundum est in actu, sed primū est modo medio inter potentiam, & actum. 1. Physi. cō. 82. idē. 2. Physi. cō. 10. & 3. Cœli. com. 67. & 2. de Anima. com. 4.

Subiectum corporis artificialis est corpus naturale. 2. Phy. com. 2. & 2. de Anima, com. 3. & 8.

Subiectum huius libri primi Physicorū est natura, & principia naturalia, cum sint communia omnibus rebus naturalibus. 2. Physi. commen. 3.

Subiectum ultimum cōmune omnibus rebus naturalibus, est illud quod dicimus esse non formatum per se. secundo Physi. commen. 8.

Subiectum non formatū in respectu uniuscuiusq; sunt materiæ proprie, utraq; propositio est. 2. Physi. cō. 8. Vide cōsimiles. 3. Cœli. cōmē. 57. & 8. Meta. 11. 12. & 14. idem. 12. Meta. com. 11. idem. 1. Physi. com. 1. & 82.

Subiectum casus, & uoluntatis est idem. secundo Physico. commen. 52. ubi aduerte quòd per casum, secūdum Arabes intelligitur fortuna: nam illud quod nos appellamus casum, illi appellant ex se: & subiectum intelligas obiectum secundo Physi. 48.

Subiectum generationis substantialis est in potentia, sed subiectum transmutationis accidentalis est in actu. 5. Phy. text. com. 8. & 2. de Anima. cōmē. 4. & primo capitulo de Substantia orbis. & primo Physi. com. 63.

Subiectum motus sumitur dupliciter, uno modo pro mobili in quo est motus, alio modo pro termino motus. quinto Physi. commen. 15.

Subiectum accidentis non exit à sua substantia existente accidente sicut est respectu formę, & ista est differentia inter formam, & accidens. 7. Physi. com. 15. idem. 1. Physi. com. 63. & primo capitulo de Substantia orbis.

Subiectum alterationis est quantū necessario. 7. Phy. cō. 32.

Subiectum alicuius artis si negatum fuerit, artifex nullum habet sermonem cum eo, cum non habeat principia per quæ loquatur cum eo. 8. Physi. com. 22.

Subiectum in alteratione non est aliud à subiecto in substātia, alioquin quomodo contingeret ut subiecto in substātia ablato auferatur subiectum in alteratione? subiectum enim alterationis non est ei subiectum, nisi etiam inquantum est subiectum in substātia. primo de Generatione, & corruptione commen. 1. quod qualiter sit intelligendum, uide ibidem commen. 24.

Subiectum alterationis est in actu, generationis uerò in potentia. primo de Generatione, & corruptione. com. 10. & tex. com. 23. & 24. & 5. Physi. tex. com. 8. & 1. Physi. cō. 63. & primo cap. de Substantia orbis.

Subiici oportet semper aliquod quod sit, & hoc & si numero unum est, specie tamen non unum est: dico autem specie, & ratione, idem. 1. Physicæ auscultationis. tex. cō. 60. Ex quo colliguntur duo, primum ꝙ in omni transmutatione oportet ponere aliquod quod subiiciatur, quod dicitur fieri, & transmutari. & ita generatio substātialis etiā, ut inquit Cōment. in com. inquantum est motus, indiget aliquo subiecto quod uerè generatur: quia motus est in moto, & denominat motum. Vnde elicitur ꝙ cum subiectum generationis substantialis secundū quod est subiectum uerè generatur, & tale cum sit ens in potentia, & est ipsa prima materia, tunc ista est concedenda ꝙ materia prima uerè generatur, quia generatio est actus generabilis inquantum generabile, & debet denominare suū subiectum

iectum: cum autem hoc sit prima materia, & non compo-
situm ex materia, & forma, materia igitur est illa quæ ge-
neratur, sed quia entitas eius est ignota propter ipsam nõ
esse aliquam substantiam demonstratã in actu, sicut est sub
iectum motus. 5. enim Physi. text. com. 8. quod generatur
non est, sed quod mouetur est. Ideo ista uidetur nobis ex-
tranea materia. Prima uerè generatur, & illã passim con-
cedimus ꝙ subiectum motus est id quod mouetur, & ta-
men secundum rei ueritatem propter eandem rationem
utraq; uera est: licet enim Aristo. in fine primi Physi. ostẽ-
derit materiam non esse terminum generationis, neq; cor-
ruptionis, & in illo sensu negauerit materiam esse gene-
rabilem, aut corruptibilem, nõ tamen negauit materiam
generari, sicut subiectum motus dicitur moueri, quia qui-
libet motus, & quælibet transitio indiget subiecto cuius
est actus. Aliud autem quod elicitur est, ꝙ in præsenti au-
ctoritate per id quod oportet subiici omni transmutatio-
ne, Arist. nõ intellexit solam materiam circũscripta priua
tione, sed materiã una cũ priuatione, quia aliter id quod
sequitur in tex. nõ esset ad propositum. Sequitur enim, &
hoc uidelicet ꝙ oportet subiici, & si numero unũ sit, idest
unum subiecto, ut exponit Cõmen. in com. Specie tamen
non unũ. ubi Aristo. ponit differẽtiam inter materiam, &
priuationem annexam illi secũdum speciem, & hoc bene
fuit notatũ per Simplicium in illo loco, & Cõmen. in cõ.
etiam bene ponderauit illud, cum dicit: Istud quod est ge
neratum in actu, licet sit unum numero .i. subiecto, tamen
non est unum secundum rationem .i. secundũ diffinitionẽ.
Apparẽt enim in eo duo, quorũ unum est oppositum rei
quod est principium generationis .i. priuatio, quæ oppo
nitur formæ: & aliud est recipiens illam rem .i. materia.
Sed tunc insurgit maxima difficultas, quomodo hoc ue-
rum esse potest, ꝙ materia, & priuatio sunt unũ numero,
& tamen sint duo secundum speciem. Per se notum est
enim & ab omnibus concessum, ꝙ semper maior unitas
infert minorem: maxima autem unitatũ est unitas mate-
rialis, & uerissima unitas. unde ex .2. de Genera. & corru.
tex. com. 59. Ens est melius ꝗ non ens, & ens uerum quàm
non uerum, & uerum secundum indiuiduum ꝗ secũdum
speciem. & .12. primæ Phiæ. com. 27. Verus respectus est
respectus entis particularis, cum uniuersalia non habent
esse extra animam. Cõfirmatur ex sententia Phi. 5. primæ
Phiæ. tex. com. 12. ubi enumerans multiplicem unitatem,
materialem, specificam, genericam, & unitatem secũdum
proportionem, ponit regulam generalem ꝙ semper po-
steriora præcedentia sequuntur, ut quæcunq; sunt unum
numero, sunt unum specie, sed non econtra: & ita dicit
consequenter de unitate specifica ꝙ infert genericam, &
non econtra: & ita de unitate generica quod infert eam
quæ est secundum proportionem, & non econtra. Impli-
cat igitur in fundamẽtis eius dicere materiam esse unum
numero cum priuatione, & non esse unũ specie. Amplius
autem quomodo cum materia inferius sit secundum sui
naturam, & creat omni specie, priuatio etiam species, aut
forma non sit, sed sit sola speciei, seu formæ absentia: quo-
modo igitur materia à priuatione specie differre dicitur?
Nam specie proprie differre dicuntur, quæ in se rationẽ
speciei possident, & sunt aliquid formæ, aut actus partici-
pantia, quod de neutro istorum dici potest. Materia enim
prima, ut dicit Cõmenta. in libro de Substantia orbis, sub
stentatur per posse, ita ꝙ potentia est differentia substan-
tialis eius. Actus etiam est primo diuersus à priuatione,
quia (ut inquit Cõmenta. 1. Physi. com. 79.) priuatio non
est accidens nedum ut sit substantia. Nisi esset ꝙ, ut dicit
Simplicius in expositione istius dicti. 1. Physi. text. cõ. 60.
quod Aristo. animaduertens hoc proprie dictum nõ esse
materiam specie distingui à priuatione, ideo Arist. statim
addidit: Dico autem specie, & ratione idem, ac si species
sumatur pro ratione, & non in propria significatione: &
tunc sensus erit quod materia & priuatio sunt unum nu-
mero, & differunt ratione, idest diffinitione. sicut Cõmen.
exponit in commẽ. Sed tunc insurgit Plotinus aduersus
Peripateticos in .4. libro cap. 14. ubi de materia pertractat.
Nam si Peripateticus asserit materiam, & priuationẽ esse
unum subiecto, & duo ratione, debuit prius utriusque ra-
tionem adducere, & uidere per sufficientem diuisionem,
utrum neutrũ ponatur in ratione, & diffinitione alterius,
uel utrũq; ponatur in ratione utriusq; uel unum in ratio-
ne alterius, & nõ econtra, quodcũq; duorum fuerit: Non
enim potest etiam si fingendi daretur licentia, alius mo-
dus, quod si neutrum assumitur in ratione alterius, sequi-
tur ergo quòd nõ erunt unum, sed duo erunt ambo, atq;
materia erit alterum quàm priuatio, licet priuatio accidat
materiæ. Si autem ita se habeant, ut unum uicissim pona-
tur in diffinitione alterius, sicut est nasus simus cum simo,
sic etiam duo erunt, & non unum, sicut etiam est de relati-
uis, licet ipse non dicat: Relatiua enim uicissim se diffini-
unt, & tamen non unum, sed duo. si uero ita se habeant, ut
unum sumatur in diffinitione alterius, & non ecõtra, sicut
se habet ignis, & calor: calòr enim ponitur in diffinitione
ignis, ut patet. 2. de Generatione, & corruptione. & in. 4.
Meteor. non autem ignis ponitur in diffinitione caloris:
Eodem modo si priuatio ponitur in ratione materiæ; &
materia nõ ponitur in ratione priuationis, tunc igitur pri-
uatio erit qualitas materiæ, & ita adhuc sequitur ꝙ erunt
duo, & non unum. Amplius quæ diffinitione uacant, diffi
nitione differre nequeunt, sed materia prima cum sit sim-
plex diffinitione uacat: diffinitiones enim sunt cõpósito-
rum 8. primæ Phiæ. tex. com. 16. & 7. Metaphy. com. ulti.
in simplicibus nõ quęratur, neq; per quare, neq; per quid,
& sic ualde arduum uidetur Aristo. posse defendi in hoc.
Pro solutione igitur istarũ rationum oportet prænotare
aliqua, nã ubi est multiplicitas, ibi est cõfusio intellectus.
1. Coeli. text. com. 110. Dico ꝙ unum numero apud Peri-
pateticos est terminus multiplex, nam .4. cap. primi Topi.
Arist. dicit, quòd unum numero dicitur tribus modis, pro
priissimè quidem, quod est idem numero nomine, ut dif-
finitione: secundò quod est idem numero proprio: tertiò
unum numero accidente. Secũda distinctio ꝙ unũ nume-
ro potest intelligi dupliciter, positiuè, & priuatiuè, illud di
citur unum numero positiuè, quod est unum per unã for-
mam dantẽ sibi unitatem numeralem: illud uerò dicitur
unum numero priuatiuè, quod de se non habet aliquam
talem formam per quam sit hoc, & unũ numero, sed est
bene in potentia ad omnem talem formã: Stantibus istis
dico primã materiam esse unum numero, non secundum
essentiam, & diffinitionem cum priuatione, quia quęcũq;
sunt unum numero illo modo, sunt etiam unum specie,
& unũ genere: sic enim intelligitur dictum Arist. 5. primæ
Phiæ. tex. com. 12. ꝙ unitas numeralis infert unitatẽ speci
ficam. Secundum dictum est, ꝙ materia, & priuatio sunt
unum numero accidente, quia priuatio accidit materiæ,
& isto modo dicimus, ꝙ homo, & immusicũ sunt unum
numero: & talem unitatem Peripatetici appellant unum
subiecto: & sic Cõmenta. exposuit in com. & lucidissimus
Themist. & Alexander, & Simplicius. Nam pro quanto
priuatio seorsum à materia consistere nequit, pro tanto
materia, & priuatio sunt unũ numero, uel unum subiecto.
Vnde uniuersaliter quodlibet accidens cum suo subiecto
dicitur unum numero illo modo, pro quanto à suo sub-
iecto consistere, aut separari non potest. Immo addo etiã
quòd duo accidentia fundata in eodem subiecto, possunt
dici unum subiecto: accidens enim accidenti non accidit
nisi pro quanto eidem accidunt. ut dicitur. 4. primę Phiæ.
tex. com. 14. Accidens accidenti nõ accidit, nisi pro quan-
to eidem accidunt, ut album, & dulce sunt eadem subie-
cto, & sunt unum numero ex subiecto illo modo. Etenim
ut dicitur in posterioribus analyticis, in capitulo illo in
quo quæritur status in prędicatis, prædicatio per accidẽs
est tribus modis, uel quando prædicatur accidens de sub
iecto, uel quando subiectũ de accidente, uel quando acci
dens prædicatur de accidẽte, licet nullus modus sit secun.
dum cursum naturalem nisi primus, ubi prædicatur acci-
dens de subiecto: ut notauit bene Cõmen. in cõmen. 14.

4. Meta.

4. Metaphysicæ, & ideo talia quæ sunt unum numero ex subiecto, uel uno modo, uel altero, possunt distingui specie, & etiam diffinitione. Vnde Cōmen. 5. Physi. com. 47. dicit φ illa quæ sunt unum subiecto, & differunt secundū diffinitionem, non sunt contraria. Per hæc igitur patet solutio ad instantias, quia ex æquiuocatione pro edunt. Dico etiā φ materia est una numero priuatiuè non positiuè, quia si esset una numero positiuè, tunc esset aliquod indiuiduum demōstratum in actu compositum ex materia, & forma, & non esset substantia simplex. Ad aliam difficultatem respondetur, φ materia, & priuatio dicuntur unū subiecto, & specie, idest ratione distincta, quia priuatio nō potest seorsum comparare à materia, & ideo semper est in materia, ut in subiecto: tamen ratio separat ea quę natura non potest separare, ut dicit Cōmen. 12. primæ Philosophiæ. cō. 39. & sic exponit lucidissimus Themistius: Nam intellectus apprehendit rationem materiæ seorsum à ratione priuationis, quia ratio materiæ est ratio entis permanentis in transmutatione recipiens transmutationem, & terminum, sed ratio priuationis, neq; trāsmutationem recipit, neq; terminum transmutationis. Amplius materia est pars generati, priuatio non est pars. Amplius materia est substantia, quia pars substantiæ est substantia: priuatio autem non est accidens, nedum ut sit substantia. 1. Physic. commen. 79. ad rationem Plotini. Vnde nota, φ quando duo comparātur adinuicē, & aliud habet quid rei, aliud quid nominis, sicut est materia, & priuatio, (materia enim habet quid rei. 1. Physi. 8. est enim ex quo fit aliquid, ut inexistente: priuatio habet quid nominis, est enim absentia formæ in subiecto apto nato) talia sunt duo in ratione, & nō sunt duo in esse. unde. 4. primę Philosophiæ. tex. cō. 2. Ens transcendentissimè sumptū dicitur de priuationibus, & uniuersaliter, tam de primis, q̄ de secundis intellectis, & de affirmationibus, & negationibus, licet purè æquiuocè dicatur. 7. Metaphy. com. 15.

Subiectum transmutationis substantialis nō est ens in actu. primo capitulo de substantia orbis. primo Physi. com. 62. secundo de Anima. com. 2.

Subiectum unum habere nisi unam formam substantialem est impossibile. ibidem.

Subiecti recipientis formas substantiales natura, idest primæ materiæ est natura potentiæ, scilicet φ potentia est differentia substantialis eius. ibidem.

Si subiectum aliquod fuerit, quod non recipit nisi unā formam, semper est unū numero simpliciter, ita φ in eo non est multitudo aliqua omnino, nec in actu, nec in potentia, & φ subiectū illud nō diuiditur secundum formam, neq; forma per eius diuisionem. 1. cap. de Substantia orbis.

Subiecti signum Phi sumpserunt ex passionibus, & signū formæ sumpserunt ex operationibus: impossibile enim est, φ actio, & passio ab una, & eadem natura procedat. ex libro Destruc. disputa. 6. in solutione. 5. dubii.

Subtile est repletiuum, & est humidi, grossum uerò sicci. 2. de Generatione, & corruptione. tex. com. 9.

Sudore cruento nonnulli exudarunt. tertio de Natura animalium. cap. 19.

Sufficientia quando non fuerit substentata per aliquid, est de modis propinquis ueritati certæ: sed quādo fuerit substentata per demonstrationem, tunc erit complementum illarum rationum. 1. Cœli, com. 22.

Sufficientia appellatur ratio quæ composita est ex sensus testimonio, & talis inquantum est composita ex sensus testimonio, est sufficiētior sermonibus probabilibus, & inquantum ipsam intrat testimonium descendit à sermonibus demonstratiuis. Cōmen. primo Cœli. cōmen. 22. uide in contradictionibus.

Summa in sermonibus demonstratiuis est sicut conclusio in orationibus supple rhetoricis. 8. Physi. com. 77.

Sumptum, & principale differunt, quia sumptum significat illud quod significat principale, & magis: uita enim significat aliquid non in subiecto, uiuum autem significat aliquid in subiecto. [illegible] formam in materia, & habitum in subiecto. 12. primæ Philosophiæ. commen. 39.

Superficies, & figura sunt termini dimēsionis interminatæ. 5. Phy. cō. 15. Vltima enim, ut superficies, linea, & pūctus, non transferuntur in ubi, nisi per accidens. 4. Physi. cō. 9.

Superficies nō est colorata, est ista ꝓpositio per se. 5. Meta. tex. com. 23. & est in capitulo de per se, ubi dicitur quòd quādo aliquid, attribuitur alicui sine medio, attribuitur illi per se. Et nota φ istum modū Arist. nō posuit in pdicationibus per se essentialibus, quæ deseruiunt demōstrationi simpliciter dictæ: ut notauit ibi lucidissimus Themi.

Superficies non circularis quę cōtinet æquale ei quod cōtinet circularis, necessario maior est circulari. secundo cœli. commen. ultimo.

Superficies est uisibilis per se nō primo nec secūdo modo. Them. 2. de Anima, in expōne tex. 66. ubi nota dari tertiū motum non positum ab Arist. in posterio. analyticis.

Superius non est idem in omnibus rebus, & in mundo. secundo de Anima, tex. com. 38.

Superius in plantis sunt radices. ibidem.

Superius est principium motus augmenti in plantis, & animalibus. 2. Cœli. tex. com. 8.

Superius simpliciter, & naturaliter est, φ nunquā secūdum eius situm uariatur respectu nostri, secus est de superiori secundum comparationem. 4. Cœli. tex. com. 4.

Superius ad id quod est sub ipso, semper se habet sicut species ad materiam. tex. com. 23.

Sursum, & deorsum cōtraria sunt in longitudine, dextrum & sinistrum in latitudine, ante, & retro in altitudine. quinto Physi. tex. commen. 50.

Sursum est principium longitudinis. 2. Cœli. tex. com. 8.

Sursum, & deorsum non in omni corpore sunt. secundo Cœli. tex. commen. 9.

Supercilia per senectutē nōnullis adeo hirsuta redduntur, ut tondēda sint, quod ꝓpterea euenit φ cohæsioni apposita sunt ossium, quæ senescēte ætate laxātur, & inde plus humoris transmitti patiuntur. 3. de Natura animal. ca. 11.

Supercilium dextrum magis attollitur quàm sinistrum, & magis arcuatum est. uide causam in. 3. de Partibus animalium. cap. 9.

Surdi à natiuitate etiam muti sunt, hiq; uocē emittere possunt, sed locutionem nullam. Aristoteles in quarto de natura animalium. cap. 9.

Sus sola inter multipara perfectos generat fœtus, alia uerò inarticulatos, ut leæna, canis, lupa, lupus ceruarius. ex 4. de Generatione animalium. cap. 6.

Sus maximè radicum appetens est, & quomodo sues pinguescant, uide. 8. de Natura animalium. cap. 6.

Sus ex omnibus quæ nouimus animalibus grādiores concipit. 8. de Natura animalium cap. 21. & ibi require morbos, & remedia eorum.

Syllogismus non fit ex substātia indiuiduali, sed uniuersali. primo Meta. tex. com. 27. uide primo Physi. com. 5.

Syllogismi hypothetici usitantur ad declarandum ea, quæ indigent modicula innuitione. secundo Physic. cōmen. 5. 4. Physi. cōmen. 39. & primo Priorū in digressione de syllogismo hypothetico.

Syllogismi ducētis ad inconueniens ꝓpositiones aliæ sunt cathegoricæ, aliæ hypotheticæ. 7. Physi. com. 2. uide in. 1. Priorum in digressione de syllogismo hypothetico.

DE LITERA T.

TALPA uidetur sub pelle oculos habere. secundo de Anima. tex. cōmen. 131. idem. primo de Natura animalium. cap. 9.

Talpa ut narrauit Galenus, in oculis suis habet omnes tunicas præter telam araneam in qua fit uisio. Auerro. primo de Generatione animalium, cap. primo in quo ponitur improbatio antiquorum, in columna seu facie. 11.

Tempus aut motus est, aut est motus quædam passio.12. Metaphy commen.& tex.29. Notanter autem dixit quędam passio, quia plura sunt motus accidentia & passiones, sicut notat Commenta.in.4.Physicæ auscultа. in trac. de tempore in tex.com.98. in numero quorum est ipsum tempus. Vide etiam infra in tex.cōmen.101.& in.8.Physi. tex.commen.10.

Tempus & motus circularis non possunt denominari à pari uel impari, nisi ut sunt in anima: extra animam enim esse eorum est infinitum & in potentia, & non terminantur nisi per animam. ex libro Destructionum disputatio. prima, in solutio.dubii.6.

Tempus præteritum non potest concipi ab anima nisi finitum, & ideo opinātur homines ꝙ quodlibet præteritum tempus extra animam sit huiusmodi, quia quando quędā res fuerit in anima cum quadam denominatione, credunt ipsi ꝙ eodem modo extra animam inueniri possit. ibidē. Et consimile dicit Commen.de Platone in positione idearum, in.2.Physi.cō.19. quia uidit uniuersalia per opus animæ posse separatim intelligi sine singularibus, credidit quod ita esset in re ipsa extra animam. Sed Commen.dicit.12.Meta.com.39. ꝙ intellectus potest multa contangere quæ natura non potest, & multa separat intellectus quę natura non potest. Alia causa erroris fuit apud homines, ꝙ eadem quæ sunt coniuncta in esse, credunt ꝙ sint eadē secundum essentiam & rationem formalem, ut dicit Commen.in.4. Physi.in com.95. Multotiens illud ꝙ sequitur res, existimatur ꝙ sit res: ideo Stoici errarunt credentes quantitatem non esse rem realiter distinctam à substantia, & nominales cum eis.

Tempus si imaginetur ad instar lineæ rectæ, intellectus errare posset circa eius æternitatem: nam cum linea habeat positionē & sit in actu, necesse est ipsam esse finitā. Auerr. in Paraphrasi Meta.tracta.4.col.2.

Tempus & motus se consequūtur, & tempus est quid actū ab anima cum motu, non tamen motus neq; tempus cessant. ex libro Destru.dispu.1.in solu.15.

Tempus non sequitur motus, sicut finis sequitur magnitudinem: finis enim sequitur magnitudinem inquantum in ea semper actualiter inuenitur sicut accidens in subiecto, sed tempus cum motu non sic se habet, quia sequitur ipsum, sicut numerus sequitur numeratū. Sicut enim numerus non permutatur permutatione subiectorum numerabilium, neq; multiplicatur eorum multiplicatione, ita nec tempus. ex libro Destruct. disputatione prima in solu.16. dubii. uide in Contradictionibus nuper æditis.

Tempus non est aliud nisi id quod comprehenditur ab intellectu de prædicta prolongatione, uel duratione motū mēsurante. ex libro Destru.dispu.1.in solu.8.

Tempus coniunctionis luminarium diuersum est à tempore oppositionis eorum, quia coniunctionis tempus frigidum existit similaturq; tempori hyemis: oppositionis uerò tempus est calidum simile æstati. Auer.in.2.de Generatione animalium cap.1. utrum semen sit animatum, & est mens Aristo.ibidem.cap.4.

Tempora omnium & grauiditatum & generationū & uitarum, dimensionem circuitibus obtinent optima ratione. Aristo.in.4.de Generatione animalium.cap.ultimo.idem in.2.de Generatione & corruptione tex.com.57. ubi scribit tempus & uita uniuscuiuscunq; constare periodo: stat enim sua cuiq; dies, ut Poeta testatur.

Temporum & regionum complexio, & an clima quartum sit temperantius quinto, & utrum sub æquinoctiali sit temperatum, requiratur in.2.colliget.cap.ultimo.

Tempora quatuor sunt cum quatuor humoribus, cum quatuor elementis, quia si tempora resistunt, ut unum elementum aliud non uincat uel superet, sic resistunt ut unus humor alium non uincat.4.colliget.cap.14.

Tempus secundum Alexandrum Arist. interpretem ab homine creatur, quasi nihil aliud tempus sit quā hominis nuda cogitatio & mera expunctio supputatioq;, & cui nulla in re confirmatio, & soliditas aut euidentia responderet, quæ tamen neq; uera sunt, neq; consentanea iis quę Arist. uolumine.4.auscultatoriæ institutionis prodidit. Them.3. de Anima.cap.64. concordat cum Themist. Commen.in 4.Physi.in commen.97. ubi notat ex textu significari tempus secundum Aristo. habere esse extra animam, & uide ibidem.in tex.commen.130.

Temporis longitudo est necessaria in comprehensione ueritatis.2.Metaphy.com.primo.

Temperamētum est magis dignum ut sit proportio quàm extrema.2.de Anima.tex.com.143.

Termini solum illius sunt cuius sunt termini.4. Physic.tex. commen.107. ibidem etiam com.42. & commen.120.& tex.commen.129.

Termini duo oppositi diuidentes uerum & falsum, comparati ad duos alios oppositos diuidentes uerum & falsum, si unus unius ordinis conuertatur, cum reliquo alterius ordinis, etiam reliquus conuertitur cum reliquo, & est locus generalis.1.Cœli.com.126.& habetur in.2.Priorum.cap. 22.idem.1.Cœli.tex.com.129.&.131. unde istius regulæ duæ sunt conditiones ut dicit Comment.1.Cœli.cōmen. 129. ut poteris uidere.

Terminantis proportio ad terminatum est sicut proportio formæ ad materiam.2. Cœli.tex.commen.74.idem.2.de Generatione & corruptione.tex. commen.50.&.4. Cœli. tex.commen.23.&.35.

Terminus non est nisi eius quod est in actu.4. Metaphysic. tex.com.15. ubi dicitur ꝙ ens in potentia est indefinitum, & sine termino. idem.1.cap.de Substantia orbis, & primo Cœli.commen.72.

Terminus refertur ad terminum. primo Physic.18.& Themistius ibi clare.

Terminus est quod est cuiusq; ultimum, & cuius extra nihil est.5.Meta.tex.com.22.

Terminus tot modis dicitur quot principiū, & adhuc amplius, quia omne principium terminus est, sed non omnis terminus est principium.5.Meta.tex.com.22.

Terminum uniuscuiusq; rei non oportet quærere, sed proportionale conspicere.9.Meta.tex.com.10.

Terminus eius quod ab intellectu fit actu ex potentia ente, quando uolitum fit nullo exteriorū prohibente, ut in eo quod sanatur. ex.9. Metaphysi.tex.commen.12. ubi dicit Commentator, ꝙ licet ista diffinitio sit inducta de sanitate, est tamen uniuersalis omnibus actis ab arte, quia quilibet artifex, cum uoluerit & non fuerit impeditus, aget suum actum.

Ternarius numerus perfectus est. primo Cœli.tex.commē. tertio & commen.6.

Terra quiescit in medio, quia natura eius exigit hoc.3.phy. commen.51.&.8.Physi.32.

Terra non mouetur ad concauum aquæ nisi secundum ꝙ illud est medium totius.4.Phy.com.42. uide clarè causam in.4.Cœli in tex.com.22.& infra.

Terra est in ultimo aquæ, aqua in ultimo aeris, aer in ultimo ignis, ignis in ultimo orbis tanquam in loco.4.Physico.tex.commen.46.

Terra secundum se totam est quiescens, & secundum partes est mobilis.2.Cœli.com.57.

Terræ si infinitæ numero inueniri possent, possibile esset quòd ex omnibus fieret una terra per contactum.1.Cœli. commen.57.

Terræ partes non feruntur ad totam terram ubicunq; fuerit, nam si ita foret tunc motus eius esset sicut motus ferri ad magnetem, & tunc possibile esset ꝙ terra moueretur naturaliter superius.1. Cœli.cō.81. uide pro hoc.4.Cœli, tex.commen.22.

Tota terra fertur quo unus bolus, & totus ignis quo una eius scintilla.1.Cœli.tex.com.73.

Terram & alia elementa non moueri, neq; attractione, neq; excussione, scire hoc est propinquum principiis naturalibus.1.Cœli.commen.81. uide pro hoc in.2. Physi.com.3. de diffinitione naturæ.

Terra quantò magis appropinquat medio, tanto citius de-

scendit: & ignis quantò magis appropinquat loco qui est sursum uelocius ascendit.1.Coeli.tex.com.88.

Terræ superficies est tanquam naturalis locus aquę in quo quiescit & mouetur inde uiolenter.Cōmen.in Paraphrasi 2.de Coelo.summa.2.quæsito.3.uide in Concordantiis.

Terra comprehendit sine operatione.i. per quietem suam nobilitatem propter sui utilitatem.2.Coeli.tex.com.66.

Terre mouetur ad medium ex sua potentia naturali, & medium non est causa motus eius ad medium.2. Coeli.tex. commen.92.

Terra mouetur ad medium inquantum est medium totius, non inquantum est medium terræ.2.Coeli.tex.com.99.

Terræ medium siue centrum idem est cum centro totius, & hoc accidit ita esse.2.Coeli.tex.com.100.

Terra est sphærica ut declaratum est à geometricis, quoniā lapides cadentes ex diuersis partibus cadunt super angulos rectos, & hoc significat ꝙ omnes intendunt idem punctum terræ, scilicet centrum, & ꝙ terra est sphærica.2.Coeli.tex.com.100.&.30.&.1.Coeli.44.

Terra quiescit medio à sua forma, & non ab extrinseco.2. Coeli.tex.commen.102.

Terra quiescit in medio, sed causa quietis eius non est medium nisi accidentaliter: grauitas enim est causa ꝙ terra quiescat in medio, & medium non causa essendi graue secundum ꝙ est medium, sed secundum ꝙ est medium corporis quod circulariter mouetur. Et si cōcesserimus ꝙ medium sit causa, erit causa remota. Et melius est dicere ꝙ sit causa conseruans quietem quàm agens.2.Coeli.com.202. contra Them. pro quo uide quantum ad ultimum dictum commentum primum quarti de Coelo & mundo. Colligitur.n. hic ꝙ æterna potius dicuntur habere causam conseruantem quàm causam agentem, quod sic intelligendū est, ut agens est in rebus generabilibus, in quibus agens tēpore præcedit actum: sed natura est causa conseruans, & ut contra distinguitur contra tale agens, inuenitur in rebus æternis & non causa agens, sed sumendo agens quod natura præcedit actū, tunc idem in æternis est causa agens & causa conseruans. Limitatio est Auer. ex secundo capitulo de Snbstantia orbis.

Terra est grauissimum elementorum, quia locus eius est remotissimus ab orbe, & ignis est leuissimus, quia est locus eius ꝓpinquissimus orbi.2.Coeli.102.&.94.&.1.Coeli.97.

Terra uno modo dici potest habere grauitatem in actu dū fuerit extra medium, & in potentia dum fuerit in medio: alio modo potest dici quod habet grauitatem in actu tam in medio quàm extra medium. uide quomodo.2. Coeli. commen.104.

Terra inquantum corpus non est impossibile ꝙ generetur secundum totum, quemadmodum & secundū partes, sed est impossibile, ut est unum quatuor elementorum constituentium mundum.2.Coeli.com.104.

Terra respectu coeli est tanquam punctum in sphæra. secundo Coeli.commen.116.

Terræ quietis æqualitas distantię medii non est causa, neq; propinqua, neq; remota, & est causa mathematica formalis non efficiens: sed causa efficiens quietis terræ naturalis est grauitas eius. Commen.in Paraphrasi secundi de Coelo, summa quarta, cap.5.

Terra non facilè figuratur, quia nō facile patitur nisi sit puluerosa, uidelicet cuius partes nō retinentur.3.Coeli.cō.67.

Terra est magis sicci quàm frigidi. secundo de Generatione & corruptione.tex.com.23.

Terra quidem aeri, igni uerò contraria est aqua, ut contingit substantiam substantiæ contrariam esse.ex.2. de Generatione & corruptione.tex.com.43.

Terra est in concauitate aquæ, aqua in concauitate aeris, aer in concauitate ignis, & ignis in concauitate Coeli, ut declaratum est in libro de Coelo. Commen. in principio libri Meteororum.

Terra Aegypti, ut dicit Arist. nunc procedit ad corruptionem, ipsa enim fuit mare, ut narrauit Homerus & alii, & postea arida seu terra, & ipsa nunc procedit ad siccitatem donec corrumpatur, & ideo nō descendunt in ea pluuiæ. ex secundo Meteoro.cap.1. Commentator.

Terræ ex quatuor quartis eius non uidetur esse habitabilis nisi hęc pars, ut sit locus rerū generabilium & corruptibilium, de quorum natura est ut sit supee terram iste locus: & causa siccitatis istius partis non est tantum sol, uerum etiam multitudo stellarum in hac parte: nam maior pars stellarum uidetur esse in hac parte quam uidemus. Commen.in secundo Meteo.cap.2.in.col.12.

Terræ motus & uentorum eadem est materia, & huius signum est ꝙ terremotus non contingit nisi in temporibus in quibus inueniuntur uenti, ut in autumno, & uere.2.Meteororum.cap.2.de terræ motu.

Terræ motus in Corduba fortes tempore Auerrois durauerunt per annū, & non cessauerunt nisi post tres annos.2. Meteo.cap.2.propè finem, ubi agit de terræ motu.

Terra & ignis semper agunt, quia in ipsis habent motum.9. Meta.tex.commen.18.

Terræ propria omnia sicca sunt. ex secundo de Partibus animalium.cap.3.

Terræ nascentia quædam sunt diminuta, & quædam perfecta.5.colliget.cap.30.

Terræ nascentia quædam quæ sunt calidæ complexionis nascuntur in terris frigidis, ut pineæ quæ nascūtur in Sclauonia: quædam uero frigidæ cōplexionis nascuntur in regionibus calidis, ut tamarindi qui nascuntur in Arabia, & uide huius problematis duas causas.5.colliget.cap.30.

Terræ nascentia perfecta sunt illa qua nascuntur in montibus, quia apparet ab eminentia montium, ut debeat generare plura terræ nascentia quam alia loca: dummodo mōtes sint temperati cum bona euaporatione, & cum bona mixtione caloris cū humiditate, ut debet esse hoc in eis, quia habent ascensum in aere, & sunt propinquiores influentiæ corporū superiorū: & illa terræ nascentia habent complementum florum, foliorum, & fructuum.ibidem.

Testes in mulieræ non babent effectum in generatione, neque semen mulieris, sicut mamillæ in uiris secundo colliget.capitulo.10.

Testes secundum Aristo. non sunt necessarii propter sperma inquantum sperma est, & uide rationes eius in.1. de Generatione animalium.cap.4.& ab Auer. ibidem.cap.1. Vbi adducit etiam Galeni sententiam oppositam Aristo.

Testes in piscibus & serpentibus non sunt, nec in animalibus quæ pedes non habent nisi in his quæ animal intra se formare possunt.3.de Natura animalim.cap.1.

Testibus exectis immutatur uox & quare, uide quinto de Generatione animalium.cap.17.

Testium situs & penis unus est in habentibus utrunq;.1. de Generatione animalium.cap.5.

Thestium natura ita meatibus seminalibus dependet quēadmodum textrices faciunt, quæ cum stamnia distenderint annectunt quas lenas uocant.5. de Generatione animalium.cap.7. Vbi per lenas, ut existimat Ioan. Gramma. uel lapides, uel sinistras manus mulierum intelligas: nam unius literæ mutatio babet in lingua Græca utrunq; sensum, recipit enim lagas & lecas.

Testes omnia animalia quæ animal generant, habent antē uel intus uel extra excepto herinaceo, qui solus habet testes lumbis adhærentes, & uide causam. primo de Generatione animalium.cap.6.

Testes & penis non sunt in serpentibus uide causam.ibidē.

Testata omnia sponte naturæ in limo diuersa pro differētia limi oriuntur, nam in coenoso ostrea, in arenoso conchæ &c.5.de Natura animalium.cap.15.

Testudines marinæ habent os omnium robustissimū, quicquid enim in os ceperint, siue lapidem, siue quoduis aliud perfringunt ac deuorant.8.de Natura animalium.cap.2.

Testudo inter cortice intecta enumeranda est, & mus fluuiatilis.8.de Natura animalium.cap.17.

Testudo cum uiperam ederit mox cunillam edit, quod cū quidam sæpius factum animaduertisset, ut gustata cunilla uiperā testudo repeteret herbā euulsit, quo facto testudo tuta erit.

qui

DE LITERA V.

Venti fumosi sunt quatuor, orientalis, occidentalis, septentrionalis, & australis, seu meridionalis. ex. 2. Meteo. cap. 2.

Ventus est exhalatio fumosa mota circulariter, uel secundum circuitum circa terram. ibidem.

Venti ut plurimum non fiunt in tempore caliditatis intensæ, nec in tempore frigiditatis intensæ. ibidem.

Ventus australis, & septentrionalis magis inueniuntur quã orientalis, & occidentalis. ibidem. & ibi uide causam.

Ventus australis est calidus, & humidus, uentus autem septentrionalis est frigidus, & siccus: orientalis autem, & occidentalis sunt medii inter istos. ibidem.

Venti orientales putantur de eis ꝙ sunt calidiores quam occidentales. ibidem.

Venti assimilantur fluminibus in hoc, ꝙ quantò magis distant à sui origine, & principio, tanto maiores fiunt. ibidem. columna. 7.

Venti meridionalis proprietas est cõgregare nubes, & cõmouere eas, septẽtrionalis uerò proprietas est destruere nubes, & separare partes earum. 2. Meteoro. cap. 2.

Ventorum diuersitas est per diuersitatem locorum. 8. Metaphysi. tex. commen. 5.

Ventus est de numero illorum entium, quorum substãtialis diffinitio consistit in motu. ex libro Destruc. disputatione. 3. in solutione octaui dubii.

Ver est tẽpus in quo operationes nutritiuæ sunt perfectiores. 2. colliget. cap. ulti. de complexionibus temporum.

Veris temperamentum attẽditur penes corpus humanum secundum Medicos. ibidem.

Veræ conclusiones nõ declarantur nisi à propositionibus, & propositiones à sensu. 8. Physi. tex. com. 22.

Verum duplex, necessarium, & possibile: uerum necessarium opponitur falso impossibili, & uerum possibile opponitur falso possibili. Cõmenta. in paraphrasi primi de Cœlo, summa. 10. parte. 3. & colligitur ex text. cõmẽ. 119. primi de Cœlo & mundo.

Veritas sicut dicit Arist. conuenit, & testatur sibi omni modo. 3. de Anima. com. 5. iuxta dimidium, & est auctoritas Aristo. 1. Ethico. cap. 10. Verum uero consonat ex omni parte falsum autem statim dissonat uero.

Verum, & falsum sunt in eodem genere cum bono, & malo. 3. de Anima. tex. com. 34.

Veritas, & falsitas quæ sunt in intellectu speculatiuo, sunt aliæ ab his quę sunt in intellectu operatiuo. tertio de Anima. tex. commen. 34.

Veritas quæ est in intellectu speculatiuo est bonum simpliciter, & falsitas eiusdem est malum simpliciter: sed ueritas quæ est in intellectu operatiuo est bonũ in respectu, & falsitas in eodem est malum in respectu. 3. de Anima. cõ. 34.

Veritatis comprehensio non est impossibilis in multis rebus, & hoc est manifestum apud omnes. secundo Metaphysi. commen. primo. & textu.

Veritatis comprehensio quodammodo est facilis, & quodammodo difficilis. ibidem.

Veritatis cõprehensio indiget longitudine tẽporis. ibidẽ.

Verissimum est quod posterioribus causa est, ut sint uera. 2. Metaphysi. tex. com. 4.

Vero primo quod affinius est, illud est magis uerum. 4. Metaphysi. tex. com. 18. consimile. 2. Metaphy. tex. com. 4.

Verum aut nihil est, ut Democritus ait, aut non est nobis manifestum. 4. Metaphy. tex. com. 21.

Veritatem expectare à dicentibus sermones falsos est uolantia persequi. 4. Metaphy. tex. com. 21.

Veri, & falsi diffinitio requiratur. 4. Meta. tex. com. 27.

Verum affirmationem habet in composito, negationẽ uero in disiuncto. 6. Metaphy. tex. com. 8.

Verum, & falsum sunt in mente, & bonum, & malum in rebus. 6. Metaphy. tex. com. 8.

Vera affirmatiua significat compositionem, & uera negatiua significat diuisionem.

Veritas est adæquatio rei intellectum, ut colligitur ex. 9. primæ Philosophiæ.

Veritas, ut declaratum est in sua declaratione, est adequatio rei ad intellectum, scilicet ꝙ ita sit anima sicut est extra animam. ex libro Destructio. dispu. 1. in solutio. 22. dubii. in tex. commen. 21. ubi dicitur: Putans diuisum diuidi, & compositum componi uerus est: mentitur autem contrario se habens atq; res ipsæ se habent, & parum infra: Dicitur non propter nos existimare te album esse, tu albus es, sed propter te esse album, nos hoc dicentes, uerum dicimus.

Verus respectus est particulariter, quia uniuersalia non habent esse extra animam. 12. Metaphysi. commen. 27. idem ibidem. commentis. 4. & 14. & alibi.

Veritas est cunctis rebus magis naturaliter desiderata à uirtute intellectuali. ex libro Destructio. disputatione prima in procemio.

Veritas quæ est in intellectu potentiæ est opposita falsitati, sed ueritas quæ in intellectu agente, & separatis intelligentiis est ueritas simplex, cui minimum opponitur mendacium. Themist. 3. de Anima. cap. 45. & habetur ex tex. ibidem. tex. cõmẽ. 25. Vbi collige non omni ueritati opponi falsitatẽ, sicut & de bonitate diximus in ꝑprio loco.

Veritas nequit ut plurimum ostendi, nisi illis qui per suam uiam rectè ambulauerint, & ideo multæ, quæ sapientibus patefiunt demonstratiuè, apparent uulgo somnia, & dat exemplum de sole qui est maior tota terra centum sexaginta sex uicibus ex libro Destructio. disput. 3. in solutio. 18. dubii.

Vesica præcisa coire non potest nisi ad ipsum exordiũ suæ ceruicis. quanquam non ignoro ita aliquando contigisse ut uulnerata uesica solidesceret, sed quod admodum raro contingit, parum id admodum considerandũ censeo. Arist. in. 3. de Natura animalium. cap. 15. facit pro opinione Auer. asserentis in. 3. colliget. in ægritudinibus mõstra contingere quandoq;.

Vesica non est data nisi animalibus habentibus pulmonẽ, & uide causam. 3. de Parti. anima. cap. 8.

Vesica inter animalia corticata omnia carent, excepta testudine marina, quæ pulmonẽ habent carnosum, & sanguineum, & terrestres, quæ proportione maiorẽ habent pulmonẽ. ibidẽ. fallit tamen in testudine lutaria nuncupata, quia talis, & renes, & uesicam habet, ut dicitur ibi. cap. 9.

Vesica carent animalia pennata, & corticata, exceptis testudinibus. ibidem.

Vesica quare animalibus data sit, uide Gale. 4. de Vtili. particu. cap. 18. auctoritate Platonis.

Vespertilio uidetur ancipitis naturæ inter uolucres, & terrestria animalia, ex quarto de Partibus animalium. capitulo. 11. prope finem.

Vespæ uidentur generari ex corporibus equorũ mortuorum, & apes ex corporibus uaccarum mortuarũ, & ranæ ex putrefactione aquę, & muscilliones ex uino corrupto. 12. Metaphysi. commen. 18. in principio digressionis, ubi ponitur opinio Themist. uide de uesparum generatione Aristo. in. 5. de Natura animalium. cap. 20. Vide in contradictionibus nuper æditis.

Vestes quæ mundissimæ sunt, certissimè inquinantur: nam purum diligenter monstrat quicquid exceperit. ex libro de Insomniis Aristot. & dicit, quòd ita etiam conuenit in animo. Vnde Poeta.

Omne animi uitium tantò conspectius in se.
Crimen habet, quantò maior qui peccat, habetur.

Via doctrinæ est triplex genus demonstrationis, scilicet demonstratio signi, & demonstratio causæ, & demonstratio simpliciter. Auer. in prologo primi Physi. Vbi aduerte ꝙ demonstratio signi est ab effectu ad causam, & dicitur demonstratio, quia est: uel à signo super effectum, uel etiam per causam remotã, ut colligitur ex processu Arist. in primo Posterio. Demonstratio causæ tantum, seu propter quid est quando esse effectus, seu inhærentia passionis in subiecto, est per se nota ante demonstrationem, sed ignoratur propter quid illius huius exemplũ accõmoda-

tum exhibetur in octauo Physi.tex.commen.165.ubi demonstratur propter quid est, quòd si duo mobilia æqualis uelocitatis per idem spacium in,eodem tempore moueantur ,si unū moueatur directè motu continuo pertransiendo totū spacium,alterū uerò reflectat replicando medietatem bis , cuius pertransit primū totum spacium quā secundū medietatem replicatā: & est,quia inter duos motus cōtrarios cadit quies media. Patet enim ꝙ per talem demonstrationem non adgeneratur de nouo ipsius, quia est aliqua cognitio,sed propter quid tantum,& ideo dicitur demonstratio propter quid,seu causę tantum.Demōstratio uero simpliciter,seu demonstratio dans causam,& esse,seu demonstratio potissima est quando, ut dicit Themist.in.2.Posteriorū.cap.2. ut cōmuni examine utrāq; absoluat cognitionem, & ut sit,& quāobrem sit. Et ideo ab Auer.dicitur plerunq; demonstratio dans causam,& esse, quia simul,& semel facit cognoscere inhærētiam passionis,& causam inhærētiæ, & ista est notabilis uia Cōmen. clare in secundo Cœli & mundi.in com.35.Et Latini expositores in libro Posteriorū non uidētur intellexisse huiusmodi differentiam.Considera etiam ꝙ,ut scribit Commenta.in.1.Cœli.cō.95. ꝙ demonstrationes ducentes ad impossibile sunt de numero signorū,quia cū omnes ferè demonstrationes,quæ fiunt in scientiis mathematicis sint ducentes ad impossibile, tunc ibi erunt demonstrationes signi,quod communiter non est concessum.

Via in rebus generabilibus per naturam est de specie eius ad quem terminatur,sed differunt secūdum magis,& minus.2.Physic.commen.14. idem.5.Physi.commen.9.&.3. Physico.commen.4.

Via ad rem est aliud ab ipsa re.3.Physi.com.4.

Via quæ est inter potētiam, & actum est de illo genere de quo est actus,·& est idem cum actu, sed non differunt nisi secundum magis,& minus.5.Physi.com.9.

Via legis differt à uia Phorum , quia uia legis simplex, & narrata ponitur,ex dispu.6.in solutione.6.

Vinum aromaticū est melius quod reperiri potest in syncopi, & hoc est quod sua caliditate penetrare potest per totū corpus, quod est sine amaritudine , & stipticitate, & est illud uinū quod est uinosum , quod est pungitiuum in principio,& post est delectabile sine amaritudine, & ponticitate,& Sarracenis in hoc casu licet uinum bibere,quāuis eis prohibitum sit.7.colliget.cap.16.de cura syncopis.

Vinum digestioni citius præparatur omnibus aliis cibis & medicinis, ita ꝙ dicitur ꝙ in stomacho non moratur ad digerendum,sed in hepate solum.ibidem.

Vinum dulce exhalat , pingue enim est,& non coagulatur à frigore,& uritur.ibidem.

Vinum quodcunq; paruam habet exhalationē, ideo emittit flammam.ibidem.

Vinum nouum habet plus terræ quàm antiquum. 4. Meteororum.tex.commen.48.

Vinum unum dicitur,& aqua una inquantum indiuisibile secundum speciem.5.Metaphy.tex.com.9.

Vinum natationem cibi in stomacho uetat , uentositatem resoluit,urinam prouocat, & sudorem ,animam lætificat, & adiuuat naturam ad expellendum superfluitates.7.colliget.cap.6.

Vina temporibus calidis fæce subuersa deprauantur. 3.de Generatione animalium.cap.2.

Vinum,& ceruisia duabus resistunt choleris , & eas à corpore expellunt.melancholiæ uero à tota specie resistunt. 6.Colliget.cap.6.

Vinum nouū absolutè est calidius antiquo,sed in cōparatione corporis humani uinum antiquū est calidius nouo. Auer.in.2.de Generatione animalium.cap.2. ubi in simili conciliat dicta Medicorū cum dictis Arist.asserentium albumen oui esse frigidius uitello, cuius tamen oppositum sentit Aris.inquit enim ꝙ multę res absolutè sunt calidiores aliis,quæ in cōparatione corporis humani sunt frigidiores.Et nota ꝙ per hoc fundamentum multæ apparentes cōtradictiones inter Phos, & Medicos,cōciliari possunt in similibus : nā Medici simplicium,& compositorū cōplexiones graduant in respectu corporis humani.Medicina enim est scientia qua humani corporis dispositiones noscūtur,ut inquit Princeps ex parte qua sanatur, aut ab ea remouetur,ut habita sanitas conseruetur , & amissa recuperetur.uide etiam in.2.de Anima.com.105.

Vini,& olei natura maximè alienos odores suscipit.Arist. in libro de Insomniis.

Violentia non intelligitur nisi in respectu naturæ. 1.Cœli. cō.62.&.14.& elicitur ex textu.

Vis sensibilis est in corde.Arist.3. de Partibus animalium, cap.de corde,& uide etiam pulchrè Alexā. in paraphrasi de anima,cap.ultimo , ubi arguit in quo loco, aut in qua corporis parte sit animæ principatus.

Violentum,& id quod est pręter naturam,non est in rebus sempiternis.5.Meta.tex.com.6.idem.2.tex.com.18.

Violentum non est mansiuum. 12.Metaphy.commen. 54. &.2.Cœli.tex.commen.18.

Vires retento spiritu augentur.ex secundo de Generatione animalium.cap.4.

Violentum præter naturam est Aristo.in.5.de Generatione animalium.cap.ultimo.

Violentiæ intentio non est nisi ut res moueatur contrario modo suæ naturæ.3.Cœli.cō.18.& elicitur ex textu.

Violenter motum mouetur ex alio.3.Cœli.28.

Violentia in rei ueritate est, ut aliquod corpus moueat alterum corpus ab extrinseco , ita ꝙ in natura illius corporis motoris nō sit , ut moueat illud quod ex eo mouetur semper , sed in aliqua hora.Cōmen.3.Cœli.com.20. Ex quo patet ꝙ propositio Pomponacii non est uniuersaliter uera,ꝙ oē ꝙ mouetur ab extrinseco,moueatur uiolēter,etiam in motoribus corporeis.

Vipera sola animal ædit,postquā intra se oua ædidit,cum cætera serpentum omnia genera oua ædāt in lucem,quo fit,ut uiperæ uni uulua , ut chartilagineis sit.3. de Natura animalium.cap.1.

Vipera sola ex serpentibus animal gignit.1.de historia animali.cap.6.&.5.libro.cap.ultimo.

Viperæ uino uenantur.8.de Natura animalium.cap.4.

Viriditas est principium nigredinis,& ideo causę quæ faciunt nigredinē,sunt eædē cū causis facientibus uiredinē, excepto ꝙ in uiriditate sunt debiliores.4.colliget.cap.22. Et aduerte ibi ꝙ nigredo à calido & frigido causari pōt.

Viri,& mulieres pingues sunt minus fœcundi , uide causam.1.de Generatione animalium.cap.18.

Virtus quæ simplices terminationes apprehēdit,pluris est atq; præstantior uirtute quæ componit,& diuidit:nam in complexione modò ueritas,modo falsitas continet.Intelligentia uerò semper uera est. Amplius intelligentia attingimus rem,& amplectimur, sed per cognitionem quæ in cōplexione consistit circuimus rem atq; lustramus,& circunspicimus nō accedendo.Themis.1.de Anima.cap.16. ubi ponit differentiam inter intelligere,& cognoscere.

Virtus sensibilis princeps communis , quāuis sit in corde, tamen non completur eius operatio manifestè nisi in cerebro,nucha,& neruis.3.colliget.cap.31.

Virtus augmentatiua non habet alia membra à membris uirtutis nutritiuæ, sed eadem membra sunt utriusq;.2.colliget.cap.10.de iuuamentis membrorum officialium ministrantium uirtuti generatiuæ.

Virtutes istæ quatuor uel quinq;.s.attractiua,retentiua, digestiua,& expulsiua,& discretiua,sunt in unoquoq; membro deseruientes uirtuti nutritiuæ principali existēti in illo membro,& non sunt separatæ,sed sunt sicut multi operarii super unum opus.2.colliget.cap.9. de iuuamen.membrorum officialium.Nota tamen ꝙ istud est uerum,ut in pluribus, sunt enim aliqua membra in quibus non apparent esse omnes illæ quinq; uirtutes , sicut dicit idē Auer. de intestinis in quibus non est manifesta uirtus attractiua. Et ideo non habent tunicam longitudinalem,neq; uillos

longitudinales

longitudinales quibus fit attractio, quia cibus digestus in stomacho per uirtutem expulsiuam stomachi, per portonarium transmittitur ad intestina.

Virtutis digestiuæ operatio non completur nisi per quietem, & uirtutis expulsiuę operatio perficitur per motum. 6.colliget.cap.2. Ideo Hippo.dixit: Si uis elleborum ducere, moue corpus, motus enim corpora turbat, declarat autem nauigatio.

Virtus, & malitia ad aliquid sunt. 7.Physi.tex.com.17.

Virtus est indiuisibilis. 7.Physi.tex.com.18.

Virtus cognitiua quemadmodum alia primatum obtinet, alia uero famulatur, ita & in parte practicæ, siue actiua cōperies: uis enim qua impellimur, & appetimus, quę impulsus atq; appetitus dicitur, principatu fungitur: uis autem quæ neruis insita est, qua corpus actionibus quæ ab impulsu, & appetitu proueniunt mouetur famulatu suo ac ministerio obsequitur. Alexan. in paraphrasi de Anima. cap.de Impulsu, & uirtute impulsiua.

Virtutis, & uitii nullum est medium. 7.Physi.tex.com.18.

Virtus, & uitium sunt duo habitus qui acquiruntur cōsuetudine passionum laudabilium, aut illaudabilium. 7.Physico.tex.commen.19.

Virtus, & uitium sequuntur passionem.ibidem.

Virtus uegetalis est propter sensile, sensilis propter appetitum, appetitus propter intellectum est. Alexā.in paraphrasi de Anima.in cap.de Impulsu, & ui impulsoria: nā semper uilius est nobilioris gratia.

Virtus moralis maximè operatur in hoc, uidelicet ad sciētiam, & maximè castitas. 7.Physi.com.20.

Virtus rationalis est magis spiritualis quàm imaginatiua, quia apprehendit uniuersalia. 2.colliget.cap.7.

Virtutes quę apprehēdunt particularia habitudinibus imaginatis sunt tres. s. æstimatiua, & imaginatiua, & reminiscibilis. 2.colliget.cap.7.

Virtus motiua uoluntarie non est alia à uirtute motiua in loco, ut dicunt Medici. 2.colliget.cap.7.

Virtutes naturales agunt unum contrariorū per se, & aliud per accidens, sed uirtutes rationales agunt utrunq; contrariorum per se. 8.Physi.tex.commen.8. & 9. primæ Philosophiæ.tex.commen.2.

Virtutes rationales non quiescunt quandoq;, & mouentur quandoq;, nisi propter aliquam innouationem factam in anima, aut in corpore, aut in extrinsecis. octauo Physico. commen.8. & 15.

Virtutes quinq; sunt nutritiuæ animæ. s. attractiua, retentiua, digestiua, expulsiua, & discretiua. 2.colliget.cap.7.

Virtus autem excellentiæ est. 1.Cœli.tex.com.116. ubi accipitur ꝙ definitio potentiarū est per summum in quod possunt. Et aduerte ꝙ, ut dicit dn̄s Albertus, propositio locum habet in omnibus potentiis, & uirtutibus, quæ habent rationem totius potestatiui, tam in naturalibus, q̄ in moralibus, habet etiam locum in uirtutibus animæ secūdum diuum Thomam. uide in.2.de Anima.49.

Virtus crescitiua est quasi finis nutritiuæ, & generatiua est quasi finis crescitiuæ. 2.colliget.cap.7.

Virtutes quæ sunt in homine, ut dicunt Physici, & Medici, sunt tres, uidelicet naturalis, uitalis, & animalis. secundo colliget.cap.7.

Virtutes actiuæ, & passiuæ corporeæ diuidūtur ad diuisionem corporis, & ideo omnes sunt finitæ. Cōmenta.in paraphrasi primi de Cœlo ad finem.

Virtus pulsatilis est uirtus cibatiua, sicut aliæ quinq; uirtutes ei attributæ, uidelicet attractiua, retentiua, digestiua, expulsiua, & discretiua. 2.colliget.cap.7.

Virtutes actiuæ, & passiuæ differunt, quia uirtutes actiuæ non indigent motore extrinseco, ut exeant ad actum, sed uirtutibus passiuis motor extrinsecus est necessarius. quarto.Cœli.commen.2.

Virtus qua iudicamus istū esse Socratem, aut filium Socratis, est superior ad uirtutem sensus. 2.de Anima.cō.134.

Virtus quælibet existens in corpore composito, aut attribuitur primis qualitatibus, scilicet formæ complexionis, aut erit uirtus existens in forma complexionali. tertio de Anima.commen.6.

Virtus imaginatiua est in anteriori cerebri, & cogitatiua in medio, & rememoratiua in posteriori, & hoc nō tantum dictum est à Medicis, sed dictum est in Sensu, & sensato: ubi per illud intellige librum de memoria, & reminiscentia, ubi uide ipsum in col.2. sententia Commen.est. tertio de Anima.commen.6.

Virtus cogitatiua apud Aristo.est uirtus distinctiua indiuidualis, quæ distinguit intentionem rei sensibilis à suo idolo imaginato. 3.de Anima, commen.6. & commen.20. & 33. & 2.de Anima.commen.63.

Virtus cogitatiua est de genere uirtutū existentium in corpore.com.6. & 3.de Anima. & com.7.

Virtutes indiuiduales secundum Aristo. sunt distributæ in quatuor ordinibus, in primo est sensus cōmunis, deinde est uirtus imaginatiua, deinde cogitatiua, postremo est rememoratiua. 3.de Anima.com.6.

Virtus rememoratiua est magis spiritualis, deinde cogitatiua, deinde imaginatiua, postremò sensus cōmunis. ibidē.

Virtus imaginatiua, & cogitatiua, & rememoratiua non sunt nisi in loco uirtutis sensibilis, & ideo non indigetur eis nisi in absentia sensibilis. 3.de Anima.com.7.

Virtutes animæ mixtę nō iudicant nisi finitas intentiones, & secundum conuersionem oppositi, illud quod non iudicat intentiones finitas necesse est, ut nō sit uirtus animæ mixta. 3.de Anima.com.19.

Virtus apprehendens simplicia, & componens ea est una & eadem uirtus: contra Auempacem, qui tenuit uirtutem compositiuam esse aliam ab imaginatiuam. tertio de Anima.commen.22.

Virtus cogitatiua quando iuuatur per uirtutem informatiuam, & rememoratiuam, innata est præsentare ex imaginibus rerum aliquam quam nunquam sensit. 3.de Anima. com.33. idem com.20. & com.5.

Virtutis cogitatiuæ intentio nulla est nisi ut ponat rem absentem à sensu quasi rem sensatam, & ideo comprehensibilia humana diuiduntur in hæc duo, uidelicet incomprehensibile cuius principium est sensus, & in comprehensibile, cuius principium est cogitatio. 3.de Anima.cōmen.33.

Virtus cogitatiua non est intellectus materialis, neq; est intellectus in actu, sed uirtus particularis materialis. tertio de Anima.commen.33.

Virtus cogitatiua non componit intelligibilia simplicia, sed intellectus materialis.ibidem.

Virtus cogitatiua hominis habet instrumētum terminatū, & est medius uentriculus cerebri. 3.de Anima.com.33.

Virtutes sensibiles quędā sunt necessariæ animalibus, quędam uerò sunt propter melius, & omnes diuersantur secundum fortitudinem, & remissionem. ex principio cōmenti libri de Sensu, & sensato, uide in Concordantiis.

Virtus conseruatiua, & memoratiua sunt unum in subiecto, & duo secundum modum. ex cōmento libri de memoria, & reminiscentia.

Virtus imaginatiua est in horizōte anteriori cerebri, & uirtus distinguēs est in medio, in posteriori uerò cerebri, est uirtus memoratiua, & conseruatiua.ibidem. & in.2.colliget.cap.20. de iuuamentis cerebri, & partium eius.

Virtutes non mouētur nisi secundum suum subiectum. ex commento libri de Somno, & uigilia.

Virtus rememoratiua, & cogitatiua non agunt in somno, sed uirtus imaginatiua est quę semp est in motu, & actione continua, & ideo actio somniandi ipsi attribuitur. ex libro de Somno, & uigilia.Commen.

Virtutes interiores sunt perfectiones apud quietem uirtutum exteriorum. Commenta.in commen. libri de Diuinatione secundum quietem.

Virtutes sensibiles profunde cogitantibus cōtrahuntur interius, adeo ꝙ accidit somnus magnus.ibidem.

Virtutes interiores in his qui nati sunt sine auditu, & uisu, sunt perfectiores.ibidem.

Virtutes interiores quando mouebuntur forti motu, contrahẽtur uirtutes exteriores adeo, ꝙ fortè accidet ex hoc epilepſia, aut ſyncopis, & ideo accidit in diſpoſitione ſimili epilepſiæ. ibidem.

Virtus quælibet in materia exiſtens eſt finitæ motionis. 3. cap. de Subſtantia orbis, & .8. Phyſi. tex. com. 79. 12. primæ Philoſophiæ. tex. commen. 41.

Virtutes actiuæ ſunt caliditas, & frigiditas, paſſiuæ autem ſunt humiditas, & ſiccitas. 4. Meteoro. tex. com. 1, & .2. de Generatione, & corruptione. tex. com. 8.

Virtutum rationalium alia opinatrix, alia ſciẽtifica. 6. Ethicorum. cap. 2. uide pulchrè Alexandrum in paraphraſi de Anima, capite de uirtute rationali.

Virtus altrix eſt in corde. uide Ariſto. in. 3. de Partibus animalium. cap. 4. de corde, & Alexan. pulchrè in paraphraſi de Anima. cap. ulti. ubi agit in qua parte cordis ſit principatus animæ.

Virtus reginiua corporum eſt uirtus nutritiua, & dicitur natura à Medicis, & uide cauſam in paraphraſi Metaphyſi. tracta. 1. cap. ultimo.

Virtus informatiua non format alia membra niſi mediante calore cordis, ſicut uirtus nutritiua nõ facit ſuas operationes niſi mediante complexione ſua. 4. colliget. cap. 2.

Virtutes informatiuæ in ſeminibus exiſtentes, ſunt ex habente ſemen, & ſole: illa autem quæ eſt ex putrefactione, eſt à ſole tantum. 12. Metaphy. com. 13.

Virtutes naturales generatiuæ ſimiles ſunt uirtutibus artificialibus. 7. Metaphy. commen. 23. uide ſecundo Phyſico. commen. 79. & .7. Meta. com. 31.

Virtutes informatiuæ exiſtẽtes in ſeminibus ſunt uirtutes diuinæ, & ſecundum Ariſto. in libro de Animalibus, aſſimilantur intellectui in hoc ꝙ non agunt per inſtrumentũ corporale, & in hoc differũt à uirtutibus naturalibus quę ſunt in corporibus animalium: iſtæ enim non agũt actione intellectus operatiui, ſed agunt per imprimenta, terminata, & membra propria. 7. Metaphy. com. 31. uide Ariſt. auctoritatem in. 2. de Genera. anima. cap. 3.

Virtus informatiua nõ agit per mẽbra proprium, & ideo dubitauit Galenus, & dixit: Neſcio utrum ſi uirtus ſit creator, aut non. 7. Metaphy. com. 31.

Virtus informatiua agit per calorẽ qui eſt in ſemine, non ita ꝙ ſit in ſeminibus, ſicut anima in calore naturali, ſed ita ꝙ ſit incluſa in eis ſicut anima in corporibus cœleſtibus: & ideo Ariſt. magnificat hãc uirtutẽ, & attribuit illã principiis diuinis non naturalibus. 7. Metaphy. com. 31. Inde colle intelligentiam non eſſe in corporibus cœleſtibus, ſicut anima eſt in calido naturali. contra rudes.

Virtus ſenſualis ab altrice differt, quia ſeparãtur in eſſe, ut in ſtirpibus. Itẽ altrix eſt in oĩbus partibus corporis, ſecus ſenſualis, quia capillis, unguibus, oſſibusq; nullus eſt ſenſus. Amplius ſenſualis utitur cogitatione, & iudicio, altrix uerò actione ſola. Amplius non ſemper utimur ſenſuali, & uacatio eius eſt ſomnus: ſemper uerò utimur altrice, & uacatio eius mors eſt. Vnde altrix etiã in ſomno operatur, & uiget magis, ſenſualis uerò tunc feriatur, et quieſcit. Alexan. in paraphraſi de Anima, in cap. de Impulſu, & ui impulſoria.

Virtutes quædam animæ, ut cibabilis, ſenſitiua, & imaginatiua, & deſideratiua, non habent eſſe niſi cum materia. 12. Metaphy. com. 17. auctoritate Alexandri.

Virtutes quæ ſunt in ſeminibus quæ faciunt animata, non eſt neceſſe ꝙ ſint animatæ in actu, ſed in potentia, ſicut domus quæ eſt in anima domificatoris eſt domus in potentia, & non eſt domus in actu. 12. Meta. com. 18.

Virtutes exiſtentes in ſeminibus aſſimilantur uirtutibus artificialibus, & ſecundũ Ariſt. in lib. de Animalibus ſunt uirtutes diuinæ, quæ habẽt potentiam dandi uitã, & ſimiles uirtutibus quæ dicuntur intelligentiæ, quia perducunt ad finem. 12. primæ Phiæ. com. 18. idem. 7. Meta. com. 31.

Virtus quæ dat animam, à Galeno uocatur formatiua, & quidam Sapientum dicunt, ꝙ iſta uirtus eſt ſeparatũ principium, quidam uerò iſtorum dicunt, ꝙ eſt intellectus, & quidam ꝙ eſt anima, & quidam ꝙ eſt corpus cœleſte, quidam dicunt, ꝙ nõ eſt aliud niſi Deus: & ideo Galenus dubitauit utrum agens iſtam actionem ſit ipſemet Deus, aut aliud. ex lib. Deſtructio. diſputa. 3. in ſolutione. 18. dubii. idem in ſeptimo Metaphyſi.

Virtus quælibet corporea finita eſt prout diuiditur diuiſiuè ſui ſubiecti. ex libro Deſtructionum, diſputatione tertia, in ſolutione. 18. dubii.

Virtus uoluntaria motiua duplex, communis, & eſt in corde, idest, in muſculo mouente cor: & particularis, & eſt in muſculo proprio uniuſq; membri. 2. Colliget. cap. 18. de iuuamentis membrorum motus uoluntarii, contra Petrum Pomponacium.

Virtutis animalis principium ibi eſt, ubi eſt primũ animæ inſtrumẽtum quod eſt ſpiritus, tale autem eſt cor. contra Gale. in. 2. de Partibus anima. cap. de cerebro Auerroes.

Virtus uitalis eſt in corde ſecundũ Gale. & eſt diuerſa à uirtute animali ſenſitiua, & motiua quæ eſt in cerebro, & à uirtute nutritiua quæ eſt in hepate: & dicit iſtã fuiſſe quæſtionem Platonis, & Hippo. Cõmen. 3. de Parti. animaliũ in cap. de corde, in digreſſi. de principatu membrorum.

Virtus tertia dari nõ poteſt, alia uidelicet à nutritiua, & ab animali, ut poſuit Galenus, quia tunc daretur tertia actio diſtincta à nutritione, ſenſatione, & motu. 3. de Partibus in cap. de corde.

Virtus augmentatiua animalium eſt maioris ramificationis quam uirtus augmentatiua plantarum. Auer. in. 3. de Partibus animalium, in cap. de corde.

Virtus informatiua exiſtens in ſemine nõ eſt anima nutritiua, ut imaginatus eſt Auicen. Auer. in. 2. de Generatione animalium, cap. quo quærit utrum ſemen ſit animatum.

Virtus informatiua non eſt ſubſtantia ſeparata, ut imaginatus eſt Abubacher ſecundum ſententiam Ariſto. ibidem.

Virtus informatiua eſt ſimilis arti, & intellectui. ibidem. & in. 7. primæ Philoſophiæ. com. 31.

Virtutes quædam partiales animę nutritiuæ inſunt corporibus plures exiſtentes, quarum quædam eſt attractiua cibi, quædam expulſiua excremẽti cibi, alia retentiua ipſius alimẽti donec fiat concoctio, alia eſt diſcretiua excrementi ab ipſo alimento. Auer. in. 2. de Generatione animaliũ, cap. 2. in quinta pagina.

Virtus quælibet actiua, aut paſſiua requirit in operatione ſua quantitatem terminatam, & qualitatem terminatam. ex. 2. de Generatione animaliũ. Auer. in cap. 3. ubi declarat quomodo fœtus in utero animalium augeatur.

Virtutis bonitas, & malitia ſequuntur bonitatem, & malitiam complexionis, & propterea à Medicis ponuntur in eodem genere. 7. Colliget. cap. 9. de cura putridarum febrium in generali.

Virtutum actiuarum gradus ſuper unam eandem complexionem ſunt ſecundum comparationem graduum uirtutum paſſiuarum. Auer. in. 2. colliget. cap. de complexionibus membrorum conſimilium.

Virtus diſcretiua, & ſeparatiua differunt in eſſe, & tempore. 3. colliget. cap. 16.

Virtutum diuerſitas eſt cauſa diuerſitatis inſtrumẽtorum, & non econtra. Auer. in. 4. de Generatione animalium. ca. primo, & elicitur ex textu.

Virtutes apprehendentes materiales. ſ. ſenſitiuæ nõ apprehendunt ſeipſas, neq; finem ſuæ diſpoſitionis. ex libro de continuatione intellectus abſtracti cum homine.

Virtus ęſtimatiua eſt quæ apprehendit eſſentiã particularium exiſtentium ſub uniuerſali, & uirtus reminiſcibilis eſt recordatiua illorũ particulariũ quæ ſunt comprehẽſa ab illa uirtute propria, & uirtus imaginatiua eſt illa, a qua ęſtimatiua apprehendit ſuam impreſſionem. Auer. 2. colliget. cap. 7. Ex illo loco intelligis dictũ eius in. 3. de Anima. commen. 6. ubi Commen. poſuit uirtutem memoratiuam magis ſpiritualem aliis uirtutibus interioribus. Nã ſententia eius eſt ꝙ imaginatiua apprehendit confuſe ipſum particulare, ſed ęſtimatiua, ſeu cogitatiua eſt quæ diſtinctè elicit ſpeciem particularis, & cognoſcit eſſentiam

particularis:

sterio.&.12.Meta.commen.4.

Vniuersale est ab intellectu.1.de Anima.cõ.8.&.12.Meta.com.4.&.3.de Anima com.18.

Vniuersale est magis notú apud nos q̃ proprium.2.de Anima.com.34.idem.1.Physi.tex.com.4.&.57.

Vniuersalitas & indiuidualitas comprehenduntur ab intellectu.scilicet diffinitio uniuersalis & diffinitio indiuidui.2.de Anima.commen.65.

Vniuersalia secundú Platoné non sunt gñabilia,neq; corruptibilia,& sunt exñtia extra menté.3.de Anima, in soluti.quæstionis.2.iuxta finem.&.3.de Anima.com.18.

Vniuersalia non habent esse extra animam quod intendit Plato.Nam si ita esset non opus esset ponere intellectum agentem.3.de Anima.com.18.idem.17.Meta.cõ.4.&.14.27.28.& primo de Anima.com.8.secundo de Anima.cõ.& tex.60.7.Meta.57.

Vniuersalia ferè sunt hominibus difficillima ad cognoscendum,nam à sensibus sunt remotissima.ex procemio Primæ philosophiæ,uide in Concordantiis.

Vniuersale sic describitur, quod est prædicatum de pluribus.1.Meta.com.27.idem.1.perihermenias.

Vniuersale non habet esse,nisi secundum quod est scientia, idest secundum quod est in anima.& similiter affirmatiuú & negatiuum.primo Meta.com.27.

Vniuersalia non sunt generabilia & corruptibilia nisi per accidens.primo Meta.com.27.

Vniuersale intellectum est prius secundum,causam & secúdum tempus,illo quod est sub eo.1.Meta.com.28.

Vniuersalis,intentionis substanrialis mixtio cum particularibus est fortior mixtione accidentium cum suis subiectis.primo Meta.tex.com.31. Ex hoc sequitur ꝙ inhærentia accidentis ad subiectú,siue aptitudinalis,siue actualis,non est de intrinseca ratione accidentis,contra Ioanné de Gandauo,& contra Modernos. Vide quæ scripsi in theorematibus, & ultra rationes quas ibi adduxi addo hic: Sicut non esse in subiecto non constituit substantiam,sed est substantiæ proprietas quædam. Quod ostenditur ratione & authoritate,ratione quidem,quia effectus positiuus debet habere causam positiuam,non existere aũt in subiecto nõ est aliquid positiuú formaliter loquendo: authoritate aũt hoc patet ex prædicamentis,ubi Arist.inuestigans ꝓprietates substantiæ inter alias assignat istam,inquit enim: Cõmune est aũt omni substantiæ in subiecto non esse, igitur pariformiter esse in subiecto erit ꝓprietas accidétis, diuersorum enim entium diuersæ sunt ꝓprietates. Et fuit etiam sententia Auic.in.2.suę Primæ phiæ. Amplius Alexander (de quo Cõmen.in.3.de Anima.com.14.asseruit ꝙ nullus olim Peripateticus reputabatur qui nõ esset Alexãdreus) in principio libri Priorú,ubi declarat quo modus abstrahendi mathematicus in quampluribus locis deseruit naturali: Pħo dicit: Sicut est de forma quæ est separabilis à materia sc̃dm rationem,ut patet in.1.Physi.tex.com.12.& sicut est de accidentibus, quæ licet sint in subiecto secundú esse,sunt tñ separabilia à subiecto secundú rationem.quod non esset uerum si inhærentia esset de quidditate accñtis. quia abstrahentium non est mendacium.ex.2.Phy.tex.cõ.18.Amplius Cõmen.in.5.Meta.in com.14.dicit,ꝙ hoc nomé ens quod significat essentiá rei, est aliud ab ente quod significat uerum: & ideo expositores diuersantur in.2.Topicorum, in quæsito simplici.s.dicere aliquid esse, utrum collocetur in quæstionibus generis,aut collocetur in quæstionibus accñtis. Qui intelligit de ente id quod est cõe decem generibus, dicit ꝙ collocatur in quæstionibus generis: & qui intelligit de ente id quod dicitur de uerò dicit ꝙ collocatur in quæstionibus accidentis. Et idem habet Commen.in libro Destruc.destru.in dispu.8.in solutione primi dubii ubi determinat quid quęrit quæstio si est,quę est quæstio simplex,inquit enim: Id naq; quod præcedit in nobis quidditaté rei,est id quod significat esse uerú: & ideo quando quærimus si res est ens, uel si habet esse, & illa res habet causam inferentem suum esse,tñ ualet quãtum dicere utrú habet causam,uel non, ut patefecit Arist. in principio secundi posteriorum. Sed si illa res nõ habet causam,tñ ualet quantum dicere,utrum res habet consequens suum esse:sed quando intelligitur de ente, id quod intelligitur de re uel substantia, tunc sumitur modo generis analogicè dicti. Ecce quomodo ex mente propria uult ꝙ ens ut significat substantiam uel essentiam rei, est genus analogicè dictum de decem prædicamentis, ut dicitur in primo modo dicendi per se, unde accñtia sunt entia formaliter in primo modo. Et confirmatur,quia Cõmen.primo Phy.com.27.dicit,ꝙ dicere aliquid esse.i.ꝙ sit ens,nõ est prædicatio per accidens, sicut prædicatio albedinis. Amplius primo Physi.cõ.25.ubi Arist.declarat rationem Parmenidis esse malam de materia dicit, ꝙ quando Parmenides assumit illam ꝓpositionem: Quicquid est præter ens est nõ ens.dicit, ꝙ ista est falsa,quia utitur eo quod est multipliciter dictum,ac si esset simpłr dictum: si enim ens significat substãtiam tñ,aut quantitatem tñ,non sequitur ꝙ quicquid est pręter ens ꝙ est substantia,aut quantitas,sit non ens. Vbi colligitur ꝙ ens formaliter dicitur de oĩbus prędicamentis,& non solum de substantia ut isti asserunt.

Error ponẽtium nostrú scire esse reminisci de mẽte Arist.

Vniuersalia Platonica si darentur,daretur quarta ars seu scientia speculatiua.1.Meta.tex.com.47.

Vniuersalia non sunt innata iterari, intellectú enim animalis non inuenitur magis uno.1.Meta.com.40.

Vniuersalia Platonica si darentur ad quę intellectus aspicit sicut sensus aspicit ad sensibilia, & comprehensio sensibilium est naturalis in nobis,cum non acquiritur ex præexistéti cognitione, necesse esset ut intellecta essent naturalia in nobis & non ut quædam sint naturalia,& quædá accepta per doctriná,primo Meta com.49. Ex quo patet quantum deuiant à ueritate illi qui tenent ex mente Aristot. & Com.Auer.nostrú scire esse reminisci,sicut posuit Plato. Vide contra opinionem istorum etiam Auerroem in Paraphrasi super primo Posteriorú,in com.secundo,& in.7.Meta.com.58.&.6.Physi.com.59.& est contra Arist. Etiá in fine secundi Posteriorum in illo capitulo,de principiis autem, ubi habet pro inconuenienti, ꝙ habitus primorú principiorum qui est adeo nobilis, & certior scientia, sit nobiscum congenitus, & lateat nos: & idem habetur hic in tex.com.49.super primo Meta.

Error ponẽtium nostrú scire esse reminisci de mẽte Arist.

Vniuersalia Platonica si daretur ad quæ intellectus aspicit, sicut sensus ad sensibilia,sequæretur quod cæcus à natiuitate haberet sciam de coloribus,& surdus à natiuitate posset habere sciam de sonis primo Meta.com.49. Ex quo patet contra illos qui dicunt oppositum,ꝙ cæcus à natiuitate potest habere sciam naturaliter de coloribus. Vide etiam Pħm primo Posterio.in illo capitulo: Manifestum est quod distinctè sensu.& in secundo Phy.tex.com.6.

Vniuersale comprehendit res infinitas in potentia non in actu.secundo Meta.com.13.idem.3.de Anima.com.19.&.12.Meta.commentis.14.&.51.

Vniuersale & indiuiduum sunt duæ naturæ, hoc enim est intellectum,illud uerò sensibile.3.Meta.commen.10.item Boetius: Vniuersale est dum intelligitur,& singulare est quod sentitur.

Vniuersale esse non est dubium, sed dubium est quid sit natura eius.3.Meta.tex.com.12.

Vniuersalia separata in rebus artificialibus & accidentibus nullus potest ponere.3.Meta.tex.com.12.

Vniuersalia sunt communia, quia sunt in pluribus. tertio Meta.commen.ultimo.

Vniuersalia sunt priora secundum rationem,singularia autem secundum sensum.5.Meta.in tex.com.16.in capitulo de priori. Vniuersale est simile toti,quia continet particularia, sicut totum continet partes.5.Meta.tex.com.31.& primo Physi.tex.commen.4.

Vniuersale commune est quod aptum natum est in pluribus in esse.7.Metaphy.45.

Vniuersalia diffinitiones habent aliquá dispõnem substantiarum existentium extra aĩam, & qualitatem accidentem eis.7.Meta.com.46.Inde colligitur uniuersale sumi dupliciter,pro prima & pro secunda intentione.

6.de Generatione animalium.cap.7.

Voces propriæ singulis animalibus ad initum & venereũ coitum accõmodatæ. Arist.in.4.de Natura aialium.cap.9.

Vocalis arteria est organum respirationis. ex secundo de Anima textu commenti.89.

Vocis essentia non est aliud nisi percussio aeris anhelati ad membrum, quod cãna dicitur ab expulsione animæ imaginatiuæ uoluntariæ, quæ est in istis membris.2.de Anima.com.90.& elicitur ex tex.

Voci figuram inesse putari potest propter aerem qui in uoce elidenda percutitur. Themistius.2.de Anima in expositione.tex.com.108.& in cap.37.

Vocis instrumentum appropriatum esse epiglottum ostenditur signo, quia cum insufflamus epiglottum formatur uox similis illius animalis.2.colliget.cap.19.

Vocis grauitas uidetur esse naturæ generalioris. Aristot.in quinto de Generatione animalium.cap.7. Et nota q hoc est ex opinione antiquorum contra quos inuenit, ut notat ibi Ioannes Grammaticus.

Vrinæ & secessiones & catarri, oma seu cruda dicuntur eo q non sunt obtenta à caliditate.4.Meteo.tex.com.22.

Vrinæ dispositio significat principaliter super hepate & uenis, secundario uero super renibus & uesica. cap.21.

Vrsus animal omniuorum est, & cum tauro congreditur, & uide modum.8.de Natura animalium.cap.5.

Vrsus hyeme cõditur sed utrum propter frigus, an alia de causa ambigitur.8.de natura aialium.cap.17.

Vrsa fœtu grauida, uel à nemine, uel à paucissimis capta est & tempore sui latibuli hoc animal nihil edere certum est.8.de Natura.cap.17.

Vrsum latebram egressum aiunt Arum herbam dictam degustare, ut intestinum laxetur, & hiet.ibidem.

Vrticarum duo sunt genera.4.de Natura aialium.cap.6.

Vrtica nulla excrementum habet, in bocq; est similis stirpibus.ibidem.

Vsus quo utitur rhethorica & dialectica enthymemate & exemplo, alius est ab usu quo utitur illis ars demonstratiua. Auer.in prologo Phy. Vide quomodo hoc sit intelligendum in.2.Priorum cap.23.& in.8.Physi.cõ.33.& in.2.Physico.com.80. Et animaduerte q consimilis differentia contingit de locis topicis, quia aliter usitãtur apud rhethores, & aliter apud dialecticos, sicut bene notauit. Seuerinus Boetius in fine quarti libri de Differentiis topicis.

Vsibilia & inusibilia q̃ sint, require.4.Meteo.tex.cõ.48.

Vsibilium quædam sunt inflammabilia, quædam uerò non ibidem.

Vtentes hoc nomine ens, p principio nõ perceperunt, nisi principium materiale tantum, & non formale.1.Physi.cõ.7.&.2.Physi.com.9. Vide etiam.4. Physi.cõ.1.& tex.cõ.7. & in.4.Meta.&.7.Meta.com.8.&.2.de Anima.

Vtrum in corporibus simplicibus motor & res mota sint idem, hoc indiget declaratione, non autem utrũ ab intelligentia moueantur.2.Phy.cõ.3.&.7.Phy.com.2.&.4. Phy. com.71.&.8. Physi.32.&.3.Cœli.28.&.4. Cœli.22.24.& 25.&.1.Cœli.81.&.89.&.17.&.5.Phy.18.

Vter inflatus plus trahit uacuo.4.Cœli.tex.com.30.

Vtrum particula, quando est interrogationis nota nõ quæritur, nisi de oppositis quæ simul esse non possunt.10. Meta.tex.cõ.17. Dixi quando est interrogationis nota, quia aliquando est nota solutionis apud Aristo. præsertim & ista sententia Arist.in.10.Meta.tex.com.18.ubi dicit: Semper in oppositis est interrogatio ipsius utrum &c.

Vteri seu uuluæ aut matricis mulieris situs est inter intestina & uesicam.1.de Natura animalium.cap.ulti.

Vuam albi cum soleat ferre uitis quam capniam uocant, si nigram tulit monstrũ id esse non putant, qm̃ sæpissime id facere soleat: causa est q sua natura inter albam & nigrã est. Arist.in.4.de Genera.animalium.cap.4.

Vulpes quum partum ædiderit, lingua lambendo refouet & concoquit.6.de Natura animalium.cap.34.

Vuluæ pars interior loci, & uterus appellatur, unde fratres uterinos dicimus: ostium uerò & ceruix matrix dicitur.3. de Natura animalium.cap.1.

Vuluas aut uteros omnia animalia intus habent, testes uerò quædam intus, quædã uerò extra. Vide causam in primo de Generatione animalium.cap.12.

Vulua attrahit semen, uel propter uirtutem attractiuã existentem in nullo, uel propter caliditatẽ, uel propter utrãq; istarum simul. Auer.in secundo de Generatione animaliũ. cap.2.in.7.pagina.

Vulua an habeat uirtutem immutatiuã, hoc indiget speculatione, tamen uirtus informatiua non potest dici q sit in uulua, quia non est ipsa, quę creat membra embrionis, sed uerius forma quæ est in semine: in uulua aũt non est uirtus immutatiua, nisi loco conseruantis, cũ attingit aer sperma corrumpit eis complexionem.2.colliget.cap.10.

Vultures nidificant in altissimis rupibus, propterea & ex ignoto orbe, aduenire Herodotus Brysonis rhethoris pater opinatus est, & q multi exercitum sequentes repente apparent.6.de Natura animalium.cap.5.idem in.9.de Natura animalium.

Vultures habent fortem uisum, ita q dicitur de eis q ipsis existentibus in Damasco uidebant morticinia Babilonię. 3.colliget.cap.38.

Vulgus non intelligit de non esse, nisi illud quod non comprehenditur sensu.8.Physi.com.4.

Vulgo non sunt propalanda diuina. Vnde laudãda est sententia illius qui dixit, q communicans uulgo secreta scientiæ, est sicut tradens uenenum quibusdam corporibus. ex dispu.6.in solutione.6.

DE LITERA X.

XYLOPHTHOROS est uermiculus à corrodendis ligns dictis, quẽ (ut Theodorus Gaza) ligni perdi appelles. Vide de eius generatione. quinto de Natura animalium.cap.32.

DE LITERA Y.

YDEÆ Platonis nusquam sunt.3. Phy. tex.commen.25.

Ydeæ non prosunt nec ad scientiã, nec ad generationem.7.Meta.tex.com.20. usq; ad tex.cõ.22. Probatur q non p sunt ad scientiam, sed à tex.cõ.22. usq; ad tex.com.33. ostenditur q non prosunt ad generationem. Vide pro hoc Commen.in com.20.&.22.& in com.33.allegatis.

Ydeas asserentes numeros illas esse inquiunt.12.Metaphy. tex.commen.42.

Ydeam non contingit diffinire, singularium enim est idea, ut dicunt, & separabilis est.7.Meta.tex.com.53.

Ydeas esse rationes separatas in intellu creatoris opinatus est Plato, ut testatur Hãmonius in.1.de Ala.in expõne tex. 8.& Simplicius.1.Cœli.& p hoc uide.1.Cœli.ipsum tex. cõ.19.& est opinio Ioan. Grãma. & multi uiri illustres, ut Bessario Cardinalis, & Boetius, ex Latinis in.2. æditione libri de Interpretatione ait, non esse dictam in hoc nec in aliis inter Arist.& Platonẽ, nisi in uerbis solum. Vnde qđ Arist. uiderit etiam tales rões ideales esse in mente diuina, isto mõ astruunt, quia Arist.12.Meta.tex.cõ.52.dixerit quod queadmodũ duplex est ordo, unus qui est in Duce, alter qui est in exercitu, & ille qui est in exercitu est causatus ab illo qui est in Duce: sic duplex est bonum uniuersi, unũ inuentũ in ipso, & ordo duplex, aliud est in cõditore ubi aũt est ordo ibi est iudicium. Amplius.7.Primę philę. tex.cõ.23.dicit Arist. q forma domus in materia sit à forma domus sine materia, & sanitas in corpore infirmi sit à sanitate q̃ est in anima Medici. Amplius Aristo.3.de Aia. tex.cõ.6.laudat antiquos qui posuerunt intellectũ esse locũ specierũ, multò magis intellectus diuinus. Et cõfirmatur, quia Arist.3.Meta.habet p incõuenienti cõtra Empedoclem

doclem Deum nõ cognoſcere omnia, ſed hoc non eſſet niſi haberet in ſe rationes ideales omniũ. Et confirmatur auctoritate Cõmen. in.12.Meta.cõ.37. ubi dicit, ꝙ opinio dicentium Deũ omnia intelligere, quodãmodo eſt uera, & quodãmodo nõ, nã ſub rõnibus ſingularibus q̃ infinitę ſunt nõ eſt uera, ſed bene ſub rõnibus ſpãlibus: ita ergo cõcluditur ꝙ q̃libet ſpẽs habet ꝓpriã ideã in diuino intellectu. Et cõfirmatur auctoritate Com.12.Meta.cõ.36. ubi habet ꝙ forma habet duplex eſſe, materiale, & abſtractũ: & hoc eſt ꝙ uolunt dicere ponentes ideas. Amplius Ariſto. in.2.Phyſi. deſcribens genus cauſæ formalis, aſſerit ipſam eſſe rationẽ, & exẽplar, ſed cauſa exẽplaris nõ eſt niſi cauſa idealis. Propter has, & conſimiles rõnes uoluerunt ſupradicti uiri non eſſe diſcordiã inter magiſtrũ ſ. Platonẽ, & diſcipulũ Ariſtotelẽ, niſi in uerbis tm̃, quia Ariſtoteles noluit ut idea hominis homo diceretur, qa homines ex nominibus facile cũ eorũ phantaſia cõcurrunt ad id quod per nomen importaẽ, & conſuetudo eſt, ut homo ſignificet hoĩem qui eſt in materia ſenſibili. unde Aug. in lib.83. qõnum.q.46. inquit: Non eſt uериſimile, aut nullos ſapientes ante Platonem extitiſſe, aut formas quas Plato ideas nominauit non intellexiſſe, ſi quidem tanta uis in eis ſita eſt, ut eis non intellectis ſapiens quis eſſe nõ poſſit. Dicimus nos eſſe hoc maxima admiratione dignũ, ſi Ariſt. nõ diſcrepat niſi in uerbis tm̃, in poſitione idearũ, ſed in ſolis uocibus, cur igitur in ipſa Logica eas inſectatur? dicit enim in lib.1. Poſterio. Gaudeant ideæ Platonis, monſtra enim ſunt. Cur in Phĩa naturali, ut in.2.Phyſi.tex.com.26. &.1. Cœli tex.cõ.92. cur in ſcientia morali.1. Ethico.ca.7. facit illam proteſtationem in illa qõne de per ſe bono? quum dicit eſſe perdifficilem ob amicos qui ideas introduxerunt, & dicit ꝙ duobus amicis exiſtentibus magis pium eſt ueritatem in honore præferre. Cur in p̊, & in.7. primæ Phĩæ oſtendit ideas, neq; propter ſcientiam, neq; propter generationem eſſe neceſſarias? Nunquid illa eſt diſpoſitio de uocibus, & non de rebus? O per uitã meam q̃ꝫ præclara ingenia hallucinãtur in re clariſſima, eſt ne proceſſus ille de uocibus, an de rebus? Diſcurrant quęſo, & parũper cõſiderent ſi diſpoſitio illa eſt de uocibus, uel de rebus. Luciđiſſimus Themiſ. in.1. de Anima.ca.20. ſcribit: In altiſſimis præſertim Phĩæ qõnibus, nõ æquum eſt aliud dicere, aliud ſentire. Manifeſtum autẽ eſt inter altiſſimas Phĩæ qõnes eſſe illam de ideis. Altiſſimum enim, inquit Porphyrius, eſt huiuſmodi negocium, & maioris indigens inquiſitionis. Quapropter teneo Ariſt. nedum uocibus, uerumetiam intellectu diſſentire, alioquin oportuiſſet ipſum ſoluere rationes, quæ de rebus ipſis proceđũt. Et ideo pro ſolutione omnium auctoritatũ quas ipſi adducunt, ſcias formam habere duplex eſſe, materiale & abſtractum, ut forma coloris in corpore materiali habet eſſe materiale, ſed in ſenſu ſpirituale, quia in ſenſu eſt cõprehenſio, & in hoc eſt latitudo, quia nobilius eſſe habet in uirtute imaginatiua q̃ in ſenſu cõmuni, & in cogitatiua q̃ in imaginatiua, & in memoratiua q̃ in cogitatiua.3.de Anima.com.6. & in intellectu noſtro adhuc eſt in altiori gradu, & in intelligẽtia lunæ adhuc altius, & ita gradatim aſcendunt formarũ perfectiones uſq; ad formã formarũ quæ eſt prĩma, & eſt diuina entia in qua omnia unitiuẽ cõtinentur, & eminenter.12.Meta. cõ.37. Eſt enim in ſupremo gradu unitatis ſimplicitatis, & nobilitatis, unũ Deus eſt omnia entia nobiliori, & diuiniori modo qui eſſe poteſt, & iſto modo Phĩ dixerunt in diuina eſſentia uniri, & contineri nobiliori modo q̃ ſint in propria forma. Vnde ens per participationem cõtinetur eminenter.1. nobiliori modo ſimpliciter q̃ ſit in ſeipſo, & quia licuit ſemper Phĩs in rebus arduis exemplis uti, ut teſtatur Cõmen. in fine.1. Phyſi.cõ.82. & in.3.de Aĩa.in.cõ.14. propterea imaginari ꝙ ſicut habens aureũ dicitur habere marcellũ, & ſoldũ, & æreũ obolũ, & nobiliori modo preciũ, & ualor taliũ poſſidetur in forma aurei q̃ ſi poſſiderentur in forma ꝓpria, ſic diuinus intellectus ſolã diuinã eſſentiam intuitiuẽ intelligendo dicit omnia entia intelligere diuiniori modo, q̃ ſi eadem in formalibus, & ꝓpriis earũ rõnibus attingeret, & eſt modus qui nõ poteſt attingi ab aliquo alio intellectu, ut bene dicit Cõmen. in lib. Deſtructionũ, & iſta eſt Ariſt. ſnĩa, & hoc eſt quod dicit Cõmẽ. ꝙ oẽs formæ ſunt in potentia in prima materia, & ſunt in actu in primo motore, quia ſunt in uirtute actiua eius in qua cõtinetur in ſupremo gradu unitatis, ſimplicitatis, & nobilitatis. Et iſtæ ſunt ideæ quas cõminiſcebatur Plato. &.12.Meta.cõ.36. Forma habet duplea eſſe, materiale, & abſtractum, & hoc eſt ꝙ uolunt dicere, ponẽtes ideas, ſed nõ perueniunt ad hoc. Vide igitur magnã eſſe differentiã inter Ariſt. & Platonẽ, dato ꝙ Plato poſuiſſet iſtas ideas in intellectu diuino, quia Plato poſuit ideas ſub formalibus, & diſtinctis rõnibus in diuino intellectu, & Theologi noſtri hoc aſſeuerant. Vnde diuus Augu. dicit. Alia ratione conditus eſt equus, & alia rõne conditus eſt hõ. in libro.83.qõnũ.q.45. Sed hoc non uidit Ariſt. nec eius ſequaces, ſed uoluerunt nullũ aliud eſſe intellectũ à diuino itellectu, niſi ſuã eſſentiam modo ꝑdicto, quia ibi non eſt aliqua multitudo, nec ſecundũ rem, nec ſecundũ rõnem. Et ꝙ iſta fuerit opinio Ariſt. ea intentione Auer. oſtenditur manifeſte ex uerbis eius in paraphraſi Meta.trac.2.in col.7. ubi dicit, ꝙ licet in artificialibus eſt magis manifeſtũ, omne quod generatur, generatur à ſibi ſimili, qa forma ſanitatis in corpore fit à forma ſanitatis in anima Medici, & domus forma in materia, fit à forma domus ſine materia, quę eſt in anima ędificatoris, ut dicit in.7.primæ Phĩæ ubi ſubdit ꝙ in naturalibus etiã rebus res ita ſe uideẽ habere, ꝙ earũ principia ultima ſit cõceptio per intellectũ. Aliter enim unde euenit eis ꝙ ſunt ex ſui natura aptæ, ut intelligãtur à nobis? Nã hoc eſt ſibi quid eſſentiale, & inhærẽs naturæ earũ, id autẽ ꝙ eſt eſſentiale alicui peruenit qdẽ ipſi enti à cã efficiente de neceſſitate, nihil autẽ daẽ quo ſenſibile euadat intelligibile in potẽtia, & quod de ſui natura eſt, ut intelligatur niſi eius gñatio fiat ex intellectuali apprehenſione, licet ſuũ eſſe ſenſibile ſit cõceptũ à ſuis principiis ſenſibilibus, quẽadmodũ in artificialibus contingit. Nã accidit rebus per artẽ cõfectis ꝙ intelligãtur ab illo qui nõ operaẽ eas, ꝓpterea qa ſunt ordinatæ ab intellectu quę eſt ipſa forma exiſtẽs in aĩa artificis: aliter enim eſſent intellectæ per accidens, & ſimiliter res ſe habet in natura, & in rebus naturalibus. Hinc apparet generatim ꝙ danẽ formæ ſeparatæ qua ſunt cã ob quã ipſa ſubſtãtia ſenſibilis eſt intelligibilis, ꝑſtant aũt ipſi ſenſibili formã ſubſtãtialẽ qua ſit intelligibile potẽtia ꝑ ipſam naturã, & ꝑ corpora cœleſtia, & tales formæ ſunt formę corporũ cœleſtiũ, & hoc eſt ꝙ quęrebant ponẽtes ideas, ſed nõ peruenerũt ad illud. Et cõſimilem ſnĩam, ut dixi, habetur.12.Meta.cõ.18. prope finẽ. Amplius Cõmen. in eodẽ.2.tracta. in paraphraſi.col.9. ubi Themiſtius reddit rõnem pro Platone, ubi recitat ꝙ ideę ſunt neceſſariæ ꝓpter generationẽ animaliũ, & plantarũ ſponte naſcentiũ quibuſdam interpoſitis, ſcribit enim: In quibuſdam tamen entibus eaiſtimari poteſt, ꝙ neceſſitas cogit ponere formas ſeparatas in generatione indiuidui, ut in animali non gignitiuo, in quibuſdam tamen nõ uidetur hoc neceſſarium, neq; uidetur ꝙ indigeant ipſo inquantũ ſunt generabilia: uerũtamen ſi conſiderentur formæ generatæ inquantũ accidit eis ꝙ ſint intelligibiles, & tandem habẽtes ordinẽ, apparebit neceſſariũ ponere, uel intromittere hanc formã cunctis rebus, ut ꝑius diximus, ſed huiuſmodi principiũ alio modo ſe habet q̃ ponitur à ponentibus ideas. Dicebant enim ꝙ intelligibile ipſius equi, & eius quidditas, ut eſt in materia, eſt idẽ extra materiam, & ſic ſequitur neceſſario, ut ſit, & detur equus hinnibilis ſine materia, & ignis cõburens, & ſi ſic intelligunt, errãt oĩno: & ſi ipſi uelint de eſſe rerũ ſeparatarũ id quod Ariſt. intẽdit, ut eaiſtimauit eorũ fautor. ſ. Themiſt. errauerunt tandẽ, quia tranſtulerunt dicta ſcientifica in dicta Poetica quæ non ſunt uera, & ſunt ad docendũ populũ. Vbi clare patet ſecundũ mentẽ Auer. Ariſt. res generabiles ratione qua ſunt generabiles, & ſenſibiles nõ indigere, ut ſic agente ſeparato, quia generans apud Ariſt. neceſſario eſt

corpus aut uirtus in corpore, ut dicit hic Cõmen.& in.7. Meta.cõ.31.& idem est agens ꝙ transmutat materiam, & ꝙ inducit formam. Sed si considerentur res generabiles, & sensibiles pro quãto sunt intelligibiles in potẽtia, quia ex sui natura habent aptitudinem ut intelligantur, & tandem ut habent ordinem, quia ordo iste in sensibilibus generabilibus esse non potest à principio, ex quo sortiuntur sensibilitatem, & est materia, quia illa est causa inordinationis, oportet ex hoc ꝙ iste ordo dependeat tanquam à primordiali principio ab agente separato, & est primum principium à quo cœlũ, & tota natura dependet.12.Metaphy.tex.com.38.&.52. Vbi ostenditur, ꝙ ordo uniuersi est sicut ordo in exercitu, qui causatur, & dependet ab ordine in duce, & bonũ eius est à bonitate ducis, & sub ista ratione bene generabilia omnia, & cum semine, & sine semine, immo omnia quæ sunt, indigent isto agente separato quod sui uirtute cõtinet, & influit esse intelligibilitatẽ, & ordinẽ omnibus. Sed Platonici, quia ipsi uidentur aut hoc intellexisse quod intellexit Arist. ut dicit Themist. & omnes ferè posteriores expositores, ut Hãmonius, Philoponus, Simplicius, & id genus, & nunc Plato peccat, quia in scientia demonstratiua, & speculatiua nõ debemus uti metaphoris. Vnde ex hoc ꝙ equus est in uirtute actiua Dei modo prędicto, non ꝓpterea illa uirtus debet equus appellari, aut asinus. Si autem ipsi intelligunt ꝙ quidditas equi in materia, est eadem cum quidditate equi intelligibili separata, tunc est error clarus, quia daretur equus sine materia, & ideo quocunq; intelligant Platonici, & defensores Platonis, non possunt euadere ab incõuenientibus. Sed, ut dixi, uidetur mihi ꝙ Arist. impugnet ipsos in re, & non in sermone tantũ. Ad illud autem.2.Physi.tex.cõ.28. respondetur ꝙ, ut notat lucidissimus Themist. ibi forma appellatur exẽplar apud Arist. non eo modo quo hi qui ideas posuere separatas quasdam species, atq; ipsas per se nullo innexu materiæ subsistẽtes, sed propterea quia definita prę scriptaq; est eoꝝ omnium forma quę à natura ꝓueniunt hominis, equi, bouis, fici, oleæ, platani, etiã illud principium, unde hæc oriuntur, eatenus pergit mouẽdo, & exercendo materiam, donec forma ipsa, & species coaptetur, & cõgruat plenè atq; perfectè. Vbi patet clarè auctoritate Themistii Aristotelẽ non posuisse formã exemplarem, sicut posuit Plato. Et mirũ est de Simplicio quo audet dicere Arist. in hoc dissentire à Platone, quũ ipse in ꝓlogo primi Physicæ auscultationis expresse dicat causas apud Aristotelicos esse efficientes, & fines, concausas uerò materiam & formam. Veruntamen Plato causis addidit exẽplarẽ, & concausis instrumentariã, siue officialẽ, & ex illo loco patet ipsum nõ secũdum Aristotelicos loqui, dum cõfitetur etiam causam exẽplarem more Platonicoꝝ. Amplius Aris. in.2.Phy.tex.cõ.19.arguit cõtra Platonẽ, & ponẽtes ideas, ꝙ ad eoꝝ positionẽ sequit ut quæ nõ sunt separabilia secundũ rationẽ, à materia sint separata secundũ rationẽ: & tñ latet eos hoc cõtingens, quia cũ formæ naturales sint separatæ secundũ esse à materia secundũ ponentes ideas: igitur sunt etiã separabiles secundum rationẽ, & diffõnem, quia, ut inquit Cõm. in cõ. quicquid separatur secũdũ esse, separatur rõne, sed nõ conuertitur. Modo si per istã opiõnẽ Arist. cõcordat cũ Platone in põne ideaꝝ, ipse easdem in hoc pateretur angustias, & ideo hoc argumẽtũ debuit solui ab ipso, qa æquẽ ꝓcedit cõtra opiõnẽ eius, sicut ꝓcedit cõtra Platonẽ. Vnde isti q nõ possunt capere Arist. uerè cõtradicere Platoni audiant Them.1.de Aia.ca.20.ubi scribit: Certè supinas illas opiniones quæ animã, aut ignẽ, aut aquã faciunt, aut sanguinem, aut atomos rotundas, & leues incessere, aut impellere: nulla laus est, qa in id quis ingenio, utcunq; pingui atq; tardo, nedũ Arist. uir tantus diligẽtia, & doctrina suffecerit. ꝓinde si Arist. qui sñiam uetustissimã, & ꝓximẽ accedẽtẽ ad uerũ reprehensurus taxaturusq; erat, illustrẽ in Phia personã citauit cui, & Plato dialogos suos ascripserit, nemo ei tanq̃ malè animato in Timæũ, aut in Platonẽ iurè succẽsuerit. Ferè enim eius tota oratio nõ in hominũ, sed in cõfutatione opionũ uersat, & si ex his q̃ scripserint suspicari licebat id se quod scriberẽt, & sentire &c. In eadẽ sñia Themi. in simili taxat Porphyriũ, & Andronicũ asserẽtes Aris. in.1.de aia nõ taxare mẽtẽ Xenocratis, sed uerba dũ dixit, aiam esse numerũ seipsum mouentẽ, ut est uidere in ca.27.in Them. & est in.1.de Aia. super tex.cõ.67.

Finis Tabulæ dilucidationum. M. Antonii Zimaræ in dictis Aristotelis & Auerrois.

TABVLA OMNIVM DIVISIONUM Totius philosophiæ Aristotelis ab eodem auctore collecta.

APPETITVS alius naturalis, alius animalis.1.Physi.commen.81.

Alteratio q̃nq; sumitur largè, & tunc supponitur, tam pro transmutatione in substantia, q̃ pro transmutatione in qualitate: q̃nq; uerò sumitur propriè, & tunc est transmutatio in qualitate, & in tertia specie qualitatis, & sic distinguitur contra alias transmutationes. colligitur ex 2.Physi.commen.1.& ex.2.Physi.commen.32.

Artes sunt duobus modis, quædam sunt in quibus principium est extrinsecum à subiecto in quod agit ars necessario, ut ars ædificandi: quędam uerò sunt in quibus per accidens potest cõtingere, ꝙ principium efficiens sit in subiecto in ꝙ agit, ut medicina, quia aliquis potest seipsum sanare per artem medicinæ.2.Physi.com.3.

Artes sunt duobus modis, quædam sunt à quibus proueniunt actiones tantum, quædã à quibus proueniunt acta. 2.Physi.commen.3.

Artium quædam faciunt formam, quædam præparant materiam.2.Physi.tex.com.24.&.25.

Artes sunt tribus modis.2.Physi.com.25.

Agens æternũ producit effectũ necessario, in generabilibus uerò agens producit in maiori parte.2.Physi.com.74.

Artium quædam utuntur cognitione, quædam uerò nequaquam.2.Physi.com.86.

Alia est potentia qua est in potentia statua, alia qua magnitudo est diuisibilis in infinitum.3.Physi.57.&.58.

Aliqua cõpetũt primo, aliqua uerò secũdo.4.Phy.te.c.14.

Alia sunt in loco secundum actum, & aliqua secundũ potentiam.4.Physi.tex.com.44.

Accidentis sunt duo modi.4.Physi.com.45.

Augmẽtatio cõtingit aut ingrediente aliquo, aut ex alteratione, ut si ex aqua fiat aer.4.Phy.text.cõ.63.& tex.cõ.84.

Alteratio sumitur dupliciter, pro transmutatione in qualitate, & pro transmutatione in substantia.5.Physi.cõ.15.

Alteratio alia spiritualis, alia corporalis.7.Physic.cõ.11.& 2.de Anima.tex.cõ.57.&.58.&.3.de Anima.tex.com.28.

Actione concurrere ad aliquod nouum contingit dupliciter, uel per se, uel per accidens: per se sunt finitæ, per accidens uerò actiones possunt esse infinitæ.8.Physi.cõ.15.

Agens, & mouens est duobus modis, naturale, & uoluntarium.8.Physi.commen.15.

Accidentale quandoq; opponitur naturali, quãdoq; sumitur ut opponitur essentiali.1.Cœli.com.14.

Alteratio duplex, passiua, & est quã sequitur generatio, & corrup. & talis requirit subiectũ, & ueram contrarietatem & fit in tempore: quædam uerò non requirit contrarietatem, neq; fit in tempore, ut illuminatio.1.Cœli.com.20.

Augmentatio largè, & impropriè. primo Cœli.com.22.

Augmentatio sumitur tribus modis. ibidem.

Agens bipartitũ est sicut mouens, uidelicet agẽs impassibile, & agens ꝙ patitur. primo de Generatione.tex.cõ.53.

Animæ passiones aliæ sunt propriè, & aliæ communes.1. de Anima.commen.3.

Auditus, & sonus sunt duobus modis.2.de Anima.139.

Aliquid esse non corpus dicitur quatuor modis, uel uirtus in corpore.3.de Anima.com.5.contra Alexan.

Actio

quædam compositarum:& indiuidua substantiarum compositarum, quædam sunt animata, quædam sunt carentia anima.ex.com. libri de Diuinatione secundum quietem.

Indiuidua accidentium quædam à causa naturali,quædam à uoluntaria & naturali.ibidem.

Infinitum dicitur dupliciter.3.cap.de substantia orbis.

In aere sunt duo loca,superior in quo generantur cometæ & flammæ,& inferior in quo generatur pluuia, nix,& grãdo.1.Meteororum.cap.4.

Ingrossatio fit à frigido duobus modis,per se, & per accidens.4.Meteoro.com.1.col.7.

Insolubilium quædã sunt liquabilia uelut æs,& inflammabilia sunt quædam,& non liquabilia,ut ligamentum:quædam uerò utrunq;,sicut thus.4.Meteo.tex.com.48.

In tpe esse duplr dicitur,uno modo ut aliquid sit dum tps est,alio modo ut sit tanq̃ in numero.4. Phy.tex.com.115.

In numero esse dupliciter dicitur.ibidem.

In causis mouentibus inuenitur primum, medium, & postremum.2.Meta.tex.com.6.

Indiuisibile,aut secundum quantitatem,aut secundum speciem.3.Meta.tex.com.11.

Logica usitatur duobus modis in scientiis,aut secundum ꝙ est instrumentum distinguens uerum à falso,& hic est modus proprius:aut secũdum ꝙ ea quæ declarata sunt in ea, accipiuntur ꝑ maximis in destruendo & construendo aliquid,& ista consideratio cum usitatur in artibus particularibus est non propria, in arte aũt uli est propria.1. Physi, cõ.35.&.8.Phy.cõ.70.&.2.Meta.cõ.15. Aduerte ꝙ,ut tradit Alex.in.1.Topico.& Ioã.Grã.in principio primi Posteriorum,logica est organum tam scientię theoricæ quã practicæ: in theoricis distinguere docet uerum à falso, in practicis malũ à bono. Qñ aũt logica sumitur in usu aliarum scientiarum sumendo maximas declaratas in logica & propositiones, talis usus si fuerit in scienna uniuersali, est proprius.Et ratio est ꝓpter conenientiã in uniuersalitate consideratorum,quia.4.Meta.tex.cõ.3. circa idem uersantur dialecticus,metaphysicus,& sophista, licet diuersis modis & intentionibus.

Locus alius communis,alius proprius.4. Phy.tex.com.14.

Locus alius maior,alius æqualis.4.Phy.32.

Locus cœli duplex,secundum imaginationẽ,& secundum naturam colligitur ex com.91.primi de Cœlo.

Latentia propositionis ex duplex.4.Cœli.com.22.

Longitudo & breuitas uitæ dr̃ multifariam, aut secundũ genus,aut secundũ speciem,aut secundũ iudiciũ, aut scdm aliquem modũ.ex libro de longitudine & breuitate uitæ.

Logica dupliciter.2.Meta.com.15.

Mouentia naturaliter,quædam sunt physica,quædam uerò nequaquam.2.Physi.73.

Motus ꝑ persecutione & motus pro uia.3.Phy.com.4.

Motus in unoquoq; ꝓdicamento est duobus modis,uidelicet secundũ esse & nobilius & uilius.3.Phy.tex.com.5.

Motus habet duas diffinitiones,unam secundum formam. aliam secundum materiam.3.Physi.com.16.

Mutatio aut de subiecto in subiectum, aut de nõ subiecto in subiectũ,aut de subiecto in non subiectũ.5. Physi.tex.cõ.7.

Motus habet duplicem considerationem,secundum materiam & formam.5.Physi.com.9.

Medium quoddam est secundum magis & minus,& quoddam secundum formam.6.Physi.com.32.

Motus est diuisibilis dupliciter,uidelicet ad diuisionẽ mobilis,& ad diuisionem temporis.6.Physi.com.32.

Mobilia alia mutant locum scdm formã, alia secundũ formam & subiectũ simul.6.Phy.cõ.85.&.4.Physi.cõ.43.

Motum esse prius tpe motu intelligitur duplr, uno mõ ꝙ mobile in quo est potentia ad motũ sit alterius speciei à specie motũ in qua est ipse motus,alter uerò ut sit idẽ numero motũ in potentia cum moto in actu.8.Phy.com.4.

Mouentium uel agentiũ quædã agunt unũ duorũ motuũ contrariorũ tñ, ut sunt mouentia quæ mouent ꝑ uirtutes naturales,quædã uerò hñt potentiã ad utrunq; contrariũ, & sunt uirtutes comprehensiuæ.8.Physi.tex.com.8.

Motor & motum,aliud per se,aliud per accidens.8. Physi. tex.commen.27.

Mota ex se quædam mouentur ex se, idest per principium intrinsecum existens in eis,& quædam mouentur ab alio. 8.Physi.tex.commen.27.

Mota ex se & ab alio dupliciter moueri possunt, naturaliter & præter naturam.8.Physi.tex.com.27.

Motor dicitur esse distinctus à moto, aut secundum diffinitionẽ & esse simul,ut inanimata quæ mouentur à motore extrinseco:aut distinguũtur solum secundum diffinitionẽ & non secundum esse,sicut est in habentibus animas:anima enim quæ est motor in eis distinguitur à corpore secũdum diffinitionẽ & non secundum esse, quia impossibile est animam esse sine corpore nisi æquiuoce.8. Phy.cõ.30.

Motores primi secundum Arist.sunt duo, materialis & immaterialis.8.Physi.com.44.

Motor quilibet aut mouet & non mouetur, aut mouet & mouetur ex se,aut mouet & mouetur ab alio.8.Phy.c.50.

Motor per accidens est duplex,quædam qui mouetur motu sui subiecti, & quædam uerò quia subiectum eius mouetur ab alio motore ultra motum quo mouetur à motore proprio.8.Physi.com.52.

Motus potest sequi motum,uel quia secundus est perfectio prioris,uel per accidens,sicut illuminatio domus sequitur motum candelæ.8.Physi.com.71.

Medium tripliciter capitur,pro terra,ꝑ medio quod est cẽtrũ sphæræ, & pro medio quod est inter duo extrema cõtraria.1.Cœli.commen.45.

Motus & quies,aut est secundum naturam, aut uiolentia.1. Cœli.tex.com.62.&.76.&.2.Cœli.tex.com.83.&.84.

Motuum æternorum,quidam conseruant entia,& quidam generant entia.2.Cœli.com.2.

Mobilium quædam hñt formam in materia,quædam separatam.Commen.in Paraphrasi in fine primi de Cœlo.

Mobilia quædam intendunt motum in finẽ propter debilitatem,& quædam propter calefactionem uel expansionẽ motus.2.Cœli.commen.35.

Motus irregularitas,aut est ex motore,aut ex moto, aut ex utroq;.2.Cœli.tex.com.36.

Motus sphærici corporis,aut est circũgiratio,aut uolutatio. 2.Cœli.tex.commen.48.

Mediũ duplex,magnitudinis & naturæ.2. Cœli.tex.cõ.74.

Motus uiolentus est dupliciter.s. simplex,ut quando lapis sursum proiicitur:& compositus,ut quando ꝓiicitur deorsum.3.Cœli.tex.com.28.

Motuum alii simplices,alii mixti.3.Cœli.tex.com.35.&.1. Cœli.tex.commen.7.

Medium aliud secundum qualitatem,aliud secundũ quantitatem.3.Cœli.com.42.idem.3.Meteo.in cap.de iride.

Mouetur aliquid dupliciter.1.de Anima.tex.com.27.

Motum quod dr̃ motui quia est in alio, est dupliciter.ibid.

Motus attributi animæ,quidam habent principium ab anima ut rememoratio, & quidam terminantur ad animam, ut sensus.1.de Anima.tex.com.64.

Motus duplex, unus qui est actus imperfecti, alter uerò actio perfecta.3.de Anima.28.

Motor duplex,imobilis,& motor motus.3.de Aia.t.cõ.54.

Mensura duplex æquiuoca, seu secundum prius & posterius,& uniuoca.4.Physi.com.133.

Medium potest esse compositum tripliciter.1.Meta.cõ.39.

Materia duplex,omnino prima,aut ad ipsum prima.5.Metaphysi.tex.commen.5.

Materia alia propinqua alia remota.5.Meta.tex.com.29.

Mensurarum quædam est indiuisibilis simpliciter, & quædam secundum institutionem.10.Meta.tex.com.4.

Motum mouetur tripliciter.5. Physi.tex.com. primi. & in.11.Metaphy.cap.10.

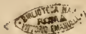
Motor triplex.ibidem.5.Phy.tex.cõ.2.& in.11.Meta.ca.10.

Non ens dicitur tribus modis.5.Phy.tex.com.8.

Numerus & tempus differunt,quia numerus diuiditur per unitatem,sed non continuatur per unitatem, sed tempus diuiditur per instans, & continuatur per instans.4. Physic.

Finis Tabulæ M.Antonii Zimaræ,Philosophi præstantissimi in Aristotelem & Auerroem, nunc summa diligentia cum proprio exemplari manu scripto collatæ, ac ǭplurimis mendis, quæ in priore impressione ob exemplaris ipsius obscuritatem admissæ fuerant,emaculatæ per quendam utriusq; linguæ peritissimum,ut legenti patebit.

F I N I S.

VENETIIS *Ioan. Gryphius excudebat.*
M D LII.

f. 83.

